D. O. M. A.

EXAMEN PHILOSOPHIAE NOVÆ, QVÆ VETERI ABROGANDÆ OPPONITVR:

In quo agitur de modo discendi nouo:
De veterum autoritate:
De Magia Paracelsi ex Crollio:
De Philosophia viuente ex Seuerino per Johannem Hartmannum:
De Philosophia harmonica magica Fraternitatis de Rosea Cruce.

Opera & studio
ANDREÆ LIBAVII PHILOS. ET MED. D.
P. C. HALLI-SAXONIS, ILLVSTRIS GYMNASII CASIMIRIANI APVD COBVRG: DIRECTORIS & Professoris publici.

Impressum Francofurti ad Mœnum
Sumptibus Petri Kopffij.

M. DC. XV.

D. O. M. A.

PRODROMVS VITALIS PHILOSOPHIÆ PARACELSISTARVM

De

GENTILIVM LITERARVM AVTORITATE, ET IN CAVSSIS RERVM HVMANARVM REDDENDIS FACVLTATE.

1.

VM videamus ultima huius mundi ætate non paucos existere, qui gentilium antiquorum doctrinam partim vellicent, partim ex toto damnent, & novis placitis permutatum cupiant: Studiosis autem nihilominus ea proponatur; diligenter considerandum est, cuiusmodi sit illa seu reprehensio, seu damnatio, ne pro veritate mendacijs & circumducti nos videamur, & discipulos nostros circumducere.

2. *Versatur autem quæstio potissimum circa Philosophica & medica. Quanquam enim & de antiqua Theologia sit contentio; tamen de hac minus dubitare possunt illi qui Deo potius esse credendum quam hominibus sciunt, atque ita facile, quæ de interpretibus scripturarum non authenticis afferuntur, dissoluere.*

3. *Aristoteli se opposuerunt multi, ex quibus est Bernhardus Telesius, Iacobus Martinus Scotus, Petrus Ramus, & alij: Sed nulli magis quam Paracelsum & admirantur, & sequendum putant. Hi enim ut Pseudomonarcha Paracelsus, omnia vetera circa Philosophiam & medicinam Galenicam studia deleta cupiunt, idque scriptis suis agunt Iohannes Hartmannus Philosophia vitali producta, Osvvaldus Crollius, Henningus Schcunemannus in libellulo de peste, in quo ad orcum mitti optat prolixos Galeni Canones; Ioachimus Tanckius in præfatione promtuarij Alchemiæ primi, & alij eiusdem factionis quos nuper secuta est* fama fraternitatis de Rosea cruce, *quam Haselmeierus suo iudicio exornauit, una in veterum disciplinam acriter inuectus, sicut & Crollius, qui non timuit pag. 67. suæ præfationis admonitoriæ in Basilicam Chymiam scribere à Gentili Philosophia omnem errorem promanasse, quod duplex creaturarum corpus, visibile scil: elementatum, & astrale inuisibile incognitum silentio præterierit: Paracelsi autem peritiam neminem adhuc attigisse, nedum superare potuisse, &c.*

4. *Mireris primum quæ ista sit damnandi ratio, cum quicquid habent recentes, à veteribus didicerint, & vituperator ipse Crollius pag. 39. 40. ex antiquitate petitas contemplationes inculcet, & qui se Chymiatros, & Spagiricos vocant, nullo magis argumento velint videri commendari quam antiquitatis, adeo ut etiam Aristotelem, Platonem, Democritũ, &c. in Chymicam suam Societatem trahant, & iuxta Petri Seuerini Dani artificium, totum Hippocratem immutent, ita ut non amplius Galenus & Hippocrates eandem artem medicam professi dicendi sint, sed Hippocrates Hermiticam Spargiricam, Galenus suam pseudiatrian. Habent & in ore illud peruulgatum:* Nihil potest dici, quod non dictum sit prius, *& Ecclesiastæ sententiam:* Nihil sub sole nouum.

5. *Quia vero antiquitatem in duas factiones dirimunt, & unam Magicam, Cabalisticam, Hermeticam, &c. ex Chaldæa & Aegypto, & nuper ex Germania, Paracelso autore, unde Theophrastæa Paracelsica dicitur, quasi & hæc sit vetusta, faciunt: alteram Peripateticam, Galenicam, Arabicam, &c. ita ut simul Plinium, Dioscoridem, Auicennam, Mesuen, & quoscunque alios, quos omnes in tergum suum reijcit Paracelsus, comprehendant, & nonnullis utantur argumentis, operæpretium erit quibus fundamentis videre.*

6. *Scripſit contra* Paracelſum *ante annos circiter quadraginta aut quinquaginta ex profeſſo Medicus & Philoſophus Heidelbergenſis* Thomas Eraſtus, *omniaq; penè paradoxa eius & vanitates confutauit, vocauit dogmata abſurda, impia, pernitioſa, laudatis ſaltem illis quæ in deſtillatoria non inuenit quidē ipſe, ſed tamen illuſtrauit.* Iohannes Crato à Kraffth. im *nunquam ſatis laudatus trium Imperatorum Medicus, tenebrarum tempora appellat illa Paracelſica, in quibus tartaream medicinam nouis inuolutam præſtigiis & verborum vanitatibus quidam profiteantur. Iudicat eſſe mores Theſſalicos* (à Theſſalo *quodam qui omnes ante ſe contemſit*) *Plin. lib. 29. c. 1. Eadem ætas Neronis ad Theſſalum tranſiliuit delentem cuncta maiorum placita, & rabie quadam in omnis æui Medicos perorantem; qualis prudentia, ingenuoq; æſtimari vel vno argumento abunde poteſt, cum monumento ſuo, quod eſt Appia via,* LATRONICEN *ſe inſcripſerit, &c. quibus ſe ſupra omnem antiquitatem & ſeculi noſtri excellentiam collocent (epiſtol. dedicat: perioches methodicæ Galeni an. 1563.) Idem in epiſt. ad* Eraſtum *anno 1570. de peruerſis curis* Paracelſi *non contemnenda habet, quibus addit, ab Imperatore* Ferdinando *appellatum fuiſſe* mendaciſsimū, & impudentiſsimum impoſtorem: *quod iudiciū à multis doctiſſimis eſt confirmatum. Non ita pridem an. 1609.* Iacobus Zuingerus *celeberrimus* Philoſophus & *Medicus Baſilienſis Academiæ Profeſſor ad* Guilielmum Fabriciū Hildanum *ſcripſit*, Philoſophemata Paracelſi ſua ſententia vel eadē eſſe cum Græcis, vel deteriora: Eadem quidem interdum, ſed affectata verborum peregrinitate, vt aliud dicere videatur, immutata: diuerſa vero & peiora, cum falſis opinionibus veritatem obſcurat, & allegoriis alienis nititur, potiſsimumq; fundamento microcoſmi, quaſi in hoc ſint omnia macrocoſmi: quo deſtructo omnia ſuperſtructa collabantur. *Contenti ſimus trium iſtorum clariſſimorum iudicio, & cenſura.*

7. Crollius *quidem & alij* Paracelſici *obſtrepunt* Eraſto: *ſed vt omnibus factiones Paracelſicæ conſuetum eſt, conuitiis, contumeliis, criminibuſq; magno numero in eum ingeſtis. Quodſi etiam ratiocinari velint, tantum ea proferunt quæ ex ſua* Magia, Cabala, Aſtrologia, Chiromantia, Chymia, *& aliis, quæ profitentur, & in duo generalia capita diſtinguunt.* Lumen *ſcilicet* naturæ *ex magno & paruo mundo,* & lumen Gratiæ ex reuelatione occulta, *depromunt non iudicata ex principiis immotis, aut in demonſtrabilibus, ſed opinione, & phantaſia de comparatis ſimilibus in* ſphæra mundana vel rota, *in qua omnia harmonicè ſic dicunt congruere, vt vno cognito centro, cætera omnia pateant, & cognoſci poſſint: quo fit vt nullis antiquorum libris ſit opus, ſicut & Paracelſus ipſe ſcribit* ſe intra decennium nullum librum inſpexiſſe.

8. *Sed recenſeamus potiſſima ipſorum, quibus tanquam principiis contra Philoſophicos, Medicos antiquorum libros, & explicationes, ſolent vti. Firmiſſimum & quod magno cum ſupercilio obiectant eſt:* Si Phyſicus Medicus debet eruditus eſſe ex libro naturæ & gratiæ, ſeu lumine naturæ & reuelationis ſpiritualis; fruſtra petitur doctrina ex ſcriptis Ariſtotelis, Platonis, Galeni, Auicennæ, Plinij, &c. Eſt autem prius. Ergo & poſterius.

Reſponſio. Negatur connexum ob elenchum non ſequentis. Opponimus autem: ſi conſulendum eſt lumen naturæ & gratiæ, ſcripta vetuſtorum non ſunt negligenda. Illud eſt: Et hoc ergo. Ratio connexi eſt, quia quantum lumine naturæ potuit inueſtigari in rebus Phyſicis & Medicis, tantum & illi inueſtigârunt, adeo vt ſi Paulus *concedat* Ethnicos cognouiſſe DEVM ex mundi creatione. *Quo vero argumento oſtendere poſſunt nouitij illi veteribus defuiſſe lumen naturæ, & vnumquemque debere quaſi αὐτοδιδάκτους eſſe? De lumine gratiæ Ethnici non quidem tantum cognouerunt quantum Iſraelitica & Chriſtiani: veterum riuuli quidam etiam ad illos profluxerunt, quorum veſtigia in ſcriptis eorum apparent. Poſtquam autem iam in Chriſtianitate vtrumque lumen coniunctum eſt, & Ethnica Philoſophia excuſſa, examinata & illuſtrata principiis diuinarum reuelationum in ſcripturis, iam ſaltem non erant repudianda veterum ſcripta.*

Rom. 1. 19. & 20.

Iudicium de Platone, quod partim imitator fieri poſſit Chriſtianus Numenius Moſi, alii Philoni ſapientiæ Hebræo vſurparunt.

9. *Quodſi adhuc vrgere velint ſuam αὐτοδιδαξίαν, & cognitionem ex* lumine naturæ & gratiæ, *dicimus eodem argumento & commentationes* Paracelſi, Seuerini, Heruncij, Quercetani, *& ſimilium reyci. Deinde inter tot diſſentaneas opiniones, & diuerſa iudicia quærendum erit* cuius lumen naturæ & gratiæ ſit verum, *& cuius apparens, cum conſtet diabolum ſimulare angelum lucis, & ſpectra veris ſimilia pro veris obycere, vti fit in ſimilitudinibus, analogiis, & harmoniis Paracelſi: Plato & barbaricam ſapientiam Ægyptiorum cognouerat, & Græcam Homeri & Philoſophorum: at nihilominus verorum ſciendiam conuerſationi corporali adimit, ſicut & autor libr. Sapient. capit. 9. verſ. 15. Tertio perit omnis vis experientiæ, & ſcientifica conſtitutionis diſciplinarum cum nullius*

hominis

hominis vita & facultas possit tanta esse, vt omnia vnus noscat & experientia confirmet. Quarto, si lumen naturæ pro argumento sufficit, non ea natura assumenda est quæ in diuinis, & humanis lapsu, & maledicto est deprauata, & vanitate subiecta; sed illa quam Adamus innocens habuit, & quam Sancti habebunt in statu perfectionis. Nec est vt supplementum perfectionis ad hoc seculum petas ex lumine gratiæ. Nam in hac vita illud est tantum particulare, inchoatum & imperfectum, vt 1. Cor. 13. Apostolus scribit & res ipsa demonstrat. Carnales affectus lumen mentis adeo obscurant, vt etiam illuminatum vacillet, nedum sibi relictum. Qui etiam lumen gratiæ sibi tribuunt, id mirificè explicant, & assuunt nescio quas reuelationes. Restat ergo vt cum antiquorum scientia nostram coniungamus, omnia probemus; quod bonum esse teneamus.

10. Secundum argumentum quo fiducialiter gloriantur ex Magia præsidiis & Cabalistica & Chiromantia, procedit: sed petit principiũ. Magia enim illa quam Paracelsus, Crollius & similes profitentur, est illa impura & diabolica Triteralij, Cornelij Agrippæ, Artephij, Techellii, & similium. In hac meræ sunt deceptiones, quod ostendunt opera & dogmata: Lege archodoxin Magicam operibus Paracelsi additam: Item de renouatione & mysterijs vermium, de adepta Philosophia, & quæ Magicam Berthonijs habentur, inq; libris de Philosophia sagace, de pestilentia & alijs. Cabalistica est lusus vanus, qui in impietatem & monstra opinionum ferè desinit, vti exempla docent in characteristica Iudæorum Bereschirh, de mercana, &c. vbi literæ, & numeri præsertim diuina nomina & sententiæ mirificè distorquentur. Chiromantia tota est coniecturalis, & incertis significationibus nititur, potestq; vna nota tam cõtrarij esse quam proficui. Quod si illæ artes non superstitiosè, sed Theologicè, & Physicè tractentur, nihil nobis inferunt noui, quod ex Paracelsi lumine naturæ sit petendum. Idem enim omnino est apud veteres Theologos, Physicos & Medicos, plerumque in omnibus à Paracelsi opinionibus dissentaneum.

11. In Astrologia, & Chymia triumphant, putant enim has duas seu artes, seu scientias ignotas fuisse antiquis Peripateticis, Galenicis, & aliis quos spernunt. Non autem Philosophicam veterum Astrologiã intelligunt, sed eam quam sibi finxit Paracelsus, Seuerinus, Hartmannus, Crollius, Tanckius, & alij. Verum si ideo sunt Peripatetici, & Galenici reijciendi, etiam Hermetici sunt, & Hippocratici. Nam ante Isaacum Hollandum, & Basilium Valentinum Monachum nemo proposuit tria vel quatuor, aut alio numero (nondum enim in eo consentiunt Paracelsici) principia seu astra salem, sulphur & Mercurium: ante Paracelsum & Seuerinũ nemo ea ad omnia naturalia applicauit, & ex harmonia vel analogia fictitia de omnibus secundũ principia & elementa pronunciauit: Nemo ex illis Astrologiam microcosmicam petiuit.

12. Quantum autem attinet ad veram Astrologiam, eam Peripateticam esse quis nescit? Si stem ea sunt astra microcosmi quæ per Chymiam, quam nouo nomine anatomiam essatam nuncupant, ex mistis eliciuntur, essentialiter extant etiam apud Aristotelem, Auicennam, Mesuen, Galenum, & omnes qui olea, liquores, & sales, seu extracta & balsamos descripserunt, & per infusiones, decoctiones, expressiones, vstiones, saltum collectiones, alterationes, aliosque separationum modos essentiam & virtutem transtulerunt, quo etiam nomine magis quærunt commendari Chymici quam antiquitatis? Tantum hoc interest, quod recentia ætas in omnibus sit accuratior & lucidior, quanquam non male scripsit quidam de Philosophorum lapide, plerosque nostri temporis non posse facere quod veteres factitarunt, præsertimq; Paracelsistæ in omnem imposturam sunt proclines, vt etiam vulgi fabula euaserint.

13. Aliud Crollij argumentum esse videtur, quod ideo è Philosophia gentili omnis error promanauit, quia nõ cognouit duplex corpus creaturarum, vnum corporeum mortale elementatum, Physicum & visibile ex elementis: alterum astrale sydereum, inuisibile à firmamento & stellis. Ita enim loquitur pag. 35. Spiritus Olympicus seu homo inuisibilis si ab Aristotele obseruatus & à Galeno æstimatus fuisset, non tam insignem errorem ab Ethnicis errorum magistris promanantem intulisset in Philosophiam & Medicinam vt Theologiam taceam, &c. Hæc ille quis: Hermes, & alij antiqui quos trahunt in societatem Chymicam non fuerunt Gentiles. Verum hoc argumentum idem est cum præcedente. Nam per astrale corpus nihil aliud accipitur quam essentia Chymica, quæ triplici specie aut quadruplici ex mistis separantur: per elementa nihil aliud quã terra & aqua in quibus nulla est virtus arcana, quam virtutem cum velint ex astris deriuari, secundum quid id concedere possumus, nempe quatenus Deus in creatione cœlestem & elementarem naturam sic cõmiscuit, vt fieret inde analogos illa Aristotelica & calidum insitum Hippocratis, & Mesuæ forma specifica.

14. Quod autem hodie in generationibus non amplius nisi secundum quid ex cœlo

delabantur, ratio est, quia Deus singulis vegetantem vim adeptis indidit suam naturam, per quam simile procreat simile: deinde spiritum diffudit per omnia ad sustentationem: Insuper terra, & aqua matrices generationum, & nutritionum ab antiquo obtinent benedictionem, & ex ea naturam illam cœlo analogam: & cum pluuijs fœcundis nonnihil spiritus mundani descêdit, quod & inspiratione attrahimus. Herbæ certe & mineralia ad sui creationem & naturam nullis stellis habuerunt opus. Terram quidem Deus maledicto & vanitati subiecit Gen 3. v. 17. Rom. 8. 20. vt non nisi culta possit alimenta hominis naturæ congrua proferre: sed non totam benedictionem sublatam esse, ostendit naturæ conseruatio, & relicta propagatio. Quin & mitigatam esse sententiam intercessione filij Dei inde patet, quia post diluuium iterum hominibus Deus benedixit, & sæpe largas fruges dedit, terramq; lac & mel fluentem, idque promisit obedientibus Deut. 28. in primis versibus.

15. *Quod autem Priscis Physicis non fuerint omnino ignota ea quæ post à stellis conferuntur rebus nascentibus palam est, ex Arabum scriptis,* Aristotele, Hippocrate, *& alijs.* Plinius, *cuius vix nomen sustinent Paracelsici lib. 18. ca. 29. de* Virgiliis *scribit quod priuatim pertineant ad fructus, vt in quarum exortu æstas incipiat, &c. Item de lacteo circulo ait:* Est in cœlo qui vocatur lacteus circulus etiam visu facilis. Huius defluuio velut ex vbere aliquo satu cuncta lactescunt: *& paulo post:* Effectus aquilæ & caniculæ ad omnes frugeferas pertinent terras. Igitur horum syderum diebus, si purus atque mitis aer genitalem illum lacteumq; succũ transmiserit in terras, læta adolescunt sata. *Vide & reliqua. Aristoteles vult omnẽ vim inferiorũ à superioribus regi, & ideo continuum esse mundum. De Astrologia quantum cœlum & sydera conferant imis, plene sunt libri gentilium, & vix vlla in parte fuerunt superstitiosiores Chaldæi, Aegyptij & Græci. Ideo & Hippocratici & Galenici præcepta habent Astrologica in morbis, crisibus & alijs. Neq; tamen ideo ignota dicenda sunt, quia astra non sunt appellata, & tribus principiis distincta. Rem ipsam & vim, caussasq; efficientes si sciuerunt, non ignorârunt essatam illam Astrologiam simpliciter.*

Timot. 2. Esai. 47. v. 12. 13. Ierem. 10. Hipp. de aere, aquis & locis, circa medium: In principio lib. de carnibus. In 4. de morbis vbi de calido & frigido morbifico ex cœlo. In principio lib. de veteri medicina Astrologiam Paracelsi nõ fundatam certis principiis reuicit.

16. *Porro Crollius etiam sic argumentatur:* Intellectualis anima hominis, lux diuina è spiraculo Dei, & diuinis fontibus emanans pertinet ad Philosophiam inuisibilem, cuius fundamentum est Christus. Ergo Christianè & nõ Ethnicè in linguis & artibus caducis & temporaneis mortale & caducum æterno præferendo debemus philosophari. *Ex quo sequi putat Aristotelis, Plinij, Galeni, & aliorũ gentilium scripta è scholis eijcienda esse & Paracelsica commenta Magica, Cabalistica, Astrologica, &c. iuxta adeptam & sagacem (hoc est, diabolicam) Philosophiam, vt vocant, substituenda.*

17. *Respondemus primum: Dato antecedente, quod minime damus, tamen non est consequens. Neq; enim ex eo sequitur. Non enim si anima hominis est metaphysica per se contemplationis, nihil præter metaphysicam docendum est in Philosophia, cuius non id tantum est subiectum, & materia, sed quicquid sapientiæ studio acquiri potest. Deinde par ratio est: Mundus externus aspectabilis, & homo qua sensibus subiacet, pertinet ad Physicam corporum naturalium, & virtutum in corporibus. Physica autem est prima pars Philosophiæ humanæ, declarata plurium gentilium, atque etiam Iudæorum & Christianorum studijs, & libris. Philosophandum ergo gentilium, Iudæorum & Christianorum more, & simul æterna caducis in scholis seculi iungenda.*

Actor. 4. 11. 1. Cor. 3. 11. Hebr. 3. v. 1. cap. 12. v. 2.

18. *Tertio: si Christianè philosophandum est iuxta* fundamentum fidei & autorem Christum, *non magicè, cabalisticè, chymicè, astrologicè, chiromanticè, &c. & omnino neque Paracelsicè, neque Crollicè, Hartmannicè, Scheunemannicè, &c. quia in libris de Christo, Propheticis & Apostolicis nihil istarum rerum inuenitur, imo pleraque Paracelsica principiis Scripturarum euerti possunt, cum contra Peripatetica disciplina, exceptis his quæ ad fidem pertinent, omnibus Philosophis extra Ecclesiam ignotam minimum pugnet cum scripturis, ita vt si philosophandum sit cum Christo, peripateticè sit philosophandum, Philosophia nimirum luce Spiritus Sancti in sacris fulgente illuminata. (Nota enim si ratio nostra carnalis non fuerit spiritualiter illuminata, & veritate absoluta, ratio quidem est, at non diuina & vera sed stulta) 1. Corinth. cap. 1. & 2.* Σοφοὶ εἶναι φάσκοντες ἐμωράνθησαν. *Roman. 1.*

19. Prosyllogismo *vtimur non longe petito. Tantum enim Crollij admonitoria, & vitalis* Philosophia *Hartmanni inspiciantur, conferanturque cum sacris literis. Inuenientur principia* Paracelsi, Seuerini, Hermetis, *impij & Ethnici,* Corneliæ Agrippæ, *Magi & similium, non Christi. Imo hoc ipsum argumentum* Crollij Crollium *refutat. Vide p. 46. Crolli & 44. de Cabalistis, magis, nominibus, &c. de verbo Dei incarnato in creaturis: p. 38. de Gabalia: p. 35. de duplici corpore Adami visibili & inuisibili p. 34. de vero Mago. Vbi*

hac in

hat in Christianorum testamento & confessionibusq́, symbolicis? Vbi Christus, Propheta & Apostoli docuerunt, quod anima hominis intelligens sit lux diuina manans è spiraculo DEI & diuinis fontibus, seu vt pag. 33 *scribit*, quod spiritus hominis ab altissimo inspiratus nihil aliud sit quā DEVS in nobis habitans: *Vel vt pag. 31.* Spiritus duos habet homo, vnum sydereum ex firmamēto, alterum è spiraculo vitæ, qui sit anima inspirata, vel corpus hominis inuisibile?

20. *Pag. 25. ait hominem ex astris trahere sapientiam. Astrologice ergo erat Philosophandum. Illud autem non esse Christiane, manifestum est.* In astris firmamenti, inquit, *pag. 37.* latet omnis sapientia animalis, opificia, artes, scientiæ, omniumque rerum cognitio. Cœlo omnia sunt notissima, &c. *Quin ergo non tantum ethnica scripta, sed & Paracelsica abiicimus cum Theologicis, & ex astris attrahimus vt magnetis nostri sapientiam? Quod cælo non omnia sint nota Spiritus Sanctus dicit Ierem. 10. vers. 2. 3. à signis cæli, &c. Esai. 41. ver. 22. accedant, & enuncient, &c. cap. 47. 12. sta cum incantatoribus (magicis) tuis. & v. 10. Sapientia & scientia tua eiecit te (ea autem longe posterior est Hermetica, atq; adeo ex hac tracta.) v. 13. Saluent te vates cæli ex vnde vero sapientia? vide Prou. 1. 7. &* Sap. 9 per totum.
seq. Es. 55. v. 1. Matth. 11. 25. c. 7. 7. & seq. Luc. 11. 9. & seq. Iacobi 1. 6. Nota: Nolunt Paracelsici gentiliter Philosophandum esse. At Crollius hic etiam Ethnicorum superstitionem de astrorum intelligentia asserit, quam Plato in Epinomide, Galenus in lib. quod animæ mores sequantur temperamenta; Hippoc, in lib. de carnibus, & alij docuerunt. Verba Galeni: [illegible] (ex Hippocrate) [illegible], *&c. Si Crollius hoc Galenicum negat, negare debet & sua placita, quia nihil aliud habent, & si Hipp. Plato, Galenus, &c. reuiuiscerent, subscriberent illis.*

21. *Aliud Argumentum: Paracelsici accusant Peripateticos & Galenicos quod sint* elementares Philosophi, *qui omnia referant ad qualitates elementares, & asylum ignorantiæ, nihil sciant de principiis essentialibus, in quibus scientia & rerum causa fundentur. Hinc Crollius pag. 59. & alibi, passimq́,* Seuerinus, Hartmannus *& alij in* Galenum *inuehuntur, quasi* contrarietatem Hippocraticam ad nudas qualitates ab Hippo. damnatas præcipue accommodet, hucq; reuocet præcipuas curationum ideas errore infelici. *Ibidem explicat* naturam Hippocratis *Paracelsice vt* Seuerinus *de mumia, balsamo, &c. Quia vero hac eadem disciplina est Platonica, Aristotelica, Arabica, & omnino omnium post Galenum & Aristotelem, qui eorum placita sequuntur, ideo omnes vno calculo damnantur: & noua* Philosophia, Medicinaq; *Paracelsica commendatur. Sed nos respondemus* Paracelsistas istos non intelligere Aristotelica & Galenica, *aut si intelligunt, studiose calumniari:* Hippocratem *autem fraudulenter tractare. Id docet ipsa collatio alibi instituta.*

22. *Aliud ex pag. 45.* Verbum DEI vera est medicina sanans omnia. Hoc non omnibus innotuit, nec cuiuis in puluere scholastico submerso datum est de illo libare, aut scribere. Vnicus Paracelsus Mosaicæ & viuētis Philosophiæ discipulus verbum incarnatum in creaturis reperit, &c. *Hinc ergo tonant contra Doctores Academicos, quos* Scholasticos, Thrasones, Athenienses *& aliter vocant, & colligunt Paracelsice philosophandum & medicandum esse, cæteris omnibus abiectis, cum vnicus tantum Monarcha id inuenerit. Syllogismus erit: Si verbum Dei est vera medicina, Paracelsica medicamenta astralia, seu principia sunt vera medicina. Illud est: Et hoc ergo. Ratio connexi: quia principia Paracelsi & astra, sunt verbum Dei incarnatum. Verum connexio cum suo prosyllogismo vanissima est. Non quidem omnia damnamus in libris Paracelsi. Pharmaceutica enim multa bona habet: quanquam delirus Crollius putet ex littera Paracelsi, quam mortuam vocat, non patere eius mentem. Sed philosophia eius nihil est nisi mera impostura & mendaciorum sylua ex magna parte, ex maiore tantum adulterina ex similitudinibus coniectura.* Quia ergo falsorum & fortuitorum nulla est scientia: quocirca fatemur scholasticos illos non posse scire Paracelsica, *proptereaq́, iustissime reiicere. At non ideo spernendi, sed laudandi erāt: & argumentator ridendus, cui mirum est nos nescire Paracelsica, cum sint nulli scientiæ obnoxia.*

23. *Quod attinet ad* DEI verbum omnia sanans, *nouimus autorem lib. sapientiæ ascribere* sapientiæ ipsi sanationem *cap. 16. vt & c. 9. v. 19. & c. 15. v. 12.* neq; herba neq; malagma sanauit eos, sed tuus domine sermo, qui sanat omnia, *&c. interim nō excludi naturalia, ostendit Ezechiæ per ficum sanatio, & Siracides c. 38. per quindecim versus. At istud* verbū minime est, *quod Crollius vocat incarnatum, quasi: spirituales essentias in ele-*

mentis corpus nactas dicas, vt intelligātur Sal, Sulphur, Mercurius. An non est impietas quædam, Sanctissima verba Ioh. 1. accommodare rebus naturæ & artis somniisq́, Paracelsicis, atq; ita quasi Deo illudere, & commune facere id quod vni filio Dei congruit? Ecce tibi philosophādi rationem. De Hartmanianis, & Roseæ crucis argumentis alibi actum est. Videamus Tanckiana.

24. *Non inuidemus Tanckianæ famæ, nec hominem iam mortuum in bellum reuocamus. Viuit ingenio, & rationibus. Hæ quales sint, considerandum est, ne in errorem amore personæ inducamur. Libenter autem agnoscimus ipsum nec Aristotelem & Physicos alios, nec Galenum cum huius factionis medicis, quantum ad verba, in totum damnasse. Censuram eius ideo examinamus ne videatur Paracelsistis nimium fauere, & alios autores è manibus discentiū excutere. Anno 1610. impressum est* promtuarium Alchimiæ *primum. In huius præfatione ad Philochymicos ita scribit:* Non omnes artes comprehensæ sunt aut descriptæ libro biblico. *Hac sententia refutat Crollij phantasian* de philosophando Christiane tantum ex fundamento inuisibilis philosophiæ Christo, *qui fundamentaliter nullibi cognoscitur nisi ex scriptis & doctrina Prophetarum, Euangelistarum & Apostolorum. Quod si diuinam illam ex fundamento Christo Philosophiam trahit ad magiam Paracelsi, ad Astrologiam, Spagirian, Gabaliam, Cabalisticam, Characteristicam, &c. patet quantum à vero discedat lectis saltem bibliis.* Salomon non didicit ex Mose sapientiam, *inquit* Tanckius, *licet Christus inde discere iubeat.*

26. *Adducit autem hic Lutheri testimonium, qui vocauerit philosophiam* Lusum Simiarum, *& vult eam non subsistere debere in generali rerum naturalium cognitione vt in organo, Acroamaticis & similibus Aristotelicis. Infra socios Aristotelis Lutherus habet pro puris stultis, qui Lutherus altius introspexit naturam Aristotelicis, sciuit ex cupro fieri aurum, &c. vt refert Tanckius. Hac si opposuit Peripateticæ disciplinæ, & voluit studiosos ab ea abducere autoritate Lutheri, & logicis catholicis, ignorant Elenchum. Nam Lutherus philosophiam catenus improbauit, quatenus à sophistis praue immiscetur Theologiæ, quasi par dignitas sit luminis & scripturæ, aut hæc debeat illi cedere, vel inde lumen accipere: quod falsum. Hos quoq; improbat, qui suis temporibus præter Logica, Metaphysica, & similia nihil personabant in suis auditoriis. At longe alia est forma philosophandi studio magnorū virorum, non tam inuenta, quam ex antiquitate repetita. Si philosophia ancilla esse, & se captiuam duci in obedientiam fidei patiatur, laudauit eam Lutherus.*

26. *Quod etiam attinet eos, qui in catholicis scientiis subsistunt, hi non sunt vsq; adeo reprehendendi, nisi putent omnino & simpliciter id fieri debere. Ratio est: quia dona Spir. S. non sunt eiusdem mensuræ: vni generalia committuntur vel omnia, vel aliqua, vt vnus sit logicus Professor, alius Acroamaticus: aliis specialia, vt* Gesnero, Vlyssi Aldrouando, Agricolæ Rentmanno, &c. *aliis vtraq;, vt* Scaligero, *& similibus.* Qui plus accepit, non prosequatur odio eum, qui minus; sed gratiam DEI agnoscat, & in distributione talenti DEI consilium probet, *Lutherus etiam quærebat, in physicis sic versandum esse, vt accommodarentur ad Theologiam. Verum hoc interpretis munus est, & concionatoris, quod non improbamus.*

27. Aristoteles non omnia descripsit, nec omnes eius libri ad nos peruenerunt. *Num ergo ex Aristotele non petendum quod est in eo? Fatemur nec omnia scripsisse Aristo. nec omnia scripta eius ad nos peruenisse si de particularibus loquaris. Et* quis est omniscius præter Deum? *De* Salomonis *sapientia scriptura testatur. Si libri eius restarent, videremus ne tunc quidem sciuisse omnia. Interim autem non sunt abiicienda ea quibus frui possumus. Ideone* Biblia *deponenda? Non putamus tamen* Tanckium *voluisse peripateticam doctrinam hoc argumento labefactare. Si enim* Arist. *non ipse omnia descripsit, ac habuit successores plurimos, qui sua quoq; contulerunt. Coniungenda, non segreganda sunt quæ explent philosophiam. Adde hoc quoq; ex Aristotelis principiis vniuersalibus siue recta, siue per analogian posse pleraq;, quæ in scholis physice disputantur explicare. Theologiam, Medicinam, Astrologiam & alia discimus ex aliis.*

28. Multa ex contemplatione proprietatis naturarum à Philosophis parum sunt curata, vt quæ ἀντιπαθῶς se habent, qualis est plantaginis virtus contra venenum aranei, & ipsa inimicitia inter bestiam vtramq;: *Item* quæ ratio sit quod vitriolum lumbricos terræ expellat: quæ sit vis specifici purgantis Paracelsi: qua virtute puluis serpentinus resistat veneno anguium, & hominem defendat ne ab eis lædatur. Horum mysteriorum causas veras nemo ex Aristotelis Philosophia & Galeni medicina potest proferre. *Quid ergo? Num itaq; damnanda?*

29. *Non putamus Tanckium hoc voluisse sed tantum negasse sufficienter de omnibus*

non

non posse differi ex principiis istorum. Non enim ex toto reiicit philosophiam Aristot. saltem eo iudice nullus perfectus medicus esse potest, qui non scientiam doctrinæ Hippocraticæ & Galenicæ sit etiam peritus Alchymiæ. Non est manendum apud Aristot. & Galenum quasi in verba magistri tantum iurasses. Itaq; vult magiam naturalem eam quam orientales illi, qui Christo donaria ferebant, sciendam esse. Non putat satis esse dicere: Causa est occulta. Adducit & vnguentum armarium, quasi & huius virtus sit ignota Aristotelicis & Galenicis, cum tamen eam negari nullus possit.

30. Sed bonus ille vir nimis delicatus est suorum iudex. Quod enim attinet ad sympathias & antipathias rerum, ea non sunt ignota Peripateticis & Galenicis, vt, exceptis his quæ nouis historiis continentur, pleraq; earum exempla ab Arist. Galeno, & eorum discipulis sint connotata, indeq; in Paracelsiam tracta. Impossibile est singularia omnia connotare. Ex generalibus principiis & exemplis de similiter affectis est iudicandum, & accidēs ab essentia discernendum. Causas si spectes, spagirici Paracelsici putant se ad principium peruenisse, si dicant: hoc fit propter sulphur, salem mercurium, omnia, aliqua; illud propter elementa: aliud ex astris, ex chiromanticis, magicis, cabalisticis, &c. Sed si alterius quæras, quare fidem faciant sic esse, vti dicunt, hæret aqua, & confugiunt ad similitudines mancas, exempla particularia, suasq; opiniones. Quædam etiam mentiuntur, vt quæ de armario vnguento,* & ischæmo: quædam ad patredros spiritus referuntur. De his libenter fatemur scientiam nobis nullam esse, quia carent philosophicis principiis, si & sulphur rei causam esse velis, dicendum scientifice est cur sit. Alias æque deficit ac Peripatus, & Galenismus.

* Ne hoc inferius ait: vnguentum armarium hodie adeo vulgare est, vt fere quiuis vim eius sciat & videat. Quis autem intelligit causam operationis? Si intelligerent concordantiam macrocosmi & microcosmi, seu cœli cum inferiori mundo possent reddere causam miræ huius operationis. At inquam verba audimus, probationem nullam. Vnde scis quod illa concordantia sit causa? committitur fallacia non causæ & accidentis. Longe enim aliter fit sanatio quam vi calica. Debet hoc fieri spiritualiter, inquis, quia corporaliter non tangunt. At inquam neutro modo tangunt; sed alia ratione contigit effectus, isq; nec semper, nec in omnibus: qua de re alibi.

31. Deus (inquit) dat intellectum hunc non omnibus, sed tantum bonis, qui eum rogant. Bene mi Tancke. Si viueres facile probarem te tuo argumento nec bonum esse nec rogasse, quia nesciuisti æque causas primas, & immotas ac Galenici, & Peripatetici. De purgantibus aiunt, quod vis sit in spiritu. Non dissentio. Sed dic cur in spiritu: Cur in succo? Confugis ad astra. Resisto tibi argumento mineralium & plantarum, quæ suam vim ante astra habuerunt. Sed & quid diuersi dixisti ab Aristotele & aliis Peripateticis, qui & ipsi cælo multa tribuunt, sed pariter tecum explicare non possunt? Num vobis ideo credendum, quia dicitis, & sic opinamini? Neutiquam vero.

32. Dicitis eos omnia nosse, qui librum magni & parui mundi habent exploratum, de qua supra. Hanc notitiam tribuitis magis vestris, cabalistis, astrologis, spagiris, &c. Sed probate hoc ipsum. Tam mentiuntur Paracelsi astrologi imo longe impudētius, quam vllus Aristotelicus, Galenicus, Arabs, Chaldæus, Aegyptius. Cadit ergo argumentum ab astris, & manet illa particularis notitia apud Paulum donec vanitate liberata fuerit creatura. Si cœlum operatur in plantas, multo magis in mineralia; inquit Tanckius: Sed vbi principium? Negatur enim connexum. De solis & solsequij familiaritate, de Luna & maris consensu, &c. multa gāniunt Paracelsici, sed Elencho causarum peccant. Vix est ex triuiali schola aliquis quin inuertendum argumentum videat & dicendum, si in mineralia: magis in vegetalia: quæ sunt impressionis capaciora.

33. Cur autem Tancki, non proposuisti causas illas infallibiles; immotas, primas, tuorum magicorum experimētorum? cur ex te nihil possumus discere, qui procul dubio magiæ discipulus fuisti? Cur non absoluisti argentum potabile, aurum potabile, & alia, si tam conscius eras naturæ, vt Aristoteli & Galeno auderes dicam inscitiæ scribere? Historias seu veras, seu verisimiles recte vel perperam iudicatas narrare, non est magni in philosophia momenti.

34. Negas posse ex Aristotele videri qua ratione granum tritici sit symbolum resurrectionis corporum nostrorum. Ego vero credo nos te posse id ex vniuersa tua philosophia discere, & nisi vitulas, Christi & Pauli arasses, tam mutus fuisses quam est piscis. Discerne inter mysteria Theologica & Philosophica, & cuiq; principia pete ex sua scientia. Cum vna nascitur barbata, dic, mage, sine errore, & scientifice, quid mysterij habet? Ex comparatione non ex absoluta scientia aliquid dotalibus, idq; variæ narrare possumus.

35. Eam Magiam existimas sciuisse Salomonem. Video te scribentem istud. Sed

cur

cur non infallibiliter probas? Quid eſt quod magici eius libri ſunt combuſti? Quare cremati ſunt magici à Chriſtianis in actis Apoſtolicis. Act. 19. v. 19. quos libros fuiſſe magicos vel magiæ affines Baronius veriſimiliter probat? Num diuina myſteria licuit Vulcano obycere? Sed ſciuerit Salomon artes magicas, num ideo, quicquid phyſicum eſt, non cadit ſub regulas Peripateticas, & Medicas? Non ſi Simon Magus, Artefius, Tritenius, Paracelſus & ſimiles ſpirituum commercio multa vel egerunt, vel agi poſſe dixerunt, quod nec Ariſtoteles, nec Galenus implicite vel explicite poſuerunt, Ariſtotelis phyſica inutilis eſt, aut Galeni Medicina reprobanda, vel poſtponenda Magiæ Paracelſicæ.

36. Deum nolle vt myſterium ſapientum de aurificio ſit commune, probare debebas argumento ſcientifice. Alias, qui bonus eſt, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos, item myſterium Euangelicum patefecit liberaliter, non videtur id quod minus eſt hominum commodis inuidere, aut ſubtractum velle. Fama cruets Roſeæ ſua quoq; negat hoc ſeculo dignæ eſſe. In futura ergo æternitate erimus ſtrenui aurifices, & medici, quando nihil poteſt eſſe quin debeat reuelari. Quicquid ſub ſole eſt in apricum proferat ætas. Matth. 10. 26. Non curamus nudas aſſertiones. Exigimus principia dictorum immota. Si omnes poſſent aurum facere, fruſtra metueres neſcio quas confuſiones, vt neq; nunc ideo mala eueniunt, quia aer & aqua & ignis & terra communis ſunt vſus. Non ideo periit regnum Salomonis, quia argentum habuit vt lapides 3. Reg. 10. 27.

37. Putamus inquis, nos omnia deuoraſſe, cum Ariſtotelem quem ſolum iam tractamus, inſpeximus, cum tamen multum nobis deſit, & nos a naturæ ſecretis tam longe abſimus, quam cœlum à terra. Tribuis autem illam facultatem Magis Perſiæ & Ægypti, ad quos Græci ſint profecti. Non refert quid tu putes aut non. Nos Ariſtoteli non plus aſſcribimus quam apud eum inuenimus. Si tua facultas Medica vel Philoſophica ea fuit opinione, cur non ſolum Ariſtotelem profeſſa eſt? Si Græci ab Ægyptiis, & Perſis ſapientiam acquiſiuerunt, cur hos admiraris, illos deprimis? ô Magriam vero ſapientiam Hermetis in Pimandro & Aſclepio; imo Paulo teſte, ſtultitiam. Miſerum iudicium: ſi quis ad Dei prouidentiam refert quædam, Tanckius dicit: Quod natura poteſt, non debet Deo aſcribi immediate, Devs per Fiat naturę curſum ordinauit, Ars autem naturam ſuperat. Multa certe ſunt quæ nec in natura cauſas habent, nec in arte, ſed ſuperioribus motoribus ſunt tribuenda, ſed nec is peccat, qui artis & naturæ effecta Deo ſtatim tribuit, cuiuſmodi multa leguntur in ſacris, præſertim Iobo & Pſalmis.

38. Democritum, Pithagoram, & Platonem commendat ab Aegyptiorum magia. At hanc Ariſtoteles melius ſciuit quam quiſquam Paracelſicus. Non itaq; ſi illa fuit Magia, Ariſtotelem Magica arcana latuerunt. Reſpondēt autem Paracelſiſta ex iſtorum magorum placitis: & collatione cum Ariſtotelicis inſtituta, videbimus cuius rationes ſint meliores, quanquam eius rei ſpecimina apud Ariſt. Plinium & alios non deſint.

39. Illud improuido excidit, quod ſecretiſſimæ iſtius magiæ gnarum facias Numam Pompilium. At hic gentilis idololatra fuit, diaboliq; cultor, & impiæ magiæ artifex. Hancne magiam & Ariſtotelicis & Galenicis Chriſtianis quis requirit? Pij ſunt, ſi hanc nec diſcere nec exercere volunt. Itaq; & Crollij, Paracelſi, Artephij, Tritemij, Agrippæ, & ſimilium magicam vanitatem cum Deo abominantur. Pythagoram fuiſſe diabolica Magiæ addictum, vita eius conuincit. Huius placitis conformis fuit Numæ arcana ſciētia: adeo vt Pythagoricus inde ſit æſtimatus, quanquam ætate prior. Si ergo Numæ myſteria fuerunt diabolica, etiam Pythagoræ. Qua fronte poſſunt ſcholis Chriſtianis hæc obtrudi, vt Ariſtotelicis ſuſpenſis, ſint magica Pythagoræ quoq; docenda? Male certe ceſſerunt Tullo Commentarij Numæ de eliciendo Ioue per occulta ſacrificia. Libri iſti poſt inuenti, cùm ſeptem eſſent Latini de iure Pontificio, ſeptem Græci de diſciplina ſapientiæ iſtorum temporum, iudicio ſenatus & prætoris publice in comitio ſunt cremati. Temeraria vox eſt Numam mandaſſe Pythagorę libros ſecum ſecum in ſuum ſepulchrum inferri, cum id mendacium apud Liuium dicatur, & à Cicerone refellatur, quod Pythagoras poſt Numam vixerit Cic. in 4. Tuſcul.

Liuius lib. 1. Anno M. 3781.
Liuius lib. 10. decad. 4.
Mors Numæ an. m. 3193. Pythagoras in Italia an. 3457 fuit.

40 Commendantur magiſtri lapidis Philoſophici recte. Sed quid illi aliud proferunt quam Peripatetica fundamenta, vnde & Ariſtoteles poſteà inter ſapientes, & Philoſophos myſticos eſt relatus? Lapidem non diſcimus quidem ex Ariſtorcle iuxta methodum artis: at fundamenta in eo eſſe contra Gwibertum demonſtrauimus. Quotus autem quiſq; eſt, qui aurificium didicerit ex philoſophorum myſticorum libris? Par defectus eſt in Peripateticis, & Magicis.

41. Iuſtum eſſet ſi principes Philoſophos & medicos non minus iuberent chymicos autores legere, quam Ariſtotelem & Galenum. Inde enim conſtantiorem, & rectiorem Philoſophiam & Medicinam naciſceremur, quæ collatio facta

ctura esset ne in corticibus rerum maneremus, *sed nucleum natura adipisceremur, &c. Non reprehendo consilium, modo non imperetur* Paracelsica. *Quia vero sunt in Academiis professores, & studiosi, qui id sedulo agunt, non opus est mandato principum. Si quid mandandum est, mandetur vt igni comburantur omnes libri Paracelsi, quibus magiam, Cabalam, & similia diabolica, stulta, vana & impia, ineptaq́, describit. Chymia iam sic illustrata est, vt Paracelsi scriptis non indigeamus.*

42. *Quid autem est quod de* cortice *dicitur? Paracelsistæ sibi* nucleum, Aristoteli & Galeno corticem tribuunt: *sed errant. Nam vtriq; & corticem & nucleum simul habent, ita vt Deus vtrumq; coniunxit, & natura produxit, & totus mundus in cibis, & medicinis vsurpat, Magisteria quoq; chymica vtrumq́, elementa scilicet & essentiam, quæ ab elementis totaliter separari non potest, seruant. De essentiis autem pridem docuerunt Arabes, & sic Galenicam auxerunt. Secuta est postea ea elaboratio & experientia, vt omni querelæ ansa sit præcisa. Voluit Tanckius in scholis docendum esse de sulphure, sale, & mercurio quoq; tanquam de* nucleis. *Bene. At istos nucleos neq; Galeno, neq; Aristoteli omnino detrahere possumus, quãuis tam puros & elaboratos non habuerint. Quod si Arabas & recentium operas coniũgas, nihil potes desiderare.*

43. Veram astrologiam, quæ consistat in sympathia & antipathia syderum cœli, & mundi inferioris, quomodo per cœlum omnia efficiantur & procreentur, apud nos extincta esse scribit. De ea philosophi nostrorum temporum minus nihilo scire perhibentur: saltem Physicos & Alchymistas se in ea exercuisse, &c. *Sed prima quæstio est: sitne ista vera, & antiqua* Astrologia, *quæ ex* Paracelso, Crollio, Seuerino, &c. *describitur. Longe aliam excoluerunt Babylonij, Aegyptij, Græci & Arabes, vti scripta eorum testantur. Petitur ergo principium statim in initio, dum Astrologia vocatur segregatoria illa spagiria, quæ ad physicam pertinet, & medicinam, quanquam magiam, cabalam, & alia vaframenta assuant, quibus harmoniam quandam, seu sphæram & rotam ementiuntur pro summorum cum imis conciliatione, non more antiquorum, sed recentium Paracelsi asseclarum.* *Astrologia Paracelsica.*

44. *Deinde principia veræ Astrologiæ sunt apud Aristotelem in 1. Meteororum, libris de ortu cœlo & generatione animalium: quos cum amplectantur philosophi, falsum est, eos cum medicis minus nihilo de Physica illa antiqua cœlestium cum elementaribus cognatione scire. Non autem si Stultitias Paracelsicas, Seuerianas, & Crollianas non recipiunt, sed damnant, ne delirantium hominum somnia, Astrologiam, Physicam Medicam si ita est nominanda, ignorant. Neq; vero etiam desunt Philosophi Peripatetici, qui non damnant Symbolismos, & Parabolas, seu Analogias in sano sensu. Assunt, qui & essentias inferiorum cum ignibus & calido cœlesti more Hippocratæo componere norunt. Iterum ergo non ignoramus istam Astrologiam recte intellectam & vsurpatam, non autem Paracelsice declaratam. A Paracelso hac in re nihil nisi stultum est & mendax.*

45. Alchymia negligitur, nisi quantum ad cupiditatem diuitiarum: Sine illa vero natura non potest cognosci. Cum itaq; Arist. Galenus & reliqui Alchymiam non cognouerint; neque naturam cognouerunt, vt sic ex illorum scriptis nemo possit proficere, &c. *Ad hoc pridem responsum est Elenchum esse à dicto secundum quid. Etsi enim Alchymiam non sic sciuerunt, & excoluerunt vt postea est methodicè comprehensa; tamen eius principia habent, & rudimenta multa: deinde non sic in eorum scriptis non inuenitur ars exactè descripta, Arabes & reliqui Medici, qui medicinam locupletarunt, deficiunt. Coniunge quod diuidis, & quod conquераris, non habebis. Cur autem tanta ignominia nostrum seculum afficis, in quo Galenici plurimi etiam Alchymiam excoluerunt? Nihil noscis de Cratone, Gesnero & magno numero aliis: Cur tu non supples defectum? Qui pecuniæ caussa exercent Alchymiam, qui alij sunt quam Paracelsistæ, qui à se parata vendunt, & vt emtores alliciant, schedulas argytarum more spargunt?*

46. Vera Philosophia & Alchymia cum medicina quam comprehendit, requirit oculos spirituales, qui possint in naturam introspicere, & non tantum terrena lustrare, sed quod in qualibet re spiritualiter latet, quales oculos habuerunt Hermes, Democritus, Pythagoras, Plato, qui cœlestibus, vel angelicis oculis viderunt naturam omnibus rebus implantasse, & infudisse occultam, & spiritualem potestatem, semen, virtutem, vt liberata corporeis impedimentis mira possit, quæ non possunt expedire Galenicis responsionibus de occulta proprietate & temperamento, neque corporeis oculis videri: Exempli gratia: Magnes ferrum attrahit, & ferrum cui astrictus fuerit, versus polum arcticum vertit: allio vnctus vim amittit: scorpio est sui vulneris remedium: homo amat aurum familiari-

tate oc-

tate occulta. Ita vinum lætificat, estq; familiare homini: aurum argentum viuum assumit, & cum eo extenditur ad inaurandum, &c. Hæc sciunt aurifices, non Aristotelici, qui ex Acroamaticis Aristotelis non possunt reddere istorum rationes. *Quid hinc? Num ergo Aristotelis philosophia breuioribus plumis ornanda? Negamus sequi. Non enim si militaris disciplina non potest disci ex philosophia Aristotelis, ideo hæc est spernenda. Ridicula ratio est: Aurifices in sua arte sciunt id quod non Aristotelici. Ergo illi habent oculos & mentem illuminatiorem.*

47. *Quantũ attinet ad* Platonem, Democritum, Pythagoram, Hermetem, *falsum est eos cælestibus & angelicis oculis vidisse, nisi diabolos pro angelis acceptas, cum fuerint magi improbi, & idolorum cultores, quorum tota sapientia est stultitia coram Deo in diuinis. In humanis vero adeo scatent vitiis, & absurditatibus, vt non ob vna fuerint reprehensi, & inprimis Hermetici Dialogi sint errorum pleni. In Platonis dialogis impiæ Magiæ fundamenta esse, & acatalepsia pyrrhoniorum tum per se patet, tum testantur scripta Platonicorum, Iamblichi, Procli, Mirandulani, Pistorij, Marsilij, &c. Vnde vero probatur quod cognouerint seminariam in omnibus rebus virtutem? Quicquid sciuerunt aut per disciplinam acceperunt, aut ex spiritibus Parhedris cognouerunt, aut naturali modo per sensum, rationem, & experientiam. Si disciplinam spectes, non cedit illis* Aristoteles. *Si* Magiam, *improbi fuerunt: si ordinarium modum, longis passibus eos post se relinquit Peripatus, vt res ipsa, & controuersia comprobant.*

48. *Exempla quæ adducuntur non probant id cui probando sunt adhibita. Nam de* Magnete *Paracelsistæ habent opinionem falsissimam, attrahi scilicet ab eo ferrum propter ferreum spiritum, qui in alieno corpore fortius trahat quam in suo. Si etiam sit spiritus, quod Peripatetici & Galenici libenter concedunt, dicere debent illi noui philosophi cur trahat. Num quia sulphureus? At cur trahit sulphur? Quia familiare. Cur? An nõ quia crasis talis, & proprietas inexplicabilis? In eodem ergo, imo altiore luto hærent Paracelsici. Quod enim dicitur à cælo esse, probare & hoc tenentur, cum non ideo sit verũ, quia ipsis videtur.* De allio *falsum dicitur.* De scorpio *non possunt meliorem rationẽ dare Paracelsici, quam Galenici. Vtrobiq.* Sympathia, *& similitudo occultas habet rationes.* Hominem amare aurum, *est particulare & ex accidente. Idem amat & puellas & gloriam, & prædia, aliaq, multa quæ sibi bona & grata putat, idq, sæpe non per se, sed ex accidente. Ideo & multi aurum contempserunt, qui sapiẽtia nomine non parũ claruerunt. Si lapilli valerent in commercia, aurum, argẽtum & similia valde vilescerent.* Vinum *hominis natura sic familiare est, vt etiam venenũ aliquando fiat, siue totum præbeas, siue essentiam eius. An autem hoc ignotum fuit veteribus? An* Paracelsici *non petunt principium, cum spiritus vini causam esse dicunt? Cur enim hic est causa?* Cœlum *dices. At quæro & de hoc principium. Ita de* auri & argenti viui familiaritate *Galenici melius disserere possunt* Paracelsicis, *licet Galeno fuerit natura hydrargyri inexplorata.*

49 *Ex sua impotentia vir ille aliorum æstimauit potẽtiam. Si recte Acroamata Aristo. intellexisset, ex eis potuisset etiam de auri & argenti viui natura disserere* [illegible]; *specialia potuisset ex libris de ortu, & 4. Meteororum, & aliorum* Peripateticorum *declarationibus sumere. Dicite chymici,* cur amant se mutuo aurum & argentum viuum? *An non ideo, quia sunt eiusdem radicis, & differunt tantum imperfectione & perfectione, solutione & coagulatione, coctione & cruditate, sicut aqua & glacies? cur hoc? An nõ quia crasis & tota natura talis? Qui vero sunt illi philosophi Aristotelici amicitiam seu Sympathiam ignorantes? ex natura particulari cognouerunt, & de* pyrio puluere, & auro fulmineo, *possuntq, rationes ex* Aristotele *reddere. Ideo vident* Peripatetici *longe acutius quam* Paracelsici, *qui videntur sibi videre, quod minime vident. Vellet* Paracelsista *audire causam istorum ex Aristotelico philosopho. Sed vos scioli, qui Aristotele acutiores estis, dicite priores.* Crollium *legimus de hostilitate Tartarei salis, & ammoniaci, sed non satisfacit.*

50. Si ars Chymica non accedit, non omnium rerum causæ possunt ex Aristotelis philosophia declarari. *Imo, inquam, ne quidem si ars chemica accedat, quantum attinet ad speciales, & proprias. De generalibus tantum tenemus, quantum probari potest. Vidimus autem* Paracelsistarum *de rerum causis scripta varia. Verum non in omnibus sapientiam & veritatem inuenimus.*

Sed hæc hactenus.

Finis Prodromi de Philosophia vitali.

D. O. M. A.

Ex Præfatione Osvvaldi Crollij in suam Basilicam Chymicam

DE COGNITIONE PHILOSOPHIÆ, ET MEDICINÆ,

PRIMA DISQVISITIO.

SECTIO I.

Edicum fieri & iudicari scientia Philosophiæ, & astronomiæ, (aliàs Medicina Physica, & Chyrurgica) iuxta Paracelsi placita, arbitratur *Crollius*. Astronomiam vocat *scientiam superioris globi mundani, qui constat firmamento seu igni*, (Nam ignis & cœlum Paracelso sunt idem) *& aere. Philosophiam autem notitiam globi inferioris, ex terra & aqua*, ita vt quatuor illis dictis elementis omnis humana scientia contineatur. Vnde vero acquirenda sit ista scientia, nec ipse secum consentit, nec Paracelsus certus est. Hæc sunt Crolliana: 1. *Medicus non fit ex libris*, quia eum *natura instruit*, NON HOMO, & necesse est, eum crescere ex natura, (Hic repudiantur Doctores viri & mortui) Excipit tamen alibi Theologiam, & sacram iustitiam, quæ ex natura nosci non possint. 2. *Medicum necesse est scire inuisibilia hominis interna*, itidem duobus globis, vno astrali, altero terreno distincta. Omne *inuisibile* hominis innotescit ex maioris, seu externi mundi visibilibus. Omne enim in hoc manifestatur. Quocirca omnium latentium in homine notitia est foris petenda ex contemplatione Macrocosmi. 3. *Ex lumine naturæ* oritur: id est: analogia maioris & minoris mundi, tanquam proportio inter Patrem, (maiorem mundum,) & filium, (hominem.) 4. *Homo est vniuersi centrum*, & mundus absconditus. *Macrocosmus est mundus apertus &c.* Hæc & similia ille magno cum fastu disputat, vt excludat *libros vetustiorum*, *Hipp. Galeni, Aristotelis, Auicennæ, &c.* seque opponat disciplinis Academicis & Aacroateriis tam Medicorum quam Philosophorum, à quibus negat disci posse Philosophiam & Medicinam.

Astronomia Crollii. Philosophia. Medicus qui fiat. Inuisibilia vnde petenda. Analogia duorum mundorum. Homo quid? Macrocosmus.

SECTIO II.

NOn opus est ad hæc refutanda prolixa argumentatione. Ipse enim *Crollius* secũ & ipse pugnat. Sic enim scribit pag. 26. *Essentialis intrinseca cognitio non est ex carne & sanguine, nec in multitudine librorum & lectionis, nec in pluralitate experientiæ, & antiquitate dierum, nec in persuasionibus humani verbi, & contentione rationis: sed in ipsa passione diuinorum*: NON IN DISCENDO: *sed in patiendo diuina hominis mens perficitur, &c.* Quasi vero quando Enthusiastæ fingunt sibi afflatus spirituales, aut vt in libro *Arbatel*, reiectis omnibus ordinariis Doctoribus & libris, angelos παρέδρους sibi petunt, id non sit discere. Diabolica suggestio est iste Enthusiasmus. Deinde *si patiendo* est acquirenda diuina illa & intrinseca cognitio, etiam discendo. *Discere enim est pati & mutari quadantenus.* Item: si hæc est essentialis & intrinseca scientia, illa quæ ex macrocosmo petitur, non erit *essentialis*, sed *accidentalis*, atque ita nec Philosophum, nec Medicum per se constituet, verum ex accidente. Quod si & illa inuisibilium hominis per visibilia mundi externi cognitio est essentialis, patet falsam esse *Enthusiasticam* informationem. Verum non hoc tantum est: mox *notitia omnium primordium non petit foris, siue à Deo, siue ex mundi magni contemplatione, sed ex homine ipso, idque Cornelii Agrippa.* Magi istius improbi sententia. Ita enim scribit: *Homo in se habet, vnde Deum & seipsum cognoscat. Itaque Agrippa pie & docte disserit, veram viam ad veram sapientiam, perpetuamque beatitudinem consequendam esse, si te ipsum cognoueris, &c.* Si ex ipso homine vera sapientia nascitur, quam prius dixit Philosophiam & Astronomiam, non erit vera sapientia, aut non petenda foris. Rursus apertius sibi contradicit pag. 25. *Homo sydereus sapientiam & artes trahit ex firmamento. Firmamentum est lumen naturæ, quod hominis omnia naturaliter infert. Nam spiritus sydereus hominis à radiis superiorum syderum* OMNES ARTES, *scientias, facultates omnes, omnemq; sapientiam attrahit, &c.* Hoc quidem est foris ex creatura petere sapientiã, sed non per *analogiam maioris & minoris mundi*, quæ nihil aliud est, quam rationum vtriusque quodammodo

Scientia nõ ex discendo, sed patiẽdo. Scientia omnium principium ex homine. Sapientia omnis ex astris firmamenti.

Sapientia ex gratia & natura homine. *Homo omnia intelligit.*

dammodo iam noti collatio. Aliter pag. 13. *Medicus nasci debet è lumine Gratiæ & natura ab interno, & in visibili homine. Interno angelo, luce natura, quæ instar Doctoris hominem instruit.* Item: *In homine est omnium rerum naturarumq́; vera & realis possessio, & creatoris* PERFECTA *imago. Ideo oportet omnium rerum & naturarum ipsiusq́; creatoris cognitionem à seipso primum exordiri. Homo intelligens seipsum in seipso intelligit omnia, quia sumus ex omnibus, & omnia in nobis portamus. &c.* Hic putes notitiam illam sui necessariam quidem esse, sed peti debere foris à Deo, ex astris, ex mundi magni contemplatione, nisi diceret PRIMVM, & nisi progressum faceret ex nobis domesticis ad alia, quæ

Externa æstimanda ex nobis insitis.

sunt extra nos. Hinc autem consequens est externa ex his, quæ in homine sunt, æstimare debere, & non contra, vti volunt Paracelsistæ. Adde istis Paracelsica hæc quoque, quod *homo sapientiam acceperit à serpente Paradisi*, iuxta *Ophitarum* dogma, & hodie quoque alibi serpentis medicamine assumto eum fieri posse sapientem: & quod Paracelsus documenta petat *à sagis, carnificibus, ambubaiis, peregrinationibus, diabolo quoque ipso, &c. Specula constellata* parare idem iubet, in quorum vno videantur omnia cogitata, in altero omnia facta, in tertio omnia scripta. Similes nugæ de nummis constellatis translatæ sunt ex Agrippa, Trithemio, & aliis Magis. Techelli artem sophiam quam laudat? Artephii magiam habes apud Cardanum. Liber Artabel petit spiritus informatores. An hoc non est discere? Quid scirent omnes Paracelsistæ, si non fuissent primi sapientes, & eorum libri, scholæ, & Academiæ? *Crollius* pagina vigesima octaua etiam hoc ponit: *Omnis vera Philosophia cum reliquis facultatibus sacris literis fundari debet.* Hæc monstrosa à se mutuo euertentia, cum proponant Philosophiæ huius Professores, statim patet, quid de iis sentiendum.

SECTIO III.

QVocirca falsum fundamentum toti Paracelsiæ substratum esse inde iudicamus, & ex consequente non posse verum esse, quicquid imponitur. Hoc solo cadit omne id, quod contra Medicos, Physicos, & Philosophos ordinarios Academiarum & Rerumpublicarum clamant, abitque Monarchia Paracelsi in inane commentum. Principia suæ notitiæ hauserunt ex scholis vsitatis. Postquam iam videntur sibi aliqui esse, noua petunt, vel potius sibi somniant fundamenta, eaque tam incerta, vt quid statuendum sit, ignorent. Volunt alios discere eo modo, quo ipsi nunquam didicerunt. Quæ ista est vanitas? Nos scimus verum esse, quod *omnis vera sapientia sit à Patre luminum*, qui etiam in prima creatione eam homini infudit, & postea eum sæpe immediate quidem circa res diuinas, & alia nonnulla erudiit: sed placuit post lapsum non semper immediate docere. Ideo instituit ordinarium modum, quo filii ex parentibus discerent, & iuniores à maiorib. indocti à doctis, vti testantur omnes mundi historiæ, & gentium consensus. Id fit vel traditione præsente, vel orali institutione, sicut in catechetica disciplina: vel per monumenta potissimum libros, literis partim hieroglyphicis, partim popularibus conscriptos, qui & autoritatem ex diuino mandato habent. Interim perceptis per doctrinam initiis non negligenda est naturæ contemplatio. Nam & in hac sunt rerum abstrusarum, & notitiâ dignissimarum documenta, quibus etiam ex parte firmatur id, quod maiores nostri nobis reliquerunt ratione & experientia constitutum.

Liber Pauli Eremitæ.

Itaque *& natura liber nobis est & scriptura.* Vtrobique vero iuniores indigent informatione maiorum sapientia & peritia pollentium. Est enim procliuis lapsus à veritate in opinionem, & à sapientia essentiali ad eam, quæ videtur esse sapientia, est autem deceptio & sophistica. Accedit quod iuniores ob imperitiam, & assentiendi, tum leuitatem, tum temeritatem, à sophistis facile seducantur, quodq; Sathanas simulans angelum lucis, & apostolos suos passim distribuens, mendaciis veritatẽ opprimere satagat, quod manifestum est tot sectis sacrorum & profanorum, quin & vaticiniis antiquorum, & experientia ocularique intuitione, adeo vt quo prouectior ætate est mundus, eo certaminum sit maior copia. In Medicina certe & scientiis Philosophicis nonne Paracelsia illustre est

Paracelsia deceptionum Sophisticarum chaos.

falsitatis monumentum. Si non vtendum est Doctoribus & libris, quorsum scribunt Paracelsici, & volunt nos sententiis *Paracelsicis*, quem plus quam Hyperbolice non minus quam vane laudat *Crollius* mendacio euidentissimo, astipulari, abiectaque Galenica Medicina Paracelsicam profiteri? Non frustra artes, & scientiæ per axiomata scientifica, & methodum vniuersalem constitutæ, & descriptæ: & si officinæ & opificum tabernæ coguntur, vti præceptoria seu magistrali informatione, ista quæ difficilima sunt, permittentur cuiusque ex mundo externo secundum suam Phantasiam æstimationi? Si quot capita tot sensus sunt abolito ordinario discendi modo, quanta orietur confusio? Tolle magistros & libros, & sine vnumquéq; p se philosophari, bellam habebis Philosophiã. Est autem hoc ipsum ex diaboli conatibus vnus, vt omnem discendi ordinem aut aboleat, aut peruertat, ipseque regnet ex sententia. Conficiunt quoque se Paracelsici mutuis conflictibus. Neq; enim omnibus placet idem. *Paracelsus Lullium* & alios Chymicos se antiquiores explodit. *Crollius Lullium* mirifice commendat, verum *in re manifesta non opus est verbis pluribus*, quando hoc quoque certum, quod vix vllus sit Paracelsista, qui *Paracelsum* sine interprete intelligat; ne quid de necessariis linguis, quæ sine disciplina non constant, dicamus. Crollius sane negat eius mentem ex scripta litera, quam mortuam vocat, patere, quasi oracula fudisset; imo vt impietatibus, stultitiis, & absurdis ab ipso in chartas congestis possint inuenire tegumentum, ideo mysteria ei asscribunt.

SECTIO IV.

Mensura.

ARistoteles in 10. metaph. textu 3. de mensura scribit, quod *præterquam quod sit per quam quantum cognoscitur, etiam in aliis, vtpote generaliter dicatur, id quo primo vnumquodque cognoscitur,*

vt sit

vt sit principium quoddam vnum, cui nec addendum, nec adimendum, semper homogeneum, vnde & scientia, sensusq; dicatur rerum mensura, quia per ea aliquid cognoscimus. Protagoras hominum voluit esse mensuram cunctorum, quasi sentientem & scientem diceret, quod scientia & sensus sint mensura [illegible]. Hæc diuersimode accipiuntur. Duplex per naturam homini inest notitia, seu noscendi facultas, vna *sensualis*, altera *intellectualis*: Illâ noscimus singularia, quæ sunt in materia; hæc vniuersalia à materia abstracta, vt ideas & phantasmata à sensibus accepta. Sensibus errantibus, necesse est, & intellectum errare, fierique non *veritatem*, sed *opinionem*. Quod si putant Paracelsistæ suum intellectum, & sensum esse mensuras, ita vt res tales & sint & iudicandæ, appellandæque sint, vti ipsorum sensibus, & intellectu occurrunt, & non vti eæ sunt iudicatæ à Doctoribus, vel interpretibus naturæ, tum viuis, tum mortuis, cauere nobis debent de erroribus circa suos sensus, & probare, quod absolute sint infallibiles. *Adamo* quidem Deus hoc concessit, vt nomina rebus imponeret secundum suam scientiam, & sensum, quod tunc esset integris viribus, & regeretur præsidio diuino: At Paracelso hoc tribuere non possumus, quem si sequimur facilius in Pyrrhoniorum, Scepticorũ, Heracliti, Platonis, & similium factiones incidemus, qui sic mensuram rerum hominem esse voluerunt, vt *verum esset, quod cuiq; videretur*, cumque hinc sequerentur *tot scientiæ, quot capita*, omnia tandem in incertum abierunt. Sed & Platonici mutabilitate materiali conspecta, omnem fidem sensibus detraxerunt, dederuntque *nouæ Academiæ* occasionem statuendi *nihil esse comprehensi*. Paracelsici sane ista Crolliana noscendi ratione huc delapsi sunt, vt videantur omnia pene in omnibus quærere, & per similitudinem infinitam copiam omnem scientiam ad incertum redigere, ipsique in suis magisteriis, essentiis & principiis singularibus mirifice varient. Si ea quæ sunt in homine, hæc esse & æstimanda, & dicenda sunt, quorum similitudo inuenitur in maiore mundo, impossibile est scientiam hominis esse certam, & sic ne scientiam quidem esse posse. Non enim scire est cognoscere rem ex hoc illo externo comparabili aliquo modo, sed ex causis insitis, propriis, & immotis, quæ causæ definitionibus & principiis scientificis, ratione & experientia spectatis, iudicioque & sensu sapientum, quibus Spiritus sanctus peculiare id donum est largitum, (neque enim omnibus idem concessum est, nec omnes possunt de rebus in se, vel extra se recte iudicare) comprobatis comprehenduntur.

Paracelsistæ putant res ita les esse, quales ab ipsis cēsentur.

SECTIO V.

ATqui obiicit liber *Arbatel*, & ex eo Paracelsici tantam esse discordiam inter Doctorum sententias, & libros antiquos, nouosque, vt vbi acquiescas, non inuenias, atque ita proficere ex illis nequeas ad sapiendum. Quod non posuit Aristoteles, id refutat alius, & semper sequentes conuellunt antecedentium placita. Deinde negant causam esse sciendi benignitatem & consummatam à veteribus: Relictum quid esse etiam vlnmo mundo, qui quia senectutis vitio ab integritate prioris valde discesserit, inde fieri, vt veterum annotata labascant. In nouis morbis, nouaque constitutione noua quærenda esse principia medica, nouaque remedia, quæ non ex libris priscorum, sed ex præsentis mundi natura innotescant, & quas alias splendidas rationes solent comminisci. His respondemus primum illud Pauli 1. Cor. 11. v. 19. *Oportet hæreses inter vos esse, vt qui probati sint, manifesti fiant in vobis.* Si in sacris non desunt controuersiæ, neque tamen his efficitur, vt succumbat veritas, sed magis magisque probetur vt aurum igni: neque in Philosophicis defore, & defuisse, putandum est, neque ideo oppressam esse, aut opprimi veritatem, sed magis enitere. Turpe est, stationem suam deserere, ingruente hoste. Turpe ergo & medicam, physicamque veritatem à suis professoribus destitui sophistica gliscente. Dissentiunt inter se Doctores & libri: at hic dissensus ex collatione vtilis est ad lumen veri agnoscendum. Verum constans est, & vero consentaneum: *Omne adulterinum varium & mutabile.* Sunt autem certæ quædam bene iudicandi normæ, de quibus in sequentibus. Non si aliorum iuditia contemseris, id quod tu iuditas, verum efficitur. Non si Paracelsus omnes ante se repudiauit, & libros eorum abiecit, ipsius placita sunt tanquam vera recipienda. Non si videtur sibi ex lumine naturæ maioris mundi Magia, Cabala, Chymia, Astrologia, &c. fundamenta petere, ea quæ petit, sunt fundamenta. Quæ vero causa est, si priscorum placita non amplius apud nos valent, vt Paracelsistæ *Hippocratis* doctrinam, scripta *Hermetis* & aliorum commendent, & inde tam res, quam vocabula emendicent? Cui ex *Auicenna, Aristotele, Galeno*, & aliis de variis dogmatibus differunt, atque etiam terminos eorum, item medicinas simplices & compositas magna ex parte seruant? An quod *Rhabarbarum* & similia apud priscos purgarunt, apud nos id non faciunt? Nutrimentane confortantia, alexipharmaca, venena alia habemus? Mutata est natura secundum quid, at non ita vt nos alium solem, alias herbas, & reliqua habeamus quam prisci. Herbis & pane viuimus: vescimur lacte, caseo, carne, vt Noæ posteri. Si prisci vniuersale illud chymicum habuerunt ad vitam longam, an apud nos non facit ad eandem? Similia similibus seruari, simile gigni à simili, contrarium contrario, non qualitatibus tantum, sed & modo artes per se, vel per accidens tolli, an nouum est? Non quidem denegata nobis est nouorum inueniendorum facultas, cum inexhausta sit natura: ad id non tollit priscorum laudabilia, & constantia inuenta. Paracelsici expectant *Heliam artistam*, qui omnia sit in lucem protracturus. Id intelligunt de obscuris antiquorum traditionibus, præsertim in Philosophia lapidis. Si adeo immutatus mundus est, vt antiqua non amplius valeant, quorsum ille *Helias* manifestator? Sordidum & pudendum κρησφύγετον est, quod de mundi mutatione, vt oporteat ideo nouas scientias, & artes comminisci, proferunt. Morbi noui secundum quid noui sunt. Quid Ecclesiastes cap. 1.? *Quid est quod fuit*, inquit, *ipsum quod futurum est. Quid est quod factũ est? Ipsum quod fiet. Nihil sub sole nouum, nec valet quisquam dicere, Ecce hoc recens est. Iam enim præcessit in*

Num varietas scriptorũ faciat, vt omnes libri sint reiiciendi.

Cōtrouersiæ ad syncerius iudicium faciunt, non sunt causa abiectionis librorum.

ſeculis ante nos, &c. Vulgare eſt: *Nihil poteſt dici, quod non dictum ſit prius.* Paracelſiſne plus fidei eſt quam *Salomoni*, & ſententiis publicis? Ariſt. in 1. meteo. c. 3. Non ſemel neque bis, neque raro dicimus eaſdem opiniones reuerti factas in hominibus, ſed infinitis. Erant ergo ante Paracelſum eadem figmenta. Quam fabulam diabolus ante ipſum egit per alios, eum repoſuit per Paracelſum, vt nihil noui excogitauerit. Ignorantia noſtra facit, vt putemus, nouum morbum eſſe, qui tamen non eſt nouus. Non eſt tanti Gallica lues, morbus Vngaricus & ſimiles, vt oporteat medicinæ principia immutare. Fuerunt olim iſti morbi, & iam ſanantur iuxta præcepta medicinæ priſcæ, quæ noua remediorum præparatione minime abolentur, vt taceamus chymica repeti à multa vetuſtate, neque noua eſſe ad nouos morbos remedia.

Sectio VI.

Diſcendum eſſe ordinario modo ubi non ſunt ſingulares reuelationes & infuſiones gratiæ.

QVod ſi ergo dicendum eſt priſco & ordinario, totiq; mundo vſitato modo, qui certus poſſit eſſe diſcipulus, id quod diſcit eſſe verum? Non aliter diſcendum eſſe ipſi Paracelſiſtæ ſuo exemplo docent. Quis enim ex illis non didicit literas ab aliquo præceptore ſeu publico, ſeu priuato? Quotus quiſque eſt qui ſibi non venetur titulos vtriuſq; doctoræ ex priuilegiis Academicis? Quos enim bullatos vocant, ii nomine ſunt non re, & lege Doctores, ſæpeque ſiunt tales pro nummis, quibus non tollitur aſinus. Cum etiam gloriantur de ſuis peregrinationibus, & colloquiis cum variis artificibus, an hoc non eſt diſcere ab hominibus? Ad certitudinem quod attinet, vnde ſcis litteraturam tuam eſſe certam, inde pete etiam reliquarum artium & ſcientiarum certitudinem. Scis ex præceptis longo vſu ſtabilitis, & iterum vſu comprobatis, ſcis iudicio & conſenſu ſapientum. Vt ſcire poſſis, DEVS te naturæ bono ditauit. Diſce Dialecticam ſynceram, quæ eſt & inueniendi & iudicandi regula. A Deo poſtula Sapientiam, & luminis naturæ illuminationem. Auſculta ſapientes, eorũq; placita confer cum placitis aliorum, & rebus ipſis. Habes librum naturæ perpetuo eiuſdẽ, & ſibi per ſe conformis. Diſce accidentia ab eſſentiis per ſe diſcernere. Inſpice librum Scripturæ, in quo inuenis & multa de creatura recte iudicanda. Hoc & Crollius pag. 28. agnoſcit, cum ſcribit: *Omnis vera Philoſophia cum reliquis facultatibus ſacris literis fundari debet.* Si conſecutus es principia vtilium artium, ex eis per demonſtrationem infallibilem iuxta rationis vſum legitimum deduc concluſiones; & apparentia, falſaque confer cum neceſſariis & veris. Inde pateſiat veritas. Qui noſtro tempore diſcit, is eo compendioſius ad ſcientiam peruenit, quam primi homines. Iam enim inuenta habet & conſtituta principia, quæ non ſunt temere conuellenda, ſed niſi à ſacris redarguantur, & euidentioribus, acceptanda. Immediate erudiri per infuſiones diuinas, & viſiones Propheticas, non eſt niſi certarum perſonarum. Qui Deum tentant ordinario modo reiecto, incidunt in magicas diaboli inſidias, aut ſuis opinionibus ſeducuntur. Vulgo ſolent proponi *κριτήρια* quædam vniuerſalia, vt, notitia principiorum partim inſita, partim acquiſita, demonſtratio ex principiis, ſenſus communis, experientia publica: ſapientum idem de eodem ratione eiuſdem iudicium.

Ad hæc claues quædam requiruntur, vt linguæ ſapientũ intellectus, interpretatio Doctorũ, collatio, illuminatio ſpiritus, exercitatio crebra, quæ parit habitum, & vt ante dictum eſt, poſt gratiam diuinam Dialectica, Rhetorica, Grammatica. In ſacris noſti à DEI mandatis, & verbo non eſſe diſcedendum, neque ad dextram, neque ad ſiniſtram. Veritas enim Verbum Dei, principium eſt. Analogiæ fidei quicquid conſentit, id rectum eſt: quod diſſentit, reprobum. Veni ergo iam ad phyſicam, & medicinam Ariſtotelis, Platonis, Hipp. Auicennæ, Galeni, &c. Dubitatio ſeu admiratio omnibus cauſa fuit Philoſophandi in humanis. Vtere prædictis *κριτηρίοις*, & eſſentialia ſepara ab accidentibus. Inuenies quidem aliqua falſa & adulterina, ſed quæ ſunt ſcientiis intrinſeca, ea omnino vera deprehendes. Cogita etiam, ſi tu tibi naturæ externæ notitiam tribuis, hanc ipſam illis non defuiſſe, licet tuus modus differat, ſed tu te ſenſatum & intelligentem iudicas, etiam ipſis ſenſus, & intellectum fuiſſe cogita. Non vis tua placita conculcari, tametſi non ita ſpectata vt eorum. Quorſum vetera velis ſpernere? Quid ſi labor ſit ea intelligere, & tu erres in interpretando? Sane aut eadem cum priſcis ſunt Paracelſica, tantumque modo traditionis, & præparationis diſcrepantia, aut accidentalia, aut falſa.

Vide Platonem in Philebo Hippia maiore, Timæo, &c. de priſca. Hip de vet. med. de nat hom. de carnibus 1. de diæta, de arte, &c.

Sectio VII.

Crollius diſcipulus Paracelſi, & P. Seuerini, & ſic hominũ

VEniamus iam ad ſpecialiorem quorundam circa eam opinionem conſiderationem. Senſibilia macrocoſmi *Crollius* diuidit autore *Seuerino Dano*, (didicit enim & ipſe ex HOMINE: quo iure: videre debuit) in res *ſuperioris & inferioris globi*, & eis vult reſpondere duos alios in microcoſmo, cuius eſt externa illa cognoſcere, indeque tanquam ex ſpeculo in ſe reuerti, & ſua interiora inuiſibilia contemplari. Defenſor eſt *Panſpermiæ Anaxagoraæ contra Ariſtotelem*, quaſi verum ſit *omnium ſemina eſſe in omnibus*, (contra iſtud Phyſicum apud Ariſtotelem libro ſecundo de anima, capite quarto, textu trigeſimo quarto. *Naturaliſſimum eſt operum, quæ in viuentibus perfectis vniuocis, facere aliud quale ipſum, ſeu ſimile ſibi, quanquam interim nihil prohibeat* materiam primam *Platonis* eſſe *Pandocheon* quoddam, quod potentia eſt omnia in natura, &c. 3. de anima, capite quinto, textu decimoſeptimo.) proculdubio agere voluit etiam Patronum *Hermetis Triſmegiſti*, quem non veritus eſt Chriſtianis quoque aliquibus ante-

ferre,

ferre, & *Empedoclis* *Simile semper à suo simili cognoscitur*, inquit *Pimander* Dial. X I. & *Empedocles* apud Aristotelem libro primo de anima, textu vigesimo quinto, ex elementis conficit omnia, *terramque terra cognosci, aquam aqua*. hoc est, inferiorem globum macrocosmi, inferiore microcosmi) *ethere atherem. igne ignem, concordiam concordia, discordiam discordia*, (superiorem globum superiore) *simile simili*, vt est text. 76. primi de anima, cuius refutationem habes eiusdem lib. text. 79.) affirmat. Si hæc fuit mens *Crollij* ex *Pimandra* & *Empedocle*, ab hominibus didicit, non autem ex natura macrocosmi. Dicere possunt sic esse, sed qua sensibili demonstratione, aut saltem logica ex principiis immotis? Vsitatæ sunt Paracelsicis *principiorum petitiones, & hypothesium incertarum fictiones*: sed fidem non inueniunt apud sapientes rerum æstimatores. Sit alia sententia, nempe: *animam nec se, nec corpus suum ex seipsa cognoscere quidem: habere tamen quandam facultatem, quæ fieri possit omnia*, vt Aristoteles de intellectu disputat. Quando ergo per sensus externos, tanquam per fenestras animæ, insinuant se imagines superiorum, & inferiorum, phantasmata motiua intellectus excitabunt quidem, sed non docebunt in homine esse externis vel eadem, vel similia. Nam quælibet species nihil amplius per se indicare poterit, qua ipsa est, & vt in rebus externis est. An autem in homine sit idem vel simile quid, non poterit ostendere, nisi, vt dictum est, *Pimandri* & *Empedoclis* opinionem recipiamus. Dicunt id Paracelsici: sed fide Paracelsi sine principio. Mirum vero sit, hominem non posse cognoscere, se esse, & sentire, & pati, & intelligere, aliaque facere, nisi prius id ex maiore mundo didicerit: Et quod ad medicinam attinet, hominem nescire ægrotetne an sanus sit, quoque laboret morbo, & vt alatur, &c. nisi prius instructus sit ex macrocosmo. Quis talia portenta ausit literis spargere, nisi delirus?

Paracelsistæ aut fingunt, aut petunt principia in suis doctrinis.

Homo se primum nosse debet, & inde de externis statuere, non contra.

SECTIO IIX.

NVm autem recte superiore macrocosmi globo firmamentum, seu ignis, inferiore terra, & aqua comprehenduntur? Sic volunt Paracelsici. At quo principio? Quibus globis microcosmicis id cognouerunt? Fatuis. Ita ratiocinandum erat: *In homine cælum & spiritus sunt vnus globus. Ergo & in mundo.* At hæc erat præpostera ratio. Notitia enim nostri ex nobis oritur, non ex macrocosmo. Si ex hoc iudicandum est, falsa est distributio. Nam in maiore mundo superior globus est cœlum tantum, quod lunæ loco finitur: Inferior est totum sublunare. Taceo quod aspectus & mensura mathematica euidentiam rei ostendat: illud dico recte globos distingui perpetuo, & generali seu cœlestibus naturis, & elementaribus. Docet idem Chymia, quæ quintas essentias ab elementis segregat naturis & virtute. *Aristoteles* adiecit etiam *Regens*, & *rectum cælum regens est*; *elementaria reguntur*: cœlum influere sentimus; aërem & systœcha accipere influxum: illud formale magis est, hæc materialia, &c. omnino plura sunt argumenta, quibus idem demonstratur, estque per se absurdum, si aer est superioris globi pars, in eo exceptis piscibus & mineralibus solidorum locorum, versari omnia corruptibilia.

Seuerianâ paradoxa en mera phantasia & comparationib. sparsit.

Sacræ literæ aliquando cœli voce & illum designant, sed tropo. Philosophum oportet naturas scientifice distinguere. *Plato* aerem nec superiori, nec inferiori globo asscripsit, sed vinculum vtriusque extremi posuit. *Iob.* vigesimo sexto capite, versu septimo scribit, DEVM *extendisse Aquilonem*, id est, *cælum super vacuum, id est, aerem*, qui & à Poetis & priscis Physicis magnum inane vocatur.

Aliud cœlum est, in quo stellæ; aliud aër sub cœlo elementis corruptibilibus adeo affinis, vt & nascatur ex aqua, & in aquam coagulet. Veruntamen videtur *Crollius* aliquo argumento præter Seuerini opinionem vsus. Nam quæ *Meteora* in aëre fiunt, ea modo *fructus cœli* dicuntur, modo *excrementa*, (aluntur enim stellæ, & alimenti reliquias in aërem, tanquam in cloacam, effundunt iudice *Paracelso*, qui id non didicit ex maiore mundo, sed ex minore sumtum maiori applicauit.)

Oportet autem fructus iungi suis plantis, nisi forte vel sponte cadant, vel vi decutiantur, & alium locum petant. Ergo aer est pars superioris globi. Falsum est & principium rationis, & complexio. Nititur dubia similitudine. & arbitraria accommodatione. Res ipsa docet in Chymia, & extra Chymiam ista meteora esse coagulationes sublimationum inferioris globi, idemque fieri constat in microcosmo secundum analogiam, vt destillationes seu catarrhi in hominibus indicant, quos & ipse *Aristoteles* externis comparauit.

2. de part. an. 7. cap.

SECTIO IX.

AT operam fortasse ludimus. Paracelsici enim instar *Vertumni* in mille rerum vultus se transmutare possunt, ne capiantur. Non globi illi mundani, & corpora sensibus obuia ab illis intelliguntur, vti quidam volunt. Verba eorum sunt *Magicocabalistica*. Itaque inuisibiles sphæræ visibilibus tanquam cistis & capsis inclusæ debebant accipi ex fudamento *Panspermia Anaxagoræ* vel *Platonici chaos*. Astra enim omnia sunt in omnibus, vt & Crollio placuit, sunt arcana, tincturæ, semina, cœlum philosophicum cum affixis stellis lilliones, ignes æterni, &c. qualia in Chymicis laboratoriis & vasis præparantur, & ex elementis externis eliciuntur.

Cum his astris spiritus aëreus est. Item globum superiorem macrocosmi oportet nos ad sensum magicum accipere. Hinc postea consequens est, in microcosmo esse eadem astra, eundemque aerem, nempe non Solem, Lunam, & alia corporalia per essentiam creationis mundanæ, sed per magiam, & Cabalisticas similitudines. Itaque quæ in magno mundo per artistam ex triplici familia mineralium, vegetalium, & animalium, imo & elementalium extrahuntur, ea indicant in homine similiter existentia, atque ita notitia medicinæ & naturæ humanæ nascitur ex externo mundo. Hinc *Astronomia* dicitur ea scientia, quæ circa astra versatur, non quomodo eam *Ptolemeus*, *Copernicus*, & alii tractarunt, sed quomodo *Hermes Chymicus*. Illa localis est & plebeia; hæc magica & arcana. *Seuerinus* cap. 10. Ideæ. Astra & spiritus sunt, in quibus corporum dimensiones & distantiæ non inueniuntur. Ita dicuntur scientiæ omnium partium hominis, quæ in mechanicis spiritibus, prima materia, balsamo vitali, tincturis delitescant. Hippocraticus & Aristotelicus diceret spiritus in humore & primigenio, indeque facultates cuique parti proprias administrat, &c. Sed oportet proprium cuiusque calorem & spiritum, qui in potentia est, generali ex corde influente actuari. Aliàs opus non peragitur materia præsente. Sic Seuerinus firmamentum, id est, ignem & calorem vitalem) & aerem, (spiritum vitalem,) quæ superiori globo asscribuntur, (pro medio. Sol enim medius Planetarum est, & cor medium inter formales potestates) pulsum, & respirationem efficere. Spiritus enim externo aëre purificatur, & cum calore vi cordis & arteriarum pulsifica distribuitur in vniuersum corpus. *Philosophia* dicitur, quæ circa globum inferiorem est, aquam & terram, tanquam materialiorem partem essentiarum chymicarum, qualia sunt *magisteria, & extracta* rudia. Sit, inquam, ita: at mirabile est, cur *Crollius* velit inuisibilia hominis esse manifesta in macrocosmo, vt sit à manifestis ad immanifesta scientifica progressio. Quomodo etiam nobis obiicit cœlum aspectabile, & ignes cœlestes, seu firmamentum cum stellis, vti est à Deo conditum, si oportet *cœlum quærere apud infernum* quoque, & in inferiore globo, quod omnia in omnibus existant? Præterea ista *Magia & Caballa* nihil est aliud, quam *Rhetorica & Poetica tropologia*, nata ex comparatis logicis per qualescunque similitudines; quo modo possum Deum in hominem transformare, & hominem in Deum, permutareque bestialia rationalibus, & alia mirifica plus quam *Ouidiana metamorphosi* producere. Id autem ludere est, aut sophisticari, non docere demonstratiue. *Cabala ista mendacium est & vanitas.* Non enim res offert vti sunt, sed vti comparantur cum aliis qualicunque modo externo. Ita non possumus scire, quid in re sit: foris enim circa imagines fallaces occupantur. An non hæc sit præclara notitia, digna vt anteferatur omnium veterum & recentiorum sapientiæ? *Astronomiam* communem facere aeri, item est mirificum commentum. Siue astra mundana intelliguntur, siue Chymica Magica, Caballistica, & alia *νοούμενα*, scientia astrorum circa aërem non est, nisi & aër sit astrum. Deinde imbecillitas iudicii est *Astronomiam Philosophia opponere*, cum & illa Philosophiæ complexu teneatur, sitq; sub ea, vt species sub genere. Quantæ vero iustitiæ est *Philosophiam* terræ & aquis excluso cœlo & aere alligare? *Lullius* hoc non patitur, neque *Vlstadius* de cœlo Philosophorum. Quid dicet *Paracelsus* de Philosophia adepta & sagace? Quæ diuiniora sunt, magis sunt Philosophiæ, quam quæ minus. Inde *prima Philosophia* circa res diuinas *νοῦς τῶν θείων* [illegible] dicitur, nec *Magia* nec *Cabala* aliud requirũt, & qui *Hermeticam lapidis* profitentur, nolunt terris & aquis immergi, nisi forte cœlestibus, sed animam, spiritus & corpus in sua tinctura considerant, omniaque habent abstrusa in triunitate Cabalistica & Magica. Si spectamus Chymica, *Philosophis attribuuntur maxime essentia quinta, tinctura, astra, principia hypostatica, iubetque Mesues à Philosophis ista discere, non à Geomantis, aut hydromantis.* Inde *oleum Philosophorum* etiam in officinas Galenicas est illatũ. Debuit *Crollius* hic saltem cautior fuisse. Sinamus Philosophos esse etiam Ethicos, Mathematicos, Physicos, & nominis imponendi ius ita firmatum autoritate veterum, & tot controuersiis inter Philosophos & Theologos, mistosque agnoscamus, vt ab eo decedere nefas sit, cum & nouarum litium id possit esse fundamentum, & turbare totum studiorum cursum.

SECTIO X.

Discendi ratio Crolliana.

Sed relictis illis paulo acutius inspiciamus in axioma Crollianum *de discendi, cognoscendiq; modo. Quicquid inuisibile* (inquit) *in homine latet, hoc in anatomia visibili totius vniuersi manifestatur. Natura microcosmica in microcosmo est inuisibilis; in magni mundi visibili anatomia omnia manifestantur.* Hæc & similia ille ex suo Seuerino. Mirabile paradoxum est, si consideres ea, quæ de ignorantia nostra & plurimis latentibus in sacris literis legimus, vt Ecclesiastici 42. ℣. 22. cap. 43. ℣. 34. 35. 36. Ecclesiastæ 7. ℣. 31. & cap, 8. ℣. 17. Iob. 26. ℣. 14. quibus astipulantur sapientum Philosophorum confessiones; & *Paulus* 1. Cor. 12. ℣. 9. 10. 12. nobis *ænigmaticam notitiam*, imperfectamque & puerilem tribuit. *Plato* in specu suum omnes detrudit, qui non nudam veritatem secundum ideas immateriatas æternasque in Cœli dorso contemplantur. Putat autem *oculos nostros ad verum ita se habere, vt vespertilionum ad clarum solis lumen*, corpusque prægrauare animum, ita vt *philosophaturum oporteat mortuis similem fieri*, quanquam nonnihil illuminationis tribuat suæ *Dialecticæ*, quæ cœnum barbaricum ab oculis mentis detergere queat. Optandum esset, ita se rem habere, vt gloriantur Paracelsici, qui videntur statim labascere. Nam nullus adhuc extitit, qui ex maioris mundi anatomia possit dicere sine dubio & errore, quid sit occultatum in scriptis Paracelsi, nedum in ipso. Sed rem ipsam videamus. De conformitate hominis & mundi externi ita scribit *Crollius*: *Conueniunt*

Paracelsici nugantur verbis: veritas euidentia deficiunt.

" *non forma externa, aut corporali substantia, sed omnibus viribus & virtutibus. In essentia & interna forma*
" *plane vnum & idem sunt: forma saltem externa discernit mundum & hominem.* Item: *In homine est omnium*
" *rerum naturarumque vera & realis possessio, & ipsius insuper creatoris peculiaris perfectaque imago.* Pag. 30.

Magnus

Magnus mundus cum paruo per omnia vnus instar prolis cum parente suo. Pagin.31. In homine omnia sunt comprehensa, & ipse fert omnia in se. Homo est, qua si terra seu ager omnia semina in se continens. Pag.34. Omnia externa nihil aliud sunt, quam corpus hominis. Hæc & similia " multa ille, quæ videntur inania verba esse, & principio carere, præsertim quæ de *perfecta imagine* " *creatoris* dicit, quam certum est in *Adam* peccante esse amissam. Quod autem putat ideo ista sic se " habere, quia *maior mundus* est *parens, minor filius*, & oporteat alterum alteri accommodare: vel quia veteres ideo *hominem minorem mundum* dixerint, quia sit maioris quasi compendium, & maior se habeat, vt speculum, in quo se homo contemplari possit, totum est inane, & vi arguendi caret. Gentilitii *cœlum patrem, terram matrem* hominis vocarunt, vnde & *terrigena*: sed æquiuoca illa appellatio est, & ex particulari, obscuraque similitudine nata, nec si maior mundus generasset hominem, consequens foret in illo essentialiter esse omnia, quæ in homine, cum sæpe filii degenerent à natura parentum. Deus hominis creator primus est: homo postea duplicis sexus hominem sui similem ad imaginem suam progenuit. *Nulla propior & interior hominis contemplatio potest esse, quã ex homine & Deo*, siquidem ad eum statum reductus fuerit: ex quo excidit. Hoc itaque primo argumento refutatur Crolliana Paracelsia, quod scilicet tam facile reiiciatur, quam facile est prolata; quia caret principio immobili. *Secundo*: Si *maioris mundi plurima* latent, præsupposito quod o- " mnia in maiore & minore mundo insint secundum essentiam internam eadem: necesse est etiam in " homine plurima non posse cognosci, & ex consequente falsum esse, quod omnia inuisibilia homi- " nis manifestentur in speculo maiori mundo. *Prius est iuxta dicta & scripturæ*, & sapientum cum ipsa " experientia. *Et posterius ergo*. Tertio: *Obscura similitudo* minime potest exprimere rerum naturam & essentiam. Mundus externus hominis obscuram saltem habet similitudinem & picturam. Quarto: *Si multa, eaq; specifica sunt in homine, quæ in nulla alia creatura inueniuntur, non omnia extra hominem in minore mundo manifestari possunt*. Illud est, quod sola rationis & orationis facultas comprobat, ne quid dicam de aliis facultatibus functionibus, membris, propriis specificisque, quæ hanc speciem ab omnibus aliis singulariter separant. *Et hoc ergo*. *Quinto*: *Cum non sint numero aut specie idem mundus maior & minor*, sed tantum genere vago, & valde laxo, imo verior consideratio, affectioque sit integri, & membri, qua generis, & speciei; *Est autem in specie plus, quam in genere*, & quæ membri sunt singularia, ea non sunt omnia totius; iterum patet vanam esse istius opinionis assertionem. *Sexto*: quæ in mundo maiore sunt, omnia illi insunt secundum naturam, si quidem accidente non turbantur. At inuisibilia hominis non eodem semper sunt statu. Ambigua itaque & incerta erit notitia ex collatione. Idem sequitur ex multitudine eorum, quæ in externo mundo aliquam similitudinem cum humanis habent, & tamen naturis inter se sunt diuersissimis: Præterea ipsa comparatio est rationis nostræ, & non naturæ, quæque vnus paria aut similia arbitratur esse, ea alius imparia & dissimilia. *Si vsque adeo foret euidens ista cognitio & manifestatio, veteres Hermetici & Philosophi alii pridem eam explicassent*, nec Paracelsi aut Seuerini ingenium expectassent. *At à scrutatoribus naturæ acerrimis adeo non est agnita*, vt etiam reiecta sit, vt patet in schola Platonis, qui ne ab Ægyptiis quidem potuit aliquid certi consequi, estque ante dictum, *Paracelsistas* istos inter se non esse ὁμοφωνοῦντες, nec sibi ipsis constantes. Hæc ad thesin ipsam examinemus & verba theseos. *Inuisibilia* hominì tribuuntur, eaque non secundum accidentia, sed essentiam. Iam inuisibilis est *natura animæ*, alterius partis essentialis hominis, quæ in conspectum non prodit nisi operibus. Inuisibiles quoque sunt in eodem *spiritus*, proxima animæ instrumenta: Inuisibilia facultatum primordia. Cui enim perspecta est essentia chylificationis ventriculi, αἱματώσεως iecoris, & aliorum membrorum proprias suas facultates & functiones habentium? Sunt *similares* partes, sunt *organicæ*: omnes adeo mirabiliter fabræfactæ, vt homini in hac vita earum rationes sint inscrutabiles. In qua maioris mũdi parte ista manifestantur, & sensibus fiunt obuia? In nulla. *Bestiis* inest simile quid, & rudimentum vegetantis sentientisque potestatis. At simile non est idem. *Bestia non nisi bestialiter sentit & afficitur: homo humane*. Itaque & in homine ex cibo fit humanus sanguis, caro, os, &c. non bestialis. Quid Quid ergo intelligendum per inuisibilia? Primum, quæ ad ingenium & mores pertinent. Hic enim *artem signatam & physiognomiam* quandam habent, qua similitudines venantur, & inde colligunt identitates, vt videre est apud *Ioh Bapt. Portam, Quercetanum, Crollium, Paracelsum*: Imo & Philosophi Peripatetici & *Chiromantæ* ea in re desudarunt: sed stabile quid & certum nemo est consecutus. Accersunt & *Magiam & Astronomiam*: sed neque hinc quicquam est demonstrati, faciuntque tot mendacia, vt in Prouerbium abierit diuinatio. *Ex homine potius quid sit in homine, discendum est*, quod & *Paulus* dicebat 1. Cor. 2. v. 11. *Quis enim scit hominum, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est?* Crollio placebat τὸ γνῶθι σεαυτόν, quod *Socrates* de anima explicabat, quæ actum reflexum in seipsam habet, & non aliunde sumet sui essentialem notitiam, velut ex lapide, boue, &c. Deinde inuisibilia hominis volunt esse *spiritus & principia*; Item *semina, tincturas, astra, scientias* facultatum, *prædestinationes*, & quæ alia monstra vocum ex catachresi Grammatica mutuantur. Vbi vero hæc patent in maiore mundo; vt certo possint statuere eandem essentiam in homine esse? *Deus naturam*, (inquit Crollius) *suo digito sublunaribus, præcipueque metallis impressit*. Dicit hoc iste, sed non probat, estque falsum primum sublunaribus impressam esse, cum non paruam partem & cœlum habeat; Deinde metallis esse insitam. Hominis plantarum, & bestiarum naturæ longe sunt & nobiliores, & euidentiores. *Mineralia* enim *elementis sunt proxima*, atque adeo interiecta inter rudia corpora, & vegetabilia. Quomodo possint esse naturæ præcipua exemplaria, aut subiecta? sed esto: ex quo metallo quæso patent hominum *spiritus inuisibiles*, & seu tria, seu quatuor principia? Ex quo semina, tincturæ, & alia? *Balsamo*, inquit iterum *Crollius*, *omnium actionum in natura principium acceptum referimus*. Non quidem quid Paracelsistæ referant, curamus, sed ta-

Crollio sapissime homo internus & verus est inuisibilis spiritus, qui est alterum hominis corpus ex syderibus ortum, &c. Vide pag 35. præfationis. Est autem Paracelsi deliramentum. Inuisibilia Crollii.

men in quo metallo est balsamus talis, vt sensum, motum, rationemque humanam præstare? Profer tua sulphura, sales, mercurios, & spiritus metallicos. Videbimus quam actionem homines sint procuratura. *Paracelsus homunculum* suum ex semine hominis fabricat non ex metallorum balsamo. Sed nimium indulgemus otio, si velimus illa vesana pluribus persequi. Si in homine sunt semina frugifera, vt *Seuerinus* ad nauseam vsque inculcat, ex fructibus humanis potius iudicandum, de his quæ insunt, quam ex metallis, & aliis externis numero infinitis.

Porro si circumspicias omnia externi mundi, & quæras, vbinam appareant illa naturæ microcosmicæ inuisibilia, multa quidem videris aliquid similitudinis habentia: sed vt similia iudices, primum ex teipso est. Quo modo enim tibi similia esse quædam dicere possis, si teipsum ignores? *Adamus Euam* sibi similem agnoscebat: bestias omnes dissimiles. At illa agnitio oriebatur ex ipso. Deinde *Adamus* quidem id potuit: de nobis idem promittere non possumus, qui ob labefactata notitiæ instrumenta valde sumus impotes, & tam dissimile apprehendimus, quam simile. *Crollius* nobis proponit *Anatomiam* quandam *essatam* seu *formalem*.

Anatomia localis spreta à Paracelsicis. Localem & materialem hominis parui momenti esse iudicat, quia & variis sit obuia, & ridicule, & stulte iudicant Paracelsistæ, cum Lanius secare quidem possit, & vt vacca aliqua videre, sed non ita vt Medicus, naturæ studiosus peritusque scrutatur, qui vna cultrum & aciem mentis peritiæque adhibet. *Anatomia chymica.* *Anatomia chymica* probatur, qua mistum secatur in elementa & essentias, seu principia tria, vel quatuor. Sed fundamentum excutiamus. *Seuerinus in homine quæret semina, quæ & astra & spiritus* &c. dicuntur; deinde *Elementa*, tertio *principia*. *Primordia hominis.* Nascimur enim ex semine vno, quatuor elementis, sale, sulphure, & Mercurio. Deinde omnia in omnibus esse tradunt.

Cor. Ventriculi. Neque enim cor est id, quod Anatomici cor vocant, sed vbicunque est calor vitæ procurator: *ventriculus*, *matrix*, *cerebrum*, & alia non sunt illa vulgaria: sed omnis cauitas, in qua fit concoctio est ventriculus, omnis locus, in quo est semen alicuius fructus naturalis, vel præternaturalis, est matrix, & sic de cæteris. Hæc debent perspecta esse in natura visibili maioris mundi anatomice dissecti. At vanissima est ratio. Nihil enim tale in tota Alchymia, quæ Anatomiam administrat, apparet. Monstretur illud semen, ex quo nascitur homo extra hominem, vel pars hominis, aut functio, aut morbus, & similia.

Febris ex halinitro homines. Dicis cum homo febre laborat, eius essentia est inuisibilis. Itaque discenda est ex maiore mundo. Ibi inuenitur halinitrum, quod accensum similiter strepit, bullit, fumat, &c. Sed vnde quæso tu scis febri ista adesse? Num quia vidisti in maiore mundo? Non, sed quia in re. Deinde non idem est id, quod halinitrum patitur, cum eo, quod homo in febre: Et sunt multa similium motuum, quæ te possunt decipere. Non si tu iudicas simile quid fieri, id simpliciter est iudicatum, aut idem: vti nec febres omnes eum motum habent, quem incensum halinitrum, nec satis est ad naturam ex solo flagrationis modo argumentum capere.

Sulphur in homine. Quæres, num in homine sint *Sulphur*, *Mercurius*, *Sal & Spiritus*. Respondeo esse, quia hæc in resolutione mineralium, plantaliumque inueniuntur, & Magicum Cabalisticumque axioma est, *ea esse in homine, quæ in maiore mundo, qui est parens & nutritor hominis. Quibus nascimur & constamus, iisdem nutrimur, & contra.* Sed prima notitia est ex homine. Quia enim hominis corpus artificiose resolutum ista exhibet, ideo statuimus ex iisdem esse compositum. Hîc habes eadem: at iudicium ex externis tantum tibi simile quid monstrat. Ex nutrimento identitatem colligere non potes, quia transmutatur, & ex non simili eodemque fit simile, & idem in suis membris.

Tu quoque dicis, *omnia inesse omnibus*, iuxta *πανσπερμίαν Anaxagoræ*. Quî ergo potes demonstratiue concludere? Semina si insunt, id non ex peregrinis seminibus colligendum est, quasi homo ex planta sit iudicandus vniuoce & essentialiter, licet vegetatiua respondeat, & initio viuat vitam stirpium, vt ARISTOTELES dicebat; sed ex fructibus, aut procreatione, existentibusque ex semine primum, & vniuersum sumitur iudicium. Alias de *Idiosyncrasiis* quid respondebis? *Magnes.* *Magnes* trahit ferrum spiritu sulphureo ferri spiritui proportionato. Est in homine attractrix facultas. Hanc non didicisti primum ex Magnete externo, sed ex actione interna existente vi principii interni: Deinde comparasti cum externo magnete, & huius nomen accommodasti ad facultatem potentiamque insitam, & conclusisti eodem spiritu sulphureo peragi, quo attractio externa.

Verum tua argumentatio vacillat. *Neque enim simile est idem*, & talia quæ sunt, vt in simili, vel pari comparari possint, plures habere causas possunt. Est *Spiritus naturæ*, qui attractrici hominis præest; sed non idem spiritui Magnetis. Cur autem non comparas naturæ factum externis attractionibus violentes? Est enim *tractio* ex motibus violentis. Quod ad elementa, qualitates & humores attinet, ea sordent Paracelsistis, & tamen maxime sunt euidentia in mundo externo, adeo vt in animalibus, seu bestiis eadem specie vniuoca, vel æquiuoca inuenias, in plantis tam similia, vt inde aliqui *succum vitalem plantarum sanguinem* dixerint. Ita serositas & phlegma in ipsis agnoscitur vt à Paracelsistis.

Ex istis humorib. alimentariis corpus nostrũ crescit, & conseruatur. Id fit per simile determinatum. Quod *sensus & ratio, perpetuaq. experientia docent cur negas*? Quod analogia magis respõdet, & in in-

in indiuiduis eiusdem speciei perpetuo inuenitur, sicque iudicatum est à sapientibus sacris & profanis, quod ausu incertissimis symbolismis postponis? Ita argumentor : *Quod anatomia mundana, quam integerrime absque natura propria corruptione manifestat, id in homine est inuisibiliter. Atqui anatomia mundana syncerissime administrata manifestat nobis elementa, & eorum qualitates* : manifestat & analogia quædam minime spuria differentes *spiritus & humores*, probo : Siue enim spectes chymicam resolutionem, extractus liquor partim phlegmaticus, partim serosus, partim substantificus elicitur ex vegetabilibus, & animalibus quam syncerissime. Sin autem *anatomiam materialem*, in planis sanguineæ massæ adeo similem inuenis humorem, vt & exprimi possit, & ex vulneratis elici, & nomen idem apud sapientes obtineat : In bestiis vero, quæ sunt pars maioris mundi, præsertim perfectioribus, & sanguineis, etiam proxima cognatione humores sunt iidem. De *elementis & qualitatibus* res est liquida. De *spiritibus* sensus, motusque, & naturalium functionum procuratoribus, nullum est dubium. Sed & quod attinet ad *calorem natiuum, humiditatem primogenitum, & spiritum in seminibus & solidis membris similaribus*, pridem est res confessa, & tam à Peripateticis Physicis, quam Medicis ante natos Paracelsistas explicata. Concludo ergo hæc ipsa in homine esse, vt & *Hippocrates* docuit.

Humorum, qualitatum, & elementorum demonstratio.

Addo & hoc : *Si ea insunt homini, quæ cum per se sint inuisibilia, manifestantur à maiore mundo resoluto, multo magis ea inerunt, quæ per se patent sensibus, vt qualitates, humores, membra similaria, dissimilaria, &c.* Stultum est relictis sensibus, & argumentis per se naturæ certitudinem foris per obliquas, & adulterinas rationes petere. Domestica argumenta euidentiora sunt externis. Mira quoque rationis impotentia est de homine totius mundi compendio, tantum ex *generabili & corruptibili* parte iudicare. Ascendite *in cælum*, Paracelsistæ, & *anatomia vestra* etiam illud excutite : quod dum nondum facitis, aut facere potestis, imperfecta, & manca est vestra opinatio.

SECTIO XI.

CVm amplius inquirimus de istius paradoxi principiis & fundamentis, (videtur enim potius somniantis & ebrii Paracelsi figmentum, aut deceptio spiritus magici arbatetici esse, quàm sanæ mentis decretum) occurrit nobis LVMEN NATVRÆ. *Crollius* putat, *eam vim esse luminis naturæ, quasi totus mundus vsq; ad Paracelsum lumine naturæ caruerit*, nec potuerit videre id, quod iste. Fuerunt Chymici pene ab omni æuo, (Paracelsistæ etiam Adamum faciunt chymicum) solertissimi. *Vsque ad apostasiam Paracelsi nullus fuit quin simul agnouerit elementa, qualitates, humoresq; & complexiones in homine*, cum cæteris quæ in Physicorum & Medicorum commentariis proponuntur. Vtuntur illi quidem & aliis terminis, veluti cum *extracta* appellant *formas* ex materia separatas. Item in magno magisterio *spiritum, animam, corpus*, & innumera alia, quæ in vniuersitate rerum occurrunt, nominant : sed ista omnia *non per essentiam, sed tropum vsurpant*, sicut & hyeroglyphici, apologi, poetæ, &c. Id erat eis *lumen naturæ*, cui sacrarum literarum periti iunxerunt *lumen gratiæ*, ex codice creationis mundi. Non potuerunt inuenire Paracelsica ista, etiam cum in metallis *sulphur, argentum viuum, & salem* reperirent. Quodnam ergo & quale est *Lumen naturæ Crollii?* Pag. 14. scribit : *Naturæ lumen nihil aliud est, quam illius mundi visibilis cum corpore microcosmico diuina quædam analogia.* Erras *Crolli*. Lumen naturæ, qua homo aliquid cognoscit, quod ante latebat, non extra hominem quærendum est, sed in homine duplici facultate noscendi, *sensu & intellectu* prædito. Illa analogia est posterius quoddam, quod oritur ex magni & maioris mundi inter se collatorum, per iudicium hominis naturalis, habitudine. Quid enim est *analogia*, quam rationum conuenientia? Rationes sunt in rebus, & cognosci debent per se prius, quam conuenientia statuaᵗ. Non autem omnis analogia par est, aut similis, multo minus analogia idem concludit. Non enim si proportio eadem est inter 2. & 4. 6. & 12. res ipsæ sunt eædem, aut numeri. Hic est pudor Paracelsicus. Nec aliud. pag. 25. *Firmamentum est lumen naturæ, quod homini omnia naturaliter influit. Nam spiritus sydereus hominis à radiis superiorum syderum omnes artes, scientias, facultates omnes omnemque sapientiam attrahit.* Hoc ibi. Firmamentum in sacris est id cœlum, quod aquas superiores ab inferioribus arcet. Id per se caret lumine, tanto minus hominem illuminat. In firmamentum illatæ sunt stellæ, & luminaria. Hæc illuminant medium vsque ad terram, & aquas inferiores. Lumen intellectus conferre nulli possunt. Qui id dicunt, fallunt & falluntur, principioque scientifico destituuntur. *Primus autor sapientiæ Deus est*, qui *Adamo* eam contulit immediate, posteris plærisque mediate per ordinarium modum inuentionis, & disciplinæ. Falsum commentum est *sydereum hominis firmamentum*, (ita vocant calorem & spiritum, &c.) *attrahere artes*; scientiasque ex firmamento externo, cum in eo nullæ sint artes, & scientiæ. Ideo & *Prometheus* fingitur eas ex officina *Mineruæ & Vulcani* transtulisse, non ex sole rapuisse. Veteres *Logicam* seu *Dialecticam* omne rationis officium complexam lumen naturæ vocarunt. Ei Peripatetici iunxerunt sensus.

Lumen naturæ priuata Paracelsistarum (non n. est publica.

Crollii lumē naturæ.

Analogia.

Aliud lumē naturæ Crollij

Firmamentum.

Dialecticā lumen naturæ.

Hoc lumine vtimur naturaliter in contemplatione nostrûm, & aliarum creaturarum ad DEVM inde cognoscendum. Id fit & per essentiam, & per similitudines. Illa notitia si haberi integra possit, certior est : hæc spuria & ambigua : vtraque tamen in hac vita *imperfecta*, vt est prima Corinthiorum duodecimo, versu nono & sequenti : *Natura vanitati est subiecta propter peccatum.* Qui potest ex eâ existere notitia perfecta? Ante dictum est, *plurima nos fugere*, Sapient. nono capite, versu decimo quinto, decimo sexto, &c. Quo magis inquiruntur quædam, hoc in altiores tenebras recedunt. Compellimur itaque ad *lumen gratiæ*,

quod

quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Pſ. 94. ℣. 10. *Deus eſt qui docet homines ſcientiam.* In *huius lumine videmus lumen*, & creaturas recte æſtimamus. In hanc ſententiam diſſeritur Sap. 8. ℣. 21. c. 9. ℣. 4. ib. c. 13. ℣. 1. Pſ. 36. ℣. 10. Pſ. 139. ℣. 6. vbi & *Crollius* literā Interpretis latini ſecutus *mirabilem Dei ſcientiam non foris petit, ſed ex homine. Chriſtus* Ioh. 3. ℣. 12. fidem noſtram circa terrena valde extenuat, & *negat, nos ſcire ſaltem vinti orium*, & exitum. Quid Paracelſiſtæ de cæteris intelligant, cum ne ſeipſos quidem, quod tamen requirit *Simplicius* cum oraculo? De difficultate circa cœleſtia recte ſcripſit *Ariſt.* 2. de cœlo, tex. 34. 60. 61. 1. de part. an. c. 5. &c. eaq; confirmantur *Aſtrologorum* noſtri temporis confeſſione, pugnis, & iudiciorum incertitudine. Si *lumine naturæ* vtendum eſt noſcēda inuiſibilia hominis, inſito nō externo vtendū eſt, & primū diſcenda ſunt ea, q̄in nobis ſunt, q̄q; agimus & patimur; poſtea ad externa accedendum. Inde contrarium *Crollio* concludimus, quo & ipſe eſt Medicus factus, & Medicinam exercuit. Syr. 38. *Alτiſſimus creauit Medicum, & Medicinam. Diſciplina Medici exaltat caput eius.* Ex conſequente Medicus naſcitur ex Deo per ordinariam diſciplinam Doctorum, & obſeruationem Medicinæ ex terra. *Diſciplina vero medica inuenta eſt à priſcis, dono Dei, ratione & experientia*, quibus & præcepta conſtituta, principiaque homogenea methodo ſapiente comprehenſa.

Tantum de notitia principiis, ex quibus tota Paracelſia pendet.

D. O. M. A.

POSSINTNE PARACELSICI MAGIAM SVAM DIVINARVM LITERARVM AVTORITATE, ET PHILOSOPHIÆ, PHYSICÆQVE NOMINE DEFENDERE.

Sectio I.

QVÆ Magi dæmoniaci, vt *Iannes, Mambres, Simon, Apollonius Thyaneus, Tyridates, Tritemius, Fauſtus, Pythoniſſa*, & ſimiles opera dæmonum perficiunt, illa omnia *Paracelſus, Crollius*, & ſocii affirmant, fieri poſſe naturaliter. Quanquam enim *verbis* potius ſint *Magi*, quam re ipſa, tantum diſputent de poſſibilitate artis, nihil autem, aut parum præſtent, quia tamen his ſuis diſputationibus adoleſcentiam ſeducunt, & à veritate *in præcipitia mendaciorum* auertunt, offendiculo ſunt piis mentibus, Diabolo feneſtram ad decipiendos animos, intellectumque diſcere multa cupientium aperiunt, & argumenta ſuppeditant, quibus *Magia dæmoniaca* abſolui, & *incantatores* excuſari, iudicem vero ſapientum corrumpi, & pœnæ legibus ſtatutæ conuelli & in calumniam rapi poſſint, videndum eſt qualibus, & quam firmis vtantur rationibus.

Sectio II.

Argumenta pro bona Magia.

Magiam eſſe *ſapientiam quandam*, & artem bonam conantur demonſtrare Magorum Orientalium profeſſione, quæ fuerit *Philoſophia* quædam & *Theologia*, aſtrorum ſcientiæ, & medicinæ cōiuncta. Vnde *Magi* illi laudatiſſimi Chriſtum recens natum agnouerint, & ductu *ſtella ex Oriente* in *Palæſtinam* venerint, Regem ipſum & Sacerdotem, dominumque adorandum confeſſi. *Magos* fuiſſe *Sacerdotes*, & omnis ſapientiæ diuinæ, humanæque antiſtites probant hiſtoriis *Herodoti* & aliorum. Qui in India fuerunt *Gymnoſophiſtæ*, ii dicuntur in *Perſia* & *Babylonia* fuiſſe *Magi* & *Chaldæi*, & in Ægypto *Sacerdotes* Regibus proximi. Eam ſapientiam calluiſſe diuino dono, aiunt *Danielem*, & ſocios; tum *Moſen, Salomonem*, & ſimiles. Etenim de Daniele & ſociis legimus, quod Dan. 2. v. 13. *ſint relati inter illos ſapientes, quos interfici iuſſit Rex Babylonis.* Hi vero v. 2. appellantur *Arioli, Magi, Malefici, Chaldæi*, h. e. *Philoſophi, Medici, Aſtrologi, &c.* Et cap. 1. v. 17. *Origo* eius ſapientiæ ad Deum refertur, cum ſcribitur: *Deus horum quatuor adoleſcentum dedit eis ſapientiam & intellectum in omni ſcriptura & ſapientia: Danieli autem intelligentiam omnium viſionum & ſomniorum.* Item v. 4. iubentur eligi eruditi in *omni ſapientia*, ſcientes *ſcientiam*, & *intelligentia* præditi, qui poſſint ſtare in palatio Regis docti literas & linguam Chaldæorum. De *Salomone* 3. Reg. 4. v. 29. dicitur: *Dedit Deus ſapientiam Salomoni, & prudentiam multum nimis, & latitudinem cordis quaſi arenam in littore maris: & ſuperabat Sapientia Salomonis ſapientiam omnium Orientalium & Ægyptiorum, & erat ſapientior cunctis hominibus. &c.* quod & prædicatur Eccleſiaſt. 47. v. 16. & in Regina *Saba* 3. Reg. 10. cuius omnia ænigmata ſoluit. Si itaque Sapientia *Danielis* & *Salomonis* fuit à Deo, & eadem fuit *Magia Chaldæorum & Ægyptiorum*; conſequens eſt, hanc quoque à Deo eſſe. De *Moſe* narrat *Stephanus* Actorum 7. 22. quod *eruditus ſit omni Sapientia Ægyptiorum, fueritque potens verbis, & operibus.* Iam autem Ægyptiorum ſapientia fuit ea, quæ à *Platone*, & aliis Philoſophis deſcripta eſt, & quam *Magi Pharaonis*, qui ad

An Salomō, Daniel, Moſes, Ioſeph, Magi.

Moſen dixerint, quod miracula faciendo ſtramen inferret in locum abundantem ſtramine, hoc eſt, magica exhiberet apud eas gentes, quæ talibus rebus abundarent, ſeu quarum ſtudia & exercitia eſſent non alia frequentiora, profitebantur. Eandem apud *Hermetem*, *Triſmegiſtum*; *Horum Apollinem*; *Pierium*, *Herodotum*, & cæteros inuenimus, maximeque dicuntur elaboraſſe Ægyptii circa *Aſtrologiam*, *Geometriam*, *Chymiam* transmutatoriam, *hiſtorias* antiquas, vt eſt apud *Platonem* in *Timæo*. & myſteriis ſacrorum. Si *Moſes* hæc ſtudia coluit, & nihilominus Deo tam fuit familiaris; vt cum eo tanquam cum domeſtico, & amico colloqueretur, non poſſunt mala eſſe. Deum.n. offendiſſent, & alienaſſent. Sicut *Daniel* præfectus Sapientum Babyloniæ * docuit ibi *Theologiam* & *Philoſophiam*, quæ Magorum Perſiæ fuit profeſſio: Ita *Ioſeph* doctrinam intulit in *Ægyptum*. Sic enim de eo ſcriptum eſt Pſalm. 105. 21. 22. &c. *Conſtituit eum Dominum domus ſuæ, & principem omnis poſſeſſionis ſuæ, vt erudiret principes eius in anima ſua, & ſenes eius ſapientiam doceret.* Id autem factum Geneſ. 42. vbi *Pharao* negat, ſapientiorem inueniri poſſe, & ideo imperium ei dat in omnes. Eius doctrinam volunt eſſe eam, quam *Magicam* vocant, & quam *Mercurius* Commentaris comprehendit, & multi alii deſcripſerunt. Idem videtur & *diuinaſſe*. Neque enim tantum coniector ſomniorum fuit, ſed & de furtis putatur reſpondiſſe, diſpenſatore dicente. Geneſ. 44. ℣. 5. *Scyphus, quem furati eſtis, ipſe eſt, in quo bibit Dominus meus, & in quo augurari ſolet.* Verbum eſt *Nachesch enachesch*: ſcrutando ſcrutabitur; quod interpretantur de exploratione fidelium, & furum per certa ſigna aquæ, vel vini in poculo; alii exponunt, quod Dominus apud augures de ſcypho amiſſo ſit inquiſiturus, quo indicatur, *Ioſephum* Magicis artibus aliquid tribuiſſe. *Ezechiel* cap. 28. ℣. 3. de Principe *Tyri* ſcribit: *Ecce tu ſapientior es Daniele. Omne ſecretum non eſt abſconditum à te &c.* Colligetur hinc, *Danielis* ſapientiam fuiſſe in myſteriis & ſecretis reuelandis, quæ & *Magia* eſt profeſſio, quam ſapientiam à Deo dari, diſcimus ex *Danielis* cap. 2. ℣. 21. 22.

Daniel 2. v. 48 Conſtituit Rex Danielem magnum magiſtratũ ſuper cunctos ſapientes Babylonis. Ita c. 6. v. 3. Daniel ſuperat principes & ſatrapas, quia ſpiritus amplior eſt in illo vide c. 5. v. 11. de Danielis ſapientia. Dan. 1. v. 17. 14. Dan. 2. 21. 22.

SECTIO III.

QVoniam autem vocum ſignificatione abuti ſolent Paracelſici, & hinc colorem ſuæ veſaniæ, tegumentumque petere, quid Magia & Magus ſit, quibuſque nominibus in ſacris appellentur, quid profeſſi ſint, & egerint illi, qui Magi eſſe dicuntur, videndum.

Quæ ſit Magia, & Magus quis.

De Magia & Magis *Peucerus* in diuinationum Commentario ſcribit, quod appellatio apud antiquos Perſas fuerit ampliſſima & honeſtiſſima, quia *ſolis Sacerdotibus* ſit tributa, qui & religioni præfuerint, & ſtudiis veræ Philoſophiæ fuerint dediti, quæ *Philoſophia à Chaldæis* ad *Perſas* peruenerit. Eoſdem, ait, fuiſſe etiam antiquorum monumentorum cuſtodes, & hiſtoricos: ex eorum cœtu Regum Conſiliarios eſſe ſelectos, & præceptores, cum nullus potuerit rex fieri, niſi à *Magis* prius inſtitutus: *Prophetiis* quoque operam dediſſe, & *Aſtrologicæ* diſciplinæ, atque hos fuiſſe *Magos ſynceros*, quæ ille ex ſacris & profanis ſcriptoribus collegit, nec opus eſt vlteriore inueſtigatione.

SECTIO IV.

COrrupta vero poſtea ex vtraque diſciplina, *Theologica* ſcilicet, & *Philoſophica*. Fabulas enim & commenta ſua immiſcuerunt, cumque ſciendi cupiditas ita inflammaret animos, vt inter ſe certarent, & ſemper alter altero ſapientior, rerumque abſtruſarum ſcientior videri vellet, & de futuris, quorum euenta maxime cognoſcere cupiebant magnates, anxie inquirerent, accedente ſuperſtitione, & ſignorum admiratione, paulatim cepit male audire *Magia*, præſertim cum & *Spiritus magorum* adhiberent, & eorum commercio vterentur. Ita nomen *Magorum*, inquit *Peucerus*, à Sacerdotibus & ſanioribus Philoſophis deuenit ad eos, *qui fœdera faciunt cum Diabolo.*

Vide ibi & reliqua, vbi *Magia* & *Goetia* diſcrimen aliquod fuiſſe indicat; nempe *Magiam* dictam fuiſſe bonorum dæmonum [illegible] implorationem; *Goetiam* maleficorum ad aliis nocendum. Omnino Magia definitur, *quod ſit artificium à Diabolo traditum, quo dæmones euocati à confœderatis præſtant, quæ requirunt*. vt ſatis docent exempla *Simonis Magi*, *Tyridatis*, *Numæ*, *Tulli*, *Traiani*, & aliorum infinitorum. Species eius recenſentur plures, vt 1. ea, qua *Paredri* dæmones perpetuo aſſunt. 2. *Necyomantia*, qua ex Orco manes euocantur, vt tempore *Saulis*, & *Sexti Pompeii* apud *Lucanum*, &c. 3. [illegible], de quibus legatur *Peucerus*. Autor in Perſide dicitur *Zoroaſter*; In Græcia *Oſthanes Democritum*, &c. Viguit apud Aſſyrios, Chaldæos, Perſas, Ægyptios, Græcos, & alias gentes in toto orbe, vt tandem etiam Palæſtinam inuaſerit, Iudæoſq; corruperit. Epheſii ab *Apollonio Thyanæo* dicuntur didiciſſe. Cognatum maleficium eſt *Incantatio*, quam deſcribit & ſpeciebus ſuis explicat idem *Peucerus*, nempe quod peragatur Pharmacis, ſeu medicaminibus, & veneficio, ad quod certæ herbæ ſunt deſtinatæ à *Pythagora* & *Democrito*, de quibus *Plinius*: Item conſecrationibus ſeu adiurationibus per verba, quo pertinet & *Cabala* Iudæorum, &c. Præterea *characteribus, ſigillis, ſpeculis, gemmis ſculptis*, quo attrahitur *Aſtrologia*, quaſi rebus poſſent inde vires ſingulares certo aſtrorum poſitu, & applicatione &c. Vide *Plinium* lib. 30. c. 1. & 2. vbi *fraudulentiſſimam artium* vocat, quæ in toto terrarum orbe plurimis ſeculis valuerit autoritate maxima: nata primum ſit ex *Medicina* quaſi altior, ſanctiorq; eſſet medicina; additam eſſe *religionem* & *mathematicam* nullo non auido futura de ſe ſciendi. Ponit autores & cultores, *Zoroaſtrem*, *Eudoxũ*, *Hermippum*, *Agonacem*, *Hoſthanem* & alios. Scribit alium eſſe Magicas factionem à *Moſe* & Iudæis pendentem: aliam *Cypriam*: aliam *Druydum* in Gallia Medicorum & vatum, quos *Tiberii* principatus ſuſtulit, ita ut aliã *Britanniæ*. Legantur & quæ de *Neronis* erga Magos ſtudio recenſet c. 2. vbi & ſpecies ex *aqua, ſphæris, aere, ſtellis, lucernis, peluib. ſecurib. mul'tis, & colloquiis inferorũ*; Itẽ ex *herbis*, de quib. lib. 24. c. 17. ſcribit autorib. *Pythagora* & *Democrito*, qui Magos ſunt cõſectati, vt & *Apollodo.* & *Crateias* li. 26. c. 3. & 4.

Goetia.

Species Magiæ.

Incantatio.

De

De *Asclepiadis* medicina narrat, eumque adiutum magicis vanitatibus scribit. Addit praeclaram sententiam de rerum progressu: *Hoc est*, inquit, *omni in re animorum conditio, vt à necessariis orta primum, cuncta venerint ad nimium*. Magicas sanationes habet plures tū citatis locis tum lib. 28. cap. 10. & cap. 8. vbi etiam impedimentum, qun magorum artes infestentur ex *Hyæna* libr. 37. capit. 10. de *Magicis gemmis* multa connotauit. lib. 24. c. 17. *Theangelida* Pota Magus diuinare narrat: impediri herba *Moly*, incantamenta. lib. 25. cap. 9. Exemplum Magicæ vanitatis vocat *Bubonem*, lib. 29. cap. 4. De *Heliotropio* contra tertianas & quartanas à Magis alligato extat cap. 21. lib. 22. circa *Verbenacam*, seu *Hierobotanam* Insaniam Gallnrum & Magnrum descriptam legis, lib. 25. cap. 9. vbi dicuntur ea perunctis omnia impetrare, & morbos omnes eadem abigi, amicitias conciliari, &c. omnino multa sunt exempla apud *Plinium* Magicorum operum, ex quibus non difficulter potest cognosci, quæ res sit *Magia*. *Iohannes Baptista Porta* tamen vocabulum hoc accommodauit ad res naturales varias, in quibus etiam Chymica, Catoptica, & alia. Sed quia de Paracelsistarum sententia agimus, quid his Magia sit, dicendum.

Sectio V.

Medici Paracelsici unde? IN Tomo II. in Præfatione Paragrani Medicos suos describit Paracelsus, quod à cœlo sint faciendi, qui quatuor elementa sint cognituri, item Magicam, Cabalisticamque: qui sint futuri Geomantici, Adepti, Archæi Spagiri habentes mysteria, & tincturas. *In Labyrintho Medicorum*, ait, *Cap. 9. de inuenienda Medicina.* *per Magiam inueniri res occultas*, quæ in corpore terreno nnn appareant, intuente eas *sydereo homine*: Magiæ species esse *Gaballiam*, *Gabalisticam*, &c. Magiam esse *anatomiam Medicinæ*, qua per *signetum* cognoscatur virtus rerum spiritualis: quod est fundamentum vnum mirabilium istorum nperum, quæ dicuntur per lapides, herbas, & alia procurari. Ibidem *inuentricem* quoque speciem Magiæ ex omnibus speciebus Astronomiæ facit, cuius beneficio *Magi ex Oriente inuenerint Christum*. Hanc à Diabolo obscuratam dicit Tom. 1. de morbis inuisibilibus lib. 5. scribit, *Magos Pharaonis* miracula arte fecisse, quæ *Moses* & *Aaron* sine arte, vultque esse non *incantationem*, sed *artem ex lumine naturæ*, *Magosq; illos Ægyptios sua arte magica non offendisse Deum*. Ibidem disputat contra *ceremonias*, quas negat esse debere, quæ & Magiam corruperint, quales sunt *temporum electiones*, *abstinentia*, *benedictiones*, *aqua lustralis*, *&c.* *Spiritus à Deo*, dicit, *iussos esse nos docere*, & adiuuare, vt nobis bene fiat ab hostibus (diabolicis) & amicis, (bonis angelis) quibus verbis, vt & alibi, ostendit, *licitum esse à spiritibus aliquid postulare*, vt fuerunt Persæ, Ægyptii, Chaldæi: tantumque culpat opinionem, qua quis putat spiritus, quorum nomina ex Chaldæis sint cognita, *non Dei iussu, sed suis per se viribus facere quod faciunt*. In libro de pestilitate tractatu 2. *Magiam ex Apocalypsi* discendam esse iudicat, & inter Magos refert *Iohannem*, *Moysen*, *Aaronem*, *Eliam*, *Enochum*, *Beldad*, *Danidem*, *Salomonem*, *Danielem*, *Baruch*, *Ieremiam*, *Ezechielem*, & alios Prophetas, quibus opponit Philosophiam & Medicinam, iubetque discere *Magiam Cabalisticam*, *Astronomiam*. *Pyromantiam*, *Chiromantiam*, *Hydromantiam*. Paracelso Magia est quædam incantatrix, & adiuratnria, seu ceremonialis, quædam naturalis. Ab vtraque vult omnia fieri Magica, vt non opere, sed causis distent. Interdum Magiam totam facit diuinam, quæ precibus & fide à Deo impetretur. Sagarum npera modn ad naturam reuocat, modo ad coniuratinnes. Quæ etiam natura fieri posse putat, ea vel ab astris per imaginem fidem & magnetismus petet: vel à spiritibus bonis aut malis, quia vtrique iussi sint hnmini inseruire, & ei parere. In lib. 2. de pestilitate scribit *hominis sapientiam esse supra sydera*, quia sit ex quinta essentia, & ideo *astra vi illius sapientia cogi ad faciendum. quæ velit homo*, qui imaginatione sui coniunctiones faciat, &c. Id imperium in astra appellat *Incantationem*, & *Magos* dicit, qui cœlum ad voluntatis suæ arbitrium cogunt in ceram, chartas, verba, &c. quæ sit *summma sapientia*. *Incantationem* autem alteram ex spiritibus esse garrit, quasi *Magia vera* sit illa astrorum pro nostro arbitratu coactio, vt vires conferant certis rebus per imaginationem nostram: sed *Magia improba* illa, quæ ex spiritibus existat, quos tamen alibi iussos esse homini adesse scripsit. Vbi de *magnetica mumia* in homine refert Tom. 3. pag. 96. *Scientiam laboris sophiæ esse matrem & fontem Magorum*: vbi de infectione astrorum per menstrua muliebria, & peste ex astris per imaginationem attracta. In Tomn 4. lib. de Podagra. pag. 187. *Pythonissarum* seu *sagarum* opera negat esse incantamenta, quia naturale sit facere grandines, tonitrua, fulmina, tempestates, &c. *Phantasiam* ex *Sipha* excutere ignem, & incendere *Collitan*, &c. Aliquando spiritum sagarum vocat *Ascendentem*, quasi alicuius syderis potentia esset. In lib. 1. de vita longa cap. 9. *Mahumetum* dicit esse Magum, qui vitam longam præscripserit non ex Deo, sed influentia naturali, & Magos Sabæos magica vi equorum, non naturali venisse Bethleemum, &c. In lib. 9. naturalium narrat veteris legis homines impetrasse, quæ acceperunt ceremoniis

Magia Christianorum. & coniurationibus: *Christianorum artis magicæ & cabalisticæ totum fundamentum esse in petendo, quærendo, pulsando in fide, vt nihil nobis sit impossibile.* Cap. 6. lib. de mysteriis vermium dicit, nos ex natura *per fidem* posse ægrotos & sanos facere; & quibusdam verbis *serpentes excantare*. Ibidem de *Gamahea Ophiuchi* viribus, de quibus scripserit *Techellus*. Item *Archidoxen* suam magicam prædicat,

Gamahea Ophiuchus. Archidoxa Paracelsi. quæ cuiusmodi sit, habes in tomn 10. Agit enim de sigillis & characteribus contra morbos, de signis Zodiaci, & animalium, de speculi constellatione, de electro Magico, & sigillis Planetarum, quibus omnibus mirabilia asscribit, qualia Magi etiam famosissimi promittere solent, & *Crollius* in Præfatione *Basilica* vehementer commendauit. In lib. de Philosophia occulta, *in Magia solam fidem vsurpari*, ait, *& posse ea explorari omnia, quæ humana ratione sunt impossibilia*. Nihilominus tamen

Nigromantia nfficia spirituum bonorum & malorum describit tract. 4. lib. Philosophiæ, quanquam *Nigromantiam à Magia* seiungat, quarum illa coniurationibus constet, hæc fide & imaginatione naturali,

quæ

quæ tamen eadem præſtet quæ illa. In lib. de *Sagaci Philoſophia* vnam Magiæ ſpeciem à ſignorum interpretatione vocat *Inſignem*: aliam, quæ corpora transſmutet ſicut *Moſes*, dicta *transfiguratiua*, quomodo Chriſtus ſit transfiguratus: aliam *characteralem*, quæ doceat facere *verba habentia omnem vim, quæ à cœlo eſt in herbis*: aliam *Gamaheam* qua fiant *Gamaheæ*, quibus omnia poſſint peragi, quæ alias per inſtrumenta naturalia, vt claues, gladios, arma, &c. *Quintam* quam vocat *alteram in alteram* qua conficiantur imagines ſimiles illis, qui iſtis imaginibus comprehenduntur, vt ſi quis velit hominem lædere, is lædit homunculum, &c. quam artem alibi aſſcribit *Magiæ diabolicæ*; aliam *Caballiſticam*, qua in menſe fiat id quod natura anno integro perficit, & qua poſſit cognoſci id quod vltra mare eſt, & longe diſſitis in locis. Has ſex ſpecies dicit facere artem magicam, quæ *ſint artes ſapientiæ*. Vide ibi de *Nigromantiæ* ſpeciebus, & *Nechromantia*, & *Aſtrologia*, *ſignato* & aliis ſtultitiis magicis, quas non tantum *Crollius* prædicat, ſed & *Haſelmejerus* optat vt *fratres Roſeæ crucis* cum his artibus veniant: Et in famæ fraternitatis ſpecimen eſt Magiæ talis, quo abſentia cognoſcuntur, & arcana. Lege *Baronium de hæreticis mago è ſocietate Simonis*, *Baſilidis*, & aliorum confer cum eis *Trittemium Agrippæ Philoſophiam*, *Artephij* & ſimilium artes: quid per magiam Paracelſicam, quamuis non ſemper idem dicat Paracelſus, ſit intelligendum facile aſſequeris, nempe *omnia illa quæ per diabolorum coniurationes fiunt, naturaliter quoque poſſe peragi fide, imaginatione, aſtris, & aliis adminiculis ſpeculorum, ſigillorum, verborum, characterum, &c.* de quibus *Crollius*. Iam conſideremus Magos ſcripturæ ſacræ.

Magia Paracelſica ſpecies.

Sectio VI.

Fingunt magi (vt eſt libro quodam manu ſcripto) *Adamum* cogitantem in ripa fluminis ex paradiſo exeuntis, quibus bonis excidiſſet, & quas incurriſſet miſerias, voce, oculis, manuque ad Deum leuatis malorum aliquod remedium petiuiſſe, & tertia die poſt orationem venisse angelum *Rhaziclem*, ipſique porrexiſſe *librum ſimilem igni albo* trahentem ad nigredinem, per quem librum potuerit intelligere, ſcire, & *cognoſcere omnia mirabilia*, quæ facta ſunt, fuerunt, (ſunt) aut erunt facienda: Item *intelligere omnia* in cœlis, terris, aquis, abyſſis, & ſub abyſſis, cœlos omnes, angelosq; eorum, miniſtros, virtutes, & opera eorum: motum ſolis, lunæ & aliarum ſtellarum, earumque naturam, & omnium rerum, quibus mundus regitur: Generationes, corruptiones omnium creaturarum; qualiter ſtatus earum regatur; habere poteſtatem ſuper quatuor partes mundi, & angelos cœlorum, *vt mittat eos quo voluerit, vt Dominus ſuum ſeruum*: Imperare ventis nocentibus, & dæmonibus: iuuare, nocere, plagare, ſanare, concordare, diſcordare, ſoluere, ligare bonum, vel malum, deſtruere, interpretari ſomnia, ſonos, tonitrua, coruſcationes, viſiones; prædicere futura in mundo quolibet puncto; qualibet hora & die, ſeptimana, menſe, anno, luce, tenebris, de frugibus, ſiccitate, humiditate, largitate, paucitate, quolibet bono, vel malo, vita, morte, vt omnia ſciat, & intelligat, habeatq; ad omnia conſilium, & fiat quaſi vnus ex angelis maioribus, & potentioribus cœlorum. Hæc omnia narrantur in illo libro fuiſſe, quem *Adam Setho* filio tradiderit poſtquem peruenerit ad *Enoch*, hinc ad *Noam*, ab hoc ad *Sem*; à *Semo* ad *Abrahamum*, *Iſaacum*, *Iacobum*, *Leui*, *Caath*, *Amram*, *Moſen*, *Ioſuam*, *ſeniores*, *prophetas*, *ſapientes* tandemq; ad *Salomonem*, qui virtute eius domum Domini ſine ferri ſectione, vel ſono in lapidibus, & lignis, aliisq; operibus fabricauerit cum *Varmi Zamir*, qui fuerit creatus intra ſex dies creati ſeculi, ſeruatus autem in abyſſis mundi, ex quibus eum *Salomon* ſapientia illius libri adduxerit, vtpote qui habuerit poteſtatem per eum ſuper ventos, & dæmones, qui ſparſerit ſuperius, & inferius, omnesque partes mundi ligauerit, ſoluerit, adduxerit, ad impleuerit omnes ſuas voluntates; Licet autẽ Deus ipſi reuelauerit etiam alios libros tamen iſte dicitur fuiſſe honorabilior, & precioſior, &c. Hæc mendacia plusquam Thalmudica Magi dæmonum coniuratores ſpargunt, vt habeant ſuæ artis aliquod fundamentum, & primordium, autoritatemq; diuinam. Fortaſſis iſta eſt *traditio Caballiſtica* Iudæorum, & figmentum de *nomine expoſitionis Iehouah*, quod *Shemhamphoraſch* appellant. Sed refutantur omnia liquidis ſcripturis, vt non ſit opus redargutione alia. *Paracelſus* ex ſententia *Ophitarum* hæreticorum omnem huiuſmodi ſapientiam non ex libro *Rhazielis* repetit, ſed ex *Serpentis* qui *Euam* decepit, ſuggeſtione, & morſu mali in quod ſcientiam dicitur infudiſſe. Verum ſtatuas, abominandum mendacium, diabolo; dignum probes.

Figmentum magorum de libro Adamicalius potuiſſe omnia ſciri & cognoſci.

Salomon ex magico libro ſapiens.

Paracelſus Ophita.

Sectio VII.

Qvanquam autem conſentaneum ſit magiam exortam fuiſſe in familia *Caini*, & hinc peruenisſe quoq; ad illos Dei filios, qui ductis filiabus hominum viam ſuam vna cum illis corruperunt, & poſt diluuium in proſapia *Iapeti*, & præcipue *Chami* * hæſiſſe, quæ occupauit Orientem, & Africam, in quibus terris maxime viguit *Magia*, vt & poſtea in locis à poſteritate *Iapeti* occupatis: tamen in ſcripturis de *Idolomania* quidem *Chaldæorum* ante *Ioſephum* aliquid legimus; parum autem de diuinatione Magica, cuius prima vox eſt Gen. 44. v. 5. *Nachaſch*, quæ tametſi inquirere, & ſcrutari ſignificet, tamen ſolet exponi de *auguratione*, & *diuinatione*; quam exercuiſſe *Ioſephum*, qui ſuam ſapientiam de ſomniorum interpretatione à Deo habuit, non eſt veriſimile. Fuiſſe vero nihilominus eo tempore in Ægypto Magos, colligitur ex cap. 41. v. 8. vbi *Pharao* miſit ad omnes *coniectores Ægypti, cunctosq; ſapientes*, qui Ebraica voce dicuntur *Chartymme Miſrayim*, & *Chacamejah*.

** In Oriente Zoroaſter primus magus refertur ad proſapiã Chami. Viuit tempore Abrahæ, & ex cœlo flãmas eliciuit, tandem à diabolo ablatus.*

Nachaſch.

SECTIO VIII.

Non omnes sapientes sunt magi. Moses non doctus est magiam. Sapientes qui.

NOn frustra inter *sapientes, & magos* discernitur à spiritu S. Ita enim manifestum sit *Mosen erudi-tum omni Ægyptiorum sapientia magum non fuisse.* Didicit enim tantum à sacerdotibus Philosophiam, Astrologiam, historias & similiá ordinaria studia, tametsi alicubi polluta. Si didicisset & Idolomanicam religionem, fratres Iudæos non agnouisset. Si & magiam, Dei signis nullam habuisset fidem, quippe quibus nihil magni se posse efficere putasset, cum magorum magna copia esset in Ægypto. *Sapientes* itaque Intelligimus *Philosophos, Medicos, Astrologos historicos*: quales à *Platone* in Timæo in colloquio *Solonis* cum sacerdotibus proponuntur. Tales fuerunt in India *Gymnosophistæ*, in *Persia* sacerdotes, & Philosophi, quorum literis eruditi sunt *Iudæi*. illi quatuor, Daniel, Ananias, Misaël, Azarias, qui neutiquam passi fuissent se doceri diabolicas artes, & Idolomaniã, vti nec passi sunt se cibis vetitis pasci. Ita cum Pharao contra Mosen aduocaret sapientes, & maleficos, duo tantum Iannes, & Mambres, proculdubio malefici, Mosi restiterunt. *Mesues* sapientes vocat illos, qui alias *Alchymistæ* dicuntur, & *Philosophi magni magisterij conscij*. Sed tunc temporis non fuisse sapientiam Chrysopœam, & Argyropœam in Ægypto, potest colligi ex fame septenni. Cur enim omni pecunia absumpta populus bona immobilia, & seipsum regi pro frumento vendit? An adeo immites erant Regij, & sacerdotes, vt qui possent facere infinitum aurum, & argentum, sinerent adeo misere affligi populum? In sua potestate Rex potuit habere plus quam Thesauros Ægypti. Itaque si *Hermes* ter maximus tunc extitit, artem aurificam vel ignorauit, vel non exercuit immisericordiæ affectu, quod non est veri simile. Quicunque autem fuerint sapientes *Zoan* vel *Tancos*, apud Prophetas non bene audiunt. vide Esa. 19. vers. 3. 10. Ezechielis 30. v. 13. Necesse est non tantum sacra fuisse impia, sed & Philosophiam corruptam, pollutamque Medicinam, & iurisprudentiam. Ideo & *Moses* postea ista studia abiecit, & comparatione instituta Deut. 4. v. 6. 7. Israeliticam gentem omnibus aliis anteponit, quasi publica fama dicens: *En populus sapiens, & intelligens. Quæ enim est alia gens sic inclyta vt habeat ceremonias, iustaq; iudicia iuxta omnem hãc legem quam ego proponam, &c.*

Gen. 47. v. 14.

Sophia,

Si *Paracelsum* interrogasses de sapientia Ægypti, proculdubio respondisset, intelligi *Laborem Sophiæ* fontem omnis magiæ, quem esse aliquid secreti, quod non possit sine cauterio conscientiæ, & scandalo reuelari, indicat suppressio scriptionis, cum eius facit mentionẽ. Alias vox ista SOPHIA apud *Pantheum* significat *scientiam magni magisterij sapientum de lapide philosophorũ, & vniuersa natura.* Si is *Hermes* cuius *Pimander*, & *Asclepius* extant, fuit Ægyptius, & *Mosi* Coætaneus, ideam sapientiæ pollutissimæ, & vanissimæ apud eum habes, vt vt *Crollius* ipsam commendauerit.

Ægyptus Hermetis.

Ægyptus definitur ab eo quod sit *cœli imago, vel translatio, & descensio omnium quæ gubernantur, & exercentur in cœlo: seu totius mundi templum:* ex quibus patet sapientiam istam fuisse *Astrologiam* quandam *Theoricam, & Practicam*, qua cœlestia Elementaribus, omnibusq; actionibus humanis sunt accommodata, vt hodie quoq; faciunt Astrologi Paracelsici. Ideo malè ominatur de Ægypto quod diuinitas illa ex cœlo traducta in cœlum sit recursura, religiones negligendæ, cultus proscribendi, & quæ alia habentur c. 9. Asclepij, pene eadem Platonicis doctrinis.

Ars faciendi Deos.

In arte qua veteres Ægyptij dicuntur *Deos effecisse*, aliquid coniuratoriæ magiæ est. *Animas enim dæmonum euocarunt, & angelorum, easq; sanctis imaginibus indiderunt, & mysteriis:* quæ ars est vna ex magicis Paracelsi. Ait herbas, lapides, aromata habere in se vim naturalem diuinitatis, & ideo adhiberi sacrificiis, & oblectari hymnis, &c. quod est Paracelsicus *Magnetismus*, quo fieri putantur *Gamahea*, & cœlestes spiritus trahi in res conuenienter affectas ad procuranda mirabilia. cap. 6.

Philosophia Hermetis.

Philosophiam dicit esse solam in cognoscẽda diuinitate, frequentem obtutum, & sanctam religionem, qua miremur astrorum cõstitutiones, simpliciq; mente, & anima diuinitatem colamus, &c.

Deus homini sociatus Hermetice.

In Dialogo 12. Pimandri scribitur *Deus ab homine qui consortitur diuinæ essentia, capi*: quia soli huic Deus congrediatur nocte per somnia, die per portenta per quæ omnia futura prænunciet, per AVES, Exta, Spiritum, & Sibyllam per quæ verè homo sciat præsentia, præterita, futura. Ex his facilè potes sapientiæ Ægyptiæ modum cognoscere, si quidem ea fuit quam Hermes profitetur.

SECTIO IX.

Qui sint Chartymmim in sacris.

SEd qui fuerunt illi *Chartymmim, coniectores, augures*, diuinatores? videtur *Hermes* ex horũ, & sapientum professione vnam quandam *Philosophiam* compegisse, & discernẽda studia confudisse. Sed quia scriptura distinguit, etiã nos distinguamus, & quidẽ in hoc loco, qui de Iacobi temporibus agit. *Chartom* vox quatuor literarũ Chaldaica significare dicitur *Magum. Genethliacum, Physicũ, nempe Ægyptium*, qui & Paracelsicus magus, quales fuerunt *Iannes, & Mambres* qui incantamentis suis se opposuerunt Mosi. Itaq; & extat Exod. 7. v. 11. vbi vocat Pharao *Lachacamim*, h. e. sapientes qui dicũtur Phylosophi, Physici, Mathematici (*Chacam* est sapere) *Velamcassephim*, h. e. maleficos (à *Cassehaph* præstigias, magiam, & maleficia exercere vt videatur oculis aliquid aliud esse quam re vera est) qui per incantatiunes Ægyptiacas imitati sunt miracula Mosis, *Chartymmei Misraym Belebatb. hem* Magi Ægypti suis incantamentis fecerunt ipsi quoq; similiter.

Cassehaph.

Nota quod textus Latinus hîc sit cõcisior Ebraico, qui ad pedem habet. *Et vocauit etiam Pharao Sapientes & maleficos, & fecerunt etiam ipsi magi Ægypti incantamentis suis similiter.* Notabis & c. 8. v. 7. & 18. omissis sapientibus tantum nominari *Incantatores Hachartymmim*, qui suis *Lehatim* ranas produxerint, pediculos autem non potuerint efficere. *Lahat* magia est, Laat inuoluere, & obscurare est; vnde Laat, Lat, vel Lot arcanum, secretum: *Lehatim* arcana murmura, qualibus vtuntur venefici, & incantatores clam murmurãtes. Hi & v. 22. *Chartymme Misrajm* appellantur, vt *Cassephim, & Chartymmim* sint iidem, studiaq; habuerint eadem. Quod autem etiam sapientes sint adhibiti, fors dicendum est tunc temporis studia fuisse mixta, & Philosophos fuisse etiam incantatores magos, vel bonum vocabulum trãslatum esse ad maleficos, qui vt boni videantur, sibi arrogant professionum liberalium nomina, vel ascitos quidem esse physicos, & astrologos, sed nihil per se effecisse.

Septua-

Septuagiinta ſcribunt [illegible] (Aquila: [illegible] arcanorum magicorum profeſſores, vel omni hieroglyphicos ſapientes) [illegible] (veneficos) [illegible]. Hic *Chartymmim* ſunt *incantatores*, & *Mecaſſephim*, *veneſici*. Ita & v. 22. pro Chartymmim ἐπαοιδοὶ ponuntur, & *lehatim* veneficia ſignificant. Itaq; Paracelſi ſcriptio impia eſt, quæ vult *Deum non ſuccenſuiſſe iſtis magis propter magiam*, cum hæc non alia fuerit quam *incantamentorum ſcientia*, & præſtigiarum profeſſio, effectioq; quam ipſi *Magi* poſtea opponunt Dei digito cap. 8. v. 19 [illegible] (hahartymmim) [illegible] : quo modo & Chriſtus digitum Dei opponit Baalzebub, ſeu Diaboli poteſtati, hoc eſt, Spiritum Dei ſpiritui malo principiq; dæmoniorum, & Sathanæ Matth. 12. 26, 27. 28. Si itaq; Paracelſi Magia eſt eadem cum Ægyptiorum Pharaonis, non poteſt vi naturali conſtare, ſed peragitur poteſtate ſpirituum malorum. Cum item *Paracelſus* aliquando incantamenta, & coniurationes improbet: iſti vero magi in verſione Græca, cui plus tribuendum eſt, quam ſtulto Paracelſo, appellētur ἐπαοιδοὶ. φαρμακοὶ, quorum ſtudium dicitur ἐπαοιδὴ, cui φαρμακεία consequens eſt improbandam, & execrabilem autem iſtos Magos profeſſos fuiſſe, & exercuiſſe. Cæterum vox *Chartymmim*, vel vt enunciatur, *chartymmaja*, extat etiam apud *Danielem* cap. 2. v. 2. vbi conuocantur Arioli Chartymmim ἐπαοιδοὶ, & v. 27. Chartymmim non poſſunt regi indicare myſterium, vbi dicuntur Latinè *Arioli*, Græcè iterum ἐπαοιδοὶ, incantatores, cap. 4. v. 4. Ingrediuntur denuo Arioli chartymmaja ἐπαοιδοὶ. Patet ergo tam Ægypti Magos, quam Babylonis fuiſſe incantatores.

Paracelſi magiam non eſſe naturalem fundatam.

SECTIO X.

EXodi 22. v. 18. ſcriptum eſt: *Maleficam non patieris viuere*. Græci reddiderunt: φαρμακοὺς οὐ [illegible] quaſi veneficos diceres. Ebræus habet *Mecaſſchephah*, quod eſt à *Kiſſeph* maleficia, magiam, præſtigias exercere. De talibus ſcriptum eſt Apocal. 22. [illegible] φαρμακοὶ. Si naturalis eorum potentia eſſet, modo rectè vſurparetur, cur excluderentur è cœleſti Hieruſalem? Eadem autem vox legitur etiam Deuter. 18. v. 10. vbi Latinè exponitur *Maleficus*, vt & Exod. 7. v. 11. φαρμακοὶ apud ſeptuaginta. Hinc argumentum aliud contra Paracelſum: Si Mecaſſchephim ſunt magi Pharaonis, & in Exodo 22. iubentur à Deo occidi; conſequens eſt Magos Pharaonis non fuiſſe Philoſophos, Phyſicos, Medicos & Aſtronomos naturales, ſed diabolicos. Eſa. 47. v. 9. *Venient tibi* (Babylonia) *ſterilitas & viduitas propter multitudinem maleficiorum tuorum*; Keſchaphaych: & v. 12. Sta cum multitudine maleficiorum tuorum Keſaphaych; In Græco ἐπαοιδαὶ ponuntur, [illegible] vt malefici, & maleficia eadem ſint quæ incantamenta magica, omnia ſine exceptione damnata. Si enim vnica ſpecies eſſet bona, non ita ſimpliciter à Deo magi incantatores damnarentur. Danielis 2. v. 2. inter alios etiam Mecaſſchephim conuocantur, & Latinè malefici dicuntur, Græcè φαρμακοὶ, venefici, quorum quæ ſtudia fuerint, etiam Virgilius docet in pharmaceutria; vocant φαρμακοὺς incantatores, & veneficos communiter.

Venefica. Mecaſſephim.

SECTIO XI.

IN Leuitico cap. 19. v. 26. hæc habentur: *Non augurabimini, neq; magiam exercebitis*: & v. 31. *Non declinetis ad magos* (Oboth) *nec ab hariolis aliquid ſciſcitemini vt polluamini per eos*. Verba Hebraica hic ſunt, *Thenachaſchu* (augurabimini) *Thoonu* (magiæ dediti eritis) *Oboth* (magi) *Hayiddeonim* (Harioli) Græci reddiderunt: [illegible] : & v. 31. [illegible] *Magi*. *Oboth* ἐγγαστρίμυθοι ſunt iidem, Magi, augureſq; item iidem, ſi non ſpecie, at genere, Leuit. 20. v. 6. Anima quæ declinauerit ad *Oboth* (magos, qui Sathanæ inſtinctu de futuris vaticinantur. 1. Sam. 28. vbi *Saul* iubet *pythoniſſam* [illegible]. Sic enim appellatur *Saga* illa: [illegible] ἐγγαστρίμυθος. v. 7. & 8. *habens pythonem*, diuinans in *pythone*, qui Ebraicè Ob dicitur, vt *Ob* & *Oboth* ſit dæmon, & dæmones reſponſa per ventrem dantes, & adiurantes ſeu Sagæ, & excantatores illi, qui dæmonem talem producunt carminibus ſuis, ſeu Elicirut Iouem, & oracula delphica conſulunt vt Sibyllæ) & *Ariolos* (*Ideonim*, qui dicti ſunt ab intelligendo weiſe Männer oder Kramen/ qui diuinant, & ſuperſtitioſe coniiciunt) & *fornicata fuerit cum eis, interficiam illam de medio populi ſui*. Eodem cap. v. 27. *vir ſiue mulier in quibus fuerit pythonicus* (Ob) vel *diuinationis ſpiritus* (Ideoni, *morte moriantur*. *Lapidibus obruent eos* Græci habent pro Ob ἐγγαστρίμυθος, & pro Ideoni, ἐπαοιδοὺς incantatorem. Palam eſt has magiæ ſpecies damnari cum ſuis profeſſoribus eas exercentibus, imo & his, qui coo conſulunt. Fuiſſe autem tales in Ægypto, cognoſcimus ex Eſ. cap. 19. v. 3. vbi hæc: *Spiritus Ægypti* (Ruach Mitzraym) *euacuabitur in viſceribus eius, & conſilium eius corrumpam; & interrogabunt ſimulacra* (Elilim) *& diuinos* (Hattim) *& pythones* (Haoboth) *& Ariolos* (Iiddeonim) Deut. 18. v. 11. *Nō inueniatur inter te, qui pythones cōſulat* (Schoel Ob) *nec diuinos* (Iiddeoni) Græcè ἐγγαστρίμυθος, [illegible]. *Schaal* eſt interrogare, & conſulere. *Ob* vocatur magus habens ſpiritum familiarem pythonicum, qui reſponſa & oracula interrogantibus edat, quales ſunt quos weiſe [illegible]men oder Kinnet/ ſagas, & ſagaces, vnde ſagax philoſophia Paracelſi, appellant Germani. *Iiddeoni* nomen à ſcientia habens, ſuntque *pythones & pythoniſſa* à *Iadah* quod eſt cognoſcere, cuius fecis ſunt *Aſtrologi*, *Cabaliſtæ*. & alij *Magi*. *Omnes tales abominatur Dominus*, ait *Moſes*, & propter abominationes eiuſmodi delebit palæſtinos in introitu tuo. 2. Paral. 33. v. 6. *Manaſſes* fecit *Ob*, hoc eſt, magos ἐγγαστρίμυθους dantes reſponſa ex pythone. *Ob* eſt & diabolus ipſe, & cultus eius, & vates; python immundus. Idem Manaſſes fecit etiam *Iiddeoni*, ſeu incantatores: [illegible] ἐγγαστρίμυθους, [illegible] ἐπαοιδοὺς. Non omnis ſcientiæ tamen reiicitur. Nam Daniel. 1. v. 4. pueri eruditi omni ſapientia, & ſcientes ſcientiam, intelligenteſq; quæruntur, vbi ex eadem radice Iodee Daath, & Maddagh ponuntur, & Danieli da-

Magi in Leuitico Moſis.
Obeth & Ob.
Ideonim.
Ventriloqui.
Schaal Ob.
Ideoni.
Scientia probata.

[illegible] *Chaldaeis*, *sapientia*, &c. Quae ex [illegible] *Iiddeonim* [illegible] partem [illegible] opponuntur [illegible] entibus, & sciencibus qualis fuit *Daniel* cum socijs. Si iam Paracelsici volunt suam Magiam [illegible] generum probare non fuisse ex Oboth & Iiddeonim, sed Danielis & sociorum professione; quod [illegible] ad Graecas calendas. Incident proculdubio in *Ezechielis* de *Tyro* Ironiam c. 28. v. 3. Ecce sapientior es *Daniele*: Omne secretum non est absconditum à te: quae verba oportet Magis Paracelsicis conuenire, si vera sunt quae *Paracelsus*, *Crollius*, *societas Roseae crucis*, *liber Rhazielis*, *Agrippa*, & aliorum magorum iactantiae cum magno supercilio de se suisque produnt. Verum audient & vaticinium [illegible] sapiens: *perdidisti sapientiam tuam*, &c. Et quae Esaias habet c. 19. v. 3. & 10. & 13.

SECTIO XII.

[illegible] NVm. cap. & ver. 23. scribitur: *Non est augurium in Iacob, nec diuinatio in Israel*: vbi voces sunt *Nachasch*, & *Kesem*: [illegible]. *Nachasch* scrutationem significat, diuinationem, augurium. *Kesem* quoq; diuinatio est ad futura cognoscenda. Vocant vaticinationem [illegible] vnde *Iosua* 13. v. 22. [illegible] appellatur *Hakosem*, diuinator, Ariolus, [illegible] quod est in genere va[illegible] [illegible] stellis, volucribus per auguriū, [illegible] &c. Aruspex, augur. Idem *Bileam* Num. 24. v. [illegible] dicitur auguria quaesiuisse, seu magos adiisse, quos Germani Zauberer [illegible] & [illegible] vocant. Septuaginta habent [illegible] aruspices, seu augures, Hebraeis est *Nachasch* diuinatur, vnde [illegible]

Kasem. Kesem. Kosem. chaschim a Nachasch scrutari. *Kosem* à radice *Casam* est quae significat diuinare, estq; vox media [illegible] bonum, & malum, futurorū praedictionem notans. *Bileam* sine instinctu Dei [illegible] qualia [illegible] na praedixit vt c. 23. & 24. Num. est videre. Ille creditur etiam *stellam* notasse quae apparuit [illegible] nato, atq; suo vaticinio ex orientali *Arabia* Magos excitasse. Sed si rectè dixit, non est [illegible] *Kesem* in [illegible] & coniugatum eius est *Kesem*, apparet per se sua professione quidem fuisse improbum magum [illegible] diabolorum cultorem, sed Deum prohibuisse ne quid sinistri de Israelitis pronunciaret, & po[illegible] maledicetet, vti fecisset si non fuisset impeditus. Ita 1. Reg. 19. 23. Spiritus Propheticus in *Saulem* [illegible] irruit cogitq; carmina sacra pangere. Ita *Iudas* proditor etiam miracula fecit, & *Caiphas* v[illegible] natus est. Si itaq; *Paracelsus* velit occultare magiam suam nominibus Nachasch & Kesem, quasi [illegible] ambigue significantibus contineretur, probare debet diuinationes eius esse naturales, licitasq; [illegible] sint Physicae, siue Medicae, Ethicae, Theologicae. At haec non probauerit quisquam, qui *Crollium* [illegible] gerit, & species Magiae Paracelsicae considerauerit, quique ex fama Roseae crucis de *Magis Arabiae*, *Mauritaniae* didicerit, clamantem *Haselmeyerum* audiuerit. Illane sit diuina, aut naturalis scrutatio [illegible] *Techellus*, *Artephius*, *Agrippa*, *Tritemius* & similes vsurparūt, & qua *Apollonius Thyaneus* absens vidit [illegible]

Equi sideres [illegible] Roma agerentur, quod & *Paracelsus* per spiritus syderos, equos syderos (quibus putat magos [illegible] [illegible] vectos esse, nō Dromedariis cursoribus) discum lunae *Gabalonem*, & alia stultitiae magicae [illegible] menta fieri posse profitetur, & impuri magi in speculis, crystallis, aliisq; rebus conantur [illegible] dicent verè Paracelsistae: *non est Nachasch* (sine distinctione) *in Paracelsica, nec Kesem in Theophr*[illegible] Sunt quidem aliqui, qui istas vanitates explodunt, aut saltem tacendo praetereunt, vt *Severinus*, [illegible] lij paulo religiosiores. Interim nihilominus *Magiam* non repudiant; imo aliquā Medicis [illegible] cis etiam exiguis, & per eam mirifica promittunt, vt armaturae seu *Panopliae Achilleae* [illegible] & [illegible] *ius* Magiam tanquam diuino & humano iure vetitam reiicit, argumento, quia *naturae* [illegible] *tentia possimus consequi mirabilia* qualia in illo libello describit. Sed quid verba profusa, vbi rerum [illegible] stimonia desunt? Miser *Crollius* est tantum verbis magus. Rem si requiras sine parheliorum [illegible] tarum ope vbi inuenies? Ita vbi est ista *panoplia*, & alia promissa magica ex demonstrata natura? [illegible] [illegible] potest is, qui rerum *antipathias* & *sympathias* callet, & scit sua suis accommodare. Sed quae ma[illegible] [illegible] iactitant, ferè omnia sunt vanitatis inanissimae commenta.

SECTIO XIII.

Magi Deuteronomii. DEuteronomij 18. v. 10. & 11. quasi in cumulum conijciuntur multa magorum prohibi[illegible] genera: *Non inueniatur in te*, inquit Deus, *qui Ariolos sciscitetur seu Ariolatur ariolationes* (Ke[illegible] sum Cosem) *aut diuinans diuinationes*. 2. *& Meonen*, absq; 3. *augurio*: *nec sit*. 4. *maleficus*, *nec*. 5. *Incanta*[illegible] *tor*; *neq*; 6. *qui pythones consulat*, *nec*. 7. *diuinos*, Graeci reddiderunt. [illegible] quasi dicat vaticinans [illegible] [illegible], consulens diuinos, auguria captans, veneficus, incantator, ventriloquus, prodigiator, seu [illegible]

Manassis magia. monstra, signa, prodigia, & exta interpretetur. Haec ferè & de *Manasse* scribuntur. 2. *Paral.* 33. v. 6. [illegible] *riolandi artem exercebat*: Hebr. Onen Graecè [illegible] *sectabatur auguria*, Nichesch, [illegible] *eis artibus inseruiebat*, Kischeph [illegible] *faciebat ventriloquos*. Ob, [illegible] *& incantatores* [illegible] *diori*; [illegible] Sic & 4. Reg. 17. v. 17. diuinationes magicae & auguria taxantur, & c. 21. v. 6. de *Manasse* [illegible] *quod ariolatus sit seu futura per magos sit expiscatus*, *feceritq*; *pythones*, *& aruspices multos*. vbi [illegible] Septuaginta aliis vtuntur vocibus [illegible] Ebr. Kesamim, Nechaschim. Conferantur cum his species magiae Paracelsicae, quanquam [illegible]

Collatio cū speciebus magiae Paracelsicae. [illegible] hominis [illegible] aliquando excuset, aliquando vt suspecta reformidet. *Prima* [illegible] [illegible] *ex signis* [illegible], aut supernaturalibus *diuinat*. Hunc Graeci in Deuteronomio vocant [illegible] [illegible] Ebraei dicunt *Iiddeoni*, à sciendo: *Species secunda* vocatur *magia transfiguratiua*, qua vsi [illegible] *Iannes & Mambres* tempore *Mosis*. quanquam discrimen faciat *Paracelsus* scribens [illegible] *suam magiam* [illegible] *quartae Astronomiae* (Quidam Paracelsista Vratislauiensis Ioh. Kin aſt Astronomiae [illegible] quatuor vocat *scientias*, [illegible] prima sit *Naturalis*, [illegible] naturali, & [illegible] qua

[illegible] [illegible]

totus Microcosmus sit conclusus, & quæ operationem suam perficit per cerebrum hominis, vel in æterna sapientia per Hylech, vel mortali per anarethum: Secunda supernaturalis, in qua sit sanctitas, & beatitas, verumq; lumen diuinũ æternæ sapientiæ, ad eos spectans, qui sint in regeneratione, & vita noua, orta ex Christo, & per suos reuelata: Tertia fidei fidelibus data, qua omnia ea possint quæ naturalis cœlum, atque etiam plura per fidem. Est bona vna, altera mala: Quarta Sathanica, in qua sit damnatio, & Electitas pertinens ad Iudæos, gentiles, Turcas per naturale firmamentum. tendens in paludem Gehennæ per Leuiathan, &c. quæ si Paracelsus * intellexit, transfiguratiua Magia non est bona.) Cognitum autem supra est, quinam fuerint isti Magi transfiguratiui, nempe Chartymmim, & Mecasscphim, venefici, & incantatores, quos Græci in Deuteronomio vocant [illegible], apud Manassem Kissephim, & Iiddeoni. Tertia species est characteralis, qua fiunt verba habentia omnem virtutem quam astra, & omnem vim quoque medicamentorum medici, vt arte fieri hac possint ea, quæ per naturam alias eueniunt. Quis non dicat hanc speciem ad Incantatoriam referri cum per verba excantentur morbi? Hebræi in Deuteronom. habent vocabulum Chober a radice Chaber, quæ significat excantare, & coniurare, hacque arte serpentes, & alias bestias congregare. Quarta species vocatur Gamahees, quæ docet facere signa Gamahea quorum vi possimus clauium vice fungi, & seras aperire, omniaque consequi quæ instrumentis mechanicis solent. Itaque optima esset in bello contra hostes, si licita. Excantatoria Magiæ hæc quoque est, vt & quinta species faciens homunculos, seu Imagunculas, quibus si quid mali feceris, id statim ei contingit quem repræsentant. Itaque & ad veneficia, & maleficia referri potest. Paracelsus vt ex hac læsiones veniunt, quales notoriæ pharmaceutriæ, & sagæ procurant, ita ex eadem remedia petit, irridetque religiosos illos, qui magicè inflictos morbos nolunt contraria magia sanare. Ebræi Meonem appellant fascinatores, & ligatores amantium: quorum proculdubio sunt etiam artes veneficarum. Sexta est celerrima illa rerum procul dissitarũ cognitio & præsentatio, qua Thyaneus Ephesi cognouit interitum Imperatoris Romæ: qua Tritemius (& alij) Escas peregrinas, & vina pene momento compararunt, ita vt quod natura potest per 100. passus, id magia hæc efficiat per 100. milliaria Germanica: quod natura anno, id hæc ars mense, &c. Est Cabalistica quam reducere possumus ad Cledonismum. Est enim [illegible] diuince consulere, diuinare, famam captare: quod apud Ebræos est Onen in historia Manasses, vnde & Meonen. Quid iam dicendum de cæteris speciebus Astronomiæ Paracelsicæ, Nigromantia (ex spiritibus duobus mortalibus quos homo mortuus dicitur post se in terra relinquere, quorum vnus est elementalis, alter sydereus) Nechromantia, quæ est cognitio secretorum per Diabolos, qui Plaga nuncupantur; & Astrologia, qua cognoscitur operatio cuiusq; stellæ diurna, & quid quæque possit perficere in inferioribus: quæ omnia cum reliquis monstris istius sagace philosophiæ directè incurrunt in iudicium Dei de diuinatoribus & magis? In Deuteronomij loco Menachesch est his, qui dies inquirit, & ex eis vaticinatur, sicut Paracelsi Astrologus. Nachasch inquirere est, & ominari. Mecasscheph est præstigiator, Magus. Casaph maleficam magiam exercere: sed de hac & cæteris ante. Quod autem Kesamim pythones à septuaginta etiam [illegible] dicuntur, id videtur propter voluntariam promptitudinem, & expeditam operam in respondendo fieri. [illegible] à cognoscendo nomen habent, vti Aruspices, Extispices, Arioli, augures, solent. Dicat autem aliquis ista omnia in Deuteronomio ideò vetita esse, non quod per se sint mala, sed ne Israelitæ à verbo Dei per ea auerterentur, sicut Paulus Philosophiam non repudiat, sed tantum iubet cauere ne per eam decipiamur. Sed textus apertus est: Omnes qui hæc faciunt abominatur Dominus. Gentes istæ augures & diuinos audiunt: ([illegible] Meonenim, Cosemim) Tu autem non sic: [illegible], &c. Obiici potest ex simili. Cum Gretsero opponeretur locus ex Luc. 22. v. 25. 26. Reges gentium dominantur: vos autem non sic: negabat temporale dominium & ius gladij materialis prohibitum esse Apostolis, quia termini NON SIC, non rem, sed modum rei tantum designent, quasi possent dominari gentibus Apostoli, sed non ita superbè, fastuose, pompose vt reges. Ita & hic Paracelsista posset dicere non prohiberi diuinationes, magiam, & cæteras augurandi species, sed tantum modum seu qualitatem, vt auguria captare quidem liceat, sed non eo modo quo gentes. Verum qui considerat vim, & seueritatem mandati facilè repudiare potest interpretamentum: verba sunt euidentia: At tu: Non sic dedit tibi Iehouah Deus tuus. Ab hoc verbo non licet discedere neque ad dextram, neq; sinistram. Esa. 8. 19. Cum dixerint vobis quærite à Pythonibus & à diuinis ([illegible]) Haaboth, Hayddeonim) qui mussitant, & meditantur (Hamzaphzephim, vehammahgim, [illegible]) Nunquid non populus à Deo suo requiret? pro viuis à mortuis? Ad legem, & testimonium. Ita in historia diuitis Luc. 16. Ideo proponitur propheta Messias audiendus Deut. 18. 15. Matth. 17. 15. 2. Pet. 1. 16. 18. 19.

Paracelsi Astronomiæ sunt 1. Magica. 2. Nigromantia. 3. Nechromantia, vel per spiritus qui Plagæ dicuntur [illegible] 4. Astrologia. Vide Paracels. [illegible] lib. 1. philosophiæ sagacis tomo 10. Transfiguratiua magia. Characteristica. Chober.

[illegible] Meonen.

Menachesch. Nachasch. Mecasscheph [illegible]

Sectio XIV.

INsignis locus est Es. 47. v. 9. Veniet Babyloni sterilitas, & viduitas propter multitudinẽ maleficiorum & magnam copiam incantatorum. v. 10. Fiduciam habuisti in malitia tua. Sapientia tua, & scientia tua hæc decepit te. v. 12. Sta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus laborasti ab adolescentia tua. &c. v. 13. Stent & saluent te vates cœli, qui contemplabantur sydera, & designabant menses, vt ex eis annunciarent ventura tibi, &c. Hic Hebraici termini sunt. 1. Cescheaphayich maleficia 2. Chaberayich incantatores tui: à Chabar Sociare, incantamentis bestias cogere: Intelliguntur & Haberim astrologi. 3. malitia tua Beraathech. 4. Sapientia tua Chachmatech: 5. Dahtech scientia tua. 6. Rachaberayich incantatores tui. 7. Hesaphayich malefici tui. 8. Hoberei Schamayim vates cœli. Heberim sunt astrologi

Magi apud Esaiam.

Heberim astrologi.

[illegible] astrologi qui ex astris futura prædicunt. Conueniunt cum Chaldæis [illegible] in Babylone [illegible]. Chozim sunt vates, vel videntes in stellis futura, Chosah est videre. Septuaginta reddiderunt. 1. [illegible] 2. [illegible] 3. [illegible] 4. [illegible] 7. [illegible] 8. [illegible] 9. [illegible]. Hæc omnem Paracelsi & Crollij Magiam, Astrologiam, Characteristicam, Cabalisticam, Nigromanticam, Necromanticam, Signaturam, & alia diuinatoria comprehendunt circa voluntaria, & secreta illa quæ prædicant scire illis artibus posse, prosternunt. Facta enim omnia sunt quasi [illegible], nec potuit vel Crollius, vel Paracelsus, aut alius huius factionis sine spirituum commercio promissis suis, & prædictionibus satisfacere. Es. 44. 25. Irrita facit Deus signa diuinorum, & Ariolos in furorem vertit. Itaque facessere iubeantur, cum falsa sua doctrina.

SECTIO XV.

Incidit in superioribus aliquando mentio etiam diuinationum, & vatum, Magorum & Danielis verum sparsim, & ex parte tantum. Videndum de loco toto. Cum Nabuchodonosor [illegible] magnus Rex Babylonis somnio quodam turbatus esset, neque tamen vel somnium meminisset, vel eius interpretationem sciret, inquit Daniel cap. 2. v. 2. Præcepit rex vt conuocarentur Arioli, Magi [illegible] Chaldæi v. 4. loquuntur cum rege soli Chaldæi, & v. 12. & 24. Sapientes Babylonis, vt hæc vocabula [illegible] esse intelligamus. v. 27. Daniel nominat Sapientes, Magos, Ariolos, Aruspices, qui omnes nequeant mysterium indicare. Rursus in alia visione eiusdem regis Dan. 4. v. 3. introducuntur sapientes Babylonis, qui v. 4. vocantur in specie Arioli, Magi, Chaldæi, Aruspices, qui non potuerunt quæstionem soluere. Opponitur autem eis Balthasar, seu Daniel, qui dicitur Spiritum sanctorum Deorum habere in semetipso ad omne arcanum soluendum. Dan. 5. in visione Regis Belsatzar v. 7. introducuntur denuo Magi, Chaldæi, Aruspices, quibus iterum v. 11. & 14. opponitur Daniel Spiritum Deorum sanctorum habens in se cum illuminatione, intelligentia, & sapientia diuina. Vocatur ibi & princeps Magorum, Incantatorum, Chaldæorum, & aruspicum, quia Spiritus amplior, & scientia, intelligentiaque, & interpretatio somniorum, cum solutione ligatorum & ostensione secretorum inuenta sint in eo. cap. 2. v. 48. princeps prouinciarum, & cunctorum sapientum Babylonis magistratus dicitur. Quod discrimen est inter sapientem verum & apparentem seu sophistam, inter vates seu Prophetas Dei, & Prophetas falsiloquos Diaboli; id est, inter Danielem & Magos Babylonis, qui fuerunt illo tempore, fieri que potuit, vt à Daniele & sociis noua sapientiæ professio introducta sit, & aliqui ex Magis improbis correcti, de quo sane non dubitandum exemplo Magorum Christi; seu philosophandi ratio immutata sit cum Theologia, quanquam vt fieri solet, nunquam in hoc seculo possint tota zizania eradicari; suppullulent que semper noua, imo & ea degenerent quæ prius bona fuerunt semina. Nomina dictorum sapientum specialia apud Ebræos sunt cap. 2. v. 2. 1. Chartymmim de quibus supra. Græci [illegible] Incantatores dixerunt. 2. Aschaphim Græci [illegible], & accipientur Philosophi, & Medici Physici, à radice Aschaph. Comprehenduntur & Astrologi, vt intelligere possimus hanc professionem Physicam & Medicam. [illegible] citat Strabonem dicentem Philosophos Chaldæos dictos in Babylone habitationem, seu Collegium habuisse. v. 10. inquiunt Chaldæi: nullus rex eiusmodi rem interrogat Aschaph, & Casdai [illegible]. Qui ergo à [illegible] prius Magi dicebantur, iij iam [illegible] Incantatores qui & Chartymmim, quod perinde sit quibus vocabulis eos nomines, videaturque Collegium Philosophorum Babylonicæ eodem veneno fuisse infectum. 3. Mecaschphim [illegible] maleficos vocant Græci à Casaph, quod est præstigias facere, de quo supra. Solent alias distingui inter veneficos, & præstigiatores. Illi nocent veneficio vt [illegible] striges, pharmaceutriæ (Vnholden/ Drutten/ Hexen) hi tantum illudunt hominibus, faciunt que vt aliud appareat, vt asinus vacca, equus, &c. qui homo est; aut arbor, quod est culmus straminis: Charta lusoria pro breuiario &c. [illegible] sunt etiam venefici, & incantatores, vt Tyrialeis Simon & qui cranias Magicas, & alia possunt repræsentare, vt patrum memoria Tritemius, Zythobohemus, Zedechias Iudæus, Michael Sicidites [illegible] ereticus, Friscalinus, Brachmannus, Paletta, & non [illegible] pridem Scotus quidam. In sabbathis [illegible] chanicis res est vulgatissima ex quæstionibus pharmaceutriarum & strigum. Quidam canta detrectant homines iterumque restituunt; aliqui deglutiunt homines, equos & alia vt Faustus Magus ille Bohemus, & alij similes. Tales quidem Paracelsus non semper probat, si ex spirituum [illegible] consortio ista peragunt. Si vero dicerent, vt Scotus, & Tritemius [illegible] Crollio naturalibus [illegible] per asscendentia astrorum, fascino naturali, & imaginatione [illegible] aut [illegible] fieri, facile absoluerentur. Quarta [illegible] Danielem est Casdim, qui sunt [illegible] dicti à Kesed filio Nahor [illegible], de quo est Gen. 22. [illegible] quanquam caput [illegible] vt Chaldæorum. Chaldæos [illegible] pro [illegible] misse, & vanitates multas magicas exercuisse notissimum est. Itaque [illegible] Chaldæum dicit, [illegible] astrologum (Chaldæi [illegible] iudiciariam astrologiam) Mathematicum. Gen[illegible] [illegible] [illegible]. Interdum nomina [illegible]. Et in [illegible] Chaldæi apud Esaiam c. 47. v. [illegible] Haberoschamaim vocant [illegible] cœli [illegible] appellant, qui cœlo [illegible] sua professione Theologum, Magum, Philosophum, [illegible] astrologiam & medicinam. Verum [illegible] eiusdem capitis [illegible] repetuntur vocabula Hatsamim sapientes [illegible] astrologi, Chartymmim Arioli [illegible] aruspices, [illegible] septuaginta [illegible]. E[illegible] Ebræo vocabulo [illegible] aruspices, qui inspectione extorum [illegible] Elxanus [illegible], decidere, determinare, vnde putantur [illegible] Chaldæi vocantur Carthymmaja, [illegible] Casdaja [illegible] incantatores, præstigiatores, Chaldæi aruspices, Græci habent [illegible]. Et [illegible] [illegible] Chartymmim. Verum [illegible]. Non [illegible] illos magorum [illegible] nomina, cætera subintelligi. Paracelsus [illegible] tribuere [illegible] de societate [illegible], quam nec cætera [illegible]

Nunc

[illegible] eadem fieri [illegible] de causis *per hominem syderum ex astris sibi magnetismo per attrahentem omnem sapientiam, artem, scientiam:* & Astrologia Magica, Gamaheis, homunculis, Cabalistica, aliisque modis per verba Magica, characteres, specula; sigilla, constellata, pentacula, sympathetica, & similia: iam vix erit vllus Paracelsista Crollianus qui pedibus eat in eam sententiam, & totam Magiam laudet in qua eadem cum Ægyptiis, & Babylonicis magis sunt; sed non eadem de causa, licet non sint constantes in hac assertione, nec possint excutere spirituum societatem, quos *Paracelsus* vult Dei iussu homini apparere ad ministeria siue boni sint siue mali.

Magia Paracelsi nihil differt à diabolica, nisi [illegible] causa [illegible] tentum.

SECTIO XVI.

CONTINENTUR [illegible] etiam loca ex veteris Testamenti in quibus Prophetæ, & diuinatores probati occurrunt. Nam religio est omnem diuinationem, & futurorum prædictionem negare. Diabolus in paradiso per serpentem loquens vatem magumque primum agebat, sed mendacem, & fallacem, cum *Euæ* diceret Esu pomi vetiti fore scientes boni & mali instar Dei. *Ab hoc didicerunt suam magiam [illegible], & Idololatræ in Babylone & Ægypto.* Opponitur *filius Dei* qui primus est veterorum vaticiniorum contra diaboli mendacia prolator, vt legimus Gen. 3. ℣. 15. & seq. Hinc principium [illegible] est: *Quæcunque diuinatio profluit ex fonte Sapientiæ primæ solius diuinæ, atque adeo reuelatione, Spiritus Sancti, ea est legitima. Quæ originem habet spiritum malum, execranda est & abominabilis,* adeo vt *Christus.* & *Paulus* noluerint ferre etiam veras enunciationes spirituum malorum. *Theologicum vaticinii* est [illegible] Dei spiritu vaticinandi genus, sitque vel immediate, vel mediate, sed saltem loca nolentis. Vaticinium de *Messia* Deus ipse enunciauit Gen. 3. 15. de diluuio Gen. 6. de pace post diluuium Gen. 9. de promissionibus, & his quæ posteritati Patriarcharum erant euentura, Gen. 12. & 15. alibique sæpius. Qua ratione vero per Prophetas reuelet tum voluntatem, tum futura, ipse dicit Num. 12. ℣. 6. vbi appariturum se Prophetis ait *in visione vel per somnium:* alio modo colloquio amico, vt etiam *Mosi.* Sacerdotibus apparuit per *Vrim & Thumim* Num. 27. ad *Bileamum* quoque venit Deus licet magiæ deditum, & ei suggerit prænuncianda. Aliis confert spiritum Propheticum, cuius [illegible] est *congruentia cum verbo voluntatis, & notitiæ reuelato:* Christus etiam fructum inspicere iubet. Si Paracelsistæ contendere velint *suam Magiam esse de hoc Theologico genere,* argumenta demonstratiua proferre debent, quod hactenus non potuerunt; imò omnia sua videri volunt *ex naturæ lumine* hausisse. *Gratiæ lumen* esse crepant; sed nihil ex eo demonstrant, quod ad magiam suam diuinatoriam, & mirabilium effectricem pertineat. Hæc dicentes hostes, & aduersarios habemus [illegible] qui putant per cabalam *sanctis Dei nominibus, verbis, scripturis & signis posse miracula peragi:* qui [illegible] obiiciunt *scalam Iacobi* desinentem in *Ensoph* per 50. portas intelligentiarum: qui *Cabala Thal[illegible]* de *Beresith* & *Mercaua* mira effici posse putant: qui scribunt *tempus [illegible] esse Dei [illegible], quam Deus est ipse:* qui imaginibus, & typicis et contactu vim quasi reflexiuam ascribunt: qui *Ben-Sibiraim* & *Amuletis* scriptis vtuntur, vt hæretici *Saturnini, Gnostici, Basilidiani,* &c. Qui fidem naturalem, fiduciam intentam, & imaginationem suam commendant: Vulgus multorum, & sacerdotum, qui putant magnum quid præstari pronunciatis verbis, & adiurationibus ex Psalmis, & aliis: qui orationibus, oleo, aquis lustralibus, pronunciato nomine Iehouchi, Dei, Iesu (Iheschuah: ita enim scribunt Cabalistæ) Michaeli, &c. cereis benedictis, campanis baptizatis, & similibus id genus innumerabilibus ceremoniis, & rebus maximeque sacris cruce facta, picta & aliter formata: qui dicuntur *Theurgi, Exorcistæ, Cabalistæ, Magi, diuinatores, amuletarii,* & alii etc. Sed omnes vno argumento refellimus. *Omnes principium petunt. Si profanis non est diuini, & absque ratione fas [illegible] iustum & miracula facere; istorum ars est ista; Si non: Non.* Demonstrent bonum esse illis modis Magiam, & Cabalam exercere. *Orationi fertæ* ex mandato Dei multum tribuimus. Sed hæc Theologica est, non Magica & Cabalistica: habet promissionem, & exempla exauditionis: non autem Cabalisticæ. *Cabalistica* illa nec in veterum magorum quidem disciplina scripta fundamentum habet, nedum vllibi in Sacris Scripturis. Est enim figmentum posteriorum Iudæorum, qui [illegible] *ratiocinationibus* ista sua placita extruxerunt, suntque ex *Thalmudistis* assiduis Iudæis, qui & de *Iesu Nazareno* multa sunt mendaciter commentati contra Christum *filium Dei.* Sed videamus num inter *socios Danielis,* & *sapientes* fortasse locum possint inuenire. Dicitur [illegible] quatuor illis *pueris eruditis omni sapientia (chakemah) scientes scientiam (Iodee-daath) intelligentes scientias (mebine-madah) vt tamen possent doceri literas, & linguam Chaldæorum:* quibus [illegible] Deus dedit scientiam, & intellectum in omni scriptura, & sapientia: *Danieli vero intelligentiam visionum [illegible], & somniorum* (chalemoth). Hinc argumentum: *Tres Iudæi in Babylone [illegible] Deo nacti sunt; & Daniel ob intellectum Magiæ constitutus est princeps Magorum, Chaldæorum & [illegible] professione diuina, & laudata. Ergo & Paracelsica Magia habet originem à Deo fundamentum tanquam diuinum, & lumine tam gratia, quam natura.* Paracelsus [illegible] plus permittit, qui [illegible] Chaldæi, *omne donum perfectum à Deo esse,* inquit, *Magiam [illegible] perfectum [illegible] Deo.* Huic rationi postea [illegible] *Salomon,* [illegible] &c. Nego [illegible] similitudinem, volunt quidem [illegible] apud Chaldæos sapientes esse: sed non erant. Iam [illegible] veram, vt & *Danieli,* qui non ideo constitutus [illegible] *magorum magister,* quia cum iis [illegible] veritatem, ab [illegible] ad scientiam [illegible] diabolica, & Sophisticis [illegible] sapientiam veram deduceret [illegible] Magos parum habuit [illegible] *[illegible] de Rosea Cruce Magi, [illegible], & Moueri [illegible]* præscientiam futurorum, & con[illegible] proponunt. Sed si demonstrabit in Prophetia, *à Spiritu Sancto* [illegible]

De vaticiniis veteris Testamenti.

Psal. 105. 15. Iacob 5. 14. Ioh. 16. 23.

Num Magia Paracelsica [illegible] tempore [illegible] Danielis.

Daniel Doctor Magorum & Paulus Doctor gentium. [illegible]

quem oportet habere vates veros 2. Petr. 1. ℣. 21. & non à *Pythonico* impuro scientiam illam esse, cogitabimus de responsione. *Iacobus* cap. 1. ℣. 17. inquit quidem, *perfecta dona omnia à patre luminum esse:* sed probent Paracelsici sua facta esse perfecta vniuoce dona, & non apparentes bonorum fucos, quibus anima cum corpore inducitur in perniciem. An ignoramus *Sathanam & angelos eius simulare angelos lucis* 2. Corinth. cap. 11. ℣. 13. Num ignoramus *opera pseudoprophetarum & antechristi* 2. Thess. 2. Apoc. 13? Num ignotæ nobis sunt historiæ & euentus *Pythonum*, & *Magorum*? De his plura alibi.

SECTIO XVII.

Prædictiones & diuinationes bonæ.

AN vero non & aliæ prædictiones, diuinationesque sunt licitæ? Imo sunt tum quæ ex naturalibus caussis à Deo institutis, & eius permissu prouidentiaque in natura euenientibus dependent, tum quæ ex hypothesi legum, & historiarum: tum quæ sunt interpretationes obscurorum probabiles, aut necessariæ. *Logici* certe ex principiis syllogisticis scientias necessarias, & probabiles colligunt: Ita ex inductione, sensuque & experientia commune. Quis non probet prædictiones de diebus, mensibus, pleniluniis, nouiluniis, Ecclipsibus, & similibus? Si medicus dicat: *Napellus te occidet si sumseris*; Rhabarbarum purgabit: vinum & panes nutriet; Bezoardica iuuabunt contra deleteria, &c. siue ἁπλῶς, siue ὡς ἐπὶ τὸ πολύ propter cumulum accidentium; iure creditur propter experientiam perpetuam, atque ita de *crisibus* non perturbatis, euasione, & morte in morbis. Si Politicus magistratus, Iureconsultus, aut alius talis dicat, *tu modo fato peribis*, *quia non cessas scortari*, *furari*, & similia capitalia peragere: & si addiderit Theologus clauis ligantis potestatem habens, æternum peribis nisi resipueris; vaticinia sunt iusta. At talia concedunt quidem Paracelsici, verum nihil singularitatis & laudis inde petunt, quia tantum his inhiant quæ vulgus admiretur & diuina esse putet.

An diuinare sit Philosophi.

Scheunemannus Libauio obiicit diuinationem hermeneuticam, quasi Philosophi non sit diuinare. Imo inquam & regis est diuinare, & cuiusuis Interpretis Secretorum. Si non est Philosophi illud, cur Paracelsicum Magum, & Cabalistam agis? Ego non quoduis diuinare Philosophi esse dico & probo, sed id quod ex diuinis, naturalibusque principiis, & Thesibus sapientum demonstratiue, vel probabiliter deducitur. Quid autem dicet nugator ad Platonicum & Aristotelicum illud: Dubitare & admirari philosophiam peperit: & ad illud Plinij, quod tota medicina redacta sit ad stochasticen? Num tam profunde docti, & acute perspicaces sunt Paracelsici vespertiliones, vt demonstratiue omnia videant? Verum hæc ad Peucerum, Heilbrunnerum, & alios ablegentur, qui de hac materia scripserunt.

SECTIO XVIII.

AN ergo *in toto vetere Testamento nullus est locus Paracelsicæ Magiæ, & Cabalæ*? Imo est. Nam *principem & patrem diabolum* inuenit in paradiso protoplastos falso vaticinio decipientem. Vbicunque est sermo de *Pythonibus, Pythonissis Ariolis, aruspicibus, Astrologis, excantatoribus, veneficis, præstigiatoribus, Inuocatoribus dæmoniorum, Vanis nugatoribus* & similibus, ibi puta Paracelsicos habere scholam. Socij sunt *Iannes*, & *Mambres* apud Pharaonem, omniumque eorum quos hactenus produximus ex vetere historia. *Bileam* in quantum de suo, *anus pharmaceutria* in Endor, *Bileami Arioli*, *Manassis Magi*, & similes sunt de grege Paracelsi. *Daniel* futurorum prædictiones diuino dono & testimonio habuit, impetrauitque ieiunio, & prece, vt & *Ioseph*. Hi longe absunt à Paracelsistarum moribus. Si quid tamen etiam per improbos velit Spiritus Sanctus expedire, sunt *Bileami*, *Saulis* impij, *Caiphæ*, *Iudæ* proditoris, &c. socij. Possumus eos etiam *Antichristi* gregibus associare. Num in his valent falsa signa, falsæ diuinationes, superstitiosæ benedictiones, cruces, characteres & similia: verum hæc sunt magiæ noui Testamenti. *Signatura postium Israelitarum* in Ægypto & fidelium Ezechielis 9. nihil facit ad *Characteristicam* Paracelli, vt & *Labani Machabei* inscriptio, aliaque quæ à vero, & genuino sensu in adulterinum à *Cabalistis* detorquentur. Occinamus Paracelsistis illud quod extat Esa. 41. ℣. 22. 23. & iubeamus sine malo Spiritu annunciare futura, & facere ea de quibus garriunt in odium Dei & piorum. Proculdubio audient: *Ecce vos estis ex* NIHILO *& opus vestrum ex eo quod non est* (tametsi *Crollius* cum alijs sui similibus stultis ponderosissima, & magnificentissima quæque promittet.) *Abominatio est qui elegit vos.* Adde: Si quid facietis vltra naturam ex vestra Magia, per spiritus parhedros facietis vt Pharmaceutriæ, Tritemius, Simon Magus, Tyridates, Pythagoras, Democritus, & similes Magi. Ad veræ Philosophiæ studiosos ea dicamus, quæ Ieremias scripsit captiuis in Babylone cap. 29. 8. *Non vos seducant Prophetæ vestri qui sunt in medio vestrum, & DIVINI vestri, & ne attendatis ad somnia vestra, quæ vos somniatis.* Ebræus habet voces Nebijm & Cosemijm *quæ* [illegible] vocantur à LXX. (*Rasem* est Ariolus, diuinus, magus, quæ futura prædicit à radice *Rasam* diuinare per præstigias & veneficia vt pharmaceutria in Endor. Solet quidem & in bonum accipi, sed prohibitio hic malum arguit.)

Rasem.

SECTIO XIX.

Magi apud Matthæum, Magi qui [illegible]

NVM *Magia noui Testamenti Paracelsicis astipuletur*, quærendum est. Argumentum quidem facile est, quod, *si Magia prohibita est in vetere Testamento, quia pertinet ad legem moralem, non posse esse admissa in nouo:* sed dicis caussa scrutemur & hoc. Prima mentio *Magorum*, & quidem orientalium est apud Matthæum cap. 2. ℣. 1. qui & Græce appellantur μάγοι hoc est, vt *Suidas* inquit, qui [illegible]

[illegible]

attribuunt falsas imaginationes. quanquam alij velint esse absconsorum, & in profundo latentium rerum diuinarum scrutatores, & interpretes. *Baronius* ex *Ignatio*, & *Iustino* annotat malis artibus, & incantationibus præstigijsque deditos cognito *Christi* ex stella *Balaam* aduentu ad dominum desijsse. Eadem sententia fuit & *Origenes*, *Basilius*, *Hieronymus*, *Chalcidius Platonicus*, &c. Sed tria genera fuisse dicuntur 1. doctissimorum & abstinentissimorum; 2. Sacerdotum Persiæ; 3. *deditorum cum malis dæmonum*, qui diuinare & futura scrutari, maleficiaque exercere sint soliti. Horum primi fuisse & *Mathematici infames, & Astrologia iudiciaria* prohibiti legibus Romanis, anno Christi 18. è *Tiberio* principe, vt & anno 54. Senatusconsulto, cum *Scribonianus* fineni principis *Claudij* per *Chaldæos* esse scrutatus. Aliqui arbitrantur eos sapientiam ab *Hystaspe* Rege didicisse. Dictos nonnulli volunt à *Mogog* qui fuerint sapientes Persiæ, studiosi rerum naturalium, quasi Persæ fuerint. Alij *Arabiæ orientalis Philosophos fuisse volunt ex semine Abrahæ & Keturæ*. *Saba* enim vnde *Sabæa* regio dicta filius *Iexan* fuit, & *Magudia* regia in *Arabia*. Hæc sententia firmatur scripturis Esa. ca. 60. v. 6. & Psalm. 72. vers. 10. vbi de donis *regum Arabum & Saba*. Inde venisse & Regina ad Salomonem creditur 3. Reg. 10. quæ & *regina Austri* vocatur Matth. cap. 12. vers. 42. quia & *Æthiopiæ* meridionali imperauit. Ea potest dici à *Salomone* acceptam doctrinam posteris reliquisse, quanquam alij *Danielis* supputatione adductos velint. Quicquid sit; vtrumque videtur de eis loqui ex suo fauore. Veteris Testamenti Magi non benè audiunt: Quid mi Idololatras, & consuetis in Oriente studijs deditos conuertere Deus ad filium, cum Isa. cap. 60. vers. 5. *multitudinem maris, & fortitudinem gentium ad Ecclesiam conuersum iri* dicat, &c. Et *Abrahamum* ex media Idolomania euocauerit? Conijectaneum tamen est, vt *Abrahamus* non omnino probauit gentilium Deorum cultum, ita & *Magos* illos fuisse probiores. Sed hæc non iuuat *Paracelsum*. Neque enim si illi næuos habuerunt ex consuetudine professionis Orientalis, etiam ipsi licuit polluto esse.

Magi Orientales ex [illegible] probati [illegible]

Tria genera Magorum.

Magia prohibita.

Magos Persas [illegible]

SECTIO XX.

OCcurrit postea *Magiæ* nomen Actor. cap. 8. vers. 9. vbi in vrbe Samariæ dicitur fuisse *Simon*, cui studium *magiæ* qua dementauerit Samaritanos [illegible] adeo vt omnes ei auscultauerint, & dixerint [illegible]: vtpote qui multo tempore Magicis artibus, eos dementasset. (Huic assignatur monumentum cum inscriptione: *Simoni Mago Deo*: sed *Baronius* ostendit falsam esse, & legendum: *Simoni Sango Deo* qui antiquitus erat *Hercules*) Notamus iam infame nomen esse Magum, & Magian, quod amplius patet ex historia, quæ non multum abest ab his quæ Magi Paracelsici produnt, & scribuntur de *Artephio*, *Tochello*, *Tritemio*, *Agrippa*, *Fausto*, *Scoto*, *Mago Bohemo*, & alijs. *Crollius* verbis complexus est omnia. *Nihil enim impossibile iudicant homini sydereo per fidem, imaginationem, & intentionem fixam*, etiamsi non loquatur. Ita putant aliqui cum exportantur *Striges* non elementari corpore exportari, sed *Sydereo*, quia *Paracelso* iudice *bonæ* [illegible] *sunt* [illegible] *corpora*. Actor. 13. v. 6. In *Papho* inuenitur *Magus* [illegible], *Elymas* vel *Bariesu* vocatus qui fidei prædicatæ se opponit, plenus omni dolo, & versutia, filius diaboli, inimicus omnes iustitiæ, inuertens vias Domini rectas. Hæc si de *Paracelso*, *Crollio* & socijs dicere velles, proh hominum fidem quantam Camarinam mouebis? Omnes strigas in te committerent. At cum glorientur *se in potestate habere alterius* [illegible]. *& fauores*, quid aliud iactant quam artem [illegible]? Si non deprauant vias Dei rectas, cur in sua *Cabala* tam audacter peccant contra secundum præceptum? Cur in scripturis Paracelsice exponendis In nomine *Iesu* corrumpendo (scribunt enim IHSVH) in *Iehouah* charactere crucis aliisque tam sunt impij? Actor. 16. v. 16. puella est Philippis [illegible], & diuinando quæstuosa suis Dominis. *Paracelsici negant se diuinare vt Pythones; quia lumine naturæ & gratiæ eadem, imo longe plura atque adeo omnia* [illegible] *Crollio* [illegible] *quæ pythonissæ suis spiritibus*, si hoc verum esset, Christi dogma de *pseudoprophetis ex fructibus agnoscendis*, & *probandis spiritibus ad legem & testimonium esset* [illegible]. Cur autem etiam non præstant id quod tam proterve scribunt? *Rogerius* aliquid dixit: sed quando probauit? Quasi satis sit abnegare *Magian*, & interim eadem opera ascribere arti & naturæ. Actor. cap. 19. vers. 13. *Iudæi exorcistæ* sunt *Ephesi*, quibus male paruit diabolus appellato nomine IESV: Imo ipse quoque non dubitauit id pronunciare, vt constet *vocabuli nudi vim* [illegible] *esse ad dæmones fugandos*, quo refutatur *Cabalistica*, *Characteristica*, *verbalisque Crollij*, *& superstitiosorum*. Videntur autem hi *Exorcistæ* Magi fuisse ex consortio principis dæmoniorum. *Ephesini* enim ambulasse *secundum Principem potestatis aeris, & spiritum*, qui operatur in filiis incredulitatis Ephes. 2. vers. 2. *Paulus* testatur. Ideo & cum credidissent, *combusserunt Magicos* libros continentes [illegible] ad 5000. denariorum. Ibidem *Apollonius Thyanæus*, nobilis ille Magus, anno Christi 98. cum publice concionaretur, abrupta concione prodidit *Domitij* cædem quæ *Romæ* peragebatur, vnde *cultus est vt DEVS*, per *parhedros* spiritus ita cognoscens absentia tanquam coram oculis agerentur. Tale quid *Paracelsus* cuidam speciei Magiæ suæ, tametsi opinione alius fundamenti, ascribit. Si legimus historiam *Carpocratianorum*, *Saturnini*, *Basilidis*, & aliorum hæreticorum qui artes magicas exercuerunt, *amuleta* in *Hemmahera*? *Abraxas in Amethysto* cum specie *ophiuchi* vel alia de qua *Baronius* tom. 12. pag. 1115. Annal. & anno Christi 120. Sect. 10.) appenderunt, similiaque fecerunt, quæ & sympathetici Paracelsici, non tam ouum ouo similem deprehendimus quam est *Paracelsi Magia* Magiæ impia & diabolicæ.

Magi in Actis Apostolicis.

Simon Magus.

Striges Sydereo corpore sæpius exportari.

SECTIO

De *Asclepiadis* medicina narrat, cumqoe adiutum magicis vanitatibus scribit. Addit præclaram sententiam de rerum progressu: *Hac est*, inquit, *omni in re animorum conditio, vt à necessariis orta primum, cuncta venerint ad nimium* Magicas sanationes habet plures tũ citatis locis tum lib. 28. cap. 10. & cap. 8. vbi etiam impedimentum, quo magorum artes infestentur ex *Hyana* libr. 37. capit. 10. de *Magicis gemmis* multa connotauit. lib. 24. c. 17. *Theangelida* Pota Magus diuinare narrat: impediri herba *Moly*, incantamenta. lib. 25. cap. 9. Exemplum Magicæ vanitatis vocat *Bubonem*, lib. 29. cap. 4. De *Heliostrophio* contra tertianas & quartanas à Magis alligato extat cap. 21. lib. 22. circa *Verbenacam*, seu *Hierobotanam* Insaniam Gallorum & Magorum descriptam legis, lib. 25. cap. 9. vbi dicuntur ea perunctis omnia impetrare, & morbos omnes eadem abigi, amicitias conciliari, &c. omnino multa sunt exempla apud *Plinium* Magicorum operum, ex quibus non difficulter potest cognosci, quæ res sit *Magia*. *Iohannes Baptista Porta* tamen vocabulum hoc accommodauit ad res naturales varias, in quibus etiam Chymica, Catoptica, & alia. Sed quia de Paracelsistarum sententia agimus, quid his Magia sit, dicendum.

SECTIO V.

Medici Paracelsici vnde, Cap. 9. de cognoscenda Medicina. IN Tomo II. in Præfatione Paragrani Medicos suos describit Paracelsus, quod à cœlo sint faciendi, qui quatuor elementa sint cognituri, item Magicam, Cabalisticamque: qui siot futuri Geomantici, Adepti, Archæi Spagiri habentes mysteria, & tincturas. *In Labyrintho Medicorum*, ait, *per Magicam inueniri res occultas*, quæ in corpore terreno non appareant, intuente eas *syderea homine*: Magiæ species esse *Gaballiam*, *Gabalisticam*, &c. Magiam esse *anatomiam Medicinæ*, qua per *signatum* cognoscatur virtus rerum spiritualis: quod est fundamentum vnum mirabilium istorum operum, quæ dicuntur per lapides, herbas, & alia procurari. Ibidem *inuentricem* quoque speciem Magiæ ex omnibus speciebus Astrooomiæ facit, cuius beneficio *Magi ex Oriente inuenerint Christum*. Hanc à Diabolo obscuratam dicit Tom. 1. de morbis inuisibilibus. lib. 5. scribit, *Magos Pharaonis* miracula arte fecisse, quæ *Moses & Aaron* sine arte, vultque esse non *incantationem*, sed *artem ex lumine naturæ*, *Magosq; illas Ægyptias sua arte magica non offendisse Deum*. Ibidem disputat contra *ceremonias*, quas negat esse debere, quæ & Magiam corruperint, quales sunt *temporum electiones*, *abstinentia*, *benedictiones*, *aqua lustralis*, &c. *Spiritus à Deo*, dicit, *iussos esse nos docere*, & adiuuare, vt nobis bene fiat ab hostibus (diabolicis) & amicis, (bonis angelis) quibus verbis, vt & alibi, ostendit, *licitum esse à spiritibus aliquid postulare*, vt fuerunt Persæ, Ægyptii, Chaldæi: tantumque culpat opinionem, qua quis putat spiritus, quorum uomina ex Chaldæis sint cognita, *non Dei iussu*, *sed suis per se viribus facere quod faciunt*. In libro de pestilitate tractatu 2. *Magiam ex Apocalypsi* discendam esse iudicat, & inter Magos refert *Iohannem*, *Moysen*, *Aaronem*, *Eliam*, *Enochum*, *Bildad*, *Danidem*, *Salomonem*, *Danielem*, *Baruch*, *Ieremiam*, *Ezechielem*, & alios Prophetas, quibus opponit Philosophiam & Medicinam, iubetque discere *Magiam Cabalisticam*, *Astronomiam*, *Pyromantiam*, *Chiromantiam*, *Hydromantiam*. Paracelso Magia est quædam incantatrix, & adiuratoria, seu ceremonialis, quædam naturalis. Ab vtraque vult omnia fieri Magica, vt non opere, sed causis distent. Interdum Magiam totam facit diuinam, quæ precibus & fide à Deo impetretur. Sagarum opera modo ad naturam reuocat, modo ad coniurationes. Quæ etiam natura fieri posse putat, ea vel ab astris per imaginem fidem & magnetismus petet: vel à spiritibus bonis aut malis, quia vtrique iussi siot homini inseruire, & ei parere. Io lib. 2. de pestilitate scribit *hominis sapientiam esse supra sydera*, quia sit ex quinta essentia, & ideo *astra vi illius sapientia cogi ad faciendum*, *qua velit homo*, qui imaginatione sui coniunctiones faciat, &c. Id imperiom in astra appellat *incantationem*, & *Magos* dicit, qui cœlum ad voluntatis suæ arbitrium cogunt in ceram, chartas, verba, &c. quæ sit *summma sapientia*. *incantationem* autem alteram ex spiritibus esse garrit, quasi *Magia vera* sit illa astrorum pro nostro arbitratu coactio, vt vires conferant certis rebus per imaginationem nostram: sed *Magia improba* illa, quæ ex spiritibus existat, quos tamen alibi iussos esse homini adesse scripsit. Vbi de *magnetica mumia* in homine refert Tom. 3. pag. 96. *Scientiam laboris sophia esse matrem & fontem Magorum*: vbi de infectione astrorum per menstrua muliebria, & peste ex astris per imagioationem attracta. In Tomo 4. lib. de Podagra. pag. 187. *Pythonissarum* seu *sagarum* opera negat esse incantamenta, quia naturale sit facere grandines, tonitrua, fulmina, tempestates, &c. *Phantasiam* ex *Sypha* excutere ignem, & incendere *Collicitan*, &c. Aliquando spiritum sagarum vocat *Ascendentem*, quasi alicuius syderis potentia esset. In lib. 1. de vita longa cap. 9. *Mahumetum* dicit esse Magum, qui vitam longam præscripserit non ex Deo, sed influentia naturali, & Magos Sabæos magica vi equorum, non naturali venisse Bethleemum, &c. In lib. 9. naturalium narrat veteris legis homines impetrasse, quæ acceperunt ceremoniis & coniurationibus: *Christianorum artis magicæ & cabalisticæ totum fundamentum esse in petendo, quærendo, pulsando in fide, vt nihil nobis sit impossibile*. Cap. 6. lib. de mysteriis vermium dicit, nos ex natura *per fidem* posse ægrotos & sanos facere; & quibusdam verbis *serpentes excantare*. Ibidem de *Gamahaa Ophiuchi* viribus, de quibus scripserit *Techellus*. Item *Archidoxem* suam magicam prædicat, quæ cuiusmodi sit, habes in tomo 10. Agit enim de sigillis & characteribus contra morbos, de signis Zodiaci, & animalium, de speculi constellatione, de electro Magico, & sigillis Planetarum, quibus omnibus mirabilia asscribit, quales Magi etiam famosissimi promittere solent, & *Crollius* in Præfatione *Basilica* vehementer commendauit. In lib. de Philosophia occulta, *in Magia solam fidem vsurpari*, ait, *& posse ea explorari omnia, quæ humana ratione sunt impossibilia*. Nihilominus tamen officia spirituum bonorum & malorum describit tract. 4. lib. Philosophiæ, quanquam *Nigromantiam* à *Magia* seiungat, quarum illa coni[illegible] constet, hæc fide & imaginatione naturali, quæ

Sagarum pa[...] vocantur.

Magia Christianorum.

Gamahaa Ophiuchus. Archidoxa Paracelsi.

Nigromantia

Magia Paracelsica species.

quæ tamen eadem præstet quæ illa. In lib. de *Sagaci Philosophia* vnam Magiæ speciem à signorum interpretatione vocat *Insignem*: aliam, quæ corpora transmutet sicut *Moses*, dicta *transfiguratiua*, quomodo Christus sit transfiguratus: aliam *characteralem*, quæ doceat facere *verba habentia omnem vim, qua a cælo est in herbis*: aliam *Gamahaam* qua fiant *Gamahea*, quibus omnia possint peragi, quæ alias per instrumenta naturalia, vt claues, gladios, arma, &c. *Quintam* quam vocat *alteram in alteram* qua conficiantur imagines similes illis, qui istis imaginibus comprehenduntur, vt si quis velit hominem lædere, is lædit homunculum, &c. quam artem alibi adscribit *Magiæ diabolicæ*; aliam *Cabalisticam*, qua in mense fiat id quod natura anno integro perficit, & qua possit cognosci id quod vltra mare est, & longe dissitis in locis. Has sex species dicit facere artem magicam, quæ *sint artes sapientiæ*. Vide ibi de *Nigromantiæ* speciebus, & *Necbromantia*, *& Astrologia*, *signato* & aliis stultitiis magicis, quas non tantum *Crollius* prædicat, sed & *Haselmejerus* optat, vt *fratres Roseæ crucis* cum his artibus veniant: Et in fama fraternitatis specimen est Magiæ talis, quo absentia cognoscuntur, & arcana. Lege *Baronium de hæreticis mago e societate Simonis, Basilidis*, & aliorum confer cum eis *Trithemium Agrippæ Philosophiam, Artephy* & similium artes: quid per magiam Paracelsicam, quamuis non semper idem dicat Paracelsus, sit intelligendum facile assequeris, nempe *omnia illa quæ per diabolorum coniurationes fiunt, naturaliter quoque posse peragi fide, imaginatione, astris, & aliis adminiculis specularum, sigillorum, verborum, characterum, &c.* de quibus *Crollius*. Iam consideremus Magos scripturæ sacræ.

SECTIO VI.

Figmentum magorum de libro Adami cuius vi possint omnia fieri & cognosci.

Fingunt magi (vt est libro quodam manu scripto) *Adamum* cogitantem in ripa fluminis ex paradiso exemtus, quibus bonis excidisset, & quas incurrisset miserias, voce, oculis, manuque ad Deum leuatis malorum aliquod remedium petiuisse, & tertia die post orationem venisse angelum *Rhaziel*, ipsique porrexisse *librum similem igni albo* trahentem ad nigredinem, per quem librum poterit intelligere, scire, & *cognoscere omnia mirabilia*, quæ facta sunt, fuerunt, (sunt) aut erunt facienda: Item *intelligere omnia* in cœlis, terris, aquis abyssis, & sub abyssis, cœlos omnes, angelosq; eorum, ministros, virtutes, & opera eorum: motum solis, lunæ & aliarum stellarum, earumque naturam, & omnium rerum, quibus mundus regitur: Generationes, corruptiones omnium creaturarum; qualiter status earum regatur; habere potestatem super quatuor partes mundi, & angelos cœlorum, *vt mittat eos quo voluerit, vt Dominus suum seruum*: Imperare ventis nocentibus, & dæmonibus: iuuare, nocere, plagare, sanare, concordare, discordare, soluere, ligare bonum, vel malum, destruere, interpretari somnia, sonos, tonitrua, coruscationes, visiones; prædicere futura in mundo quolibet puncto; qualibet hora & die, septimana, mense, anno, luce, tenebris, de frugibus, siccitate, humiditate, largitate, paucitate, quolibet bono, vel malo, vita, morte, vt omnia sciat, & intelligat, habeatq; ad omnia consilium, & fiat quasi vnus ex angelis maioribus, & potentioribus cœlorum. Hæc omnia narrantur in isto libro fuisse, quem *Adam Setho* filio tradiderit postquem peruenerit ad *Enoch*, hinc ad *Noam* ab hoc ad *Sem*; à *Semo* ad *Abrahamum*, *Isaacum*, *Iacobum*, *Leui*, *Caath Amramum*, *Mosen*, *Iosuam*, *seniores*, *prophetas*, *sapientes* tandemq; ad *Salomonem*, qui virtute eius domum Domini sine ferri sectione, vel sono in lapidibus, & lignis, aliisq; operibus fabricauerit cum *Varmi Zapir*, qui fuerit creatus intra sex dies creati seculi, seruatus autem in abyssis mundi, ex quibus cum *Salomon* sapientia illius libri adduxerit, vtpote qui habuerit potestatem per eum super ventos, & dæmones, qui sparserit superius, & inferius, omnesque partes mundi ligauerit, soluerit, adduxerit, ad impleuerit omnes suas voluntates; Licet autē Deus ipsi reuelauerit etiam alios libros tamen ille dicitur fuisse honorabilior, & preciosior, &c. Hæc mendacia plusquam Thalmudica Magi dæmonum coniuratores spargunt, vt habeant suæ artis aliquod fundamentum, & primordium, autoritatemq; diuinam. Fortassis ista est *traditio Cabalistica* Iudæorum, & figmentum de *nomine expositionis Iehouah*, quod *Shemhamphorasch* appellant. Sed refutantur omnia liquidis scripturis, vt non sit opus redargutione alia. *Paracelsus* ex sententia *Ophitarum* hæreticorum omnem illiusmodi sapientiam non ex libro *RhaZielis* repetiit, sed ex *Serpentis* qui *Euam* decepit, suggestione, & morsu mali in quod scientiam dicitur infudisse. Vtrum stultitias, abominandum mendacium, diaboloq; dignum probes.

Salomon ex magico libro sapiens.

Paracelsus Ophita.

SECTIO VII.

** In Oriente Zoroaster primus magus refertur ad prosapiā Chami. Viuit tempore Abrahæ, & ex cœlo flāmas eliciens, tandem à diabolo ablatus.*

Nachasch.

QVanquam autem consentaneum sit magiam exortam fuisse in familia *Caini*, & hinc peruenisse quoq; ad illos Dei filios, qui ductis filiabus hominum viam suam vna cum illis corruperunt, & post diluuium in prosapia *Iapeti*, & præcipue *Chami* * hæsisse, quæ occupauit Orientem, & Africam, in quibus terris maxime viguit *Magia*, vt & postea in locis à posteritate *Iapeti* occupatis: tamen in scripturis de *Idolomania* quidem *Chaldæorum* ante *Iosephum* aliquid legimus, parum autem de diuinatione Magica, cuius prima vox est Gen. 44. v. 5. *Nachasch*, quæ tametsi inquirere, & scrutari significet, tamen solet exponi de *augurarione*, & *diuinatione*, quam exercuisse *Iosephum*, qui suam sapientiam de somniorum interpretatione à Deo habuit, non est verisimile. Fuisse vero nihilominus eo tempore in Ægypto Magos, colligitur ex cap. 41. v. 8. vbi *Pharao* misit ad omnes *coniectores Ægypti, cunctosq; sapientes*, qui Ebraica voce dicuntur *Chartymme Misrayim, & Chacame jah*.

Sectio VIII.

Non omnes ſapientes ſunt magi. Moſes non doctus eſt magiam. Sapientes qui.

NOn fruſtra inter *ſapientes, & magos* diſcernitur à ſpiritu S. Ita enim manifeſtum fit *Moſen eruditum omni Ægyptiorum ſapientia magum non fuiſſe.* Didicit enim tantum à ſacerdotibus Philoſophiam, Aſtrologiam, hiſtorias & ſimilia ordinaria ſtudia, tametſi alicubi polluta. Si didiciſſet & Idolomanicam religionem, fratres Iudæos non agnouiſſet. Si & magiam, Dei ſignis nullam habuiſſet fidem, quippe quibus nihil magni ſe poſſe efficere putaſſet, cum magorum magna copia eſſet in Ægypto. *Sapientes* itaque intelligimus *Philoſophos, Medicos, Aſtrologos hiſtoricos:* quales à *Platone* in Timæo in colloquio *Solonis* cum ſacerdotibus proponuntur. Tales fuerunt in India *Gymnoſophiſtæ,* in *Perſia* ſacerdotes, & Philoſophi, quorum literis eruditi ſunt *Iudæi* illi quatuor, Daniel, Ananias, Miſaël, Azarias, qui neutiquam paſſi fuiſſent ſe doceri diabolicas artes, & Idolomaniã, vti nec paſſi ſunt ſe cibis vetitis paſci. Ita cum Pharao contra Moſen aduocaret ſapientes, & maleficos, duo tantum Iannes, & Mambres, proculdubio malefici, Moſi reſtiterunt. *Meſues* ſapientes vocat illos, qui alias *Alchymiſtæ* dicuntur, & *Philoſophi magni magiſterij conſcij.* Sed tunc temporis non fuiſſe ſapientiam Chryſopœam, & Argyropœam in Ægypto, poteſt colligi ex fame ſeptenni. Cur enim omni pecunia abſumpta populus bona immobilia, & ſeipſum regi pro frumento vendit? An adeo immites erant Regij, & ſacerdotes, vt qui poſſent facere infinitum aurum, & argentum, ſinerent adeo miſere affligi populum? In ſua poteſtate Rex potuit habere plus quam Theſauros Ægypti. Itaque ſi *Hermes* ter maximus tunc extitit, artem aurificam vel ignorauit, vel non exercuit immiſericordiæ affectu, quod non eſt veri ſimile. Quicunque autem fuerint ſapientes *Zoan* vel *Tanos,* apud Prophetas non bene audiunt. vide Eſa. 19. verſ. 3. 10. Ezechielis 30. v. 13. Neceſſe eſt non tantum ſacra fuiſſe impia, ſed & Philoſophiam corruptam, pollutamque Medicinam, & iuriſprudentiam. Ideo & *Moſes* poſtea iſta ſtudia abiecit, & comparatione inſtituta Deut. 4. v. 6. 7. Iſraeliticam gentem omnibus aliis anteponit, quaſi publica fama dicens: *En populus ſapiens, & intelligens. Quæ enim eſt alia gens ſic inclyta vt habeat ceremonias, iuſtaq; iudicia iuxta omnem hãc legem quam ego proponam, &c.* Si *Paracelſum* interrogaſſes de ſapientia Ægypti, proculdubio reſpondiſſet, intelligi *Laborem Sophiæ* fontem omnis magiæ, quem eſſe aliquid ſecreti, quod non poſſit ſine cauterio conſcientiæ, & ſcandalo reuelari, indicat ſuppreſſio ſcriptionis, cum eius facit mentionẽ. Alias vox iſta SOPHIA apud *Pantheum* ſignificat *ſcientiam magni magiſterij ſapientum de lapide philoſophorũ, & vniuerſa natura.* Si is *Hermes* cuius *Pimander,* & *Aſclepius* extant, fuit Ægyptius, & *Moſi* Coætaneus, ideam ſapientiæ pollutiſſimæ, & vaniſſimæ apud eum habes, vt vt *Crollius* ipſam commendauerit. *Ægyptus* definitur ab eo quod ſit *cœli imago, vel tranſlatio, & deſcenſio omnium quæ gubernantur, & exercentur in cœlo: ſeu totius mundi templum:* ex quibus patet ſapientiam iſtam fuiſſe *Aſtrologiam* quandam *Theoricam, & Practicam,* qua cœleſtia Elementaribus, omnibusq; actionibus humanis ſunt accommodata, vt hodie quoq; faciunt Aſtrologi Paracelſici. Ideo malè ominatur de Ægypto quod diuinitas illa ex cœlo traducta in cœlum ſit recurſura, religiones negligendæ, cultus proſcribendi, & quæ alia habentur c. 9. Aſclepij, pene eadem Platonicis doctrinis. In arte qua veteres Ægyptij dicuntur *Deos effeciſſe,* aliquid coniuratoriæ magiæ eſt. *Animas enim dæmonum euocarunt, & angelorum, easq; ſanctis imaginibus indiderunt, & myſterijs:* quæ ars eſt vna ex magicis Paracelſi. Ait herbas, lapides, aromata habere in ſe vim naturalem diuinitatis, & ideo adhiberi ſacrificiis, & oblectari hymnis, &c. quod eſt Paracelſicus *Magnetiſmus,* quo fieri putantur *Gamahea.* & cœleſtes ſpiritus trahi in res conuenienter affectas ad procuranda mirabilia. cap. 6. *Philoſophiam* dicit eſſe ſolam in cognoſcẽda diuinitate, frequentem obtutum, & ſanctam religionem, qua miremur aſtrorum cõſtitutiones, ſimplicíq; mente, & anima diuinitatem colamus, &c. In Dialogo 12. Pimandri ſcribitur *Deus ab homine qui conformetur diuinæ eſſentiæ, capi:* quia ſoli huic Deus congrediatur nocte per ſomnia, die per portenta per quæ omnia futura prænunciet, per Aves, Exta, Spiritum, & Sibyllam per quæ verè homo ſciat præſentia, præterita, futura. Ex his facilè potes ſapientiæ Ægyptiæ modum cognoſcere, ſi quidem ea fuit quam Hermes profitetur.

Ægyptus Hermetis.

Ars faciendo Deos.

Philoſophia Hermetis.

Deus homini ſociatus Hermetice.

Sectio IX.

Qui ſint Chartymmim in ſacris.

SEd qui fuerunt illi *Chartymmim, coniectores, augures,* diuinatores? videtur *Hermes* ex horũ, & ſapientum profeſſione vnam quandam *Philoſophiam* compegiſſe, & diſcernẽda ſtudia confudiſſe. Sed quia ſcriptura diſtinguit, etiã nos diſtinguamus, & quidẽ in hoc loco, qui de Iacobi temporibus agit. *Chartom* vox quatuor literarũ Chaldaica ſignificare dicitur *Magum, Genethliacum, Phyſicũ, nempe Ægyptium,* qui & Paracelſicus magus, quales fuerunt *Iannes, & Mambres* qui incantamentis ſuis ſe oppoſuerunt Moſi. Itaq; & extat Exod. 7. v. 11. vbi vocat Pharao *Lachacamim,* h. e. ſapientes qui dicũtur Phyloſophi, Phyſici, Mathematici (*Chacam* eſt ſapere) *Velamcaſſephim,* h. e. maleficos (à *Caſſchaph* præſtigias, magiam, & maleficia exercere vt videatur oculis aliquid aliud eſſe quam re vera eſt) qui per incantationes Ægyptiacas imitati ſunt miracula Moſis, *Chartymmei Miſraym Belehatheham* Magi Ægypti ſuis incantamentis fecerunt ipſi quoq; ſimiliter. Nota quod textus Latinus hic ſit cõciſior Ebraico, qui ad pedem habet. *Et vocaut etiam Pharao Sapientes & maleficos, & fecerunt etiam ipſi magi Ægypti incantamentis ſuis ſimiliter.* Notabis & c. 8. v. 7. & 18. omiſſis ſapientibus tantum nominari *Incantatores Hachartymmim,* qui ſuis *Lebatim* ranas produxerint, pediculos autem non potuerint efficere. *Lahat* magia eſt, Laat inuoluere, & obſcurare eſt; vnde Laat, Lat, vel Lot arcanum, ſecretum: *Lebatim* arcana murmura, qualibus vtuntur venefici, & incantatores clam murmurãtes. Hi & v. 22. *Chartymme Miſrajm* appellantur, vt *Caſſephim, & Chartymmim* ſint iidem, ſtudiaq; habuerint eadem. Quod autem etiam ſapientes ſint adlubiti, fors dicendum eſt tunc temporis ſtudia fuiſſe mixta, & Philoſophos fuiſſe etiam incantatores magos, vel bonum vocabulum trãſlatum eſſe ad maleficos, qui vt boni videantur, ſibi arrogant profeſſionum liberalium nomina, vel aſcitos quidem eſſe phyſicos, & aſtrologos, ſed nihil per ſe effeciſſe.

Caſſchaph.

Septua-

Septuaginta ſcribunt [illegible] (Aquila: [illegible] arcanorum magicorum profeſſores, vel omni hieroglyphicos ſapientes) [illegible] φαρμακοὶ (veneficos) [illegible]. Hic *Chartymmim* ſunt *incantatores*, & *Mecaſſephim, venefici*. Im & v.22. pro Chartymmim ἐπαοιδοὶ ponuntur, & *lehatim* veneficia ſignificant. Itaq; Paracelſi ſcriptio impia eſt, quæ vult *Deum non ſuccenſuiſſe iſtis magis propter magiam*, cum hæc non alia fuerit quam *incantamentorum ſcientia*, & præſtigiarum profeſſio, effectioq; quam ipſi *Magi* poſtea opponunt Dei digito cap.8.v.19. [illegible] (hahartymmim) [illegible]: quo modo & Chriſtus digitum Dei opponit Baalzebub, ſeu Diaboli poteſtati, hoc eſt, Spiritum Dei ſpirituum malo principiq; dæmoniorum, & Sathanæ Matth.12.26,27.28. Si itaq; Paracelſi Magia eſt eadem cum Ægyptiorum Pharaonis, non poteſt vi naturali conſtare, ſed peragitur poteſtate ſpirituum malorum. Cum item *Paracelſus* aliquando incantamenta, & coniurationes improbet: iſti veto magi in verſione Græca, cui plus tribuendum eſt, quam ſtulto Paracelſo, appellētur ἐπαοιδοὶ, φαρμακοὶ, quorum ſtudium dicitur [illegible] conſequens eſt improbandam, & execrabilem autem iſtos Magos profeſſos fuiſſe, & exercuiſſe. Cæterum vox *Chartymmim*, vel vt enunciatur, *chartymmaja*, extat etiam apud *Danielem* cap.2. v.2. vbi conuocantur Arioli Chartymmim ἐπαοιδοὶ, & v. 27. Chartymmim non poſſunt regi indicare myſterium, vbi dicuntur Latinè *Arioli*, Græcè iterum ἐπαοιδοὶ, incantatores. cap.4.v.4. Ingrediuntur denuo Arioli chartymmaja ἐπαοιδοὶ. Patet ergo tam Ægypti Magos, quam Babylonis fuiſſe incantatores.

Paracelſi magiam non eſſe naturalem ſcientiam.

SECTIO X.

EXodi 22. v.18. ſcriptum eſt: *Maleficam non patieris viuere.* Græci reddiderunt: φαρμακοὺς οὐ [illegible] quaſi veneficos diceres. Ebræus habet *Mecaſſchephah*, quod eſt à *Kiſſeph* maleficia, magiam, præſtigias exercere. De talibus ſcriptum eſt Apocal.22. [illegible] φαρμακοί. Si naturalis eorum potentia eſſet, modo rectè vſurparetur, cur excluderentur è cœleſti Hieruſalem? Eadem autem vox legitur etiam Deuter. 18. v.10. vbi Latinè exponitur *Maleficus*, vt & Exod.7. v.11. φαρμακοὶ apud ſeptuaginta. Hinc argumentum aliud contra Paracelſum: Si Mecaſſchephim ſunt magi Pharaonis, & in Exodo 22. iubentur à Deo occidi; conſequens eſt Magos Pharaonis non fuiſſe Philoſophos, Phyſicos, Medicos & Aſtronomos naturales, ſed diabolicos. Eſa.47.v.9. *Venient tibi* (Babyloniæ) *ſterilitas & viduitas propter multitudinem maleficiorum tuorum*; Keſchaphaych: & v.12. Sta cum multitudine maleficiorum tuorum Keſaphaych; In Græco ἐπαοιδοὶ ponuntur, [illegible] vt malefici, & maleficia eadem ſint quæ incantamenta magica, omnia ſine exceptione damnata. Si enim vnica ſpecies eſſet bona, non ita ſimpliciter à Deo magi incantatores damnarentur. Danielis 2.v.2. inter alios etiam Mecaſſchephim conuocantur, & Latinè malefici dicuntur, Græcè φαρμακοὶ, venefici, quorum quæ ſtudia fuerint, etiam Virgilius docet in pharmaceutria; vocant φαρμακοὺς incantatores, & veneficos communiter.

Venefica. Mecaſſephim.

SECTIO XI.

IN Leuitico cap.19. v.26. hæc habentur: *Non augurabimini, neq; magiam exercebitis*: & v.31. *Non declinetis ad magos* (Oboth) *nec ab hariolis aliquid ſciſcitemini vt polluamini per eos.* Verba Hebraica hic ſunt, *Thenachaſchu* (augurabimini) *Theonu* (magiæ dediti eritis) *Oboth* (magi) *Hajddeonim* (Harioli) Græci reddiderunt: [illegible] & v.31. [illegible] ἐγγαστρίμυθοι [illegible] ἐπαοιδοῖς [illegible]. *Magi*, *Oboth*, ἐγγαστρίμυθοι ſunt iidem. Magi, auguresq; item iidem, ſi non ſpecie, at genere. Leuit.20. v.6. Anima quæ declinauerit ad *Oboth* (magos, qui Sathanæ inſtinctu de futuris vaticinantur. 1. Sam.28. vbi *Saul* iubet *pythoniſſam* [illegible] ἐγγαστρίμυθον. Sic enim appellatur *Saga* illa: [illegible] ἐγγαστρίμυθος. v.7. & 8. *habens pythonem*, diuinans in *pythone*, qui Ebraicè Ob dicitur, vt *Ob* & *Oboth* ſit dæmon, & dæmones reſponſa per ventrem dantes, & adiurantes ſeu Sagæ, & excantatores illi, qui dæmonem talem producunt carminibus ſuis, ſeu Elicirut Iouem, & oracula delphica conſuluntur vt Sibyllæ) & *Ariolos* (*Ideonim*, qui dicti ſunt ab intelligendo weiſe Männer oder Frawen, qui diuinant, & ſuperſtitioſe coniiciunt) *& fornicata fuerit cum eis, interficiam illam de medio populi ſui.* Eodem cap. v.27. *vir ſiue mulier in quibus fuerit pythonicus* (Ob) vel *diuinationis ſpiritus* (Ideoni) *morte moriantur. Lapidibus obruent eos* Græci habent pro Ob ἐγγαστρίμυθοι, & pro Ideoni, ἐπαοιδοὶ incantatores. Palam eſt has magiæ ſpecies damnari cum ſuis profeſſoribus eas exercentibus, imo & his, qui eos conſuluunt. Fuiſſe autem tales in Ægypto, cognoſcimus ex Eſ.cap.19.v.3. vbi hæc: *Spiritus Ægypti* (Ruach Miſraym) *euacuabitur in viſceribus eius, & conſilium eius corrumpam; & interrogabunt ſimulacra* (Elilim) *& diuinos* (Hattiım) *& pythones* (Haoboth) *& Ariolos* (Iiddeonim) Deut.18.v.11. *Non inueniatur in te, qui pythones conſulat* (Schoel Ob) *nec diuinos* (Iiddeoni) Græcè ἐγγαστρίμυθος, [illegible]. *Schaal* eſt interrogare, & conſulere. *Ob* vocatur magus habens ſpiritum familiarem pythonicum, qui reſponſa & oracula interrogantibus edat, quales ſunt quos weiſe Frawen oder Männer, ſagas, & ſagaces, vnde ſagax philoſophia Paracelſi, appellant Germani. *Iiddeoni* nomen à ſcientia habent, ſuntque *pythones & pythoniſſæ* à *Iadah* quod eſt cognoſcere, cuius fecis ſunt *Aſtrologi*, *Cabaliſtæ*. & alij *Magi*. *Omnes tales abominatur Dominus*, ait *Moſes*, & propter abominationes eiuſmodi delebit paleſtinos in introitu tuo. 2. Paral.33.v.6. *Manaſſes* fecit *Ob*, hoc eſt, magos ἐγγαστρίμυθους dantes reſponſa ex pythone. *Ob* eſt & diabolus ipſe, & cultus eius, & vates; python immundus. Idem Manaſſes fecit etiam *Iiddeoni*, ſeu incantatores: [illegible] ἐγγαστρίμυθους, καὶ ἐπαοιδοὺς. Non omnis ſcientia tamen reiicitur. Nam Daniel.1.v.4. pueri eruditi omni ſapientia, & ſcientes ſcientiam, intelligentesq; quæruntur, vbi ex eadem radice Iodee Daath, & Maddagh ponuntur, & Danieli da-

Magi in Leuitico Moſis.

Oboth & Ob.

Ideonim.

Ventriloqui.

Schaal Ob.

Ideoni.

Scientia proba.

tur

[illegible] *sapientia*, &c. Quo [illegible] *Iiddeoni* in [illegible] partem dicuntur, opponuntur talibus, [illegible] entibus, & scientibus qualis fuit *Daniel* cum sociis. Si iam Paracelsici volunt suam Magiam falso [illegible] nentur probare non fuisse ex Oboth & Iiddeonim, sed Danielis & sociorum professione; quod fiet ad Græcas calendas. Incident procul dubio in *Ezechielis de Tyro* Ironiam c. 28. v. 3. Ecce sapientior es *Daniele*. Omne secretum non est absconditum a te: quæ verba oportet Magis Paracelsicis conuenire, si vera sunt quæ *Paracelsus, Crollius, societas Roseæ crucis, liber Rhazielis Agrippæ*, & aliorum magorum iactantiæ cum magno supercilio de se suisque prodiunt. Verum audient & v. 17. eiusdem capitis: *perdidisti sapientiam tuam*, &c. Et quæ Esaias habet c. 19. v. 3. & 10. & 13.

SECTIO XII.

Nachasch. NVm. cap. & ver. 23. scribitur: *Non est augurium in Iacob, nec diuinatio in Israel*: vbi voces sunt Nachasch, & *Kesem*: [illegible]. *Nachasch* scrutationem significat, diuinationẽ, augurium. *Kesem* quoq; diuinatio est ad futura cognoscenda. Vocant vaticinationem; vnde *Iosue* 12. v. [illegible]. *Bileam* appellatur *Hakosem*, diuinator, Ariolus, [illegible], quod est in genere vaticinari ex stellis, volucribus per auguriũ, [illegible] &c. Aruspex, augur. Idem *Bileam* Num. 24. v. [illegible] dicitur auguria quæsiuisse, seu magos adiisse, quos Germani Zauberer excantatores & malefici vocant. Septuaginta habent [illegible] aruspices, seu augures. Hebræis est *Nachasch* diuinator; vnde Nachaschim a Nachasch scrutari. *Kesem* à radice *Casam* est quæ significat diuinare, estq; vox media, bonum, & malum, futurorũ prædictionem notans. *Bileam* sine instinctu Dei de Israelitis [illegible] prædixit vt c. 23. & 24. Num. est videre. Ille creditur etiam *stellam* notasse quæ apparuit Christo nato, atq; suo vaticinio ex orientali *Arabia Magos* excitasse. Sed si rectè dixit, non est [illegible] *Kesem in Iacob* & coniugatum eius est *Kesem*, apparet per se sua professione quidem fuisse improbum magum, & diabolorum cultorem, sed Deum prohibuisse ne quid sinistri de Israelitis pronunciaret, & populo malediceret, vti fecisset si non fuisset impeditus. Ita 1. Reg. 19. 23. Spiritus Propheticus in *Saulem* [illegible] ruit cogitq; carmina facta pangere. Ita *Iudas* proditor etiam miracula fecit, & *Caiphas* vaticinatus est. Si itaq; *Paracelsus* velit occultare magiam suam nominibus Nachasch & Kesem, quasi [illegible] ambigue significantibus contineretur, probare debet diuinationes eius esse naturales, licitasq;, [illegible] sint Physicæ, siue Medicæ, Ethicæ, Theologicæ. At hæc non probauerit quisquam, qui *Crollium* legerit, & species Magiæ Paracelsicæ considerauerit, quique ex fama Roseæ crucis de *Magia Arabica*, & *Mauritana* didicerit, clamantem *Haselmeyerum* audiuerit. Illane sit diuina, aut naturalis scrutatio quam *Tachellus, Artephius, Agrippa, Tritemius* & similes vsurparũt, & qua *Apollonius Tyanæus* absens vidit quæ Romæ agerentur, quod & *Paracelsus* per spiritus syderos, equos syderos (quibus putat magos [illegible] vectos esse, nõ Dromedariis cursoribus) dicuntur *Gabalani*. & alia similia magica [illegible] menta fieri posse profitetur, & impuri magi in speculis, crystallis, aliisq; rebus conantur.

Magi siderei Paracelsi, & diabolici ex [illegible]. dicent verè Paracelsistæ: *non est Nachasch* (sine distinctione) *in Paracelsica, nec Kesem in Theophrasto*. Sunt quidem aliqui, qui istas vanitates explodunt, aut saltem tacendo prætereunt, vt *Severinus*, [illegible] paulo religiosiores. Interim nihilominus *Magiam* non repudiant; imo aliquid à Medicis [illegible] tis etiam exigunt, & per eam mirifica promittunt, vt armaturae seu *Panopliae Achilleae* fabas, & [illegible] Magiam tanquam diuino, & humano iure veritam tenent, argumento, quia *natura & arte peritia possimus consequi mirabilia* qualia in illo libello describit. Sed quid verba profunt, vbi rerum testimonia desunt? Miser *Crollius* est tantum verbis magus. Rem si requiras sine parhedrorum [illegible] orum ope vbi inuenies? Ita vbi est ista *panoplia*, & alia promissa magica ex demonstrata natura? [illegible] potest is, qui rerum *antipathias* & *sympathias* callet, & scit sua suis accomm[illegible]. Sed quæ magi [illegible] iactitant, ferè omnia sunt vanitatis inanissimæ commenta.

SECTIO XIII.

Magi Deuteronomii. DEuteronomij 18. v. 10. & 11. quasi in cumulum conijciuntur multa magorum prohibitorum genera: *Non inueniatur in te*, inquit Deus, *qui Ariolos sciscitetur seu Arioletur ariolationes* (Kesamim Cosem) *aut diuinans diuinationes*. 2. *& Meonen*, atq; 3. *auguria: nec sit*. 4. *maleficus, nec*. 5. *Incantator; neq;* 6. *qui pythones consulat, nec* 7. *diuinos*, Græci reddiderunt [illegible], quasi dicat vaticinans vaticinia, consulens diuinos, auguria captans, veneficus, incantator, ventriloquus, prodigiator, [illegible] monstra, signa, prodigia, & cæta interpretetur. Hæc ferè & de *Manasse* scribuntur. 2. Paral. [illegible]

Manasses magus. *violandi artem exercebat*: Hebr. Onen Græcè [illegible] *sectabatur auguria*, Nichesch; [illegible] *gis artibus inseruiebat*, Kischeph. [illegible] *fecerbat ventriloquos*, Ob, [illegible] *& incantatores* [illegible] *dioni*; [illegible]. Sic & 4. Reg. 17. v. 17. diuinationes magicæ & auguria taxantur, & c. 21. v. 6. de *Manasse* [illegible] rum [illegible] *futura per magos sit expiscatus. Fecitq; pythones, & aruspices multos*, vbi Septuaginta aliis vtuntur vocibus [illegible] Ebr. Kesamim, Nechaschim. Conferantur cum his species magiæ Paracelsicæ, quamquam is cum [illegible]

Collatio cum speciebus magiæ Paracelsicæ. [illegible] his nomina eiusmodi aliquando excuset, aliquando vt suspecta reformidet. *Prima species magiæ est ex signis præter*, *aut supernaturalibus diuinat*. Hunc Græci in Deuteronomio vocant [illegible] Ebræi dicunt *Iiddeoni* à sciendo: *Species secunda* vocatur *magia transfiguratiua*. qua vsi [illegible] *Iannes & Mambres* tempore *Mosis*. quanquam discrimen faciat *Paracelsus* scribens *hanc suam magiam* [illegible] *quartæ Astronomiæ* (Quidam Paracelsista Vratislauiensis Ioh. Kinast Astronomias [illegible] quatuor vocat *scientias*, quarum prima sit Naturalis, [illegible] lumine naturali, & firmamento, qua [illegible]

ipsius *Microcosmus* sit conclusus, & quæ operationem suam perficiat per *cerebrum hominis*, vel in æterna sapientia per *Hylech*, vel mortali per *anarecham*: *Secunda supernaturalis*, in qua sit sanctitas, & beatitas, verumq; lumen diuinũ æternæ sapientiæ, ad eos spectans, qui sint in regeneratione, & vita noua, orta ex Christo, & per suos reuelata: *Tertia fidei fidelibus data*, qua *omnia ea possint quæ natura ale* ... *selum*, atque etiam plura per fidem. Est bona vna, altera mala: *Quarta Sathanica*, in qua sit damnatio, & Electius pertinens ad Iudæos, gentiles, Turcas per *naturale firmamentum*. tendens in palu dem Gehennæ per *Lemarham*, &c. quæ si Paracelsus * intellexit, transfiguratiua Magia non est bona.) Cognitum autem supra est, quinam fuerint isti Magi transfiguratiui, nempe Chartyummim, & Mecasfephim, venefici, & incantatores, quos Græci in Deuteronomio vocant *φαρμακούς, ἐπαοιδούς*; apud *Manassem* Kissephim, & Iiddeoni. *Tertia species est characteralis*, qua fiunt verba habentia omnem virtutem quam astra, & omnem vim quoque medicamentorum medici, vt arte fieri hac possint ea, quæ per naturam alias eueniunt. Quis non dicat hanc speciem ad *Incantatorium* referri cum per verba excantentur morbi? Hebræi in Deuteronom, habent vocabulum *Chober* à radice *Chaber*, quæ significat *excantare*, & coniurare, hacque arte serpentes, & alias bestias congregare. *Quarta species vocatur Gamahoes*, quæ docet facere signa *Gamahea* quorum vi possimus clauium vice fungi, & seras aperire, omniaque consequi quæ instrumentis mechanicis solent. Itaque optima esset in bello contra hostes, si licita. *Excantatoria* Magiæ hæc quoque est, vt & *quinta species faciens homunculos*, seu Imagunculas, quibus si quid mali feceris, id statim ei contingit quem repræsentant. Itaque & ad veneficia, & maleficia referri potest. *Paracelsus* vt ex hac læsiones veniunt, quales notoriæ pharmaceutriæ, & sagæ procurant, ita ex eadem remedia petit, irridetque religiosos illos, qui magice inflictos morbos nolunt contraria magia sanare. Ebræi Meonen appellant fascinatores, & ligatores amantium: quorum procul dubio sunt etiam artes veneficarum. *Sexta est celerrima* illa rerum procul dissitarũ cognitio & præsentatio, qua *Thyaneus Ephesi* cognouit interitum Imperatoris Romæ; qua *Tritemius* (& alij) Escas peregrinas, & vina pene momento compararunt, ita vt quod natura potest per 100. passus, id magia hæc efficiat per 100. milliaria Germanica; quod natura anno, id hæc ars mense, &c. Est *Cabalistica* quam reducere possumus ad *Cledonismum*. Est enim *κληδονίζειν* diuinos consulere, diuinare, famam captare: quod apud Ebræos est *Onen* in historia Manasses, vnde & *Meonen*. Quid iam dicendum de cæteris speciebus Astronomiæ Paracelsicæ, *Nigromantia* (ex spiritibus duobus mortalibus quos homo mortuus dicitur post se in terra relinquere, quorum vnus est elementalis, alter sydereus) *Nechomantia*, quæ est cognitio secretorum per Diabolos, qui *Flagæ* nuncupantur; & *Astrologia*, qua cognoscitur operatio cuiusq; stellæ diurna, & quid quæque possit perficere in inferioribus: quæ omnia cum reliquis monstris in ista sagace philosophia directe incurrunt in iudicium Dei de diuinatoribus & magis? In Deuteronomij loco *Menachesch* est is, qui dies inquirit, & ex eis vaticinatur, sicut Paracelsi Astrologus. *Nachasch* inquirere est, & ominari. *Mecasscheph* est præstigiator, Magus. *Casaph* maleficam magiam exercere: sed de hac & cæteris ante. Quod autem *Kesamim* pythones à septuaginta etiam *ἐγγαστρίμυθοι* dicuntur, id videtur propter voluntariam promptitudinem, & expeditam operam in respondendo fieri. *γνώσται* à cognoscendo nomen habent, vti Aruspices, Extispices, Arioli, augures, solent. Dicat autem aliquis ista omnia in Deuteronomio ideo vetita esse, non quod per se sint mala, sed ne Israelitæ à verbo Dei per ea auerterentur, sicut *Paulus* Philosophiam non repudiat, sed tantum iubet cauere ne per eam decipiamur. Sed textus apertus est: *Omnes qui hæc faciunt abominatur Dominus. Gentes istæ augures & diuinos audiunt* (*κληδονισμῶν καὶ μαντειῶν ἀκούσονται* *Meonenim, Cosemim*) *Tu autem non sic*: *σοὶ δὲ οὐχ οὕτως ἔδωκε κύριος*, &c. Obiici potest ex simili. Cum *Gretsero* opponeretur locus ex Luc. 22. v. 25. 26. *Reges gentium dominantur*: vos autem non sic, negabat temporale dominium & ius gladij materialis prohibitum esse Apostolis, quia termini NON SIC, *non rem, sed modum rei tantum designent*, quasi possent dominari gentibus Apostoli, *sed non ita superbè*, fastuose, pompose *vt reges*. Ita & hic Paracelsista posset dicere non prohiberi diuinationes, magiam, & ceteras augurandi species, sed tantum modum seu qualitatem, vt auguria captare quidem liceat, sed non eo modo quo gentes. Verum qui considerat vim, & seueritatem mandati facile repudiare potest interpretamentum: verba sunt euidentia: *At tu: Non sic dedit tibi Iehouah Deus tuus.* Ab hoc verbo non licet discedere neque ad dextram, neq; sinistram. Esa. 8. 19. *Cum dixerint vobis quærite à Pythonibus & à diuinis* (*τοὺς ἐγγαστριμύθους ... καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς φωνοῦντας*: Haaboth, Hayddeonim) *qui mussitant, & meditantur* (Hamtaphzephim, vehammahgim, *τοὺς κενολογοῦντας οἳ ἐκ τῆς κοιλίας φωνοῦσιν*) *Nunquid non populus à Deo suo requiret? pro viuentibus à mortuis? Ad legem, & testimonium.* Ita in historia diuitis Luc. 16. Ideo proponitur propheta *Messias audiendus* Deut. 18. 15. Matth. 17. 15. 2. Pet. 1. 16. 18. 19.

** Paracelsi Astronomiæ sunt 1. Magica. 2. Nigromantia. 3. Nechromantia, per spiritus quos Flagas dicunt, secreto hominum cognitionem. 4. Astrologia. Vide de Paracelso ipsum lib. 1. philosophiæ sagacis tomo 10. Transfiguratiua magia. Characteristica. Chober. κληδονίζειν Meonen.*

Menachesch. Nachasch. Mecasscheph. Hasha... ἐγγαστρίμυθοι.

Vt non sic.

Sectio XIV.

Magi apud Hebræos.

INsignis locus est Esa. 47. v. 9. *Venient Babyloni sterilitas, & viduitas propter multitudinem maleficiorum & magnam copiam incantatorum.* v. 10. *Fiduciam habuisti in malitia tua. Sapientia tua, & scientia tua hæc decepit te.* v. 12. *Sta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus laborasti ab adolescentia tua. &c.* v. 13. *Stent & saluent te vates cæli, qui contemplabantur sydera, & designabant menses, vt ex eis annunciarent ventura tibi, &c.* Hic Hebraici termini sunt. 1. *Cesschaphayh* maleficij: 2. *Chabarayh* incantores tui: à *Chabar* Sociare, incantamentis bestias cogere: Intelliguntur & *Haberim* astrologi. 3. malitia tua *Beraathech*. 4. Sapientia tua *Chachmatech*. 5. *Dahthech* scientia tua. 6. *Rechabarayh* incantatores tui. 7. *Hesaphayh* malefici tui. 8. *Hoberei Schamaym* vates cœli. *Heberim* sunt astrologi.

Heberim astrologi.

[illegible] qui ex astris futura prædicunt. Conueniuntq; Chaldæi [illegible] Bar[illegible] [illegible] sunt vates, vel videntes in stellis futura. *Chasah* enim videre. Septuaginta reddiderunt. 1. [illegible] 4. [illegible] 7. [illegible] 8. [illegible] 9. [illegible]. Hæc omnem *Paracelsi & Crollij Magiam, Astrologiam, Characteristicam, Cabalisticam, Nigromanticam, Necromanticam, Signatum*, & alia diuinatoria commenta circa voluntaria, [illegible] illa quæ prædicant [illegible] illis artibus posse, prosternunt. Facta enim omnia sunt quasi [illegible], nec potuit vel *Crollius*, vel *Paracelsus*, aut alius huius factionis sine spirituum commercio promissis, & prædictionibus satisfacere. Es. 44. 25. Irrita facit Deus signa diuinorum, & Ariolos in furorem vertit. Itaque facessere iubeantur, cum falsa sua doctrina.

SECTIO XV.

Magi [illegible]

INcidit in superioribus aliquando mentio etiam diuinationum, & vatum, *Magorumq; Danielis*: verum sparsim, & ex parte tantum. Videndum de loco toto. Cum *Nabuchodonosor* [illegible] magnus Rex Babylonis somnio quodam turbatus esset, neq; tamen vel somnium meminisset, vel eius interpretationem sciret, inquit *Daniel* cap. 2. v. 2. Præcepit rex vt conuocarentur *Arioli, Magi Ma*[illegible] *Chaldæi* v. 4. loquuntur cum rege soli *Chaldæi*, & v. 21 & 24. *Sapientes Babylonis*, vt hæc vocabula [illegible] esse intelligamus. v. 27. *Daniel* nominat *Sapientes, Magos, Ariolos, Aruspices*, qui omnes nequeunt mysterium indicare. Rursus in alia visione eiusdem regis Dan. 4. v. 3. introducuntur *sapientes Babylonis*, qui ver. 4. vocantur in specie *Arioli, Magi, Chaldæi, Aruspices*, qui non potuerunt [illegible] solutio[illegible]. Opponitur autem eis *Balthasar*, seu *Daniel*, qui dicitur *Spiritum sanctorum Deorum habere in semetipso ad omne arcanum soluendum*. Dan. 5. in visione Regis *Belsatzar* v. 7. introducuntur denuo *Magi, Chaldæi, Aruspices*, quibus iterum v. 11. & 14. opponitur *Daniel Spiritum Deorum sanctorum habens in se cum illuminatione, intelligentia, & sapientia diuina*. Vocatus ibi & *princeps Magorum, Incantatorum, Chaldæorum, & aruspicum, quia Spiritus amplior, & scientia, intelligentiaq; & interpretatio somniorum cum solutione ligatorum & ostensione secretorum inuenta sint in eo*. cap. 2. v. 48. *princeps prouinciarum, & cunctorum sapientum Babylonis magistratus* dicitur. Quod discrimen est inter *sapientem verum* & apparentem seu *sophistam*: inter vates seu Prophetas Dei, & Prophetas falliloquos Diaboli, id est, inter *Danielem* & *Magos* Babylonis, qui fuerunt illo tempore, fieriq; potuit, vt à *Daniele* & sociis noua sapientiæ professio introducta sit, & aliqui ex *Magis improbis* correcti, de quo sane non dubitandum exemplo *Magorum Christi*; seu philosophandi ratio immutata sit cum Theologia, quanquam vt fieri solet, nunquam in hoc seculo possint tota zizania eradicari, suppullulentq; semper noua, imo & quæ degenerent quæ prius bona fuerunt semina. Nomina dictorum sapientum specialia apud Ebræos sunt cap. 2. v. 2. 1. *Chartymmim* de quibus supra. Græci [illegible] Incantatores dixerunt. 2. *Aschaphim* Græci [illegible] & accipiuntur Philosophi, & Medici Physici, è radice *Aschaph*. Comprehenduntur & Astrologi, vt intelligere possimus fuisse professionem Physicam & Medicam. [illegible] citat *Strabonem* dicentem *Philosophos Chaldæos* dictos in Babylone habitationem, seu Collegium habuisse. v. 10. inquiunt *Chaldæi*: *nullus rex eiusmodi rem interrogat Aschaph*, & *Casdai*: [illegible]. Qui ergo à [illegible] [illegible] Magi dicebantur, ij iam [illegible] & *Chartymmim*, q. perinde [illegible] quib. vocabulis eos nominos, videaturq; Collegium Philosophorum Babylonicæ eodem veneno fuisse infectum. 3. *Mecasphim* [illegible] maleficos vocant Græci à *Casaph*, quod est præstigias facere, de quo supra. [illegible] alias distinguit inter *veneficos*, & *præstigiatores*. Illi nocent veneficio vt sagæ, striges, phar[illegible] (Unholden/ Druten/ Hexen) hi tantum induunt homines, faciuntq; vt aliud appareat, vt [illegible] *equus*, &c. qui homo est; aut *arbor*, quod est *culmus* straminis: *Charta lusoria pro bractearis*. [illegible] sunt etiam venefici, & incantatores, vt *Tyridates Simon*, & qui cœnas Magicas, & alia possunt repræsentare, vt patrum memoria *Tritemius*, Zytho bohemus, Zedechias Iudæus, Michael Sicidites, [illegible] hæreticus, Triscalinus, Brachmannus, Palestus, & non ita pridem *Scotus* quidam. In sabbathis [illegible] [illegible] res est vulgatissima ex quæstionibus [illegible] striginm. Quidam etiam [illegible] cant homines, deruntq; restituunt; aliqui deglutiunt homines, equos & alia vt *Faustus Magus* [illegible] [illegible], & alij similes. Tales quidem *Paracelsus* non semper probat, [illegible] ex spirituum [illegible] ista peragunt. Si vero dicerent, vt *Scotus* & *Tritemius* cum *Crollio* naturalibus [illegible] per *as*[illegible] [illegible], [illegible] naturali, [illegible] aut [illegible] fieri, facile absoluerentur. Quarta vo[illegible] Danielem est *Casdim*: qui sunt [illegible] dicti à *Kesed filio Nahoris* [illegible] *Malcha*, de quo est Gen. 22. [illegible] quanquam cap. [illegible] *Chaldæorum*. Chaldæos [illegible] ignem pro [illegible] [illegible] coluisse, & vanitates multas magicas exercuisse notissimum est. Itaque [illegible] qui *Chaldæum* dicit, [illegible] [illegible] *astrologum* (Chaldæi [illegible] iudiciariam astrologiam [illegible] *Mathematici* [illegible]. *Genethliacum, Prædicentem* [illegible]. Interdum nomen [illegible] Et in specie Chaldæi apud Esaiam c. 47. v. dicitur *Habre*[illegible] *hamaym* vocant [illegible] [illegible] appellant, qui complexi sunt sua professione *Theologiam, Magiam, Philosophiam* [illegible] [illegible] *astrologiam & medicinam*. Versu [illegible] eiusdem capitis secundi reperiuntur vocabula [illegible] [illegible] Magi, *Chartymmim* Arioli [illegible], *Gazerim* aruspices, quos [illegible] Septuaginta [illegible]. Ebraico vocabulo nuncupant [illegible] aruspices, qui inspectis extis futura prænunciant. *Gazar* Ebræis [illegible], decidere, determinare; [illegible] putantur *Gazerim* Astrologi [illegible] [illegible] Daniel [illegible] *Chartymmim*, *Aschaphim*, *Casdim*, [illegible] incantatores, præstigiatores, Chaldæos, aruspices, Græci habent, [illegible]. Et [illegible] [illegible] Chartymmim. Verum [illegible]. Non [illegible] inter [illegible] magorum [illegible] vt videatur, vno nominato cætera [illegible] intelligi. *Paracelsus* [illegible] [illegible] voluisse [illegible] quin [illegible] cætera [illegible]

Geneal.

Stupro

[illegible] vero [illegible] eadem fieri naturalibus de causis *per hominem [illegible] sidereum ex astris sibi magnetismo [illegible] attrahentem omnem sapientiam, artem, scientiam:* & Astrologia Magica, Gamaheis, homunculis, Cabalistica, aliisque modis per verba Magica, characteres, specula, sigilla, constellata, pentacula, sympathetica, & similia: iam vix erit vllus Paracelsista Crollianus quin pedibus eat in [illegible] sententiam, & totam Magiam laudet in qua eadem cum Ægyptiis, & Babylonicis magis sunt, sed non eadem de causa, licet non sint constanter in hac assertione, nec possint excutere spirituum societatem, quos *Paracelsus* vult Dei iussu homini apparere ad ministeria siue boni sint siue mali.

Magia Paracelsi nihil differt à [illegible] [illegible] sed [illegible] causa [illegible] modo [illegible] tenus.

SECTIO XVI.

De vaticinationis veteris Testamenti.

CONTEMPLEMVR iam etiam loca ex veteris Testamenti in quibus Prophetæ, & diuinatores probari occurrunt. Nam religio est omnem diuinationem, & futurorum prædictionem negare. Diabolus in paradiso per serpentem loquens vatem magumque primum agebat, sed mendacem, & fallacem, cum *Eua* diceret: Esu pomi vetiti fore scientes boni & mali instar Dei. *Ab hoc didicerunt suam magiam [illegible], & Idololatræ in Babylone & Ægypto.* Opponitur *filius Dei* qui primus est veterorum vaticiniorum contra diaboli mendacia prolator, vt legimus Gen. 3. ỿ. 15. & seq. Hinc principium [illegible] est: *Quacunque diuinatio profluit ex fonte Sapientiæ primæ solius diuinæ, atque adeo reuelatione, Spiritus Sancti, ea est legitima. Quæ originem habet spiritum malum, execranda est & abominabilis* adeo vt *Christus*, & *Paulus* noluerint ferre etiam veras enunciationes spirituum malorum. *Theologicum vaticinii* est ex Dei spiritu vaticinandi genus, fitque vel immediate, vel mediate, [illegible] saltem loca notemus. Vaticinium de *Messia* Deus ipse enunciauit Gen. 3. 15. de diluuio Gen. 6. [illegible] post diluuium Gen. 9. de promissionibus, & his quæ posteritati Patriarcharum erant euentura Gen. 12. & 15. alibique sæpius. Qua ratione vero per Prophetas reuelet tum voluntatem, tum futura, ipse dicit Num. 12. ỿ. 6. vbi appariturum se Prophetis ait *in visione vel per somnium*: alio modo colloquio amico, vt eum *Mose*. Sacerdotibus apparuit per *Vrim & Thummim* Num. 12. ad *Bileamum* quoque venit Deus licet magiæ deditum, & ei suggerit pronuncianda. Aliis confert spiritum Propheticum, cuius argumentum est *congruentia cum verbo voluntatis, & notitiæ reuelato*. Christus etiam fructum inspicere iubet, si Paracelsistæ contendere velint *suam Magiam esse de hoc Theologico genere*, argumenta demonstratiua proferre debent, quod hactenus non potuerunt; imo omnia sua videri volunt *ex natura lumine* hausisse. *Gratiæ lumen* esse crepant; sed nihil ex eo demonstrant, quod ad magiam suam diuinatoriam, & mirabilium effectricem pertineat. Hæc dicentes hostes, & aduersarii habentur omnes [illegible] qui putant per cabalam *sanctis Dei nominibus, verbis, scripturis & signis posse miracula peragi*: [illegible] *[illegible] Iacobi* desinentem in *Ensoph* per 50. portas intelligentiarum, qui *Cabala [illegible]*, & de *Beresith*. & *Mercaua* mira effici posse putant: qui scribunt *tantam potentiam esse [illegible], quam Deus est ipse*: qui imaginibus, & typicis ex consensu vim quasi effectiuam ascribunt: qui *[illegible] & Amuletis* scriptis vtuntur, vt hæretici *Saturniniani, [illegible]*, &c. Qui salem naturalem, fiduciam intentam, & imaginationem fixam commendant: Vultus multi eiuarum, & sacerdotum, qui putant magnum quid præstari pronunciatis verbis, adiurationibus ex Psalmis, & aliis: qui orationibus, oleo, aquis lustralibus, pronunciatione nominis Iehouæ, Dei, Iesu (I. H. S. V. H.: ita enim scribunt Cabalistæ) Michaël, &c. cereis benedictis, campanis baptizatis, & similibus id genus innumeris aliis ceremoniis, & rebus maximeque sacra cruce ficta, picta & aliter formata: qui dicuntur *Theologi, Exorcistæ, Cabalistæ, Magi, diuinatores, [illegible]*, & alii. Sed omnes vno argumento refellimus. *Omnes principium petunt. Si profanatione nominis diuini, [illegible] & miracula facere; istorum ars est ista; Sin non: NON.* Demonstrent licitum esse illis modis Magiam, & Cabalam exercere. *Orationi seria* ex mandato Dei multum tribuimus. Sed hæc Theologica est, non Magica & Cabalistica: habet promissionem, & exempla exauditionis: non autem Cabalistæ. *Cabalistica* illa ne in veterum magorum quidem disciplina scripta fundamentum habet, nedum vllibi in Sacris Scripturis. Est enim figmentum posteriorum Iudæorum, qui ex *Traditionibus [illegible]* ista sua placita extruxerunt, suntque ex *Thalmudistis* infidelibus Iudæis, qui & de *Schem hamphorasch* multa sunt mendaciter commentati contra *Christum filium Dei*. Sed videamus an inter *socios Danielis, & sapientes* fortasse locum possint inuenire. Daniel [illegible] *pueri eruditi omni sapientia* (chakemah) *scientes scientiam* (Iodee-daath) *intelligentes [illegible]* (binæ-maddah) *vt tamen possent doceri literas, & linguam Chaldæorum*: quibus Sed. [illegible]. Deus dedit scientiam, & intellectum in omni scriptura, & sapientia: *Danieli vero intelligentiam [illegible] (chaslam) & somniorum* (chalemoth). Hinc argumentum: *Tres Iudæi in Babylone [illegible] à Deo vocati sunt; & Danieli intellectum Magiæ [illegible] constitutus est princeps Magorum, Chaldæorum [illegible] professione diuina, & laudata. Ergo & Paracelsica Magia [illegible] à Deo fundamentum [illegible] diuino, & lumine tam gratiæ, quam naturæ.* Paracelsus [illegible] [illegible] & plus promittit quam [illegible] præstiterunt Chaldæi, *omne donum perfectum à Deo est*, inquit, *Magna [illegible] perfectionem [illegible]*. Ergo. Huic rationi pollenanne [illegible] *Salomon, [illegible]*, & [illegible] Nego [illegible] propter dissimilitudinem, voluit quidem Rex [illegible] apud Chaldæos sapientia esse, sed non erat. [illegible] Deus dedit [illegible], vt & *Danieli*, qui non ideo constitutus [illegible] *magorum magister*, quia cum [illegible] ad scientiam, a propositione diabolica, & Sophistica ad sapientiam veram deduceret, [illegible] Magi parum habuit [illegible] *Societas de Rosea Cruce Magiæ, [illegible], & Monstra [illegible]* præscientiam futurorum, & con[illegible] [illegible] proponit: Sed si demonstrabit in Prophetica à *Spiritu Sancto* [illegible]

Psal. 100. [illegible] Iacob. 5. [illegible] Ioh. 16. [illegible]

Nam Magia Paracelsica possint [illegible] locum [illegible] Danielis

Daniel [illegible] Magorum vt Paulus [illegible] [illegible]

attribuunt falsas imaginationes. quanquam alij velint esse absconsorum, & in profundo latentium rerum diuinarum scrutatores, & interpretes. *Baronius ex Ignatio*, & *Iustino* annotat malis artibus, & incantationibus præstigijsque deditos cognito *Christo* ex stella *Balaam* aduentu ad dominum desijsse. Eadem sententia fuit & *Origenes*, *Basilius*, *Hieronymus*, *Chalcidius Platonicus*, &c. Sed tria genera fuisse dicuntur 1. doctissimorum & abstinentissimorum; 2. Sacerdotum Persiæ; 3. *deditorum inuocationi dæmonum*, qui diuinare & futura scrutari, maleficiaque exercere sunt soliti. Horum putatur fuisse & *Mathematicis infamia*, & *Astrologia iudiciaria* prohibita legibus Romanis, anno Christi 18. à *Tiberio* principe, vt & anno 54. Senatusconsulto, cum *Scribonianus* funem principis *Claudij per Chaldæos* esset scrutatus. Aliqui arbitrantur eos sapientiam ab *Hystaspe* Rege didicisse. Dictos nonnulli volunt à *Mogog* qui fuerint sapientes Persiæ, Auspices rerum naturalium, quasi Persæ fuit. Alij *Arabiæ orientalis Philosophos fuisse volunt ex femine Abraha & Ketura*. Saba enim vnde *Sabæa* regio dicta illius *Iexan* fuit, & *Magutha* regia in *Arabia*. Hæc sententia firmatur scripturis Esa. ca. 60. ꝟ. 6. & Psalm. 72. vers. 10. vbi de donis *regum Arabum* & *Saba*. Inde venisse & Regina ad Salomonem creditur 3. Reg. 10. quæ & *regina Austri* vocatur Matth. cap. 12. vers. 42. quia & *Æthiopiæ* meridionali imperauit. Ita potest dici à *Salomone* receptam doctrinam posteris reliquisse, quanquam alij *Danielis* supputatione adductos velint. Quicquid sit; vnusquisque videtur de eis loqui ex suo fauore. Veteris Testamenti *Magi* non benè audiunt. Quid si Idololatras, & consuetis in Oriente studijs deditos conuerterit Deus ad filium, cum Esa. cap. 60. vers. 5. *multitudinem maris*, *& fortitudinem gentium ad Ecclesiam conuersum iri dicat*, &c. Et *Abrahamum* ex media Idolomania euocauerit? Confessum tamen est, vt *Abrahamus* non omnino probauit gentilium Deorum cultum, ita & *Magos* istos fuisse probiores. Sed hæc non iuuat *Paracelsum*. Neque enim si illi næuos habuerunt ex consuetudine professionis Orientalis, etiam ipsi sicut polluto esse.

Magi Orientales an sapientes probati fuerint. Tria genera Magorum. Magia prohibita. Magorum [illegible]

Sectio XX.

Occurrit postea *Magiæ* nomen Actor. cap. 8. vers. 9. vbi in vrbe Samariæ dicitur fuisse *Simon*, cui studium *μαγεύων* qua dementauerit Samaritanos *λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν* adeo vt omnes ei auscultauerint, & dixerint *οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἡ μεγάλη*: vtpote qui multo tempore Magicis artibus eos dementasset. (Huic assignatur monumentum cum inscriptione: *Simoni Mago Deo*: sed *Baronius* ostendit falsam esse, & legendum: *Simoni Sago Deo* qui antiquitus erat *Hercules*) Notamus iam infame nomen esse Magum, & Magian, quod amplius patet ex historia, quæ non multum abest ab his quæ Magi Paracelsici produnt, & scribuntur de *Artephio*, *Techella*, *Tritemio*, *Agrippa*, *Fausto*, *Scoto*, *Mago Bohemo*, & alijs. *Crollius* verbis complexus est omnia. *Nihil enim impossibile iudicaunt homini sydereo per fidem*, *imaginationem*, *& intentionem fixam*, etiamsi non loquatur. Ita putant aliqui cum exportantur *Striges* non elementari corpore exportari, sed *Sydereo*, quia *Paracelso* iudice *homini sunt duo corpora*. Actor. 13. ꝟ. 6. In *Papho* inuenitur *Magus* [illegible], *Elymas* vel *Bariesu* vocatus qui fidei prædicatæ se opponit plenus omni dolo, & versutia, filius diaboli, inimicus omnis iustitiæ, inuertens vias Domini rectas. Hæc si de *Paracelso*, *Crollio* & socijs dicere velles, proh hominum fidem quantam Camarinam moueres? Omnes striges in te committerentur. At cum gloriantur *se in potestate habere aliquem attrahendi* & *fauores*, quid aliud iactant quam artem *Elymæ*? Si non deprauant vias Dei rectas, cur in sua *Cabala* tam audacter peccant contra secundum præceptum? Cur in scripturis Paracelsicæ exponendis in nomine *Iesu* corrumpendo (scribunt enim IHSVH) in *Iehoua* charactere *crucis*, alijsque tam sunt impij? Actor. 16. ꝟ. 16. puella est Philippis [illegible], & diuinando quæstuosa suis Dominis, *Paracelsici negant se diuinare vt Pythonis*; quid *lumine naturæ & gratiæ eadem*, imo longe plura atque adeo omnia iudice *Crollio* esse *sunt quæ pythonissæ suis spiritibus*. Si hoc verum esset, Christi dogma de *pseudoprophetis ex fructibus agnoscendis*, & *probandis spiritibus ad legem & testimonium esset in certum*. Cur autem etiam non præstant id quod tam proterve scribunt? *Rogerius* aliquid dixit: sed quando probauit? Quasi satis sit abnegare *Magian*, & interim eadem opera adscribere arti & naturæ. Actor. cap. 19. vers. 13. *Iudæi exorcistæ* sunt *Ephesi*, quibus male paruit diabolus appellatô nomine Iesv: Imo ipse quoque non dubitauit id pronunciare, vt constet *vocabuli nudi vim paruam esse ad dæmones fugandos*, quo refutatur *Cabalistica*, *Characteristica*, *verbalisque Crollij*, *& superstitiosorum*. Videntur autem hi *Exorcistæ* Magi fuisse ex consortio principis dæmoniorum. *Ephesini* enim ambulasse *secundum Principem potestatis aeris*, *& spiritum*, qui operatur in filiis incredulitatis Ephes. 2. vers. 2. *Paulus* testatur. Ideo & cum credidissent, *combusserunt Magicos* libros continentes [illegible] ad 5000. denariorum. Ibidem *Apollonius Thyanæus*, nobilis ille Magus, anno Christi 98. cum publice concionaretur, abrupta concione prodidit *Domitij* cædem quæ *Romæ* peragebatur, vnde *cultus est vt DEVS*, per *parhedros* spiritus ita cognoscens absentia tanquam coram oculis geruntur. Tale quid *Paracelsus* cuidam speciei Magiæ suæ, tametsi opinione alius fundamenti, ascribit. Si legimus historiam *Carpocratianorum*, *Saturnini*, *Basilidis*, & aliorum hæreticorum qui artes magicas exercuerunt, *amuleta in Hemmahera*? *Abraxas in Amethysto* cum specie *ophiuchi* vel alia de qua *Baronius* tom. 12. pag. 1115. Annal. & anno Christi 120. Sect. 10.) appenderunt, similiaque fecerunt, quæ & sympathetici Paracelsici, non tam omnino similem deprehendimus quam est *Paracelsi Magia* Magiæ impiæ & diabolicæ.

Magi inter Acta Apostolica.

Simon Magus.

Striges sydereo corpore sæpius exportari.

Sectio

SECTIO XXI.

Prædictiones licitæ noui Testamenti.

IN nouo Testamento alias multæ prædictiones sunt diuinæ, naturales, & morales, eæque licitæ, vt Propheticæ illæ in Apocalypsi, Matth. 24. 2. Thessal. cap. 2. & aliæ de futuris temporibus, & signis vltimi diei multis in locis. Ita 1. Timoth. 4. 2. Timoth. 3. & 4. vers. 3. &c. *Qui ergo legitimè diuinare volet ex Euangelio, principia immota, & authentica inde peti debet.* Quanti æstimati sint *Sibyllini libri* à Romanis notum est. Non facile aliquid sine artis præceptis responsum fuit. Cur nos nollemus petere fundamenta ex sacris libris, & si nulla sint vel ..., vel diuinationes reiicere? Quid quæso caussæ est cur Paracelsicis nugis velimus fidem adhibere, & *Magiam*, *Cabalamque* tanquam Philosophis, & Medicis necessariam, vt *Paracelsus* garrit, alicuius æstimare? Ex cœli signis quid colligere debeamus extat Matth. 16. v. 2. Luc. 12. 54. cap. 21. 30. & alibi. Non autem sunt timenda piis eo modo quo gentes ea timent, *quarum leges sunt vanæ*. De Ethicis prædictionibus res palam est, vt & de medicis. Patet quicquid licitum est in Magia id vel sine *Paracelsi* nugaci aut *adepta Philosophia* pridem in scholis Christianorum viguisse, & adhuc florere. Quicquid autem *Magicam* & *Cabalisticam*, id eo iudicio damnari quo *demoniaca Magia*, *& Cabala iudaica*. Qui vero Physica experimenta Magiæ asscribit, is non rem & professionem Magicam saluat, sed nomen improbum rei bonæ accommodat. Lege colloquium III. partis II. canicularium Maiolij. Syluam habebis.

Neque Magia, neque Cabala Paracelsica Philosophiæ & Medicinæ essentialis.

D.O.M.A.

D. O. M. A.

PARACELSICA SENTENTIARVM BIBLICARVM DEPRAVATIO EX OSWALDI CROLLII PRÆFATIONE ADMONITORIA, EXEMPLO dicti Paulini 1. Thessal. cap. 5. ℣. 23.

SECTIO I.

ITa loquitur S. Paulus: ὁλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη: Integer vester spiritus, & anima, & corpus sine reprehensione in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur. Nota marginalis in Codice *Osiandri* ex *Hunnio* est, *per spiritum* intelligi posse nobilissimam animæ partem, quam mentem & voluntatem vocant, quibus homines à bestijs discernuntur: *per animam* reliquas potentias, quæ & ipsæ sanctificari, ac Spiritui Sancto subiugari indigent. *Primasius* gratiam Spiritus Sancti accipit, notatque frequenter spiritum ipsam mentem rationalem, vbi est quiddam tanquam oculus animæ, ad quam pertinet imago & agnitio Dei: Item aliquoties pro spirituali intellectu capi. *Animæ* nomine *cogitatum*, & *corporis*, *opus*, intelligit. *Athanasius* seu *Vulgarius* in explicatione eius loci scribit: *Spiritum* esse donum, quod Thessalonicenses per baptismum iam acceperint, cuius collucens fax sit seruanda, quod tunc corpus & anima coargui nequeant criminis. Ex *Gregorio Nysseno* dicitur, cum homo ex omni animarũ specie, scilicet plantali, sensibili, & intellectuã sit admixtus, cum *spiritum* dicit Apostolus profecto *intellectiuam* expressisse: cum *animam*, *sensibilitatem* ipsam: cum *corpus*, *vitam* nobis inesse ostendisse quæ & in plantis esse comperitur: Ideò precari & optare has omnes per omnia sine querela seruari & vt in cunctis Deo obsequamur. Sed hæc sunt alieniora.

SECTIO II.

VT pressius appareat verborum sensus consideranda sunt tum voces, tum integra enunciatio: Scribit Apostolus non vni homini, sed integræ Thessalonicensium Ecclesiæ ex pluribus verbo Euangelij per se *Paulum* collectæ, quos & *fratres* appellat apud quos Euangelium fuit *per sermonem*, (ἐν λόγῳ) *virtutem* (ἐν δυνάμει) *& Spiritus Sanctum* (ἐν πνεύματι ἁγίῳ) Huic Ecclesiæ, quod apparet ex termino ὑμῶν, tribuit *spiritum integrum*, & solidum ne qua pars hæreditatis cœlestis deficiat: Item *animam*, (vnde vnanimes dicuntur Ecclesiastæ, propter vnitatem sensus seu affectus qua omnes τὸ αὐτὸ φρονοῦντες seu vt est Phil. 2. 5. τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ, &c. vbi de humilitate concionatur Apostolus) & *corpus*, quod est mysticum Christi, sicut & scriptum est Ephes. 4. 13. Donec perueniamus omnes εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, &c. Item *adolescamus in illum per omnia, qui est caput, nempe Christus*, in quo πᾶν τὸ σῶμα coagmentatum, & compactum, incrementum corporis facit, &c. *Vnum corpus & vnus spiritus* cuius vnitatem seruare studere debemus *per vinculum pacis*, vt eodem capite scriptum est. Ita & in eadem Epist. ad Thessal. in præcedentibus admonuit, vt starent in Domino, exuberantes ab eodem redditi in mutua charitate, vt confirmentur corda eorum irreprehensibilia (ἀμέμπτους καρδίας) ca. 5. ait: *Nos qui sumus diei, Sobrij simus induti thoracem fidei*, & *charitatis* & *galeam spem salutis*. &c. vt pateat *per spiritum* intelligendũ esse fidei vnitatem, consensumque constantem in doctrina: *per animam* concordiam publicam; & affectum charitatis mutuum: humilitatem & alias animi affectus homine Christiano, & fideli dignos: qualia sunt opera spiritus Galat. 5. ℣. 22. quæ & fructus dicuntur suntque plærique ex genere affectuum spiritualium: vide Roman. cap. 12. *per corpus* autem irreprehensibile totam Ecclesiæ structuram sine macula & vitio, qualem oportet esse Ecclesiam Electorum de qua loquitur *Paulus* Ephes. cap. 5. ℣. 26. & seq. vbi sic *sanctificata*, *& mundata lauacro aquæ in verbo dicitur*, *vt sit gloriosa*, *sancta*, *irreprehensibilis*, *absque ruga*, *& macula*, quam etiam *corpus Christi* vocat *Paulus* cuius membra sunt singuli electi ibid. vers. 30. 1. Corinth. cap. 12. vers. 13. 27. Rom. 12. vers. 5. Eph. 1. vers. 23.

1. Thess. 5.

Spiritus Animæ

* *
*

SECTIO

SECTIO III.

Spiritus quid ſignificet.

QVoniam autem terminus SPIRITVS eſt ex polyſemis, non tantum quando de rebus extra hominem vſurpatur, vt de Deo eſſentialiter, & perſonaliter: de aere, vento, angelis, malignis, anima beſtiarum, &c. Verum etiam cum de homine; eius ſignificatio eſt explicanda copioſius, idque ex ſacris, cum de his ſit quæſtio. Primum itaque præclarus & copioſus locus eſt apud Apoſtolum in priore ad Corinth. cap. 1. & 2. ex quo *quatuor Spiritus ſignificationes* elicere poſſumus. Ita eſt 1. Corinth. cap. 2. verſ. 10. *Quæ præparauit Deus ſe diligentibus nobis reuelauit per ſpiritum ſuum*, qui omnia, etiam profunda Dei ſcrutatur. Sicut enim ea quæ ſunt hominis nemo ſcit niſi *ſpiritus* qui in ipſo eſt, ſic quæ Dei ſunt nemo niſi *Spiritus Dei* nouit. Nos autem non *ſpiritum mundi* accepimus, ſed *ſpiritum ex Deo eſt*, vt ſciamus τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν (chariſmata ſpiritus) quæ & loquimur non verbis humanæ ſapientiæ, ſed quæ docet Spiritus Sanctus, &c. Hic quæritur quis ſit ille *Mundi Spiritus*. Patet eſſe eum, qui opponitur ſpiritui, quem Apoſtoli acceperunt. Hic cum ſit *Sanctus* cum ſuis chariſmatibus, Iohan. 7. ℣. 39. cap. 14. ℣. 16. 17. cap. 15. ℣. 26. cap. 16. ℣. 7. & ſequent. Actor. 1. ℣. 5. cap. 2. ℣. 4. &c. conſequens eſt *mundi ſpiritum* eſſe malum, vtpote *principem mundi* Iohan. 12. verſ. 31. cap. 14. verſ. 30. qui dicitur *princeps poteſtatis aeris*, ſpiritus qui operatur in filiis incredulitatis: Epheſ. cap. 2. verſ. 2. *Sathanas* transfigurans ſe in angelum lucis 2. Cor. cap. 11. verſ. 14. *Diabolus* à quo captiui tenentur hi qui veritati reſiſtunt, 2. Timoth. 2. verſ. 26. *Deus huius ſeculi* 2. Corinth. cap. 4. verſ. 4. qui excæcat mentes infidelium: *Rectores mundi tenebrarum* huius ſeculi, ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus: Epheſ. cap. 6. verſ. 12. Hic ergo duo ſunt ſpiritus ſecundum eſſentiam, *vnus ſanctus, ſpiritus veritatis*, quem mundus non poteſt accipere, quia eum nec ſcit, nec videt: Apoſtoli autem cognouerunt manentem in ſe & exiſtentem: Iohan. 14. ℣. 17. *Alter malus*, Diabolus, *pater mendaciorum, & homicida* Ioh. 8. ℣. 44.

Spiritus etiã quid ſignificetur.

Sapientia mundi.

Deinde aliæ duæ ſignificationes ſunt ex prioribus reſultantes. Nam vt *chariſmata Spiritus* Sancti itidem appellantur *Spiritus*, potiſſimumque in loco propoſito, doctrina, & ſapientia Dei intelligitur: ita & diaboli ſuggeſtiones, & doctrinæ Spiritus vocantur. Hæ duæ doctrinæ & ſapientiæ à *Paulo* ſic declarantur. I. De Sapientia mundi ait: *Perdam ſapientiam ſapientum, & intelligentiam intelligentium reprobabo* Stultam fecit Deus ſapientiam huius mundi, à qua *ſapientes ſecundum carnem* appellantur 1. Corinth. cap. 1. verſ. 19. & ſeq. qui σοφοὶ εἶναι φάσκοντες ἐμωράνθησαν: Roman. 1. verſ. 22. quorum etiam Philoſophia proximi Deo, & amici Dei, quinam ſint exiſtimati, diſcere eſt ex *Platone, Ariſtotele, Pythagora, Hermete, Ægyptio*, & aliis *Magis*, quorum placita hodie Paracelſici miris modis efferunt, vt in Crollianis videmus. *Deus autem eligit, ſtulta & ignobilia mundi*, ne qua caro gloriari poſſit apud eum. Itaque & doctrinam crucis propoſuit, qua mundus ſtultam prædicationem vocat, cum ſit *virtus Dei & ſapientia*. 1. Corinth. cap. 1. verſ. 21. *Sapientia mundi Deus cognoſcere non poteſt* ibid. verſ. 20. *Animalis enim homo non cognoſcit ea quæ ſunt ſpiritus Dei. Stultitia eſt illi, nec poteſt intelligere* 1. Corinth. 2. ℣. 14. Apud Deum ſapientia mundi eſt ſtultitia cap. 3. verſ. 19. *Eſt deceptrix Philoſophia*, quam cauere fideles iubentur: Coloſſ. 2. ℣. 8. vbi & *inanis fallacia* appellatur, quanquam à *Paracelſis Magis*, qui Chriſtiano nomine gloriantur, magno æſtimetur. Eadem eſt *doctrina diabolorum*, qua appellatione etiam hæreſis, & Antechriſti doctrina denotatur: 1. Tim. cap. 4. ℣. 1. 2. vt mendacij, & erroris. 2. Theſſal. 2. ℣. 10. 11. His & ſimilibus verbis deſcribitur ſapientia & ſpiritus doctrinæ mundanæ.

Spiritus & Sapientia Dei.

II. *Dei vero ſapientia, & ſpiritus doctrinæ Apoſtolicæ* oppoſitis illuſtratur. Vocatur enim *Euangelium, potentia* Dei ad ſalutem omni credenti, Roman. 1. ℣. 16. *Virtus Dei*, 1. Corinth. ca. 1. ℣. 18. *prædicatio ſaluifica*, quæ quia verbum crucis eſt, ſtulta videtur mundo: verſ. 21. ibid. Ita *Chriſtus nobis factus eſt ſapientia*, nempe ſapientiæ doctrina de Chriſto nobis per ipſum eſt manifeſtata, cum fuerit *myſterium æternis ſeculis tacitum*: 1. Corinth. cap. 2. ℣. 7. Coloſſ. cap. 1. ℣. 26. *quod nemo principum huius ſeculi cognouit: à Deo nobis reuelatum per ſpiritum eius*. Cognouimus enim ſpiritum qui ex Deo eſt, vt ſciamus *chariſmata* eius ſpiritualia, & ſenſum Chriſti. His rebus accommodantur & verba. Philoſophi enim mundani ſuum habent loquendi modum; ſed ſapientia Dei longe alio vtitur ſermone de quo *Paulus* agit. 1. Corinth. 2. verſ. 1. *Non in ſublimitate ſermonis, aut ſapientia* (Eloquentiæ Oratoriæ, aut Platonicæ) *non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus, & virtutis*. Ita & cap. 2. verſ. 13. Hinc facile iudicari poteſt quid ſentiendum ſit de Paracelſicorum Magorum præſumtione, qui cum aliquam voculam apud *Pimandrum*, vel *Aſclepium Hermetis, Platonem, Pythagoram, Ariſtotelem, Ciceronem, Iamblichum, Proclum*, & ſimiles inueniunt, conſonantem vocabulis Spiritus Sancti, ſtatim inde eliciunt mirifica myſteria, vt videre eſt in ſcriptis *Agrippæ; Marſilii Ficini, Tritemii Pici, Piſtorii, Crollii*, & aliorum Magiæ admiratorum. Verum *Paulus* iſta ſtultitiæ mundanæ titulo complectitur. Cæterum quod nomine *Spiritus* iſta ſignificentur, patet etiam ex aliis locis ſcripturarum, vt Geneſ. cap. 6. verſ. 3. vbi Deus loquitur *de ſuo ſpiritu hominibus communicato*, qui eſt Dei verbum, &c. *Spiritus oris Domini* 2. Theſſal. cap. 2. verſ. 8. Oſeæ cap. 6. verſ. 5. Iohan. cap. 6. verſ. 63. *Spiritus viuificans*, verbum Chriſti. Inde iubemur ſeruare *vnitatem ſpiritus* per vinculum pacis, Eph. 4. ℣. 3. qui deſcribitur in ſequentibus per *chariſmata*, & *doctrinam vnius fidei*, cui opponitur incerta fluctuatio, nequitia, & aſtutia hæretica: Item ℣. 17. 18. *vanitas ſenſus gentilium*, qui habent tenebris obſcuratum intellectum, alienati à vita Dei per ignorantiam, quæ eſt in illis propter cæcitatem cordis ipſorum, &c. vocatur & *veritas in Ieſu*, alias *ſpiritus veritatis* verbum Dei verum, ſpiritus Chriſti, in quo ambulare dicuntur ſecundum doctrinam, & vitæ modum, qui in vnitate fidei côſentiunt. Inde *ſpiritus iudicantur*, ſeu *doctrinæ* quæ pro ſpiritualibus proponuntur 1. Ioh. 4. Num. 11. 17. Deus de *ſpiritu Moſis*, ſeu ſpiritualibus donis demit, & tradit

ſeptuaginta

septuaginta iudicibus. 4. Reg. 2. ℣. 9. *Elisæus* duplicem spiritum *Eliæ* petit, qui est *gratiæ doctrinæ & miraculorum*, aliorumque donorum spiritualium. His qui adhæret Domino, vnus spiritus est cum eo, 1. Corinth. 6. ℣. 17. quanquam hæc complectatur etiam plura, *vt dilectionem Dei, & obseruationem mandatorum* Iohann. 14. ℣. 21. 22. *Discernere spiritus* est charisma Spiritus Sancti 1. Corinth. 12. ℣. 10. à spiritibus impostoribus dignoscere. Id autem potissimum est doctrinarum. Nam vita, & mores sæpe sunt hipocritici. Id declaratur 1. Iohan. 4. per confessionem doctrinæ de Christo, Ita Epist. 2. ℣. 9. [illegible] est doctrinæ. vide Sap. 8. & 9. cap. vbi de spiritu Dei, & sapientia: & cap. 7. ℣. 22. vbi in sapientia est spiritus intelligentiæ, &c. Prouerb. 1. ℣. 7. cap. 8. & 9. *Spiritus prophetiæ* nihil aliud est quam doctrina Spiritus Sancti, quæ & ipsa Spiritus dicitur, cui opponitur *spiritus vertiginis*: Prouerb. 29. *vniuersum spiritum* effundit stultus: Et Ezech. 13. ℣. 3. Prophetæ insipientes sequuntur *spiritum suum*, vident vana, diuinant mendacium, &c.

Sectio IIII.

SVnt & aliæ seu declarationes, seu significationes Spiritus in sacris, quas & ipsas excutere oportet, ne Magi Paracelsici dicant sua esse præterita. *Caro* quo modo in sacris accipiatur ex pluribus locis est notum. Ei sæpe opponitur *spiritus*, vt Iohann. cap. 3. vers. 6. *Quod natum est ex carne caro est*; (non tantum naturali generatione ex parentibus, sed & secundum imaginem generantis quo modo Adam genuit filium ad imaginem suam conceptum in peccatis, & natum, &c.) *Quod natum est ex spiritu spiritus est.* vt fit in regeneratione per aquam & spiritum in verbo, Hinc *homo spiritualis* dicitur, inde *carnalis*, & ille desideriis spiritualibus agitatur, hic mundanis iuxta appetitus carnales. Roman. cap. 8. vers. 5. *Qui secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt: Qui secundum spiritum sunt; quæ sunt spiritus.* Illud mors hoc vita est. *Sapere enim carnis inimicitia est Deo.* Pij, & Electi in carne non sunt, sed in spiritu, si quidem Spiritus Dei habitat in ipsis. Vtrorumque fructus & opera recensentur Galat. cap. 5. vers. 16. 17. & sequent. vbi caro & spiritus contrariis agitant hominem concupiscentiis. Ad carnem etiam deprauata doctrina & elementa exhausta mundi pertinent: Galat. cap. 3. vers. 3. vbi qui fide salutem acquiri didicerant, ad opera legis deuoluebantur, qua de re etiam agitur Coloss. cap. 2. vers. 8. & sequent. Genes. cap. 6. vers. 3. Homines carnales Spiritus Dei imperium excutiunt. Matth. 26. vers. 41. *Spiritus promptitudo, & carnis imbecillitas* opponuntur, Apostolis quidem confidentibus suo spiritu; & animositate, sed labascentibus infirmitate carnis. Est & cum *Spiritui Dei* opponitur *spiritui nostro*, vt Roman. ca. 8. vers. 16. Spiritus Dei testimonium reddit spiritui nostro, quod simus filij Dei, vbi spiritus noster est ex verbo Dei concepta fiducia, qua confirmat subinde Spiritus Sanctus, & infirmitatem nostram subleuat, ibid. vers. 26. 1. Corinth. 5. vers. 3. *Paulus absens corpore præsens est spiritu*, cura nimirum spirituali, & verbo doctrinæ per literas communicatæ. Ea spirituali potestate, quæ est absolutionis, & ligationis in Ecclesia, cum virtute Christi vult Sathanæ tradere incestum in interitum carnis, vt spiritus seruetur. Ibi spiritus Pauli est, potestas spiritualis; est spiritus incestuosi pro anima, vel potius totius hominis spirituali ratione, vt carnalis intereat, spiritualis autem ex conuersione saluetur. 1. Corinth. 14. vers. 14. & 15. *Spiritus* opponitur *menti. Si orem lingua*, inquit Apostolus, *Spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est*, nimirum apud alios: vbi spiritu orare est verbis suppressis, aut lingua cæteris ignota interna intentione mentis orare, quæ est cogitatio, & vicissim, quæ aliis non patent. *Spiritus* interius principium est: *mens* ([illegible]) foris percepta sententia, quod patet ex his verbis: *Vos si sectatores estis spirituum ad ædificationem Ecclesiæ quærite vt excellatis. Qui loquitur lingua oret vt interpretetur*: Illud spiritus est; hic mentis seu sensus qui colligitur ex orationis interpretamento. *Orabo spiritu* inquit Apostolus: *orabo & mente: canam spiritu, canam & mente.* inde & reliqua. Nihil tamen vetat etiam idem vtrumque esse, vt cum dicimus mente intelligere & spiritu; Spiritus mentis pro intellectu est. Nam sine relatione ad alios mens dicitur ea phrasi, quanquam subtiliter distingui possit vt spiritus sit intellectus principium, seu possibilis intellectus in anima spiritu animali adiutus: mens ipse intelligendi actus. Ita [illegible] intelligere est Græcis; & [illegible] enunciatum intellectus, [illegible] intelligendi potentia. 1. Corinth. cap. 14. vers. 32. *Spiritus prophetarum* Prophetis subiiciuntur, ad vitandam confusionem, vbi ordo donorum, & gradus officiorum notantur, ne quis inferior spiritu, seu sui æstimatione, & [illegible] elatus superiorem contemnat. Spiritus hic est affectus cum donis spiritualibus, & de iis æstimatione. Sed & alibi *varij affectus nomine spiritus enunciantur*, vt Luc. cap. 9. vers. 55. *Nescitis cuius spiritus filii sitis*, nempe non iracundiæ, & vindictæ, sed humilitatis, & mansuetudinis. 1. Corinth. cap. 4. vers. 21. *In virga veniam ad vos, an in charitate, & spiritu mansuetudinis.* Iohan. cap. 11. vers. 33. *Infremuit Iesus Spiritu* vt & cap. 13. vers. 21. Genes. cap. 45. vers. 27. *Spiritus Iacob* reuiuiscit. Roman. cap. 8. vers. 15. *Spiritus seruitutis* in timore oppositus *spiritui adoptionis* confidentiæ 2. Timoth. cap. 1. vers. 7. Non dedit nobis Deus *spiritum timoris*, sed *potentiæ dilectionis, & modestiæ*. Actor. cap. 9. *Saulus* spirat minas. Prouerbior. cap. 15. vers. 13. & cap. 17. vers. 22. Est *spiritus tristis*, seu mœroris. *Angustiæ spiritus*: Sapient. cap. 5. vers. 3. Genes. cap. 6. vers. 9. Psalm. 51. vers. 14. *Spiritus spontaneus*, & vers. 19. *contribulatus*, vt & alibi. Matth. cap. 5. Pauperes spiritu, mœrentes anxij, destituti solatio. Exaltatio & humiliatio spiritus. Prouerb. cap. 15. vers. 15. 19. *Functiones mentis* quoque designat vt 1. Corinth. cap. 2. vers. 4. Psalm. 77. vers. 4. vbi se *affligit spiritus*, quod Ecclesiastes cap. 1. vers. 14. explicat de contemplatione naturalium & aliorum sub Sole. Ita Iob. cap. 32. vers. 8. *Spiritus est in hominibus & inspiratio omnipotentis dat intellectum.* Ephes. cap. 4. vers. 23. iubemur *renouari spiritu mentis*. Roman. cap. 12. vers. 11. Spiritu feruentes affectu, & intellectus

Aliæ significationes spiritus.

Caro.

vide Rom. 8. & seq.

1 Thess. 2. Apostolus absens corpore præsens.

Spiritus.

D promte;

promtitudinem comprehendunt. His *spiritus Zeli pij* & feruentis doctrinæ non sunt extinguendi 1. Thessal. cap. 5. ℣. 19. Est & *voluntatis alacritas*, & promtitudo Haggæi cap. 1. ℣. 14. vbi Deus suscitat *spiritum Zorobabel*, &c. 2. Paralip. cap. 21. ℣. 16. Dominus suscitat *spiritum Palæstinorum* contra *Ioram*, vbi animus consilium, voluntas bellum inferendi, ni velis intelligere spiritus illos quos Daniel nominat cap. 10. ℣. 20. Hier. cap. 1. ℣. 11. Spiritus regis Medorum suscitatur. Est & *Essentia incorporea, & anima hominis*, principium, & spiritus vitæ multis in locis Sap. 16. ℣. 14. *cum exiuit spiritus non reuertetur*, nec reuocabit animam; vbi spiritus vitalis & aura, cuius inspiratione viuitur, signatur. Sic Iacobi cap. 2. ℣. 26. Corpus sine spiritu mortuum est, id est, vbi inspiratio non est, argumentum est corpus non viuere. Hier. cap. 10. ℣. 14. Non est spiritus in conflatilibus: cap. 51. ℣. 17. Matth. cap. 27. ℣. 50. *Iesus emittit Spiritum*, seu moritur. *Mors autem separatio animæ & corporis* est. Luc. cap. 8. ℣. 55. reuertitur *spiritus puellæ mortuæ*: cap. 23. ℣. 46. ex Psalm. 30. ℣. 6. *Iesus patri commendat Spiritum suum*, &c. Et est tamen vbi spiritus, & anima differenter ponuntur: vt Luc. cap. 2. ℣. 46. 47. In Cantico Mariæ: Magnificat anima mea Dominum, & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo; vbi illud est intellectus, hoc affectus. Ita 1. Thess. 5. ℣. 23.

SECTIO V.

Apud Hebræos *Nephesch* anima, aliquando exponitur spiritus, & intelligitur habitus qui inspiratur, aut ventus vel aura: vel anima hominis essentialis: quomodo interpretandum illud Gen. cap. 2. Et *factus est homo in animam viuam*, seu vt Targum explicat, *spiritum loquentem, seu rationalem*, Psalm. 150. ℣. vltim. Omnes spiritus laudet Dominum, quod intelligunt de omni spiritum trahente, omnique gente & lingua, sed dilatari potest. Genes. cap. 35. ℣. 18. Egreditur anima in morte. Vide *Schindlerum* in Lexico de vocabulo *nephesch*, quod sæpe pro *Rhuach* vsurpatur. Id autem magis proprie spiritum significat, quanquam [illegible], vt copiose tradit *Schindlerus* in eius explicatione. Dicitur (inquit) 1. proprie de *vento*, aura, turbine, procella, aere elementali. 2. de *inuisibili*, siue corporeum sit, siue incorporeum, vt 3. *anhelitu*, qui & spiritus vitæ; *Sermone*, qui spiritus labiorum Dei; *affectu*, seu motu animi, mente, cogitatione, voluntate, superbia, ira, &c. vnde *ambulare post spiritum suum* est iuxta cogitationes cordis agere. Lege ibidem varia exempla. Item de spiritu animali, & vitali vsurpatur. Patet ex his *nullam in sacris esse significationem Magicam*, qualem spiritui tribuunt Paracelsici Magi. Neque enim locus Paulinus de singularis alicuius hominis spiritu seu insito, seu assistente loquitur, sed de *spiritu Ecclesiæ* totius, cui tribuit Epitheton [illegible], hoc est, integri. Integrum autem est non deficiens, aut languens siue in substantia seu viribus. *Spiritus ille Ecclesiæ* debet esse non pusillanimis, aut gradu deminutus, sed robustus, & promtus ad doctrinam cum fiducia ([illegible]) Actor. cap. 17. ℣. 11. [illegible] confitendum, & fidem prædicandam, ne vllo timore afflictionum labefactetur. In his etiam debet esse communis conspiratio in vnitate fidei, &c.

SECTIO VI.

IN Epist. ad Heb. 1. ℣. vlt. *Angeli* dicuntur [illegible] *administratorii spiritus*, qui in ministerium emittuntur propter eos qui hæredes erunt salutis. Matth. 18. v. 10. intelligimus cuilibet fidelium angelum custodem esse additum, quod & apparet ex Psalm. 91. v. 11. & alibi totas Ecclesias Angelus Domini circumdat Psal. 34. v. 8. Dan. cap. 10. vers. 20. vbi *princeps Ecclesiæ Dei Michael*. Non quidem de his spiritibus (Psalm. 104. vers. 4. Qui facis angelos tuos Spiritus, & ministros tuos ignem fulgentem: quem locum communiter vel de creatione secundum essentiam interpretantur, vel de apparitione: aliqui intelligunt inuersim quod dictum sit; qui ex ventis facis angelos, & ignem in ministros vertis, iuxta Psalm. 148. vers. 8. vbi ignis, grando, nix, fumus, spiritus procellarum seu venti faciunt verbum Dei, quod est etiam Syracidæ cap. 39. vers. 22. & seq. cap. 42. vers. 24. Sapient. 16. vers. 24. Psalm. 29. &c.) Paracelsici accipiunt locum Paulinum; veruntamen aliquis simpliciter quærere possit, annon & hinc sumi queat aliqua declaratio. *Ipse Deus pacis* (inquit Apostolus) *sanctificet vos totos* ([illegible]) perfectos. Iubentur enim fideles sancti & perfecti esse Matth. cap. 5. vers. 48. [illegible] 1. Corinth. cap. 2. [illegible], inter perfectos; qui iam in fide adoleuerunt, nec sunt infirmi, dubitantes adhuc de legis obseruatione & Iudaismo, qui informandi sunt amplius, & lacte cibandi donec adolescant in mensuram ætatis perfectæ, [illegible] Ephes. cap. 4. vers. 13. *& integer vester spiritus* ([illegible]) *& anima & corpus sine reprehensione seruetur*: quasi optaret oraretque vt non tantum dona Spiritus Sancti, & harmonia fidei; corpusque Ecclesiasticum sine labe conseruentur, verum etiam vt Liturgia spiritus angelici apud eos vigeat, & constanter permaneat, quomodo *Dauid* orat ne *Spiritus Sanctus* ab ipso auferatur, sed vt confirmetur *Spiritu spontaneo*, qui non tantum potest esse constans propositum in Deo colendo, & obedientia fidei, verum etiam *angelus custos alacris*, & promtus, qui arceat omnia, quæ animum eius pie affectum possint dubium reddere; aut difficilem. Verum hæc saltem [illegible] attigisse libuit. Videamus qualem spiritum nobis Crollana Magia fabricet.

Sectio VII.

CVius mirifice admodum de homine disserat, sententias quasdam annotabimus ex quibus intelligere possimus quidnam putet esse hominis spiritum, animam, & corpus.

1. *Homo dicitur esse quintum esse, seu quinta essentia maioris mundi* ita vt sit extractum quatuor Elementorum, cœli, aëris, aquæ, terræ (Nam ignem Aristotelis ignorat) pagin. 15. & 38.

Crollio Spagiricus homini ... Homo Paracelsico est quinta essentia mundi.

2. *Negat hominem disci posse ex homine*, quia ex maiore mundo sit cognoscendus pagin 14. quod natus sit ex cœlo & terra, quanquam pagin. 26. & seq. vltra modum prædicet notitiam ex seipso. pagin. 29. Qui cognoscit seipsum fundamentaliter, cognoscit in se omnia, DEVM quoque, &c.

3. Creatio eius pagin. 29. sic describitur: *Homo mundi copula animal admirandum & honorandum* (alibi magnum miraculum ex Hermete) sexto die LOCO *lapsorum angelorum* post reliqua omnia è limo terræ, seu totius mundi machina, visibili è cœlo, seu cœlestibus sphæris, & terra compacta, videlicet *è subtilissima essentia totius machinæ mundi in vnum corpus concentrata, extrahitur & formatur* à summo spagyro in formam corporalem, nimirum è præstantissimo composito & subtilissimo extracto totius mundi, *ex centro omnium circulorum*, &c.

Nota blasphemias ... Paracelsicas ...

4. Inde descriptio pagin. 53. *Homo est complementum operum Dei perfectissimum*, totius vniuersi completissima imago, & expressimum Dei simulacrum, in quo velut supremo artificio *consummata est omnis creatoris sapientia, & potestas. quia omnia in se continet, quæ in Deo sunt.* Ita pagin. 55. *nihil in toto mundo reperitur quod idem non sit etiam in vno homine.* Corpus Physicum Elementare visibile ex terra, corpus inuisibile insensibile sydereum ex astris firmamenti accipiebat, &c. Affingit enim homini *duo corpora*, quanquam pag. 15. 16. etiam sit quadruplex.

Homo quid ...

5. *Spiritum vitæ vult residere in corpore inuisibili, vere homo est spiritus sydereus*, inquit pagin. 35. pagin. 32. Corpus visibile ab Elementis habet, sed inuisibile, quod est animæ vehiculum, sydereum, æthereum, astrale à cœlo, seu firmamento possidet. Spiritus sydereus est homo inuisibilis, firmamentum, omnia in se habens. *Homo æternus habitat in anima.*

6. Pagin. 33. *Homo trinunus compositus est trinum in essentia distincta, ex terreno corpore, spiritu æthereo,* (schamaijm) *ac vita viuificante anima* à Deo inspirata, & Dei domicilio. Hanc esse quoque sententiam Pauli 1. Thessal. vltim. in margine notat, & probat. 1. Sacris literis, quia sic *sanctissimus creator Trinunus voluerit in homine manifestari.* 2. consensu *Philosophantium è lumine naturæ.* 3. negantium connectione, quia fatendum sit hominem è Limo terræ per verbum FIAT creatum esse, & *ex ore Dei æternum spiritum* (quem eadem pagin. *eundem facit cum Deo* inquiens: Spiritum seu mentem à Deo habet. *Quid enim aliud est spiritus hominis ab altissimo inspiratus; quam ipse Deus in nobis habitans?*) *Limus* terræ duplex est; visibilis & inuisibilis, corpus ex terra & aqua; vita seu incola ab aëre, & igni; id est, firmamento, hoc est, Spiritus sydereus; qui vere homo est non caro, & sanguis.

Homo habet duo corpora Elementare & spirituale: deinde animam. spiritus duplex ... quoque anima duplex, mortalis & immortalis.

7. Spiritum illum vberius declarat per hæc effata: *Spiritus sydereus est vita corporis*, sicut *spiritus Domini est vita intellectualis animæ.* Item *duæ animæ*, seu duo spiritus *sunt in homine mortalis* ex Limo, estque vita corporis: *Immortalis* ex Deo. *Spiritus vita est animæ: Spiritus & anima sunt vita corporis.* Pagin. 36. vocatur *astrum* quod nihil aliud sit quam *corpus insensibile*, inuisibile, spiritus viuus, increscentibus sine, in hominibus cum ratione, cum contra *corpora* sint *astrorum excrementa*. Vocatur & homo sydereus, olympicus, internus, *Gabalis* (inde Gabalistica Magia) *Incorporeus idem cum astrorum firmamento sicut ab eo cum uius est idem.* Hoc sydereum corpus & spiritus attrahunt ad se vires astrorum propter *virtutum magneticarum* affinitatem (vnde *Gamaheos quartam speciem Magiæ*, qua adminiculo artis omnia inuisibiliter, & spiritualiter facere possumus; quæ natura fine arte:) Et quia *in astris firmamenti latere putat omnem sapientiam animalem, artes, scientias omniumque rerum cognitionem*: ideo statuit per spiritum illum sydereum ex cœlo *hominem attrahere omnem notitiam, scientiam, sapientiam, artes: Cælo omnia esse notissima*, omnes actiones & euentus hominum in astris depictos esse, &c. Verum hæc sufficiant ad spiritus, animæ, & corporis iuxta Paracelsicos cognitionem.

Vere homo (stulta hæc confer cum mysterio incarnationis Christi, & redemtionis nostræ, &c.) Spiritus est incorporeus & tamen corpus, quia natura Paracelsicas ex incorporeis nascitur corpora. Hoc vndeunde est sapientiæ ... Plotinicæ Paracelsistis Paulo exposita.

Si itaque audire volumus istas vesanias, & blasphemias, Sanctus Paulus orauerit vt Thessalonicensium corpus Physicum, hoc est, aspectabile, elementare, ex visibili terræ limo factum: Deinde anima, Dei scilicet ipsius essentia ex ore Dei inspirata, & sic secundus hominis spiritus. Tertio homo verus (quasi prior sit nothus) qui est spiritus sydereus, & internus olympicus (quasi duo sint homines in vno) sine reprehensione conseruetur, ita vt omnes Thessalonicenses sint vti perfecti ex limo crasso Elementari, limo subtili spirituali & astrali, cuius beneficio omnem sapientiam ex astris attrahant magneticè, & essentia Dei inspirata compacti.

Sectio VIII.

VErum ista esse deliramenta, & blasphemias, ex quibus spiritus Paracelsicus innotescit, non est difficile demonstratu.

1. *Ista sunt improba Magia* qualem professus est *Agrippa, Tritemius, Scotus, Arthephius, Techellus, Paracelsus*, & similes fundamenta.

Nota argumenta blasphemiarum & deliriorum Paracelsistarum.

terno, vetere, & nouo, ad sua commenta realia transferre, quemodo Metaphorica ista de homine lupo, vulpe, &c. transformant in essentialia: sed quod sine principio, & demonstratione dicunt, eadem facilitate reiicitur, qua dicunt nec digne forent istæ fatuitates verbis, nisi imperitorum, iuuentutisque causa, in manifestam lucem ex fumis, quos cum magno fastu, & splendore, opinionoque arcanæ, sydereæ, & cœlestis sapientiæ edunt, chartisque publicis illinunt, forent protrahendæ.

Nihil alioquin tam absurde dici potest quin inueniat assertorem, & patronum contemptum aliorum, quemadmodum videmus *Crollium*, alias peritum chymicum *Paracelsi* stultitiis deceptum tantum eis tribuisse, quantum Philosophorum, & medicorum cæterorum dogmatibus nullis. Is si noluisset attendere quod *Christus* Matth. 10. vers. 28. de vno vnius corpore, & anima vna loquitur, quodque *Paulus* 1. Corinth. 15. vers. 35. & seq. alibique sacra Scriptura frequenter profitetur, saltem cauere debuisset ne doctrinam Christianam corrumperet, & *Christo* Saluatori nostro vnum corpus ex *Maria virgine* daret, aliud ei ex astris firmamenti, quod non esset ex parentibus affingeret, atque ita mirificæ hæreseos inscius fieret autor.

Sap. 9. 15. Si homo habet duo corpora, vnum ex parentibus, alterum firmamenti, etiam Christus habuit duo, atq; ita non totus secundum carnem natus est ex parentibus.

Quia vero etiam homo ratione corporis cum bestiis, & plantis conuenit, num & his duo corpora sunt asserenda? Præterea cum subiectum medici sit corpus non intelligibile, sed sensibile, & aspectibile, ad quod ratio sanitatis, & aduersæ valetudinis pertinet, illud alterum vel medico, medicinaque carebit, vel sanitati, & morbis non erit subiectum. Cogita vero quid hinc porro de peccato peccatiq; stipendio, de baptismo, & regeneratione, aliisq; multis sequi possit.

Per baptismum certe non regeneratur nisi vnum corpus animatum, quod per peccatum erat mortuum. Illud alterum aut non obnoxium erit peccato, aut insanabile manebit. Prius non potest dici. Neque enim quicquam in homine est impollutum, nec vlla pars gloriæ de puritate Esa. 1. v. 5. 6. cap. 64. 6. Rom. 3. per totum. Quod si non est sanatum quid, nec assumptum a Christo. [illegible] *At Christus totum hominem assumpsit, vt totum sanaret, inq; eo imaginem Dei restauraret.* Quod si sanari debuit, ægrotauit totum, non tantum spiritualiter, sed & corporaliter morbis subiectum. Quæ est ego illa medicina quæ nobis alterum corpus hominis iuxta vtrumq; statum, secundum, & aduersum describat, sanitatemq; & morbos explicet, & ratione, experientiaq; medicationem doceat? An contenti sumus fabulis & nugis phantasticis *Paracelsi*? Verum hæc hactenus.

13. *Hominem ex quatuor elementis extractum*, (Ex principiis Seuerini semen hominis spirituale ex orco orphei attrahitur per astra firmamenti. Ibi concipitur induitque sibi corpus spirituale olympicum. Iste est Gabalis, homo sydereus inuisibilis, qui in elementarem regionem demissus assumit elementa spiritualia interna, & principia, tandemque vt possit videri, circumponit sibi elementa crassa, anima in materia existente, & sibi corpus adaptante. Quale est superius, tale & inferius. Ita minor mundus nascitur incredibili seminis scientia, &c. Hæc phantasmata tanti habentur quanti non vlla generatio naturalis apud Aristot. & Gal. aut Hippocratem.) Cum quibus ideo habeat familiaritatem tantam vt sine eis viuere non possit, *in quatuor sic secat*, vt dicat habere singula membra *quadruplicia* respondentia totidem membris (verbi gratia: Cordi, &c. magni mundi secundum numerum quatuor Elementorum, cœli scilicet, aëris, aquæ terræ, quibus ægrotantibus totuplicem quoque medicinam accommodat, quanquam interim pag. 15. doceat *omnia membra vnius esse operationis.* Sane & *Hipp.* cum *Galeno* membra similaria corporis nostri ex quatuor seu *humoribus* seu *elementis* Symbolicis constituit, idque iam receptum est in tota Philosophia, Platonica, & Aristotelica, nec aliter senserunt veteres, recentesque Chymici, Arabes, Latini, &c. nisi quod in elemento ignis sit dissensio. Hic enim duplex est Peripateticis, cœlestis, & elementaris.

Homo quadruplex.

Deinde quod attinet ad essentias quas chymici extrahunt, eas vocant, censentque esse non quartas, sed quintas naturas à Deo ex cœlesti naturæ analogo corpore sic factas, vt triplici (aliis quadruplici) specie facultatum, potentiarumque interiorum sint idonea subiecta, quæ nostri declarant nominibus *spiritus innati, humidi primigenij*, & *caloris insiti*, quibus si *Salem* adiicias habebis illum numerum quaternarium crasso elementorum corpore conclusum. Sed explicatio Paracelsica dissidet. Per quatuor elementa spiritum mundi fœcundantem, cœlesti calore delibutum, dispergi, facilè donare cum *Aristotele* poteramus.

Spiritus vndique sparsus per cœlum elementa, & mista.

Itaq; cum aëre, aqua, terra, & igne æthereo nutrimur, intelligimus non crassamenta ista principaliter, sed eis commissam spiritualem quandam essentiam, quæ in mistis nutrimentis, tum ea elementis accepta, & per ea distributa coagulauit, tum ex seminis emersit, cum oporteat plantas, & animalia nutriri his quibus constant.

Inde vero non fit homo quadruplex, multo minus omnia membra vnius sunt operationis. Quis enim quæso affirmet, nisi delirus, eandem esse operationem oculi & partium eius, quæ auris, linguæ, cordis, pedum? Aut quis eadem tribuat sanguini, carni, ossibus, ligamentis, venis, neruis, arteriis, &c. Quis neget quasdam functiones, & earum organa esse generalia, quasdam singularia, & propria, cumque insitæ vires sint in potentia, oportere actum quendam perpetuum adesse, à quo per efficacia organa exuscitentur, vti nouimus fieri anima præsente cum spiritu & calore liturgicis, cordisque perpetuo motu, & inde influentibus vitalibus præsidiis? Ab his quid attinet discedere, & quædam mystica comminisci, quæ cum sono verborum videantur esse

diuer-

diuerſa à priſca medicina, phyſica & anatomia; tamen nec ſunt, nec eſſe poſſunt alia? *Vbi verò ſunt illa magni mundi membra, cor, epar, cerebrum, & reliqua?* Riderent Paracelſici ſi *Galenus* ea monſtraret in ſimia, porco, aut alio animali maioris mundi. Atqui hic non tantum externa ſpecie ſunt ſimilia, ſed & internis viribus, & functionibus adeo analoga, vt ſæpe inter vias beſtiam homine aliquo excellentiorem, vti videre eſt in morionibus; maniacis; phreneticis, & ſimilibus, qui ratione ſunt debilitati.

Tolerabile & hoc eſt, cum, *quod cor innuat, cor vocant* analogum, vt vinum bonum, crocum, meliſſam, &c. Sed vbi iſta corda in cœlo, aëre, aqua, terra, corporibus ſimplicibus? Cor organicum membrum eſt, & diſſimilare, cumque ex carne potiſſimum conſtet, caro illa item non eſt ſimplex. Monſtretur cor compoſitum, & contemperatum in aëre, & homogeneis. Sine demonſtratione euidente, qui velit phyſico credere, non eſt compos mentis. Non enim ſufficit opinio, aut verborum ſonus ad fidem faciendam ſenſibilibus rebus.

Spiritus vitæ. 14. *Spiritum vitæ* vult reſidere in corpore inuiſibili. *Viſibile* ex Elementis conficit: *Inuiſibile* ex aſtris trahit, eſtque idem, qui *ſpiritus ſydereus*, quem & *verè* (vniuoce) *hominem* vocat. Quia vero etiam Elementa geminat, diuiditque in interna, & externa latentia, & aſpectabilia, ſubtilia, ſpiritualiaque, & craſſa, oportet nos ſi incipimus à notis nobis ſecundum ſenſum primum in homine ponere craſſa, & elementaria membra, vti oculis, & tactui occurrunt. In his concipiendum eſt eſſe elementa interna, quæ per chymiam extrahuntur, vt ſit igneum, quod eſt oleum, & aereum, quod ſpiritus; aqueum, quod eſt mercurius, & terreum, quod Sal: Vt in vino eſt oleum, ſpiritus vini, aquoſitas, & tartarus, qui iterum in quatuor poteſt diſſecari; Sali vero maximè reſpondet.

His duplicatis elementis (quanquam ſecunda illa chymica non ſint vera elementa, ſed elementata, corporaque miſta) infigendus eſt Spiritus quidam ſydereus, qui ſibi coniunctum habeat alium ſpiritum, qui vitæ dicatur, cui etiam ille ſubſtratus eſt tanquam materia: in hoc vitæ ſpiritu tandem hærebit anima. Hæc videntur eſſe noua, & magnis ampullis quoque ſic propoſita, quaſi toti medicorum, & philoſophorum ſcholæ fuiſſent ignota. At ſunt ſumpta ex noſtrorum doctrina.

Animam, & aſpectabile corpus eſſe diuerſiſſimas naturas pridem ſcimus. Has coniungi non poſſe niſi per vinculum duplicis naturæ, ita vt aliqua accedat ad corpus, aliqua ad animam iam olim notum eſt. At corpus accedit ſanguis vitalis, in quo, quanquam non immediatè Deus ipſe pronunciat *animam* eſſe Leuitic. 17. verſ. 11. & 14. Deuteronom. 12. verſ. 23. Ei inhæret *calor*, & *ſpiritus* quæ duo vnam eſſentiam conſtituunt, & proximè attingunt animam. Sunt ergo *quatuor res in homine Anima, calor cum ſpiritu, humidum primogenium cum ſanguine* (in exanguibus proportionale eſt) *& corpus organicum ex ſimilaribus diſſimilaribusque conſtitutum.* Omnia illa non iam, cum naſcitur homo, ex elementis ſeparatis componuntur; ſed in principio creationis ſunt coaptata, poſteaq; per ſemen propagata.

Vnde *Adami* vniuerſa progenies ex *ſanguine & ſemine* (hoc enim eſt ex illo accedente peculiari informatione in ſuis organis) eſt orta, vt & *Paulus* dicit Actor. 17. verſ. 16. Et D[illegible] appellat Geneſ. 3. 15. vt & Geneſ. 1. verſ. 11. de plantis; & de *Abrahami* poſteritate Geneſ. 12. verſ. 7. & alibi.

Ita & nutriuntur homines, vt ſanguis, & quæ ex ſanguine ſub forma alimenti, fiunt, ſint vltimum nutrimentum partium ſimilarium, ſanguis autem naſcatur ex alimentis foris aſſumptis, & coctione, accedente artificiali in nonnullis, naturali præparatis. Iuuant autem eius generationem *humores elementares*, ſicut ſpiritus, vapor ille ex ſanguine proueniens, aliquid trahit ex aëre inſpirato, cum quo par eſt credere eſſe mundi cœlique quendam diſpoſitum ad vitam, cum non ſit veriſimile ex mero aere circa nos, qui ſæpe fœtidus, & corruptus eſt, vitalem, & animalem ſpiritum augeſcere.

Quod attinet ad quatuor illas in ſimilaribus eſſentias, eæ ſunt corporum partes nobiliores, & agnoſcuntur ab his, qui *humidum primigenium calorem, & ſpiritum* ſingulis tribuunt. Quid ergo iam eſt in quo nobis aduerſantur Paracelſici? Crolliana ſaltem examinemus. Homo dicitur habere corpus viſibile ab Elementis. Iam autem eodem *Crollio* iudice Elementa ſunt viſibilia, & inuiſibilia.

Non ergo tantum viſibile erit ab elementis. Deinde Deus ex puluere terræ totum fecit, non collegit materiam ex locis diuerſis. Is qui potuit verbo condere omnia ex nihilo, etiam potuit *Adami* corpus aptum fabricare ex puluere arido, & hunc pro variis membris, vſibusque variè diſponere. Quæ in homine ſunt, analoga ſunt externis, nec planè eadem vniuoce. Hominis corpus in puluere erat potentia diuinæ ſapientiæ. In eundem puluerem recidit decreti pœna ob peccatum, quod alias nunquam eo perueniſſet, vti nec angeli ſunt mutabiles. Si itaque tribuendum homini eſt etiam inuiſibile corpus, idem eiuſdem erit originis, eique ſacris literis maior fides quam Paracelſiſtarum nugationibus.

Corpus inuiſibil. hominis. Præterea corpus illud inuiſibile, generali quidem modo corpus eſt; at ſpeciali non item. Nihil enim aliud eſt quam portiones ſingulorum membrorum integrantes, nec poſſunt per ſe corpus hominis organicum, potentia viuum, conſtituere. Diſſolue ventriculum in ſpiritum [illegible]

delirat de notitia hominis *ex maiore mundo*, refutantur ab ipso vbi ampullose garrit de notitia hominis, & omnium externorum, atque adeo etiam Dei *ex seipso*. Vnumquodque scitur ex caussis insitis, & proprijs. Quæ foris sunt, spuriam tantum notitiam ex comparatione mutabili reddunt. 3. Creatio hominis satis patet ex Genesis 1. & 2. Iob. 10. ℣. 8. 9. 10. 11. 12. vbi visitatio Dei custodit spiritum, hoc est, vitam hominis inspiratione saluam. Psal. 139. & alibi.

Creatio hominis.

Quod ergo primum dicitur *homo mundi copula. & compendium*, id methaphorice dicitur, & quia est *imago Dei*, simulque ex terra, seu corporeis elementis factus; quanquam Deus ad mundi complexum non pertineat. *Magi* diuidunt mundum in firmamentum cum aere, & terram cum aqua. Hæc vti sunt, visibiliter, & inuisibiliter perhibentur in homine conuenisse, vt homo quasi centrum sit, & concursus seu complexio compendiaria mundi. Sed comparatione ista sunt, non per essentiam; Et quædam *potentia eadem*, non actu, vti patet omnibus.

2. Quod *Hermes* ille *Ægyptiorum magus* hominem vocat *magnum miraculum*, secundum quid possit concedi; sed *magi* hyperbolicis locutionibus, & se & alios decipiunt, explicantque illud *miraculum* ita, vt mendacissimi reperiantur. Vah *miraculum eum, qui cum diabolis in inferno æternum vlulare cogetur, ni à Christo sit liberatus.*

Homo Hermetis

3. Loco angelorum lapsorum creatum esse, licet aliqui ex priscis senserint, tamen non conuenit scripturæ. Nam cum iam omnia essent creata, & Deus quiesceret finito die sexto, adhuc erant omnia bona valde. Homo creatur die sexto ante Dei quietem. Angeli ergo nondum erant lapsi creato homine. Quod autem id factum prouidentia euentus existimatur, etiam hoc friuolum est. Dei enim decretum erat *hominem creare ad imaginem suam*, non autem supplere futurum defectum angelorum, qui ad Dei imaginem non sunt creati.

4. Limum terræ esse totius mundi machinam visibilem, ridiculum est. Historia sacra *puluerem* vocat, *quem Deus sua potentia, & scientia ita elaborauit vt corpus hominis masculi euaserit*, ex quo postea *Eua* fœmina educta. Vniuersa machina mundi puluis non erat. Deinde cum idem Magus pro suis deliramentis defendendis *Limum illum* chymice diuidit in *crassum corpus*, & *spiritum intus latentem*, ausu magico diuidit. Putat istud stultorum genus statim credendum esse, quod ipsis delira phantasia suggerit. Eiusmodi *petitiones principiorum* sunt in plerisque.

Limus terræ.

Diuisio limi.

5. Magis delirum est quod *hominis corpus dicitur factum è subtilissima essentia totius mundi, & cælestibus sphæris.* Vbi est illa subtilissima essentia in cadauere? Terra es, & in terram redibis. Quis autem est ille Chymicus qui sua arte, & furnulis possit ex homine elicere totius machinæ mundi subtilissimam essentiam? Spirituosum quid extrahitur, sed unde scis illud esse subtilissimam mundi essentiam? An tu etiam mundum destillasti? Vocatur *microcosmus*. At à dici ad inesse non valet consequentia; Non si quis Vrbanus dicitur, etiam esse Vrbanum necesse est. Secundum quid homo cum bestijs *microcosmus* à veteribus, qui mundum animatum & magnum animal vocarunt, dictus est, non quod omnia mundi externi aspectabilia sint in homine inuisibiliter, vt delirant Paracelsici Magi.

Corpus hominis ex quibus.

6. Deum egisse *Spagirum* in hominis creatione, mendacium est principio carens. Reliqua verba sunt inanes nugæ.

Dei Spagirus.

7. Hominem esse *vniuersi imaginem completissimam* tam post lapsum est falsum, quam ante lapsum. Deus eum fecit *ad imaginem & similitudinem suam*, non ad imaginem mundi. Sumta autem ista stultitia est ex *Trismegisto, qui mundum Dei, hominem mundi imaginem* vocat. Sed supra audiuimus spiritus mundani sapientiam esse stultitiam, & deceptionem.

8. Hominem esse Dei simulacrum, hoc est, similitudinem, & imaginem in sui integritate nouimus. Sed & hæc nouimus quod post lapsum ante conuersionem magis sit diaboli imago quæ abolita per Christum oportet illam instaurari. Hoc autem inchoatur quidem in hoc seculo, sed complebitur in altero, vt *Paulus* docet 1. Corinth. cap. 13. vers. 9. 2. Corinth. 5. 1. Iohan. 3. v. 2. Debet autem imago illa sic prædicari ne *filio Dei* derogetur Hebr. cap. 1. ℣. 3. Coloss. cap. 1. v. 15. *Si filius est patris completissima. & absolutissima, perfectissimaque imago, non homo creatura.*

9. In homine consummatam esse omnem creatoris sapientiam, & potestatem, mendacium est. Sapientia enim & potestas Dei est infinita; at creatio hominis finita; Et Deus longe plura potest quam nos capere possimus Ephes. cap. 3. vers. 20. Syracid. cap. 42. vers. 17. & sequent. cap. 43. vers. 31. & sequent.

10. *Hominem omnia in se continere quæ sunt in Deo, Sathanicum mendacium* adeo est, vt sit execrabile. Neque enim humana, quæcunque sint, infinita sunt, nec concessa homini sunt omnia. Volebat *Eua* scire & posse omnia quæ Deus, sed magna spe excidebat. Lege Dei ipsius cum *Iobo* expostulationem. Quod autem *Magi* quorundam humanorum faciant cum diuinis collationem; ex primum essentiam non explicant, sed incerta similitudine adumbrant aliquid. Deinde quis est ille qui omnia diuina cognouit, vt ausit dicere eadem esse in homine? vide Rom. 11. ℣. 33. 34. 35. Hiob 36. ℣. 23. Es. 40. ℣. 13. 1. Cor. 2. ℣. 16.

Sathanicum Crollii mendacium.

11. *In toto mundo nihil inueniri quod non etiam sit in homine*, ridicula fatuitas est. Monstra in homine Antimonium sursum deorsum purgans: Monstra Rhabarbari extractum, Moschi essentiam, & reliqua. Non quod obliqua, & obscura aliqua comparatione iuxta phantasiam tuam stultam videtur idem esse, est idem. Estne in homine naturaliter etiam Diabolus, Angelus, Infernus. pag. 15. *Crollius* ex suo *Paracelso* scribit *Deum singulis elementis peculiares spiritus indidisse* ne essent vacua (quasi vero vacua sine illis in quorum corporibus dicitur latere elementū spirituale, & in hoc astrum elementi) Recensentur Nymphæ, vndenæ, Melosynæ, Sirenes, Gnomi, Lemures, Sylphes, Montani, Zonnei, Pygmæi, Vmbratiles, Syluestres, Satyri, Gigantes, vulcanales, Pennates, Salamandræ, superi,

vel quatuor principia, minimè habebis ventriculum, etiamsi dissoluta iterum componas. Si vero velis ventriculum, cor, cerebrum, epar, oculum, & extera esse formales rationes singulorum, vt cum oculus vniuoce oculus dicitur esse quando potentiam videndi habet, & actu, cum opus est, videt, non potes Spiritum corporeum dicere, nec hominem sic abstrahere, vt fiat nihil nisi Idea, aut Mathematicum quid. Qui quæso *homo sit tantum ille spiritus astralis in quo vitalis resides?* *Socrates* animam potius hominem vocabat, idque consentaneè sacris literis, quæ *corpus vocant tabernaculum hominis*, & cum anima Lazari è corpore excedebat, non corpus homo, vel Lazarus dicebatur, sed anima; & sic Patriarchæ, quorum corpora computruerant, Deo viuebant. Nugæ sunt cum dicit: *vere homo est spiritus sydereus*, corpusq; inuisibile, vt iam patuit. Eiusdem censûs & hoc est: *Homo inuisibilis est spiritus sydereus ex astro:*) per quæ modo virtutes, & potentiæ designantur, modo essentiæ corporeæ, tincturæ, semina, &c.).

Astra.

15. Porrò *in homine inuisibili, qui sit spiritus sydereus, dicit esse omnia*, vtpote habente in se omnia. Hæc Mathematicè, seu per abstractionem, & fictionem Ideæ possunt concedi, sicut cum Logici definitionem hominis pro homine ponunt. Si vero secludas spiritum illum à partibus elementaribus, & anima, falsum est, siue illud OMNIA interpreteris de omnibus rebus in vniuerso iuxta prædicamentorum amplitudinem, siue tantum in his ponas, quæ ad hominis integritatem pertinent, quanquam non omnia omnibus sint concessa, nec vnus sit hominis status, sexus, ætas, & reliqua, adeo vt ne humana quidem omnia sint in omni homine. Temeritas Paracelsica, & Magia phantastica confudit contemplationem Crollianam. Partes elementares sunt aliquid hominis. At in his est spiritus ille, non autem hæ in spiritu. Quomodo erga firmamentum istud in se habet omnia?

An in homine sint omnia.

16. *Homo æternus habitat in anima.* Ridicula nugacitas. Antiquæ fabulæ tricorporem quendam *Geryonem* fuisse produnt à quo interempto Hercules boues Iberos abegit. Diodor. Sicul. lib. 5. tres *Chrysauri* robustissimos filios appellat. Nostrates *Magi ex singulis* hominibus *tres* faciunt. Vnus est externus *Elementaris*, capsa potius hominis quam homo: alius est *verè homo*, qui dicitur internus, nempe spiritus ille sydereus, homo inuisibilis omnia in se habens. Hi duo homines sunt mortales.

Tres homines Crollii.

Tertius est *æternus*, cuius habitatio est in anima, quæ inhæret vehiculo sydereo homini. Iam ergo nouus ordo proponitur: 1. Homo *externus* Platonis illa tunica quæ circumuoluta est homini (ἀνθρώπῳ) Leoni (τῷ λέοντι) & variæ bestiæ (τῷ ποικίλῳ θηρίῳ) 2. Homo *internus* spiritus sydereus; 3. *Spiritus* vitæ: 4. *Anima.* 5. *Homo æternus.* Vnde hæc sciunt Paracelsici? Ex *magia* sua stulta, seu sapientia illa quam *Paulus* vocat stultitiam. Quilibet alias homo, eo ipso quod est, singulare indiuiduum est. Hominem docti *sempiternum* ratione animæ vocant, non *æternum*. Habet enim principium per creationem, vel generationem naturalem. Absurdum autem est eius habitaculum esse animam, quæ ipsa per se dat esse homini, & in corpore, tanquam in domicilio, vt tropice loquuntur, habitat, cum re vera sit altera pars essentiæ humanæ. Quod attinet ad diuersas considerationes, vt: cum modo *anima homo* dicitur, modo *totum ex corpore, & anima* ex quibus homo perfectus est: modo *internus, & spiritualis* vocatur in sacris: modo externus, & carnalis: modo bestialis, dæmoniacus, angelicus, &c. ex neutiquam diuersos essentia homines faciunt, neque alterum alteri includunt. Vanitas ergo vanitatum est CROLLIANA ista sapientia.

Imo 4. homines: 1. homo externus. 2. Spiritus sydereus, 3. Anima, 4. homo æternus in anima.

Qualitates, & adiuncta mutare in essentias, ad essentialia enunciata est hominum ab omni ratione sapiente alienorum, & sane Paracelsistæ isti nec curant Dialecticam sapientiam, nec discunt. Ideo non mirum est, quod pro immortali anima, & immortalitate in anima existente dicant hominem immortalem habitare in anima quæ & ipsa homo vocatur; cum dicendum esset cum CHRISTO *animam non posse occidi.*

Quod ad rem attinet, *anima æterna*, vt & totus homo, dicitur esse destinatione diuina ab æterno. Platonici volunt exemplari diuino esse æternum. Sacræ literæ indicant in tempore hominem esse conditum cum ante non esset. Quicquid autem aliquando non fuit, ei adhæret in se potentia, vt aliquando denuo non esse possit. Nam ad principium inclinant omnia. Externam potentiam igitur fatemur, cum dicimus animam esse immortalem, id est, interitus expertem.

Quis homo æternus.

Talis enim est non natura ortus sui, sed voluntate creatoris, qui non animam tantum, sed totum hominem fecerat immortalem, & ad suam imaginem, vt liber Sapientiæ habet cap. 2. vers. 23. vbi *mors aduentitia per Diaboli inuidiam opponitur imagini Dei*: Ita cap. 1. 14. *Paulus* 1. Corinth. 15. vers. 42. & seq. etiam *corpus* propter peccatum corruptibile docet *induere debere incorruptionem, & immortalitatem.*

Si tunc interrogabis *magum* Paracelsicum, confiteri cogetur hominem alium æternum habitare etiam in corpore. Ecclesiastæ. 7. vers. 30. Deus fecit rectum hominem: Ipsi vero sibi quæsiuerunt multas adinuentiones (multa disputant de homine; quæ nunquam venerunt in mentem Dei aut naturam hominis.) Quid dicet de *Elia, & Enoch*, & eorum corporibus, quæ corruptionem sub extremum diem non videbunt, & quid de corpore Christi? Ecce quot homines habebimus in vno. Et tamen *Crollius* hanc Paracelsicam stultitiam vltra omnes extulit, adeo vt à *Nos temporibus* simile editā, neget pag. 56. & 67. (*Nullus mortalium in vniuersa philosophia & medicina indubitato talis fauore tā ardua, & abdita arcana scriuit, ac in publicū protulit sicut Theophrastus ille Paracelsus, vir, &* Philo-

Hyperbolica laus Paracelsi.

Philosophus omni æternitatis memoria, & honore dignissimus (neque tamen Elias Artista) *cuius perituris [illegible] adhuc inuentus* (excepto Crollio, Seuerino Dano, &, qui prior fuit, Basilio Monacho, aliisque præceptoribus Paracelsi, Tritemio, Techello, Cornelio Agrippa, &c.) *qui attingere, ne dum superare potuerit*, VERVS (ex somnio magico, & spectris specularibus) *Medicinæ Monarcha* & primus microcosmi *Medicus, qui de interno homine* (figmento deliro) eiusque *officio à Deo creato* (per febrem in somnio, aut specu Platonico figurato) *item de magnorum morborum incurabilium* (qui ob occœcatis Crollio sunt & manent tales neque vnquam curari possunt) *originem tam naturali quam Metaphysica à temporibus Noe solus* (nisi quod furatus est ex Hermete, Techello, Agrippa, Tritemio, Sagis, Carnificibus, Diabolo, &c. *scripsit, quod è superiorum ætatum medicis ne per somnium villi in mentem venit, &c.* (qui enim potuerunt tot monstra, quæ Diabolus per magum istum eructanit? Sed tamen olim etiam similia fuerunt vt ex Plinio cognoscere est.) Item pag. 56. & 57. Aduersariis suis millies melior Paracelsus, Germaniæ immortale decus (dedecus.) Quantum Deus Germaniæ fuerit apparet ex omnium Doctorum Germaniæ, Galliæ, Italiæ, &c. vituperiis, qui supra quam credi potest, *omnium scientiarum diuinarum, & humanarum absolutam* (nullam) *habuit cognitionem.*

Ridicula Crollii de morte præmatura Paracelsi fabula.

Ohe *Crolli* Idolum illud tuum cur non adorasti? Ignorauit ille infelix homo suam vitam regere, & se ab illis morbis, morteque defendere à quibus, & qua aliis immunitatem longam promisit, te ridiculum commentum fingente, quasi *veneno aduersariorum è medio sublatus sit, qui diu per naturam, & artem suam viuere potuisset.* Non cogitas medicinam istam admirabilem debuisse etiam venenis resistere? si non resistit, quanta est eius gloria? Nos sacris literis credimus in quibus hæc de Salomone Deus. 3. Reg. 3. vers. 12. *Ecce feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens in tantum, vt nullus ante te similis, tui fuerit; nec post te surrecturus sit:* qualis legitur etiam si non futurus fuit tam sapiens quam Salomon, cadit Crolliana gloria.

17. Hominem ad imaginem Dei creatum, quia exemplar quoddam Dei est, in quo Deus aliquo modo se manifestauit, Theologi variè exponere conati sunt, vt non tantum attributa Dei, sanctitatem, perfectionem, dominandi in inferiora potentiam, amorem, iustitiam, bonitatem, immortalitatem, intelligentiam, reminiscentiam, scientiam, omnipræsentiam, omnipotentiam, & alia, quæ docendi causa, cum in Deo sint essentialia, per qualitatum vocabula, & modos, enunciantur ostenderent, verum etiam essentiam vnam tribus personis comprehensam. Sed multis modis vacillat comparatio, non modo in statu peccati; in quo spiritualis imago amissa penitus, vix instaurari in hac vita incipit, ipsumque instaurationis initium adeò occultatur carnalibus imbecillitatibus, vt aliquando planè non appareat, lateatq; in occulto homine cordis; sed & cum integras consideratur.

Quis enim immensitatem, & æternitatem Dei mensuret, etiamsi *Hermes Ægyptius ille magus* modum ausus sit comminisci? *Nondum apparuit*, inquit Iohan. 1. Iohan. 3. v. 2. *quid erimus. Paulus in hac vita videt in ænigmate. Esaias negat homini innotuisse parata electis à Deo. Iob, Syracides, & alij* sancti confitentur idem. *Augustinus* profunditatem Dei exhaurire non potuit. *Paulus* Rom. 11. vers. 33. exclamat: *ô altitudinem sapientiæ, & scientia Dei*, incomprehensibilia iudicia eius, & inperuestigabiles vias eius pronuncians.

Esa. 64. v. 4. 1. Cor. 2. 9.

Quidam ob hanc difficultatem negarunt Deum sub Categorias cadere, & definiri posse. Psalm. 40. vers. 6. Domine quis similis tibi, seu nulla est ad te comparatio. Psalm. 86. vers. 8. Iob. 4. 17. 18. 19. & cap. 9. per totum cap. 11. vers. 7. & seq. cap. 12. vers. 12. & 13. sapientiæ conferuntur peccatorum & Dei. cap. 15. vers. 14. 15. 16. homo ad Deum relatus putridus est. cap. 36. 22. Deuteron. 4. 15. & seq. Quod manifestatum nobis est in scripturis, id de Deo scimus. Ex homine, seu nostra natura quid? Apostolus Rom. 1. vers. 19. 20. *Inuisibilia Dei à creatione mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspici* dicit, ita vt aliqui (dico ALIQVI: imò pauci admodum) cognoscere potuerint esse mentem æternam, cunctorum creatricem, gubernatricem, conseruatricem, bonam, iustam, castam, sapientem, omniscium, omnipræsentem, omnipotentem, &c. Sed quam id imperfectè, & variè? Quam perplexè, & dubitanter? Itaque & transtulerunt eius maiestatem, & honorem ad creaturas, hasq; & putarunt creatorem esse, & cultu diuino prosequendas, in quo non Græci tantum, & Romani diabolum colentes errarunt, sed & ipsi Iudæi Idololatræ, & Ægyptij, à quibus sapientia stulta ad cæteras gentes peruenit. *Magi Paracelsici* arbitrantur Deum esse Palmam, cuius omnia vnico obtutu hominis possint comprehendi.

Nota hæresin anti-trinitariam magi.

Itaque ad id impietatis ascendit *Crollius*, *vt spiraculum vitæ nobis inflatum diuinam essentiam esse putet, & omnia Dei in hominem includat, &c.* Hic *Trinitatem* monstrat. Quo quæso argumento? *Tres sunt essentiæ hominis*: tempe: *Terrenum corpus, spiritus æthereus, qui & balsamum dicitur, & anima.* Ergo ne & tres essentiæ sunt in trinitate? ô te impium magum, Deus vnus essentia est, trinus personis tam profundo mysterio, vt id angelicus intellectus non possit assequi, nedum magus impius, qui iniustitiam sorbet vt aqua, quique in specu tenebrarum vastissimarum, planè obrutus stultitia mundana, hæret.

Tunc scires Trinitatem in Deo nisi manifestassent sacræ Scripturæ? [illegible] has quis sapiens id cognouit? Iohan. 1. v. 18. Deum nemo vidit vnquam. Filius qui est in sinu patris, ipse reuelauit nobis. Matth. 16. filij notitia Petro contigit à patre cœlesti. Imo *antitrinitarij* ne scripturæ quidem credunt, vt & Turci. Iam cum expiscatus es *Trinitatem* fingis eam tribus essentiis hominis diuersissimarum naturarum præfigurari, & inter eas vna nihil est nisi figmentum [illegible]

scilicet

tebri. Inde facile concluseris Deum habere duplex corpus, & vnam animam. At cum cum quadruplicem facias, & hominem secundum elementa, & elementa in ipso, & extra ipsum consideres principia quoque quatuor comminiscaris, cur non Quadriunum dicis? Haberes occasionem ex *Cabala Iehouah*, vbi sunt quatuor literæ, & tamē sic scribebas IHSVH adiecta aspiratione procul dubio ex magiæ tuæ fundamento. Sed explodendus es cum tua Triunitate quam, vt supra patuit, etiam quintuplam facis; pag. vero 18.

Triunitatis illius imaginem affingis omnibus corporibus. Nam *sancta Trinitas* (inquis) *per suum Trinum prolatum verbum fiat omnia creauit Triuna, analysi spagirica teste, &c.* Vbi omnia Dei Triunius imaginem gestabunt. Ridiculus tamen es cum aliquos spagiros addere *quartum*, nempe *spiritum*, indicas, & supponis *materiam primam*, mox ei includis tuam *Triunitatem*, tertio *tres species istas* separas in *quatuor elementa*, ad eum modum quo artifex ex vno plumbo facit minium, cerussam, vitrum, & spiritum Saturni, &c. *vt mundus sit finnus coagulatus è sulphure, sale, & mercurio.*

Rursus cum pag. 30. hominem architectaris, scribis *eum ex omnibus creatis esse quintum esse, ex quibus sit fictus, factusque Princeps, & finis omnium, qui ex parte corpoream, seu corruptibili gerat imaginem macrocosmi sensibilis, & temporalis: Ex parte animæ, seu immortali natura gerat imaginem mundi archetypi, seu immortalis Dei sapientia, &c.* Quo modo potest homo tribus sui partibus, *corpore elementari, corpore sydereo, & anima* esse trinitatis diuinæ imago, & tamen eodem corpore mortali etiam mundi corruptibilis? Qui *anima* tantum creatoris sapientiam refert, (ea est filius Dei, verbum per quod omnia sunt facta) cæteris duntaxat mundum? Vbi iam est ista Triunitas? Cum etiam homo corrumpitur in corporeas partes septem, vel octo, anima excedente, vbi Triunitas? Cum enim dicis *omnia facta esse Triuno*, num & *Angeli* cum diabolis, & anima hominis, ætherque & alia simplicissima? Num & principia tua sunt triuna, & sol, cæteraque astra? Quid de accidentibus factis? Quæ *Spagiria* probat omnia creata (nihil enim excipis) esse triuna? Si etiam *Spagiria* contestatur in *mistis plura esse quam tria*, cadit illa tua triunitas: velut ex *vino* separatur *Tartarum*; in eo est *Sal*, & *terra virgo*: Deinde *spiritus* ætheri analogus educitur: præterea *oleum pingue*, & *liquor mercurialis*.

Hæ sunt res quinque. Ex *vitriolo* primum exit *aquositas* elementaris: Deinde *liquor mercurialis*: tertio *spiritus acidus*, quarto *oleum rubrum* admodum acre; quinto *Sal*: sexto *tinctura* ex terra rubra; septimo ipsa *terra*. Phlegma & vltima terra accensentur elementis: cætera quinque sunt essentialia.

Misit scilicet Deus magis istis spiritum vertiginis, vt nesciant vbi acquiescant. *Quercetanus* & alij ex *Plumbo, Antimonio, Chalcantho* & similibus etiam plura naturis suis diuersa conficiunt, ne tantopere glorieris tua Triunitate.

18. Consideremus & ea quæ pag. 31. clamat *Crollius*. *Homo*, inquit, *est visibilis secundum corpus: inuisibilis secundum spiritum. Spiritus in homine sunt duo: vnus sydereus è firmamento: alius è spiraculo vitæ*, qui est *anima intellectualis à Deo inspirata*. Ita tres homo partes habet, *corpus mortale, sydereum spiritum, & animam æternam, quæ est domicilium imaginis Dei, vel Spiritus sancti in homine, &c.* Delirare scriptorem quis non videt? Triuna Dei essentia prius erat tribus partibus hominis præfigurata, ita vt imago ad quam conditus est homo, esset in omnibus tribus: mox erat in tribus omnium creatorum principiis: Iam est tantum in anima hominis; alibi etiam in angelis. Quid verum, aut non verum? *Anima* quoque dicitur *domicilium imaginis Dei, vel Spiritus sancti.* Sane potissima ratio imaginis Dei penes animæ non essentiam, sed qualitates, sanctitatem, iustitiam, sapientiam, principatum, &c.

Item functiones eius principales intellectum, mentem, voluntatem, rationem, fuit: quædam omni corpori sunt communia, vt notitia sensualis, dominium in bestias, &c. At quod ad domicilium attinet, primum distinctio adhibibenda est piorum, & impiorum; neque enim Spiritus sanctus habitat in vtrisque: Deinde cur excluditur pater & filius, qui tamen & ipsi venturi sunt, & in cordibus credentium, tanquam templis habitaturi? Trismegistus cap. 3. Asclepij. Hominis vna pars simplex est diuinæ similitudinis forma. cap. 4. Deus hominem fecit ex se primum, & à se secundum. cap. 6. Deus primus est Dominus æternitatis: Mundus est Deus secundus, Homo tertius. Homo nouit se & mundum. Duæ sunt Dei imagines homo, & mundus, &c. Hæc impia arrident magis impiis Paracelsistis.

Sed quid præterea de homine sancit Magia? *Cum viuit homo propria vel arrogata voluntate saltem secundum carnem, sensualiter est brutum, canis, vulpes, ouis, lupus, sus, vipera, &c.* Erras *Mage*. Metaphoræ illæ vel allegoriæ non ex *esse* nascuntur, sed ex comparatione à simili. Deinde non si secundum carnis affectus homo viuit, homo esse desinit; sed tantum perdit rationem, & nomen spiritualis, accipitque titulum carnalis. Ita Corinthij inter se disceptantes non erant bruta, sed homines ob discordiam dicti carnales. 1. Corinth. 2. vers. 2. 3. Quod etiam de oue, & vipera dicis, an non legisti Apostolos & reliquos fideles *oues* dici *Christi*? An non iubentur vt *columbæ* esse simplices, & prudentes vt *serpentes*? Desinuntne esse homines? Quid est *sensualiter esse brutum seu bestiam*? *Nabuchodonosor* delirans homo manebat, licet se bouem esse putaret, & si quoque vi farcta. [illegible]

Senti-

Sentit quidem & bestia, & homo, sed aliter hic, aliter illa. Ethnici naturam ducem sequentes viuebant secundum carnem. At non sentiebant bestialiter. Qui est bestia sensualiter, quia sensus, & æstimatiua inde existens est bestiis pro forma, ipsa essentia est bestia, non comparatione. *Sed quando est homo? Si viuit rationaliter* (inquis) *& dominatur animantibus in suo corpore.* Hoc ex *Platone* translatum est quidem; sed ille *moraliter*, non *Physicè* loquitur. Item Platonis homo manet homo etiam cum ratio rapitur ab affectibus & cupiditatibus, sicut & Leonem suum retinet sub dominio rationis, seu hominis. Homo est quicunque anima rationis compote, & corpore analogo constat.

Homo quando sit homo.

Ei & definitio hominis conuenit: *Homo est animal rationale, disciplinæ capax, & sermonis.* Homo ergo est siue ratiocinetur, siue non: dormiat, vigilet, etiam in vtero matris, & iam natus infans, puer, decrepitus senex, morio, delirans ex febre, maniacus, phreneticus, melancholicus, qui animantibus, id est, cupiditatibus beluinis, & affectibus non dominatur, sed eis frena laxat amplissime. An non etiam DEVS sit homo? Non audet id hoc in loco dicere magus, tametsi non absurde potuisset. *Dominium* homini *in astra, & res omnes tribuit.* Nimis certe liberaliter. Neque enim infinitum homini Dominium est, præsertim cum iam sit in statu imperfectionis. Sed nec in integritate plus accepit quum dominium in terram, pisces, aues, viuentes in sicco bestias Genes. 1. 28. cap. 9. 2. *In astra* nihil habet dominij, vt nec in angelos, & genios malos, nisi quantum DEI præsidio, atque in aliena potestate, impetrat. Non enim sapiens, hoc est, pius propria virtute astra sibi subiicit, sed Dei, quam precibus impetrat, aut Dei dono miraculoso habet. Posset intelligi astra chymica, nisi cætera obstarent. Quando *Magus* id homini ascribit? Si viuit secundum DEALEM *Spiritum.* Vnde is? *Ex arbore vitæ.* Quæ hæc? *Talentum seu Thesaurus in fictili* ipsi concreditus. Nondum assequor, dic clarius: *Si obseruat proprietatem imaginis Dei.* Quid opus est his ambagibus? Cur non ex Psalmo 119. *Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini:* quod & Psalm. 1. dicitur: *Beati qui obseruant testimonia eius, & toto corde exquirunt eum* (qui diligunt Dominum DEVM ex toto corde, &c.) *Adolescens mundam seruabit vitam suam custodiendo sermones Dei. Hic ambulare cum dicitur* Genes. 5. 22. *Vos amici mei estis* (inquit Christus Iohan. 15. 14.) *Si feceritis quæ ego præcipio vobis.* Hæc & alia sacrarum literarum eloquia sordent *magis. Dealis homo est*, inquiunt, *qui viuit obseruata proprietate imaginis Dei.*

Hominis in astra dominium.

Dealis Spiritus.

Homo Dealis quid apud magos.

At quis vnquam in mundo sic vixit excepto CHRISTO, & protoplastes in innocentia? Quis sic potest viuere? Enunciet Apostolus Rom. 7. per totum. Quis est ille *Dealis spiritus?* Cur non dicis *Dei verbum* quod Spiritus sanctus suggerit? Spiritus oris Domini, id est eloquium, lex & mandatum DEI. *Quid est viuere ex arbore vitæ?* Genes. 3. 23. Deus ex paradiso eiiciebat *Adamum*, ne, cum iustitiam concreatam amisisset, in sua miseria beneficio *Ligni vitæ* æternum viueret. Num ei inuidebat vitam secundum imaginem Dei? Num *Dealem* vitam nolebat? Verum *Magi* vt suæ stultitiæ conuenientia figmenta habent, ita & verba. Comparatè dictum est, & per tropum Prouerb. 3. vers. 18. *Lignum vitæ est sapientia his, qui apprehenderint eam. & beati, qui tenuerint. Beatus homo, qui inuenit sapientiam*, sæpeque dicitur sapientiæ custodiam esse vitam nostram, vt vers. 21. & 22. Custodi legem, & erit vita animæ tuæ.

Viuere ex arbore vitæ.

Ita cap. 4. vers. 13. de disciplina, Deuteronom. 30. vers. 20. *Dominus est fidelium vita & dierum eorum longitudo.* Apoc. 2. vers. 7. *Christus vincenti daturus est edere de ligno vitæ.* cap. 22. vers. 2. *In medio plateæ sedis Dei & agni flumen ab vtraque ripa lignum vitæ habet afferens fructus Apostolicos, & folia ad sanitatem gentium.* In sacris ergo arbor vitæ tum causam vitæ significat, tum vitam ipsam. *Magus* voluit dicere obseruantem Dei mandata, quæ ad vitam sunt ordinata, vitam sanctam, Deoque placentem agere, tandemque vitam æternam consequi. Verum ne videatur vulgariter sapere, & cum simplicitate Spiritus sancti loqui, monstrosæ phrases ad saliuam *Paracelsi*, & *Hermetis Ægyptij*, aliorumque magorum superciliosorum, vt videatur aliquid abstrusum, & singulare dicere, fuerunt effutiendæ.

Quid est *talentum in fictili* concreditum? Matth. 25. vers. 15. *Talentum officiale* committitur Domini ministris vt illud collocent lucrose. Paulus 2. Corinth. 4. vers. 6. 7. *Thesaurum scientiæ claritatis Dei gestat in vasis fictilibus.* Alibi *bonus homo de bono Thesauro cordis profert bona*; Et est Thesauris in cœlo. Is ergo omnibus rebus dominatur, qui sibi commisso officio fungitur cum fructu, & sapienter iuxta Dei mandata viuit, sibique in cœlo cumulat Thesaurum. Verum in hac vita quis est, qui id assecutus est? Etiam piis per crucem ingrediendum est regnum cœlorum, & mortis quidem vim vincimus, sed morte CHRISTI, cuius imagini oportet nos conformes fieri.

Talentum in fictili.

Miseri Magi verbis dominantur in omnia, re moriuntur, & sunt afflicti vt cæteri, insuperque quos sibi Thesauros fingunt, illi nihil sunt quam meræ fabulæ. Deusne magica ista deliramenta commendauerit suis fidelibus, vt proximo communicentur? Minime gentium. Ita est in Deuteronom. 18. versu 10. & seq. *Caue imiteris volis abominationes illarum gentium, ne inueniatur in te, qui lustret filium, &c.*

Item, *qui ariolettur, qui horas obseruent* (vt Astrologi fatui cum suis electionibus) *qui excantent, maleficos & mortuos consulant, aut pythones*, &c. hoc est, vt Paracelsicè dicimus, qui exercent *Beryllisticam. specula constellata* factitant, *& ex iis omnia scire volunt, qui characteribus, Geromabon, Gabalisticæ, Geomantia, aeromantiæ, spectris, melusinis* & aliis abominationibus adhærent, persuadentque hominibus *spirituum commercia*, cœlestes attractiones per magnetismos arcanos, & alia diabolorum ludibria, quibus colorem inducunt *Magia impiæ Hermetis, Platonicorum, Enthasiastarũ Paracelsi.*

Itemq;

[illegible], *Cornelii Agrippæ, Artephii, Techelli, Pici Mirandulani, [illegible], Scoti*, & aliorum famosissimorum Magorum abigne quidem secularium immunium, sed non ab æterno, nisi pœnitentia correcti fuerunt. Notetur autem [illegible] *Syllogismum Crollii*. Thema seu quæstio est: *In homine omnia sunt comprehensa & ipse fert in se omnia*. (Pag. 24. Quas species mineralium sunt in mundo, tot etiam in homine. Tot enim sunt morborum genera, quot species, corpora, & semina crescentium, quæ semina & astra aerea, cœlestia, aquatica, terrestria in elementis humanis fouentur. Prima tria sunt [illegible] omnium morborum, &c. vide ibi & alia deliramenta, quæ fundamento alio nullo nituntur, quam opinione, estque ipsa dictio absurda. Si enim tria Chymica principia sunt omnium morborum causæ, non erunt tot genera morborum, quot species, corpora, & semina crescentium, eaque similia similibus curari dicant, facillima erit omnium sanatio.) Argumentum Thematis, *quia ex mundo omnia in se gerente est factus*. Hinc syllog: *Ex quo quid factum est, eius omnia in se gerit. Homo factus est ex mundo. Ergo homo omnia mundi in se gerit*; & ex consequente, *omnia omnino*, quia [illegible] omnium capsula. Belle ô *Mage*. Ita ad tuam dianaçan nos: *Ex quo quis est factus, is omnia eius in se fert. Homo est factus ex puluere terræ. Ergo omnia pulueris terræ in se fert*: vel: homo est factus ex sanguine [illegible], vt *Paulus* loquitur: *Eua* ex facta ex costa *Adami*: *Christus* natus est ex semine [illegible] secundum carnem. Videsne quid inde sequi possit? Quid quæso est *generatio*? An non mutatio in substantia? Quid est *creatio*? An non ex nihilo, vel eo quod non est potentia proxima & naturali, factio? *Ex quo quid factum est, id in se gerit. Mundus factus est ex nihilo*: (& quidem iuxta Crollianam sapientiam ex NIHILO DEALI, quasi nihil negatiuum non esset vniuersale) *Ergo mundus in se gerit* NIHIL. Ita conclude de cæteris: *Ergo Eua in se gerit omnia Adami, etiam sui gladus & virilitatis. Ergo Christus in se gerit omnia Dauidis, etiam peccatum*. Discite stultissimi Paracelsici, materiam se habere vt genus, id quod ex ea fit, vt speciem, in qua plus est quam in genere. Formam enim & qualitates, actionesque habet proprias, quæ in genere non erant, nec in semineo actu, sed tantum potentia. Si compositio ex manentibus fieret, dici posset compositum tale omnes partium componentium proprietates in se habere. At non vbi est generatio, corruptio, transmutatio, alteratio. Deinde vt ad Paralogismum respondeamus, homo factus quidem ex mundo est, sed tantum particulariter. Itaque non necesse est eum omnia mundi in se continere. Ita plantæ & bestiæ ex mundo sunt factæ: Ita mineralia, sed non omnia mundi complectuntur, & qui possent plantæ sydera continere, cum priores sunt syderibus? Lux iussa est è tenebris existere, at non in se habet tenebras. Ars multa facit ex mundi materia, at non omnia mundi suo opere complectitur. Quid si dicam aliquem ex stulto natum, euasisse sapientem. Num sapientia fuit in stulto? verum pergamus.

Notetur syllogismum magorum. Mira sententia Magorum.

19. Quod *Pauli* sententia de spiritu Thessalonicensium sit Paracelsica, & aliquis *Spiritus sydereus* in homine, qui sit *vere homo*, seu homo interius inuisibilis probare conatur bonus *Crollius*, quod mirum est. Neque enim Magiæ Paracelsicæ conuenit probatio logica, cum totam Logicam [illegible] sua scientia iubeat. Procedant argumenta:

Quod homo in se habeat spiritum sydereum, qui sit verus homo.

Si [illegible] summus creator voluit in homine manifestari, necesse est in eo tres essentias esse, sicut in diuina Trinitate. Est autem [illegible]: Et potest probari, non tantum imagine Dei, ad quam conditus est homo, (quasi [illegible] Deus, lumen de lumine,) verum etiam autoritate Apostoli in 1. ad Romanos. [illegible] ex quo fit; *homo habet spiritum astralem in se, qui est vere homo, præter animam & [illegible] elementare.*

Homo vere est in homo, is non vere.

[illegible] *Mage Paracelsicis, Tritemio, Techello, Artephio*. qui dicitur amplius mille annis, suo tamen [illegible], *Cornelio Agrippæ* &c. concedamus suos spiritus [illegible] seu familiares Socraticos, quales incubos & succubos compertum est, habuisse plures: sed si sermo est de homine simpliciter, & [illegible] qui ad Dei imaginem conditus, ea amissâ Diaboli imaginem induit, hacque iterum per Christum eamque ad primam renouatur, negamus connexum. Non opus est ad *Magum* [illegible] negationis, vt qui aliâs etiam affirmata non aliter probat, nisi *dicere*. Ad discipulos nostros sermone [illegible], rationem esse dicimus, quia Deus manifestari quidem se voluit in homine, sed id fieri posse, vel in vna parte hominis, vt anima, sicut dicunt eundem se reuelasse in angelis. Sic ingenium [illegible] vel in clypeo Mineruæ conspicitur. Deinde sic ex eodem fonte argumentamur: *Deus Pater, Pater, Filius, & Spiritus sanctus manifestari voluit condito sole. Ergo & in sole sunt tres essentiæ.* Ita de aere & aliis. Conuersim: *Si in homine non sunt tria illa, corpus elementare physicum, Spiritus sydereus, & anima M[illegible], nec in Deo erit Trinitas. Est autem antecedens. Ergo & consequens*. Assumtum probo, quia figmentum est in homine externo esse alium hominem, verum ex syderibus factum, aut collectum ex quatuor naturis mundi. Nihil hic est nisi petitio principii. Rursus: *Si in Deo Trino non sunt tres essentiæ, neque in homine. Illud est. Et hoc ergo*. Iterum: *Si ratione manifestationis tot sunt in vno homine, quot in Trinitate diuina, tria indiuidua, & tres personæ erunt in homine sicut in Trinitate*. Nam aliâs illa manifestatio est ad essentiam nulla. *At non sunt in vno homine tres indiuiduæ personæ. Num ergo Magus Trinitatem personalem negabit?* Non vbi tria sunt, ibi est diuinæ Trinitatis reuelatio. Aliâs Cerberus, Geryon, Diana, seu Luna, (quæ tres habet facies) Trifolium &c, essent simulacra Dei. Non ex nostra phantasia de mysteriis Trinitatis concludendum est, sed ex principiis fidei reuelatæ. Aliâs quam facile esset Deum duabus partibus corruptibilem facere, & Trinitatem non in personas, sed materiam, formam, & organa spiritualia secare? Cum itaque futile & inane sit commentum *Magi* de spiritu sydereo, & reuelatione Triunitatis æternæ per eum, Apostoli sententiam minime illam fuisse, conuincitur.

Argumentum II. *Qui è Lumine naturæ philosophantur, ii consentiunt in homine esse tres essentias, corpus elementare, æthereum spiritum, & animam*. Sunt ergo totidem, & ex consequente, *Trinitatem*

Tres essentiæ in homine.

Mat. 19. v. 28. Eccl. 12. v. 7.

Ex lumine naturæ philosophari & ex spiritu, comparatiuum, & spiritum sanctum & ... hominis ... Paracelsi.

tem diuinam homo præfigurat. Respondemus, *plus valere ex lumine gratiæ Spiritus sancti philosophari, quam ex lumine naturæ.* At Spiritus S. homini vltra corpus & animam, quod ad essentialem perfectionem pertineat, nil tribuit, idéq; Physici & Medici omnes sapientes agnoscunt & asseuerarunt. Deinde ex particulari nihil sequitur [illegible]. Qui sunt illi, quos *Magus* dicit, *ex lumine naturæ philosophari*: Paracelsici principiis assertionum destituti. At veri Philosophi ex natura, scripturaque coniunctim diuersum sentiunt, idque conuenienter cum rebus. Horum testimonium est fide dignum. Notandum autem, quod .. *rollius* hac in parte nullum alium habeat autorem, quã *Paracelsum*. *Hermes* enim, qui pag. 28. scribit, *regenerationem per fidem, spem, amorem, &c. intra secreta religiosi pectoris sui silentio tectam cum aliis corde mundis*, (Quis mundum inter immundos inuenit? Iob. 14. v. 4. Ps. 50. 7.) *& vita sanctioribus*, (iuxta Apost. Rom. 3.) *ante incarnatum Verbum per Spiritum sanctum illuminatis, melius cognouisse, quam plurimos è Christianis, hominem animal duplex tantum esse scribit*, cuius vna pars sit *Mens*, forma scilicet diuinæ similitudinis, altera *Corpus* ex quatuor elementis, quo pars diuina circumtegatur. At Paracelsum pag. 67. *primum microcosmi Medicum* vocat, qui solus duplex creaturarum corpus, à gentili Philosophia præteritum, produxerit, &c. Sed Paracelsicas nugas non curamus. Si *Trismegistus* sequendus est, aliter de homine philosophandum.

HermetCrolly duas partes essentiales hominis habet.

Ante Paracelsum nullum Medicum, quia is primus.

Argumentum tertium: *Si homo ex terra limo per verbum, fiat, est creatus, Spiritumq́; æternum, qui est ipse Deus in nobis habitans ex ore Dei accepit, necesse est Triunum esse. Est autem antecedens. Ergo & consequens.* Connexum probatur: quia *Aliud est limus terræ, Aliud Spiritus æternus, seu Deus hominis. Limus terræ est duplex, visibilis & inuisibilis: ex illo corpus extitit; ex hoc spiritus sydereus, qui vere homo est, non caro & sanguis.* Hæc *Magus* ille adeo impie vesane & turpiter; vt mirum sit, si adhuc aliquis mentis sanæ Paracelsicæ sectio adhærere velit. Primum negatur connexio. Finge hic esse factum hominem, tamen non necesse est triunum esse. Si enim vox, Deus, personaliter accipitur, vi positorum non fuerint nisi duo, Deus scilicet incorporatus, seu, vt loquitur Ecclesia, incarnatus, qui corpus habeat ex limo terræ, & spiritus seu anima inspirata. Inde homo foret biunus: Prosyllogismus de limo terræ duplici ignorat elenchum, petitque principium. Neque enim verum est, quod ille puluis, ex quo Deus corpus *Adam* construxit, aut illa costa, ex qua fabricata est mulier, constiterit ex elementis partim, partim æthereo spiritu: & si etiam constitisset, tamen non necesse fuisset, inde *duos homines, visibilem & inuisibilem*, existere, sicut nec ex quatuor elementis, humoribus, & qualitatibus, aut ex tribus, vel quatuor, pluribusve principiis chymicis varia conflantur indiuidua, cum ex eis generantur. Hæc de propositione. Secundo: Assumtio est mendacium impium. Homo corpore tenus factus est ex terra, vel puluere, qui Ebræis dicitur *Aphar min Haadamah, puluis aridus*, qualis est cinis ex combustis lignis, aut id, quod Aristoteles dicit, ex putredine tandem fieri, vbi inquit: [illegible]. Terra fuit humanum corpus, in terram redit, &, licet antequam in terram fathiscat, fimus putridus fiat, tamen finis est terra, vt apparet in cadaueribus sepulchrorum. Latinus Interpres Gen. 2. v. 7. reddidit quidem *Limum*, sed intellexit *puluerem terræ*, idque diserte dicit cap. 3. v. 19. *Puluis es, & in puluerem reuerteris*: Item: *donec reuertaris in terram, de qua sumtus es*: vbi Hebræus habet, *Adamah* & *Aphar*. Quid autem limus? *Lutum & cœnum mollius, quale in aqua sedet*; seu puluis aqua dilutus, vt adhærere possit. Si ex arido puluere factus est *Adam*, non ex limo. At, inquis, variis tamen constare eius compagem anatomia indicat. Inquam vicissim etiam *Euæ* corpus & animalium ex variis est, postquam est confectum. Omnipotentia Dei ex *nihilo* quoq; varia produxit. Rursus: *Si puluis ille aridus fuit terra solitaria sicca, non fuit mistus ex cælo, seu syderibus & elementis, multominus fuit limus duplex.* Hoc vnum assumti mendacium. Aliud est, quod dicitur factus homo, *per verbum* FIAT. Ex qua Vtopia hoc somniatum produxit *Magus*? Sacra Scriptura ter tantum vtitur isto verbo, quod Ebræus enunciat per *Iehi fet*, existat, fiat; vt fiat lux, fiat firmamentum, fiant luminaria, (vbi mysterium videtur esse. Nam verbum singulare cum plurali construitur nomine.) De homine scriptum est, *faciamus hominem*, vbi verbum *Asah* & *Bara* Gen. 1. v. 26. 27. & c. 2. v. 7. *Iazar*, quod est formare. De fœmina Gen. 2. v. 22. verbum est *Banah* ædificare. Non est aliquid peregrini inferendum in sacras literas. Poterat Deus itidem dicere: *Fiat homo ex terra*; sed sapientia illa æterna sciuit rationem, quare non, *fiat*, sed *faciamus*, & similia pronunciandum fuerit. Hoc est mendacium secundum. Tertium est, *quod homini inspirauerit æternum spiritum*, eo sensu, quem postea explicat; *quasi nihil aliud sit quam Deus*. Id impium esse supra diximus. Neque enim essentialiter, neq; personaliter potest accipi. Tropica quidem locutio de *iudicibus* est, quod sint *Elohim*, seu dii; sed hoc aliud quiddam esse à Deo, diuinaq; essentia satis est apertum. Collegit autem hanc impietatem ex *Hermete Ægyptio* qui in suo *Asclepio* scribit, *tres esse Deos, Dominum sc. æternitatis, mundum, & hominem*; quem ideo *anima, sensu, spiritu, & ratione* dicit diuinum esse, putatq; in cœlum ascendere posse, quod *humanitas sit ex parte diuina*: Item Deus hominem fecit *ex se primum. & à se secundum*. Deus hominem animauit, *vt diuinitatis suæ partem*. *Deus hominem fecit ex æterna & mortali natura.* Hæc & similia impia *Magi* isti admirantur, & audent sacris Philosophis, Medicisque opponere tanquam ipsam veritatem. Quod autem dicitur, *spiritus astralis vere esse homo*, & non caro & sanguis, id attigimus supra. Sane scriptura ex sanguine hominem post protoplastos gignet, ipsosq; ca[illegible] [illegible] designat. Ita enim *Adam* de *Eua*: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Gen. 2, 23. Mat. 19. 5. 6. Non sunt duo, sed vna caro. Præterea sæpe carnem, sanguinemq; pro homine diuinitus non illuminato ponit, seu pro homine [illegible], aut natura eius simpliciter accepta, qui & carnalis homo & vetus, externusq; cum peccatis & concupiscentiis suis, & omnino qui nondum est regeneratus, vt Matt. 16. v. 17. Joh. 1. 13. c. 3. v. 6. 1. Cor. 15. v. 45. 46. 47. 48. 50. Physice vero loquendo, *caro & sanguis* pro materiali parte hominis sumuntur, & carne adeo non potest carere integer homo, vt eam [illegible] necesse sit resumere. Vnde *Iob Deum visurus est in carne sua. Aristoteles* [illegible]

Limus ex quo homo.

Deus hominem non fecit per Fiat, vt mentitur Magus Paracelsicus.

Tres dii Hermetis.

An caro & sanguis homo.

uocam hominis secundum corpus partem esse recte statuit. Tolle tropum synecdoches membri se. pro integro corpus humanum certe etiam pertinebit ad integritatem hominis, licet aliàs magis homo dicatur anima, & corpus tabernaculum. Spiritus ille æthereus Paracelsicus vere homo esse non potest, quia est figmẽtum magicum, & phantasma sine essentia. *Corrumpunt bonos mores praua colloquia: videte canes, videte malos operarios, videte concisionem,* (κατατομήν) inquit *Paulus*. Attendant Theologi ad Paracelsistarum eiusmodi in Rebuspub. conuersationem. Si caro illa, de qua *Crollius* loquitur non ex *Paulo* sed *Paracelso*, est corpus hominis sensibus conspicuum; & non est verus homo, seu vera hominis substantia, membrum nimirum eius alterum ex puluere terræ à Deo factum, & generatione naturali ex parentibus porro propagatum, sed *vere homo est sydereus spiritus*, ex astris, facile poterit fieri, vt à simplicitate fidei aliquis versutiæ Paracelsicæ imperitus seducatur. Quæ enim erit consolatio *ex articulo incarnationis Saluatoris nostri, passionisq; & mortis, si caro non est de veritate hominis?* Noli gloriari Iudæe clamabit Paracelsicus. Non enim vere Christum hominem crucifixisti, sed indumentum saltem, & laruam hominis. Neque enim homo ille inuisibilis crucifigi potuit. Huc referatur quod *Paulus* 1. Cor. 15. 47. scribit primum hominem de terra terrenum esse, secundum Dominum ipsum de cœlo, qui & cœlestis dicitur. An non huic doctrinæ insidiatur ille Paracelsicus spiritus? Nam si hic est ille homo secundus cœlestis, non est Deus & homo simul. Hactenus de argumentis Trinitatis humanæ.

1. Cor. 15. 33. Phil. 3. 2.

20. Pergamus in examine Paracelsici istius spiritus. Dixerat *vere hominem esse illum spiritum sydereum, qui & homo internus* simul cum indumento eius externo, (vt Socrates ex *Hermete Ægyptio* scribit) ex limo terræ factus. Intelligimus itaque esse *aliquid corporeum*, licet inuisibile, iam vocat *vitam corporis*: & comparat cum *spiritu Domini, qui sit vita anima intelligentis*. Non est ignotum, in quas tenebras, & quod sepiæ atramentum soleant irrepere *Magi*, cum deprehenduntur in mendacio. Proferunt suas *Cabalisticas* nugas, & sensus mysticos. Verum si is intellectus verborũ est in acroamatica doctrina, quem verba exhibent, & *vita nihil est corporei*, nec accipitur vt in sacris, cum Christus dicit: *Ego sum via, veritas & vita*: aut cum *Paulus*, *Christus est vita nostra*, vel vt Ecclesia: *Vita in ligno moritur*. quomodo potest esse *ex limo terra factus spiritus olympicus, sydereus, astralis, vere homo*? Dicet *Crollius*: hoc sensu volo: *Ille spiritus est causa vita corporis externi*. Inquam vicissim; de organica concedo. At sic nihil diuersum dixisti à spiritu naturali, vitali, & animali Medicorum. Deinde si *caussa est vita corporalis*, qui sit vere homo, homo internus, sydereus, inuisibilis? Corpus *Adami* ante *spiraculum vita* non erat, nisi potentia viuum, sicut & *Ezechielis* corpora ante inflatum venti. Si vnà factus ex limo terræ est ille spiritus, ante animam fuit cum corpore, & corpus vixit, antequam viuere per animam incepit. Volunt aliàs Chymici sua principia, & essentias esse *vitalium potestatum prima & proxima subiecta*, & vitam vocant vires rerum etiam aliàs non viuentium, sicut & *Cardanus*, videturque ea significatio ex Syracidis libro translata esse. Ita enim inquit c. 42. v. 23. 24. *Quam desiderabilia omnia opera eius, & tanquam scintilla qua est considerare*, (licet nos vix scintillam de eis contemplari & intelligere possimus. Sap. 9. v. 13. 14. 15. 16.) *Omnia hac viuunt, & manent in seculum; & in omni necessitate obediunt illi. Aristoteles*, vt & *Hipp* in lib. de vet. med. in humano corpore aliud agnoscit, idque magis diuinum, *quam qua elementa vocantur, analogum mirum, elemento stellarum spiritum in semine, spumosoq; corpore, & natura in eo spiritu, qui & calor dicitur*, & 3. Gen. an. 11. dicitur *in humore esse, calore animali in vniuerso existente*, indeque ad illum spiritum & humorem perueniente. Si itaque hæc est sententia, *spiritum illum sydereum esse illam partem corporis, qua per Chymiam extracta in se habet vires*, cum reliquiæ, seu crassamentum extractione exhaustum præter elementares qualitates nihil habeat, tolerabilis est locutio; sed tunc corrigendæ sunt aliæ, quæ huic aduersantur. Neque enim dici potest, *hunc esse vere hominem, ex syderibus venisse, esse hominem internum*, cum nihil aliud sit quàm *nobilior pars similarium corporis, non humani tantum, sed omnium mistorum*, nec faciat seorsim vel hominem, vel corpus hominis, sed simul sit de natura membrorum. Neque vero *Paracelso* primo debetur huius essentiæ agnitio, cum eam posuerint tum Physici, & Medici superiores, licet alio nomine, tum Chymici. Verum quo sensu *Magus* vitam corporis (quasi ipse corpus non sit) vocet, non est laborandum. Addit enim declarationem, sic esse, *vt Domini Spiritus est vita anima intellectualis*. Huius *vita* est tum potentia vitalis vel rectius intellectualis, collata per spiritum omnia creantem, cuius vi factus est homo in animam viuentem. Gen. 2. v. 7. 1. Cor. 15. v. 45. tum actus secundus, intellectus nimirum motusq; eius, consideratus actu in suo vigore, secundum rei veritatem, quanquam Magus ex suo Hermete vitam essentialem decidat *ex Dei essentia*, eamq; homini inspiret, vt non sit per caussam procreantem, & conseruantem, sed *formaliter vita*, cum tamen dictio aduersatur, quæ indicat aliud esse animam intelligentem, aliud vitam eius nempe intellectum. *Anima enim intelligens per intellectus potentiam est intelligens, & cum intelligit actu, tunc vitam suam exerit*. Non autem semper actu intelligere, & intellectu moueri, sed aliquando quiescere, quisque in seipso experitur. Componantur iam similitudines. Fiet itaque spiritus ille sydereus potestas aliqua corporis, & virtus, per quam id viuum dicitur, seu potentia, seu actu, sicut anima intelligens per intellectum à Deo collatum est intelligens. Vide iam qualis sit homo, & quale corpus in corpore.

Vere homo vita corporis, & Spiritus Domini.

Vita Paracelsica rerum.

Spiritus sydereus pro Paracelsi falso. sulph. & Merc.

Vita hominis ex quotenus.

Spiritus sydereus abit in potentiam.

21. Non satis. *Idem spiritus vocatur anima, eaq; mortalis in corpore, vtpote ex materia leuis producta.* Si hoc ita est, nihil est aliud, quam potentia, qua corpus sic dispositum est, vt anima, quæ est primus fons, & caussa naturalis vitæ, per id vitales actiones possit exercere mediantib. instrumentis idoneis, id quod patet tum in corpore *Adami*, & restitutis apud *Ezechielem*, tum in mortuis, aut graui aliquo morbo, apoplexia, syncope, &c. occupatis. Certe nihil vitæ deprehendas anima absente. *Animam* autem appellari spiritum vitalem, vel animalem, vel etiam eum, quem spirando attrahimus, nihil est noui, modo non de essentiali forma loquaris. Si ista ita sunt, abiice corpus sydereum Para-

Spiritus sydereus fit anima.

 celsi,

celsi, quod sit vere homo, homo internus, alterum corpus hominis, à Paracelso primum productū in lucē. 22. *Spiritus est vita animæ: spiritus & anima sunt vita corporis.* Dicat aliquis: Quorsum attinet his deliramentis fatigari? Mittantur ad coruos ista *[illegible]*. Huic respondeo, *Probandos esse spiritus etiam in Philosophicis, ne innocentes damnemus.* Si nocentes sunt, vtile est, eos in Repub. notos esse, vt vitentur. Non est nobis volupe homines insectari; sed *nec homines intelligimus; cum eorum spiritus censemus*, quanquam interdum permutentur vocabula, & *Paracelsus* nominetur pro *spiritu & doctrina Paracelsi.* Verum ad rem. Corpus per se non habere actum vitalem, aut vitam actu, ita tamen dispositum esse, vt principio vitæ insito possit viuere, nisi vitam tropice accipias de viribus qualibuscunq; euidēs est. *Si iam spiritus est alterum corpus hominis, quomodo poterit esse vita eius*, nisi instrumentaliter, & communicatiue, quomodo faber ferrum versat mediante forcipe, vbi nec ferrum viuit, nec forceps, sed faber, in quo artis fabrilis notitia est principium & forma? At nec tolerabilis dictio est. Instrumenta.n. naturalia in corpore non sunt alterum corpus hominis. Quis vero est spiritus ille, qui & animæ vita est? De efficiente diuina causa, quia est Theologica, Physicus per se non agit. Ea.n. supponitur causa naturalis est parens viuus, qui viuum gignit. Nam post Deum nati vitā trahunt ex parentib. Ita fit & anima naturaliter. Hæc vt viuat, quis quæso spiritus naturalis facit. Num olympicus? Nequaq̄. Non.n. iste principium animale est, nisi secundum quid, & quidem non rationeanimæ, q̄ per se, in se vitæ potentiam ita habet, vt consentaneum corpus secū faciat viuere, & vitæ suæ argumenta per illud exhibeat. Quod ipsa per se vitam habeat, apparet ex immortalitate eius. Inseparabilis.n. ab ea vita est, etiam cum liberata est corporis contagio. Quod corpori essentialiter cōiuncto vitæ actū communicet, & cū oculo, perq; oculū videat, per pedes ambulet, per aures audiat, &c. notū est. Nullus est corporeus spiritus, qui facere possit, vt anima in se viuat: vt in corpore exerceat actus vitales, instrumentaliter efficit spiritus organicus. At hic non est alter homo, nec Paracelsicū illud figmenū, sed vapor, seu halitus, vitæ ex anima in corpore procurator. Eū omnes Physici sani, & Medici agnouerunt, nec opus fuit Paracelsica admonitione. De essentiis chymicis potentibus antedictum est, *vitam earum esse metaphoricam*, nec posse efficere, vt corpus exanime viuat. 23. Descriptio spiritus istius ex pag. *Crolly* 36. est animæ magna ex parte. *Hæc n. est spiritus viuus*, isq; in plantis saltem potentia vegetabili, in bestiis cum sensu & motu; in homine cū intellectu & voluntate seu ratione. Hic aūt nec corpus est, nec decisio à corpore. Quomodo fit astrum aut corpus hominis internum, inter externū, & animam medium, vt homo inde fit TRIVNVS? Numerus *binarius* apud magos est infamis. Ideo *Crollius* binariū quendam calumniatorem vocat, qui aduersus *Paracelsum* scripserit. Ne omnis homo sit binario subiectus, ideo ternariū faciunt: quasi tanti sit numerus. Ternario vtitur etiam Saga apud Virgilium; num vsq; adeo innocenter? *Pythagorei* quaternarium celebrarunt, qui est bis binarius. 24. *Corpora sunt astrorum excrementa.* Ridicula stultitia pag. 36. *Corpora nihil aliud sunt, quam astrorum excrementū ex operatione eorundem producta in esse corporeum*, Quodlibet astrum producit aliud astrū corpore conclusū imaginando, formando ex se, & per se per operationem, &c. Sunt ergo effecta astrorū excrementa corporea. Paracelsici aliàs ab astris, quæ nutriri volunt; excerni dicunt Cometas, pluuias, ventos, mannæ varia genera, & traiectiones, quas vulgus pro stellarum purgamentis, qualia detrahuntur ardentibus lampadibus, aut candelis, habet, cum aliis multis. At corpora elementaria aspectabilia, quæ in mineralib. plantis, & animalib. sunt, quando fuerunt in stellis, aut ex eis sunt delapsa? Homini corpus factum ex terræ puluere est; Physici ex elementis cum Chymicorum choro conficiunt. Quis ergo sensus? Ex Chymia perperam accommodata sumta est locutio. Quando, vt loquitur *Mestes*, forma abstracta est a materia, seu essentia totaliter separata, remanet terra inanis, estq; ēt segregatum phlegma aqua elementari cōparabile. Aquositatem elementarē alii vocant, vtpote diuersam à succo alimentario nondū assimilato, & substantifico primordiali. Cū istis duob. aiunt esse aerem & spiritū igneum, aut saltem cum essentiis exire. Ita corpora mortua forent reliquiæ extractarum essentiarum. Finge essentias illas esse astra, seu spiritus sydereos: At elementares partes ab illis ars separauit, non astra ipsa excreuerunt. Sed nec ex astris eæ prodierunt. Sūt n. corpora ista elementaria simul facta & nata cum essentiis. Itaq; & capsulæ aliàs dicuntur, non excrementa. Verum *Magi* putant sibi quiduis licere, siue sibi, siue aliis contradicant. 25. Dum *spiritus* iste mirificis titulis ornatur, à risu tibi vix temperes. *Si est homo incorporeus*, quomodo est altera pars limi terræ? Quo modo corpora possunt esse eius excrementa? Qui est corpus hominis secundum? Relate dices. Quia.n. spiritus est inuisibilis, & veteres inuisibilia incorporea dixerunt: Ideo homo dicitur incorporeus. Si, inquam, respectuum mutabilitas in doctrina axiomatica locū habet, facile ex quouis feceris quid vis. Veteres quod attinet, illi etiam vacuū dixerunt id, in quo nihil apparet corporis. Quidā omne quod est, corpus vocarunt ita vt ēt Deum & animas, angelosq; & diabolos fecerint corporeos. Non dic quid veteres, quos parum curat Paracel. locuti sint, sed rem ipsam per se expone. Non potest esse homo. (Constat.n. hic ex corpore & anima) si tamē est aliquid internū hominis, & quidē non anima, nec virtus animæ, sed spiritus decisus ex astris. *Gabalis*, si est certa ratio vocis, & non purum figmentum, videri potest à termino, & figuratione deducta esse appellatio. Ebræis *[illegible]* *Gabal* significat finem, & certo termino effingere, efformare, &c. Ita spiritus ille internus esset plasticus seminalis fictor scilicet corporis, dum generatur. Sed quia *Gabalistica magia* inde nomen inuenit, & *Gabal* apud Rabinos significat certam calcationem hominis intra fines determinatos, quid nisi ille spiritus, per quem diaboli euocantur à Magis intra certū circulum stantibus? Ille est attractiuus spirituū, vel sequetur. Hinc dicere potes: Gabalistica Paracelsi est dæmonum ex certo circulo aduocatio ad respondendū de quæsitis: vel est ea qua *Tritemius* se in varias formas transmutauit, q̄ se facere & sagæ nōnullæ, & infames magi, qui iā sunt ignis, iam lapis, leo, stramē, alimis, &c. vt Proteus & Achelous apud Poetas. Paracelsus eum in paragrapho de Astronomia, ex astris ducit, & in Lib. [illegible]

Cur Magia ista examinatur, cum [illegible] sit [illegible].

Anima.

Binarius pro elementario, & sidereo, seu [illegible].

Gabalistica olympica astralis confusa ex spiritibus sydereis.

tho Medicorum, ait, cum ex astris manifestare omnia arcana naturæ. Lib. 3. de orig. morb. inuisib. In spiritu olympico iacet ars Gabalistica, olympicorum spirituum conuentus probant vim imaginationis, &c. 26. *Spiritus ille est idem cum firmamento astrorum, vt rubedo vini est eadem cum vino, & albedo niuis cum niue.* Mirum vero. Identitas hæc est consensus subiecti cum adiuncto. Ponamus ergo firmamentum astrorum in homine, hoc est, omnes eas essentias, quas Chymici arte solent extrahere ex ossibus, carne, & aliis. In his est spiritus ille sydereus, vt in subiecto proprio, sicut in *oleo cinamomi*, & aqua, *spiritus cinamomi*, in *extracto Rhabarbari* spiritus Rhabarbari, atq; ita de cæteris. Res clarior fit magnete. Is lapis ferrum attrahit spiritu in sulphure hærente. Sulphur est astrum: spiritus est eius astri ætherea natura. Si hæc sententia est, male comparatur cum coloribus, qui à terminato lumine exoriuntur, seq; varie admodum & mutabiliter habent, vt verba sonant, & vis comparationis indicat, spiritus sydereus est qualitas inhærens firmamento astrorum. Non ergo substantia. Alibi ipsa astra sunt spiritus. Iam aliquid diuersum percipimus. Ita transmutant *Magi* isti Gabalistici & se & sua verba in varias monstrositates.

27. *Spiritus ille sydereus quanquam cum astris dicatur esse idem*, ea identitate, quæ simul est diuersitas, vt similia ostenderunt, ita vt astra sint corporea, spiritus in eis aliquid incorporeum; tamen mox *corpus* vocatur, quod, vt verum appareat, coniunctim oportet intelligere, sicut *Aristoteles* in 2. Gen. an. 3. corpus vocat *calorem & spiritum simul cum natura analoga elemento stellarum*, seu ætheri. Huic corpori hominis interno incredibile quid tribuitur. Cōparatur *magneti*. Astra externa in cœlo aspectabile oportet se habere, vt *ferrum* vel aliquid ferri. Inter hæc duo statuitur sympathetica familiaritas, qua spiritus magnetis spiritum ferri appetit pro alimento, quod cum exhausit, tūc relinquuntur excrementa, hoc & ferrugo inanis omni ferri spiritu & essentia euacuata seu priuata.

Hominem attrahere vires astrorū externorum.

Sic enim Magi Paracelsici de his interdum, alibi aliter philosophantur vi huius comparationis astra nostri corporis cum spiritu sydereo coniuncta, exhaurient astra macrocosmica, eorumque spirituali essentia nutrientur. Oportet autem nutrimentum abire in naturam eius, quod nutritur immutatum ab illo ipso, sicut sanguis in carnem vertitur non in osse, aut neruo, sed carne. Fabula foret, si quis ita vellet ratiocinari, minusque magicum opus. Quid ergo aliud? *Magi cœlo affingunt virtutes* & operationes admirabiles, & potentiam sapientiæ, artiumq; omnium conferendarum. Ideo *Paracelsus* videt in astris *Vulcanos* quosdam, seu *spiritus mechanicos* tanquam *Epimetheos* & *Prometheos* fabricatores & collatores ingeniorum, artium, & aliorum. Ab his spiritib. *Crollius* vult nostros spiritus vires attrahere. Sed quo fundamento? Nullo. Itaq; tota ea res est vanitas vanitatum. Astrologi quoq; ascendentes & horoscopos, aliaq; fingunt ex regulis gentium de tota vita, & fortuna, bonisq; animi & corporis nati, quod ex Chaldæorum Magia traxerunt. Sed & hi vanitatis spiritu ducuntur. Vt .n. Deus per *Hieremiam* c. 10. dicit, *Leges gentium vanæ sunt*. Ex vano principio vel nisi vanitas est. Notandum autem ista quanquam varie, tamen serio à Paracelsistis ideo disputari, vt colorem aliquem inducant *Magia Techelli, Tritemii, Pici, Agrippæ*, & aliorum qui *Simonis magi* artem callent, & *Tiridatis* armeni, qui magicis crinis *Neronem* frustra inhiantem arti excepit, tum Iudæorum, qui *Schemhamphoras* prædicant: tum qui *specula constellata, imagines, homunculos, characteres, nummos*, & alia condiabolata faciunt, & *sigillis* omnia tribuunt. Persuadere .n. contendunt, vt & *Scotus* ille famosus magus, *talia naturales caussas habere*, & non fieri ex commercio cum spiritib. immundis, & deceptione Sathanæ, cum re vera non fiat aliud, & totum id sit à sacris literis & Ecclesia exterminatum prohibitumq; *Rogerio Bacchone* Chymico eandem artem detestante.

Cœlum magorū sapiens.

Plin. libr. 30. c. 2.

Vide Paracel. tom. 6. lib. 2. de vita longa c. 9. vbi planet magos.

28. *Vnde Gamahaos quarta species Magiæ, &c.* Hanc magiā definit *Crollius*, quod, *quæ natura sua sponte perficit*, (intellige in gemmis & lapidib. naturaliter figuratis, quib. tribuūt magi vires maximas, quale est ouum serpentinū, ceraunias, ophioglossum vegetabile, glossopetra, cornu Hammonis, &c.) *ea longe facilius queant arte inuisibiliter & spiritualiter peragi.* Verum vt studiosis inseruiamus, repetemus ea quæ Paracel. habet de *Gabalistica* & *Gamahea*. In lib. 1. philosophiæ sagacis *magiam in sex species diuidit.* Primam vocat *insignem magicam*, per quā ex supernaturalib. cœli signis, vt stellis nouis, vel Prophetiis, vel apocalypsi aliquid interpretamenti proferunt; q. efficit interpretes signorū diuinorū, & vaticiniorū. *Secundā* vult esse *metamorphosin* corporū viuentium in alia, sicut Christus est transfiguratus. Vocat magicā *transfiguratiuam*. Tertiam, ait, docere facere *verba*, quę omnē illam vim habent, quæ à cœlo in herbas demittitur, vt *sic medicus per verba purget pro Rhabarbaro*. Ratio huius est: *Quicquid naturalis ordo per se sua sponte efficit, id ars quoq;*. Hæc est *characteralis*. Quartam scribit docere facere *Gamaheu* (Gamacheu, Gamahey. Sic .n. scribitur ab aliis Gamahæa, Gamahæos. *Dornæus* Gamohæas dicit esse *imagines ex influentia supercœlesti conceptas*. *Gamatheos* vero lapides, quib. cœlestes vires imprimūtur mirandis characterib., imaginib., figuris insignitos, quales aliquando & in natura extant) *quæ omnia ea efficiant, quæ naturalia instrumenta possunt*, vt feras reserare, vulnera infligere, munire contra ictus, &c. id q. inuisibiliter peragat. *Quinta* species est, q̄ *imagines* conficit similes his, quib. eæ destinātur, *quib. imaginib quicquid infligitur, id patitur cuius sunt*. Itaq; in imagine cerea, vel alia potest aliquis assari, configi, occidi, contractus, &c. fieri, q. sagæ alias procurant, vt & reddere aliquem impotentē, rursusq; sanare. Vocatur altera in alteram. Sexta est ars *Cabalistica*, non illa Hebræorū, sed magica, quæ & *Gabalistica*, *Caballa, Caballia, Gubanala, dicta ab eo quis istam exercuit potenter*, vultq; *Paracelsus* eā in *Persia* viguisse, ignotā Hebræis, & Græcis. Hæ sex species recensentur in primo philosophiæ sagacis. In tom. 10. vbi totam astronomiā declarat, *quinq; species magiæ tribuit, imagines, gamahaos, similitudines, verba, herbas*. Imagines respondent quintæ speciei, gamahæos quartæ, similitudines primæ, verba tertiæ, sed de gabalistica primum. *Gabalis*, inquit Paracelsus, *est spiritus, qui de corpore ambulat in corpus*. *Crollius* spiritū sydereum hominis vocat, quem forte voluit ex hominis corpore exire, in cœlum ascendere, & inde assumere vires astrorum, attrahereq; magnetice omnem scientiam.

Gamahaos quid.

Species magiæ.

Gamaheu, Gamahaea dicta quarta magia.

Mira cū Gamahaeis Sargibus & Zaman quando tormentur aliquis occulta magia.

Gabalistica alia species magiæ.

Ait enim Gabalis pag. 36. sydereus, internus, olympicus, incorporeus homo, seu Gabalis idem est cum firmamento astrorum, quod rubedo cum vino: Est altera pars hominis, sydereum corpus, hominis genius, penatis, vmbra visibilis corporis, Lar domesticus, homo vmbratilis, familiaris Sophorum homunculus, Dæmon bonus, internus Paracelsi Adech, spectrum, naturæ lumen, Enestrum præsagiens, & propheticum, imaginatio, omnia astra in se claudens, &c. Qui *suam imaginationem*, inquit, *Paracelsus, scit eo perducere, vt ex ea fiat spiritus natus*, (ein geborner Geist) *is potest regere Gabalisticam.* Intelligimus ergo spiritum Gabalisticum non insitum, & concreatum esse homini, sed debere nasci ex imaginatione, seu per imaginationem. Quis est consensus itaque istorum Magorum? *Gabalistæ nihil esse arduum, aut difficile*, pronunciat *Paracelsus*, vt qui plus magnete possit. Item Gabalisticam, ait, demonstrare, *Nos esse* ANGELOS, *animam nostram æternam, corpus mortuum, & nullius precij: celeritate Gabalistica posse eum, qui est in Occidente, colloqui cum versante in Oriente per aliquot millia milliarium*; & quod *perficitur aliàs longo tempore, id per eam breui confici: Item eadem id quod pro tempore apud nos natum, vel alio modo naturaliter factum est, transferre in alienam regionem alieno tempore*; quod est fundamentum vnguenti armarii, translationum magicarum, quomodo messes incantamentis, & sagæ transuehuntur, & Tritemius cœnã ex Gallia vel Italia petiit prolato verbo, AFFER. Ratio est: *Si ciconia in nostris locis natos pullos potest transferre in Ægyptum, & si corporalia effectus suos habent, seu elementaria, quanto magis spiritualia?* Gabalistica vtitur magicis & spiritualibus viribus (sic confessæ sunt sagæ, se breui spacio exportatas esse in valde dissita loca) verum oportet *valentissimam imaginationem* accedere, quam putes esse spiritum illum, qui aduocatur adiurationibus, characteribus, & aliis, quem *Iouem Elicium* appellant gentiles. Formulas vide in libello Magico; sed quæ nihil erant nisi diabolica adiuratio. Aliàs falsa est illa persuasio, *nihil nobis esse impossibile beneficio Gabalisticæ*: falsum quoq; ex astris per eam omnia peti posse, cum astra nequeant dare quod non habent. Falsum est fundamentum Paracelsi, hominem naturaliter per spiritum olympicum posse breui per maxima spacia efficere, quæ naturaliter tarde fiunt, & successiue. Nam ne diabolus quidem potest omnia ista. Vidit id *Crollius*, & bene intellexit neque *Paracelso*, neque sibi omnia obtigisse beneficio istius Magiæ. Ideo coniungit *Imaginationem quandam incredibilem. & fidem illam naturalem*, quæ à Theologis dicitur *miraculosa*, cum veris ad Deum precibus, qua de re in sequente exercitio. Cum Corem nouacula diuideret *Nauius* augur *Numa* Iouem eliceret, *Simon Magus* deciperet & dementaret Samaritanos Magicis artibus, efficeretque vt diceretur *Virtus Dei magna*, cum *Tiridates* cœnas magicas exhiberet, & nostro tempore *Scotus* quidam Magus mira efficeret, &c. neque spiritu insito, & ex æthere accepto, neque genito per imaginationem, nisi is sit diabolus imaginando attractus, neque imaginatione naturali, neque fide illa naturali procurarunt, quicquid præstiterunt. Remittatur ergo ars *Gabalistica* ad diabolum, cuius ope principali exercetur. *Gamahea* qualis est? Huius primum exponitur fundamentum, *quod in cœlo sint omnes omnium rerum vires*, quas natura aliquando vel sponte inferioribus imprimat, easq; figuris admirandis patefaciat: Eas & arte debere deduci, & iunt in *Gamahey*, seu corpus; veluti: In cœlo est vis sanandi omnes morbos. Cœlum aliquando sanat sponte. Medicina ergo adepta, & adeptus Medicus per artem suam, similiter sanatiuam cœlestem in corpus illicit, cuius postea applicatione sanet morbos omnes. Quid ni? *Natura cœlestis vires imprimit verbis, signis, & Gamaheyis*, (hoc est, lapidibus, Sapphyro, Sardonychi, & aliis gemmis sub certa constellatione figuratis arte) *si id facit sine arte. & non exorata, multo magis faciet solicitata.* Hoc fundamentum est: sed falsum. Nam vires, quas gemmis figuratis sponte naturæ asscribunt Magi, pleræq; sunt falsæ. Deinde astra non habent illas vires: tertio vanum figmentum est illa ex astris deductio. *Ex homine*, inquit Paracelsus, *per naturam spiritualem potest in Magia fieri Gamahei, vel equus, canis, a*[...] &c. in quib. astrales vires opus suum perficiant. Mendacium est, & tam verum, quam *armatura Achyllea* cuiusdam similis *Magi*, cuius vi integri exercitus in fugam verti queant, &c. In lib. 9. Naturalium *Gamaheas naturales*, dicit vim excipere ex septem Planetis: sed vt agnoscatur, requiri magnam scientiam. Cur hic silet Chymia? Hæc aliàs, *quod in re occultum est manifestat.* Sed cum nihil talium insit nihil potest aperire, suntque figuræ istæ naturales ex aliis caussis. Tom. VII. de *Caelma* scribit, *Ægyptios per Gamaheas felicitatem ab vno transtulisse in alios, sicut & victorias.* quomodo *Alexander M. & Iulius Cæsar*, non sua arte, aut suis præsidiis vicerint, sed acceperint victorias per *Gamaheas* aliis surreptas quæ est *in ipsum Deum contumelia.* Constat enim istos heroas diuinitus in istas victorias missos esse, vt & *Cyrus*, & alii Monarchæ iuxta vaticinium *Danielis c. 4.* de Mysteriis vermium hæc habet: *Inuenta sunt verba, characteres, sigilla, imagines, mirasq; effigies, quas inscripserunt in membrana virginea, aut prosecuerunt, vel metallis insculpserunt, præsertim Gamaheas ex Sardoniche, Sapphyro & in forma hominum, aut bestiarum, quæ supernaturalibus viribus instructa fuerunt.* Excelluisse hac arte dicitur *Techellus* Iudæus, & *Israelita*, quibus Deus in *lumine naturæ* plurima manifestauerit: quanquam secus sentiat in *Gabalistica*. I[...]ta contra *Crocodylos, Basiliscos, Iacula serpentes dicit factas esse Gamaheas figura hominis sinistro pede calcantis serpentem iuxta caput*, qua de re optime *Techellus Iudæus*. His *Gamaheas* tom. 6. de vera longa re[me]dium opponit ex *forti imaginatione. Quicquid fit in Gamahea & imaginationibus*, (inquit) *accedentibus Planetis & signis debet referri ad superiora signa; quæ vi aliquis mortalis possit immunis à morte reddi.* Hæc & alia de *Gamahea* magica Paracelsus, vt cognoscas, cuius spiritus sint ista, adde & cætera, quæ habet de *Berallistica*, quæ est oraculum diaboli ex Crystallis & similibus gemmis perspicuis, item vitris, & speculis responsa dantis: de *Thesaurrella*, quæ est defossorum thesaurorum magica inuentio: de *Azoth magiæ*: de *Basil* seu cœli ex infectione impuritatum muliebrium, &c. Parac. tom. 4. de caduco: Gaballia Gabalistica non ex spiritibus oritur, neque incantamentis, sed ex naturali cursu subtilis naturæ, Homo debet cognosci, aperte & magice, visibiliter, & inuisibiliter. Vide de vita longa lib. 1. c. 6, 7, &c. tom. 6. Aut exercetur Magia tacite sine externis & conspicuis symbolis, aut per instrumenta effe-

Crollius non consentit cum Paracelso.

Hæc a principibus Magia Gabalistica frequens, & transferuntur.

Gamahea.

Gamahei Ægyptiorum victoriam translatores.

De Alexan. M. Esai. c. 45. 1. 2. De Cyro Esai. 44. 28. & c. 45.

Techelli commendatio.

Immunes facere vires magicas.

Berallistica Paracelsi.

et aspectabilia. Vtrumque cum peragat diabolus deceptis Magis fraudulenter, quanquam aliqui hæc sciant, se vti diaboli commercio, tamen prætendunt LVMEN NATVRÆ. *Lumen naturæ* est præcipuè spiritibus immundis vt assint ad ministeria: *Lumen naturæ* est tempestates ciêre; sata transferre, sicut montes per fidem naturalem: capita demere homini, iterumque imponere: vnico momento cœnas magicas exhibere: affingere cornua: bibere ex cribro: sistere pridem defunctos: tribus iaculis ex arcu aut globulis ex bombarda emissis omne quicquid velis, etiam non visum, confodere: In speculis videre omnia præterita, præsentia, futura, facta, scripta, dicta, cogitata: sanare per maximas distantias: colloqui cum eo qui est in Persia, cum tu sis in Hispania: In disco lunæ legere scripta ab eo, qui per mille milliaria abest: in homine destinato absente & ignorante ea perficere, quæ in homunculo cereo, vel alia imagine, qua iste repræsentetur; ligaturas physicas inducere, & iterum demere: Inimicitias & fauores conciliare, affectusque hominum mutare ad libitum; detrahere vires & in alterum inferre: victorias transferre; ingentes exercitus voce, fistula; vel imaginatione in fugam vertere: mures & muscas congregare, vt & sagas: characteribus, pentaculis, sigillis, & aliis ab omni iniuria se immunem reddere: armaturas, gladios, clypeosque martios facere, quibus saltem visis funduntur hostiles exercitus; adiurare bombardas, ne explodantur: Equos * ita afficere, vt summa celeritate etiam per præcipitia ferant, & ex hostibus saluum reportent sessorē: canes habere Gamahæos, p quos mira facias, &ita parhedros succubos succubas, ceruas, aues, &c. facere tintinnabula, quibus meretrices discernas: mutare humanam figuram in leoninam, vrsinam, lupinam, equinam, asininam, coruinam, &c. sic ludere posse tesseris, chartis, & aliis, vt nunquam succumbas: animum voces intelligere. nouacula cutem dissecare, baculos in serpentes mutare, & alia inenarrabilia patrare, qualia facta meminerunt historiæ mundanæ, estque vix aliquis in tota seu antiquitate, seu nostro seculo Magus, quem Paracelsus & Paracelsistæ non commendent, admirentur, prædicēt: Parac. Mahumetum nominat, Archeum Hippocr. quendam: Serellum: Styrum: Archasium: Techellum: Virgilium, & alios plures. Miseras mulierculas sagas damnant ipsi nullis non ignibus dignis: sed non raro eas excusat quoque Paracelsus, vt quæ ascendentibus vtantur, & naturaliter tēpestates eliciant, & reliqua sua agant. Melius spiritum illum Magicum agnosces & iudicabis, si leges ea, quæ prisca Ecclesia de *Simone Mago*, & discipulis eius, *Menandro*, *Basilide Alexandrino*, *Saturnino Antiocheno*, & aliis annotauit. Noluerunt isti Magi improbi videri, sed iactauerunt *Magistros Apostolos, vel apostolicos*. Vide *Baronium* in annalium tomo 2. an. 120. temporibus *Hadriani*, sect. 5. & seq. vbi leges pene domestica Hermeticis *Crollii*. Dixit *Basilides*, νοῦν natum esse à patre innato, & genuisse λόγον, ex quo φρόνησιν, inde σοφία, (quam Paracelsus admiratur in Magicis, & δύναμιν, ex quib. virtutes, principes, angeli sint profecti, qui angeli cœlum fabricarint. Hos mundi fabricatores principes tot esse dixit, quot sunt dies anni, qui literis numeralibus comprehensi reddunt vocem magicam *Abrabax*, seu *Abraxas*. Vsus est *imaginibus Magicis*, *incantationibus* & inuocationibus. Scribit *Baronius* Romæ inuentam esse *gemmam ex Amethisto*, imaginibus & notis *basilidianis* incisam, ita vt sit *Gamahæa Paracelsica*. Gemmæ forma oualis est, in cuius vna parte hominis effigies cum literis multis, furca, & aliis, sub cuius pedibus scriptum *Abrabax*, vnde fictum postea illud magicum *Abracadabra*, quod certa literarum dispositione scriptum contra febres collo appendunt superstitiosi, sic docente *Sereno* poeta. Ab altera parte leo sculpens fuit super baculo præfixo capite tauri, quo significari creditur, *duplex cœleste signum*, pertinens ad geniturum eius, qui istam *Gamahæam* esset gestur', vt putat *Baron. ut.* Vt autem conuenirent inter se *cœlum, homo, & spiritus*, vt 365. *spiritus* finxit ille Magus, ita totidem *cœlos*; & *membra* in homine. Itaque persuasum est ob familiaritatem magneticam facile trahi posse spiritus cœlestes à spiritibus membrorum hominis iuxta expositionem *Crollii*. Aliam quidem Magi *Gamahæam* exprimit idem *Baronius* in appendice annalium tomi secundi, quæ adiecta est tomo XII. *Fuit gemma casu Romæ inuenta itidem oualis, in cuius vna planicie seu superficie scriptū fuit vox Abrabax*, (nomen scilicet principis magici 365. horoscaporum, seu cœlorum,) *in altera figura hominis armati habentis in manu dextra clypeum, in sinistra scuticam seu flagellum cum galea in capite acuta. Loco pedum duo dracones sculpti sunt, qui capita in dextrum & sinistrum porrigunt, in medio nodum seu circulum faciunt, cauda ex paludamento pendent*. Ab vtroque latere characteres sunt adiecti, vnus *duplicis crucis*. ‡ alter q. N duplicatum, [symbol] aut stratū [symbol] qua figura *Iouem* designant, adiecta virgula transuersa. [symbol] Verisimile est, hanc *Gamahæam factam fuisse pro victoria ab hoste, & contra venena serpentum*, & alia. *Crollius* pro Gamahæa *pentaculum* docet fieri, in cuius vna parte est Scorpio, in altera serpens. Vocat *Zenechton Paracelsi* contra pestem; & morbos astrales. Vide etiam libros *Archidoxeos magicæ*, in Tomo 10. Paracelsi, vbi sigilla varia ad varios morbos, & aduersitates, item de speculis constellatis, quorum diuersam quandam configurationem à quadam *Assyluani* sectatore in hospitio alicubi relictam meminimus. Eadem est *Magia Henrici Cornelii Agrippæ*, cui etiam placuit *Basilidianum Abracadabra* mensæ Pythagoricæ figuræ inscriptum, vt & signaculum *Rabi Hama*, &c. Habet & eadem fundamenta, persuasionesque, quas ex *Paracelso Crollius*, quia & *Agrippam* commendat, proponit, additque, *quodcunque per angelos exequitur Deus, idem eundem facere per cœlum & stellas*: præsertimque nomen IESVS *prædicat, post quod Hebræi in priscis nominibus nihil amplius inuenerint virtutis*. Idem recenset plures Magiæ suæ magistros, in quibus est *Zamolxis, Numa, Hermes Ægyptius, Apollonius, Albertus Magnus, Simon Magus, Pythagoras, qui in luna literas à se scriptas* repræsentauerit, *Paserita, Set Apo. Gnostici, Valentiniani. Ophitæ*, (quorum sectæ fuisse Paracelsum, tractatus de Mysteriis vermium & serpente indicat) *Cerdoniani, Marcionitæ, Montaniani*, &c. Indubitati Magi. Idem tandem resipiscens de sua Magia scripsit, *se non esse assecutum magiā sua propter curas mundanas, quod mori debeat Magus seu animam à corpore* (quod Socrates de suis Philosophis pronunciauit) *abstrahere*, id quod pauci possint. Appellat opus suum Magicum *scholam sceleratam, & impias nugas*. *Cabalisticam Theurgiam* vehemen-

Tales & quos Magi [illegible] libus innaturate.

Christi ascribit Parac. c. 9. lib. 1. de lon. vita.

Talem habet quidam venator, & Cantons ille Silesius, &c.

Basilidis Magi dogmata.

Abrabax.

Gamahæa Basilides.

Q. Serenus Samonicus, qui creditur Basilidis fuisse sectator.

Alia Gamahæa Basilidiana.

Crollii pentaculum.

Zenechton.

Iesus & Sabbath abrogauit, & vires Magorum [illegible] à Diabolo fregit.

hemen-

De Rogerio Bacchone, an magus fuerit. {Nota quod Parac. in proemio lib. de gradib. tom. 7. p. 14. libros Rogerii nocere studentibus, vt nihil vnquam possit hic autor Paracelsistis}

hementer improbat, & exagitat, *tandemque se in hac vanitate profecisse hoc scribit, vt sciat alias debere artem.* Hoc si fecisset & *Crollius*, aut adhuc facerent Paracelsistæ hodierni, saperent. Vide de exulante Agrippa colloq. 3. Maioli in volumine 2. vbi & de aliis.

29. Inter suos magos *Henricus Cornelius Agrippa* refert etiam *Rogerium Bachonem Anglum*, cuius effigiem cum Salamandra *Crollius* adiecit cæteris in vestibulo Chymicæ Basilicæ picturis cum Emblemate Philosophico ex magni magisterii aphorismis: *Per elementorum conuersionem ternarius purificatus fiat monas,* qua sententia totum artificium Chymicum comprehenditur. Num ergo & *Crollius* cum magum putauit talem, qualis Paracelsus erat, quem proxime in pictura subiecit? Quantum ego scio, tria eius opuscula in publicum prodierunt, vnum quod dicitur *speculum Alchymiæ*, constans VII. Capitulis, in quorum primo definitur *Alchymia scientia docens facere,* (quod artis) *& generare,* (quod naturæ) *quandam medicinam Elixyr nuncupatam, quæ proiecta super corpora imperfecta,* (morbida vt in iatrochymia, & metalla imperfecta) *perficit ipsa completem momento proiectionis.* In II. tractantur principia naturalia generationis mineralium duo, *Argentum viuum & Sulphur*, ex quibus principali naturæ intentione fiat aurum, cætera metalla *per accidens* pro puritate, & impuritate principiorum: Inde describuntur metalla singula. In III. agitur de his, ex quib. materia Elixyris propinque sit elicienda, nempe quæ sulphure metallico & argento viuo constant, ex nullo vero animali, vel vegetabili, vel minerali alio, nec ex solis illis, sed coniunctis analogice, seu vt loquuntur, anatice, quomodo iam vnà in natura inueniuntur, vt in auro, & argento naturalibus, quæ per artem oportet ita parare, vt fiant plusquam imperfecta, & sint fermentum, cuius ignis sit proxima potentia, facileq; in actum educatur, adhibito foris competente calore in massa fermentanda, quæ eadem est natura cū fermento quidem, sed se habet materialiter & passiue, sicut fermentum formaliter & actiue. Putat autem *Rogerius inueniri rem, vel corpus ex tam mundo, aut etiam mundiore sulph. & arg. viuo, quam est in auro & argento & in quo natura parum elaborauerit, quod igne nostro artificiali possit decoqui ad plusquam perfectionem.* Id dicit esse ex arg. viuo & sulph. proportionaliter in massam solidam coagulatum, in quo arg. viu. mundum, clarum, album, & rubeum incompletum mistum tali sulphure, quæ ingenio millies millesies fortiora corporibus naturalibus fiunt. Cap. IV. proponit agendi modum, & caloris regimen artificiosum ad concoctionem materiæ debitam, in qua *continuatio, ignis, & Azot* sufficiunt. *Ignis* autem calor blandus, semper æqualis, in vna vase, vna via, septies terendo virtute ignis, vt fit infans in vtero materno, à leuioribus nutrimentis ad fortiora procedendo, & singulis accommodando suum caloris gradum, vt cibus percoquatur, & sit calor in singulis quidem partibus mitis, sed si conferantur inter se graduationes, sequens præcedente sit fortior propter materiam. Cap. V. describitur qualitas vasis, & fornacis. Vas artis respondeat vasi naturæ, vt subtus adhibitus calor possit ascendere, & coerceri, quo sit diuturnus. Itaque claudi vas debet, & ex vitro fieri sine poris, tali forma, vt reuerberet calor; quale est notandū, colli parui, obturabilis seu quod signari & occludi bitumine possit, & ponendum, hoc est, in tali furno, in quo calor vas mediate, seu aliquo intercedente tangat, (debet enim ignis esse vaporosus) & sic ambiat, vt ab omni latere æqualiter comprehendat. *Vas triplex requiritur, furnus, catinus, phiola.* Cap. VI. recenset calores essentiales & accidentales; primus est *niger* in putrefactione, post quam colores accidentales, & inconstantes sunt, donec alter essentialis *albedo* vera scilicet, prodeat. Id autem fit materiæ motu per se, calore saltem debito admoto. Progressu coctionis emergit *rubedo* quam antecedet *cinereus*, sicut albedinem præcedebat *cauda pauonis.* Ignis tunc intendendus. Hæc autem *in opere ad rubeum.* Cap. VII. attingit *proiectionem*, quanquam adhuc imperfectam, nisi ter repetas opus. *Elixyr* factum est *duplex*, vnum *album* imperfecta *in argentum* mutans in infinitum; alterum *rubrum*, itidem *in aurum* conuertens, & quidem propiora perfectioni facilius; remotiora difficilius. *Mercurialiora sunt propriora;* minus mercurialia remotiora, & sic de puritate, impuritate, &c. Vnde quædam indigent præparatione. *Natura lætatur natura, similis simili, &c.* Si impura sunt imperfecta, non sufficit liquatio sola. Neque enim ea *ingreditur purissima medicina.* Hanc itaq; primo oportet proiicere super 1000. partes Mercurii, & vna coquere in vase fixionis, vt supra, per gradus ignis ternis diebus aucti. Huius medicinæ iterum pars vna proiicitur super 1000. argenti viui, fitque *Elixyr* vno die, quod postea transmutat cætera vna hora, vel momento.

Speculi alchymiæ Rogerii capita.

Rogerio duo sunt tantum principia Elixyr.

Materia chymica transmutationis: quidam putant stibium seu magnesiam & plumbum philosophorum esse lapidem magnesiam magnum.

Vasa artis.

Colores.

Projectio.

Hactenus *Rogerius in speculo*, in quo nihil vides de *Magia* Paracelsicæ sex speciebus. Miram artis & naturæ potestatem vides, quæ & ipsa magiæ ascribitur, verum naturali Philosophiæ, non autem Paracelsicæ. In *materia Elixyris* notandum est, si ita in natura inueniri a studioso possit, vt eam descripsit *Rogerius*, bene se rem habere; sed si non potest, alterum consilium sequendum est, iuxta versum:

Dissipa rem captam per rem illi satis aptam.

Est enim concinnanda aqua ex Mercurio soluens, quæ simul sit materia, ex qua cocta fit massa fermentanda: Ea soluit aurum, vel argentum vsque ad paruam partem *puncti* instar, quæ est insolubilis. Sic fit prima materia *ex mercurio & sulphure proportionatis.* Hæc coquitur *in Athanore*, vno vase, vno ignis regimine continuato vsque ad terminum. Potest tamen *Rogerius* etiam de hoc intelligi. Nam si respicimus artis potentiam in natura, reuera natura in auro suo adhuc molliore, & nullum externum ignem per conflatores passo, parum effecit. Est autem in eo Mercurius, & sulphur ea proportione, quam impossibile esset homini consequi. *Secundum opusculum est de oleo antimonii ad sanitatem, & longam vitam,* quanquam putet idem posse etiam *ad separationem auri ex argento, & transmutationem adhiberi*, quod & *Monachus Basilius* de lapide Igni *ex stibio* scribens arbitratur, quanquam saltem *particulariter.* Processus est liquidus. Primo præparanda est *aqua soluens* per artificiosam destillationem ex *Chalcanthi sesquilibra, salis ammon. salis gem. an. lib. I. stibii aluminis crudi an. lib. ß.* Mista de-

Materia Elixyris.

Aqua mercurialis philosoph.

In auro tanquam Mercurio fixo & crudo soluto tantum est rubeum oleum Antimonii Rogerii.

stillentur

stilletur leuiter & caute. In aqua quæ exiit rectificata, soluatur *stibium optimum*, statimque solutio descendatur, & effusa aqua *calx* edulcoretur, ne *tinctura* pereat. Ex hac calce per acetum destillatum extrahatur tinctura affundendo acetum, & digerendo quadraginta diebus. Rubefacto decapulato, in reliquias infunditur aliud, similiterq; proceditur, & idem repetitur tertio & quarto, vt sic transeunt dies 160. digestio fit in balneo vel fimo. Feces abiiciuntur. *Tinctura* collecta in balneo destillanter vt acetum separetur. Idem tamen refunditur, si adhuc est acre, aut pro eo substituitur nouum. Destillatur ad siccum. Essentia relicta edulcoratur aqua stillatitia dulci. Inde exsiccatur, perfunditurq; *spiritu vini optime rectificato*. Digeritur in balneo per quatriduum. Spiritus assumit tincturam: sique semel non totam assumit, effuso priore in vas aliud, nouus affunditur. Si quid fecum restat, id quoque abiicitur. *Spiritus tinctus* in balneo destillatur tam sæpe cohobando, donec *ascendant colores*, & igne aucto, *ol. rubeum* in receptaculum influat. Peracta destillatione hac, *separatur spiritus ab oleo rubro* per leuem destillationem. *Spiritus reponitur ad caus in valetudinis. Oleum rubrum* diligenter seruatur, & *guttatim* præbetur *ad varios morbos*. Dicitur *longæuos reddere*, si binæ guttæ vere & autumno quotannis *ex vino* (præpurgato corpore) potentur. *Vt metalla transmutet*, quidam aurum sic præparant, vt possit spiritu vini solui, & per crebra cobobia in *succum oleosum* mutari. Vocant *aurum potabile*, cuius varii exhibentur modi, & est vnus apud *Crollium* non spernendus. *Rogerius* putat substituendum esse *calcem Mercurii solis*, quæ fit per mercuriale medicamentum. Huius pars vna duabus olei antimonii perfunditur; vtrumq; commistum in phiola clausa in athanore coquitur primo ignis gradu per dies decem. Fit materia ex nigro cinerea. Aucto igne ad grad. 2. per alterum decendium albescit; tertio rubescit, quarto figitur. Si velis multiplicare, addis solis Mercurium, & coquis vt prius. Hæc ibi *Rogerius*. Tincturam *Monachus* volebat ex lænificato antimonio facere: sed eum *Rogerius* refutat. Nihil hic quoque est magici. Omnia enim sunt chymica medica, naturalia, artificialia, quanquam ego vix credam tractatum istum esse *Rogerii*. Quorsum enim attinet ad transmutationem in aliena materia elaborare, tam alieno modo, cum philosophicum opus satis dilucide sit descriptum, & absterreat à mineralib. mediis, vt magnesiis, marcasitis, tutiis, atramentis? &c. Stibium autem *Magnesia* est. Est quidem in stibii tinctura auri color, qui argentum purum potest aureum efficere: sed eum sic figere vt omnia auri examina ferat, non est cuiusuis.

Vel. stibii vi- brum effi- caliter ela- boratum quo pollet au- ro potabili.

Tinctura Rogeriana ex stibio aurifi- ca.

Sed estne Magus in opere tertio? Id apparebit ex recensione. *Primo* proponit *præstigiatores* illos, qui agilitate quadam solent ignorantibus mira efficere, & persuadere rudibus ea fieri peculiari quadam virtute, cum sit *dolus*, quanquam, cum eis accersi ficat [illegible], non videatur res contemnenda.

Tertium o- pus Rogerij de mira na- turæ & artis potestate.

Secundo de iis loquitur, qui *spiritus nefarios* in societatem operis vocant, putantes suæ voluntati obedire & subiici eos, cum id sit impossibile. Hoc à diametro aduersatur Paracelso, scribenti spiritus à Deo hominibus parere iussos esse.

Tertio vituperat alios, qui conantur *spiritus* sibi *familiares* reddere per res *naturales*, aut *inuocationes, sacrificia, &c. cum quicquid boni petitur à Deo vel bonis spiritibus sit impetrandum.* Duplex ergo genus magorum impurorum reiicit, quorum tamen vtrumque Paracelsicum est, vt patet ex compendio *Crollii* de Imaginatione hominis, & potestate in omnia æqualiter Deo. Negat *Philosophos istos modos magicos vnquam curasse*, quanquam diaboli præsto soleant esse si inuocentur.

Rogerius ad- uersatur Ma- giæ Paracelsi in Gabalisti- ca, Gama- hæis, &c.

Quarto tractat quæstionem *de vi carminum & characterum*. His nihil tribuit reale. *Characteres* enim dicit, inuentos esse tantum occultandi gratia per simulationem, quasi aliquid magni fieret, cum nihil ad rem faciant. Ita de *carminibus*. Monet respici tunc debere *opus artis & naturæ*, neglectis illis additamentis. *Magi*, inquit, *stulte confidunt characteribus & carminibus*. Alia ratio est precum ad Deum pro hac illa re, vt Deus aliquid manifestet, vt in *examine per ferrum candens, & aquam*: quæ tamen examina sunt suspecta, & ideo parum eis tribuitur. Ita olim fiebat *aqua probatoria casti coniugii*. Magici libri licet aliquid veri contineant, tamen sunt arcendi propter *plura falsa*, quamuis *Salomoni* & aliis sapientibus ascribantur. Ita nefarii homines multos fugiunt cum grandibus titulis. *Alii characteres* sunt notæ verborum ex literis eorum implicatis vel pertinent ad stellarum disciplinam.

Contra cha- racteres & verba ad- murmurata rebus: vbi ta- men Croll. p. 43. putat à Rog. multa tribui chara- cterib. verb. à prolatis sculp- pris, scalptis, appensis, &c. Examen per ferrum can- dens & aquam. Libri magici relecti.

Quinto de sigillis ait, quod nisi fiant *suis temporibus*, nullam habeant efficaciam. Hic aliquid magici habet. Putat enim si fiant in constellationibus debitis ad vultus coelorum, tunc *& characteres & sigilla artis & naturæ potentia secundum coeli virtutem fieri efficacia*. In hoc tamen multum erroris esse dicit, quia *pauci queant aliquid veraciter ordinare*: quo verbo multum detrahit vulgari suo Paracelsistarum, qui vel asinis arcadicis sunt rudiores, arrogantiæ, quos & *Crollius* notat. Si veraessent ea, quæ *Rogerius* dicit, tamen impossibilia essent homini, quia astrologi adhuc de coelo disputant, scripsitque *Herlicius*, coelestem disciplinam multa indigere correctione, quod & tanta varietas vatum, & incertitudo, falsitasque prædictionum comprobant.

Roger. in si- gillis est ma- gicus.

Sexto aliunt vsum *verborum & characterum*, proponit, qui est medicus, quando *ad excitandam fiduciam, & imaginationem roborandam*, medicus nonnihil admurmurat, aut signa addit per se nihil valentia. Suot enim homines quidam superstitionibus adeo dediti, et aliquid tribuant etiam triticis & apinis cum specie religiosa prolatis. Eo fine & *amuleta* interdum adhibentur, & aliquid condonatur appetitui.

Sigilla non posse fieri & si optime dis- ciplinis vera esse.

Septimo ex *Auicenna* profert dogma de quibusdam virib. extra se in alios emissis calore, & spiritib. exemplo *Basilisci, palma, menstruosæ mulieris, fascinantium, contagio* alios afficientium, &c. vbi putat et sanos, & bene habentes, lætosq; posse ægrotis aliq. robur afferre. Infligi credit maiorem noxam, tamq; afferri fortiorem, si is qui nocere cupit, cogitationem fortem, desiderium, & intentionem habeat ad nocendum, qui cogitatione dirigat spiritus quo modo leprosus possit alium inficere magis, si simul intendat cogitatione naturali virtute in membris obedire cogitationib. & desideriis, idq; vt in malo, ita & in bono.

Ex Auicenna dogma de contagio per fixas co- gitationes. Hic Croll. lo- cus assumi- tur Rogerii praeserat.

praeserat

Ioh 14. v. 4. c. 15. v. 14. 15. 16.

præsertim *si anima munda sit à peccatis*, si modo mundus inueniri possit inter immundos. Hinc concludetur, *per verba & operationes concurrentibus dictis causis posse magna fieri*: quod verba sint cum halitu, calore, & spiritu, & dirigantur cogitatione, seu imaginatione, intentione, & appetitu forti. Hinc oscitante vno oscitat & alius: vita vox magnæ est virtutis, idque non magice, sed naturaliter.

Paracelsica magia cum excessu & hyperbole de naturalibus. Pure magici lib. de officiis spirituum: de morte animæ: de arte notaria. Mira opera artis & naturæ 26. Currus armati. Falcati. Volare aerem magia. Elevatio pondera. Aere altius ... Auderehic ... Incedere per mare & sub aquis. Pontes. Specula. Exercitus phasma.

Hæc autem cum particularia sint, & non valeant, nisi patiens quoque sit dispositum ad impressionem recipiendam: tamen Paracelsici transferunt ad omnia, indeque fingunt mirabilia etiam in immanes distantias, quod, si id fiat in elementis, corporibusque magis fieri debeat in spiritibus. Hic excessus magicus est. Contra peccant aliqui defectu, & nihil tribuunt talibus influxibus, & decisionibus, quorum vtrumq; improbat Bacchon. Octauo de libris scribit, quod aliqui sint pure magici, aliqui cum non sint, pro talibus habeantur. Illos improbat: quia nec naturæ, nec artis opus, sed figmenta contineant. Nono: Dum ea probat, quæ arte, & natura fieri possunt, indicat concurrere debere diuinæ virtutes influentium, seu auxilium, & benedictionem Dei. *Omnino magiam reiicit.* Neque enim necessarium est ad hanc descendere, cum ars & natura sufficiant cum Dei ope ad mirabilia. Decimo viginti sex speciebus declarat artis & naturæ admirandam potentiam: 1. *Facere naues*, quæ ab vno duntaxat homine celerius, quam à multis promoueantur, etiamsi sint vastæ. 2. Eodem modo *facere currus ἀνιππους*, quales putat fuisse *veterum falcatos*: sed errat. Nam eos equis tractos fuisse, indicat *Diodorus Siculus*. lib. 17. de pugna *Alexandri* cum *Dario*. 3. Facere *volandi instrumentum*, quod insidens homo gubernet. Sed hoc à quodam effectum autori suo fuit funestum. 4. Paruo *instrumento se in altum eleuare*, atque ita carcere turrium euadere, nisi sit clausum ostium superius: instrumentum putat latum & longum esse tres digitos. Quid si lippis & cathenis, manicisque & pedicis teneretis? 5. Facere instrumentum, *quo vnus homo trahat ad se mille*, alios, (nisi reluctentur, patianturque se capi) & sic de aliis rebus. 6. Instrumenta parare, quorum beneficio quis *in mari & sub aquis ambulet*. Eam artem *Batani* rustici dicuntur callere, adeo, vt sub aqua etiam ignem accendant, & cantent. *Ægyptii* quoque & *Indi* diu sub aquis esse possunt. Est aliquid hac de re in libris *Flauij Vegetij*. 7. *Pontes* efficere *sine sublicis* & pilis. 8. Construere *specula* mirifica; de quib. vide Catoptrica Ioh. Bapt. Portæ. 9. Speculorum talium ope *phantasiam, exercitus ingentis procurare*, & hominibus terrorem incutere. Hoc esset aliquid contra Turcas, si paterentur se terreri. Si vero & Turcæ ea arte vterentur, nos perissemus, etiamsi fugere vellemus. 10. Alia specula, *in quibus longissime distantia videantur proxima*. Ea arte literas minutissimas possemus legere, & stellas alias latentes videre, sicut per *Batauorum* perspicilla, quorum vsu aliqui putant se vidisse *satellites Iouis, & maculas in sole*. Alia confici queunt, in quibus propinqua appareant remota. *Iulius Cæsar* dicitur in ingentibus speculis vidisse ... ros *Britannorum*, si credere fas est. 11. Alia *specula*, in quibus quantitas mutetur, & situs. 12. *Latentia* alicubi in rimis vel insidiis per specula manifestare, vt de *Socratis Dracone* narratur. 13. Efficere, *vt venenati halitus in hostes dirigantur*, per modum *Basilisci* erecti. Mirum ni huc referri possit etiam *serpens Mosis*, & stratagema eorum, qui in hostes proiecerunt ollas plenas serpentibus. Quidam putant, se venenis pluribus congestis fumum facere posse, quo in hosticum immisso vento secundo omnes pereant. Huc refertur Antri *Smellen* apud *Olaum* miraculum. Sed in fumo illo & periculum est, & vanitas. Ignis enim dissipat venenum, soletque in aerem euanescere fumus. Illud melius aquas causticas ex cannis muralibus in aduersos hostes torquere, aut flammas acerrimas in materia bituminea.

In hostes halitus venenatos immittere.

Speculum ornatus auri, argenti, gemmar.

14. Plasma seu *apparentiam auri, argenti gemmarum*, in aliquo conclaui procurare, quod per specularem reflexionem fieri possit, vt parua auri partio, & vnica gemma totum triclinium exornet.

Cœlum fabricatum.

15. Specula incendiaria. 16. *Cœlestem familiam transferre in globum terreum*, & totam œconomiam exacte repræsentare, quale quid fecisse dicitur *Archimedes, Drebelius*, & alii. Non vero tanti est descriptio, quanti motus, ad quem singularis materia & artificium requiritur, vt sic incedant apud nos stellæ, sicut in cœlo. Arbitratur *Rogerius* materiam posse inueniri, quia quædam apud nos sic mouentur vt cœlum, veluti Cometæ, maris æstus, &c. Verum hæc opinio est. *Drebelius* aliud videtur excogitasse, ad exemplum motus, qui fit in arcano lapidis vitro inclusi, &c.

Ignes à longinquo accendere.

17. Pyrotechnica ad *accendendum ignem ex omni interuallo*: vbi materialia sunt halinitrum, petroleum, succinum, naphtha, sulphur, &c. Inde stratagema effusi ignis in hostem muros tentantem, & *Ignis Græci*, quo naues sub aqua per canales incenduntur, quales sunt & *Petarda* dictæ, & multa similia. Nam & fiunt pyroboli, qui in aerem sublimem emissi, ibi primum intonant, & explodunt globos q. icto fulmineo.

Lumina perpetua. Vide Societatis Ros. crucis famam.

18. Facere *lumina perpetua*, qualia leguntur apud *Trismegistum*, iouenta memorantur in pulchris *Olibry* & *Tulliæ* filiæ Ciceronis, quanquam *Gubertus* crassus ille apud Lotharingos Galeaista, fugitiuus ex Paracelsicis furnulis, non credat.

19. Facere *balnea perpetuo calida*, ad instar thermarum naturalium. Quidam putant per calcinas, & similes materias, quæ aquis feruescunt, parari. Ita & cubicula calefaciunt. Sed ardentia perpetuo non carent bituminea materia & sulphurea, calcosaque, vt Ætnæ crateres, &c.

Tonitrua facere. Iob 26. 11. & 38. 25. 34. 35.

20. *Tonitrua in aere maiora naturalibus facere*: quod ego non credo. Nam sacra Scriptura in *Iob* & alibi id *soli Deo* asscribit. Quando vero ope dæmonum sagæ id procurant, non fit sine natura, quam diabolus cogit. Sumit autem coniecturam *Rogerius* à modica illa materia, quæ incensa horribilem facit sonum. Ea est *puluis auri vel ferri*, Ceraunius per aquas causticas ex sale ammoniaco paratus. Si tantus sonus fit in paruo, quantus fiet in magno? Videtur hoc artificium attingi circa finem libri, vbi nominatur halinitrum & sulphur: cætera occultantur abbreuiatione per L. a. ru. vo. po vir can vtriet: quæ quid significent, diuinare nolo.

Cosmoc

Cosroes rex Persarum tempore Heraclii habuit cœnacula, ex quorum tectis tonitrua fulmina & imbres conuiuis exhibuit. Hodie fiunt tales machinæ à somnus regibus. Sed cogitare debuit non si in conclaui, sed paruo loco fieri potest arte magnus sonus, eundem conciliari posse in nubibus vastis, amplissimoque aere eo modo, quo Deus tonat.

21. Vsum huius putat esse *Ciuitates & exercitus destruere*, citatque exemplum *Gedeonis*, Iud. 7. quasi is complosis ollis, & lampadibus cum ineffabili fragore strauerit *Midianitas*. Verum bonus iste *Rogerius* non recte legit historiam. Trecenti illi viri tubas inflarunt, & classicum cecinerunt, ollas fregerunt, lampades sinistris tenuerunt, & conclamarunt, *Hic gladius Domini & Gedeonis*. Quid factum? *Dominus immersit gladium in hostes mutuos*. Non itaque tanti fuit ollarum concrepitus. Sed *Rogerius* agnoscit suum παρμεσάδης, cum inquit, *Mira esse, si quis sciat vti ad plenum in debita quantitate & materia*. At quis est qui possit? Dominus potest solus, vt est Ps. 18. v. 8. & seq. Ex. 14. 20. Exod. 19. v. 16. Magia, quæ diuina imitari cupit, irridetur Sap. cap. 17. v. 7.

Ciuitates & exercitus tonitru destruere.

22. Aliud genus miraculorū ponitur *Magneticum* non multæ vtilitatis quidem, sed tamen miræ iucunditatis. De his liber conscriptus est à *Ioh. B. Porta*. Item aliqua enarrauit *Ansbebnus Boetius* in Gemmario; Item *Scaliger*, *Cardanus*, *VVe Kerus*, *&c.* *Paracelsus* aliqua vera dixit, aliqua mentitus est. *Crollius* ex illius sententia transtulit *ad inuisibiles cœlestium & terrestrium cognationes*, indeque plærique magica non sine vanitate stultissima extruxit, quæ si vera essent, omnes impura Magia posset defendi. Patet autem vanitas impotentia eorum, qui talia magnis cum ampullis deprædicant. *Rogerius Lapide auri & argenti dicit attrahi posse* similiter *omnia metalla*. Id nos sic accipimus, quod Philosophicus lapis imperfecta metalla similitudine quadam substantiæ amplectatur, quâ sunt mercurialia, eaque transmutat in sui naturam. *Natura enim lætatur natura simili*, eamque sibi vnitam cupit, & si fortior est, etiam vertit in sui naturam. Hac concordia multa coniunguntur, vnde *Rogerius* scribit, *sibi nihil difficile esse creditu*, nempe si quis sciat agentia patientibus proprie affecta debito modo applicare.

Magnetica miracula.

Metalla ad trahere.

23. Mirabile aliud producitur, non tantum cœli œconomiam in globo terreno describere, sed & *motum addere* congruum, de quo ante. 24. *Auri & argenti copiam ad libitum facere*. Hoc esset summa votorum apud plærosque, si ars responderet appetitui. Procedit autem ex *fundamento graduationis*. Aurum naturæ perfectum est 24. caractarum. Si quis posset graduare ad 30. & plures, & postea miscueritur vel argentum, donec fieret aurum, cuius in vna marca essent caractæ 12. 13. 14. & sic deinceps vsq; ad 24. quæ foret naturæ perfectio. Quis autem sic graduare possit aurum? Multæ sunt graduationes Paracelsicæ: sed omnes inconstantes. Itaque hactenus contemtæ. Si quis per lapidem Philosophorum graduare velit, ei prius lapis est conficiendus. Sed tunc ego non studerem graduationibus, verum transmutationibus.

Aurum & argentum ex voto augere.

Miraculum 25. *Afficere homines ex sententia*: Hoc est, tales affectus in eis producere, quales nobis maxime sint vtiles, vt facere *beneuolos ex maleuolis*, *mites ex iracundis*, *iratos ex sedatis*, *timidos ex fortibus*, & contra, idem etiam in voluntate, vt qui deneget nobis multa talenta, eum reddamus facilem ad præbendum, si habeat. Ita possent amores, & odia mutari. Vult *Rogerius* non in singulis tantum hominibus id fieri, sed & *totis exercitibus*. Veteres multa tribuerunt *eloquentiæ*. *Magi* imaginationes, inuentiones, fidem naturalem cum aspiratione cœli frustra asciscunt: alii fistulas, musicos concentus, & similia iactitant. Ita *armaturam Achillæam*, quidam putat posse factitari. *Fistula & cornu militari* inflato hostes in terrorem & fugam nonnulli conicere student; alii aliud comminiscuntur; omnia vana, & nullius experientiæ certæ. Magna vis est *eloquentiæ*, *musicæ*, *obsequii*. sed maxima *Dei potentiæ*, qui inclinat animos quo vult, ducitque per suos angelos. Is ciuitates & exercitus prosternit, idq; factis admirandis præstitit, quæ nullus Magorum siue naturalium, siue spiritualium potuit imitari.

Mira aliqua affectuum hominum conciliantur vel alienantur. Totius exercitus mutare.

26. Miraculum est, *vitam vsq; ad terminum decreti diuini producere*. De potentia artis hac in re multus est *Rogerius*, nec est vllus Paracelsicus, quin ad ostentationem vsque profusus sit promissionibus. Argumento proferuntur particularia à quibusdam longæuis, siue regimine, quod impossibile est esse perfectum, siue Medicinis, vt *ol. antimonii*, *auro potabili*, *Lapide Philosophorum*, *&c.* Quid opus multis? Deficit ars in ipsis Professoribus. Si abiicias hoc illis, prætendunt *terminum naturæ*, defectum medicinæ talis, & alia friuola. *Crollius* ridicule *Paracelsum* ad longam vitam peruenire potuisse negat; *quia veneno sit sublatus*. At si promissa chymica sunt vera, debuit & contra venena fuisse munitus, vt *Mithridates*. Cur breuis vitæ sumus? Resp. Moses Deut. 30. v. 20. Dominus est longitudo dierum tuorum: & Ps. 90. v. 7. deficimus in ira tua, & in furore tuo turbati sumus. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo, &c. Ex. 20. v. 12. Honora parentes, vt sis longæuus, &c. Ps. 71. 18. 19. Ps. 49. 12. Ps. 31. 16. Hæc sunt opera Rogeriana specialia, quibus declarare voluit, non esse necesse ad Magiam aspirare cum natura, & ars sufficiant. Deinceps vsq; ad finem quædam ænigmatica adeo perplexe de *lapide non lapide*, & aliis scribit, vt non facile quis sit explicaturus, & reddet rationem perplexitatis, *quia arcana non sint vulganda*. Mortuus est ergo cum arcanis suis, & tamen viuit Mundus Dei beneficio, sicut vixerat ante natum *Rogerium*. Vbi iam est ille *Magus Henrici Cornelii Agrippæ*, *aut Paracelsi*, *aut Crollii*? Nullibi. Quamuis enim quædam valde consentanea verbis Magorum posuerit, tamen adeo nunquam delirauit, vt *Paracelsicam Magiam* approbauerit.

Vita longa breuis valde bus, qui eam promittunt.

30. Ad Crollianum spiritum reuertamur. *In astris firmamenti* (inquit) *latitat omnis sapientia animalis* hominis psychici, vt ex Paulo Tertullianus vocat. *Crollius* omnem intelligit excepta *Theologia* (*& iuridica*) *artes*, *scientias*, *omniumq; rerum cognitio*. *Hanc homo sydereus*, *seu spiritus olympicus in homine* *attrahit*, *ita vt & ipse accipiat scientiam*, *&c.* *Cœlo enim omnia sunt notissima: omnes actiones & cogitationes hominum sunt depictæ in astris*. Hæc ille, qui mendacium vomit vt aquam.

Mendacissima mendacia Paracelsistarum docendo omnes scientias & bona inde trahi ...

Primum quo argumento firmo doceri potest; cœli *astra omnia nosse*? Quo principio ostendi

omnia asta humana inscripta esse cælo? Qua idonea ratione demonstrari, *in cælo esse artes, sapientiam, scientiam omnem?* Secundo, si detur inesse, qui conuinces. *Magus ab homine posse attrahi?* Audio de *Magnete & familiaritate.* At qui credam istam familiaritatem inter cœli astra & hominem intercedere, cum astrologi totum cœlum nobis infestum, & dirum plærumq; reddant, & Deus illud subiecerit maledicto, & vanitati propter peccata hominum? Tune *Crollii* portentosis mendaciis voluisti aliis persuadere, quod nec tu ipse credidisti? Age vero si verum credidisti, quia *Magus Paracelsicus* fuisti, cui notum fuisse patet ex scripto, *quomodo imaginationes essent spiritibus sydereis iungenda, quo pacto intentio dirigenda, quæ fides naturalis addenda, cur non omnem scientiam medicam, physicam, chymicam, præsertim q. auri potabilis & lapidis Philosophorum es consecutus?* Potesne docere vllum vnquam Magum ex sydereo spiritu ad sapientiam omnem humanam peruenisse? Cur verbis vanissimis asseris, id, quod toti naturæ est derogatum. Cornelius Agrippa cum eadem asseruisset, negauit tamen se potuisse fieri capacem promissorum, quia præ multitudine aliarum curarum non posset totus in attentione esse, vel potius ; diabolus noluit se totum ei dedere. Ita scilicet nec Nero à Tyridate potuit artem magicam discere. Dicis, accedere *deuotas ad Deum preces debere.* At, inquam, vel solæ hæ sufficiunt. Ita enim Salomon sapiens factus est sine cœlo per naturalia media & disciplinam ordinariam. 3. Reg. 3. ꝟ. 9. 11. 12. 2. Paral. 1. ꝟ. 10. 11. 12. Sap. 7. ꝟ. 7. 13. 14. & omnino per totum, vbi non cœlo inesse dicuntur omnia, sed Deo, qui dat sapientiam, vt est ꝟ. 16. 17. & seq. Ita c. 8. ꝟ. 19. 20. 21. & c. 9. ꝟ. 4. 9. 11. 13. 14. & seq. vbi vide quid homo possit cogitationibus suis. Sic & Christus concionatur Matth. 7. v. 7. 8. 9. 10. 11. Luc. 11. ꝟ. 13. Iacobi 1. 5. 6. 7. Sed cur cum istud medium sciuisti, non orasti deuote? Cur non orant cæteri Magi Paracelsici? An non ita est, quia etiamsi oraretis, tamen nihil consequeremini, quia non oraretis secundum Dei voluntatem in spiritu & veritate? Deinde polluta est vestra oratio, quæ partim respicit diabolica media, partim Deo se accommodat, cum tamen nec Deus diabolum in societatem admittat, nec diabolus coram eo possit consistere. Recte orāt ii, qui iuxta Dei voluntatem postulant sapientiam: & hi non impetrant, quod petunt, sciant voluntati diuinæ acquiescendum esse. Spiritus enim diuidit sua munera vti vult. *Sapientiam psychicam Paulus* adeo attenuat, vt vocet stultitiam. *Ieremias* c. 10. *Leges gentium Hermetis;* & & cæterorum, pronunciat *vanas. Esaias astrologos irridet* c. 47. ꝟ. 10. *Sapientia & scientia tua (Babylon) eiecit te.* ꝟ. 12 *Sta cum magis tuis, &c. Saluent te vates celi.* &c. En vobis Paracelsistæ. Quo magis prædicatis ista vestra magica, eo magis violatis primam tabulam, & iniuria afficitis, calumniaminique diuinam Maiestatem. Vide Es. 44. ꝟ. 45.

Ridicula promissa magorum, quæ ii ipsi sciunt, vt videre volunt omnem modum applicationis, tamen non possunt fieri participes.

31. Sunt plura apud *Crollium* abominabilia in magica sua præfatione pro delipictia *Paracelsi* & magorum cæterorum : sed satis est ista pauca saltem attigisse, vt nostri Paracelsistæ *Schewman, Hartman, Graman,* & alii videant quali Monarcha glorientur. Vsi vero sunt nominibus *Animæ, spiritus, corporis,* etiam Philosophi *in magno magisterio lapidis mystici.* Sed neq; sensu Theologico & *Pauli*, neq; magico. Duo vero sunt modi huius vsurpationis in magisterio. *Primus* est, cum vel partes compositionis comparas inter se, vel progressum exaltationis. *Vna pars corporea est, altera spiritualis, tertia quasi animalis.* Ita in principio omnia sunt rudia, & corpori similia: elaborata fiunt spiritualia, & tandem animæ instar motiua. *Altera ratio* est secretior. Cum enim in suo vitro conclusa materia agitatur *in fundo est corpus;* inde *assurgit spiritus, qui animam portat in ventre suo.* Cum hic ad superficiem peruenit, *reflectitur super corpus suum, animamq; iterum defert.* Hoc fit innumeris reciprocationibus, donec tandem corpus animam suam, & spiritum receperit, & omnia tria *ex monade facta in monadem reuertantur.* Sic ab vno sunt tria, & iterum in vnum redeunt, quod si non potes probare magisterio magno metallico, proba saltem per elixyria vegetabilia, animalia, & mineralia alia, vbi prius naturæ compositum dissolueris, partes mundaueris, & exaltaueris. Nam demum in vitro Hermetis iterum coniunguntur industrio caloris, & vasorum regimine. Cum ascendit spiritus & anima, dicitur corpus mori: cum redit, vitam recipit. Arnoldus aerem ablutum vocat oleum, tincturam, aurum, & vnguentum Philosophorum, quod colorat, tingit, figit, & fluere facit: & aliâs sane Chymici de anima auri sunt multi; estq; nihil aliud quam medicina & lapis ipse perfectus in magisterio magno, qui iam potest transmutare. Id quod hanc animam extrahit ex corporib. dicitur *spiritus*, quem vide te in operis parte debita agnoscas. Neq; .n. talis res est, qualis spiritus vini, quo extractiones fiunt vulgares, licet ex analogia nomina ista ad has quoq; accommodentur. *Corpus* quod sit, iam patet, nimirum id, ex quo *per spiritum anima* elicitur; verum non est abiectile. Debet enim recipere *& spiritum & animam* per crebras ascensiones, descensiones, reuerberationes. In *Rosario* Philosophorum lapis dicitur habere *corpus, spiritum, & animam.* Per *corpus* intelligitur *corpus immundum*, (inquit autor, qui *Bernhardus* fuisse creditur) per *animam, fermentum;* per *spiritum*, qui se habet in proiectione, & dicitur *Quinta essentia*, habens virtutem conuertendi, &c. Hæc alia est sententia, pertinens ad actum transmutationis. Tinctura perfecta est anima. Hæc prima proiectione super Mercurium fit spiritus. Is in corpus imperfectum proiicitur. Aliter *Bernardus* in suo libro in lapide philosophico *terra* habet nomen ossium: *aqua & aer, spiritus*, in quo *anima* est, quâ *ignem & aerem* continet. In *turba: corpus non potest tingere seipsum, nisi spiritus occultus extrahatur è ventre eius, & fentis corpus & anima abiq; spiritu*, hæc spirituali tinctura, cuius vi calores apparent. Exercitatio in turbam: *Elixia fit ex corpore, anima, & spiritu conglutinatis: Anima viuificat, & dat esse corpori & spiritui.* Vide ibi plura, quæ tamen non sapiunt Philosophicum sensum. Alibi *Anima est fermentum* corporis imperfecti. In turba etiam iubentur *corpora incorporea reddi instar spiritus*, si volumus extrahere animam tenuissimam & tingentem. *Anima est spiritus tingens. Corpus stat,* (est pars fixa) *spiritus tingit, Anima viuificat,* &c. Verum de his alibi.

In lapide Philosoph. anima, spir. corpus.

Ex quinario abiectis binarium, & ternarium redue ad monadem essentialem. Ita ab vno per quinq. duo, tria, fit regressus ad vnum.

Exercita-

EXERCITATIO ALIA

De

ABOMINABILI IMPIETATE MAGIÆ PARACELSICÆ PER OSWALDVM CROLLIVM AVCTA.

SECTIO I.

HRISTO deditos homines ne in animum quidem admittere debere aliquid magicæ vanitatis, nedum per typographiam in publicum spargere, satis docet lex primæ & secundæ tabularum diuinarum de Deo ante omnia diligendo totis viribus, mente, anima, affectu, & non offendẽdo proximo. Omnis ratio nostra non debet captiua duci ad desideria regis tenebrarum, & magorum principis, sed in obœdientiam fidei sacris literis comprehensæ, & à Christo, vero filio Dei, ex sinu patris prolatæ, vltra quam non sapiendum. Magica olim tam subtilia fuerunt apud Chaldæos, & Ægyptios quam ab vllo Paracelsista possunt excogitari: At omnes gentes perhibentur in tenebris sedisse; apud solum Dei populum electum lux orta fuisse, gentiumq; leges vanæ.

Sectiones. Matth. 22. 37. & seq. Deut. 6. 5. Leuit. 19. v. 18. Matt. 18. 7. 2. Cor. 10. 5. Vide Hermem, & Platonicos, tum Cornel. Agripp.

Ergo & subtilissima magia fuit in abominabilibus, ideoq; tot legibus interdicta, quo magis mirandum est non tantum olim *Paracelsum* tantopere sibi indulsisse vt *Magiam* docuerit, sed &, cum dogmata eius, quantum ad magica attinet, à plærisque sint hactenus execrata, inuentos recenti memoria esse, qui tum repetant ea tum illustrent, augeantq; & magno conatu defendere conentur. Diaboli potentia & quantum ei permissum sit vltimis seculis, in hoc apparet. Paracelsici quidam audire gaudent partim ex toto, partim tantum ratione chymicarum præparationum, principiorum, chirurgicorum, remediorum mineraliumq; & membrorum tartareorum, quæ nec apud *Hipp.* nec *Galenum*, aut alios medicinæ principes sic leguntur. *Primi Paracelsici* proculdubio sunt filij Belial à sacris literis & Ecclesia damnati, licet eorum scripta etiam cum priuilegiis in publico legantur, legibus conniuentibus, & expurgatoribus librorum tacentibus. *Secundi quare Paracelsicos nominari velint*, non satis digno sufficientiq; docent argumento. *Chymica* ab Arabibus repetuntur, & ab Europæis sic sunt exculta, vt facilè Paracelsi scriptis carere possimus. *Morbi tartarei* præter nomen nihil afferunt noui. *Principia* ex chymicis reparationibus melius parent quam ex *Paracelso*. Non quidem de nomine laborandum censemus: sed quod vsum attinet in omnibus Philosophiæ totius rebus, excepta iurisprudentia, & Theologia Scripturæ, quasi vniuersa Philosophia naturalis sit ex chymica spargiria explicanda, nimis extenditur, reuocandaq; est principiorum tractatio ad suos carceres. De numero eorum nihil est certi, quibusdam plures, aliis pauciores essentias efficaces ex misto extrahentibus, adeo vt de *Trinitate* non magnopere sit curandum, cum & quaternarius, & quinarius, aliiq; numeri eliciantur. *Crollius* pag. 65. suæ præfationis libertatem verbis profitetur: Vult enim medicum non debere esse sectis alligatum: At quis est Paracelso, Hermeti, Seuerino, Aggrippæ, Rogerio, & similibus addictior Crollio? Quis vnquam tantum tribuit Paracelso, & Lullio, qui tamen in multis discrepant? Hocne est liberè Philosophari? Quidam arbitrantur *principia medicina Hippocratica* esse aut imperfecta, aut nostris temporibus, quibus noui morbi noua remedia ex classe mineralium desiderent, non accommodata, & *Galenica* minime vera. Sed si glaucoma detergerent oculis, & inuidiam, odiumq; ponerent, rectius viderent, & iudicarent syncerius. Nos de hoc argumento in sequentibus agemus. Primi Paracelsistæ, præsertim *Seuerinus*, acerbè persequebantur generalem medendi scopum *de contrariis*. Hodierni, *& similia & contraria* recipiunt, *Galeni* saltem *qualitates* ferre nequeunt, quas tamen calumniantur potius quam intelligunt. Elementa, honores, & qualitates Galenica repudiant: at ipsi etiam amplificant elementa, & ab humoribus nomen trahunt, qualitatesq; nolentes volentes coguntur amplecti.

Esa. 60. v. … Hier. 10. Duplices Paracelsistæ.

Omnino non apparet idoneum argumentum, *cur vir modestus velit Paracelsista* nominari. Quantum insit in ea professione superioribus exercitiis declarauimus, vt vberius, illustriusq; pateat, etiam sequentes adiciamus.

SECTIO II.

Imaginationem posse omnia eorundem docet imaginatio naturalis.

QVicquid oculis videmus in maiore mundo, *inquit* Crollius, *pag. 38. hoc idem imaginatio quoq; potest producere. Sic omnes herbæ omnia crescentia, omnia metalla per imaginationem, & veram Gabaliam possunt produci, &c.* Mira potestas phantasiæ. Est hæc sensualis quædam interior facultas communis homini & bestiis, quæ à sensu communi perceptam speciem accipit, & in phantasma, seu imaginem, quæ postea in homine fit subiectum intellectus, conuertit. Variè autem fingit, varieq; concitatur. Sæpius intus impulsa repetita materia ex memoria, aut etiam diuinitus, vel alio principio mota agitatur, vnde fit vt non tantum existentiam imagines, quas à sensibus externis accepit, voluat, verum etiam non existentium, & eorum quæ occulto modo reuelantur, sicut Deus, Num. 12. v. 6. dicit, *Si quis fuerit inter vos propheta Domini in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum. &c.* Hæc facultas mirifica est in affectis morbo maniaco, melancholico, phrenetico: Item in suspicacibus, timidis, mala conscientia cauteriatis, amantibus, & similibus, sicut & in somno per insomnia variè mouetur, & falsis imaginibus sæpe terrorem incutit. Notandum tamen non semper illa voce phantasia intelligi solum sensum internum, qui imaginandi dicitur: sed sæpe complicari cum cogitatione in intellectu agente, & patiente. Non est arduum intellectu, quod, quicquid oculis videmus foris, aut aliis sensibus percipimus, eius imaginem intus faciat imaginatio, cum idem eueniat & in brutis secundum naturam. Si iam omnes herbas videremus, omniaq; crescentia, & metalla, seu si omnia corpora mundana, simplicia, mista, cœlestia, elementaria, omnes qualitates, &c. sentiremus, imaginatio omnium imagines intus gigneret. Verum tanta potestas homini non est concessa. Neq; enim omnium sensus est, siue actu, siue potentia. *Ea quæ scimus sunt minima pars eorum quæ ignoramus:* Et quo sensu spiritualia, eaq; quæ sunt meri intellectus & sub rationem vel ex toto, vel parte cadunt, comprehendas? Si igitur physicè loqueretur Crollius, verba vt plurimum inania funderet. At magicum quid, & abstrusum proponit, quod per veram Gabaliam efficiatur. Quanquam ergo in præcedentibus de *Paracelsica Gabalia* egimus, tamen adhuc de ea videndum est, ne fortasse decipiamur permutatione veræ & falsæ: videndum etiam de imaginatione illa magica, vel potius Sathanica, cum naturalis esse non possit.

Vera Gabalia Crollii, & imaginatio magica.

SECTIO III.

VEra Gabalia est pars Magiæ Gabalisticæ dicta, *inquit,* *quæ tribus columnis innititur, primo verò precibus in spiritu & veritate factis, vbi in sancto sanctorum fit vnio Dei, & spiritus creati, vbi Deus interno spiritu, non vi vocabulorum, sed in silentio sacro absq; oris apertione & anhelitu compellatur: Secundo fide naturali, seu sapientia in creatione omnibus hominibus ÆQVALITER ceu peculio & patrimonio communi à Deo patre cõmunicata & ingenita: Tertio imaginatione fortiter exaltata, cuius quanta, & quam mira vis sit, Naturæ lumen tam in baculis Iacobi à Mose commemoratis, quam in prægnantibus fœtui res desiderata notas imprimentibus manifestè ostendit,* &c. Henricus Kunrath edidit ante hac amphitheatrum quod vocauit *Christiano-Kabalisticum. diuino-magicum,* in cuius primæ paginæ apice nomen Dei essentiale *Iehouah* in triangulare schema sic cooptatum est, vt *Serenus* & alij magi scribi volunt *Abracadabra* figura mensæ pythagoricæ, aut pyramidis inuersæ, vnde consensum agnoscas magorum à *Simone illo* in Actis, *Menandro, Basilide,* imò à Zoroastre, Osthane, *Iamne & Iambre, Hermeteq;* Ægyptiis & vlterius ex Babylonis primordio, deductorum. Quando ergo *Crollius* in sua *Gabalistica* coniungit vnitq; Dei precibus tacitis solicitatum phantasiæ, & fidei naturali, & putat horum coniunctorum vi omnia à mago posse produci, idē sentit cum diuinomagico Kunradij. Hinc intelligimus, quando Exodi. 7. *Pharao sapientes suos & maleficos* vocauit ad baculos in serpentes mutandos, & incantationibus aquas in sanguinem vertendas, ranasq; producēdas, censendum esse, id eos effecisse per *Gabalisticam Crollij,* nisi forte velint Paracelsici etiam *Aaronem, Mosen, Prophetas, Christum, & Apostolos* eadem arte sua miracula fecisse.

Nota columnas magiæ falsas quibus fit & alios decipit magus ... ... Amphitheatrum Cunradi. Omnes magi quicunq; ... ope Diaboli possunt eadem ... Crollius magum ...

Omnia.n. *Crollius* per suam *Gabalisticam* producit. Cum postea Num. 22. 23. & 24. *Balaam* excitare vellet Israelitas ope Magorū, hanc ipsam sciētiam respexit, eamq; in multis aliis prius exercuit, vt & *Pharaonis* malefici, vnde sibi famam illam & autoritatē cōciliarant. Qui.n. alias nouissent reges *Magos* ista posse? Idem sentiendum de *Simone Mago* Act. 8. v. 9. 10. 11. Idem de *Elima Bariehu mago Pseudopropheta.* Act. 13. v. 6. 7. 8. Item de Ægyptio illo. Act. 21. 38. & apud Ioseph. lib. 20. antiq. c. 14. & lib. 2. de bello Iud. c. 12. Cum *præstigiatores* oculis obiiciunt mira, quæ videntur esse, at non sunt, id est *Crollio* producere per *Gabalisticam diuino magicam.* Ita statuēdū de *Tritemij* transmutationibus, de *Tirdatis* cœnis magicis, de vineis & vuis magicis aliisq; plurimis. Si quæras qua arte *Thessala Saga* sistat defunctos, sicut & de *Tritemio* narratur, & qua *Samuel* sit reductus in vitam 1. Reg. 28. habes responsum ex *Crollio.* *Gabalistica* omnia producere potest quæcunque in mundo sunt aspectabilia. Nouit & *Rogerius Bacho* istam repræsentatiuam: sed non putauit ad eam opus esse magica impietate, cum per *specula* possit peragi, nisi fefellit eum vi ... Gaudete *magi,* & audacter exercete artem vestram. Habetis patronum *Crollium* priuilegio quoque publico munitum: Habetis totam *Paracelsiam, & Amphitheatrum Thrasybuli diuinomagicum quod Crollius cedro* dignum iudicauit, nos ignibus addicimus hæreticis. Mirum autem est si illa ars est vera, cur magis Pharaonicis, Babylonicis, Simoni, Elymæ, Bileamo, & cæteris nō permissa fuerint omnia. Neq; enim dicere potest *Crollius* eos contra Deum aliquid fecisse, quia *Gabalistica illa ex Deo & homine Gabale vnum facit.* Sed neq; illam Gabaliam falsam, suam verā potest affirmare, quia nunquā ipse hæc produxit, quod isti magi.

Gabalistica die Gabel-kunst / ars furcarum ... Si omnia produci possunt per fusi...

Gabalisticam; Gabalistica aliquis fuit, qui omnia produxerit sua arte primum spiritualiter, mox corporaliter, ...

magi, pro sapientibus ab omni mundo tunc temporis habiti, vt patet Genes. 41. v. 8. *Chacamim*, quæ Daniel. 2. v. 2. *Arioli, Magi, Malefici, Chaldæi*, & v. 12. *Sapientes Babylonis*, vt & v. 13. 24. 27. *Chartymmim, Asschaphim, Mecasschphim Casdim, Chakkimei Babel*. *Chartam* magus est & Genethliacus, quem & Physicum, sapientemq; naturæ vocant. *Asschaph* Philosophum, & Astronomum sonat. *Schindlerus Strabonem* adducit, qui & ipsi Philosophos Chaldæos appellat. Sunt iidem & medici. *Mecasscheph* est præstigiator, Ariolus, quod genus Deus viuere prohibuit: Leuit. 19. 26. cap. 20. v. 6. 27. Deuter. 18. v. 10. 11. 12. 1. Reg. 28. 9. 4. Reg. 23. 24. Esa. 19. 3. 11. 12. 13. cap. 44. v. 25. Tales fuerunt Iubani, & Mambre contra Mosen, 2. Tim. 3. 8. Radix est *Caschaph* magiam, maleficia, præstigias exercere. *Cassedim* sunt Chaldæi, qui Mathematicam, Genethliacā & magiam sunt professi. *Chacam* sapiens est, doctus, artifex, Philosophus, artium professor, studiosus, medicus quem *Auicenna Galenum* vocat. *Chakamim* sapientes, mes, à radice *Chakam* sapuit, nouit, &c. Ex quibus palàm est, qui à veteribus fuerunt pro magis habiti, eos etiam *Gabalistica Paracelsica*, vt plurimum opinione vulgata, tunc fuisse peritos. Ideo & Græci, qui à Chaldæis, Ægyptiis, & Gymnosophistis didicerunt, magiæ non fuerunt imperiti: vt: *Socrates, Plato, Apollonius, Manethon, Democritus, Pythagoras, &c.* Cum autem istis non omnia productu fuerint possibilia, arbitrandum est *Crollium*, & similes Paracelsicos, aut mentiri impudentissime, id quod res ipsa loquitur, (neq; enim possunt quod profitentur) aut in excellente gradu artem callere, sed *quæ quo est excellentior, eo apud Deum est abominabilior*. Moses eruditus fuit in omni Ægyptiorum sapientia Act. 7. 22. Sed proculdubio vanam, & iudicauit, & abominatus est. Magiam, vt sapientiæ quidem studiosus esset, sed non magiæ in lege vetitæ. Neq;. n. vnquam ista magica studia legitur exercuisse; Et si vera putauisset, aliqua fundaméta in suis libris proposuisset ex quibus Crolliana principia possent deduci. Ita *Salomoni tribuitur magia*. Sed neq; hic vlla habet Crollianis similia. Legatur Prou. 1. caput: Item, 8. & 9. cum c. 7. 8. & 9. libri Sapientiæ, qui eidem ascribitur. Nec *Paracelsi*, nec *Crollij*, nec *Hartmanni* aut aliorum magia in eis repetietur: vnde mirum est magos Paracelsicos Salomonem inter suos referre, cum ne vnicum quidem principium suæ artis ex libris Salomonis possint ostendere. Narrant aliqui *libros quosdam magicos* ad eum relatos fuisse, quos cum æneo serpente Rex *Ezechias* combusserit, recenseturq; quoddam eius axioma: *In herbis, verbis, & lapidibus, magna vis est*. Fieri potest, vt qui non abstinuit alienis mulieribus, & sacris, etiam magiæ apud se locum reliquerit: sed vt *Cornelius Agrippa* vanitatem suæ magiæ detestatus est, ita videtur & *Salomon*; qui *proposuit animo suo quærere & inuestigare sapienter de omnibus quæ fiunt sub sole: viditq; cuncta; & ecce vniuersa vanitas & afflictio spiritus. Cunctæ res laboriosæ: non potest eas homo explicare sermone.* Diabolus superbiam istam ex *Eua*, & *seipso transtulit in Paracelsistas*.

Paracelsi magia ex maxima apud Deum abominatio.

Eccles. 1. 13. 14. Salomon videt quidem magica, sed vana omnia, vt & libros. Ita libri fori apud eum magi fuere ... autore.

SECTIO IV.

NVlla execrabilior impietas est quam adeo licenter in medio Christiani populi cœtu, quasi cum iactantia quadam, & sapientiæ abstrusæ præsumptione *horribiliter Dei nomen profanare, & diabolica persuasione de magia Gabalistica Paracelsi columnam primam facere Veras preces ad Deum in spiritu & veritate factas, vbi in sancto sanctorum fiat vnio Dei, & spiritus istius magici quem Olympicum, sydereumq; vocat.* Veræ ad Deum preces nihil sunt aliud quam cultus *soli Deo* debitus, quo Dei omnipotētiam, omniscientiam, & omnipræsentiam agnoscimus, & ab eo tanquam beneuolo *omnium donorum præstantium* autore spiritualia, & temporalia petimus, non tantum in spiritu & veritate, sed & *secundum promissionem & voluntatem* Ioh. 4. 23. vbi per *spiritum* non intelligitur *Magicus Crollij*, quem hominem internum vocat, sed *Spiritus sanctus*, & per *veritatem* accipitur tum *nomen filij Dei*, qui iubet *in nomine suo orare*, & se viam quoq;, vitam, & veritatem appellat, tum *verum Dei verbum & Spiritus*, quæ & ipsa veritas dicuntur. 1. Ioh. 3. 22. *Quicquid petierimus, accipiemus ab eo, quia mandata eius custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo facimus*: Et cap. 5. v. 14. *Hæc est fiducia* (παρρησία) *quam habemus ad Deum, quia quodcunq; petierimus secundum voluntatem eius, audit nos*. Ex his contra impietatē Paracelsicā sic argumentamur: 1. *Si is Spiritus in quo Deus est adorandus est, est sanctus ipseq; Deus, qui adiuuat infirmitatē nostram, & postulat pro nobis* Rom. 8. v. 26. 27. *non est ille Crollianus magicus*. Neq; enim potest Deus spiritus esse ille fictitius magorum, vti à *Crollio* describitur. *Illud est*: vt per Apostolum probatum est, & interpretes sacri Ioh. 4. eundem intelligunt, qui & Christo teste suggerit piis omnia dicta, interq; ea etiam hoc: in nomine filij patrem inuocandum esse. *Et hoc ergo*: per consequens, profanat nomen Dei quicunq; verbum Dei in sensum à genuino alienum detorquet, estque blasphemus in Spiritum sanctum. 2. *Si Deus adorandus est in vero verbo Dei, nomine Christi, & Spiritu sancto, magia Gabalistica preces veras pro columna non habet*. Neq; enim vt à vobis producantur omnia, quæ sunt in maiore mundo per Gabalisticam magiam, est oratio in Spiritu sancto, nomine Christi, & vero verbo. Probetur saltem vnico dicto Scripturæ quo pateat Deum velle vt talem productionem ab ipso petamus, aut cum magiæ Gabalisticæ ignotæ etiam ipsa voce literis canonicis, adiutorem inuocemus. Diaboli promissio est: Hæc omnia tibi dabo, &c. Matth. 4. v. 9. vbi crux esset Ecclesiæ, si ista vota apud Deum essent rata? 3. *Quæ vero ad Deum precibus in Spiritu S. rogantur habent promissionem exauditionis, quia secundum Dei voluntatem fit adoratio*. At effectus magiæ Gabalisticæ nullam habet promissionē exauditionis, quia nulla Dei voluntate est mandata. 4. *Tentatur Dominus istis orationibus*. 5. *Negata est ista productio humanis viribus*, cumq; vel bona spiritualia à Deo sint petenda, vel temporalia licita, possibilia, honesta, Dei honorem, & vtilitatem proximi spectantia, ista magica omnibus sunt aduersa. Quid enim quæso magica omnium, quæ oculis cernuntur in maiore mundo, productio aliud est quam temeraria persuasio, & pars arrogantiæ Diabolicæ, tentatio nominis diuini, & diuinitatis cuiusdam æqualitatisq; cum Deo cupiditas? *Vnio* vocatur

Horrenda impietas Crollij qui Deum & diabolum iisdem magicis inuocat ... & veritatem ... dicat ... las.

Ioh. 16. 13. 24.

Ioh. 16. 13. 14. cap. 14. v. 26.

cur *cum Deo.* Et magus petit *vt omnia poßit producere quæ Deus*, cœlum & terram ex Nihilo facere, lucem & solem creare cum toto firmamento, arbores, pecudes, homines, aues, pisces, aurũ, gemmas, & quid non efficere? Ista n. omnia in maiore mundo conspiciuntur. Cogitet iam mens pia an non hoc sit illud Luciferi Esa. 14. v. 12. 13. In cœlum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, (Agnosce exaltatam Crollij imaginationem) sedebo in monte conuentus, in lateribus Aquilonis, (expansi super Nihilum seu vacuum Iob. 26. 7.) Ascendam super altitudinem nubium) vniar Deo, omnia producam sicut ipse) ero similis altissimo? Adde & hoc à Deo petenda est vera sapientia & bonũ perfectũ. Magia Gabalistica est stultitia, & mera deceptio, malignitasq; diabolica. A Deo ergo peti non potest. Assumtio probatur collatione cum actis famosissimorũ magorum & strigum. Deinde si esset diuinum quid quod Deus petentibus concederet, cur ipsi magi tunc diabolo nihil possunt? Hæc abominanda, & execrabilia cum profiteatur Magia Paracelsica, adhuc est aliquis, qui se audeat Christianum profiteri, & magiam istam tam docere, quam defendere, & in publicum cum priuilegio emittere? Estne aliquis, qui glorietur se Paracelsistam esse? Tantumne scandalum potest tolerare vlla Ecclesia, quæ Christiana vult videri? Cur non comburuntur tales libri, vt Salomonij, & Ephesini Act. 19. Amplus est corpora de medio tollere, quam animas diabolica Paracelsi Magia perdere? *Corn. ly Agrippe magica* prohibent, *Crollij cum priuilegio diuulgant*, cum hæc sint illis execrabiliora. *Sacrilegium* est veras preces piorum transferre ad impiam magiam Gabalisticam Parasistarum. Itaq; *Crollij* illa columna prima à patre mendaciorum Sathana prodijt, non à spiritu vilo bono.

Nihil execrabilius magia Paracelsica.

...? Sacrilega.

SECTIO V.

Vnio Dei cũ spiritu Gabali.

VBi in *sancto sanctorum fit vnio Dei & Spiritus creati*, inquit magus. Sanctum autem sanctorum in quo Deus habitat primum est *templum æternitatis* Es. 57. v. 15. 1. Tim. 6. v. 16. Deus solus habet *immortalitatem, & lucem habitat inaccesibilem, quem nullus hominum vidit, nec videre potest.* Psal. 123. 1. Deus habitat in cœlis Ps. 2. 4. In altissimis sapientia: Syr. 24. 7. Ioh. 14. v. 23. Sancta Trinitas venit ad seruantes verbi Dei, & mansionẽ apud eos facit. Eph. 3. v. 17. *Christus habitat per fidem in cordibus piorum.* Corpus eorum est templum Spiritus S. qui est in ipsis. 1. Cor. 6. v. 19. c. 3. v. 16. 2. Cor. 6. 16. Habitat & in Ecclesia publica, quæ præfigurabatur per sanctum sanctorum templi *Salomonis*, vnde responsa dabat, sicut hodie ex Bibliis sacris. Ps. 123. 13. *Elegit Dominus Sion in habitationem sibi. Hæc requies mea in seculum seculi: Hic habitabo, quoniam elegi eam* 3. Reg. 6. v. 12. 13. 19. c. 8. v. 12. 13. 27. Christus promittit se in medio fore duorum, triumve in nomine suo congregatorum Matth. 18. v. 20. Dicitur & in *Synagoga Deorum*, seu iudicum esse, stareq; Deus Psal. 82. *Vbicunq; Deus habitat, in sancto habitat.* Psal. 22. 4. &c. Non immerito quæritur quodnam sit illud *Sanctum sanctorum* in quod penetrãt preces magi Gabalistici. Sacræ literæ agnoscunt nullum. Piorum preces ascendunt, penetrantq; nubes in cœlum & ad aures Dei perueniunt: At de *Gabalista* oratione ne verbulum quidem est in sacris, nec potest esse, cum sit impia, & ausit postulare Deo aduersum productionem omnium eorum quæ in mundo videntur. *Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cœlo & in terra?* Vnus est tantum *Michael Iesus Christus filius Dei* Cæteri omnes ne cõparari quidem cum Deo possunt, vt est in *Iobo* tum alibi, tum cap. 38. 39. &c. vbi Deus *Iobum* ipsum de hac re compellat. De *Magis* autem quid scriptum sit, habes apud Esaiam c. 47. v. 10. & seq. Ex dictis argumentum est: *Si nullum vspiam est Sanctum sanctorum in quod ingredi possunt preces magi Gabalistici, falsum est quod Crollius de istis precibus scribit. Prius est: Ergo & posterius.* Assumtum probo, quia esset immortalitas & æternitas & lux Dei: at hæc est omni creaturæ inaccessibilis: aut foret Ecclesia Dei, verbum Dei, cor fidelium, tribunal iustitiæ: At nec horum vllum est. *Magica* in Ecclesia & verbo Dei sunt prohibita: In cordibus fideliũ nihil est magici: In tribunali iustitiæ leges aduersantur. Dices: *Deus facit voluntatem se timentium, & prope est omnibus inuocantibus in veritate* Psal. 145. v. 18. 19. Respondeo: Psalmus loquitur de Deum timentibus, & non curiosis, qui diuinitatem per magiam affectant, cupiuntq; producere res omnes quas Deus visibiles produxit. Deinde loquitur de veritate quæ est Christus, & verum eius verbum, & nomen Christi quod continet non ea quæ nobis nõ sunt mandata, sed quæ officium Deum timentium spectant. Tertiò, cum Psalmus promissionem habeat salutis, de hac inuocatione disserit, quæ est afflictorum, quiq; salute indigent. At Magus sibi somniat omnia beata, & productiones secundum Dei potentiam ad ostentationem virium. Hic ergo inuocando Deum pro suo instituto nihil habet ex promissione Psalmi præsidij. Altiora enim seipso appetit, & scrutatur maiestatem, nec sapit ex officio, verum vltra id quod debet occupatus circa sublimia. No facit ... sed est ... contra regulas & principia Christianæ pietatis. Rom. 12. 16. Gal. 6. 3. 1. Pet. 4. 15. Deinde cum illa *Gabalistica magia* in fundamentis eadem sit cum *Hermetis Ægyptij, Cornely Aggrippe, Tritemij, Chaldæorum, Tiridatis, Basilidis, Menandri, Simonis, Elimæ* & similium, qui itidem omnia producere studuerunt, vt & *Iannes & Mambres*, & *Næuius* augur, qui & cogitata putauit se implere posse; apparet si preces *Crollij* iustæ essent, & in Sanctum sanctorum Dei penetrarent, etiam istorum fuisse, & penetrasse. At hoc non est. Neq; ergo illud Iohannes Hartmanni in sua vitali Philosophia aliud proponit Sanctum sanctorum: quod quia phantasticum est figmentum, nec Deum habet, nec alium admittit.

Deut. 16. 6. 1. Par. 6. 18. Psal. 22. 4. Syr. 24. 12.

Sancti sanctorum magicum.

Psal. 113. 5.

Ps. 75. 6. Nolite ex tollere in altum cornu vestrum.

Ps. 22. v. 8. Ps. 91. 14. 15. Ps. 50. v. 15.

... lib. 1. de Attio Næuio augure, qui cogitatum ... Tarquinij ... est

SECTIO VI.

VNio *Dei & Spiritus creati in sancto sanctorum.* Extrema impietas est Deum sacris magicis sta... miscere vt cum execrando, abominandoq; Magi spiritu fiat vnus. Non putauerim adeo ...

nire *Magum Crollium* vt voluerit vnionem essentialem fieri, tametsi non erubuerit scribere *animam inspiratam in statua Adami nihil aliud esse quam Deum ipsum*, & hanc æternam facere, quasi aliquid aliud possit esse æternum, aut essentia Deus, quam sacrosancta trinitas creatrix omnium rerum, quam esse omnino beatam & increatam; animam autem humanam creatam; & sic subiectam omnipotentiæ diuinæ, vt cum suo corpore possit in ignem æternum ad tormenta, & cruciatus coniici, constat. De vnione ergo voluntatis credo eum voluisse, vt ex *vtraq; Dei & magi, voluntate* sequatur operatio, & productio omnium, quæ in magno mundo producta conspiciuntur. Verum cum Dei voluntas præcedat, sicut oramus: *Fiat voluntas tua*; & Christus in Agone: *Non quod ego, vel sicut ego, sed sicut tu vis*. Matth. 26. v. 39. Oportetq; nos nihil velle *nisi quod reuelatum est Deum velle*: alias non secundum Dei voluntatem rogabimus: nulla autem vnquam reuelatio facta sit *de voluntate productionis magiæ Gabalisticæ*, sed potius prohibitio & seuerum interdictum non vno in loco verbi Dei extet; consequens est *vnionē istam magicam esse diabolicum commentum*. Non enim est medium inter Christū & Belial. *Si vnio non sit cum Christo*, qui est Deus benedictus in secula, per quē pater mundū creauit, *fieri necesse est cum Beliale*, nisi ficta tota est, & vanissimum hominis mente decepti deliramētum. Atqui nolunt deliramentū esse. Iam enim Magi Ægyptiaci aliquid produxerunt, & notum est de cœnis, vineis aliisq; magicis & transformationibus *Tritemij* coram *Pico* vt scribit *Crollius*. Si ergo sit duorū spirituū vnio, quia alter non est bonus, diuinusq;, necesse est vnionē mali cum malo esse; & sic Sathanicam tam elusionē, quam conspirationem. Sathanas. n. quod ipse facit, *Magis* persuadet ab his fieri, sicut & miseras sagas decipit trāsmutationibus mirificis, tēpestatū coactionibus & aliis: Quam bene actū fuisset cum Adamo si istam vnionem sciuisset. Frustra dictū esset, maledicta terra propter te, & reliqua frustra dictum esset ad Cain magorū patrem; cum operaberis terrā, &c. Gen. 4. 13. Comminationes Dei in Deut. 28. forent irritæ, si vllus homo carnalis posset id quod Crollius vult posse, cum ipse nihil potuerit hac in re nisi mētiri. Cogit pius animus, si vnus tantū homo esset; qui posset facere omnia quæ videt, quātū detraheretur de gloria Dei altissimi, qui solus omnia quæ vult facit. Quale iam est *sanctum sanctorū in quo diabolus, & spiritus Gabalista magi conueniunt?* Non est semper raptus Enthusiasticus ad loca extra hominē nec de hoc loquitur Crollius: sed conuenticulum, & officina, vel potius cloaca immundorum spirituum in ipso Mago intelligenda est. Miser ille putat suum spiritū ex se egredi in altitudinem cœli: at non animaduertit iam diabolū intra se habitantē, sicut intrauit in *Iudam* proditorē. Ioh. 13. 27. & in *Saulem* 1. Reg. 16. 14. Et qualis fuit vnio inter *Simonem Magum*, aut *Elimam & Sathanam*. Cor magi impurissimum est illud *sanctum sanctorum Gabalisticum*. Nam tali habitaculo gaudet Sathanas: Matth. 12. 43. 44. De sancto sanctorum Hartmanni suo loco dicemus. Nam in eo conueniemus more nostro, non magico Crollij.

SECTIO VII.

VErum *de vnione Dei & hominum aliquanto plura*. In integritate prima Dei filij eramus. Itaq; cum Deo vnum quoq; eramus dilectione & iustitia, sanctitateq; & imagine perfecta. Vt filij vnum sunt cum parētibus, ita nos cum Deo. Ab hac vnitate via decidimus per mortē ex peccato, factiq; sumus ex amicis hostes, ex filiis amoris filij iræ, & mācipia Sathanæ, qui nos carceribus suis inclusos ad pœnam detinebat. In hac alienatione quid potuit esse vnū? Impij similiter visione Dei, qua fruuntur pij, in æternum destituētur. Nulla hic vnio. *Christus Iesus filius Dei assumta carne humana nos Deo patri reconciliauit*. Hic homo per ipsum primum *Deo vnitus est personali vnione humanitatis Christi cum λόγῳ Deo creatore omnium*: qualis vnio cæteris omnibus est denegata. Nos fruimur ista vnione per gratiam redemtionis, iustitiæ reparatæ, fidei sanctitatis, & cætera quæ Christus nobis recuperauit, donec in hac vita inchoata instauratio perficiatur in altera, vbi imago Dei amissa quidem peccato nostro, sed Christi iustitia instaurata plene in nobis lucebit, atq; insuper etiā gloria inenarrabili decorabitur. Vinculum arctissimū vnionis est amor patris erga filium in quo sic dilexit mundum, vt eum daret pro vita huius. Is in assumta carne consedit ad dextram Dei, nosq; protegit, & pro nobis interpellat. Deinde est *nodus fidei in Christum constantis*, per quam Deus in nobis habitat, & nos Deo placemus. *Quicquid ex fide non est, peccatum est. Impossibile est placere Deo sine fide*. Ebr. 11. v. 6. *Credere n. oportet accedentē ad Deum*. Quid? *Quia est, & inquirentibus se remunerator est*, seu vt Christus in Iohanne exponit, oportet Deum diligere, & mandata eius seruare. *Hæc est vita æterna vt te cognoscant solum verum Deum, inquit*, Ioh. 17. 3. & quem misisti Iesum Christum. *Neq; n. est alio nomine est salus* Act. 4. 12. *Qui adhæret Domino vnus spiritus est*. Vera. n. fiducia amplectitur Deum in se habitantem per fidem Ephes. 3. v. 17. *θείας κοινωνοὶ φύσεως* efficimur, inquit Petrus 2. Pet. 1. 4. per preciosa promissa in cognitione Dei & Iesu Domini nostri, quo modo omnia nobis diuinæ virtutis suæ ad vitam, & pietatem donauit per cognitionem eius, qui vocauit nos per gloriam & virtutē, vt fugiamus mundanæ concupiscentiæ corruptionem. Nunc quidem filij Dei sumus, inquit Ioh. Epist. 1. c. 3. v. 2. *Sed nondum apparuit quid erimus. Scimus autem quod quando apparuerit similes ei erimus, quia videbimus eum sicut est. Et omnis qui habet hanc spem sanctificat se, sicut ipse sanctus est*. Eam similitudinē cum hæresis Feliciana interpretaretur de adoptione, concilium Francofurdense *ad interiorem hominem* retulit, qui renouatur in agnitione Dei, & charitate donec perfecta restituatur imago: Coloss. 3. 10. 2. Cor. 4. 10. 16. Deus erit omnia in omnibus. 1. Cor. 15. v. 28. Ex dictis homo pius & Christianus hæc argumenta colligit. 1. Cor. 6. 17.

1. Ante lapsum in integra Dei in homine imagine nulla erat talis cum Deo vnio quæ tenderet ad productionem operum mundi aspectabilium. Deus. n. creator solus gloriam suā alteri dare recusat. Fiet autem restitutio ad eam imaginem per Christum, quæ complebitur in tempore refrigerii & restitutionis omnium, in hac vita saltem inchoatur. Ergo nulla nec est, nec erit vnio talis, qua [illegible] Productionem Gabalisticā esse nullam.

producere homo possit opera mundi aspectabilia: & ex consequente Gabalistica Magorum vanissimum est, commentum, & in Dei gloriam blasphemum. Apertum est, si in altera vita nulla est talis, multo minus posse esse in hac vita peccatorum.

2. Si qua talis esset vnio, in Christo esset, in quo completi sumus, & in quo habitat tota plenitudo diuinitatis corporaliter. Coloss. 2. 9. At in Christo non est. Comprehenderetur enim fide Christi, quæ prædicata est in mundo. At nihil tale fides Christi continet, imo veteris & noui Testamenti principiis ei aduersantur, nosque præmonent, vt caueamus ab illa Philosophia, quæ nouum aliud fundamentum abditere conatur.

3. Si peccata nostra diuidunt inter nos & Deum nostrum, nemo in quo est peccatum, perfecte vniri Deo potest, sed necesse est destrui corpus peccati, & nos reconciliari Deo per Christum. Magi Gabalistæ hoc ipso peccant abnormiter, quod & sibi persuadeant fictam illam vnionem, & cum publico scandalo alios doceant, atque ita à Deo longissime discedunt. Quomodo ergo Deo vnientur ad producenda opera aliqua creatorum similia?

4. Qui nec Deum scit, nec viam ad Deum, nec fidem habet, per quam Deo reconciliatur, is non potest vniri Deo. Gabalisticus Magorum spiritus nescit Deum, quia Filium Dei nescit, & hunc qui nescit, Patrem nescit. Matth. 11. 27. Ita qui non permanet in doctrina Christi, nec Patrem, nec Filium habet. 2. Johann. vers. 9. Quod autem Filium Dei nesciat, palam est, quia ista magia tota est gentilis, & ad Ecclesiam non pertinet, ortumque suum, & præcepta habet a Chaldæis & Ægyptiis Mathematicis, Ariolis, &c. Vnde & Hermetis doctrinam tam *Crollius*, quam *Kunrathus* commendat. Ignorat & viam ad Deum, quæ est Christus, in quo & Pater videndus est. Johann. 14. vers. 6. 7. 9. Non habet fidem, per quam comprehenditur ostium ad habitationem Dei, quod est Christus. Gloriatur quidem de fide aliqua naturali sed hæc non est illa, per quam Christus apprehenditur, & ad Deum accessus est. Si quis Deo vult vniri, is debet per viam ad Deum & ostium incedere. Id nihil aliud est, quam Christus, & Spiritus Christi. Non ergo Gabalisticus Christi. Consequens ergo est, Gabalisticum spiritum vniri Deo non posse.

5. Non vnitur Deo essentialiter, non personaliter, non per imaginis perfectionem, non per fidem, non per dona Dei sanctitatem, perfectionem, iustitiam, misericordiam, & alia quæ Spiritus Sanctus operatur in cordibus fidelium, & in hac vita incipit, ita vt saltem non modo reperimur, sed per imperfectionem ad perfectionem contendamus, qualis est dilectio cum Dei tum proximi, & obseruatio mandatorum Dei. Qua fronte ergo dicere possunt, *Magi suum Gabalisticum spiritum vniri Deo?* Si putant antecedens falsum esse, demonstrent, vbi de promissio sit operationis diuinæ, & operatio ipsa, S. Petrus recenset varia Spiritus sancti opera; recenset & Paulus, inter ea, non legitur vnio magica cum Deo. 1. Corinthiorum capite duodecimo, versu quarto, & sequenti.

6. Promissiones de accessu ad Deum vero, veraque vnione sunt vniuersales, & communes omnibus fidelibus. Illa vero magica non tantum non est communis, verum etiam figmentum, & deceptio stultæ opinionis, qua *Magi putant se Deo vniri, cum vniantur diabolo*. Quomodo ergo vera vnio?

7. Sapientia mundana est ex gentilitiis fraudibus & erroribus, extatque in literis profanorum hominum, qui licet dicant se amicos esse Dei, & Deos quosdam, imo magna miracula, tamen re ipsa longissime a Deo absunt. Sapientiam autem talem S. *Paulus* vocat *stultitiam*, [illegible] qu[illegible] mundus aut vllus seculi princeps, siue semel, siue bis, siue ter maximus, Deum non potest [illegible]

8. Mirum est, Magos istos impios in hac vita sibi talem vnionem polliceri, cum [illegible] sit imperfectionis. 1. Cor. 13. 9. Is qui peccat, non videt Deum, nec cognouit. 1. Joh. 3. 6. Peccare autem magos, dum hoc ipsum docent, quis neget?

9. Si maxime talis vnio in hac vita inter spiritum creatum hominis & Deum posset esse, qualem Magi proponunt, intercessisset inter Deum, & aliquem Sanctorum veteris aut noui Testamenti. At ne exemplum quidem legitur. Sanctique Magis talibus se opposuerunt, cosque sunt execrati, vt de *Simone Mago* legitur, qui suis incantamentis effecerat, *vt magna Dei virtus* diceretur, quod non assecuturus est nec *Paracelsus*, nec *Crollius*, nec *Kunrathus*, nec *Agrippa*, *Tritemius*, *Artephius*, *Techellus*, & similes. Vt plenius intelligatur, quid sibi velit illa vnio magica, repetantur verba Trismegisti ex Pimandro, quæ Kunrathus in suo amphitheatro Hermetis tabulæ Chymicæ subscripsit. Cum de rerum natura cogitarem, (inquit Hermes) ac mentis aciem ad superna erigerem, sopitis iam corporis sensibus, quemadmodum accidere solet iis, qui ob saturitatem, vel defatigationem somnio grauati sunt, (rectius qui ecstasin, & raptus patiuntur tales, quales sagæ cum post vnctionem exportari se credunt, concidunt autem tantum, [illegible]nquam mortuæ, nisi quod subsiliant quasi currerent aut volarent,) subito mihi visus sum cernere quendam immensa magnitudine corporis, [illegible] nomine vocans in hunc modum clamare: Quid est ô Mercuri, quod & audire, & intueri desideras? Quid est, quod discere atque intelligere cupis? Tum ego, qu[illegible] tu es, inquam? Sum, inquit ille, Pimander, *mens diuina potentia*, ac tu vide quid velis. Ipse vero tibi *vbique adero*. Cupio [illegible] rerum naturam discere, Deumq; cognoscere. Ad hæc ille: Tua me mente complectere, & ego te cunctis, quæ optaris, erudiam. Cum hæc dixisset, mutauit formam, & vniuersa subito reuelauit. Hactenus ex Hermete. *Kunrathus subiicit: Sit & cunctis doctrina filio fideli: Amen*. Nos qui Christiani sumus, non sic, sed cum Johanne, *Probate spiritus num ex Deo sint*: Simulat enim Sathanas angelum lucis. Itaque examen instituimus. Apostolorum temporib. iam erant [illegible]a Hermetica in mundo inter gentes, & [illegible]gebant in scholis Magorum & Platonicorum. At quid Petrus? *Non doctas fabulas secuti notam fecimus vobis D. N. I. Christi virtutem & præsentiam, sed spectatores* [illegible] *magnificentiæ* [illegible] *nos audiuimus de cælo* [illegible]

[illegible] Joh. 14. v. 7.

1. Cor. 1. 20. & 2. 6. 9.

[illegible] Magis [illegible] Gabalistis. [illegible] Deus Hermeticus, [illegible] magiam [illegible]

1. Joh. 4. 1. 2. Cor. 11. 14.

[illegible]: *Et habemus firmiorem propheticum sermonem cui attendentes bene facitis*, &c. Ita Iohannes: *Quod fuit ab initio, quod audiuimus, quod vidimus oculis & manibus contrectauimus Verbum vitæ annunciamus vobis*; Ita Abraham Luc. 16. 30. *Habent Mosen & Prophetas*, &c. Ita Christus: *Scrutamini scripturas*, &c. 1. Iohan. 1. Iohan. 5.
Adde Dei mandata Deut. 18. ℣. 15. Act. 3. 22. & cap. 7. 37. Matth. 17. 5. Cum ergo *Crollius, Kunrath, Hartman*, & alij Paracelsi velint esse Christiani, quid obstat vt non audiant Christum, & discipulos, sed *Hermetem gentilem magum* in causa supercœlesti de vnione cum Deo ad minimum perpetuo [illegible] illud Pauli 2. Corinth. 3. ℣. 3. *Si Euangelium nostrum opertum est, in his qui pereunt est opertum*: [illegible] 2. Thessal. 2. 10. *Eo quod charitatem veritatis non receperunt vt salui fierent, ideo mittet illis Deus operationem erroris vt credant mendacio?* Hermeti credidit tota Priscorum philosophia gentilis, [illegible] opposuit doctrinæ Ecclesiæ. Sed quid Deus de cœlo? *In hoc filio meo dilecto mihi complacui, [illegible] hunc audite. Agite pœnitentiam, clamat filius: & credite* (non *Hermeti* sed) *Euangelio*. [illegible] etiam libros Ethnicorum: sed iudicium adhibemus ex principijs diuinis. In quæstione de [illegible] cum Deo [illegible] ista mirabilia, ne audienda quidem sunt Ethnicæ disciplinæ. Dic [illegible] *Hartmanne*, [illegible] Philosophe, qui *intelligentias magicas* amas, loco istorum, an non deserunt Christum [illegible], & ad diabolum se conferunt? Hoc oportet & te, *Scheunemanne*, [illegible] [illegible] qui volunt esse *Paracelsista*, & in verborum explicatione portenta magica *Paracelsi* [illegible] Sed examinemus *Spiritum* illum *Pimandricum* à *Crollio* & *Kunrathio* in scenam re[illegible].

Primo nouimus Reuelationes aliquas in sacris literis, quibus Deus se manifestauit Patribus, Prophetis, & Apostolis siue specie visibili, siue voce, & alijs modis. Apparuit enim protoplastis in paradiso, & post; Locutus est Caino, & procul dubio etiam Enocho, Inde Noe ante & post diluuium. Abrahamo quoque sæpius, Abimelecho Gen. 20. 3. Isaaco Gen. 26. 2. Iacobo Gen. 28. 13. Labani Gen. 31. 24. Mosi Exod. 3. 2. & inde frequentis[illegible] loquens cum eo facie ad faciem, vt homo cum homine Num. 12. 6. 7. Idem patitur se videri Exod. 24. 9. 10. Iosue apparet forma viri cum gladio Ios. 5. 13. visiones Prophetarum notæ sunt. *Si aliqua comparanda est cum Pimandrica illa, Gabrielis est* Dan. 9. 21. aut cap. 10. ℣. 5. filij Dei qui & *Iohanni* in *Pathmo* simili specie ferè apparuit Apoc. 1. ℣. 13. 14. [illegible] *Iohannes* ait se in spiritu fuisse, & audiuisse post se vocem, quod interpretatur de Ecstasi, sicut & *Paulus* in templo Hierosolymitano fuit in cœlum raptus. Ita de Petro Act. 10. ℣. 10. ab angelo liberato legimus. Possumus itaque concedere talem raptum etiam *Hermeti*, quem & quæsiuisse, [illegible] qui esset, qui appareret, verisimile est. Nam & *Paulus* interrogabat Actor. 9. ℣. 5. Et *Iosua*. Verum cum Sathanas sit simia Dei, & se transformet in angelum lucis, oportet spiritum discernere, [illegible] *ex Deo, verb.: Dei loquitur, nec aliud præcipit quam consentaneum fundamentis Propheticis & Apostolicis*. Aliud quid si profert, non audiendus est, etiamsi miracula faciat Deuter. 13. Maxime vero dignoscitur, *si ea proponit, quæ Deus prohibuit*, & quæ in Ægypto docuerunt sapientes Ethnici, quæ [illegible] fuit, & Deo abominabilis. *In mandatis meis ambulate dicit Deus: iuxta vias gentium non incedite*. Ezech. 20. ℣. [illegible] 31. 12. 18. 19. 20. Deut. 4. 1. 5. 6. &c. Atqui quæ Pimander Hermeti suo proponit [illegible] apparitione sunt *dogmata magorum Ægypti*, quæ Deus prohibuit. Neutiquam ergo apparitio fuit veri Dei, sed dæmonis fraudulenti. Idne est ex lumine naturæ, & Gratiæ, seu scripturæ [illegible] doctrinam? Gloria Paracelsi, Crollij, Hartmanni, & similium est vtrumque lumen coniungere. At iji Belialem pro Christo et Ægyptio idololatræ & Mago naturæ luminis addunt, ô bellos Philosophos qui Christiani esse volunt. Hoc primum. 1. Pet. 4. 11.

Secundo: *Mercurius iste dicit se de natura rerum cogitasse*. At huius cognitio *non est ex raptu ecstatico*, sed tum ex mundi inspectione, & experientia practica per ordinarium modum, quo vel ipsi sensuum, & rationis adminiculo Dei creaturas, maximeque nosmetipsos agnoscimus, vel ab alijs cognita & probata discimus; tum ex creationis tractatu, & doctrina, à maioribus per manus, aut scripta accepta. Ita *Paulus* Apostolus ad Roman. cap. 1. disserit, & sic *Paulus Eremita* iudicauit, esse quæ eadem adhuc hodie ordinaria via. Quorsum etiam Paracelsistæ commendant *Naturæ lumen, Chiromantiam, & anatomias Chymicas* si natura est ex raptu discenda?

Tertio dicit *Hermes se aciem mentis ad superna erexisse*, qui debuit prius videre ea quæ in præsentia [illegible] pedes erant. At quæ superna? Abstractiones illas *Enthusiasticorum Philosophorum* quales in *Platonis* scriptis occurrunt de *Idearum*, & veri supercœli dorso contemplatione. Ast ea spectra, [illegible] & erronea esse nimis patet. Si etiam dicas intelligi res æternitatis, & exemplaria in Deo, te ipsum et alios fefelleris, cum Deum introspicere nemo possit, & quæ contemplanda sunt, sensibus sunt obuia. *Noli te in sublime tolli*, & de his soliciti esse quæ captum excedunt. Neque enim comprehenderis: Luc. 12. 29. Roman. 12. 16. cap. 11. 33. 34. Et *Deus stultos fecit sapientes tales* Esa. 33. 18. 1. Corinth. cap. 1. vers. 20. Ita philosophabatur & *Plato*. Sed Ecclesia Dei istam Philosophiam non agnoscit. Syrac. 3. [illegible] Altiora te ne quæsieris. Prou. 25. 27. [illegible]

Quarto, *Genius* ille qui Gigantæus apparuit quæstione sua indicat se non esse Deum, aut mentem Dei. Quorsum enim quærere oportuit quid Mercurius audire & videre vellet? Non à voluntate humana pendet diuinorum auditio, & visio, & iam dictum erat homini in Dei Ecclesia, quid de [illegible] audire, & videre. Si non intellexit desiderium *Hermetis*, palam est, non omnia intellexisse, & sic non potuisse desiderio eius satisfacere. *Sapientia diuina præmissis precibus acquiritur*, non [illegible] otiose dormientibus, aut somno profundo occupatis. Si talibus apparitionibus aliquid tribuimus, iam credendæ sunt visiones *Tundali, Ludouici Imperatoris*, [illegible] fanaticorum & Ecstaticorum magorum, vel superstitiosorum. *Somniaui, somniaui* dicebant Prophetæ falsi Hierem. 23. versi. 25. Sed quid Deus? *mendacium* vocat, & vult sua verba proponi. Ita credendum fuisse [illegible] [illegible] temporum, Iohanni Leidensi [illegible] Ier. 23. Deut. [illegible]

Müntzero, & sociis, qui rustico tumultu Germaniam implebant. Non est anicula quæ somnia sua non magnifaciat: Non saga, aut maleficus.

Pimander quid significet.

Quintò interrogatus genius qui esset, *se Pimandrum* vocat. Id nomen vero Deo, aut angelis eius nuspiam legimus attributum. Sonat autem idem quod ποιμὴν ἀνδρῶν, Rex, pastor. Regis non est naturam rerum profiteri. Itaque intelligimus eum alienam functionem sibi assignasse, & propriam deseruisse. Physica à Physicis est discenda, non à virorum pastoribus, seu Rerumpublicarum præsidibus. Nostri ergo *Magi* dum istam scriptionem admirantur, ostendunt se dementatos esse superstitione vana, & non cogitare qui sit spiritus quem sequuntur.

Sextò mentitur *se mentem esse diuinæ potentiæ*. Quanquam autem inconuenienter satis dictum sit, quia *diuina potentia & mens Dei sunt distinctæ Dei proprietates*: tamen si mens foret, sapientia Dei foret. Huic enim tribuitur quicquid est vspiam doctrinæ sapientis proindeque vt Prouerb. & cap. 8. cap. 9. Sapient. 6. & cap. 7. cap. 8. cap. 9. & alibi. Psalm. 104. 24. *Deus omnia in Sapientia*, hoc est, *filio*, qui factus est nobis sapientia, fecit. Coloss. 1. 16. Iohan. 1. 3. 1. Corinth. 1. 30. Ipse Hermes ait: *Verbum est Imago & mens Dei. In eo sunt omnes Thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi*: Coloss. 2. 3. *Ipse dat hominibus quæ sciunt*: Psalm. 94. 10. qui etiam scit *quod cogitationes hominum* (Hermetis) *sint vanæ*, ibid. vers. 11. Iam autem Christus filius Dei non potest intelligi in illa apparitione. Ratio est: quia cum ipse nobis reuelauerit arcana Dei ad salutem pertinentia, nihil talium innuit: *Nihil dixit de tali cum Deo vnione, aut coniunctione.* Præterea quæ in *Pimandro* habentur, adhuc à fronte pugnant cum mysteriis Ecclesiæ reuelatis: saltem hæc ex Dialogo XII. videantur: Maxime omnium (inquit ille diabolicus Pimander) immortalis est homo qui Deum capit, & diuinæ conformatur essentiæ. Huic enim soli ex omni viuentium genere Deus ipse congreditur, nocte quidem per somnia; die crebrius per portenta, per quæ omnia sibi futura prænunciat PER AVES, (Auguria) INTESTINA (Extispicia) Spiritum (Pythonem) & Sibyllam; propter quæ verè homo dicitur scire, quæ sunt præterita & futura. Item: Mens est Deus in hominibus. Ideo nonnulli ex hominum numero sunt dij, eorumque humanitas est diuinitati quam proxima. Mali fato peccant, & patiuntur vt patiantur, ideo turpe committitur (quæ est *Prædestinationis* [illegible]) Humanus animus fato superior est. Non est vitæ expers in mundo quicquam. Deus voluit *mundum esse viuentem.* Vnde *mundum necesse est esse Deum.* Verum non opus est pluribus. Pie eruditus statim deprehendit mendacia diabolica, & Ethnicæ religionis dogmata à Deo sæpe prohibita.

Impia Pimandri dogmata.

Septimo: *Hermes* cupit discere naturam rerum, & cognoscere Deum. Si *Pimander* fuisset spiritus veritatis incepisset à creatione Mundi vera, & docuisset *de integritate & Lapsu hominis*, quem si descripsisset vti est à peccato, certe non fecisset *Deum tertium, & magnum miraculum*, multo minus in ipsum Deum eleuasset. Fuit in Ægypto etiam *Syracides.* At quid ille de homine sentiat, habes cap. 10. vers. 9. & sequent. vbi *terra, cinis, mancipium medicorum, mortis spolium, cibus vermium, serpentum, & bufonum* vocatur. Homo quid Deo iudice? Psalm. 78. vers. 39. Recordatus est, quia *caro sunt, Spiritus vadens, & non rediens.* vide Psalm. 90. 7. & seq. Psalm. 103. 14. 15. 16. Psalm. 39. 5. & seq. Iob. 7. vers. 7. cap. 10. vers. 9. 10. cap. 11. vers. 11. cap. 13. 28. cap. 14. per totum, cap. 15. 16. cap. 17. 14. cap. 20. per totum. cap. 21. 26. cap. 25. 6. Ecce miraculum magnum Hominem. Vbi tu *Hermes*? Vbi tu *Crolli*, qui istud repetiuisti ex *Hermete*? *Initium superbiæ est apostatare à Deo.* Ita cecidit Lucifer, & protoplasti. Hæc debuit docere *Pimander*, & suo *Hermeti* monstrare remedium ex Deo reuelato, non ex Deo abscondito. Sed vt serpens antiquus seduxit *Euam*; Ita *Pimander* suum *Mercurium*: qui cum Deum nosse cupiat, à Deo longissime abstrahitur ad auguria gentilitia, & cultus dæmonum.

Octauo: *Pimander* iubet *se mente comprehendi.* Ipse se diuinæ potentiæ mentem dixerat: mente iubet se capi: vt simile capiatur simili. Quis sit modus Dei capiendi & intelligendi, explicat Dialogo 11. *Contemplare*, inquit, *Deum in se ipso intelligentias omnes habentem. Nisi te Deo æquaueris, Deum nunquam intelliges. Nam simile semper à suo simili cognoscitur*, &c. Vides fraudulentum genium. Is suadet quod homini est impossibile. Ita certe nunquam ad Dei notitiam perueniet miser ille *Pimander*; Et quia in Dei, Christique notitia est vita æterna Iohan. 17. Concludendum est, hominem istum, quem *Crollius* Philosophis nostris anteponit, atque etiam Theologis quibusdam, mortis æternæ esse mancipium cathenis tenebrarum æternarum ligatum. Qui ergo placet vobis ô *Magi* Paracelsici hæc vestra *Magia Gabalistica Hermetis*?

Nono: promissio vana est. *Ego te*, inquit, *in cunctis quæ optaueris erudiam.* Mendacium iniquum est: Neque enim Deus omnia homini in hoc seculo manifestare vnquam decreuit, sed tantum ea, quæ in libro naturæ, in quo tamen maxima latent, & scripturæ ad salutem pertinentia proposuit. Quid de futuris dicendum? Esa. 64. vers. 4. In 1. Corinth. 2. 9. *Paulus principibus seculi veram sapientiam adimit*, piis autem *Christi* ministris aliquid tribuit propter reuelationem spiritus & mentem Christi; sed quam paucum id sit, docet Roman. 11. circa finem: & in 1. Corinth. 13. 9. 10. &c. *Christus* promittit suis discipulis Spiritum Sanctum in *Iohanne*, sed qui non sit dicturus quicquam aliud præter doctrinæ Christi consentanea: Et ne *Christus* quidem alia docebat, quam quæ à patre audiuerat, & in mandatis habebat. *Pimander* vero liberalissimus & profusissimus promissor hoc ipso arguit se non esse spiritum ex Deo.

Decimo *Infelix iste Hermes* scribit sibi vniuersa (quæ optasset de natura, & Deo) *subito reuelata* fuisse: sed misere deceptus est. Nondum enim seipsum nosse didicit, & a spiritu suo in barathrum æternæ damnationis est præcipitatus, vt intelligere est ex tot impietatibus & stultitiis *Pimandri* & *Asclepij*. Atque hæc hactenus de *Pimandro*. [illegible]

Thrasyfrat Magia.

imagine videre potest globum in medio, triangulo, & quadrato constantem, ambitu tres sphæras exhibentem in quarum media est scala vnionis, quæ complectitur *fidem meditationem, cognitionem, amorem, spem, orationem, coniunctionem, frequentiam, familiaritatem, similitudinem*: quæ ille procuklubio putauit spectanda esse etiam in *vnione illa Gabalistica* cum Deo. Si explicatio responderet diuinis scripturis, nonnihil dictum esset. In sphæram primam *gradus cognitionis* retulit, qui sunt: *obiectum, medium, sensus exteriores, sensus interior, communis, phantasia, iudicium inferius & superius, Ratio, intellectus, mens.* Si isto modo putauit ascendi posse vsque ad *Archetypon Iehouam*, non cum scriptura Euangelica putauit, quæ *ostium verum, veramque scalam Christum*, & spiritum ducem per doctrinam fidei monstrat. *Ad Christum nemo peruenit nisi cui datum est à patre, & quem pater trahit*, Iohan. 6. vers. 44. Mirum autem est ei defuisse memoriam.

Gradus cognitionis magicæ.

In præcedente figura, cui *Decalogum* Hebraice inscripsit cum *Dei nominibus*, & alijs, per *Ensoph ad triangulum magicum Iehouah ascendit.* Magi etiam 50. portas habent intelligentiarum ex quinque prædicabilibus & 10. prædicamentis inter se multiplicatis. In 2. libr. *Cœlij Aug.* qui adiecit nonnulla hieroglyphicis *Pierij*, est imago *Capricorni ex domo quadam prosilientis*. Ea dicitur vocari a *Platonicis Deorum porta*, quia per eam tradunt *animas corporis vinculis solutas in cœlum ascendere, vbi diuinæ naturæ fiant participes.* Hoc quoque magicum est somnium ad Gabalisticam vnionem pertinens, & solet *dæmon forma capri euehere sagas, & magos* ad suas solennitates. Sed verendum ne à Mercurio ad inferos ducantur. Tantum de vnione *Gabalistica spiritus creati cum Deo increato*, spiritus finiti cum Deo immenso, miseri homuncionis, & straminis, stipulæque cum Deo igne consumente, figmenti magici cum veritate, Belialis cum Christo, &c. pergit Crollius.

Porta Deorum magica.

Qui plura cupit ... tractationem Iacobi Heilbronneri de Dæmonomania Magica, & Gabalistica Pistorij, &c.

Sectio VIII.

Deus interno spiritu, non vi vocabulorum sed in sacro silentio absque oris apertione atque anhelitu compellatur.) λόγος duplicem etiam Philosophi agnoscunt. Est enim ..., qui & ... est ille qui ..., quando mente concepta species formalis sono materiali commissa in externum prorumpit, ibique multiplicata ob aeris diuisibilitatem ad aures præsentium fertur, & sentitur. Ad Deum per se non necesse est clamores edere. Ipse enim & cogitata ... intelligit, vt Mosis exemplum docet Exod. 14. vers. 15. Exprimunt vero & vocem animi affectus, & circumstantia. Magi quantum alias cum verbis, tum characteribus, alijsque sensibilibus signis tribuant, notum est. Non raro dæmones suos alijs admouent notis ex quibus facile quid velint, intelligunt, quanquam vna eripere gloriam cognitionis cordium.

Logos duplex.

Vide pag. ... Crollij.

Impium id quidem est, & diabolicum: sed Crollius cum cæteris Gabalistis audet in sacras preces, sacrumque silentium conuertere, *quasi cum mira videntur producere magi, id fiat tacitarum ad Deum precum potestate.* Pars ea est *Pythagorica Magia* quam ... vocant. *Chaldæorum* sententia est, scribit *Agrippa*, *mentem in Deum tota acie defixam posse impleri diuino numine, & sic lumine impletam effusis radijs per singula media vsque ad hoc crassum corpus, ipsum quoque copioso lumine circumfundere, & reddere stellis simile, leuitate in altum tollere, & interdum per longum spatium transferre: alias clausas portas transire.* Deum inuocandum esse per *mediatores, animas, intelligentias, dæmones. Orationem clamatam inutilem esse.* &c. *Crollius* pag. 34. *Mens eleuata* in Deum altissimum & cum ipso vnita conuersatur cum Deo, & *eadem opera efficit*, nec reperitur aliquid in homine, non vlla dispositio (Num etiam peccatum, & inde orta mala?) in quo non fulgeat aliquid diuinitatis, *nec quicquam est in Deo, quod ipsum non repræsentetur in homine.* pagina 71. *Anima si recurrit intra seipsam, & conuertitur in mentem, appropinquat Deo, omnia videt, nec opus habet externa disciplina, more angelorum qui omnia ab intra discunt*, &c.

Fundamentum diabolicæ magiæ der Gabalisten ... Gabalistis.

Hoc est illud Pimandri præceptum, quo mandat Hermeti, vt se sua mente complectatur, accipiatque omnium quæ velit, informationem. *Mens eleuanda est per portas intelligentiarum quinquaginta in scala Magica in Ensoph*, indeque deferenda vicissim virtus, vt alijs Magis placet. Hoc totum fit non orali, sed mentali inuocatione. Sic *Simon Magus* Samaritanus tacendo miracula peregit. Sic *Theutonis, Laurentius* Hildebrandi Papæ, vt scribit Benno Cardinalis, in arte Magica magister, *Michael Sicidites* Constantinopolitanus, autore Niceta Choniata, *Zython* Bohemus, vt refert *Dubrauius, Diodorus Siculus Catanensis*, referente Facello, *Pasetes* Magus, *Zedechias* Iudæus, qui fuit tempore Ludouici Pij, *Eon* hæreticus, *Campona Apulus, Apollonius Tyaneus*, & alij innumeri Magi procurarunt mirifica, quanquam non semper sine voce. Qui ergo vult scire quodnam sit illud *sacrum Crollij silentium*, inde discit diabolicum esse abominabilis, & execrandæ magiæ prætextum, vt persuadeatur simplicibus vi precum interiorum fieri quod iussu magorum diabolus exequitur. Tale silentium execrabile est, non sacrum. Deus in se inuocando etiam expressa verba requirit in ædificationem aliorum, vti fit in Ecclesia præeunte sacerdote; Et in claritatem gloriæ suæ etiam apud angelos, inque formidinem & fugam diabolorum. Negabit fortassis *Gabalista Paracelsicus* sua, ex precibus mutis facta, similia esse magorum illorum diabolicorum, imò dicet suum silentium esse per essentiam sacrum; illorum vero per simulationem. Diabolus enim solet Dei & Sanctorum facta imitari. Verum historiæ verorum miraculorum à Prophetis, Christo, & Apostolis peractorū non meminerunt istius silentij sacri, sed plerumq; verba, aut gestus externos additos fuisse indicāt. Fatetur Magi ipsi Deum per verbū FIAT creasse omnia. Quanquam Dei autem credi differat ab hominū sermone, tamen argumento est ad miracula etiam elocutionē facere. Quis etiam putatur sibi persuadere illud silentium esse sacrū cuius fundamenta, & effectus eadem sunt

Sacrum silentium Crollij. 1. Cor ...

sunt cum Chaldæorum, Ægyptiorum, aliorumque populorum & temporum Magorum principiis, prætextibus, & factis? possuntne illæ esse veræ ad Deum preces quæ ab istis Magis proficiscuntur? *Samaritanus* erat Simon Magus. De Samaritanis Christus dicit Ioh. 4. 22. *Vos adoratis quod nescitis.* Si nesciunt Magi verum Deum, qui eum precibus suis secretis possunt impellere? Is autem est Deus verus, qui se manifestauit condito mundo, verbo cœlitus misso, & filio generis humani redemptore promisso, & exhibito. Hic Deus magiam Ægyptiacam, & *Gabalisticam Paracelsi* odit, & abominatur, serioque prohibuit, tantum abest vt amet, aut iussu aliquo, vel promissione exauditionem firmauerit. Ecce tibi bellam *Crollii*, & aliorum Paracelsistarum Magiam. En *Hermetem* corde mundum, sanctum, & per Spiritum Sanctum illuminatum, vt dicitur pag. 8. Crollii. Talis est prima columna Gabalisticæ.

SECTIO IX.

Fides naturalis.

SEcunda columna vocatur FIDES NATVRALIS. De hac dicitur quod sit *sapientia in creatione omnibus hominibus æqualiter, ceu peculium, & patrimonium à Deo patre communicata, & ingenita.* Item: pag. 38. *per fidem naturalem ipsis spiritibus purificamur* (pares efficimur) & *per eam accedente imaginatione omnes magicæ operationes, atque omnia mirabilia efficiuntur.* pagin. 46. ita delirat Crollius:

Noua horribiles blasphemias.

Verus Cabalista, quem Paracelsus vocat naturalem diuinum, qui prophetis æquiparatur, & cuius mens vnita, & coæquata Deo FACIT OMNIA QVÆ VVLT, *vult autem quæ ipse Deus,* DEALITER *supra naturam, fiducia firma, & fide mirifica miraculorum, tanquam vnico Diuinissimo nomine* IHSVH *in quo recapitulantur, & continentur omnia,* id est, *in verbo mirifico, per* MENTEM (tertiam columnam Gabaliæ) FIDEM (secundam) & *orationem* (primam *preces scilicet in spiritu & veritate factas in momento exequitur* (vt paulo post: Nam in his tribus punctis principalibus consistit totum fundamentum Magicæ & Cabalisticæ artis, vt videre est apud Paracelsum lib. 9. de signatura rerum quanquam Crollius paulo ante etiam characteres, & lapides Gamaheæ eadem vi donauerat:) *quicquid Medicus naturaliter* (vt paulo ante scribit) *per moram temporis succissiue operantibus herbis efficit,* &c. pag. 83. *Firma credulitas, spes indubia, amor & confidentia erga medicum & medicinam ad sanitatem plurimum conferunt. Fides naturalis,* ingenita à Deo patre in prima creatione, *Imaginatio* videlicet *nostra, ita potens est, vt morbos sanare & excitare valeas.* Et paulo post: *Fideli omnia possibilia* (istam fidem tribuit [illegible] spiritui in homine) *Fides omnia certa certificat. Deus nullo modo potest vinci nisi per fidem* (non tamen, ait, vult loqui de fide Gratiæ ex Christo) *Qui in Deum credit, ille operatur per Deum, & Deo omnia sunt possibilia.* Quomodo vero id fiat, perscrutari non potest. *Fides est saltem opus illius in quem [illegible] Cogitationes superant astrorum, & elementorum operationes.* Dum enim cogitamus, & cogitatio [illegible] fidem habemus, tunc fides perficit opus, & sine fide nil fit. *Fides dat imaginationem, Imaginatio dat fiduciam, fiducia dat effectum* vel opus. Fidem adhibere medicinæ dat spiritum medicinæ, spiritus [illegible] cognitionem medicinæ, medicina dat sanitatem. Inde sequitur *medicum ex fide oriri*, pro vt credidit, promouet, & adiuuat ipsum *spiritus natura*, seu *fidus medicina*, &c. Lege ibi plura. Ibi omnia de fide naturali [illegible] fustibus, scutica, aut flammis digna effundit impudentissime & [illegible] intricatissime ill[illegible]

Credulitas Magica. Medicamenti fides [illegible]

Fides naturalis ex illis elicitur primum *vniuersalis* vel Gabalistica, per quam cum [illegible] & imaginatione omnia effici queant quæ Deus operatur, quasi captiuum teneat Deum, omnique ad omnia, quæ vult magus, detrahat. Deinde est *particularis* in medicina. Hæc est [illegible] *vna in medico, altera in ægroto.* Hinc mirabiles sanationes procurari docet, vt in *Panacea Assyluani* &c, quæ [illegible] si deficiat, tunc fieri impedimentum, & non sequi efficaciam ex medicina speratam asserit. Si dicas; qui fit vt ista fides adeo sit rara? Responsionem accipimus, quia *ad eam requiritur animus purus* pag. 27. Et homine facit *omniscium*, & *omnipotentem*, sed qui peccatis inquinatus vim illam exercere non possit. Ita enim (blaspheme) ait: *Sumus ex omnibus, & omnia in nobis portamus,* NON ALITER vt [illegible] ipse *Deus pater noster. Filius* (homo) *æqualiter possidet omnia cum patre suo. Omnia ergo bona naturalia, & supernaturalia antea fuere in homine:* Verum vt per peccatum in nobis obtenebratur diuinus ille character, sic expurgato, & expiato peccato rursus ille magis, magisque illucescit. In meditullio spiritus latent cuncta: sed per peccatum obdormiuimus in donis à Deo oblatis, *vt nec videamus, nec fruamur, aut credamus illa bona esse in nobis præsentia.* Intellectus corpore oppressus latet, vt ignis sub cinere, &c. Nihil audimus aut videmus nisi mera deliramenta, & blasphemias. Inde argumentamur: *Si obstat peccatum quo minus bona in nobis sentiamus, & possimus per ea peruenire ad effecta mirabilia, in hac vita Magia vna est nulla.* Neque enim homo totam exuit in hac vita carnem peccati. *Prius est*, vt *Crollius* ait, *sit posterius ergo.*

Fides naturalis magorum Paracelsistarum.

Homo Deus in creatione & relatione ad Deum. Peccatum vis.

Contra magiam Crollii ex Crollio.

II. *Si nullius animus impurior est animo magi, & nullus ratione Magi Gabalistæ* nihilominus ex se possunt. Ratio est, quia ad opera *Gabalistica* requiritur puritas animi, quæ quo maior est, eo perfectiora opera existunt. *Est autem antecedens Ergo & consequens.* Assumtum probo: quia id sibi tribuit quod ignorat, & scire propter peccati tenebras, torporem, & soporem non potest, cum que notitia secundum naturam ratione potentiæ quidem sit concreata, sed tum labefactata adeo vt vix vmbra restet, & in diuinis seu spiritualibus sit nihil, vt à Spiritu Sancto stultitia appelletur totum illud quod homo psychicus se scire putat: tum opus habeat actuatione per sensus, quibus magus nihil tribuit; Insuper etiam dicat corpus obstare intellectui, iuxta *Socratem* apud *Platonem*. Præterea in Deum contumeliosa loquitur, dum ei *exæquat hominem* tanquam patri filium: necesse est *magi* animum plusquam cimmeriis tenebris obscuratum, & tartareis fecibus pollutum esse.

Stultissima, & præsente temeraria [illegible] Mens[illegible]

[illegible]

dacium impium est, quod ista bona in se præsentia gesset, & saltem nesciat se gestare. Certum enim est pleraque ad Dei imaginationem pertinentia esse amissa, & ita perdita vt in hac vita instauratio perfecta nulla detur. Cum etiam ista magnifica de homine simpliciter dicantur, vbi erunt cum maxima pars in inferno morabitur? Quid de Spiritus Sancti dictis ô homo mendax (vide Rom. 3. & 4.) pronunciabimus!

III. Inde porro & hoc concludimus; *Si ista obstacula, peccatum scilicet, & corporea crassities, sensuumque impotentia, faciunt vt homo nequeat exercere perfectos actus magicos, & omnia efficere, quæ Deus, tota mundana Magus est nullus.* Illud est. Et hoc ergo. Dicis: at vitæ sanctimonia mens expiatur, & illustratur à Spiritu Sancto, vt in *Hermete*: Respondeo quantum attinet ad operationes magicas, peti principium, & committi in Spiritu Sancto mendacium. Nam Spiritus Sanctus ista opera Gabalistica non procurat, nec ad ea edenda vllum illuminat. Expiatio quoque non huius gratia est, sed ad salutem æternam, recuperationem imaginis diuinæ, & reconciliationem cum Deo, fitque per sanguinem Christi quo mundamur, & reputamur iusti per fidei iustitiam, à Christo acceptam. Itaque etiam renati, & iustificati homines non peragunt, sed abhorrent ista magica. Adde, si expiatio etiam hactenus fieret, non tamen posse eum in hac vita esse nisi imperfectam, cum spiritui semper obluctetur caro, &c.

Fides naturalis examen specialis.

Sed consideremus illam *naturalem fidem* specialius I. Verum est quidem quod *Christus* aliquoties commendet *fidem miraculosam*, vt Matth. 17. v. 20. *Si habueritis fidem, nihil impossibile erit vobis*: capit. 26. vers. 21. vbi tamen vers. 22. additur *oratio* cum fide coniuncta, vt pateat non credendum tantum, sed prius orandum. Marc. 9. vers. 22. *omnia possibilia sunt credenti.* Sed obstat Psalm. 136. vers. 4. Psalm. 86. vers. 10. Psalm. 72. 18. vbi *solus Deus dicitur facere magna mirabilia*: & vt dictum est, si oratione impetranda est miraculorum effectio, *non est concreatum donum*, & omnibus communiter concessum. Adde quod Sanctus Paulus 1. Corinth. 12. ℣. 9. & 10. Item ℣. 29. & 30. neget omnibus concessam esse fidem miraculosam, gratiam sanationum, & operationem virtutum. Hinc forte argumentum contra Magorum concreatam, & naturalem fidem: *Si solus Deus est effector miraculorum: Si operatio virtutum est singulare opus Spiritus Sancti non omnibus concessum, idque superuenientibus ex Gratia, & non ex natura: Si id non generatione, sed creatione impetratur: Si donum hoc Deus per suos Prophetas, & Apostolos sic operatur vt fidem facere posset verbum prædicatum ex Deo esse: Si, vt Nicodemus ait, Nemo potest signa ista facere mirabilia, nisi cum quo est Deus: Si Iohannes Baptista fidelissimus alias, & Salomon sapientissimus, & Dauid vir & cor Dei, imo & Propheta, Apostolici non potuerunt pro arbitratu miracula procurare: non est Natura omnibus hominibus commune donum.* Prius est: Et posterius ergo. Connexio patet: Communia naturæ per se sunt perpetua, & omnibus omnino hominibus naturaliter procreatis insunt, nisi accidens impediat. Si natura adesset, cur non *Adam*, & *Eua* in integritate fidei istius specimina dederunt? An vero in altera demum vita edemus mira? Quid dicendum de angelis bonis? Hi ministri sunt miraculorum quidem, sed per se, & ex sua natura nulla possunt præstare. Si etiam possent, imbecilli argumento vteretur Saluator à miraculis Iohan. 5. 36. cap. 10. 37. cap. 14. ℣. 12. cap. 15. 24. Imo ipse *Christus miracula sua ad patrem refert.* Agnoscamus ergo spiritum illum Paracelsicum, & execremus, vt qui Deo detrahere gloriam, & homini vult conferre. Ille erat spiritus malus, qui in paradiso protoplastis promittebat æqualem cum Deo sapientiam.

Contra concreatam & naturalem fidem Magorum.

Fides miraculosa non est naturalis nec communis.

Paracelsistæ Deum gloria sua exuere volunt.

II. Definitio fidei naturalis est stulta. Cum enim sit *potestas faciendorum operum mirabilium*, non potest esse sapientia, quæ in contemplatione, & non in praxi consistit.

III. Omnibus hominibus in creatione inditum esse, falsum est. Etenim vera, & vniuoca *miracula sunt proprium donum Ecclesiæ*, idque determinatorum temporum. Quantus numerus est hominum extra Ecclesiam? sed nec omnibus Ecclesiasticis, etiam alias pientissimis datum est mira peragere. Sæpe Deus operatur etiam per impios, per angelos, & alias creaturas pro arbitratu. Diabolus extra Ecclesiam miracula dicitur edidisse; sed ea non sunt absoluta, & per essentiam miracula, verum relata, & modo dicendi. Talia & pseudiprophetas, pseudochristi, & antichristi, permissu Dei, cum magis, & diabolo ipso procurant. Paulus vocat σημεῖα & τέρατα ψεύδους, quæ Christus ad seducendum comparata esse indicat Matth. 24. Ridiculum ergo est *Crollii patrocinium*, qui cū miracula nulla fecerit, vti nec Paracelsus, sua se impotentia confundit. Iam duobus columnis destructis an non collabitur *Gabalistica* Paracelsis.

Ruina columnæ secundæ Paracelsi.

IV. Stultum effatum est nos per fidem naturalem; si miraculosa intelligitur, spiritibus pacificari. Spiritus puri donum miraculorum tantum ministerialiter habent, nec ingenitū, aut concreatum, vti nec spiritus immundi. Si congenitum est hominibus, vbi paritas? Fors in hoc est cōparatio à pari, quod vt homines sancti, ita & spiritus mundi donum id particulariter, & à Deo accipiant. Immundi vero spiritus per suos Magos & Antichristos prodigia mendacia producunt, vt scriptum est 2. Thess. 2. ℣. 9. Nonne his pacificantur Magi? si ita placet, sint pares cum bona nostra venia.

V. Commentum vanissimum est *imaginationis accessu per naturalem fidem* OMNIA Mirabilia effici. Neq; enim Prophetæ, neq; Apostoli, neq; Christus imaginando, & naturaliter credendo miracula effecerunt; sed omnes isti ad Deum autorem effectionem referunt. De Christo habes Ioh. 10. 38. c. 14. ℣. 10. *Pater in me manens ipse facit opera.* De Apostolis Marc. 16. ℣. 20. *Domino cooperante*, & sermone confirmante sequentibus signis: Ita Act. 3. 12. 13. c. 4. 10. 30. Vbi vero sunt isti Paracelsici imaginatores, & naturaliter credentes? cur nihil possunt, aut si possunt, cur nō sine malo genio per fraudē.

VI. Recenseantur quidam ista mirabilia. Simonis Magi: *creare nouum hominem ex aere: saxa instar luti penetrare: statuas animare: ignem ingredi illæsum: duabus faciebus apparere: mutare se in ouem, capram, &c. volare: aurum plurimum repræsentare, & vt Pythagoras*

Miranda Magorum.

semper

Hoc simile est alio, quo magus iussit imposuit vas aquarum, & carmina lecto aquam iussit inferre domo. Cum herus abesset, pueri eius famulus adiecit, sed cum non posset recantare verba, & arte prafecisset siccum dividerat, per vno aquam revebant duo vasa plena aqua impleret.

Canes magici.

Secreti prosligi.

Zytho Bohemus magus.

Capa Magos.

Transformationes variae apud Apuleium.

semur aureum: falci præciperet vt eas messiret, idque efficeret sola copiosius quam si recta fuisset à messoribus: ** eandem speciem multiplicare ita vt ex omnibus fenestris simul eadem prospiciat: animas defunctorum carminibus euocare: ex saxis panes facere: in columnam & varias vilius se transformare: efficere vt clausæ ianuæ sua sponte aperiantur: vtensilia domestica sua sponte venire ad suos vsus: vmbras multas præuias habere: fugere mutata forma: canem præ foribus habere deuorantem omnes qui iniussi accederent (canibus delectari Magos indicatur cane magico Henrici Cornelij Agrippæ; Et *Khunrath* canem sibi appingi in amphitheatro curauit) qui canis etiam loqui potuit: in aurum, & serpentem se mutare: in conuiuijs spectra omnis generis exhibere, &c. *Michael Sicidites* effecit, vt is, qui fictilia in naui aduehebat, putaret se videre immanem serpentem ijs incumbentem, à quo esset deuorandus. Is cum fuste correpto cum serpentem verberaret, omnia fictilia comminuit, euanescente mox serpentis spectro. *Zytho* Bohemus nunc sua, nunc aliena facie staturaque apparuit: iam in purpura & serico spectabilis, iam in panno sordido: ambulanti in terra regi adnauigauit: Rhedam suam à Gallis gallinaceis trahi fecit: conuiuis regis mutauit manus in boum aut equorum pedes: prospicientibus de fenestra abscidit cornua cerui: triginta fœni manipulos in pingues sues transformauit, quas cum lotum pistor ageret, in manipulos restituit, cumque peteretur ad iudicium in caupona simulato somno, pistori pedem prehendenti totum extractum liquit, & actione prætoria coegit pro pede euulso sibi satisfieri. *Laurentius Hildebrandt* prophetare visus est ex improuiso, & cantus auium interpretari; retulit quid pridie, vel nudius tertius in varijs mundi angulis esset gestum. Talia leguntur etiam in *aureo asino Apulei*. Thracæ & vestales virgines carminibus fugitiuos redire faciunt: *Diodorus Latanensis* vi Magica in longe dissitis regionibus homines sitos attraxit, sicut sagæ per capros: Idem per aerem euasit lictorum manus catana Bizantium auolans. *Simon Samaritanus* gloriatus est *nihil non, quod velit facere, se posse, sibique obtemperare omnia*, quæ est ipsa vox etiam Crolij. *Zedechias Iudaeus* hominem in aerem iaciebat, & in membra discerptum restituebat, sicut alius qui decollabat adolescentes, capitaque eis iterum imponebat, cumque alius resoluisset nodum magicum, producto ex mensa lilio, & præfecto, simul aduersario suo caput resecuit sine remedio. Quidam vorant equos, plaustra, & fœni manipulos: pocillatorem vorauit, & post fornacem excreuit, cumque vas plenum aquas mox absorpsisset, ministrum istum totum perfudit, qui semianimis tandem repertus. Tali arte *Zyto* Bohemus alios Magos tractauit. Est enim alius alio potentior. Alij præbibitum est ex corbe infecario, cumque is vellet ex eodem respondere, resoluto vinculo magico totus prolutus est vino. *Tiridates* cœnas magicas Neroni exhibuit: De *Tritemio* scribit *Crollius* ex *Pico* quod se verterit in varias formas; alij aliud narrant, *Eou haereticus*, & *magus effecit* vt videretur regio apparatu cœnare, & magna virorum turba stipatus esse. vide canicularium Maiolij tom. 2. colloq. 3.

Vide descriptionem horarum subcisiuarum Camerarii ca. 71. & 72.

Psalm.

Apud *Homerum* habes de *Circe*: apud *Virgilium* de Mœri cœlo lunam deducente, & fatas messes transferente. In dæmonomania *Bodini* non sunt pauca, vt & in alijs libris de examinibus, & iudicijs sagarum. Liber *Azoth* Paracelsi, & *Cornelij Agrippæ*; Item *panoplia Achillea*. Liber Adami à Rhaziele traditus, & similes adundant promissis magicis cum veterum magorum diabolepraxin factis planè ijsdem. Hæc omnia *Crollius* pulchro colore fidei naturalis, & imaginationis scit inducere, quanquam alibi in *miseras sagas* valde sæuiat, vt & *Paracelsus*, qui interim *specula condiabolata, homunculos, characteres, sigilla, Gamaheas*, & similia innumera fabricat.

Cabalista verus æqualis diabolo.

VII. Verum Cabalistam prophetis diabolicis æquiparari, indeque vocari *diuinum* facile admitti potest. Nam tales & in sacris inueniuntur. I. Reg. 28. ℣. 8. *Saul* ad *Pythonissam* ait: *Diuina mihi in Pythone*: Tales ℣. 9. vocantur *Arioli* & *Magi*. 4. Reg. 6. ℣. 2. Palæstini *diuinos* consulunt. Hierem. 27. ℣. 9. *diuini, prophetæ, somniatores, augures*, & *malefici* pro ijsdem habentur: cap. 50. ℣. 36. de magis Chaldæorum scribitur: gladius ad *diuinos* eius qui stulti erunt. Micheæ 3. ℣. 5. *Prophetæ seducentes populum* ℣. 7. appellantur *diuini*, quorum diuinationes tenebræ. Zach. 10. ℣. 2. *Diuini vident mendacium*, & somniatores loquuntur vana 2. Paral. 18. ℣. 21. 22. quo spiritu tales prophetæ agantur expressum est, nempe non illo quem sibi suauiter fingit *Crollius*, sed mendacij, quem *Christus* Iohan. 8. vocat *diabolum*, quanquam nolebant illi Prophetæ audire se pro spiritu Domini agitari spiritu malo, atque ideo *Sedecias Michaa* colaphum impingebat. Ridiculum autem est ista confirmari *Paracelsi Magi* autoritate: quasi diabolus diabolum, mendax mendacem suo testimonio destitueret.

Cabalista sunt diuini, quia Paracelsici.

VIII. Quid est autem *Naturalem diuinum* esse? Aliud principium est *Natura* à Deo instituta, aliud illud vnde *magi* vocantur *diuini*, nempe, *spiritus malus*. Num ergo Paracelsici magi natura sunt tales, & ad hæc nati vt diabolorum sint cloacæ?

IX. *Mentem magi talis viuere, & coæquari Deo suo* concedere possumus. Totos enim se diabolo, qui Deus eorum dicitur, prostituunt *magi*, & ideo diaboli desideria exequuntur. Vero Deo, qui cœlum, & terram implet, nulla creatura potest exæquari, & si vult Paracelsista hunc intelligi, *blasphemus* est. Quo modo autem adhærentes Deo vero fiant *vnus cum ipso spiritus* per dilectionem, obseruationem mandatorum, veram fidem, perfectam sanctimoniam & alia supra dictum est. Non si vniuntur Deo per adhæsionem, seu seruitia, cultum, amorem, &c. eidem exæquantur magice.

X. *Mens magi facit omnia quæ vult*, Nimirum hæc vox est *Simonis Magi*, cuius discipuli, aut posteri sunt magi Paracelsici: Ita & *Actius Nauius* putabat se posse efficere quæ cogitabat *Tarquinius*.

XI. *Vult autem quæ Deus*: Nimirum Deus magicus, seu diabolus, qui Magos qui captiuos tenet ad nutus suos, seu voluntatem. 2. Timot. 2. ℣. 26. Cuius quis seruus est, eius voluntati debet obsequi. *Si veri Dei voluntatem obseruarent Magi, non discederent à mandatis eius neque ad dexteram, neque*

ad sinistram.

ad sinistram. In toto codice sacro nihil inuenitur de magia Paracelsica. *Si esset de voluntate Dei, reuelata fuisset;* Vos dixi amicos, inquit Christus Iohan. 15. vers. 15. quia *omnia quacunque audiui à patre meo, nota feci vobis*: Et Actor. 20. vers. 27. *Paulus* non subterfugit quin annunciaret *omne consilium Dei*: Et Spiritus Sancti ducturus erat Apostolos in *omnem veritatem* Iohan. 16. vers. 13. *Si magica ista esset de Dei voluntate, consilio, aut veritate, neutiquam tacita mansisset.* Non autē esse tum hoc argumento patet, tum quia potius prohibita, & execrata, nec est *Spiritus Sancti*, sed diaboli improbissimi nequam, qui illam persuasionem protoplastis suggessit, quasi possent esse Deo similes, seu vt loquitur Magus Deo vniri & exæquari, omniaque scire & posse quæ Deus. *Quasi Dei Voluntas, habes Matth. 11. 25. 26. cap. 18. 14. Ioh. 6. 39. 40. 1. Thess. 4.*

XII. *Mentem magi Dealiter supra naturam*, fiducia firma, & fide mirifica miraculorum facere *omnia quæ vult*, per se quidem diabolicum mendacium est, quod & experientia ipsa refutatur: *Magus à se ipso confusus.* veruntamen etiam ridicula fatuitas, & stulta persuasio. Si *supra naturam* agit Magus, quomodo est *Naturalis diuinus*? Si *Dealiter* operatur, qui *naturaliter*? Num Deus est naturalis? Si supra naturam, qua ratione fides miraculosa est fides naturalis?

XIII. *Ianua vnico diuinissimo nomine* IHSVH. Nimirum & hic spiritus mendacij se prodit. IHSVH Magi Iudæorum, vt & alij quibus nota sunt diuina, omnia tribuunt Tetragrammato Dei nomini. Crollius vnicum nomen IHSVH substituit, nec minus contra secundum præceptum peccet quam Magi Schemhamphoristæ. Sed si vnicum est *Ianua*, qui *Hermes* ille Ægyptius potuit esse is, qui à *Crollio* prædicatur? Ignotum ei nomen Saluatoris nostri fuit, vt & *Zoroastro* principi omnis Magiæ diabolicæ. Si vnicum hoc nomen est ianua, quorsum quinquaginta intelligentiarum Portæ in scala Pici, Pistorij & similium?

XIV. Mira est vero est scriptio IHSVH. Hanc quidem transtulit *Crollius* ex amphitheatro magico *Kunrathi*: sed qui legenda vox est? Latine, an Græce? si latine, jhsuh legetur: si Græce, *iesuh*. Eo vero nomine *Christus Iesus, Dominus & Saluator noster* nunquam est appellatus, fitque magica deprauatio in contumeliam, & ignominiam eius. Est autem Iesus verum nomen impositum Domino ab effectu, & officio proprio, quia *saluum facit populum suum, & à peccatis mundat* Matth. 1. 21. neque vnquam ad *Magiæ vsum* destinatum, sed ad diabolum, tanquam *gladio spiritus* feriendum, atque ita opus eius magicum destruendum, quanquam non semper nomen curet, vt videre est Act. 19. 13. 15. Ebraice *Iesus* ab aliquibus deducitur ab עשא: vnde עיסי in Alcorano *Isaj Iesus.* *De prauatione nominis Iesu, Vel potius pro vero Iesu Magici eiusdem Idoli assumtio in confusionem magorum.* Sic *Schindlerus* in Lexico: qui putat ignominiæ caussa transpositas esse à Mahumete literas: sicut & Iudæi litera Ain detracta scribunt jeschu ישו. Sed angelus apud Matthæum à saluando deducit, quod est ישע: inde *jescha* & *jeschuah* salus, redemptio: &c. & *Noschia* Saluator, *Moschia Seruator Messias*. *Iehosua*, & *Iosua*, & *Ieschua* Saluator, salutis autor; vt idem Schindlerus in radice ישע; vbi nullum est He, vti nec in Arabico *jasa*. vnde ergo in mentem venit istis Magis Hebraissantibus vt scribant IHSVH, nisi quod vel diabolus, Deus ipsorum, voluit illudere Christo: vel quod *Iesus noster* eos confundere in sua sapientia, vt scriptum est 1. Corinth. 1. 19. 65. 29. 14. aut etiam cauere nominis sacratissimi profanationem, vt dum putent se *Iesum* habere, habeant peregrinum aliquod, & sathana autore suggestum nomen? Nam Iesus noster non vocatur IHSVH. Est radix obsoleta jaschah: vnde jesch res, existens, Itē, sunt, est Thuschyah essentia Sapientia, Virtus. *Iehouah.* Conferunt radici hajah, fuit, & hauah vnde nomen Dei essentiale tetragrammaton *Iehouah*, qui est Ens absolute, & entium aliorum caussa, quod Rabini vocant nomen expositum *Schem hamphoraseh*, per quod Iudæi infideles mentiuntur Christum edidisse miracula, pronunciato illo *nomine* super mortuis, & ægrotis, cuius vi etiam Magus *Dauid Elal* dicitur vno die dierum decem iter fecisse, & quo *suo baculo inscripto Moses fecerit prodigia in Ægypto.* Vt ergo Magi isti *Crollius*, & *Kunrathus* aliquid simile in voce *Iesus* effingerent, quod paris virtutis opinionem sustinere posset, aspirationem latinam ex Ebreo translatam adiecerunt, non meliores hac in parte impiis Iudæis vnde agnoscas spiritum Paracelsicum. Dicant autem hoc quoque cum multi Iosuæ & Saluatores seculares Christi typum gesserint, quis ex ipsis nomine illo vsus sit ad Magiam? Nullum inuenient.

XV. *In verbo illo* IHSVH *recapitulantur & continentur omnia.*) Sumtum hoc est ex cap. 1. ℣. 10. *S. Pauli ad Ephesios* vbi dicit; *Deum notum fecisse nobis mysterium voluntatis suæ secundum suū beneplacitum quod proposuit in Christo in dispensatione plenitudinis temporum vt sub vnum caput reduceret omnia in Christo quæ in cælis sunt & in terra in ipso.* &c. Loquitur Apostolus de Electione & prædestinatione in Christo facta, vt per ipsum, & in ipsum colligeretur Ecclesia Sanctorum, & tum homines in terra viuentes, tum angeli in cœlo cum sacrosancta Trinitate in vnam Sanctam communionem, Christo capite Ecclesiæ existente conuenirent. *Deprauatio sententiæ Paulinæ.* Terminus *omnia* non potest ad ea extendi ad quæ beata illa Sanctitas non pertinet, nec quicquam comprehenditur enunciato, quod non sub Christum, caput Ecclesiæ, cadere possit. Patet ergo quam blasphemus sit magus ille, qui audet sententiam Euangelicam ad suam impiam magiam traducere; quasi velit Paulus in nomen *Christi* omnia conuenire, & per id Magos posse facere quæcunque volunt, quia omnis omnium potestas eo contineatur. Sed & isto illa sententia; cum Cabalistarum iudicio in nominibus sit ista potestas ibi autem non ponatur neque Iesus, neque IHSVH, sed Christus, huic nomini, non illi asscribenda vis erat. Refutatur autem primum stolidas, impietasque eius, quia *Christus nomen Iesus accepit*, non quod ipsi vis magica insit, sed quod denotet *officium eius. & omnibus fidelibus singularem afferat consolationem.* Est quidem illud tantæ maiestatis vt prolato genua flectere debeat cœlestia, terrena, & inferna: *Est enim supra omne nomen*, Philipp. 2. ℣. 9. 10. 11. *nec potest spiritualiter enunciari sine Spiritu Sancto*: 1. Corinth. 12. ℣. 3. Sed inde non efficitur abusus magicus ad ea producenda quæ magi solent. Vt enim supra diximus, diaboli Actor. 19. non poterant vi nominis eius expelli, neque *Crollius*, *Kunrathus* & alij magi sibi vitam vsu eiusdem longam, aut alia ex voto magico com-

parare valuerant. Et quid de ſacro illo ſilentio Crollij dicendum? Nomen *Ieſus* ſignat eum qui eſt *Rex regum*, & *Dominus Dominantium*, *Saluator mundi*, & *Creator* in cuius manu, & poteſtate ſunt omnia; vt *Paulus* loquitur ad Coloſſ. cap. 1. & 2. Sed ſonus vocis pronunciatæ, characteresque & literæ eam vim non habent, vti nec ſignum Crucis, cui non inferiora aſſeribunt Magi, putantes virtute eiuſdem hoſtes debellari, *vt Conſtantini Magni* tempore (qui ideo Labaro ſuo adiecerit characterem ☧ quo Chriſtus ſignatur) & alia mira perfici. Vide annales Baronij in quibus multa de cruce. Maiol. tom. 1. canic. colloq. 21. &c. Sed confunduntur omnes qui creatis rebus id tribuunt quod ſolius eſt Dei.

Crucis ſignū.

☧

XVI. Iam *Medicus* aſſumitur. Is dicitur in illo verbo mirifico IHSVH magice *in momento ex quo omnia qui naturalis medicus ordinaria vi herbarum ſucceſſiue, & naturaliter, adhibendo ſimul mentem, preces, & fidem, quaſi per has inſtrumenta virtus ex nomine Ieſu attrahatur efficit.* Ridicule. Sic argumentor: Medicus naturaliter per naturalia media operando, nec in morbis omnia poteſt, nec in ſanitate, vt taceam, extra hæc ipſum aliquid memorabile non ſolere ſuſcipere per ſua medicamenta. Ergo nec Magus virtute nominis IHSVH omnia poterit momento. Si etiam omnia potuit Magia ſua *Crollius*, quid attinebat octo cauſſas incurabilium morborum deſcribere? Quam ſupervacaneum eſt Chymicam medicamentariam conſcribere?

Medici operatio miraculoſa.

XVII. Rurſus *fides naturalis in morbis vocatur Imaginatio*. At inquam vna columna magicæ Gabaliſticæ erat *fides naturalis* (qui nihil eſt aliud quam naturalis potentia in voluntate, qua credimus, & pro vero aliquid aſſerimus) alia Imaginatio. Nunc ergo duæ erunt tantum columnæ, ſeu fundamenta, & Magia claudicabit.

Fidem eſſe Imaginationem.

XVIII. Illa *fides in creatione à Deo patre dicitur Ingenita.* Vnde ergo ad Magos, qui in creatione non fuerunt, peruenit? Dices: à ſuis parentibus acceperunt. At inquam impoſſibile eſt omnes parentes, auos, proauos, vſque ad *Adamum* fuiſſe Magos. An ſoli Paracelſiſtæ ſunt filij naturales Adami? Si non ſoli, cur tanta multitudo hominum non habet naturalem illam mirificam fidē? *Quod Adam non habuit, non potuit in poſteros tranſmittere. Fidem miraculoſam Adam non habuit.* Nihil enim tale tribuit ei ſacra hiſtoria. Ergo. Deinde *ſi habuiſſet in integritate, perdidiſſet, aut ſaltem extreme labefactaſſet peccando.* Vnde ergo tantæ ei vires? *Dono Spiritus Sancti*, inquis. Ergo inquam *nec ingenita eſt, nec communis.* Præterea Magica opera perhibentur eſſe *ſupernaturalia*; Et ſane neceſſe eſt eſſe, ſi vera ſunt quæ Paracelſiſtæ proponunt. *Ergo per fidem naturalem non poterunt peragi.* Nihil enim operatur vltra genus ſuum. Si eſt concreata, ex præternaturalibus erit, quæ quia amiſit homo, temere eſt da ea gloriari. Dum autem dicitur à Deo patre ingenita, an nihil filius & Spiritus Sanctus in ea potuerunt? At *per filium Deus omnia condidit*: Iohan. 1. 3. Coloſſ. 1. 16. 17. An Deus eſſentialiter dicitur reſpectu Adami creati tanquam filij? Male vtebatur ſua fide *Eua* credens diabolo plus quam Deo, Non fuit illa fides tunc tantæ potentiæ.

XIX. *Firma credulitas, & ſpes indubia erga medicum ad ſanitatem plurimum conferunt.*) Notat in dæmonomania Bodinus Magum quendam promiſiſſe ſanitatem cuidam ægroto ſi in ſe crederet. De Tritemio legimus, voluiſſe quendam iuuare ſi is crederet, quod poſſet id facere. Quid aliud hic exigit *Crollius*? Cur non vult etiam adorari, &, vt *Simon*, Magnus Deus haberi? Principia religionis Chriſtianæ *firmam fiduciam & ſpem indubiam Deo vendicant*, non ſanatori Mago. Sap. 16. v. 12. 13. Syrac. 38. 2. 9. Iacobi 5. 15. Eſ. 38. 3. 2. Paral. 16. 12. 1. Reg. 2. 6. Tob. 13. 2.

Magi ſanatores volunt ſibi credi.

XX. *Deus non poteſt vinci niſi per fidem.* Proteſtatur autem ſe non loqui de fide gratiæ. Ergo intelligendus eſt de *fide naturali*. Si hoc verū eſſet, nō opus fuiſſet tanto opere in redimendo genere humano, & magi Paracelſici proxima Deo ſubſellia occuparent, aut forte etiā in locum victi Dei conſcenderent. An non pudet blaſphemiarum plus quam diabolicarum? 1. Ioh. 5. 4. *Hæc eſt victoria quæ vincit mundum fides noſtra.* Iam *Chriſtus vicit mundum* Ioh. 16. 33. Neceſſe eſt ergo *fidem victricem eſſe gratiæ.* Ea enim Chriſtum comprehendimus. Qui filium habet, habet & patrem; qui Chriſtū, etiam ſpiritum Chriſti. Sic poſſumus Dei amici & filij eſſe, patremq; noſtrū orationi fideli impellere vt iuxta promiſſionem beneuolæ voluntatis ſuæ faciat voluntatem noſtram, ſi ea congruat cum voluntate Dei Ebr. 13. 21. 1. Ioh. 5. 14. Præclara ſunt quæ autor Epiſt. ad Ebr. c. 11. de virtute fidei prædicat. At nihil habet de magicis per fidem effectis, nec de Deo victo. Orationis quoque vis eſt magna ſi fit ex fide erga Deum. Iacobi 1. 5. cap. 5. v. 16. 17. At nullus ſic vincere Deum potuit, vt eius Magiam ſeu probaret, ſeu iuuaret. An autem nullius alius modus ſit Dei fauorem conſequendi; quam *fides illa magica, quæ tribuitur ſpiritus homini interno*, ſeu *homini ſydereo*, hoc eſt, puro puto figmento Paracelſico, facile eſt iudicare. Quod nihil eſt niſi magicum deliramentum non poteſt Deum vincere. Si ita loquendum de Deo eſt (vt aliquando fit) *Deum vicit miſericordia, clementia, amor* erga mundum promiſſiones gratiæ per filium, *filij item interceſſio, & meritum.* Quid enim immenſum Deum aliud vinceret quam ipſe ſeipſum? Eius victoriæ nos participes euadimus per fidem in Chriſtum. Hoc conciliato, num omnia poſſumus magice, iuxta Paracelſiſtas? Imo nihil. Neque enim huius gratia in Chriſtum creditur, nec Chriſtus tale quid nobis promiſit, aliud longe ſignificantibus verbis eius de poſſibilitate fidei miraculoſæ, quæ eſt donum ſingulare Spiritus Sancti miniſ neque naturæ in prima creatione inſitum vlli, ne dum omnibus hominibus commune.

Deum naturali fide vinci poſſe, mendacium eſt
Ea fides eſt victrix qua Chriſtum victorem habet: Gen. 32.
Vincentia Deum.

XXI. Ex dictis iudicatur argumentum: *Si Deo omnia ſunt poſſibilia, etiam in Deum credenti.* Illud eſt. Et hoc ergo. Connexio roboratur, quia credens operatur per Deum. Qui adiunctum cooperatorem, aut miniſtrum habet omnipotentem ille omnia poteſt: quod fortaſſe & *Paulus* voluit, cum ſcripſit *ſe omnia poſſe per eum à quo confortatur*, de Chriſto loquens Philipp. 4. v. 13. Verum reſpondet ad connexum, Deo quidem omnia abſolute eſſe poſſibilia, quæ non euertunt veritatem eius, aut voluntati ſunt aduerſa: *quod enim placent eſſe, id non ſimul non eſt, & quod placet ſic eſſe,*

fit [illegible], id alias se non habet: Verum in homine credente illud OMNIA valde est concisum. Nihil enim comprehendit vltra concessa, & promissa à Deo, * cui possibile erat creare mundum ex nihilo, vocare ea quæ non sunt, tanquam sint: cui item potentia est conseruandi, iterumq; destruendi mundum: qui potest in infernum conijcere, & inde reducere, &c. at non homini. Probatio connexi elenchum ignorat. Quid Deo comitatius erat quã *Protoplastis* in integritate, & post peccatum inter eum *Abrahamo, Isaaco, Iacobo, Dauide, Salomone, Daniele, Iobo*, & alijs Dei amicis? An non potuerunt omnia. Ne Imperator quidem aut princeps se tam præbet suis, vt tantum possint quantũ ipse. *Præter Dei voluntatem. Datur enim homini gratia secundum mensuram spiritus: filio bone mensura. Ideo Moses non [illegible], nec in omnibus, quæ rogauit, est exauditus, vt de transitu in terram sanctam. Ita Paulus non impetrauit ablationem [illegible].*

Quocirca à comite vel socio omnipotente nemo fit omnipotens nisi ipsum aut astipulantem, consentientemq; aut in potestate habeat, possitq; ad nutus suos cogere. *Moses* volebat intrare terrã sanctam: sed repulsam referebat. *Iohannes* cum fratre igni cœlitus elicito perdere volebat inhospitales: sed non permittebat eis hoc *Christus* qui cum esset in forma Dei, totamq; plenitudinem Deitatis in se inhabitantem corporaliter gestaret, tamen clamabat in cruce: *Deus meus quare me reliquisti*; Et in horto: *Non quod ego, sed quod tu vis*. *Quem diligit Dominus castigat, & flagellat omnem filium quem recipit*. Hebr. 12. 6. *Dum iudicamur, à Domino corripimur, ne cum mundo damnemur* 1. Cor. 11. 31. 32. At quam vellent *Sancti* vt *Calix afflictionis* ad se non perueniret? Considera eductionem Israelitarum ex Ægypto per *Mosen* ducem cum quo facie ad faciem loquebatur Deus, qui portauit egredientes, vt solet homo portare paruulum suum in omni via: Deuter. 1. 31. vbi vero omnipotentia magica? Quid opus erat tam sæpe seditionem, & murmura excitare si omnia potuissent Israelitæ per comitem Deum? Monet quidem Crollius magum suum Gabalisticum, nihil velle nisi quod Deus vult, vt sic omnipotentia limitetur voluntate: sed falsum esse quod dicit patet ex re ipsa. Si enim vellet id tantum quod vult Deus, Magus non esset, nec quicquam expeteret vltra licita in scripturis. Quid dicendum de carnali nostra concupiscentia, & imperfectione voluntatis? Cui tota Dei voluntas patet?

XXII. Non potest perscrutari (peruestigari) *quo modo credens Deo per Deum omnia operetur*. Nimirum quod falsum est, quia essentiam non habet, non potest inuestigari. Alias quod Deus operatur per Sanctos, patet per effecta. *Virtus sanatiua è Christo exibat in credentes, eosque sanabat*. Interdum verba adhibebantur, aliquando & aliæ ceremoniæ. In Dei voluntate situm est, quo modo velit per suos efficax esse. *Imperscrutabiles sunt viæ eius*: Et quid refert scire modum, si certus sis de potentia? Veruntamen quod *Magus* imperscrutabile dixerat, id mox tam præcise, discreteque describit, vt putes eum *inter arcana Dei aliquot annorum millia sedisse, & totam Deitatem intus perspectam, exploratamque habuisset*. Non est *Nicodemus* interrogans qui vel homo renascatur, vel ventus oriatur, & disparet. Sed *spiritum habet familiarem*, quo scrutetur omnia etiam profunda Dei, nisi fallit opinio. 1. Cor. 2. 10. vbi tamen Spiritus Sanctus quidem est omnium scrutator, sed homini non manifesta sunt omnia, cum tantum ea sciat quæ per Christum sunt donata, & reuelata; quæ & eloquitur, non verbis magiæ humanæ, sed doctrinæ Spiritus Sancti. Quid tamen est rei? Expone modum tuum *Mage*: Primò instituendæ sunt *cogitationes*, seu imaginationes, eæque *in altum eleuandæ* super Elementa & astra. 2. oportet *fidem habere* cogitationibus illis, seu credere certo futurum id quod cogitamus. 3. *Cogitatio illa* seu imaginatio *inuadit astrum*, & in potestatem redigit: 4. *Astrum captiuum opus edit ex sententia*, & sanat quem volumus sanatum. Hæc sunt in medico. An ægrotans nihil agit? Imo aliquid: 1. est aliquis *spiritus medicinæ*. 2. *spiritus ille affert notitiam* quid & quomodo debeat sanare. Nam *medicina sunt scientiæ*. 3. Inde sequitur *sanatio*. 4. Oportet autem *spiritum illum capere, dirigere, & applicare fide quæ est opus Dei*. Sic tandem sequitur quod volumus. Ne Archimedes quidem tam ex acto supputauerit, nec *Archytas*, licet ille cœlum in terras deduxerit; sicut *Drebelius*; hic dicatur arenas potuisse numerare. Sane ille Magus qui armaturam Achillæam ex septem metallis procudit, cogitando & imaginando etiam in cœlum inuolat, ibiq; *mortem* in optima statione quę tamen nondum est omnino inuestigata etiam *Tychonicis* instrumentis, comprehendit; *[illegible] spiritaliter in massam metallicam*; dum formatur, non tantum intentione animi *fortissime dirigit*, verum etiam *verbis & characteribus immutat, & inhalat*. Inde fit vt sic armatum integri exercitus (fortè muscarum) fugiant. Pertinet huc quæstio ex pag. 44. quo modo Deus sanet verbo per Cabalistas. 1. viuit Deus, 2. viuit Dei nomen: 3. *viui nominis* sunt *literæ viuæ*. Vt Deus viuit in seipso, *ita & nomini suo dedit viuere in seipso, nomenq; literis*. Hinc vis verbo scripto, characteribus, & sigillis. Talia *nomina sunt numina* quæ vires habent ratione virtutis à Deo vel natura ad tale nomen, vel charactere deductæ, &c. Quid quæso vanius est ista vanitate? Tamne aniliter delirare istos sapientes, vt hoc vel credere ipsi possint, vel alijs persuadere, & per Typographiã vulgare ausint? Mittantur ad cynosarges. Ita secundam columnam Magiæ subruimus, & in vmbræ somnium redegimus. Sequitur tertia.

SECTIO X.

HÆc est *imaginatio*, qua nihil est mirabilius in toto Magia. Ita enim describitur à Crollio pag. 39. 1. *Imaginationis fortitas exaltata vis magna est & mira*: argumento: quia *oues Iacobi, & mulieres prægnantes per eam fœtus suos afficiunt*.

2. Imaginatio, seu Phantasia hominis est in sua natura vt *Magnes*: Argumento: quia attrahit phantasias aliorum hominum. Nam *uno oscitante alter id videns etiam oscitat*.

3. *Vi hominis imaginatio & proprium corpus transmutat & interdum etiam alienum*: Argumento: quia stridor unguis, vel serræ dentes audientis afficit stupore, & facit vt & ipsi strideant.

4. Qui fit illud? virtute *quadam per modum imitationis*: Virtutem autem istam habet *similitudo rei*

a *Qui homo omnipotentem Deum sibi [illegible] familiarem habet [illegible]*

Deut. 3. 26. Luc. 9. 54. Philip. 2. 6. Coloss. 2. 9. Matt. 27. 46. Matt. 26. 39.

[illegible] modo omnipotentia magica [illegible] Nota [illegible] operationum.

De imaginatione [illegible] Magia [illegible]

Quomodo [illegible] strident.

endo *re* ad transmutandam rem quem mouet vehemens imaginatio: hoc est, Qui audit stridorem ferri ad ferrum astricti, is imaginatur sibi similem astrictionem, & vi huius imaginationis dentes collidit. Ia similitudo transmutatoria est. Idem callide.

5. Probatur & aliter *vis imaginationis*. Nam in tristitia, & diffidentia *imaginatione sua aliqui diabolos accersiuerunt*, seu attraxerunt ad se tentandum, vel regendum.

6. Plures *imaginando effecerunt vt subito sint facti templum Dei* (forte vt Enthusiastæ, & Ecstatici qui se raptos in paradisum fingunt.) Hoc qui fit? 1. *Suspitio* impotentiæ est demenda: 2. *Imaginatio* intendenda: 3. *fides* in Deû constans & firmissima est habenda: 4. *mens altissime eleuanda*. 5. *Spes* infallibilis concipienda. 6 assidue & ardenter *orandum*. 7. *Deus colendus religiose vt sciunt secretiores Theosophi*. 8. Sunt *intelligentiæ separatæ*. His mens religioso amore flagrans iungitur per intentionem inuocantis cum timore & tremore ardentem deuotamq;: Imo *oratio interna*, ex pia mente orta, *vnio* affectû, ardentiq; desiderio continuata *vnit mentem cum Deo*, *omniaq; discit, & cognoscit ex Deo*. 9 Ad hoc opus est *supernaturali influentia*, &c. Scripplura de *imaginatione*. Est enim in hac caput & cauda, totusque cardo Magiæ.

7. Hominis *imaginatio tota ab astris firmamenti pendet*, pa.38. imo eadê est & manet cum astris, Ideo & *firmamentum habet imaginationem*, quanquam sine ratione, cû hominis imaginatio sitcû ratione.

8. Imaginatio in homine operatur *instar solis*. Vocatur autem *incorporea cogitatio*, quæ vt solis radij collecti intenduntur adeo vt data materia in flammam eundant, & comburant, ita & ipsa operatur in subiectum spiriritu, ceu visibili instrumento. 9. *Imaginatio* hominis est *Magnes attrahens vltra mille milliaria*, & in exaltatione suâ attrahit ex Elementis I v. *quicquid vult*.

10. Qui id fit? Imaginatio per suam vim attractiuam debet rem conceptam attrahere, *vt ex se procreet spiritum natiuum*, architectum imaginationis: postea imaginatio quasi *ingrauidata* imprimit, quæ tangibilis quidem non est, attamen corporea instar venti. (credo sensum esse: quod imaginatio in homine debeat parere ex se spiritum quendam, qui item vocatur imaginatio, & habet vim attractiuam. Hic spiritus corporeus est, sed subtilis vt aura: Emittitur autem ad illam rem quam imaginamur. Huius spiritum astralem assumit, & secum reportat ad imaginationem internâ Imaginantis. Ista est impregnatio, qua Idea rei imaginatæ concipitur, &c. vel quia tribuitur Imaginatio irrationalis firmamento astrorum, fortasse putandum est Imaginationem hominis rationalem in se reflexam gignere attractiuam, quæ imaginationi firmamentali iuncta inde assumat astrum, & ad hominem peruehat, sicut *spiritus magnetis quasi manu arripit ferrum, idque ad magnetem mouet*.

11. Verus magus per imaginatoriam potest operationem astrorum trahere in imagines, lapides, gemmas, *vt eandem cum astris exerceant potentiam*. Quo argumento? Speculi incendiarij. Nam per id radij solis cum calore ad nos trahuntur. 12. Quicquid in maiori mundo oculis videmus, hoc idem *imaginatio quoque potest producere*, vt *omnia vegetabilia, & metalla*.

13. Pag.36. *Imaginatio* in se *claudit omnia astra*, est omnia astra, & eundem cum cœlo retinet cursum, naturam & potentiam. Non vnam sed multas producit operationes. *Astra vero sunt virtutes angelorum qui sunt sapientia Dei creata*: pa.46. *Verbum Dei incarnatum* repertum in creaturis à Paracelso. Astra qui cognouit, Deum cognouit: qui Deum cognouit etiam astra: & qui astra etiam macrocosmum, qui hunc, microcosmum.

14. Imaginationis nomina varia sunt, vt *Sydereum corpus hominis, Genius à firmamento ortus, Pinatû, vmbra visibilis corporis, Lar, Homo vmbratilis, homunculus familiaris Sophorum, Genius bonus, Adech, Spectrum, Lumen naturæ, Euestrum præsagiens*, &c.

15. Licet *imaginatio* sit incorporea, & inuisibilis, exaltata tamen, & firmissimæ fidei naturali instar miraculorum ianuæ, coniuncta, *est fons omnium Magicarum operationum, habens potestatem gignendi corpora visibilia*, & quascunq; operationes præsenter absenter supra humanæ rationis captum proferendi. Declaratur pag.37. sicut cœlo sereno mox apparent nubes, pluuia, &c. & vt Deus ex Nihilo diuino produxit omnia ex tenebris inuisibilibus.

16. Imaginatio efficit pestem, astralesq; morbos similes: inducit morbos & sanitatem, dum spiritus sydereus & animalis hominis imaginatur.

17. *Imaginatio quinque spirituum* Elementis inclusorum est in homine quoque, sed nihil potest, quia *vsu rationis spiritus illi ligantur*, vt cum sua imaginatione quiescant: pag.34.

18. Pag.83. de septima insanabilium causa, *imaginatio nostra est fidus naturalis morbos faciens, & excitans*. Argumento: quia *pestem excitat*. Quo modo? Homo perterrefactus ex sua propria imaginatione generat *Basiliscum cœli sui*, qui illud cœlum seu firmamentum microcosmicum intoxicat è sua superstitione pro vt fides adiuuat. Vide ibi de ortu *pestis generalis ex Iliastro seu Euestro solis peccatis hominum ad iram commoto*, quod participans singulariter cum Euestro hominis per influxum stellarum inficere dicitur, vnde pestis supernaturalis *cui nulla medicina resistere possit*. 19. Quorsum sydereus spiritus somniat & Imaginatur, corpus ipsum simul tollit, & traducit, argumento *Noctambulorum*.

20. Fides dat imaginationem, Imaginatio dat sydus (dicitur matrimonium syderis & Imaginationis quæ & cogitatio vocatur) sydus dat opus. *Per fidem imaginationis ægrotus sæpe id facit quod optimus medicus non potest*: Argumento: *Panatus Amiraldina, & fontis Misnensis*. Anima enim excusso metu vel sinistra imaginatione fertur in magnum excessum sui desiderij, & *ipsam naturam superat* vehementi imaginatione accensa, & tam *in proprio quam alienis corporibus sanitatem & morbos excitat*: vt in prægnante infantem notante, & iis fodictis sibi imaginantibus canes in aqua.

21. Mater prægnans sua imaginatione format infantem *vt figulus argillam*. Hæc Imaginatio oritur à timore & appetitu. Cum *illa astra microcosmica* mouentur, ascendunt, descendunt, & incutiunt impressionem, sicut qui pistillo formas imprimit. Ita infans signatur.

Cum

[illegible] Cum animus imaginando fortiter exaltatur *constans credulitas*, (fides naturalis qualem habuit hæmorrhousa, & Centurio) *miracula operatur* in opinionibus, & intensis operationibus fal[illegible] *imaginatio fide coniuncta omnia potest* pag. 85. Hæc fere sunt quæ Crollius de Imaginatione sibi [illegible] quæ cuius sit spiritus, iam iudicandum.

Sectio IX.

Mire confusum est illum magicum Imaginationis discursum, adeo inconuenientem, vt indignius sit in quo iudicando tempus consumas, cuiuis siue Theologo, siue Philosopho pate[illegible] Argumenta quibus vtitur partim principium petunt, partim à particulari procedunt, partim [illegible] sunt accidente. Autoritas qua nititur est hominum impiorum *Paracelsi, Cornelij Agrippa* & similium de[illegible], nec cogitauit infatuatus ille *Crollius Agrippam* damnasse suam magicam, & omnes præmo[illegible] ne se paterentur insidiis diabolicæ istius professionis circumueniri. Quæ enim pro summa, & abstrusa sapientia habent illi magi, ea nihil sunt nisi *deliramenta sathanica, in Deum ipsum iniuria*, contumeliosa & blasphema eo magis quo confidentius nomina, enunciata & res diuinæ ad magiam Cabalisticam attrahuntur. Si totam naturam circumspicias, Imaginatio, seu Phantasia vel circa sensum est, vel circa rationem, vbi cogitatio quoque & deliberatio, vel meditatio appellatur. At magus noster vnam habet dextram, alteram sinistram: vnam brutam & rationis expertem in maiore mundo (non ratione bestiarum, sed firmamenti & mundi Platonici quod animal esse perhibetur) alteram cum ratione quæ fit in firmamento hominis, spiritusque eius sydereo [illegible] bestiarum [illegible] tam geniorum, seu dæmonum quorum vnum genus *Paracelsus ille demonissimus* vidit in terra, aliud in aquis, aliud in aëre, aliud in cœlo, aliud communiter vagans, quod plagas vocat multorum millium diabolorum societatem: quintam quoque ponit sub nomine cogitationis, quæ videtur vel eadem esse cum phantasia & æstimatione vel non multum differre, cum Magus noster non distinguat. Verum singula recenseamus vt Magiam istam penitus peruoscamus, nec moueamur magnitudine laudum quas Paracelso perditissimo mago tribuit, cum immodico sui excessu mendacij impudentiam facile arguant.

Ad I. Elenchus est à particulari, & accidente. Magna vis est Imaginationis, sed non [illegible], nec tanta quanta prædicatur à Magis. *Mulieres grauida, & oues* imaginationis quidem vim experiuntur; sed ea nec magica est, nec præternaturalis. Deinde grauidæ non sola imaginatione imprimunt fœtui notam, sed sæpe *affectu violento* aliquando & *fixa cogitatione cum affectu*. Oues autem magicas Iacobo Patriarchæ affingere ridiculum est.

Ad II. Comparatio *phantasiæ cum magnete* falsa est. *Non enim vt magnes ferrum, ita imaginatio [illegible] trahit*. Sit etiam à pari collatio: vt magnes non trahit nisi vnam tantum speciem per se, nempe ferrum, & consequenter quæ ferro adhærent; ita & imaginatio tantum vnicam rem traheret. Vnde ergo illud mirificum *omnia*? Deinde *imaginatio* est *potentia* quædam *passiua*, vtpote in sensitiuis non [illegible] sensus qui fit patiendo. Si quid in imaginante efficit, per accidens efficit, spiritu nimirum, & calore, aut affectu. Excitatur phantasia ab allubente specie, & mouetur. Vnde & motu definitur. Inde postea spiritus, & calor percelluntur, quibus in affectibus humidum est coniunctum. Hæc impulsa, impellunt vicissim. Quod autem argumento *oscitantis ex* [illegible] *altero dicitur attractiua* esse; stultum Elenchum ignorationis habet. Neque enim id fit aut vt plurimum, aut semper. Non ergo per se. Deinde [illegible] attractio imaginationis: sed obiectum sensibile similem excitat appetitum, sicut & in aliis, vt cum mingente vno, vel bibente, mingit, bibitve & alius similiter dispositus. Ita *exempla* [illegible], vt cum strenue vorante vno, etiam cæteri similiter affecti vorant. Attractio hic propriè nulla est, sed inductio, imitatio, irritatio, per sensibile, quod à sensibus acceptum externis, mouet internos.

Ad III. Falsum est quod *imaginatio transmutet* seu proprium, seu alienum corpus. Accidit enim mutatio (non transmutatio) in proprio propter coniunctum appetitum, & affectum, horumque instrumenta. Alienum vero qui transmutet, cum in id nullam vim habeat actiuam? Num quando A[illegible] vi vnguenti magici vt volunt magi, in *Asinum* mutatur, id fit imaginando. Argumentum de matribus ignorat Elenchum. Neque enim imaginationis per se ea vis est, sed per accidens; Ex fœtus vteris adhærentes ad matrem ita se habent *vt fructus ad arbores* in quibus crescunt. *Vnum enim quodsunt actu, licet potentia discreta*. Matres possunt afficere adhærentes vtiroque sibi fœtus, sed non separatos. Dentes concrepant ad melodiam canentis, & afficiuntur stridore limæ cum ferrum atterit non propter imaginationem, quasi nostra imaginatio attrahat stridorem. Ridiculum hoc est assertum sed *cum fibra nerueorum est auditoriorum communicata neruis dentium*. Et quia commune foramen est ex sensorio auditus & palato, communicatur quoque passio. Sic vice versa surdi sibi non possunt imaginari Cytharæ sonum, cum nulla eius species moueat auditum, & inde phanthasiam. Si vero collum Cytharæ dentibus prehenderint, fit communicatio non motus tantum, sed & soni. Cum quidam considerasset [illegible], & valde [illegible] riderent, quidam adueniens eminus etiam risit. Interrogatus num quid intellexisset quæ dicta essent, negauit. Cur ergo rides? vidi, inquit, & audiui vos ridentes, [illegible] esse, quicquid esset, simul risi *Stolde Mage*; dic quæ sint hic attractio imaginationis? [illegible] phantasias ridentium, quibus tamen risus causa fuit non motus phantasiæ? [illegible] phantasia, [illegible] phantasia hominis attrahat? Dolor quidem, & ingra[illegible] aliquibus accidit interdum [illegible] imbecillicatem, dispositionemque certam; [illegible], nec tale quid [illegible] ipsi febricitantes, neutiquam vero attractio non profectio, sed [illegible]. [illegible] cum hoc euenerit admodum raro, & inter multa millia vix semel, sufficitne ad [illegible] magicæ phantasiæ? *Tam afininæ stoliditatis sunt Paracelsistæ, vt ex istis leuiculis [illegible] argenta, & Cabalicas extruant.*

Ita vero responsum simul est ad IV. Falsum enim est quod [illegible] fieri sibi [illegible] similem motum, indeque similiter patiantur. Cur hoc in isto facto non tam omnia, & non in omnibus? Si phantastæ isti tantum semel id passi essent cum attentione, caussam longe aliam cognouissent, quam etiam ad antipathiam referre queas, illud ve [illegible] quod sue affectioni est aduersum?

Ad V. Falsum est diabolum imaginando accersi. Cum enim hæc motio fiat intus, diabolo est incognita. Aliis opus est signis. *Vulgo dicunt caput Melancholicum esse diaboli balneum*, & tristes afflictosque ab eo spiritu, permissione Dei, tentari. Occasio ibi est, non attractio. Quæ vero etiam impudentia est de his metaphysicis tam temere garrire? *Aduersarius noster diabolus*, inquit *Petrus*, *circumit ut Leo rugiens, quærens quem deuoret*. Idem non tristitiæ tantum, sed & securitates & temulentias impias cantationes, colloquia & similia obseruat. Iudas proditor aperiebat se auaritiæ, non attrahebat diabolum imaginando. *S. Paulus* impœnitentem sathanæ tradebat. *Christus* permittebat intrare porcos. Hæreticos diabolum imaginando accersere quis dixerit, cum omnia ipsi aduersus Deum moliri pateant? Qua imaginatione eum *Iudas* attrahebat? Tu *Mage impie* impudens, & stolide diabolo fores aperis sensibus, dictis, scriptis, sigillis, & aliis instrumentis diabolicis.

Ad VI. *Vt quis subito fiat Dei templum* imaginatio non facit. Et cur tu *Mage* es templum immundi spiritus, si imaginando potes fieri Dei templum? Quod non Dei, sed diaboli mancipium sis, tua mendacia, blasphemiæ, corruptelæ verbi Dei, & aliæ abominationes contestantur. Videantur exempla: Iudicum 14. ℣. 6. *Spiritus Domini* (χάρισμα heroicæ fortitudinis cum impetu) *irruit Samsonem*, Ita cap. 15. ℣. 14. Ab eo recedit Dominus cap. 16. ℣. 20. Si imaginando eum suscepisset, an non recuperasset imaginando? 1. Reg. 10. ℣. 6. *Spiritus Domini in Saulem insiliturus* prædicitur, idque factum ℣. 10. Ita cap. 11. ℣. 6. Eum cap. 15. perdit inobedientia, quia [illegible] dicitur cap. 16. ℣. 14. direptus autem in *Dauidem* nihil tale cogitantem. *Saulum* autem inuadit *spiritus malus* contra cogitationes, opinionem, & phantasiam. Si tanta potestas foret imaginationis, cur non recuperasset? In *die Pentecostes qua imaginatione Apostoli subito implebantur Spiritu Sancto?* Explicat caussam ipse Christus Act. 1. ℣. 4. 5. Pater enim promiserat. Act. 2. ℣. 38. Inquit Petrus: *Pœnitentiam agite & baptizetur vnusquisque in nomine Iesu Christi in remiss. peccat. & accipietis Spiritū Sanctum*. Act. 4. ℣. 31. *Oratione præmissa Ecclesia impletur Spiritu Sancto*. Act. 8. 17. Apostolis manus imponentibus & orantibus baptizati Spir. Sanctum accipiunt. *Simon Magus, Crolly Paracelsi, Agrippæ Tritemij, Pici, Pistorij*, &c. Principiis instructissimus debuit imaginando subito Spir. S. templum fieri. At pecunia non Spir. S. sed gratiam collationis, ipse plenus diabolo, putabat se impetrare posse. Act. 10. 44. auditores Petri Spir. S. perfunduntur etiam nondum baptizati. At verisimile est ipsos parū admodum sciuisse tunc de Spir. S. vt & illi viri xii. Act. 19. 2. Act. 11. 15. 16. Petrus promissionē Dei, non imaginationem attractiuam, aut magneticam producit, & sane nō alias donum, seu χάρισμα Dei dicitur, quod Luc. 11. 13. precibus obtineri à Deo patre scribitur. *Produc, Mage, vnum exemplum eius qui imaginando id donum sit consecutus*. Tu vero *Enthusiasmos* tuos, & raptus diabolicos, qui sunt Paracelsistis Magis cum sagis, & strigibus communes, sic palliare cupis, &, cum totum opus sit diaboli, ad *Spiritum Sanctum* referre, quæ est blasphemia in Spir. S. cum qua si mortuus es, sine prece [illegible], væ tibi. Eodem colore visos esse hæreticos patrum memoria duce *Münstero quodam* & postea Carolstadio, Iohanne Leidensi, & aliis Anabaptistis communi notum est calamitate. Modus propositus figmentum est hominis stolidi, prætereaque etiam impossibilis. Cur neque *Crollius*, neque *Paracelsus* dux alius *magus ista nouem pondus consecutus est Spiritum Sanctum?* Donum Dei qui obtinere vult, eum oportet secundum Dei voluntatem in nomine Christi orare. Voluntas Dei in scripturis patet. Dic, *Mage*, *qua scriptura legistis istas nouem conditiones?* Quis est ex omnibus Spir. S. [illegible], qui illas obseruauerit? Tu vix heri eas [illegible]. Sunt quædam in eis non spernendæ secundum literam. Sed sensu omnes sunt impiæ. Si quæras quæ est ista impotentiæ suspitio quæ iubetur demi, erit quædam præsumptio tua de dignitate, & capacitate propria speciei, cōtra *Pauli* Euangelium 1. Cor. 4. 7. & 2. Cor. 3. v. 4. 5. 6. vbi Apostolus non imaginationi, capacitati, gloriæve propriæ ascribat dona, sed *Deo donatori*, idque *per Christum* per quem etiam se fiduciam talem habere asserit. *Conditio secunda de inuentione imaginationis*, est ridicula *Hermetis* persuasio, qua putat hominem posse Deo exæquari cogitando, & imaginando: *Tertia de fide*, est figmentum de fide naturali hominis fictici [illegible]. *Quarta de eleuatione mentis altissima* somnium est Enthusiasticum. *Quinta de spe infallibili* est verbo Dei aduersa. Neque enim spes diuina qua fideles homines futura bona sperant, est magica illa de concipiendo Deo, qualem possis tribuere *Pythonissis*, seu *Sibyllis Apollineis*, quæ etiam afflatus dæmoniacos sentiebant, & suo Deo seu spiritu maligno sunt impletæ. *Spes nostra est in Deum viuentem circa æterna bona, & inuisibilia* Rom. 8. 24. *non circa Magicas operationes huius misera vitæ*. *Sexta de oratione* verbis est bona; sed re abominabilis. *Non enim orandum est vt impleamur spiritu Magico*, sed vt secundum promissionem & voluntatem Dei nobis alia bona eueniant. Magiam Paracelsicam Deus nunquam voluit, aut promisit. *Septima cultum quendam magicum* singularem requirit: sed quo cultu gaudeat Deus, satis clarum est in Canonicis literis. Illo cultu nullus vnquam spiritum Pythonicum, qui est *Crollij*, & *Paracelsi*, est consecutus. *Octaua* prodit improbitatem magicam. Est enim *diabolica persuasio de coniunctione nostri cum separatis intelligentiis*, quæ si aliquid sunt in Magia Paracelsi quam spiritus deceptorij, & immundi, *Vnio magica cum Deo* & ridicula est, & stulta. In quem hominem quæso cadit ille nimius affectus, intentio, ardens desiderium, & reliqua ad Deum attrahendum? Quid autem sibi vult *coniunctio cum separatis intelligentiis?* Num illæ separatæ intelligentiæ sunt inuocandæ cum timore, & amore? Ita sane diabolus vult fieri, qui & a Christo exigebat sui adorationem. Angeli boni adoratores repellunt Apoc. 19. 10. & cap. 22. 8. 9. At vero Deus inuocandus est, vt nos iungat domino [illegible]

[illegible] intelligentiisque separatis? At hoc impium, & praeterea non necessarium, si Deus vetatur, in quo habemus omnia.

Ad VII. *Firmamentum habere imaginationem brutam*, putidum mendacium est. Igitur nostra imaginatio naturalis, (hoc est, cogitatio in intellectu) non potest inde pendere. Est & absurdum nobilius pendere ab ignobili, & esse idem cum ipso. Si cum astris firmamenti brutis nostra cogitatio est eadem, qui non sit & ipsa bruta? Quae Aristoteles de intellectu agente scribit, [illegible] à magis Paracelsicis non recipiuntur. Risu plus quam Democrito dignum est dicere, *[illegible]* omniscium, & ex contrahi à sydereo spiritu in nobis omnem scientiam: esse vero ipsa cogitationem brutam, quae dicitur magica imaginatio. Non mirum est, si ita res habet, magos esse bruta quae, [illegible]. Non enim meliorem imaginationem ex suo coelo trahunt.

Ad IIX. Ridicula & stolida comparatio. *Solis radii per instrumentum collati accendunt materiam* inflammabilem, si in eam dirigantur. Num & *cogitatio nostra agit in res externas?* Lege quae Christus Matth. 6. vers. 25. & seq. disputat de solicitudine etiam intensissima. Num tu attrahere possis, ea tibi mensuram maiorem? Debuerant *Magi* suis imaginationibus calefacere hyemem anni 1612, & [illegible] quentia, aut in medios nives infodi. Imaginare quaeso, *Mage Paracelsice*, ut caritas annonae cum [illegible] Imaginare magnam frumenti vel auri copiam: In fame imaginare satietatem, in siti potum. Videbimus quid possis. Non opus est verbis stultis & inanibus. Venter caret auribus. Res praesens, est [illegible] pus. Ea non imaginando consequimur, *sed orando & laborando*, uti iustum est.

Ad IX. *Imaginationem hominis esse magnetem à coelo ultimo.* (Finge enim id distare ultra 10000000. milliaria) attrahentem probandum est, non vanis verbis affirmandum. Si quae est *vis [illegible] derum, ea influit, non attrahitur imaginando.* Si id possent frigentes, calentes, aegrotantes, &c., quas [illegible] tiones non molirentur. Ad spacia terrarum quod attinet, nimirum sic attrahebat *[illegible] Mo*[illegible] *gus, cum referret gesta in oriente ipse in occidente existens:* sic obsessus ille apud Camerarium: sic [illegible] tici, qui etiam inferni statum enarrant & purgatorii, ut Tundalus, Ludouicus Imperator, &c. [illegible] fus attractae longe alia ratio est. Ita puerilis amentia est, cogitationem seu *imaginationem ex Elementis* (coelo, aere, aqua, terra) *attrahere quicquid vult.* Primum enim *velle* nec cogitationis est, nec imaginationis, sed *mentis & rationis*. Deinde Paracelsicus magus fortasse attraxerit inde daemones, qui gaudent consortio tali, nec opus habent attractione, cum sponte insiliant, at ut attrahant [illegible] renitates ex coelo & aere, & foecunditates, aliaque bona, quando tandem se component? Ei ille portentus *impura magiae striges*, quae putant se posse *tempestates ciere*, cum ea ex alia caussa proveniunt. Uti vero illae dicuntur, nescio quibus *incantamentis & adminiculis*, non imaginatione, *inter* [illegible] *tas & Magos Paracelsicos nihil interest, quam quod hi sub [illegible] pratextu.* 1. Regum 12. vers. 17. 18. *Samuel* eiciebat tempestatem non imaginando, sed *invocando Dominum*, qui & dabat pluvias. Idem faciebat *Elias* 3. Regum 18. 24. 36. 42. Eadem vi & ignem coelitus produxit. 4. Regum 1. 10. 12. [illegible] *Iacobus & Iohannes postea* imaginando non poterant.

Ad X. Stultus modus est, caretque principio. Itaque non opus est contra eum ver[illegible] ba.

Ad XI. Desideramus & in hac assertione principium demonstrationis. *Indigni sunt [illegible] omnes Paracelsistae, si possunt aliquid dicunt, & in rebus bonis non praestant.* Neque enim amatores, sed [illegible] res proximi, & communis Christianitatis inveniuntur, si virtutem calefacientis solis possunt, [illegible] herent suas imagines, ut aestatem calefaciant ad maturitatem pomorum, uvarum, & aliarum frugum, nec faciunt. Sin autem dignos se vita iudicant, nec possunt benefacere instar solis [illegible] agnoscent imbecillitatem artis suae, & mendacia. Verum valet apud illos illud Propheticum: *[illegible] pientes sunt ut faciant mala*, (per diabolum, quem pro Deo proponunt, & sua commenta, quibus ver[illegible] ritatem corrumpere conantur) *bene vero facere nescierunt.* Ierem. 4. vers. 22. Tribuunt astris omnia. Debent ergo inde trahere omnia bona. At cur *Crollius* Magiae patronus octo modos insanabilium [illegible] recensuit, si ita potens est? Cur proponit *Chymica arcana? Cur desiderat verum aurum potabile, & [illegible] versalem lapidem?* An ergo non est verus magus? Posse enim illa verus dicitur. Si non est verus, falsus est, & nefarius impostor, qui hominibus falsa vult persuadere.

Volunt Paracelsistae doctrinam peti ex *Lumine naturae & gratiae* coniunctim. Bene. Iam autem [illegible] intimus Imaginationem humanam excitari vel ab externis obiectis, vel internis. *Externa* voco, quae à sensibus externis veniunt modo cum, modo sine longissimo, etiamsi passio intra nos fit, ut cum dolent intestina, ventriculus, cor, pulmones, &c. aut aliquis affectus, aut concupiscentia nos stimulat, ut fit cum sitimus, esurimus, &c. *Interna* dico, cum à sensu communi, aut memoria [illegible] pitur imago: aut cum occulta aliqua vi mouemur diuinitus, aut per spiritus bonos, malosve; aut cum ex promtuario rationis aliquid recurrit, & materiascit. Omnino dormientibus, vigilantibus, [illegible] medio modo se habentibus, atque etiam patientibus Ecstasin seu Physicam, seu Metaphysicam, Imaginatio gignitur. Dicunt iam Magi; suntne omnia ista obiecta vera? Innumeris falsis spectris agitari homines, maxime affectuosos & suspicaces & languentes; praesertimque melancholicos, phreneticos, fatuos, ebrios, amantes, inuidos, &c. notissimum est. Disputabat *Plato*, & ex eo *Academici* [illegible], *nullam esse ex sensibus externis certitudinem*. Id tametsi nimium audax sit assertum, tamen [illegible] omnino est falsum, praesertim in illis, quos dixi, & qui laqueis diaboli ducuntur ad voluntatem [illegible], quibus adiungas *haereticos, sophistas*, & quoscunque alios, qui patiuntur se falsis opinionibus [illegible] contra veritatem impelli, quae innumerabilis turba est, & in hac non parua portio superstitiosorum, [illegible] go. 6, strigum, Paracelsistarum & similium generis humani sterquiliniorum. Addo, quod *Paulus* dicit, [illegible] vitam cognitionem saltem partialem, & imperfectam habere, & diabolum simulare lucis angelum, efficere [illegible] falsis [illegible] & tenebrarum, quales sunt *[illegible]*

 Si igitur

Si igitur inter obiecta, quibus fruitur imaginandi, efficiuntur tot myriades [illegible] ambiguæ, perplexæque; quas etiam compositio, & confusio facit obscuras, paucissimo numero sunt ea quæ veritatis iudicium, & examen sustinent, nimirum non ea quæ Magi ex suis speculationibus de membribus proferunt, sed quæ ex immotis principiis diuinæ veritatis necessario sequuntur, quæ sensus communis, experientiaque publica, vel perpetua esse, vel vt plurimum contingere demonstrant: quæ legibus authenticis comprehenduntur, & principia sunt scientiarum indemonstrabilia, vel ex iis deductæ conclusiones? Ex dictis omnibus consequens est *Magum Paracelsicum per solam imaginationem vel plane nihil certi obtinere, vel minimum saltem, & confusum dubiumque.* Quæ enim professio in plurimis errat, ea facit & reliqua, si quæ adessent vera, incerta & dubia, vt plurimum fallentia circa imagines somnia, non facilè permittunt, vt de veris quoque insomniis confidenter statuamus nisi principium sit vere diuinum, & angelicum. Vnde aliæ [illegible] querelæ in sacris de spiritibus impostoribus, & Prophetis, qui cum sibi viderentur D E I [illegible] vera prædicere, & se & alios fallebant? 1. Timoth. 4. vers. 1. *in nouissimis diebus discedent quidam à fide attendentes spiritibus impostoribus* (Magorum Paracelsicorum, Hæreticorum, Antichristi, &c.) Iob 25. v. 4. *Natus de muliere* (naturali modo) *non est mundus. At sine mundicia nemo potest videre Deū.* Quomodo impuri magi per suas phantasias stultas? Idem dicitur Iob 15. vers. 13. 14. 15. 16. cap. 4. 18. *In seruis, & angelis quoque deprehensa est stultitia*, & Magi Paracelsici audent suæ vesaniæ imaginationi tantum tribuere? Inter Israelitas multi se Prophetas appellabant, & vere Prophetæ, qui erant, eos & despiciebant, & persequebantur.

Istiusmodi sunt & Magi Paracelsici per quos Diabolus eandem agit fabulam. Vide Ierem. 6. vers. 13. cap. 8. vers. 8. 9. cap. 23. vers. 9. 11. 15. 16. *Nolite audire verba Prophetarum* (Magorum, Crollii, Paracelsi, Agrippæ, Hermetis, Pistorij, Pici, &c. *qui Prophetant vobis, & decipiunt vos.* Visionem (imaginationem) *cordis sui loquuntur, non de ore Domini. Quis enim affuit in consilio Domini, &c. Non mittebam Prophetas* Magos Paracelsicos, qui sibi rapiunt sapientiam & potentiam) *& currebant ipsi: Non loquebar ad eos & ipsi prophetabant.* Si Paracelsistæ cogitarent de corruptione naturæ per peccatum, & quæ de seipso scribat Paulus, cui nullus magorum comparari potest, Rom. 7. v. 10. & seq. abiicerent stultissimas suas persuasiones, & optima sua haberent pro stercoribus Phil. 3. v. 7. 8. 9. 10. Sed ad residua puncta imaginationis nos conferamus.

Prætextus [illegible]

Ad XII. Vanissimum pronunciatū est *imaginationem nostram producere posse omnia quæcunque in maiore mundo videmus.* Non quidem arbitror *Crollium*, aut vllum aliū tam deploratè insanire, vt putet ipsas essentias rerum posse imaginando procreari: veruntamen & alij sensus sunt [illegible]. Si ita accipienda verba sunt, imaginationem intus posse gignere imagines omnium earum rerum, quæ per oculos concipiuntur specie visibili, tolerabilis quidem aliquo modo foret dictio, sed & hæc exquisitæ veritatis trutinam non sustinet.

Neque enim imaginatio nostra producit rerum formas, sed quæ foris [illegible] sensus sensibilia, transmittuntur per speciem ad sensitiuas facultates interiores, easque mouent vt circa ea occupentur. *Non fiunt in imaginatione ea quæ à visu absunt, sed iam facta in potentia existentem exsistunt.* Dices: at similia fingere possum, more Poëtarum, & apologorum, & [illegible], qui [illegible] describunt, & *Mononiam*, vel vt *Paracelsus*, qui cœlo affingit *fabros mechanicos, & discipulos*, qui fabricent homines, sicut statuas, & alia multa similiter comminiscitur. Credo, inquam, te posse etiam illa fingere quæ sunt nusquam, quæque nullibi vidisti. Sed si imaginaris similia existentium sensu perceptorum, vt si vno ceruo viso, aut vna pictura, inde facis species infinitas, non imaginatione sola vteris, sed ratione, quæ similia ex similibus deducit, & res inter se comparat. Verum hoc non est magicum. Sapit enim *Aristotelem*.

Alter ergo sensus est Magum per suam imaginationem non excedentem ambitum sui cerebri posse foris spectatoribus exhibere *vrbes, vineas, hortos, atria aurata, virgines speciosas, reginas pridem defunctas*, & omnino omnia, vt spectatores se vera videre arbitrentur, *cum nihil nisi præstigias cernant.* Ea arte industrius fuit *Simon Magus, Tritemius Scotus; Magus Bohemus & alij.* Striges similiter dementantur, vt cum rem habeant cum dæmonibus, putent se amare formosos adolescentes. In Sabbathis comedunt buffones, feles, morticinia insulsa, & alia absurda, quæ tamen videntur lautissimi apparatus cibi esse. Ista est productio magiæ phātasiæ. Talinc tu gaudeas si vineas Crollii? Cur tua phantasia non producit etiam aliorum sensuum obiecta & species? Credo Diabolum tuum posse. Sed quæ in oculos incurrunt, euidentiora sunt. Vt ergo impuras præstigias aliquo colore pingeres, placuit tibi id principium magicum ponere. Albertus M. tempore solstitij hyemalis in palatio Coloniensi principibus quibusdam exhibuit Paradisum arboribus virentibus, herbis florentibus, auiculis cantillantibus, &c. plenam. Lerchheimer cap. 8. de magia. Vide ibi de Tritemio, & aliis huiusmodi productoribus, vt & de Agrippa, discipulo Tritemij, persuadere voluit hominibus naturaliter euenire quæ factitaret.

Ad XIII. *Imaginatio in se claudit omnia astra & est omnia astra.*) Vt iam [illegible] Magos Paracelsicos esse fatuos nugatores, qui summa ima misceant, & nihil pensi habeant quid quo modo loquantur, effatum istud stultum proponitur. Quomodo enim potest aliquid in se claudere omnia, & simul esse omnia? Aliud est claudens, aliud quod clauditur. Aliquando compositione aliquid dicitur esse omnia. Ita imaginatio foret bonorum, & malorum confusio. Aliquando [illegible] complexione: vt Ens. Ita esset genus summum indefinitum. Aliquando potentia perceptiua, vt intellectus passibilis est omnia fieri. Sic cogitatiua est de omnibus cogitare posse. Imaginatiua omnia imaginari. At sic infinitam quid esset, & nullius scientiæ, quod magis [illegible] [illegible]

[illegible]

Splendum. Et: *Homo est omnia à Deo facta: Omnes homines sunt unus homo. Homo invisibilis est omnia astra & unum idemque prorsus cum mundi spiritu*, inquit pag. 16. *Corpus astrorum invisibile est mundi spiritus diffusus in omnia astra, vel est omnia astra.* Ex his nugis sequitur in quouis posse esse quiduis, & unum esse omnia. *Si imaginatio hominis est omnia astra. Et coelum internum item est omnia astra: Imaginatio & coelum internum erunt idem.* Et si praeterea etiam homo est omnia astra, imaginatio hominis, & homo Olympicus, seu spiritus, & coelum internum item erunt idem, cumque homo ille internus sit corpus quoddam mortale, vt sentit *Crollius*, Astra, Imaginatio, coelum internum erunt corpora invisibilia mortalia.

Harum nugarum si principium quaeras; nullum invenias. Sed *quae sunt illa appellata astra?* Negat esse *coeli carbones* (ita facetus homo appellat aspectabiles Planetas) Pag. 34. *ait spiritus & astra in homine sunt unum.* Quae ergo in superioribus de spiritu hominis audiuimus, eadem de astris dicta esse accipere debemus. Spiritus autem ille sydereus est verus homo astralis. *Astra ergo erunt verus homo astralis*, & proinde si quaeras quid est imaginatio, quid coelum internum, quid homo, respondebitur est verus homo astralis.

Rursus pag. 36. *Astra sunt omnium rerum corpus invisibile.* Hinc sequitur imaginationem hominis esse invisibile corpus omnium rerum. Si item homo est omnia quae Deus creauit; Imaginatio quoque erit omnia. Hinc molliter colligunt: Astra sunt omnium rerum incorporeae species, quae repraesentantur imaginando.

Id quod imaginatur est spiritus incorporeus. Hic transit primò in corporis simulacrum, seu spectrum, postea corporascit magis. Sic ergo quicquid magus sine cogitat ex invisibili fit visibile sine praestigiatrice magia. Haec est summa fatuitatis. Pag. 25. *Astra sunt arcana quae Chymicus ex materia ultima in primam reducit.* Hanc aliam significationem esse necesse est, nisi velis imaginationem esse quintam essentiam magisterium & alia Chymica. Pag. 19. *Astra sunt vincula rerum in invisibilibus occultè reconditorum Thesauris latitantia, Mundi spiritus diffusus per omnia, est omnia astra*, inquit pag. 16. Severino, Hartmanno & similibus phantasticis Philosophis Elementa illa in quibus Thesauri esse dicuntur sunt loca vacua: Et tamen munita valida potestate. Spiritus mundi Hartmanno est aethereus, maxime à sole macrocosmi effluens & à luna susceptus vnde sublunaria immittitur. Sol nascentium pater dicitur; luna mater, &c. vt stultorum somnia videas: Omnino nihil determinati est in magia ista Gabalistica. Scientia ergo est falsi nominis, & vt Deus est autor ordinis, ita aduersarius Dei diabolus est confusionis: vt ille veritatis, ita hic mendaciorum. Ex magia ista confusa agnoscis autorem eius Diabolum. Huius fecis est & quod sequitur: *Imaginatio eundem cum coelo retinet cursum, naturam & potentiam*: Putidum enim est commentum, siue intelligas coelum internum, quod dicitur esse astra omnia; & spiritus mundi per omnia diffusus siue firmamentum macrocosmicum. De coelo magico, seu Diabolico nostrum non est disputare. Libenter id magis relinquimus. Cum imaginatio intra homines fiat, internum coelum intelligendum erit. At hoc quia diffusum esse dicitur per omnia; quomodo simul potest imaginatio per omnia diffusus spiritus esse? Et si diffusa est per omnia, non habebit eundem cursum, naturam & potentiam etiam cum coelo externo, cuius modum scimus esse ordinatum proficiscentem ab intrinseca virtute, naturaque regulari, & minimè confusa. *Imaginationem multa producere posse aliquando*, si de vera sentitis, per accidens concedas: Sin de fictitia illa magica, rideas. Quod. n. non est, nihil potest producere. Sed non satis est in Physicis delirasse: impietate Theologica Physicum delirium est augendum. Paulo ante dictum est *Crollio autore, Astra esse essentias quas Chymicus extrinsecus extraxit: alio modo esse hominem internum, qui spiritus sydereus dicitur: esse spiritum mundi: esse omnium rerum spiritum & corpus invisibile: esse imaginationem*, quam constat plura falsa fingere quam vera, & tam esse malorum, quam bonorum: Iam discimus esse *sapientia Dei creata, hoc est, angelorum virtutem: esse verbum Dei incarnatum: esse id quo cognito Deus sit cognitus*, quasi Deus, Imaginatio, Angelorum virtus & caetera sint vnum & idem: qualem blasphemiam vix apud alium scriptorem inuenias. Si astra sunt *virtutes angelorum*, nihil erunt essentiale. Qui ergo corpus sydereum hominis? Si *angeli sunt creata Dei sapientia*, non sunt spiritus essentiales, sed accidens quoddam creaturae rationalis, sicut cum *Salomoni* Deus sapientiam largitur. Quod *si essent sapientia per essentiam Dei essent. Nulla enim est essentialis sapientia praeter filium Dei, per quem omnia sunt condita.* Quin & Diaboli fuissent essentialis sapientia, qui tamen sapientia excussa in dementiam semetipsos praecipitarunt, vt inuenta sit in ipsis stultitia. Si vis credere, Gabalistica Paracelsi & Crollij astra sunt ipse Diabolus, qui per suos vates insidiatur honorario titulo filij Dei. Falsum & hoc est, quod, *qui Deum cognouit cognouerit etiã astra magica Paracelsi.* In sacris literis notitia Dei reuelata per filium exhibet *nihil de astris Paracelsi*, nec quicquam per astra. Multo minus *gradatio* illa vera est, quod *notitia astrorum* gignat notitiam Dei, Dei macrocosmum notum faciat, ex quo microcosmus innotescat. Imo potius omnium rerum inde sequitur inscitia. *Si enim nescias astra neq. Deum, neq. magnum, paruumque mundum noueris. At nescis astra.* Ratio est, quia tam variè, & confuse describuntur vt, quid sint, sciri non possit; sed nec si constans daretur descriptio, scientia eorum esset vlla. Rei enim non existentis nulla est scientia. *Sequitur ergo magiam Paracelsicam esse omnium rerum ignorantiam*, idemque significare imaginationem. Astra medicinalia porro *esse Dei verbum incarnatum*, quod *Paracelsi* in *creationis* *mysterio tum verbis insanum est tum re impium, & in Christi incarnationem contumeliosum.* Sic autem loquitur: *Paracelsus scripsit de secretis naturae & miraculis Dei*, hoc est, *de verbo Dei incarnato in creatura reparando, quod Medicina, & vitae nostrae baculus est. Per hoc enim verbum* F I A T *totius mundi machina coelum, & terra creata sunt, illudq. in omnibus creaturis efficax est, & eo merito creaturae tanquam operi sua subiectae sunt, &c.*

Quomodo

Quomodo *Iohannes* scribat verbum fuisse in principio, & omnia per ipsum creata esse, idque fuisse Deum, qui postea caro sit factus, scimus ex Euangelio. *Crollius* loquens de medicina Paracelsica, & sanationibus magicis per *characteres*, & *lapides*, in quibus fiat *coniunctio superiorum & inferiorum astraliter*, impiè abutitur sanctissimis scripturis, cumque non possit esse idem verbum, *creator*, & *virtus medicinalis in creaturis*, consequens est blasphemè *duplex verbum incarnatum* statui, vt taceam reliquas impietates iisdem verbis inclusas. Verbum, seu *filium Dei incarnatum* esse verbum Elohim, vbi scriptum est? Significatur quidem per illud, egressum ex trinitatis sacrosanctæ templo ad res creandas, quædam esse facta (verum tantum ponitur) vt sit potentis voluntatis filij Dei edictum; at non ipse Dei filius, nisi dicas ipsum extra seipsum egressum esse. Exponitur etiam aliter, nempe quod vbi ponitur, nota sit decreti totius Trinitatis. Id postea filius executus est quod indicant verba sequentibus; & facta est lux: & fecit DEVS firmamentum, &c. Itaque neque hoc modo potest esse Dei filius. Ductum autem id commentum est ex Hermetica & Platonicorum Magorum disciplina, qui de Filio Dei itidem vane garriunt. *Cœlum & terra sunt partes mundi*, [illegible] *sermo*.

Nota quale imaginationem hominis tribuat Crollius.

Ad XIV. Nomina varia imaginationis non indigent refutatione. Confundunt enim & confutant tum seipsa mutuo, tum totam *Crollij* magiam. Quam stultum enim, *est imaginatio*, [illegible] *se corpus hominis*? Si est corpus, qui sit Genius. *Genium* vocant Ethnici *naturæ humanæ Dæmonem* ingenitam vim quamdam: alij *angelum hominis custodem*: Magi *spiritum* [illegible] qualem habuit *Socrates*, & qualem *Crollius* mox appellat *familiarem homunculum sophorum*, hoc est, Magorum, Spectrum, Euestrum vaticinans & Propheticum, nempe Pythonicum qualem spiritum habebat *puella Philippensis* Actor. 16. v. 16. 17. Collige ergo hinc cuiusmodi sit illa magia Paracelsica, & qualem imaginationem *Crollius* commendet, nempe *Pythonem Diabolum, spiritum familiarem*, qualem habuit *Faustus, Tritemius, Agrippa, Simon Magus, &c.* qui non est genius bonus, sed pessimus impostor Sathanas, Serpens antiquus, qui totum seducit mundum, Princeps huius mundi, spiritus tenebrarum, princeps potestatis aeris, qui potens est in filios incredulitatis, potissimumque magos exercet, & simulato angelo lucis eos egregiè decipit sicut *Cornelium Agrippam* canis. *Adech* dicitur à Paracelsistis ille fictitius, & spiritualis homo interior: quem cum *Crollius* etiam astra, & imaginationem vocet, sibi consentit. Differt tamen nonnihil ab *Euestro*. Nam *Adech est interior homo*, hoc est, intellectus (si Aristotelicè loqui velis) cogitans, & Ideas earum rerum proponens quas foris velit homo efficere, veluti, si quis serram facturus, prius intra se formet imaginem eius artificioso intellectu. *Euestrum* autem nuncupatur Spiritus Propheticus, aut interpres vel coniector, qui aliquid ex signo dato præsagit. *Crollius* omnia miscet, confunditque in vnum Chaos. Itaque & *Largentium* [illegible], nempe dæmon domesticus & familiaris & *Penates* sunt in ipsius imaginatione. *Lumen naturæ* appellat ridiculè.

Lumen naturæ.

Quomodo lumen sit ista caligo dæmoniaca & Sathanica? *Duo sunt lumina Crollij*: *vnum gratia Spiritus sancti*: *alterum natura*; quod cum sit Adech, Euestrum, genius, familiaris homunculus, vmbra inuisibilis corporis homo vmbratilis (his enim nominibus appellatur) quid aliud sit quam princeps tenebrarum, & spiritus malus? Pag. 14. *Lumen naturæ nihil aliud est*, quam mundi visibilis cum corpore microcosmico diuina quædam analogia. Num ergo hæc est vmbratilis homo, & genius tenebrarum? Pag. 25. *Lumen naturæ est* quod homini naturaliter omnia instruit. Hæc descriptio imaginantem hominem facit Diaboli discipulum, vt qui ab homunculo familiari, Euestro, spectris, &c. omnia cognoscat. Ecce tibi *Crolli*, vt forex te & tuam Magiam prodidisti.

Ioh. Harmannus in disp. Hermetica 11. Natura, Leo viridis, Incombustibus sulphur, ignis sapientiæ, ignis naturæ viuus, ignis Hipp. vniuersa mouens, [illegible] orphei, prædestinatio Paracelsi, spiritus æthereus in corpore plusquam glorificato, ignis, lumen & numen naturæ, &c. Hæc omnia in vnum Chaos sine demonstratione confundit. In schemate mundi primo circulo vacuo *Crollius* inscripsit: Luminis naturæ bonum finitum. Conciliet aliquis Paracelsista hæc: *Imaginatio est omnia astra, mouetur q́, sicut cœlum*: *Imaginatio est corpus hominis internum*: *Imaginatio est genius*: *Est vmbra visibilis corporis, est spectrum, &c.*

Imaginatio est substantia corpus & non corpus.

Opera magica.

Ad XV. Imaginatio iam *incorporea* est: prius erat *corpus inuisibile* hominis, quanquam similis vmbræ somnium. Ea *exaltatur*, hæc est, intenditur, quod tamen substantiis negatur. Quomodo autem substantiam esse si est spiritus, & homo, & corpus, & genius. Cum intensa est, ingenda est cum fide miraculosa. Quid fit? *Omnia magia operatur.* Sunt autem magica opera qualia *Tritemij*, qui *Maximiliano* primo defunctam coniugem ad viuum repræsentauit, non aliter ac Saga *Endorica Samuelem*; aut illius, qui vitem ex mensa produxit cum vuis, quas cum cultris abscindere vellent hospites, pene quisque suum nasum abscidisset: aut alterius, qui lilium ex mensa exoriri fecit, quo resecto minorem magum, à quo impediebatur, ne caput famulo ademptum restituere posset, capite priuauit: aut illius, qui affirmauit se *intra horas 24. posse omnia fieri*, quæ etiam remotissimis fierent: aut eius, qui aliena anni parte, & loco Ostrea comparauit brumalissimo tempore: aut *Tritemij*, qui hospitia inueniens non satis instructa, fenestra pulsa dixit: *Affer*: Et statim præsto fuit *lagena boni vini*, cum paropside piscibus coctis plena: aut Paracelsi, qui *per tria secula* [illegible] *se posse* docuit: aut *Crollij*, qui *subito omnes morbos sanat per characteres, Gamahaa, verba*, & alia Diabolica.

Hæc imaginatio hominis, hoc est, genius, familiaris spiritus, Python, &c. quando homo fidem naturalem intendit, hoc est, credit firmiter Diabolum ista facturum quæ magus imaginatur. (Nam vt *Bodinus* indicat, Magi volunt in se credi, vt & Diabolus, & vt autor est [illegible] cuidam sistere volebat furem, si crederet se id posse) est fons omnium operatio-

hum

tum magicorum habere potestatem *gignendi corpora visibilia*: Imò spectra, & imagines fallaces, præstigiasque corporum vt historiæ docent. Alias nulla creata imaginatio potest corpora, aut essentias facere. Potest & amplius quid. Quodnam quæso? *Præsens absens omnes operationes præstare potest, etiam quæ superant captum humanæ rationis.* Impudenter mentiris Sathan. Nulli enim creatæ potestati hoc est concessum. Est sane supra captum humanæ rationis, quæ Diabolus efficit à Magis solicitatus; vt: *Sæpi intelligimus quomodo Bohemo mago Pistor potuerit totum pedem magnum ex coxa extrahere*: quomodo *Tritemius*, *Scotus* & alij in momento epulum frigido hospitij foco exhibere: quo modo vnica hora idem *Abbas* quendam principem docuerit Latinam linguam, sese que transformauerit in omnem rerum speciem, &c. At si ista vltra captum humanum à principio externo, geniique mali potestate permissu diuino existunt, non fiunt naturaliter, nec sunt opera fidei, & imaginationis naturalis. Summa in homine facultas est intellectus & ratio. *Fides naturalis & imaginatio* intellectui subordinantur, estque imaginatio respectu intellectus valde materialis. Nihil supernaturale à causis naturalibus potest prodire. Patet itaque *imaginationem* illam *Crollianam* nihil aliud esse quam *Diaboli procurationem*, qui sese ad tempus accommodat voluntati Magi, donec eum secum in infernum rapiat. *Modus productionis* istius Diabolicæ partim stultus est, partim impius. *Si imaginatio Magi sic omnia producit, vti cœlo sereno existunt* ex vaporibus consistentibus nubes, aut vt inducuntur aliunde nubes, *non gignit corpora visibilia*. Ista enim productio est præexistentium corporum ibi coagulatio, & ex immanifesto interminatoque manifestatio, & terminatio aspectabilis, hic inuectio. Neutrum autem est opus imaginationis, sed, quantum ad Magiam spectat, mali genij permissu diuino natura abutentis. *Sin autem vult Magus sic fieri, vt Deus ex nihilo mundum condidit, impius est in creatorem*, cuius gloriam transfert in Diabolum, & Magum. In historia *Eliæ* legimus quod orando produxerit trium annorum, & sex mensium siccitatem, rursusq; pluuiam à mari ascendente nube. Cœlo sereno nubes ingruerunt *non ex nihilo factæ sed potentia diuina inuectæ*, quibus simul aër condensatus est, vaporibus & halitibus se iterum sistentibus. Ita & diluuium generale est exortum. Noluit Deus ex nihilo aliquid producere post sextidui primi quietem. Ex inconspicuis cum fiunt aspectabilia per Emphasin, aut Systasin, fiunt vel naturali principio de quo Physici, vel diuino, de quo Theologi. Iob. 26. v. 8. & cap. 18. 26. Psalm. 146. vers. 8. Diabolus per striges, magosque suos Deo permittente, cum princeps sit aëris. Ephes. 2. vers. 2. naturam similiter mouet, vt tempestates, procellæ, grandines, &c. fiant. Egregia laus Magiæ Paracelsicæ est, si idem potest quod malus genius ad voluntatem, seu imaginationem, & fidem sagarum.

Impudentissimum mendacium magiæ: quod præsens absens omnia possit.

1. Reg. 17. 1. Eccl. 48. 2. Iacob. 5. 16.

Triplex Nihilum, Deale, negatiuum, priuatiuum, sapientiam *Crollij* in stultitiam mutat. Quod enim Deale dicitur, nempe quod antecessit omnem creaturam, quid aliud est quam totius naturæ negatiuum? Omnia enim Entia creata negat. Alibi dicit idem Magus *Deum ex tenebris produxisse omnia?* *S. Paulus* 2. Cor. 4. 6. scribit, Deum de tenebris lucem splendescere iussisse (ἐκ σκότους φῶς λάμψαι) quæ tenebræ in Genesi dicuntur fuisse super faciem abyssi, quibusque Iobi 38. vers. 19. locus ab homine absconditus tribuitur, & quæ Dei creaturæ dicitur Esai. 45. vers. 7. *Si tenebræ sunt creatæ, ante principium creaturarum non erant, nec possunt esse materia.* Si sunt illud nihil Deale, vt loquitur Magus, priuatio lucis sunt, seu luminis, quia hoc saltem post illas secutum est, motu eo, qui est ex contrario in contrarium. *At nihil primum* non lucem tantum negat, sed in vniuersum omnia creata.

Nihilum triplex.

Ad XVI. *Spiritu sydereo hominis imaginante effici pestem* non plus veritatis habet quam cætera mendacia. Confundunt autem se Paracelsici ipsi sua varietate. Iam enim dicitur ex *menstruis mulierum* exoriri, iam ex *cœli Basilisco*, & aliis monstris, de quibus non est vt plura dicantur. Inepta locutio est istum *sydereum hominem esse imaginationem ipsam, & simul diuersum quid ab imaginatione.* Aliud enim est imaginans homo, aliud eius imaginatio. Si hac pestis efficitur, estque eadem Genius, Spectrum, Euestrum, Adech, &c. Pestis diabolica erit à Magis Sathanicis per Diabolum conflata; Et sane Deus punit peccata hominum permissione malis spiritibus facta. Non tamen semper operatur illis ministris. Nam in *peste Dauidica*, & strage *Assyria Angelus Domini* vocatur, vt & Psalm. 34. v. 8. Non sunt mali angeli, qui Psal. 103. vers. 20. dicuntur *virtute potentes facere verbum Domini*: non mali Angeli, qui Sodomas euerterunt hospites prius *Abrahami*, vbi etiam *pluit Dominus à Domino*: vide Genes. 19. vers. 1. 15. 22. 24. nec malus angelus Exod. 14. 19. Per imaginationem, seu magicam, seu aliam hominum, nunquam Deus pestem immisit. Morbus autem aliquos imaginando induci in corpora propria, aliquando contingit, sed non sine affectu & dispositione. Ita matres sibi cohærentes fœtus possunt deprauare. Cum fascinantur equi, agni, tenelli pueri, fit spirituum, & halituum venenatorum in passibilia corpora mediantibus spiritibus eorundem impressio. Spiritus valens, spiritum imbecillem, maximè qua patet vt in oculis, facilè inficit. Isti spiritus intendi possunt cogitatione directa. Sed ad ista nulla opus est *Magia*, nec sufficit imaginatio. Quis quæso alias tutus foret à malis hominibus? Imaginatio, vel potius cogitatio, fiducia, & affectus ægroti iuuare ipsum potest ad sanitatem itidem citra *magiam*. Omnia vero ista contingunt particulariter, & non solitarie. Multa enim concurrere oportet vt effectus sequatur. Itaq; irridentur magi isti, qui ex raro contingente, & accidente, particularique concludunt vniuersale, *quasi ista natura sit per se imaginationi*. Producit *Crollius Panacea Assyluaniana, & fontis Misnici historiam*. Bene illis iuuaisset *miracula curationum Paracelsi* in principio. Vt ista postea euanuerunt, vt & gloria fontis alterius ad *Iagslum* flumen: ita & Paracelsicæ Medicinæ efficacia disparuit. Si Theologum interrogares de causa, responderet non *fidem miraculosam*, *quæ est singulare donum Spiritus sancti*, quod hominibus confertur, sed *aliquam operationem occultam generantium*

Pestis imaginaria.

Fascinatio.

talium

quosdam à diabolo raptos & auectos fuisse. Ita *Simon Magus* volabat, & *Trithemius*. Alius *Magus* [illegible] dierum iter vnico conficieb t. Audiui obsessum, postquam sanatus esset, *affirmantem se sibi visum esse tam leuem, ac si ventus foret, aut pluma: Ea leuitate se celerrime magna spacia confecisse etiam per aquas.* *Obsessum quo vi vectus.*

Ecce tibi imaginatoriam corpora promouentem, quæ si vera esset, magi carceres nullos curarent. *Pater Cardani Magus magi* per spiritum familiarem, non per imaginationem passus est testatiões commotiones, & alia. *Card. lib. 16. de variet. p. 1072.*

Ad XX. Oratio, imaginatio, fides, diuersæ fuerant columnæ Magiæ: paulo ante fides & imaginatio erant idem. Iam *fides imaginationis est caussa.* Quorsum hæc tam putida tendunt? Qui transfert, *& per longa spacia breui tempore vehit Magos? Sydus.* (Intelligo non id, quod in externo firmamento, sed sydereum spiritum, qui affingitur homini.) Qua vi sydus? *Impulsu imaginationis.* Quis hanc excitat? *Fides.* Crede ergo, Mage, te corpore tuo statim fore in aula Regis Galliæ, nuptias celebrantes, quod de quodam *Fausto* memorant, & de *sagis in cellas vinarias irrepentibus* constat, imaginatio tua *spiritum in te dæmoniacum excitabit*, isque te perferet quo voles. Credo tibi hoc vel iniurato. Nam quia imaginatio tua est cum spiritu tuo familiari, spectro, genio, &c. vnum & idem, quicquid imaginatio finget spiritus familiaris exequetur; & te etiam per inferni vestibulum, *vbi Paracelsus cum Auicenna disputauit*, vsque ad infimum tartari fundum traducet. *Xiltra Crollij lenitas [illegible] afferenda. Cum illis [illegible] transferantur, magos [illegible] dantur ad [illegible].* *Paracelsus ad inferni vestibulum [illegible]*

Ad XXI. *Imaginationem ab affectu, & appetitu concitatam astra mouere, facereque, vt suam notam imprimant infanti, vt qui in pilâ tundunt pistillum, aut aliquid incusso cribro instrumento formant, vel vt figulus sua fictilia figurat*, lepidum est nugamentum. Vbi iam excessus magni desiderii ab imaginatione moti, quo eadem mater suo fœtui morbos, vel sanitatem conciliat? Non satis est ab arte exemplum petere: idoneo & conueniente est opus. Oportet & demonstrare principio aliquo per se, vero sic omnino euenire in matre, vt in opere figulino, aut formatione per incussionem crebram mallei Vulcanii, qua arma parantur viro forti apud Homerum & Virgilium.

Cur non dicis, sic formari, vt à statuario statua lapidea? Matres sæpe imaginationibus falsis, veris, ambiguis vexantur, idque aliquando non sine pertinace molestia. Sed non semper fœtus notam accipit. Nos plus tribuimus affectui valido præsertim terrori ex improuiso, & concupiscentiæ, desiderioque valido, interdum metui, solicitudinique anxiæ, spiritum concitantibus ad faciendam impressionem, & cogitationi fixæ, per quam in eam partem dirigitur spiritus, humor, & calor, quam tunc in affectu mater tangit. In bestiis *æstimatiua* simile quid habet. Nulla fit ascensio & descensio reciproca astrorum fictitiorum; sed spiritus cum calore, & humore in affectu, & sensu concitato, etiam vnico impulsu spiritum plasticum mouet, qui sequacem, facileque figurabilem, aut alterabilem materiam pro conceptas specie immutat. *Monstra sic fiunt*, quæ alicubi *Paracelsus* scribit esse opera tyronum in Vulcania microcosmica cœli humani aberrantium. *[illegible] tom. 1 p. 11. & tom. 6 p. 393.*

Verum fatendum est, multa in ea re esse, quæ non penitus possit explorare humana solertia, aciesque mentis, in hac vita valde obtusa, adeo, vt vix scintillam operum Dei consequamur. Iob. 26.14. 1. Corinthior. 13. 9. Ideo & solet scriptura de formatione hominis sic loqui, vt nostræ scientiæ parum tribuat. Iob. 10. vers. 8. 9. 10. 11. capit. 31. 15. Psalm. 139. Temeritas quædam est, ista de astris fabricatoribus ascendentibus, descendentibus, & se instar cœli in gyrum vertentibus in minore mundo, sicque formantibus in vteris fœtus assertio. Si astra sunt ille spiritus sydereus, homo internus, genius, spectrum, imaginatio, &c. quis modus erit eius ascensus, & descensus dum homo nascitur? Si hic motus ei est naturalis, qualis est cum aliquid fit præter naturam? Qui signat superficiem corporis elementaris aspectabilis, & non potius sui similem hominem internum? Aut quo principio ista omnia sunt cognita, possuntque certo asseuerari? Num figmentis ducimur? Ars principium externum est operis. Declaratur quidem natura eius potentia propter analogiam aliquam, & similitudinem, sed interim sua peculiaria habet, quæ non sunt eadem. *Iob* sui formationem comparat fictilis, & casei confectioni. Hæ sunt res artis, vt & cum plasticæ seu statuariæ noster ortus confertur. Si quis inde velit concludere in semine humano latitare artificem similem, & ex materia affluente fabricare singula membra iuxta principia scientiæ suæ, & ideam quam concepit, is propagationem, generationemque naturalem minime naturaliter explicauerit, perindeque de ea dixerit, ac de domo, quam architectus extruit; & relinquit incolæ inhabitandam. At quæ ratio erit generationis secundum *animam? Adamus gignebat filium ad imaginem & similitudinem suam*, quod est naturalissimum in perfectis, vbi nihil per accidens interuenit. Inexplicabilis ratio est, qua mas gignit in fœmina, & hæc quoque in seipsa. Ibi necesse erit duas imaginationes, duos vulcanos, duos homunculos sydereos, Adech, Euestra, spectra, & quæ alia monstra Crollius cum imaginatione, quæ sedem suam primumque sensorium non excedit, nec in vteros delabitur, confundit cogitare. *Rom. 9. 21.*

Quomodo Cardanus per dæmones animas in corpora ducat & dirigat, habes pag. 1075. variet. De Scaligeri sententia diximus in vitali Philosophia Hartmanni. Sed hæc valeant.

Ad XXII. De *miraculorum productione* iam sæpe dictum est. In sacris *vera miracula confirmant Verbum Domini*, suntque Spiritus Sancti per suos ministros, cultoresque operatione, nisi impediat hominum incredulitas. Imaginatio eius, per quem Deus operatur mira, non semper est necessaria, quod indicatur historia hæmorrhousæ, & Petri Actorum 3. 12. vbi non imagi- *Miracula.*

H nandi

quod aut illi cuipiam sine virtuti asscribit miraculum Apostolus, sed fidei in nomen Christi: *Et in fide nominis eius hunc quem vos videtis & nostis*, (sanauit) *confirmauit nomen eius, & fides quæ per eum est, dedit illi integram sanitatem istam in conspectu omnium vestrum.* Qualis etiam potuit esse imaginatio in *vmbra Petri*, qua sanabantur infirmi. Act. 5. v. 15. Qualis *sudariorum Pauli, & semicinctiorum.* Act. 19. 12. Qualis *ossium Elisæi*, aut *lotionis in Iordane*, de qua etiam dubitabat Syrus 4. Regum 5. Sed *Spiritus Eliæ duplex super Elisæo* requiescens faciebat opera. Itaque & *Elisæus*, cum putaret, Deum *per baculum suum fore efficacem* in suscitando puero. 4. Regum 4. 31. fallebatur. *Elias autem oratione, non imaginatione.* 3. Regum 17. 21. 22. in puero vitæ reddendo versabatur. Si imaginationis & fidei naturalis illa fuerunt, potuit contrariis impediri: Cumque *Simon Magus, Elymas, Pythonissa*, & tot Magi illi in actis potuissent ex sententia Crollianæ Magiæ imaginationem ad summum gradum vsque intendere, atque ita miracula apostolica irrita reddere, cur nihil tale contigit? Quod ergo dicitur, *imaginatio cum fide naturali omnia posse*, inane est commentum. Aut *eius qui sanat fides naturalis cum imaginatione & cogitatione respicitur, aut eius qui sanatur, aut circumstantium*, vt videre est in Paralytici historia. Sine fide diuina, fiduciaque nullum fit verum miraculum, vti nec sine potentia Dei, & voluntate. Quod autem necesse sit illa naturalia quoque adesse, firmioribus argumentis probandum est, quam Gabalisticis. Multa per accidens contingunt. Hactenus de tertia quoque columna, seu fulcro magiæ Gabalisticæ Paracelsi.

SECTIO XII.

Omnibus iam collapsis qui potest consistere ædificium columnis impositum? Vbi iam tuæ sanationes magicæ *Crolli*? vbi *omnipotentia*? Sapientia tua, qua diuina humanaque polluisti in stultitiam versa est. *Astronomia*, quam dicebas *infelici errore* tantum ad cœlum & aspectabilia sydera à Mathematicis seu Physicis Astrologis alligatam esse, cum debeat etiam in aliis tam maioris, quam minoris mundi rebus quæri, euanuit, nec apparet vlla alia, quam illa priscorum vera. *Astra tua magica* figmentum sunt stultissimi *Paracelsi*, & in re habent nihil nisi mendacium, *cum nullus sit internus inuisibilis, sydereus, corporeus homo, qui sit omnia astra, & omnia possit.* Super his tamen nugis non pudet Paracelsistas medicinam suam fundare, & tam se, quam alios decipere. Si ea sunt appellanda *astra*, quæ Chymicus ex mistis extrahit, vtpote rerum naturalium essentias stellarum elemento analogas, in quibus præter elementares qualitates sunt virtutes quædam & conseruatiuæ valetudinis, & restauratiuæ, aliæque occultæ, quas *tota natura & substantia rei* tribuunt Medici, fatemur & nos Medicinæ vnam columnam esse *Astrologiam*, sed quæ *parabolica* sit potius, quam propria, cum aliàs ad *Pharmaceuticen* pertineat, pendeatque ex Physica rerum naturalium, in qua & contemplatiuæ scientiæ fructum exhibet. Nam & Physicus Theoricus rerum naturas scrutatur, Medicoque præbet materiam ad praxin suam complendam.

Quod autem inter medendum varia eueniant, & interdum etiam imperiti & temerarii aliquid consequantur: aliquando plus valeat affectus, & cogitatio, concupiscentiaque, (hæ enim tres facultates sunt in homine secundum *Platonem*, quæ aliter appellantur *vegetatiua, sentiens complexa* sensus internos, externos, locomotiuam, *vel* ϑυμικὴ *& rationalis*, quibus singulis sui adhærent appetitus, seu prosecutiones bonorum, & fugæ aduersorum) quam Medici instrumentum & opera: nonnunquam in morbis quid diuinitus eueniat, aut à principio alio Deo permittente, id totum scientificis principiis comprehendi non potest, atque ideo non est de essentia artis. Itaque & talium nulla est scientia. Quis enim quæso miracula vere diuina comprehendet scientificis principiis medicinæ, cum ad Theologiam pertineant? Quis magica illa diabolica vanitatis, incertitudinis & impietatis plena? Quis denique etiam fortuita, quorum ratio certa homini non patet? *Confusio quædam ista est*, non methodica medicinæ tractatio, quam *Paracelsus* ex omni angulo puro, impuro comportauit, & *medicinali enti* admiscuit *Reale, magicum*, & alia peregrina, quæ tandem in vsu inueniuntur ab artis essentia aliena etiam ipsorum Paracelsistarum confessione. Quotus enim quisque est, *ni Magus sit*, qui non sanet per medicinas naturales, si sanet?

Mirari satis non possum, qua indulgentia correpti sint homines aliàs non illiterati, nec insipientes, vt cum naturalia remedia Chymica, non Chymica, vniuersalia, particularia magno numero certatim inueniant, proponant, describant, & alia insuper inuestigare non prætermittant, sintque in promtu non vetera illa tantum ex Arabum schola, sed & recentia *Lullij, Arnoldi, Villanou. Quercetani, Crolli, Penoti, Rulandi, Benguini*, & aliorum longo ordine, tantum tribuant *Magicis Paracelsi* non solum è legibus naturæ ordinariæ abhorrentibus, sed & prohibitis diuinitus, humanitus, ab Ecclesia, magistratu, patribus familias, quorum *quo quisque est Dei & proximi amantior, honestatisque publicæ, & vtilitatis communis studiosior, eo magis execratur abominaturque ista magica*, quæ ab operibus & sententia necromanticorum & strigum nulla re differunt, qui *prætextu diuinæ cuiusdam Philosophiæ ex lumine naturæ*, vti videtur ipsis, *& gratiæ*, cum tamen ignorent, *quid sit natura lucis, & quæ sit gratia*, ausintque ex corruptissima, maximeque cæca nostra post lapsum natura extruere, quæ ne integerrimæ quidē sunt concessa, fingantque sibi omnia certa ex incertissima, mobilique fallente imaginatione, ducantur opinionibus suis de rebus, quas nec demonstrare possunt veris principiis, nec opere sine sathanico auxilio complere: imo, quod ad stuporem vsque admirabile, in scenam pro authenticis autoribus producant PARACELSUM,

qui

[illegible] nec magis se defendere potuit à præmatura morte, & ne à veneno quidem. [illegible] est, quod tamen *Crollius*, cum aliis omnia promiserit: præterea etiam *Henricum Cornelium Agrippam, Tritemium. Pictorium, Hermetem Ægyptium.* Ricardus Argentinus de præstigiis dæmonum: Balaham filius Israel fuit Propheta eo modo, quo Mercurius Trismegistus apud Ægyptios, & Sibyllæ apud alias nationes: qui tametsi plæraque vera cecinerint, idololatræ tamen, & dæmonum cultores fuerunt. Ita Simon Magus, Iupiter, &c. quos Diabolica Magia fuisse occupatos nemo doctorum ignorat. Sed vt Christus dicebat Luc. 22: 53. *Hæc est hora* (vltima) & *potestas tenebrarum*, qua princeps potestatis huius aëris operatur in filiis diffidentiæ, Ephes. 2. 2. & *eos ad voluntatem suam captiuos ducit.* 2. Tim. 2, 26. *Simulans interim Angelum lucis.* 2. Cor. 11. 14. *donec inueniat quos deuoret instar leonis rugientis.* 1. Petri 5. 8. *cuius miracula falsa, describuntur diserte* Matth. 24. 24. 2. Thessal. 2. 9. 10. 11. 1. Tim. 4. 1. Apocalyp. 13. 13. 14. *quibus dementat animos infidelium.* Actor. 8. 9. 10. 11. cap. 16. 19. cap. 13. 6. 8. 10.

Verum hæc hactenus.

D. O. M. A.

DE PHILOSOPHIA VIVENTE SEV VITALI PARACELSI IVXTA P. SEVERINVM DANVM EX REPETITIONE I. HARTMANNI CHYMIATRI MARBVRGENSIS.

Præfatio ad I. Hartmanni.

R*Ecordor*, Iohannes Hartmanni, *mensæ illius amicæ, in qua an. 1601. in Septembri vnà fuimus Marburgi, & prima amicitiæ deinceps colendæ, vti arbitrabar, fundamenta iecimus. Pollicebar mihi, & gratulabar quodammodo fidum amicum, qui non ita pridem ad Cl. Virum* Leonhardum Doldium, *anno nimirum 1598. in Epistola dedicatoria, qua ipsi libros* Scaligeri *de Plantis nuncupabas, non dubitaueras honorifica hac scribere publicè:* Gratissimum mihi certè fuit, tum à Doctissimo LIBAVIO, tum etiam abs te in literis ad Dn. Physicum nostrum, virum præstantissimum CHRISTOPHORVM MVLDENERVM Doctorem Medicum superioribus diebus datis honorificam fieri mei mentionem. Quod itaque ille tibi, tu verò Dn. LIBAVIO me nominare non dedignati estis; ambo certè aliqua animi grati testificatione rursus mihi promerendi videbamini, &c. *Paulo post:* Reliquam ad Dn. LIBAVIVM mihi viam munit, quò paulo post in vsum tanti viri totus irrepere possim. Neque enim eius ego auditum solum magnò emerim, sed potius visum, qui instar alicuius arcani gaudii me subito multorum, quæ non nisi coram ventilari exquirique volunt, saturum reddere queant. *Hactenus ibi. Cum postea vna essemus, verbis animum erga me tuum amplissime declarabas, teq́; communi Chymiatriæ studio, quamquam adhuc Mathematum Professor, & delectari, & detineri, licet pauca admodum de arte propter alia, quæ tunc agebantur negotia colloqui possemus, iudicabas. Ita me suspensum, & minime dubitantem de beneuola tua erga me affectione tenuisti, donec Anno 1611. vbi audiui Februario litera ad* Martinum Rulandum *tua, quàm insidiosè meam petiueris amicitiam apparerent. Ita enim scribis:* Quid non ausus est Libauius? Atqui tam rudis est in hoc magisterio sapientum, vt suppudere iam ipsum incipiat, huius libidinis editę & prostitutæ vniuerso mundo. Existimo hunc autorem vel salem, vel rorem intelligere. Quicquid eius sit, me non torqueo. *Hactenus de Libauio amico ad amicum & meum & tuum* Martinum Rulandum, *non vulgarem, aut obscurum hominem, sed in plena luce aulica Cæsareæ Maiestatis, quæ, vt idem ad me* Rulandus, *studia Libauiana non leniter commendauerat versantem.*

Ad eum tres epistolæ directa sunt in lib. 3. epist. Chy. ep. 17. 18. 19.

Si mihi scripsisses, neque rorem, neque salem respondissem, sed Mercurium duplicem ex natura, quo arte elaborato de plano perfecto, affirmassem tibi ... ... vetam ... ... lib. 3. epist. Chym. ep. 21. 22.

Hanc scilicet sycophantiam (ignosce vera dicenti) de te meritus fueram, cum Anno 1598. te duabus meis Epistolis pro tuo honore in publicum missis compellassem. Quam amicissimè & beneuolentissimè ex te scire cupiebam, (neque enim illotis manibus ad illustrandam Chymiam accessi, sed consultis prius viris peritissimis, quos in Germania noueram, inter quos & te reponebam, quanquam vt video per errorem) rationem præcipitandi artificiose Mercurii. *Cur tu non eodem modo, iam aperte receptus in amicitiam, de vniuersali mea sententia quærebas? Tu quidem nihil ad me de præcipitatio scripsisti, at ego interrogantem sine liberali responso non dimisissem. Cum ad me literæ ad* Rulandum *à te datæ peruenirent, cognita illa perfidia clanculària, sine stomacho, vtpote humanis affectibus obnoxius, non fui, præsertim cum viderem etiam* Tanckii *animum (non sine tuis technis, vt par est, credere) cum etiam cæteris meis aduersariis, vt* Scheunemanno, *quod literæ eius innuunt, colludas.*

cum

& in hunc conspires, alienatum; cuius tamen honorificum de meis laboribus iudicium VI. Augusti Anno 1608. hæc verba testantur: Libauium non odio prosequor: Imò amo eũ propter eruditionem, & commendaui eum multis, licet suspensa hedera non opus habeat. Interim tamen animus meus, nescio quò pacto, refugit cum eo per literas loqui, &c. Solebam, uti etiam nunc, exercere Gymnasium mihi commissum quæstionibus & iucundis & utilibus scitu. Inter eas occurrit tuum de instrumentis Drebelii, cuius librum latinitate donatum, & scholiis illustratum meo syntagmati adiiceram, iudicium, quod mihi minime videbatur sententia eius conuenire, sed ad magicum quid, qualia Crollius proposuit, deflectere. Disputaui contra id sine tua contumelia, & licet tibi etiam mecum de aliqua arte per te in certamen descendere. Si putas verius te sentire, age de eadem quæstione denuo disputa, & meam sententiam subruere conare. Qui vir sies, videbimus. Inter alia cum de variis ex antimonio medicamentis agerem, inueniebam etiam tuam aquam vomitiuam, quam Hassicus, te scribente, vocant D. Hartmannus Speiwasser. De ea in literis ad Rulandum tuis legebam; & præterea in Alexicaco chymiatrico Rulandi pag. 29. hæc verba: Iohannes Hartmannus D. in suis nuper ad me literis: Aquam ex infusione Antimonii (Nota: Rulandus sic scripsit in impresso, sed litera Hartmanni nil habent de antimonii aretro. Ktrum alii literis deceperint Rulandum, an hic ex sua opinione sic scripserit, parum laborandum est: Notum est, vomitiua talia fieri ex floribus quoq; stibii: ex vitriolo albo rosato: ex salibus vitrioli, qui aptissimus est aquis, ex Mercurio, &c. Elutum colcotaris vomitiuum esse prudenti sentiunt.) recte vitrificati possideo, cuius dosis est drachm. ij. quę in singulos annos insumitur mihi ad libras aliquot. Repetitur à variis locis, ac variis hominibus, ac propter blandum, quem plærumq; ciet vomitum, vocatur nostris hominibus vulgo D. Hartmanns Speiwasser. Hactenus ille. Volui & huius aqua benedicta meminisse, ne silentio præterirem aliquid arcanorum, quorum aliquam copiam congesseram. In vitrioli chymicis dixerat aliquantulum. Id ex Quercetano & Rulando cognoueram, cumq; videretur non parui tendi in medicamentum nomine sulphuris vitriolati, quod esset illis Nepenthis Quercetani, in publicum dandum esse utilitas & amor proximi persuasit. Ex tuis ergo literis non descripsi tantum, sed & aliquanto studiosius parare, & exaltari posse admonui. De nomine mihi non placente ingenue scripsi, non esse sulphur, sed Elixyr quoddam ex partib. vitrioli essentialib. abiecta terra, quam maledictam aliàs soles appellare. Si offensus es, tui id animi vitium est. Publica utilitati debes meam ingenuitatem donare, memor quod liberaliter philosophari non sit offendere, aut si est, cogitare debes iustum esse te pati, id quod alii similiter a te sunt passi. Inspice Philosophiam tuam vitalem, & perpende quam tu offenderis non viuentes tantum plurimos, sed & priscos mortuos, viros toto orbe per omnes scholas liberales laudatissimos, ut tuum Paracelsismum & Seuerinismum studiosis obtrudas. Mentionem tu faciebat Quercetanus in puluere serpentino, quam magnificentissimè. Ne se duuerentur studiosi de laude nimia, qua eum affeceras, fuit detrahendum. Id me ringeris? Sed pluris est publicum commodum. In Bezoardico videbaris Crollium oblique notare, ut & in sulphure vitriolato Quercetanum, Wolffgangum Thalerum, P. Montanum, & alios, quorum præparationes vocas grassas & culinarias. Quercetanum expressis verbis An. 1610. IV. Cal. Ian. scribis ignorasse parare sulphur anodynum vitrioli, cum ante quinquennium (circa an. 1605. fortasse) esset in Germania, eiusque descriptionem & præparationem etiam 200. Coronatis habere non potuisse, licet viderit, eoq; sit vsus: quem tamen an. 1611. 8 Febr. scribis, descriptionem totidem coronatis emisse in Germania. Tu ipse videris, quando Quercetanus emerit id, quod Anno 1605. vel circiter non potuerit obtinere, qui tamen videtur longe antiquius fecisse id sulphur, cum Anno 1603. in consilio pro nobili virgine scribat: Pro certo affirmamus, præcipuam vim Narcoticam, quam Nepenthes nostra possidet depromtã esse ex vitrioli sulphure dulci, ex sulphure argẽti, tinctura coralli, essentia croci, & caphuræ, &c. Rursus an. 1605. in defens. Hermet. med. c. 16. obseruatur sulphur in vitriolo per missam quandam ochram dulcem, quæ ab eo facile separatur, (sulphur seu ochra fætida primum separatur in digestione soluti, aliud in coagulatione fixi, & a crystallis separatur: aliud abstrahitur forma olei. Crollius requirit etiam quoddam genuinum fixum pa. 223. quod anodynum vocat) Quod verum lenitiuum, & verum narcoticum est, omniumque dolorum leuamen, & sedatiuum, quod in Nepenthe nostro alibi descripto tanquã basin constituimus. Colcotar aut fæx illa rubra in fundo post ætherei Mercurii & sulphuris dulcis separationem salem in se continet albissimũ, cuius extractio maximum exhibet vomitiuum multis morbis vtilissimum, &c. Hæc Quercetanus. Necesse est, notitiam eius habuisse antequam tuo tempore in Germaniam venires. Audiui qui te

Sp. Hartm. Speiwasser.

Sulphur vitriolatum anodynum.

studiosos inuasisset, affirmantes ex Gallia id sulphur in Germaniam missum esse, *haud desunt, qui dicant, te id post editionem syntagmatis passim fateri. Sed tu soles sic tractare viros vindices, quod apparet etiam* ex iudicio de libello cuiusdam de medicina vniuersali. Credibile mihi est, *inquis*, cum esse ex iis, qui pruriunt in officinis sua nomina prostare, multa promittere, & tamen pauca scire. Crede mihi, qui scientiam istius arcam habuerit, ille vix dum a morte sua, nedum viuus velit innotescere ingrato huic mundo, tantum abest, vt his nundinatoribus ego adhibeam fidem, vt potius hanc proteruiam abominer, &c. *Quæso te in hoc te tanquam in speculo contemplare. Esto sicut Pater cœlestis, qui suum solem bonis & malis communicat, & vt Iacobus loquitur, dat omnibus simpliciter, & non improperat: vel vt Plato, qui, quia bonus erat: bonum autem nullius tangit inuidentia: ideo mundum condidit, & hominibus incolendum, vsurpandumque dedit: imo* qui sic dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum pro vita eius dederit. *Nimirum tu eris ille seruus malus & piger. Matt. 25. qui* concreditum sibi talentum defodit, *& domino sine lucro redhibuit. Cur autem nolis innotescere vniuersalis medicinæ possessor? Quot sunt viri ingeniosissimi, qui istius artis scientia suum nomen immortalitati consecrarunt? Verum hæc facessant.* Relatum mihi est, te nouas exercitationes publicasse, & in præfatione multa in me scommata iecisse. *Es enim ingenio scoptico & irrisorio, hocque vitio multis es notus. Non curo tua scommata. Satis enim expertus sum*, ista esse arma hominum nauci & nihili, *qui cum non habeant quod ad res dicant*, in vituperia erumpunt, *vt nuper* Gulpertus ille Lotharingus *post integri decennii silentium vniussa responsione ad argumenta*, plurib. conuiciis quam pro onere asini *me proscidit, quæ ars fuit & Michelii & Palmarii, aliorumque meorum hostium. Tu tuis scommatis & aculeatis nugis suauiter delectare. De amicitia delapsus es, inimicitiam si recte exerces, cogita non defore, qui tibi paria reddant. Ad me quod spectat, non te illiberaliter infestabo, sed ingenii certamine instituto tuam philosophiam viuentem ad examen pertraham, & forcasse etiam alia sequentur. Non enim committendum est, vt veritas ab opinionibus opprimatur. Argumenta argumentis, non personæ opponam. Tu vide, vt quæ proposuisti, & ex sacrario tuo per Hermetem in publicum dedisti principiis scientificis modo conuenienti probes.*

SECTIO I.

OMnia nostra studia debere ad Dei gloriam, vtilitatem publicam, salutemque nostram referri communis sententia, & vox est omnium sapientum, & bonorum. Vt Deus glorificetur, & commodum publicum promoueatur, vel vt *Paulus* loquitur, ædificetur Ecclesia, non lingua, & voce cuius virtus ignoretur, loquendum est, sed prophetandum, loquendumque in reuelatione, scientia, Prophetia, doctrina: aut si linguæ mysticæ adhibentur, interpretatio est addenda. Id requirit charitas. *Si linguis hominum loquar*, inquit Apostolus, *& angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens, si habuero prophetiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, si habuero omnem fidem habuero sine charitate, nihil sum.* Quid autem Charitas? Non *inuidet, non inflatur*, non *agit insolenter*, non *quærit quæ sua sunt, congaudet veritati*, & quæ alia eidem. 1. Corinthiorum 13. tribuuntur. Iudicet hinc Philosophiæ illuminatæ studiosus charitatemne habeant illi, qui *omnem scientiam & mysteriorum cognitionem sibi tribuunt, non autem ea sic in publicum conferunt, vt proximo, salutique communi inde exstat emolumentum*, & alius videns donum Dei. (Quid enim habes quod non accepisti?) gloriam eius prædicet. Non autem collocant sua dona bene illi, qui ambitiosissimis magnificentissimisque in publico ampullantur verbis, & profundissima rerum secreta promittunt quidem, aut præ se ferunt, sed *omnia per ænigmata parabolas*, & obscurissimas perplexitatum ambages, quas tandem ne ipsi quidem, vt memoria lapsi, explicare queant, nedum aliis diuinare quid voluerint, ostenderint. Euenit his quod *Paulus* de lingua loquentibus dicit: Nam *insani* iudicantur à lectoribus. De rebus magnis erat expectatio. At *parturiunt montes, prorepit fabula vulgi.* Verba vendit Hermodorus. In aere ambulant magniloqui isti. Nihil afferunt commodi. In admiratione esse quærunt, vt dii aliqui videantur: sed in contemptum abeunt. Tales nostro tempore sunt plerique *Paracelsistæ & Seuerinians*. Blaterant per verba obscura de rebus, vt videri volunt, summis, quasi inter Deos genua dormiuissent, & nuper de tertio cœlo descendissent. Si consideres penitius, nugas deprehendas temerarias, & inaniores, ampullis aqueis, vanioresque ambubaiarum garritibus, aut febricitantium somniis. Dicunt, *arcana nulli esse reuelanda*. Si hoc Deus cogitasset, nihil eis reuelasset, & sane ista quæ Paracelsistæ ænigmatice tradunt, nihil sunt, nisi *deliramenta Magorum*, quæ lucem non ferunt, ne redarguantur, vt *Christus* dicit Ioh. 3. v. 20. *aut opera infructuosa tenebrarum*, quæ in occulto fiunt, & lucem fugiunt. Ephesiorum 5. vers. 11. &c. *quibus non est communicandum*: merito manent intra furtiua magorum penetralia, abyssisque & adytis æternis clauduntur, vt mali angeli, quos Deus ex æthereis noctis in tartarum detrahit, ibique vinctos detinet. *At porcis margaritas, & sanctum canibus dari vetant.* Sed probare prius debent, sintne *margarita* & *sanctum* ea quæ communicentur. *Euangelii doctrina mysterium est æternis seculis tacitum.* At quid de hac Christus? *Ite in vniuersum mundum, & prædicate eam omni creaturæ.* Item: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine.* Et,

quod in aure auditis, prædicate super tecta. Nihil est opertum, quod non reuelabitur: nihil occultum quod non scietur.

Confer cum Euangelio tua arcana obscure Philosophe ; Fabula erunt. Hermetici quidem suum disciplinæ ius habent: Eos intelligit, qui argis scientiæ est initiatus. At nostri *Paracelsistæ subinde noua monstra excogitant*, totiesque mutant disciplinæ morem, quoties mentem *vertumno quouis inconstantiorem*. Quod si deprehendantur, refugiunt in atramentum suum, & in omnia rerum miracula se vertunt, vt latere possint. Hi suæ dementiæ quidem sunt relinquendi, & quia nolunt inseruire proximo etiam in futuras ætates, despiciendi cum suis inuentis. Quam misere & turpiter Schennemannus in sua Hygeia argentifera pro suis occultationibus alleget scripturis ; & quam fœde decipiatur, dum putat, suum argentum viuum ex sublimato latere posse in superiore opere est ostensum. Illud rebus humanis non parum affert detrimenti, quod *dum illi sua celant, existant alii, qui quiduis per imitationem excogitatum substituant, atque ita istorum culpa crescat fraudum & imposturarum Paracelsicarum seges.* Peiores sunt, & nullo non odio, & execratione digni, qui *veteres disciplinas*, quibus per aliquot annorum millia satis commode vsus est mundus, *omni studio nituntur euertere*, & apud studiosam iuuentutem falsi suspectas reddere, cuius gratia in optime meritos Philosophos, & Medicos, pridem cum magna laude suo munere defunctos, inuehuntur, quam acerbissime. *Galenus, Auicenna, Aristoteles*, & alii vituperiis & calumniis quam rabiosissime proscinduntur; qua de re habes apud Paracelsum in Tom. 2. pag. 10. præfatione Paragrani, vbi scurrilibus verbis Auicennam, Galenum, Rhasin, Montagnanam, Mesuem, Aristotelem, Plinium, Porphyrium, Albertum, Æsculapium, & alios post se vocat ; & Tom. 3. pag. 125. de peste magnæ fraudis accusat Rogerum, Bartobasiam, Guidonem, Lanfrancum, Theodericum, alibi Lullium, Rupescissam, &c. vituperant. Hunc suum Cacophrastum imitantur spurii eius discipuli in hac quidem parte, in cæteris asini ad lyram. Ænigmata quædam, & perplexitates plusquam Pythonicas, & labyrinthæas excogitant, in quibus intelligendis dum desudas, perit tempus, perit omnis antiquorum labor, perit interpretum diuinorum & humanorum, qui veterum laboribus sunt vsi, & iis sapientiæ præcepta illustrarunt studium, & is qui se nouis acroamatibus dedit, neque hoc, neque veterem consequitur, & tandem ne desperatus videatur, tantum scit, quantum ipse sibi fingit, euaditque Sophista in omni re incertus. *Glandes vocant ea quæ veteres docuerunt: fruges sua inuenta: & tamen non possunt carere veterum glandibus.* Ideo eas suis frugibus intermiscent, quæ ne appareant glandes esse, *nouo colore, nouoque interpretamento*, quod priscis nunquam in mentem venit, exornant. Ita *Platonis Idea, Hippocratis natura, Orcus Orphei, chaos*, & alia, nouas accipiunt tunicas.

Nulla est fabula poetica, nullæ præstigiæ magicæ, nullæ næniæ, & nugæ vetularum fabulantium, nulla deliramenta stultorum hominum, quin *Paracelsus* eis affingat aliquid abstrusi. Ideo contra *Aristotelem* errores vetusti, pridem ex Philosophia eiecti, *Democriti, Anaxagoræ, Empedoclis*, & aliorum reponuntur, & hermetice explicantur, quasi illi uera mysteria ab *Aristotele* non intellecta fuderint. *Sanctus Paulus* vocat stultitiam, quæ contra DEI Sapientiam insurgit. Nos oportet Spiritu Dei, & lumine scripturæ, naturæque vere, non *Paracelsicè, & Seuerinianè, Crollianè, aut Hartmannicè* acceptæ, seu intellectæ, (Crepat enim istud hominum genus magicum gratiæ & naturæ lumen, sed sensu suo) assumtis, spiritus istos Hermeticomagicos iudicare, & pro bono publico ex amore erga proximum, proque Dei gloria arma sumere, non curantes insultationes asininas, & criminationes stolidas Paracelsistarum hominum corruptæ mentis, & circa opiniones suas fatuas temere vagantis.

SECTIO II.

NOn poteras *Hartmanne* vertiginosum tuum spiritum, & caliginosam Philosophiam prodere, nisi Philosophis Medicisque priscis, & hodiernis, qui eorum inuentis doctrinaque libri scripturæ sententiis, & lumine illustratis vtuntur, Theonino tuo dente arrosis.

Per patulum... Philosophorum & Galenistarum Medicorum contemptum.

Disputationem Hermeticam instituis *aduersus errores, & χαμαιβάτας materialium, & elementariorum ambulatorum.* Ita vero vocas eos, qui generabilium, corruptibiliumque naturam exponunt per elementa & qualitates eorum, vt fieri solet communiter in disciplina Peripatetica, & scholis Medicorum, quibus se Chymicarum suarum resolutionum, extractionumque essentialium fiducia opponunt hi, qui Paracelsi nomine gaudent, & Galenicam medicinam plus quam vatiniano odio prosequuntur. Eosdem appellas *Aristotelicos tenebriones*, quasi te iudice *Aristoteles fuerit priuatus lumine veritatis*, & professus sit *insanientem sapientiam*, quam sequantur *vulgares de schola homines & superficiarii Philosophi & elementarij*, quos *Crollius* ignominiosis vocabulis sæpe traducit, appellans *Doctores scholasticos*, sensu sceptico, & *Rabinos Athenienses, submersos puluere scholastico, Philosophiæ ethnicæ sectatores.*

Thrasones Athenienses, qui lucem tenebras, & tenebras lucem vocent, habentes stratum vanissimarum vanitatum, vniuersum fere immundum mundum defensorem, qui non quærat veritatem, sed suum honorem, Pag. 58. Chymicæ, &c. Nihil facitis à *Monarcha vestro Paracelso*, & aliis desperatæ stultitiæ hominibus alieni. Ista est vestra professio, vestraque

sapientia

[illegible] vetustis [illegible], explodere, irridere, [illegible] motu.

Non ita tibi *subtilium subtilissimus Scaliger*, qui in Indice subtilitatis ad exercit. 35. notat *Aristotelicos non nisi amentes insectari, & calumniatores Aristotelis esse pecora, seu mitres è pistrino*, vt Sectio. [illegible] exercitation. 307. scriptum est: *Unicum esse Aristotelem*, de quo exercitat. 194. section. 4. pronunciat, *Barbara ingenia leuissimo momento impelli ad diuini atque incomparabilis* HEROIS *obtrectationem: duas esse aquilas solas in natura rerum, alteram bellica laude, alteram literaria: illam potentia; hanc sapientia. Cæsarem & Aristotelem, quibus obstrepant & abclangant milui, corui, vultures, noctua, vespertiliones, cum tamen illi soli spiritum habeant, cæteri vt vmbra oberrent.* Aristotelem *patrem humanæ sapientiæ*, & [illegible] *alumnum nuncupare*, non veretur *Scaliger*, quem tu sæpe citando indicas tibi non sordere. [illegible] proinde certe in *Aristotelem* & *Aristotelicos* inueheris. De *Aristotele* scribere debuit *Crollius*, *Philosophum esse omni æternitatis memoria & honore dignissimum, cuius peritiam nemo adhuc inuenit* (exceptis quæ legibus sacris, & Rerump. institutis sanis sunt corrigenda) *qui attingere, nedum superare potuerit, verus Philosophiæ Monarcha, &c.* Quis quæso tu esses, nisi Peripatetica & aliorum Ethni[illegible] doctrina in scholis profecisses? Tune Medici gloria exultares sine *Galeno*? Consideras quam ingratus sis [illegible], & immemor tum iustitiæ distributiuæ, tum præcepti Apostolici, quod nos iubet *omnia probare, bonum autem tenere.* Qui sunt isti tui *ambulatores materiales*? Tune cum tuis totus es [illegible]malis? Tune spiritualis? An materiam nullam tractatis? Nimirum, quia soleas [illegible], globum terrenum, qui tamen sapientiæ Seuerianæ pars altera est, despicis. *Mathemata* non [illegible] prius profitebaris ex scriptis gentilium, *quorum leges de prædictionibus euentuum extra voluntatem temporum [illegible] pronunciat per Ieremiam DEVS ipse.* Mathematici fere sunt magi, & abstractores, [illegible] per aphæresin philosophantes. Ignoscendum tibi est ad consueta recurrenti, sicut fortassis etiam Philosophis istis, & Enthusiastis Socraticis, qui mente mouentur extra corpus, & in sublime rapti verorum ideas in fictitio cœli dorso venantur, quorum philosophari est, *extra corpus esse, mortem familiarem fieri*, [illegible]. Ita non estis materiales. Nos cum *Paulo*, *Quamdiu in hoc corpore sumus, neque corpus nostrum materiale negligemus, neque animæ curam posthabebimus.* Chymice loqui tivis, ne excedas limites eius artis, & relata non transmuta in absoluta. *Peripatetici, quorum in sententiam in Aristotele de analogo elemento stellarum non potes præterire, tam sciunt discrepare materialia mysteriorum, & formalia, quam vllus ex grege vestro, atque etiam melius.* Rideo tuum tam superbum cum *Elementariorum* scomma in Galenicos & Peripateticos iacis? Qui enim quæso (assume bataua perspicilla vt acutius videas) magis sunt elementares, Seueriniani Paracelsistæ, an Hippocratici Aristotelici, Galenici? Quot *classes* quæso habetis *elementorum*? Prima est *locorum vacuorum*. Prima enim elementa vocas *inania receptacula*, de quibus suo loco: Deinde *alia elementa* proponis, quæ sunt *[illegible] substantiarum aspectabiles*, inter quas est & *phlegma*, (ne humores Hippocratici & Galenici tibi sint vsque adeo inuisi) & *terra maledicta*, quam vocas, tametsi *in benedictam & virginem*, principium corporis Adami, vt aiunt, mutari possit, & tu quoque sis ex terra Adamigena, inque eam [illegible] rus. *Crollius* vester præter illa loca habet *Elementa vera, Elementa corpora*, (illa enim sunt inuisi[illegible]) *Elementa elementata*. Paracelsi doctrina adeo non potest carere elementis, vt & cœlum in eorum consortium trahat, & singulis non tantum astra, seminaque implantet, sed & spirituum [illegible]plex genus insuperque *Flagas* innumeros.

Redi ad *Hermetem* tuum, & percurre totam antiquam eius, *Platonisque* scholam: vide Chymicorum priscorum commentarios, & *Lullu*, quem *Crollius* contra *Paracelsi* calumniam, recte defendit & pag. 55. in margine *diuinum consummatissimumque Philosophum* vocat, *Arnoldi, Alberti Magni, Vlstadii*, cæterorumque chymica scripta. De Elementis inuenies plura, quam in toto Peripato, & Galenia. Comprime ergo deinceps os tuum calumniosum, & obtrectatorium, & priusquam reprehendas Galenicorum, & scholarum, de elementis doctrinam disce, *differere quidem istos Physicos de elementis tanquam simplicibus, sed reuera neque in compositione, neque in resolutione simplicia absolute agnoscere*, quod multis doceri poterat argumentis, si locus pateretur. Nostra medicina felicior est, quam tempore Galeni. Nam *Arabum* & Saracenorum industria, laborque succedentium a[illegible] didicit *separare crassas & steriles partes a subtilibus*, & potestatum interiorum facultatibus præditas, quas per comparationem cum illis essentias cœlestes, formas, astra, &c. appellat. Ita oculis subijcere potest id, quod *Aristoteles* tantum ratione assequebatur, & quod *Galenus* totius substantiæ, crasisque interioris, aut totius naturæ nomine creditur voluisse significare. Historia creationis [illegible] lumen affert maius, & indicat primordia istarum rerum, & tamen cum *Deus* originem [illegible] tum nostri corporis, tum creaturæ corporeæ reliquæ docere vult, *non dicit, ex astris nos factos esse, & in astra resolui*; sed *Terra es, & in terram redibis*, qui & cœlos interituros tandem vaticinatur. Apostolo Paulo teste, *Creatura vanitati subiecta est*, à qua tu eam tua Chymia non liberabis. *Ecclesiastes vidit cuncta sub sole* (procul dubio etiam tua chymica) *& esse vniuersa vanitas*, quo titulo Psalmus 39. vers. 7. ornat *omne & hominem viuentem. Omnia pergunt ad vnum locum*, inquit Ecclesiast. cap. 3. vers. 20. *De terra facta sunt, in terram pariter reuertuntur*: cap. 12. 7. *Puluerem in terram reuersurum ait, spiritum ad DEVM, qui dedit illum, rediturum.*

Ecce Sacra Scriptura etiam est elementaria. Mirum est vobis adeo sordere elementa, cum Chymicorum subtilissimæ essentiæ a flamma elementari consumantur, & in eius naturam transmutentur, adeo, vt nihil aliud videantur esse, quam flamma potentialis. Considera olea [illegible] quam exactissime elaborata, *Oleum Philosophorum, Naphtham, succinum, & spiritum vini, Terebinthinæ, & huiusmodi.* Quantum distant a flamma, in qua dominatur elementum ignis?

Legendus tibi est liber IOANNIS ZWINGERI *de Principiis*. Rectum, [illegible], si tibi [illegible]

[illegible] studiosi [illegible] prius intelligere elementa veterum, quam contra ea disputare. Dum eos vocat *Aristotelicos tenebriones*, cerebro te deminutum esse, & oculis caligare ostendis. Remitto te ad tuum *Scaligerum*, qui addes Cardanum in 16 varietat. pag. 802. vbi Aristoteli secundum locum inter subtiles tribuit, negatque tot seculis errorem conspicuum in eius scriptis reperiri potuisse.

Sunt sane aliqui, qui in Aristotele non satis oculate versantur. At tu omnes Peripateticos vno conuicio inuoluis more *Paracelsicissimo, hominum & magorum omnium dementissime.* Nobis non sordent *Aristotelicæ lampades per sacra scriptura lumen aliquanto magis illustratæ.* Aristotelem *priuatum fuisse lumine veritatis*, si euangelicam intelligis, & eam partem creaturæ, quæ ipsi non innotuit, vt & de creatione & interitu mundi, &c. non male dicis; & nos eam veritatē ex ipso nō expectamus. Sin autem de alchymia tua chymica loqueris, *tu ipse principium ex eius nobilioribus corporibus & seminaria naturæ spiritus, & caloris prolifici petis.* Mendacem oportet esse memorem. Doctrinam de Elementis ex Hipp. Platone, & aliis priscis collegit, & correxit. Redde, homo ingrate, quæ ex disciplinis Peripateticis accepisti. Quam doctus Philosophus sis apparebit. *Aristotelem porro professum esse insanientem sapientiam*, si respectu spiritualis & Euangelicæ doctrinæ dicis, non erras. Ita enim & Paulus 1. Cor. 1. v. 20. & cap. 2. 6. 7. 8. &c. Spiritus hæc enim animalis homo non intelligit, sed pro stultitia habet. 1. Cor. 3. 19. *Sapientia huius mundi stultitia est apud Deum.* (quatenus scilicet diuinæ veritati opposita est.) Hoc nomine Apostolus Philipp. 3. v. 7. *Cætera detrimenta, damna, stercora reputat præ eminentia scientiæ Christi, quem diligere melius est, quam omnia scire.* Hoc modo recte loquereris. At tu Paracelsica placita, & Peripatetica comparas. Hic ignoscendum tibi est. *Insanis enim amore tuorum.* Insanis multa condonamus. Alioquin si non insanires, poteras respicere *Academiam Marburgensem*, cuius membrum esse gloriaris. *Illa cum laude antehac docuit Philosophiam Aristotelis*, &, opinor, adhuc docet. Num ergo *insanientis sapientiæ collegium est tua schola?* Cape hoc in aurem. *Aristoteles erat egregius Mathematicus, & Grammaticus, & bonus Dialecticus, nec Rhetor vndequaque malus.* Tuam insaniam insanuit. In Physicis tantum habet lumen, vt eo non possint carere etiam Theologi vestri, qui Caluinianam amplexi estis. Num ergo in sacras literas importatis insanientem sapientiam? Qui sunt *vulgares de schola homines Aristotelis insanientem sapientiam sequentes?* An tu non es de schola? Vulpecula fortassis es subruens vineam. Mirum quod tui Collegæ te tam superbum, quanquam scabiosum, pecus ferant. Illis proculdubio non est fastidio Aristotelis sapientia, licet permista erroribus Ethnicis. Si illi Sol Euangelicus fuisset exortus, melior esset Christianus, simulque Philosophus, illuminatus, quam tu & omnes tui. Vide ne te condemnet in extremo iudicio, sicut Niniuitæ damnabunt impœnitentes Iudæos, & incredulos, vt est Matth. 12. *Superficiarios Philosophos, & elementarios* vocas eosdem Aristotelicos. Sed ego non credo, te vnquam intellexisse eorum Philosophiam & elementa. Nam ex Mathematicis irrepsisti in culinam Paracelsicam, in qua adhuc hæres, & bonam partem studiorum tuorum consumsisti fatuitatibus Seuerinis. Si respondere deberes ex improuiso de vna pagella Aristotelicæ Philosophiæ, crediderim, to magis mutum fore pisce. Crollius Paracelsistas appellat, x[illegible] Philosophos. Belle. Sunt enim & corpore & animo nigri, nec quicquam habent candoris in iudicanda Philosophia. Sunt & alii tituli, quibus Peripateticos & Galenicos inquinare satagis. Sed mittantur ad Cynosarges cum Crollianis. Tibi ego sanam mentem precor, qua intelligas fucum illum Paracelsicum, quo HVMORES, & ELEMENTA, & QVALITATES suo more interpretantur istius fecis sophistæ, & postea ex corruptelis contra Philosophos argumenta petunt. Sed qua arte vos vtimini, ea & nos possumus. Nam explodimus significationem humorum & elementorum vestrorum, opponimusque antiquam.

Quid sit Paracelsistis [illegible] Aristotelis [illegible] Grecis [illegible]

An sapientia Aristotelis sit insaniens

Vulgares de schola [illegible] modo [illegible]

Termini antiqui [illegible] suis perfectis doctis ... veteres ... Paracelsistis nouas

SECTIO III.

De genere Philosophia vtentis.

Tenebriones vocas Peripateticæ Philosophiæ amatores. *Nicolaus Guibertus* Medicus Lotharingus eius criminis sæpe accusat Chymicos. Cui probatior fides? Te vero cum tua secta Paracelsica & Seueriana Tenebrionem esse, nouitas, & perplexitas dicendi, tantaque obscuritas etiam studio affectata, vt *Heraclitum Ephesinum* superetis, & *Scotodinia illa correpti videamini*, de qua Esaias loquitur cap. 19. 3. 11. 13. (Nota textum: *Loquitur de Ægyptiorum sapientia, qualem tuus Hermes damnis*) coarguit. Sicubi deprehendimini ex vno labyrintho in alium fugitis, donec in *specum Platonis*, aut potius *Pythonis delphici* illabamini. Negas? Res loquitur ipsa, & *tu mera mysteria crepas*, abigis vulgares intellectus, & in Epilogo *Deam quandam* (ne sis parum Ethnicus) fingis, quæ se vestimentis tegat, cum est ingressura cœtus mortalium, vt se tueatur à conspectu profanorum & stultorum, quanquam mox scribas, *tuos syndromos eam reginam nudam non vidisse, quia indumenta non deponat*, nec facile se conspiciendam præbeat, nisi detrahantur vestes solerti artificio exercitatorum artificum &c. vnde consequens est, *tuos illos ambulones non esse stultos & profanos.* De tua doctrina seu disputatione Hermeticaris, *te inuoluisse arcanorum mysteria adumbratis sententiis, mysticis vocibus, & figuris diligenti negligentia Lesbia regula.* (quæ omnibus mensurandis est apta, mutarique in omnes rerum vultus potest, vt solet Paracelsia) *adhibita.* An non es magnus tenebrio? Quæcunque est sapientia, siue diuina, siue humana regulariter & ordinarie concepta, ea disci, quantum ad præsentem vitam attinet, tandem potest, & doceri. Dies diem docet, & quæ incipientibus discipulis sunt obscura, ea tandem fiunt facilia assuetudine, sunque præcepta formulis loquendi, & vocibus propriis ita tum præhonita, vt perpetuo idem iisdem signincentur. *Vestra Paracelsia stabilitatem* [illegible] *& locum perpetuo.*

Genus styli Philosophiæ [illegible] Paracelsistis magis esse tenebrosum, quam Aristotelicos suos [illegible] Deo Hartmanni

Paracelsia instabilis [illegible] perpetua.

& lucem, perpetuitatemq; habet nullam. Quiuis sequitur suum sensum, & idem [illegible] semper consentit. In *hermetica magni magisterij* iam assueuimus disciplinæ meæ, & regulis quibusdam certis didicimus totum, quod est essentiale, concludere. In *Paracelsio* id fieri non potest, [illegible] fatetur Crollius, *arcana à Paracelso inuoluta & truncata scripta esse, paucissimosque reperiri, qui vera medicinas ex Theophrasti mente præparatas habeant, putatq; hoc seculum impium non dignum esse huiusmodi medicamentis.* Audite, inquit pag. 76, Philosophastri, qui spreto nucleo cortici Philosophorum saltem insistitis, & A DEO, NON E CHARTACEIS LIBRIS spiritum intelligendi LITERAM [illegible] TVAM Theophrasti, & Philosophorum petite. Hæc ille. Scilicet *Paracelsi medicina differenda fuit in alteram vitam,* ibi fortassis his, qui erunt in sulphurea palude, adhibebuntur. Quorsum scribitis literas, si non vultis intelligi? Quorsum loquimini? Incidistis sane in iudicium *S. Pauli*, de qu[illegible]. Raptus sunt exigendi, & à Deo in tertio cœlo cognoscendum, quid delirauerit Paracelsus.

Porro isti suas tenebras nolunt in lucem protrahi, & iudicari; itaque & vestibulis [illegible] suarum scriptionum amuleta quædam appendunt. Si quis iudicaturus accedat, *is Momus est & diabolus incarnatus*, vt scribebat *Henningus Scheunemannus*. *Crollius* quoque præuidens sua deliramenta magica in tartarum abiectum iri præmunire ea studuit variis terriculamentis, tum alibi passim, tum in fine admonitoriæ magicæ. pag. 108. 109. Ridiculum institutum. Si sic publicantur scripta, vt probanda simpliciter sint, nec iudicanda, aut si iudicanda, sine reprehensione, & damnatione impietatum, mendaciorum, aliorumque errorum, quod tandem erit reprobandum? Nos quoque in principio, medio fine nostrorum operum scribemus: *Procul ô procul este profani: qui legit hæc & carpit, Momus est, diabolus incarnatus: nemo hæc exagitet temerariis censuris cum Timone μισανθρώπῳ,* &c. Hoc ius vobis sumitis Paracelsici, sed vestro exemplo iniustum esse declaratis. Cur enim stylum in veterum & recentium scripta non ad saliuam vestram facta tam proterue & insolenter distringitis? *Quod in alios sumitis, hoc vos ipsos pati necesse est. Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.* Sicuti *Philosophia* vulgaris, (scribit pag. 65. Crollius) *terminus non in Aristotelem collocatus est; sic nec totius naturæ lumen,* teste Paracelso, (egregio scilicet, & belle apto, si ferocissimorum & insolentissimorum [illegible] rum testimonium est magni) *in solo Galeno est exhaustum.* Credibile est hoc non tantum, verum etiam certæ, demonstratiuæque scientiæ. Sed ideo quæ vera & præclara docuerunt, non sunt contemnenda.

Libertatem humani ingenii (pergit Crollius) *naturæ lumen, discernendi, iudicandique facultatem homines hominibus eripere non debent. Desiit enim Monarchia* (Paracelsi) *Græcorum. Ideo qui in arte medica excellere cupit,* (si quidem nemo potest veraciter doctus euadere, qui in vnius duntaxat [illegible] tis rudimenta iurat) *ab omni sectæ genere debet esse alienus,* &c. Bene mi *Crolli.* Sed cur [illegible] in Monarchatum Paracelsi iurasti, contemnisque Aristotelem, Galenum, & horum amatores? Nos illos amicos nostros esse sinimus, quamdiu amicam veritatem dicunt, & tales erimus etiam erga [illegible] tuum Paracelsum. Verum vos ne iudicemini sedulo cauetis. *In tenebras enim confugitis, & atramentum nigra fuliginis, negantes vestra intelligi posse.* Ita versipelles estis. Sed erunt qui cerberum [illegible] stum ex caligine inferni protrahent. Ad iudicium quod attinet, noli solicitus esse. Non fiet iniuste, non temerarie, non superbe cum exprobratione corniculæ Æsopicæ, aut consarcinationis [illegible] raginum exprobratione, à qua tamen *Scheunemannus* ille in nostris non abstinuit.

SECTIO IV.

De titulo Philosophiæ viuentis & vitalis.

AGgnosce tua verba Hartmanne. Ita proponis: *De principiis rerum naturalium realibus, in qua aperitur via vera ad vitalem Philosophiam aduersus errores,* &c. & pag. 34. in Epilogo: *Antecessorum laudabilibus vestigiis prima hac vice insistendum erat, qui institutæ viuentis Philosophiæ, sub fabulosis inuolucris occultarunt, & discipulis iteratis præcepta obscuritatum plenissima proprio sudore enucleanda quasi per manus tradiderunt* &c. Hæc tu ibi, cum quo in auditorio Marburgico Andabatarum more in tenebris fuit pugnandum, quia fateris, *te obscuritatum magistros secutum esse*, non cogitans Philosophos hermeticos non omnia obscure proposuisse, sed exemplis naturalis sapientiæ ita declarasse, vt stupidum esse oporteat, qui sensum non assequatur. *Materiam* sane & nonnulla alia in perfecti magisterii descriptione apertis verbis non indicarunt; veruntamen descriptiones eas dederunt, quibus si aduertas mentem prius circa naturam exercitatam, non aberres. Inde & *principia chymica* innotuerunt, quæ ante Paracelsum *Basilius Monachus, Isaacus Hollandus,* & alii dilucide exposuerunt. *Michael Sedinuogius* non erubuit scribere, *se in opere lapidis totam naturam* NVDAM *conspexisse,* & eadem opinione *Drebelius* Belga multa de meteoris, & aliis sublunaribus prodidit. *Sic mundus factus est,* inquit *Trismegistus*: sic homo nascitur, inquiunt successores. Vnde *Crollius ex* [illegible] quid non colligit? Tuum erat, tuos discipulos in planum sapientiæ campum deducere, & non operibus lucifugis deludere. Quid enim quæso profuisti, *si veteres obscuritates reduxisti,* & esurientes filios subtracto nucleo putaminibus satiare voluisti? Sed *quæ est ista viuens & vitalis Philosophia?* Puto te Hartmanne, eandem intelligere, quam & *P. Seuerinus Danus*, quia versatur circa explicationem *vitalium principiorum*, potestatum, seminumque in mistis & elementis: Item vitalia & potentias [illegible] dia, inclusa corporibus elementorum mortuis patefaciat. Eadem est Hermetica, si magiam demas & Theologemata stulta in *Pimandro* & *Asclepio*. Ei tribuit *Seuerinus vitales actiones, vitales qualitates,* & alia, vtpote *in vitali natura balsamo fundata,* quæ sunt vera & astralia dicta [illegible], nutrimenta, [illegible]

bonum

[illegible] Vnde & *vitalis anatomia* opposita mortuæ. Nihil enim in hac Philosophia vitæ est exspers, quo modo *vita vox* in ea accipitur, quam & *Cardanus* agnouit, & alicubi in Scripturis sacris *Dei omnia vigere dicuntur.* (Eccles. 42. v. 23. & 24. Desiderabilia omnia opera eius, & manent in seculum, & in omni necessitate obediunt ei. Omnia hæc viuunt.) Inde traxisti appellationem Philosophiæ vitalis, sed vitalium essentiarum & potestatum in corporibus naturalibus cœlestium & terrestrium: sicut dici solet Philosophia naturalis, logica, ethica, &c. à subiectis. *Cur vero vitalis?* Admoneo te, Hartmanne, caueas, ne grandiloquentia tua *τῆς ζωῆς*, seu simplicioribus cedas in offendiculum, eosque magica quadam superstitione seducat. Tu quidem eo consilio vocem non adhibes: sed versutus ille sathan in sinistrum sensum inusitatum terminum rapere potest. Sicut enim verbum DEI *viuens & viuum dicitur*, ita volet etiam verbum magicum quo decepit, & adhuc decipit multos Paracelsistas, & Platonicos Philosophos. Non est vicina doctrina illa magica, quia mortis, mortuaque est, & in interitum ducit. Deinde cum tu viuentem tuam Philosophiam ei opponas, quæ in scholis docetur, videris hanc iniuria afficere. Est quidem literis concredita per se non vocalibus, sicut & Paracelsica litera iudice Crollio est mortua: sed *vt lex viuescit, fitque viua in iudicis intellectu, & inde se exerit actionibus legitimis vim, ita & Philosophia diuinarum humanarumque rerum scientia iam multis seculis à sapientibus recepta.* Turpe fuerit, si tu & istum mortuum, & omnes sapientes, inter quos non pauci Chymici Hermetici rei mortuæ amatores esse contendere velis. Sunt quidem versis in Ethnicis scriptis puris intermista aliqua falsa, quæ & nihil, & mortua dicere possis: Anima & vita doctrinarum est veritas, qua quod caret, cadauer est, & non ens (*τὸ ὂν καὶ ἀληθὲς* conuertuntur) sed nos didicimus Anatomiam spagiricam, & lumine reuelatæ sapientiæ in Ethnicorum recessus penetrantes nec cum cortice & impuritatibus nucleum, & essentiam comburimus, sed nucleo & essentiis separatis impuritates mittimus in sterquilinium. Prudens iudicium, & sapiens in scriptis adhibendum est, non omnia vno damnationis suffragio inuoluenda. Bonus chirurgus non viua, quæ saluari possunt cum mortuis abscindit, sed viuis relictis mortua resecat. Sed cum tua *Philosophia* sit *Paracelsica, qua vita viuit?* Impuritatibus, & cœno barbarico vocum absurdissimarum Paracelsi tota est immersa. Hic *cherionia, rebisellea, relollacea,* & aliæ nominum infernalium portenta dominantur, quæ ex regno tenebrarum, & mortis *per Paracelsum spiritu diabolico & inuidia meliorum in hunc mundum sunt illata,* adeo mortua, & mortifica, vt nullis dictionariis, nulla claue possint ad vitam deduci, quæ & *Crollius ipse mortuam literam vocat.* Ecce tibi viuentem Philosophiam. Comperemus eam cum vere viuente Verbo Dei. Qualis quæso est? Audiam teipsum iudicem. *An non lux vita est, tenebræ vero mors?* An non *vniuersi populi in tenebris mortis sedent, in Ecclesia vero oritur Dominus*, qui & Phosphorus, seu stella matutina, via, veritas, & vita? Iam inspice tuam Philosophiam. Ecce tibi Hermetica, *fortunam Comitem, vniuersitatem monarchici professoris, templum Palladis, Hermathenam, Reginam quandam, Deam hortus hesperidum. nobile nectar, Actæonis pœnam, afflatum æthereum, fulmineam vocem, pana, & spontanea sacra, Sibyllam Hermetam, diuinam virgulam, pendigmem, maternam perlatam, benedictam viriditatem, Hermetem interpretem, vniuersales ideas, sphæram Pythagoræ, leonem viridem, fatum Orphei & orci, prædestinationem Paracelsi* (hesterni monstri) *Deorum simulacra, Aquilam Iouis, pauonem Iunonis, tridentem Neptuni, vituloſq; vacua spacia, & tamen valida potestate munita, Mercurium, spiritum mundi secretum, arboream, vitulum laborum Hermeti mactandum, & alia prodigia,* non secus ac si in medio gentilismo, & tenebris Ægyptiis, Chaldæis, Græcis, Romanis adhuc versaremur, & in colluuie teterrimorum magorum, lernaque impiissima omnium diabolorum sursum deorsum volueremur. *Syncera Christianitas non patitur stellas,* & dies *nominibus gentilitiis Deorum appellari:* seueri Christiani non possunt ferre Palladas, Apollines, Ioues, & alia Poetarum. At tu qui in media Christianitate es educatus, quique pontificiæ religionis altaria, imagines, cruces, & similia in materialibus templis ferre non potes, qui istis censes, si qua mulier crucifixi imaginem in collo gerit, & scandalum inde tantum rapis, vt putes alligatam saxo molari debere suffocari profundissimo maris gurgite, viuam Philosophiam, viuentem & vitalem asseris *simulachris regni tenebrarum*, & æternæ mortis totam refertam? Secus te sentire dicis, & per ænigmata loqui. Audio omnium magorum, & à Diabolo dementatorum excusationem. Si illa iudicas re impia, cur verbis pollutissimæ impietatis vteris? Quis ex gente Aristotelica, & Galenica tam diabolica, si non re, at verbis Philosophia est vsus? Vin' aliquid ex Paulo? *Corrumpunt bonos mores colloquia praua.* 1. Cor. 15. 33. *Nemo vos seducat inanibus verbis.* Ephes. 5. 6. *Propter hæc n. venit ira Dei in filios incredulitatis, vt filij lucis ambulate. Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum. Omnis sermo putris* (*σαπρὸς*) *ex ore vestro non procedat.* Nam vt Christus dicit: *Quæ procedunt de ore, de corde exeunt. Ex abundantia cordis os loquitur.* Matt. 12. 34. c. 15. 18. *Stultas & ineruditas* (*ἀπαιδεύτους*) *quæstiones vita. Item prophanitates & suauitates vocum.* 2. Tim. 2. 16. *Multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum vt cancer serpit.* An ignoras veteres hæreticos, & magos eodem modo philosophatos fuisse? *Noli iugum ducere cum infidelibus.* 2. Cor. 6. 14. *Quæ enim societas luci ad tenebras?* Mortiam & tuam Philosophiam viuentem oppone Christianorum Apostolicæ & Galenicæ, tanquam mortuæ. Lege diligenter c. 2. epist. ad Coloss. & vide quam vitam habeat tua Philosophia, & elementa mundi. Superbia tua te in illam diabolicam persuasionem induxit.

Act. 7. 38. Ebr. 4. 12.

Index im[illegible] [illegible] An. Angelic.

Breu. viua Philosophia loquelam.

Esa. 60. 9. 2. Ioh. 12. Apocal. 22. Termini Philosophiæ Hartmanni.

SECTIO V.

Disputatio Hermetica De Principiis rerum naturalium realibus.

MAgnificum promissum. *Inceptis grauibus plerumq; & magna professis, purpureus late qui splendeat vnus & alter assuitur pannus:* at tu fortasse cupressum scis simulare? *Qui variare cupit rem prodigaliter vnam, Delphinum syluis appingit, & c. Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu? Cur proiicit ampullas & sesquipedalia verba?* Cur non docet quicquam aliud quam oletum, & stercus Paracelsi? vbi iste modus philosophandi apud Hermeticos?

De principiis realibus naturalium [illegible] principia [illegible] [illegible]

Si Her-

Si Hermes reuiuisceret, cum Hippocrate quibus autoribus superbitis, peioribus nos [illegible] quam Paracelsus suos discipulos fugitiuos. Apud Hermetem plane nihil est de Philoso[illegible] Hartmanne, quod sciunt & Parcelsus, ob id omnes priscos & nouos se sequi iubens. Semo[illegible] na est tua disputatio, & non modica ex parte cum Theologia gentilitia, & [illegible] delira. [illegible] cis *principia? Rerum naturalium*, inquis. Res autem naturales sunt quæ natura, principio constant. Num ergo de natura vis loqui? Sunt *principia creationis*, sunt *generationis*, sunt sunt *artium*, & inter alias etiam Physicæ. Rationalia tibi displicent. *Realium* e[illegible] fictionis. Ratione creationis primum erat *nihil*: ex hoc extitit inanis terra, & aqua tenebris impl[illegible] chaos Theologicum vocant. Inde porro dicunt, factas esse distinctas rerum naturas, & [illegible] institutum *naturale principium* generationis, propagationisque per semen, quod [illegible] cessum. Cum homo venit in Physicam contemplationem, num de principiis [illegible] promittis, an de componentibus systaticis, corpore, & anima? Non. Sic enim ageres [illegible] terra, ex qua homo, & in quam redit, simulque doceres, quo primordio anima [illegible] muniane rerum naturalium accipis? Ne ista quidem. Ita enim cum mundus resolueretur [illegible] tuor, aut quinque simplicia corpora, & mista quatuor generum, de istis disputares. [illegible] cœlum cum suo æthere, & stellis: mittamus & elementa. Quæ ergo principia Hermetica, hoc Paracelsici Chymici repetita doctrina ex veteribus tractant? En *Crollius* vocat *sulphur*, *salem*, & *Mercurium*: alii addunt *spiritum*, alii *terram virginem*, alii plura ex mistis eliciunt, quæ appellant *essentialia & hypostatica*, inclusa quatuor elementis, quæ vt placuit genio Paracelsi, sunt [illegible] *aqua, terra*. Nam isto iudice essentiæ, quæ dicuntur principia, etiam sunt in cœlo tanquam [illegible] lemento, & non sunt decisiones de cœlesti & ætherea natura, seu reliquiæ caldi hippocratici. [illegible] vero ex mistis extrahuntur triplicibus, vegetalibus, animalibus, mineralibus, nimirum [illegible] ctis. Fortuito enim mista, & imperfecta non curantur: & quanquam perfecte mista [illegible] mimaque dicantur in elementis habere, tamen elementa non destillantur, quia semina in[illegible] dum ad frugem peruenerunt. Cœlum auderent destillare, si quis Mœris Solem & [illegible] barum magicarum detraheret. Hæc sunt principia, hoc est, partes compositionis quæ resolutione vltima exeunt diuersis formis, prout placet artifici. Nam & vitri forma est [illegible] lei ignei, & aerei, & succi inspissati, & Elixyris, &c. Veruntamen sunt & magisteria tot[illegible] quæ repurgata transeunt in familiam Elixyrium. Si principia sunt partes compositi[illegible] rum, etiam elementa sunt principia. Sin tantum essentiales partes inter sterilia pu[illegible] tantes, quanquam excludere elementa totaliter nequeas, tamen sint principia essentialia propter excellentiam. Bene ista. Neque enim reprehendimus diligentem separationem adiectis deliramentis ex Vulcania Paracelsi. *Realia* quæ dicuntur, & cur? Olim *reales* [illegible] tur *rationalibus*, illique ideas esse existens quiddam reale putabant, hi negabant extra intellectum esse aliquid. Philosophia Peripatetica accusatur, quod *rationalia principia* ca[illegible] lem & formalem, cū priuatione quod est argumentum ex contrariis oppositum habitum [illegible] circa sensibilia occupata *immiscuerit*. Nos dicimus saltem applicationem generalis argum[illegible] cialem artem factam, esse propter inopiam verborum propriorum. Intellexit autē illa Phi[illegible] principia omnium corporum naturalium, æternorum quidem saltem duo systatica, co[illegible] tria. Nam in his potentialis quædam dispositio est ad non esse. Quid tu Hermeticus disputator? *Rea[illegible] lia* producis. Num *catholica*? Non: sed mistorum corruptibilium tantum. *Suntne illa vere principia catholica*? Non. Nam & illa ex prioribus sunt, eaq; corruptibilia. Nam *Mercurius, sal, sulphur*, [illegible] sunt ex materia & forma, & si quæras essentiæ materialis constitutionem, à Deo compacta sunt *elementis & ætherea natura*, ita vt non pure sint cœlestia, sed ex parte elementaria, cœli tamen [illegible] analoga. Ideo & patiuntur in & ab elementis. *Sulphurea* deflagrant vt stipula; *Mercurialia* vt aqua, *sal* ignis violentia in lapidem mistum transit. Eadem incalescunt, frigescunt, hum[illegible] siccescunt. *Oleum* in corpus massale coagulat. *Spiritus sulphuris* campanarius, *vitrioli* & simil[illegible] te vertuntur in glaciem, idemq; patiuntur *aqua mercurialis*. Non possunt enim elementis, [illegible] mentorum passionib. quicquid nugetur [illegible] *rollius, Hartm.* & alii *meteorolesilia & aeriuaga*. Non à Deo cōpacta esse, me intelligere *genera creationis, & naturalis propagationis*. Ibi subito ad Dei [illegible] existebant: hic potentia in suis seminib. continentur, donec in actū erumpant, siue vniuocè, [illegible] quiuoce, aut analogice. Simulacra sunt in imperfectis, & fortuitis commi[illegible]onibus. Num *Hermes* sciuit, vt possint recte *Hermetica* dici? Non patet liquido. Omnes ante *Basilium M[illegible] Isacum*, quidam etiam post *duo tantum* agnouerunt primordia, *sulphur & Mercurium cum quatuor mentis*. Sulphura & mercurium in metallis, & semimetallis primum deprehenderunt. Inde per [illegible] logiam aut cōparationem ad cætera traduxerunt. Nunc volunt Paracelsistæ sibi credi, qui tamen *de principiis disputent, nunquam possunt ad principiū verum peruenire, sed semper fere id petere coguntur*. Her[illegible] mes in Smaragdina dicit: *Pater eius* (de medicina intelligunt) *est sol, mater, luna, Portauit id ventus in ventre suo Nutrix eius est terra*. Qui nudam naturam se vidisse putant, & qui de magno magisterio [illegible] pserunt, totam rem *elementis conficiunt*. Qui potest *elementa transmutare & in igne acquiescere* [illegible] is callet magisterium. Veruntamen *ascendit in cœlum, iterumq; descendit in terram*. Inde *fit vnio spiritus, animæ, corporis, &c.* Disputabit *Hartm. de principiis realib physicis sine principiis*. Vtcunq; .n. responde[illegible] semper vrgebitur amplius, nec inueniet vbi quiescat, nisi antagonistæ beneuolentur aliquid [illegible] tur. Sint principia *secundum quid*, non [illegible], vel absolute. Qui stat in cathedra, non debet confin[illegible] & minimum saltem aliquid loqui, siue quadret, siue non. Is mos est academicus. Ad populum [illegible] leras. Nobis natura notior est, quam vllis Paracelsistis, quos opinio vana seducit. Crollius oculi[illegible] ostendere: quasi nos ignoraremus, nec possimus iudicare id, quod ostendit.

Sectio

SECTIO VI.

Turpitudines Hartmanni.

De turpitudinibus vitalis & viuentis Philosophi Hartmanni. Tres turpitudines proponit in proasmate, quod alias proœmium pugnæ vocant: vnam in Positiuo gradu, alteram in Comparatiuo; tertiam in Superlatiuo. *Turpe est*, inquit, *inuentis frugibus glandes deuorare velle.* Cogita Hartmanne quid scribas. *Etiam glandes sunt donum Dei*, & in se continent tum nutrimenta, tum medicinas. Quid si fruges deessent, glandes autem saginæ, quernæ, castaneæ, & similes alimentariæ abundarent? *Cibus consuetus etiamsi deterior, tamen melior est in consueto.* Glandibus si viuendum est, non imparatis, sed præparatis, maceratis, selectis, segregatisque viuendum. Mola & in his possumus vti, & impurum, quisquiliasq; à puro nucleo separare. Consule Struppium in remedio famis. Vbi vero tua ratio hærebat? In clibano scilicet, vel culina furua Paracelsi. Nam *famis causa comedere id quod à Deo pro cibo oblatum est, non est turpe.* Sed sensum spectemus. Cantio est Seueriana qua admonemur *doctrina sapidiore, & sapientiore proposita, debere priscam rigidiorem, & minus sapientem relinqui: Deserendam esse scholam Peripateticam, Academicam, Galenicam, & Acroateria Paracelsi adeunda*; quia illæ se habeant vt glandes rusticæ aureo seculo sub Saturno vsitatæ, quæ crasso suo succo non gignunt subtilem spiritum: hæc vero meras fruges, Ador, triticum, Zeam, hordeum, Auenam, &c. quorum quædam hominibus sunt communia cum porcis, auibus, iumentis, &c. apponunt. Falleris, inquam, cum tuo *Seuerino, Crollio* & aliis Paracelsicis. Nam glandibus vixerunt etiam beati illi Dij tui *Saturnus, Mercurius*, & cæteri, qui *cererem* antecesserunt. Si Paracelsi Philosophia est amplectenda, quorsum insanis circa nomina gentilitiorum Deorum, & Dearum? Cur redis ad hutres, & præsepia bestiarum, cum putes te ad mensam Paracelsi posse Nectare, & Ambrosia satiari? *Sed ne Paracelsi* quoque *mensæ sunt salubres. Sunt enim mors in olla*, vt *Oporinus* est expertus: Sunt *suauia circes pocula* quæ in recessu habent venenum. *Crollius* laudat *Paracelsum à perfecta pietate, & Theologica notitia*, ipseque talis voluit videri, cum se *Lutheri, & Papæ* reformatorem fore dixit. Sequere tu istam sapientiam. Disputabis cum Auicenna medio inferno, & cum Cornelio Agrippa, Tritemio, Techello Iudæo, Simone mago & similibus restim ductitans saltabis. Tholdenius collegit Theologicas Paracelsi sententias. Sed nullum inuenit, qui scit qualis fuerit ille magus, assentientem. Ego mihi persuadeo cuiusuis potius esse illam Theologiam quam Paracelsi, cum toti eius professioni magicæ, & literæ, diabolicoque stylo aduersetur, ne quid de vita dicam. Noles forte de istis. Credo. Neque ego iusserim. Chymica arcana, & præparationes vis anteferri Galeni medicinis integris, infusis, dococtis, &c. Vis, vt *Schenemannus* tuus scribit, *prolixos Galeni Canones, ad orcum mitti, Seuerinianam autem medicinam publice doceri: Proscribi cupis totam Philosophiam vetustam*, Vtpote tuo iudicio *mortuam, in ciuitatem autem Scholasticam recipi tuam viuam.* Hæc est summa tuorum votorum, cui non obsequentes tuo iudicio turpitudine maculas. Sed noli insanire. Nostra illuminata Spiritus sancti in sacro codice eloquiis Philosophia & tua Paracelsica, & Caluinistica est sapientior: imo *tua nihil est nisi mera caligo ex mendaciis, deceptionibus, parabolis, & ænigmatibus obscurissimis confusa.* Quis non velit escas naturales præ tuis magicis? Tibi turpes sunt omnes totius mundi scholæ; omnes prisci, & noui sapientes, quia non deglutiunt stercora tua Paracelsica. Tu viue ferculis tuis, & nobis relinque nostra.

Secunda Hartmanni turpitudo.
Gen. 4. 7.
Rom. 8. 16.
Bella libertas à Philosophia, ad Magos ampares desciscere.

Quæ est secunda TVRPITVDO? *Turpius ingenij libertatem seruitute amisisse, & ex intellectu omnium dictatore, alienæ libidinis mancipium fecisse.* Scilicet huius turpitudinis fuga te liberum reddibit à Philosophia diuina, & humana. Qui suæ libidini, & appetitui seruit, & vitiis deditus est, seruus est, non liber. *Sub te sit appetitus tuus peccati*, inquit Dominus, *& tum dominaberis illi. Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis. Libertatem ne detis in occasionem carnis*: Galat. 5. *An nescitis quod cui exhibetis vos seruos, eius cui obeditis serui estis?* Paracelsistæ liberos se reddunt ab *Aristotelis, & Galeni* Sapientia, at *serui fiunt stultissimi, & impiissimi Magi Paracelsi: fiunt mancipia opinionum Seuerini, & obscurorum Philosophorum.* Bella sane libertas. Qui alicui scientiæ animum adiicit, eum oportet principiis eius credere.

Vbiq; habitantes & per disciplinas incerto vagantes.

Hæc est liberalis, & ingenua seruitus. Veritati enim adhæret quæ comprobata est ratione, & experientia, constantiæque suæ habet ab omni sapiente testimonium. Ita disciplinis non propter autores, & αὐτοψίᾳ excepto Dei oraculis, adhæremus, sed propter [illegible]. Ingenij libertatem sic non amittimus, modo eam non definias vaga illa licentia, qua aliqui quiduis de quouis disputant, & sunt vbique hospites, nullibi domestici, & ciues. Cane istam cantilenam principi tuo in Politicis, & Theologicis: In Philosophicis libeat tibi *Agrippa* Magiam docere. Num te sit lasitus sentis. Liberum adhuc est tibi quæ apud vetustatem vera sunt amplecti, quæ falsa reiicere. At iudicium veri & falsi oportet esse syncerum. *Vestra sex pro veris habet, quæ non sunt demonstrata, rursusque falsitatis damnat vera comperta, & de veterum doctrina iudicat praue.* Hæc est libertas Paracelsica, *omnium legum vincula perrumpere*, & sibi suam somniare Philosophiam & Medicinam, ex lumine quodam naturæ, & gratiæ infusæ quæ sibi quisque suauiter somniat. At cum honores potendi sunt, simulatur probitas. *Intellectum vocas omnium Dictatorem.* Rideo tuum *Dictatorem, qui totus est stultitia.* Vis scire, qui sic iudicem? Primum *in spiritualibus stultus est.* 1. Corinth. 2. v. 14. Deinde *in mundanis teste Salomone, vanitas vanitatum.* An nescis *naturam vanitati, & maledicto subiectam, & nostros oculos sic se habere ad verum contemplandum vt oculi vespertilionum se habent ad clarissimi solis fulgorem?* Ecce quomodo describatur tuus Dictator 1. Corinth. 13. vers. 9. 11. 12. Hiob 26. 14. cap. 36. 20. 21. Sap. 9. 13. 14. 15. 16. 17. Syrach. 43. Iohan. 3. 11. 12. 13. Rom. 3. 4. Psalm. 115. 11. & alibi. Prouerb. 30. *Stultissimus sum virorum, & sapientia hominum non est mecum*, inquit, *Agur.* Num ergo est apud intellectum tuum Dictatorem? Hermeticus tuus Dictator in Chaldæa & Ægypto effecit, vanc-

Libertas Paracelsica.

Dictator Hartmanni intellectus.

I

assi

[illegible]esse fuerit à Deo immisso spiritu vertiginis sapientiam mutare in stultitiam. Hiob 8. vers. 8. *Interroga generationem pristinam, & diligenter inuestiga patrũ memoriam (hesterni quippe sumus & sicut vmbra* [illegible] *dies nostri sunt super terram) ipsi docebunt te: loquentur tibi, & de corde suo proferent eloquia, &c.* Hic Paracelsista à veteribus non vult discere, quod tamen *Plato* iubebat, sed *suum Dictatorem* omnium [illegible]scorum Philosophorum doctrinæ opponit. *At erat sapiendum modestè? In antiquis est sapientia* [illegible] 12.12. *& in multo tempore prudentia: Imo apud Deum est sapientia, &c.* qui tamen radios suæ intelligentiæ hominibus communicauit. Ecclesiast. 39. *Qui animum suum applicuit vt discat legem Dei, necesse* [illegible] *vt sapientiam antiquorum scriptorum exquirat, &c.*

Sed Paracelsistas ista non attinent. Nam vt *Crollius* scribit, *Non ex creaturis, sed Deo discenda* [illegible] *sapientia.* Nunquam enim à *mortali præceptore aut litera muta* tam rectè discitur. *Medicus nasci debet* [illegible] *è lumine Gratiæ & naturæ ab interno, & inuisibili homine,* Interno angelo, &c. *Cœlum est pater & Do*[illegible] *omnium artium.* Spiritus sydereus hominis à radiis superiorum syderum attrahit omnes artes, scientias, facultates, omnemq; sapientiam humanam. Firmamentum est lumen naturæ quod homini [illegible] omnia naturaliter infundit, &c. Alibi imaginatio omnia producit. En tibi *Dictatores.* Sed forta[illegible] Hartmannicus intellectus non est vulgaris, vtpote ex tertio stultitiæ cœlo petitus. Hoc regitur Paracelsia tanquam Romano Dictatore. Nos sumus vermiculi inopes: scilicet. *Non vult alien*[illegible] *mancipium esse:* quasi vero nos cogeret *Aristoteles* aut *Galenus* credere quod ipsis LIBERA Scholæ solent principia proponere, & inde scientias deducere. Ita ad credendum à Maioribus, & peritioribus iuniores imperiti attrahuntur. Ita nullus Theologorum tibi autor est, vt quod ipsi iubitum [illegible] amplectaris. Ad Dei authentici oracula te ducit. His si non credis, iam es damnatus. Consule tuam conscientiam Hartmanne, & vide num tuus *Dictator* ne ad Dei quidem voluntatem se accommodet. Tuam libidinem sequi si vis, quia caro concupiscit aduersus spiritum, de salute tua [illegible]ctum erit.

> Tertia turpitudo. Hartmanni ridiculus circulus.

Tertia turpitudo: *Relicta via regia, quæ linea recta ad centrum veritatis, & vitales prouincias ducit, per salebrosa opinationum tesqua ad dubitationum peripheriam euagari, &c.* Hic ridiculus valdè es, & tu te decipis sapientia. Cum sis Mathematicus, tuum circulum non bene distribuisti. In eo pon[illegible] *centrum veritatis.* A centro oportet omnes lineas rectas ad circumferentiam tendere, ita vt *omnes sint centro homogeneæ,* monstrentq; centrum, & ad id ducant. Iam *tua peripheria habet opinationes,* tesqua, labyrinthos dubitationum, densaque errorum vepreta, & præcipitia. Hinc ego sic argumentor: *Quale est totum planum, seu area & radij seu lineæ cum peripheria talis, tale oportet esse centrum,* [illegible] *potentia in Hartmanni Mathematica Dictatoria totum circuli planum, linea & circumferentia sunt ex* [illegible] *bitationibus, opinationibus & erroribus. Tale ergo & centrum est.* Quod autem planities & lineæ [illegible] eiusdem homogeniæ, patet; quia: qualis est terminus tale & terminatum quod in terminum essentialem definit...

> Centrum sapientiæ antiquæ.

Tu putas istud tuum *centrum esse Paracelsicum, Seuerinianum, Hermeticum,* quanquam Hermete inscio: Peripheriam ei petis ex schola *Aristotelis, Galeni, Auicennæ* & similium. Obsequium tuo *intellectui Dictatori.* Asserimus centrum esse antiquorum sapientiæ in punctum per principia inde monstrabilia contractionem. Nouitas ergo Seueriniana ex hesterno Paracelso erit [illegible]titiæ peripheria, & errorum Chaos. Nonne rectè argumentor? Si tu demonstrabis quod complexio nouitatum tuarum ex chymicis parabolis furto subtractarum, & metaphoricè, allegoricè, mysticè adhibitarum, sit veritatis centrum, vir eris. Ego & principiorum vim tibi [illegible] geram, & omnes sapientes compellabo vt iudicent vtrum sit prius, verius, & dubitationibus minus obnoxium; simplex ne & plana veritas, an perplexa, & parabolica verborum circuitio, [illegible] ipse *Hartmannus* in suo Epilogo cõfitetur. *Vah regiam viam Paracelsi* per omnes Deos, deas, Magiam, Gabalam, figmenta Poëtarum, dæmones cœlestes, aereos, aqueos, terreos, Flagas, Cherionia, Rellollacea, Archæos, Euestra, Adech, Ylech & quæ alia plus quam portenta è *Seuerinus* concid[illegible] istud centrum, & magna mole subtracta viam facere voluit breuiorem. Sed *Crollius* denuo au[illegible]xit, & per incredibiles labyrinthos impietatum, abominationum, mendaciorum, perplexitatum & aliorum prodigiorum inuiam viam reddidit. *Principia* intelligere te dices. Sed in vestro senatu nondum conuentum est quænam, & qualia sint. Sicut enim vos de iis loquimini, mendacium & fraus elucescit. Deinde quanquam notis quibusdam describatis *sulphur, mercurium, salem,* tamen quando vigemini *omnia confunditis,* & in sale mercurium, & sulphur, in sulphure mercurium & salem, in mercurio salem & sulphur in omnibus Elementa prima, secunda, tertia cum suis qualitatibus esse contenditis. Ea in mistis trium generum esse docetis Chymica quadam euidentia; sed in terra includitis etiam cœlo, & singulis elementis, neque tamen ea separare ab elementis potestis. *Vbi istorum principium innotum? In Chao latet.* Sic de virtutibus extractorum vestrorum pronunciatis ingentia, & ad miraculum varia, vanius mentientes quam vllus Mathematicus, probat hoc Anwald, Graman, Scheuneman, & alij plus quam Agyrtæ. Ecce hoc est centrum vestrum. Pos[illegible] possumus vt metaphoricè, & parobolicè loquamini de causis sanitatis, morborum, reme[illegible] sed cum certitudinem quærimus, qui nam sit Mercurius, qui sal, quod sulphur, & alia in spe[illegible]cie: ad vniuersalia vestra, spiritus, & medicinam confugitis, tributisq; medicamentis scientiam qua morbi causam agnoscant, & expugnent. O bellam certitudinem, quæ in parabolicis esse nulla potest, vti nec scientia.

SECTIO VII.

TE serio ista, & non ludo, iocoue, aut dementia quadam Entusiastica vel melancholica correptum disputare maximè colligo ex *probris, & conuitiis, scommatibusq;* quæ in *Aristotelicos*, & *Galenicos* conijcis dum eos vocas *ambulatores materiales*, & *elementarios*, quibus *errores*, & [illegible] tribuis, quos per Ironiam appellas *profundos Philosophos*, *asscribentes vitæ functiones rebus mortuis, corticem & siliquas pro nucleo, vestem pro matrona, aërem pro Iunone* (in quo singulare est scomma) *ancillas pro Domina* (euge satis gratè tuos præceptores, promotores, & collegas Peripateticos, & Medicos ornas) *cum procis penelopes cæca impetu arripientes & amplexantes: qui speciosi, si diis placet, Philosophi Aristotelis, priuati lumine veritatis, sectatores, viuis coloribus perpoliant priuationem ab ipso introductam, quæ sit insaniens sapientia,* [illegible]*, siqons sterilis,* [illegible]*: qui sint superficiarij Philosophi, qui de prima materia,* quam mirè insectaris in tuo Sancto sanctorum (sunt enim in illo & canes latrantes, & mendaces) *cum Aristotele sentiant*, &c quæ conuitia, vituperia, sannas, & ludibria nemo sapiens, prudens, & bonus in tot antiquissimæ sapientiæ antistites tam copiosè effuderit & temerè; nisi pro scurra leuissimo, aut furioso, & maniaco, vel à Diabolo obsesso haberi velit. Tum ista bene meditatus ad defendendum in schola publica proposuisti, & vt exteri quoq; scirent, qualis aniçula esses, non dubitasti diuulgare. Sed ostendendum est te omnes istas turpitudines commisisse, & obnoxium esse omnibus conuitiis, contumeliis, & probris quibus affecisti sapientes priscos; *& tuos olim præceptores.*

Vituperat Aristotelicorum & Galenicorum, qui sunt studiosi [illegible] *inferuenit* [illegible]

Prima turpitudo est *Peripateticis & Galenicis disciplinis frui, cum Seueriniana Philosophia & Paracelsica sit ad manum.* Si hoc turpe est, tu es turpis. Ratio est 1. quia Galeni totam substantiam in tuo Sancto sanctorū accepisti pag. 28. 2. Elementis carere non potes pag. 33. Vt nec humoribus pag. 37. & 38. vbi de *humoribus & Elementis* Hippocraticis scribis *eis fidem minimè esse derogandam.* 3. Pag. 37. num. 9. Galeni dogma iterum probas, vt & pag. 38. in 1. Terapeutica Generale *principium bene medendi de cura per contraria:* Item pag. 39: *de medicamentis totius substantia consortio intemperiebus contrariis.* Pag. 46. *de phlebotomia:* Pag. 47. *de definitione medicinæ qua sit* [illegible]: Pag. 48. *vbi totus es Galenicus & Auicennista*, adiecta saltem chymica præparatione; quæ non obstat Galenicæ disciplinæ, sed est subalterna. Es & Galenicus pag. 49. *de spir. animali:* Item pag. 50. vbi *Casparum Bauhinum præceptorem tuum honorandum* vocas: at cum is sit Peripateticus, & Galenicus, parum honorificè eum cum cæteris tractasti: Et nota quòd commendes pag. 51. *anatomen localem*, quam omnes Paracelsistæ irrident, & ad macellū potius reiiciunt. Videantur & cæteræ paginæ in quibus Aristotelicos (potiss. *Scaligerum*) & Galenicos cum ipsis principibus, & eorum doctrinis tibi curæ esse ostendis. At hoc erat *glandibus vesci cum adsint fruges.* Hoc erat esse *materialem, & elementarium ambulonem*, & cætera. Deliras autem insigniter cum tantos viros propter materiam primam, priuationem, elementa, qualitates elementorum, humores & similia, quæ Paracelsistæ explodunt, exagitas potius quam commodè explices. Vide vt ad saniorem mentem redeas, & inustam sapientibus maculam illam fœdam deleas, malisq; inter honoratos Philosophos & Medicos esse, quam cum scurris Paracelsicis colludere, & malè audire. Ita argumentor: Si Paracelsica disciplina esset melior, perfectiorque Aristotelica & Galenica; tamen non foret turpe hanc cognouisse propter multiplicem sapientiam, & vsum in vita communi. Iam autem adeo non est melior vt etiam impia & detestanda propter Magiam, Gabalam, vituperia sapientum priscorum & alia multa crimina. Multo minus ergo turpe fuerit Peripateticam, & Galenicam didicisse. Quid dicendum si chymiam Paracelsiæ detraxerimus, & Peripateticæ, Galenicæq; adiecerimus?

Si turpe est Galeni doctrinam probare, Hartmannus [illegible] *commisit.*

Casp. Bauhinus.

Secunda turpitudo est intellectum alienæ libidinis mancipium facere. Hac quoq; te polluis dum a liberali professione antiquorum resilis ad Paracelsi deliramenta, & Seuerianam Philosophiam priscæ antefers, qua de re non opus est verbis pluribus. Augetur ista turpitudo, cum in sequentibus disputationibus etiam contrariis Dominis te dedis, & adhæres, atq; ita ignoras vbi habites. Non de hoc dico quod vbiuis vnicam veritatem spectes, vbi tamen multum interest quid sit verum, & quid tibi videatur; sed de hoc quod *probes humores, & elementa, aliaq; Galenica*, quæ nullus Paracelsista admittit, & inde *Humoralium, & Elementarum* aliorumq; errorum, vti putantur, conuitia committitur.

Tertia turpitudo est in circumferentia hærere, cum ad punctum sit regia via: circumferentia vero Galenicæ, & Peripateticæ disciplinæ, quam erroneam putas; punctum autem Paracelsicæ Philosophiæ in quod cogis veritatem.

Si id turpitudo maxima est, næ tu es turpissimus, qui ex puncto veritatis, quam putas, retrocessis ad peripherian errorum. Poteram te pluribus conuincere; & omnia vituperia in tuum [illegible] retorquere: sed miseritum est tuæ vanitatis. Arrogantia te tua decepit homo miser. Cur non mansisti in tuis Mathematicis cum tam heteroclitum caput habeas? Cur mortuos lacerās? Quod sciuerunt, id posteritati liberaliter communicarunt cum vtilitate maxima, & laude. Quando vero tu, vel alius Paracelsista id consequemini quod illi iam pridem?

SECTIO VIII.

A*Ngustum est iter ad angustas artes sapiẽtiæ: Vos Comites itineris spretis, & præteritis vulgarium* [illegible] *la hominum rationibus, seu potius errationibus, & delirationibus Deo duce. fortuna comite in vni*[illegible] *tate Monarchici & summi professoris circumambulatorie studeatis.* Quæso te Hartmanne, co[illegible] tua verba sana mente. An non singula delirantis hominis furiæ videntur? *Sapientiam* [illegible] *Paracelsicam Philosophiam* Si stultitiam dixisses, rectius dixisses. Quæ enim ex parabolis, & [illegible] dinibus nata sunt, ea pro homogeneis, essentialibus, & vniuocis obtrudit, & supercilios[illegible] quæ iam ab antiquo sapientiæ veræ decreta sunt iudicata, & Ecclesiastico testimonio, quod [illegible] cellissiæ tamen ad sua transferunt deliramenta, roborata. Quam angusta est ista sapi[illegible] inter atros furnulos Paracelsi recubat, & nigrorum Philosophorum est stulta persuasi[illegible] gustum iter quod nulli non lixæ & caloni est apertum. Facilima est via ad Paracelsiam. P[illegible] gradiuntur carbonarij, culinarij, coqui, mulierculæ, & quæuis pene fex populi. Empiric[illegible] Agyrtarum, perditorum, sacrificulorum, & similium pedibus est tritissima. Quis enim qu[illegible] est, qui vix limis culinam destillatoriam inspexit, quin Mercurios, Sales, Sulphura, vniuers[illegible] particularia, quibus curatio fiat cito, iucunde, tuto crepat? *In Philosophia tua vitali n*[illegible] prolixis *Galeni* Canonibus, *quos ad orcum mitti optat tuus Schonnemannus*, qui insuper [illegible] *pestes tribus puluisculis* curat, & nuper didicit *Mercurium dulcem*, qui creditur esse [illegible] *rate*. Non opus est hic ista solicitudine de indicationibus, & scopis curatiuis, de locis affe[illegible] præsertim humoribus, & qualitatibus.

Vna scelsia sapientia omni patet Agyrtis, ista desperationis in cæteris disciplinis asylum.

Astra enim sunt [illegible], licet non morbi: astra habent suas scientias, [illegible] medico sapientiora, sicut & Vulcanus *Gramani*. Omnino nec angusta, nec angusta [illegible] tia tuæ Paracelsicæ Philosophiæ. Ideo nec ab hominibus, *iudice Crollio*. discenda [illegible] uis in natura obuium aliqua sui similitudine potest medicum facere? Hoc enim est lum[illegible] ra vestrum cuius potissimæ partes sunt opinio, imaginatio, & similium collectio. Sicut n[illegible] tur plantæ, mineralia, bestiæ: Vt cœlum, Sol, Luna, Aer, & reliqua elementa mou[illegible]ntur [illegible] est in tota Oeconomia, & Repub. hominis. Vos per imaginationem Crollianam interio[illegible] minis omnes scientias, & artes Magneticè attrahitis: vobis sunt specula consti[illegible]ta, ima[illegible] gilla, characteres, per quæ potestis omnia. Si lixa aliquis, aut calo insp[illegible] vas Herm[illegible] Athannore, statim totam naturam nudam videret, & omnia sciret. Vos facillima opera [illegible] circulum quadrare, vnitatem binario abiecto in ternarium vertere. Summa: *Vna vestigi*[illegible] *furnulos Paracelsi facit absolutum Philosophum, Medicum, Mathematicum*, etiamsi & aur[illegible] o[illegible] prorepserit.

Astra sapientia Paracelsi.

Tu callidus es cum tua angusta via. Similis enim videri vis illi, qui ad [illegible]um cœlo[illegible] ternamque salutem angustam viam esse dixit, seu portam angustam, & ar[illegible] ad [illegible] tam & spaciosam ad damnationem, & mortem, quasi Paracelsia tua sit vita, at Peri[illegible] lenica professio mors, damnatio, desipientia.

Matth. 7. v. 14.

Itaq; cum magno supercilio aliquid grande voluisti dicere ne inter Carbones Par[illegible] videreris. Sed nota nobis est insolentia tua. *Vt anguste cum tuis comitibus incedas, spernendas* [illegible] *rundus rationes esse vulgarium de schola hominũ mones.* Mirum. Tunc *rationes* vis [illegible] es in tuæ sapientiæ adyta vt canis, aut porcus sine ratione. Cum item ignominiose [illegible] losophiæ Peripateticæ, & Medicinæ Galenicæ vocas *vulgares de Schola homines*, quis tu [illegible] iam iam es? An non *homo de Schola*? Opinor, ni velis *asinus de Schola haberi*. Vixis autem in [illegible] la Marpurgica. Verum non pro vulgari homine te geris: Deo gratia quod nos homin[illegible] mus vulgari modo. *Filius Dei non erubuit per omnia vulgaribus hominibus similis fieri excepto* [illegible] Tu non es de cœtu vulgarium. Totus enim quantus, quantus es sapientia Hermetis es, [illegible] nihil commune est cum Christo. Est enim sua opinione amicus Dei, & beatus vel absque [illegible] sto, quod non difficulter admiserit Zuinglius. Illud iniquius est, quod vulgaribus de [illegible] minibus tales rationes tribuis quæ sint *errationes*, & *delirationes*, seu rationes cum errore, liris.

Paracelsista spernit rationes Philosophia Peripatetica. Homo de Schola. Ebr. 2. 17. & 4. 15.

Quin is anticyras ocyus? Similis enim es illi quem *Horatius Argis fuisse scribit cui sua tia visa est optima sapientia, quique cum restitutus esset se occisum clamauit*: Scito vero nostram [illegible] uam tua Hermetica sapientia longe esse sapientiorem, & sicubi tum ea vteris, ibi sapis, vbi non [illegible] liras. *Deum ducem ducis ad arces tuæ sapientiæ.* At ibi Deus non habitat. Nunquam inuit [illegible] duces. Quod commercium est *Deo & Beliali*, naturæ legibus & Magiæ Paracelsicæ, luci [illegible] bris? Addis Deo *Coccam fortunam*. Ridiculum. Optime hæc Dea conuenit Medicinæ [illegible] sicæ, quæ parum habet scientiæ diuinæ, plurimum autem fortunæ. *Si fortuna volet Medicus* [illegible] *tore fies.* Vbi vis studere? *In vniuersitate seu Academia professoris monarchici*; hoc est, *Paracelsi Monarcham* vocas, & cum agnoscit *Crollius, Schenneman*, & alij Paracelsistæ. At illa vni[illegible] in *Mirrania*, vel *Vtopia*. Breuis est via. Ite bonis auibus. *Quomodo vis studere?* Circumamb[illegible] rie. Dixisti *Peripateticè* nisi tibi ea vox fuisset inuisa. Ne habeas vbi sedeas, rectè *circum*[illegible] *torie* studes. Anima alias sedendo dicitur prudens fieri. Illa quæ sequuntur, sunt feruentis C[illegible] stiani verba: scilicet. *Ducti vitali via Hermathena & docti curriculo contendamus ad ipsum Palladi*[illegible] *plum, &c.* Euge verò: Festina lentè.

Lib. 2. Epist. 2.

Vbi Magia & Cabalistica Paracelsi & Crollij est, ibi nõ potest esse Deus.

Professor Monarchicus in præfatione Paragranum. 2. Paracelsi.

Dei deagma Hartmanni. Hermathena sapientia Hermetis.

An nescis viam esse angustam? Si curriculo velis contendere, possis in phleg[illegible] teritus delabi. Quæ ista *Hermathena*? Palladem Athenam vocabant [illegible]risci. Erat aute[illegible] tuij ta.

[illegible] ducit *Hermann* [illegible] uendam. [illegible] *vta* [illegible] *italem* ocas. [illegible] iudicare [illegible] hominum, [illegible]

[illegible] *Paracelsica sapientia est in templo Palladis, ad quod ducit Hermannena* [illegible] *tum, du* [illegible] *imus Deae aspectus* [illegible] *mellitissimum osculum quae permitt* [illegible] *ex Hesperidum* [illegible] *decerpta reportare* At [illegible] um, [illegible] E [illegible] & [illegible] bo [illegible] Qu [illegible] effectum. [illegible] ubie tum, [illegible]

Sapientiam [illegible] *intras in* [illegible] *nimal mal* [illegible] *gnd Sap.* 1.4.

SECTIO IX.

De Sacramento, & [illegible] *Sapientiae vitalis.*

A [illegible] ne vtad te reuersus cogites, quanto scandalo tuos auditores laedas, & [illegible] tuae Philosophiae viuentis ingredi.

[illegible] m quoddam quod vocas *Naturam virginitatis à seculorum exordio illibatae.* T [illegible] speras, qui ad huius virginitatem [illegible] andam admitti po [illegible] Stal [illegible] on ent [illegible] bata. Si tu primum te fore putas, vide quid tibi & tuis [illegible] dere poss [illegible] Ego sane nullum argumentum video quo doceri po [illegible] te eam [illegible] a primo [illegible] utasse, praesertim si, vt verba sonant, *aurea Hesperidum poma* som [illegible]

2. [illegible] protanes temere virgini [illegible] em naturae. N [illegible] ramento. [illegible] enim, [illegible] m il [illegible] modo ad eam fiet [illegible] Itaque quas *Margaritas* non h [illegible] [illegible] quod *Nectar* nunquam es nactus, ea non po [illegible] nibus, & porc [illegible] Interim, ne minus sis Ethni [illegible] us, n [illegible] *poenas Actaeonis,* [illegible] à [illegible] tu [illegible] *nudam Dianam* tuam vide [illegible] Q [illegible] m D [illegible] nam T [illegible] s [illegible] no [illegible] *conceptus ab elementari congerie, & contagione liberatu constat.* R [illegible] icul [illegible] A [illegible] ubi [illegible] pridem accessi [illegible] fui etiam Paracelsistarum [illegible] & imp [illegible]

Natura [illegible] *bacea.*

Inv [illegible] *Hartmann* [illegible]

Diana.

[illegible] Academia Marpurgensi. Dum [illegible] *Proaulion* [illegible] En [illegible] ve [illegible] a correptus. Deli [illegible] hinc impi [illegible] pote [illegible] us n [illegible] iam attrahere [illegible]? Eadem pietate id dicis, [illegible] quis Iouem se [illegible] CHRISTI sacrarium [illegible] intraturus. An ignoras hanc quandam *speciem Idololatriae* [illegible] *alien* [illegible] *, & quidem abominationis gentilis, nominare, & colere velit.* Quo m [illegible] Bac [illegible] *Horatius* eb [illegible] us clamabat. Huic tu te similem facis tuo [illegible] En [illegible] m Impiae *Sibylla* verba ex Virgilio suppeditat. Mirum cur non [illegible] *aeternatu* [illegible] *proserpinae, & stygio regi* nocturnas aras inchoaueris. Cuius es [illegible] qua [illegible] tingis? Quis te in sublimia *furor* raptat? *Gregorius Nazianzenus* co [illegible] o- *theologus,* [illegible] cundum de Theologia librum inceptaret, item fingebat animi impetum [illegible] sperabat, se posse Deum comprehendere, & monte conscens [illegible], crassisque terre- [illegible] abiectis per mediam nubem ad eum penetrare. Verum non vtitur illis [illegible] apud pias aures scandalosis, sed accommodat ad [illegible] tutum [illegible] Exod. 24. vers. 9. & se [illegible]. Caue tibi ab insidiis magicis. [illegible] is quem deuoret. *Nolite conformari huic seculo,* inquit *Paulus* Rom. 12. [illegible] *uatione mentis vestrae:* & alibi: *Nolite iugum ducere cum infidelibus* 2. Corinth. 6. [illegible] est [illegible] principiis Chymicis ad Physicam & Medicinam [illegible] egoriam acco [illegible] us d [illegible] Si ea sint verae sapientiae decreta, bene facis inuocando nomen Domini. [illegible] tum est Coloss. 3. 17. *Omne quodcunque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini* [illegible] *gratias agentes Deo & patri per ipsum.* Sin autem pro sapientia ve [illegible] *Paracelsi* [illegible] tiles argutias, quam [illegible] sanctissimum Dei nomen isto [illegible] ne [illegible] ubi procul absistendum sit. [illegible] arae vis imponere. Si inquirimus qu [illegible] d [illegible] imp [illegible] cationes, quibus Aristotelicam, & Galenicam disciplinam deuoues, [illegible] n [illegible] opus est demonstratione. Re [illegible] loquitur ipsa. Quid vis vt Deus tibi ex ad [illegible] dcat? [illegible]: Imo *nosce omnia.* Ecce quo spiritu agiteris. Illud vel pro Delphi [illegible] lo hab [illegible] altem pro sententia foribus templi inscripta: & tu ex Adytis tibi vis re- [illegible] Nihil vid [illegible] impuritatem Ethnicam: Da te, *Hartmanne,* alicui peritiori ch [illegible] tiat, [illegible] à puro separet. A Deo frustra id oras, quod iam per totum [illegible] Iusti [illegible] vim flagitatur id exequendi quod [illegible] re [illegible] Quomodo tu hoc velis intellectum, noueris. *Henricus Kunrat* amph [illegible] cuius apex triangularis triplicatum nomen Dei tetragrammaton [illegible] ptum intra nubem ex qua manus porrecta coronam [illegible] Kunr [illegible] [illegible] In pictura graduum septem portae amphitheat [illegible] pro [illegible] ubscribiturque: *omnia in omnibus.* In tabula sequ [illegible] qua [illegible] g [illegible] Christi repetitu [illegible] gulus Tetragram [illegible] m [illegible] h [illegible] s notitiam & c [illegible] rorum non [illegible] Ad [illegible] *mm* [illegible] trium sit cognitio [illegible] oca, non om [illegible] ro Scripturae & *Ma* [illegible] *Macrocosmi.*

Hartmannus nunc in proaulio.

2. Corinth. [illegible] *da 19.*

Vox [illegible] *nem.*

Exod. 24.

Ara [illegible] *ponenda.*

Nosce te ipsum hoc est, [illegible] *ma* [illegible] *mag* [illegible] *Crol* [illegible] *lium, Agrip* [illegible] *pam, etc. Theosophiae* [illegible] *symbol* [illegible]

[illegible] pag. 26 & seq. Illud [illegible] *vocat Apollinis Delphici oraculum*

[illegible] & [illegible] *Agrippa*, [illegible] propon[illegible] *Hom[illegible]* [illegible] *speculo, inuenientem intelligere omnia* [illegible] à me [illegible] *patiendo diuina hominis mentem per* [illegible] *entialem intrin*[illegible] *nitionem* [illegible] *nec in multitudine rerum, & l*[illegible] *tione*, [illegible] *tia & ante*[illegible] *tibus humani verbi* [illegible] *contentione rationis* [illegible] *ipsa pa*[illegible] *rum omnia* [illegible] *turalia ante esse in homine, concreatam* [illegible] *omnium rerum notionem* [illegible] *Ea Saltem opus esse excitatione nostra*, [illegible] *core & somno*. [illegible] [illegible] qua qua *Eua* Deo [illegible] [illegible] idem est Enthusiastarum sententia, [illegible] subtilius explicatur de reuelatione tant[illegible] ipsius, [illegible] *Hartmanne*, an non tu hoc ipsum præ[illegible] dinem [illegible] Deo [illegible] [illegible] bus [illegible] ominus [illegible]

Sectio X.

De prima parte Sancti sanctorum.

Sancti sanctorum.

QV[illegible] *Sanctum sanctorum* in tabernaculo Dei [illegible] 1[illegible] 6. v. [illegible] & [illegible] Reg. [illegible] 16 [illegible] 9. c[illegible] 8. 6. Nec [illegible] Cherubim, cort[illegible] in [illegible] qua tabernaculi & templi [illegible] L[illegible] 3[illegible] p. [illegible] 5. [illegible] 2. *Christum* autem *illo oraculo significatum fuisse*, [illegible] Sanctus [illegible] Dani[illegible] 9. 24. & p[illegible] cum pater de sua [illegible] luntate [illegible] 4 [illegible] p. 4 [illegible] Ebr. 1. [illegible] Vide Ebr. 9. vbi cœlum, & conspectus Dei est, tum D[illegible] bi nos[illegible] us tuetur, &c. Nihil est tam sanctum quod non P[illegible] cel[illegible] po[illegible] ere. Non opus erat tibi, Hartmanne, ad parabolica, [illegible] sicæ, & Med[illegible] næ, Sanctum sanctorum ingredi. Foris erun[illegible] plum abunde patent. In Christo Iesu, essentiali [illegible] sanctoru[illegible], non [illegible] arca testimonij sub alis Cherubim. Putas di[illegible] lucis radio tuas [illegible] esse, oculorumq; nebulas & [illegible] hactas abstersas & po[illegible] aperta bra[illegible] immersus, adeo vt ex cimm[illegible] is descenderis in Ægyptias. Tu[illegible] Dei *in re qua non secundum voluntatem eius petitur?* Tune au[illegible] s in Dei con[illegible] bi est ignis vorans, venire cum gentilitiis numinibus *Pallade Hermathena*, [illegible] lus? Quære ex Theologis tuis, qui ne astare, aut tabulam quide[illegible] [illegible] lo ferre possunt, an non horribiliter nomen Dei pr[illegible] naueris [illegible] R[illegible] pertas, &, tan[illegible] de v[illegible] bulo inferni apud Virg[illegible], loquer[illegible] animum fas[illegible] nantes, comminisceris. Talisne ad [illegible] ctum [illegible] in sacrarium peruenisti. Apoc. 4. Ostium aperitur in cœlo, & [illegible]

Porta & Scala cœli.

thronus cum gloria Dei. Gen. 28. v. 12. *Iacob vidit Scalam* à terra in [illegible] super ea ascendentes & descendentes, dominumque innixu[illegible] scalæ [illegible] *Christus dicit* Iohan. 1. v. 51. *videbitis cœlum apertum & angelos Dei ascendente*[illegible] *hominis. Iacobus Portam cœli vocabat.* Hac scala & cœli porta quam h[illegible] dere est in *Dæmonomania Pistorij*, & dogmatibus *Cabalistarum Iohannis Pi*[illegible] [illegible] nit *Archangelus Burgonouensis minorita.* [illegible] quinq[illegible] qua[illegible] quam *Kunrathus* tantum VII. [illegible] Sed [illegible] G[illegible] minatam illam scalam, quam *intelligentiis quinquaginta*, [illegible] *Iobilæo* cu[illegible] libellus quidam *Scala Philosophorum* dictu[illegible], in q[illegible] ones [illegible] decim scalæ gradus vocantur, quos Riphæus Portas dic[illegible] bat [illegible] diuinorum mysteriis, nec magice, sed naturalit[illegible], & [illegible] [illegible] anu[illegible], co[illegible] tia esse [illegible] gustiore quam [illegible] [illegible] nanis legendus es. [illegible] ecum *S*[illegible] *llon Hermetam* [illegible] enus Virgi[illegible] [illegible] bo[illegible] *Hermes Æ*[illegible] [illegible] vocat, qu[illegible], doc[illegible] *Pimander, & Asclepius.* Ab [illegible] [illegible] *llus*, quasi De[illegible] con[illegible] arias [illegible] sacrarium duc[illegible] [illegible] acerdos. Eidem affingis [illegible] *deur am* [illegible] odum [illegible] nienter [illegible] *Circe* apud *Homerum* & in[illegible] mutat [illegible] leones, p[illegible] [illegible] itur fatalis [illegible] nsion[illegible] [illegible] H[illegible] poll[illegible] ssima tu[illegible] ne[illegible] te C[illegible] lere d[illegible] [illegible] est [illegible] *erme*[illegible] *um Charon* [illegible] *vnicum* [illegible] *ostium Pimu*[illegible] [illegible] *Nemo* [illegible] *Paracelsi* [illegible]

[illegible] X I.

[illegible] secunda parte Sancti sanctorum.

H[illegible] us, & [illegible] hus[illegible] co præ[illegible] collo-[illegible] pulum, ita vt p[illegible] um [illegible] V[illegible] Eftasi [illegible] ti [illegible] *rotunda mundi machina, [illegible] tamen angulos habeat* [illegible] *omnipotentis vocem.* Vbique [illegible] habitat, hoc [illegible] undum naturam [illegible] Hic non intelligit [illegible] ocu- [illegible] & [illegible] potens. Aliud Magi Cabalistæ narrant, aliud na- [illegible] tenebris inuoluere id, quod *Moses* de crea- [illegible] *Dixit enim Deus, & facta sunt* sed non ita [illegible] per [illegible] quod etiam tunc [illegible] no[illegible] Poetarum [illegible] tur si sui [illegible] artificiosæ & quam ma[illegible] *Hartmannus* non est bonus [illegible], sed nec bonus *Magus*, quanquam Magos imi- [illegible] n lata c[illegible] mundi ad mag[illegible] sapientum quod [illegible] idetur voluisse adumbrare, [illegible] quem angulosam mun[illegible] rotunditatem, [illegible] machinam p[illegible] onit, sed *Chaos tene-* [illegible] vbi nec rotundu[illegible] quid, nec angulosum e[illegible], s[illegible] d [illegible] *rudis, inform[illegible], indi- [illegible] moles* [illegible] voc[illegible] bulis pot[illegible] alibus desig[illegible] ata. Vt mundus fac[illegible] us e[illegible], ita *Hermes* ait [illegible] pi[illegible] tum, & minorem mundum, qui est homo. Ha[illegible] sunt [illegible], v[illegible] Thrasybulus in suo amphitheatro indicauit. Au[illegible] Ma[illegible] Cabalistæ per [illegible] Deum omnipotentem in macrocosmo constituendo per[illegible] Sed [illegible] non licet [illegible] Ne enim prophanemus Sanct[illegible] Dei [illegible] u[illegible] complici[illegible], quæ [illegible] ipsam declarat. Sic l[illegible] quitur scriptura. *In principio [illegible] Deus cælum & terram, dixitque Deus, fiat Lux: fiat firmamentum, & fecit Deus firmamentum: [illegible] congregentur aqua, Germinet terra herbam virentem: fiant luminaria, fecitque Deus duo luminaria, & po- [illegible] in [illegible] mamento cæli. producant aquæ, creauitque Deus, & benedixit. producat terra. & fecit Deus: [illegible] hominem & creauit Deus hominem*, &c. Psalm. 115. ℣. 3. per volu[illegible] Dei e[illegible] plicatur [illegible] O[illegible] quæ[illegible] que voluit, fecit. Ita & Psalm. 135. ℣. 6. & Iob. 23. ℣. 1[illegible]. Sed Psal. 33. 9. [illegible] P[illegible] 148. ℣. 5. Ipse dixit & facta sunt: Ipse mandauit, & creata sunt. Hic inde[illegible] Dei [illegible] & voluntas indicatur, non Cabalistice omnino verbum jehi, [illegible] fiat, vel sint. Itaque [illegible] Cabalistica mysteria possunt ex voce Fiat duci, non magis quam si scriptum esset latin[illegible] [illegible] ria[illegible], incipiant esse, &c. Imo maior vis est verbi jehi quam verbi Fiat. Signifi[illegible] [illegible] m [illegible] decreta sunt, erunt ita vt essentiam suam dictum [illegible] ctum habeant. Vides omnipoten- [illegible] & volunta[illegible] verbum esse illud FIAT: Hoc totius est Trinitatis. Deinde post statutum [illegible] eum hoc est filium Dei in Spiritu Sancto fecisse. Sic enim explicatur Iohan. 1. *In principio [illegible] verbum: verbum erat apud Deum: Deus erat verbum* (non illud decreti communis FIAT sed) *per [illegible] omnia sunt facta.* Id *Paulus* explicat Coloss. 1. 15. *Qui est imago Dei inuisibilis, & primogenitus omnis [illegible] ura: quoniam in ipso condita sunt vniuersa: omnia in ipso & per ipsum creata sunt: omnia in ipso con-* [illegible] Ebr. 1. ℣. 2. *Deus per filium condidit secula.* Psalm. 33. 6. *Verbo Domini cæli firmati sunt. & spiritu o- [illegible] omnis exercitus eorum.* Prouerb. 8. [illegible] 28. *Sapientia cum Deo creatore fuit, & in ea creata sunt o-* [illegible] Psal. 1[illegible] 4. 4. Hæc Sapientia hominem quoque creauit cum præcessisset Dec[illegible] m com- [illegible] Fa[illegible] minem, &c. Hæc *Hartmanne*: Canonicæ literæ nos diserte docent, vt non sit [illegible] phantasticis tuis, & magicæ stultitiæ similibus fictionibus. Videris tibi animaduer[illegible] re vesti- [illegible] quoddam *Ruah Elohim* incubantis aquis, totamque molem agitantis. Hæc tu partim m[illegible] ga- [illegible], partim poetice [illegible] di[illegible] tationem Platonici Virgilij.

[illegible] considerare debuisti etiam suspicionem Magiæ, quia sanctu[illegible] D[illegible] homi[illegible] an[illegible] [illegible] Magicas Cabalisticas assumit[illegible] vitandam fuisse a prof[illegible] eræ pietati. Abuti [illegible] *Ruah Elohim Thrasybulus* ille in suo *amphitheatro* vbi sc[illegible] ibit Hebr[illegible] literis (nosti Magos h[illegible] es c[illegible] ferre ad effecta magica) *Ruah Elohim mediantibus Schamajim*, quasi Dei Spiritus [illegible] condi[illegible] erit aquis mediantibus, cum scriptura dicat latum fuisse super aquis Spiritum Domini [illegible] t aquila volat alis extensis super pullis suis, & nos videmus hodieque aerem super aquis (quæ [illegible] totum glo[illegible] um [illegible] edium tenebrosum ambibant) ferri. Tabula VII. vniu[illegible] Hal[illegible] globus magi- [illegible] inscriptum ha[illegible] alios cum Hermaphrodito, capite corui, & cauda pauonis [illegible] unus est teneb[illegible] chaos, cuius ambitus exhibet scripturam, Rhuah Elohim [illegible] at [illegible] quis ([illegible]) Item a[illegible] nistra hermaphroditi habentur hæc verba: Matrix siue vterus mun- [illegible] in quo *Ruah Elohim* (cœli medio) *conceptus corpusque factus est*, &c. Aut Spiritus Sanctus, [illegible] intelligitur in *Mose*, potestque aer [illegible] Spir. S. sensu mystico exponi. Neutri conuenit ex [illegible] per [illegible], quasi vnum esset princip[illegible] FORMA, incubans materiæ primæ ex aqua & ter- [illegible] ter. Sed nec *Spiritus ille in vtero magni mundi conceptus est*. Ni[illegible] il vides nisi delira[illegible] enta, & [illegible] m diuinorum deprauationes. Hac [illegible] ag[illegible] Caballistica deceptus *Crollius* modu[illegible] desc[illegible] be- [illegible] o Deus omnia condidit? *omnia*, i[illegible] it, *producta sunt ex Nihilo diuino* (quasi Nihilum a- [illegible] nificaret quam nega[illegible] ionem creaturarum, & terminum ad post exis[illegible] [illegible] creat[illegible] [illegible] *[illegible] inuisib[illegible] Cabalistico in aliquid, quod in momento Deus fecit. Nam ex inuisibilibus [illegible] m[illegible] pus omne ex spiritu inuisibi[illegible] & incomprehensibili subsistente producitur:* [illegible], Cabalistica, tenebræ, quæ & ipsæ sunt creatæ,

Phantasia [illegible] [illegible] dictum.

Elohim

[illegible] cosmus [illegible] [illegible] sapit [illegible] Verbum FIAT

Vide Gr. Ma[illegible] [illegible] dominis [illegible] tascat. [illegible]

Spiritus

[illegible] omnia pr[illegible] [illegible] ad vi[illegible] Spiritus Sa[illegible] N[illegible] enim [illegible] ex [illegible] sed tenebræ ipsæ [illegible] Deo tribu[illegible] N[illegible] Deus [illegible] nomen [illegible] habere [illegible] magi[illegible] ab Elohim. [illegible] Crollius [illegible] coad[illegible] magi[illegible] Spiritum Domini porro dicit totam molem agitare. [illegible]

Principio cælum, & te[rr]am, campo[sque li]quentes
Spiritus intus alit, totamque inf[usa] per artus
Mens agitat molem, & magno se corpo[re] mi[s]cet, &c.

Magi [illegible] plicant, vt *Crollius* pag. [illegible] ex Propheta [illegible] *Cornelio* A[grippa] [illegible] agitans molem. *Agrippa* vocat *subiectum omnis mirab[ili]tatis*. *Ens* [illegible] terrarum [illegible] *Avicenna* vocat *animam mundi* diffusam [illegible] rebus, [illegible] *horum & Chaldæorum*. Ab[illegible] cultu ido[illegible] pag. [illegible] *Medicinam vniuersalem* [illegible] *ex incorruptibiliore* [illegible] sub c[illegible] *Anima* [illegible] mundi om[illegible] cœl[illegible] & te[illegible] mundanus, dicit *Suchtenus*, [illegible] duobus Solis, & [illegible] V[illegible] permanans cuncta, omnibus [illegible] *cœlestis* [illegible] *idem cum naturali nostro spiritu*, &c. Alij [illegible] *agatur omnis in orbe spiritus*, spiritum corporeum & corpus spirituale [illegible] bus stellis maxime à sole effluere dicunt, & à Luna [illegible] pinor, vel me tacente, quo modo [illegible] fundantur omnia, & ge[illegible] Spiritus San[cti] non sine atro[illegible] olatione mandat[illegible] mundi, [illegible]

Professorem agis in schola C[hri]sti [illegible]. An non meministi [illegible] *Vbi disputator & sapiens huius seculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam huius* [illegible] *Christiani hominis non debet esse in sapientia humanæ verbo*[illegible] ubi de his [illegible] Spiritu Sancto haurire possumus [illegible] articulo, *sed in osten*[illegible] *non verbis quæ docet humana sapientia, sed quæ Spiritus Sanctus.* Si quis [illegible] *loquatur quasi sermones Dei*. Ie[re]m. 23. 28. qui habet serm[onem] meum [illegible] ver[e]. Nunquid non verba me[a] [illegible] ignis? Dum Magicos serm[illegible] miscetis purissimis Spiritus Sancti oraculis, insidiatur vobis diabo[lus] [illegible] discipuli paulatim in impiam Magiam pertrahamini. Non pote[st] *Pla*[illegible] *metis, Virgilij*, & reliquorum E[thn]icorum doctrina stare cum [illegible] que explicationes conueniunt. *Spiritum mundi* quem vocent Philo[sophi] [illegible] apud Magos nihil nisi *fictitium nomen*. Paulus dicit: *Nos non accepimus sp*[illegible] *ex* [illegible] *est*. O[pp]onitur nimirum spiritus mundi, spiritui ex Deo. D[illegible] dux, [illegible] princeps & spiritus tenebrarum. D[illegible] Lux [illegible] & tenebris? Spiritu mundi magico *Agrippa Crollius* [a]tribunt [illegible] [illegible] 1. Cor. 12. ℣. 6. Num id pie? *Spiritus Domini orbem terrarum* [illegible] *scientiam habet vocis*, inquit autor Sapientiæ Salom[onis] [ca]p. 1. ℣. 7. [illegible] cuius g[loria] plena est omnis terra Esa. 6. 3. Ier[e]m. 23. 24. *Cœlum* [illegible] *dat omnibus vitam, & inspirationem. In ipso viuimus, mouemur*, [illegible] mundi, & [illegible] *Platonis, Aristotelis*, aliorumq[ue] [illegible] Vult *Crollius* [illegible] supersti[ti]one accipi[illegible] [illegible] tuis te iudicabit Deus. Quæ po[illegible] de *medicina* [illegible] mu[illegible] ex omni[illegible] *Ruah Elohim*, [illegible] ille q[illegible] & [illegible] abis. Deinde si e[illegible] *spiritus* [n]*atura creatus cum mundo*, quo [illegible] arto demum [illegible] qui suam naturam habe[illegible] terre[illegible] nequ[illegible] & mineralium. Si [illegible] [illegible] *tamen per omnia manare*. [illegible] *iste omnium* [illegible]

[illegible] aquis primis dicitur Domini spiritus latus, ita & *super sedes aquis tenebrosis agitari spiritum* [illegible] singul[illegible] aiunt.

Verum hoc magis conuenit operationi tertiæ quam primæ, & secundæ quæ sunt ad tertiam præparationes quædam, quanquam si quis sciat abbreuiationem, & multiplicationem, etiam de prima sit verum. Non sunt hæc occulta in literis Sapientum, sed decantatissima. Cur ergo inuoluis tenebris id quod sapientes voluerunt in luce esse? Siccine doces tuos discipulos, & inter [illegible] tuos disputas? Videris tibi animaduertere vestigium *Ruah Elohim*, & videre *internum, inuisibilemque Solem*. Dictio ipsa est mira, & est aliquid concedendum *Enthusiastis* magicis. Alias inuisibilem Solem internum videre arduum fuerit. Melancholici, & maniaci imaginantur sibi videre quod non vident, idque euenit aliquando etiam morbo alio correptis, aut phantastis & e[illegible] brijs, febricitantibusque dormientibus. Nisi in Ecstasi te esse fingeres, mentis oculos tibi affin[illegible] ... sed *non credo tibi vnquam cognitum esse artificium sapientum*. Dum spiritus Domini incu[illegible] quis, omnia adhuc sunt crassis tenebris oppleta. At tu inuisibilem Solem fingis, & vim lu[illegible] [illegible]. Nugaris: *Moses* longe fidelius rem enarrat. Nam tenebris in vnum locum coactis, Deus lucem procreauit, qua in manifestum prodijt id quod in illo fuit hemisphærio, ita vt mutuo [illegible] fierent dies & nox, vespera, & mane. *Sol tunc nec visibilis nec inuisibilis erat*. Ita est in magisterio sapientum. Tenebræ initio occupant totam materiam longo tempore. Inde paulatim procedit lux per colores inconstantes donec appareat vera albedo, fiatq; quasi progressio *à media nocte per horizontem Orientalem ad Meridiem vsque*. Tu florem naturæ tunc vides ridicule. Neque enim adhuc planta est enata. Habes tam acutas nares vt odores fragrantissimos olfacias, cum nulli adhuc sint, & potius *spiritus fœtens* dominetur, vt fieri par est in putrefactione. *Morienus, Ar*[illegible] & alij *aquam fœtentem* vocant. Conficiunt enim magisterium ex *aqua fœtente, Leone viridi*, & *fumo albo. Aqua benedicta ab odore fœtido, qui comparatur odori sepulchrorum est mundanda*. Mirum ergo vnde tibi fragrantia illa principio. Sed & sensu tactus moueris. *Incalescis in solito more*. Sane magisterium sine calore graduato non instituitur. Inde dicunt *spiritum fouere aquas, & fœcundare*. Sed ad sensum, totum opus non ita calet, quin dicatur dominari *humidum & frigidum* vt in putrescentibus, vbi calor insitus est oppressus.

Hartmannus est rudis artificis sapientum, adeo vrùd eruam ex Lebanii scriptis non potuerit discere, saltem literaturam.

Materiam perlatam & crystallinam, item *Mannam cœlestem* vides ante tempus. Neque enim dum *hyems transiit, aut imber abiit*, vt loquuntur. *Perla* sunt liquoris splendidi oitentisque coagulati, seu perfectæ albedinis, vt & crystallina glacies. Hanc antecedit *viriditas* & alij colores instabiles. Tu miraris viriditatem, & exclamas: ô *benedicta viriditas*, lineam nitoirum fingendo viridem vbique radiantem, & gyro circundantem vniuersum. *Thrasybulus in amphitheatro* globum mundanum expressit in cuius centro est *hermaphroditi* imago cum scripturis. Ambitus habet trigonum triplicem, quasi *Irin* quandam cuius medium tenet *Linea viridis Cabalistarum gyrans vniuersum, quod spiritu, anima, & corpore* continetur. Ex hac pictura tu tuam lineam transtulisti, sed re non intellecta. In iride solari color primus internus est *puniceus*, medius *viridis*, vltimus *halurgus citrinus igneus* (nam interdum dilutior est vna parte, altera magis satur, quasi duo colores simul essent) ô *benedicta viriditas*, est in Rosario Philosophorum, *quæ cunctas res generas* Nullum enim vegetabile, & nullus fructus apparet germinando, quin sit ibi viridis color. O Benedicta viriditas in [illegible] tabula super caput corui scripsit Kuorath. Hanc *viriditatem*, quæ dicitur perfectio in ære, per magisterium vult *in aurum Philosophorum verti*. In libello de arte Chymica scriptum est, quosdam dixisse *omnes res esse virides*, quia *viridi esse* vocent *crescere*, & *coalescere*, ita vt viriditas sit N A T V [illegible], quæ & *generandi virtus*, & *anima mundi*. Videntur ista ex Genesi sumta esse, vbi *terra* iubetur *germinare herbam virentem*, &c. Alias aliter de viriditate loquuntur Sapientes, vt cum describunt *Leonem viridem*, qui deuorat Solem, estque pars magisterij apud *Morienum*. De his in syntagmate: Tibi, *Hartmanne* cauenda erat abusio Magica & locutio minime consentanea fidei. Qui sunt isti [illegible] de quibus scribis, ô [illegible] & *tabernaculum cum hominibus*? Itane profanas oracula diuina? Apocal. 21. ℣. 3. de sancta ciuitate, Hierusalem, & Ecclesia gloriosa dicitur: *Ecce tabernaculum Dei*, [illegible] non [illegible], *cum hominibus*. Fatua impietas est magisterio lapidis accommodare ista diuina: ô *Regium immortalitatis pallatium* (quasi lapis ex principia eius Chymica essent incorruptibilia, & exemplum perpetuæ dorationis) ô *sancta Ecclesia Catholica* (quasi magisterium aris compari cum sanctificata merito filij Dei Ecclesia possit) ô *beata Respub*. (quasi & politica hierarchia esset in furnulis Paracelsicis) ô *Domine Dominus noster quam admirabile est nomen tuum*? Quæ verba ad filium Dei in humanitate assumta spectant iuxta omnes Psalmi 8. circumstantias, *Christo* ipso meditante Matth. 21. 16. & *Paulo* Ebr. 2. 6. 7. 8. 1. Cor. 15. 27. Es. 9. 6. *Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis. & vocabitur nomen eius, admirabilis*. Quid commune est mysterio incarnationis filij Dei cum tuis sordidis figmentis?

Perla in magisterio.

Viriditas principium vegetationis. Linea viridis.

Irides colores.

Dei [illegible] mani.

Vide fama[illegible] Rosa crucis, & confessionem vbi [illegible] impietas [illegible] ponitur.

SECTIO XII.

De tertia parte Sancti Sanctorum in qua de *prima materia* agitur ex sententia *Seuerini*, & *Aristotelis* de eadem Physica rabiose exagitatur. Nam in Sancto Sanctorum Paracelsico versantur etiam illa quæ Apocal. cap. 22. ℣. 15. dicuntur esse foris, *vt canes, venefici, impudici, homicidæ, Idololatræ, mendaces*, cum alijs vt & cap. 21. vers. 26. non intrare debeat aliquid immundum, aut abominationem faciens, & mendacium. Ita *Kunrath* in penultima amphitheatri figura ma[illegible] typum proposuit in medio: in ambitu varia monstra calumniantium, & criminantium repræsen-

Impium Sanctum Sanctorum Hartmanni.

repræsentauit, vt in figura seu tabula tertia Effrorum Philosophorum, & Sophistarum [illegible] deamus quid rerum.

[illegible] Sancto Sanctorum Harmmanni [illegible] [illegible]

1. Alloquitur *Hermen.* Id vero impium. Quis te iussit in hagiasterium Dei Eth[illegible] lum magum introducere? Qua licentia hoc es ausus? Sed fortasse tuum hagiasterium [illegible] trium Apocal. 11. ℣. 2. quod dicitur [illegible]. Hæc *gentibus datum est quæ calcabunt sancta[m]* [illegible] *bunt annos 150.* quod videtur factum vsque ad Constantini Magni tempora ab initio deer[illegible] atrium reponis.

[illegible] in Sancto Sanctorum.

2. Fingis postea multa *altaria, Iconas, monumenta, exedras, nomina, Emblemata.* Tute, [illegible] tinisticam amplecteris ista in tuo templo communi feras, nedum in adytis, & Sancto Sanct[orum] In Dei templo vnum altare esse satis est, quia & vnus est Christus. Solenne est Chymicis [illegible] *mo: omnia ad vnum,* iuxta monadis hieroglyphicæ mysterium. Supra tua Paracelsica veritas [illegible] ctum erat contracta, *Thrasybulus* in suo amphitheatro mirabiles habet picturas, possuntque [illegible] gitari infinitæ: sed in Sacrario omnes sunt vnum.

Materia prima.

3. Iam *punctum à quo & ad quod omnia,* proponitur, vocaturque *materia prima.* Omn[ia] emanare perhibentur, & omnia ad eam collineare. Male fingis *Harmanne,* & neque tuam [illegible] respicis, neq; intelligentias, neque diabolos. Hæc neque facta sunt ex materia prima, n[illegible] redigentur. Quid de luce, & cœlo dicemus? Deus in principio non creauit primam mat[eriam] chaos absolutum, sed *cœlum, & terram* quæ erat inanis & aquis tenebrosis tota inuoluta. No[n] relate dici posse concedimus, sed non absolute: Et tibi demonstrandum erit quod cœlum, [illegible] læ, in illo relato chao fuerint vel actu, vel potentia. Nos ex nihilo producta tantisper statuemu[s] nec tu contrarium demonstres. Deus enim, teste *Paulo,* vocauit ea quæ non sunt, [illegible] quam Entia. Machab. 2. cap. 7. ℣. 28. cœlum, terra, & omnia quæ sunt in eis ex *Nihilo* [illegible] creata, [illegible]: ex quibus orbis terrarum fabricatus: Ebr. 11. [illegible] habet: [illegible]. Sapien. [illegible] &c. De hoc autore Plato [illegible] statuendum est, vt conuenit analogiæ fidei. Cæteri primum textus illud *Nihilum* designa[illegible] pellamus *Negatiuum, Crollius* diuinum. Tuum *punctum* si non ex proæresi mentiris, *vis* satis *materiale,* iamque non [illegible], sed bene formatum. Quo modo enim alias vidisses? Re[illegible] nostrum chaos ob tenebras videri non poterat. Sed condonandum tuæ poesi, aut ecstasi, vel [illegible] tius phrenesi hoc est. Putas vidisse iuxta Virgilium in vestibulo inferni, quod non vidisti.

[illegible] materia [illegible] Vide hæresin Hermogenis, Valentinianorum, Sabellii, Marcionis, Manetis, [illegible]

4. Sed adhuc est mirabile illud punctum. Cur? Ponitur enim in medio. Iam er[illegible] non prima materia ex qua omnia. Creatis enim omnibus prima materia est exhausta in [illegible] m & [illegible] ram omnemque exercitum eorum. Num tuæ sapientiæ est separabilis? Neque Physicus [illegible] neque Magus, neque Poëta. Bonum fatuum esse permittendum est.

5. Aliud mirum. Vidisti *omnia ad istud punctum medium tanquam ad centrum collineare.* L[illegible] fuisti, aut acutior serpente Epidaurio. Quis enim hominum *videat omnia* nisi *Hercules* [illegible] rum dico: si omnia ad materiam illam quasi lineis ducta sunt, Materia prima est Ens aliquo [illegible] ctum. An Deus est Materia prima? *Crollius* tuus *Deum centrum omnium* ponit, quanquam au[illegible] credibili. Non enim est centrum peccati, diaboli, mortis & omnium malorum. Nos enim c[onsi]deramus non vt centrum: omnia enim implet: sed vt causam procreantem, & conseruante[m o]mnia quæ facta sunt, vniuersalem, omnipotentem, omniscium, omnipræsentem, æternam.

Punctum Harmanni [illegible]

6. Sed perge: Illud tuum *punctum* (non Mathematicum sed Physicum) *est materia pr[ima]* Quænam? Omniumue prima [illegible], an in quouis genere prima? *Philosophorum* dicis. Obsc[ure] nimium. Quorum? Num gentilium [illegible], vt *Platonis,* & similium, quam etiam poëtæ Hesio[dus] Ouidius, &c. amplectuntur? Sunt *Philosophi magni magisterij* qui *tractant materiam primam* [*la*]*pides* ex metallis, seu mercurio, sale & sulphure astipulantibus. Hi ex suo opusculo collegu[nt] mundi creatione; sed non primordialiter. Nam ab *aqueo chao* incipiunt, in quo singula fic[illegible] fuisse vt in Mercurio, vel sal in vrina, tartarum in vino, &c. Oportet te exactius determinare [illegible] materiam primam. Adiuuet te tuus *Hermes,* si potest. Verum hic non potest transilire aq[uas] & si profunde cogitare velit ad *Timæi Locrensis & Democriti, Hesiodique* atomos peruenerit, qu[illegible] nunquam permiseris. Describe ergo tuis verbis.

Materia 1. Harmanni.

7. *Materia prima est quam creator admirando decreto in rudem olim massam imposuit.* [illegible] rei? Massa præsupponitur Rudis. In hanc, tanquam subiectum, creator imposuit ma[illegible] mam. Est ergo rudis, indigestaque moles, chaos siue Poëticum, siue Theologicum [illegible] compositum ex prima materia, & rudi. An massa est materialis caussa, materia prima fo[illegible] Satin' Sanus es? Quis tibi siue Philosophorum, siue Theologorum hoc concesserit? Prima [illegible] materia sic erit forma quædam, aut virtus, aut qualitas? vel dic tu quid nam sit? Nihil e[illegible] rudi massa: sed aliquid diuersum ab ea. Iam inuenimus in prima materia, etiam fictitia, nihil n[isi] priuationem, & meram potentiam passiuam, seu omnium naturalium in sublunari globo forma[rum] tum susceptiuitatem quandam, vt sit quiddam pandoches, & panspermia potentialis. Num [illegible] prima tua materia est priuatio, & potentia talis?

8. Id quod creator coniunxit chao Theologico, hoc est, ex terra & aquis confusæ [ma]teriæ tenebræ erat, vacuitas erat, & inanitas: à Tohu vabohu. Erat autem id iam corpus, & [ea]dem eiusmodi vt partim aqua, partim terra non diceretur tantum, sed & esset, quo differt [ma]teria prima gentilium philosophorum: conuenire autem creditur cum semine anima[illegible] po[tis]simum microcosmi hominis, cui postea assimilatur materia p[illegible]

Nonne ficut lac mulsisti me, inquit *Iobus*. Lac confusus quidam liquor est ex pinguedine oleosa, quæ sulphuri comparatur, & caseo terrestri, qui elemento terræ, in quo tamen est terra virgo: tandemque sero cui sal inest, atque ita symbolum duorum principiorum cum aquositate elementari. Theologi nonnulli arbitrantur non sic se habuisse materiam mundi, sed terram sub aquis iam coagulatam, vt in diluuio, iacuisse, & quia tenebræ dicuntur fuisse super faciem abyssi, spiritu aquis incumbente, qui literali sensu fuerit aer, commune tenebrarum cum aqua subiectum, hinc concludunt tria ista Elementa & formæ aliquod rudimentum habuisse, & loca sua seruasse. Est sane difficilis huius materiæ explicatio. Nam & cœli aliquod rudimentum putant concludi posse ex verbis: *In principio creauit Deus cœlum & terram.* Verum alijs conuenientius scripto videtur, si per *Hasschamaijm* intelligamus AQVAS. Sequitur enim statim vtriusque creati corporis descriptio, imo triplicis. *Terra enim erat inanis: Spiritus super aquis, & tenebræ in vtrisque.* Ita Deus in Iobo cap. 38. *Vbi eras quando ponebam fundamenta terræ: Quis conclusit ostiis mare quando erumpebat quasi de vulua procedens: cum ponerem nubem vestimentum eius* (nebulosum aerem) *& caligine illud inuoluerem* (tenebræ erant super faciem abyssi) Hoc est opus principij, seu primi diei, quo & lux est condita. Creditur autem ex nubiloso, seu nebuloso aere illo etiam *firmamentum* factum esse; vnde postea totum illud quod est à globo medio vsque ad aquas superiores *cœlum* dicitur propter cognationem. Sic Deus comprehendisset & secundi diei creationem. Versu decimo, & vnd. cimo est opus diei tertij discretionis scilicet terræ, & aquarum, &c. Ex dictis itaque aliquo modo patet cuiusmodi fuerit *Theologicum Chaos*, nempe neque poeticum, neque magicum Hermetis, sed diuinæ voluntatis, idque partibus nonnihil formatum, & distinctum, sed omnia rudites. *Oue* id comparare solent, quanquam claudicante exemplo. Iob cap. 10. vers. 10. Chaos Theologicum.

Pone iam illam *rudem mundi Orientis massam.* Quid erit illud quod tu dicis *admirando de reto à creatore incomprehensibilis sapientia in eam impositum fuisse? Punctum*, respondes, seu prima materia. Falleris inquam, & tuus *Hermes* à veritate aberrat. Prima materia non imponitur rudi massæ; sed vel hæc ipsa est prima materia, vel facta ex prima materia, quæ cogitari, vti & à Paracelsistis cogitatur, sed non dari. Fuit enim nihil negatiuum respectu creaturarum. Id quod Deus in eam rudem massam posuit partim colligimus ex *Tohu vabohu*, seu inanitate & tenebris, partim ex distinctarum rerum vocabulis. Facta sunt simul loca, quæ ante non erant, licet Platonici fingant, & tuus *Seuerinus* talia commisceatur elementa prima, cum locatis. Locata autem oportet iam aliquid perfectionis habere: Est enim *perfectio cuiusque in loco proprio, qui est locus forma:* sed quod rude est respectu sequentis absolutionis. Naturam & potentiam aliqui iam tunc simul creatam volunt. Sed distincte pronunciandum est. Genericam, & confusam ponere possumus, seu interminatam; Determinata est posterior cum singula elaborarentur, & ex primis crearentur secunda. Id patet ex aquis, quæ prius simul erant, & ambibant terram vndiquaque, sed postea separabantur, & quasi naturam secundariam accipiebant. Qui *informia* omnia fuisse putant, quanquam nomina diuersa proferantur quasi nō iam existentium, sed post emergentium; potentiam materialiter, quæ passiua dicitur, & cum priuatione coniuncta est, statuunt. Sed ea non fuit generationis, seu ad generationem procliuitas, & dispositio quædam, quasi si calor externus affuisset potuissent ex potentia aquæ pisces, & plantæ nasci, ex terra animalia, vegetabilia, mineralia: sed potentia respectu creationis, vt non sponte, sed per omnipotens Dei verbum postea inde extiterint determinatæ species, quarum natura prius non erat. Quæ ergo generationi, & corruptioni, seu omnino mutationi fuerunt subiectæ, ijs seminea, & propagatrix quædam potestas est indita, sic vt locum suum haberent in medio mundo vbi sunt Elementa tanquam loca, & matrices, seu conceptacula mistorum, quæ ex communi materia superiorum, & inferiorum sunt creata. Sed & ipsa Elementa medij mundi inter se sunt transmutabilia, & quæ per generationem existunt partim constantia sunt, partim inconstantia, & vel rationem determinatam in vniuoco semine habent, vel interminatam, imperfectamque in æquiuoco. Postquam sic natura, & naturalia sunt procreata, Philosophi ad sua magisteria ante perficienda, assumunt corpora, in quibus vis seminaria perfectionis susceptiuam latitat naturaliter. Neque enim naturam vniuersalem, vel specialem illi possunt producere: *productam autem perficere possunt.* Hanc enim potentiam à Deo acceperunt, quanquam non sine adminiculis naturalibus. Hoc tuus *Hermes* proculdubio voluit dicere, nempe, *Deum condidisse rudes quasdam substantias, illisque indidisse vim seminariam, quæ externis auxiliis ex potentiam actum vocata proficeret in hanc vel illam speciem perfectam.* Eadem natura quoque vocari solet, cuius proprium subiectum præcise non est rude aliquod Elementum, aut elementaris mistura, sed *substantia nobilior Elementis*, vtpote *analoga Elemento stellarum*, quam *spiritum, calorem, & humidum hypostaticum*, seu *primogenium* solemus appellare. Hæc sunt principiorum Chymicorum, & potestatum mirabilium fundamenta. Sed redeamus ad tua. Elementa. Mista. Materia ... pdx. Natura.

9. Materiam primam rudi massæ impositam vocas *communem matrem, fontem vitæ inexhaustum, originem, actionum naturalium generationum, mixtionum, transplantationum*, &c. Voluisti dicere elementari congeriei, quæ pro rudi massa est, insitam esse essentiam quandam ætheræ naturæ proportionatam, ita vt non quidem sit decisio, aut portio ipsius firmamenti, quia contagio elementari obnoxia, veruntamen nobilitate minime ei cedens: Ex hac procedere illas actiones quas dicis. Quo modo vero *communem matrem* vocas? An ignoras cuique speciei determinatam esse naturam? Sed tamen est in eis aliquid commune, & genericum. Genera enim conueniunt: specie differunt, estque inter *Genera* ordo quidam, vt quædam sint *mineralia*, quædam *plantalia*, quædam *animalia*, siue perfecta. Quædam enim ambigunt, vt *Zoophyta.* Cur item dicis eandem materiam (intelligo essentiam. Materiæ enim nota est *ex qua aliquid fit*: tu vero Materia Hermetiana dignitas. Communis mater.

de effi-

de efficiente caussa actionum loqueris, esse originem mixtionum. *Deus ipse se creans* [illegible] *unumquodque*, & vti creatum est, ita postea propagat se, & multiplicat insita virt[illegible] Medici sic disputant de mistione, ac, si cum nascitur vnumquodque, ex diuersis coalet[illegible] ta esse, vt sunt creata, seu actu, seu potentia. Miscentur quidem etiam postea nonnulla [illegible] cursu mistilia, sed imperfectæ, aut æquiuocæ sunt illæ seu misturæ, seu compositiones. A[illegible] in multis imitatur, vt videre est in officinis Pharmacopœorum, Chymicorum, Pistorum [illegible] num videtur obstare. Qui de metallis philosophantur alij quidem mistione ea confici[illegible] *Clauem*; cuius tamen sententiæ non subscribimus: alij ea *sicut pruinam aut niuem consistere* [illegible] cum iam rationem quidem *habeant ad certam, determinatamque naturam. sed cum desit perf*[illegible] *accipiant coagulatione in suis locis*, seu *matricibus mineralium naturalium*: alij materiam *Merc*[illegible] omnibus metallis communem ponunt. In eam dum *sulphur per mineras spe*[illegible] *habitus ober*[illegible] *& comprehenditur, prout comprehenditur, ad quam rem & loca aliaque adminicula multum* [illegible] *ments*, sicut fit etiam in animalibus & plantis spontaneis, ita fieri metallum sentiunt [illegible] situm coagulationem afferente, & fixionem: Alij ex seminio in matricibus existente [illegible] Sed omissis cæteris quæritur, sitne mixtio cum principium formale, quod est cum sp[illegible] re, ab humore prædisposito concipitur, & certi metalli formam Mercuriali materiæ co[illegible] peditet nobis ars ipsa exemplum. Cum massa & farina, & aqua, quibus adduntur aliqua[illegible] & paratur, & fermentum additur, quod ad certam mistura speciem perducatur: Cum Ph[illegible] ex Mercurio seminalem partem eliciunt, & postea addito fermento albo, vel rubeo d[illegible] vt fiat medicina ad album vel rubrum perfectum: Cum *regulum Mercurialem stibij* [illegible] plumbi, vel alterius metalli cuius formæ est capax, calce fœcunda, seu anima: Sunt ne[illegible] *Aristoteles* acutissimus naturæ obseruator in piscibus, cancris, astacis & similibus form[illegible] à mare esse ostendit, qui non materiam generationis conferat, sed aspergginem quandam [illegible] iam, qua oua fœcundata postea per se in animal proficiant. Hic nulla mistio intellig[illegible] losophi *proiectionem* faciunt, & *medicina aurifica*, vel *argentifica* ex mercurialibus im[illegible] rum, argentumque producunt, non fit mistio.

Ideo in suo magisterio matrimonium, seu coniunctionem maris, & fœminæ [illegible] tantum agnoscunt, quam si mistionem voces improprie voces. Materia nostra iam [illegible] Principium perfectionis est à forma vel insita, vt in plantis, vel superuentitia, quamquam [illegible] *bilis* cum sit, sine omni subiecto spiritu, vel humore, vel vtroque esse nequea[illegible] Dicis po[illegible] materiam primam esse etiam *transplantationum originem*. Id Peripatetici facile, & adm[illegible], & [illegible] plicant. Coniunctam enim habet potentiam passiuam, & appetitum variarum [illegible] quas recipiendas est disposita. Sed quomodo hoc euenit in illa materia prima quæ in [illegible] tanquam in subiecto hæret? vim patiatur necesse est. Sponte enim naturæ suæ non in[illegible] tur, quam in id ad quod est determinata. Necesse est ergo fateri in essentia illa, quæ [illegible] constat, esse potentiam quandam passiuam hoc est priuationem Aristotelicam, per [illegible] pria natura dimoueri possit, & in aliam transplantari ab aliquo principio valide imm[illegible] tante volunt imperfecta metalla, & semimetalla nasci; & eodem modo etiam possunt inter se tran[illegible] tari, vt *ex ferro æs, ex argento aurum, ex plumbo nigro plumbum album, ex antimonio & bismutho plumbum vel stannum* fieri, quanquam ista omnia neget imperitissimus naturæ, & rerum *Nicolaus Gui*[illegible] *Lotharingus*.

10. Quod tandem attinet ad cæteras vires quas *tuo puncto*, seu *prima materia* in [illegible] sa tribuis oportet te distinguere. Nam rudis illa massa ex Elementis confecta non est s[illegible] manibus viribus. *Qualitatibus* enim suis pollet. Quocirca dum essentia adhuc est in Elementi[illegible] tum simul agit etiam viribus elementaribus pro Elementorum dominio, vel æqualitate. [illegible] quando essentia separata est, quia non potest exuere contagium omne elementare, adhuc [illegible] *tates elementares* obtinet. Hinc videre est quod olea, & spiritus ignei calefaciant, & penetrent [illegible] terream naturam habeant, mercuriales liquores aqueam. Interim autem quia magna [illegible] parte [illegible] menta sunt segregata, *vires essentiales* antecellunt. Hæc rectius instillasses tuis discipulis.

11. Nisi mihi noti essent mores Paracelsistarum, mirarer tuam audaciam. Tune *Plato*[illegible] diuinum voces, qui fuit præceptor eius quem *Paracelsus* ille *Deus Crollij* appellat *Cacaristotelem*, [illegible] ij Paracelsici *Narraristotelem*? Illum inquam *Platonem* cuius prima materia à tua tantum [illegible] quantum non Ens ab Ente? Illum qui *Elementarias qualitates*, & *Elementa* tantopere com[illegible] dat? Quis te non rideat cum tuis *Ideis? Nominales*, *Reales* te explodunt. Quid sint *vniuersalia*[illegible] *Platonis* iam est decantatissimum. Tu tuam primam materiam inscite, & inepte es[illegible] putas. N[illegible] satis est te dicere, aut aliquem Paracelsicum blateronem scribere? *Ideæ sunt formæ*, quas cum [illegible] *sales* voces, *intellectu esse patet*. Tua res dicitur *Materia*, eaque singularis, [illegible] post [illegible] tion[illegible] elementis oculis aspectabilis: sed & in ipsa rudi massa cum absoluta est, odore, gu[illegible] mum in vegetabilibus perceptibilis. Agnosces tuam ruditatem, & *stertoreos tuos spiritus*, [illegible] ne es pertusus, comprimes.

12. Iam de parte inuectiua, & comina tui Sanctuarij. Quæris vbi illa [illegible] *Pe*[illegible] cantatiss. *materia* delitescat: Si adesset *Plato*, aut *Aristoteles* responderet idem quod de *menstruates* aliis formalitatibus. *Oculos habes quibus videre possis materiam vltimam, quibus primam videas,* [illegible] *mentes, non habes.* Mirum si tuam materiam vides, non autem Peripateticam, q[illegible] si videre posses, non esset vniuersale transmutationum subiectum, nec prima. Tu Ty[illegible] [illegible] professo [illegible] subumi *Aristotelis* materiam primam [illegible] saltem mente [illegible] [illegible] enim sit *Mathematicus*, *quis in cœlo puncta, & sphæras, & circulos &* [illegible]

Ex Elementis. Physicorum. Metallorum generatio. Mistio. Matrimonium in Lapide. Materia transplantationum. Transmutatio mineralium. Materia elementorum. In essentiis sunt elementares qualitates. Platonis elogium contra Paracelsistas. Ideæ sunt formæ: Materia est in potentia. Symbolum Sanctuario Hartmanni. Hartmannus [illegible] à Tyrone.

[illegible]rit [illegible] materi [illegible] pe pati. Adesto ergo. *Domine Mathematice*, cu[illegible] aber d[illegible] [illegible]eaur [illegible] materia? *Vtitur.* Illa tamē nec domus est, nec form[illegible] D[illegible]us pe[illegible] domus e[illegible]. *Ita vero.* Agnoscis ergo aliud esse formam, aliud materia[illegible] *Sciebam.* Id [illegible] au[illegible] etiam [illegible]us. *Fit.* Adeamus naturam. Cum metalla nascuntur, num e[illegible] aliqua sunt [illegible]. Neque tamen illa est m[illegible] quæ id quod sunt per formam suam sunt, & non per [illegible] *ons istud.* Potestne autem id quod [illegible] arte, [illegible] natura factu[illegible] est, in aliud mu[illegible] *Si sit ex genere mutabilium, potest.* Non autem in nihil. Bene, [illegible] na[illegible]ram species. Id quod mu[illegible]tationem e[illegible] tinet, quodnam est, materia, an forma? *Subiectum commune, quod materiam dicimus.* R[illegible] num materia domus, vel nauis, destructa forma potest fieri stabulum, equile, [illegible] Rota, currus, &c. Varias enim formas suscipit si materia fuit lignea. Sic metall[illegible] com[illegible] Merc[illegible]us modo *plumbum*, fit, modo *stannum, æs, aurum, argentum, ferrum:* limo[illegible] [illegible]lum [illegible] corrumpi potest, sed in materiam simpliciter, vt calcem, cinerem, terram [illegible], &c. Nullibi tamen in nihil desinit, sed semper manet aliquid. *Ista omnia [illegible]cor.* [illegible] inor primam materiam in quolibet genere mutabilium. Sicut autem con[illegible]derationem [illegible] in speciebus, ita fac[illegible] in generibus. Omnia genera rerum mutabilium [illegible] omnibus separa formas à materiis, vt nihil formarum remaneat, neque tamen fiat [illegible]. An ne tunc quidem agnoscis materiam omnium generabilium primam? *Logicam materiam intelligis*, [illegible] sola mente perceptibilem. *Ego vero velim existentem oculis videre.* Non pot[illegible], [illegible] Deus [illegible]. Logica illa quidem est exemplum: per se vero [illegible] [illegible]sica est. Dic [illegible] si fuisses in principio creationis cum nondum lux esset. (supponatur autem tale chaos, qua[illegible] sine omni forma actu, quod sit potentia quidem omnia corpora creanda, actu vero rudis, indigestaque moles) num vidisses? *Non equidem.* Ita & hic senti. Nosti autem materiata dici omnia mundana cor[illegible] [illegible] non posse nisi communitate materiæ cohæreant. Abstrahe ab omnibus Ideas [illegible]. Num aliquid restabit, an nihil? *Aliquid sane.* Naturaliter enim vt nihil fit ex [illegible] nihil in recidere potest. Credo te iam intellexisse Materiam primam Physicam [illegible] aliquid, [illegible] quam per se sentiri actu non possit. Sentitur enim per receptas formas [illegible], virtu[illegible] [illegible]terioribus profluentes. Tu perge

Putabam [illegible]us, me *versi pellem aliquem proteum, libidinosam Thaidem*, aut *aliquod informe monstrum visurum.* Erras inquam. Qui tibi [illegible] descripsi materiam primam, ignorauit totam [illegible] [illegible] est [illegible] forma: Veruntamen per abiectiones for[illegible]rum in mutabilibus, [illegible] no[illegible] nihilum abeunt, intelligitur. Notusne tibi est *Morpheus* ille somniorum in phantasi[illegible] [illegible]um figurator? Notus quidem. In omnia rerum miracula is vertit phantasmata, & non [illegible] in nihilum inducit species, sed aliam ex alia fingit, & tamen omnes sunt phantasiæ, seu [illegible]. Si[illegible] se habet intellectus passiuus, qui cum non sit nihil, potest tamen omnia per phantasi[illegible]. Sic oculus nullius est colorum, & tamen omnium est capax. *Pluto* [illegible]erum, [illegible] [illegible] dit, figuratque varie vt intelligas aliud esse materiam, aliud formam non tantum in [illegible], sed & vi[illegible] *Proteum* si vidisses, sub aliqua forma vidisses semper: quanquam diuer[illegible] [illegible] coactus fuisses fateri aliud esse formas assumtas, aliud assumentem. Si *Tritemium Abbatem, Simonem Magum*, [illegible] *thonem Bohemum*, & similes vidisses in varia se transmutantes, aliud ho[illegible] [illegible], aliud assum[illegible] form[illegible] esse coniecisses. Ita veteres dixerunt *generationem esse formæ assumtionem, corruptionem vero abiectionem*, quæ tamen verba sunt recte explicanda. *Thrasybulus* tuus [illegible] globo tenebroso non omisit. *Tha[illegible]* comparas materiam, impudice compa[illegible] [illegible]lateriæ enim potentia cum appetitus [illegible]ocatur non statim *Thaidem* impuram designa[illegible] Di[illegible] [illegible] enim quæd[illegible] [illegible] & receptiuitas naturalis, nō principium actiuum. *Informe* vero *monstrum* qu[illegible] p[illegible] idere p[illegible] [illegible] m[illegible] ntis non eras cum ista scriberes. Quicquid enim vid[illegible]tur, per form[illegible] seu speciem visib[illegible] videtur, nec vllus Philosophus tibi talem materiam promisit, cum [illegible] creator talem non condiderit, sed formæ inseparabiliter consociauerit. Tu eam primam n[illegible] [illegible], quæ monstrum potius est quam aliquid naturale. Aristo. in 1. de part. an. 5. Nul[illegible] [illegible] in qua non mirandum aliquid inditum habeatur. & ne hîc quidem loco di[illegible] desun[illegible] [illegible] cap. 1. Ratio boni & pulchri naturæ operibus potius [illegible] [illegible] coniuncta.

Quam materiæ descriptionem ex diuersis repetis, & exagitas, si calumniam, & [illegible] [illegible]cam tuam, censoriamque malitiam seponeres, in meliorem partem candide posses explicare [illegible] nigrities [illegible]ulorum, & fumorum Paracelsicorum mentem tuam sic occupauit, vt neque [illegible] quid candidi, neque lingua enunciare possit. [illegible] in se est: sed propter indiuul[illegible]m [illegible] nunquam est sine forma, & in cœlestibus quidem id patet numero, in mutabili[illegible] [illegible] materia est prima omnium, nec potest cum forma confundi itidem [illegible] per [illegible]. Sal[illegible] *Dialecticam* tuam *melius disce*: Ita [illegible] est, sicut & chaos Theologicum [illegible] uolutum: [illegible] sensibilibus actu formis destituta. [illegible] enim sunt quædam for[illegible] [illegible] uni accidentales, a substantiis dependentes. Dum [illegible] (secundum priuationis po[illegible] [illegible] dicitur etiam est [illegible] Tu materia prima si est aspectabilis, formata, & qua[illegible] [illegible] materia prima non est. Quid autem quæso fabulatur [illegible]uus *Crolius* *Seuerinus* & [illegible] de [illegible] *seminibus, tincturisque* potentialibus Elementorum? Tu ne ill[illegible] astram tu[illegible] Enthusi[illegible] [illegible] Pone superbum conlemtum, homo fatue, & non irridebis sapientiam vete[illegible] [illegible] nima quidem parte es comparandus. Dicis porro *eum [illegible] sum omnem subter[illegible]fugere*. Ne[illegible] h[illegible] [illegible] tu primam tuam materiam consideres, qua[illegible] [illegible]ria est & non [illegible] M[illegible]curius, sal, [illegible]hur, [illegible] aqua, vel mistura horum, an non cogens [illegible] dicere M[illegible]tra [illegible] *autem sensibile* in mercurio Philosophorum qua eius materia e[illegible] nō qu[illegible] hoc aliq[illegible]d. Vi[illegible]

Lucretius lib. 1. v. 150.

Libidinosa [illegible] [illegible] tertio prima lasciua [illegible]tatio.

Harmanni sceptrum [illegible] refer summarum Philosophorum quam Ludio quidam rubicundus.

Ex incorporeis, & insensibilibus [illegible] corpora statuunt. Ma[illegible] Par[illegible] [illegible]. Si [illegible] es [illegible] monstrum, nec prima materia est. An materia [illegible] sensibilis [illegible] [illegible].

eris. [illegible] prima [illegible] non po[illegible] percipi. [illegible] liud autem [illegible] cognosc[illegible] te. [illegible] *iudicij partem* [illegible] do? Quia *[illegible] analogia, & ne vix quidem [illegible] perceptibilis.* [illegible] te R[illegible] ad[illegible], vt mirum [illegible] de[illegible] gradu [illegible] *Materiæ primæ notionem* [illegible] *iudicij, sed inte[illegible] simplicium conceptuum in Dialectica inuentrice.* [illegible] nihil [illegible] negate [illegible] uand [illegible] dem, vt, cum sua definition [illegible] *ex analogia d[illegible] p* [illegible] Aristot. in 1. Phys. tex. 69. [illegible] rat ære ad statuam, & ligno ad [illegible], [illegible] ligant [illegible] num [illegible] ro, & lectum iam formam in mat[illegible] habe[illegible]. An[illegible] itaqu[illegible] r, & per se non cognoscibi[illegible]s, sed ex comparati[illegible]ne cum materia c[illegible]. [illegible] id quod futurum est ex ea [illegible] sed [illegible] habet [illegible] quanqu[illegible] aliam formam ita coniiciend[illegible] a vin[illegible]. Arist[illegible] est subiectum vniuscuiusque ex quo [illegible] quod inest [illegible] quod vltima sui corruptione abit. Diff[illegible] tia tantum [illegible] hoc [illegible] quod [illegible] tra relationem aliam habeat formam: *prima* [illegible] ero [illegible] sine forma [illegible] informis sit concipienda. Hic *conceptus est primus*, & in Phys[illegible] ca, & Metaphysica generalissimus euadit, vtpote non in Phy[illegible] tantum, [illegible] ti que, imo & ficti[illegible] locum habens. Non tibi debet *Analogia* [illegible] *[illegible] cus audire cupis.* Quid enim [illegible]tatius est in magno [illegible], & essent[illegible] parationes [illegible] analogia? Ita *Aristoteles* [illegible] entiale subiec[illegible] in facul[illegible] dixit [illegible] ne vix quide[illegible] potes perciper[illegible] at[illegible] am primam ex an[illegible]logia, fatuus es. [illegible] facit in sacrario Hermetis? *Perhibetur* [illegible] quis, *esse tenuissima, pene que nullius* [illegible] *veritatis.* Iubeo te iterum ponere venenum calumn[illegible], liuoris, & stultitiæ. Q[illegible] spiciunt comparationem cum forma, quæ [illegible] substantia dicitur, & [illegible] qui terminus vsurpatur & in fieri. Itaq; recte dicitur *non Ens*, seu vt tu [illegible] *tu*: Et tamen est aliquo *tenus modo*. Quocirca etiam definiri potest. [illegible] materiam; & formam, seu differentiam specificam comple[illegible]itur. Hæc [illegible] quoque materiæ primæ insint, tu maliciose, & per calumniam, seu men[illegible] scribis. Si enim est aliqua [illegible], & [illegible] consonant, quæ si ante d[illegible] ge: *Dicitur pura puta potentia.* De ratione hoc di[illegible]tum est. Si vnam ratio[illegible] nem in Dialectica quoque, ratio eius est, *posse ex ea aliquid fieri.* Interi[illegible] *Disce* homo fatue *Dialecticam*, & non vituperabis materiam primam [illegible] quoque materia, qua est materia, vt metallica, iuxta rationem est pu[illegible] lum? Nonne? Interim aliam habet formam. De prima vero omn[illegible] end[illegible] omnes, vt nihil in eius ratione relinquatur quam posse omnes reci[illegible] e[illegible] ctum est hic se habere intellectum, & sensuum organa. *Est primum g*[illegible] Generationem intellige naturalem, non creationem: & intellige per[illegible] [illegible]implex; est sec[illegible]ndum quid. Vt se habet Generatio [illegible], ita generatio [illegible] do [illegible] priuatione caloris) aliquid incalescit quod ad hoc fuit dispositum, id [illegible] ius, harumque qualitatum dicitur. Cum aliquid fit ex *Non ente, & in En*[illegible] per se primum est pars essentialis: comparate vero [illegible] dicitur, q[illegible] mæ expulsæ succ[illegible]dit continue posterior determinata. Motum fieri necess[illegible] *bilis qua mobile a mouente profectus, tendens in contrarium.* Motus intel[illegible] omne quod est aut substantia sit, aut accidens, [illegible] quoque [illegible] quibus correlatum [illegible] subiectum. Mirum est [illegible] pol[illegible] [illegible]ementum primum vacuum ex quo [illegible] prodeant. D[illegible] *Infinito*, [illegible] Hac enim in parte corrigimus *Aristotelis* æternitat[illegible] & *Plato* [illegible] it p[illegible] [illegible] ari potest. Neque enim referri debet ad quantitatem, sed ad numerum [illegible] Quidam etiam *negationem definitionis* intelligunt. De [illegible] [illegible] ot[illegible].

[illegible] on tu *ridicule irrisor ride*, & si placet dormi[illegible], [illegible] som[illegible] *dormi & somnia.* [illegible] n [illegible] miam, quæ te dormiente non [illegible] etur aud[illegible] ac [illegible] sum no[illegible] n. [illegible] *eltrum* voc[illegible] Nempe in [illegible] h[illegible] ut quic[illegible] [illegible] us, i[illegible] iudica[illegible] te c[illegible] g[illegible] t oi[illegible] q[illegible] ant stult[illegible] *imus [illegible] subtilitates.* At tu sine his[illegible] P[illegible] cus, nec Ch[illegible] [illegible] d [illegible] tu [illegible] orcus? Ad an[illegible] es [illegible] ablegand[illegible]. Non so duit illa [illegible] *[illegible] alt ero* x[illegible] c. 1[illegible] & alibi. D[illegible] eris [illegible] sophis viris sapientissimis [illegible] [illegible] chaos es stultitiæ

Peregrinum ignem inferant qui in tuo sacello [illegible] tor em istum adoleut [illegible], [illegible] p[illegible] iore [illegible] dum [illegible] neque tu i[illegible] indi[illegible] Su [illegible] tod [illegible] T[illegible] ctu[illegible] ta thure [illegible] Parac[illegible] [illegible] & [illegible]

[illegible] *nauissimum* [illegible] *aut cerberis ital*[illegible] *riat* [illegible]

[illegible] *Hæc est natura mundi* [illegible] *spiritu* [illegible] *naturam fœcunditat possidet.* Interdu[illegible] di[illegible] *receptaculum* [illegible] *formium specierum.* [illegible] *creaturæ prima receptacula* in duo [illegible] buta [illegible], [illegible] Idem scribit: *Paracelsi principia sunt sal, sulph &* [illegible] *repugnat Aristote[illegible] materia, forma, priuationi, nec* [illegible] *quæ singuli diuer[illegible] creaturarum œconomias scrutantur,* &c. Item: *sunt* [illegible] *percip[illegible] neq[illegible]unt,* &c. Ecce quam multo [illegible]tor vir sit, & melius a[illegible] [illegible] *Hermete* d[illegible]it. *Aristoteles a Platone ab Aristotele* [illegible] [illegible], & [illegible]ritatem dogmatis, id [illegible] abiecissent. [illegible] Sa[illegible]o San[illegible]orum sic latras. Tunc audiente *Scaligero Aristotelem* [illegible] *summum interpretem* impune voces *male feriatum* [illegible] Sch[illegible] tuæ foras quat[illegible] debere.

[illegible]næ. [illegible]uam hæc addis *Ens rationis irrationale in Vtopiam, & Ge-* [illegible] [illegible]em quam nihil putas. Materiam sane [illegible] agnoscunt [illegible] & non enti[illegible] neq[illegible] Vtopiam, [illegible] [illegible] essentialium digna [illegible] Non est [illegible] [illegible]dam [illegible]a. Inde vero ad [illegible] [illegible] videtur nomen ad [illegible]ogicam, eruenisse, [illegible] arte fa[illegible] ad [illegible]ica non est [illegible] [illegible]nis vnius. [illegible] us corporibus [illegible], quibus illa [illegible] Tu te i[illegible] [illegible]rodis tanto in rem, quæ tibi [illegible], [illegible] ad diabolum [illegible] Non quidem agnoscunt homines Sapientes [illegible] tuam Di[illegible] [illegible] tamen mittatur ad Gehennam: Non [illegible] nihil: Imo inueniet [illegible]orphei[illegible], & caue ne [illegible] ipsum quoque.

[illegible]tari: *Mosis materia hanc plane extra naturæ limites proscribit.* [illegible]am concludendum est in Phy[illegible] habere [illegible]. Sed [illegible] infernum releganda est, & [illegible] quoque [illegible] natura [illegible] frigore, diabolis, & impiis homi[illegible], quibus aliq[illegible] [illegible]ibetur. *Petrus Ramus* in Physica [illegible] ulit propter generalitatem. Tran[illegible] [illegible]gicam non allegauit ad diabolum in infernum. [illegible] ne autem est tu[illegible] [illegible]. *Materia Mosis Physicam philosophorum includit.* Cum inciperent esse D[illegible] [illegible] res materiatæ, cœlum, terra, aer, aqua, non existebant [illegible] essenti[illegible] [illegible] form[illegible]. Quomodo enim alias potuisset esse aqua, & [illegible] informi[illegible] ob [illegible], & [illegible] is efformationis, seu exornationis [illegible] fal[illegible] [illegible], quarum cuique per se sua materia vltima fuit, vt aquæ aquea, terræ terrea, aeri ae[illegible] Verum [illegible] genere conuenirent, materia communicabant, [illegible] vt facile quis tunc [illegible] esse aliquam in ipsis primam inseparabilem, quod & potentia com[illegible] ita non [illegible] ditæ sunt vniuersæ cum ante non essent, sed [illegible] omnes sic a[illegible] [illegible] si Deus volet, vt & redibunt omnia in qu[illegible] os per [illegible]

[illegible] generales potentiæ ostendunt generalitatem materiæ quæ nul[illegible] Deterge [illegible] [illegible], & malitiæ nebulas. Videbis in *Mosis chao* [illegible]am: Vide [illegible] [illegible]dem, quæ porro materia est facta ali[illegible], vt hominis corpori [illegible] [illegible]nis [illegible], aqua aquatilibus, &c. *Cum aliquid corrumpitur per ignem aut aliud exit* [illegible] aqua corrumpitur, ex ea fit aer) *aut materia.* (vt cum comburuntur ligna, & alia [illegible] [illegible] crameaer, vel aliud elementum, Item cinis, calx, tandemque vitrum [illegible] [illegible]teria Mosis? Cum to[illegible] agrabit mundus in quid [illegible]bunt corpora [illegible] [illegible] *resolutione erat primum compositione.* Chymici cu[illegible] ad [illegible] Sed non est consequens ex his constitisse actu *Mosis* mate[illegible]m, & in ea [illegible] re- [illegible] tamen ea. Quæ sunt corpora ex aliquo, non dico creata, sed c[illegible]n- [illegible]iones genericas habent, quæ non formæ, sed materiæ competunt, [illegible] in communem primam, etsi nunquam actu [illegible] sine forma, siue [illegible], [illegible] particularibus aquæ, terræ, &c. *Vnus erat toto naturæ vultus in orbe,* *quem dixere chaos, rudis indigestaque moles,* inquit Ouidius. Multi sunt qui sic fuisse existimant. [illegible] [illegible]m quoque materiam concipimus: Sique illa forma est omnium [illegible] [illegible]tom[illegible]um prima quanquam neutra per se sola, cum nunqu[illegible] [illegible] Habes primam materiam Aristotelis. Tu vide vt nobis [illegible] tua pri[illegible] [illegible]entas.

Nostra vero (inquit porro tuus calumniator Hermes) *est verum, & essentiale subiectum,* [illegible] *sidens elargiens, & conseruans non abstr[illegible] tum quid.* Ridicu[illegible] materia. Demon[illegible] [illegible]an[illegible] Tuus *Hermes* cum [illegible], [illegible]brius erat, aut in Vtopia, vel Gehen[illegible] Si materia prima vera [illegible], quam *Mosis* narratio monstrat, tuam neces[illegible] [illegible] *formas omnes actu contine*[illegible] & si continuisset, quid opus erat fo[illegible] [illegible] quæ prius non erant? *Deus enim vocabat ea quæ Non e-* [illegible] aut [illegible] ut herbam, a[illegible] cem monstrasses?

Prima Scaliger. [illegible]

[illegible] Aristot. ab [illegible]

Mor. [illegible] Gehennam relegata.

Elementa Hartmanni [illegible] Aristot. Materiam [illegible]

[illegible] Mosis.

O[illegible] habent [illegible] hoc [illegible]

Ridicula materia Hart[illegible]

… materia … omnium formarum … tu … non ex … tuus es … nusquam … nior quinque millibus … Talis … lautassent. Item quia generatio … creatio … asseritur, is ex materia in qua fuisset … p … rep … animata, sed & iam hom … , & … perderet, &c. Ad coruoscum ista tua …

21. *Tua materia prima est verum & essentiale subiectum.* Video … Si vis tibi credi, monstra, id quod posse te consequens est … monstrare, neque tamen es … , neque … cum omnibus tuis … ee, & deceptore falsoque doctore es habendus.

22. *Si est Essentiale subiectum omnium formarum actu, vtaue est, an …* … nam esse si infinitas formas habet actu. Tot … numero … multiplici … forma … merus depend … *Si vna est omnium, necesse est actu vnicam tantum formam habere* … est prima … sibilis esse, & inuisibile … tantum accidentarium discrim … Deinde cum corrumpuntur ea quæ sunt in genere … tabilia … ne … bet fieri in … primam sub communi forma. … ergo … fluunt in illam materiam? Quod corrumpitur, non desinet … quod fuit … sed … tur, & in locum chaus reuertetur. Quam facile in *Metempsychosin Pythagoricam*, saltem *Platonicam* stabilirem? Ludio es, & irrisor habens nasum Rhinocerotis. … sim. *Tua materia prima est vas quoddam, seu locus & receptaculum.* Nonne? An si … corpus hominis … ius diuersa membra similaria, & dissimilaria suis formis … totum … us tantum est formæ vnius? Materia tua prima vnicu habebit … formarum complexio, & … eis constitutio. Sed quia essentiale subi… de essentia rei. *Paracelsia tua est pura puta stultitia.*

23. Tua *materia prima* non tantum actu possidet *omnium rerum* … tur, & *conseruat* Mira materia. Ergone tu adhuc es in materia prima … Nam informis & rudis adeo es, vt adhuc in ea iacere possis dici. Ha… co… eruatque omne. Largitur etiam omnes: cui, aut quibus rebus … Num … lares materiæ separatæ, quæ cum sunt informandæ, accedant ad fores tuæ … emendicent formas? *Nascitur res*, inquies, *materia tenus.* Formas accip… quod aliqui cœlum dixerunt. Id enim locum formarum appellarunt. At … præ… ere necesse est, eamque non solam esse, sed semper cum aliqua … priuatione tollitur continuato motu absque interuallo statim succedent … atque ideo necesse est vt ex imperfecto id quod nascitur ad perfectum … substantiam, seu formam in materia, quæ quatenus est materia, non … res corrumpitur, forma & actus præsens perit, materia communis … m. Quas vltimas materias vocamus, eæ desinunt esse vltimæ, … sed ratio materiæ in communi subiecto manet. Omnino nisi … tium sit tua materia, concipi non potest quomodo nascenti … bus iterum recipiat. Si materia est locus, nihil est de rei essentia. Esse …

24. *Negas esse aliquid abstractum.* Credis fortasse Peripateticos … definire, sicut in *Mathesi* tua tu solitus es abstrahere. Erras nec intelligis … cipi dicitur materia si in … se … pares omnes omnino formas, & id quod … sceptrum omnium, materiam esse cogites. *Non sit materia abstractum quid, sed …*, … quod cum sit formis mutabile, ab eo separare cogitando, non autem re ipsa, … Tua materia est aliquid *concretum cum omnibus actu formis.* Quam mirab… cesse tamen est separari posse formas, & abstrahi, si eas nascentibu… um … cum. Quæ formæ oriuntur, seu iuxta *Paracelsum*, manif… ntur, … fuerunt, in sua quæque materia extiterunt, vnde … corpus, & d… velut si semen habeas tritici, in eo latuit forma … iuxta *Paracelsum.* Itaq… est.

Cum ad … niculis externis in opus vocatur tunc illam materiam in qua est mouet & … mit externos succos per modum alimentationis, itaque … ergit vsque ad vltimam p… Hæc haberent aliquam probabilitatem, q… & ip… nt falsa. Esset enim … nit … esset. Tuus autem modus fieri non potest quin sit abstractum quid, & … nascentium, cum sit promtuarium formarum omnium actu in vnum chaos, … compactarum.

SECTIO XIII.

De quarta parte Sancti Sanctorum Hartmanni, quæ est de … RM …

A… dmiumus materi… m pri… m … *punctum* ph… m … *à quo omnia emanant, &* … *quam ad centrum omnia à peripheria … impossibile à Deo in rudem massam … quod … & … omnium … naturalium … vita … corporis …* …

... *omnes actu possidens* ... Non ... dam ... & ... otens, ... vita, ... Ma... potentia passiua, quæ nota est ma... potestate principali, & non tantum inte... Quid autem *mundus* interim *massa*? Est ... biectum ... A- qui potest esse rudis massa, ... principio non tantum ... teriam & formam coniuncta ... per se ... & conseruation... sit ..., veru... orum. Si ... est ... potest esse pri..., & ... omnes s... ompletur tamen cum tali mate... FORMA. Hæc ...

Forma sphæra volubilis Pythagoræ.) Quæritur *sitne forma illa aliquod Ens reale*, an imaginarium? Reale vero. Qui enim sit vocabilis? Fort... fingendum est volui, cum sit ... Est enim vt arbitror principium primum, quod immobile esse conuenit. Si ... patereturi, idque ab alio, nec esset principium. Quid tu *Hermes*? obmutuisti. De... *sitne separabilis an non*, seu per se extra materiam subsistens, an in materia? Si ..., aut volui potest, per se erit singulare quid. At inquam forma sic esset ... angeli, & spiritus ... Si non est talis spiritus, quam *Intelligentiam* ..., atque ita non assistens, sed informans. Hoc si est, sphæra non ... physica, aut Mathematica, hoc est, ficta. *Hermes* autem debuit ... Sancto Sanctorum demonstrare. Credo fingi cœlum, seu *mundum Idealem &* ... ab æterno in Deo fuisse sicut in mente naupegi forma n...s. Fin... *volubilis* non apparet. Alia quæstio: *Est ne hæc forma eadem cum ... prima materia in rudi massa cui omnes operationes ascribebantur*. Non. At si ab illa ... continet omnes formas, quid attinet de noua verba facere? An in *Sancto* ... m, & temerarium? Præterea in primæ materiæ mass... ndus ..., ... lineæ in omnem ambitum finitum, an infinitum non ... lineas (finitas ergo esse necesse est) omnia commu...cent cum pun... *sphæra noua formali?* An illa non erat sphæra. Imo erat. Qui enim in omnia ea ... *in informi massa Mosis duas sphæras vnam materialem, viuã, fontem vitæ, & omnium* ..., *alteram formalem* quam *Pythagoras* dicitur commentus esse. Ve... *circulo & sphærã* ... *& Luna* ... *sphæra* ... Pierij lib. 39.

... *sphæra* ... *formis* ... *per omnes mundi partes æquabiliter diffusa.* Quid ... spiritus? Ita enim & Platoni ... *Virgilius: principio cœlum ac terras* ... *infusa per artus mens agitat* ..., *& magno se corpore miscet.* ... *Deus* ... *& gubernator* ... *animæque ipsius & omnium quæ sunt in mundo. Ab illis* ... *mundum influxu fertur, & per animam omnium generum, & specierum omnium, per-* ... *quo omnia sunt plena, permistus cunctis cuncta viuificat.* ... *Deus* quidem ... & *Imago Dei. Hyle est* ... natura quam ... quod *Plato* dicit *mundum esse magnum animal, anima & sp...* ... *tributis præditum.* Hanc puto tuam formam ... Id si est, reponet pridem ex scholis Christianorum explosa ... & *Paracelso* infanis.

... illam formam, seu globum quendam accepimus. Qualis sphæra? *Centrum* ... *est vbique* ... *nusquam.* Aut nihil ergo est, aut tantum centrum. ... relatorum vno destructo & alterum perit. Quod ... sphæra. Centrum ... circuli, vel sph... ssentialis. Hæc autem in mundo finito, non po... *sphæra sine peripheria ... centrum, rei creata an non* ... *Hermete* qui *mundi materiam creabilem quidem facit, sed creatam esse neg...* ... creatam ... cum materia sine forma nunquam fit. ... creata est, ... Deum: & si forma est vbique an non & materia? Debet enim esse interior ... Disputa hæc ... Caluinistis.

... an nihil ... ne otiosa? Diuinabo. M... massa, & agebat omnia. ... centru... & ... adesse ... *sphæram illam* ... rum materiale ... quo omnes ...

Anima mundi Hermeti.

De Forma Hartmanniana.

Sphæra ... materialis & formalis ... in ... massa.

Sphæra formalis.

Mundus Hermetis.

Sphæra cuius vbique centrum.

Aliquid ... præter ...

... *Macrob.* ... *Pythag. pag.* ...

[illegible]

[illegible] *Vulcanus* [illegible] uita com[illegible] propriæ [illegible] S[illegible] semen [illegible] sequ[illegible]nt q[illegible] g[illegible]n [illegible] ad E[illegible] Quæ enim n[illegible] in semine ant[illegible] recurrunt. [illegible] us est [illegible] trinsecus accedere, [illegible] onem [illegible] mentoru[illegible] consentane[illegible]m, u[illegible] à stellarum [illegible] dentescere [illegible] c. Quomodo ergo est αὐθορος? N[illegible] [illegible]it. Necesse est vt sit ab alio, & quidem potentia in sem[illegible] ge[illegible] Erit ergo *anima Socratis corpore antiquior*, [illegible] res sit anteq[illegible] De[illegible] lum, [illegible] cation[illegible], & sic anima mundi fabricauit sibi suum corpus [illegible] non Deus erit mundi creator aliter quam animam istam faciendo. Ha[illegible] *Hermetis, Platonis, Democriti Hesiodi*, &c. materia prima, vel chao ipsa sibi [illegible] ne porte ita [illegible] credis? An p[illegible]tius, sicut fit in generatione Microcosmi iuxta *Iohann.* totu[illegible] [illegible] nascitur D[illegible] pr[illegible] enter operante, mundu[illegible] quoque factus [illegible] elaborate, vt & homo ex imperfecto ad perfectionem tendit, cum prius tum in poten[illegible] seminis, & sanguinis. Id enim est [illegible] hic generari, quanq[illegible] ria, ita ibi [illegible] ex m[illegible], vel materia remot[illegible] imæ potentiæ. Si mundus [illegible] ([illegible] ne enim d[illegible] caussa) simul cum ipso est facta, nec prior exist[illegible] u[illegible]. Oporte[illegible] autem te non dicere tantum ista, verum etiam aliquo princ[illegible] *cheus & mechanicus Paracelsi Vulcanus* sunt delirantis somnia. Non [illegible] ita lite[illegible] vt architectus sibi domum, aut hirundo nidum construit, præsertum membra oporteat esse viua, seu in se habere facultatem ad actiones prop[illegible] primum agente anima principio generali per instrumenta communia. An non esse ab arte, v[illegible] externo principio, sed à natura, quæ est insitum, & [illegible] forma fabrica[illegible] corpus artifex aliquis est, non natura. Artifex autem [illegible] um natura opus producere. Tuus *Pythagoras* mira effecit, sed non [illegible] *Magus*, qui statuis motum, & sermonem affinxit, aut qua *Pythagoram* [illegible] Πυθα[illegible] χαῖρε, idque voce [illegible], qualem & tu tibi audiui[illegible]

Viuum naturale ab ar[illegible] creatura procedere non potest, nec ab [illegible] externo principio nec [illegible] compositione.

6. *Forma tua continet in se omnes causas proprias speciei.* Hoc sic in[illegible] materiæ [illegible]ontineri. Vt ergo materia fiat vita, & singularis vltima, [illegible] est. Hoc autem non ab externo motore, qui specificus nō est: sed ab [illegible] generante facit ipsius simile secundum naturam, qui est spiritus, [illegible] ræ. Is spiritus cum [illegible]lore in humore primogenio non est forma neque [illegible] f[illegible] m[illegible]tum generantis à quo effluxit cum potentia motus ad talo[illegible] tu[illegible]ter differere de [illegible]bus nascentibus, & non repræsentare nobis aliqu[illegible] cha[illegible] ce[illegible] oportet. Hic caussas omnes inu[illegible] [illegible]lar[illegible] quibus tu non loqueris: sunt internæ. N[illegible] enim [illegible] h[illegible] causa efficiens simile gignenti. [illegible]

[illegible] omnes, & formas.

Causa.

Materia est [illegible]us genituræ quod augescit liquore proportionali m[illegible] q[illegible] semen: cuius ratio est potentia simile generant[illegible]. *Semen enim* [illegible] obti[illegible]t, qu[illegible] [illegible]men dicitur huius, vel illius simul id est quod est: [illegible] [illegible]uod a[illegible]tequam fieret, non erat. Tu vero iam actu fo[illegible] quam est, seu dum adhuc in fieri est ponis, & [illegible]ul & [illegible] pro[illegible]ris. Mate[illegible]ia esse non potest. Laborabis [illegible] doc[illegible] [illegible]dum [illegible] & sit [illegible]l, & [illegible] contineat o[illegible]n [illegible] pro[illegible]tuis, cum [illegible] r. [illegible]rs generis. Sane form[illegible] [illegible]otur[illegible] gignitu[illegible]. *Generatio* [illegible] *st indiuidui.* [illegible]gnitur [illegible] *lem* si vacat. N[illegible]q, enim puto totum ab [illegible] 4. Gen. an. 3. ita e[illegible] *quod [illegible]enus est: sed magis quod particulare. Hoc n. substantia* (prima) *est.* [illegible] *tamen [illegible] quicquam est, idq substant[illegible]* [illegible] *[illegible] eiusmodi omnium: Mot[illegible] mato[illegible] etiam propria in nepotum* [illegible] *p[illegible] qu[illegible] p[illegible] are [illegible]* & *Socratem*, & [illegible] Id [illegible] quod [illegible] P[illegible]

[illegible]

[illegible] *Adami a [illegible] scientia.* [illegible] *magnitudi* [illegible] *formationes, consensus duratio-* [illegible] *conuenientia effectus* [illegible]. Istud [illegible] philosophari, im [illegible] iam principium [illegible], quam [illegible]. A [illegible] etiam [illegible] allegorica, & parabo[illegible], nec gignunt scientiam, cum omne metaph[illegible] adumbret, non autem per causas scientifice [illegible] dere. Si[illegible] scientiæ terminus vniuoce & p[illegible] simplices notiones, seu conceptus, & [illegible] & [illegible] naturali, atq; inde [illegible] concludit, quomodo artifices idolorum [illegible] ent: hec [illegible], & intellectus com[illegible] esse [illegible] potuit in rudi [illegible] vniuersali [illegible] tione creation[illegible] prior fuit, & [illegible] magno corpore [illegible] in rudi massa [illegible] fabricauit: [illegible] *quercus, cubus, &c erat forma interior, quæ [illegible] ienter omnia digereret, prout suæ natur[illegible] conueniret* [illegible] nasceretur, forma inte[illegible] massam iam instructam suis princip[illegible] odabat, cumq; sciret, se [illegible] attrahere posse, & meridianam lineam vtcunq; oste[illegible] notitiam habebat ferri, & aliorum, [illegible] forte aliquid aliud traheret, & ad hanc naturam [illegible] bat omnia, fiebantq; adaptationes mirabiles. Similiter omnia fiunt postea in naturali pr[illegible] tane? At hoc impossibile est. Et illud ergo, ex quo colligitur. Probo assumtum [illegible] Deus [illegible] creator, & generationem prouidus dispensator: [illegible] statuendi sunt *creatores & [illegible] res plures sub* [illegible] hoc si est, Scripturæ sacræ oracula mul[illegible] erunt corrumpenda, [illegible] illud *ob[illegible]* [illegible] *ia & intelligentia,* de quo *Iob* quærit. Paracelsus in suo [illegible] ne [illegible] dicet, *Intelligentia admirabilis est in formis rerum interiorib.* Iob. 10. [illegible] *Manus* [illegible] *me,* [illegible] h. e. forma interior, siue creata de nouo, siue ex spiritu & anima mundi in fo[illegible] m acc[illegible] mea membra admirabili sua scientia formauit, & sibi [illegible] præparauit [illegible] & pulchritudinem commoda fore. Iob. [illegible] 8. 21. *Sciebas quod nasciturus esses, &* [illegible] *um tuorum noueras?* quæ ex negatiua sententia sunt transmutanda in affirmatam: *Anima* [illegible] *sciebat corpus ex rudi materia sibi esse formandum, idq; secundum omnia adiuncta, vires & effecta* [illegible] *Verbo Domini cæli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis exercitus eorum* [illegible] postea rudem massam suo centro materia [illegible] prædita ei supposuit. Hac [illegible] adaptauit, & in forma mundi formauit. Ps. eod. v. 9. & 148. Ps. v. 5. *Dixit* [illegible] *ta sunt,* h. e. D[illegible] apud *Platonem,* [illegible] orib. diis, præsertim animæ mundi præcepit, vt [illegible], & [illegible] largirentur, quæ ex massa communi sibi corpora componerent, & per omni[illegible] argumento, ad instar *Epimethei,* ita vt cum Deus intueretur ea, dicere pos[illegible] & omni[illegible] tutina, angeliq; clamarent, *Omnia bene fecit.* Si cum [illegible] *in sapientia fe[illegible]* per [illegible] as istas mirabilis scientiæ: v. [illegible] *um suum,* [illegible] informantes, *& creabuntur,* [illegible] trium principiorum hypostaticorum ritu oprim[illegible] b[illegible] apta [illegible] rpora. Ps. 139. *Domine probasti me: intellexisti cogitationes* [illegible] *de longe. tu cognouisti omnia. stupendo modo & mirabiliter factus sum. non est occultatum os meum a te* [illegible] *in* [illegible] *& compositionem meam in inferiorib. terræ,* &c. Hæc non tantum de Deo dicenda sunt [illegible] formas [illegible] omnium scientia in toto homine antequam nas[illegible] Nonne be[illegible] theologa[illegible]? Sed non opus [illegible] mul[illegible]. *Nam non entis nulla sunt ad-iuncta* [illegible] Forma illa [illegible] & vltima perfectione res absoluitur, est NON EN[illegible] esse [illegible] us quam genit[illegible]. Nulla ergo eius sunt adiuncta & effecta; & ex conse[illegible] mendacium, dicit *Hermes in sancto suo sanctorum.* Deinde si istam recipi[illegible] deliramentum de anima, quæ sit corpore antiquior, & omnium [illegible] aduentum in corpus, ita vt *discere nil aliud sit quam reminisci.* Necesse [illegible] te mira[illegible] sibi fabricant corpora, vt *non tantum intellectum habeant, sed* [illegible] *iores quam exter*[illegible] corporeæ, cum illæ facultates sine corpore non sint [illegible] di, tangendi, olfaciendi, imaginandi, memorandi, concoquendi, gen[illegible] absolu[illegible] rabsit, omniaq; externa, omnia animi, corporis & [illegible] præ[illegible] & futura, nunc [illegible] genethliacus astronomus. Quid ergo opus postea d[illegible] docti & scientes nascimur? [illegible] illa forma [illegible] ipsam & poterit dic[illegible] quid [illegible] *Dominum Deum tuu. &c. & proximum,* [illegible] *Ecce in peccatis concepta sum, & in iniquitatibus mea.* Nu[illegible] & modum [illegible] illud *Adam genuit filium ad imagine sua.* Dic *Har*[illegible] & forma interior [illegible] uitatib. concepta & genita [illegible] in corpus [illegible] *adestina[illegible]* forte respond[illegible] *[illegible] damnationem,* tanquam vas iræ [illegible] Deus iustitiam [illegible] exerc[illegible] *unque* [illegible] *ex[illegible] per lunam in semen parentum [illegible] concipi in peccatu,* [illegible] qui [illegible] uer[illegible] opere prodi[illegible] sic nasc[illegible] ita vt p[illegible] tuna [illegible] vi[illegible]

ma

Mira [illegible] catione [illegible] manu.

natiui

[illegible] ad [illegible]
A[illegible] ad [illegible]
tincta [illegible]
ominis eris [illegible] *& * [illegible] *ignis* [illegible]
V[illegible] de fcie[illegible] n [illegible] or [illegible] nondum [illegible]
[illegible] bus. *Hermes Hartmannianus in Sanct[illegible] anctorum colores* [illegible]
[illegible] interio[illegible]. Cum ad *Atrium* pe[illegible] entum eſt pag. [illegible]
formæ informantis aſſc[illegible] b[illegible] ſed *Mercurio*. Is autem erat [illegible] pu[illegible]
[illegible] um e[illegible] *Hartmanne*. Formane incorporea [illegible]
[illegible] iſta Hermetic[illegible]. Nam *Quercetanus* [illegible]
n[illegible] de med. priſc. mat. c. 4. ſpiritibus [illegible] Petræ. c[illegible] ibus
[illegible] m differentias aſſcripſimus, & mercurialibu[illegible] partib[illegible]
[illegible] tes ſaporũ varietatibus arrogauimus. Eodẽ c. pag. [illegible]
[illegible] poribus, & aereis in ſale latentibus proficiſcuntur, p[illegible]
[illegible] tates ex ſpiritibus ſunt petendæ. *Crollius* pag. 9[illegible]
videre eſt Dianã Triunã nudam, tot vari[illegible] tatu colorib. & forma in vnaquaq; [illegible]
[illegible] *ſemper triplici Mercuriali limpidiſsima, ſulphurea ſemel* [illegible] *ſa colorata* [illegible]
dentem Videtur [illegible] ad Mercurium refe[illegible] ad ſalem, ad [illegible]
pag. [illegible] *Sal coagulatione corporibus ſoliditatem tribuit, colorem, & guſtum: Sulphur* [illegible]
commixtione temperat, dat corpus, ſubſtantiam, & tranſmutationem: Mercurius, qui [illegible]
tutes vires, arcana aſſidua vitalis ac vegetatiui liquoris irrigatione, &c. [illegible] magiſte[illegible]
limus, quia [illegible] proponitur tanqu[illegible] exemplũ mundi magni, & parui at[illegible]
[illegible] in ill[illegible] a apparer[illegible], longe [illegible] de coloribu[illegible] iudicandum [illegible]
humidum, [illegible] quunt magi[illegible], *præſtat nigredinem: agens* [illegible] *co albedinem.* [illegible]
[illegible] hit *rubedo*, ita vt *Rubeus color ſit perfectionis vltimæ.* Anatomici [illegible]
[illegible] ſanguinis & aliorũ ſententiam, noſtri Peripatetici naſci tra[illegible]
[illegible] ſine lumine, nec viſum [illegible] poſſunt in tenebris [illegible]
[illegible] qualitates elementares (vt videmus in frigoribus, & [illegible]
[illegible] es internas externas ſecundum, & præter naturam ac [illegible]
[illegible] diſpoſitiones fac[illegible] materia ſequace[illegible] at[illegible] uod [illegible]
[illegible] ectatur ſibi corpus, colores, qui ſæpe ſunt ipſo[illegible] ettum [illegible]
tur leuibus de cauſis, vt videre eſt in vigilantibus, dormientibus, eb[illegible]
grotis, calentibus, frigentibu[illegible], in ſole ambulantibus a ſol[illegible] ca[illegible]
niſi mortuum hom[illegible] putidum eſt commentum. E[illegible] audes tamen [illegible]
ſtultitiæ o[illegible] Condonandum [illegible] aliquid videt[illegible]
[illegible] oti. *Seuerinus tot fatuitates* repetu[illegible], magisq; obſcura[illegible] Ita ille [illegible]
continens ſpiritus Mechanicos, & tincturas vniuerſæ anatomiæ propria ſpecie[illegible] q[illegible]
pus, colores, ſapores, qualitates, magnitudines, figuras, & reliquas ſi[illegible] natur[illegible] [illegible]
nationibus prædictorũ ſpirituum & rei producenda, quæ omnia, quia mundanam [illegible]
bent, corpus ſibi conſtituunt generationi, & conſeruationi indiuiduorum aptum
poſſunt, quod prima materia, radix, & fundamentum illius rei dicitur, &c. I[illegible]
f[illegible] ſint, & quo pergant, ſcribit: *Dicimus in ſemine ea omnia vigere quæ* [illegible]
num viciſsitudine fluere, & refluere videntur, adeoq; formam vniuſcuiuſq; [illegible]
teſcere, &c. I[illegible] qu[illegible] em lectu; Indignio[illegible] refut[illegible]
aliquid dicendu[illegible] p[illegible] ter v[illegible] ſcrutatores. S[illegible] gun[illegible]
[illegible] tu: I[illegible]m. Spiritus m[illegible] ſunt p[illegible]
[illegible] primogenio ſeminis organice mot[illegible]
[illegible] tibus, operantur: nihil dic[illegible] ur alic[illegible]
[illegible] tionibus. At iſti homines actu ineſſ[illegible]
[illegible] prorum inſtructæ, formas [illegible] contend[illegible]
poſſe quicquam, ſed aut creari debere a Deo aut ab ali[illegible] gru[illegible] *d quo*
quod generatur [illegible] mm[illegible] naſcuntur loc[illegible] elementaria in[illegible]
[illegible] quæ[illegible] ndum eſt cum [illegible]
[illegible] ſe[illegible] ioibus De[illegible]
[illegible] mundi, [illegible] eleme[illegible]
[illegible] generatorum [illegible] pereunt d[illegible]
[illegible] pereunt [illegible] Ergo in ho[illegible]
[illegible] C[illegible] ucramus [illegible] homi[illegible] um [illegible]
[illegible] *& Pythagorica Me*[illegible]
[illegible] n umm[illegible]

[illegible] *fundamenta terræ, indica mihi si habes intelligentiam*, [illegible] actu latitabas, [illegible] habebas int[illegible] tuam [illegible] cum Paracelso [illegible] tuis delirare. Ante quam stella [illegible] *germinet* [illegible] *herbam virentem cuius semen in ipso sit super terram, iuxta genus & speciem suam* [illegible] animæ omnium deinceps futurarum actu erant. Ita de animalibus [illegible] *& multiplicamini*. Si [illegible] actu [illegible] multipli[illegible] quid opus erat [illegible] repetere? Num semina & animæ omnes perierant diluuio, an actu e[illegible]? Ita de terrestribus, & homin. *frutum ferte & multiplicamini*. Si tam [illegible] nebat de fru[illegible] percipere: Quid est [illegible] gnere in Genesi, si iam erant [illegible] prorepere, & sibi corpus ex principijs (materia tua prima centrali, tum [illegible] vacuis, tum internis, tum externis asciscere, atq; ita apparere in [illegible] extra [illegible] umptis corporibus peregrinis? Cum homo nascitur, nec dum natus [illegible] et [illegible], quando incipiebat habere semen in quo actu latitarent tot [illegible] sunt proditura? De formis mineralium ridiculum qui *Seuerinus* [illegible] quam hercle fuerunt? Respondet: *Conseruatæ sunt in noctæ Or[illegible] & Magistro Paracelsi, in seminariis naturæ rationibus, in beatis locis elementorum:* [illegible] men[illegible] [illegible] *stultior* [illegible] *stultissimus Hartmannus*. Fundamẽto falso non potest superstrui [illegible] aliud. Itaq; *Seuerino* reposita euadunt in nugas, & stultitiam fundamẽto nugaci, & stulto. Sed tamen [illegible] amus. Audiuimus *Deum fabricasse rudem massam*. In eam imposuisse *punctum primate-* [illegible] omnium operationum pro diuersitate tincturarum, impressionum, & conflu[illegible] tertio *formam quandam* inesse, quæ fabricet sibi suum corpus, & id [illegible] [illegible] nam hoc officiũ tribuatur *astris*, seu *seminibus* pag.30. quasi vnum & idem [illegible] *forma interior*: aliquando & *principia* attrahuntur, vt intelligas ea quæ *tinctura, astra,* [illegible] diuersi significare, vt & apud *Crollium*. Sed dum [illegible] forma rebus in [illegible] exercet, inter alia facit etiam SAPORES. Hi quidẽ pag.32. Salibus ascribuntur, [illegible] defensionis: *Hermes Hartmanianus* etiam semina in consortiũ trahit: Hæc [illegible] *principiorum fabri*, & omnium impressionum. (Ergo & saporum) autores. Si dicas sulphura [illegible], nec Mercurios, vti nec inodorum vtrumq;: non posse sali soli ascribi saporem, [illegible] nullum salem esse sine reliquorum principiorũ comitatu, vt apparet in Tar[illegible] [illegible] aco, Vrinali, Halinitro, &c. Atqui *sali proprius sapor est salsus*, cui additur in aliquibus [illegible] hthico Sodomæo, & nitro, &c. nihil proficis in hac scientia. Sal enim est *quicquid in* [illegible] marinus, sal muriæ, Gemmæ, Sacharum, vitriolũ varium, alumen variũ, &c. quæ [illegible] simplicia corpora, sed mista, nec prima, sed primis posteriora, quanquam interim [illegible] in hac disciplina est aliquid prius primo. At hoc est delirare non sapere, confundere, [illegible] ere. Apage vero. *Hartmannus* te sanna excipiet. Verum, qui emergunt sapores: exempli [illegible] planta vt iuglans arbor. Hæc constat radice, ligno, cortice, nucamentis, foliis, nuce, [illegible] x, exterior viridis, interior durus, intimus cuticulæ instar, quanquã inter durũ [illegible] & cuticulam etiam aliud inuolucrũ intercedat. Nucleus in centro est, isq; suis [illegible] tamen dulcis. Omnes partes singularẽ, suumq; habent saporẽ. Vnde quæso? *Forma* [illegible] *tens*. Hæc cui rei quem saporẽ debeat dare, bene nouit. Varios ergo sales assum[illegible] in corpore fabricauit, eosq; per membra distribuit. Ita est putandum. At, inquam, [illegible] cum foliis, & fructibus in cinerem redigeret, num possent isti varij sales di[illegible] esse salem salsum, amarum, dulcem, acidum, &c. Et dici Sacharum, alu[illegible] trum [illegible] dum, Sodomæum, Ammoniacum, Armeniacum, Gemmeum. Item, [illegible] rum: Absynthiacum, Cynamomum, Tartareum; &c.

[illegible] e nuce, arbore possum vt sales elicere quot habet sapores? Nucleus dulcis [illegible] it Sacharinum salem? Nequaquam. Male ergo sapit ista Philosophia, estque [illegible] a non sciens admirabiliter, sed ad stuporem vsque ignorans. Hippocrates, quem [illegible] m hæresin mira peruersitate dictionum, phrasium, & sententiarum trahunt, [illegible] *omnigenos sapores*, qui inde cum succis quasi magneticè alliciantur, & in parti[illegible] in actum perueniant: assimilatio enim fit in ipsis partibus propria vi im[illegible] q[illegible] hoc ita se habet, vti tota natura indicat, nihil tribui potest commento forma[illegible] formæ.

[illegible] dicendum de saporibus post emergentibus per coctionem? An ignotum est [illegible] um, alios crudarum plantarum, alios maturarum, & quidem variare locis, cal[illegible] multisq; accidentibus, vt videre est in vino variarum regionum, & aliis? Nostri chy[illegible] mutantve sapores forma aliquã sciente, sibique suum corpus fabricante, sed [illegible] ulationeque & aliis ad imitationem *ignis naturæ*, & graduum eius. Idem in magno [illegible] x acido, mordaceque; & acri Mercurio fit blandus, & dulcis, non insidente fa[illegible] artificiosa coctione. Id dicimus, coquas, & coquos vulgares melius scire, & [illegible] us quam istos mysteriorum [illegible] ullatores. Publicæ experiẽtiæ est & sensuum [illegible] onio firmum, & irrefragabile, in spiritu potissimum vigent odores, ita [illegible] soluti, siue coagulati, maximeq; terræ inhærere, vt probant aquæ minera[illegible] [illegible] iam terris succos sapidos indidit? Ex Philosophia sacra, Deus creator. Num [illegible] atos creatores, & formas informantes sibi sua corpora, & accidentia? Neutiq. [illegible] plusquã Platonici de diis inferioribus. Quot quæso fabri essent fingẽdi? *Variolæ*

De Saporibus.

Principia Paracelsica mista.

Sal Paracelsicum.

Vnius plantæ varii sapores vnde.

Hippocratis sapores.

[illegible] sapores.

Sapores in succis.

[illegible] d[illegible] At a[illegible] & v[illegible]
[illegible] Itaq; [illegible] vinnolum [illegible] tu[illegible]
[illegible] terris misturæ succorum, c[illegible]
[illegible] mirè varians supe[illegible]
[illegible] indidit singulis pro sua sp[illegible]
[illegible] quæ ex semine oriuntur, & per [illegible]
[illegible] immutat affluentes, attractosq; [illegible] qua [illegible]
[illegible] suisque adminiculis coquit, [illegible], ita vt q[illegible]
quod prius acerbum [illegible] ad post [illegible] A [illegible] &
[illegible] nientia item non paruam afferunt [illegible] utationem, quæ [illegible]
[illegible] interius procedit causis.

Quis [illegible] Par[illegible]lsicus, qui ma[illegible] dedit su[illegible] por[illegible]
[illegible] discrimina mistorum, & partes à Se [illegible] ad alia. Ridicu[illegible]
[illegible] corpus format, & [illegible] bricat, etiam *qua itates cudere.* [illegible]
[illegible] sapores, odores, color[illegible] æ enim re[illegible] eruntur ad principia, a[illegible]
mes in Sancto sanctorum, a[illegible] specialem archit[illegible]cturam. Reliqu[illegible]
positiones, affectiones, [illegible] at[illegible] qu[illegible]
& porro etiam tertias, imo & grauitates & l[illegible] [illegible]
nentur. At *elementares primæ & secundæ* [illegible] locum non
tine[illegible] ad effe[illegible] m, situ, [illegible] prout
[illegible] o quæ [illegible] concatenata [illegible] rum [illegible] sunt *relollacea* [illegible]
repul[illegible], & [illegible] *puncta primaterial a, contra* [illegible]
[illegible] Po[illegible] S[illegible] al[illegible] cæteræ, quas l[illegible]
[illegible] excutit. [illegible] um [illegible] men[illegible] nt essentiis il[illegible] is adeo don[illegible]
[illegible] m *Crollius*, & al[illegible] cas [illegible] *qualitatibus [illegible]*: [illegible]
bent enim omnes *primas & secundas*, [illegible] quide[illegible] dum
Elementis primum inhæreant, [illegible] essentiæ vero qu[illegible] ab elem[illegible] nus
sed non à subtili eorum parte, quæ totius & [illegible] dic[illegible]
[illegible] ergo, bonis aui[illegible] etiam [illegible] um san[illegible] orum *Hermetis* recip[illegible]
sim[illegible] Elementa T[illegible] generum *loca scilicet, spiritualia*, & tandem [illegible]
qualitates *Forma* [illegible] no[illegible] resp[illegible] *[illegible] Hermes? Has [illegible]*
[illegible] sic Spirit[illegible] Mechanici elementa, & domestica [illegible]
est, tal[illegible] gnem, talem aquam, tale sulphur, & [illegible] qualia [illegible] & p[illegible]
possi[illegible]. Ex his primum producunt[illegible] *spiritual*[illegible] *corpora*, hoc est,
sapores, odor[illegible] *perpetuo tales quales in prædestinat[illegible] [illegible] scientia v*[illegible]
[illegible] verum est. Ex qua re fabricat[illegible] Face[illegible] *Hermes*. Nos dic[illegible]
ctorum. Non enim fabricat forma, sed *Elementa* [illegible] unum. Deo[illegible]
illas habebant vi verbi diuini; & postea cum D[illegible] aquem[illegible]
ipsa aderant, & missionem ingrediebantur. Pro vt fiebat natura, [illegible]
[illegible] qualitates se habebant, u[illegible] que non immutal[illegible] ibus; & æternis [illegible]
semper se habere possent eodem modo [illegible] hinc efficiebatur vt variaret[illegible]
externa. Hæc sunt ex vero Sancto san[illegible] orum vera. *Qualit*[illegible]
[illegible] P[illegible] subuciunt fabro cuidam artifici, sed [illegible]
[illegible] T[illegible] co[illegible] tis, & per propagationem [illegible]
[illegible] milia augescant, & conseruantur etiam suas [illegible]
Vbiquistici, vt nec centro primateriali, vt fab[illegible]
us est verba fa[illegible] re. Satis est vnum: NVGÆ. De si[illegible] & mag[illegible]
[illegible] b[illegible] *Hermete.*

[illegible] mirandæ scientiæ faber ille, qui dicitur centrum [illegible]
[illegible] hu[illegible] co[illegible] us, hoc [illegible] est Ebriorum in Moron[illegible]
[illegible] quam [illegible] ur NOVERAT, *vbi deberet locari situm, quod* [illegible]
[illegible] t & [illegible] ius magnit[illegible] din[illegible] m. De[illegible]
[illegible] formis mast[illegible] puncto la[illegible] tabat *qu[illegible] bat ad vn[illegible] qua in parte d*[illegible]
[illegible] *manus, pes, nasus* & reliqua. [illegible] tu[illegible] npore d[illegible]
[illegible] Quanta singula membra. Id m[illegible] uatu[illegible] terrent[illegible]
[illegible] mentalibus *Tot fal[illegible] sunt quot* [illegible] a [illegible] n [illegible] ten [illegible] na, non[illegible]
Qui [illegible] nim inhabitaret [illegible] *qu[illegible] er caput fabricabat [illegible] at ex*[illegible]
[illegible] *ntum, corpus reliquum* [illegible] u[illegible] G[illegible] n[illegible] ticas secum h[illegible] b[illegible] bat, & [illegible]
[illegible] a[illegible] *Tu n[illegible] us tantus* [illegible] *nos tant*[illegible] *vide ne caput sit* [illegible]
[illegible] Qu[illegible]
[illegible] *faber* [illegible]

De qualitatibus.

[illegible] *[illegible] plicea.*

[illegible] contendo na[illegible] [illegible]

[illegible] & [illegible] habet [illegible] erunt magnitudinem, & [illegible]
[illegible] in omnia architecti. Deus erat is [illegible]
[illegible] Is etiam [illegible] ipsos nostras [illegible]ras, & [illegible]
[illegible] providentia generali & speciali. Is ab æter[illegible]
[illegible] Quis in nubibus æquabitur Domino & similis erit Deo in filiis fortium? Eius sunt
[illegible] orbem [illegible] plenitudinem ipse fundavit, Aquilonē & meridiem ipse creavit: Thabor & Her-
[illegible] nomine eius, &c. Ipse ob[illegible] posuit m[illegible], & omnia fecit, facitque adhuc in natura
[illegible] quem [illegible] sunt condita [illegible] portat omnia verbo virtutis suæ, Hebr[illegible]
[illegible] situs, & magnitudines, qui nec sunt, nec instrumenta, aut media sunt
[illegible] Dei institutæ [illegible] Qui veritatem Dei in iustis, & stult[illegible]
[illegible] opinionibus detinere conaris, cum interrogaris de situ, & magnitud[illegible]
[illegible] cæterarumque rerum, [illegible] responde ex illuminata divinitus Philosophia, in [illegible]
[illegible] aliam causam esse quam Deum conditorem pro sua sapientia, bonitate, potentia, & volun[illegible]
[illegible] ea magnitudine, & situ. sic partes ordinatas, sine [illegible] anima, aut for[illegible]
[illegible] Ita enim Sap 9 legitur: Deus, qui fecisti omnia verbo tuo, & sapientia tua
[illegible] da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, &c. vide libr[illegible] in Geneseos, &
[illegible] tecum Sapientia tua, QVÆ NOVIT opera tua, &c. non illa [illegible] Paracelsi, [illegible]
[illegible] Hartmanni forma fabricans, &c. Si post creationem scire vir quis naturæ pro- *Prov. 8. 9. cap.*
[illegible] uni non execratos Paracelsi fabros respice, sed illud Sapientiæ 14. vers. 3. *104. 139. Sap. 1.*
[illegible] gubernat: cap. 15. In misericordia disponis omnia, &c. Omnino omnium for[illegible] *Sap. 7. cap.*
[illegible] Domin[illegible] omnia expectant eum, si quæris de causis secundis ex illuminata Physica, n[illegible]
[illegible] ccipe distinctionē Naturæ institutæ: At. n. in integritate ant[illegible] *Natura di-*
[illegible] der[illegible] propter peccatū, propter quod De[illegible] *stinctio.*
[illegible] ut quæ [illegible] omnibus creata erant, cedant in eius pœnam, in mi[illegible]cor- *Gen. 3. 17.*
[illegible] pietate provocata aliquid emen[illegible] in integritate parvo tempore perstitit. Tunc si *Rom. 8. 20.*
[illegible] aquarum, cœli, stellarum, paradisi, &c. Solicitus sis, Genesis
[illegible] ista omnia fabricant, dicet, sed Sapientia, & verbum, spiri[illegible]
[illegible] catum maled[illegible] omnia in ordin[illegible] *Ethan. C. cbr. 1. 2. Coleß. 1. 16.*
[illegible] ernis, & [illegible] Deus naturam instituit vniversalem & singu[illegible]
[illegible] Nullus hic faber est aliu[illegible] sciens quid, quo loco, quam magnum debeat fa-
[illegible] per[illegible] omnia uti sunt a Deo ordinata ex accidente mutantur. Si ergo interrogas
[illegible] alicubi gigantæa statura sint, alicubi mediocri, alicubi nana, idque secundum tempo-
[illegible] Item cur in Scythia Virgilianæ arbores tantæ sint, alibi pumilæ: cur India ferat Ebe-
[illegible] & [illegible] alibi non crescunt [illegible] hic argentum, ibi aurum, alibi aliud nascatur, &
[illegible] sint sterilia: cur caput hominis cœlum respiciat, pedes calceat terram, manus, aures,
[illegible] situ, & magnitudine, alia membra sint alia: cur nascantur monstra, & ex semine,
[illegible] humano non homines, sed alia: cur hic sponte producantur ea, quæ alibi vix semi-
[illegible] pus [illegible] ad miræ scientiæ fabros Hartmanni delirantes confugere, sed dic, in ordina
[illegible] Deum cuique suam mensuram assignasse, quam nequit transscendere. Omnia Deus nume-
[illegible] ra digessit: Deuteron. 32. 8. Esai. 40. 21. & seq. Psalm. 147. Iob. 28. & 38. capit. S[illegible]
V[illegible] eius permaneant NATVRAM singulis suam absque scientia singu-
[illegible] qua[illegible] &[illegible], & prov[illegible] ipse: Ordinem [illegible] propter peccatum, & maledi-
[illegible] semper [illegible] & pro bonitate Dei [illegible] ibi adminicula sunt feliciora, alibi deficientia, vel
[illegible] do naturam vacillare, & hoc existere varietates innumeras deprehendimus. Ca-
[illegible] ribus, temperamentis, & c multa mutantur. *Malach. 3. 10*
[illegible] de sq[illegible] oribus, seu siccitatibus, & nimis humiditatibus dicamus? A[illegible] non Deus *Hagg. 1. v. 6. & seq.*
[illegible] punit fame, peste & aliis? Vbi sunt illi fabri stultorum hominum? Cum deu[illegible]
[illegible] seminum frustra fabricant. Mirum [illegible] tam dementatos esse Paracels[illegible] puten *Amos 5. 8. cap. 4. 6. 7.*
[illegible] fore, qui istis deliramen[illegible] fidem habeat. Ose. 2. 8. Deus dicit: Ego dedi ei frumentum, *Deut. 28.*
[illegible] vinum, & argentum multiplicavi ei. Num mediantibus istis scientiæ admiranda for- *Nota exe-*
[illegible] formam suam Deus alteri non dabit. Benedictio Domini divites facit. Ille & naturam regit, [illegible] *crabilia do-*
[illegible] præbe[illegible] placatus. vide Deuter. 28. & cogita quis sit ille faber, qui arbore[illegible], & fruges *gmata Pa-*
fabrica[illegible] P[illegible] per totum causam aliam quam Vulcanos Paracelsi invenies. Nec d[illegible] *racelsista-*
[illegible] ex ir[illegible] naturæ profers, causam ibi primam exponi, fabros insitos esse secundam, quæ *rum, asserens*
[illegible] efficientib[illegible] mendacium istud tuum est, nec potes probare ullo principio[illegible]
[illegible] fabrum d[illegible] mirabili scientia formet, fabricetque sibi idonea, [illegible]
[illegible] at iis viribus, & [illegible] quæ dicis. Sputum Paracelsi est ex stolidis artium, & [illegible]
[illegible] rationibus.

[illegible] conformatione, consensu, duratione. Forma interior., & faber Mechanicus, qui ex Kalte [illegible]
[illegible] o prod[illegible], postque destructionem rerum eodem redit (nihil enim [illegible] erit Severino, [illegible]
ed ex [illegible] eis omnia exeunt, & in eade red[illegible] nt, ita ut putandū sit anim[illegible] Lazari, & [illegible]
[illegible] oce, & in e[illegible] reiectas est [illegible] mirabiliter sciens est. OHE. Num est D[illegible] nō
[illegible] aliquid amplius [illegible] supra dicit, & nū potentior est, punctū prima[illegible]
[illegible] uç tamen [illegible] nt, & simplicia, an coposita ignorát ipse? Imo est o[illegible]
[illegible] ipsa ai[illegible] homo [illegible] astrale, & imaginatio ma[illegible] omnipotens. Hem qui[illegible] ais? [illegible] hort
[illegible] Hartmanum [illegible] suo [illegible] Quid ergo ait? [illegible] nugaturq; illum admir[illegible] [illegible] *chiam [illegible] pocratis, Manus [illegible]*
[illegible] are co[illegible], consensus [illegible] Durationes. Imo omnes signat[illegible]

[illegible] pot [illegible]
[illegible] *Quercetanus,* [illegible] *ollius, Iohan.* [illegible] *la porta* [illegible]
[illegible] ficus, [illegible] bus, faecul [illegible]
[illegible] blicam M [illegible] *consentaneas.* Item [illegible]
[illegible] cui similes [illegible] nes, qui [illegible] comm [illegible]
scienter agere possit cum caus [illegible] non intelli [illegible] at? Q [illegible]
u [illegible] debeat [illegible] asci. Deus in principio ordinauit sin [illegible]
tat [illegible] de mollitie figurantem causam *Salem* esse, qui [illegible]
repræsentet, vti habet exemplum de vrtic [illegible] Par [illegible]
exhibere posse in vitro merè spirituale, saltem adhibito [illegible]
se fabricari *artificialem.* Mira v [illegible] o. Cur Paracelsistæ [illegible]
Hartmannum n [illegible] putem vl [illegible] in industria posse pedic [illegible]
Pharaone. Deb [illegible] autem posse. Cur? Quia in pediculis [illegible]
per suam destillatoriam segreget, & in e [illegible] modam mater [illegible]
ti sun [illegible] indici Elephantes. Qui sic? Quia *ars eius exuperat naturam,* & [illegible]
[illegible] *omnia principia potest in idem cogere,* & simu [illegible] illum V [illegible] anum [illegible]
stru [illegible] e. Verū omissis lusibus quis est *figurator,* & c [illegible] formator M [illegible]
era nullum aliam nouit nisi *Deum.* Hic enim noluit mundu [illegible] m. [illegible]
sed globum: Microcosmon non concurbitam, v [illegible] peponem, [illegible]
tur. Itaq; & ipse, [illegible] aliqu [illegible] faber, *Eue* corpus ex co [illegible] forma p [illegible] odi [illegible]
[illegible] *Dominus Deus formauit hominem:* Vbi est verbum *Iazar,* quod fig [illegible]
figulus [illegible] solet. Sic & *Hiob* loquitur [illegible] 10. [illegible] 8. *Manus tuæ plasmauerunt* [illegible]
po [illegible], ne putes Deum no amplius fingere & figurare *& f* [illegible] *cerūt me tot* [illegible]
ut lutum fecerūt me sicut lac mulsisti me. & sicut [illegible] *aseum* [illegible] *coagulasti.* Ps. [illegible]
Mirabiliter factus sum. Os meum fecisti in occulto, & compositionem [illegible]
Embryonem viderunt oculi tui: & in libro tuo scripti erant omnes dies qui [illegible]
nit aurem non audiet; Qui finxit oculum nonne videbit? Ecce [illegible]
rum, & totius integri non est tua forma interior, aut faber, Vulcan [illegible]
se pone tuum fabrum: Debet ergo audire, videre, & reliqua agere [illegible]
inorganicè. Si illud [illegible] nunquam est sine materia, & organis. At [illegible]
[illegible] Est ergo inorganicus, & nuda forma, angelus, aut Diabolus. At [illegible]
vniuoce, nec generare. Quis ergo est. Stulti hominis figm [illegible]
postquam creando singula absoluit, & singulis principium suum [illegible]
neat, [illegible] ullum autem ex se fabrum emittit, multo minus [illegible]
non fortuito agitatur, sed regitur Dei prouiden [illegible] [illegible] erali, & [illegible]
sentem agnoscunt in sui generatione. Non aberrarent a [illegible]
vani [illegible] nō esset, nec pœnæ impositæ. Ita [illegible] lla fig [illegible] tati [illegible] artis cau [illegible]
enim matrum imaginatio, cogitatio, affe [illegible] quid niu [illegible] tali [illegible]
ra, matrices, spiritus & alia multa. Quæ in homine [illegible] eniunt [illegible]
De spiritu plastico, & calore in humido radicali prius di [illegible] um [illegible]

Sed vnde sympathiæ, antipathiæ, [illegible] spathiæ, heteropathiæ & alia [illegible]
est domū sibi fabricat domicilū tale admiranda scientia etiam eorū, cum quibus [illegible]
micitiam, litē, concordiam: Scit. n. omnia: neq; [illegible] nte est Deus [illegible] non
vsus corpore. *Merū tamen est sine periphoria* [illegible] Nu [illegible] *Hartman*
tuas, Hässisch Speitwasser/ [illegible] sale colcotari [illegible] fumi [illegible]
xerunt [illegible] m i [illegible] pium, & stolidam [illegible] Qui fieri potest vt forma [illegible]
diali, vel etiā tuis principiis adhuc in pot [illegible] constitutis [illegible]
Cum Deus singula crearet, singulis indidit sua [illegible] mata. V [illegible]
res ab vno produsse. Is Deus est. Hic singulis [illegible] naturam du [illegible]
[illegible] nt, vt ignis, & aqua, aer & terra. [illegible] eq; [illegible] fortu [illegible]
[illegible] nt [illegible] un d [illegible] si [illegible] onum, quæ [illegible] sunt d q [illegible]
[illegible] untur. Maxi [illegible] vis [illegible] spiri [illegible] um. Quædam [illegible]
M [illegible] ortis eueniunt ob varias caus [illegible] Pec [illegible] & [illegible]
In [illegible] matori [illegible] hon [illegible] ū qui [illegible] attinet dice [illegible]
[illegible] ? Num ille [illegible] us Informator V [illegible] nou [illegible]
[illegible] d [illegible] non erat, neq [illegible] a Noæ [illegible] u [illegible] Turcos? Quis n [illegible]
[illegible] bona [illegible] dentur [illegible] *Naturam* [illegible] *Galenus* [illegible]
[illegible], & m [illegible] br [illegible] odq [illegible] e, simile, & amicum a [illegible]
[illegible] & vt [illegible] um quod [illegible] ertur quod est suæ n [illegible]
[illegible] terra, [illegible] nē. Co [illegible] anim alia fu [illegible] C [illegible]
[illegible] ctuum. [illegible] *uam* [illegible]
[illegible] bri [illegible]
[illegible] *sui dimidium* [illegible]
[illegible]

H[illegible] *Ille falso qui sibi domicilium fabricat*, quo argumento potui [illegible] quam [illegible] Sciuitne semen plantæ, seu initia illi [illegible] nostris locis quotannis sit peritura, in [illegible] tempestates, & alia [illegible] fuerunt nota? De naturali termino [illegible] tur, dices. Tametsi fatuus sis, & illud excipias, quod [illegible] tamen esto. *Qui rebus fines & modos, articulosq́, durationem præfixit* [illegible] bis. Num creata aliqua potestas? Non. Nihil non omniscium id [illegible] us. Quæ te ergo vexat amentia, vt caussam commentitiam afferas, quæ [illegible]

N[illegible] orco & nocte petat semina, & formas illas scientes, quo easdem et iam [illegible] Ecclesiastæ cap. 9. v. 10. scriptum est: Nec cogitatio, nec industria, nec [illegible] pulchro, quo tu vadis, seu apud inferos. Deus proposuit termi[illegible] integritate manens nesciuisset interitum. Itaque quia peccauit, & natura [illegible] vt cœlum & terra sint transitura, terminus variationem accepit progra[illegible] .90. vers. 7. *Deficimus in ira tua, & in furore tuo turbati sumus.* Alia [illegible] hominem etiam cæterarum rerum termini varie disponuntur. Vt Da[illegible] capit. 2. vers. 21. *Deus mutat tempora & ætates. Deus est longitudo dierum nostrorum.* Deut. [illegible] Ios. 14. 10. Num. 14. Ps. 91. 16. *Longitudine dierum Deus implet se colentes.* Iob. 20. vers. [illegible] Ps. 103. 15. & alibi. Quid ergo doceas tuos discipulos in schola Mar[illegible] habes, *Hartmane*, videbis *signaturas*, quod attinet officiis, seu facultatibus, [illegible] & operationibus naturalibus, ad quas vnumquodque creatum est, congruas, legimus [illegible] & inanes opiniones apud *Paracelsum*, *Crollium*, *Quercetanum*, & alios. Particularia pro[illegible] argumenta, eaque ad conceptum suum intorta. Inde nobis catholica persuadere volunt: & sunt istæ signaturæ non in medicinis essentialibus, sed proponuntur in integris, vbi sunt ele[illegible] Num quod simile capiti est, caput iuuat, quod manui manum, quod rubrum, sanguinem, [illegible] album, lac, & sic deinceps? Omnes ergo vuæ ratione baccarum iuuabunt caput. Num & vuæ [illegible] Ventriculi officium est concoquere cibum, & chylum facere. [illegible] ber hoc ne sciuit, & ideo fecit cauum? Sciuitne matricem debere gignere in seipsa? Num [illegible] furem manibus furaturum esse? Num *Euam* poma vetita desideraturam? Deus scriuit. [illegible] quia *nocte Hippocratis, & orco caliginoso orphei*, vbi feliciter se habet, vt tuus *Seuerinus* de[illegible] inclusus fuit, aut in specu Platonico siue perspicillio Batauo, & speculo magico *Paracelsi*, & [illegible] diabolatis sigillis lautauit, scire nihil potuit. Itaque & quæ tuus *Hermes* in stulto stultorum tibi [illegible] strat, ad orcum suum, & noctem relegamus, teque qui ista inculcas, dementiæ & impietatis [illegible] mus. *Seuerinus* ait: *Numerus, substantia, situs, & omnes signatura alia non ex materia, sed efficiente [illegible] tur*: de quibus non puto amplius laborandum esse. Tantum de forma.

De signaturis.

Mira delira[illegible] menta.

SECTIO XIV.

Pars quinta sancti sanctorum, (stulti stultorum) Hermetis Hartmani, de NATVRA *seu leone viridi.*

De natura, leone viridi.

Quid [illegible] as de *natura, principio illo rerum & causa secunda* creaturis generationi destina[illegible] & de Deo ex vsurpetur) à Deo insita, non opus est repetitione. *Quercetan.* in defensionis [illegible] naturam naturantem Deum vocat, naturatam proprie dici naturam putat, [illegible] *salem & particularem* diuidit. Vniuersalem vocat *Dei Omnipotentiam*, per totũ orbẽ dif[illegible] *dentiam* appel[illegible] *omnibus creaturis implantatam virtutem*, quæ sit *character diuinæ præ[illegible] Hermetem, vis à prima caussa suborta, diffusa per omnia corpora per se principium motus, & sta[illegible] spiritus Virgilii, anima mundi Platonis, spiritus Dei*, qui omnia creauit, &c. particular[illegible] aliud nihil quam *corpus omne naturale*, constans forma & materia: *principium vnde [illegible] naturalium essentia, &c.* Hæc ille. Quæ cæteri Paracelsistæ garriant op[illegible] Noster *Hermes* Hartmanicus quid? In sancto sanctorum stulto stulto[illegible] occurrere *Leonem viridem*. Dixi supra, & in syntagmate, quod Philosophi mystici [illegible] *Hartmanus* ei affingit *oculos scintillantes igne macceffe virtutes*. Ridicule. Prin[illegible] quod [illegible] vocatur, estque germinantium potentia, *inuisibile est*, nec potest vllas sci[illegible] Latet in [illegible] & inde fructus suos, germinaque prodit, quibus agnoscitur. Sed [illegible] donanda illi hæc [illegible] est: Nam in Ecstasi in cœlo Morauiæ naturam vidit nudam. Quid est [illegible] *tincturæ donum.* At quid tinctura? Nescit *Hermes*. Repetemus ante dicta: 1. *Massa informis.* [illegible] *primateriale.* 3. *centrum vbiquitarium sine peripheria*, h. e. natura naturans particulariter [illegible] suum cadauer fabricans mirabili scientia, cum omnibus accidentibus & circumstantiis, [illegible] est TINCTVRA? Oportet eam alicubi esse. Nam natura, leo viridis, est eius donum [illegible] *Tinctura*, quæcunque sane, aut qualiscunque sit. *Crollius* semen, astrum, spiritum [illegible] vocat. Alii aliud loquuntur pro arbitratu, vt videantur nescire, quid sit *Tinctura*. [illegible] esse chaos principiorum, tametsi Hermes Marpurgicus id vix sit passurus. Quintum [illegible] *Leo viridis donatus à tinctura*. Quid est? *Nobile germen*. Natura secundum rei veritatem in cre[illegible] Dei donum, proxime ab eius voluntate & potentia dependens. Nobilis certe est [illegible] introdu[illegible] tam. Sed & tam sit nobilis. Num *germen*? Effectum est, si est, & [illegible] quid à [illegible] terminante. Qui potest esse [illegible] *naturata singularis*. Hermes [illegible] Ac[illegible]

Quercetan. de natura.

Leo viridis Hartmani

Donum tincturæ.

Tinctura magica Gabalistica.

Verba sine sensu Gentil [illegible] a Magi compilata.

L

cipiemus

cipiemus ergo *Leonem viridem, & naturam, & fructum germen* pro eodem. N[illegible] pientiæ [illegible] entiæ: sed in studio stultorum Hermeti H[illegible]rmaniam heru[illegible]

Leo viridis quid. Al[illegible] *Leo viridis est natura vegetatiua*, & non[illegible] [illegible]egetando seu cre[illegible] [illegible]rio sapientum est *aqua illa primordialis generica*, [illegible] um & materia gen[illegible] [illegible]s, quem ideo vorare dicitur, & comparatur semini fœminino. Sed per[illegible]m. *facit germinare res cunctas*, inquit Hermes. E[illegible] ergo & principium, & p[illegible] Physicis est *summum genus*. Nihil habet se prius. *Sit principium effectiuum germinum* [illegible] turali gerissen esse nequit, RES CVNCTAS. Ergone seipsum. [illegible] & cœlum, & principia *Seuerini*? At hinc nihil gignitur, nec quicquam interit. S[illegible] producta à caussis naturalibus in globo generabilium respexit. *Orcum suum &* [illegible] preterit. Debuit & cœli astra excipere. Ea enim non germinant, quanqua[illegible] *enet*[illegible]

Cælum à Paracelso spoliatum. tur etiam stellis propriam generatiuam assuere. Generare enim ex se, & in a[illegible] nere dicuntur ventos, pluuias, nubes, mannas, & alia huiusmodi, quibus tot[illegible] nia afficitur, & crimine læsæ maiestatis dehonestatur. *Simile enim per se gignit simile ut malum pullus.* Quid est faciens vt res cunctæ germinent? Interpres Mercuriu[illegible] d[illegible]

Sulphur incombustibile. *incombustibile.* Hoc primum. At si sulphur est cunctarum rerum, faciens eas herbarum, omniumque plantarum & animalium. Nonne? Si calorem vital[illegible] [illegible]totele propositum, rem tangeres. At de sulphure substantiali verba sonant. I[illegible] quod Chymici extrahunt specie essentiæ pinguis, & oleosæ, vt oleum & [illegible] Ades Vulcane ex Æthna, & proba ista sulphura, num sint incombustilia. [illegible]u[illegible]can[illegible] H[illegible]metem m[illegible]ndacii accusat. Est vnum sulphur incombustibile in fixis, quod m[illegible] tihc[illegible] sciunt. Num hoc in omni re? Nequaquam, vt res probat. At materia sapie[illegible] omni esse. Quid tum? *Quercetanus de sale* explicat, quem in simplicibus & c[illegible]mpo[illegible]tis s[illegible]phur halimtri non est incombustile. Alii Mercurium intelligunt; quidam vitriolum. nihil ad t[illegible]m. Rursus obiicis: Imo fugit ex igni totum, aut totum in eo manet, sicut [illegible] pientum. Scio, inquam, istud, sed tu, Herme, non es rerum naturæ satis gnarus. No[illegible] est, in omnibus est. Aliter. Noster *Seuerinus negat quicquam corrumpi vel generari*, s[illegible] eo, ita redire ad orcum dicit, tantumque mutationem contingere circa externa quam vicissim, quia in orcum migrauit, oportet nos expectare, donec reuersus [illegible] existentia. *Galenus*, qui dicitur literas scripsisse *Paracelso* ex inferno, proculdub[illegible] phur eius loci incombustibile esse. Sed nostri seculi sulphur comburitur, & [illegible] mund[illegible] grabit siue natura sit, siue quid aliud. Pereat ergo Hermes ille mendax cum su[illegible] [illegible]hure. [illegible] *germinare*? De[illegible] le alii affirmant: de calore auxiliario nouimus, vt & de spiritu[illegible] o[illegible] F[illegible] culum. Solue aurum, vitriolum, talcum, tartarum, vinum, & reliqua in [illegible], & vi[illegible] sit, vbi satum fuerit, proditurum. Vbi aliàs sulphur vulgare abundat, ibi [illegible] a f[illegible] na. At non attendimus, *Leonem illum oculatum esse naturam*. Hæc autem est æterna Dei [illegible] Deus se in creaturis ab extra post creationem in propagatione & conseruatione natu[illegible] insitam creatis conspiciendum præbuit. Scio, inquam, sic aliquando vocem accipi [illegible]d [illegible] incombustibile sulphur germinantium rerum, quod cum mundo tandem totum de[illegible] etiam annuatim in multis perit, & varie destruitur? Sed facessant hæc. *Natura, leo viridis*

[illegible] *incombustibile*, etiam dicitur *ignis sapientiæ*, & *vinum naturæ*. Quid ad hæc? De[illegible] raceliticum. Solet obscurum id genus terminos varie adhibere, & quoduis in [illegible]us [illegible] iuxta axioma *Seuerini*: *Vocabula debere inseruire arbitrio interpretum naturæ*. At h[illegible] rumpere, & in rem incertam conuertere. Hac versutia fit, vt qui nihil scit, omn[illegible] d[illegible] vocabula sapientum crepat. Aliud *natura* est, principium nimirum rebus [illegible]en[illegible]

Natura quibus tribuatur. situm, per quod & esse possit, & conseruari, viribusq; implantatis iuuare, [illegible] sui i[illegible] H[illegible]c enim prima significatio est, vt & notatio, coniugatumq; vocis declarat. Id nam[illegible] nt & Græcis φύσις à φύω dicitur. Deinde ampliatur nomen, & c[illegible]ummunicat[illegible] o[illegible] f[illegible]mq; constantibus, quin & ipsa materia & forma, cum prop[illegible] tib.& [illegible]b. per se [illegible]tura tur, per quam quicquid existit, & à qua quicquid proc[illegible]t, id naturale vocatur. Opponitu[illegible] violentiæ, ita vt *ipsa sit insitum rebus principium, ars & vis externum, præcipueq; actiuum. Forma in*[illegible]

[illegible] *viridis.* *potior est quam materia, illique adiacet potentia actiua, huic passiua*, quod [illegible] *Leo viridis* no[illegible] tur a sapientibus nisi in magno magisterio, vbi *solem dicitur deuorare*, [illegible] tamen pot[illegible] [illegible]scentes, vt ab[illegible]rte ad naturam accommodetur, *Leone significante calorem*, & *viriditate inde existentem* [illegible] humido natiuo cuiusque. Cum calor [illegible]s. At as Leo non

[illegible] n[illegible] mbolum, neque etiam vegeta[illegible]ionis: sed [illegible], ignei. Sulphur incombu[illegible] [illegible]ig[illegible] imagi[illegible], & op[illegible]onit[illegible] aliarum [illegible] in sulphuribus volaticis & corrup[illegible] [illegible]antur in [illegible]rum genere quod est perfectum, nempe in *auro*. Analog[illegible] um est [illegible] nullis, quæ fixa sunt, & in igni permanent, quale est in *chalcantho metallico*. Vegeta[illegible] a[illegible] n nullum sulphur est incom[illegible]stile. Itaque etiam excluduntur ab opere mag[illegible] [illegible]argumentis. Extrahe ab illis sulphur, & igni aperto proba. Videbis num [illegible] N[illegible]ur[illegible] au[illegible]n perennem sic vocare, præsertim eam, qua res crescunt, [illegible] dur[illegible] [illegible] *sed conser*[illegible]m in speciebus. *naturalis natura*, [illegible] [illegible] t, nec con[illegible] *sig*[illegible] *priuati*[illegible] *quam habitus cadere non potest*, [illegible] um [illegible] [illegible] Su[illegible] [illegible] bustile: est & in [illegible]

Nam & aurum est corruptibile, sulphur eius tandemq; cœlum & terra peribunt igni cumburenti. Qualitatem vocare sulphur incombustile, vt calorem, stultum est. Neq; .n. in eum cadit affectio, eamq; interim mutabilem esse in corruptibilibus nemo ignorat. *Ignis sapientiæ & naturæ* non potest esse idem. Ille enim est *artis, externique principii. hic est interni.* Ille foris sapientis artificis industria & peritia adhibetur. hic intus existit in potentia, & per externum vocatur in actum, vti constat per totam Alchymiam. *Natura ignis est calor cuique insitus comitatus spiritu, & humore primigenio.* In his quæ seminio propagantur sine semine non existit; ab eo collatus, à quo & semen decisum est. Cum autem præter singulares naturas etiam sit vniuersalis, & quidem hæc quoque distincta generibus, & locis adeo & ignis naturæ sic distribuitur. Ita si totum mundum complexus fueris, quam animam & spiritum diffusum per omnia, omniaque disposita fœcundantem, vocant, is ignis naturæ dici potest maxime vniuersalis. Si naturam terræ & aquæ tantum his quoque suus est ignis tanquam in matrice generationis: si calorem & naturam temporis à sole, iam alia est distinctio. Sic in microcosmo, & magisterio lapidis considerari solet. Vbi est natura metallifica, ibi naturæ calor & ignis talis ponendus est: vbi herbida sunt loca, ibi similiter suus, vt pateat per varios gradus, distinctionesque ignem naturæ descendere, donec fiat indiuiduus rei cuique, vt huic pomo, huic homini, huic Helleboro, huic auro, &c. *Differt nobilitate rerum ipsarum, & operum varietate.* Interdum ex vniuersali naturæ igni oritur specialis & indiuiduus singulari comprehensione & adaptione, vt in his, quorum semen est spontanei ortus ex benedictionis primæ virtute, aut quando in pœnam nonnulla producuntur, vt agmina locustarum, quarum species non est ordinariæ & vniuocæ generationis. Hæc tuus *Hermes Hartmane*, rectius in suo hagiasterio discipulis monstrasset, eosque quasi manu in cognitionem magni magisterii duxisset. *Natura* ait in Asclepio, *est nata ex Dei diuinitate, vt sint omnia sicut sunt & fuerunt, & sufficiat omnibus ad ex se nascendum. Ignis sapientum*, vel, vt loqueris, sapientiæ, per se quidem item est naturalis aliquis; sed distinguitur artificiosa adhibitione foris. Interdum ita vocari industriam ipsam, & sapientiæ principia, quæ ob vim agilem & penetrantem calori, ignique comparantur, notum quidem est, sed à speciali tractatione naturæ remotius. Tu *viuum* appellas *ignem* illum de natura vniuersali intelligens. *Vita est actus quidam a principio viuifico productus.* Si itaque intelligis non in potentia sed actu existentem caloris naturam, viui terminus non improbatur. Veruntamen si totam naturam explicare consilium est, addetur, intellectu quidem nostro per abstractionem nudam, & qualis est natura in conspectu Dei, semper viuam posse repræsentari: quo modo vero in concretis existit corporibus aliquando esse in potentia, vnde in actum vocatur actuali instrumento. Ita in seminibus natura generatiua, calor, spiritus & humor primigenius, si quidem semina separata sunt, vt plantarum potentia est, non actu, modo sint fœcunda. Sed *Paracelsistis potentia displicet.* Itaque fabulantur contra communem experientiam *in seminibus actu existere speciem naturæ cuiusque.* Concedendum nimirum est vt suis figmentis, & stultitia gaudeant, fruanturque lactucis suis asininis. Nos scimus adeo non esse actu in seminib. plantarum fœcundantem illam naturã, vt sæpe ne adminiculis quoq; iustis adhibitis possit produci. Si ad mineralia descendimus, quanto labore vis prolifica actuatur? Sapiens est & felix, qui *viuum aurum sapientum, viuum sulphur, viuum mercurium* habere potest. Eius respectu *vulgaria* dicuntur *mortua*, siue omnino sint sterilia, siue adhuc in potentia, contineant vim suam. Tuus *Hermes* poterat & huius meminisse. Porro *ignem illum tuum, naturam scilicet, leonem viridem, ignem sapientiæ*, & quo alio nomine vocas, *Hermes* fictitius asseuerat ab Hippocrate descriptum esse PVLCERRIME. Verba proferuntur ex lib. de Diæta. *Ignis omnia vniuersim mouere potest, aqua omnia per tota nutrire, &c.* Suspectæ sunt citationes Paracelsistarum, qui omni conatu suum facere student *Hippocratem*, adeo vt *Seuerinus* in idea sua sæpe prodat stultitiam suam, & risum legentib. moueat. Tuus *Hermes* est in Hagiasterio suo, & monstrat tibi *leonem viridem, sulphur incombustile, ignem sapientiæ, ignem naturæ viuum.* Hunc tu putas eundem esse cum *igni Hippocratis* in lib. 1. de diæta non procul à principio. Argumenta tua sunt 1. *quia ignis omnia potest mouere vniuersim,* (τὸ μὲν πῦρ δύναται πάντα διὰ παντὸς κινῆσαι) *aqua omnia per tota nutrire.* (τὸ δὲ ὕδωρ πάντα διὰ παντὸς θρέψαι) *Hæc vero duo sufficientia sunt cum aliis omnibus, tum sibiipsis: seorsim vero vtrumq; nec sibiipsi, nec alii,* (αὐτάρκεα ἐστὶ πᾶσι διὰ παντὸς καὶ τῷ μεγίστῳ καὶ τῷ ἐλαχίστῳ ὡσαύτως. Et paulo ante: χωρὶς δὲ ἑκάτερον οὔτε αὐτὸ ἑωυτῷ οὔτε ἄλλῳ οὐδενί.) 2. Quia *ignis Hippocratis ille in hominis procreatione triplices facit circuitus,* (τὸ πῦρ ...), vt loquitur de nutrimento, cuius pars humidissima & calida venas cauas intrat: quod reliquum est humidi in intermediis venarum concrescit, fitque caro. &c.) De igni sic: *Dum singula iuxta destinatum fatum in apertum proueniunt, triplices circuitus ignis fecit,* inter se mutuo intus & foris terminantes: *alios* quidem *ad cauitates humorum* lunæ facultate: *alios ad externam circumferentiam* ad ambientem soliditatem astrorum facultate: *medios vero & intro & foràs* terminantes calidiss. & fortiss. ignem habent, qui omnibus dominatur, & omnia gubernat secundum naturam sine strepitu ad visum, & tactum. In hoc anima, mens, motus, somnus, &c.

3. Quia ibidẽ fieri docet *alimentorum attractiones, mixtiones,* partium *dispensationes, consentaneorum conspirationes, dissentaneorum expulsiones,* &c. Hæc diuersis in locis partim de generatione mistorum in animalibus corporum, partim de nutritione proponuntur. Mistio docetur fieri *ex igne & aqua* contemperatis, ita vt licet ignis per se sit calidus siccus, aqua frigida humida, tamen certa harmonia congressu facto ignis ab aqua accipiat humiditatem, dicaturque πῦρ ὑγρόν, aqua ab igni siccitatem, & vocetur ὕδωρ ξηρόν: quæ commistiones & contemperationes dum varie fiunt, existere inde ait, & semina multiplicia, & animalia, quanquam non sine præexistentibus. Nam *nihil nasci dicit* quod, *seu cuius species prius non fuerit, nec corrumpi quicquam totaliter, nisi omnia simul pereant.* Vt diligentius rẽ explicet, addit vicissitudinem talem fieri etiã in externis, vt in astris, die, nocte, &c.

Ignis sapientiæ.
Ignis naturæ.

Ignis viuus naturæ.

Paracelsistis omnia sunt actu in rebus etiam antequam nascuntur.

Viuum aurum, semen, sulphur, &c.

An Hipp. ignis natura Paracelsicum descripserit. Paracelsistæ falsi Hipp. interpretes.

Mistio Hippocratis.

Item declarat tem arte. Qui enim secant serra lignum impellunt, & trahunt, t... dam attrahuntur, quædam expelluntur: hoc accipit, illud dat, iuxta officia fa... m Oberrare vero *sine scientia* in corporibus humidum & calidum asserit: sed du... p... tur, tunc *similia & familiaria similibus assidere*, & in eorum substantiam con... de... cum nequeat peregrinum in loco peregrino salutariter consistere, id quod h in ... mento. Non posse autem animam humanam augescere nisi in homine, vti nec cat... suo genere, autumat, &c. Hæc sunt illa, quæ ibi Hippocrates de attractione m... habet.

Qui idem Hipp. docet luculenter eundem *ignem moderari, minora minoribus, ma... ioribus licet ... adaptare.* (Hipp. sic loquitur tam de generatione, quam conserua... cremento per nutritionem : ... Item: crescit seu augetur maius à minore : Item: in homine ingrediuntur memb... totâ totorum habentia contemperationem ignis & aquæ, quædam recipiunt, quædam d... maius, hic minus. Quæ ad minus eunt, segregantur in locum minorem : Quæ ad maius... tur, commiscentur, & transmutantur in ordinem maiorum, &c.) Hæc sunt argumen... *manne*, Hermetis. Infelices appello illos, quos iste nanciscitur discipulos. Seducit enim ... *bus mendaciis*, & magni viri nomine in errorem inducit. Considera quæso tua placita, massa fingitur: 2. In eam includitur primateriale punctum, origo omnium generation... tionum, transplantationum, &c. 3. forma interior omnes caussas propriæ speciei ... ex prima materia (opinor) aut elementis sibi proprium fabricet corpus, & colore reliqua... dentia producat. 4. Inde sequitur NATVRA, tanquam ab illis, quæ tamen omnium ... & substantiæ habent facultatem, ita vt non opus sit vllam aliam causam comminisci, dis... iam est iste ignis Hippocratis. Verum hoc vt probetur, non verbula quædam consectari omissisq; propriis argumentis ea colligere, quæ videntur ad præconceptam opinionem fac... totus Hipp. contextus & institutum, sententiaque perpetua est inspicienda.

1. Ante omnia negamus vlli Paracelsico de sententiis Hippocratis credendum ... *omnes sint falsi interpretes*, & per vim trahant ad sua commenta, quæ Hipp. longe alio sens... *leno, Aristoteli, Platoni*, vicinioribusq; notior fuit, quam fatuis Paracelsistis, scripta reliquit... tur *Petri Seuerini Dani* corruptelis. Cum enim Hipp. velit ... in quarum ministri & conseruatores sunt Medici, qui certe non sanant remedia, sed hom... constitutione deiectos morbo, ipse interpretatur *de medicinarum proprietatibus occultis, seu essentia... mine principiorum proditis, & morbos* intelligit *elementales, & semine interno productos*, quos ali... *astrales*: omnino contra *Galenum* explicat, quasi stultitia Paracelsica esset præferenda sapienti &... tionali *Galeni* experientiæ & industriæ. Ita corrumpunt omnes *librum de veteri medicina*, quasi *Paracelsica principia essent nomine potestatum & saporum indicata*: vbi tamen *Seuerinus* ait, *pu... naturam expositam non esse*, cuius contrarium alii dicunt. De *innato calido Hippocratis* sc... genere à qualitatibus elementorum dissidere, & beneficio eius omnes facultates etiam ... locis temporibusq; consentaneis absolui, crises, & omnium morborum concoctiones ... dicio *Hippocratis* ab eodem proficisci. Si hoc verum est, tibi *Hartmane* contradicit. ... cto primateriali asscribis. Dum autem hoc calidum *Seuerinus* vocat *balsamum animale*, se... uellit, scribentem quod *Hipp* illud balsamum non explicauerit, & sane quæ de ...tuali & animali balsamo delirat *Danus, Hippocrates* non habet. Mentitur etiam *Hippocratem*, ... eos, quos *errores elementorum concretorum* appellitat, occasione in medicam facul... postea, repudiaturum millies fuisse appellationes calidi frig. hum. sicci. Hoc ... q... pos... verum cum Hipp. *ratione, sensu, & experientia* prisca ea didicerit, & posteri vsque ad pri...anum *Pa... celsum*, quin & hodie omnes Hippocratici non abiiciant? Cogitur confiteri ille Danus, *Hippocrate... posuisse ista, & non solum hoc, sed & opposuisse erroribus aliorum res ipsa conuincit. Quæ *Hip... scribit de non nascentibus & pereuntibus legitimo sensu, *ea Danus corrumpit, ita, vt statuat ex a... orco, nocte, &c. semina nascentium prodire, & absolutis periodis ad eandem abyssum, orcum, noctem reuerti* quod tamen Hipp. in vulgo reprehendit, estque per se falsum, fictumq;, & caret demonstra... nec opus est refutatione. Idem enim Danus mox *semina ab astris genita* esse dicit, cum h... ria... tionis mineralia, & plantas astris priora esse affirmet. Aliter c. 8. vbi citat 1. *Hippocr. de diæta, form... semine vigere, non extrinsecus accedere*, esse ..., quasi hoc *Hippocrates* illo in loco diceret. ... eis, Hipp ex aqua & igni hominem in illo libro constituere, alibi ex calido frig. hum. sicc... ; re... det, Hippocratem nominasse quidem illa quatuor, sed vbique *semina adiunxisse*.

Nam cum ait, *Nihil fit noui*, vult intelligere semina in elementis, (ergo elementa sunt nox... cus, abyssus) quomodocunque positis, & appellatis latuisse. Ridicule. At inquam, *Hippocrat... semina & animalia *ex varia mistione ignis & aquæ* in eodem loco *oriri tradit*.

Ecce tales interpretes *Hippocratis* estis, nimirum audaces, impudentes, & temerarii. ... eis: & euidens est Hippocrat. dicere, *corpora humana constare ex frig. cal. hum. sicco?* respon... intelligi *elementa absoluta*, communia, simplicia, sed hominem esse ex *ex tali calido, tali frigido, sicco, & tali sanguine, qualia sunt semina, quæ elementa, vel materiam talem effecerunt*.

At talis interpretatio delirat, erratq; toto *Hippocrate*, qui ex elementis facit etiam semina, ... hæc in sulphure, sale, mercurio, sunt talibus, necesse est etiam hæc tria ex elementorum co... ra...ne nasci. Ita agit in dicto Hipp. *Ex vno omnia, &c.* Vult loca *Hippocratis* diligenti ... P... ... mentis iudicio collata, & artificiosa analysi actionibus naturæ, & medicina ... opinionem Paracelsicæ ... adapta..., sublata obscuritate ...icare, *Galenum non* ...

fundamenta

fundamenta medicinæ Hippocraticæ, aut impie immutasse: quasi vero *Danus Hippocratem* Græcum melius *Galeno* Græco posset intelligere, aut sensus priscorum petendi essent ex nostris opinionibus, non ex literali scriptura, & linguæ consuetudine.

Tertia sectio Aphorismorum Hipp. agit de morbis, qui solent certis temporum constitutionibus, & anni partibus in Græcia euenire. *Mutationes temporum*, inquit senex, *maxime pariunt morbos, & in temporibus magnæ mutationes frigoris aut caloris, & reliqua iuxta rationem. Naturarum enim aliæ ad æstatem, aliæ ad hyemem bene aut male se habent: & morborum alii ad alia tempora: & ætates quædam ad tempora, regiones, victus, &c.* Omnino caussas expresse nominat qualitates temporum, ventos, constantiam, inconstantiam, seu mutationes contra naturam, pluuias, squallores, consensum cum humoribus corporum &c. *Seuerinus* eas caussas repudiat cap. 8. Ideæ, nec vult admittere *humores illos imaginarios*, quos tamen Hipp. ibi cum qualitatibus proponit. Ascendit ad *sydera, & inde semina petit*, quæ defluentia cum seminibus internis conspirent, & morbos pariant. Id sane possit populares morbos excitare, & suum locum in Epidemiis habere, quanquam dictio non sit consentanea sensibus Hippocraticis: At in tertio Aphorismorum alienissimum est, & vim facit autoris tam literæ, quam sententiæ. Aliud cap. 10. resumitur *Liber de diæta* primus, vbi Hipp. loquitur de Anima, quod habens maiora & minora circumambulet suas partes, augmento & decremento earum opus habens, & singulis sua loca determinans. *Irrepere enim in hominem dicitur ignis & aqua temperamentum habens*, μοίρην σώματος ἀνθρώπου, &c. Hic quæritur quid sit *anima*. Danus vult esse *principium vitale, radicalem tincturam, mechanicum spiritum, in quibus scientia, potestas, & vita vigeat*: Idem esse & [illegible]: In anima esse *principium corporis organici, ab anima fluere corpus: animam virtute elementa, & principia moueri, & augeri, & ex spiritualibus mutari in corporea*. Quæ *Hippocrates* vocat *partes corporis*, ea Danus appellat *principia*, elementa vero, quæ fiant nutrimenta partium, vocat ΤΟΤΑ. Cum dicit Hipp. *anima hominis in homine augetur, in alio vero nulla*, Danus explicat, spiritus mechanicos, semen, materiam primam in homine non in alio animali augeri. Anima dicitur habere μοίρην corporis humani. Quid hoc? Danus respondet: *Principium, scientia, prædestinatio, fatum, rudimentum*: Aliorum interpretamenta vocat *cruda*, &c. partes habere putat in *semine*. h. e. *scientiis, mechanicisque spiritibus humani seminis* subiici: negat ideo nos habere partes, quod ex elementis constemus; iisque nutriamur, &c. Cum dicitur, hominis natura aliud protrudit, aliud trahit, dat, accipit, &c. Naturæ imaginationem & scientiam, sine quibus illa nequeant fieri, asscribit. Cum Hipp. dixit, γίνεσθαι καὶ συμμίσγεσθαι, (generare est permisceri, corrumpi est διακρίνεσθαι, disgregari, dissolui) Danus ait, *ioco ista dicta esse*. Num ergo & iocatus est Hermes in Pimandro, cum dixit: *Non moritur in mundo quicquam, sed composita corpora dissoluuntur*. Dissolutio non est mors, sed quædam resolutio mistionis. Vnio soluitur, non vt intereant, sed vt vetera iuuenescant. Generatio est vitæ creatio, (manifestatio) mors est occultatio. Ergo cuncta immortalia, &c. Quid sensit Hipp. de humoribus? Eos enim multis in locis præsertim in lib. de genitura & natura hominis, deque morbis asseruit: Respondet *humores ex elementis & terra* lib. 4. *de morbis deduxisse non adhibuisse animum ad elementa*, vel nudas qualitates, sed innumeris proprietatibus, quas conatus sit ad certa genera reuocare: sic & in libr. de humana natura, & veteri medicina. Multa enim semina iisdem proprietatibus insignita in humoribus similibus, tanquam matricibus, & agris consentaneis fundari, quæ semina & proprietates, vbi ad maturitatem peruenerint, fructus proferant tali humorum signatura vestitos: quasi Hipp. humores quidem nominauerit, sed intellexerit in illis latentia semina *Paracelsi*: quæ est mirifica interpretandi ratio. Si ita exponi debet *Hippocrates*, cur non & *Galenus*, & *Auicenna*, aut cur horum sententiæ reprehenduntur, Hippocraticæ laudantur, cum tamen sint eædem? Quoniam ergo Paracelsistæ tam perfide tractant *Hippocratem*, neque tuus, *Hartmane*, Hermes est audiendus, nec alius iudicandus, quam corruptor doctrinæ Hippocraticæ. 11. Sed argumenta contra teipsum proferam ex *Hippocrate*. Agere Hipp. in lib. 1. de diæta, de generatione hominum animalium, indeque extruere de nutritione, seu diæta humana disciplinam, negari non potest. Si conuenit cum tui *Hermetis* doctrina, debet ponere primo *informem massam*; deinde imponere *punctum primateriale*, cuius vi omnes actiones procedant: tertio, *adiungere formam* sibi suum corpus fabricantem; quarto *ignem adhibere viuum*, qui faciat res cunctas germinare, &c. Atqui de hoc processu nihil legimus apud *Hippocratem*.

Euidentes caussæ morborum apud Hipp.

Anima Hippocratis.

Quid anima.

μοίρην corporis humani.

Naturæ scientia & imaginatio.

Argumenta Hippocratica contra Hartmanum.

Non ergo conuenit cum tui Hermetis doctrina. Assumtum probo. Aut enim de prima omnium hominis origine loquitur, aut de generatione post primum exortum. De illa habes in libello de carnibus. Hic. n. *chaos Platonicum*, ex quo quod *calidum* est, (vnde animas ducit) plurima parte ad superiora cōcesserit, vbi *æther* dicatur: terra frigida, sicca, multisq; motionib. obnoxia in imo manserit, sed non sine multa caliditate: inter ætherem & terram aer calidus & humidus constiterit; aqua humidissima & crassissima proximum terræ locum occupauerit: in terra porro temporis progressu per calorem arefacta putredines vult extitisse veluti tuniculas, vnde membra animalium sint enata, &c. Hæc illa ratio est, quam *Aristoteles* explicat in 3. de gen. an. c. 11. Nihil hic vides quam chaos, idq; non tui *Hermetis*, sed *Democriti* potius & *Timæi Locrensis*; ex chao quatuor partes mundi exortas agnoscis, ex quib. calore agente, putredineq; excitante enata sint animalia. Si ignis ille tuus viuus esset idem cum Hippocratico hoc, deberet spontanea animalia producere, & pars ætheris in imo relicti esse. Idem deberet in informi: & nondum separata massa formæ, quam ei iungis, assistere, & vna fabricare, germinaque producere. At istorum nihil dicit Hipp. nec puto tuum *Hermetem* de hac generatione loqui, nisi velit principiis sacræ veritatis obloqui, aut cum *Cæsalpino* hominis ortum æquiuocum defendere. De generatione vero quid senserit, habes in lib. de natura humana, vbi corpus hominis non ex chao tuo constituit, sed ex *sanguine* (vt & Paulus Actorum decimoseptimo) *pituita, bile flaua, & nigra*: idque probat *recepto more sapientum, communi sententia, &*

Calidum Hippocratis.

Animalium ortus Hippocraticus.

Corpus Hippocraticum ex IV humoribus.

natura, semen, vt ibi videre [illegible] lib. de genitura *semen, principium hominis*, ex [illegible] quorum [illegible] est in ipso, decursu de quo modo [illegible] in fœtum declarat [illegible] fuerit. Nihil dicit de informi massa, [illegible] prima materia, origo omnium a[illegible] de anima sibi formante corpus ex materia, &c. Calorem, locum, semen [illegible] proponit, omnia vti naturaliter esse inueniuntur. Si tuus *Hermes* [illegible] commentari, monstrasset in Sancto Sanctorum Deum, *qui omnipotentia, omni*[illegible] *sua vniuersum hominum genus ex vnius sanguine, qui in suis vasis perfectius* [illegible] *cet*: non dixisset de forma interiori, quæ admirabili scientia sibi co[illegible] primam illud semen dixisset, in quo monstrasset principia [illegible], nempe hu[illegible] spiritum, & calorem, quorum complexio vocatur *natura hominis*, quæ nulla [illegible] *sed sponte sic mouetur, & moueri apta est principio motus accepto a generante, &c.* [illegible] generatis continuato, nisi quid impediat. Materiam [illegible] interim augescere [illegible] [illegible] ex matris vtero, foris calore circumstante, & interiores [illegible] docuisset diuina prouidentia nasci homines per media naturalia. Non [illegible] [illegible] orem doctri[illegible] nascenti insitum esse, nisi fortasse [illegible] hom[illegible] [illegible] & motiuo ponere voluisset. Facile etiam [illegible] stellarum [illegible] quæ sunt facultatum, & actionum in singulis præ[illegible] anim[illegible] bus specialis potentias exsuscitante, fundamenta: animá in illo Sancto San[illegible] seorsim [illegible] ingere, sed re vera ante corpus non esse ostendisset, & [illegible] in mor[illegible] non per se, & secundum naturam fieri, verum ex accidente propter peccatum [illegible] tam monuisset. Ita *Hippocratem* & declarasset ex *Aristotele*, sacris literis, & [illegible] suppleffet eius defectus. III. Sed ad locum præsentem accedamus, & his argu[illegible] pinionem tui *Hermetis* agamus.

Contra Theo sophysticas.

1. *Si ignis tui Hermetis est idem cum igne Hipp in principio libr. I. de diata, est* [illegible] *non vniuersalis*. Ratio est: quia Hipp. tantum de eo igne agit, quo fiunt [illegible] quo[illegible], vt est in lib. de carnibus, possumus æthereum dicere. At Hermetis ignis n[illegible] quia in vniuersum de omnium corporum principiis agit *Hermes*.

2. Eodem modo: *Si ille ignis Hermeticus est natura vniuersalis, forma viuen*[illegible] *ma materia, inclusa chao elementari, non potest esse ignis Hippocratis, nec natura eius.* [illegible] turam hominis trahentem, protrudentem, dantem, accipientem, & alia age[illegible] ignis, seu calor, estque [illegible] natura animalium tantum, maximeque h[illegible] salis.

3. *Si ignis Hermetis est Hippocraticus, est calidus siccus, & potest contemperationem ab aqua* [illegible] *humida accipere*, cumque ea in vnum mistum corpus coalescere, vt tota con[illegible] lium sit ex *frig. cal. hum. sicco*, quod nunquam concedet *Hermes* Hartmanian[illegible]. [illegible] *Galenafcere, & ambulonem elementarium* agere.

4. *Ignis cum aqua per se sunt sufficientia ad omnia, inquit Hippocrates*: At [illegible] *Herme*[illegible] massam, pu[illegible] primateriale, formam fabricantem, & alia insuper requirit.

5. *Si idem esset ignis, omnia per omnia mouere posset*: At Hermeticus non p[illegible] test fabricare corpus, sed formæ id officium est; non potest actiones p[illegible] niali puncto datur; & quid de principiis dicendum?

6. *Ignis Hipp. producit semina, & species animalium cum aqua coniunctus.* [illegible] Hermeticus. Nam semina Hermetis *ex orco* veniunt, & in eundem redeun[illegible]

7. *Ignem illum oporteret semper alterari, & nunquam in eodem cum aqua consistere.* Sic [illegible] corruptibilis, vtpote mistione, & misti resolutione semper varius. Talis ignis non comp[illegible] sanctorum.

8. *Ex eodem igni & aqua contemperata essent causa ingredientia in hominem* At [illegible] temperationem [illegible] non admittit. *Eadem quoque ingressa oberrant* [illegible] forte fortuna sibi familiaria interuenirent, quod *Hermes* non concessit.

9. *Ignis ille cum aqua temperatus etiam animam hominis conficeret* [illegible] is de [illegible] ... dicti [illegible] de potentia temperandi, qui tamen *calido asscribit intelligentiam*. [illegible] mentem [illegible] præsente loco animæ in media caldi periodo, seu calore, & spiritu [illegible] cordis residente. [illegible] opus est plurib[illegible] satis patet dissensus ignis Hermetici, qui naturæ [illegible] minantis, quod [illegible] [illegible] mine proponitur, & Hippocratici, qui non [illegible] pars [illegible] tutiua est, sed & in [illegible] is membris, potissimum corde vigens omne[illegible] iones sub animæ, cuius [illegible] [illegible] culum vtramque partem essentiam mediante spiritu, & h[illegible] præsidio procurat, & potentias speciales ad nutum animæ, aut natur[illegible] Nunc reliqua Hermetica videamus.

Calidum Hippocratis est intelligens. Ergo est [illegible]

Ignis ille viuus, seu natura, ignis natura &c. vocatur *Orphei* [illegible]. Hic p[illegible] *Hartmanne*, vt tuum Hermetem [illegible] aure corripias, iubeasque [illegible] id, quod [illegible] [illegible], Deus docet homines scientiam: hominum autem cogitationes fci[illegible] [illegible] icit, *Leges populorum vanæ sunt*. Etiamsi ergo *Orpheus* tale quid dixisset [illegible] [illegible] tio est.

[illegible] *Trismegiste*, [illegible], quid *Orpheus* dix[illegible] senserit, cum [illegible] [illegible] corpus [illegible] ex [illegible] *thagora*, gnaru[illegible] [illegible] d Chri[illegible] Th[illegible] it.

[illegible] *ppocratis* in lib. I. de diæta, [illegible] O[illegible]

[illegible] f[illegible] lecti[illegible] p[illegible] po[illegible] m, [illegible] qui[illegible] bus calidum [illegible]ecum. An [illegible] ipsa [illegible] uos [illegible] mol[illegible] lanc[illegible] tum impiorum [illegible] circumambulas? cur non re[illegible] Hippocratis, [illegible] non erat. [illegible] enim ait [illegible] paulo post: *Circa ventrem est aquæ frigidæ & humidæ congregatio, transitus spiritus [illegible] igidi, & calidi ad terræ unitationem, omnia quæ in ipsam incidunt alterantis, & alia [illegible] dem consumens, alia vero augens aquæ tenuis ac ignis dispersionem fecit, insuperque* [illegible] &c. Ex qui[illegible] [illegible] Inde [illegible] Hippocratis, [illegible] ud fatale decretum, cumque dicat naturam omnes [illegible] non [illegible] um natura confundi. *Hippocratis fatum.*

4 *Orph*[illegible] [illegible] nuticis eodem modo vsurpat verbum, vt, cum de *Hercule* scribit [illegible] esse [illegible] *phasin* [illegible], at: [illegible], non decretum erat satis, [illegible] iret, &c. & de [illegible] *rorum* [illegible] ulari decessi dicit? [illegible] Quid [illegible] potius dixeris, hic significari quam ignem tuum naturæ. Autor li[illegible] undo apud *Aristotelem* va[illegible] is nominibus appellari Deum tradit [illegible] arbitraturque etiam [illegible] e rerum [illegible] offensque præcedente; Lanni fatum dicunt: & [illegible] quod ab [illegible] omnia sit terminata, &c. [illegible] quoque vult dici, quæ vo[illegible] tum [illegible] vel [illegible] ignat, [illegible] in summum suum Deu[illegible] *Iouem* subiecerunt, vt est apud C[illegible] qui & *fatum* appellat, quod Græcis est [illegible], hoc est, *ordinem, seriemq; causarum cum causam ex se* [illegible] *gnat, quæ fit ex omni æternitate fluens veritas sempiterna, seu Physica causa æterna re*[illegible] *ur & ea quæ præterierunt, facta sint, & quæ instant, fiant, vt quæ sequuntur, futura sint, &c.* Omni[illegible] Deus [illegible] quod natu[illegible] a app[illegible] llatur, quod sensit & Plinius. Vide Asclepeium Herme[illegible] 8. [illegible] fortun[illegible] & fatum sunt [illegible] sphærarum VII. Planetariarum; & cap 14. vbi de fato, [illegible] itat [illegible] aut Deus summus sit, aut Deus secundus, aut disciplina omnium diuinis legibus [illegible] dui qui sequitur parens, &c. In c[illegible] minibus orphicis, qui citantur in lib. de mun[illegible] [illegible] catur etiam [illegible]. Id autem *Orpheus* in peregrin[illegible] tionibus suis in [illegible] tum cogn[illegible] osse videtur, si verum [illegible], quod tuus *Hermes* dicit, *Ignem naturæ viuum esse naturam* [illegible] Mirum, cur non *Vestam & Ortmasdam* Persarum Deum adiecerit: imo [illegible] te Ch[illegible] lanæ [illegible] ionis hom[illegible] nem polluta ista, & impia, æterna nocte dig[illegible] a, quasi rem magnam, & profundæ [illegible] pientiæ plenam in lucem protrahere. *Faiū Arist.* *Orphei fatū.*

Ecquid præterea est *Natura tua, & ignis naturæ viuus, & leo viridis? &c. Prædestinatio Paracelsi.* O autorem dignum. Nimirum eadem vox in *Seuerini* quoque Idæa crebra est, & ita vsurpatur, vt a fato Ciceronis non videatur aliena, quasi sit *fatale decretum de re vnaquaque, seu præfinitio & determinatio per seriem infallibilium caussarum, quando, quid, & ad quid tandem euadere debeat.* Tuus autem *Hermes* quando vnquam legit *Paracelsum*, aut qua magia [illegible] og[illegible] [illegible] aliquando id monstrum, & omnes scientias diuinas, humanasque turbaturum? In lib. de [illegible] ate tract. 1. Tomo 3. legitur, *prædestinationem esse prouidentiam quandam, & voluntatem Dei or*[illegible]*antis, vt ex talibus tale fiat*, vt vana Gyrina ex tali sale, sulphure & mercurio, cui prædestinationi [illegible] possi[illegible], vt in defensionibus ait. In lib. de morbis tartareis Tom. 2. scribit: *Potentia prædestinationis Tartarum ex suo liquido separari.* Id enim à prouidentia destinatum esse, vt quodvis sub[illegible] um [illegible] sua p[illegible] ma materia in vltimam perueniat, & spiritui illi prædestinationis datas esse vires, coagulationis, &c. vt appareat *esse ordinationem quandam diuinæ prouidentiæ, quomodo vnumquodque fi*[illegible]*ri debeat, & qua forma nasci.* Sic fere & in Paramiro tract. 3. cap. 6. *nihil differt à Dei prouida rerum* [illegible] *quæ vnumquodque sic se gerit, vt à Deo est prædefinitum.* Vide iam, an idem sint Natura, [illegible] Ignis sapientiæ, I[illegible] nis naturæ viuus, fatum orphei, &c. Tua phantasia omnia in vnum [illegible] os con[illegible] t. Si [illegible] sp[illegible] es, ordinatio, prouidentia, & voluntas Dei prima caussa est: Na[illegible] e[illegible] l creata [illegible] m, & [illegible] ita rebus potentia, cuius vi, Deo prouehente, vnaquæque nascitur, [illegible] tentia in [illegible] nin prodi[illegible], & naturaliter se gerit. *Ignis naturæ vegetus*, seu calo[illegible] insitus potest [illegible] tura dici, si modificate loqui velis: re vera est instrumentum quodda[illegible], quo [illegible] ad [illegible] & actiones naturæ, sicut & *Hippocrates* in loco citato *motuum principium*, qu[illegible] na[illegible] [illegible] uere solemus, esse indicabat. *Prædestinatio Paracelsi.* *Contra formam formā tū Hartmā.*

[illegible] m aliud quid? Addit tuus Hermes, esse [illegible] *Theophrasti.* Sed ego non [illegible] nquam sciuisse, num aliquis *Theophrastus* in rerum natura esset futurus. Itaque [illegible] autorem [illegible] sterio monstrare non potuit, nisi forte fuit cum *Anchise* in campo *Elysio*, [illegible] ue fecr[illegible] a parcarum inspexit. Est & ridiculum, *pro eodem ponere naturam, & id quod in natura est* [illegible]*tum, vitale, & viuum.* Discernit enim ipsa locutio naturam a caloris natiui facultate, & indi[illegible] adiunctam quandam naturæ rationem, seu ministrantem caussam. Sic natura hominis [illegible] a rationali, & corpore determinato constans calorem, & spiritum habet ad facultates mini[illegible] em. Potentia vegetatiua cum calore, & spiritu naturali est, non est ipse calor & spiritus. [illegible] *[illegible] Theophrasti.*

[illegible] e. Est *Lumen naturæ.* Mira quoque hæc sapientia tui *Hermetis* est. *Si est lumen naturæ, non est natura ipsa.* Ignis quidem lucidus est, & potest lux aliqua dici. lumen non nisi catachr[illegible] si est. E[illegible] *lumen forma illa, quæ à lucido corpore in medio perspicuo propagatur, quæ efficit, vt quæ potentia erant* [illegible] *ilia, iam sunt actu.* Natura sic lux foret. Ab ea quod illuminatur, lumen accipit. Ita intellectus [illegible] un[illegible] quodam afficit, vt manifesto appareant. Ita & *Paulus* ait Ephes. 5. [illegible]. *Omnia quæ* [illegible]*untur, a lumine manifestantur. Omne enim quod manifestatur, lumen est.* Intellectus verorum [illegible]. Ind[illegible] en[illegible] lumen declarans, illustrans, illuminansque rem ipsi subiectam. *Christus lux* [illegible] *& luce Apostoli.* Hinc lumen accipiunt & claritatem doctrinæ, & ho[illegible] ines doctrinam [illegible] in postea [illegible] mine ambulare dicuntur, quandiu veritati cognitæ adhærent. Id [illegible] *Lumen naturæ.* *Matt. 5. 14. Ioh. 8. 12. Ioh. 12. 35. lumen Ephe. 5.*

Lumen [illegible] *ſancti* [illegible] *lumen naturæ eſt quo* [illegible] *es naturales ex luce naturæ* [illegible] bus cog[illegible] ntelligentiæ ab v[illegible] natura, v[illegible] Quant[illegible] naturæ inſtrument[illegible] or? Sed Parac[illegible] rebus deminut[illegible] & tenebroſo verſantium eſt, [illegible] irabilem [illegible] nat[illegible] fi rmæ, v[illegible] ria ſciat, quam & qualem ſibi debeat [illegible] bricare ex e[illegible] habitation[illegible] m. C[illegible] *llius* [illegible]

Croll[illegible] naturæ lumen [illegible] lumine naturæ mirificè ſæpeque diſſ[illegible], & velu *Medium ſuum* non [illegible] calcs, vel mutos, ſeu diſciplinam ordinariam, ſed *per lumen gratiæ & naturæ* [illegible] dicere, qui[illegible] ſit id quod *Naturæ lumen* v[illegible] at. Et eſt [illegible] in hom[illegible] befactato adeo tenue, & varium [illegible], niſi lumine ſpiritus [illegible] uminetur, v[illegible] [illegible] exilem eius umbram, quod indicant querelæ, & tot c[illegible]

[illegible] 8. v. 1[illegible] ſpiritus ethe[illegible] [illegible] nnum hodie. Omnino laborabit tuus Hermes, vt probet naturam, ign[illegible] re, calorem naturalem &c. eſſe idem. Aliud: *Eſt ſpiritus æthereus in corpore* [illegible] *ſtens.* Miruth[illegible] o. Quodnam eſt quæſo illud *corpus plusquam glorificatum*? [illegible] quodque corpu[illegible] per ſe ex creatoris beneficentia non innata largimur. Ita em[illegible] e[illegible] *Sunt corpora cœleſtia & terreſtria: ſed alia cœleſtium gloria, alia terreſtrium & in* [illegible] *claritates.*

At cum natura hæc vanitati ſubiecta ſit, expectetque reuel[illegible] tionem fi[illegible] beretur a ſeruitute corruptionis in [illegible] bertatem gloriæ filiorum Dei, non [illegible] quam glorificatum corpus, ſiue cœlum intuear oculis inte[illegible] tus, ſiue in[illegible] & opera naturæ teſtantur. Sed *Hermes* ſupernaturaliter illuminato [illegible] d co[illegible]

Hominis duo corpora [illegible] num intra Deum iſtum gloriam. *Spiritus æthereus quid?* *Crollius* proli[illegible] e de co[illegible] *ſaltuam Paracelſi hominem habere duo corpora*, vnum craſſum & elementare; al[illegible] ſpiritus ſydereus, ſeu ætherius, quo *ex aſtris homo attrahat omnes artes*, [illegible] *entiam* eſt illa natura tui *Hermetis*? An eſt anima & ſpiritus mund[illegible] Dicam quod vid[illegible] *re nomen.* Natu[illegible] a vtitur ſpiritu quodam tanquam organo in rebus gignendis. [illegible] *pium motus ſecundum Dei prouidentiam determinati.* *Ariſtoteles* modeſtior eſt *Hermet*[illegible] *Omnis anima*, inquit, *ſiue virtus ſiue potentia corpus aliud participare videtur*, *idq; magis diui*[illegible] *elementa appellantur. Verum prout nobilitate ignobilitateue animæ inter ſe differunt,* [illegible] *ura* [illegible] *poris differt. Ineſt enim in ſemine omnium quod facit vt fœcunda ſint ſemina, videlicet quod* idque NON IGNIS, non talis facultas aliqua eſt, ſed SPIRITVS, qui in ſemine ſpu[illegible] continetur, & NATVRA, quæ in eo ſpiritu eſt, *proportione reſpondens elemento ſtellarum, &* [illegible] rem poſtea ſoli, animalibuſque tribuit, & addit in excrementis quoq[illegible] tale.

Hoc oraculum ex veritatis penetrali tripode editum puta. Nam [illegible] quiis, reipſa, & Chymicorum operibus. Tuus Hermes in Vtopia vagat[illegible] cœli dorſum, vbi Platonicæ Ideæ à corporibus ſegregatæ choreas agere [illegible] contemplari naturam, ſed fallens. Neque enim eſt ſeparatum quid. Itaqu[illegible] ip[illegible] s, quibus eam diuina prouidentia inſeuit. Ariſtotelico ſenſu calor [illegible] ſp[illegible] & le[illegible] analogos, ſimul ſumta poſſunt pro natura in elementis, dum res n[illegible] Quod aute[illegible] ad vniuerſalem naturam attinet, nos cum Theologis mal[illegible] Dei prouidentia, vti requirit etiam tua [illegible], prædeſt[illegible] nati[illegible]

[illegible] 6. 14 v. 3. quam ab ea ſeparare. Nam ita *Salomon* ille ſapientiæ regimen omnium [illegible] *Paulus* ad Ebræos ſuſtentari omnia *verba virtutis Fily Dei* ſcribit, & in *Moſe* [illegible] ſpeciebus indidiſſe quidem naturam propagatricem, & multiplic[illegible] præcepiſſe vt producerent plantas & beſtias: ſed nihil dixiſſe de cœli, a[illegible] generali, ſpirituque & anima mundi, vti nec poſſe quicquam conſt[illegible] poſitiones in rebus determinatis. Calorem tempor[illegible] ſol præbet, qui [illegible] me[illegible] potentiam naturæ in ſingulis recte comp[illegible] ſitis actuare. Ita & de luna, cu[illegible] [illegible] rum lumina faciant, qui poteſt illa generalis natura eſſe pr[illegible] q[illegible] non omnia habemus explorata, permittimus vobis illam [illegible] [illegible] ſpiritu & anima mundi, ideis Platonicis, & alus ſomnus. D[illegible] r, quod ſpiri[illegible] [illegible] ſaltem aut calorem inuenturum, cui perſuade[illegible] po[illegible] f[illegible] ædeſ[illegible] inatione [illegible] e ſpiritum æthereum in corpore plus quam [illegible] ficato, cum ipſe per ſe ſi[illegible] cor[illegible] us q[illegible] duo corpora in vno indiuidu[illegible] homogeneo, [illegible] ſtione [illegible] ſſe nequ[illegible] ant. Ita ſuauiter eam ſancto meſaulo, pag. 29. vbi ſpiritum ſec[illegible] um æthereum in alios ſpiritus i[illegible]

[illegible] & [illegible] vertiginem agis. Iam *ignis eſt ille qui cum Azoth ſuſſ[illegible]*. Miror iterum tui *Hermetis*, [illegible] p[illegible] ntiſſimum prædicam, imprudentiam. De [illegible] enerali natura, quæ & proui[illegible] de[illegible] c.in ſtiuit ſermonem [illegible] t dum [illegible] ndiq[illegible] que terminos corradi[illegible] un[illegible] [illegible] a. At[illegible] o tu p[illegible] ius nu[illegible] cu[illegible] es, qui [illegible] ſcribis id, quod ſci[illegible] non pot[illegible] di[illegible] *Azoth, quæ vox barbara eſt, & argentum viuum ſignifi at?* Sed [illegible] f[illegible] [illegible] ſchten[illegible] a. *Hippocrates* ſcripſi[illegible] in c[illegible] dum ſicrum, ætheree n[illegible] rum [illegible] m[illegible] poteſtat[illegible] quam[illegible] ta co[illegible] de[illegible] tem actu ſing[illegible] [illegible] rpo[illegible] a ho[illegible] inum, & [illegible] rum conſtitu[illegible] odum m[illegible] [illegible] n[illegible] c[illegible] rpor[illegible] altera tur, [illegible] igneis [illegible] ua[illegible] : verum [illegible] [illegible] ta eſt: [illegible] dinariorum ge[illegible] e res habe[illegible] Ag[illegible] & ho[illegible] tar[illegible] m, non [illegible] nium.

& humiditas, vel potius materia feminea humoris speciem habens: sed non commiscentur tan[illegible] [illegible] elementa mistilia.

[illegible] nis enim internus, seu calor ab externo exuscitatus est agens caussa cum spiritu coniunctos [illegible] qui iam mistura sua constat, neque vllo necessariorum ad substantiam deficit, est passiuum subiectum; & hoc in magisterio sapientum quoque sic se habet. Iam enim fermentum speciale mercurius accepit, factaque solutione totum euasit vna aqua materialis. *Fermentum est subiectum sulphuris*, seu caloris insiti tanquam in puncto centrali cubantis. Si iam ouo suo tota massa, quæ nihil aliud est, quam liquor mercurialis in actu suo, potentia suum semen, animam & ignem cum spiritu continens, vt tria ista sint simul in vno, *corpus* scilicet, *anima & spiritus*, conclusa sit, inque matrice sic iaceat, vt nulla pateat rimula, per quam se proripere calor & spiritus in actum vocatus possit, adhibetur *ignis sapientiæ*, incipitq; internum sulphur, seu ignis moueri, & mouere materiam totam radiis a centro vndiquaque diffusis. *Spiritus animam complexus* fertur ad cœlum vasis, cumque elabi non possit, e cœlo repercutitur, iterumque in inferiora redit, *& potestatem superiorum & inferiorum complectitur*, donec absolutis periodis absolutum sit magisterium, & ratus sit *filius sapientiæ*. In hoc opere *ignis & Azoth* sufficiunt: *Ignis duplex*, scilicet, *sapientiæ externus, & naturæ internus*: *Azoth* autem non simplex aqua, aut mercurius, sed *aqua composita, in cuius centro ignis potentia lateat*; & est tamen totum homogeneum.

Coctio sapientum.

Ascendere ad cœlum iterumque descendere.

Filius sapientum.

Ignis duplex.

Azoth.

Vide iam an Hippocratica sufficientia stare possit cum ea, quam sapientes in suo magisterio proponunt. Mallem non confudisses sic omnia, & vndiquaque vocabula mirifica corrasisses. Vnicum hoc dictum ad explicandam naturam generationis in mineralibus, vegetabilibus, & animalibus suffecisset, quin & ad declarationem aliquam licet non vndiquaque congruam mundanæ creationis, sicut & *tabula Hermetis* habet, *Matricem* habuisses mundanum locum? *chaos creatum* (ita enim ponamus, quanquam Theologi paulo secus explicent) fuisset liquor ille, seu humor materialis. Spiritum & calorem centralem deberes medio includere puncto, vt inde vim suam extenderet in omnem circumferentiam. Sic enim conueniebat si naturaliter esset ortus. At hic sacræ scripturæ plus [illegible]endum est, quam nostræ imaginationi. Finge tamen Verbum Dei & potentiam intus incepisse [illegible]rationem suam. Sic aliqua erit similitudo. Spiritus intus procedens vniuersam aquæ molem [illegible] complexus. Vnde lux, dies, nox, cœlum, & alia? Video difficultatem rei, si ab analogia fidei [illegible]dere nolumus. Ita ne inepte videamur, *intellectum nostrum redigamus in captiuitatem fidei*. De na[illegible] autem nascentibus ex semine sato minus absurda est analogia. Nam vt fit in magisterio lapidis, [illegible] cuiusq; singulari natura etiam in his, quæ ex ouo vel verme prodeunt, vel ex semine [illegible], aut æquiuoco nascuntur. In his quæ per insitionem transplantantur, nihil fit tale. Nam [illegible] nata stirps intelligitur, tantumque opus habere nutritione, & augmentatione in sua arbore, cu[illegible] factus adoptitius. In metallis item dissimilis est ratio. Neque enim sic nascuntur vt in vtero [illegible] sed materialis liquor conceptus est in minera sua tanquam in matrice. Spiritus sulphureus [illegible]dus, naturæ specificæ vi delibutus, dum per mineram fertur, in dispositam materiam incidit, re[illegible] vsque eum in metallum vertit, sicut fit in proiectione artificiosa tincturæ albæ, vel rubræ. Vides [illegible]or, non posse omnia de omnibus dici.

SECTIO XV.

Pars sexta sancti sanctorum Hermetis Hartmaniani de

ANIMA.

De Anima.

Ricardus Argentinus in lib. de Præstigiis dæmonum refert, *Balaam filiis Israel fuisse Prophetam eo modo, quo Mercurius Trismegistus apud Ægyptios, & Sibylla apud alias nationes: qui tametsi pleraque vera cecinerint, tamen idololatra & dæmonum cultores fuerint, sicut & Simon Magus assumto Iouis nomine cum sua meretrice Selene. &c.* Tuus Hermes Hartmane, quid monstri nobis obiicit? Tuos sane oculos præstigiis occupauit, vt videaris tibi videre *varia Deorum simulacra* & insignia, *Aquilam Iouis*, (scortationes ministram in rapiendo Ganymede) *Iunonis pauonem*, (quæ fingitur oculos Argi in caudam translatas circumferre, & superbe ostentare) *Neptuni tridentem*, (symbolum trium partium terræ, quas ambit amphitrite) *vitulos, pisces, mumiam suspensam*: (fors furem à patibulo pendentem, [illegible] Ægyptium cadauer,) ea omnia sub communi titulo ANIMÆ proponis, quasi anima esset *Silenus* quidam *Socratis* foris turpis, intus simulacris Deorum refertus. Satis doces Hermen tuum esse Deorum cultorem, & idololatram. Tune Christianus ab hoc velis discere? Num tu ista numina Deo abominabilia in sanctum sanctorum inferas? Quis est in Dei templo *Iupiter*, quis *Neptunus*, quæ *Iuno*? An non ista nomina quæ Israeliticam gentem perdiderunt, cum Ægyptiaca & Chaldaica impietate? Tuus *Hermes* nouit *Orpheum, Paracelsum, Theophrastum*, longe se posteriores. Cur non attribuis ei *Mosis* notitiam, cui fertur fuisse coætaneus? Cur non vidisti hic *Abrahamum*, ibi *Iacobum*, ibi *Isaacum*, alibi *Eliam, Enoch, Mosen, Christum, Apostolos*? Maguses, Magiæ idololatricæ professionem ex officio colis. Quid est *Mumia* illa fictitia, qua sub imagine, seu idea laruata in stulto stultorum vidisti? Est *Balsamina* Hermes tuus non bene didicit analogismos. *Balsamus est succus* [illegible] lantæ, quem aiunt corpora à putredine conseruare, & diu sanitatem incolumem præstare. Est adhuc in possessione Arabum & Sultanorum. At neq; hos, neq; alios potest saluos custodire, quin & ipse perit spiritu euanescente relicta resina quadam pauca flamma combustili. *Anima non est succus, non oleum, non spiritus corporeus.*

De diis Hermetis tribus, Deo, mundo, & homine, vide c. 6. Asclepii: de animalibus c. 8. vbi de Ioue, solet pátomorphoz, fato, fortuna, [illegible] planetæ.

Mumia.

Balsamus.

Quid

Quidquod anima ne tantum quidem poſſit quantum balſamus? Nam hic al[illegible] aliquo vſque tuetur, anima ne proprium quidem. Neque enim poteſt morbos per[illegible] depellere. Perge. *Mumia data eſt corpori* (porcis) *pro ſale.* Cur? *ne putreſcat*, inquis. Ha ha he A[illegible] infantes à ſcabie putrida, morbillis, varioſis, vermibus, & aliis non poteſt defendere, vti[illegible] ucctos ætate à febribus putridis, vlceribus, & aliis multis. *Animæ officium proprium & eſſentia eſt* [illegible]*ritum, & principium* vitæ in corporibus animatis, cuius præſidio & gubernatione functiones [illegible] les ſingularum partium vigeant. *Anima eſt forma, actus & perfectio corporis animati, qua animatum,* ſi quidem alteram partem eſſentialis compoſitionis ſignificat. Corpus ne putreſcat de[illegible] non poteſt, nec obſiſtere ſeu internis, ſeu externis iniuriis poſt peccatum. Tuus *Hermes* ol[illegible] eorum, quæ tribuebat primæ materiæ, & formæ interiori: nec cogitat ſibi infra de principiis C[illegible] [illegible]cis diſſerendum eſſe, vbi *ſal, ſulphur, & Mercurius* totam corporis œconomiam procurant, [illegible] tiſque & morborum ſunt ſequeſtri iuxta tuum *Paracelſum*, *Seuerinum*, *Crollium*, *Quercetanum* [illegible] alios. Animula miſellula hoſpes eſt, comeſque corpuſculi dum poteſt. Cum morbis expell[illegible] migrat, vt verus colonus, nec in tuum hagiaſterium concedit, neque inde venit, ſed ſi bon[illegible] & [illegible]mana fuit, in *ſinum Abraha*, quo tuo *Hermeti* in æternum non patet acceſſus, portatur. ſi h[illegible] quidem at mala, *in infernum* rapitur: ſi plantæ, vel beſtiæ, perit. Ecce tuus ſal, tuumque balſamu[illegible] pauciſſima parte diuinum eſt.

Anima.

Dic autem quæſo, quid intereſt inter *Animam hanc tuam, & inter formam ſibi fabricantem corp[illegible] ſuum?* Puto aliquid intereſſe, ſed te audire malo. Deinde an non deliras vel cum *Socrate*, vel *P[illegible]thagora*, ne dicam cum *Paracelſo & Seuerino*, qui *animas corporibus antiquiores* faciunt, vt anim[illegible] animatum ſit, antequam eſt, ſed valeat ſal tuus fatuus. Dic aliud: *Mumia balſamina ſuſpenſa* (ta[illegible]gunt in purgatorio animas quaſdam ſuſpenſas eſſe, vt vulgus ſolet halcces) *eſt arcana [illegible]nima.* At putabam, animam ipſam eſſe.

Deſcriptiones fatuæ animæ Hartmaniana.

Ita enim Margo volebat, quæ habet ANIMA. Iam eſt vis animæ. Dic quæ? *Quo animata vegetantur, nutriuntur, augentur, gignunt*, ſi ſunt vegetabilia tantum: ſi & animalia beſtialia, etiam *ſentiunt, appetunt, loco mouentur*: ſi homines inſuper *intelligunt, ratiocinantur, loquuntur, rident, l[illegible]mantur, diſciplinas capiunt*, & ſi quæ ſunt alia. Tune tam audax es, vt animæ facultates cum eſſen[illegible] confundas? Vide quam ſapiens ſis in tua ſchola præceptor. Audiamus plura: *Mumia* illa (in [illegible]mario) ſuſpenſa eſt [illegible] *corporis organici*. Belle. Iam Ariſtoteles placet, licet ante exploſus eum ſua inſaniente ſapientia. Recordor Muſici organi tui *Drebelij*. In id inuehis quandam *intelligentiam*, quæ ludat fidibus ſuauiter. Hæc erit anima iſtius inſtrumenti. Dic, num eſt *perfectio organici qua organicum*? Callidus es. Negantem tuum *Hermen* introduces. Dic Hermes, quid eſt anima? *Idea eſt anima, cuius corpus eſt verbum.* At vide, vt animam ſic definias, vt & animæ mundi conueniat definitio. *Anima eſt quæ rebus motum præſtat, & animali dat ſuum eſſe.* Quid anima hominis? *Altera pars [illegible]minis ſimplex,* [illegible]*, diuinæ ſimilitudinis forma, quæ circumtegitur corpore coſmico, facta ex natura [illegible] à Deo.*

Anima Hermetis. Anima hominis.

Sed quid ſoliciti ſumus de anima Hermetis? Ipſe in cap. 9. *Aſclepij* de *Ægypti* mutationi[illegible] vaticinatur, & inter alia dicit, *Animam riſum & vanitatem putatum iri*, quod tam verum eſt de [illegible]mniata Hermetis anima, quam verum fuit Nilum ſanguine ad ripas vſque erupturum, vt [illegible] potes Exodi 7. v. 19. 20.

Quid præterea eſt anima? *Eſt vigor mentis diuerſis deorum nominibus inſignitus.* O Hermes[illegible] maniane cape Helleborum, antequam totus inſanias. Si de anima hominis ſermo ſit, [illegible] nim puto, te de beſtiarum & plantarum, vel etiam de Deo, Angelis & diabolis verba facere (νοῦς intellectus) *& voluntas duæ facultates ſunt animæ ratiocinantis, & non eſſentia ipſa.* Multo min[illegible] gor mentis, qui eſt motio quædam agilis, & [illegible], erit anima. Et ſi anima eſt entelechia co[illegible] organici, qui poteſt eſſe vigor mentis? Num vigor mentis eſt perfectio, & actus corporis? Læqu[illegible] pudet te Profeſſorem Marburgicum? Quis autem eſt iſte, qui *vigorem mentis diuerſis deorum nominibus inſigniuit*, & qui ſunt iſti dij? An non illi Chaldæorum & Ægyptiorum *Saturnus, Iupiter, M[illegible] Sol, &c.* quorum vim Mathematici Matæologi in ſuis Genethliacis deprædicant, & induſtriam, v[illegible] fatuitatem, vtrioſque mores ex eis in natos deriuant? vbi habitat iſte vigor mentis? An non in te? Hæc enim eius ſubiectum. Cur non in anima? Neque enim anima & mentis vigor ſunt v[illegible] idem. *Habitat*, inquis, *in corpore.* Loqueris vt politicus, vel œconomicus aliquis. *Eſt formalis pa[illegible] minis conſtitutiua*, tuus Hermes reſponderet, de anima humana ſentiens. In quo vero e[illegible] AC DIVINO, non *inquinato elementorum turbidis qualitatibus.* Vah hominem Theologiæ peritū Qu[illegible] tu *Paule*? *Geſtamus theſaurum* (qui maxime eſt animæ) *in vaſis fictilibus*, 2. Cor. 4. 7. *dum domi ſumus in corpore, peregrinamur à Domino: externus noſter homo corrumpitur; Infelix ego homo, quis me liberabit à corpore mortis huius? Caro & ſanguis non poſſunt regnum Dei hereditare: oportet corruptibile induere incorruptionem. Primus homo de terra terrenus: qualis terrenus, tales terreni: Terra es*, inquit Deus, *& in terram reuerteris. Puluis ſumus & vmbra: homo vermis & ſtercus*, &c. Ecce diuinum corpus, in quo tua habitat anima. Non iuuat te Crollianum ex Paracelſo figmentum ſeu mendacium de *corpore ſyderco* intra elementare. Nam & ipſum ſi eſt, terra, & vermis eſt. Deinde an tu elementare, non refers inter m[illegible]terialia hominis? Num tibi Deus mentitur, qui ex terræ puluere facto hominis corpori inſ[illegible] animam viuentem? Sed ridendus es cum tuo corpore. Anima ſcilicet cum euolabit, ſenectam ſer[illegible]pentinam relinquet, & corpus diuinum vel in tartarum vel cœlum auehet. Vide Sap. cap. 9. v. 5. de terrena habitatione ſeu corpore, in quo anima habitat, ab eodem prægrauata. *Anima non habitat*, inquis, *in corpore inquinato turbidis qualitatibus.* O te naſutum hominem, qui id potueris olf[illegible]cre[illegible] De[illegible] noſti *Iehouah* eum appellabat tuus Hermes. (quanquam id nomen patribus *Moſe* an-

Anima mentis vigor.

Hartmannus totus Ethnicus.

Duo corpora hominis [illegible] unum ex ſale, ſulphure, & mercurio virtuali, & aſtrale, alterum ex terra & aqua damnatis.

Animæ Hartmani dubicatula.

quoribus

[illegible] in fue[illegible] & *Hermes* [illegible] ripta [illegible] *Iehouah sunt omnia plena,* [illegible] b[illegible], sicut [illegible] *Iouis omnia plena* arbit[illegible] b[illegible]tur, [illegible] Herme[illegible] tuas, & [illegible] elenorum h[illegible] bite[illegible] templet, [illegible] Plinius loquitur [illegible] in [illegible] est, Psalm[illegible] rerum vaoitati iam & [illegible] propter p[illegible] c[illegible] tarum: & [illegible] anima [illegible] adeo delic[illegible] *Mundum anima donatu* Hermetici, Paracelsici, Platonici, & *omnia viuere* dicunt. Anima autem [illegible] vitæ est. *Virgilius mentem* per [illegible] mundi, [illegible] nesque artus diuidebat. *Plena animarum omnia, Aristoteles* esse volunt. Num [illegible] la vsque adeo pura, & sine turbidis qualitatibus? Tua anima inter stercora habitabat [illegible] in utero materno. *Animas hominum Pythagorici mittebant in sues quoque*, intrudebant in tartarum, inde que reuocabant: Hippocrat. & Aristotel. cordi caloris media periodo in[illegible] inserunt, indeque in omnem partem vim eius mittunt: alii dicunt, *totam in toto & omni eius parte esse.* Cur non & in elementis qualitatum? *Nunquam animam talem [illegible] hac,* [illegible] [illegible]urnus, *absiste monere, amici habitet tecum, & sit corpore in isto.* In Euange[illegible] diuitis damnati anima, vt & omnium in infidelitate mortuorum, habitat in inferno, unde [illegible] omnes in lacum picæ & sulphure ardentem. O pura & diuina loca, corpor[illegible]? *Pecudis animam in sanguine esse Deus pronunciat*; & sane [illegible] ex terris & aquis, non ex coelo produ[illegible] plantas, & [illegible], etiam vermes, quorum multi hodie nascuntur ex putridis, vt & muscæ, pulic[illegible] [illegible]des, mures, &c. in quibus omnibus anima habitat. Num extra elemen[illegible]? Tr[illegible] per omne genus animarum, & corporum, etiam ægrotantium propter sua mala sulphu[illegible], merc[illegible], sal sanguines, spiritus fœtentes & alia. Nullam inuenies in mundo hoc, quæ impuritatibus corporum inquinetur, si pura sit: Sin autem impura, vt omnes humanæ post peccatum non expiatæ (qu[illegible] nim mundum inueniat inter immundos, vt est in Hiobo?) non erunt in dissimil[illegible], si sint in inquinato. Iube ergo tuum Hermetem os suum impurum, & mendax compri[illegible]ere, superbiamque illam qua suam animam mundam in corpore mundo putat esse, ponere: Noscat [illegible] ipsum quomodo conceptus, natus & educatus sit, & aliter loqui discet.

Nota vero bonam consequentiam. Si anima habitat in sydereo hominis corpore, & non in elementari, homo tantum dimidia sui parte est animatus: altera dimid[illegible] est corp[illegible] brutum, insensatum, & inanime, quod per se immobile alterius violen[illegible] trahetur. Atqui hoc est [illegible] Propriæ enim partes hominis omnes sunt animatæ. Ergo & illud.

Quod attinet ad elementa, si coelum, aerem, aquam, terram; illa sen[illegible] Hermetica in [illegible], cur eorum qualitates fastidis? An tua in te elementa non sunt qualia? At si qualia, an non animata? Facis propemodum, vt credendum sit, te nec frigidum nec calidum, nigrumue, aut album esse. Stulte homo, quod rei secundum naturam est, id eam non inquinat. Si elementa qualitates naturaliter habent, non possunt dici eis polluta. Quæ vero tibi sunt *turbidæ qualitates*? Num ubi licet quiduis fingere? Per naturam & per se igni, aeri, aquæ, terræ non insunt turbidæ, sed ordinatæ. In commistione contemperatæ sunt tuo *Hippocrati, Aristoteli, Galeno*, [illegible]que pulcerrima harmonia adeo vt si opera regularia naturæ spectes, *nihil nisi pulcrum* inuenias. Inor[illegible]atio ab accidente est, & præter naturam.

Elementorum qualitates à Paracelsistis damnatæ.

Aristot. 2. de part. an. c. 1

Cur Paracelsistæ non possunt ferre qualitates primas, quæ tamen sunt etiam in essentiis corum, & elementis? *Damnantur propter Galenum, & scholas Aristotelis ipsis inuisas.* Atqui & *Hippocrates*, quem summum esse dicunt, qualitates in suo igni, & aqua habet. Quis etiã quæso est morbus, aut constitutio sana, in quib. illæ qualitates, si non primas tenẽt, at non absont secundis, comitãturq; essentias? Quanta vis sit caloris, frigoris, & cæterarum qualitatum elementariũ totus medii mundi globus experitur & Paracelsici sunt tam stupidi, vt eam non sentiant? Imo sentiunt, sed vt tantum [illegible] & Aristotelicis repugnent, fateri nolunt. Sint homines sine qualitatibus, hoc est, monstra quædam, & ad cynolarges mittantur.

Quod est *corpus diuinum*, in quo habitat anima hermetica? *Hæ sunt* (inquit *Hermes* ille fastidiosus & delicatus, cuius anima tamen iam habitat in sede diabolorum, vtpote in idololatria [illegible] mortui) TINCTVRÆ RADICALES. Scilicet noua vocabula sunt fingenda his, quibus antiqua [illegible] dent. *Astra, tinctura, semina, principia, &c.* in schola Paracelsica longe aliud sonan[illegible] quam gentium consensu. *Aristoteles* alias dixisset, *spiritum esse, & calorem, naturamq; in spiritu cognatam, analogamq; stellarum elemento seu æthere*; sed propterea elementa non esse remota. Ita enim diuina arte omnia [illegible] commista, vt quod inde factum est corpus, vndiquaque sit homogeneum, cumque plura sint [illegible]laria, ita simul ac nascuntur, componuntur, vt totum per se sit pulcerrime conformatum, [illegible] que innatæ vitales facultates pro natura cuiusque membri, anima per instrumenta generalia, calorem, & spiritus omnia gubernante, & à communi principio ea immittente. Sic elementa, [illegible] inter se conspirarunt, vt sint simul corporea pars essentiæ hominis, & non illud [illegible] [illegible]pus, quod fingunt Paracelsistæ, absq; elementis fictum. Voca tincturas, astra, & vel Blity [illegible] [illegible] es supercilio vocabuli: rem, nisi nobiscum, veram habere non potes. Rideo vero *tincturas* [illegible]. Si [illegible]uis Græculus in totum sanctum sanctorum ascenderet, audiretque vocem [illegible] *malas esse istas tincturas* tanquam [illegible] deteriores aut [illegible] pessimas. *Hermen* certe [illegible] [illegible] vocabulum facile est conuicere. Ideo & de rebus ignotis loquitur. Tibi [illegible] Pat[illegible], & fecto[illegible] bentes relinquimus. Anima non habitat in oleto Paracelsi. Vbi ergo R[illegible] *in his tincturis*, [illegible] *Hippocrates* vocat [illegible]: vt quas Nazianz. [illegible] *vitales qualitates*. [illegible] Hermetis sapientissimi. Anima in animatis habitat. *Qualitates istæ & potentiæ non sunt animatæ. E[illegible] non potest in ii habitare.* Propositio ma[illegible]sta est: qui *anima est principium & [illegible] animatorum [illegible]*. Assumtum certa est veritatis.

C[illegible] id est poten[illegible]

A[illegible] anima [illegible] potentias Hippocrates

Qualitates

Qualitates enim viuentis sunt instrumenta animati, [illegible] animæ, non subie[illegible] animati: *Potentia vniuersæ [illegible] sunt, quibus anima aliquid potest speciales [illegible] facultates [illegible] lex insita suo subiecto*, [illegible] animæ generalibus pote[illegible] & [illegible] quodammodo [illegible] animæ motiones, & effecta. Tuus Hermes non didicit nostram [illegible] nec potest inter argumentorum affectiones discernere. *Hippocrates in lib. de vetere medicina* [illegible] priscorum medicinationem, cum recentium. Illos dicit [illegible] & m[illegible] ta, seu cibo, potuque assumpsisse: hoc ex qualitatibus simplicibus calido, frigido, sicco, *qua[illegible] cena nihil haberet al[illegible], quam istarum qualitatum considerationem & permutationem.* [illegible] Quando vero cibi, potusque con[illegible] temperati ex elementis, & [illegible] tur, *Hippocrates nec elementa, nec qualitates displicent*. Ex contemperatione il[illegible] po[illegible], quibus magna vis est in nutriendo, morbis, remediis. Circa hos [illegible] *De tribus principiis Chymicorum nihil cognitum fuit Hippocrati*. Neque enim [illegible] natum, statum consequens est, eum de illis sensisse, vt omnibus persuadere [illegible] non nihil etiam qualitatibus tribuit. Ita loquitur: *Inest in homine amarum, salsum, dulce, acidum, acerbum, fluidum, (πλαδαρὸν) & alia infinita omnigenas facultates habentia, copiam, robur, & [illegible] tatem autem & caliditatem (simpliciter) ego omnium facultatum (δυναμίων) minime potentes esse in corpore existimo, &c.* Ponit postea febricitantem. De hoc dicit quod non propter calidum simpliciter febricitet, neque hoc sit simpliciter affectionis caussa; sed *calidum & amarum* [illegible], *calidum acidum, calidum salsum*, atque ita etiam frigidum aliis facultatibus coniunctum. [illegible] sententia [illegible] *qualitates non nudas & simplices ponendas esse, sed cum facultatibus coniunctas*, vt non lædere [illegible] dicamus, sed humorem hunc vel illum calidum, aut frigidum. Eme tuo *Hermeti Bataua* [illegible] vt textum *Hippocratis* crassius intueatur, & videbit qualitates primas elementari[illegible] Hippo[illegible] non esse *Rebis illa, aut telollacea*, vt naso Paracelsi sunt iudicatæ. Vbi autem [illegible] sedeat [illegible] moribus [illegible], non dixit *Hippocrates*, & quidem nec potuit dicere, cum easdem asscribat cibis & potibus vnde morbi veniunt, aut sanitas conseruatur, instauraturue, qui cibi [illegible] assumuntur, [illegible] sunt animali in humaniore, & non beluino victu. Qua fronte ergo audes [illegible] *Hippocratem* [illegible] animam in *dynames* istas intruderet? Sunt illæ potestates quidem incorpore[illegible]: sed fundantur [illegible] succi & sapores isti corporei, suntne tuo Hermeti vsque adeo diuina, & pura corpora, vt anima eis insidere gaudeat? O puram bilem febricitantis, melancholici maniaci, &c. O purum sanguinem Cacochymici. Sed perge. *Vitalis qualitates, & potentia Hippocratis sunt sparsæ per totam viuentis anatomiam*, inquis. Stultus sane es, aut saltem imprudens, qui *Hermetis* illum sermonem tribuis quo plane abhorret. Inquinamenta ista sunt non san[illegible] sanctorum, sed sterquilinii Parac[illegible] Deinde non potes qualitatibus carere. Cur ergo eas abi[illegible]has? Vitales volo [illegible] vitalis qualitas cum humiditate, argumento caloris cordis vitalis, & deinde [illegible] primigenii. Animam & mentem, & intellectum *Hippocrates* non [illegible] hoc est, cordis calorem esse tradebat, sed & *calidum ipsum esse intellectum*. N[illegible] sipateticam & Galenicam disciplinam, aut calumniaris impudenter, [illegible] nobis sim[illegible] in el[illegible] qualitat[illegible] sed vti sunt in mistione, & in corpore [illegible] non [illegible] tibus, & or[illegible] Cum [illegible] Paracelsistæ *elementis externis animas & vitas affingant*, quas qualitates quæso in illis habent? Si solus hoc est, vestrum est, non no[illegible] Neque enim elementis alias quam [illegible] qualitates inueniunt.

Quid autem est *sparsum esse per* ANATOMIAM, id est, sectionem viuentis? Num [illegible] onis per Ebraismum & Arabismum intelligis? Si hoc, scito, partium catalogo [illegible] qualiter se habent. Vnde consequens sit ve puras qualitates habeant, [illegible] etiam his inidere. Quid quod & vitales habeant? Tu enim dicis, *vitales esse præsentibus membris sua benignitate*. Iam anatomia Chymica exhibet nobis etiam elementa, [illegible] partes mistorum, & quidem a *Quercetano inter principia relata*, sicut & tu *terram principium* [illegible] Necesse est ergo aut tuum Hermetem mentiri, aut animam etiam elemen[illegible] Porro *qualitates illa vitales concentrantur in partibus principalibus, vniunturque, & inde* [illegible] *liquo vitam affundunt.*

Hic velim tuus Hermes dicat quot sint principales partes in viuente, [illegible] homines, bestiæ, plantæ, mineralia & elementa.) Loquamur tantum de homine, & [illegible] is. Sunt tres: *Cor, cerebrum, epar*: aut, si mauis, *totidem ventres*. Si plures sunt [illegible] tria habebunt omnes centra, & in tribus locis vnientur. Inde radios emittent ad [illegible] tertia. Nonne Sane ex *Galeno* didicisti, quod *virtus animalis* e cerebro commu[illegible] [illegible] *vitalis e corde, & naturalis ex epate* si non potius est *Aristotelis principium*, vt [illegible] *abruo*, cum & [illegible] & arcanorum professore[illegible] ad amplectantur.

N[illegible] per [illegible] *Aldrouandus* generationem pullulorum gallinaceorum obseruauit, & *Aristotelis* est [illegible]. Verum de hoc nolo tecum litigare. Scis autem ex illis fontibus [illegible] adminiftra[illegible] tantum influere facultates generales, & animalem sensus motusque [illegible] præsto esse, vitalem cum calore, & spiritu vitali ex corde, naturalem ex epate. [illegible] facultates in singulis sunt. Organa enim facultat[illegible] sunt viuentia. Non ergo debes scribere, *caterum vitam in fundi* [illegible] *caterum* [illegible] *secundum potentiam, actuari vero a generalibus secundum naturam cuiusque*. Ne[illegible] [illegible]bus [illegible] pos[illegible]. Gene[illegible] tatis, aut subtilius, parum, aut n[illegible] gula[illegible]

[illegible] HERMETIS.

Vnum

Argumentum libri Hipp. de vet. medic.

Qualitates vitales.

Sparsum per anatomiam.

Vnum saltem adhuc scire velim, num scilicet *centrum primatesiale, & id quod forma tribuebat* [illegible] cõmune habeat cum anima, quæ videtur certe animatorum forma esse? Aiunt plura principia in vno corpore esse [illegible]tile esse; at natura nihil superflui patitur. An non tua tot centra sunt [illegible] tuacanea? Si omnia ex illis sunt, quorsum anima.

Sectio XVI.

Pars septima Sancti sanctorum de calido Innato.

Calidum Innatum.

De hoc sinanus inter se litigare quibus volupe est, *sitne substantia an accidens.* *Aristoteles* [illegible], inquit, [illegible]. Hoc *corpus* vocabat, dicitque eam esse [illegible]. *Num est nuda qualitas?* Non: sed [illegible]: Item: [illegible] Paulo post, [illegible] pronunciat. Itaque *calor ille cum spiritu, & natura feminea in corpore spumoso continetur substantia quadam est & corpus.* Non autem in semine tantum est, sed cum semen se habeat vt causa efficiens simul, & materia, est principium, & materia etiam caloris insiti, humidique primigenij, & spiritus in partibus nati. Alitur enim & incrementum capit, & ni vi destruatur, comitatur animal vsque ad naturalem mortem, qua deficit, & vitæ conseruator amplius esse nequit, qua de re vulgares scholæ sunt frequentes. Tu videris tibi vidisse *præduram quandam lapidem cui solis circulus aurei splendoris incumbat.* Lapidem prædurum cur voces non quæro. Arbitror enim te ex sapientum scriniis mysticam illam appellationem petiuisse, vt, cum ob durabilitatem lapis appelletur, tamen non sit lapis ad sensum. Incumbere ei vidisti *circulum solis*: Et tamen mox *solem non externum, sed internum vocas.* Notat *Ricardus Argentinus* in lib. de præstigiis dæmonum *impuros Iudæos Iesu Ben Ioseph, & Ben Maria dogma tribuisse, hominem posse etiam post creationem nasci sponte ex pingui terra solis calore temperata, vt & reliqua animalia*, quæ sententia fuerit *Anaximandri, Empedoclis, Anaxagoræ, Platonis, Pici Mirandulæ Comitis, Aristidæ. &c.* quam etiam *Cæsalpinus* visus est amplecti. *Aristoteles* non absurdam omnino putat terrigenarum assertionem, & fors sententia eius est ista, cum scripsit: *Sol & homo gignunt hominem.* Tune cum gentilibus istis sentis? Estne insitus noster calor fortuita, aut decisio caloris solaris? verba videntur id velle. Lapis enim per se est innatum calidum; at ei incumbit aureus solis circulus, proculdubio non frustra, sed partim vt gignens causa, partim nutriens. Si hæc tua opinio est, admonendus es etiam plantas, & mineralia innatum colorem habere. At hæc creata sunt ante solem, & ante eundem etiam vim propagatricem seminalem acceperunt, quod de plantis expresse scribitur. Non ergo sol cœli macrocosmi aliquid contulit. Sin autem Symbolum saltem aut typum esse velis dicere, vt sit principaliter eius caloris, qui cor obsidet, aut cordi analogum, vti & *magicum cor est est calor vitalis, & sol magicus*: vide ne cætera membra innato calore, qui non foris adest, sed intus existit, spolies. Quid autem differt iste calor ab igni omnium motore, quem cum ex *Hippocrate* explices, non est alius nisi seminibus insitus? Externum non potes dicere. Neq; enim externus misti naturam ingreditur vt corpus mistile. Descriptionem, *quod sit analogum isti [illegible] stellarum elemento*, Aristotelis esse agnosco, sed tuus *Hermes* id nesciuit. Est autem id seminibus, & corpori spumoso Insitum, vt non possit de communicato, & ex cordis penu [illegible] calore accipi. *Magia Chymica, Solis nomine afficit calorem vitalem*: Eum qui singulis mebris [illegible], *Sulphur* vocat, quod vt vitale sit, humido primogenio esse sociatum oportet. De *spontaneis* [illegible] *Philosophus*: [illegible]. Calorem temporis à sole in vniuerso diffundi statuit: Hunc mediante spiritu coniungi humido corpulento, & comprehendi à spumosa bulla, cumq; sit animalis, seu animarum, fieri inde animal, aut plantam. Si hæc sunt vera, in spontaneis *solem internum ab externo deriuari patet.* Sed attendendum est *ad Dei potentiam* in natura. Quanquam enim sol calefaciat inferiora, tamen non posse eum vel animal vel plantam producere sine interiore principio patet. Id autem vnde sit, nisi relidua Dei benedictio ex creatione? De his monebis exactius tuum auditorium, & cum illis vicinius ingredieris Sanctum sanctorum quam cum *vitulis Hermetis Gentilis.* Dicis hoc esse *humidum primigenium, oleaginosum, aërium, perfusum insito spiritu totius formæ custode, & calore vitali.* Intelligo calidum natiuum complecti tria, humidũ radicale, calorem vitalem, & spiritum. Laudo, si intelligis propriæ substantiæ constituta ista esse. Sin autem ex communi promtuario cordis spiritum, [illegible] influere, & insito sociari vis, distinctione est opus. Da operam vt eam à tuo Hermete impetres [illegible] hoc quoq;: *Calor natiuus perenni circulatione spiritus viuifici nostri sanguinis souetur.* Humoristáne es factus? Principia tua num sanguineo fotu, & nutrimẽto opus habent? Non debent tibi [illegible] sordere HVMORES Hippocratici, & Galenici. Cum *aereum* dicas, putabam te velle aere partim [illegible], ne suffocaretur, partim augescere, non quidem crassa eius parte, sed ætheream naturam [illegible], & fortasse *spiritu mundano vel sito. Sanguis calidus est natura*, & ideo animæ præter alia subsellium [illegible] In sanguine calente spiritum rectè agnoscis. Hæc si potes credere & docere curà *Galeno ad Magos Paracelsicos* propendes? Delectauerat me ista Hermetica: sed breui voluptate. Ita enim mox scribis: *Hoc* (calore natiuo, humido primigenio, insito spiritu, calore vitali coniunctim) VIVVNT OMNIA, *& vigent.* Quæ omnia? Mineralia, vegetabilia, animalia. Quid de Elementis, & seminibus, & astris? Nonne & hæc viuunt? sed arduum est intellectu si calor natiuus est id, quod constat calore vitali, spiritu insito, & humido primogenio, & souetur circulatione spiritus viuifici sanguinis, quomodo insit exangeibus animalibus, plantis, mineralibus. Num in omnibus est *sui gene-*

Calidum in-situm præ-duro lapidi comparatũ quasi res sit fixa.

Homines spontanei.

Astra plantis in mundo nihil contulerunt.

Ignis, & innatum calidum non differunt.

Sol magicus calor vitalis.

Spontaneorum ortus.

Principium internum spontaneorũ foris non accedit.

Calidi natiui constitutio.

Fomentum caloris.

Omnia viuere humido primogenio calido spirituoso.

ris

vt ſanguis? Oportet æquiuocis, myſticis, & parabolicis Doctoribus permittere vt abun[illegible] ſuſmodo non planè ſtulta dicant. Ita de *viuere* dicendum eſt. Auſteri Peripatetici, & moroſi G[illegible] cũm Hippocraticis negant talibus iuſtis ſua conſtare [illegible]. *Quomodo viuunt & vigent min[illegible]* Reſpondet Hermes; *Occulte.* At inquam *vita eſt actus Secundus a principio corporis animati.* Num ergo animata ſunt mineralia, vt ſal, ſulphur, argentum viuum, metalla, gemmæ, bitumina, arſeni[illegible], Realgaria & alia infinita, etiam aquæ minerales? Quid ni, dicet *Hermes?* An non magni m[illegible] [illegible] ſecretum conſtat *ſpiritu, anima, corpore, calore centrali, ſemine,* & aliis quibus adminiculis [illegible] procurante naſcitur, vt in matrice ſua, fœtus? Credo, inquam, ſed iſta omnia ſunt parabo[illegible] [illegible] vitam ex metallis, gemmis, cæteriſq; expecto. Sit æquiuoca, aut analoga, quæ ex [illegible] bus [illegible] effectis pateat. Eſtne in eis actu? Dum integra ſunt vti natura prodierunt, non. Cur? *Quia aſtricta ſunt corporum compedibus.* Loquere explanatius *Herme*: Puto te velle dum generantur ſoluta eſ[illegible] ſe, & agitari inſitis potentiis ex imperfectione ad perfectionem minerarum calore, & aliis iuuanti[illegible]bus: cum coagulauerunt, & ad maturitatem peruenerunt, tunc retineri vim inſitam in plurim[illegible].

Magnes lapis viuus.

In aliquibus tamen in conſpicuum prodire vt in *Magnete*, qui ideo *lapis viuus* dicitur. Quæ e[illegible] clauſtris naturæ ſunt occupata, ea actiones vitales prodere non poſſunt ni liberentur, & exal[illegible]. Hæc tu intellexiſti potius quam dixiſti. Cum ex Sancto Sanctorum egredieris *Hartmanne*, ſi [illegible] *Leonibus Salomonis* perterrefactus vt fures *Schem hamphoraſch*, obliuiſceris, tuis diſcipulis ſic dictita[illegible]bis.

Mineralia Hermaphroditica.

Quid præterea de mineralibus *Hermes* docuit? *Obtinuiſſe Hermaphroditicam naturã Balſami.* Num ergo vim maſculam, & fœmineam, ſolarem, & lunarem? Vide quid dicas. Sunt enim multa tantum maſcula, vt *Sulphura*: multa tantum fœminea, vt *Mercurij*. Maſcula enim natura ex calore, & ſiccitate noſcitur, fœminea ex frigiditate, & humiditate, vt ſic hæc *duo iuxta Hippocratis ignem & aquam, ignem & Azoth* ſufficiant. Illud fatendum eſt, quod ſi cõiuncta fuerint, vtramq; naturam habeant, vt homines Platonici in ſympoſio ante diuiſionem in ſexus diuerſos. Arcanum eſt cum ante fermentationem Philoſophi dicunt *materiam ſuam eſſe hermaphroditicam.*

Vide Kunrathi tabulas, Roſarium, &c.

Quædam mineralia habẽt plantis valde affinem naturam. De his quoq; *androgynon* vſurpes. Quod gemmarij alias *gemmas, mares, alias fœminas* eſſe dicant, id non offendit myſticam Philoſophiam. Eſt autẽ & cœlum in globo inferiore. Videndum an in macrocoſmico cœlo ſint hermaphroditi. *Nihil eſt in paruo cœlo, ſeu globo medio quod non ſit etiam in ſuperiore.* Credo opus eſſe perſpicilis batauis. Alias monſtra ſunt *Androgyni*, & non ordinarij naturæ partus.

Balſamum Androgynorum.

Vita plantarum, & animalium. Duplex.

Balſamum ex illis extractum poſſe iuuare vtrumq; ſexum, non eſt diffitendum. Quid [illegible] vegetalibus, & animalibus? Quomodo hæc viuunt? Si non ſunt mortua, aut aliqua lethargica, vel ſyncoptica ſimiliue paſſione affecta, M A N I F E S T E, hoc eſt, ſenſibiliter, ſimul tamen etiam ſpiritualiter. Quorſum hoc? Nam Paracelſiſtarum decretum eſt *habere ea duo corpora vnum ſpirituale quod eſt inuiſibile, alterum elementare ſenſibus patens.* Ita & *vita* poteſt diſtribui vt [illegible]na ſit in potentia virtutum interiorum in eſſentialibus partibus, altera notabili actu conſpicua. [illegible]go vero parum abeſt quin *Hermetem* Galenicè explicem de operationibus ſimilaribus, & organicis. Nam cum dicit *in vegetalibus, & animalibus manifeſta vita acta plurima inſtrumenta explicata eſſe, quæ ſolidam, & ſimilarem balſami naturam non admiſerunt*, quid aliud ſit cogitandum? Atqui hoc Galenicum eſt.

[illegible] conſtitutio.

Sed non ideo nihil eſt in iſtis inſtrumentis. Nam morbi organici poſſunt læſis corum [illegible]cis exiſtere, vt & organica ſanitas eſt benè habentibus. Non abiiciamus, *Hartmanne*, Galenicam de organis diſciplinam, licet organum, qua organum, non habeat Balſamum tuum.

Digreſſio ad morbos ex Paracelſia.

Libet hic digre[illegible], & cum adhuc ſis in Sancto Sanctorum cum tuo *Hermete*, quæſtionem *de varietate morborum Microcoſmi* mouere. Cum homo propter peccatum calamitatibus huius ſeculi, & tandem morti, ſeu interitui corporis ſubiectus ſit, conſtet autem etiam anima, de huius affectionibus & morbis Phy[illegible] Medicina per ſe non videtur eſſe ſolicita. Theologiæ namq; & morali diſciplinæ animæ paſſiones ſunt commendatæ. Corpus autem Medicinæ Phyſicæ ſubiectum eſt.

Stulta Paracelſi Entia morborum pro officinalibus, quaſi Entia. [illegible] & [illegible] ſint [illegible].

Noui *Paracelſum* quinq; *Entia morborum, Deale* ſcilicet, *Aſtrale, Pagoyum, Magicum, & naturale*, commentum eſſe, quorum mentionem facit & *Crollius*, & tuus amicus *Scheunemannus*: ſed *Seuerinus*, quantum memini, præte[illegible]it, & *Quercetanus.* Iam tot morbos eſſe poſſe, quot vitæ functiones lædere queunt, video: mihi in[illegible]ligere, neq; id tuo Hermeti aduerſari. Viuunt autem in Paracelſia omnia: primum *Elementa*; 2. *aſtra* ſeu principia; 3. *Generaſia actionum inſtrumenta, ſpiritus*; 4. *nutrimentum* quoq; vt ſanguis; fortaſſe & lac, ſemen, ſerum, pili, vngues, adipes & ſimilia. Eſt vobis *interior homo*; *eſt exterior*: ſunt & co[illegible]*tutiones organica* ſecundum naturam; ſunt partes *ſimilares, & diſſimilares.*

Venentia in Paracelſo. Morbi hominum elementales.

An non hinc mo[illegible] diſtributiones poſſumus petere? Homo enim elementaris cum ægrotat, quia elemẽtis inſu[illegible]litates tum ratione ſimplicitatis, tum miſturæ, quarum qualitatũ ea vis eſt, vt deſtruere elem[illegible] & tranſmutare poſſint, quin & vitam eorũ, actioneſq; labefactare, inde exiſtet prima morborũ [illegible]milia, eaq; duplex, vna ſimplex intemperies, altera cõpoſita circa craſes elementares. *Non certe [illegible] virtus eſt qualitatum elementariũ, cum videamus frigore enecari membra, & nimio feruore comburi, ſic [illegible] tabeſcere humiditate diffluere & putreſcere.*

Aſtralis hominum morbi.

Altera familia erit morborum aſtralium, & fortaſſe hæc quoq; duplex. Nam cum [illegible] liud *corpus hominis ſydereum, inuiſibile, internum. fieri poterit vt hoc per ſe ſuos morbos ſentiat.* N[illegible] vacat peccato in homine: Ergo nec pœna peccati; cumq; omne corporeum in membr[illegible] num ſit ex *terra limo duplici, vt Crollius intellexit*, factum, proculdubio ad omne pertinet [illegible] *terra es & in terram redibis.* Homo vermis, Tinea, puluis, &c. Non autem poſſumus aſpectabilis [illegible]rus membra, vt carnẽ, os, digitum, pedem, caput, &c. priuare ſuo balſamo, quod in elementa & [illegible] tum efflorescit aliquando [illegible] tum extrahitur homine in mumiam conuerſo. Æquum [illegible] duæ claſſes ſint morborum aſtralium, eæque viciſſim in tot particulares affectus diuidantur, q[illegible] ſunt membra ſimilaria, & diſſimilaria. *Cumque aſtra ſint trium generum, omnes morbi [illegible]*

ſolidorum

factionibus constabant tribus. Rursus cum compositiones sint tum astrorum inter se, tum Elementorum; & præterea etiam astrorum, & elementorum mutuo; *tertia familia morborum in compositione triplici procedet.* Ea quam varia sit, ego dicere non possum. Est enim inexplicabilis commistionum ratio. Circumspice diligenter, forte occurret aliquid tibi in Sancto Sanctorum *Hermetis.* Quod si etiam interior *homo syderalis* nō in externo sit, vt passer in suo nido, sed totus per tota diffusus, quomodo chymici solent incerationes, imbibitionesque facere, nescio an *quarta species misturæ* hinc sit exoritura, in quam si aduersitas inciderit, etiam morbus esse possit.

Quartam familiam tribuendam censeo organis. Etiamsi enim quis Paracelsicus negare velit morbum contingere ratione organorum, tamen non ideo non est. Experientia enim testatur manus instrumentum ægrotare cum distortum est, tumet deficit aliqua parte, &c. Ita morbus est cum calculus obstruxit meatum vrinarium, cum ventriculus cōtractione angustior seipso est factus: Cum vterus hymene clausus, ita vt menstruus sanguis intus collectus virginem in varios morbos, vitæq; periculum coniiciat, vt his diebus factum memini, & historiæ Schenckij, Fabricij, Paræi, & aliorum indicant. Et sic de aliis. *Anima est Entelechia corporis organici,* inquiebas. Quæro num sydereus vester homo, internum illud corpus, quod à Crollio VERE homo dicitur, etiam sit animatum? Si est: habebimus & hanc familiam duplicem stemmate, ex quo nascentur rami plurimi. *Organici morbi.*

Quinta familia erit cum spiritus, calor, & sanguis patientur. Posse vero ista pati, morboq; affici nemo puto vestrum negare poterit. Nam spiritus pauci, plures iusto, inæqualiter affecti, tardi, immobiles, impuri, tenuiores quam par erat, æstuantiores, frigidiores, &c. non bene exequūtur suum munus. Calor quoq; labefactari adeo potest, vt & extingui. In sanguine omnis generis sunt tincturæ, astra, & elementa. Est enim commune nutrimentum, materiaq; omnium. Quis hanc ægrotare posse neget? Si ista omnia viuunt, vitales functiones habent. Vitalium functionum læsio per se, & actionum violatio morbum indicat. Nobis ista non viuunt. Ideo causas morbificas esse posse potius statuimus. De vnguibus, pilis, adipe, cuticula, & similibus σιγῶ. Sum enim hic Pythagoricus, & cupio discere. Soletis & semina membris includere, quorum fructus per Oeconomiam naturalem suo tempore prodeant. Num & in his morbi esse possint dispicies.

Sexta classis communis est omnibus. Complectitur enim *morbos totius naturæ,* qui Catholici vocantur quo referri possunt *quatuor Entia Paracelsi,* deale, phantasticum, magicum, & veneficum, nisi spargere velitis venenum in cætera, atq; etiam astrali, & naturali communicare, vt fit in peste, philtro, morsu venenatorum, & omnino assumto, attracto, admoto veneno, aut contagio vnde totius substantiæ morbi oriuntur, & qui à vobis noui appellantur ex syderum influxu, & aliis, qualis est *morbus Hispanorum, & Indorum* ex Venere impura: *Vngaricus* seu Prunellæ; *Sudor Anglicus, Chorea S. Viti, Scorbutus* & alij Epidemij, vel Endemij, [illegible] &c.

Septima familia erat solutionis continui, ad quam pertinent vulnera, tumores, vlcera, fracturæ & huiusmodi quę *Paracelsus* in suam *Bertheneam* maiorem, & minorem coegit, & in maiore nō pauca magica, & venenata admiscuit. Quidam tamen ex vobis *communes morbos* ex Catalogo tribuum delent. Num substituendi sunt, qui à vobis TARTAREI dicuntur, quos creditis *ignotos fuisse Hippocrati, & Galeno?* Non desunt, qui omnes morbos *ad flatus & spiritus Hippocratis* referant. Quid tu videris in Sancto Sanctorum Hermetis, expedias. Nunc ad rem. Calidum innatum quid est: *Est sulphur illud vitale,* inquis, *cuius extinctio mors est.* Oportet sulphur resolutum esse. Si enim coagulatum foret, nimis esset tardum, & ad officia sua ineptum, quanquam tu LAPIDI comparabas. *Calidum innatum quod.*

Primum moneo nullam causam esse Paracelsicis cur potius sulphur dicant, quam calidum innatum. Superbia quædam est, & stultitia à disciplinæ comprobatæ more euidente ad obscuros parabolismos deflectere. *Calidi innati terminus* (ἐμφύτου θερμοῦ) longe est euidentior, quam tropica vox *Sulphur.*

2. Cum caloris extinctio à te mors vocetur: extinguatur autem calor, vel marasmo, cum pabulum deficit, quam naturalem extinctionem volunt esse, quia ignis, qui calor hic vocatur, non habet propriam subsistentiam, sed semper est in alio quod depascitur, quo absumto per se euanescit: vel aducto frigore per vim; vel suffocatione, qua negatur ventilatio: intelligis aliquam vim ad morbos esse etiam qualitatibus, obstructionibus, defectui conseruantis, ne omnia ad tua astra referas. *Mors & extinctio caloris.*

3. Cum innatus calor sit pars essentiæ, seu corporis illius quod analogum ætheri secundum *Aristotelem* pronunciabas, existatq; in seminibus rerum, proculdubio singulis membris erit suus. Ex illis cum extrahitur cum suo spiritu & humore, putredo sequi solet, & misti dissolutio. Hæc est mors vna singularis. Quando vero frigore contrario expellitur, humido, & spiritu saltem congelatis, erit mors altera: In marasmo tertia: In suffocatione, quarta: Cum dissipatur tum ipse, tum subiecta eius per combustionem, num alia species mortis est? Affinis est Aristotelicæ putredini. Hæc omnia cum ex Aristotele & Galeno didiceritis, qui tibi sunt elementarij ambulones, cur tam ingrati estis discipuli? Est alia extinctio caloris vitalis generalis in principio cordis. Hinc mors vniuersalis, quæ & ipsa ab illis Philosophiæ, & Medicinæ antesignanis diligenter est explicata, idq; sine SVLPHVRE Paracelsico. Non debueras adeo iniquus esse magistris tuis.

4. Mirum autem quam extinctionem dicas, cum apud te & *Seuerinum* tuum nihil extinguatur, præsertimq; sydereæ essentiæ redeant ad suum orcum, seu locum vnde venere. Tu ne hic aliud sulphur ponis quam alibi? Vbi *Sulphur* incombustibile tuum? Ita naturam vocabas. Num hæc etiam hoc sulphur est? Si extingui potest, mortale erit. At tu vocas vitale. *Sulphur Paracelsicum extingui potest.*

5. *Quando extinguitur tuum sulphur, ipsumne per se moritur, an id cui inerat?* Exempli gratia: Cum calor cordis suffocatur, num mors calori ascribenda est, an cordi, & cōsequenter toti corpori? Vtrique, scilicet, si calor viuit.

 6. Sed

Calidum an Thesaurus totius naturæ. *Tota natura.*

6. Sed fortasse calor cordis generalis non est ille innatus ex semine. Nam à sole petitur [illegible] itaq; expecto num distinctionem his alicuius facturus, & cordis calorem appellaturus *sulphur de sulphure*. Innatum vero sulphur generatum ex nō sulphure, & fortasse *Embryonatum*, quod ex orco venerit. Quid præterea est calidum innatum? *Est incomparabilis totius naturæ thesaurus.* Tuus Hermes valde est obscurus. Num ergo totū esse *Naturæ*, quæ dicebatur *sulphur incōbustibile*, nihil est aliud quàm sulphur? Num est sulphuris incombustibilis sulphur, an si idem est vtrumq;, num calidū innatum est illa ipsa natura, Leo viridis, ignis, naturæ & sapientiæ? si hoc, quorsum attinebat [illegible] Si nō hoc, sulphur combustibile, vtpote extinguibile, erit ab incombustili decisum. Non tamen ingredietur Animæ essentiam. Alias & hæc cōburenda esset. Postea quam dicis TOTAM NATVRAM? Absolutam, an relatam? Credo te hominem respicere, quanquam *Ignis Socraticus attinebat etiam animalium cæterorum corpora*, quo cum tu declaraueris *Naturam*, quærere libet hicne, an ibi de vniuersalis locutus? Si ibi, malè accommodasti *ignem Hippocratis*, qui est pars mistorum in corporibus animalium: si hic, falsum dicis extingui posse. *Natura enim apud Paracelsistas est æterna*, vtpote potentia quædam Dei, & prouidentia circa res creatas natura constantes. Ego puto non omne esse sanctum quod tibi *Hermes* in suo hagiasterio dixit. Aliud præconium: *Calido innato omnes omnium morborum curationes absolui possunt.* Qui hyperbolis nimis licenter vtuntur, mendacij fiunt rei. Vereor ne hoc tuo *Hermeti* eueniat. Si calidum innatum est sulphur, *Panacea* quædam solum sulphur erit. *Mercurius* itaq; & *Sal* non necessario requirentur ad morborū curam: quod tamen principio Paracelsico simul & Hippocratico, quo *similia similibus primum curantur*, atque ita generali indicationi, & scopo medico aduersatur. 2. Si illud sulphur est extinguibile, corruptibile erit, & sic phantasticum fuerit illud ex *Lullio Schbonemanni*, quo vult *curationes per fixa & incorruptibilia debere perfici non per corruptibilia*, quod hæc seruare substantias, quæ corrumpantur, nequeant. 3. Si calidum innatum est id, quod omnes omnium morborum curationes absoluit, omnes morbi erunt calidi, ex fundamento de similibus: aut frigidi ex fundamento contrariorum. Qua calidum est, per se non aduersatur nisi frigido, quicquid dicat vestra dementia. 4. Si innati calidi ea vis est, quæritur *quorsum externa auxilia adhibeantur*. An tantum per accidens, vt illud sulphur magis faciant sulphureum, & ex potentia in actum ducant, aut ex captiuitate liberent? Quid si modum excedendo fieret præternaturale, &, vt *Phaëthon* aliquis, totum cœlum incenderet? Panacearum externarum gloria sileat, si innatum sulphur potest omnia. 5. Fors tantum absoluit, non autem incipit, & medios motus peragit id sulphur. Quid autem faciet in magnis ardoribus, siccitatibus, tabe combustione, frigore enectis membris, & decurtatis, abscissis, distortis, obstructis, abundantibus, deficientibus, solutis, & aliis? De insanabilibus non oportet interrogare. Nam curationes absoluere dicitur. Vbi nulla curatio est, vt in dementia Hermetis in suo sanctuario, & octo modis Crollij, vel insanabilibus Hippocratis, & sicubi homo sibi ipsi vim infert, nihil poterit sulphur Hermeticum, atq; ita tandem nihil amplius valebit quam Galenicæ Medicinæ. Causam quæris? Quia *idem innatum calidum secundum rem, licet non iuxta verba, est apud Galenum, quod apud Paracelsum.* Si hic est *Panacea*, & ibi. 6. Memini tuum *Hermetem* in *materia prima* dicere eam esse *inexhaustum vitæ fontem*, *omnium actionum naturalium originem, morborum omnium pepasmos, crises, & sanationes moderari.* Quid differt quæso illa materia ab hoc sulphure? Si homo in se habet duplicem Panacean, quid opus est Medicina? Cur ægrotat, etiam cum nihil peccat in diæta? An vero satis est vos sic *magnifice loqui, nihil autem demonstrare*? Concedenda est Paracelsistis ista gloria, vt dicantur in aëre ambulare [illegible] &c. Aliud. *Calidum innatum, sulphur id extinguibile, thesaurus incomparabilis, Panacea, est Tota Galeni substantia.* At tu *Hermes* vbi hoc inuenisti? In quo angulo tui Sancti Sanctorum id scriptum est, quod hactenus nullus, qui tuum nomen vsurpat, potuit concedere? Vide ne perperam videris. *Calidum innatum à Galeno agnitum non est sulphur Paracelsistarum*: Imo repugnat naturæ sulphuris. Nam hoc calidum siccum est, & masculū tam spiritualiter, quam corporaliter: At calidum innatum Galeni est humidum spirituosum. Profero duo loca ex eius scriptis. In libello de tremore, palpitatione, conuulsione & rigore [illegible] proponit, & addit [illegible] nihil aliud esse quam illud ipsum [illegible]. Calidum moderate ductum rursusq; moderatè accensum semper mobile ([illegible]) remanet. Accenditur vbi appetens nutrimentum versus centrum inclinat ([illegible]) Extinguitur autem vbi foras, & vndiquaq; dispergitur ([illegible]) Ac mouetur ipsum innatum calidum à suo principio foras caliditatis ratione: intro vero atq; ad proprium principium illabitur, quia etiam frigiditatis est particeps ([illegible]) Mixtum. n. factum est ex calido & frigido. Hæc & similia Galenus ibi, qui ēt frigus prohibere dicit, ne cum alimentū hauserit, & sursum contendat euanescat. Nō credo te de *sulphure tuo vitali* ista concessurū esse, quanquam id nutrimēto instaurari negare nō possis, atq; ita fugax esse, vt in extrema senecta vel parū vel nihil insit. Tu animā, & naturā diuer[illegible] [illegible], qui nec concedes sanitatē animalis consistere quando crasis naturæ terminos nō [illegible] vt ex *Hippocrate Galenus* allegat, tum calor & frigus (innato scil. calido) tēperatura mediocri [illegible] miscetur: morbo vero id laborare qñ alterutra qualitas alterutrā immodice exuperat. Hæc fastidis enim omnib. tuæ factionis sociis, qnāquā *Seuerino* placuerit [illegible] Hipp. [illegible] Morbos ducit ex seminibus & radicibus quas in natura habent, quæq; maledictione diuina primis, purisq; superuenerint. Consequens est sanitatē in primis purisq; constitui, & vna esse c[illegible] tincturæ, elemētorū, & principiorū naturali cōstitutione, & iusta harmonia. Sed audiat [illegible] *Galeni*. In quinto simpliciū c. 8. ita ait: *Si essentia calidi innati augenda est, non oportet qualitat* [illegible] ere: Itē: *a valde calefacientib. euacuatur non parū substātia innati calidi, at qualitas* [illegible]

Omnes morbi calido curari. *Schbonemanni deliramentum licet per argentificum nugatur fractum.* *Paracelsia vltra Galenum nihil habet.* *Sulphur & prima materia Hartmanni collata.* *Tota Galeni substantia.* *Calidum innatū Galeni non potest esse sulphur.* *Sanitas.* *Morbus.* *Essentia calidi innati.*

[illegible Greek] ; quod si in pueris plurimum inest, vniuersa opera naturalia simul crescunt. Item: [illegible Greek], de quo & *Aristoteles* scripsit. Nihil autem prohibet etiam *sanguineam essentiam & aeriam simul cum spiritu inaudire. Stoici* quidem hunc spiritum essentiam animæ esse docent. *Nos autem de anima essentia non planè audemus affirmare. Spiritus* itaq; *congenitus* si non est animæ essentia *saltem primum eius est organum.* Dicimus in omnibus animalis partibus eum contineri, non autem similem esse vbiuis, sicut & sanguinem, necessarium est. Continetur autem in spaciis vacuis non pauca eius substantia, aut magis materia paruam requirens transmutationem, vt fiat insitus spiritus elaboratus propriis qualitatibus, & operibus naturalibus conducat, &c. Non opus est vt te laurea Galenica ornatum pluribus onerem. Nosti ipse pueris tribui temperamentum cal. hum. Itaq; *si sulphur tuum est calidum innatum Galeni, erit cal. hum.* Quomodo vero tuus *Crollius negat essentias & principia esse* [illegible Greek]? At esse [illegible Greek]. Non audit qualitates. *Galenus calidi insiti substantiam spiritum esse innuit.* Corrigit enim à stoicis acceptam opinionem, quã prius putauit esse ψυχὴν, ἢ φύσιν. quanquam in libello *quod animi mores sequantur temper.* scribat, *spiritum animalem esse propriam materiam animæ.* constare, *& materiæ speciem esse temperamentũ* in mistione cõmoderata igneæ, aereæq; substantiæ cõsistens, &c. Consenserit in hoc tecũ, si vtriq; spiritus eadẽ res est. Spiritum facit vapidũ, & calidum, h. e. humidum, calidum, sanguineæ complexionis. Si tuum sulphur est tale, *non differs à Galeno nisi vocabulo.* Cætera si accipis, *innatum sulphur non erit calor vitalis, sed naturalis,* singulis partibus cum humida, & spirituosa substantia insitus. Si ergo putamus *Aristotelem* essentias chymicas agnouisse, quid hæsitamus in *Galeno?* Cur non & hunc commode interpretamur? Sed restat quæstio. Dicis esse Galeni totam substantiam, & substantiam virtutum. Videndum est quæ sit illa *Tota substantia Galeni.* Similitudine totius naturæ, & substantiæ Galenus vult vnumquodque quod nutritur familiare sibi nutrimentum trahere: Ita se habere & purgantia; & quædam alexiteria, quibus addere possumus venena totius naturæ, & roborantia, quæq; ad sympathian, & antipathian naturalem referuntur, quales sunt *Magnetismi, & Theamedismi* seu inimicitiæ naturales: Locus insignis est apud Gal. lib. 5. Simpl. cap. 16. quem cum aliis. Fernelius in 2. de abd. rerum causis cap. 17. & notat, & explicat. [illegible Greek] (inquit) [illegible Greek], &c. Sic cap. 17. de alexiteriis: [illegible Greek], &c. Apparet ex Galeni verbis *innatum calidum non esse id quod ab ipso appellatur Tota substantia rei,* quia calorem saltem ei adiungit tanquam qualitatem per quam opus naturæ totius perficitur. *Innatum calidum est in spiritu & sanguine* quæ cientur in affectibus: at quando caro, os, & cætera similia sibi familiare nutrimentum ex communi sanguine trahunt, id non fit spiritu & sanguine, quanquam non sine calore. Ita si calidum seu simplex, seu temperatum esset tota natura, cur eam non similiter asscriberet trahentibus cæteris vi insita caloris, aut putredine? Eandem autem familiaritatem proposuit Hipp. in lib. de natura humana, quam ex quatuor humoribus componit, docetq; vnumquodq; membrum sibi familiare trahare, vt sanguineum, sanguinem pituitosum, pituitam, &c. atq; ita de purgantibus. Aliqui ad crasin totam ex omnibus qualitatibus retulerunt; aliqui ad formam talem in tali materia; Et est sane *tota rei natura ex materia, & forma certo modo affectu;* quam sequuntur vires & qualitates, vt dicendum sit *Rhabarbarum non simpliciter calidum esse,* sed *calore talis natura.* Hinc *Galenum* quidam interpretantur non contra naturam, rationem, & experientiam chymicam, sed pro iisdem, ita vt cum de qualitatibus, & temperamentis disserit, intelligatur præsuppositum principium internum totius naturæ, quod modo efficax est qualitatibus manifestis, modo occultis, totaq; natura. Humanum, hoc est, & longè à moribus Paracelsistarum alienum. *Seuerinus* cap. 2. Ideæ: citat Arist. dictum ex 2. Gen. an. c. 3. omnis animæ, &c. vocat *fundamentum totius Medicinæ.* Nihil de hoc semine & materia apud *Galenum* deprehẽdi ait. Etsi enim mentionem faciat *totius substantiæ,* tamen dicit corrigere sententiam, & indicare se totius substantiæ appellatione nihil aliud significare quam *certam commistionem calidi frig. hum. sicci.* Ita ille calumniator sputo Paracelsi obtrectatorio ebrius.

Stoicorum anima.

Spiritus congenitus.

Tota substantia Galeni.

Galenus suorum naturæ declaratum.

Si potestis in Hippocrate vti explicationis dexteritate, cur non & in Galeno Hippocratico? *Seuerinus* in Idea scribit vulgares medicos *totam substantiam* dixisse *inexplicabilem proportionem cõmistionis IV. Elementorum.* Si nõ mentitur, non sunt Galenici isti medici vt vt verba quædam sectantur. Tuus Hermes hic, si paululũ acutius vidisset in suo hagiasterio, bonus foret Galenicus, & simul hac in parte non incõmodus naturæ interpres. Nam *calidũ insitum, si non est planè idẽ cum tota rei natura, saltẽ est potissimum eius tum fundamentum, tum instrumentũ,* id quod Galenus de spiritu animali pronunciabat: nos autem etiam de vitali & naturali ex Aristotele; cum spiritus animalis his sit posterior. Est autem calori coniunctus spiritus, & humor radicalis, vti nosti. Notabis præterea hoc quoque: *Si tota substantia rei & calidum innatum sunt idem, cur seiunxisti primam materiam tuam omnium facultatum originem?* Cur naturam? Cur formam, & potissimum naturam explicâsti per ignẽ? Quid dicendum de principio salino, & Mercuriali? Si calidum hoc innatum, & tota natura est sulphur, an differt à principio sulphure? *Seuerinus:* semen, vitale principium, mumia, materia prima, balsamum naturæ, idem. Hipp. facultates omnes etiam diuersissimas absolui calidi innati beneficio pronunciauit, crises, concoctiones morborum salutares ab eodẽ proficisci. Dum nomina consectatur tuus Hermes in rerum confusionem, & incertitudinem incidit: Idem cogita, quando *Substantiam virtutũ vocas calidum innatum,* quod intelligere oportet vel de subiecto, vel facultatibus insitis, & for-

Virtutum substantia.

malibus, vel de efficiente organico. *Virtutes n. in creatis ſunt accidentia alicuius ſubſtantiæ*, vel ſubiecti, & procedunt ab efficiente. *Omnis animæ virtus aut potentia* inquit Ariſt. *nobilius corpus participare videtur quam vulgaria elemẽta id autem calor eſt & ſpiritus, & naturam ille ſpiritu analogus ætheri.* Hoc nimirum voluiſti dicere. Sed Ariſtoteles calorẽ ſolis & animalium in ſemine, & ſemini analogis intellexit. Vide an hic ſit tota rei ſubſtantia. Nos addimus locum ex 3. Gen. an. c. 11. vbi hæc: *Generantur in terra humoreq. animalia & plantæ, quoniam humor* (Hippocr. AQVA) *ſpiritus in humore, calor animalis in vniuerſo ineſt, &c.* quæ de æquiuocis ſcripſit: ſed attingit etiam vniuoca cum ait: *In fœminis excrementum animalis, h. e. quod principium genitale à mare profectũ, mouens potentia tale, quale id eſt, de quo venit, animal efficit.* Item: *ponendum in animalibus generantibus calorem in animali contentum ſecernendo ex cibo ingeſto, & concoquendo facere excrementum, quod conceptus principium ſit, nec ſecus in plantis. n. ſi quod maius principiũ habens intra ſemiſſũ. Quod calor in animalibus contentus ex alimento efficit, hoc temporis calor in aëre ambiente contentus ex mari, aut terra concernit concoquendo, conſtituitq.: Quod autẽ comprehenditur exceptũ in ſpiritu animali, conceptum facit, motumq. imponit.* Satis opinor declarat naturam calidi innati corporei propter ſpiritũ æthereum in humore radicali: vnde porro facultates, potentiæ, & virtutes rerũ vnicuiq; appropriatæ. Galenus in 11. Methodi: Natura tum ſpiritus eſt, tum conſtat ex ſubſtãtia ſolidarum particularum, quæ ex ſemine genitali oriuntur, & carnoſarum, quæ ſingulæ ſuam habent qualitatem ex contemperatione calidi, frig. hum. ſicci. Eandem rem poteras & naturam dicere, & eſſentiam illam Hermeticam tribus partibus, aut quatuor (vti quibusdam placet) diſtinctam, interque rudia elementorum corpora quaſi ſepultam, & paucis totum diſcurſum ſanctuarij abſoluere: Poteras & iucundè conciliare *Hipp. Galenum, Ariſtotelem, & Hermeticos* ſi voluiſſes. Quid enim tum etiamſi nonnulli rigidi & auſteri nolunt audire eſſentias illas Chymicas? Quæramus ſaltem ex illis an nihil pudeat altius iudicatum eſſe à Galeno cum *Euphorbium, Piper*, & ſimilia dicit calefacere? Temperamentum quidem ille materiale & elementare frequentius habet in ore: ſed cum interiora reſpicit, agnoſcit & propriam quandam naturam, qua & piper, id eſt, quod eſt, & creuit, & nutritum eſt attracto familiari ſucco, ſingularíq; & proprio calore agit, atq; ita etiam ſuos ſapores, & odores habet. Ita Galenum Galeniſtis moroſis, & elementariis opponimus, & Seuerinum mendacij arguimus, qui tum alibi, tum c. 9. in Galenum ſtolidè eſt inuectus.

SECTIO XVII.

Pars octaua hagiaſterij de Elementis puris.

De Elementis.

HErmetem tuum te non in veritatis ſanctum ſanctorum, ſed falſitatis & errorum labyrinthum duxiſſe, ibiq; tibi non monſtrare res quæ ſunt, ſed quæ non ſunt, & opinione entiũ decipiunt, præter alia etiam elementorum purorum phanthaſia docet. Debuit autem is iam à tanto tempore impiis nugis abiectis ſapere didiciſſe, quando elementaria doctrina non tantum à Philoſophis gentilibus, & Chriſtianis pure eſt explicata, verũ etiam à Spiritu S. in ſacris literis declarata vt nulla alia elementa, nec aliter eſſe ſentiendum ſit, quam quæ etiam nunc ſenſibus, & experientia, iudicioque communi eſſe inueniuntur. Sed conferamus opiniones. Fatetur *Hermes priſcus mundum conſtare ex quatuor elementis*, igne, aere, aqua, terra, quæ ante quam formarentur materia fuerint *creabilia quidem, ſed non creata*. In Smaragdina operi ſolis myſtici mundi corporei ortum comparat, arbitratus vt ex aqua prima naſcitur ſol myſticus, ita omnes res ab illa vna re prodiiſſe adaptatione *ſpiritu exiſtente patre teleſmi totius mundi & intra ſe vim genitalem gerente.* Nominat ventum, terram, ignem, ſubtile, ſpiſſum, cœlum, locum ſuperiorem & inferiorem in toto deſignans: & quia ſic mundum creatum eſſe pronunciat, de magno intelligens, quanquam & paruo conueniat; materia vero corporea ante elaborationem fuit aqua ſub qua terra latuit, ſpiritu & tenebris ſuperficiem tenentibus, alterũ declaratur altero. Sed antequam aqua fieret *inordinatum materia fluxum* fuiſſe *Plato Hippocrates, Empedocles, Timæus Locrenſis, Democritus* & alij ſtatuerunt. Hinc in Timæo legibus Hermetica illa de *loco, materia, & eſſentia* prioribus mundi fabricã, & compoſitione, quæ & *Hermogenianus* aliisque hæretici in Eccleſiam Chriſti inuehere voluerunt. *Hermes in Aſclepio mundum dicit eſſe canam rotunditatem, inuiſibilem totam: quæ ipſa ſibi ſit qualitatis vel forma ſua cauſa, & fiat viſibilis per formas ſpecierum viſibilium quarum imaginibus* (in tuo hagiaſterio) *videatur inſculptus.* Item: *Hyle, ſeu mundus*, inquit, *eſt receptaculum omnium, omniumq. agitatio, à Deo impletus ſpiritu: Locus mundi eſt in quo ſunt omnia, quæ abſq. eo eſſe nõ potuiſſent; non natus cum ſit, vim totius naturæ in ſe habet. Locus mũdi in vitali æternitate agitatur eſtq. æternus, receptaculum temporis. Inanis & ſine corpore locato, abſque quo intelligi non poteſt, non eſt. Impoſſibile enim eſt aliquid inane eſſe. Præſtat rebus omnibus ad concipiendum ſinum ſæcundiſſimos A Deo enim præparatus eſt* (non factus: æternus enim ſtatuitur) *vt ſit receptaculum omnium omnium ſpecierum.* Hæc & ſimilia Hermes priſcus ex quibus Platonici dogmata quædam ſua collegerunt, nempe *Locum mundi immaterialem ab omni æternitate fuiſſe*; Et quia inanis ille eſſe non potuit, materiam confuſe agitatam incluſerunt, præterea; impleuerunt omnium rerum ideis inuiſibiles, hocq; ſi Chaos illud *Orphei*, & aliorum, qui ei incluſerunt *naturam*, induxeruntq; poſtea *Deum* omnia digerentem non pro nuda potentia, & voluntate, ſed optima tantũ quæ fieri poterant producentem. Vide *Ga enim* contra *Moſen* de Philoſophorum Græcorum ſententia ſcripſit. Quia vero generalis ille locus in *potentiales* quoſdam *ſinus* diſtinguitur, ex quibus omnia formis ſenſibilibus, ſi quæ debuerunt eſſe ſenſibilia, aſſumtis prodirent, & orta luce fierent aſpectabilia, extructa eſt illa *Stœchiologia* quam tibi Hermes tuus monſtrare conatus eſt. De ea *Seuerinus* mirificè philoſophatur. Quid enim elementa? Sunt *prima receptacula totius creaturæ diſtributa in globum ſuperiorem, qui continet cœlum & aërem: Et in inferiorem complectentem aquam, & terram.*

Hermetis & Platonis dogma ſedem eſt aſſertio hæreticorum Solomoniano rum, vel Hermogenianorum, Manichæorum, Marcionitarum.

Mundus Hermetis. Hyle. Locus mundi.

Locus Platonicus. Nota Paracelſiſtarum cum hæreticis conſpirationem. Stœchiologia Seuerini.

Atqui

Atqui & hæc sunt Elementa: Duæ ergo Elementi rationes hinc existunt, *vt localis*, altera *substantialis* quæ quinque Elementa insibilia continet. Ignem enim quem quintum vocat Elementum, per cætera communiter distribuit. Elementa sunt *quatuor naturæ incorporea* (inquit) *inanes & vacua, in quas Deus imposuit locum & seminales rerum omnium rationes cum principiis corporum quibus induuntur cum prodeunt æ fuit in scenam mundanam.* Corpora enim ita sunt vestimenta, quæ à Philosophis putantur Elementa esse. Sed absurdum est simplices naturas æstimare ex concretis, & multa veste indutis. Tria hinc Elementa exculpuntur, *Loca, natura nuda* in locis, & postea, *corporibus vestita*: Et quia quatuor locis totidem elementa includuntur: *omnia enim sunt in omnibus*: Euenit vt xvi. *fiant Elementa*, quatuor cœlestia (terra cœlestis aqua cœlestis, &c.) totidem aërea, & aquea, & terrea. Item: *elementa sunt inuisibilia æterna, nec possunt sine seminibus, quæ sensibus sapientum repræsentantur, cognosci.*

Quinque Elementa Seuerini. *Quat. Elem. incorporea.* *Tria Elementa.* *Sedecim Elementa.*

Hic Elementis includuntur semina, & radices rerum, ex quibus fructus postea dicuntur prodire, ita vt *si elementa sunt æterna*, etiam semina æterna esse necesse sit. Mox seminibus iunguntur dicta principia. *Indissolubili nexu inuisibilia semina elementis copulantur.* Vbi ergo Elementum ponitur, ibi & semina. Inde adduntur principia. Hinc *cathena aurea*, licet multiplex, fatalis ordo rerum, quo inuisibilibus visibilia nectuntur per *vincula*, quæ dicuntur *spiritus mechanici participantes naturam æternorum & temporalium, & ex Thesauris incorporeis producentes corporea.* Hinc ordo est 1. Iliadus totius mundi, locus scilicet Hermetis: 2. Sinus Elementares. 3. Semina. 4. Elementa inuisibilia in sinibus: 5. Spiritus mechanici: 6. Corpora. 7. Seminibus principia iunguntur, & admirabilis scientia, etiam humana superior, vt inde fructus sequantur. Aliter: 1. Thesauri æternæ sapientiæ diuinæ: 2. Elementa inde prodeuntia: 3. Semina cum principiis, quæ fundata in alio, vt corporibus, peregrinari dicuntur. Aliter: Fontes abyssi: 2. Semina cum vitali, & immortali scientia: 3. principia vitalia. 4. Elementa. 5. primordia corporum. Quia vero fons abyssi semina continet, & hæc Elementis indissolubiliter innexa sunt, consequens est, Elementa, & abyssum idem esse, utpote proximum receptaculum seminalis materiæ cauum, solidum, vt plurimum humidum, quia & semina sunt spiritualia, & humida propter quæ omnia sunt facta: quæ est mirabilis Philosophia, quam non *Paulus* tantum stultitiam vocaret, sed & quiuis ex plebe paulo attentior. Aliter: 1. Loca. 2. Prima materia, & corpora spiritualia interna. 3. Semina. 4. Spiritus seminum: 5. Fructus: 6. Corpora externa. Aliter: 1. Abyssi: 2. Semina: 3. Spiritus. 4. Corpora inuisibilia ex spiritibus: 5. Principia illis contenta. 6. Elementa interna spiritualia. 7. Elementa externa: Inde omnis ornatus. *Adiungitur autem seminibus, & spiritibus scientia.* Aliter: 1. Abyssi. 2. Semina. 3. Spiritus socij. 4. loca generationis. 5. commercium cum corporibus visibilibus. 6. Elementa prima & propria. 7. principia: 8. qualitates. Aliter ex cap. 9. Seuerianæ Ideæ: 1. Motor, seu principium vitale, forma, species, &c. 2. scientia motoris, qua mistiones peragit. 3. Iliadus; 4. Mundus. 5. Semina ex Iliado in mundum prodeuntia scientia, & vitali potestate motoris. 6. Elementa, qui sibi constituunt semina. 7. principia corporum domestica. *Mistio fit seminibus nota mensura*, non appositione corporum, aut qualitatibus (de quibus Physici in suis mistionibus) *sed vinculis vitalibus per omnia penetrantibus, & ducentibus secum omnium virtutes*, &c.

Elementa & semina æterna. *Generationis cathena Homerica Seuerini.* *Abyssus quid.* *Iliadus & primum Elementum locus, &c. ubi Mistio.*

Omnino spiritu vertiginis correptus *Seuerinus* nescit vbi habitet, & in labyrinthum naturæ illapsus neque principia, neque exitus inuenire potest. Bonus vir: multa dicit, quasi nuper ex Thesauris & abyssis naturæ prodiisset, omniaque nuda vidisset: sed nihil probat. Caret enim principio: & quia nugando vagatur per Vtopiam, totus fit *Elementarius ambulo.* Nam 1. Elementa sunt Loca. 2. Elementa sunt principia quia cum principiis. 3. Elementa cum Elementis singulis & in vno sunt quinque. 4. Elementa globi cœlestis: 5. Elementa globi inferioris. 6. Elementa concretatum seminum virtute. 7. Elementa communia, seu vulgaria carentia dynami interna, attamenque prædita primis, & secundis qualitatibus, quæ sunt steriles: quæ tamen Elementa dicuntur fructus seminum, & priorum elementorum, inseruientes generationibus perenni fluxu: *sunt corpora arcanis destituta.* 8. Elementa conspirantia cum principiis. 9. Elementa in sapientiæ æternæ Thesauris, quas nisi loca dicerentur, putares esse exemplaria, & Ideas in mente diuina; 10. Elementa spiritualia, quæ primis misceantur. 11. Sunt interna & externa: 12 Sunt propria rebus quibuslibet & vltima: sunt communia. Ecce quanta copia doctrinæ Elementaris: & tamen Peripatetici, Galenicique vocantur *Elementarii*, non autem Paracelsici? Sunt & *Hippocratis* Elementa apud *Seuerinum.* Quæ illa? *Calidum, frigidum, humidum, siccum*, seu *sanguis, pituita, bilis vtraque.*

Seuerini Labyrinthus. *Multiplicia Elementa Seuerini.* *Elementa Hippocratis.*

Non autem intelligit absoluta Elementa, seu communia & simplicia: Sed *semina*, quæ elementa, & materiam talem, vt sit calida, frig. hum. sicca effecerunt. Alibi dicuntur intelligi humores, non qua humores, id est, aquei liquores, sed qua succi sunt principiis, & seminibus fœcundi ad salutem & morbos. Bona est excusatio *Humoristarum.* Sic ergo & *Galenistæ* humorales, & *Elementarij* transcribuntur in Hermeticorum familiam, in qua præter quatuor humores essentiales, excrementitios, & præternaturales, Item præter serum, & ichores, inueniunt etiam Synouiam circa articulos, & alia similaria exanguia. Sed cum multa verba fiant de LOCIS quoque, quæ nam sunt illa loca apud Seuerinum? *Elementa sunt loca, matrices, domicilia.* Num vacua & nuda? Non, sed *vitali validaque potestate munita, quæ fouent semina generationi consecrata, & digestis temporibus ea suscitant, & ad generationem promouent. Ea loca emeritis iam rebus iterum habent receptacula in quibus sunt immutabili quiete beata.* Nam *Seuerino* nihil interit, nec quicquam ex nouo esse generatur: Sed ex loco suo omnia prodeuntia nasci dicuntur, & postea cum eadem cum reuertuntur, corrumpi putantur. Itaque *non solus Deus ab æterno est, sed & Loca,*

Humoristæ recepti in album Hermeticorum.

& semina, & rerum idea, seu vt cum Hermete vetere, Platone, Hermogene, Origene, &c. Paracelsistæ quoque insaniant, Locus, materia, essentia. *Loca* sunt *incorporea dimensionibus carentia.* (Ergo infinita) Si enim dimensionum lege constarent, longo scilicet, lato & profundo, non reciperent tantam multitudinem corporum, seminum & principiorum: quæ tamen ratio Elencho caret. *Qualia enim sunt loca, talia & locata*: potentialia scilicet, quæ isti vocant spiritualia, inuisibilia, incorporea. Negat infinita esse: quia *terminantur virtute vitali.* Hoc ipso inquam dimensione non carent. Sunt loca ridicula, & Vtopica vt forma tui, *Hartmane*, Hermetis. Sunt *vacua.* Cur? Quia alias aliis seminibus plus essent obligata quam aliis. Inepta ratio est. Neque enim hinc sequitur vacui necessitas. Supra Elementa, quæ eadem sunt loca, indissolubili nexu cum seminibus cohærebant. Quid præterea? *Sunt abyssus, cadix, nox Orphei, orcus Hippocratis, Iliadus Paracelsi. cortices seminum steriles: Matrices, agri, ventriculi & Elementa quibus foueri possunt semina.* Species mineralium seruantur in Nocte Orphei, Iliastro Paracelsi, orco Hippocr. & rationibus seminariis naturæ, Item beatis locis elementorum. Sic Loca sunt sanguis, synouia & alij humores in quibus locantur morborum semina. Qualia sunt? Instructa suis proprietatibus vitam, & alimentum suis seminibus exhibentibus. Omnino res sunt admirabiles, vacuæ, non vacuæ, steriles, fœcundæ, æternæ, & omnia. Cum *Seuerinus* Peripateticis mistionibus, & contemperationibus sit iniquior, ipsene nullas statuit? Imo statuit. Nam *tria sua principia negat esse in Elementis*, scilicet vulgaribus externis: sed in mistis. Quænam miscet? *Elementa* (spiritualia interna) & *principia*. Quo modo? Spiritus mechanici virtute & scientia sua dum generatio est ex seminibus in locis suis, & nutritio ex alimentis, miscet primum Elementa cœlum, (pro igni) aerem, aquam, terram (quæ non illa aspectabilia externa esse oportet, sed spiritualia interna, sub externis tanquam indumento latitantia) inter se. 2. Miscet & principia inter se. 3. Principia & Elementa. 4. Omnia includit, immiscetque externis corporibus, in quibus sunt qualitates primæ, & secundæ, atque ita fit, vt hæ quoque sint cum principiis. An vero semina nullam habent mistionem? *Si fructus sunt misti, etiam radices, semina, & plantæ.* Verum mi *Seuerine* frustra laborasti. Primum poteras corrigere veterem impietatem de locis, materia, & seminibus æternis. Neque enim veritas diuina istud patitur figmentum. Deinde longe compendiosius ex *Mose* docuisses *Deum creasse quatuor Elementa ex nihilo*, simulque tunc incepisse & loca, & tempora, & tenebras, veluti priuationes, quæ ante non erant. Quanquam enim dicere possis ista omnia ab æterno à Deo decreta fuisse, & in Thesauris Sapientiæ, potentiæque diuinæ latuisse; tamen ab extra nihil fuerunt, & nostra Philosophia non scrutatur profunditatem deitatis. Cum porro elementa creata essent rudia; informiaque vtpote tenebrosa, & actu indiscreta quodammodo, *Deus intulit lucem*, & distinxit singula *actibus secundis*. Inde *Plantas* ex segregata arida iussit produci, seu, vt alibi explicatur, *ipse creando produxit.* Plantæ vero sunt corpora iam mista. *Is qui creauit*, etiam *miscuit pro sua sapientia sine ope spiritus cuiusdam mechanici, aut seminum scientia.* Mistis istis inseuit vim vegetalé, qua non tantum alerentur, & crescerent, sed & semen in se ipsis gignerent, & hoc instrumento se porro propagarent, in loco generationis suæ, præsentibus adminiculis externis vniuersalibus, & particularibus, quæ Deus sua confert benedictione feliciter, vti & eadem postea inducto peccato aliter disposuit. Si quæris de mistionis materia? Dico Deum contemperasse Elementa interna, hoc est, *essentias procreasse constantes puris elementis, & calido æthereo* seu *substantia illa virtutum, eaque commixisse externis mundi externi vim passuris.* Ita possumus recte dicere Elementa esse duplicia, *interna* & *externa*: & interna perfusa esse *principiorum essentia*, cumque hac coaluisse in vnum: Externa vero quasi internorum crassamenta esse, contagia elementorum mundi patientia. Sunt autem hæc congenea cum aere, aqua, terra, igne extra mistionem existentia. Vnde si omnino velis Elementa discernere; diuidere ea possis in *diffusa*, seu extra mistionem, & in *mistione certo modo disposita*: Et hæc rursum distinguere in *crassamenta*, & *spiritualia*, quæ sunt pars essentiæ illius, quam quintam vocamus, constantem ex parte ætheria, & Elementari spirituali, non incorporea sed corporea. Loca vocare elementa, & alia superflua comminisci, nihil attinet. Idem dicas de mineralibus, & vegetabilibus. Ita ars separando inuenit, & demonstrat.

Aristotelis & *Galeni* mistiones elementares, sunt tantum populares, & ad sensus, captusque vulgatos comparatæ; vt methodus aliqua appareat scientifica. Sed cum explicant penitiorem rerum naturarum, alia est apud ipsos Philosophia. Itaque cum externas mistiones describunt, nos oportet simul de internis cogitare, & ad principium creationis recurrere. Nam *perfecta non sunt miscentur, sed in initio sunt mista*, licet tanquam de iam mistis disseratur, ex arte potius quam ex natura, vt discentibus quodammodo fundamenta prima, seu rudimenta repræsententur. An si quis summis istis viris eam infantiam, & imperitiam tribuat, vt putauerint ex vulgarium in externis mundi spaciis elementorum commistione prodire posse tam præstantes naturas quales comperimus in sympathiis, antipathiis, alimentis, confortantibus medicinis, pharmacis, alexipharmacis? Habuerunt illi *coctiones, infusiones, expressiones*, chymicarum operationum rudia simulacra, quorum reliquias spoliatas esse virtute essentiali viderunt: Item in resolutionibus aliis per putredinem, corruptionibus violentis, & similibus spiritus quosdam, & succos essentiales cognouerunt. Tamne pueriliter senserint ista fieri posse ex congerie externorum elementorum? Sed ista mittantur. *Crollius* licet *Seuerinum* de Elementis valde sequatur, atque etiam describat nonnulla, tamen illam confusam amplitudinem digessit, & circumcidit. *Elementa* agnoscit quædam *interna* quæ sunt fœcunda, coniuncta scilicet cum principiis, seu essentiis dictis; quædam *externa* in quibus vigent illæ *qualitates* potissimum; quæ *primæ* elementares, & *secundæ* dicuntur.

Hæc & *receptacula* vocat, sicut & vera spiritualia rebus creaturæ, in quibus sit vita, actus & essentia.

Loca vacua: contra Hermetem, qui negat Vacua, vt & fratres Rosea crucis.

Loca qua'ia.

Mistio Seminum.

Correctio Seuerinianorum Paradoxorum. Physica Theologica.

Plantæ.

Materia mistionis elementa. Elementa duplicia ratione.

Quinta Essentia.

Mistio Peripatetica.

Crollius Elementa.

& essentiis vniuersorum entium, Item *semina rerum* sine quibus elementa nosci nequeant, ita vt si elementa per se, seu abstracte consideres, sint inanes naturæ. *Ex quatuor Elementis extractum hominis corpus* esse scribit: In singulis ex *Paracelso* vult habitare quosdam *dæmones*, &c. Omnino ponit primum externa Elementa vaga, seu seorsim extra mistionem, quæ sunt domicilia dæmonum, & vt videtur velle, etiam seminum omnium eorum quæ nascuntur: Deinde ex his conficit *tunicas elementis spiritualibus internis*, inuisibilibus, veris. Tertio habet *Elementa elementata*, quæ mihi videntur esse ex vtrisque elementis, & essentiis inclusis conflata, vt sunt *humores Hippocratis*, qui misti sunt ex Elementis, & essentiis, & tamen iterum sunt elementa corporum similarium, quæ Elementa dissimiliarium. Sed volo tuum Hermetem audire.

Dæmones in Elementis.

Primum Elementa tibi ille proponit tanquam *spacia immensa & vacua*. Miror qui videre potueris *immensum, & vacuum*, cum, vt videas, plenum lumine, & terminatum esse oporteat. Deinde nugatur tuus *Hermes* cum spacia vocat elementa. Locum si abstracte considerare velis, imaginem fingas alicuius vacuitatis: sed ea non est elementum, cum neque per se subsistat, neque aliquod aliud constituat. Si elementa vocare velis omnes rationes, & affectiones rerum, omnia in vnum chaos infinitum confuderis: & quorsum ista veritate vacua, & inanis speculatio, quæ ad impietatem Platonicam, & hæresim Hermogenianam potest promouere discentes: ad naturam autem rerum, & medicinam quid facit? Si locata sunt, relata affectio docet loca quoque esse. Quando vero corpora ipsa cum locis simul sumimus, vt cum *Aristoteles* dicit ad generationes etiam loca, & tempora conferre, vel cum matrices nominamus, modificate dicimus, estque virtus non loci, qua locus, sed corporis in quo terminus locantis & locati vnum est, aut simul. Ita delirat tuus *Hermes* loca spatia vacua esse volens, & tamen eis tribuens astra, seu semina generationi destinata.

Elementa Hermetis Elementa an vacua spatia.

Semina non sunt in locis, nisi qua sunt corpora locata, & sic aliud quiddam. *Si sunt in Elementis, non in eis sunt vt in locis, sed vt semen arboris in sua arbore*, hominis in homine, canis in cane. Ita Deus cum crearet, non dixit *semina sint in Elementis*, vel hoc illoue loco, sed: *germinet terra herbam virentem, & facientem semen, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum cuius semen in semetipso sit super terram.* Hic semen effectiuum est caussæ efficientis speciei cuiusque in se, & non in alio. Ita & de semine humano disserendum est, quod sit in gignente secundum potentiam, fitque actu semen quando potest simile procreare secundum naturam. Quam stultam esset dicere *semen Abrahæ esse in Elementis, inuisibilibusque illis locis, & non potius in lumbis patris Abrahæ*? Phantasia inanis est seminarias rationes includere elementis tanquam locis, & inde postea fructus producere. *Semen per quod fructus gignitur, & simile propagatur est medium quoddam naturale à generante decisum, eaque instructum potentia, vt in debita matrice, caussis externis accedentibus, & bene dispositis, incipiat mouere eo motu, cuius principium accepit à generante, quo & moueri non desinit, nisi accidens prohibeat, donec ad substantiam generantis similem accesserit.* Si dicis: at seminea illa virtus est ratio in Elementis specie liquoris soluti, vel coagulati consistentibus: iubeo te cogitare essentias esse potiores, quæ designantur calido innato, humido primigenio, & spiritu vitali: & hæc vna esse elementaribus decisionibus implicata, vt sic postea ex hac semine fiat substantia, quæ similibus nutrita crescit, & absoluitur iusta mensura. Abiice stultam de loco opinionem, quæ hic locum habet nullum.

Semina in Elementis.

Cum semen coniectum est in matricem, licet tibi hanc localiter considerare, sicut & Elementa mundana, quatenus in illis locata continentur; quorum vicissim locus est cœli ambitus. At semen in semen gignente sic neutiquam est. Si vasa spermatica consideras postquam perfectum iam semen est, loqui de iis possis, vt de vase aliquo sicut & de pomorum matricibus. At ista non sunt elementa, nec ad rationem seminis, qua semen sunt loca. Vocas postea Elementa *abyssos*. Nostrum est scribi in Genesi tenebras fuisse super facie *abyssi, Thehom*, quæ vox duorum elementorum terræ & aquæ (globi inferioris *Seuerini*) immensam profunditatem, & voraginem significat, alias & mare profundum, aut eius altitudinem. Si hoc vis, potentia creationis omnia semina ex terra & aquis creatorum fuerunt in abysso. At non amplius sunt. Iam enim in vnoquoque creatorum generatione propagantium suam speciem semen inest potentia, nec amplius in indeterminata abysso maris, & terræ. At neque tunc semina fuerunt in eis vt in loco. Impium idest Paracelsiæ ex gentilium figmentis & ineptis comparationibus commentum. Si autem intelligis *altitudinem, & profunditatem consiliorum Dei, & in abdito prouidentiæ latentes nascendi rationes*, temerarium est de elementis, & locis garrire. Ego tibi suadeo ne velis credere stultitiæ *Hermetis*, sed ex diuinis libris, & natura per se inquirere veritatem. Aliqui *Chaos* vocant *abyssum*. Sed sensus ad scripturam est accommodandus, non ad fabulas *Orphei, Timæi, Platonis*, & similium. Tu cum *Seuerino* nugari maluisti quam per te sapere. *Est orcus Orphei.* Rideo tuum Hermetem. Si is diceret te antequam nascereris in Orphei orco fuisse, vbi est *Pluto, Proserpina, Cerberus, Tartarus* & alia quæ ab *Homero, Platone, & Virgilio* describuntur, eodemque reuersurum, hoc est, *à diaboli sede in mundum venisse, & ex mundo ad diabolum reuersurum*, indignareris opinor? Vnde nouit tuus *Hermes Orpheum in orco fuisse*? Vnde tu scis semina rerum e *Orphei inferno* venire? *Vbi eras*, inquit Deus ad *Iobum*, cap. 38. vers. 4. *cum ponerem terræ fundamenta?* Iob iuxta tuum *Hermetem* recte respondisset, *Eram in orco Orphei*: vel *Æneæ in campo Elysio*: vbi recensuit *Anchises* animas nasciturorum. At *Iob* nesciebat se nasciturum esse. Memento, *Herme* vesane, quod ignores opus Dei: Iob cap. 36. vers. 24. & cap. 3 . vers. 16. *Numquid ingressus es profundum maris, & in nouissimis abyssi ambulasti?* Iob. 38. vers. 16. *Abyssus negat in se esse scientiam: Iob 28.* At stulti Paracelsistæ eam tribuunt seminibus in ea & Orco Orphei. Apud Esdram lib. 4. qui est apocryphus, modificatæ locutiones tales

An Elementa Abyssi.

Orcus Orphei vnde ... commentum lib. 10. de Rep. vbi narratio viri Armenii genere Pamphyli.

mulræ inueniuntur, vt cap. vlt. *Deus scrutatur abyssos, & Thesauros illarum.* Num Elementa [illegible] & semina? *Spiramen Dei fecit omnia abscondita in absconsis terra*: Num semina *Seuerini* cap. [illegible] *de animarum promptuarijs* in quibus seruantur vsque ad diem iudicij. At illa non sunt elementa, nec loca seminum, quibus crescunt mineralia, plantæ, bestiæ. Iob. cap. 17. *Infernum vocat domum suam* [illegible] num Orphei orcum? *Mors domus omni viuenti.* Iob. 30. ℣. 23. Num Orphei orcus? Iob. 26. [illegible] *Deus extendit aquilonem super vacuum, & appendit terram super nihilum.* Ergone super orcum Orphei? Psalm. 38. 15. *Dauid dicit os suum factum à Deo in occulto, & compositionem in inferioribus terræ*: Num in orco Orphei? An ignoramus id quod vulgo fit, & *Dauid* Psalm. 51. vers. 7. fatetur se a matre conceptum esse ex patre? Num pater ex orco Orphei filium attraxit, qui a matre conciperetur? Quid *Salomon* Sapient. 7. 1? *Sum mortalis homo similis omnibus.* Num prorepsisti ex orco Orphei? Non, sed *sum ex genere terreno illius qui prior factus est* (1. Corinth. 15. 47. *primus homo de terra terrenus*: qualis terrenus, tales & terreni. Num *Adam* genuit filium ad imaginem suam: non suscepit ex orco Orphei, stulti Paracelsi Iliado, & aliis deliramentis hominum vanissimorum) *& in ventre matris figuratus sum caro: decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis*, &c. sicut Iob cap. 10. ℣. 8. 9. 10. 11. Ita non ex Orphei orco resuscitabuntur corpora, aut repetentur animæ: corpora ex terra, animæ piorum ex manu Dei, & sinu *Abrahæ*: impiorum ex inferno, vt est Luc. 16. [illegible] uocabuntur in sua corpora, nempe ex iis locis in quibus ante mortem temporalem non fuerant. Tu tantus Professor Christianæ pietatis id ignoras? Num vt ex vtero matris progressus es, hoc est ex orco Orphei, ita in eum denuo esse ingressurus? Vide quantæ impietatis, & scandalorum [illegible] Professor.

Orcus Hermetis.

Apud veterem *Hermetem Orcus*, [illegible], est *Imum mundi illuminatione ad videndum carens* [illegible] Tartarus Virgilij cap. 10. *Asclepij* dicit esse *Imum in quo fingit procellas aeris, ignis, aquæ, & fluctuum mundanorum inter cælum & terram, in quod præcipitentur animæ pollutæ, vt pœnas æternas sustineant.* Nulla ibi mistorum corporum semina. At tuus *Seuerinus* illo loco delectatur ad miraculum vsque. Itaque rectius posuisses pro *Hermete Seuerinum.*

Orpheus argonautica orcus:

Orpheus in Argonauticis [illegible] Deinde Saturnum dicit [illegible] (peperisse) [illegible] (infinitis tractibus) ætherem & amorem *duplicem patrem noctis* semper genitæ, *vnde gigantes* terræ filij, [illegible], &c. Vbi tua semina, tua Elementa, tua loca, & orcus Orphei? *Vt monstrosum quid dicatis, monstrosa vocabula, ex pollutissimis gentilium somniis colligitis*, Orpheus dicit se cognouisse: [illegible] (inquit) [illegible]: & in Ægypto [illegible]. Mirum quid Orpheus potuerit videre in tenebris: sed mirabilius Paracelsistas nugas [illegible] ponere.

Orcus Hippocratis,

Seuerinus etiam *Orcum Hippocratis* degustauit. At ille miser stygia caligine occæcatus non vidit *Hippocratem non suo nomine Orcum istum* ([illegible]) proponere in libr. 1. de diæta, sed *vulgi*, cum inquit: *Homines putant hoc quidem ex orco in lucem auctum generari, illud vero ex luce in orcum dum imminuitur perire, & corrumpi. Sed oculis magis oportet credere quam opinionibus*, &c.

In orco Hermetis, nous quid rerum.

Tui Hermetis iudicio Elementa pura sunt in illo orco, fouent semina rerum, suscitant certis temporibus, promouent ad maturitatem (intelligo semina quidem per se esse matura, sed vt ex eis nascantur mineralia, plantæ, animalia, & maturescant, id Elementa procurare:) Deinde concedunt iterum, post corruptionem scilicet, quando expleuerunt sua fata, seu stipendia emeruerunt ad prisca diuersoria, & habitacula, vbi sint beata æterna quiete immutabili, &c. quæ omnia sunt Ebriorum febricitantium somnia vanissima. Si Elementa sunt, qui possunt habere vires ad fouendum, & exuscitare in se latentia semina? Quibus putas te posse ista deliramenta persuadere? Qua vi ad maturitatem perducunt genita ex seminibus? An ignoramus ex quibus, & vbi nascantur res generationi subiectæ, & quibus præsidiis adolescant, nutriantur, conseruentur? Vbi est tuus Orcus in terra nobis & cuiuis Agricolæ nota, tu mari, & aere? Vbi est in vtero matris tuæ, & in lumbis patris tui, [illegible]? Plus quam stultum est *semina illa dicere, quæ iam ex seminibus corruptis sunt enata, & cum corrupta sunt, nihil amplius sunt, nisi quod corpora mittant ad sua primordia*, formæ vero, qua fuerunt id quod fuerunt, præter animam hominis, pereunt. Iohan. 12. 25. *Semen in terra mori debet vt fructum afferat.* 1. Corinth. 15. 36. *Stulte, quod seminas non prius viuificatur nisi moriatur. Quod seminas non est corpus quod futurum est, sed granum tritici*, &c. *Deus autem dat illi corpus sicut vult, & vnicuique proprium.* Si moriuntur semina qui adolescunt, & maturescunt? Quo modo à corruptione possunt reuerti in suum orcum? Imo quo modo ibi esse beata possunt immutabili quiete? Quæ hæc beatitudo, æternum quiescere? Num & tui parentes immutabiliter in Inferno Orphei quiescunt? Caue ergo eis requiem æternam. Deus interim faciet omnia noua sub tempus regenerationis, & restitutionis omnium, & tunc creatura liberabitur à seruitute vnitatis, & corruptionis.

Qua vi semina in orcum reuersa ibi quiescunt.

Qua vi quæso seminaria in spatiis Elementaris, Orco Orphei, & diuersoriis suis ista omnia statiuntur? *Vi Verbi*, inquis. Qua vi? *Explicante multitudinem vnitam* (ex vno faciente multa) *& adaptante* (vt est in tabula *Hermetis*, sicut omnes res fuerunt ab vna meditatione vnius, sic omnes natæ fuerunt ab hac vna re adaptatione, quasi vnum adaptatum multis euaserit multitudo) *singula imperscrutabili separatione locis & congruis temporibus.* Vnde tu hæc? Nunquid Deus indiget tuo mendacio vt pro illo loquaris dolos? Iob 13. vers. 7. Quanto illustrius est oraculum Genes. 1. 22. 28. *Crescite & multiplicamini?* Quomodo? Num in orco Orphei? Num in spatiis fictitiis, quod vocantur elementa pura? Neutiquam: sed *vnumquodque semen ferat in se ipso quod Dei benedictione multiplicatur. Ex vnius Adami sanguine Deus fecit vniuersum genus hominum*: Actor. 17. Genes. 15. 5. Semen Abrahæ ad numerum stellarum Deus auget, vt & cap. 12. vers. 2. Non fuit in lumbis *Abrahæ* infinita [illegible] um congeries, quam Deus postea explicauerit, sed ipse *Isaacum* genuit, qui *Iacobum*, patrem XII. Patriarcharum, [illegible] in gentem innumerabilem sunt multiplicati [illegible] eorum Deo benedicente [illegible]

tatem seminum producendorum cum suo corpore & anima per generationes plures ab *Abrahamo* acceperant. Longe fœcundior est benedictio in plantis, & bestiis, vt legere est Genes. 26. ℣. 12. de semente Isaac, & de bestiis Genes. 36. vers. 30. Si sapies tuum Sanctum Sanctorum per Vulcanum mittes ad noctem, & orcum Hippocratis, & Orphei, tuósque discipulos duces in hagiasterium diuinæ veritatis, vbi non cum porcis Paracelsicis quisquilias vorent, sed Esca veritatis diuinæ abunde satientur.

SECTIO XVIII.

De Sancto Mesaulo, & rebus intermediis eo consentis, primumque de eius forma Pyramidali & luce cœlesti.

PER ambulasti cum tuo Hermete Sanctum Sanctorum, siempe magna fiducia, ausuque prius irrumpens in locum maiestatis, quam te in terra esse, & a nobis notioribus ad notiora naturæ perueniendum, intellexisti. A summo itaque descendis per intermediam quandam *Pyramidem*, cuius apex est in diuinis, basis in mundanis: seu conus in cœlestibus summæ simplicitatis diuisionem materialem non admittentis, fundamentum in corporeis mensurabilibus. Sane ex hieroglyphicis constat *istam figuram quasi coniunctionem principii indiuisibilis perfectissimi, & à principio dependentium, aut totius perfectionis habitam fuisse*, indeque *sumtum triangulum vni, alteri, & continuo*: seu vt nos loquimur creaturis, in quibus homogeneum, & heterogeneum, consentaneum, & dissentaneum, & continenti res omnes, vnientique creatori, seu diuinæ prouidentiæ applicatum, quanquam & *soli creatori Triunio mysterium trianguli plani, & solidi* attributum à nonnullis videamus, nuperque *Thrasibulus* in amphitheatro suo sic repræsentauerit tum *Sanctissimum Dei nomen Iehouah*, tum *Primjah*, *seu ignem Domini*. Notat *Calius Augustinus* commune subiectum, & informem substantiam formarum susceptiuam eo signo fuisse ab antiquis notatam, posse quod eodem *naturam* rerum omnium parentem designari. Ab indiuisibili diuinæ potentiæ puncto per verbum voluntatis diuinæ progressa creatorum natura se dilatauit ab extra, atque ita basi solida conseruationis diuinæ constitit. Non immerito itaque & tuus Hermes per talem Pyramidem descendit, modo Sanctum Sanctorum recte instruxisset, & à sui notitia, creaturæque in diuinitatis templum iuxta Roman. 1. ℣. 19. ascendisset, quod iustum erat in naturæ contemplatione. Secus se res habet in mysterio Reuelationis per filium, qui cum in sinu patris ab æterno esset, inde ad nos descendens arcana voluntatis, & notitiæ Sacro Sanctæ detulit. Tuus *Hermes* neutiquam est Dei filius, nec scit illa secreta. Sed quas res in illa Pyramide inter cœlestia & inferiora (fors *Seuerinus* tuus dixisset inter globum superiorem & inferiorem Macro- & Microcosmicum) vidisti?

Primo LVCEM. Ea fingitur quæ, qualis, quanta, iuxta Dialecticorum argutias, quibus tria prædicamenta, vnum substantiale, duo accidentalia inquirunt. Sed pluribus argumentis eis natura explicari poterat.

2. Dicitur *infusa vbertim & consertim per potentissimas fenestras*. Hermeti tuo forsan condonanda seu inscitia, seu opinio est. Non enim sufficientem notitiam creationis diuinæ habuit. Sunt ex Christianæ professionis nonnulli qui cum S. *Paulo* recte quidem statuunt *Deum habitare lucem inaccessam*, quæ æternitas videtur vocari à Propheta (Neque enim Deus ab æterno ante conditum mundum in alio quam in seipso habitauis, nisi velimus aliquid aliud præter & extra Deum æternum facere & vnitatem simplicissimam essentiæ diuinæ geminare) sed ijdem aliam quandam proponunt creatam extra mundum in cœlo angelorum, seu Empyræo, quæ per potentes fenestras, postea impletas stellas, primo creationis die irruperit, atque ita lumen intulerit rudi mundo. Non desunt qui etiam nunc luminaria, & stellas velint vasa quædam, & dolia cana esse, per quæ lumen extrinsecum in mundum illabatur. Huic commento affinis est dictio tui Hermetis. Quid enim est *Lucem consertim, & vbertim per fenestras patentissimas infundi* aliud? Si de lumine intelligentiæ, diuinitus infusæ angelis, & hominibus loquereris, ferri posset symbolica, seu parabolica fictio. At *naturam* explicare tuus *Hermes* volebat. Qui de lapidis magisterio philosophantur, & artificium describunt, fenestras in suo laboratorio, & Athanore fieri iubent, vt ex cœlo Immissa luce contemplari motem, & gestionem materiæ possint. Credendum forte est huc ipsum respexisse. Verum tamen ad alia deflectit. Quæ ergo est illa lux? *Est potentissima illa, primo creationis die à patre luminum è tenebris producta.*

Tuus quidem Hermes ista scire non potuit: tu vero quod dicis non satis lucide dicis. Apostolus 2. Corinth. 4. 6. scribit [illegible] Nihil aliud voluit quam quod prior Moses Spiritu diuino scripserat, [illegible]. Cum enim initio tenebræ essent cum rudi mundo creatæ, Deus postea creando per verbum omnipotens lucem produxit, non ante existentem immisit, Ita loquitur & in Esaia cap. 45. vers. 7. *Ego Dominus non est alter, formans lucem, & creans tenebras.* Num ex tenebris, quas nos luminis priuationem in medio perspicuo dicimus, tanquam ex materia creauit? Qui ex nihilo potuit cœlum & elementa, quid ni & lucem. [illegible]. Siue ex nihilo negatiuo, siue ex tenebris Deus lucem fecit, cum prius nihil, seu non esset, fecit. Itaque videris de tui Hermetis fenestris, & materia creabili quidem, sed non creata.

Qui *effectus illius Lucis?* Ex diuinis literis certi sumus *Lucem primæuam vocatam esse* DIEM, eamq; cum tenebris oppositus vicissim circumactum discreuisse inter diem, seu diurnum tempus & noctē. Ita postea officium hoc *Soli* ad dictum est, qui motu suo tempora mensurat, lumine vero medium illustrat,

Pyramis.

Triangulus Deo accommodatus.

Pyramide continetur ex coelo in terram. Lux infusa foris.

1. Tim. 6. 16. Esa. 57. 15. Vide haeresin antitrinadis... rum & Vorstii apud... dit vbi Deus includitur aeterno coelo... & ...

Lux Hermetis noua.

Effectus creata lucis Hermetica.

In paradiſo ... omni tempore veris ſæpe lumen diei ... quibus nihil ... omnium ... germina propter frigus.

illuſtrat, præeſt dies, & lucet ſuper terram. Quid tu? *Lux illa omnia vegetat, fœcundat, viuificat.* Quid *Lux primi diei?* Abuteris Hermetis tui inſcitia. Non eſt iſtud *lucis primaeuæ munus.* Qui per *Spiritum Domini ſuper aquis ſe mouitantem, Deum creatorem accipiunt*, vim iſtam huic rectè aſcribunt, & huc accommodant Pſalmi 104. verſ. 30. *Emittes ſpiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciem terræ.* Item Sapient. 1. ℣. 7. *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum*; Pſalm. 33. verſ. 6. *Verbo Domini*, &c. Num tuo mendacio indiget Deus ad commendationem gloriæ ſuæ? Aquæ erant tunc; Erat ſub aquis terra; Erant in aere ſuper abyſſi tenebræ, à Luce in aduerſum hemiſphærium abactæ. Nihil viui, & vegetantis naturæ erat etiam luce exiſtente. *Niſi Deus plantis, beſtiis & hominis creando vim vegetam, & viuificam contuliſſet, lux nihil potuiſſet*: imo ne hodie quidem poteſt aliud quam ulim, ... ſcuntur que res etiam abſente luce modò calor aſſit, & viuunt. Dum autem dicis OMNIA *vegetare & viuificare*, & fœcundare, magnificè mentiris. Neque enim iſta vita deprehenditur in ... ſtellis, aere, aqua, terra, lapidibus, luto, ſicut nec in ædificiis, & veſtimentis tuis, ſi tu abſis. Sed eſt tamen illa lux etiam aliquid aliud. Quid? CALOR; *Ignis cœleſtis.* Te lucem primæuam, diei creationis primi, *Ignem* vocare aliquo modo, facile patimur. Alias tu tui Hermetis Doctor eſſe debuiſti; cumque rectius informare, nempe quod *Spiritus Sanctus illam lucem non vocet Ignem* ſed OR; & ita Pſalm. 148. *Laudate eum Sol & luna: Laudate eum omnes ſtellæ* OR: *quæ iſtis lux*: Verſu octauo ſigillatim de *Igni*: *Ignis, grando, nix fumus. ſpiritus procellarum*, &c. *laudent nomen Domini.* Vr eſt vox *Eſch.* Nouimus tamen ſtellas, & luminaria vocari ignes cœleſtes, & vocabulo ōr etiam aliquando ignem ardentem ſeu flammam deſignari, Deum illum Perſarum, & Chaldæorum. Tunc autem VR pronunciatur. Quod ad *calorem* attinet, vt in hagiaſterio delirauit tuus Hermes, ita in Meſaulo, ſeu aula intermedia. Neque enim *Lux* & *calor* ſunt idem, & multæ luces non ſunt calidæ. Conſule matheſin & aſtrologiam tuam de *ſtella Saturni frigida.* Hybernis ſerenitatibus quibus niues omnem proſpectum implent, ſat lucis habemus; ſed nihil caloris. Ita montium cacumina in medio vere fere frigent, licet lucis multum habeant. Quid dices de arcto ſubiectis locis? In terræ cauitatibus calor ſæpe multus eſt, at lux nulla. Calent æſtiuæ noctes etiam ſine luce: Omnino ſiue vniuerſalem calorem intelligis, ſiue inſitum ſingulis, à luce diſtat. Recordare quid in hagiaſterio ſcripſeris de prima materia, de natura, igni illo ſapientiæ, & naturæ, de forma, de calido innato. Multiplicas agentia ſine cauſſa. Vt tu es ſcopticus, & ſubſannator, ita fingis & tuum Hermetem. Facetus es in *ſuperſtitioſos Philoſophos.* Qui ſunt iſti? *Qui Lucem primæuam, Ignem illum cœleſtem, & calorem vocant Quartum, aut Quintum elementum, aut quintam eſſentiam.* Mirum vero. Qui ſunt iſti, aut vbi habitant? In Vtopico & Moronico ſcilicet cerebro tuo. Nam alij præterea ſunt nulli. Qui totum ætherem cum ſuis ſtellis vocent *Elementum quintum*; naturam que, & eſſentiam quintam, ſunt Peripatetici, & Chymici. At hi non de primæua luce loquuntur, quæ eſt creatura diei primi, ſed de firmamento, & ſtellis ſecundi & quarti dierum. *Quartum Elementum* appellat *Hermes* ille priſcus Ægyptiorum Philoſophus ter maximus. Eum ſequuntur Plato, & Academici: Item tuus *Paracelſus*, tuus *Quercetanus*, tuus *Crollius*. tuus *Seuerinus*, qui tamen & *quintum* quiddam agnoſcit nempe ignem Elementarem per cætera diſperſum. Si iſti ſunt *ſuperſtitioſi*, tuus nouus Hermes quis eſt? In centro tenebrarum, & præſumtionis ſtolidæ volutatur. Veri hermetici non in ſuperficie morantur, ſed per ignem ſapientiæ penetrant in ipſas medullas, & talibus que inſtrumentis eliciunt eſſentias, quas ſiue *quartas* ſiue *quintas*, aut etiam, vt *Crollius* de homine ait, *quatuor elementorum extractum*, appellare velis, parum intereſt.

Lucē omnia viuificare ... neque ſtellæ ... ignes, ... Calor & ignis ſubcœleſtis ... in Dei aula. Dan. 3. 66.

Tres ignes Hermetici & plures ſi volumus. Valde omnino ... Superſtitioſi Philoſophi. Ariſt. æthera primum Elementum: ... quintā eſſentiam.

Phyſici Hermetici ... medullarū abyſſos, ... & profunditates Dei ſcrutantes: ſcilicet.

SECTIO XIX.

De ſpiritu æthereo, & influxu cœleſti in Pyramidali Meſaulo.

& inſignia.

Finguntur hic primum *vitra inſcripta.* Fortaſsis phantaſticus ille *Hermes feneſtras vitreas* per quas lumen infundatur ſibi imaginatus eſt, quaſi primæua lux à Deo creata per vitreas tabulas in mundum ſit immiſſa, aut per *cælum* quod *cryſtallinum* dicunt. In Hermetico magiſterio aliqui fornaculas vitreas requirunt, vt præter cæteros etiam *Thraſybulus.* Hic quidem foris lumen ſeſe infundit: ſed non taliter fiebat in luce eſſentiali primi diei. Quidam liquores lucidos conficiunt qui vitris contenti inde dicuntur lumen ſpargere. Quid autem hi ad luces cœleſtes? Itane ſol lucea? Quid inſcriptum erat vitris? Num ipſum hieroglyphicum, ſeu *myſticum ſignum Mercurij*, quod etiam Aſtrologi vſurpant, an literæ expreſſæ *Mercurius*? Supercilij hæc ſunt myſtici, & arcanæ præſumtionis delirantium magiſtrorum, & magicum quid characteribus tribuentium. Has mittamus ad Anticyras. In mundo magno non opus eſt vitris, nec inſcriptione iſta fatua. In magiſterio ſapientum nihil ad rem facit ſiue perſpicuam habeas fornaculam, ſiue non. Characterum vero additamentum fucus magicus eſt. Aliqui quia perſuaſum habent diabolum artiſtis illudere, cruces multas addunt. Nam ſpiritus ille malus in ſacris magicis *Iuliani* fugam ſimulauerat facta cruce, vt & apud ſuperſtitioſos, alias nihil curans cruces ſiue materiales, ſiue immateriales quæ digito in aere fiunt, vt habet Diſtichon: *Signa te Signa. temere me tangis & angis: Roma tibi ſubito motibus ibit amor.* Crux apparet etiam in ſigno Mercurij ☿ quanquam crux eſſe non debebat. Sed ſuperſtitioſis, & magis ea præ cæteris placet, quin diuinitatem quandam habere videtur ex antiqua hieroglyphia, & *oraculo Conſtantini, Chriſtique crucifixione.* Verum alia figura fuit, nec abuſus iſte eſt ſynceræ pietatis. Nos ſigno crucis pro monumento paſsi ſaluatoris cui vim aſcribimus, & non crucis figuræ, vtimur. Sacramentarij adeo ei ſunt infeſti, vt horreant conſpecta, cuius rei rationem reddidit ..., quia ... *argumentum ſcultū Iudaica.* Qui artem Chymicam tractat iure vo... ſuam

☿

Gem.

Vide infra de ſignis trium principiorum. ... ſignat ... ... tarum.

[illegible] contemplatione [illegible] & bono proposito [illegible] laboratque industrie & perite ille [illegible] vitris. Habet Mesaulon etiam A V E S. Quas? Num quas Hermetis dicunt *Aues Mesauli.* [illegible] sapientum? An coruos & pauones? Non. Quas ergo? Mirificas. Nam in Vtopia illa sunt *caducea volatica.* Ideo *Hartmanus* conspicit *illa alata passim, seu quaqua versum volitantia*, sicut [illegible] *Cherubim & milites.* De Mercurio vero Deorum nuncio volatico gestante alatam virgam poetica sunt figmenta, quæ aliqui solent ad Chymicum Mercurium accommodare vtcunque [illegible] scientifica demonstratione. Fors intelligendum est aues illas caduceatas esse media per quæ [illegible] [illegible] nascentium ex orco Orphei in scenam mundanam ducuntur, & à morte reducuntur ex sententia Seuerini. Somnium est Ebrij, aut febricitantis. Sinamus eum delectari suis spectris. Alioquin neque in externo mundo talia volant, neque in magisterio extra vitrum interius, seu penetralis hagiasterij.

In microcosmo ferendum est quosdam vanitates volaticas alere, & his quasi alis per aerem volare, quod poetæ de Mercurio Deorum internuncio fingunt, cum animas ad inferos, & inde rursus ad superos ducit, aut pacis morem imponit, vnde paci consecratum caduceum. Videatur *Pierius* lib. 15. hierogl. Cum in *Caduceo* sint *dracones vtriusque sexus Herculeo nodo coniuncti*, fors Hermetis ille phantasticus alludere voluit, aut præsignare *coniugium quod sapientes statuunt inter suum Gabricum & Beiam.* In eo fingunt & dracones. Sed iners est allusio. Aliter *Draco aurei velleris custos, Draco vorans suam caudam; duo dracones in horto Hesperidum*, &c. erant præfigurandi. Sed ipse dicat suis verbis. *Caducea* dicuntur *Mercurium quendam Physicochemicum* designare. Mirabile commentum. Volantne caducea per se sine Mercurio, an vnus multas virgas in fascem colligit, & volando circumgestat? Relinquatur id arbitrio eius. Mirum cur non monstratori, seu designatori Hermeti etiam caduceum assingatur. Pictoribus enim atque poetis quidlibet audere licet. *Caducea significant Mercurium, quid significat Mercurius?* An non est res signata? Imo signat *spiritum mundi secretum, & Ætherium Hermetis, quo agitur omnis in orbe spiritus: Est spiritus corporeus, & corpus spirituale* O M N I A *permeans.* Mira narrantur. De *Igni Hippocratis*, Igni *sapientia*, Igni *natura* (nam varia habet nomina) audiebamus esse L V M E N: *omnia mouere posse: Esse spiritum Ætherium in corpore plus quam glorificato: Esse Ignem qui cum Azoth seu Mercurio sufficiat*, & alia, eaque intra adyta Sancti Sanctorum. Num extra quoque in itinere è cœlo extero in mundum alium spiritum ætherium cognouimus. Quomodo ergo verum est quod ille sufficiat? Quomodo iste omnia mouet; si hic agit omnia? An ille tantum potest mouere, seu potentia est, hic mouet actu? Sed mysteria sunt profunda. Consideremus singula diligentius. In hagiasterio proponebatur N A T V R A *nomine Ignis, Luminis Spiritus ætherei.* In Mesaulo, per quod descensus est ex puncto centrali maiestatis diuinæ, iterum occurrit ille *spiritus*, vtrobique quidem corporeus, sed intra *diuinitatem, seu templum Sacro Sanctum Luce inaccessa* (aliis: Paracelsitis accessæ) *corpus est plus quam glorificatum*: Paracelsista penè dixisset esse superglorificatum, vt corpus filij Dei in summa sua maiestate: (Neque enim istud hominum genus satis magnifica verba inuenire potest ad suas nugas prodendas) in Mesaulo simpliciter dicitur *spiritus corporeus, & corpus spirituale.* Intelligendum est corpus hagiasterici spiritus, hoc est, Naturæ Sydereæ esse formæ proximum: cum vero ex templo excelsitatis, in quod aditus est *Magis* vt opinantur, egreditur in mundum; corporascit. Hæreticus diceret mentis diuinæ verbum N A T V R Æ in mundo materiarescere; sicut fit cum nostræ cogitationes ex intellectu immateriato in sensibilem sonum eriundunt, vt fiat Oratio Dia[illegible] mentis decisio, vel defluxus. Hoc opinor subest mysterium. Cur enim alias ille *ter maximus Hermes duos æthereos spiritus* poneret? Verum nos respondemus ex Psalmis: *Deus irridet fictiones hominum, & scit cogitationes eorum esse vanas. Stultam enim facit sapientiam huius mundi: perdidit sapientiam sapientum, & intelligentiam intelligentium reprobauit.* Dicentes se sapere [illegible]. Quo principio probas istas tuas amentias *Hartmane*? *Pudeat Philosophum sine ratione, & principio loqui.* Vnde scis illum esse secretum (nempe ex priore spiritu decisum) mundi spiritum? Si hic ætherius est, est & ille, an non materiæ sunt eiusdem? sed non satis. Amplius est delirandum. Hoc *Mesauli Pyramidalis spiritu* O M N I S I N O R B E *spiritus agitur.* Quid? Num etiam ætherius prior? An duplicem habes ætherem? Facile persuades esse spiritum dementiæ & erroris in tua societate. Nam illud O M N I S non est extendendum vltra Paracelsistas, & similes magos, hæreticos, fanaticos, cœlestes Prophetas. Recordare diuinorum elogiorum. *Filius Dei sustentat omnia verbo virtutis suæ: Spiritus Deus est qui operatur omnia in omnibus*, &c. Redige in memoriam ea quoq; quæ *Magus Crollius* de *Spiritu æthereo, & imaginatione sapientis* scripsit ex *Paracelso*, nempe hunc *astris non esse subiectum*; Imo *sapientem astris dominari.* Qui ergo verum potest esse nugamentum tui Hermetis, à spiritu tuo æthereo, qui nihil poterit vltra naturam originis, & generis sui, omnem spiritum in orbe agi? Alio spiritu aguntur boni, alio mali 1. Reg. 16. vers. 14. Prouerb. 1. vers. 23. vbi sapientiæ spiritus. Sapient. 1. vers. 7. Spiritus Domini implet orbem terrarum, &c. Ita & angeli sunt spiritus ministratorij fidelium. Ebr. 1. Apud Danielem 10. 20. est pugna spirituum, vt & in Apocalypsi cap. 12. Miror tibi non succurrisse *intelligentiam in instrumento musico Drebelij*, de quo tam sapienter, & acute disputasti quam vix vlla cos, aut stipes potuisset. I nunc & irride homines te meliores.

Audiamus plura. *Iste spiritus in somnio Ebrij Hermetis apparens, corporeus cum sit: tamen omnia permeat.* Itane? *Seuerinus* tuus non poterat concedere Peripateticis *vt qualitates totas totis permisceri docerent.* Tincturis id officium assignabat. Tuus *spiritus corpulentus penetrat omnia.* Num & vitra, vt falsis Petrus apud *Quercetanum*? Scio quid de *mundi spiritu Academici, & Peripatetici* doceant, idque non pro Manlianis, aut prætoris edictis habeo. Maneat in medio, & penetret penetrabilia, maximeque æthere in, aerem, aquas. Vobis autem è fece Paracelsi eo minus est fidei quo impudentius

Mercurius Physicochemicus.

Spiritus æthe[illegible] extra Sancta Sanctorum.

Natura, Ignis, lumen, spiritus.

Corpus spirituale.

Principia petitiones.

Spiritum [illegible] agitari à spiritu Mesaulaca qui [illegible] & spiritus Mundi.

Ebr. 1. 1. Cor. 12.

pudentius, audaciusque mendacia fingitis. Iam de effluxu. *Lumen naturæ, ignis naturæ, natura ipsa, spiritus ætherius prior ex Sancto Sanctorum pedem non mouebat.* Nihil enim de hoc habet Hagiasterium Hermetis. Opinio est nihil esse, cum etiam ea quæ nuspiam sunt *Magi isti Cabalistici* fingant. At *secundus spiritus* effluit, vt dolia Danaidum. Vnde quæso fluit? *Ab omnibus stellis & Planetis.* Argute. Nimirum in hoc Phantastico cœlo Planetæ non sunt stellæ, seu luces cœlestes erraticæ dictæ quæ stellæ alias in Luminaria, & stellas partim fixas, partim erraticas distribuuntur, quod si nesciret *Hartmannus Theologus*, saltem non ignorare debebat *astrologus*. Sed esto. Differunt stellæ, & planetæ: quid præterea? Hermes suo coniiti paulo ante monstrauerat *vitra inscripta, & caducea volitantia sub figura Mercurij*, qui dicebatur *spiritus mundi æthereus*: (In paruo mundo, & opere sapientum quid sit, diuinandum forte est) Iam *hinc inde stellarum, saltem planetarum signa in Pyramide sunt depicta.*

Nimirum *Characteres Magicos* adesse oportet. Sine illis non potest Physica doceri. Quid ni? *Viuit Deus*, inquit *Crollius*: *Viuit ergo & nomen Dei. Viuit nomen Dei: viuit ergo & scriptura, & ex consequente pictura Characterum* Parum aberit quin literæ, & picturæ etiam adorentur. Ita *Planeta sunt viuentes* (omnia Paracelsistis) *Ergo & planetarum nomina. His viuentibus, viuunt & signa.* Non immerito scripsit Aristoteles *animarum plena esse omnia.* Ita enim nullum erit vacuum, quanquam Hartmaniani, & Seuerinistini Hermetis Elementa quædam sint *loca manis*, sicut intellectus eius qui nihil vnquam intellexit apud *Aristotelem.* Ludis me inquies. Ad stulta, inquam, quid aliud est dicendum? Veruntamen effluit ille spiritus. Num Virgiliano more? *Principio cælum, & terras, camposque liquentes, spiritus intus alit, totamque infusa per artus mens agitat molem, & magno se corpore miscet.* Non ita. De *mente*, & *anima* mundi ille: *Hermes de spiritu corporeo*, & *corpore spirituali*, quæ non sunt nec anima, nec mens. Quæ est ergo ratio? *Effluit à Sole* maxime. Sane fons lucis, & luminis propagabilis sol est. Inde lumen ad lunam, &, vt aiunt, ad omnes alias stellas traducitur, reflectiturque inde in mundi medium: Sed vna vice non plus potest complecti quam hemisphærium; ab altera parte stellæ officio fungerentur, nisi nubes obstarent. Multum tribuendum est Soli. Est enim *vas & admirabile opus excelsi*: Syr. 43. vers. 2. *Deus luminare maius fecit in præsidium diei*, Genes. 1. 16. *Tuus, Domine, est dies, & tua est nox: tu fabricatus es luminare & Solem*, Psalm. 73. vers. 16. *Fecisti lunam in tempora: Sol nouit occasum suum.* Psalm. 104. vers. 19. Deus fecit luminaria magna: Solem vt præesset diei, & Lunam & stellas vt præessent nocti. Psalm. 135. *Is præcipit Soli, & non oritur, & stellas claudit* quasi sub signaculo: Iob. 9. vers. 7. *In cœlis posuit tabernaculum soli* qui de thalamo suo procedit exultans ad currendum viam. Non est qui se abscondat *à calore eius*: Psalm. 19. vers. 6. 7. Hæc & similia in sacris habentur. Homines maximis encomiis *Solem* ornant, quia diuinitatem quandam ei tribuerunt multi. Calendariographi non multum ei asscribunt, & est sane vt Sol fulgeat quantum potest, nos autem nihilominus frigeamus, & sterilitates & cruditates infelicemque prouentum experiamur. Sed tuus, Hartmane, Hermes causam dicere debet cur *stellæ cæteræ omnes simul sumtæ totum cœlum vndiquaque occupauerint, non autem spiritum etiam vndiquaque diuidant?* Deinde si *spiritus ille* omnia permeat & omnia agit quis eum, in Solem sic compegit? Solis lumen & calor non penetrat in terram clausam nisi paucos pedes. Vos influxus fingitis tacitos. Vnde hos probatis, & non potius eosdem maiore cum virtute, & copia cæteris tribuitis? Spiritum dicis mundi, & ætherium. Cur plus ex oculo mundi sole propagatur, quam à tanta reliqui mundi compage? Æther circumfluus est etiam sine sole, vt firmamentum primis tribus diebus. Sed ad mendacia satis. *Sol nascentium pater appellatur. Pater eius est Sol, mater Luna dicebat Hermes de suo arcano.* Alij *Iouem* patrem, *Iunonem*, seu aerem, aut terram matrem vocant. Chymicis *Sulphur* est pater, *Mercurius* spiritus, *Luna* vel sal, mater. Verum quis erat pater plantarum, & mineralium antequam Sol fieret? Quis est pater *arboris Tristis* quæ florem abiicit Sole irradiante noctu vero floret?

Lege quæso caput 38. Iobi, & disce à Deo ipso redargui. Velim & hoc scire, *si spiritus ille est Mercurius, quo modo ad Solem peruenit, cum Mercurius inferior sit Sole?* Num Mercurius influit in Solem, & inde repercussus dilatatur, offenditque in Luna? Tuus sane Hermes patrem Solem non habuit cum nasceretur, sed potius ex *Orphei orco & nocte* prorepsit. Imo pius. *Nam Sol est magnus mundi gubernator.* Si tuus Hermes in Ecclesia natus esset, hæreticum dicerem: nunc purus putus est Ethnicus. *Mundi enim gubernator Deus est.* Sol nihil aliud est quam organum Dei ad tempora moderanda, & lumen diurnum pro rebus agendis præstandum. Ministeriale & particulare eius officium est.

Etiam Magica vestra sacra Soli non tribuunt mundi gubernationem. Quid *Genethliaci tui & tui vates?* An non fortius quid tribuunt *Saturno, Ioui, Marti*, cum coniunguntur, aut opponuntur? In anni dispositionibus raro sol Dominus est: raro in natiuitatibus. Redi ad astrologiam tuam, & corrige *Hermetis* tui impiam linguam. Tu vero qui Christianus es an nunquam legisti sacra biblia? Vix credo. Si enim legisses tantum scandalum non in publicas literas retulisses, Hebr. 1. 3. *Filius Dei portat omnia verbo suæ virtutis.* capit. 2. 5. *Non angelis Deus subiecit orbem terrarum. Omnia subiecit pedibus eius quem in passione carnis parumper fecit angelorum* ministerio carere, seu paulo minorem fecit angelis ita vt nihil omiserit non subiectum ei, etiam Lunam & stellas, & angelos qui eum adorare tenentur. Nosti Psalm. 8. Lege *Pauli* 1. Corinth. 15. vers. 24. 25. 26. 27 de potente CHRISTI regno *etiam secundum humanam naturam*, * *cui data est omnis potestas in cœlo & in terra* Matth. 28. ℣. 18. Ita Ephes. 1. vers. 10. 20. 21. 22. Phil. 2. ℣. 9. 10. 11. Coloss. 1. vers. 16. 17. 18. 19. 20. *De rectrice omnium sapientia habes Prouerb.* 8. vers. 12. & seq. Sapient. 8. vers. 5.

Sapientia

Sapientia operatur omnia, vt & Spiritus Sanctus. 1. Corinth. 12. 6. Sapient. 9. ℣. 2. *Deus sua sapientia constituit hominem, vt dominaretur creatura ab ipso facta.* Per angelos quoque gubernat Deus mundum Ps. 103. 19. 20. 21. præsertim suos electos Matth. 18. ℣. 10. Ebr. 1. 14. vbi sunt [illegible]. Ex illis quidam præsideat regnis aquis, ignibus, &c. Dan. 10. ℣. 20. 21. Apocal. 16. 5. Permittit, & *malis spiritibus* vt dominentur in aere, & inter infideles Ephes. 2. ℣. 2. 2. Timoth. 2. ℣. 26. vnde *Princeps mundi Sathanas, & rector tenebrarum*: Sed Deus prouidentia sua continet omnia, ne quicquam possint ministri contra voluntatem, aut determinationem eius. Neque enim est otiosus aut dormitat is in cuius manu sunt. Hæc & alia multa mundi magni & parui gubernatione poteras tuo *Hermeti* ostendere, & *vocem eius impiam* anteuertere si vel scintilla pietatis in te fuisset. Vetus sane *Hermes* quanquam & Mundum Deum dixerit esse, & hominem præter Deum omnium conditorem, & rectorem, tamen non ausus fuit his adscribere gubernationem macrocosmicam. Homo signa actionum, & occasiones ex sole, & luna sumit, temporaque illis, vt horologio, dimetitur. Gubernationem magni mundi syderibus nemo ascribit nisi à Deo alienus Ethnicus, & Paganus. Sed *quo modo influxus spiritus tui etherei peragitur? A Sole in LVNAM deriuatur: A Luna susceptus mittitur in sublunaria.* Mira scala descensionis. Si tantæ potestatis est spiritus ætherius, vt omnem agat in orbe spiritum, & omnia permeet, quid *opus est ei per lunam descendere?* Citius in omnia se diuiserit quam per crassum Lunæ corpus præsertim cum silet, penetrauerit. Tua *prima materia*, tua *forma*, tuum *calidum innatum* tua *anima* longe erant velociora, & penetrantiora. Nam vt *fulgur*, aut *lumen* celeriter se distribuebant; Imo *forma centrum vbique habebat, peripheriam nusquam.* In *plus quam glorificato corpore prior spiritus scilicet in instanti poterat vagari*, & fortes etiam cogitationes cursu anteuertere, vt *spiritus Magici*, quorum celeritate aiunt sæpe visum *Trittemium*, ne cubitum iret incœnatus. At hic *secundus ætherius* longe degenerauit ab illo primo. Quid ni? *Immersus est in corpus tardum.* Ideo non potest descendere *nisi per Lunam*. Quid autem si *Luna sub terra est*. Nam inter nos & solem debet existere vt ad nos perueniat. Alias ad nos quomodo spiritus perueniet? *Excutitur statim à Luna*, tanquam rigore febrili correpta. Inde in igneam regionem, & aerem rapitur, & ducitur circulo, quo modo *Aristotelis* volebat ignem suum ex alto ad mistiones, & calorem nostrarum regionum deferri. Callide. Sed natura tamen nihil facit temere. Sol suis radiis longe potentius sine luna operatur in inferiora, quam cum luna, id quod docet Eclipsis Solis. Quid ergo opus est Luna ad spiritum demittendum? Tam abstrusa scilicet sapientia in nullius Peripatetici cerebro nata fuisset. Paracelsicus *Hermes* eam *ex orco Orphei & nocte Hippocratis* hausit. Proba quod scribis hominum stultissime. Num putas nos phaleratis tuis istis dictis duci? Vbi eadem sunt in microcosmo, ex vestra sententia, *nihil esse in maiore mundo quin idem sit in minore, vt alterum ex altero innotescat*, vt *Crollius* scripsit? Num calor cordis & spiritus vitalis non potest distribui nisi per corpus cerebri? Maiori & minori mundo *comparatis Philosophorum.* Monstra in hoc quoque idem. Vbi est illa luna per quam Sol spiritum ætherium demittat? Aues ibi ascendunt, descendunt: ventus portat animam in ventre suo & reportat: Ascendunt habitus resoluti, coagulatique in cœlo iterum deferuntur in terram, & aquam; vt sic qui nascitur fœtus superiorum, & inferiorum vires habeat. At *nulla est media Luna.* Fiunt Eclipses ibi quoque; sed symbolicæ, nec isto modo virtus diuiditur. Apage cum tua fictitia scala ad organum musicum *Drebelij*, & vide quo modo *intelligentiæ descendant*, & fidibus ludant.

Aliud paradoxum. *Luna comparatur Matri.* Sol pater nascentium dicebatur. Luna perhibetur à Sole spiritum ætherium suscipere vt Mater. Belle. Inde enim *nascetur filius flutuita.* Ex tali coniugio quis alius prodeat infans? Tabula Hermetis *Solem patrem, & Lunam matrem facit*, vt Rosarium *Regem & reginam*: Sed symbolica hæc sunt, mysticaque hec peraguntur eo modo quem tu tibi in dementia tua Mesaulo fingis. Congredi & vniri, mutuoque agere, & pati necesse est diuersas naturas in magisterio sapientum; non vnum demittit spiritum per alterum in tertium. Demissus ex æthere spiritus per Lunam in sublunaria quid facit? adplicat *se omnibus: mouet omnia.* Num omni modo? Non. Sed *prout nata sunt moueri, seu aptitudinem & dispositionem habent ad motum* Quid si habeant nullam, nec possent recipere vim, & impressionem mouentis, quid tunc fieret? *Quiescerent.* Quo vero argumento probas istam tuam applicationem? Eia! Noli quærere. *Discentem oportet credere*, inquit Aristoteles. An non *satis est Hermetem dicere?* Non, inquam! quia sæpius mentitus, & Paganus est. Si me vis credere, quia fides ex principiis est, oportet te principia docere, sine quibus nec fidem facies, nec scientiam ingenerabis.

Est ergo id quod dicis *vmbra ex orco Orphei, & fabula ex nocte Hippocratis; aut Chaos Hermetis* Quomodo potest se omnibus applicare ille lunaris spiritus, cum Luna sit debilissimus Planetarum, maximeque terreus, qui sua humiditate facile possit igneum spiritum labefactare? Deinde celeritate cursus prætervolat, nec potest stabilem impressionem facere, cumque phasibus sit admodum mutabilis, tam sub terra, iam supra, declinetque in partes latitudinis; disperget & dissipabit potius acceptum spiritum, quam diriget. Est autem debilior vis dispersa, quam vnita. Si item Sol sua virtute non peruenit ad omnia, cuius radij, & calor longe est constantior, qui luna perueniat? Solis calorem nubes, aut ventus facile potest discutere & inhibere: Multo magis lunæ spiritum. Quando vero vnquam per terram & manes ad nos penetrauit spiritus syderis vtriusque? Et quis qualis est ille spiritus? An non corpus? Ita dixisti. Num infinitum? Nequaquam, At semper defluit. Num itaque sydero decrescunt? Non. Generatur ergo, & corrumpitur. Belle. Ex qua materia? Esca fortassis solis, quam attrahere dicitur ex imis. Paracelsis ita placuit.

Ideo etiam syderibus quoque excrementa tribuunt tanquam alimenti consumti reliquias, idque verisimile faciunt hi, qui *maculas non tantum in luna, sed & sole animaduertisse se putant.* Vnde [illegible] hæ, nisi

Influxus spiritus ætherei [illegible]

Mirabilis modus spiritus à Luna in sublunaria [illegible]

Petitio principii.

Luna mater [illegible]

Operatio per Lunam [illegible]

Paracelsi [illegible] sydera [illegible]

[illegible] ex attractis impuritatibus, nec dicendum sit vlcera, & scabiem ex corrupto ali[illegible] existere? Hartmane bonum consilium cape. Conduci tibi Mœrim aliquem qui herbis [illegible] eam detrahat. Tunc eam in potestate habebis, & virtute, qua voles, frueris. Aut Gabal[illegible] [illegible] accerse. Hic idem poterit. Si Chymicum vis, ille tibi lunam ex qualibet herba [illegible] gesta in pileo tuo. Dirigentur in cerebrum tuum omnes artes, præsertim si tu[illegible] magnes in te simul trahas omnem sapientiam & scientiam, nisi mentitus est tuus Crollius. V[illegible] est: *vnicuique nascentium ex suo semente creator Deus natum ens tendidit, quæ cum est in potentia, aliquo excitari debet.* Talis actus est calor temporis à Sole potissimum, vt docet experientia in plantis, bestiis spontaneis. In perfectis animalibus etiam calor matricis actuat; sicut calor aluum incubantium ouis etiam hyeme, cum nondum calor Solis vim aliquam in aëre habet. Pro eo calore [illegible] est artificialis, siue ab igne petatur, siue aliis fomentis, vt apparet in fornacibus Ægyptiis, & bombycum oua frigidis adhuc temporibus excluduntur. Spiritus ille sydereus, qui fingitur a [illegible] [illegible] calidus non est. Neque enim possent concedere sua ætherea qualitatibus actiuis, [illegible] Elementaribus affecta esse, cũ [illegible] omnia sua essentialia esse velint. A Luna parti est [illegible] nascentibus, nisi cum astra motus aliunde calorem infert, vti neque à Sole, cum spirant cauri, & [illegible] [illegible] aut nubes obstant, frigidaque Saturni stella. Experti sumus hoc in fine Aprilis Iuliani seu à die vsq; 27. anno 1615. Nihil enim in sole & luna tunc erat culpæ; at pruinæ & glacies multum da[illegible] bant damni arborum floribus, & vuis. Conferantur autem hæc infana Hermetis effata cum [illegible] rioribus. *Prima materia erat communis mater:* Hic *alia mater* est *Luna.* An hæc non communis? [illegible] materia erat *fons vitæ,* actionum omnium naturalium, generationum, mixtionum, tran[illegible] [illegible] num origo, pro diuersitate tincturarum (dispositionum singularis naturæ in principiis essent[illegible] bus) in vniuerso corpore (cui inest: Incrat autem in informi massa) producens diuersas operatio[illegible] nes impressionum & confluentiarum, moderans item sanationes morborum omnium, & dige[illegible] temporibus elementis consumtis (oportet enim absumi elementa quæ sunt quatuor, æther, a[illegible] qua, terra, apud Hermetem) ipsa (Elementa consumta aut alias portiones ex communitate) procreationem nouorum indiuiduorum cogens (nimirum vt corruptionibus generationes sub[illegible] stituat, atque ita illas compenset) Hæc omnia in nascentibus, durantibus, & pereuntibus PRI[illegible] MATERIA operatur, quanquam impossibile sit materiæ naturalis hanc vim esse. Quæ sunt FOR[illegible] vires? *Æquabiliter diffusa est, per omnes mundi partes* (omnia ergo erunt vnum quid. Neque enim [illegible] per separata.) *Continet in se omnes causas propriaque species* (tametsi materia prima etiam omnia hab[illegible] atq; etiam IDEA diceretur) His causis *fabricat sibi suum corpus, suos colores,* & quid non? Nec mi[illegible] Est enim *admirabiliter sciens.* Habemus ergo iam duo agentia, mouentia, procreantia Catholica. [illegible] quia *vnica forma* per omnes mundi partes diffusa est, sibique suum corpus format: necessarium etiam *vnicam materiam* esse, & sic vnum indiuiduum [illegible] in toto mundo.

Tertium agens est NATVRA. Neque enim materia, & forma sunt naturæ. Aliud principium [illegible] tendum est ab istis diuersum, vt satis delinet Hermes. Hæc natura est *ignis omnia viuens sum mouens* [illegible] quidem *sufficit cum aqua.* Ergo priora duo agentia sunt superuacanea. Est *lumen,* & *numen natur*[illegible] *spiritus æthereus.* Quorsum hic, si materia & forma possunt per se omnia? Sed ridiculum est, cum istis sint *omnia,* & *sufficiat natura ignis,* tamen nihil præsidij esse viuentibus contra putredinem. [illegible] etiam *Ignis putrescit?* Ita est in Paracelsia.

Quartum ergo agens *additur* ANIMA *pro sale contra putredinem. Anima ista est complexio tinctura*[illegible] *rum seu potentiarum, & qualitatum.* Licet enim forma omnia intulerit, & Ignis naturæ suffec[illegible] materiaque prima omnia peregerit, tamen si anima abesset, potentiæ, qualitates vitales, & sal [illegible] cerent. Num iam habemus omnia? Nondum.

Quintum agens requiritur *calidum innatum,* quod tamen etiam est humidum, & insito spiritu prægnans. Omnia hoc viuunt, quanquam vitales potentiæ, & omnia à quatuor prioribus [illegible] piis iam dudum erant collata. *Non est* tamen hoc *calidum incorruptibile* in Sancto Sanctorum. Nam *potest extingui,* quasi præcedentia essent æterna. Quid præterea? *Omnia illa licet omnia possint, tamen sine seminibus ne* [illegible] *quidem, aut* [illegible] *operantur.* Ergo semina substernanda sunt. Hæc non in prima [illegible] teria sunt, sed *in vacuis spatiis* quæ dicuntur *elementa pura.*

Ita *Sextum* habemus [illegible]. Quamuis autem in Paracelsia omnia sint in omnibus; & [illegible] ab vno, omnia ad vnum, & si vnum noueris, omnia noueris: Ideo & philosophari, & Th[illegible] apud magistros Paracelsistas est facillimum: tamen sex Catholicis præsentibus deest *Septimum.* [illegible] quid? [illegible] *Mundi machina Deum requirit* qui totum chorum gubernet. Is Hartma[illegible] Hermeti est SOL PATER. *Cui diuina proprietas tribuitur & gloria soli Deo debita is Deus est.* N[illegible] Hartmane facete? Imò, *Tuus Hermes soli tribuit diuinam proprietatem, & gloriam soli Deo debitam:* [illegible] OMNIA *gubernare, est solius Dei. Sol ergo tuo Hermeti est Deus.* Iam tu pro pietate tua atque reliqu[illegible] [illegible] tuam hermeticam in orcum Orphei mitte. Vnum miror in hoc tuo Deo. Spiritus æthe[illegible] rius, quem fingit est, corpus: Est enim corpus spirituale, & spiritus corporeus. Is a Sole maxime [illegible] fluit: nonnihil etiam ab innumerabilibus, & vastissimæ molis stellis cæteris. Sol est maior glob[illegible] [illegible] centies sexagies sexies: Lunæ corpus non assequitur magnitudinem terreni globi. Dic quæso *quo pacto tam vasti corporis continuo affluentes spiritus à luna corpore possunt suscipi, & in sublunaria deduci?* Si incorporeus esset spiritus, comminisci posses strategema aut Cresphygeton. At corporeus est. Conum Pyramidis quod fingas, nihil est. Et vt parcam verbis iubeo te mathesin tuam inspicere. Perge:

Quæ caussa est vt ille spiritus æthereus ex Sole per Lunam distributus, & applicatus omnibus omnia vi[illegible] [illegible] Audite [illegible] de Argumentum: *Quæ inferiora sunt sicut superiora, & superiora sunt si*[illegible] [illegible]

i[illegible] Vt hoc credas: *Hermes* citat *Hermetem* qui sic scribit de magisterio sapientum in Smaragdina tabula. Omnino *similia mouent similia: idem agit in idem: homogeneum in homogeneum.* Quod enim Aristotelici dicunt motum esse ex contrario in contrarium, & agentia, patientiaque genere quidem esse similia, sed specie contraria, id CROLLIO iudice falsum est. Imo *contrarium pellitur à contrario tantum abest vt in se mutuo agant.* Facete omnia pro naso Hartmani. *Si inferiora sunt sicut superiora, & contra: inferiora debent per Lunam ad cœlum ascendere in Solem, indeque vicissim descendere, vt accipiant vim superiorum & inferiorum.* Quæ vero in cœlo sunt aliter non deferuntur. Apud *Hermetem* principium est in terra, vbi iacet *Draco, caudamque in cœlum mittit*: sed eandem à cœlo rep[illegible] sam deuorat. Ita *aues Hermetis* non ex cœlo prius veniunt, sed postquam in cœlum volauerint, virtute[illegible] acquisita redeunt. Ita est de corpore, anima & spiritu. Iam autem *inferiora non ascendunt in cœlum apud Hermetem Hartmanianum. Nihil ergo ipsi prodest axioma Hermetis prisci.* Deinde quid opus est descensu superiorum, si inferiora sunt vt superiora, & omnia beatitudinis suæ præsidia non tantum in mundana ciuitate habent, sed & in orco Orphei?

Tertio argumentum ignorat Elenchum. *Non enim ideo spiritus Olympicus mouet inferiora, quia hæc sunt vt superiora.* Simile gaudet simili: *natura lætatur natura & in ea quiescit.* Sic *Hippocrates* de suo igni, & aqua nutritiuis scribebat, quod in corpore animalis, sine scientia determinata, vagentur, dumque in præterlapsu ad cognata appelluntur, ea agnoscant, & assistant. *Simile appetit simile* non vt in id agat, sed vt ei aggregetur, sicut Ecclesiastes scripsit de resolutis. Cœlestis spiritus ab antiquo est in mistis, & vt aiunt à mundi peripheria vndiquaque in centrum confluit. Si quis præterea à Sole per lunam adest, is accedet ad in imo existentem cum gaudio in pace, estque verisimile sic augescere spiritus nostros mediante inspiratione. Id autem quo potentia mobilia mouentur actu, aliud quiddam est, siue artis, siue naturæ. Ideo *Hermes* suam materiam non potuit in opus exuscitare, nisi igni externo sapientiæ. Tantum de hoc. Aduocatur in subsidium etiam *Scaliger subtilium subtilissimus*, quanquam Hermeti Hartmaniano in Aristotelicis crassissimus? Quid is dicet? *Formæ inferiores à superioribus fouentur, & superiores inferiorum benignitate non destituuntur.* Quid hinc sequitur? Thema est: *Spiritus æthereus ex stellis, maximeque Sole in lunam suscipientem immittitur, qui se applicans sublunaribus, in quæ à Luna influit, mouet omnia vt apta sunt moueri.* Argumento: quia formæ inferiores à superioribus fouentur, & inferiores superioribus benignitatem suam conferunt. Ridiculus ignorationis Elenchus. Spiritus ætherius corporeus dicebatur. Formæ sunt per se incorporeæ. Deinde res quæ à corporeo spiritu mouentur corpora sunt passibilia, quæ possunt recipere impressionem agentis quod necesse est tangere, & si propinq; tangit, etiam repati. Aget ergo forma cœlestis in terrenas, & terrenæ aliquid cœlesti vicissim conferent, & vt cœlestes agere tangendo possint, spiritum ætherium sibi iungent. Idne dicit *Scaliger*? Hocne est ex cœlo descendere, & materiam mobilem agere vt moueri nata est? Nimirum fabula est ista quod *formæ exteriores interiores impellant vt postea materiam agitent, & sic informent vt architectus sibi fabricat domum*, quæ est phantasia *Scaligeri* de qua nonnihil dicendum. Locus qui citatur in sexta subtil: sect. 5. *Pendere sane* (inquit ad locum Aristotel. Sol & homo generant hominem) *nostratia hæc* (sublunaria) *è superioribus* (lationibus, æthere, stellis, sole) *propter æquiuocam connexionem: non propter vniuocam effectionum communionem* (Sol non potest facere hominem vt homo: potest tamen æquiuoce ex non planta facere plantam, & ex non animali animal, iuxta Arist: non id quod alias canis gignit, vel bos, sed in putrescentibus, &c.) *Sunt enim superiora quasi formæ conseruatrices inferiorum: quia hæc caussa ipsa caussatum tuetur ea qua facit per ea quæ facit* (Deus factor omnium facta conseruat per caussas secundas vniuersales, vt cœlestium vires, motum, lumen, & calorem) *Iccirco mouemur, quia mouentur illa, & viuimus, quia viuunt* (scilicet) *& sumus quia sunt*) falsa connexio, & traducta verba impie ex diuinis. Vbi dicitur (Act. 17.) in Deo esse, viuere, & moueri, non in sole vel stellis) vbi vero dicit *Scaliger* superiora benignitatis aliquid accipere ab inferioribus? *Paracelsus*, & veteres quidam, stellas nutriunt halitibus, num & Scaliger? Quam subtilis autem tibi videtur *Scaliger* cũ contra *Cardanum* exerc. 361. negat virtutem à Sole omnem per Lunam demitti? Tu Cardanæus es. Ergo & te refellit ibi *Scaliger*. Quoniam vero tu in descriptione *formæ*, quam in *Hagiasteria* vidisti, cum *Scaligero* loqueris, & hic *Aristotelis* sententiæ innitatur, consideremus nonnihil hanc subtilitatem. Arist. in 8. Metaph. *substantias tres* proponit, *Materiam, formam*, & *compositum* ex illis, cuius solius generationem e[illegible]it, quasi nec materia, vtpote subiectum sustinens mutationem, generetur, nec forma, vt quæ in materiam introducitur, vt sic relinquatur *compositũ* gigni. Id tex. 3. dictum, repetitur tex. 8. *Ostensum, inquit est, & declaratum in aliis, quod Formam nullus facit, neq; generatur, sed efficitur hoc. Fit autẽ quod ex his* (materia & forma compositum) Eadem prolixe exponuntur li. 7. Metaph. c. 9. vbi hæc: *Omnia quodammodo fiunt ex vniuoco quæ natura fiunt.* [illegible] (interpres legit [illegible] Reddidit enim *vniuocum* tex. 30. & 31.) Id declarat Arist. tex. 32. Fit, inquit, non sphæra, nec æs, sed *sphæra ænea. Semper enim oportet præexistere materiam & formam* (vt homo nascatur, & hominem præexistere naturaliter oportet, & materiam hominis) *Proprium substantiæ est quod necesse est semper præexistere aliam substantiam actu existentem quæ gignit seu facit: nempe animal, si animal fieri debet.* Tex. 38. *Materia* quædam *sensibilis* est, quædam *intelligibilis*: Sensibilis, vt æs, & lignum, aliaq; mobilis. Intelligibilis in sensibili existit, vt *mathematica*. Statuit Philosophus nõ materiam, & formam simpliciter nasci, sed singularem & sensibilem, quæ est vltima materia, vt Socrates, &c. Totum ex materia, & forma vniuersalibus, logicum quiddam est. Id non nascitur. Sic in singularibus Socrates nascitur quidem secundum suam indiuiduam *materiam*, & *formam*: Si vero non præextitisset forma gignentis, & materia genitoris, nasci non potuisset. Ita Hipp. lib. 1. de Diæta: Nullum omnino corpus perit, neque fit quod prius non erat, verum permista, & discreta alterantur, &c.

[illegible] à spiritu [illegible]

Crollii dicta.

Scaliger de formis. Exerc. 6. sect. 2. De formis inferioribus fotis à superioribus.

Scaligeri phantasia de generatione vniuocorum.

Arist. 12. Metaph. cap. [illegible]

Forma fabricans sibi suum corpus in Generatione.

Compositum gigni non [illegible] ponens.

tur,&c. Naturaliter nihil fit ex nihilo,neq; in nihilum corrumpitur:sed ex aliquo in aliquod per efficiens quoddam. Id autem quod fit prius non erat actu,sed potentia:facientis sibi simile. Si no actu: neq; e forma quæ est actus existentis qua existit. Id quod facit, actu esse necesse est. Cum itaque simile faciat secundum substantiam, præcedat substantia necesse est, non ea quæ fit in singulari,sed quæ facit,specie similis futuræ. Ita cum corrumpitur aut in aliud abit,aut in materiam. Non enim permanet indiuiduũ,quod corrumpitur,seu materia,seu forma singularis. Hæc *Scaliger* sua subtilitate peruertit: Exerc.6.Sect.6. *Aristotelis perpetua sententia est, in semine Animam inesse qua sibi corpus fabricet. Semen enim est sicut artifex:* (7.Metaph.) *qui eam formam imponit materiæ,non excipit extrinsecus.* In 2.Gen.an: ait *vim illius animæ esse corporis conditricem:* In 1. Gen. an: *Potestatem illam dare formam & imponere in materiam sine vllo instrumento,&c.* Sensus est: *in seminibus esse iam formam à parentibus seu gignente factam, quam potestas seminis per se sine instrumento* (calore & spiritu) *imponat materiæ,&c. Semina & in se habere semina formam arbitratur. Forma est perfecta intus ibi actu,* inquit. *Nisi enim esset actu, non posset agere* (corpus sibi fabricare) Arist. dicit inesse [illegible],quia caret instrumentis expressiuis. Quia semen propter animal est,& iccireo dicitur animal esse potentia: ob eam caussam forma seminis dicitur esse in potentia,quia est in potentia ad animal. Sect.8. Est in corpore seminis vt agens in patiente; vbi de calore ad declarationem theseos. *Sensuum mancipia* vocat, qui potestati seminis tribuunt instrumentum (calorem,& spiritum plasticum) Sect. 9. Assentitur *canis semen esse canem, quia anima canis actu sit in eo.* Vocat *canem imperfectum,carentem tantum articulationibus:* Tritici animam etiam in semine tritici esse contendit quanquam dum extra terram est nihil aliud possit agere quam viuificare materiam (quasi semen tritici in granario sicco actu viuat) Sect.9. *Actu intus est forma non sensu percepta per functiones,sed ab intellectu per rationem.* Generat arbor cum semen producit,non generatur arbor cum pullulat è semine:sed generatum iam, quia erat imperfectum,perficitur. *Canis non gignit cum nascitur catellus,sed cum semen gignit. Vnam habet animam quæ plurium generationi sufficit.* Hæc & alia multa *Scaliger* etiam exerc. 346. Vnde intelligimus in materno vtero non gigni hominem, sed in parte genitum in eo perfici,& articulari. Ita *Isaac* iam actu fuisse statuendus est in vasis spermaticis *Abrahæ*,antequam cum *Sara* exerceret matrimonium. Hæc sententia adeo non est subtilis, vt non tantum *Aristotelis* perpetuo *iudicio & doctrinæ aduersetur,* verum etiam *ridicula sit, & sacris literis aduersa.* Hoc enim modo Mater ad generationem infantis nihil aliud conferret nisi locum, fotum,& nutrimentum,satisq; esset ad generationem vniuoci patet, *qui iam in se genuisset filium.* Deinde cum necesse sit vt eadem forma sit coniuncta cum materia,quod in ouis conspicuum est, parum abesset quin pater etiam in seipso perficeret fœtum. Cum semen emittit, hoc foret fœtum iam generatum eniti. Cum id semen à parte patris fœcundum esset,iamque actu homo: Infœcunda vero esset *Sara, Anna, Elisabeth*,toties homo actu iam existens periret quoties semen: Imo parens semen nullum conferret ad corpus genituræ, neq; opus esset de semine eius philosophari. Sed de his alibi. Quod ait Exerc. 346. *nec formam nec materiam generari,* sed *compositum*,nisi intelligat de vniuersalibus,& præexistentibus quæ gignunt, falsum est vel ipso iudice, qui *formam gignit intra parentum,* & ex vna anima plurimas facit, idque in vniuocis: In æquiuocis *ex cælo elicit tanquam formarum æquiuocarum genitore.* Opponamus autem Aristotelis sententiam veram, & aliquibus scripturæ dictis rē explicemus. Ita Arist.in 1.Gen.an.2. *Generationis principia quis statuerit marem, & fœminam:* Marē, vt quod motus & generationis originem teneat;fœminam, vt quod materiæ. Item: *ex semine,quæ natura oriuntur,consistunt.* Id de fœmina mareq; secernitur,& in iis,atq; ex iis hæc secretio fit. Ideo mas & fœmina principium conferunt generationis. Marem namq; id animal dicimus, *quod in alio gignit;* fœminam, *quod in seipso:* quamobrē *in vniuerso quoq; naturam terra quasi fœminam, matremq; statuunt, cælum autem & solem & reliqua generis eiusdem nomine genitoris,patrisq; appellant.* Mas autem & fœmina inter se differunt ratione,quod facultas vtriusq; diuersa est: Sensu autem partibus quibusdā discrepant.

Semen esse aliquid quod futurum est generatione, Scaligeri opinione.

Absurditas sententiæ Scaligeranæ.

Formam singularem gigni.

Principia generationis.

Mas non in se sed in alio gignit contra Scaligerum.

Differentia Maris & fœminæ.

Rationis discrimen est [illegible] (quod in altero generare potest: fœmina quod in seipso, & ex quo fit quod generatur inexistens in generante) Ex his argumentamur: *Si mas est qui gignit in altero, vel alterum,non in seipso, aut seipsum, falsa est Scaligeri generatio, quia mas iam in seipso dicitur genuisse essentia formali, per quam res est id quod est,constans animal.*

2. Si mas in seipso dum semen gignit, simul animam procreat, fœmina est, & non mas. Fœmina enim est quæ in seipsa, vel seipsam gignit. 3. Si mas in seipso formam fœtus efficit, quia forma sine materia non est, necesse est etiam materiam singularem & determinatam efficere, & integrum essentia animal gignere, quod Aristotelis sententiæ è Diametro repugnat.

4. Si mas intra se gignit & materiam,& formam,fœmina non potest esse principium generationis,sed per accidens saltem,vt melioris gratia,seu absolutionis in accidentibus tantum accedit,quod item aduersatur Aristoteli. Principium certe generationis esse non potest,quod saltem locum dat crescendi. Ita fornaces Ægyptiæ essent principium generationis pullorum.

5. Si mas est principium id,quod originem motus,& generationis habet ([illegible]) non in se integrum forma,& materia gignit. Aliud est principium motus ad formam: aliud est forma, iam actus & perfectio. Si Aristoteles statuisset *canem* dum in se semen facit, *simul forma catellos gignere*, non diceret principium motus & generationis habere marem.

6. Cum item vnicus canis, vnicus porcus, vnicus homo,&c. plures possit procreare vno sanguine, vnicoq; semine, in se iam multitudinem materia & forma animalium gestaret, eamq; saltem effunderet, vt fieret procreatio, tanquam ex vase in vas, translatio, quæ in Aristotelis Philosophia sunt absurda. Vide 3. de cœlo cap. 7. tex. 56. vbi disputat *contra eos qui generationem segregatione conficiebant,* quasi a parente quid elles & velut ex vase processio, seu manifestatio pridem generati.

7. Si semen est id, ex quo quæ natura oriuntur, consistunt; & ex mare, fœminaq; simul secernitur, impossibile est marem inter se gignere animal formatum, idq; postea transferre seu excludere in fœminam. Deesset enim alterum generationis principium, sine quo non est generatio. Animal autem esse id, quod mas tunc excerneret, ne *Scaliger* quidẽ negat dum assentitur canis masculi semen esse canem. 8. Si ista foret generatio *Aristotelis* quam comminiscitur *Scaliger*, cœlum quoq; in æquiuocis *anima & corpore constans animal in se gigneret*, & genitum in terram matrem effunderet. At hoc *Aristoteles* nunquam statuit, vt patet ex 3. Gen. an. cap. 11.

9. Mater generationis non alio iure esset parens, genitrix, & mater, quam iam geniti susceptionis nutritionis, & in accidentibus absolutionis. At genitrix dicitur ratione substantiæ dum ens producit ex non ente.

10. Si mas intra se genitum forma animal transfundit, non confert semen ad generandum in fœmina, sed iam forma sua constans animal. Est enim *semen medium quod facit ad animal procreandum*, seu vt est in 1. de part. an. 1. *Principium & efficiens rei quæ gignitur. Semen generatio est: finis substantia*: Et non est prius semine id quod ex eo nasci debet, sed id à quo proficiscitur, vt duplicem rationem habeat, ex quo, & cuius. Nam & à quo decessit, eius semen est, vt equi: & eius quod ex eo futurum est, vt muli.

11. Absurdissimũ foret cum equus ex asina gignit mulum, dicere eum intra se, dum semen faceret, simul formam non equi, & sic nõ similem sui, sed muli genuisse. Ita est de Leone & Pardali, de cane & vulpe, de cane & lupo & similibus; quibus apertissime refutatur *Scaligeri* circa generationẽ subtilitas, non minus ac Paracelsistarũ. Dicere vero formam equi in Asina degenerare, & in formã muli transplantari propter locum, perinde est ac si quis putaret hominis animam in bestia posse in monstrum abire, & id quod sua substãtia perfectũ est, posse formam essentialem perdere, inq; brutam trãsmutari. Quam facile sic ex hominibus asinos feceris, & porcos ad exemplum veneficę Circes? Arist. 1. part. an. 1. Non quodlibet, & vtcunq; sors tulit, ex quouis semine oritur: sed hoc ex hoc: neq; ex corpore quolibet semen quodlibet prodit. Mas non posset per se gignere nisi mares. Hos necesse esset in fœminas transmutari propter locum, id quod absurdum. Sed alia quoq; Aristotelis videamus. *Generatio est substantiæ gratia* (1. part. an. 1.) *non substantia generationis gratia*. Ex hoc colligimus; si maris generatio est non in seipso, sed in alio per semen, impossibile est substantiã iam in ipso factam esse. Neq; enim est generatio cum forma est. Fine acquisito cessat motus. Item: *Empedocles male ex fortuito accidente generationes esse dixit*: Nescius & quam *semen genitale quod constiterat, vim talem habere* (vt ex eo gignantur membra) *oporteat, & quam res quæ effecerat prior esset non modo ratione, verũ etiã tempore. Gignet. n. homo hominẽ, idq; ortus talis euenit specie quoniam talis, qui gignit est. Quamobrem censendũ, eam ob causam hominẽ his membris constare, quia hoc hominis est esse. Non. n. fieri potest vt sine his membris homo sit &c.* Ex his colligimus: cum vnũquodq; sit id quod est per formã suam, cui necesse est materiã accõmodatam esse, vt sine qua non potest esse, *Scaligeri* generationẽ esse futilẽ, & inanẽ. Neq; n. possibile est vt forma hominis sit naturaliter, nisi in tali corpore talibus mẽbris prædito. Iã qua forma prodeat ex mare semen nouimus. Facile hominẽ aquam esse dixeris, aut cucurbitã Scaligeriana subtilitate. Eodẽ in loco: *Semen non nisi potentia est* (id quod ex eo futurũ est.) Potentia autẽ quemadmodũ ad actum se habeat nouimus. De hac vide lib. 9. Metaph. tex. 2. & seq. *Actus est rem existere non potestate. Potẽtia duplex est, vna actionis, altera passionis*: Illa est principiũ transmutationis in alio prout aliud est: hęc est principiũ transmutationis in ipso patiente passiuæ ab alio prout aliud est. Tex. 12. Est aliquid q̃ possibile est si nihil prohibeat, idq; tam in his quorũ principium generationis est extraneũ (in artificialibus) quã in his quorũ principium est in ipso habente (naturalib.) Tex. 13. Actus prior potentia est & ratione, & substantia, quodammodò etiã tempore. Semper ex eo q̃ potentia est fit actu ens ab actu existente, vt homo ex homine aliquo primo mouente q̃ actu est. Lege & reliqua, vnde disces *impossibile esse vt idem eadẽ ratione sit actu simul & potentia*: Esset. n. & non esset simul. Et q̃ *semen actu non sit id q̃ futurum est*, possit tñ esse potentia actiua, rõne principij mouentis. (Est. n. vt causa efficiens) tum passiua, rõne principij passiui (est. n. etiã vt materia) vtrũq; nõ accidẽtiũ principaliter gratia, sed substantiæ, ad q̃ tendit generatio. Ex his iterũ contra subtilitatẽ *Scaligeri* cõcludimus *non posse marẽ intra se genitam formã cum ossa humida effundere*. Neq; n. potentia esset id q̃ excerneret, neq; semen: Itẽ; *non fieri in matre perfectionẽ articularẽ tantum, sed omnino substantiã*. Ita in 2. de part. an. c. 1. *Omne q̃ gignitur ex aliquo ad aliquid suã generationẽ deducit, & à principio ad principiũ pergit*, hoc est, ab eo q̃ primum mouet, & naturam iam aliquam obtinet ad formã aliquam, aut talem quempiam finem. Homo. n. hominem gignit, & stirps stirpẽ ex materia quæ subiecta singulis est. Iterũ *tempore materiã generationemq; priorẽ esse necesse est, ratione vero essentiam rei cuiusq; & formã, &c.* quod corrumpit *Scaliger* dum ait, *Aristotelis* sententiam esse, formam in semine à parente mare factam sibi præparare domicilium, atq; in ratione priorem esse. Sic certe non ratione, sed tempore esset prior. Ita cum ait Arist. *Id quod potentia est efficitur ab eo quod actu est, ita vt sint eiusdẽ generis*, non habet hunc sensum, quasi anima actu in semine sibi fabricet corpus, cum sine suo corpore Organico (Est. n. anima principiũ corporis Physici, Organici, potẽtia viui) esse naturaliter nequeat; sed alius est modus, qui explicatur in 1. Gen. an. c. 18. *Alia ex contrariis oriuntur, vt mare & fœmina: alia ex vno, vt* plantæ & nonnullæ bestiæ: *Genitura* id vocatur *quod à generante proueniens causa est, quæ prima obtinet principium generationis in his quæ coeunt.* Genitura. *Semen est quod ex ambobus coeuntibus illis originem trahit, vt* Semen. plantarum, &c. velut id quod ex mare & fœmina primum miscetur, quasi conceptus promiscuus quidam aut animal. *Semen est ex quo aliud: fructus, quod ex alio, &c.* *Scaligeri* iudicio vir non semen, Fructus. sed fructum daret. Ex semine oritur natura. Ergo nõ iam actu inest. *Semẽ est quod ad totũ suapte natura facit. Conceptũ q̃ quod primum ex mare & fœmina constituitur*: paulo post: *Mas formam & principiũ mo-* Conceptus.

sus præbet, fœmina corpus & materiam: Item; *Non ita effici vnum ex patiente, agenteq; videtur, vt quod agit in eo quod efficitur insit:* nec omnino ex eo quod mouet, & mouetur quicquam constituit: *sed* fœmina quidem qua fœmina, patiens est, mas, qua mas, agens, & vnde mouendi principium est. Non enim vnum quod gignitur est (compositione scilicet, vel mixtione) sed ita vt ex fabro, & ligno lectus. Patet nihil secerni à maris semine necesse esse; neq; si quid accedit, iccirco ex eo vt insito esse quod gignitur, sed vt ex eo quod mouerit, & forma, &c. Hæc *Scaliger* deprauat dum putat sensum *Aristotelis* esse marem in se, dum semen gignit, in eo simul formam efficere. At Philosophus sentit marem cōferre per suum semen non tam materiam, quam principium mouens ad formam. Semen.n. maris pro parente, & artifice est, & habet in se vim mouēdi talem, qualem is, qui gignit sui simile. Illa vi in actum producta procedit motus ad substantiam in loco debito adminiculis præsentibus, cæterisq; rite cōparatis. Vide 2. Gen. an. 1. in quęstione à quo partes corporis generentur. *Id aut pars aliqua animæ est, aut anima, aut habens animā.* Non fiunt ab alio, extrinsecus agente. Nā q; nō tangit, nō mouet, & à non mouente nihil afficitur. Ergo *in conceptu inest aliquid q; aut pars eius sit, aut seorsim contineatur.* Aliud *quid esse nō potest.* Quo.n. cedat absoluta generatione? *Deinde nihil inesse videtur q; non tot us pars sit.* (*Aristoteles* putat cum generatio tendat ad substantiā, & naturam formæ, si esset in materia cōceptus aliqua anima informans, eam absoluta generatione aut manere, aut discedere. Si manet, adem habebit duas animas: Si discedit, corrūpetur, cum naturaliter in materia esse debeat.) Solutio quæstionis hæc datur: *Partim ab extero aliquid effici potest, partim non potest.* Nihil.n. interest *semen efficere dicatur, an is à quo est semen, modo semen habeat in se* [illegible], q.d. si semen in se habet eam mouendi potentiam, q̄ ille, qui semen contulit, habuit, perinde est siue dicas à semine effici partes, siue à genitore. Vt.n. in spontinis mouentibus, & mobilibus subordinatis, quodammodo illud mouet q; iam quidem non tangit, sed ante tetigit (sibi deinceps adhærens) sic id à quo semen, aut q; semen efficit, mouet cum aliquid tetigerit, quanquam nō adhuc tangat, & motus, qui inest, quodammodo efficit vt ædificatio ædes. *Omnia quæcunq; aut natura, aut arte efficiuntur, ab eo q; actu est fiunt ex eo quod potentia tale est. Semen igitur tale est, motumq; habet* (iam extra marē in fœmina) *& principiū tale vt motu peracto pars existat quæq;, eademq; sit animata:* vide & reliqua. In 2. Gen. an. 3. in quæstione nū anima sit in semine hæc habet: [illegible] &c. Et mox: Necesse est omnes animas potentia prius habere quam actu: Et in fine quæstionis: [illegible] *Scaliger* superficialiter in Philosopho versatus & se decepit, & nominis autoritate alios. Tuus autē *Hermes* dum errantē sequitur, in eandē foueam incidit, & secū te præcipitat, tu porro tuum auditoriū seducis. Ex sacris literis nosti *mori semen debere vt ex eo nouum fiat.* Si moritur, amittit formā suam, eiq; in materia succedit alia iuxta naturam, & Dei benedictionem. In prima creatione non iussit Deus vt planta in se suam plantam proferret, sed semen. Ita est etiam de animalibus, hoc modo, ne pater in seipso generaret filiū, sed in vxore per semen. Sic in ouis nō est actu pullus, sed potentia generationis, prouocatæ incubatu matris, aut similis externi agentis, quomodo Struthiocameli oua excluduntur in arena calente. *Si item in seipso formam nati gigneret pater, omnes masculi nascerentur secundum naturam. Generatio enim est ad imaginem & similitudinem generantis:* Gen. 5. v. 3. Vide loca supra ex Iobo & Psalmis allegata: Iob. 10. v. 8. & seq. cap. 38. 21. Ps. 139. 15. 16. Sap. 7. &c. Ad tua redeamus. Inter *superiores formas & inferiores,* seu in isto tuo choro, vbi fingis *spiritum æthereum à sole per lunam in sublunaria influere,* scribis Philosophos priscos MEDIVM statuisse. Hoc cuiusmodi est? *Est quasi, non corpus, sed quasi iam anima, siue quasi non anima. & quasi iam corpus copulans duo extrema, animam & corpus mundi. Hoc est cœli & terræ stabile coniugiū, confluxus, contemperatio, consensus, maritatio, æternuq; hymenæi.* Hæc tu peracute. *Plato in Timæo* animā mundi medio imponit tanquā centrū, vnde porrectis radiis ad peripheriam omnia cōprehendat & coerceat. Sic tu materiā tuam primam, & formā depingebas: animam autē suspendebas vt mumiam, & eius vitales qualitates per totam Anatomiam sparsas concentrabas in membris principalibus. Itaq; non quærenda fuerit anima in summo, & inde per vinculum mediū corpori mundi copulanda. In 10. de Rep. aliud *olim sphærarū mundi vinculum est, lumen nimirum fusi instar à summo orbe per medios in imum demissum.* Rursus, cum in Timæo mundum cōponit, scribit Deum primo fecisse ignem, vt aspectabilis esset, postea terrā soliditatis causam: Quia vero duo hæc sine tertio cohærere non possint, *medium aliquod, & vinculū desideratum* fuisse, quod ex se, & ex iis quæ astringit maximè vnum faceret. Id mediū ad vtraq; extrema affectū esse debuisse, cumq; soliditas nō existat vno medio: ideo duo fuisse instituta, *aërem scilicet & aquam,* vt sicut se habet ignis ad aerem, & aer ad aquam, ita aqua ad terram sit comparata. Ita Priscus ille *Plato* facile vires cœli, quod ipsi est igneū elementum, in terram deriuat [illegible] intermedia corpora vtriq; extremò cognata. De Atlantis columnis cœlū & terram continentibus est in 1. Odyss. De aurea Cathena Iliad. 8. Cum de homine disseritur, anima item medio includitur, iūgiturq; corpori interuētu *spiritus caloris, & humidi radicalis.* Animam *Plato* cōpingit ex parte indiuidua, quæ est formalis, & diuidua, quæ materiam attingit, *vt ex eodē & altera fiat eius substantia tota,* quæ primo parte cœlestibus est cognata, altera terrenis; atq; ita vtraq; copulet, quomodo & *Trismegistus* hominē parte rationali diuinis iungit, corpora terrenis. In magisterio sapientum *anima corpori iungitur per spiritum Mercurialem.* Ascendit à terra in cœlum, iterumq; descendit. Portauit id ventus in ventre suo. Est vehiculū & medium coniungens tincturas. Veteres de generatione naturali disserentes terram matrem, & cœlum, potissimumq; Solē, vel Iouem patrem mediante aëre coniungunt. Hæc est *Cathena* aurea *Homeri,* vt quidam putant, quanquam verius sit necessitas illa fatalis, qua *Socrates* vult diuersa inter se cohærere, vt per *fusum Parcarum. Coniugium* id vocant aliqui, & tu ambitiosa nominū congerie rem prodigiose amplificas. Sed si coniugiū est, nō opus habet alio vinculo præter amorem mutuū, & reciprocum. Is.n. validissimè astringit amantia, sufficitq; ad coniunctionē indissolubilē.

Obiectio.
Aut internū est quippiam, aut internū.
Non aliud.
Hoc ergo.
At si internum est, aut discedentem quid à conceptu est, aut pars conceptus. Neutrū quidem esse.
Solutio.

1. Cor. 15.

Medium Antiquorum Philosophorum.

Vbi

spiritum est tuus à sole spiritus, qui animam fictitiam mundi, & ens negatiuũ enti materiali copulat? *Plato* etiam aliud vinculum validius monstrat, *diuinam scilicet voluntatẽ*, prouidentiam, potentiamq;. Nemo potest soluere mundi vincula nisi Deus, qui totum coercet suo nutu, soluetq; quando præfinitum tempus aderit totam compagem. An nihil legisti de hac causa in Biblijs tuis? Tolle Dei prouidentiam, videbis in tanto elementorũ tumultu, & crepitatione mundi quantum valiturum sit tuũ vinculum. Defluxus quoq; ille tuus à Dei potentia dependet, qui cum ob peccatũ cœlum facit æneum, frustra intercedit spiritus tuus, & animam commentitium corpori connectit.

Psal. 104. & seq. Iob. 38. & seq. cap. 38 & seq. per totu.

SECTIO XX.

De priuatione Aristotelis.

HErmes tuus vt in Sancto sanctorum infaniebat super materia prima *Aristotelis*, ita furit in Menstruo super *Priuatione*.

Furor Hermetis Hartm. in priuationem Arist.

1. *Aristotelem lumine veritatis priuat.* At quem virum? Eum nempe in cuius intellectu naturæ veritas longè euidentius affulsit, quam in vllo alio ex gentilitate. Aristotelis ingenio cedere cogitur Hermes priscus, cum Platone, & sapientissimis, acutissimisq; Philosophorum stoicis. *Ramus* eum vexauit: sed Ramus manet ramus: *Aristoteles* arbor est. Subtilissimus subtilium *Scaliger* tuus, si legeret illud conuiciũ, *muscam imperasse te vocaret mordicantẽ Elephantem*, donatumq; Marsyæ, aut Mydæ premio dimitteret ad tuam causam. Quis tu es ad *Aristotelem* in naturalibus? Cur vituperas te millies meliorem, & lumine naturæ plus fulgentem quam vniuersa tua Paracelsia? Sed is morbus tuus est. Quod nequis imitari, aut superare, irrides, & probris afficis.

Collatio Hermannus ridiculi Alchymistæ, cũ Arist. in toto Philosophia magno.

2. Quantum attinet ad *priuationem*, ea tuo *Petro Seuerino* in *Idea* non vsque adeo displicebat. *Computabat enim tria Aristotelis principia tua cum suis Chymicis*, quanquam Paracelsici nondum sint de numero certi. Etenim *Crollius* notat aliquos *spiritum* tribus prioribus adiicere. *Quercetanus tria formalia* profitebatur, *duo materialia*: Hartmannus *vnum materiale*. Cum etiam vltimum omniũ dicunt esse in materiali vitrum, in formali spiritum ætherium cuius subtilitate nullum corpus possit dari subtilius, duo erunt vltima. Intermedia quot? Tot quot vult quisq; laborator. Nam salem oleum, liquorem, oleum igneum, spiritum descensorium, ascensorium corpulentum, Mercurium & alia ex mixtis eliciunt.

Principia Chymica.

3. Num autẽ *Hermetis Hartmanniani elevans* ista debet vsq; adeo aduersa esse? Non. Cur? Quia *prima materia eius*, quæ dicitur admirando decreto incomprehensibilis sapientiæ à Deo creatore in rudem massam imposita priuata omni per se forma intelligitur. Rude & informe quod est, idq; in Sancto sanctorum, *indiuulsam secum habet Priuationem*. Nam *rude & informe* non est aliud quam priuatum elaboratione, & forma, cuius tamen est capax. Deinde cum forma dicitur sibi suum corpus fabricare, *aut ex incorporeo fabricat, aut ex corpore. Illud non*: quanquam ex Paradoxis Paracelsicis hoc vnum sit, *ex incorporeis spiritibus & potentiis fieri corpora*, male accommodato illo quod sapientes magistri dicunt *ex corporibus fieri debere incorporea*, quæ relata sunt, non absoluta. *Hac ergo. & ex consequente ex non suo facit suum*. Id autem est à priuatione ad habitum progressio tanquã ex cõtrario in contrarium supposita cõmuni materia. Ita describuntur etiam elementa pura, seu loca & receptacula omnigenarum formarum. *Hermes. Plato. Timæus. &c.* in mundi creatione priuationem primã agnoscunt. In XII. *Asclepij Deus est Pantomorphus*; Cum duo ista, inquit, ex quibus constat forma sint corporea, & incorporea, impossibile est formam alteri similẽ nasci punctis horarum, & climatibus distantibus. *Toties immutantur formæ, quot hora habet momenta circuli circumcurrentis in quo est Deus omniformis &c.* Hoc non fit sine priuatione.

Hartmannus non priuationem agnoscit.

4. Quare autẽ priuationem principijs generabilium adiecerit Aristoteles, argumẽta habes in 1. Physic. & 12. Methaph. tex. 5. & seq. Ea debuisti refutare, & non allatrare virum de natura optimè meritum instar canis imbelli. *De generationis principijs naturalibus* disputat ratione, & exemplis ad sensum. Itaq; ea nõ sunt ad omnia, quæ sunt, referenda. *Potentia* generationum *actiua* ascribitur *cœlesti motui, & tẽpori ex motu Primũ mobile* causa cõtinuationis dicitur: *Secundũ*, causa generationis & corruptionis, vt apparet in accessu, & recessu solis. Est & *passiua potentia* in materia generaliũ, & corruptibiliũ. De hac *Plato* scribit *quod materia potentia nunquã excedat*. Hæc causa est priuationis formæ, & susceptionis alterius. Ita res fiunt ex vno, & altero, cõsentaneo, dissentaneo. Omnes rões huc redeũt. Itaq; in Physicis cum ad primã materiam, formã, & priuationẽ peruentum est, non amplius est progressio Physica, sicut Chymicus nõ resoluit amplius cũ ad sua essentialia principia, & elementa accessit. Si displicet tibi *priuationẽ principiũ* vocare, & tria ponere, pone duo, & *priuationẽ* appella *oppositũ habitui argumenti*, quo tamẽ in explicatione generationis, & corruptionis carere nõ potes, vti nec tenebrositatis, cũ in creatione rerũ ex eis, pducebas lucẽ, nec informitate, cũ eã permutares formarũ in Chaos existentia, nec vacuitate loci, tum eã impleres omnigenis seminib. indeq; res faceres generationes, iterũq; eodẽ ablegares corruptione. Principia cõpositionis primæ sunt duo, mat. & form. principia generationis duo systatica, vnũ transmutationis, atq; ita tria. Vniuersaliter creationis & conseruationis, vnum: Ratione causarum, quatuor. Ita vario respectu principia variè allegantur.

Principia Aristotelis sunt generabilium. 1. de orto 2. ro. &c.

5. Dicit *Aristotelẽ* substituisse *loco principij priuationẽ*. Quo, vel cui? *Coniugio scil. cœli & terræ per id quod est quasi anima non anima, quasi corpus non corpus*. Num ergo putas generationes in medio mundi fieri cum *forma cœlestes incorporea per mediũ descendunt in materiã corpoream*, vt sicut inter formam, & subiectum Arist. interposuit priuationẽ, ita tuum medium sit interiectũ inter cœlum formans, & terram formandã? Num verò *Aristoteles* vnquam tuas nenias sciuit? Nouit ille vim solis per spiritum ita distributam vt plena quodammodo ipsi videantur animarum omnia, cumq; principium illud à materia comprehenditur, generationes spontaneorum fieri: de tuo vero corpore non corpore, anima non anima ne per somnium quidem quicquam vidit.

Quid

Quid autem est vt tibi displiceat priuatio, cum [illegible] quasi non animam, & [illegible] non corpus ponas? Aut vniuersalis [illegible] tua negatio [illegible] est, autem [illegible] Inter[illegible] terminata. Si illud, tolle generationes [illegible] vniuersum. [illegible] negation[illegible] in[illegible] formatam nunquam constitues. Si hoc, quid aliud profiteri [illegible] quam hal[illegible] ria habili? Ita non [illegible] est *priuatiuum, quod necesse est antecedere Ens aliquod determinatum, cum naturaliter nihil fiat, nec quoduis ex quouis.* Hanc generatio Arist. [illegible] ex non ente, [illegible] negat, cum semen intra suum parent [illegible] animat, & postea materiam ex impe[illegible] quem sequens, negat quicquā nasci, aut interire, *quia ex loco omnia prodeunt, & in eundem re[illegible].* Interim negare nō potest *sanguinem non esse hominem*, & Deum per generationem naturalem omnes postea homines fecisse. An non vides priuat[illegible] necessitatem [illegible] animad[illegible] manentem, non posse hominem fieri, sed oportere sua forma priua[illegible] ad mutare?

6. Verius *malitiosum stylum* in Peripateticos quoque eo nomine [illegible] de priuati[illegible] tentiam apertius prodiderint ad informationem, [illegible] Vocas *speciosos* [illegible] *Paracelsic[illegible] Philosophi sectatores.* Crede mihi *Hartmanne* siue placeat tuis morionibus Paracelsicis, li[illegible] *Aristotelis veros sectatores verè esse speciosos, & illustres*, eoque argumento ti[illegible] solus [illegible] *aliger* [illegible] mendatus. Tu verò quis es cum tuis Paracellistis? *Homo nebulo, in, obscurus, vt* [illegible] *mosus, aut* [illegible] *atro, fumiq, nigrū intus, & foris obsitus qui adhuc in hac atra nocte Hippocratica, & Orci Orphei, [illegible] Platonica latitans hendum quicquam de specioso veritatis lum[illegible] cognouisti.* Si [illegible] tibi trib[illegible] est, *vespertilio strepens in museo sapientes.* Quæ te intemperiæ agitant vt vir[illegible] summos aulis tam [illegible] riliter habere? Num sic tuam *Academiam, & Spartam ornas?* Ante quam in[illegible] [illegible]ura [illegible] stiani Philosophi nouerunt quid tribuere Aristotel[illegible] dogmatibus deberent, [illegible] tum abe[illegible] homuncione obscuro, & in tuore inepto discere desiderent.

7. *Viuis coloribus, ais, depingi ab istis sectatoribus priuationem Aristotelis.* [illegible] Nempe [illegible] tuus est ironicis scommatibus excipere viros bonos, quasi volupe eis esset par pari referre. [illegible] ornare ex virtutibus *nigræ tuæ Philosophiæ.* Respondeat autem tibi ipsorum loc[illegible] *rasibulus* [illegible] *bolo*. Cogitare debuisti te in Mesaulo esse. Sed diabolus tuus [illegible] etiam in [illegible] tuū [illegible]

8. Colores qui [illegible], &c. Priu[illegible] posita [illegible] qui forma, species, & aliis nominibus affirmatæ essentiæ formalis appellari solet. Nihil a[illegible] [illegible] hoc sensu dicere, qui formæ priuatione, h. e. rudit. & informitatemque exprimat, qui[illegible] in *Chao, rudiq, & informi massa* ponis, & scriptura Hebraica appellat *Tohu* [illegible] *bohu.* Creationis [illegible] crū est generatio naturalis. Intellige ergo in generatione quoque esse exemplar pri[illegible]onis, & absentiæ. De homine loquitur Ps. 139. 16. *Imperfectum meū viderunt oculi tui.* De corruptione [illegible] serit Iob. c. 13. 28. *quasi putredo consumendus sum.* Deus ait: *Terra es* (ex terra [illegible] tū corpus [illegible] *terram reuerteris* Eccles. 12. 7. *reuertetur puluis in suam terrā vt de erat, & spiritus ad Deum.* Hic pr[illegible] materia sua forma: vt & Sap. 9. 15. & de creatione c. 11. v. 18. *Omnipotēs manus tua creauit orbē ex materia informi* [illegible]. Habes [illegible]. Eand[illegible] significat [illegible]. [illegible]teris subeo [illegible] rationē tuum *Hermetē priscum, Platonem, Timæum, Hippocratē*, & qui eos sectantur. In magisterio [illegible] entū quid prima materia proclamatis? At ei adiacet priuatio formæ. *Mercurius principiū est omniū metallorū*, carens metallica forma definita. Hanc vnde petunt sapiētes, nisi à sulph[illegible] addūt coagulationis gratia. Tolle sulphur ex formatis, habebis priuationē tam in corruptione [illegible] generationē. Nisi stultus esset tuus *Hermes* sapientes insipientiæ non damnasset. Theologi [illegible] ni primi diei opus accipiunt de mundi rudimento. Reliquorū creationis [illegible] elab[illegible] & exornationes vocant.

9. Dicis *verborū portenta & rerū, quæ in tuo Mesaulo locū non habeant*, Ridiculè. Nulla ergo tene[illegible] sunt in tua aula? Atqui oculus tuus totus est tenebrosus. Non vides id quod [illegible] ex tene[illegible] tur nisi sub ratione priuati luminis, nec priuatio nisi [illegible] absentis habitus. Si [illegible] *est pr[illegible] tuo Mesaulo*, quod in hoc mundo esse necesse est, *neq. habitus erit. Contraria enim sunt simul.* [illegible] vno posito ponendū & alterū est: 2. de ortu c. 8. tex. 49. Velisne rem aliquā vocare priuation[illegible] nō; nihil moror. Sit ens rationale, si nō reale, quanquā cum Deus sit et tenebrarū creator, & [illegible] tatis primæ, nescit aliqui quid sit statuendum. Non. n. omnium exactam habemus notitiam. [illegible] *verborū* sunt tui [illegible] subtilissimis & delicatulis auribus. Vocabulis [illegible] tur Philos. in 1. Phys. c. 7. tex. 64. dicitque esse [illegible] tex. 66. Hæc nō sunt Portenta in audi[illegible] eruditorū, sed [illegible] fabula. Quid autem sunt Paracelsica illa Gabalis, Gabala, Resinsolleus, R[illegible] alia? ô verba proba. Quid dices ad principiū maleficum, & occasionatum? *Aristot.* [illegible] bat, vt quod non est constitutiuū generati, nec efficientis aut essentiæ rationem habet, sed ac[illegible] cum non possit fieri hoc ex hoc, nisi priore destructo, & materia priuata antecedentibus for[illegible] [illegible] ista non erant portenta cum saperes: nunc cum deliras totus, calumniaris bonas [illegible] mains, quàm explicare.

10. Mirabiliter insanis. Appellas *Eclipses & defectus in motibus* [illegible] ligens *Aristotelē & Peripateticos Philosophos*. Adi quæso *Nicolaum Guibertum Lotha*[illegible] [illegible] *quære, qui sint Tenebriones. Chymistas* dicet & *Philosophos* [illegible] *vnquam fuisse.* Tune eris *per quos Vides, aut te videre putas* [illegible] diceren[illegible] *tenebriones*, sed & *Cæcos*? Vertamus maledictū in laudem [illegible] *in tenebris* [illegible] *dicis videns sum, salua à te aufugit.* Qui. n. videt sicut tuus *Herm*[illegible] *hæresia &* [illegible] talne tibi [illegible] non potest esse Eclipsis vbi nul[illegible] lumen, ne[illegible] [illegible]

Anima non animus corpus non corpus.

Syllogismus in Aristotelem.

Hermetica descriptio cum moribus Carbonario Paracelsistarum.

Quid sint Peripatetici & Galenistæ Medicinæ esse metaforæ.

Colores primationis depingit.

[illegible] antecedere [illegible]

Eclipsis Aristotelicorū.

ma, & habitus quidam est, cuius priuatio *Eclipsis* ista tua. Habent vtrumq; contrariorũ. Sunt instructiores à lumine quam omnes tui Paracelsistæ. *Contrariorum contrario adhibitum eo magis elucescit.* Videmne, an tibi perspicilia sunt applicanda? Stecht jhm den Stahr.

11. Negat Hermes tuus cæcus in natura inueniri *Eclipsin istam Peripateticã quæ* [illegible] *dicitur.* Nimirũ in natura sua Moronica, & Vtopica non inuenit. In natura à Deo creata, maximè iã post peccatũ, & maledictũ, proh fidẽ hominũ, quantũ occurrit *Eclipsium?* An tu oblitus es tuæ Astrologiæ? Defectus luminis luminariũ quot mala dicuntur portendere? *Lumen forma est. Eius defectus priuatio.* Nolo Theologari. Nam *peccatũ originis te totũ confunderet.* Iube tibi aperiri adyta *magisterij lapidis.* An in iis nullæ erunt *Eclipses?* Quando de elementis disseris in tua alchymia, sunt ne in illis habitus formales potentiarum, an priuationes? Cũ comburis herbas, an non priuas eas suis formis? Quod tam in natura Macro. & microcosmica est, quam in arte, id ne audes negare? Scilicet & anima, & corpore infernum intrabis, cum excedes ex hoc mundo. O te miserum Physicum.

Eclipsis in natura datur multæ.

12. *Missam volvis*, vos par bellũ, & pulcrum, tu cum Hermete tuo, *facere insanientẽ sapientiam.* Si ex animo loqueris, exue Cucullũ Paracelsicum, & indue togam, Chlamydemq; Galenicã, Aristotelicam, Hippocraticã, sapore Spiritus S. bene purgatam. Non insanies. Hoc tibi consiliũ do fidele. Ita enim talentum bene collocabis, certamẽ bonum certabis, offendiculum tuis discipulis non pones, & nullum in errorem induces, poterisq; rationẽ reddere bonæ villicationis tuæ. *Insaniẽs sapientia est illa quam ex stultorum Monarcha Paracelso didicisti.* Hæc abiecta ad sanam mentem redi.

Insaniens sapientia Christianorum Peripateticorum non est sed Paracelsicorum Magorum, Gabaistarum, &c.

13. *Missam vis facere* [illegible]. Laudo. Sed illa itidẽ est tua Paracelsia. Quin ergo eam quatis foras? Quamdiu cum ea versaberis, [illegible] eris. Ex nõ Musico euadere stude Musicus, & ex priuatione in habitũ laudibilem transibis. Ita abiice [illegible] *sterilẽ* Ea vero est tua, nõ Aristotelis. Nam huius [illegible] etiã est iter ad multã frugem iuxta dictũ Christi, & Apostoli Pauli: *Nisi granũ in terram coniectũ mortuũ fuerit* (Ea res est priuatio vitæ apud Arist.) *solum manet, nec facit fructum: Sin aũt moritur, in multã frugem resurgit, atq; ita ex morte in vitã transit*, vt & tui magistri de suo grano in perfecto opere loquũtur. Tandẽ & [illegible] vis dimittere. Præcipita ergo tuũ Hermetẽ in imum tartarum. Is.n. est *maleficus* ille, qui tibi tuisq; discipulis hactenus imposuit, fecitq; vt Dei & naturæ leges corrumperetis vt hactenus demonstratum. *Aristotelis priuatio* per se nihil viriũ ad efficiendũ. Est.n. per se non ens: de quo dicit sæpe ne esse quidẽ omnino apparere ei, qui mentem intenderit [illegible]. Neq; ergo per se est [illegible]. Imo cum Mercurium tuum lapideũ ex lapide facit *Aristoteles* etiã est [illegible]. *Sufficiens est*, inquit, *alterum contrariorũ facere mutationem* [illegible]: vt hoc modo non necesse sit contraria duo, & sic principia tria facere. Vnde patet *Aristoteli* non admodum curæ esse de tertio principio, propter quod tamen tu eum cum Peripateticis tam crude tractas.

rigoris sterilis.
Hermetis. Asclep. mors est dissolutio corporis, & interitus sensus corporalis.
Ar. 1. Phys. tex. 80.

SECTIO XXI.

De seminibus in Mesaulo.

IN *hagiasterio* tuo ostendebantur *elementa pura*, inuisibilia, incorporea. (Nam tu videre potes etiã inuisibilia, & incorporea) *spacia vacua*, tanq; *loca, domicilia, matrices.* In his proponuntur *abyssi*. & *Orcus Orphei*: In abyssis iacere docentur *semina destinata generationi*: seminib. tribuitur *vitalis validaq; potestas quæ temporibus digestis suscitetur*, vt semina in abyssis suis post foetum a locis promoueantur ad maturitatem. Ex his ordo quidam rerũ apparet, *Loca, abyssi, semina cruda, semina matura*, quanquã vix possim intelligere quo modo illa cruda semina possint habere vitales, validasq; potestates. Quo ponemus informẽ massam, cui inclusa materia illa prima omniũ actionũ origo? Quo formã, naturã, animã, calidũ innatum, spiritũ ætherium duplicem? Liceat fingere: elementa pura seu loca: abyssi: massa informis, natura vniuersalis, materia prima, forma primigenita: ex duobus his seminæ composita, quæ iam generationi & corruptioni sunt obnoxia. Seminibus includamus materialia elementa: elementis his principia: principiis tribuamus spiritum & innatum calidum cum natura singulari: hæc sint vincula animæ & corporis in quolibet indiuiduo, vt sit plena animarum omnia à cœli influxu, & spiritu ætherio fœcundata. Ecquid placeo? Sed tuus *Hermes* ignorauit methodũ naturæ, nec bene digessit res suas in Sanctuario, & Mesaulo. Sed nec virtutes rectè assignauit. *Quomodo.n. materia prima omniũ actionum origo esse possit cum sit vacuitati & priuationi Aristotelicæ proxima?* Cum itẽ ex libro Creationis, nõ ex phãtasia nostra sit petendũ de productione rerum iudicium: In illa.n. sunt principia apodictica: cur indulgemus tantũ nostris opinionibus? Spiritus Domini non sic cõdidit creaturã, neq; etiam talẽ instituit generationẽ. Ante principiũ mundi fuit creaturarũ *Nihil.* At *Hermes* loca, materiã, & rationes seminales, h.e. vt Plato loquitur, [illegible] cõminiscitur. Cũ nihil esset Deus verbo omnipotentiæ hęc sua iussit existere creaturas, pdierũt terra, aqua, aër omnia tenebrosa, simulq; locata cum suo loco. Mox introducta lux est; factũ firmamentũ aquarũ distinctiuum; reliquũ aquæ collectũ est in sua spatia, arida apparuit: Hinc ex arida iussæ pdire plantæ; & tunc proculdubio istis in superficie apparentib. *mineralia in cauernis interioribus & lapidib. exterioribus eadẽ virtute.* Secuta est syderũ creatio in firmamento, quibus assignata officia illuminationis, & temporũ per motus ordinarios. *Cum lumine simul vim illã intelligimus, quæ digeruntur successiuè nascentiũ & elementorum*; vbi si quis velit *spiritũ quendam vniuersalẽ* ponere; nõ repugnamus. Constat certè sine solis, & lunæ potissimũ benignitate malè se habere elementa ad generationẽ, & constitutionẽ, & ad hæc prodesse *qualitatũ primarum temperamenta* pro diuersitate temporũ, & locorum. Interim autẽ singulis plantis sua singularis virtus fuit concessa per quam & esse possunt, & bene esse, cedereque in vsus optimos, seq; propagare in futurum. Hic non opus est fingere *noua spacia vacua, nouas abyssos, orcos* & alia: sed *quælibet planta ex elementis corpus accepit* ita, vt in eo *sit pars quadam essentialis*, primum subiectum, & fundamentum facultatum & potentiarum singularium, *analogum ætherea naturæ*, spiritu, calido, & humido primi-

Mirus ordo rerum apud Hermetem Hartmanni.
Hartman hospes in Physica vagatur sine methodo.
Hartman impingit in sacras literas sicq; Archontaicorũ hæreticorum socius.
Creatio.

genij

geris dotatum, ex elementorum nobiliore substantia, & æthereo corpore compositum di[illegible] pars quædam quasi rudis sit, & crassa ad interiorem essentiam continendam, & a [illegible] rum foris irruentium defendendam, quam partem propiorem eleme[illegible]ts dep[illegible] sicut illum interioribus, & ætheri. *Nihil tamen vir ium essentialium planta foris acceperunt*, [illegible] *eis est à creatore Deo insitum, & in ipsis creando productum.* Vt autem totæ plantæ sunt actu ex[illegible] *semina* singularum se habent potentia, quæ & in plantas perfectas eua[illegible] non destituan[illegible] miniculis externis, quæ sunt Dei benedictio, locus, calor temporis, irrigatio & alia. Optima [illegible] rant si peccatum, & ex peccato maledictum non superuenisset. Iam vanitati omnia subiecta vsq; ad manifestationē filiorum Dei, qua creatura liberabitur ab istis molestiis, & infelicitate. [illegible] vero ratio est plantarum, ea & animalium, nisi quod singulis generibus insuper tributum [illegible] Ex terra & aqua sunt creata animalia constantia animabus suis: Eadē etiam vim [illegible] similis, vt plantæ, acceperunt: Habent & corpora, æthera, & elementari parti[illegible] con[illegible] plicatione naturæ omnium non opus est redire ad antiquum Chaos, ad orcum, ad spatia, & cōmenta; sed satis est post vniuersalis naturæ, vti iam conditam habemus, contemplan[illegible] quæ singulis insunt, tanquam consentanea, & quæ singulis ad generationem, conseruat[illegible] sum sunt præsto, postea etiam ad dissentanea, consideratione conuertere. Nam in general[illegible] cialibus, homogeneis, & heterogeneis est omne quod de creaturis est reuelatum, quicquam lapsum non tantum admodum paucum sit, sed & valde imperfectum; vnde dissidentiū opin[illegible] multitudo. *Deo gratias debemus quod in vestibulo naturæ aliquem locum habeamus.* I[illegible] Sanctum san[illegible] ante plenitudinem temporis irrumpere non solum est temerarium, & valde præsumtuosum, [illegible] periculosum, cum clausis ianuis accedere illam lucem non possimus, & interim ad alia d[illegible] à quibus in errorem & perniciem ducimur, quod euenit *Hermeti, Platonici, Magi*. omnibusq; g[illegible] lium *Philosophis*, & eorum sectatoribus, qua secreta illa sine lumine Spiritus S. conantur perle[illegible] Terreni sumus: terrenis elementis propter peccatū capti hæremus, & circumducimur sæpe [illegible] doctrinarum ventis, nec opiniones nos desinunt agitare. *Studeamus modestiæ, & nos ipsos noscamus* [illegible] vero quæ in *libro Scripturæ* sunt reuelata, quæq; in natura didicimus infallibili ratione, & exp[illegible] perpetua teneamus, donec in altera vita perfectionem consequamur, id quod continget his [illegible] parũtur regi & duci Spiritus S. principiis. Hunc modum Philosophandi doce tum *Hermet em Ha[illegible] matus*, & non prius in *arcana æternitatis* inuola quā à Deo sit permissum. In vestibulo asta, & p[illegible] intuere, ad quod duplici facultate es armatus. Nam *sensualem notitiam* habes, & *intellectualem*. V[illegible] iuuatur illuminatione diuina, priscorum doctrina, & propria experientia. *Omnia probanda:* [illegible] *tenendum.*

Genitores vniuoci

- *Planta*
- *Animal*

Semen Naturæ singularis

Potentia tale quale planta vel animal à quo est semen, actu:

- *Interna*
  - *Elementalia:* *Corpus terrenum: Aqua Elementaris, &c. quibus tribuunt qualitates primas & secūdas primum, quæ etiam essentiis insunt ratione inseparabilium elementorum.*
  - *Essentialia:* *Spiritus, calor, humid. radicale. Ex quibus dicta principia Chymica. Potestatum essentialium sedes.*
  - *Vtriq; simul aliqua sunt communia ad speciem totius, officia communia & facultates pertinentia. Constituunt enim totum & partes communiter; animantur, vegetantur, nutriuntur; ad semen generationis tendunt vnisono, augescunt: gubernantur ab anima instrumentis & facultatibus communibus, vt requirit tota Oeconomia, &*
- *Externa*
  - *Vniuersalia: Dei benedictio & prouidentia (quæ tamen etiam est particularis) Cælestium virtus benigna, loci natalis cōmoditas ex aere & ceteris in quibus natura vniuersalis viget: quo spiritus mũdi reuocari potest. Hoc cum particularibus conspirātia sæpe aquiuocas generationes procurant.*
  - *Particularia, [illegible] singulis plant[illegible] animalibus [illegible] sunt adu[illegible] vt terra, aqua, [illegible], calor, [illegible] tio, &c. vbi [illegible] lates quoque [illegible] tricium [illegible] stat[illegible], & [illegible] accidere possunt [illegible] tionis, & alia*

Mineralia singularum generationis modum habent.

Semen siue sunt confusa, siue distincta, potentia [illegible] tale habet, quale [illegible] genitor actu.

Sed tuam de seminibus contemplationem contemplemur.

Semina Hartmanni. [illegible] *Semina vocas astra*, reddisq; rationē cur de iis non disserueris in Sancto S. vbi cœli [illegible] nerales es contemplatus. De appellatione non est multū litigandū. Nota n. est Chymica & relata cōsideratio. Ratio vero tua, quare in Pyramidali Mesaulo, per quod à superioribus [illegible] sus est ad inferiora, de astris seminibus agas plane est aliena, & pudenda. Si n. *de astris* [illegible] cere volebas, expectare debuisti donec ad inferius peruenisses. *Tu inter cœlū & terram adhuc* [illegible] *æquilibrii.* Non est hic locus astris. Deinde vbi loci cōsideratio est, ibi & locati. Simul [illegible] est v[illegible] *Loci consideratio.* *Hermes in Asclepij c. 12. ait: vocabulum locus solū caret intellectu* Nam quid sit locus, apparet ex e[illegible] est. Principali nomine demto significatio mutilatur. Addendum ergo locatum, vt locus [illegible] quæ, &c. sicut inane esse aliquid impossibile est, ita locus solus quid sit, dignosci non potest [illegible] locus in mundo sine locato corpore. Hæc ille. *Si ergo seminum in Mesaulo fons consideranda, [illegible]* [illegible] qui sū loca in [illegible] locata, [illegible] quoq; seminū [illegible] mentionē. [illegible]

[illegible] *Astri* appell[illegible] (i[illegible] tas sal[illegible] bi, vt dixi, [illegible] n absurde adhibetur. Sed [illegible] tantum tincturas, & ba[illegible] ad nomen in hagiasterio referebas) nuncupetis astra verum etiam radic[illegible], & sem[illegible] alendum est. In hagiasterio vocabas semina ea [illegible] vacuorum contenta, quæ v[illegible], v[illegible] te munita destinata generation[illegible] bus in [illegible] fouentur, inde sus[illegible] et [illegible] temporibus [illegible], & promouentur ad suam ma[illegible] res iterum corrumpantur, quanquam P[illegible] istis cum ipsi putrescant & re[illegible] quæ terra. nihil pro[illegible] stoliditate [illegible] rumpantur redeant ad diuersoria p[illegible] fice[illegible] elementa pate[illegible] vacua spacia, vbi immutabili quiete sint beata. H[illegible] tamen [illegible] d semi[illegible] bus ausus es *Sancto Sanctorum* affingere. Si sunt destinata generatio[illegible], *quæ est motus ad essentiam seminibus determinatam ad similitudinem eorum, quorum semina fuerunt*, medium qu[illegible] sit, per quod, & ex quo nascuntur ordinata. Ipsaque [illegible] em sunt per se quædam essenti[illegible] poreæ [illegible] seu [illegible], arcanis, essentiis ætheres, spiritu [illegible] lore, humidoque primigenio [illegible] Chy[illegible] na principia ex eis eliciunt, separantque elementa: sed qua rati[illegible], *alien[illegible] procre[illegible] gratia sunt, quod nondum est*, [illegible] sum enim est *Scaligeri* iudicium [illegible] tu anum [illegible] *tarum est*: quod vt fiat, necesse [illegible] corpus seminum destrui, si mod[illegible] cr[illegible] dendum putas, *Sal[illegible] [illegible] Christo Deo, qui est [illegible] veritas ipsa & [illegible] qui dicit, semine mortuo non prodire id [illegible] pus quod fuit [illegible] aliud quod Deus confert*. Hi[illegible] plane nullum [illegible] *astrum* in tota [illegible] tione seminis. In [illegible] p[illegible] quidem, sed id interit, & transmutatur i[illegible]. Non ergo potest idem esse [illegible] astrum. De[illegible] de stulta tua Philosophia est de semine ex abysso prodeunte, maturescente, & rursum in ab[illegible] um divertente ibique immutabiliter quiescente*. Quæ ra[illegible] in hanc stultitiam coniecit. Si ne[illegible] quomodo ex [illegible] nunc [illegible] n[illegible] r plantæ, & homines, *Hippocratem*, qui, vt [illegible] bitror, tibi non [illegible] ordet, cum senem vene[illegible] rand[illegible] uces, & d[illegible] cont[illegible] uuone corporum ex igni & aq[illegible] alleges, consule. Is tibi probe explicabit. Se[illegible] na maturescunt in his, à quibus [illegible] muntur, cum primum p[illegible] r ordinatas mutationes ex[illegible] [illegible]. Matura enim sunt, possunt gignere tale, quale erat id, à quo sunt secreta. Hic pereunt, & in plantam vel animal abeunt, non manent. Si ergo regrediuntur ad suos abyssos, postquam plantam vel animal instituerunt, regrediuntur [illegible] rtassis in tua Vtopia simul vidisti animas fabros eodem duc[illegible]. Volunt enim ve[illegible] S[illegible] cretæ sapientiæ nonnullæ *animas in seminibus fabricare scientes, & quam fabricarunt ædem, postea tradere suis tedimus incolæ habitandam & vtendam*. Astris sic [illegible] quod principium & occasionem d[illegible] derant, at non su[illegible] astra ipsa. Quod si etiam forent astra ipsa, quæ Chymici ex[illegible] extrahunt, non tamen i[illegible] abyssos suos reuerterentur, vt ibi essent immutabiliter be[illegible].

Quid enim fit cum incensa comburuntur, sicut accidit optimis Chymicorum spiritibus? Qu[illegible] siet cum cœlum & æther, æthereusque spiritus cum mundo, & anima mundi conflagrabunt? E[illegible] somnia ve[illegible]. Miror inueniri qui credere possit.

Orcus ad quid [illegible] nditus sit, habes Matth. 25. v. 41. nempe *Diabolis & maledictis*. *Semina in sacro fer[illegible], iustorum [illegible] iniustorum*. Psalm. 37. Illud in benedictione erit: hoc in soc[illegible] te diabolorum. Et [illegible] m *semen maledictum* ab initio. Sap. 12. v. 11. Illud *semen sanctum*. Esa. 6. 13. cap. 61. [illegible]. cap. 65. 2[illegible]. Est *semen verbi diuini incorruptibile*. 1. Petr. 1. 23. Cætera semina plantarum & animalium peribu[illegible]. N[illegible] enim seminis vsus erit post hanc vitam. Vbi ergo loca, abyss[illegible] or[illegible] us tuorum seminum? Ide[illegible] udica de radicibus. *Radix semen non est, nec astrum, sed id per quod planta alimentum trahit ex terra; & [illegible]*, aut vmbilico comparatur.

[illegible] aracellistæ dum [illegible] pientiam venantur, in abyssos stultitiæ inciderunt. Ex radicibus non quæ [illegible] corpora sunt absoluta, essentiæ & astra, & elementa fiunt, idque non inter cœlum [illegible] b[illegible] superiorem & inferiorem, sed in inferiore. Qui radices in cœlum inferunt, [illegible] r, non explicant naturam. A Deo enim primordia ducunt, & vi[illegible] [illegible] ibus præmittunt: sed radix singularis, & indiuidua cuique in terra, aut [illegible] tanquam [illegible] & materiis corporum nascentium. *In terra enim & aqua animalia & plant[illegible] ntaneæ nascuntur*. Ex vtrisque olim producta sunt creando, homo ex terræ puluere for[illegible], non ex omnibus extractus est, vt Crollius contra autoritatem scripturæ contendit. An[illegible] [illegible] us pro terra est vterus, ouum, vermis: quin & putredo si sint spontan[illegible]. Plantis aqua & ter[illegible] [illegible] esse. Interim aliquæ innascuntur sibi mutuo. Psalm. 139. 15. Non est occultatum os meum [illegible] od fecisti in occulto, & composi[illegible] o mea in inferioribus terræ. Vbi pro terra vterus [illegible] acci[illegible] epar, dictum [illegible] ecundis, in quo radicatio. Verum de his alibi. [illegible] 2. Moues quæstionem, *de seminibus & [illegible] is tuis, qui in Mesanlo coruscent, cum persuasum sit astra tantum in supremo cœlo [illegible]*. Non male quæris. Nam & in diuinis literis erudimur, *Luminaria & stellas à Deo collocata esse in firmamento*, & sic esse naturam videmus, neque per tot mundi secula cognitum e[illegible] [illegible] tem regionem vnam stellam vniuocam descendisse. De cœlo casuras esse sub f[illegible] [illegible] vaticinus. Ante vero in alio loco esse non possunt, quam quem acceperunt in in[illegible] quo prouidentia Dei sunt hactenus conseruata. Quocirca *Seuerinus* tuus *valde nasute illu[illegible]* [illegible] creaturis, insultatque Theologiæ & Philosophiæ principiis, communique o[illegible] hom[illegible] & iudicio, dum de elementis garrit *elementa* (cœlum, aerem, aquam, terram,) *esse natiuitas incorporeas, inanes, vacuas, in quas Deus Magia incomprehensibilis*, (vt Dei sanctissima Ma[illegible] [illegible] polluto vocabulo inquinetur) *imposuerit lucem & seminales rerum rationes, adiungens corporum principia, quibus inducerentur in mundanam scenam proditura: Philosophos deceptos putasse vestimenta illa corporea esse ipsa elementa, & sic vniuersam Philosophiam contaminasse obscuratis generationum, [illegible] transplantationum legibus, &c.*

Mire[illegible] tuus ho[illegible] propo[illegible] *elementa imaginaria vacua*, eaque mox implet *fictitiis rationibus*,

O   & vestis

Astra chy[illegible]

Alias animas fabricantes, [illegible] incolas Astra.

Orcus [illegible] infernorum [illegible]

Radices.

Seuerinus Danus [illegible] c. 5. Idea.

& vestit corporibus. Si tal[illegible] [illegible] [illegible] consistunt ex vacu[illegible] [illegible] nobis non licet [illegible] creaturas, q[illegible] & condi[illegible] [illegible]ntur, & sunt, & tandem [illegible] [illegible]? An[illegible] [illegible]menta, qu[illegible] Moses, Christ[illegible], Petrus, & [illegible] est, ipse Spiritus [illegible] [illegible]ium [illegible] [illegible]. Vnde d[illegible] cit homo stultus, *alia esse elementa, & seminales in illis latere phant[illegible]* [illegible] [illegible] ent[illegible] perf[illegible] [illegible]: qu[illegible] demon[illegible]ratione. Eadem dici[illegible] [illegible] *inuisibilia, et[illegible]na.* D[illegible] nimiru[illegible] *Hermetis, [illegible]latonis, Hermogenis* & aliorum p[illegible]norum, vel hæretico[illegible], [illegible] [illegible]orum [illegible] [illegible] referendu[illegible] [illegible] Deus æternitatis gloria frueretur. [illegible] [illegible] [illegible] cœlo, [illegible], progenuerunt ASTRA, dum corpora obtinuerunt p[illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] ea[illegible]que firmamento imposuit, vt ibi essent vsque ad finem [illegible] [illegible] substanti[illegible], [illegible] generationibus & [illegible]orruptionibus temporaneis non [illegible] [illegible] agnoscit creatorem [illegible] [illegible]mentus *semina quadam, à quibus stella sint progenita*. [illegible] [illegible] Phi[illegible]n. Pro[illegible] [illegible] [illegible]ue erat [illegible] [illegible], nec in A[illegible] [illegible]. Ita [illegible] [illegible] [illegible] attribuit *astra inuisibilia*, eaque alibi [illegible] [illegible] vbi [illegible] specie repræsententur, f[illegible]bu[illegible]tur anicularum somnia[illegible] enim [illegible] [illegible], aut quo principio didicit? [illegible] & mendaciorum impuden[illegible] [illegible] eodem fonte [illegible] & hæc Hermetis tui Mesau[illegible]ca.

Astra enim [illegible] *Seuerinus* intrudet in plantas quoq; & animalia & mine[illegible]lia. [illegible] *Quia statæ sunt Periodi motuum in omnibus actionibus naturalibus herbarum, animalium, [illegible] [illegible]ctione alimentorum, excretione, nutritione, pulsu vitali, morborum circuitu [illegible] mensibus, [illegible] enim est in vniuersa natura inferiorum familia, quod non innatis astris totam astronomiam [illegible] accommodatam absoluere possit, &c.*

E[illegible] hæc [illegible] [illegible]natui *Hermetis* [illegible] [illegible] fimeto & sterquili[illegible] *Seuerini* quam *Seuerinus* [illegible] [illegible] *Astra inferiora Mesaule* [illegible] est, spacio [illegible] [illegible] bos adi[illegible]. Arg[illegible] [illegible] [illegible]diculo. *Si astrum id est, quod actiones & pa[illegible] [illegible] corporibus ostendit, omne miserum quoque & ex maledicto, pænisq; peccatorum natum, [illegible] non homines tantum impii, sed & diaboli sua astra à Deo condita, aut saltem ex semin[illegible] [illegible] tis agitabuntur.* M[illegible] esse posterius in[illegible]cta, quis [illegible] ignor[illegible]. At [illegible] [illegible]. Ma[illegible]is ridiculum est, quod etiam *morbis sua astra naturalia* & [illegible] [illegible] in natura sint maledictionis, nec haben[illegible] p[illegible]mordium ex creation[illegible].

Ex talibus fundamentis *antiqua astrologia* accusatur erroris, & qui [illegible] [illegible] losophati sunt, nimis anguste disseruisse dicuntur, & o[illegible]nino stultæ [illegible] [illegible] nisi quod sua figmenta fœtida redolet. Mittatur ergo ad coruos. [illegible] *Hermes.*

3. *Est hoc cœlum inferius*, inquit. Belle. Si cœlum est inferi[illegible], non est [illegible] rius & inferius. Deinde [illegible]d cœlum est, in quo tua semina permittendum [illegible] habeas *in noctæ Hippocratis. & orco Orphei*, quæ tame[illegible] li Chri[illegible] [illegible]. Nam si tuum semen & astrum est in orc[illegible] Orph[illegible] apu[illegible] [illegible], [illegible], Plutoni[illegible] [illegible]starum greges, vbi te inuenieмus. N[illegible] [illegible] [illegible] parabol[illegible] [illegible], [illegible] alleg[illegible] [illegible]losophemata abstrusa proponi. At tu cum tu[illegible] fa[illegible] to [illegible] [illegible] *tropicam Philosoph[illegible] dere*, sed omnino *essentialem*, quæ sit primæ veritatis, *& qua putatis scholasticam sapientiam posse[illegible] ter redargui*, doctr[illegible]. Nimirum vestrum est cœlum terræ miscer[illegible], [illegible] sint, qui his dicteris fidem faciant.

4. *Quid est in tuis Hermetis cœlo inferiore? In eo aque ac in sublimi cœlo*, [illegible] [illegible] globum superiorem vocatis, cui *Crollius carbones aspectabiles* [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] affigit, *astra esse infixa demonstrant stata motuum periodi, & mir[illegible] [illegible] luculente.* [illegible] [illegible] ha *Seuerinianæ* [illegible] sed contrarium ex illis con[illegible] [illegible] *sunt stat[illegible] periodi motuum, in elementis corruptibilibus & humanis negotiis nulla sunt astra.* [illegible] [illegible] *Arist[illegible]* [illegible], docuitque experientia, & explicant diuinæ literæ [illegible] [illegible] *Hermete* quo[illegible]am? E[illegible] quid est [illegible]bile in [illegible]bus human[illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad tempus saltem æquabiliter, & quadamtenus [illegible] deb[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] caussa[illegible] perpetuitatem [illegible]tionum d[illegible] onstrare: non debet [illegible] [illegible], tamque sic esse mo[illegible] vel [illegible] [illegible] se habere. Collig[illegible] [illegible]*ebus elementaribus non sunt stata periodi actionum, [illegible] [illegible] quid tantum. Non ergo in [illegible] in elementaribus & humanis negotiis non [illegible] [illegible] interioris constantia, & perpetuitatis sunt in eis astra.* [illegible] [illegible] & [illegible] ramentum, sani[illegible] [illegible] [illegible] tum eaperem, & lucu[illegible] [illegible] tua sunt mutabilia & [illegible] [illegible] vel ex natura tua, vel facul[illegible]tibus [illegible] *tuus* magno [illegible] in *fabulam mundanam.*

1. *Coctiones alimentorum.* [illegible] non esse statas, vel vnica cœna [illegible] Au[illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] inf[illegible] variatio [illegible]? *Hippocrates* [illegible] [illegible] [illegible]menta [illegible] [illegible], add[illegible] & [illegible] admi[illegible] [illegible] *cœlum quidem perm[illegible] perpetuitatem* [illegible] [illegible]bus [illegible] [illegible] [illegible]ant.

2. *Excretiones* excernit. At has quoque raro obseruare suas vices nulli est ignotum. Si tu Medicus es, praxis te luculente docebit.

Excretiones Seuerini.

3. *Nutritiones* affert. Sane nos consueuimus edere vel ad libitum, vel esuriem. Pueri & iumenta fere toto vigiliarum tempore, si quid eduli est, comedunt sine ordine. Taceo de conuiuiis, & aliis. Vide vero qui status ordo intra nos possit esse, dum natura tam variis modis quatitur.

Nutritio.

4. *Crepat auctiones*. At oblitus est nos Nanos esse, si ad primos homines referamur. Non quidem crescimus in infinitum iam quoque: sed considera longitudines, & amplitudines adeo dispares, vt difficile sit, duos inuenire pares. Idem à seipso ætate, sanitate, morbis, nutritione, & aliis quoties differt? Cogita de plantis quoque & bestiis. & mineralibus. Vbi est illa stata augmentatio? vti dixi, si quid stati hic est, ex alia caussa, quam ex *Seuerinianis astris*.

Augmentum.

5. *Generationes* cum adducere, ridiculum est. Quid in elementari regione mutabilius est generationibus, corruptionibus, alterationibus, cum hæ ipsæ sint mutationes, adeo vt *sola mutabilitate elementaria dici possint constantia esse*? Gignunt plantæ, & animalia, sed quam varie.

Generatio.

6. *Pulsum vitalem* comitari animalia corde prædita ab initio ad finem concedi potest. Dic autem, bone Medice, quoties is vel in te ipso vnico die mutatur, cum varie afficeris animo vel corpore? Quid fiet si singulos conferamus? Non astrum, quod in nobis est, pulsum vsque ad mortem durantem genere (non specie) efficit, sed altior natura.

Pulsus arterialis.

7. *Morborum circuitus*, qui statos facit, hospes est in tota medicina. Tempora morborum definiuntur quidem a Medicis, verum [illegible]. Sunt principia, incrementa, status, declinationes: sed quam incertis momentis, & articulis? Ita de *crisibus* quam timide pronunciandum est? Vix in acutis aliquid *stochasmo dubio* assequimur. In *Chronicis*, quos *morbos astrales* vocant Paracelsistæ, in quibus astrorum statæ periodi maxime debebant animaduerti, omnes nerui deficiunt. *Ignorat homo initia & fines suos.* Certum est mori debere, aut transmutari hominem. Eidem iuxta *tres parcas* tria spatia assignant, sed in singulis vbi statæ motiones? In nobis sunt caussæ incertitudinis potius, quam certitudinis. Herbas apud nos, & in alia Zona, quæ temperata dicitur, vere, autumno vices experiri, non in ipsis tam est, quam in externis caussis. Alia enim earum ratio est sub Zonis intemperatis, & est, vbi perpetuæ sunt plantæ, quæ apud nos mutationem subeunt.

Morbi.
Plin. lib 29. 1. Nulla artium inconstantior est medicina.

8. *Menses* quoque eructat. At caussa horum est in cœlestibus, etiamsi mulierum purgationes respicias.

Menses.

9. *Æstus* Oceani quin & aliorum humorum in magno & minore mundo, quam multi ex Luna deducunt? *Aristoteles* dicebat omnem vim inferiorum Regi à cœlestibus, quæ sola sunt constantia. Id iudicium non displicuit *Crollio*, & aliis multis. Quis enim stabile aliquid inueniat in his, quæ toto genere sunt mutabilia, & caduca? Tolle prouidentiam diuinam, & leges generales, videbis quid astra tua singularia, quæ necesse est tot esse, quot in singulis indiuiduis, & particulis singulorum habes naturas singulares, constans producere queant.

Æstus maris.

Addit *Seuerinus* & de *ætatibus, temporibus laborum, quietis, durationum*, & aliorum. Sed cum experientia nostra contrarium dicat, & in generalibus alias caussas ostendat, non est vt *Seuerini* contra omnes suos sensus assertionibus aliquid tribuamus, & ex consequente etiam tuum *Hermetem* irrideamus. Si Theologus esses, cogitares non de natura phantastica, sed ea quæ vanitati & maledicto est obnoxia: ires in Dei templum, & sententias legeres de miseriis humanis, & fato omnium caducorum. Roman. 8. vers. 7 Carnaliter (astraliter iuxta Paracelsistas) affectum esse, est inimicitia aduersus Deum. Non habitat in carne mea bonum. Rom. 7. 18. Mala sunt astra, quæ nobis Deum infestum reddiderunt, & nos ex luce in tenebras detruserunt, nec possunt rursus illuminare, varium animal Platonis, & leo, cum peruersa mente & cœco intellectu rapiunt nos in inexplicabiles varietates. Vide 2. Corinthiorum 4. Mesaulum tuum cum tuo Hermete ad Tartarum mitteres, etiam cum Ethnicorum scripta, & mundi historias consuleres, vbi iam est tua demonstratio luculenta? In *noctem Hippocratis* & *Orcum Orphei* fugit. Æque in imis esse astra, ac in sublimi cœlo, *veritas est Paracelsica*, non Platonica ex ideis in cœli dorso. Nostrates *mendacium* vocant, & mirantur impudentiam vestram, quod audeatis tale quid vel halare nedum scribere. Ecce *quot soles vocatis, & sulphurea principia, quam facile flammam corripiunt, & conflagrant*? Num & sol cœli? Astra inferiora, modificata illa Chymicorum, non potestis absoluere ab elementorum contagio, etiamsi rumpamini. Num & cœli essentialibus astris corruptibilia & alterabilia elementa sunt mista? An tandem te mentitum esse deprehendis? Sed perge.

5. *Astra nihil aliud sunt quam supra dicta semina.* Vah hominem acutum. *Si astra sunt nihil aliud quam semina, mutationibus sunt obnoxia, & ex orco orientia in orcum regrediuntur, vbique æternum quiescunt*: quorum nihil potest tribui astris veris. Sunt ergo *astra falsa*.

An astra sint semina.

Deinde alia ratio est astri, alia seminis, vt patet ex definitionibus. *Semen enim est generationis caussa, vt ex eo & per id tanquam principium oriatur substantia concreta. Id non est astrum.*

Tertio quid tuus *Seuerinus*? Aliquando cum *Crollio* omnia confundit, ita vt *astra* sint *cœlestia, terrestria, elementa, principia, tinctura, semina, &c.* aliquando distinguit. Nam *astra cœli inferis semina, fructuum suorum origines, & mechanicos fabros, qui fabricent in elementari regione morborum &c caussas.* Seminum officium est perenni vicissitudine, decretis, digestisque tempo-

Incertitudo doctrinæ Paracelsicæ.
Officium seminū apud Seuerinum.

temporibus, fructus, & indiuidua huiusmodi ex fontibus suis producere, & esse in coel[illegible] reis & aqueis, habereque talia astra.

Apud Paracelsistas nihil scitur.

Vnde apparet incertitudo doctrinæ. *Modo nihil aliud sunt quam astra, modo in astris sunt semi[illegible] iam semina habent sua astra in aliis, quæ astra non tantum sunt generationn principia, sed omnino omnium a[illegible] ctionum*, sicut tu delirabas de materia prima, forma calido innato, seu natura & aliis. Conseq[illegible] est in tota Paracelsia, hagiasterio tuo, mesaulo, & aliis figmentis nihil esse scientifici, atque ita te cum tuis sociis apparere sapientem, sed non esse: atq; vtinam in speciem saltem saperetis, ne plane [illegible] entes & stulti essetis iudicandi.

Astra iacere in elementorum promptuariis.

6. *Astra illa*, quæ nihil aliud sunt quam semina, si credere dignum est, (Nam tota [illegible] hoc ignorat) *in elementorum promtuariis iacent*. Stulte. Astra sunt mistorum interiores [illegible] respondentes natura elemento stellarum, nec ad generandum aliquid, sed ad constitu[illegible] sta, conseruandaque destioata. Ideo & nutrimenta sunt partim, partim med camen[illegible] tim media. Si in mistis iacent, non in promtuariis elementorum. Mistum non est elem[illegible] tum.

Deinde *si fictitium est elementum, astra quoque sunt fictitia, quæ eis tanquam locis vacuis as[illegible] tur. At illa sunt fictitia. Ergo.* Minorem probo, quia nec à Deo creata sunt talia, qualia d[illegible] buntur, neque posterius extiterunt, atque insuper tam stolide finguntur, vt nullus sapiens ne[illegible] risimilitudinem quidem poeticæ fictionis in eis agnoscere possit, nedum veritatem vllam. Itaq[illegible] neque apud veteres sapientes, diuinos, humanos, quicquam de eis legitur, neque vllo princi[illegible] aut experientia demonstrari possunt, multo minus id, quod de eis dicitur. *Somniantes in Orco [illegible] phos* Paracelsistæ talia commenta spumant, tamque eis adhærent, vt quicquid in diuinis [illegible] tur, quicquid apud Philosophos priscos, recentes, quicquid publica experientia, & lex mundi [illegible] pulorumque dictat, præ istis suis sputis contemnant.

Est autem & hoc sapientiæ cuiusdam superciliosæ, cum dicitur, iacere, non in elementis, [illegible] elementorum promptuariis. Aliàs elementa ipsa sunt capsæ, matrices, & promtuaria in C[illegible]y[illegible] parabolicis: in plana Physica partes substantiales mistorum.

7. *Habitant illa bella astra in promtuariis Vtopicorum elementorum tanquam in sede patria.* Imo sunt in exilio si sunt. *Cuius locus nusquam est, id nusquam est. Illorum astrorum locus est nusquam.* Assumtum declaro natura creati, & existentis mundi. Quod autem sibi fingunt locum Paracelsistæ, eum ipsi quærant in suo Orco, sed extra Phantasiam tenebrosam inuenient nullum, [illegible] pud Cerberum & Plutonem quærent.

Astra habitantia quare fruantur in suis locis.

8. *Fruuntur inæstimabili copia essentia & vita.* Interrogare hîc libet tuum *Hermetem*, q[illegible] pridem ex illis locis venerit, vt tam apte possit de ibi habitantibus astris nugari? Cur t[illegible] duxit in ista loca vbi habitant? Monstrat tibi ea in Mesaulo, & dicis tamen habitare in locis v[illegible] inanium elementorum, & Orco. Tune ex orco venisti? Tune in locis vacuis? Non opinor. A[illegible] ergo mesaulum tuum, aliud latibulum astrorum. Miror qui ex vacuis elementis, & orco corusc[illegible] & oculos tuos mouere potuerint illa astra, quæ nuspiam sunt. Vnde *Hermes* tuus didicit *ista a[illegible] frui vita inæstimabili copia*? Superiora non viuunt. Multo minus inferiora elementorum conta[illegible] infecta, & in carceribus tenebrosis mortua, nihilque plane agentia.

Fabula de elementis & seminibus.

Fruuntur etiam inæstimabili copia essentia. Qui hoc credam, cum *nox & orcus* sint pri[illegible] tionis essentiæ & tenebrarum sedes? Quis patietur sibi persuaderi, si tua elementa sunt v[illegible] cua? Audio *Seuerinum* instar ægri somniantem, & *fabulas* narrantem *de vacuis elementis*, *qu[illegible] rum natura sit ornata seminibus astris coherentibus indissolubili nexu, quæ nequeant per se sensibus co[illegible] ri*, sed *progressa coniugio infelici principiorum plurima patiantur tanquam in carceribus, ad quos [illegible] clinent ineuitabili fato, &c.* Mira somnia dei infernalis Morphei. Ego vero peto demon[illegible] strationes, & quia *sensibilium principia sunt sensibilia*, volo edoceri sensibiliter. Alias inanita[illegible] vestras nihil esse nisi vanitates indicandum est. Ita argumentor: *Quod non est, non potest fr[illegible] inæstimabili copia essentia. Astra tua & semina non sunt. Ergo.* Assumtionem probo, *quia locus quibus affinguntur non est.* Vos fingitis: Sed figmenta vestra sunt laruæ inanes, & *nebulosæ [illegible] magines*, vt vobiscum loquar, *Aristophanem* mortuum esse, gaudete. Alioquin materia fiere[illegible] tis *nebularum*. *Democritum* quid facturum putas? *Atomos suos* facilius defenderet, quam [illegible] vostra semina.

Petitio principii.

Astrorum Hartmani affectiones primatiuæ. Abductio ab Astrorum Sp. S. contra Ill. pro [illegible] [illegible] alimentarum.

9. Quomodo affecta sunt astra tua in suis locis? *Nec sitiunt, nec esuriunt, nec vim inferunt aliis.* Lepidus es. Quin dicis nihil nec agunt, nec patiuntur, quia sunt vmbræ fo[illegible] Deliras fingendo. Semina in rationibus suis non habent esurire, sitire, vim aliis inferre. N[illegible] sunt his describenda, quæ in ea non caduot. Alioquin si velles dissentanea [illegible] *[illegible]* deberes. Non poteras tamen fabulari de tuis seminibus, nisi *inquinares oracula Spi[illegible] Sancti* impurissimo tuo halitu. Quod Deus Esaiæ 49. versu nono & decimo pronunciat *de liberatis ex vinculis, & tenebris, quod pascua eorum sint futura tempora Euangelii in viis & colli[illegible] nec sint sensuri sitim, esuriem, æstumque, & vim solis, quia misertator eorum sit eos recturus, & ad [illegible] tes aquarum ducturus, quæ verba repetuntur* Apocalyp. 7. vers. 15. 16. 17. *de his qui post magnas [illegible] lationes in æternam beatitudinem sunt recepti*: id tu tuis sordidis figmentis, & mendac[illegible] me das, quasi astra tua commentitia sint res quædam [illegible] stentes, & destinatæ cœlestis [illegible] & v[illegible] int ex mundi huius tormentis propt[illegible] ionem synceræ fidei, &c.

An non pudet vel cogitare eiusmodi insanias? Quis vnquam sic delirauit, vt proprietates Electorum Dei transferret adsomnia fictitia de rebus brutis? Sacramentarii aliàs ferre non possunt realem proprietatum communionem in Persona CHRISTI. Negandum est, te Sacramentarium & Caluiuistam esse, quia propria filiorum DEI communia facis etiam laruis nihili.

Duo adhuc quæro, cum tua semina sint in *Orco Orphei*, ex quo *Eurydicen* suam Cithara reducere ille conatus est, benene an male ibi sunt, an neutraliter se habent? Cum in tenebroso loco sint, scintillare, vt iustorum animæ, non poterunt.

Vt habeant astra Hartmani in orco

Deinde si in istis locis aut vacuitatibus potius sunt, num cum in scenam mundanam, vt figurate (omnia enim vestra sunt fabulosa, & essentialibus diuinæ, humanæque sapientiæ opposita) loquimini, prodierunt, esuriunt, sitiunt, vim inferunt, vim patiuntur, lacrymantur, cruciantur, seu vt ait tuus Deus *Seuerinus, Infelicitatem coniugij cum sulphure, sale, & Mercurio Chymicis, experiuntur*, vt gaudeant, se solui istis principiorum carceribus? Vide quæso quantum vesaniæ tibi sit defendendum Paracellicis istis insaniis in palæstra propositis. Nobis delirio omni delirantius est, si quis velit dicere, seminibus, & astris, quæ sunt id quod sunt, tale quid competere. *Si in orco sunt beata, in hoc mundo sunt infelicia.*

Vt afficiantur in mundo sensibilibus

Quid dices ad oraculum diuinum; *Vidit Deus omnia quæ fecerat, & ecce erant valde bona?* Num ergo semina in scenam mundi illata non erant tam bona, quam in abyssis, & Orco Orphei? Peccatis maledicto vitiata dices. Ha ha be. Quo ergo mediatore expiabuntur, vt in inferni sui beatitatem redeant? *Igne peribunt, nec in omnem æternitatem amplius erunt semina.* Extrue quæso illis nouum locum, qui nec infernus sit nec cœlum, sed forte aliquid aliud quam purgatorium Papisticum. *In orco Orphei sitiunt, & esuriunt damnati.* Felices ibi finguntur esse, sed non sunt. *Qui cum Deo in cælo viuent, de ligno vitæ edent.* Nam id Apocalyps. 22. 2. singulis mensibus proferet fructum suum, & folia ad sanitatem gentium. Tua semina, quia maledicta, non erunt amplius. Ecce hæc sunt tuæ Philosophiæ consectaria. Ita ornas spartam tuam in Academia Hassorum, & tibi tantopere places, vt alios rideas? O te malum pecus.

Dixit Deus ... valde ... in orco Orphei.

10. Tua astra & semina in inanitatibus suis non sitiunt, non esuriunt, non lædunt, forte nec dolent, aut aliquid aliud seu agunt seu patiuntur; *progrediuntur* tamen. Vnde quæso? *A fonte vnitatis.* Ergone *Orcus Orphei, abyssi*, elemento, loca vacua, spatia inania, habent etiam *fontem vnitatis.* Vide an satis sis sanus. Ex vnico naturali semine possunt nasci fœtus multiplices, vt centenarium fructum *Isaac* messuit: Christus dicit, *Semina in agro Dei recepta, & ad frugem promota fructum ferre trigecuplum, sexagecuplum, centuplum.* Plantæ etiam innumerabilium potentiam habent: bestiæ se multiplicant mirabiliter, vt in piscibus videre est & auibus; ne quadrupedes, præsertim canes, & sues sunt tardi. Inter homines inueniuntur multiparæ. Vnitas est in parentibus & corpore genituræ. *Scaliger putabat ab ea sic accendi multas formas, vt ab vnico igni infinita candela.* Non repugno, si cætera sint paria. At *tua semina iacent in abyssis*, abyssi sunt in vacuis locis; & adhuc sunt fontes vnitatis. Istane sunt loca vacua, in quibus tot res sunt? Ego puto, tuam esse sententiam ex eo fonte venire, & eâ portâ emitti, qua Æneas rediit ex Orco, id est, eburna. De vniparis silendum est, & de sterilibus. Carent enim pedibus ad gradiendum.

Astra & semina Hartmani progrediuntur, [ergo sunt animalia ... & mota ... prædita]

Quomodo ... multiplicant speciem suam

11. Quo progrediuntur? Respondet tuus *Hermes* ex tuo *Seuerino* fabulose: *In hanc mundanam scenam.* Non ausim quærere, quæ sit ratio progressionis, violenta, an naturalis. Nam video, te in Hagiasterio vidisse id fieri *vi verbi explicante vnitam multitudinem.* Noui quidem sic loqui & *Seuerinum*, qui etiam hac phrasi vtitur, *Ineuitabilis legis mandato decretum esse vestigia vitæ, essentiæ, & bonitatis vniuersis creaturæ partibus adesse debere*, (quod quam verum sit, ipse viderit. Ego tale decretum in libro creationis non inuenio, Deus ad gloriam suam non indiget vestro mendacio.) Item, *iussa esse mundum administrare officiis, existentiis, vitis, essentiis separatis, &c.* cum ait, *infelici coniugio principiorum multa pati*, apparet, ea astra & semina non esse talia per naturam, sed violenta coactione.

Scriptura ... creatione ... Psal. 104. 147. Gen. 49. Deut. 28. 12.

Tu quoque id fateris, cum eis *quietem æternam & beatam tribuis*, post reditum ad sua loculamenta. Sequitur enim in mundana OEconomia misera esse. *Seuerino* prodeunt ex *æternis thesauris sapientiæ diuinæ.* Hoc cum videbat fieri, considera quæso, qualem Deum, & quam obedientiam creaturarum tua factio fingat. In sacris nil lego de tua progressione violenta. *Cum nihil essent rerum, Deus dixit, & facta sunt.*

Quo modo progredi potest id quod non est? In æternis Dei decretis fuisse omnium rerum creationem, concedo: sed inde non sic sunt producta, vt vos fabulamini. Deinde tua explicatio non *de creatione* institui debuit, quam *Hermes* planè ignorauit, sed de *naturali generatione.* An ignoras, te semina generationis naturalis caussa proposuisse? Veruntamen nulla vi & ipsa fiunt, in mundumque prodeunt, nec generant violente.

Nulla vi generantur naturalia ... producuntur ... ex latibulis sunt ... volente in ... ira.

Ita loquitur Spiritus Domini Psalmo centesimo decimo quinto, versu tertio, *Deus noster in cælo, omnia quæ vult fecit.* Psalmo centesimo trigesimo quinto, versu 6. *Magnus est Dominus Deus noster? omnia quæcunque voluit, fecit, in cælo, terra, & omnibus abyssis.* Psalmo centesimo quadragesimo octauo, versu quinto, *Ipse dixit, & facta sunt. Ipse mandauit, & creata sunt.* Ita Psalmo trigesimo tertio, versu nono. Iob 23. 13. Num vero inuita & coacta faciunt mandatum Dei? Non. Psalmo decimo nono, versu sexto. *Sol exultat vt gigas ad currendum viam.* Iob capite trigesimo octauo, versu septimo. *Laudant Deum astra matutina, & iubilant omnes filij Dei, omnisque creatura est in procinctu ad parendum Deo, qui ea, quæ* NON SVNT (non latent in aliqua vacuitate) *vocat tanquam sint*, vt Sanctus *Paulus* loquitur Roman. 4. 17. De locis quæ occupauerint

creata. Vide Iob.38. & considera, num creaturæ in [illegible] nt non sponte sua. Syra [illegible] 39. *Omnia opera Domini bona: omne opus hora sua subministrauit. Omnia in tempore suo comprobabuntur.* Lege cap.43. de creaturis ad mandatum Dei paratis. Ita capit.39.vers.22.& se [illegible] *quidill man sit opportuno tempore. Prompte exequentur mandata Dei, & parata sunt vbicunq; Deus eis vti vult in terr & cum hora venerit, non cessant.* Refer huc miracula.

Sequitur ex dictis, omnes Dei creaturas per naturam suam, quam per creationem acceperunt esse in mundo hoc aspectabili, & non per vim cogi. Natura ipsarum est ipsi Dei voluntas, iussio prima, secundum quam fuerunt perfectæ, & optimæ. Cum vult Deus, parent ipsi contra suam naturam cum gaudio, vt cum sol & luna consistunt ad preces Iosu[illegible], cum m[illegible] muri erigitur, & viam præbet ambulantibus &c. Nota hoc argumentum Hartmane *si s[illegible] & astra, quæ vocatis, in hoc mundo essent vi aliqua, alicubi essent secundum naturam.* Neque enim vis inferri potest, nisi cum præter naturam afficiuntur: & quod alicubi est vi, id [illegible]bi esse natura no[illegible] se est. Assume: *Astra tua in elementis mundi aspectabilibus per vim sunt.* Id enim & express[illegible]s ve[illegible] Seuerinus & Hermes tui asserunt, nec tu negare potes, qui locum beatum post emerita sti[illegible] eis assignas, ex quo & prodierint. *Necesse est ergo, vt alibi sint per naturam.* Iam seminum ille chorus mundi compagem constituit. Habetis semina vestra in visibilibus cœli carbon[illegible]bus, in æthere, a[illegible] aqua, terra, mistis mineralibus, vegetabilibus, animalibus, quibus mundi ædifi[illegible]um constat. [illegible] nendus ergo *alius mundus est præter aspectabilem, isq; æternus*, quia *nihil nascitur nec interit Seuerino.* V[illegible] hic? In orco Orphei: in vacuis locis elementorum, &c. Probabilior est mundus idealis, seu intellectualis & exemplaris Platonis, quam ille vester. Platonis enim non in orco est, sed in cœlo per [illegible]deas. Fors Democritum in scenam reducitis mundos infinitos partu[illegible]ientem & destruentem [illegible]cissim sensu Riolanæo, & vulgari scholarum: Imo ne vna hæresi contamina[illegible]litis [illegible] ad eos acceditis, qui materiam & locum, & ens Deo coæterna faciunt. Sed progrediendum est, *Semina & astra vestra prodeunt in scenam mundanam.* Sunt ergo, antequam prodeant: si [illegible]nt, alicubi sunt, idque per naturam, cum progrediantur inde & eodem reuertantur, atqoe ita *duos mundos conficiunt*, [illegible]lum verum, hunc laruatum, vti & Plato delirabat. Dum autem de progressione in scenam loquimini, satis declaratis, *vestram Philosophiam esse allegoricam*, & recte scripsisse *Iacobum Zuingerum; Si quis Paracelsistis detrahat laruam allegoriarum, tunc eorum Philosophiam & medicinam eandem fore cum Græcorum, aut nihil nisi mera commenta.* Allegorice philosophari, est calorem inducere rebus, non autem naturam aliter se habere demonstrare, nisi mentiri quis velit. Ita apologi, Poetæ, & [illegible] res solent.

Quæro ex te, quid sentias *de mortuorum resurrectione*? In altero seculo, eruntne *astra & semina* tantum, an etiam *corpora aspectabilia*, & quidem quod ad homines attinet, ratione essen[illegible] eadem cum his mundanis sublata saltem mortalitate, & inductis his, quæ vitæ alterius rationi [illegible] cundum statum beatorum & damnatorum conuenient? Puto te affirmaturum, *cum Iobo te in carne tua, si in Domino, & non in Caluino mortuus fueris, visurum Dominum.* At caro non est semen, &[illegible] strum tuum beatum, sed indumentum eius, & larua. Si [illegible] mundus est laruatus, & talis qualis scena fabularum, propter semina vestitu scenico induta, erit & ille alter. Sin autem ille alter non, quor[illegible] sum de hoc quasi imaginario, & non vero deliratis? Quid aliud verba vestra significant, quam P[illegible]tonicam de sensuum incertitudine fabulam, & Pyrrhoniorum, scepticorumque Philosophorum temeritatem? Vnum te admoneo, Hartmane. Sunt hæretici, qui negant, corpora numero eadem resurrectura esse. Ex Paracelsi tui & Crollii positionibus haud difficulter potest colligi elementa [illegible] & aspectabilia nostra minime reditura, atque ita noo eadem numero. Ratio est: quia statuunt [illegible]lium in nobis hominem sydereum & spiritualem, qui sit capax immortalitatis: elementare corp[illegible] damnant. Hæretici huc trahunt verba Pauli 1.Cor.15.v.37.& seq. Matt.22.30.&c. Vide S[illegible] contra Vorstium parte secunda.

12. *Semina* porro illa *cum in scenam mundanam progrediuntur*, veluti *peregre proficiscuntur.* Fateris ergo ista semina in hoc mundo non esse per naturam, prout ante dicebas, cum in suis inuisibilibus promtuarus elementorum purorum sunt, esse *quasi in patria. Mundi* itaque te iudice sunt *duo*; vnus seminalis, seu astralis verus, & suis seminibus naturalis; alter [illegible]menis, laruatus, [illegible] grinus, & præter naturam. Videris autem mihi occultum etiam hîc conijcere in diuinas li[illegible] ad earum enuociata alludere. Genes. 47.9. *Iacob vocat vitam suam peregrinationem.* Psalm. 39. *Aduena sum ego apud te, & peregrinus, sicut omnes patres mei.* Ps[illegible]m. 119.19. *Peregrinus ego sum in terra.* Ebr. 11. vers. 13. *Peregrini & hospites sunt super terram.* 2. Co[illegible]th. 5. *De terrestri domo corrupt[illegible] & alia æterna in cœlis. Dum domi sumus, in hoc corpore peregrinamur a Domino.* Phil. 3. 20. *Ciuitas [illegible]stra in cœlo est.* 1.Corinthiorum 15. *Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt, &c.* [illegible]æc [illegible]milia fortasse inducunt te vt astris & seminibus aliam patriam, campum El[illegible]sium [illegible]cet Pla[illegible] & Virgilii, (quia in orco Orphei est) asscribas ab hoc mundo, ita vt hic si[illegible] exilio, in or[illegible] Orphei, in patria. Sed admonendus es, dicta Scripturæ non loqui de ast[illegible]tuis, verum de [illegible]gris hominibus corpore, & anima constantibus: Item facere discrimen interni & exter[illegible] & noui, carnalis & spiritualis hominis, non iuxta phantasiam Paracelsi & Crollii in essen[illegible] affectionibus, & statibus, ita vt idem numero homo sit carnalis, & mundanus, seu [illegible] ar[illegible]do spiritualis. Lex peccati, & spiritus, concupiscentia carnis, & spiritus [illegible] [illegible]runt.

Ad peregrinationem quod attinet, Sanct[illegible] [illegible]aul[illegible] [illegible]m sic loquitur 2. [illegible] *Audemus autem & bonam voluntatem habemus peregrinari magis a corpore, & præs[illegible] ad [illegible]num: Item. Dum domi sumus in hoc corpore, peregrinamur a Domino, &c.* In[illegible]

Paracelsistæ faciunt duos mundos.

Scena mundana.

Mundus laruatus allegorica Philosophia, mortua & sepulta potius quam viuens.

De resurrectione.

Iob. 19. 26. Ezech 37. Dan. 12. 2.

[illegible] peregrinatio

peregrinus eſt Apoſtolus ratione affectus, cumque Spiritu Dei ducitur à corporeis paſſionibus abducitur. Tales fingebat Socrates etiam Philoſophos ſuos.

Ab his iterum mollis cliuus eſt ad negandam reſurrectionem huius, quia hæc tantum ſit veſtis peregrinatoria, cuius in patria nullus ſit vſus. Itaque deponendum corpus hoc craſſum, & Gabaliſticum tantum in cœlum, vel orcum (vbi impii) inferendum, quo modo hæretici quidam volunt etiam Chriſtum inter aſcendendum in cœlum corpus, cum quo reſurrexit, poſuiſſe, & ſpirituale in cœlum vexiſſe: qua de re conſulantur Theologi. Non conueniebat anſam dare hæreticis opinionib. Chymici quidem aliquando ſic loquuntur: ſed res ipſa plana eſt. Aſtra Chymica (non ſemina vt ſtulte loquimini) rerum generabilium, & corruptibilium propriam patriam, & locum habent in hoc mundo. Alter enim eſt immortalitatis, nec indiget ſeminibus. Hic ſeminandum eſt, vt ibi ſine fine metamus. Deus abolebit ſemina huius mundi, & omnia noua, eaque incorruptibilia faciet.

13. *Quid agunt* SEMINA *illa &* ASTRA *in mundana ſcena? Venerunt ex elementis puris*, hoc eſt, *vacuis ſpatiis, in quibus eſt nihil*, vt & ipſa nihil niſi deceptionem phantaſiæ eſſe intelligamus. Cum in ſcenam prorepſerunt, iam *callent fabrilem.* Qui hic? *Fabricant ſibi* PRINCIPIA. Ex qua re? *Ex elementis.* Proh fidem humanam. *Principia ex elementis?* At principiis nihil eſt prius. Si ſunt ex elementis, non ſunt principia, ſed principiata: Principia vero ſunt elementa ipſa, quæ dant originem principiis ſeminum. Quid tum poſtea? inquies. Sic oportet philoſophari in ſchola Hermetis Paracelſici. Turbide inquam, & crude. Nam aliàs pernegant Paracelſiſtæ, principia ſua eſſe elementaria. Forent enim qualitatibus elementaribus inſtructa, & ſic coinciderent cum elementis *elementariorum ambulonum Iohannis Hartmanni*, magni apud Marburgenſes Alchymiſtæ. At alia ſunt iſta elementa. Nam Hermes Hartmanni triplicia habet. 1. *Puras vacuitates.* 2. *Elementa materiam principiorum*, quæ ſunt ſpiritualia inuiſibilia, vt & *Crollius* canebat: 3. *Elementa externa reſiſollea*, quæ ſunt fœdæ tunicæ aſtrorum, ſeminum, balſamorum, tincturarum, principiorum, &c. Callide. Non putarem id eſſe in rerum natura, quod nec fuit, nec eſt, nec erit, niſi in Vtopico delirantium ſomnio apud Morpheum in orco Orphei. Nos fruemur elementis, & ouis quæ Deus creauit: ingenii elementa & oua eſurientibus Paracelſiſtis relinquemus. Qualia ſunt principia, quæ ſibi ex elementis fabricant ſemina, & quæ? Suntne corpora? Non: ſed principia corporum. Quanquam enim aliàs Chymicorum principia ſint corpora, tamen hic non ſunt, ſed tantum initia & rudimenta. Exempli gratia: In canino corpore ſunt principia matura corpora. At in ſemine canino ſunt tantum initia, & rudimenta. Neque enim ſalem, mercurium, & oleum ex ſemine expreſſeris, vt ex carne, adipe, & aliis canis iam nati & adulti. Inquam ego: *Hoc nihil aliud eſt quam potentia corpus, & non actu.* Quod enim non eſt, ſed futurum eſt, id ſimpliciter iam non eſt, neque poteſt naturalium quicquam eadem ratione ſimul eſſe, & fore. Reſpondent Paracelſiſtæ, ſe nihil curare potentias Ariſtotelicas: ſua eſſe eſſentialia actu, magica, Gabaliſtica, Cabaliſtica, myſtica, arcana, quibus oportet aſſentiri ſine inquiſitione euidente. Non enim ſub ſenſum cadunt. Eſte ergo beati cum veſtris ineptiis & offutiis. *Principia illa, quæ ſibi fabricant ſemina, & aſtra, ſunt ipſis ſimilia & domeſtica.* Mirum. Si ſunt domeſtica & ſimilia, non ſunt laruæ ſcenicæ, nec verum eſt ſemina hic peregrinari. Domos enim ſibi ſimiles fingunt, & ſic ciuitatem habent. Vbi enim domus cuiuſque eſt, ibi ciuitas eſt, niſi villa, aut pagus, aut ſyluaticum luſtrum ſit, vel caula, non aula, nec prima, nec media, nec vltima. Sed ſiue in caula ſiue aula ſint, domi eſſe ſatis eſt. Saltem enim non viuunt in exilio, atque ideo hæc mittantur. Si ſimilia ſunt principia quæ aſtra fabricant, cur non ex aſtrorum materia, ſed ex elementis? Illud conſideratione dignum eſt. *Hermes* in hagiaſterio narrabat de FORMIS, quæ ſibi iuxta SCALIGERVM (qui tamen de animabus diſputat) in ſemine ex corpore ſeminis fabricarent corpora ſua, colores, ſapores, qualitates, quantitates, ſitus, figuras, conſenſus, durationes, & alia. Hic idem audio de FABRIS. *Suntne ſemina & formæ interiores vnum idemque, an formæ per ſemina fabricant*, ſicut Vulcanus per Bronten, Steropen, & Pyracmonem? Ego quidem fateor me neſcire. Paracelſo ſunt magiſtri & diſcipuli. Fors formæ ſunt magiſtri, aſtra diſcipuli. Tuum erit *Hartmane* collegium tuum erudire. *Crollius* forte dixerit, *formas fabricare corpus ſydereum & ſpirituale; aſtra aliud quoddam, quod ſit elementare.* Sed tunc obſtat quæſtio de ſimilitudine. Si enim aſtra ſunt iſti fabri, & ſibi ſimilia corporum principia fabricant, non poſſunt eſſe EX ELEMENTIS.

Verum hic Naſus Hermetis corrugatur: Quaſi vero non & cœlum & æther eſſet elementum. Ex cœleſti materia, quæ fiunt apud Paracelſiſtas, etiam fiunt ex elementis, idque duplici ratione: 1. quia cœlum eſt quartum elementum: 2. quia omnia elementa ſunt in omnibus. Ergo & in cœlo. Inquam ego: Verba audio, ſed principiorum veſtrorum nulla video principia. Demonſtrate quod dicitis. Si in ſcena eſtis, liceat vobis ad tempus fabulari: at in Philoſophia pura, & eſſentiali fabulæ locum non habent.

Verum aliud quæro: Dicis aſtra & ſemina fabricare ſibi in mundana ſcena principia corporum: *An non ergo ipſa ſunt in corpore, aut corpora? Omne agens naturale aut corpus eſt, aut virtus in corpore. Nam ſeparabile eſſe non poteſt, quod natum eſt in corpore eſſe.* Si non eſſe natum in corpore eſſe, qua neceſſitate ſibi fabricaret corpus? Reſpondent, per ſe ſine corpore eſſe. Ideo & primus naturaliſque locus eſt vacuitas, abyſſus, orcus incorporeus, vt habitent in incorporeo proprie. Cum corpus ſibi fabricant, ex accidente hoc eſt. Coguntur enim neceſſitate fati, ſicut Ouidius in exilium non ſponte ad Getas miſſus ibi ſibi domum conſtruxit. At, inquam, petitis principium, non datis. Nihil enim adhuc affertis niſi verba inania.

Principia ex elementis.

Triplicia elementa Hartmanni.

Fabrica formarum, aſtra fabri.

Ex elementis & cœlo fiunt idem.

Petitio principii.

Si inseparabilia sunt ea, quorum natura est esse in corpore, aut in alieno sunt corpore proprio, si proprium sibi fabricant, ante opus hoc, in alieno fuisse necesse est. At nec possunt alieno sibi facere proprium. Quod naturale est, id cuique est innatum & proprium, non aliunde, aut vi expressum. Quæ Deus creauit, omnia suam in se & per se naturam habent, quam ab ipso acceperunt. Si non: tota creatura aspectabilis nullam habet propriam naturam, nec potest ex ea agnosci CREATOR nisi accidentaliter per Laruam; imo semina non possunt esse tionibus naturalibus destinata. Vnde didicerunt fabricare? Apage cum istis quæ Multiplex est responsio. *Hermes Hartmani* dicere potest; Quæ vi progrediuntur in scenam nam, ea & fabricare didicerunt, nempe VERBI diuini, à quo, vt formæ, *admirabilem sient ceperunt, vt sciant omnia sibi familiaria & externa*, possintque ad ea accommodare corpora, *Scaliger* sensisse videtur. Psalmus inquit: *Deus docet homines quæ sciunt*, hoc est, antequam rentur, nouerant omnes suas fortes, & mundi statum; & hæ sunt notitiæ nobiscum nascen infusæ: quæ non possunt adesse, nisi cum seminibus afferantur. Psalm. 19. 3. *Dies diei eructat bum, & nox nocti indicat scientiam*, hoc est, semen in nocte Orphei latens cognoscit ab aliis bus, in noctem reuersis, quis sit status mundi, & quo corpore indigeat, quomodoque de simile aliquod fabricare. Ita Es. 1. 3. *Bos cognoscit possessorem suum, & asinus præsepe*, hoc men bouis & asini scit quas domos sibi debeat facere. Hierem. 8. vers. 7. *Ciconia, grus, hirundo cælo cognouerunt tempus suum*, hoc est, astra istarum auium nouerunt, quando in scenam nam debeant progredi. Psalm. 104. 19. *Sol cognouit occasum suum*, hoc est, astra præ nes suas nouerunt, quando prodire in mundum debeant, atque iterum occumbere. dictum est de corporalibus, id intelligendum de spiritualibus: & quod de astris superioris idem & de astris inferioris. Est enim vna eademque vtrobique Oeconomia.

Fabricare vnde didicerint semina. Paracelsica explicatio. Paracelsica nascentia sunt & sciunt antequam nascantur.

Dupliciter ergo iuxta Hartmanum sciunt, 1. vi verbi. 2. disciplina mutua in orco.

Secundo, si *Platonem & Pythagoram* consulas, formas antiquiores formatis intelliges. Eæ dem fuerunt in mundo, & didicerunt omnia. Sciunt equidem, in quibus corporibus fuerunt, talia sibi fabricant denuo. Quid si vero anserinum, asininum, aut cucurbitæ facerent? Nam & in his corporibus fuerunt.

... seminum antequã prodeant in naturam.

Sed *Seuerinus* procedat. Is optime potest rem expedire. *Nihil interit, nec quicquam nascitur*, sed vt Ecclesiastes loquitur capite primo, versu quarto, *Generatio præterit, & generatio aduenit. Terra vero* (id est, orcus Orphei, & locus) *in æternum stat*. Vide ibi de sole, de fluminib *Omnia ad locum, vnde venerunt, redeunt. Quid est quod fuit? Ipsum quod futurum est. Quid est factum est? Id quod fiet. Nihil sub sole nouum, nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est Iam enim præcessit in seculis quæ fuerunt ante nos, &c.* Hæc magice sunt explicanda, non quomodo Theologi solent. Verus Magus fuit *Salomon*. *Terra ergo locus est æternus capiens omnia astra. prodeunt digestis temporibus: eodem redeunt*, fiuntque generationes circulo. Hinc est fabula seminibus. Ecce huiusmodi nænias ex suo orco obtrudunt discipulis Paracelsistæ, voluntque tam firmiter credi, vt omnia Peripatetica & Galenica, quæ aduersari videntur, ideo sint damnanda. Sed illos stultitia sua fecit insanabiles. Tantum enim tribuunt stulto Paracelso, quantum alii vlli, vt videre est in Encomiis hyperbolicis *Crolly*. Si audiendus est *Salomon*, non quædam dicta sunt, & Paracelsicè interpretanda: sed totus scopus inspiciendus. Hoc autem potissimum spectat, vt ostendat, *omnia humana esse vana*. Vanitas vanitatum, & omnia vanitas, quit, sicut & Psalm. 39. v. 7. 12. *Profecto vniuersa vanitas est omnis homo viuens*, qui tamen ab Hermete & Crollio *magnum miraculum* vocatur. Hermes etiam *Deum* appellat. Sed *stultorum infinitus est rus*, inquit Ecclesiastes c. 1. v. 15.

Circularis generatio & corruptio istorum apparens, nõ vera.

Magica explicatio scripturæ.

14. Num satis est astris principia corporum domestica & sibi similia ex elementis fab Non. Quid ergo præterea agunt? *Asciscunt elementa, vt externa vestimenta*. Nimirum hæc tertia illa elementa, quæ sensibus percipimus, & quibus propter VNICVM pene *Galenum* Galenicam adeo infesti sunt Paracelsistæ, vt mirum sit, cur non in suis ipsorum corporibus comburant. Veruntamen noster *Hartmanus* dignatur *terram honore principij*, vt suo loco app Callide certe. Limis intuitus est in Genesin, & vidit *Adæ* corpus ex puluere terræ factum esse, terram reuerti debere. Mentitur enim *Crollius*, cum scribit, *extractum esse ex omnibus elementis superioris & inferioris*. Videamus ergo quid sit rei præmissa hypothesi: *Quæ est ratio creationis, eadem est & generationis, quantum attinet ad materiam primam*. Sit enim non: *Adæ* ergo corpus ex terra esset, at non *Euæ*, nec posterorum Adæ, atque ita non subiecti essent cæteri corruptioni in quod tamen & sacræ literæ testantur, & experientia comprobat. 1. Cor. 15. 47. 48. Qualis tales terreni. Quomodo itaque fecit Deus Adamum? Iuxta *Hartmani* deliria, Deus adire orcum Orphei, & inde semina tot asciscere, quot futuræ erant partes similares corp mano. Semina progrediuntur. Quô? *Ad locum elementorum inuisibilium*. Ex his formarunt pia corporum interiorum similarium: & ex similaribus fabricarunt membra dissimilaria. apparatis venerunt ad *elementa mundana* aspectabilia, indeque terram, aquam, aerem, ignem contemperarunt, & sibi fecerunt tunicas, vt non tantum FABRI sint, sed & SARTORES. Quas stultitias & deliria comminisceris: Paracelsicas, Hermeticas, Marburgicas ex schola Hartmani ta fit & in generatione. At neq; creatura, neq; natura ista pariuntur, estq; historia Spiritus sa ge alta, vt supra ex *Iobo & Psalmis* ostensum est. Respondent Paracelsistæ. *Verbo. at non sensu.* sum Galenica & Peripatetica, fecit habent ve crustæ & cortices. *Sensus* interior est magicus, tialis, Paracelsicus spiritualis qui spirituales id est, magi & Gabales intelligunt. Ite vero celsistæ ad os cum lingui Philosophus.

Paracelsistæ infesti sunt elementorũ mundanorũ contemtores, & hostes.

Collatio creationis & generationis. Semina ... ex elementis ...

Literalis sensus solus est certus: *Misticus* etiamsi possit tolerari, tamen nisi idem spiritus sit interpres, qui eius est autor, nihil habet certi. Ita est in natura. Corpus tuum in sepulchro putrescit, Num tunica tenus duntaxat? Non. Tua principia quoque putrescent, & in terram abibunt. Semen tuum, quo es fabricatus pridem, interiit. Quid fieret si comburereris? Quomodo sis [illegible]tus, disce ex Psalm. 119. & Psalm. 51 Iob. 10. Qui sis corrumpendus, habes Genes. 3. 19. Iob. 17. 13. 14. capit. 14. per totum. Ps. 90. 3. & seq. Psalm. 103. 14. 15. 16. 1. Corinthior. 15. &c. Elementa sensibilia mundi non sunt tunica intus conditorum seminum, astrorumque in suis elementis spiritualibus, sed pars materialis, quod inducat corruptio, nutritio, sustentatio, & communis gentium consensus, & experientia cum ratione. His qui contradicit, quia sensu communi caret, pro fatuo est relinquendus. Mira vero fictio est, *semina ex abysso progredi in scenam mundi.* Habebuntne aliquid de mundo, an nihil? Erantne partes mundi à Deo conditi, an non? Si ex mundo petunt principia, & elementa, de mundo non sunt, sed de abysso infernali. Bella origo creaturarum Dei. Quid in scenam ingreditur, nihil est de scena: & si nondum habebant interiores domos, & exteriora vestimenta, nudane in scenam veniebant? Si hoc est, qui potuerunt non tantum in scena consistere, verum etiam in ea agere, fabricare domos, & vestes suere? Agentia & patientia oportet in materia esse, & tangere. Debent enim esse similia, & sibi familiaria legere. Qui fieri hoc potest, si toto genere sunt aliena, & nihil habent in se mundani, atque ita ne simile quid mundanis? Si enim haberent, idem esset mundanum. Necesse enim est genere conuenire. Sed in Paracelsia nihil tam absurde fingi potest, quod non excusetur per spiritualem Magiam. Magi possunt omnia: Ex nihilo facere aliquid, & rem producere ex abyssis, item ponere antequam sit, & ei affingere actiones instrumentarias sine instrumentis, vt *Scaliger* suis animabus: Item introducunt in scenam nondum natas; & cum non sint, tamen sciunt, & fabricant, & suunt, aliaque mirifica agunt, vt si Aristophanes superesset, nouas nebulas deberet scribere, aut si Empedocles, Timæus, Democritus, & similes in vitam reuocarentur, cogerentur nouum atomorum mundum fabricare; aut Hercules furens nouis exerceretur spectris.

Figmenta mirifica de seminibus.

Magia Paracelsica [illegible] ex [illegible] figmentis.

Mirabilis ille Goclenius tamen in suis Magicis & vnguento armario excusationem inuenit, Ita enim scribit: Nulla hic opus est sensibus mensura: nulla ambitiosa verborum pugna, & inani demonstrationum conatu: q. d. neque physica, neque logica hic aliquam vim habent. Sola enim spiritualis magia valet: vtpote Crollii Gabalis (Diabolus) imaginatio, fides. At, inquam, cur sine ope Diaboli non perficitis ea quæ dicitis? Si vobis simpliciter credendum est nihil demonstrantibus, quanto magis nobis demonstrantibus?

Mirabilis longe mirabilius est, cum externa elementa tam vastis spatiis distent, quomodo ista astra in ouo piscis aut canceri, aut auiculæ, vel ventre animalis, aut vix conspicuo plantæ semine, aut inuisibili grano argenti viui, auri, & similium, imo saltem in vltimo puncto grani frumentacei possint sibi panniculum vnum ex cœlo asciscere, alterum ex aere, ex aqua tertium, quartum ex terra. Explodimus eos, qui de mistis sic loquuntur, ac si hodie fierent elementorum coitiones & contemperationes. Paracelsistæ longe stultius & absurdius ex sua Cabala, Magia, Gabalia, & aliis deliramentis nugantur, quam isti Magis ergo explodendi.

15. Quid fit, postquam iam sunt vestita intus, & foris? Respondet Hermes: *Infelici vestimentorum*, (id est, elementorum sensibilium naturæ, quæ sunt etiam *Aristot. Galeni, Hipp* & omnium veterum & recentium Theologorum, & Philosophorum elementa vera, iusta, increata, & hactenus conseruata, vsque ad Paracelsi insaniam, qui cum suis sectatoribus elementa ista spuria iudicauit, & relollacea, vt loquitur homo putridus de Dei creaturis) *commercio plurimum patiuntur*, Si apud sanæ mentis homines disserendum esset, quærerem.

Vide Seuerinum [illegible]

1. *Sitne idem pati plurima coniugio infelici principiorum*, & pati plurima commercio elementorum, non locorum, nec spiritualium, sed externorum? Illud cap. 6. Seuerinus scripsit, hoc Hermes Marburgicus.

2. *Si patiuntur, necesse est, vt homogenea sint elementis externis* relollaceis, sterilibus, vt ea Paracelsici describunt. Non enim patitur contrarium à contrario, sed simile à simili, iudice CROLLIO. Si sunt elementis externis homogenea, familiaria, & domestica, etiam sunt concordia, amica, & consentanea. *Natura enim natura lætatur, & eius præsentia iucunde fruitur*, vt sapientes prisci dixerunt.

An astra pati [illegible] ab elementis relollaceis & sterilibus Paracelsici dicantur.

3. Si plurima patiuntur à suis vestimentis, idque sciunt mirabili scientia iuxta *Hartmanum*, cur non vel manent in suis lustris vacuis abyssorum, vel celeriter se expediunt?

4. Vestes solent foris circumiici. At illa elementa sunt intus, omnino perfecte mista cum essentiis. Talia quæ sunt, in actu mistionis in se mutuo agunt, at non cum ad vnitatem essentialem & perfectionis finem peruenerunt. *Fine præsente cessat motus.* Consentaneum est, nihil pati a concordibus.

5. Valde abiecte Hermes de astris loquitur. Non meminit apud ea esse *vim actiuam*, & *non passiuam*. Deinde non recordatur, quod auctore *Seuerino Paracelsus* ista elementa sterilia faciat, & sic contemnat, condemnetq; quasi nec comburere possent corpora, nec putrefaciendo in terram redigere, nec aliter lædere. Eia absit à seminibus & astris, vt pati possint ab elementis. Si ab elementis externis patiuntur, elementa externa sunt formalia, & actiua, astra vero materialia & passiua, atque ita elementis longe ignobiliora. Vbi vero ista ingentia præconia de vi saluifica & medica principiorum Paracelsi? Iam salus astris erit ab elementis.

Paracelsici magi [illegible] chymicas [illegible] elementa abijciunt.

Seuerinus fuit emunctæ & acutæ naris. Num semina illa distinxit, atq; ita has quæstiunculas anteuertit. Procedat distinctio. *Semina in cœlo progenuerunt astra*, inquit. Euge *Hartmane*.

Duplex [illegible]

Cœli

Cœli astra creata an ignoras? Si creata in principio aliqua parte sextidui, ... si semina genuerunt astra, non sunt astra ipsa. Tua semina sunt astra ipsa. *Nihil ...* dices, *carbones cœli* ab astris & seminibus internis prodierunt. Sunt ergo internorum *... menta sunt inuisibilia æterna: semina nobiscum negotiantur, & sensibus sapientum sæpe repræsentantur.* Mirum vero. At *duo corpora* assumunt, *vnum spirituale*, in quo non videntur: *alterum ... relellaceum*, pro veste, qua vt monachi cucullati, aut laruati in scena apparent. Qui hæc ... cordant? Sic res habet: *Elementa & semina in suis fontibus*, in quibus id vidit *Seuerinus*, ... quam ego inter fixas stellas muscam minorem ex vermibus casei, & culicem, *olim fuerunt ... efficiis distrahebantur.* Credo hoc, inquam, vel iniurato. Nam elementa illa sunt nusquam & semina. Rationem peto ex forma hagiasterii Marburgici: *Centrum enim habent vbique ... riam nusquam:* Et semina sunt formæ quædam. Sed qui tamen officiis inceperunt ... Respondet mirificus *Seuerinus*: Cum *prodierunt ex æternis sapientiæ diuinæ thesauris* (abyssis, elementis puris Hartmani) *missa administrare mundum.* (Sunt enim ... ad ... rium emissa, vt intelligentiæ cœlorum fictæ, quæ *Drebelio* inseruiunt ad *Galiardam* ... arbitrio *Hartmani*, Item angeli aquarum, ignis, Persiæ, Græcorum, Iudæorum, &c.) *separata efficia, existentiis, vitis, essentiis, &c.* Ergone illæ relictæ vacuitates, & orcus orphei et per se habent officia, essentias, existentias, &c. Ita ait *Seuerinus* ille inter genua Iouis eruditus. At cum loca ... ruerunt, quid eis accidit? *Necesse fuit in alio fundari.* O factum bene. Quia enim non sunt ... substantiæ, sed accidentia relollacea, indiguerunt fundamento nouo. Quam vereor, ne in quilibrium incidant. Sed perge. *Ista sunt seminum & elementorum imagines potius quam semina. Cum in mundum venerunt, loca obtinuerunt discrepantia à virtute, & simplicitate locorum priorum, sicut & munia ipsa hic delata sunt impuriora, quam ea, à quibus tanquam fontibus prodierunt. Semina prima, & quæ ex primis sunt nata conspirant officiorum similitudine, habentq́ signatutas easdem licet distent purita te. Coniugium hoc cum elementis facit, vt semina nunquam destituantur corporibus.* Hæc & alia in ta *Seuerinus*.

... Pa- ... elementis mun- ... administrant.

Intelligimus ergo, semina non illa prima, æterna, idealia, (sunt enim vti describuntur, nihil aliud quam conceptus quidam mentis, qui finguntur esse aliquid separati, & loca sua habere more poetico) sed secunda, quæ Verbo Dei ad extra operante euaserunt creaturæ corporibus ... ditæ. Sic, vt *Crollius* loquitur, de medicinis, quasi sunt incorporata, seu *incarnata*. Hæc ... possunt elementorum commercio, non illa exemplaria, & ideæ seu conceptus diuinæ æternitatis. Inde & discrimen est in officiis. Nam in mente Dei omnia sunt absolutissimæ perfectionis. In mundo patiuntur contagium propter coniugium cum corporibus. Itaque similia quidem sunt ... ficia, sed non eadem. *Primum coniugium est cum spirituali corpore*, seu astrali, quod, quia nunquam est sine elementis internis, etiam vocatur elementum: *Secundum est* cum crasso externo, & vili, cuius societate magis patiuntur semina à purissimorum fontium puritate paulatim degenerantia, & impuritatem elementarem contrahentia. Inde soluitur & quæstio, *qui à principiis dicantur ... cum hoc eis eueniat ab elementis. Sunt enim principia & elementa vna.*

Semina idealia & incarnata.

Coniugium idearum cũ corporibus. Semina pa... dicuntur & à principiis, & ab elementis.

Itaque nihil interest, siue ab his, siue ab illis pari dicantur, & quidem à spiritualis ... matrimonio minus afficiuntur: ab externorum vero elementorum contagio magis. Hæc po... ex *Seuerino* exsculpere. Si iudices, nihil aliud inuenias, quam Platonicum phantasma, & ... commentum. Homo intelligendo circa *Ideas* occupatur, quæ sunt *vniuersalia intellectus*. In ... gi fingunt *mundum intellectualem*. *Plato* docuit illas ideas alicubi extra cœlum esse in loco ... plationis æternæ, vbi animæ felices sapientum versantur, & res, verumque vident vti est, & ... per imagines fallaces, sensuum, vt fit in mundo sensibili. Qui in ipsam Dei immensitatem ... rumpunt, etiam *in Deo* putant secernere illas *ideas, & verum exemplaria seu archetypos*, quale ... fit, cum artifex aliquis humanus ædem aut nauim facturus prius intra se format archetypum, ... inde hunc in chartam pingendo conjicit; tertio ad similitudinem exemplaris huius operatur. Nonne Deus *Mosi* sic ostendit *tabernaculi formam*, quam ipse prius in mente cogitauerat? Ita est astris & seminibus Paracelsi. Primo sunt in abyssis æternitatis: Deinde exprimuntur in spiritu ... dereo astrorum cœli, quod est locus formarum: Inde tandem illigantur elementis, vt sic bis ... antequam sint. Hæc ratio euidenter ostendit, quo modo semina ex abysso æternitatis in mundum veniant, & post fatales terminos iterum in eandem abyssum reuertantur, atque ita in Deo ... sint æterna, hic quidem in beatissimo statu extra omne periculum; ibi vero, nempe in mundo ... ter tumultus elementorum corruptibilium, à quibus multa patiuntur. Hæccine est & tua Hermes Hartmane, sententia? Si est quorsum attinebat fingere aliquid noui? Hæc pridem celebrata ... scriptis Platonicorum, inueniunturque etiam apud magos, qui per suam scalam ascendunt in *En... soph, & arcana maiestatu diuinæ pure contemplantur. Marsilius* quoque, & autor Theologiæ A... licæ eadem fuit in opinione, nec dissentit is, qui librum de mundo conscripsit. Sane non est absurdum fundamentum ab homine ad imaginem Dei condito notitiam aliquam diuinorum petere, cum & S. *Paulus* scribat τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ in creaturis patere. Sed primum videndum est, *ne ab immensitate sapientiæ diuinæ absorbeamur*, & in illam superbiam incidamus, quæ angelorum primatem e cœlo in tartarum præcipitauit: Deinde *ne imagines vim latius extendamus*, quam par est, & *ex homine ... faciamus*, vt Hermes priscus. præterea cogitandum, nos iam in corrupto nostro statu *nihil posse sine reuelatione diuina de spiritualibus cognoscere.* Animalis homo non intelligit ea, quæ sunt Dei.

Ex. 25. 49. Ebr 8. 5.

1 Cor. 2. 14

iam

[illegible] mundi [illegible], post [illegible] *Habitat enim lucem inac-cessam* [illegible] naturæ [illegible] sequeris [illegible] *per ænigma videmus* [illegible] ex parte, & *ex parte scimus.* [illegible] debent Paracelsicis, [illegible] ne *altera humana viribus* [illegible] *arrogarent* [illegible] *Dauide & Paulo* non [illegible] item, nec monente Ch[illegible] *toll* [illegible] sed [illegible] mus, istorum [illegible] tumidos. [illegible] *Paracelsum* [illegible] noluit [illegible] sua commenta [illegible] habuisse. [illegible] etiam [illegible] hoc sum[illegible] *Quæ in aspectabili mundo & corpore geruntur, sunt* [illegible] *quæ in inuisibili existunt.* [illegible] ea quæ in Com[illegible] & T[illegible] cedijs repræsentatur [illegible] rerum, quæ [illegible] ita putat in scena [illegible] macrocosmo esse, sentiendum est. *Triplex genus astrorum est microcosmicum, macrocosmicum, seu cœleste & supercœleste.* In [illegible] *triplex* [illegible] que *homo sensibile, æthereum, & intelligibile.* [illegible] nos sunt in globo inferiori, ea agunt [illegible] præsidunt [illegible] & [illegible] semina habent. *Semina* [illegible] loco [illegible] existunt, in [illegible] *æthereum solum*; [illegible] *elementa* [illegible] *triplex elementorum* [illegible], *triplex est ratio seminum* [illegible] in mun[illegible], ita in vegetabili[illegible] & [illegible]

Nota [illegible] modis saltem [illegible] iram [illegible] miseriam opor[illegible] de eturca [illegible] quo iudicant de macrocosmo, &c.

N[illegible] semina ex cœlestibus in elementaria venire, & in [illegible] ex supercœlestibus [illegible]

Hæc est origo amp[illegible] de seminibus, astris, tincturis, principijs, & [illegible] Paracelsi[illegible] fingit, & fiducia huiusmodi comm[illegible] omnia Philosopho[illegible] placita subeunt, Volun[illegible] homine naturæ, & gratiæ, fine [illegible] Ar[illegible] ex sua pha[illegible]: & licet fingant [illegible] harmonias [illegible] sphæras [illegible] men expl[illegible]

[illegible] quod *Paracelsus* pro fundamento ex lumine naturæ, vti arbitratur, habet, id fundamentum [illegible] nullum. *Neque enim verum est, quod ea quæ sunt, & geruntur in terreno globo sint ea quæ prius extiterunt in cœlestis*, tantum hoc discrimine, quod hæc nostratia sint vestita tunicis aspectabilibus; [illegible] a vero sint inuisibilia in spiritu corporeo quidem, sed non apparente. Phantasiæ [illegible] ex *Chaldæorum & Ægyptiorum* astrologorum, præsertimque Geneathliacorum somnus. De[illegible] verum est, *quod quæ sunt in cœlo spiritualiter, ea sint extra cœlum in abysso sua per nudum existendi modum, immaterialiter, nuda tantum forma.* Nusquam est talis locus. Neque ergo v[illegible] illa sunt locata.

Ratio est, quia creationis naturæ reuelatio longe aliud demonstrat, vti & alia scripturæ in[illegible] principia [illegible] *duobus* tantum *locis extra seculum, damnatorum scilicet & electorum* non datur [illegible]

Summa autem [illegible] phantasia est ex magorum commentis, qui cogitationibus suis vltra humanam potentiam in nescio quæ diuina inuolarunt. Non autem videri volunt loqui de mentis diu[illegible] vbi omnia [illegible] præsentia, & viuunt, nec differunt in Deo ab essentia diuina: sed cogitant [illegible] & abysso creato, in quo rerum mundanarum semina sint per abstra[illegible] non mathematicam, sed realem, quo modo metaphysici considerant entia, vt forma[illegible] Verum, vt dixi, fundamentum est nihil. Itaque & nihil est quicquid ei innititur. Disce *Hartmane*, tuas speculationes esse vanas. *Semina enim rerum nascentium, quia facultates corporeas habent, sine corpore non sunt*: nec à Deo sunt primum secreta, in abyssos diuin[illegible] postea corporibus [illegible] certis temporibus destinata, sed creata sunt, vt sint in corporibus ipsis, quibus dedit p[illegible] ad propagationem speciei, gignendi. *Plantæ, & animalia in se gignunt semina, non excipiunt [illegible].* Non sunt hospites semina, sed in suo seminante quodque, vt in patria nascitur. Itaque & [illegible] corporibus esse, quæ præter elementa impura habent etiam nubiliorem quandam & [illegible] substantiam, per se non infeliciter habent, sed iucunde. *Id enim cuique [illegible] est & amicum, quod et secundum naturam maxime.* Talis status erat in *Paradiso* ante peccatum. [illegible] enim erant omnia. *Peccatum inuexit maledictum.* Hinc male habent & patiuntur non semi[illegible], sed res tota. Tota enim natura est subiecta vanitati. Accedunt flagitia singularia, quæ [illegible] exasperant, vt pat[illegible] Deuter. 28. & 32. &c. capitibus, sicut & passim per totam scripturam [illegible] tiones, & pœnarum historiæ docent. Interdum tamen remedio est *Dei benedictio*, & [illegible] Christum [illegible] dilig[illegible] & [illegible] etate, *gratia.* Hic semina iterum cum suis plantis, & an[illegible] bene sunt constituta. Hæ sunt veræ caussæ afflictionum, non tam illa commentitia ex [illegible] *Seuerini.*

V[illegible] us & sequentia tua.

[illegible] sunt [illegible] seminum ex infelici corruptibilium Elementorum [illegible] mercio?

Respondet [illegible]: *Adnatiuni partim distantias, & extensiones.* Ridiculum q. Cur non [illegible] in Ecclesia [illegible] Nihil ergo patiunt in [illegible] Deinde [illegible]

Habitat enim lucem inac-[illegible] Tim. 6. 16

Cor. [illegible]

Psal. [illegible]

Triplex [illegible] Paracelsi [illegible]

Non sunt [illegible] duobus [illegible] extra [illegible] seculum.

Veritas de [illegible]

Post [illegible]

[illegible] Lu[illegible] [illegible] tur sp[illegible] *sunt [illegible] corporea.* [illegible] *corpor[illegible] sunt [illegible] nsiones patiuntur.* ambigunt, & mag[illegible] ormalia, [illegible] orum n[illegible] est co[illegible] [illegible] us, se dilatant, [illegible] sunt nobiliora, [illegible] in [illegible]

Quo generosius & integrius semen est, eo dilatatur magis si nihil obst[illegible]; eoque [illegible] cius. Abi ergo ad carceres cum tuis distantiis, & [illegible] bus. C[illegible] [illegible] tua scripseris. *Ibi distentio & dilatatio non erat insolita.* Nos Deo [illegible] vt semina agrorum nostrorum bene dilatet & extendat, vt centuplum [illegible] tati annonæ proferant. In benedictionibus [illegible] d[illegible] ta[illegible] seminis. C[illegible] Noah Gen. 9.27. *orat, dilatet seu ampliet Deus Iaphet.* Se[illegible] qu[illegible] [illegible] um est. Si corpora intumescunt, vt fit, cum in agrum [illegible] guum [illegible] pergu[illegible] [illegible] quia naturale.

Quid præterea patiuntur? *Includuntur insuetis locorum angustiis.* M[illegible] quæso oporte[illegible] fingere semina secundum naturam?

1. Si contra naturam ipsorum est partes di[illegible], & diuulsas esse [illegible] n [illegible] partes esse simul, & vnitas. Sed cum [illegible] habeant instar pun[illegible] [illegible] entri, [illegible] emittant, partitionem admittent nullam & ex consequente, nec d[illegible]

2. Si præter naturam affecta sunt in corporibus, natural[illegible] hab[illegible] bu[illegible] [illegible] ata sunt [illegible] suis corporibus, quorum sunt semina, ei[illegible] e innasci? Nu[illegible] in [illegible] ?

3. Si cum d[illegible] nduntur pro mensura subiecti, seu materiæ, quod *corpus genitum* [illegible] [illegible] e naturalit[illegible] iuntur, *naturaliter habebunt, cum sunt contracta* in angu[illegible] [illegible] maxime semin[illegible] cum minutissima. *Maxime enim tunc vnumquodque est suum cum qua[illegible] lissime dispositum est.* At experientia testatur semina tunc naturaliter maxim[illegible] pullulant, & ad generationem sui similis cum multiplicitate feruntur. *Si item præter natur[illegible] tendi, secundum naturam erit in angusto esse.* Qui ergo tuus *Seuerinus* ausus est [illegible] liber[illegible] *mendacium* in tuas scholas reducis? Quo argumento probatis semina extra corpora q[illegible] procreandum sunt indita, & in quibus etiam generata, fuisse non in angustiis, [illegible] sed in spaciis laxis? Argumento scilicet figmentorum stultitiæ vestræ. *Nullus vnquam [illegible] lis locus. Falsum ergo non assueuisse angustiis.* Id docet experientia semina prodi[illegible] *ex [illegible] mo potestate magno.* Si diceres prius valde extendisse potentiam suam, sed p[illegible] [illegible] sse, indeque iterum in latum diffundere, ver[illegible] ius di[illegible] [illegible] agi[illegible] appo[illegible] g[illegible] agisterii, vbi *vnicum granum mollies nullum potest facultatem habere.* [illegible] eralium, quâ tuus *Seuerinus*, qui tamen c. 7. non [illegible] m abiecte d[illegible] vacuo orco est tali qualis magicus Seuerini, id vagari p[illegible] orco? Goclenius tuus non obligat se demonstrationibu[illegible] tu[illegible]

18. Accidit adhæc eis etiam quid aliud: Q[illegible] *tur temporum tardas euolu[illegible]* [illegible] c sic explicandum est: Cum in fictitiis suis locis, [illegible] lementis [illegible] tur qu[illegible] bea[illegible] m[illegible] orbibus autem externorum elementorum infe[illegible] coniungi [illegible] pati. *desiderant solis, &* [illegible] b[illegible], [illegible] orco orphei, vnde venerunt. Mirantur itaque no[illegible] abbreuiari t[illegible] [illegible] indi[illegible] hi. & non [illegible] lerrunt aufugere. Hæc tu *Hartmanne* sine pudore scribis? [illegible] men ad [illegible] stinat, aut potius [illegible] hil esse concupiscit? *Melius est esse quam non esse, & viuere quam non viuere, præclare, quam otiari.* Id enim est virtutis. Sed quotusquisque Philosoph[illegible] [illegible] *t de breuitate vitæ?* Quam sæpe eadem querela occurrit in Psalmis? *Miseri mor[illegible] est ex[illegible]* 41. v. 3. *Semina tua in hoc mundo sunt misera.* Non *immerito ergo cupiunt mori.* [illegible] 8. *anxia creatura reuelationem filiorum Dei expectat.* Est [illegible] nim subiecta [illegible] itati [illegible] nobis, & parturit, &c. Hæc quidem in sacris occurrunt; [illegible] d non est [illegible] è mundo discedere ad abyssos suos. Tota creatura maledicto obnoxia [illegible] Liberari vult, non ex mundo abire; sed in sua statione Deo in mundo [illegible] gaudio facit, cum Dei clementia & benignitate iuuatur. Male te [illegible] tiæ.

19. Fuit qui diceret, *Optimum homini esse nunquam nasci, vel natum statim abire.* A[illegible] entia Salomonis rectius agnoscit, *hominem a Deo inexterm[illegible] [illegible] ctum [illegible] inuidia [illegible] mortem in mundum intrasse, quem imitentur, qui sunt ex parte illius.* De[illegible] n quarto præc[illegible] p[illegible] stis quinto promi[illegible] t longæuitatem honorantibus parentes. Ps. 91. [illegible] *Longitudine dierum [illegible] in ipsum sperantes.* Tuus *Seuerinus* miratus est tarditatem reuolutionum. [illegible] re ergo [illegible] rpore [illegible] diu h[illegible] t? Cur tam diu sunt lapides, montes, quercus, [illegible] [illegible] usalem at Iacob [illegible] annos natus *breuem sibi peregrinationem* tribui[illegible] [illegible] san[illegible] [illegible] tem in *Hartmann* nugatoris, qui desideria astris s[illegible] s & seminibus [illegible] a [illegible] filum more mundanæ abscindere. Quid ergo ret[illegible] *unt corpora* [illegible] inquit, *vtrinque naturæ vincula visibilia, inuisibilibus connectentur* [illegible] *bus omnes impression[illegible] tiones, repulsiones, &c. illecebra sensibus insidiatur, omnia ornam[illegible] oribus obduct[illegible] in n[illegible] [illegible] ene[illegible] onum proueniunt.* Hæc illem [illegible] e saulo. A[illegible] m[illegible] *materia prima* [illegible] *crat [illegible] ita mexhaustus.* Er[illegible] vi[illegible] eum [illegible] t mater & [illegible] *omnium [illegible] aliam, generationum, mixtion[illegible] ationum ergo. Ea occupat* [illegible] [illegible] *num [illegible] mundi [illegible] sua creationes pro diuersitat[illegible]* [illegible]

literarum. Ea moderatur etiam morborum sanationes, & cum elementa sunt consumta, (nihil enim est de elementis: aliàs & ipsa consumeretur) *ipsa permanet ad nouorum indiuiduorum procreationem per semina.*

De Forma non minora miracula pronunciantur. *Ea continet in se omnes causas propriæ speciei,* (quæ proculdubio erunt multæ) *quibus suum fabricat corpus, colores, sapores,* (nam & forma colorata & sapida est) *qualitates* (num etiam Relollaceas Paracelsi?) *magnitudines, situs, conformationes, consensus,* DVRATIONES, *omnes signaturas intus foris inhærentes consentaneas officiis adiungit admirabili sententia.* Quid de natura, anima, calido innato, similibusque dicendum? Sic augmentor: *Si ex aliis longe validioribus caussis semina rerum in corporibus manere coguntur, non confingenda sunt aliæ infirmiores.* Frustra enim fit per plura, quod fieri potest per pauciora, & natura respuit superfluum, si sit ordinata. *Prius est.* Quid enim quæso cogitari possit, quod non ad materiam primam, & formam phantastici Hartmani pertineat? *Ergo est & posterius.* Iterum: *Si tot caussis retinentur semina in suis corporibus, frustra desiderabunt solui, & esse in suis abyssis.* Si enim desiderarent, quorsum natura molita esset tot caussas? Nihil fit frustra. Quid si dicerem? Seminum NATVRA hæc est, vt sint cum corporibus, quæ si destruas, ipsa esse nequeunt? Si natura hæc ipsis est, naturali appetitu manent cum corporibus, nec opus est vinculis. *Similia naturâ sunt congregabilia, & amica sibi adhærere, & vniri mutuo affectant per se.* Verum quid opus est philosophari? Astrologia & Magia Paracelsi sic statuit. Est enim tota nugatoria. Non mirum itaque ex *Seuerino* Paracelsico similes nugas proferri. Non ignorandum autem est, *Seuerinum* ab Hermete *Hartmani* discrepare. Is enim cap. 6. *Ideæ* scribit, *semina esse vincula vtriusque naturæ,* inuisibilia visibilibus coniungentia, &c. Ouum *Hartmanus* sapientius voluit esse sua gallina *Seuerino.* Bella ergo disciplina, in qua quod cuiq; videtur, id pro vero habendum est. Cum idem Danus ex primis elementis sarcit secunda, tanquam fructus illorum, quæ iam corpora, iam loca incorporea vocantur, vinculis vtraque connectit, spiritus scilicet corporeis, & corporibus spiritualibus. Merito relinquerentur stulta stultis. Consideremus tamen illa vincula. In descriptione spiritus ætherei à sole influentis duo extrema erant, *Anima mundi, & corpus: forma superiores & inferiores.* Vtraque connectebantur per *spiritum,* qui vna parte erat *vt anima,* altera *vt corpus.* In descriptione animæ erant *elementaria corpora turbidis qualitatibus inquinata,* (quasi inquinamentum sit, cum DEVS aquam frigidam, terram siccam, aerem humidum, ignem calidum creat.) Erat illud *diuinum & purum radicalibus tincturis præditum, medium inter animam & elementa externa.* Cum itaque hîc semina quoque & corpora dicantur vinculum quoddam medium, idque astrale habere, non immerito quæritur, idemne sit cum vinculo animæ & corporis? *Quod potest animam magni mundi macrocosmo iungere,* & in hoc illam constanter retinere. Quod etiam potest conciliare formas superiores & inferiores: Quod potest singularium viuentium animas particulares suis corporibus innectere, *idem etiam poterit semina corporibus, in quibus nascuntur,* & ex quibus ad generationem similis transsumuntur *copulare,* & multo magis semineam vim, quæ est in spiritu, corpori genituræ illigare. *Ista vero omnia perficit spiritus æthereus,* in vniuersalibus vniuersalis, in singularibus singularis. *Crollius* hoc facile concesserit, qui *inter corpus hominis & animam, alium hominem astralem,* seu sydereum interiicit. Quocirca non est aliud vinculum fingendum etiam inter semina & corpora seminum. *Aristoteles* bene philosophabatur de calore, spiritu, & humido in corpore genituræ, vnde sequebatur *comprehensio animalis principii.* Nostri Medici etiam consentiunt Physicis. Vident enim sublato vel spiritu, vel calore, vel humido radicali, quin & sanguine, de quo Deus ipse dicit, *quod vita & anima bestialis sit sedes,* extingui viuens, & animam non posse in corpore permanere. Sed hæc non sunt ad saliuam Paracelsi. Aliud etiam est cœlum terræ per societatem formarum cohærere, aliud animæ mundi seminum cum magno mundi corpore: aliud cœlestia elementaribus per influentem spiritum conglutinari. Hîc *nouam choream* inceptamus. In hac oportet restim non vna parte attingere animas, alterâ corpora; sed vnâ semina, alterâ corpora *semina sunt inuisibilia corpora: corpora elementaria externa sunt visibilia. Vinculum vna parte est inuisibile, altera visibile. Ergo bene connectit.* Hoc videtur Platonicum vinculum esse ex aere & aqua. Nonne. Neutiquam Platonicum illud. Quid ergo? Sunt *astralia corpora.* Hui. Suntne olympica, syderea, spiritualia *Crollii?* An sunt interna elementa? Nam tria elementa pura, media, & impura itidem sic colligari videntur: & notaui apud *Seuerinum* inter semina, & corpora externa interiici elementa interna: hoc est, ignem cœlestem aerem olympicum, aquam astralem, terream sydeream. Credibile est hæc esse illa astralia corpora, aut saltem ex illis consuta, aut proxima loco & dignitate, & officiis, & tincturis, nec non *Cherionio,* hoc est, teterrimo putore *Paracelsi.* Sed nolumus fidem nostram astringere. Itaque pro mortuorum næniis illa Hermetica *Hartmani, Crollij, Seuerini* habemus.

Ambulans formalis stultitia.

Admirandas uanitas.

Natura abominium est esse cum corporibus.

In creatione Dei calumnia.

Vincula stultitia Paracelsica.

Opponitur Physicorum & Medicorum doctrina veritas.

Le. 17. 11. 14. Deut. 12. 23.

Corpora inuisibilium cum visibilib. conne[illegible] non indiget medio si sunt [illegible] ipsa, vt aer & aqua Aristoteli symbolica.

Adhæremus autem diuinis literis, quæ indicant, *Deum iussisse plantas oriri, quarum vnaquæq; in se suum semen haberet:* oriri vero non ex Orphei Orco, Iliado Paracelsi, locis vacuis, abyssis, & similibus teretismatis, sed *ex terra,* quæ erat arida. Potens enim erat creator talia facere, vt & in animalibus.

Quæ & qualis condita est natura, ea & talis vsque hodie permanet, & cum noua erit, putasne Paracelsista, quod secundum tua somnia sit futura? Non *oportet* in naturam inferre nostras speculationes, quibus creatorem informamus, sed *ex natura scientiam capere.* Tu *astra dicebas nihil aliud esse, quam semina in abyssis.* Iam cum ea corporibus agglutinas; interea interponis astralia corpora pro glutine. Dic quæso quid differunt *astra inferiora, & astralia corpora?* In atrio tuo audiemus *principia hypostatica esse seminum rationes & soboles.* Sane ex seminibus procedunt non tantum *principia,* sed & *elementa chymica,* cum omnibus illis, quæ ad totius ex semine geniti constitutionem pertinent, prouidentia diuina omnia gubernante, & iam fœcundante semina, iam continente, prout

Principia hypostatica Paracelsi [illegible] vera [illegible] nobilitates [illegible]

I

sunt

tiſi mores hominum. At tu quid vis tibi cum illa *aſtralia corpora inter inuiſibilia ſemina, & viſibilia elementa interponis?* An non ſunt hæc illæ eſſentiæ quas Chymici *ex ſeminibus quoq;* eliciunt? Tu pro tuo *Naſo* ridebis. At ego *te ſtultiorem* vidi neminem. Fatuus erat *Paracelſus* cum ſuis commentis, ſtultus *Seuerinus*, qui ſtolida figmenta ornare ſtudebat: tu longè *ſtultiſſimus*, qui vtriusque deliramenta videns nihilominus inſanis. Cur non manes in his, quæ te docent diuinæ literæ, quæ conſenſus ſapientum, quæ res ipſa, quæ experientia, quæ Chymica adminiſtratio? Num te Magica prodigia ab inſania liberabunt? Num Gabaliſtica? Num perdita Aſtrologia? Minime vero. Sedes in tuo Theatro commentitio, & fingis *corpora inuiſibilia*, hoc eſt, *aſtra & ſemina*. Vnde ſcis eſſe inuiſibilia, ſeu ſenſibus negata? Quid tibi Phyſico cum inſenſibilibus? Num ideo credendum eſt eſſe, quia tuæ inſaniæ ſic videtur? Non eſt in te principium credendi, vti nec in *Crollio, Seuerino, Paracelſo*, & ſociis. Viſibilia, ſeu ſenſibus obuia quæ ſint, non ex te diſcemus, *cuius ſenſus ſiunt magia excæcati*, ſed ex natura ipſa. Expone iam: quam vim habent illa *vincula aſtralia?* Num tantum connectunt, copulant, glutinant, vinciunt, ligant? (oportet enim te imitari copia verborum grandiloqua.) Non. Quæ ergo officia habent? (Loquimini enim de natura vt de aliqua republica aut aula principis in qua multi ſunt officiales: Et nihil aliud poteſtis, quam ruſticari cum hominibus plebeis, qui quia ſcientias non didicerunt, non poſſunt loqui ſcientifice, ſed nominant quidvis, vt incidit, vocabulis ruris, Officinæ opificum, & aliorum ſtudiorum.) Audite ampullas etiam tumidiores iis quæ in prima materia, in forma, in calido innato, natura, anima & aliis proſtabantur. Quid poſſunt? 1. *Ab iis proueniunt* OMNES IMPRESSIONES. 2. *Receptiones.* 3 *Repulſiones.* 4. *Illecebra ſenſibus inſidiatura.* 5. *Omnia ornamenta obducta corporibus in mechanico proceſſu generationis.* Papæ? Num prima materia iam dormit? Si aſtralia corpora omnia poſſunt quorſum ſuperiora longe validioribus viribus dotata? Fors intelligenda ſunt *ſemina & aſtralia corpora ſimul.* Adde, inquam, & *elementa.* Adhuc ergo prima materia, calidum innatum, ignis naturæ, &c. erunt ſuperflua. Delirat, qui ſeminum rationem extendit vltra generationis prædeſtinationem.

Fabula narratur *de impreſſionibus.* Quænam ſunt illæ, & quid imprimunt? Num qualitates, ſapores, odores, colores? Ad hæc erant à materia & forma. Num maculas & alia? At hoc officium erat primæ materiæ, niſi dicendum eſt Impreſſiones præcedere, & poſtea ſuperuenientem primam materiam iuxta eas operari. Sed formæ tamen dabatur ſignaturarum internarum, & externarum procuratio. Ebrius erat tuus *Hermes* cum iſta incondita effutiret.

Quæ ſunt *receptiones? Imprimere eſt agentis recipere patientis.* Si aſtralia imprimunt, qui recipiunt? An ſubiectum ad recipiendum diſponunt? proueniunt ergo ex eis receptiuitates. At iſtæ ſunt potentiæ materiales in ſubiecto.

Quas narras *repulſiones?* Niſi fallor per receptiones amicitiæ, concordiæ, conſenſus, ſympathiæ, ſunt intelligendæ, per repulſiones contraria: Ibi Magnetiſmi, hic Theamediſmi. Chymici longe compendioſius Philoſophantur. Nam iſtas motiones referunt ad *ſpiritum inſitum*, principiumque vnicuique ſi ſunt naturales, atque ideo *totam naturam* aiunt conſpirare quidem ad ſympathemata, ſed actionis, paſſionisque cauſam maximè eſſe in ſpiritu proximo formæ inſtrumento, cuius ſedes eſt eſſentia, quæ & extrahitur. Fiat periculum in *Magnete.* Hic ferrum trahit in integritate naturæ ſuæ. Igniatur, vt deflagret ſpiritus, & ſulphur, vel ſaltem ſinatur exoleſcere: nihil trahet. Sed & eſſentia ex eo fiat vt oleum; vel reſina: hæc quoque non trahet ferrum. Eſt enim *mendacium Paracelſi de extinctione eius in oleo ferri ad trahendum validiſſime?* Sunt tamen aliquarum eſſentiæ ſpiritales etiam in Chymicis operantur [illegible], vt videre eſt in purgantibus, confortantibus, venenis, alexipharmacis, nutrimentis. Ideo potiſſimas dant Chymici *extractionibus*, quę tamen ſi ſpiritu ſuo deſtituantur, parum poſſunt, vt videre eſt in vulgari *Rhabarbari extracto.* In tuo Chymeio meliorem, *Hartmanne*, Philoſophiam inueniſſes quam in *Seuerino.*

Quæ ſunt illæ *illecebra inſidiatura ſenſibus?* Num has quoque aſtra obiiciunt? Ego puto *nummum ex auro, argentoq, Theſaurum, aut redemptores aquæ tua vomitiua*, aut formoſam puellam, &c. ſenſibus tuis magis inſidiari, quam aſtralia corpora cum omnibus ſuis illecebris. *Obiecta mouent ſenſum.* Bonum apparens facit inſidias. Appetitus facile commouetur. Longe melius *Plato* de his quæ voluptatem, aut dolorem ſeu inferunt, ſeu inferre poſſe iudicantur. *Sub te ſit appetitus tuus*, inquit Deus, *& tu illi dominaberis.* Mala ſunt iſta aſtralia corpora à quibus profluunt illecebræ inſidioſæ. vero nulla ſunt quæ illecebris reſiſtunt? De *ſpiritu & concupiſcentia carnali* inter ſe pugnantibus gere *Paulum* poteras, non aſtra accuſare. Eſt intus, eſt foris quod homines, vt *Siren* allicit in inſidias. Aliæ ſunt ad bonum illecebræ, vt diuinæ iuſſiones, promiſſiones, præclara & hominem decentia bona, veluti virtus, ſcientia, exempla optima, &c. Cur aſtris veſtris & ſeminibus non etiam has tribueris? Natura homo ſcire deſiderat, amat ſuam coniugem, prolem, & alia licita, ſicut & ſui conſeruationē. Sed reuoco me. Ita res eſt, inquiet tuus Hermes inſidioſus. In rebus extra homines, & bestias ſunt quædam argumenta bonitatis, quæ nos & beſtias ad concupiſcendum iniuſte permouent, cum *Eua inſpiciens fructum arboris vetita* illicitur in inſidias aſpectu, & opinione comeſtu bonum eſſe, cum faceret ſapientes. Hic præcedebat *malus monitor ſerpens;* Sed vnde erat in re quod illiceba Hermes ait *ab aſtralibus corporibus in ſocietate ſeminum.* At *Eua* neque de aſtralibus Paracelſicis quicquam ſciebat, neq; de ſeminibus pomi. A Deo id pulchrè erat conditum. Num per aſtralia, & ſemina? Id quod allicere potuit *Euam* inſitum rei, color, & odor fortaſſe fuit. Hæc accidentia tu ad formam interiorem referebas, & in ATRIO *colores Mercurio, odores Sulphuri* aſſcribis quæ non neq; aſtralia illa corpora, neq; ſemina, ſed eorum ſoboles per generationem orta.

Quo iam te vertes? Quo niſi ad Leonem, Chimæram, & Paralogiſtam Platonis? *Bonum per ſe*

[illegible]

spicit: sed non in insidias debet. In te istud situm est: Non pati debes, si sapis, vt *Delila* illa, & *Pandora* decipiaris. Quæ sunt *ornamenta* reliqua? In genere *omnia*. Quæ? num sensibus nudè patentia? Non: sed obducta, seu *induta corporibus*. Quando? *In processu generationum*. Quali? *Mechanico*. Nam sicut Burggravius Achilleam armaturam, seu Panopliam fabricat, ita semina opificium Mechanicum exercent. At id erat formæ iuxta *Scaligerum*. Semina *non* sunt *formæ*, *sed* vt subtilissimus cum Hartmanno vult, *formæ domicilium*, seu fabrilis officina. Dij te perdant *Herme*: vt omnia cōfundis? Chymici veri longè secus iudicant cum *Aristotele*, & literis diuinis. *Deus ornauit creaturas sua sapientia.* Hæ constant præter animas si quæ sunt animatæ, & formas materiali *corpore duplici*, vno interno, quod essentiam formalem RELATE vocant, altero externo, quod elementare dicunt. *Ornamenta interna*, quæ referuntur *ad qualitates occultas & totam naturam*, ortum suum habent *ex insita seminum potentia in spiritu, calore, & humido radicali vnitu & sic dispositis vt motu genitoris ad simile ferantur si assint adminicula insita.* Inhærent autem post ortum, & maturescunt in his corporibus quæ constituta sunt ex tribus illis primis non sine elemētis, sed cum illis ipsis purius impurius permistis, quæ cum etiam corpus seminum constituant, suo modo in hoc quoq; inueniuntur. Verum in generatione infunduntur. Ornamenta externa etiam sunt interiorum potentiarum præcipuè, sed commercio externarum causarum, & accidentium turba mire variant. Sunt quasi efflorescentiæ essentiarum in elemētari parte. Itaq; *formaliter* magis sunt illarum, *materialiter* magis huius. Ideò & *qualitatibus primis & secundis* subiacent, & fere sunt *volatica*. Considera auium colores mirificos, & plantarum, animaliumq; & mineralium. Pauci sunt constantes. Hermes Hartmannicus dum obducit ornamēta corporibus temerarius est. Nam ad pauca respiciens nimis audacter pronunciauit. Non est obductio, sed compositio, & contemperatio vtriusq; partis.

Ornamenta ab astralibus.

Radicula seminum ... Mechanicam exercentia.

Corpus Chymicum duplex, sed non Magicū Paracelsicum nec naturale, sed artificiale per separationem subtilis partis à crassa.

20. Semina illigata corporibus per corpora astralia quid suo situ efficiunt? *Producūt individua.* Qualia? *Differentiā perfectione, & fœcunditate.* Vnde discrimen? *Ex corporibus quæ ipsis obueniunt.* Illa indiuidua quorsum, & quæ in loca ponunt? *Deponunt in* PEREGRINIS *matricibus*. Cur nō in propriis nidis? Num sunt CVCVLI? Ideò, quia *omnia inclinant ad humanam prouinciam.* Num hic eā deserunt, & auolant, aut abeunt sicut stolidi Struthiones obliti suorum in arena ouorum, aut vt corui pullorum desertores? Non: sed *grata vicissitudine actionū reficiunt.* Mira omnia, & stupore plenissimā. Diuinæ literæ nos sic docent: *Deus plantas & bestias fecerat generabiles, & corruptibiles.* Hominem etiam fecerat post protoplastos generabilem quidē, sed ante peccatū ex toto *inexterminabilem*: post peccatum immortalem anima tantum. Corpus enim corruptionis damnauerat propter transgressionē mandati, animam pœnis suis subiecerat, dato tamen contra æternas remedio, si pareret iussis, donec nec in restauratione omniū etiam corpus repararetur. Interim cum indiuiduis nō possent esse perpetua, speciē continuauit iubens crescere, & multiplicari vnumquodq; ex proprio semine, quod plantis est hermaphroditicum, & bestiis nonnullis imperfectis, vti & Zoophytis, quanquā vtrumq; genus etiam est spontaneū: hominibus & bestiis perfectis diuisum iuxta sexus. *Nascuntur ergo similia ex similibus per semina genitorum vniuoce, quia ortus speciei est talis, & hoc est esse vnicuiq; secundū ordinem naturæ.* Per accidens exorbitatio partit *monstra.* Quæ nō ex vniuoco semine fiunt, sed æquiuocō, in terra & aqua nascuntur *benedictione diuina*, quæ ex creatione adhuc in illis est residua, licet sæpè hæc generatio in pœnam cedat. *Calor & spiritus vitalis in humido genitali terra & aquæ principiū concipit animale, aut vegetale.* Physici sapientes sic de hac generatione disserunt vt est apud Arist. lib. 3. Gen. an. c. vlt. Procurat autē generationes sua prouida voluntate & potentia Deus. *Adam* inde gignit filiū *ad imaginē & similitudinem suam, ex cuius sanguine Deus fecit postea vniuersum genus hominum.* Hinc filij & filiæ *semen parentū* vocantur. Externa adminicula per se patent. *Mas gignit in fœminam; hæc in seipsa: Vterq; cōmuni semine*, vt supra quoq; expositum. Neq; n. naturaliter fieri potest, vt vnum solū gignat in dinitis sexu perfectis. Miraculum est *Christum ex virgine natum* esse: & tamen hic quoq; *ex semine Dauid secundū carnem.* Hanc sapientiam tu *Hartmanne* non ignoras. Quæ ergo dementia te decepit vt stultitiæ Paracelsicæ, & Seuerinianæ accederes, mentemq; adulterares, pro veris prodēs falsissima somnia? sed iudicentur.

Distinctio individuorum ex seminibus nascentium.

Nota de ... seminum ...

Falsitas.

21. Quanquam *falsum sit astra & semina esse eadem*, quód illa ingenerabilia sint, & incorruptibilia si per essentiam vox accipiatur, ad quorū similitudinem Chymici etiam sua *extracta*, quanquam non absolutè, astra appellarunt: hæc generationis & corruptionis naturalis leges obseruent: *Omne enim semen naturaliter existēs corruptibile est & postquàm genuit, desinit esse id quod fuit, imò in ipso gignendo consumitur*: quod facile probat totum genus animalium, & plantarum, vnde & vbi nulla generatio est; ibi nec semen est, & quoties generatio seminalis repetitur, toties semen nouum requiritur: tamen concedamus Hermeti Seuerinlano, vt dicis causa pro re eadē vtraq; vox vsurpetur. Tribuūt autem Paracelsici semina non mistis duntaxat in triplici classe inferioris globi mineralium, vegetabilium, & animalium, verū etiam elemētis, & stellis cœli inuisibilibus. Quæ ergo *Hermes Hartmanneus de generatione indiuiduorum* proponit, ea vtriq; globo cōuenire putandum est. Per se vero patet *aliud* esse quod *generat*, *aliud* quod *generatur*. Illud enim *actu* est: hoc *potentia*, nec fieri potest, vt id quod potentia est, sit simul actu, cum motu generationis sit futurum. Est præterea etiam *aliud ex quo* fit generatio, quod *Hermes primam materiam vocabat, quia consistentia elemētis ad nouorum indiuiduorum procreationem permanet.* Si generatio est mediata, requiritur & mediū, vt hoc in loco semen siue vniuocum, siue æquiuocum, quod & *ratione materiæ propinqua habet, & efficientis principij* instrumētarij. *Naturalissimū est enim perfectis generationi obnoxiis gignere tale quale ipsum quando destinata tempora per diuinā prouidentiam id requirunt. Omnis enim naturaliter agentis finis est similitudo possi quantum fieri potest.* Siue in substantia, siue accidentibus nisi quod per accidens eueniat. Nos in præsente dissertatione recipimus quod *Hermes* tam in hagiasterio, quam Mesaulo dicit *procreationem indiuidui spectari*, quæ non

Omne semen quod est generationis gratia transmutabile est.

Semina Paracelsica ...

Ratio seminis.

Finis generationis.

est nisi in eo genere rerum vbi speciem sic vel multiplicari, vel conseruari necesse est; vt si *Adamus* & *Eua* mansissent in Innocentia, *generatio ad multiplicationem saltem indiuiduorum profecisset*: nunc cùm mors ob peccatum euenerit, facit etiam ad conseruationē speciei cuius indiuidua decedunt in hoc seculo. In plantis, & bestiis vtrumq; cōcurrit. Semper autem ad vniuocam, & ordinariam generationem primum respiciendum est. Analogicum enim & æquiuocum est posterius. Ex dictis hoc argumentum extruitur: *Vbi nulla est necessitas multiplicationis indiuiduorum, vel conseruationis speciei per indiuiduorum successionem nouam, ibi nullus est locus generationi*: Vt in numero manentibus perpetuo, nec deficientibus. *In globo cœlesti nulla est eiusmodi necessitas. Nullus ergo in eo generationis est locus, & ex consequente nec* SEMEN, contra ac Paracelsici garriunt. Assumptio patet. In cœlestibus enim sunt aquæ vltra firmamentum; Est firmamentum qua stellarum locus, quem ætherem dicimus: Sunt luminaria, & stellæ. Omnium istorum est definitus numerus ab initio vsque ad finem: Omnia perpetua sunt per voluntatem creatoris, qui eis talem naturam creando dedit. Nec stella interit, nec luminare, nec æther, nec aquæ vltra cœlum; non deseritur statio, & locus ab vllo: nec obseruatum id est hactenus, & sacræ literæ diuturnam durationem significature, stellas in exemplum trahunt, vt Psalm. 72. ver. 5. 7. Psal. 89. v. 36. 37. 38. Atqui tamen *Paracelsus* & *Seuerinus* in astrali mundo omnia sic præludi volunt, vt fiunt in elementari. Respondeo: *Petitio principij est*. Verba audio: rem demonstrari posse nego. Deinde *in cœlestibus esse semina dicunt, quia per omnia elementa sunt sparsa*. Nego hoc quoq;. Neq; enim & huius principium docetur. Rursus: *Cœlum in elementis gignit* cometas, ventos, pluuias & alia meteora. *Ergo semen horum est in eo*. Respondeo: Finge illa à cœlo gigni, si de æthere intelligas: at non est necesse ex semine generationem fieri. Non enim omnis generatio est ex semine. Imò inquiunt *sydera sunt quasi mas: Elementa sunt quasi fœmina. Semen ergo suum in fœminarum matrices imponunt, & ab gignunt*. Inquam rursum: Miror cur non dicant sydera parere qua vt Struthio, & cuculus, eaque postea excludi. Qui Iouem & cœlum patrem ætereum Iunonem & terram matrem dixerunt, modificate locuti sunt, propter vniuersalem vim gubernandi & efficiendi. Interim vbi deest semen determinatum in generabilibus, ibi ne gry quidem potest ille metaphoricus pater. Quid opus est inanibus nugis? *Probate quod semina ex syderibus cadant in elementa*. Finge cadere; cum vniuoca generatio ad simile secūdum speciem tendat, gignere planetæ planetas, stellæ fixæ fixas debebunt. At hoc non est. Degenerarent itaque semina. At impossibile est semper degenerare. *Ordinatum est prius inordinato*. Saltem aliquando & vt plurimum generassent sui similes stellas. Sydera in etherea & elementari regione res apparentes producunt motu congregatiuo, disgregatiuo, lumine (vt illuminationes) calore, & aliis viribus: nullo vero semine. Gignant analogicè, & æquiuocè, quanquam hæ subtilitates non valeant apud Paracelsistas volentes *generationis esse proprias*, quas declarant tum arte humana, tum natura plantarum & animalium: Hermes quoq; in hagiasterio consumi elementa dicit, & indiuidua noua procreari in materia prima; vnde necesse est intelligi vniuocam generationem: Sed *esto analogica, & æquiuoca: non ergo ex semine proprio*, quod ipsa astra in se seu ab æterno habeant, seu produxerint: sed si semen est dicendum, id erit in ipsis elementis & corporibus vi syderum extrinseca & vniuersali progenitum, atq; ita non astrorum ipsorum quod & experientia testatur in terra, mari, sub terra, & in ipsius quoque aëris nubibus. Ad generationem itaq; erunt *causæ vniuersales, & æquiuoca sydera*, sicut & ad destructionem. *Causa insita, & seminalia principia esse non possunt*. Insuper longe alio modo in æthere, aëre & alibi consistunt fiuntq;, quæ dicuntur meteora, quam Paracelsico isto, quem stultitia, & contemtus veritatis priscæ progenuit. Obtinuimus ergo primum hoc, & seminalem generationem indiuiduorum ex globo superiore æthereo deiecimus.

2. Iam erit disputatio *de indiuiduorum in aëre, aqua, & terra procreatione*, quanquam rectius non de his, sed de mineralibus, plantis, & animalibus dissereremus. De *igni Aristotelis* non audemus verba facere. Quidam enim eum elementum esse negant: Quidam omnibus communem faciunt, nec est vt totam Camarinam Paracelsicam simul moueamus. *Aërem* superiori globo adiiciūt iidem Paracelsici: sed natura eum generabilibus & corruptibilibus adiungit. Nec est vt de hoc quoque litem moueamus. Qui ergo procreantur indiuidua in elementari regione?

Arist. in 2. Gen. an. c. 11 de flamma.

Primum vincula ponenda sunt per quæ semina trahantur in hanc regionem, & corporibus in ea existentibus glutinentur. *Ea vincula sunt valde longa*. Nam vna extremitate attingunt *abyssum*, seu Elementa pura, & *orcum Orphei*, vel etiam æternitatis profunditatem: altera iunguntur elementis medij mundi. Cogitandum est transitum fieri *fulminis instar*, aut quomodo pyrio puluere saturata fila percurrit ignis, aut vt ventus segetem transit, & si quæ sunt huiusmodi. Quicquid sit, de loco in locum fieri transitum subitaneum necesse est. Distant enim receptacula seminum, & corpora elementorum aspectabilium. Sed quid de hac positione aliud dicendum quam esse *melancholici dormientis visum*, seu apparitionem à Morpheo Poetico? Proba *Herme* & non pete principia.

Secundo ponenda sunt corpora, quæ obueniant seminibus per vincula occurrentibus. Nescio an fingendum sit ex orco per vnam partem vinculi accurrere semen: ex elementis per alteram adesse corpus, vt in medio spatio sibi obueniant mutuo; veluti si sint duo magnetæ se mutuo trahentes & in media distantia conuenientes, ibique se osculantes: vel, quod magis appositum, si quis extinctam, adhuc tamen fumigantem candelam supponat ardenti: fumus ascendit, flamma descendit, & sic in puncto medio fit noua incensio: quæ sic fieri etiam in magno mundo credendum est halitibus ad cœlum contendentibus, & igneo calore descendente, vt in medio exoriatur flamma, vt cometa. Verum quid perdimus verba? *Tota vanitas est ista fictio*.

Neque enim ista est ratio seminis, *quod necesse est esse [illegible] determinatis ad aliquid certum in cor*

in corpore genitura à stipulantibus his quæ ad generationem indiuidui requiruntur. *Generat enim quod est vniuocum propriè, vt homo hominem, canis canem, rosa rosam, &c. Semen* per quod peragitur generatio non ex orco per vinculum aliquod hauritur, sed *fit & maturescit in ipso generante vniuoco, habetq; potentiam motus ad simile in sua matrice auxiliaribus copiis præsentibus.* Hic non obuenit semini corpus, sed in corpore iam est semen tale in tali, iuxta naturam eius, qui generat per se, vt in plantis confuso sexu; in animalibus vt plurimum distincto, vbi tamen communis genitura fieri debet ex semine vtriusque. Incrementum postea est ex materia disposita in matrice. *Hæc sunt ipsius naturæ documenta, ratione & experientia comprobata, & diuinis literis roborata.* De analogica & æquiuoca generatione posterior est contemplatio. Negata vniuoca, non est vt de æquiuoca disputetur, cum huius consideratio siue illa sit imperfecta.

Semen vniuocum.

Tertio, cum ait *Hermes Mesaulius* semina producere indiuidua, prout corpora ipsis obueniunt, quid aliud dicit quam generationẽ indiuiduorum per semen esse fortuitam, & æquiuocam? Si enim aliter statueret, dixisset indiuidua produci non vt corpora obueniunt, sed *vt ratio talis speciei diuinæ ordinatione & prouidentia postulat*, in quem sensum & *Paulus* loquitur 1. Corinth. 15. vbi ait *Deum dare nascenti corpus quod vult ipse. Generatio enim indiuidui magis specie & forma æstimatur, quam corpore, & subiecta materia.*

Hartmanni indiuiduorũ procreatio est fortuita & æquiuoca.

Quarto: videtur ille Hermes Hartmannicus limis intuitus esse generationem æquiuocam *Aristotelis* & inde verba emendicasse quanquam praua accommodatione. Ita inquit Philosophus: *Generantur in terra, humoreq; animalia & plantæ quoniam humor in terra spiritus in humore, calor animalis in vniuerso inest, ita vt quodam modo plena sint animarum omnia. Quamobrem consistunt celeriter, cum calor ille comprehensus fuerit exceptus est. Comprehenditur autẽ & humoribus corporeis incalescentibus efficitur velut bulla spumosa. Sed differentia nobiliorum ignobiliorumve generis constituendi in comprehensione principij animalis est. Huius autem causam & loca habent & corpus quod comprehenditur, &c.* Hæc ille Hermes videtur per calorem, & spiritum accepisse semen, & eius vinculum. Deinde in humore, & terra corpus aliquod appetens generationis, seu dispositũ ad certi indiuidui productionẽ excogitasse. Dum semen errat in vniuersitate, non habens rationẽ certi alicuius, & determinati indiuidui, sed generatim vim aliq̃ indeterminatam ad productionẽ huius illius, forte incidere in dispositum corpus, atq; ita fieri hoc vel illud pro vt erat corporis dispositio. Hæc generatio incerta est, & fortuita planè. Dic *Hartmanne*, an non falsẽ verba tua tale quid præ se ferunt? Vbi vero materiæ tuæ primæ potentia indeterminata? Quid *Seuerinus* crepat? *Semina nunquam destituuntur corporibus propter coniugium. Quandocunq; quas figuras, magnitudines, &c. debent repræsentare, momento afferunt corporũ rudimenta officiis illis apta: Et aderũt sine defectu donec seminũ expleta sit prædestinatio. Cum singulis seminibus dona sint plurima, Item scientiæ, & mechanici processus propè innumerabiles, nec singula possint eodem momento faciem materiæ occupare: statis temporibus formarũ copiosa varietate materiam vestiunt.* Hæc ille. Donat semina scientia mirifica, sicut tuus Hermes formas sanctuarij. Hac scientia legunt sibi materiam, seu corpus sibi ex materia fabricant, & sic nascuntur indiuidua tui Seuerini. Non autẽ tantum *scientiam naturalem habent, sed & artificialem mechanicam.* Sunt ergo Vulcani tui *Paracelsi* qui corpora perite, prudenter, & sapienter legunt, & ea sibi adaptant; non autẽ fiunt hoc vel illud prout corpora obueniũt. Mirum vnde sciuerit *Seuerinus innumerabiles processus mechanicos* habere illa semina, cum natura perpetua ostẽdat *similia nasci ex similibus*, in cæteris secundũ analogiam, & prout accidit. *Quid autẽ insita scientia, & mechanica prudentia cum fortuna?* Quid cum turba accidentium? Est & hoc ridiculum quod ait, *semina materiam formis vestire variis* cum potius materia vestiat formam in vno vnam actu. Sed Paracelsistis proprium est delirare.

Radicula procreatio indiuiduorũ Seuerini.

Semina mira scientia.

3. *Semina immissa in corpora producunt indiuidua differentia perfectione & fœcunditate.* Repeto indiuiduæ speciei differentiam proximè prouenire ex natura ortus talis secundum speciem ad similitudinem generantis, qui & semen contulerat. Gignit vniuersale quodammodo; sed propinquius particulare, vt homo hominem, & Philippus ex vxore Olympiade Alexandrum. Hic humana specie à hominibus differt, quia ex homine ortum habet: à patre differt indiuidua & singulari sua natura, quam singulari generatione ex determinato parentis semine accepit. Specificam hanc vocari, Græcis *εἰδοποιὸν* quia speciem singularem, quam sequuntur proprietates indiuiduantes, seu personales, notũ est. Si itaq; illa perfectio, quam *Hermes* tuus nominat, est forma singularis, & indiuidua, quam in animæ descriptione vocabat corporis organici *ἐντελέχειαν* (actum, perfectionem substantialem, perfecti habitum) fallitur. Cum putat eam existere *ex modo obuenientis corporis*. Si accidentalem perfectionem intelligit, ea aut *motus est perfectiuus*, qualem fabricationem formæ ascribebat ex rudi materia per elaborationem quasi artificialem, seu mechanicam absoluentem corpus certum, & vltimam materiam cum suis ornamentis inducentem: aut est iam *perfecti sua essentia exornatio* ad complementum totius pulcritudinis & bonitatis, vtilitatisq; in fine existentium: quomodo conceptus iam materia, formaq; rudibus constitutus, in matrice perficitur, vt fiat fœtus omnibus membris elaboratus, iamq; ad exitum paratus, qui postea per annos ætatis magis magisq; crescit, & ad fines, officiaq; sua idoneus euadit. Illam corpus, in quod illabitur semen, minime præstat, sed *motus seminis potentia inexistens*, qui in vtero in actum euocatus pergit ad essentiam destinatam spiritu & calore operantibus. Habet autem semen suum secum corpus. Itaq; non necesse est illabi in aliud ex alieno loco insiliendo. Illud saltem notandum est in plantis id statim integrũ esse: in diuersis sexu, ex commistione duorum particularium seminum coalescere, & aliquando semen maris tam exili esse corpore, vt virtus potius in spiritu esse videatur quam corpus. Fœmina enim potissimam partem materialis corporis confert, vnde nata est *Aristotelis* opinio marem dare formam, fœminam autem materiam. Augescit autem hæc in fœmina ex sanguine. Fors itaq; *Hermes tuus Hartmanne* arbitra-

Differentia indiuiduales.

Arist. in 2. Gen. an. c.

4. Gen. an. 1.

2. Gen. an. 4.

Paracelsista naturã cum arte confundunt, & de ea hoc statuunt vt de quodam fabro corripiente aliquod lignum & ex eo fabricante sibi domum.

tur semen esse maris tantum; quod inde mediante spiritali, seu æthereo corpore insiliat in materiam in fœmina contentam, & postea *fabricet* sibi ex ea tale corpus, quale fieri potest; vt si nõ *Mercurium*, at *Vulcanum* vel *Thersiten*. Verum & falsum hoc est, & nihil facit ad naturam indiuidui. Falsum ideo dico, quia & *fœmina confert semen*. Ideo *Christus* erat ex semine non tantum progenitorum per intercedentes generationes, sed proximè *ex solius Mariæ virginis semine*, vt sic non viri semen, sed mulieris contereret caput serpẽtis. Deinde fœmina habet organa, vasaq; spermatica, in quibus sperma proprium fit actu, vt docet euidens per anatomiam conuictio, neq; naturam putandum est illa organa, & materiam seu humorem in eis frustra generasse. Quod nihil faciat ad naturam indiuidui, seu speciei singularis, numero differentis ab aliis, iam dictum est. *Ratio enim qua quid est quod est, à motu est*, vt forma gladij ab artificis opere. Necesse tamen est materiam sequacem esse, & motui obedientem. *Non enim fit quoduis ex quouis sed vnumquodq; ex determinato in singulari generatione*. Vnde ad integrum, seu integritatem indiuidui aptitudine sua facit materia, sed non ad speciem. *Differentia in fœcunditate* ex eadem causa à tuo *Hermete* petitur.

Fœcunditas.

Intelligo primum vt fœcundum hoc fit, illud sterile, id existere ex seminis in materia receptione, seu qualitate materiæ. *Prout obuenit semini materia*, inquit, *differentia indiuiduorum fit fœcunditate*: veluti vt vno fatu vnius indiuidui vnoquoq; semine nascantur gemini, & multiplices fœtus, id tu materiæ ascribis quomodo & *Scaliger*, qui putat *multiplicari featuras instar ignis, cuius infinitæ faces possunt ex vna accendi*. Vt aliud indiuiduum sit vniparum, vt elephas: aliud sterile, vt mulus, εἰς ἐπὶ τὸ πολὺ, id ipsum quoq; non semini, sed materiæ, & subiecto comprehendenti tribuendum. Deinde vbi semen nullum est, vel nulla fit eius receptio, ibi nullum indiuiduum produci posse arbitrãdum, quando omnem generationem ex semine, vt & omnẽ fructum Paracelsistæ conficiunt. Prius literæ magis est consentaneum, cum fœcunditatẽ quidem ponere videatur, sed discrepantem multiplicatione. Ideo hic expediendæ sunt quæstiones. Cur *Abraham* Gen. 16. generet ex *Agare*, non ex *Sara*; Et postea ex *Sara vnigenam*, ex *Cetura*, Gen. 25. plures? Item cur fœminæ *apud vnum maritum sint steriles, apud alium fœcunda*: Cur vnæ pariant vna vice geminos ternos, quaternos, &c. aliæ vix vnum fœtum. Ad pecora, iumenta, pisces, cancros, arbores, fruttices, suffrutices, herbas, mineralia quoq; procedendũ. Nam de *stellis quasi genitoribus* iam tacẽdum vt & de geniis, quæ à Paracelso singulis inseruntur elemẽtis, & *Flagis*, quas nugas repetiuit *Crollius*. & est admiratus. Vnico flatu tuus *Hermes* quæstiones illas absoluit omnes. Cur. n. sic, vel aliter? Quia materia, seu corpus semini obuenit hoc, vel illud, sic, vel aliter affectũ. Inde q; ex semine & corpore fit indiuiduũ, est sterile, vniparũ, multiparum, idq; variè. Sed plura venire in cõsideratione, sequẽtia declarant.

Generatio perfectorum.

Primum de animalibus perfectis vt loquamur, quia sexu differũt, principiũ prolificum vtriusq; potentiæ est assignandũ, quia natura sic constitutũ est. *Deinde principiũ illud est in humore spirituoso. & calido*, qui nascitur in eo ipso, qui principiũ cõfert, ita vt vtrumq; in perfectione seminis sit simul. Hunc *humorẽ materiam proximã* vocamus, sed sanguinẽ in sanguineis remotiorẽ, in exanguib. excrementũ analogũ.

Cur vnum fœcundum alterum sterile.

Vide Arist. lib. 2. Gen. an. c. 4. & 5. & 6.

Ratione huius quæ causa est vt vnũ indiuiduum sterile sit, alterum fœcundũ, vnigenũ, multigenũ? Tacemus de causa hyperphysica diuinæ prouidentiæ: nolumus afferre quicquam de ente magico Paracelsi, nec de ente veneni, aut imaginario. Ens astrale seponemus. De solo hoc loquẽdum est, cum semen incidit in corpus ad indiuiduũ fabricandum. Primum itaq; fieri potest vt *seminale principiũ per se sit debile*, nec possit vim perducere: 2. *Vt materia sit improportionata ratione* excedentis quantitatis. Vnumquodq; .n. agens non excedit naturæ suæ terminos. 3. *Vt planta indisposita*: 4. *Vt seminale principium* nullũ. 5. Vt *adminicula externa* desint, 6. Vt *locus* sit ineptus; 7. Vt *accidere aliquod* impediat prouentũ, & si quæ sunt causæ plures. Pater fœcundus filio concedere potest vim genitalẽ fœcundam. Huius *sanguis est materia seminis masculi*: proportionaliter iudicandum est de fœmina. Si iã sanguis crudior, morbosior, & aliter ineptus, vt in pueris, senibus, morbidis: principiũ seminale non cõprehenditur. Si instrumenta genitalia, & officina seminis deficit, si calor, & spiritus non respondent: si aliquo accidente semen impeditur; si nõ potest seminari vt est iustũ; si intus putrescit, &c. Ecce tibi sterilitatis causas ab vna parte materiali, & instrumentali. Contra si omnia benè disposita sint, pater erit prolificus. Semen enim felix gignit. De matre eadem possunt dici, & prætereа etiam solum genitale considerari. Ipse *Saluator* dicit *fœcundũ quoq; semen plantale locorum diuersitate, & fotu inæqualiter fructificare*. Coniũge iam vtriusq; seminis mutuam affectionem, sympatheticam, dyspatheticam, antipatheticam: Totam generis naturam adde. Considera tempora generationum & partuum: & prætereа vide de nutritione fœtus. Ad magnam copiam traheris. Non in sola materia est sterilitas, aut fœcunditas. Itaq; tuus *Hermes* vix vnicam causam attigit. Ab animalibus ad plantas descẽde. Inuenies etiam singulares quasdam causas, easq; non tam multiplices, quã occurrunt in animalibus. Veruntamen seminificam vim quælibet planta in se adeo pertinaciter habet, vt etiam insitione in aliam eandẽ retineat, nec mutet allapsum succi ex stemmate alieno. Semen suæ naturæ conueniens producit materialiter, & formaliter. Hoc cum in terram mittitur, in eadem proficit primum succo congenito, deinde familiari terræ. Oportet autem & hic cœli clementiam, *non ad speciem. sed bonum prouentum*, concurrere: oportet loci naturam adesse: nec parum arte proficitur, & aliis. Hæc omnia cum mouerit tuus *Hermes*, mirum est cur cœcos duces sequatur, & differentiam indiuiduorum ratione fœcunditatis alliget ad obuenientem materiam. Ex sacris discere potuit quamq; speciem à Deo procreatam esse, & singulas in se propagandi suum genus potentiam siue per semen, siue alio modo accepisse, nec instituta esse latibula in orco orphei, ex quibus semina vinculo aliquo extraherẽtur in materiã, & corpus obueniens.

Opus lapidis.

De mineralibus nõ opus est verbis. Magisterium sapientũ te cõfundit. Nam materia mercurialis hic omnibus metallis, & semimetallis est cõmunis. Semen in eã iniectũ non parit indiuidua pro materiæ obuẽtu, sed propria vi transmutat in id metallũ cuius ab initio fuit, & speciem suam multiplicat. Verum hæc mitto.

De matricibus peregrinis.

4. *Semina dicuntur indiuidua differentia perfectione, & fœcunditate deponere in peregrinis matricibus.* Philosophema hoc flagris & scutica dignum est. Tune tibi persuadere potuisti semen ex orco Orphei per funiculum astralem extractum in corpus incidere, & in eo fabricare indiuidua differentia, posteaque hæc intrudere in matrices peregrinas?

1. Ridicula est fictio illa tota: quasi sic fieret generatio naturalis vt sculptor ex diuersis lignis pro eorum dispositione diuersa facit signa, eaq; postea in alia officina elaborat: aut quomodo figulus, aut fusor diuersa fictilia aut imagines format, posteaque in fornacibus solidat, alterue perficit: aut vitrarius, gemmariusq; sua opera expolit. *Aliter natura ex semine naturali procreat, aliter artifex.* Quanquam enim hic in nonnullis imitetur naturam, in aliquibus superet: Veruntamen seminarias dispositiones inferre sola vi artis humanæ, impossibile est.

2. Falsum est semina extra suas matrices gignere indiuidua. Tuus Hermes respexit non figmentum caninum *Scaligeri*, de cane patre intra se gignente catulum, ita vt ex sua anima in corpore seminis accendat animas catulorum plurium, quæ animæ sibi fabricent corpora, vt fiant catuli imperfecti. Hos postea coitu cum cane fœmina dicitur transfundere in matricem eius vbi perficiantur. Quis tam sit fatuus quin videat *Scaligerum* ista temere commentum fuisse? Nondum est semen canis productiuũ si non cum fœmineo in vnũ coaluit. Ex vtrisq; enim constituitur principiis. Qui ergo extra matricẽ fœminæ non vnũ, sed multos catulos simul in se mas facere queat? Hac de re etiam supra, nosq; in Casimiriano nostro peculiari exercitio istam opinionem exagitauimus.

3. *Qua vero necessitate sit semina deponere sua indiuidua in matrices peregrinas?* Num, vt lupa dictum, cuculi sunt? Num vt equi & equæ asini & asinæ suum genus permutant, gignuntque non indiuidua ad similitudinem speciei, sed monstra, & partus degeneres? Non est cani mari peregrinus ager ad gignendum canis fœminæ matrix, vt nec *Adamo*, vterus *Euæ*, ad filios procreandos: Imo hæ matrices etiam fœmineum semen excipiunt. Quod si istæ matrices sunt peregrinæ, quænam sunt domesticæ? Tune vterum tuum habes, & matricem in qua prius genuisti filios, eosque postea ex natali solo intrusisti in agrum alienum? Bellus certe es genitor. Ita porcos facilius genueris. An vero semina tua pridem in vacuo corporibus orco generarunt? At hoc est impossibile. *Omne enim semen naturale in materia formam habet.*

4. Quæri & hoc potest num semina immediate deponant, an mediate, quomodo quidam dicunt *animas cælitus infundi* per irradiationem quandam, aut calorem, spiritumq; tanquam per canales. *Marcioni* hæretico, & similibus istum tuum modum facilime persuaseris.

Sapit hæresin cum Marcionistam.

An plantæ in peregrinis matricibus procreentur.

5. Fortasse id verum est in *plantis* & *mineralibus*. Videamus. Plantas nasci in humore, & terra irrigua, adiuuante spiritu, & calore, seu natura quæ locis subest, & quæ ea generalibus in subsidium venit, in confesso est. Habet & insitio aliquam vim ad generationem earum, & accidit vt etiam sponte naturæ planta innascatur plantæ, eaque vtatur pro terra, vt muscus, viscum, &c. imo compertum est ceruorum cornibus infixam hederam creuisse. Habent multæ ortum spontaneum. Omnibus istis pro matrice est id in quo primum oriuntur, fouentur, & incrementum capiunt, perficiunturque; sed nos in contemplatione naturæ *non oportet raro contingentia* propter aliquod accidens *respicere*, sed *perpetuitatem, & ordinariam generationem pro* oculis habere. Deus iussit ex terra prodire plantas. In terra etiam affixæ radicibus sustentantur. Si quæ aquis innatant, eæ aut itidem radicantur in terra, aut aquis lutosis pro terra vtuntur, vt lenticula palustris & aquas nauigationes Indicæ memorant in superficie maris sine fundo prouenire.

Iam sententia *Hermetis* tui est *semina ex orco attracta per astralem funem incidere in obueniens corpus, & ibi fabricare indiuidua, fabrefactaque in peregrinos vteros intrudere vt ibi proficiant in fœtum absolutum.* Qui hoc fieri posse credit, Enthusiastica sua & fanatica persuasione totus est dementatus. Neque enim id quod tu fingis semen est plantæ, sed illud ipsum quod simul cum corpore genitore suæ, seu sponte in terram, & humorem cadit, seu opera hominum immittitur. Negas? Communi sensu cures, & experientiæ publicæ reclamas, teque rident rusticorum seruitia. Attamẽn *videtur semen* illud, quod Agricola serit, *planta iam esse.* Habet enim apicem pro radice, & reliquum corpus pro germinibus, vt videre est in leguminibus, & aliis. Radix, & germen naturaliter coniuncta plantam constituunt, quanquam imperfectam. Apertior res est in his quæ vel insitione surculorum, fustium, viua radice, gemmis, seu oculis feruntur, vel irrigatione producuntur, vt fungi in lapide fungifero, aut cum decoctorum fungorum ius affusum arboribus ibi causa est vt nascantur noui, vel vbi radices concisæ, & satæ in herbas proficiunt, quod per cortices peragitur, &c. Hæc iam sunt plantæ in manifesto, vel in occulto, quales etiam Chymici possunt in dilutis salinis ostendere, non iam natas, sed ex occulto in conspicuum protractas. Inde argumentum: *Si quæ feruntur, aut alia ratione proueniunt plantæ vel in aperto ante sationem plantæ fuerunt perfectione externa saltem deficiente,* vel *in occulto, vt in primis entibus extractis, dilutis decoctis,* &c. (vnde & ex aqua iam destillata in vitro enata herba visa est, quæ in occulto fuerat) *necesse est non hoc primum semen esse quod seritur, aut depangitur, sed hoc iam plantam, semen autem prius aliud quod ex elementis puris per astralia corpora in elementa corporea productum, hic plantam constituit, eamque postea matrici alij commisit perficiendam.* Detur enim hoc, omnem plantam nasci ex semine, tam in vniuocis, quam æquiuocis. *Est autem antecedens,* vt iam exemplis naturæ & artis est comprobatum: & quæ ratio vnius nascentis est, ea est omnium. *Ergo & consequens.* Id autem in quo lacuit semen primum, quid aliud sit quam elementum purum, & locus vacuus? Alicubi semen esse necesse est. Non enim est quod nusquam est, vt peripheria formæ Hartmanicæ. Si fuit in loco pleno, fatali necessitate ibi generasset. At non generauit ibi, sed in mundi scenam vbi sunt corpora disposita per astrales spiritus protractum. Nihil ergo absurdi habet speculatio Hermetis de orco Orphei & reliquis.

Argumentum Paracelsicũ pro Hermete Hartmanicum.

Paracelsus nihil gigni, sed tantum ex loco occulto prodire in apertum.

Fateor hanc esse rationem Paracelsi qua persuasus est, nihil quod vulgò fit gigni, sed tantum ostendi prius genitum, & apparere cum se explicat in matrice visibili specie. Accusatur ab aduersariis quod *tres essentias* non extrahat ex mistis, sed arte per naturales caussas in eis procreet. Si enim sal actu inesset, proderet se salso sapore. Iam cum ignis combustio gignit vt alios sapores iuxta Physicam Aristotelis. Sed *Paracelsus* obiectum diluit sua Chymia. Nam vt in lacte non gignitur butyrum; aut caseus à Galathea, sed pridem genitus separatur: vt in muria, aqua marina, lotio & similibus sal non nascitur cum excoquitur, sed prius actu inerat: ita arbitratur fieri & in cæteris generationibus. Et tamen ex semine suo vnumquodque prodiisse statuit. Vbi ergo nisi in primis Elementis latitante ex quibus cœli vinculo eruitur, & corporibus committitur? Probabilitatem magnam huic opinioni affert spontanea generatio; & miracula artis Chymicæ, cum insitionibus; Accedit declaratio per *mechanica opera*, & *θαυματουργήματα* illa quibus repente aliquid ostenditur, quod momento nasci primum non potuit, vt in Magicis. Sic in aere multa ex occultis Thesauris in quibus latuerant, prodeunt in conspectum. Itaque corrigenda est vulgaris Physica, quæ *apparitionem vocat generationem*, nec intelligit ex longe abstrusionibus principiis procreationes existere, aliudque esse productionem in scenam mundanam, aliud generationem. Hæc pro Paracelso dici possunt. *Sed respondendum est ad singula*

Refutatio ex autoritate diuina.

Græcis σπέρμα ἀπὸ τοῦ σπείρειν, vt & Ebræis spargere semen, seminare, Zarà. Matth. 13. v. 3. 24. 27.

Nota impietatē dogmatis Paracelsici.

Semen, quod Agricola serit, non humana inuentione semen est, sed diuina, Qui ergo id negat, diuinam autoritatem conuellit. *Vocatur* autem *semen* ideo *quod ex eo primum secundum naturam oriatur simile ei, cuius erat semen*, in his quæ creator semine nasci voluit, ad speciem conseruandam, & multiplicanda indiuidua. Ebræis *Sera*, vel *Zora*, arab. *Zara* semen, quod vsurpatur de arboribus, herbis, animalibus, hominibus mare, & fœmina. Ita Leuit. 12. 2. mulier semen suscipit, & parit masculos, fœminasque: Gen. 38. v. 9. *Onan* effundit semen suum in terram ne liberi fratris nomine nascerentur. De semine mulieris solius habes Gen. 3. 15. Gen. 1. 11. 12. de semine plantarum non creato seorsim in aliquo loco vacuo, aut orco Orphei, sed in plantis ipsis cum prius nullæ essent, neque etiam astra vlla existerent à quibus potuisset semen illud fictitium in corpora protrahi, & inde facta planta in scenam mundanam introduci. Si item talis ratio esset seminis, qui mater aut parentes possent dicere semen suum, & progeniem sine mendacio, vel tropo? *Qui Christus natus vere esset ex semine Abrahæ secundum carnem?* Manifestatus esset saltem traiectione per virginem, non ex ea natus, atque ita non foret frater noster secundum carnem, nec caro de carne nostra.

Responsio de semine sato.

Quod ergo dicitur semen id, quod homines seu spargendo committunt terræ, vel de pangendo, iam esse plantā argumento partium, fallit Elencho ignorato. Non enim radix est illud punctum in semine, nec cæteræ partes sunt folia, licet in leguminibus se explicent: sed in apice isto qui videtur in frumenti semine, & alus est principij seminalis potestas. Reliquum corpus alios habet fines. Nam in aliquibus lactescit, & corrumpitur, quod *Saluator* dixit MORI. Lacteo vero succo primam originem plantæ alit, donec ex terra possit extrahere nutrimentū. Legumina explicant partes suas quasi folia, sed eas non pertinere ad integritatem plantæ perditio indicat. Corpora ista alias etiam sunt alimentum animalium, & alios vsus habent. Si illæ partes essent plantæ iam constitutæ, deberet manere, tantumq; adolescere in terra & crescere, non autem perire, & transmutari. Ita est in animalibus quæ ouo, vel verme nascuntur: Sic statuendum de perfectioribus quoque & homine: *Semen potentia est vnumquodque: actu vero nequaquam.* In æquiuocis secundum analogiam se res habet; & respondet ille ortus proxime creationi. *Sicut ergo in creatione non erat prius id quod creabatur, sed tunc primum fiebat; ita & in ortu æquiuoco.* Supra produximus argumentū de homine ex Ps. 139. & Iob. 40. vbi Deus interrogat Iobum *vbi fuerit tempore creationis*. Proculdubio nihil fuit, nisi quantū dicuntur omnia in arcano Dei consilio destinatione æterna extitisse. *Quod autem destinatur saltē, id nondum est, antequam destinatio in actū veniat.* Satis erant hæc hominibus non monstrosis. Nemo enim contra diuinam autoritatem vel mutire debebat. Sed vt pertinaciæ quoque Paracelsistarum satisfiat, reliqua etiam sunt diluenda. Quæ feruntur insitionum variis modis diuersum habent iudicium. Quæ depanguntur taleolis, seu surculis; aut viua radice transplantantur, aut vt salices, &c. thyrso, aut vt quædam radices capitibus, quia omnia iam viuere necesse, negantur semine vniuoce seri, aut nasci, sed saltem transplantatione, sicut & integræ plantæ ex loco in locum promouentur. Sic *Tagl acotius* curta quædam restituere didicit. Ista iam sunt seu plantæ, seu cutes, carnesque. Itaque non fieri debent. Quæ per inoculationem transsumuntur, eadem referri possunt. Nam & gemmæ, seu nodi arborum iam sunt quodammodo inceptæ plantæ. Non itaque indigent generatione simpliciter, sed potius nutritione, & augmentatione. Fungi, zoophyta, & similia potius æquiuocæ sunt generationes, quam regularis, vt & tuberes. Hæc enim prodeunt ex limositate terrarum. Aliqua tamen huius generis, vt obseruauit CL. C. *Bauhinus*, etiam semen habent. Ex aquis decoctionis, & aspersione qui fungi fiunt, saltem accipiunt dispositionem, & occasionem ad generationem, sicut & qui corticibus, seu corticum succo nascuntur. Nam & hoc genus æquiuocum est, & creationis simulacrum. Itaque in talibus parum est præsidij Paracelsistis. Benedictio diuina, & prouidentia in eis elucescit, non illa ex *orco Orphei*, & *fictitio abysso* protractio poetica, qua facilius putes ab aliquo *Hercule* ex tartaro *cerberum* extractū vomitu suo *aconito* originem dedisse, quam Paracelsicas nugas amplectaris.

Æquiuocus ortus fungorum.

Quis quæso non existimet decoctione fungorum si vniuocum semen in eas fuisset, periisse? Sin autem expressus saltem succus affunditur arborum truncis, is mitius phlegmatico muco iterum coalescit in plantam, ad quam erat dispositus, non seminio vniuoco, sed æquiuoco. Par ratio est *visci* in *nascentis* arborum ramis ex succo intus secreto, quanquam aliqui semen ei tribuant, sed quod degeneret. *Muscus arborum* item excrementitiorum humorum soboles est nec necesse est talia iam facta ex orcoque repetita imponi arboribus & ibi adolescere. Tuberes autem qui sine radice specie pilæ

sub

sub terra consistunt nihil alid sunt quam mucus concretus, immista sæpe terra. Ad argumentum respondeo per distinctionem. Quæ enim insitione surculorum viui radice, & similibus modis crescunt, ea quidem iam sunt plantæ viuæ: sed earum productio non est noua generatio. Quæ vero ex occulto dicuntur in apertum prodire non iam incipiendo esse, sed dudum constituta, aut intelliguntur de gemmis, seu nodis arborum in quibus delitescunt surculi aut de veris, & propriis seminibus, vt pomi, pyri, oleris, leguminis, hordei, rosæ, vrticæ, &c. In illis sane fit ex latente per augmentationem productio, sicut & *dentes puerorum ab initio occultati gingiuis postea ex alueolis per ipsa gingiua emergunt*. Hæc autem non vocatur generatio, sed generati incrementum. In his, quæ scilicet semine viuuoco seruntur, falsum est iudicium de latentibus iam generatis, actu existentibus, vt ante dictum est. Quod attinet ad exemplum effigiatarum plantarum in primis entibus, & dilutis ex sale, & succis, &c. de quibus *Quercetanus* scribit, Item pulchrum modum nuper dedit *Philippus Mullerus* in miraculis Chymicis cap. 4. lib. 4. pag. 88. & seq. id sane *miram vim naturæ* ostendit, & conuenit cum plebeia fungorum per expressum succum procuratione: sed non conuincit *Paracelsi* sententiam esse veram. Nam omnia quæ ad talium plantarum repræsentationem pertinent, non ex *orco* petuntur, sed iam insunt potentia naturæ in partibus principalibus. Erant prius actu per generationem naturalem. Ille actus corruptus fuerat opere artis. Potentia mansit, & virtus tum alia, tum etiam vegetatiua, quanquam non integra: neque enim possunt plantæ tales perfici; sed rudimento saltem, vt imago seu simulacrum potius sit plantæ qua planta. In humido radicali, spiritu & calore proprio seruatis talis vis est. In putrescentibus, hæc denuo comprehensa fiunt vermes, aut in alias herbas degenerant. Extractum primi entis, aut essentia potest in vitro tam solerter moueri per calorem conuenientem, vt phasma, seu phantasma plantæ appareat, sicut & in stibio, vel similibus aurea tinctura monstrari. *Paracelsus* in archidoxi, deque restauratione, & resuscitatione etiam alia exempla habet, & veteres de *phœnice aue* similia sunt commenti. Verum neque ex particularibus quomis modo euenientibus vniuersale fieri potest, neque per ea ordinariæ, & generali procreationi detrahi, vti neq; figmentum de seminibus in abyssis comprobari. Quæ igitur annectuntur ratiocinationes de recessu Elementorum purorum, locis, receptaculis, & aliis in abstruso extra mundum, per se collabuntur, nec sunt quicquam aliud quam inanes speculationes. *Semen non est hoc quod post futurum est*, inquit Danus: *attamen neque est* NON ENS: *quia quæ in dies* NOVA *fiunt ante delitescunt in semine, & fruuntur meliore* VITA; *& cum corrumpuntur non ad* NON ENS *festinant, sed ad fontes suos recurrunt: &c.* quæ quis rerum peritus, & sapiens non pro fatuis habeat? Ita stulta sunt & hæc: *Animalia gignuntur vnctis seminibus congressu maris & feminæ: seminalis materia generatur in balsamo animali, qua impregnata cum turget paroxysmum profert: inde flos generatur qui est* VERUM SEMEN *animalium, vtpote principium continens in se spiritum mechanicos, &c. Semen est* digestum & perfectum. Verum est id confici ex alimento: Semen est spiritus facile transiens: Est vitale principium continens spiritus & tincturas quibus sibi fabricat corpus, &c. Semina generationi consecrata sunt in Elementis hoc est, locis, domiciliis, &c. delitescunt in abysso vnde prodeunt, & quæ diuersoria quietis desiderio repetunt: Semina nobiscum negotiantur: nunquam destituuntur corporibus (licet loca sint incorporea ex quibus assunt, & quo redeunt) sunt prima; sunt innata, &c. quæ vt concilies & explices quæ non deliramenta & portenta sunt confingenda? De mineralibus quoque disseramus.

Dicat aliquis nos otio & tempore nimium abuti dum istam scabiem tam solicite scabimus. Sed veniam dabunt viri amantes veritatis, si *propter ingenuam philosophandi consuetudinem, & veritatem diuinam, humanamque* hanc quoque molestiam deuoramus. Ita *Seuerinus* scribit cap. 8. Ideæ: *Mineralia non custodiunt speciem indiuiduorum procreatione seminis beneficio, sed semina eorum & species in seminariis naturæ rationibus vigent. Ab illis suo tempore prodeunt terminum naturæ expectantia. Species eorum conseruantur in nocte Orphei. Iliastro Paracelsi, Orco Hippocratis; seminariis naturæ rationibus; locis elementorum beatis, vbi destinatum expectant fatum. Cum instat tempus, species illæ vitalibus principiis & spiritibus mechanicis comitata mundum ingrediuntur, petentes loca & alimenta consentanea. Cabala & Philosophia adepta hic opus est. Sine notitia generationis horum non possunt nonorum morborum generationes demonstrari. Viuunt mineralia, quæ habent ratas periodos paroxysmorum, venarum ordinatas progressiones, compositiones corporum consentaneas, efficaces virtutes saporum, colorum, ætates; morbos mortem, &c. semina eorum in abyssis delitescentia, vbi digesta tempora expleuerint, mutuo coniugium cum spiritibus: Ex spiritibus fiunt corpora, licet initio inuisibilibus: corpora in se continent principia Elementa, ornatum omnem: norunt quibus locis debeant prodire: vires superioris naturæ, scientia, & rationes vbique penetrant. Vbi inuenerint confluentiam, constituunt anatomiæ suæ rudimenta, proponuntque dona sua & scientiæ maiestatem, latantes se non venisse in vacuum*, &c. Hæc & alia multa mirificus ille *Seuerinus*.

Poëtam aliquem tibi audire videaris, qui in vacuo Hermetis, seu Eulenspigelij theatro monstret tibi admirandas imagines, & verbis otiosis, nugacissimisque & ambitiosissimis ad prodigium vsque commendet, cum tamen nihil nec rerum, nec imaginum sit, sed omnia fingantur esse vt in comœdia, aut somnio furentis, vel Melancholici & Ebrij, vel potius Morionis, qui sibi etiam vigilans imaginatur multa, quæ nullibi sunt. Talia repræsentant Magi de quibus in Crollianis. Nihil autem pudet hos homines. Mentiuntur plus quam Calendariographi, idque cum austera autoritate, cui si non credas, demens habearis.

Vbi vero demonstrationes vestræ ô lepidi fictores? An Deus dormit, aut desijt dispensare generationum fata? Qua necessitate *abyssos istos vestros* introducitis? sed perpendamus dicta.

Hartmannus

Hermannus ista transcripsit & suo Sancto Sanctorum (stulto stultorum,) tanquam *Nectar & ambrosiam* inseruit. Itaque pariter delirare, & deliramentis, nebulisque inanibus gaudere est censendus.

1. *Mineralia negantur semine proprio propagare suum genus*, nempe vt vniuoca animalia, & plantæ. Notandum itaque Hermeticum Mesaulum non condere præceptum generale de indiuiduorum in materia prima per semen vniuocum procreatione.

Struxisset ad confusas arcanû magisterij... 2. Attamen *ex semine fiunt*. Vbi illud? Si aurum non in se habet suum semen, vnde nascitur? Committo hic Paracelsistas cum illis qui dicunt *in vnoquoque metallo esse semen proprium* differens à seminibus plantarum, & animalium inclusione arctiore, & remotiore potentia. Hoc est placitum professorum sapientiæ in magno Magisterio. Ex hoc fundamento explicant pene omnes rationes transmutationis metallicæ.

3. *Semen mineralium*, inquit Danus, imo & *species illorum delitescit in seminariis naturæ rationibus*. Quæro quæ *sint illa seminaria rationes naturæ?* An non fuci, nebulæ, fraudes, deliramenta, monstra furentium? Non est satis verba sonare. Rem subesse demonstratam oportet. Ratio quæ semen est id quod est, est forma seminis, quæ est potissima pars definitionis. Ita latebit semen in se ipso, vel sua definitione potentiali: Aristot. diceret esse semen potentia. Ex tali nihil generatur actu. Deinde *si species simul delitescunt, quid opus est seminis?* Hoc enim speciei gratia est, quæ per indiuidua in generalibus continuatur. Si concilianda hæc sunt, *species generabuntur in ipsis seminariis rationibus à seminibus*. Cogita quæ sit discrepantia *inter semen, & rationem seminariam* ita vt illud in hac tanquam in loco delitescat. Imo *ratio seminalis est ipsa seminis forma, aut saltem efficiendi potentia in loco spermatico*. Falsum autem est species mineralium, & semina in rationibus seminariis latere. In mineris terræ fieri potest vt simul sit principium aurificum, & aurum specie sua absolutum: In seminaria ratione delitescere vtrumque non potest. Erit enim alterum actu, alterum potentia. Hoc latere possit, at non illud.

4. Quid autem diuersum iam dictum est ab vniuoce, & æquiuoce nascentibus animalibus, & vegetabilibus? An non de istis quoque idem affirmatur? Spiritu mendacij agitantur miseri, nec cogitant quam consentanea dicant.

Loca Paracelsica fictorum extramundanorum. 5. Iam procedunt *vanitates cogitationum vanissimarum, Nox Orphei* & reliqua. Quasi vero Deus cum mineralia conderet istiusmodi portentis opus habuerit. *Plutonem* gentiles præ... in thesauris terræ: *Magi* diabolum custodem sæpe defossorum animaduerterunt. Similes ...us se faciunt stulti Paracelsistæ. In fodinis ditibus metallorum aliquando *dæmones* deprehenduntur tumultuosi, aliquando ludiones tantum. Num ergo fodinæ sunt *nox Orphei, Orcus Hippocratis, Iliadus Paracelsi* & alia *μυστήρια*? At fodinæ in mundo iam sunt: Orcus, Iliadus & reliqua extra mundum in Vtopia vel Moronia finguntur. Impij homines, si iuxta cap. 6. Ideæ *semina* alia poterant petere *ex æternis sapientiæ diuinæ Thesauris*, cur non & hæc? Aut si & hæc, quid opus est. Sanctissimam Dei potentiam, & prouidentiam contaminare nocte, orco, & aliis abominationibus?

6. Ridicula sunt *loca Elementorum beata*. Quod nihil est nisi vacuitas, & vel negatio, vel priuatio, qui potest esse beatum?

7. *Expectare semina*, & species mineralium *fatum destinatum*, quis dixit istis somniatoribus, nisi *Morpheus*, aut *manes per portam Eburneam orci*? Si species ibi expectant, non semina, aut si illa quoque, non nascuntur in mineris. Si expectant, aliud quid beatius petunt. Nam *dum in semine quid est, nondum est, & sic nec beatum*. Fertur enim desiderio in id quod sperat, quod sane est melius bonum. Nihil sperat miserius quid. Mendaces stolidi, vbi vestra memoria? Qui expectat id quod non est?

8. *Species quæ expectauerunt, extra mundum iam ingrediuntur mundum*. ô fatuos. Semina erant, non species; Et semina à Deo non extra mundum posita, sed creaturis, quæ sunt partes mundi, inserta. Quod *si extra mundum foris aduenirent, noua creatio esset, non generatio naturalis*.

Pompa fictorum intrantium mundum. 9. Qua pompa veniunt? Theatrica *μετὰ πομπῆς φαντασίας*. Finguntur *semina, species, principia vitalia, spiritus mechanici*, seu manuarij opifices. Hic comitatus incedit vt *Thais* cum suis ancillis portans quid rerum. Seminaralia iam sunt species, quorum vitalia principia, & plasticos spiritus specierum generandarum gratia, hoc est, seipsa efficiendi habent? Num vt generent, fabricentve sibi similia specie metalla? Non. Hoc enim eis negatum. Formæ nudæ sunt, & sorores quidam incorporei. Hos oportet sibi corpora fabricare. Sic incedunt in mundum & apparent. Mirum apiturum Non male *Paracelsus omnia elementa dæmonibus impleuit*. Ex eo genere erunt & mineralium formæ, istæ seu semina, species, & reliquæ laruæ. Vbi semina vera sunt, nata in suis animalibus vel plantis, ibi simul sunt spiritus, calor, & humor in potentia. In matricibus per actus externos actuantur. Ad hoc non est opus ex alieno mundo, aut tartaro ingressu. Deus naturam aliter condidit. Metalla & alia mineralia istiusmodi semina non habent: an alia, inferius apparebit.

10. *Semina illa loca petunt*. At prius erant in beatis. Cur petant misera, cum à Deo non sint condita ad miseriam, sed tantum ad seruitium, quod in integritate præstitissent laudabiliter, iam ob maledictum nequeunt.

Nutritio seminum mineralium... 11. *Petunt & alimenta*. Num semina? Quid nondum natum est, qui petere possit alimentum? Semen, qua semen, omnia necessaria in se habet. Id quod ex semine iam natum est, & nascitur, nutritione indiget. Rident autem ista voracia mineralium semina in schola Paracelsistarum fossores: Nouerunt quidem crescere metalla, sed *comedere, & ali negant*. Relinquatur tamen ista in sub iudice. Fors enim aliqua ratio est alimoniæ qualis & flammæ, aut qualis gemma... ...

tum cum in matricibus suis incrementa capiunt, & ex paruis fiunt magnæ per augmentum materiæ.

12. Ista *nemo credit nisi Cabalista, & Magus.* Ariolare. Aut enim sunt Poëtica figmenta aut mendacia: quia carent demonstratione. Idem dixit & Goclenius in magico suo libello vbi nec expositioni per verba, nec demonstrationi, nec sensibus se astringit. Simpliciter credendum est magis & diabolo.

13. *Nouos morbos* alias Paracelsistæ ex astris petunt, aliisque entibus. Ex mineris terræ prodiri halitus *charonæos* pestilentes, & tartareas mephites non ignorant Galenici, vti nec quod suis locis sit sua natura, vnde populares morbi. Si interim etiam nascuntur mineralia in subterraneis, & tempestates (Wittering vt Metallici vocant) excitant, id signum operantis naturæ, sed non semper generantis verum etiam dissipantis generata, præsertim imperfecta, vt & argentum, esse monuerunt Metallici.

14. *Vitam mineralium* quod attinet, si ea est Metaphorica, non pugnamus. Aliquando & tota natura, ratione apparitionis ad voluntatem, & nutus Dei viuere dicitur. Quod si vniuoce viuunt, cur seminis eorum alia ratio statuitur quam vegetabilium? Accidens enim duræ illigationis rei per se discrimen non facit.

15. *Semina* in abyssis *coniugium* ridicule *cum spiritibus* incorporeis *contrahunt.* Si vtrumque est immateriatum, & incorporeum, qui potest fieri corpus? Num formæ sunt separatæ, quæ postea corporibus illigantur, vt *Socrates* & alij de animabus narrant? Non ita. Sic enim non essent semina. Num separatæ potentiæ? Nugæ.

16. Si corpora à seminibus assumta, aut ex spiritibus facta habent ista omnia quæ *Seuerinus* dicit, videas *Heruuti* de sua *materia prima, forma interna, principiis*, & aliis. De *notitia* locorum, & *scientia* deliramentum sæpe repositum, non opus habet verbis. Vanitas est Paracelsica.

Semina sapientia.

17. *Lætari spiritus sociatos seminibus se non venisse in vacuum hominis* inconsiderate nugantis commentum est. Nostra dudum erant beata in suis locis vacuis, quo & post corruptionem reuertuntur & quiescunt beate, vt aiunt. Iam lætantur pleno. Verum in malam rem cum istis. Patet cum *Seuerinus* nihil nisi inanes nugas, & poëticas fabulas de mineralium seminibus narret, nec principio immoto possit narrata demonstrare; vana esse quæ de seminibus mineralium ex alio mundo in hunc venientibus scribit, eaque hoc vaniora, quia eis semen vniuocum nullum potest dari, & sapientes in magno magisterio metallorum longe aliud docent. quod etiam credibilius.

Si in vacuis locis beata semina non possunt lætari in pleno.

Legimus autem apud *Aristotelem* etiam nonnihil de generatione metallorum, & aliorum fossilium, suntq; non contemnendæ metallurgorum, & Physicorum peritiorum de ea sententiæ. Attingamus & de his nonnihil, quanquam in Syntaxibus nostris sat sint multa. [illegible Greek] (inquit Arist.) [illegible Greek passage]

Aristot. 3 Meteor. metallorum generatione.

Hæc Aristoteles quibus alibi quidem explicatius dictū est: nunc pro præsente materia notare conuenit.

1. *Metalla in terra gigni.* Non itaque semina ex orco *Seuerini* poëtico petunt. Plus fidei est *Aristoteli* quam *Seuerino*, qui est autor futilis, & recentes nugas ebrij *Paracelsi* admiratur.

2. *Materiam* eorum esse non vaporem nec exhalationem siccam, sed *exhalationem vapidam*, seu vapidæ similem. Neque enim est vel aquositas elementi simplicis, vel omnino vapor: sed iam mista perfecte materia, quam nos *argentum viuum, Mercurium, & spiritum mercurialem* vocamus, qui in resolutione sua vapidus halitus est: In coagulatione aqueum quid, vt respondeat similitudine vaporibus, & aquis meteororum aqueorum. Facessant ergo illi, qui Philosophum vulgari aquæ, & vapori attendisse volunt, atque ita tantum *Elementarium ambulonem* fuisse.

3. *Halitum* illum metallicum vaporosum *vult includi tum aliis mineris, tum maxime lapidibus* in quibus cogatur propter siccitatem, quam Chymici dicunt esse de natura *sulphuris & salis* in lapidibus existentis. Hinc facile colligere est: *aut nascitur in lapidibus ille, aut aliunde intrat.* Non nasci putasse in illis *Aristotelem*, patet ex declaratione exemplari per rorem, & pruinam; quæ consistunt in aëre inferiore ex terra aliquo vsque eleuata, & secreta. [illegible Greek] cum secreta fuerit inquit, non à lapide in quo cogitur, sed à loco primæ resolutionis, quo in loco antequam segregentur talia fiunt. *Quale est id quod resoluitur, tale est & resolutum*: & quale hoc, tale illud, vt ostendit Chymica extractio. *Si itaque id quod recipitur in minera, & consistit est de natura metallica, posteaque perficitur in certa specie metallum: sequitur materiam resolutionis etiam esse metallicam*, atque ita exhalationem talem. Huc refero verba: [illegible Greek], vt sic metallicus sit vapor ille prius quam segregetur, atque ideo etiam aqua metallica δυνάμει, actu spiritus qui postea coagulatur, & figitur in matrice sua minerali. 4. Neque tamen vult Philosophus habitum istum vaporosum, licet sit potentia aqua, sic in metallum concrescere vt prius in aquā transeat. Præoccupatur enim ab aliqua passione, sicut pruina; quæ potentia quidem est aqua, qualis & vapor erat; sed tamen pruina fit antequam in aquam consistat. Declaratur res succis, diciturque non sic fieri hoc æs, illud aurum, sed, vt prius, *concrescente exhalatione ante quam in succum abeat.* Inde postea fit vt imperfecta metalla ignium vehementia in spiritum & fauillam vertantur, &c. Videtur *Aristoteles* metallis *seminariam originem* tribuere ante quam comprehendatur eorum materia, quæ quasi semen fœmineum, & materiale est masculino principio comitante; in lapidibus: In his perfici quidem, vt in matrice, sed non primum oriri. Si hoc in metallis est, erit etiam in gemmis & confo-

& consequenter in aliis principalibus. De obiter nascentibus excrementitiis, imperfecte, & fortuito mistis, non opus est verbis. Num ergo *Seuerini* opinio stabilitur? Concedere possumus, Lapides illos recipientes habitum metallicum esse instar matricis in qua perficiatur fœtura, quanquam non generaliter. Nam pro alembico possunt esse, in quo tantum fit exceptio, & coagulatio eius quod prius erat id quod est: At inde non est consequens ex ORCO Orphei, & aliis extra mundum phantasmatibus venire semina primum in corporea Elementa ductu spiritus astralis, postea in mineras terræ. Et cum vtraq; parte essentiali iam sint integrata, in vteris tantum configurari, & grandescere. Quis ista portenta misero homini suggessit alius, quam spiritus mēdacij, & erroris? vt plantis, & animalibus sua fundamenta, & origines, propagationum per semen indidit in Deus creatione, & hactenus conseruat, ita & mineralibus ordinariis. Itaq; & historiæ naturales, & fossionum metallicarum nihil aliud ostendunt. *Gemmarum matrices.* Sunt in multis cognitæ, vt vanum sit aliquid naturæ, & aliquid mundani extra locum mundi quærere. Finge vero omnia animalia vegetalia, mineralia alibi fabrefacta concipi aliis matricibus, num ideo hæ peregrinæ illis? Vah os impudens quod cum ignominia naturæ hoc ausum est effutire.

Ref. dico seminum[que] ex seminibus natorum indiuiduorum mutua in matricibus refectio.

5. *Porro semina illa indiuidua*, quæ deposuerunt in peregrinis matricibus, *dicuntur reficere se mutuo grata actionum vicissitudine.* Vertiginosi hominis vertiginosus sermo. Quid vult dicere tuus Hermes? Num in matricibus semina se reficiunt, & indiuidua tantum an indiuidua, & semina simul? priora duo incredibilia sunt, nisi matrices grandes, & multiplicium capaces facias. Semina vero, & indiuidua ex illis facta se mutuo reficere grata actionum vicissitudine delirantis somnium est. Cum enim indiuiduum ex semine natum est, semen desinit esse id quod est, & iuxta *Christum Paulumque*, moritur. Scribatur ergo hoc quoque in campo vnde falsa mittunt insomnia Manes. Finge autem *in aliquo vasto vtero multa indiuidua* simul à seminibus esse deposita, molestia sibi erunt mutuo, & alterum alteri subtrahet nutrimentum. *Scaliger* cum catellos suos iam animatos in canis fœminæ matricem ex mare poneret, nihil sciebat de illa refectione; sed perfici docebat vnumquemque catulum per se, sicut & cum plura semina in vno agro plantulas pariunt, *hæ non reficiunt se mutuo.* Quæ ergo sit illa grata *vicissitudo actionum?* In perfecto animali facultates sibi inseruiunt mutuo, & membrum membro vices rependit; vt ventriculus mittit chylum, accipitque vicissim sanguinem; cordi præparat nutrimentum, & ab eo spiritum vitalem, sanguinem, & calorem haurit. Ita cum cerebrum, aliasque partes animalibus functionibus addictas ex suo promtuario reficit, ipsum vicissim reficitur spiritu, & virtute animali. *Hermes* tuus, *Hartmanne*, te vult docere ipse indigens ludimagistro.

Phantastica refectio in matrice depositorum.

6. *Quorsum autem semina ex abysso per astralia corpora producta deponunt facta à se indiuidua in matricibus peregrinis?* Quia inquit Hermes, *omnia inclinant ad humanam prouinciam.* Bellè. Noue dicendum erat ad saliuam Paracelsistæ Dani. Qui enim sic loquitur: quia omnia humanæ saluti debent inseruire, iuxta dictum, *omnia propter hominem; Homo propter Deum:* is non sapit Paracelsistis. Parabolice & Poëtice est dicendum, ne deficiat os allegoricum, sed videatur Magice, Cabalistice, & Gabalistice sapientiam per mysteria pronunciare. Si inclinant indiuidua ad humanam prouinciam, num etiam in eam veniunt? Deinde si veniunt, quid ibi agunt? Salutemne, an morbos pariunt? *Seuerinus* sane negabat intelligi posse nouos morbos (adde & curari) sine notitia figmentorum de seminibus ex orco, cum ageret de mineralibus.

Noua lingua noua sanctio.

Cum de *syderum impragnatione* scriberet ad pariendas pluuias, ventos & alia, aiebat: *sydera fructus deponunt in peregrinis matricibus, & cuncta ad terram inclinant, eiusque fœcunditatem promouent.* „ Firmamenti procreationes in aere absoluuntur, & hinc inferiori globo communicatur: aeris „ fructus ex centro ad circumferentiam procedunt, ibique coagulationem & perfectionem conse„ quuntur. Semina aquæ pariunt in terræ gremio, & deinde tendunt ad superficiem. Terra fru„ ctus edit in hac circumferentia in quia viuimus. Itaque omnia ad locum hominis confluunt. Hæc *Seuerinus*, ex quo tuus *Hermes* sumsit verba, maleque applicauit. Si verba æstimantur his quæ in natura eueniunt per Dei prouidentiam omnibus consulentem, voluit dicere *Seuerinus quædam à firmamento produci in aere:* quædam in *aere nasci*; quædam *in aqua; alia in terra:* omnia principaliter pro homine, tametsi inseruiant etiam plantis, bestiis, & mineralibus. Ille quidem suo sensu Paracelsico locutus, sed nos oportet rerum veritatem spectare.

In Seuerino translata verba.

Cuius gratia firmamentum cum stellis sit factum, tum sacræ literæ docent, tum experientia commonstrat. Fabula est de astris prægnantibus & semina deponentibus in peregrinis matricibus, vbi proueniant quidem, sed fructus non edant nisi spurios, & monstrosos, qui non respondeant suis exordiis. Tam dictio absurda est, quam sententia. Quis sic ausit de natura inter corpora externi mundi nobilissima loqui nisi delirus? Vnde sint pluuiæ, venti, & alia meteora aquea, aereaue habes 3. Reg. 18. vbi nubes non è cœlo sed ex mari ascendit, & Genes. 2. Vapor de terra exit, & vniuersam irrigat. Amos 5. 8. & cap. 9. vers. 6. Qui vocat aquas maris & effundit eas super faciem terræ. Sed frustra dicitur quid in eum qui insensibilibus contra sensus disputat.

Firmamentum cur factum.

Si cœlo aliquis fructus tribuendus est, is in terra & aqua euidentius apparet quam in aere, qui excipit horum exhalationes proximè. *De aquæ seminibus* itidem in peregrinam matricem immissis eadem est fabula. Terra saltem in se semina concipit, & promouet. Non itaque omnia peregrinos quærunt vteros vbi vero iam *figmentum de seminibus ex orco?* Si etiam *de caussa finali* generationum disserendum erat, non erat prætereunda *gloria creatoris*, & œconomia cæterarum mundi partium. Si gloria quærenda est creatoris; non erat tam absurde, & impudenter de creatura

turo mentiendum, atque etiam ea ponenda quæ veritatem diuinam, quantum in ipsis est, euertunt. Non indiget Deus stultitia & mendaciis diaboli ad suam gloriam illustrandam. Atque hactenus de rebus Sancti Mesauli Hermetis. Nunc *atrium* ingrediemur.

SECTIO XXII.

De Atrij prima parte, quæ Elementorum semimortuorum regio *dicitur.*

Atrium Hartmanni.

Ephes. 4. 9.

DVo in sacro codice leguntur è cœlo, tanquam loco superiore, ad terram, locaque inferioris mundi peruenisse; vnus *filius Dei vnigenitus*, de quo legere est Iohan. 3. vers. 13. 31. cap. 1. 18. cap. 6. 32. 33. 46. 50. 51. cap. 8. 23. &c. Hic ad nos veritatem detulit: alter est *Sathanas & Lucifer* de quo Es. 14. 12. Luc. 10. 18. Apoc. 12. ℣. 9. qui est magister homicidij, & mendaciorum, cui non amplius locus est in cœlo 2. Pet. 2. 4. Iudæ ℣. 6. *Hartmanus* Paracelsicus adiecit tertium, *Hermetem*, scilicet quendam, repetentem *Petri Seuerini Dani* Paracelsiam cum Scaligerianis quibusdam opinionibus, quæ ex cœlo fingit se afferre. Fuit autem primum in Sancto Sanctorum, ibique omnia mysteria sapientis creatoris vidit: neque hoc tantum, sed & *prospexit in ea quæ non sunt*, hoc est, Elementa pura, spatia vacua extramundana, orcum Orphei, in quo vidit *semina omnium rerum euntia, & redeuntia* tanquam *ex promptuario Esdræ* in idem vadentia ad fabulam in hoc mundo peragendam. In cœlo & extra cœlum postquam lustrauit omnia, ad mundum elementarem se contulit: quanquam & in cœlo, & extra cœlum Elementa viderit. Ad Elementarem autem deferri non potuit sine *scala Pyramidali*, fuso parcarum videlicet apud Platonem, &c. In hac quid viderit, admirantes audiuimus. Nunc postquam, fors vt miser ille *Vulcanus* in *Lemnum*, appulit etiam nostratia nobis explicare ea cum fiducia aggreditur vt putare quis possit nullum neque veterum, neque nouorum seipsum nosse, seu ea quæ sunt circa nos in locis conuersationis humanæ, & ideo opus fuisse mittere hunc *ψυχοπομπὸν* (non *Lazarum* ex sinu *Abrahæ* aut aliquem ex mortuis, vt est apud *Lucanum*, vbi *Thessala saga Sexto Pompeio* vmbram ex *orco Orphei* reuocat, sicut *Endorica* vmbraticum *Samuelem Sauli* desperabundo) qui nos certiores faceret de domesticis nobis, idque proculdubio ex Enthusiasmo aliquo ex loco *Danhusero* in monte Veneris; aut *Tritemiana Magia*, quæ defunctas solent Veneres repræsentare. Quid multis? venit ad nos *Hermes* ex Sancto Sanctorum, per mediam aulam in atrium in quo habitant homines cum bestiis, & alia omnia sunt quæ Deus medio mundo transmutabili, seu generationibus & corruptionibus subiecto inclusit. Hic monstratur nobis primum *locus Elementaris*; Deinde *principia corporum mixtorum, & simplicium*, tandemque *Elementa ipsa*. quibus subiicitur *inuectiua in Elementarios Philosophos*. Iste enim *Hermes* adeo iracundus, & stomachabundus est, vt ne in *Sancto Sanctorum* quidem potuerit se cohibere: quid faceret in *atrio* extra sanctitatem illam duplicem? Blasphemare quidem in atrio securius poterat, quia à sanctis remotius est, & non tangit Deos Sanctuariorum? Verum bilem ibi magna ex parte exonerauit. Itaque hic insanit lenius. Iam ad rem.

Contentta atrii Hartmanniani.

2. Agnoscit *Hartmanus* hactenus vagatum esse in prolixis periodis extra oleas, veretùrque ne *Eccentricus* suo cum monstratore euadat inuolutus istis periodis, seu potius labyrinthis. Num ergo quæ in Sancto Sanctorum, & Mesaulo sunt visa nihil ad rem pertinent? Num ambages fallentes extraneæ fuerint, & circuitiones temerariæ? Crediderim hoc lubens. Nam somniantium laruas tantum recitari video, & chartas inquinatas esse *Seuerianianis quisqualiis ex sterquilinio Paracelsi cumulatis*, Non male vereris, *Hartmane*, ne si perrexeris *Eccentricus* fias: Nam tametsi forma tua interior, *quæ centrum habet vbique peripheriam nusquam*, non facile id patiatur, tamen ex materiæ potestate, & mentis modo excedere leuissimo impulsu possis, & inter insanos computari. Reuoca ergo te ab istis ineptiis, & diuinam, humanamque veritatem noli stolidis figmentis contaminare, & in *aere ambulando* tuis discipulis persuadere te ingentia mysteria fundere cum totus in eptias.

Hartmanus Eccentricus.

Aristotelici sunt ambulantes Elementarii, sed Hartmanici ambulant in aere & in peripheria nusquam & centro vbique.

4. Malus es poeta. Neque enim ista fingere conuenit versantem in *Sancto Mesaulo* vbi nulla errandi debet esse occasio, & vagandi temere. Natura tale quid non patitur, si est ordinata, & per se nuda conspicitur. *Deum* autem tibi obiicere *species* falsas nescio an dicendum sit. Verius enim est illud quod S. Paulus scribit Rom. 1. 21. 22. ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, &c. & 2. Thessal. 2. 10. 11. ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο ... διὰ τοῦτο πέμψει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, &c. Item: *dedit eos in reprobum sensum, & permisit vt spiritus mendacij exiens sit falsus in ore Paracelsi, Seuerini, & cæterorum prophetarum eius factionis.* Misit spiritum vertiginis insipientes Ægyptij Hermetis, vt circumacti per variarum viarum perplexitatem multiplicibus doctrinarum absurdarum venus vagentur, dumque putant se in arcanis maiestatis diuinæ esse, non videant in specu Platonis hærere, decipientes semetipsos vanis speculationibus, & suos discipulos.

3. Satius fuerat ergo pridem retrogressum esse: Veruntamen, & nunc consilium est. Relictis ergo fabulamentis abstractionum metaphysicarum, & nugarum poeticarum ex nebulis meteorologicarum quid agendum? *Perlustremus* (inquit Hartmanus) *quæ in prima, ima & obscuriore delubri parte stabulantur*, hoc est, margo chartæ habet, *de rebus corporeis philosophemur*. Iterum malum poetam agis, immemor præcepti Horatiani: *Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem.* Tu cum terrenus esses, corporeusque natus & educatus in prima, ima, & obscuriore parte templi mundani debueras hinc ad lucem superiorem aspirare, & non prius in lucem inuolare, ibique combustis alis in tenebras illabi, *Icari* fabulosi socius potius, quam *Hermetis* sapientis comes. Terrena audiens

Propositio de rebus corporis.

non credis, & cœlestia tenuisti? Quæ vero est materia conatus tui *Res corporea*. Prior ergo fuerat incorporea, vt *materia prima* Philosophorum in rudi massa occupans vniuersam corporis anatomiam; Item calidum innatum prædurus ille lapis, humidum primigenium, lux, & ignis cœlestis, seu quintum elementum, *spiritus æthereus* quasi inter corpus & animam, *corpus & animam mundi extremis suis* coniungens, &c. Sane permittendum tibi est vt metaphysicum agas. Iam ergo concreta corpora, quæ & re vera, & naturaliter corpora sunt, non finguntur esse, contemplaberis, hoc est, si recte intelligo, vtrumque globum *mundanum superiorem, constantem cælo & aere iuxta Seuerinum & inferiorem ex terrâ & aqua* compactum percurres. At in historia non video cœlum, & aerem; sed aquam & terram tantum. Num itaque cœlum, & aer sunt referenda ad res incorporeas, quæ sint extra mundum aspectabilem in vacuo, vel Sancto Sanctorum, vel interiecta via Pyramidali? Ego puto te adhuc aliquid passionis ex Enthusiasmo habuisse, cum ex cœlo descenderes, & incorporeis relictis ad corporea accederes.

Locus corporum.

4. Qualis est locus rerum corporearum? *Est prima, ima, & obscurior pars delubri.* Cryptam puto te designare qualis in purificatu solita est ædibus sacris supponi, aut in quali gentiles sua immania sacra celebrarunt humanis victimis diabolo consecratis, oblatisque. Non debuisti de natura circa nos tam abiecte statuere. An oblitus es eam in principio plus ornatum esse toto cœlo? Aut non meministi hunc esse locum cui inseruiunt astra, vbi sunt mineralia, vegetalia, animalia, omniumque princeps homo, imago illa Dei? Hic habes oppida, & Respub. hic regna, & principatus, hic hierarchiam diuinam, & Dei inter homines templa interiora, & exteriora: ad hæc loca ipse filius Dei descendit: ad hæc Spiritus Sanctus missus est: Ad hæc vox patris personuit: Hic ingentis stuporis miracula sunt facta, Hic viget œconomia, hic artes inuentæ, & Philosophia: omnino hic Deus, & angeli quoque conuersantur, estque hæc pars rerum longe pulcerrima si conferatur cum cæteris mundanis. Tuus *Hermes magnum miraculum hominem* huic parti præfecit, vt & *Crollius*. Tua Magia, Gabalia, Cabala, Chymia, Medicina, &c. quid essent si hæc mundi pars non esset? *Parvum mundum* hic habes, & *astra* tam quam in cœlo, nisi *Seuerinus* tuus & *Hermes* mentiuntur. Quid præclarius haberemus si peccatum, & male dictum non superuenisset? Hic admirabile est nomen Domini.

Psalm. 8.

5. Sed singula Epitheta videamus. PRIMA *pars* dicitur. Erit ergo tuum *Sanctum Sanctorum*, aut saltem *orcus Orphei* vltima. Quis te spiritus non hinc in summa, & posteriora duxit, sed prius in apicibus templi, & altissimi montis iugo collocauit? superbiæ, & vertiginis. Primam partem respectu nostrum, seu sensuum, & notitiæ, conuersationisque nostræ esse agnoscimus. Illa occurrit non sensibus prima, & ex proximo. Hinc assurgere ad Dei notitiam debemus. Nos enim prius intuemur: inde quæ circa nos: & *ex nobis notis penetramus ad nota naturæ*, indeque per *scalam Iacobi* in cœlum contendimus. Mathematicus incepisset à centro: sed Chymicus considerat prius signaturas externas, indeque ad principia intus latentia procedit.

6. *Est & pars ima.* Nisi *orcus Orphei* obstet, aliquo respectu tibi est assentiendum. Apud *Tenarum* descendisse sub terras *Orpheum* fingunt: & adhuc hodie statuitur *purgatorium*, & *infernus* sub terra. Ita est apud *Virgilium*, *Platonem*, alios. Primum & *imum chaos* nonnulli ponunt. Horum iudicio oportuit tuum Mercurium caduceo suo *Cumæum* antrum aperire, & te ad stygem ducere, indeque per *tartarum ad campum Elysium*. Sic obtinuisses *Thrasybuli* OMNIA. Sed extra iocum in sacris quoque legimus eiusmodi respectus. Ita enim est Ephes. 4. 9. *Quod autem ascendit quid est, nisi quia & descendit primum in inferiores partes terræ.* Ita sæpe tota creatura cœli & terræ nomine designatur, terra inferiorem locum tenente, vt Genes. 1. & 2. Coloss. 1. 16. 20. Philip. 2. 10. *In nomine Iesu omne genu debet flecti cælestium, terrestrium, & infernorum* (exceptis Caluinistis. Hi enim immunitatem habent, & in nomine Iesu nec genua flectunt, nec capita aperiunt) vbi sunt loca tria: & quid de *Abysso* statuendum Apolyp. 20. Videtur sane inferior adhuc locus esse ex quo post 1000. annos rediturus erat Sathanas non in cœlum, ex quo est exclusus, sed in terram. Cum diluuio terræ inundarentur, venerunt aquæ ex fontibus abyssi magnæ, & cataractis cœli. En, & hic tria sunt loca, & aliquid terra inferius.

Vide Prov. 8. & Iob. 38.

Pythagorici ignem medio incluserunt, & videntur eius crateres esse in *Ætna*, *Hecla*, *Vesuuio*, aliisq; ardentibus voraginibus. Plato *abyssum in Tartaro fluctuantem*, agnouit, legimusq; in chartis nauticis alicubi mare per fauces quasdam subire terras, indeque regurgitare. Si itaq; est adhuc inferior locus, tuus *Hermes* non totam naturam tibi monstrauit. Sed tu fortasse metuisti barbæ tuæ, ne si descenderes & ignea quoque loca lustrares eam amitteres vt Satyrus Promethei flammam osculando.

Aristot. 3. de cælo c. 13. tex. 72. Vide Virgil.

7. *Est pars obscurior.* At tibi *orcus Orphei* & *abyssi* seminum erant *lucidi*. Qui ea videre potuisti quæ nec fuerunt, nec sunt, nec futura sunt, quæque in remotissimis extra mundum creatum sabulantur, accusasne obscuritatis ea quæ sunt circa te? An non sis irridendus, vt *Thales*, cœlum vestigans, at non videns ante pedes foueam, in quâ incidebat? Fortassis obscuritas in te est, vtq; in vespertilionibus imbecillitas oculorum. Alias Chymici, qui se Hermeticos appellari non abnuunt, beneficio Vulcani, & aquarum soluentium penetrant in rerum compositarum abdita, indeq; extrahunt in lucem manifestam naturæ interiora. Alij in corticem, & superficiem eliciunt, quæ penitus in centro latitant. Dum autem hoc faciunt, nô sunt extra mundum in cœlo Empyreo, aut inter stellas, sed in terra in qua & tu. Vnum tibi deest. *Crollius duplex lumen* habet; vnum *gratiæ*, alterum *naturæ*. At ille non attendit admonitionem Saluatoris, qua iubet *cauere ne lumen quod est in vobis sit tenebræ*. Id cum non agnoscerent gentilium Philosophorum plærq; pene omnes in tenebris profundis hæserunt. Paucis naturæ lumen aliquantulum illuxit. Tunc autem tenebrascit lumen cum persuasionibus

Sophisticis

[illegible] sticis ex opinion[illegible]us sine principio solido indulgemus, quod euenit tibi, & omnibus Para[illegible]. *Chimicæ inuestigationes* aliquid lumen præbent: Sed id vos obscuratis fungis, & fumis [illegible]niorum vestrorum. Vobis itaque obscurus est locus corporum naturalium in tota Physica, & [illegible]dicina. [illegible]ntilium autem do fidele: *Ingredere primum in Sanctuarium scripturæ*, indeque *ignem sa*[illegible] *puritatem syncerum & puram*, vt est in principiis eloquiorum Dei sine corruptelis hæreticis, effer. *In hoc lumine aliud videbis lumen*, seu accendes lumen naturæ. Si enim sine illo per hoc solum velis illuminari, errabis, relaberisque in tenebras, quia imagine Dei amissa hoc lumen valde turbidum e[illegible]. Si tu velis ad vitiosum candelarum ignem de colo[illegible]nis, vt expurgari prius debeat qua pure luceat. Si tu velis ad vitiosum candelarum ignem de colo[illegible]ribus gemmarum, aut pannorum purorum iudicare, an non errabis? Ita vero & tuum lumen illu[illegible]. & Philosophorum. *Tertio patere tibi accendi lumen experientiæ*, & hanc iudica syncere. Omnia [illegible] feceris, tamen confiteri cogeris *ea quæ scimus minimam partem esse eorum quæ ignoramus, & ex partibus cognoscere*. Vbi iudicium est exercitatum, & industria cum studio, & meditatione: vbi oratur, & laboratur sedulo, ibi habitat sapientia. Audiendi sunt & *prisci sapientes* primum *Authentici*, seu *Canonici* [illegible] sacris: Deinde eorum luce perlustrandi non Canonici. *Qui sibi soli sapere videtur*, nec innouis principiis instituti aut qui, vt Cicero, cum *Platone*, *Scaligero*, *Paracelso errare* mauult quã cum aliis [illegible] sentire, [illegible]tq; [illegible]c adhæret Hermeti, Hippocrati, Galeno, Auicennæ, Aristotelici, &c. ille non philosophatur liberaliter. Relinquendum est aliquid etiam Medis. Nos homines sumus, & *humani nihil a nobis alienum putamus*.

In arduis contingit errare etiam sapiente sapientiori nisi maneat in principiis immotis. Illu[illegible]minandum nunc [illegible]am locum nostrum, vt eum perlustrare possimus, an nondum? Audeamus, & facia[illegible]mus [illegible] tassitum possumus. Si nondum videmus liquido, & adhuc erramus, *illustrari rogemus per* [illegible] *lumen* [illegible], & & si veritas nobis manifestata fuerit, non cunctemur quin nostras quoque opiniones [illegible] *gamus*: & sunt apud sapientes [illegible]. Tu recte dicis *non perlustrandum tantum esse, sed & ponderandum*. Qui enim perfunctorie res intuentur, aut ex interuallo remotiore, quiq; oculum in rem ipsam penitus imponunt, & non PERLVSTRANT, facile errant, & spectris decipiuntur. Sed ponderatio quoque requiritur. Neque enim sensibus externis volebat fidere *Plato*: In[illegible] [illegible] purum, & exercitatum requirebat. Inde iudicia post mortem in nudis peragit. Velamenta obstant synceritati contemplationis. *Philosophia* [illegible] est & *Philosophum oportet a corporibus mentem abstrahere*: quæ cum Chymia nostra segregatoria seu spagirica belle conueniunt.

Impossibile est hominem humanum existentem non omnino labi [illegible], &c.

SECTIO XXIII.

De forma regionis Elementaris.

ITA quæris. *Qui fit quod quadratam hæc extima habitatio formam obtineat?* Respondet *Hermes*: *Quia tota elementaris est regio; crassa, fixa, & ægre mobilis loco, sunt basis & fundamentum ædificij.*

Regio elementaris dicitur esse quadrata.

1. Vocat *extimam habitationem*. *Extimum* dicitur respectu intimi. Quæ ergo hactenus recensui in hagiasterio, & Mesaulo erunt intima: Mirum. Siue circulum, siue globum ponas, extima sunt q[illegible] in circumferentia: Intima, quæ in centro. Elementaris regio est intra mundum, & nos in medio habitamus. Nonne? Comparas locum BASI, seu fundamento ædificij. At hoc non est pl[illegible]ne extra ædes, sed subest ædibus; & in ipsis consideratur tanquam pars earum. *Fundauit Deus terram super basis sua. Non mouebitur in æternum*, inquit Psalm. 104. vers. 5. Iob. 26. vers. 7. ait: *Qui extendit aquilonem sup[er] vacuum. & appendit terram super nihilum.* Hæ sunt *columnæ mundi: potentia Dei & iussum, prouidensque conseruatio.* Hoc modo basis sit extra mundum, tametsi & in mundo tanquam extremitas loci & locati simul consideretur. Fors extimam dicis respectu cœli, quod sursum [illegible] stellarum loco definitũ. Consentio. Alias in medio mundi habitamus, quod respectu ambitus [illegible] verticem nostrum, dicitur inferius, alias mutata rota subeunte quoque pedes nostros. Alia [illegible] est quod sensibus exterioribus primum occurrant res corporales. Sed tunc & sydera sunt extima. Mallem intimam habitationem dixisses cum sapientibus: Ita enim est in maiore mundo. In minore inuersus situs est. Nam *cælum intra hominem est*: Elementaris regio foris. Hoc quoque est Chymicum. Si hac respicere voluisses, extimis non accensuisses principia. Sed transeant ista, sitque *extima regio, quia extra nos est.*

Extima regio.

2. Qua est forma? *Quadrata*. Cur? *Talis enim est ædificij basis.* Num ergo mundus totus est ædificium, medius globus eius Basis? Nec *Plato*, nec *Seuerinus* nec *Sacer codex* tibi id concesserint. [illegible] Cubicam terræ figuram tribuit, vt qui habet & sursum & antrorsum, retrorsum, dextrum, & sinistrum: hic globum retinet, vt & cæteri qui verum amant. Sacra scriptura cœlum gyrat, & terram sua basi firmat etiam rotundam, vt Ecclipses lunares ostendunt, & circumiectorum figuræ: Psalm. 19. ✠. 6. 7. Eccles. 1. 5. 6. Prouerb. 8. 26. 27. vbi orbis terræ vt & Sapient. 1. 7. 1. Paral. 16. 30. & alibi. Tu scis illa, & tamen *Hermetem* mentientem introducis: Falsum argumentum est: *Extima habitatio est quadrata: quia tota elementaris regio est sicut fundamentum ædificij.* An non hoc po[illegible] etiam esse circulare, sexangulum, octangulum, & alia figura? Deinde cuius est fundamentum? Num cœli? At qui hoc circulariter vacuo mouebitur circa elementa? Roga *Paracelsum* & *Seuerinum* vt dicat quot, & quæ sint elementa. Horum [illegible] describetur tibi regio elementaris, ni[illegible] [illegible]m tota rotunda, & globosa totius mundi corporei complexu; & ambitu, in quo intertius [illegible]ius est [illegible]idus, aut solido comparandus (neque [illegible]tur vacuum) Inde ambientia corpora

Formam elementaris regionis quadratam.

Cœli columna Iob 26. 11. terræ fundamentum Iob. 38. 4. 6. [illegible]

sphæræ [illegible] bent, vti bene nosti. Vnde ergo forma quadrata? Putabam [illegible] [illegible]urum [illegible] ex Arithmetica, quia *numero quaternario sunt omnia mundi corpora* ex [illegible] *[illegible]rnus, Quercetani, Crollii, Hermetis, Platonis*, &c. aut *Pythagoricæ*, quia is numerus [illegible] autem hanc figuram elementari loco qui cœlum, [illegible] elementum simul con[illegible] [illegible] ipsisses in Sancto tuo Sanctorum, vbi tamen forma non est quadrata, sed [illegible]hærica. [illegible] qui solidus possit esse tuus mundus si ambitus est sphæricus, corpus medium quadratum.

Crassum an quadratum Alia argumenta. *Cur regio elementaris quadrata? Quia est crassa.* Nego hoc vim argumendi habere. Neque enim necesse est quadratum esse quod crassum est. Potest enim & cubitum esse, & teres, vt crassa quercuum stemmata. Deuteron. 32. vers. 15. Incrassatus est Ia[illegible]b. Num quadratus? Boues crassi sunt, num quadrati figura? At *vulgo crassum quadratum dicunt.* Modificate [illegible] quam, non quod figura tali sit, sed quod dimensione. Aliud: *Quia fixa.* At [illegible]; hoc argu[illegible] *Fixum an quadratum* de tuo ter maximo Hermeti istæ ignorationes Elenchorum, petitiones principii. Quis tibi persua[illegible] sit aurum fixum debere potius quadratum esse, quam rotundum, qua forma sunt [illegible] vt & argenti vi[illegible]. *Fixa est regio elementaris.* Falsum dicis magna ex parte. Terram ex[illegible] [illegible]bilem fixam appellare possis, at quid de aqua, aere, spiritu igneo, quæ etiam sunt elementa? [illegible] de volaticis meteoris? Erat bene potus tuus Hermes cum de his garriret. Si enim sobrius fu[illegible] cogitasset se elementaris regionis contenta facere *Mercurium*, quo nihil inconst[illegible] [illegible] figa[illegible] medicamine, aut alia arte, item *sulphur* fugax, & *aquam.* Si cogitasset de vegetabilibus, & ani[illegible] libus, totque spiritibus, & flatibus, palinodiam è vestigio cecinisset.

Idem dicit Crollius in adm. interna pag. 1[illegible] Tuus socius *Scheunemannus* in peste sua exagitat medicamina naturæ, quia non sint [illegible] igne constantia & adducit *Lullij* autoritatem licet sententiam mutauerit argentifica Hy[illegible]. [illegible] omnia facis crassa & fixa. An non te ipsum inspiciebas? *Regionem*, inquies, *dixi esse crassam* [illegible] Ridicule inquam. Locus non capit locatorum qualitates extra rationem locationis. Co[illegible] aquam vt locum, neque crassa erit, neque tenuis, licet in sua natura vtrumque admittat. Ita f[illegible] les sunt spiritus, sunt & crassi coagulat[illegible] t non necesse est locum talem esse. Si item fixa est [illegible] [illegible]gio, quia est regio constans elementorum, cur non idem dicis de regione cœlesti? Aliud: *[illegible]gio elementaris est quadrata.* Cur? *Quia ægre mobilis loco.* Ha ha he. Tuus *Hermes* profecto ne Tyro [illegible] dem est in Physicis, & audet docere alios? Phy stultitiæ & ruditati. Quis vnquam loco mo[illegible] gionem elementarem, vt inde pateat ægre mobilem esse? Columnæ cœli contremiscunt in[illegible] pante Deo. At hic est omnipotens creator, qui totum mundum in sua manu habet, potest[illegible] cum vult concutere, & perdere. Tu de natura [illegible] qui volebas. At, inquies, mouetur terra [illegible] Inde est maris æstuatio. Finge hoc inquam. Num ideo & regio est ægre mobilis? Cui vero po[illegible] credendum Spiritui Sancto, an *Casalpino*, & aliis terræ motoribus *Neptunis*? Qui *fundauit terram super basi sua*, inquit *Spiritus Sanctus*, *non inclinabitur in seculum seculi.* Ita Ecclesiastes cap. 1. vers. *Terra in æternum stat.* Non si montes commouentur, & colles contremiscunt, [illegible] vehe[illegible] vi Dei succutientis, ea est natura terræ. Mouetur vi etiam in tremoribus, & terræm[illegible] [illegible] ipsa tota stabilis manet. Sed moueatur ægre: Num ideo *quadrata*? Ita *Timæus*: Genera quatuor [illegible] nobis paulo ante digesta ([illegible]) distribuamus [illegible] (terræ cubicam figuram damus) Nam omnium quatuor *maxime immobilis terra est*, & corporalium omnium compacta maxime. Tale vero illud præcipue factum esse nec[illegible] sarium est, quod firmissimas, tutissimasque ([illegible]) possidet bases. Vide & reliqua. [illegible]o-gnosce ex Deo Philosophorum, qui ab Hermete Ægyptio didicit, non vnam [illegible]uram c[illegible]pet elementis, sed aliam esse terræ, aliam aquæ, aeris, ignis qui bases habeat paucissimas, acutissimus, penetrantissimus. Sed ne de hac quæstione simus prolixiores, legatur Aristotel. lib. 2. de cœlo tex. 72. cap. 13. & sequent. vbi de motu quiete, figura, &c. copiose disputatur, & terram sphæricam esse, immobilemque argumentis concluditur.

SECTIO XXIV.

De regionis elementaris mutabilitate.

M[illegible] [illegible] EXplicata figuræ ratione videt Hartmannus *cruces, & intersectas lineas.* Quærit igitur quid portendant. Loquitur rebus conuenienter. Quia enim portenta sunt ea quæ in atrio [illegible] [illegible] recte interrogat quid portendant. Non sunt communia, aut vulgaria signa, sed [illegible] [illegible]ed quid tamen portendunt? Nihil portendunt re vera. Etenim *Hermes* ait *esse signa a[illegible]* [illegible]*dam in atrio contentorum*, & quia se intersecant lineæ, fors etiam loculamentorum, [illegible] [illegible] limites designant. *Cruces* sunt multæ, & significant omnia quæ sunt in atrio subiecti[illegible] *cruci*, [illegible] [illegible]: *Atrium esse Nosodochium quoddam in quo omnia mutationibus, & corruptionibus sunt obnoxia, nihil stabile aut firmum.* Quinque vero res postea includuntur, *tria scilicet principia.* Mercurius; [illegible]ph[illegible], sal: *duo elementa* aqua & terra. quæ seorsim sint, an permixta in præsens non quæratur. I[illegible]ud [illegible] *Crux.* mirum videtur vnde CRVX, quæ est signum hieroglyphicum, & magicum, ad Nosocomium, mun[illegible] dunum [illegible] translata. In sacris aliquando nota est qua discernuntur pij, electiq; ab impiis vt Ezech. 9. *Crux in [illegible] [illegible]* ✠. 4. *[illegible]ransi per mediam ciuitatem & signa* T (vel ת) *super frontes virorum gementium & dolentium super cunctis abominationibus*, &c. Apocalyp. 7. ✠. 2. vocatur [illegible] *signum magni Dei quo signantur serui Dei in frontibus eorum*: quo signo postea abusus est diabolus in superstitiosis, & Antichristi soci[illegible] [illegible] t est Apoc. 13. 16. Et *faciet omnes pusillos & magnos diuites & pauperes, liberos & seruos habere characterem in dextra manu sua, aut in frontibus suis*, &c. Tantum autem huic signo tributum [illegible]u

materiale esset, eum, vel sine imagine crucifixi, sine formale digitis in aere effigiatum adoraretur, crederetur que diabolus, & omne sinistrum eius præsentia fugari, vt in sacris magicis *Iulian apostata*. Aiunt in Ægyptiorum quoque mysteriis fuisse. Vnde etiamnum hodie multus eius vsus est in magia. Religiosi, crassis superstitionibus abiectis, pro monumento salutis, à Christo in cruce pro mundo occiso partæ, habent. Id creditur in cœlo vidisse *Constantinus Magnus*, & ideo vexillo, seu Labaro suo adiecisse, vt esset signum fiduciæ, de salute & victoria contra hostes, qua de re vide *Pierium* in hierogl. lib. 50. de palma significante piorum vitam. *Baronium* an. chr. 34. sect. 9. an. 312. sect. 13. & seq. multis: vbi sect. 22. dicit *apud Ægyptios fuisse salutis & vitæ hieroglyphicum, ctiam ante conuersionem Constantini, Romanis autem portentum malum*. Lege & quartam partem ex minis *Chemnitij* titulo de imaginibus, nominatimque de *signo crucis*. *Cyprianus in Epistola ad Demetrianum* explicat signum illud illitionis postium forma Exod. 12. vers. 7. 13. & quod Matth. 24. vers. 30. de apparitione signi filij hominis in cœlo scribitur, id *Baronius* & alij Pontificij explicans de signo crucis salutari electis, formidoloso impiis.

De vi crucis Baron in Annal. an. 293. fol. 3. & an. 112. 6. an. 136. 34. 3 ... 286. 21. 218. a. 224. 8. & multis in eo tomo tertio Annalib.

Alias vocem ipsam quod attinet, satis manifestum est in Euangelio significare *afflictionem* quam Christi fideles in hoc mundo sustinent, item *prædicationem* ipsam de salute per CHRISTVM crucifixum: vt Matth. 10. vers. 38. [Greek] 1. Corinth. 1. 8. [Greek] Ephes. 2. 16. *Christus per crucem interfecit inimicitias in semet ipso, & euangelizauit pacem nobis*. Omnino crux piis & fidelibus Christi est honoris, gloriæ, & salutis monumentum.

Crucis significatio more sacris literis.

Hermetem ergo Hartmanianum oportet Ethnicum esse, aut saltem imperitum valde, isti ... grum id quod transfert *ad elementa & principia* in medio mundo, docetque ea significari *morbos in Nosodochio mutationes, corruptiones, instabilitatem*. At, mi homo, tu tuum morbum ista accommodatione inepta prodis.

... crucis adh...

Primum enim si *Nosodochium* est locus mundi medius propter elementorum mutabilitatem, etiam Nosodochium fuit in prima creatione. Nam & tunc mutabilia erant elementa.

Nosodochium.

2. *Quod est eis secundum naturam, quomodo fit præter naturam, atque adeo morbidum?* An non elementa natura sunt talia, & quod naturale est, id cuique bonum, & iucundum.

3. Si accusas superuenientem vanitatem ex maledicto propter peccatum, eadem accusatione comprehende etiam cœlum, & sydera, adeoque totam creaturam mundanam, quæ est præteritura, & conflagratura.

4. Dum etiam principia includis Nosodochio omnibus Chymicis te comedendum, & ridendum propinas. Neque enim ista spargirorum censu elementarium conditionibus subiiciuntur, sed cœlestibus naturis æternis, seu incorruptibilibus ascribuntur, atque adeo etiam appellantur ASTRA. Quod si hæc sunt Nosodochij, cur semina inclusisti Sancto Sanctorum, & Mesaulo sancto. Mutationem ista pati negari non potes, dum *... extrahis ex ... Orphei, illigas elementis internis, & externis, hincque post multam afflictionem ad orcum remittis*.

5. Absurdum est principia in atrium morbosum intrudere, & posteriora facere, quæ ipsa voce erant prima. *Primo vero nihil est prius*. Sed delectare tuo Nosodochio. Nam si alia deessent exempla tuus *Hermes* satis demonstraret te mente ægrotare, & adhuc [Greek] illi succumbere quam in *Aristotelis* priuatione exagitabas. Si enim sanus esses in elementari mundo res nobilissimas non præterisses, atque etiam animum expiatum & optimis à Deo donis exornatum vidisses.

6. Vocas *Nosodochium Magnum*. At paruum, *homo*, [Greek], *potiore iure Nosodochium est*. Quæ elementis eueniunt, morbi non dicuntur, sed quæ homini præter naturam, & inde quæ bestiis quoque, & plantis. Neque tamen semper est Nosodochium. Est enim & status secundum naturam, atque adeo sanitatis, iucunditatis, lætitiæ vigoris, honoris, in quo veteres nonnulli admodum diu perseuerarunt. Quare illud tuum OMNIA prudentius enunciare debuisti, & inter caduca, seu temporalia & æterna; corporalia & spiritualia, absoluta & relata, substantialia & accidentalia discernere.

7. *Sint omnia mutationibus, & corruptionibus obnoxia: at non semper per modum morbi* & interitus. Nam & generationes, augmentationes, alterationes, & motus locales in melius fiunt, aspiratque semper ad optimum natura.

8. *Nihil stabile esse dicis in tuo atrio*. Nulla ergo habet fixa. At fixa tamen erat regio. Si locus fixus est, nec potest esse sine locatis, quid ni & locata fixa sint quodammodo? *Mutare formas* inquit Aristot. & *aliis aliuque vicissim apparere, est generatione continuari & æternum esse*. Ita species durant. Tu in tuo Hagiasterio materiam primam permanare dicebas, & generationes fouere. Vbi vero istæ sunt nisi in medio hoc mundo? Terram sacræ literæ adeo stabiliunt, vt etiam *Adamante* faciant durabiliorem. Illic enim mutabilis est: at terra ab initio vsque ad finem durat. Adamanti aurum comparant, & vtrumque fixum esse, sicut & Talcum, dicunt Chymici. Sed tu ex sacris suffuratus es aliquid & Physicis tuis Chymicis miscuisti. Quod si cogitasses nonnullos de mundi conflagratione non aliter loqui, quam de renouationibus, & extractionibus suis Chymici, agnouisses etiam in Nosodochio aliquid stabile. Morbi enim saltem tolluntur, nempe vanitas creaturæ, vt est apud *Paulum*, ipsæ essentiæ seruantur.

... de indissolubilitate ... de ...

9. Iam intelliges etiam aliqua FIRMA esse in globo inferiore. Discrimen absolutorum, & relatorum potuisset te admonere: Item: substantiarum & accidentium. Si eum verbo Domini, & spiritualibus bonis comparare velis; sane nihil in mundo est firmum. Sin autem voluntatem Dei, & ...ram, Dei prouidentia constantem, consideres, peripheria mundani globi firma, necesse est & centrum firmum esse, & re vera terra antiquior stabiliorque cœlo est. Ideo in sacris legimus

Firmitas ... desit medio mundo

Firmauit terram super stabilitate sua, non mouebitur, seu inclinabitur in sęculum sęculi. Psalm. 104. [illegible] 89. [illegible] 5. 12. Psal. 93. ℣. 2. 3. Eccles. 1. 4. Quod ad hominem attinet, nosti eum in hoc Atrio [illegible] Deus *inexterminabilem* fecit Sap. 2. 23. Et licet corpore mutetur, tamen in conspectu Dei [illegible] [illegible] mortalitate, vt est apud *Paulum* 1. Cor. 15. ℣. 42. & seq. vt & apud *Iobum, qui certe in carne sua* [illegible] *turus est Deum; ipse & non alius.* Vt habeas [illegible] Thema sic argumenton: *Si nihil est* [illegible] *in a-trio tuo, neque vllum axioma erit necessaria veritatis, nec principium vllum. Vt enim res est, ita enunciatio* [illegible] ita τὸ ἀληθὲς. Sapienti sat dictum.

Sectio XXV.

Pars secunda, Atrij de principiis ab elementis diuisis.

Diuisio atrij.

HErmes [illegible] strat suo discipulo Atrij diuisionem in duo quasi stabula, ita vt Nosodochium [illegible] habere [illegible] duas cameras cum suis cœnaculis, vnam in qua morantur ęgroti simplices, [illegible] alterum, in qua contagiosi, vt leprosi. *Prior est principiorum vitalium, & sanabilium: posterior elementorum semimortuorum, & desperatorum.* Camerę interstinguuntur *macerie*. Oportet pertexere telam fabulam vsque ad plaudite perducere. Vt ergo inceptum est [illegible], ita pergendum.

Principia Hartmani in morbido loco.

Primum miraculum fictionis est quod *principia stabulo morboso includantur*, quę tamen [illegible] pere à vita prędicantur, quantopere aliud nullum. Neque enim tantum salutis & sanitatis sunt [illegible] bitri, & sequestri, verum etiam omnes morbos astrales curant, vt communiter sentiunt Parac[illegible] qui tamen, ne gratis delirent, eadem & caussas, & subiecta morborum faciunt *inexplicabili varietate, quia similia similibus alias non sanarentur, nec incurabilia fierent curabilia*, modo gradus & modus [illegible] stionum sciri possent. Hoc vitium deest perfectioni Paracelsicę, quam tamen licet re non [illegible] verbis saltem reficiunt cum dicunt illa principia SCIENTIAM *morborum, & membrorum seu lo-rum affectorum habere.* Itaque vt Paracelsista aliquis sit purus putus stultus, & ad lyram [illegible] men scientissimus est medicus, quia *principiis vtitur admirabiliter peritis & scientibus*, sicut *Scaliger Hartmanus* format.

Principia scientiam habere [illegible]

2. Repeto illud quoque: *absurdum videri principia stare in atrio*; cum deberent esse in [illegible] Sancti Sanctorum, quod [illegible] vocabatur.

3. Quę sit illa *maceries* quę inter principia, & elementa interiecta est? Fortasse [illegible] quoddam est. Ideo dicit Hermes, recte perpendendum esse si quis velit perspicere. Est in [illegible] non foris. Vt ergo vineę disterminantur rudi muro cōgestis lapidibus neglectim, ita & partes [illegible] Si naturam adimus, & vtimur anatomia nostra essata, elementa inuenimus *vel vt membra mundi* [illegible] *te-grantia*, qualis est *aer* quem attrahunt respirantia, *aqua*, in qua aquatilia versantur: *terra* in qua [illegible] neralia prouenimt, seu ex qua est corpus nostrum, & in quam abit rursus dum putrescit in sep[illegible] cro: *vel vt partes mistorum.* In illis Paracelsistę aiunt inesse semina principiorum modo [illegible] & ab omni ratione alieno. Quidam ex veteribus voluerunt inesse seminarias quasdam rati[illegible] scentium absque satu, vt ranarum, murium, locustarum, &c. Sed neutri possunt demon[illegible] quod opinantur. Si in verum Sanctum Sanctorum ingrederentur, sub alis Cherubim [illegible] [illegible] menti, in qua est codex sacer de creatione, benedictione, maledictione vnde [illegible] vniuoca, vel ęquiuoca vtriusq; generationis peti possunt cum felicitatibus, & aduersitatibus. qui Chymicis elaborationibus studemus cōperimus quidē in aere & aquis existere corpo[illegible] principiis analogas, sed deprehendimus non ibi nata esse, verum aliunde [illegible] esse fructus seminum à syderibus in has matrices depositorum: alij volunt [illegible] cipiorum, quomodo ex arboribus exudant lacrymę resinę & similia. Sed constat primum mistis & ex his extrahi arte, interdum & sponte segregari: quod facile agnoscerent etiam [illegible] peripatetici, si vellent attendere, & quę natura separat, studio excipere. Dum autem in [illegible] Spagirico arti[illegible] ciose versamur, separamus subtile a spisso. *Subtile* obtinet nomen [illegible] cœli, [illegible] quintę naturę, arcani, principij, tincturę, & similium prout est elaboratio, & [illegible] latio [illegible] subtilitud[illegible] *Spissum* retinet nomen elementi crassi, & potentiis interioribus, quibus tertię & quartę qualita[illegible] de[illegible]ntur, priuati. Putatur esse de natura, & familia externorum elementorum. Nam non tan[illegible] affectiones communes id docent, sed & aggregationes, nec id sacris literis est ignotum. Vt e[illegible] terra & aquis [illegible] sunt mineralia, vegetabilia, & animalia ratione corporum, ita & in eade[illegible] uuntur, qu[illegible] bat, & dedicerat *Aristoteles* quoque in 3. de cœlo tex. 33. quanq[illegible] *Empe-cles & Democritus quasi ex vase segregauerint elementa* dum mista resoluuntur, cum potius d[illegible] buissent *in elementis mistorum inclusas latere essentias*, quę inde extrahuntur rel[illegible] corpore [illegible] quod elementis materialibus datur. Vbi iam maceries? siue perpendam siue p[illegible]m, atq; [illegible] Lynceum argonauticum adhibeam, non possum maceriem illam videre. Elementa & princ[illegible] sunt in vno corpore homogeneo. Quando vero separata sunt, suis se proprietatibus mani[illegible] Num hę sunt illa maceries? Dic ergo *maceriem esse vniusquodque ratione singularis naturę suę.* Dic [illegible] d[illegible]nitionem, [illegible] argumenta diuersitatis. Localem distinctionem facit maceries, non ratio[illegible] le[illegible] & naturalem in his quę sunt commista. Itaque cum separata iam sunt, & principia in apo[illegible] [illegible]diata, elementa in ster[illegible]lium missa, bene interuenit sepimentum.

Maceries inter principia & elementa.

3. *Principia* dicuntur *vitalia.* Id quale sit, forte a Cabalistis, Gabalistis, & Magis [illegible] dum est. Vulgares anatomici *spiritus* vitę procuratores vocant *vitales*, ita *sanguinem*, & *calorem* [illegible] *lem* [illegible] corde in[illegible]fluentem alia membra: Item: *principium vitale cordis*, quod vitę primū est funda[illegible] [illegible] quę & caussa motus perennis. Anima communiter [illegible] on [illegible] carpimus: *animal vitale* [illegible] ψυχὴ ζωὴ, [illegible]

[illegible] tunale principium, [illegible] in spiritu, calore, & motu, & [illegible] me si fuisset *Hermes*, interrogassem quo [illegible] diceret. Procul dubio nihil vulgare sapuisset, sed *vitalia principia* ideo dixisset, quia penes hos [illegible] virtus interior, & essentialis, ita vt quicquid principia habet, illud habeat causam, & fundamentum virtutũ, quæ sunt vitalium actionum fons & origo. Viuit *Sulphur, Mercurius, Sal*, quia sapores odores, aliasq; energias, seu efficiendi potentias habent. Imo viuit & res fœtens, purgans, nutriens, venenum, &c. quod nihil habet virium, non viuit: sed est mortuum, caretq; principiis. Ideo principia vitalia sunt ea quæ vitam, hoc est, vires, & facultates, potestatesq; conseruot, & exercent. Hæc placent Paracelsicis. Quid autem si de ventriculi facultate, & actione interrogem, vt & de spa[illegible] is, [illegible] enum, testium, mammarum, vteri & reliquorum? Suntne & horū causæ principia illa? N[illegible] potest *Hermes* tuus iure. Ratio est, quia cum mortua est planta, vel animal violenta morte ex[illegible] ctum, principia illa salua sunt in membris, sicut & extrahuntur, vt mumia ex suspensi cadauere, [illegible] rtimq; mirifica illa Vinea suspendiosorum Gocleny in vnguento armario: at omnes illæ facultates exoleuerunt. Non fit autem hoc tantum anima separata, sed & spiritu, coloreq; instrumen[illegible] saltem, vt in suffocatis, & frigore enectis, in quibus insita, & radicalia adhuc internentiutur. Neq; tamen sine his tribus vita est. Ideo & *Aristoteles* præclar[illegible]: omnis animæ siue virtus siue potentia corpus diuinius participare videtur quam vocata elementa, id quod calor, spiritus & natura ætheri analogos appellatur. Primum vitæ principium est *anima ipsa*. Deinde *generalia animæ instrumenta* quibus vita administratur; *tertio radicales illa essentia* cum communione elementorum in singul[illegible] in quibus propriam habent naturam, eamq; duplicem, vnam, quam exerunt in viuis præsente anima, & adminiculis debitis sine obstaculo; alteram quam per se etiam in defunctis ante pu[illegible] factionem ostendunt, maxime nudam offerunt post artificiosam extractionē, & exaltationem. Id [illegible] culente apparet in nutritione, medicatione, & aliis. Si adiuui tuum *Hermetem*, & non tantum de principij nomine aliquid subiici, verum etiam de ratione τ̃ ζωῶν, debet ille mihi suauium, & in po[illegible] um noua tam scitæ & crude Philosophabitor.

4. *Principia* vocat etiam *Sanabilia*. Dormitabat in auriculum hæc vox ei excideret. Neq; n. hæc ratio in atrio valebat, vbi omnia secundum naturam conspiciuntur. Si principia in considera[illegible] [illegible] abstracta & nuda, quæ sunt id quod sunt, secūdum suam formam, sunt sanabilia, perdere pos[illegible] [illegible] sanitatē. Cogita iam, cum in hac sit esse principiorū, ea debere tota perire. Principio perdi[illegible] [illegible] restauratio? Veruntamen *ex accidente possunt laborare*. Multa. n. sunt a quibus afficiuntur. [illegible] *stoteles* calorem innatum, & humidum radicale cum spiritu in putredine corrumpi docuit. Nos [illegible] crimus copia, & inopia variare, vt & puritate, impuritate, sympathia, antipathia & aliis. Quan[illegible] itaq; considerantur materialiter, *si possunt pati præter naturam & de statu sanitatis ex parte deturbari*, [illegible] *scunt sanari* quanquam melius loquātur, qui dicunt non ipsa principia sanari, vel ægrotare [illegible] membra quorum sunt principia. Causis. n. id non rectè tribuitur. Cum bene se habent prin[illegible] & elementa non deficientibus cæteris necessariis, sanum est membrum: cum male, ægrotat. [illegible] *medicus sunt, qui principiorum noxas tollunt*, & sic naturam instaurant. Inde sanescit membrum: [illegible] Oportet autem præsupponi integrum viuum, & membrum ei natu[illegible] Quod si in principiis iam separatis sanitatem, & morbositatem cōsideres, ab[illegible] & nescio an Paracelsici id sint concessuri, qui principia astra immutabilia, & incor[illegible] [illegible] cuerunt. Quicquid sit, elementis affinia sunt si mutationes sustinent. Sanabilis [illegible] bile sulphur, sanabilis sal, aut in concretis est, aut in extractis, arteq; elaboratis. Hic [illegible]: Ibi propter passionem totius ab his non ad sanitatem constitutis pronunciare [illegible] ficatur sulphur ventriculi in cruditatibus ex interna causa; sed ventriculus sulphu[illegible] [illegible] exaltato. Ita [illegible] de cæteris.

5. *M[illegible] ertes illa principia vitalia & sanabilia dirimit ab elementis.* Quanquam *Seuerinus* scribat [illegible] torū [illegible] communiora, obtinere rationem materiæ, principiorum proprietatibus & actioni[illegible] destinata mirabili proprietatum potestate vigere, indissolubili nexu ita eis cohærere, vt nat[illegible] legibus nunquam, vix vlla artis industria, idq; non perfectè separari possint, quæ assertio il[illegible] [illegible] officiū dirimendi valde exiliter, tenuiterq; & pene non concedit: tamen quia *elementi* [illegible] rei attribuitur, *Hermes* dicere debet de quibus elementis sentiat. Primum *elementa erant [illegible]*, matrices, domicilia, vitali validaq; potestate munita, quæ semina generationi consecrata foue[illegible] &c. 2. Sunt *elementa principiis indissolubiliter connexa*, mineralia mineralibus, vegetabilia vegetabilibus, animalia animalibus: quorum est commissio beneficio seminum: 3. Sunt *alia elementa com[illegible] externa*, corporea, postrema, quæ non miscentur principiis, habent mortuas qualitates, &c. [illegible] *spiritualia & prima* in quibus penetrationes dimensionum habent locum virtute spirituum [illegible] hanicorum. 5. Sunt *corpora damnata*, quæ in Chymica spagiria remanent, postquam principia [illegible] internis, commixtisq; elementis sunt separata. 6. Sunt *elementa parturientia* nō in prop[illegible] [illegible] peregrina regione. 7. Alia *Aristotelica*, quatuor scilicet mutabilia, vnū immutabile: *alia Paracelsica*, qua[illegible] vniuersi quaternarium in duobus globis non excedunt. Sunt fortasse etiam plura elemento[illegible] [illegible] classes, prout Morpheus somniorū parens ebriis Paracelsistis formas offert: quomodo [illegible] vniuersalia & particularia elementa habet, & vocabulū mirificè trāsplantat, vt & spiritus vitalis ipsi [illegible] elementū, & sanguis cum aliis quatuor humoribus, quorū quinq; agnoscit, ne minus fit hu[illegible] [illegible] elemen[illegible] perioris, & inferioris globi proponit, ne[illegible] elen[illegible] Physicis. Inter il[illegible] septē cla[illegible] quænam est q[illegible] maceria tua dirimit [illegible] Vt concisius dicam, num id est [illegible] ne, an extra? *Miscentur* autem *Seuerino perfecta perf[illegible] [illegible] impura cum corruptibili, vel perfecta [illegible] corruptibili*. Aut *elementorum inter se, elementorum cum primariis, principiorum inter se, & deniq; omnium [illegible]*

Viuere quid [illegible]

Elementa principia indissolubiliter connexa.

Significatio elementi.

Ad mistionē negantur venire elemēta illa quę *loca* vocantur, neq; [illegible] a, nimirū illa Galenica & Peripatetica: sed *interna, spiritualia, & singularia*. Si itaq; de mistis [illegible] gredus diceremus, ille vbi [illegible] i maceries? *Seuerinus* tibi nullā concedet, aut vix vllā. Itaq; extra mistionem erit. Quæ n. [illegible] sunt capsæ, domicilia, receptacula, matrices, &c. principiorū; habent autē in eis facentia cum [illegible] [illegible] o est inter domū, & incolam, seu hospitē, [illegible] est & in ea principia, & elementa, [illegible] ocabitur maceria. Sed qui potest hoc verū esse? & Qualia n. sint tunc [illegible]? *Semina sua*. [illegible] Si forent capsæ, & loca, vitali potestate essent munita dicente *Petro* & [illegible] eo tuo *Hermete*. [illegible] etiā possunt esse illa quæ principiis induuisse cohærent in mistione. Neq; n. hæc sunt [illegible], [illegible] dimidio mortua, sed vitalia & spiritualia, internaq; duplicē rationē habentia, materiæ [illegible] propria, & receptaculi tum principiorū, tum seminū. Relinquitur vt sint *impuritates* quæ obiter obi [illegible] seu excrementitia illa corpora, & cruda, indigestaq; quæ à separatione spagirica supersunt, & à vulgo [illegible] starū vocantur *phlegma*, & *terra damnata, seu caput mortuum*. Hæc autē congenea sunt elementis communibus Peripateticorū, quę si ex mistis separantur necesse est ad misturā concurrisse, vt nō [illegible] videat quomodo dictū sit à Seuerino, *communia elementa non cōmisceri*. Profundius est hoc occultum q̃ vt Galenicus caput assequatur. Sunt quidē mistili illa elementa. Sed quo modo? Nimirum eo quo quis ex aqua & puluere faciat lutū & glebam; vel lapidē, rudem arenariū, laterē, &c. At non misceri possunt seminibus, & principiis. *Sin mista essent, virtutes haberēt ex homogenia misti. At non habent. Sunt n. semimortua, nec possunt ad vitā reduci, quia desperatum & conclamatū est de eorum [illegible] abilitate*. Item si misti essent, non separarentur. Nullum n. quod Deus & natura colligauit, solus potest ab vllo præter eum, qui coniunxit. Itaq; & cœli partes solus Deus disiunget, & turbabit. Iam facili artificio spagirico in officina *Hartmanni* segregantur. Qui ergo possunt commista fuisse? Ita res videtur esse: sicut *luna ideo est maculata* quia cum essentiali alimento attraxit impuritatem quandā, quę coagulata in corpore eius constiterunt: (Sic n. placuit quibusdā) ita dum fierent, & alerentur mista accidit ex impuris elementis aliquid subire, & hærere q̃ postea separatur, quia ad essentiam misti nunquā peruenit. Hic si quis maceriā non videt, eum pronūciabit *Hermes* plumbo excæcorē. Hanc puto esse explicationem eorū quæ in Atrio mōstrauit *Hermes* de principiis, elementis, & eorū interstitio; vbi obiter tractus sum etiā ad *mistionis contemplationē* cuius, sicut & aliorū multorum, in templo Hermetico nulla fit mētio. 7. Quærendū autem restat num ista sint vera, an nos fallantur speculationibus vanis. Esse *aliquam mistionē corporum naturalē, & artificialē* nemo negauerit, qui spagiricam [illegible], & esse aliquid nouit. Si n. nulla esset cōpositio & mistio, nulla esset separatio. Ea *quæ separantur aut simplicia sunt, aut mista*. Dicitur quidē omnis pars cōponens simplex respectu totius compositi, vt cum pharmacopæi species contemperant, vt fiat electuariū quę *species simplices* dicūtur, cum reuera sint mista naturalia. sed si per se consideretur vnumquodq;, nihil prohibet quin sit mistū. *Separat spagirica purū ab impuro*. Neutrū est simplex. *Purum* quidē in partes diuersas consistentia, viribus, nobilitate, &c. Vt in *spiritum, Mercurium, sulphur salem, terram benedictam virginē*, potest resolui. [illegible] nihil [illegible] est quin sit & ipsum mistū, vt verus hac in parte sit *Seuerinus elementa à principiis ex toto segregari nō posse*, pateq; ratio, quia nullū principium est, quin analogū sit cœlo simul, & alicui elementorū ex prædominio, suntq; elementa talia, vt exaltationibus industriis possintætheri exæquari, vt [illegible] naturaliter globus imus cum summo continuatur, q̃ fieri nisi cognatione magna constanter [illegible] Est quidē & de *spiritu mundi omnia continente, & de prouidentia, voluntateq;* [illegible] *tanquam vinculo firmissimo*, cogitatio: sed nihil obstat quin & *familiaritatē naturarū* asseramus. Hic [illegible] *amor est congenitus quo simile ad simile fertur, & ei cohærere gaudet*. Hic post Dei voluntatē est cōstantis [illegible] us coniugi [illegible] consentientis fundamentū vnicum. Ita cœlestibus illigata sunt elementaria [illegible], & his [illegible] vicissim. Hinc factū opinor, vt veteres Philosophi & Medici, qui [illegible] hos sequūtur *mistiones per sola elementa cōfecerint, & eorū qualitates*. quia facilioris & methodi, & intellectus causa per sensibilia repræsentarunt & interna, quomodo *Seuerinus Hipp*. nonnulla effata de humoribus & elementis interpretatur. Quid multis opus? Consentiendū est ita se rem habere. *Conuincimur n. experientia, & tam [illegible] quā rationis testimonio*. Hermes ergo tuus non intellexit discrimen absolutū in [illegible] principia, sed relatū, & principia dixit *purum* in mistis, elementa *impurū* q̃ separatur [illegible] ens, aut [illegible] parum de potestatib. interioribus, quæ sunt totius substantiæ occultę, & formales proprietat [illegible] Paracelsistæ *Mesuen* non contemnerent, viderent apud eū id q̃ nomine princip [illegible] dic [illegible] nt, appellari *formam*, materiā autē, q̃ nomine elementi. Huc facile & *Hippoc*. de calido [illegible] elementis [illegible] gente igniq; & aqua attrahi potest, & *Arist*. de corpore facultatū nobiliore elementis, & *Galenus* innato calido, spiritu, humido primigenio, totaq; crasi interiore, & natura, quæ ab elem [illegible] diremta, quanq̃, vt methodus sit facilior, elementariter exponantur. Hac æquitate co[illegible] fatemus *elemēta altrq tui esse semimortua*, quia non omnino possunt exui principiorū [illegible] q̃ principiis potestate [illegible] ntorū. Dominantur autē in illis virtutes essentiales, h[illegible] Ideo ill[illegible] effectus ascribuntur hæc elementis, quæ dicuntur *sterilia*, quia *essentia gignendo potentiā sunt destituta*, nec h[illegible] potestates [illegible] ores mistorū. Sterile q̃ est mortuo comp[illegible] ur, vt & *Paulus* loq[illegible] R[illegible] m. 4. de *Abrahæ* corpore [illegible] Si separata elemēta pla[illegible] n[illegible] *mortua capita* dixisses, non tum C[illegible] mica disciplina dixisses isto re[illegible] aut *Hermetem* et [illegible] maitates primas & secundas oculu direxisse. Illas quidē *Seuerinus* mort[illegible] ocat, & *Crollius* [illegible] scripsit: sed [illegible] mortuum q̃ viuentibus m[illegible] fer[illegible] potest. Nouimus [illegible] antus earu[illegible] vs[illegible], & quanta [illegible] nis, & morbidis cōstitutionibus, & [illegible] od ne essentia qui[illegible] us careant [illegible] *ellius* cum [illegible] nonnullis neget. An sint *desperata* [illegible] a elem[illegible] videndū [illegible] *uo suū Hermetem* [illegible] separa[illegible] impuritatibus, quia n[illegible] exaltata, & senil[illegible] [illegible] ates [illegible] misera, &

[illegible] aquâ vel oleum c[illegible] sapiat. Solent itaq; cōmuniter negligi, & in publicum eff[illegible]. [illegible]rum non tam leuiter totū est transeundum. Vulgares Paracelsistæ *damnat à terram* vocant, appellant *venenū, qualitates eius steriles* [illegible], multaq; alia contumelia afficiunt naturā elementorum per quæ tamen nobis Deus benefacit, & improbos punit, inducēs & morbos, & sanitates aliaq; eorum virtute. Indicantur autem eorū blasphemiæ ex verbis eorundem. *Si quæ separantur sunt venena: hoc autem possunt arte in salutaria medicamenta transmutari, nō sunt desperata.* Venena posse mutari plenis bu[illegible] Paracelsistæ prædicant, tantumq; igni naturæ ascribebat *Palmarius Gallus. Paracelsus per essentias quintas tota corpora mutat in essentias*, & quid aliud promittit *magisteriorum disciplina?* Ita tuus *Hermes* pugnat cum artus potentia, & artificio confidētia. Imo & paucis inspectis temere pronūciat. Terra.n. separata ex mistis ita desperata non est, quin possit reuerberationibus, sublimationibus, & aliis exaltationum m[illegible] salubris reddi, vti & in *virginem* trāsmutatur. Num tu huius nullā vim putas esse in medicina? Vnde maior exiccationum, & astri[illegible]ionum vis expectatur? Num in tua medicina nulla sunt *astringentia, exiccantia, claudentia, sistentia fluxiones ischæmia, &c.* Cogita similiter de phle[illegible] mate cum insuper etiā [illegible]ternus in Chymia visus est. Nihil [illegible] naturæ rebus de quo desperari [illegible]. *Suo tempore*, inquit Stracides, *omnia vtilia apparent. Neq;.n. quicquam in natura Deus fecit frustra.* [illegible] ne desperes de exhaustis fæde cineribus? Ecce salis petræ, aluminis, Chalcanthi excoctores in tumulos [illegible] reliquias, quæ quinquennio fermè iterum impregnantur, & denuo salē pariūt. Idem excoctis quibusdam mineris tribuit[illegible]. Vnde ex Scoriis antiquis non raro metalla conflantur. Admone ergo tuum desperabundum *Hermetem*, ne de eo, cui Deus cumulatim benedixit, desperet. Si enim non fund[illegible] inam omnes, alia officia vtili[illegible] præstabit.

Venena posse corrigi.

Terra [illegible].

Salium exhausta terra [illegible] principiorum salis.

SECTIO XXVI.

Tertia pars Atrij continens principiorum descriptionem.

De tribus princip[illegible] [illegible]cis magnis non ita pridem contentionibus actum est inter Hermeticos, & G[illegible] [illegible]ca ad literam professores *Quercetano, & Riolano* causam hanc strenue [illegible]ntibus. Etenim vt & ego, & *Iacobus Zuingerus* nonnihil dicere mus, nec *Martinus Rulandus* sibi [illegible] [illegible]um putauit R[illegible] est in aperto. *Chymiatri sua principia non possunt adimi.* Radices enim habent in natura firmas, experientiaq; & vsu comprobantur. Id saltem tenēdum est, non debere latius extendi [illegible]uam fert eorum natura, & artis spagiricæ finis, quam ite pece [illegible] Paracelsus; deinde *Elementa per ea non destrui*, nec separabilia poni, sed coniunctim vtraq;. Itaq; & *Seuerinus*, & *Crollius* negarunt expresse posse perfecte separari: vtraq; vero compositorum, seu mixtorum corporum constitutiua [illegible] pronunciant ita vt principiis tribuant potestates interiores, elementis exteriores, quas qualitates [illegible], & primas vocant: illis seminiorum virtutem, & vitalium operationum fundamentum, [illegible] Aristoteles his affectiones externas quæ in simplicibus mundanis vigere comperiuntur, quibus tamen propter societatē nec principia caret. *Formalia etiā ab antiquis Chymicis ascripta sunt essentiis extractis, materialia elementis* & tamen inexplicabili cōnexione coherētia in misto vtraq; nec Chymi[illegible] separat aliud quā spiritum, crassum, ignotabile, impurū, viribus tertiis, quas occultas vocant, destitutum [illegible] sunt irrefutabilia. Paracelsici vt in aliis, ita & hic volunt esse sui generis. Itaq; non o[illegible] [illegible] principiis, elementis, & seminibus docent. *Crollius* tria esse ait: quidam tamē Theo[illegible] [illegible] *spiritum* nempe: [illegible] *tria actiua duo passiua* ponunt: alij *vnum positiuum* tan[illegible]. C[illegible] [illegible] ex [illegible]ibus *plures formas* educi ex aliquibus *pauciores*, non differentes coagulatione, & solutione, sed naturis quarū tamen quæ[illegible] sunt trāsmutabiles, possuntq; etiam omnes post fu[illegible] [illegible], vt *essentia tota totius misti vires vndiquaq;*, exceptis his quæ vitæ vni[illegible] ex p[illegible] [illegible] debentur, cōplexa. E.G. Ex rosa fit *spiritus & oleum*, vtrumq, quidem sulphureum, [illegible] naturæ differentis: postea *aqua mercurialis*: Et alia desceforia *salina*: insuper *sal, & terra virgo*. Quæ hinc supersunt, *terra manis, & aqua insipida*, elementis externis accensentur. Ex vino [illegible] plura elicueris, nec pauciora ex plumbo & aliis. Verum consid[illegible] quid recentes spagiri Paracels[illegible] addicti nonulli proponant. *Crollius* principia considerat vt [illegible] compositi corporis naturalis con[illegible]tutiua. *Nullum corpus à natura compositum, inquit, in plura, pauciorave potest artificio solutionis deduci quam tria, liquorē, oleum, salem* In his tribus quod libet creatum generatur, & conseruatur. Ex [illegible] vult esse *materiam primam*, quæ ratione eorū sit triplex: deinde has tres spec[illegible] separatas esse in [illegible] *diuersa corpora*, quæ vocat *elementa*, vt mundus cum omnibus creatis corporibus nihil aliud [illegible] FVMVS coagulatus è tribus substantiis, quæ sint materia è qua omnia corporalia sint crea[illegible] si ita vt litera sonat, sunt accipienda, *aduersantur creationis apud Mosen historiæ*. Neq; enim, ve[illegible] est quod *Deus primā materiam ex tribus illis principiis fecerit*. Præmissa.n. est elementorū creatio, quæ [illegible] nihil habebāt lucis, & vium essentialium mistis inexistentiū, ideo tenebrosa, & inania, informia, dicuntur, nec fuerunt principia ante constitutionē mistorū perfectorū, sed simul ac hæc [illegible] facta, & ipsa inceperunt. Nihil erat plantæ ante plantarū creationem nisi elementa; [illegible] de mineralibus, & animalibus. In elementis, & ex elementis cœlesti natura inclusa Deus fecit corpora cō[illegible] differentibus naturis constantia, simul seminium propagatorium suum cuiq; speciei sublunari indidit. *Non concedimus principia Chymica esse prima omnium conditorum*, neq; simpliciter natura prima [illegible] sed tantum corporum compositorum post elemen[illegible], neq; eorum omnium, verum solummodo mistorū quibus concredita est essentia efficax, nobilioribus facultatibus, q̄ elementaribus prædi[illegible]. Multa.n. sunt *cōposita sterilia* ex quibus spagirus vix quicquā [illegible]sentiale elicuerit. Itaq; nec recipi[illegible] est quod d[illegible] *illam materiam triunam postea in quatuor elementa distributam esse*: quod si verum esset, v[illegible]uodque elementum omni sui parte homogeneū esset ex Mercurio, sale, & sulphure,

Descriptio principiorum.

Spagirus quid separet.

Duo vel tria principia. Pag 18.

Partes rosæ.

Crollius de principiis.

Mundus quid. Creatio à falsa Paracelsistis adumbrata.

phiæ, atque ita nihil discriminis inter essentias & essentiarum capsas seu receptacula: item nullum elementum, nullumque corpus foret simplex, sed omnia mista: quod nemo sapientum concesserit. Est autem *temeritas quædam de opere creationis aliter statuere, quam Spiritus Sanctus reuelauit, & plerique sapientum iudicarunt.* Citat ille *Seuerinum*. Sed ex quo nihil aliud potest colligere, quam 1. loca & receptacula esse seminum in ipsis conditorum: 2. hæc semina in scenam mundanam prodituta vestiri principiis, atque ita coniugium fieri vinculo quodam astrali: 3. Principiis illigata esse elementa interna inseparabilia: 4. Totum essentiale externis circumdari, & sic aspectabile fieri. Induit & *Seuerinus* suis imaginationibus, nec ea dixit, quæ Spiritus Sanctus, sed potius quæ *Hermes Ægyptius & Plato de præexistente loco, materia increata, & ideis*, quæ sunt illa semina fictitia, sicut loca elementa incorporea prima, & materia intelligibilis potius quam sensibilis. Non mirum itaque est principiis authenticæ literæ neglectis rum inter se dissentire Paracelsistas istos, rum vnumquemque absurda & secum pugnantia dicere. Sunt autem hæc effata *Seuerini*. Quæ miscentur generationes & fructus producunt. *Elementa*, (in quibus sunt procreationum & seminum differentiæ,) *constanter dicimus non misceri*. Alia sunt Philosophorum elementa, quæ prima & summa fundamenta naturæ non attingunt. Semina vniuersa ostendunt analogiam elementorum & principiorum. Hoc pacto in omnibus rebus insunt elementa quatuor, eaque mista, vt terra habet 4. element: Item aer, aqua, cœlum. Vnumquodque elementum suis producit suis fructibus. Seminum beneficio elementa colligantur. *Distinguuntur principia & elementa.* Horum enim officia sunt communia, & materiæ rationem obtinent illa pr[illegible] & actionibus destinata mirabili proprietatum potestate vigent, quanquam in[illegible] ubili nexu cohæreant, *Semina in abysso* delitescunt: digestis temporibus *coniugium* [illegible]unt *cum spiritibus*; ex his fiunt *corpora*, quæ in se continent principia & elementa, ornatumque omnem. *Corpora sunt triplicia*: 1. terrena, aquea, aerea, cœlestia: 2. corpora elementorum, in quibus nulla dynamis, sed steriles qualitates calid. frigid. hum. sicc. &c. Hæc elementa sunt fructus elementorum primorum & seminum. 3. alia corpora seminum pr[illegible] [illegible]elates mitantur, &c. id est, sunt composita ex elementis & principiis, in quibus purum ab impuro segregatur. Vocantur *astra*, & distribuuntur in VII. Planetas, &c. *Corpora* [illegible] propriora sunt suis exordiis, suntque *spiritualia*, talia, valida, vegeta: *Impura* quæ separantur, sunt terrena, crassa, concreta, mortua, &c. Chymici separarunt concreta, & tum alia elementa conspexerunt, tum alia principia potentiora seminum proprietates magis explicantia. Hæc non vulgariter intellecta corpora vniuersa conficiunt, in omni misto potente insunt cum elementis, vt prius dixit.) Ita Cap. XI. In omni generatione elementa & corporum principia constituuntur à radicibus & seminalibus rerum princ[illegible]us. ex elementis & principiis sunt nutrimenta. Fit societas visibilium & inuisibilium corporum, & fit unum spiritus in corpora degenerant. In hac seminis progressione elementa; corporumque principia ad mistionem confluunt. *Omnino Seuerini sententia est esse* 1. Elementa [illegible] 2. [illegible] semina existere. 3. Semina & elementa hæc producere elementa secunda: 4. Item principia [illegible] sci vi eorundem. 5. Copulari semina & elementa, quodam spiritu. 6. Accedere externa elementa, &c. vt & ante dictum. Vnde patet fabulari *Seuerinum* quoque, & *Crollium*, licet Seuerinianus videri velit, tamen cum ipso in explicatione non con[illegible]. Loquitur quidem Seuer. cap. 8. in hunc modum: Mysteria naturæ vi scientiæ innatæ & vocis ex inuisibilibus præmodum [illegible] piis elementa primum disponunt: mox trium principiorum diuersas propr[illegible] officiis [illegible] accommodatas separando, partes constituunt, &c. Sed hæc diluuntur sem[illegible] Tutissimum est sequi sacras literas, & communem iudicium sapientum cum experientia chym[illegible] resolutionum; Iam ad *Hermetem* Hartmanni. *Principia sunt corpora.* Bene, [illegible] ergo materia & forma constituta, [illegible] mensionibusque suis comprehensa. Si autem forent materia prima e rationis *Crollij*, aut [illegible] li, qui post dicuntur euadere corpora, non possent hoc [illegible] defendere: Ita different [illegible] à [illegible] nibus fictitiis, ab elementis, seu vacuitatibus, & abyss[illegible] [illegible]mmentitiis, [illegible] nugis [illegible] quales videmus in sancto duplici. In descriptione semin[illegible] legimus ea sibi fabricare [illegible] pia mestica corporum & elementa. *Estne idem corpus & principium corporis?* Corpora *Seuerinus* coagulat ex spiritibus incorporeis. Hi possunt *principia corporum* dici sociis seminibus. At *Hermes* non videtur hoc velle. Neque enim confundit semina, spiritusque cum principiis. Apud Philosophos *corporum prima constitutio est ex materia & forma incorporeis*: Inde sunt elementa: hæc corporum mistorum. Aliqua ergo ratione principia sunt incorporea, vt Aristotelica: aliqua corporea. Ita secundum *Hermetem* principia, quæ iam sunt corpora, possunt esse membra corporum mistorum constituta, quæ modo Physici [illegible]ixta sua ex elementis conficiunt. Debebant autem addidisse etiam Chymici [illegible] lementis, quæ Hermetici [illegible] appellant *principia, non corporum simpliciter, sed corporum mixtorum*; neq; horum omnium, sed tantum eorum quæ semina facultatum efficacium in se habent. Neque est hæc principii vsurpatio absurda. Nam & apud Peripateticos non est eiusdem significationis, suntque re vera *quædam principia* omnia prima *Noetica vel Physica*: sunt *principia mixti orinda* [illegible] sibi certorum gen[illegible] m[illegible] mici ad vsum sanitatis & morborum sua accommodant. [illegible] [illegible]t explodendi um d[illegible] en faciunt inter elementa nuda; essentias commixtas, quæ [illegible] facultatum appellant. Quod autem Paracelsici circa ea multum delirant, id non [illegible] [illegible]enta accidentaria non possim [illegible]ollere rerum veritatē. 2. *Principia sunt corpora vitalia.* [illegible] Hermes. Ob curum hoc. Num enim conferens vitam est vitale, an habens, externsque ta[illegible] tionibus? Obscuritatem [illegible]ari [illegible] perius proposi[illegible] *Prima materia* dicebat *fons vitæ* &c [illegible] [illegible] omnium naturalit[illegible] um[illegible] transplantationum, id [illegible] quousque [illegible] dum dict[illegible] *operationis* [illegible] educere Necess[illegible] autem [illegible]

tal-

Differentiis de [illegible] *ph. & ol.*

Distinctio princip. & element.

Corporatri plicia.

Trina elementa. 1. locorum. 2. Interna. 3. Externa.

Principia Hermetis Hartmanni.

Corpora ex spiritibus. Principia [illegible]

Prima [illegible] *Principia* [illegible]

Principia vitalia. Vitalia plura. Prima materia Hartmanni.

ries cōprehendi. Aut ergo principia, & materia prima sunt idem; aut necesse est, quicquid habent efficaciæ principia, vi materiæ primæ habere. Hoc si est, qui sunt principia? Si illud, qui mixta? Deinde de *forma* nō dicebantur minora: tertio de *natura*, seu calido innato: quarto *de seminibus*: quinto *de calido innato* scribebātur eo omnia viuere: de *humido primigenio*, id esse perfusum vitali calore; spiritum quoq; esse viuificum: *Sulphur vitale* calidum innatū vocabatur. Qua iam ratione distinguenda sunt ista *vitalia*? Imo & loca vacua muniebātur *vitali validaq; potestate. Si principia sunt ea, quæ vitalem potestatē habent, debent esse ratione huius omniū prima.* Alias principia non erunt, sed principiata, quia ab aliis accepisse prioribus necesse est. An vero *vi vitale* non est proprium quid & definitionis pars aliqua; sed cōmune adiunctum à prima materia, Imo locis primis seu elementis puris in omnia deinceps sparsum? Si sic est: quod materia prima est vitaliū operationum productiua, quod semina vitalia, forma, calor insitus, spiritus, humidum radicale, natura, anima, spiritus æthereus à stellis insultus, & capitalia, *id omne à loco incorporeo*, imaginario, abyssis, orco orphei & aliis cōmentis primū traxerint. *Ratione vitæ aut principia prima sunt, aut illa quæ principiis præmittuntur. Non principia. Ergo illa.* Assumtio probatur, quia ante genita principia vitalia multa statuuntur. Ex consequente *principia non erunt nisi nomine tantum principia*, aut si etiam re, non ratione virtutū, sed corporeæ tantum cōpagis erunt: quod apud Chymicos sapientes est absurdū. Nos statuimus, post creationem, *naturam* singulis mistis generationi destinatis, inditā nō esse vocabulū inane: sed principium quoddam virtutum, & vitæ radicatum in tribus hypostaticis interioribus spiritu, calore, & humido primigenio, quæ sunt creata principia: Hæc postea in toto viuente ex se procreant. *Semen*, quod est principium generationis totius. *Totum quod generatur fit simile illi quod semen contulit. Tendit enim ad simile. Semen potentia est id quod nascetur ex ipso*: Et hoc secundum speciem totam prioris naturam habebit. Creata ergo in mistis propagabilibus principia per semen transferuntur modo generandi in consequēs, in quo adolescunt, & adulta vicissim generant.

Forma.
Natura.
Vitale omnium principium.
Natura quæ creata est in generationibus mistis.

Cum autem hæc sint tum corpora, tum potestatum subiecta & causæ. In misto vero *duplex corporum genus est*, vnum *elementare*, alterum *essentiale*: vtraque quidem misti sunt constitutiua; sed Chymici honorem principij deferunt his, in quibus potestates interiores, & essentiales vigent. Hoc possum probare diuinis, humanisq; argumentis. VITALE quod attinet, id multiplex est analogia. *Vita est vniuoca, vel æquiuoca.* Illa originem trahit tam in creatione, quam in natura creata à Deo, qui est benedictus in secula, Trahit ab eodem & altera suum primordium. Prior est in animalibus, & vegetabilibus, omnimodq; animatis. *Anima* est eius causa formalis, si quidem est *animati quæ animatum forma: Animatum autem sine vita nihil est* Hæc vtitur instrumentis generalibus. Vt ergo illa est originale principium vitæ secundum naturam: ita *instrumenta* sunt per rationem instrumenti *vitalia*, spiritus *spiritus*, *& calor* vitalia. His natura humidū quoddam item generale subiecit, quod in sanguineis dicitur *sanguis*, & in corde præditis potissimum *arterialis*. Hinc Deus ipse dicit *vitam esse in sanguine, & sanguinem animam* Deut. 12. 23. Leuit. 17. v. 11. 14. *Anima carnis in sanguine est: sanguis animal. (i. bestiarū) anima est.* In exanguibus est analogum. Hæc sunt illa principia quibus vita, actus ille secundus, in viuentibus procuratur. At viuunt & partes viuentiū *speciali vita*, quæ exeritur functionibus, vt cortex, lignum, germen, radix, in plantis, in animalibus caro, os, ventriculus, &c. *Particulariter* ergo & hæc *vitalia* dicuntur à propria, & speciali forma. Sicut autē ibi vita erat principij & organorum, ita & hic: Vētriculo. n. epati, cordi, cerebro, &c. peculiaris ratio & facultas inest vnde sunt id quod sunt, & suas functiones administrant, generalibus, & cæteris recte habentibus. In quibus autē est hæc ratio? Dicimus *in iusta contemperatione essentiarum, & elementorū proratione generantis, & seminis.* Talia. n. erant hæc actu in generantibus: talia potentia in semine: talia iterū actu existunt motu seminis determinato. Actiones autē requirunt instrumentariā formam: *Sensus possunt etiā in specialibus esse.* Sunt. n. magis passiones, sed non sine præside *anima sentiente, quæ est principiū sensus & motus in animalibus.* Hæc de vniuoca vita quæ alibi copiosius declaratur. Interim natura singulares quasdam vires concessit materialibus primordiis corporū, quas habent etiam illa vita deleta. Hę sunt ad sanitatē, & morbos comparatæ, vt ad tantū sit viuens, sed & bene sit, & vires habeat quibus aliis cōmodet. Hic iam Physicæ succedit medica consideratio. *Chymicus* explicat fundamenta huius vitæ, & monstrat bonam in hac parte esse, illam in illa. *Essentialium subiecta vocat principia: qualitatū primarum & secundarū elemēta.* Differre autem hanc vitam ab illa manifestum est. *Rhabarbari* essentia suam vitam exerit purgando bilem, cum vsu medico adhibetur vita prima iam deleta. Quid ad vitā plantæ purgare, venenum esse, nutrimentum esse? Hæc etiam illa extincta insunt. Attamen contulerant aliquid etiā ad vitam primā. Sed hoc officiū cessat in mortuis. *Medica vita est*, & in mineralibus. Ideo & hæc dicuntur vitā habere, eamq; ex seminio analogo. Elementa non sunt inualida. Quis. n. hoc negaret nisi dementissimus & maximè insensatus Paracelsista? Verum non dicuntur principia medica propter qualitates nimis generales, quæ tamen si attrahantur ad speciem, eidem vitæ accedunt. Si hæc non concedis, fatere te in specu Platonis adbuc delitescere.

Ex duobus mistis partibus principia illa dicuntur quæ facultatum interiorum sedes est.
Vitale & vita.
Anima.
Principia Chymica medica vitæ respectu sunt principia, non absoluta.

5. *Principia sunt corpora actiua dicit Hermes.* Primū idem tribuebatur materiæ primæ. Quod. n. producit operationes, & morbos sanitatesq; moderatur actiuum est. *Actio est motus agentis in patiente dispositio qua agens. Actiuū est motiuum*, vtpote mouendi potētiam habens. Principia itaq; sunt *motiua.* Motus species, ꝓductio est, & moderatio. Dicet Hermes à materię primę actiuitate, & motu differre, quia materia remotè sit cā actionū, principia ꝓpinque: Dico vicissim, materia ergo prius principium est, atq; *ita erit principij principiū.* Deinde ꝙ producit operationes pro diuersitate tincturarū diuersas, morborū coctiones, crises, & sanationes moderatur, non vsq; adeo remota causa est, nec dicitur per principia illud agere. Verum, quia stultū est primæ materiæ tale quid tribuere; *Est. n. eius tantum potentia passiua, vtpote qua sit commune subiectum generationum*: hoc mitto.

Principia et Prima.
Materia prima non actiua.

Secundo

Forma etiā actiua. Natura fa-ciua.

Secundò *actio formæ* interiori dabatur. Nam *corpus sibi suum fabricare* perhibebatur, quasi aliquod separabile esset. Hoc erit alterum principium principiis prius, quanquam speciali, & *v...* seruili officio destinatum, vt stultitia eo fit illustrior.

Tertiò *natura* dicitur *facere*. Est autem & hoc agere. *Ignis omnia vniuersitu mouet: Est viuus: Et ille ignis est natura.* Habemus tertium principium vniuersale principiis posterioribus, permittendum, & quidem mirum est, hoc *vniuersum omnia mouere*, non autem idem dici de materia prima, quæ longè est generalior. Sit & hoc insanientis sapientiæ argumentum.

Anima actiua.

Quartò *anima scribitur esse actus corporis organici.* Et hæc ergo est actiua. Appellatur nomine *mixturarum radicalium, & vitalium qualitatum*, quæ cum & principiis cōferantur, *animam principium esse* sequitur. Quod si istas qualitates generaliori modo habet quam hæc principia, consequens adhuc est *esse aliquid prius primo. & principia non esse nisi nominis æquiuocatione*, præsertim cum tincturæ illæ, & qualitates reliquis dicantur vitam affundere. *Principia* itaq; *tria ex se non viuunt.* O misera & egena principia.

Principia ... aliūde viuere.

Humidum calidum actiuum. Vita fontes ... quatuor.

Quintò *humido primigenio vitali calore perfuso omnia viuere dicuntur.* Quod facit vt viuant omnia, itidem est actiuum, & omnibus causa prima vitæ, adeoq; principium, & sic principia Atriensia iterum non habebunt in se vitæ fontem. *Comitatur* autem *calidum innatum cum anima*, hoc est, tincturis & qualitatibus vitalibus, Item cum naturæ igni, & inter se de primatu certent. Idem cum his tribus generalem ascribitur: Imo & materia est fons vitæ. Ecquod ex his quatuor primam obtinebit.

Locus actiua.

Sextò *potestatē vitalem* habent & *loca vacua*. Quam aliam nisi actiuā? Ea vero omniū primā esse necesse est. Nihil.n.locari potest ni locus sit, adeo, vt Philosophi quidā non ratione tantum, sed & tempore, & existētia locum mundo præmiserint. Locus ergo, seu elementa pura erunt actiuū principium omnium primum, & Atriensia Hermetis longis spatiis antecedent.

Quintus fons vitæ.

Septimò in Mesaulo dicitur *lux cælestu omnia vegetare, fœcundare, viuificare.* Necesse ergo est & hanc esse principium. Omnia.n.qui dicit, nihil excipit: & vegetare, fœcundare, viuificare est AGERE. Lux ergo item est actiuū principium, quod nō tantum sede mouebit principia Atriensia, sed & materiam primam, actiuū vitæ fontem, & reliqua, nisi fortè cum igne naturæ conspiret. At tunc eo fiet fortior, præsertim si & calor innatus accedat.

Octauò est *Mercurius quidā Physicochymicus*, qui dicitur *secretus mundi spiritus, qui omniē spiritum in orbe agat*. Et sit spiritus corporeus, corpusq; spirituale omnia permeās. *Si omnē agit spiritum quiest in mundo, etiā corpus necesse est vniuersale corpus actiuū esse.* Præcedentia septē fortasse dicētur actiua vniuersalia incorporea (quanq̄ de humido primigenio corporis ratio negari nō possit) vt sic hoc modo à principiis atriensibus, quæ sint corpora actiua differant. At quomodo spiritus iste nō erit principiū actiuum, cum *cum corpus omnis spiritus agit actiuū dicatur*? An vero non aget etiam spiritus principiorū atriensium? Si ita, rursus habemus *principiū principiis prius*. Alij tamen Paracelsistæ offacientes deliramenta ista cruda, & incondita idē dicunt esse principia, astra, tincturas, spiritū æthereum, &c. Sicut & calorē insitum, & ignem naturæ cum sulphure conciliant. Quid.n. opus est tam variis figmentis: Si item vnum potest omnia quorsum cætera *cum Deus & natura nihil faciant frustra*?

Nonò accedunt semina. Proh fidem Hermetis, quanta sunt hæc virtute? Mirifica āgēdi potestas demonstrat hæc esse astra inferioris globi. Ne dicas hæc nō habere corpora, nominatim eis tribuitur *fabrile artificum*. Nam cum in *scenam mundi* ex Vtopia protrahuntur elementa arripiunt sicut faber materiarius ligna, & ex eis sibi fabricant corpora, quod & de formis scribebatur. Sunt itaq; semina quædam formæ corporū certorum, vt totum quod ex illis, & corporibus conflatur sit aliquod ens corporeū mirifica agendi potestate præditum, & productiuum indiuiduorum, latitans in externis elementis vt monachus in sua cappa. (Dicuntur enim semina sibi fabricare corpora, & induere externa elementa.) *Vbi iam atriensia principia, dicta corpora, vitalia, actiua?* Fortasse sunt illa ipsa quæ semina sibi fabricant ex elementis internis, & vestiunt externis. Nam dicuntur domestica principia. Hoc si est, qui defendere possunt nomen principiorum? Si sunt conflata ex elementis duplicibus, & seminibus, principia non sunt. Hoc quoque est insanientis sapientiæ argumentum. Sed taceamus de collatione cum aliis. Si tria ista atriensia sunt actiua principia, *an nullū est passiuum? Si est quod primum agit, necesse est esse etiam quod primum patitur. Actio est actus agentis in patiente. Tolle patiens, tolles motum agentis. Motus est actus mobilis.* Sapuit certè *Quercetanus, qui duo p. ... principia tribus actiuis substrauit.* In Hagiasterio suo Hermes monstrabat primam materiam, & vocabat eam *verum & essentiale subiectum possidens omnes formas actu.* Quanquam hic quoque insipienter (quomodo enim potest esse subiectum omnium formarum actu, & tamen productiuū esse operationum, & actionum omnium naturalium?) Veruntamen cogitare possumus *materiam primam propriè principium statui.* Nam *principij ratio est primum esse.* Si hoc recipimus, deliram descriptionem materiæ primæ ad Cynosarges mittamus, & retineamus rationes eius propriam, quæ est *receptiua formarum omnigenarum secundum potentiam, & quæ est passiua*: non secundum actum, vt stultus Hermes garrit, *cum fieri non possit vt vna materia omnes actu formas habeat*, quanquam sit capax omnium. Quid quæso fiet formis sibi mutuo succedentibus in generatione & corruptione, quas veteres *assumtione, & abiectione formarum* definierunt, vbi intereunt quædam, quædam nascuntur: vel de seminibus, quæ *Seuerino, & Hartmanno* ex orco veniunt, & in orcum redeunt? Eo modo, quanquam affectione mutata, bellè dicetur subiectum commune. Actiua enim principia erunt in eā, vt in subiecto. Sed tunc oportet nos Philosophiam Paracelsicam de seminum Loco, & abysso mutare: Item oportet fabrilem artem formis, & seminibus adimere: Oportet principia ab elementis separare.

Dari debere & passiuum principium.

An materia prima sit principium passiuum.

Ratio-

Ratio est: *Si prima materia est principiorum actiuorum & formalium primum subiectum, non erunt elementa*, nec poterunt semina ex elementis sibi fabricare corpora, vti neque formæ. Nam principia coniuncta primæ materiæ eam satis informant, & ex prima vltimam faciendo sensibus sistunt in aperto mundo; sicut fingunt & semina, & formæ facere. Si verò principia elementis committuntur, quid restat, quam, vt dicamus, elementa esse materiam primam, quia principia formalia sunt prima? *Primæ formæ non possunt esse nisi in materia prima.* Sint in secundis: Non ergo sunt primæ formæ, sed secundæ, iamque sensibiles. Sed aliud obstat. In descriptione principiorum videbimus, non opus esse materia & subiecto, aut principio passiuo. Qui sic: Quia SAL istam prouinciam sustinet. *Subseruitur enim Mercurio & sulphure*, tanquam *priuationi & habitui*: & in ea ratione *sulphur est actiuum, Mercurius passiuum; sal subiectum continens, compingens, vniens, solidans, & congelans omnia.* Rursus ad alia trahimur. Quæ illa? In quarta disputatione Iatrochymica, quæ dicitur auguralis pag. 42. 43. eius operis, *quatuor principia* proponuntur corporum naturalium hypostatica: Tria scilicet illa nota, & quartum, non spiritus apud Crollium, nec aqua & terra apud Quercetanum; sed *terreum elementum, caput mortuum* dictum, quod tamen toti *non essentialiter*, sed *contingenter per naturæ errorem* adesse dicitur, *secum gerens non vitæ, sed mortis anatomiam.*

Sal substratus Mercurio & sulphuri.

Quartum principium Hartmanni Delirium de quarto principio.

Num ergo hoc est principium passiuum? Si est principium, & quidem *hypostaticum*, hoc est, vt in salis expositione appellatur, *substantificum*, neque tamen est formalis substantia, materialem esse, necesse est. Atqui descriptio reclamat. Quo modo? *Quod hypostaticum & substantificum est, necesse est esse partem substantiæ constituentem.* Nam id significat in principiis ὑποστατικὸς & οὐσιωτικὸς substantificum, substantiæ seu essentiæ constitutiuum tanquam integre essentiale membrum, vt materia & forma. At disputator *Hartmannus* in augurali disputatione negat essentialiter adesse, (per naturæ motum regularem & ordinarium seu per se,) sed per accidens ex errore. Contemplare tuam Philosophiam *Hartmane*, & abiecta insaniente sapientia magisque tam putidis, ad saniorem scientiam redi. Pergamus.

4. Principia dicuntur etiam *formalia corpora*. Margini apposita vox est *hypostatica*, qua vtitur *& Quercetanus*. Si corpora sunt formalia, neque tamen formæ, de quibus agebat hagiasterium, sunt fortasse illa, quæ sibi *formas* dicebantur fabricare: Imo illa quæ *semina*. His enim tribuitur nomen *principium*. Si hæc sunt, ex elementis prioribus sunt, & quidem his, quæ Aristoteles vocat respectu terræ & aquæ, propterque calorem *formalia*, nempe igni, & aere, quæ apud *Seuerinum* constituunt globum superiorem. Credibile hoc foret, nisi *Crollius* turbaret fidem. Nam ille sic interpretatur *Seuerinum*, vt videatur TRIA (vel quatuor) *principia omnium prima simpliciter facere*, & postea ex istis tribus condere *elementa quatuor*, per quatuor modos, ita vt cœlum sit factum vno modo ex *mercurio, sale, sulphure*, alio modo *aer*, alio *aqua*, alio *terra*, atque ita quatuor hæc elementa singula ex tribus constent, vnde in elementis exurgit duodenarius numerus præter tria absolute prima. Si hoc est, principia non possunt esse corpora seminum ex elementis. Forent enim posteriora. Imo *Seuerinus* elementis illigat principia, *non vt constitutiua eorum, sed vt socia.* Itaque & separari possunt magna ex parte, relicta aliqua portione inseparabili, cuius merito principiis astant etiam *qualitates elementares*. Si principia forent partes constitutiuæ elementorum, elementa tota in principia dissoluerentur, & non separarentur. Item periret mistio Seueriniana, totaque Alchymia confunderetur. Quin & hactenus magna iniuria affecta essent elementa damnata. Si enim constituta essent ex beatis principiis beata essent. *Hermes Atriensis* propius accedit ad veritatem, antiquorumque Chymicorum, & *Aristotelis* mentem.

Formalia. hypostatica.

4. Cœli tex. 23.

Crollij delirium de principijs, quod et elementa efficiant.

Vera sententia de formalibus.

Nam illa principia essentialia Chymica, quanquam sint corpora materiata, tamen propter vires formales magis sunt formæ, vti & à *Mesue* dicuntur. Sic *Aristoteles* aquam & terram propter ignobilitatem & frigiditatem vocabat corporum mistorum materiam, innuens, quæ aeris & ignis maximeque ætheris & stellarum naturam æmulantur, esse formas. Vide 4. de cœlo cap. 3. text. 23. & 3. gen. an. 11. 2. Gen. an. 3. 4. met. cap. 4. Ita & hypostatica sunt, si ea vox accipitur de constituentibus essentiam misti nobilem, & principalem. Alias aliud quid significare notum est.

5. Hermes Atriensis ait, *principia esse corpora, & simul* RATIONES SEMINVM. Hoc si quis potest explicare, eum OEdypum dicemus. Consuetum est in Philosophia rationem (λόγον) appellare *definitionem vel essentialem*, potissimumq; *formam, quæ est id quod est*: vt: mollia, dura, lenta, rigida, & alii affectus possunt à qualitatibus actiuis primis proficisci: *At ratio qua iam caro, vel os est, non potest. sed efficitur à motu proficiscente ab eo, quod genuit, quod actu est id, quod potentia est, ex quo gignitur. Ita & ferrum molle durumue fit à calore vel frigore; at ensis à motu instrumentorum, qui motus artis obtinet rationem.* 2. Gen. an. 1. Si principia ergo sunt rationes seminum, semina per principia possent essentialiter definiri. At hoc non est. Nam *semina* priora sunt in suis abyssis, & cum prodeunt, fabricant sibi principia pro domesticis corporibus ex elementis, si verum dixit *Hermes* mesaulicus. Quin & absq; eius vel negatione vel affirmatione, (cum enim stolidus & delirus sit, parum refert, quid aiat, negetue) *ea principia, quæ Chymici ex mistis extrahunt, sunt seminum fructus.* Quomodo ergo possunt esse seminum rationes? *Augustinus* seminarias rationes in elementis agnouit. Hæ non differunt à seminum occultorum formali essentia. De principiis, liquore, oleo, sale, corporeis nihil sciuit. Est & *aliud ratio, aliud corpus seminis*, vt & aliud genitura, aliud corpus genituræ. Id patet quouis in semine corporeo. Si enim pars radicalis, in qua est principium seminale, tollitur, aut exolescit vis eius, corpus infœcundũ restat. *Si principia sunt corpora, non sunt rationes seminum.* Quod vero *Hartmane*, tu principium seminalis, & vidisti ex eo nasci quippiam? Non ignoro imaginationem effigiem repræsentari posse in certis extractionibus: at aliud est principium seminale generatiuum similis, aliud illa imago; aliud corpus principiorum ratione virtutis medicinalis. Tu nunquam quæsiueris tua principia in Orco.

Ratio verbum seu λόγος.

Seminariæ rationes.

Orphei, in quo tamen semina vidisti. *Seuerinus* cap. 9. vt milliones fiant, requirit *motorem*, quem vocat *principium vitale, scientia instructum, formam, speciem, semen, astrum*, (omnia sunt omnia in Paracelsia) *cuius potestate vitali & scientia* SEMINA *ex Iliado*, (orco orphei, abysso, &c.) *in mundum prodeunt*. Hic semen trudit semina. Quid præterea? *Semina hæc à seminibus principiis producta constituunt sibi ipsis* ELEMENTA & PRINCIPIA *domestica corporum, & permiscent*. Ecce principia sunt prima, quæ eadem semina. Sunt semina secunda ex primis. Hæc tandem constituunt principia secunda chymica. Tu confundis prima cum secundis. Audi & hæc *Seuerini*: *Mistionis subiecta sunt elementa & principia*. Hæc vnde? *Producuntur ex alimentis virtute spirituum mechanicorum, vt restaurentur elementa & principia corporum quæ à spiritibus vitalibus in horas consumuntur*. Si hoc, erunt prius ex generatione orta. Generatio est per semen. Vides itaque non posse esse principia Chymica simul, id quod sunt, effecta seminum scilicet, & nata ex alimentis, præterea quæ etiam seminum rationes. Idem Seuerinus in transplantatione vegetabilium & mineralium itidem habet *principia seminum vitalia & inuisibilia, quæ sunt dicta species* à philosophis, h.e. dum Philosophi dicunt vniuocas species generabilium se propagare per semen, principium quoddam seminis productiuum eis tribuunt, quod est potentia generatiua. Semen genitum in se habet principium ex principio, potestque in sua matrice gignere simile ei, cuius semen erat. In hoc simul nascuntur principia Chymicorum medica, vt semen sit via & caussa ad principia, non autem principia (intellige atriensia Hermetis salem & congenea) sint seminum rationes. Ita *semen* dicitur *vitale principium propria speciei*: Item c. 7. *Principia ista tria dicuntur explicare proprietates seminum*: nimirum cum talia sint actu qualia semina potestate. *Effecta arguunt suas causas*. Idem eodem cap. *Species corporum vniuersa sunt soboles rationum & seminum*. Hic rationes & semina sunt causa specierum corporearum constitutiuæ. Vin' dicam candide, quid sentiam *Hartmane*? Tu apostata scholæ peripateticæ nec Peripateticam sapientiam intelligis, nec Paracelsicam disciplinam nosti. Da veniam veritati.

Hartmani inscitia.

6. *Principia sunt soboles seminum*). Hoc consentit cum eo, quod in mefisto dicebatur, semina ex elementis (internis & spiritualibus) sibi fabricare domestica corporum principia, quamquam [illegible] sit in locutione. *Deus creauit mista efficacia in initio*. Hæc est prima origo principiorum. Creauit autem in ipsis mistis, non extra, sic, vt vnicuique suam speciem propagandi naturam daret, plantis quidem & animalibus per semen vniuocum: exceptis æquiuoce nascentibus, quibus principium seminale, seu productiuum ex residua creationis virtute in terra & humore actuante calore & spiritu fecundo est: mineralibus per analoga principia. Prima creata ex se genuerunt deinceps sequentia, *non fabrili aliqua arte, sed natura*, quæ non est confundenda cum arte, cum *hæc sit externa ratio, illa insita & interna*. Si itaque semina gignunt, vel potius plantæ, & animalia per insitum principium, & semen naturale, non fabricant sibi corpora quasi ex arte scienter operarentur, sed *nascitur simile ex simili vi interna*: Rosa gignit rosam, arbutus arbutum, canis canem per semen naturaliter. Genitum est soboles gignentis, nec dicitur semen gignere semen, aut fabricare sibi corpus, sed planta plantam, animal animal per semen. Planta vel animal iam generatum potest esse frugiferum, vel non, pro Dei benedictione. Itaque finis non est vt semen primum sibi simile semen fabricet: alias triticum agno commissum non deberet in plantam abire, sed fieret triticum granis multiplicatum: verum vt planta plantam generet per semen, cuius postea fructus potest in se semen aliud habere. Neque enim hoc necesse est in genere plantarum, cum seminales rationes & principia in illis sint etiam alio modo. In genere animalium quoque similitudo est secundum speciem; at non semper secundum foecunditatem & fructum per semen. Recipimus ergo, *principia chymica ex seminibus cum specie prodire in his, quæ semine propagantur, si matura sunt*: Vulcaniam autem illam fabricam explodimus. Deinde admonemus Hermetem atriensem, vt cogitet quid dicat. Si principia sunt soboles seminum in plantis vel animalibus, quæ regulariter per semen nascuntur, & semina fabricant sibi corpora principia ex elementis, qui fit vt elementa Aristotelis, Galeni, Hippocratis, & aliorum tantis diris incessantur? Cur elementa tot probris afficiuntur? Præterea si principia sunt soboles seminum, quod est quod *Seuerinus* dicit, *species vniuersas corporum esse rationum & seminum sobolem*? An tantum principia sunt corpora? Insuper idem *Seuerinus* ait, *semina in scenam mundanam ex abysso prodeuntia contagio iungi cum principiis, & cohærere elementis*. Si hoc verum est, principia non sunt soboles seminum. Verum ista est licentia Paracelsiæ. Nec Poetis nec pictoribus adeo mentiri concessum est.

Paracelsistæ naturam & artem confundunt.

7. *Principia sunt corpora instructa, & dotata proprietatibus seminum.*) Si semina sibi fabricant corpora, fieri potest, vt aliquod sui argumentum in eis relinquant. *Qualis enim causa, tale effectum*. At proprietates seminales non videntur concedere posse, nisi per generationem naturalem, qua fit simile illi, cuius erat semen; vnde postea non semen gignit semen, sed quod ex semine genitum est, decreto naturæ eo modo potest vicissim semen proferre, & secum habere, sicut id cuius speciem seruat, seu à quo speciem accepit. Faber in gladio vel serra artis suæ vestigium producit, at non instruit, dotatque gladium, vel serram proprietate sua, vti nec naupegus nauim. Constare hæc non possunt, si fabrilem seminum retinemus. Alio vero modo non negandum est, talia fieri principia, qualia vi seminum possunt esse, modo maturescat id quod genitum est, & nihil aduersi patiatur. Id autem secundum potentiam, & non actum Paracelsicum illum fictitium. Ex *semine citri, cedri, quercus, pinus, &c.* nascuntur sui generis arbores iuxta naturam seminis. Arbores istæ diuersis partibus diuersam vim principiorum habent. Itaque ex corticibus, fructibus, lignis extrahi possunt diuersæ essentiæ, quæ non ex frondibus, foliis, floribus; sed nec ex semine; quod tamen fieri debebat, si actu in eis fuissent. Ex corticibus *Cinamomi* præclaræ res fiunt, at non ex aliis partibus plantæ, nec ex semine. Sic cogita de *zingibere, nucista*, & aliis. Est tamen in quibus magna conuenientia inuenitur fructuum,

fructuum, & plantæ, vt in baccis iuniperi, cortice, & ligno: at non ita in ligno foliisque vitis, vuis, succo vuarum, & acinis. Hermetem itaque iterum iubemus ad sua verba attendere.

8. *Principia dotata proprietatibus seminum, vigore earum post se relinquunt constantes tincturas*, &c. Qualia semina sunt, talia & ex eis nata. Talia semina, qualia illa, quorum sunt semina, vt naturalis sit procreatio ad similitudinem procreantis. Ex semine cinamomi cinamomiferam arborem nasci certum est. In hac si maturescit cortex cinamomum, simul essentiæ emergunt efficaces. Harum virtus & potestas videtur hic *Tinctura* vocari, vt sit tenebrionum sermo tenebrosus, obscurusque. Non raro fit vt radix, semen, tinctura, astrum, balsamum, principium, elementum, &c. sunt vnum & idem. Ita apud *Crollium* cœlum internum, astrum, corpus astrorum, spiritus mundi, corpus inuisibile insensibile, spiritus naturæ, hylech, omnia astra, faber occultus, spiritus sidereus, ens seminis, virtutis, insita seminum potestas, &c. parum aut nihil differunt. *Seuerino* balsamum est radicalis tinctura conseruans interna elementa. Verum non est, vt de aliis dicamus, cum plærique vocibus vtantur pro arbitratu, & hinc occasionem sumant omnia argumenta eludendi, nolentes secundum literam intelligi, quod *Crollius de Paracelsi* scriptis asserebat. *Hermes* in *Hagiasterio* suo primæ materiæ attribuebat productiones operationum in corporibus pro diuersitate tincturarum. Putes potentias & dispositiones intellexisse, quomodo vna simplex anima diuersa edit opera pro potentiis in singulis partibus & instrumentis. In descriptione *animæ* mirificis commentis illustrare legimus, eam *tincturas radicales, innatas Hippocratis, eberiontas Paracelsi, vitales qualitates*, &c. obtinere, in quib. tanquam puro & diuino corpore, habitet. Vnde patet tincturas principiorum esse vires illas, quas exemtas corpora vero principia ipsa. Necesse tamen est differentiam esse tincturarum illarum, quas anima moderatur, & harum quæ principiis tribuuntur, quæ etiam sine anima iam extractis & separatis insunt, illis anima digressa manentibus in nuda potentia, tandemque exolescentibus, nisi quod aliquando spectrum & imaginem formæ quandam repræsentent res putrefactæ, si arte tractentur. Sit ergo hoc quod *semina aliqua sint caussa, cur principia, seu essentiæ chymicæ sint potestate mirabili*, propriaque instructa: verum eam remotam esse, necesse est. Ratio est: quia proxime virtus principiorum est ex sua planta, animali, vel minerali, cum semen intereat generando, & tantum primordium naturæ nascentis afferat; absolutio vero deinceps aliis caussis administretur. *Nihil generat seipsum. Cum vero generatum est, sustentat seipsum adminiculis adiutum naturalibus*, aliquando & artificialibus. Plantæ & animalia nutrimento crescunt, & adolescunt, & maturitatem caloris ope consequuntur. Hinc fit vt *Rhabarbarum* purget, cum semen eius hanc vim non haberet. Sunt semina quoquandam sapore & succo longe alio quam plantæ, & earum partes, vt nux iuglans testatur. Caussam *Hippocrates* reddidit, quod *humor terræ subsit, qui in alimentum trahatur*, fiatque actu amarus, salsus, acidus, &c. in plantis similiter dispositis. Hæc etiam caussa est cum *loci natura*, & aliis concurrentib. ad prouentum, vt principia mistorum non vbiuis pari felicitate nascantur, sintque alicubi res nocentiores, alicubi mitiores, licet semina eadem. Nota res est de serpentibus, scorpiis, cicutis, persea, &c. *Transplantatio & insitio* quoque mutationem affert. *Virgilius* & alii rerum rusticarum scriptores longe sunt peritiores huius Philosophiæ, quam *Hermes* atriensis *Hartmani*. Mirum quoque est, seminibus adiuncta esse astra, media illa coniugii, aut potius efficacia illa agentia, quæ in Mesaulo dicebantur *insinere per Lunam*, & aliis à Paracellistis pro palmario habentur. Mirum nihil tribui animabus, & formis. Sed *Hermes* fortasse bene potus erat, aut somniculosus cum atrium intrares.

9. *Principia sunt caussa propinqua temperamentorum & craseon.*) Non potest Paracelsia carere temporamentis, & crasibus Galenicorum. Nihil sciret, nisi sapientes prisci Galenicæ disciplinæ inuenta sua publicassent. Accusat tamen *Galenicam* quasi temperamenta Aristotelica ex elementis & qualitatibus meris confecisset. Non negamus *per nomina elementorum, & qualitatum primarum enunciatas esse mistiones & contemperationes*. Item complexiones humorum, insiti, & caeterorum, calorisque, & spiritus mutationibus fuisse explicatas. Sed addimus *Principes medicinæ etiam interiora, & formalia comprehendisse*, quæ postea Chymici nominibus *essentiarum & principiorum* seorsim exposuerunt. Inde *duplex est contemperatio, vna virtutum essentialium* in interiorum essentiarum, & principiorum mixtione, quæ est *crasis totius naturæ: altera est elementarium qualitatum*. Vtramque & Medici Galenici, & Chymiatri profitentur, adeoque hoc nec *Seuerinus* nec *Crollius*, nec *Hartmannus* negare possunt, vt cogantur dicere *elementa*, & eorum *qualitates* esse *inseparabiles* ab essentiis, & vnam rationem mistionis debere etiam his. Hæc probo per *Hermetem* hagiastericum. Huic *materia prima* in massa informi latens est origo omnium mistionum. Ergo & Craseon: cumq; *mistio* principaliter sit *duplex, principiorum & elementorum*, necesse est primam materiam esse duplicis temperamenti caussam. Deinde cum de *calido innato Hermes* loqueretur, dicebat id esse *totam Galeni substantiam*. Hæc nihil aliud est quam *temperamentum interius essentiale*, conspirans cum externo elementali. Ita contemperatur *calidum insitum, humidum primigenium, & spiritus* apud *Aristotelem*, non sine elementis, sed cum ipsis. Quæ est caussa calidi innati non simplicis, sed mixti, ea & craseos essentialis. Iam tertiò loco *principia sunt proxima caussa temperamentorum*. Quanquam rectius diceret *Hermes* iste sapientibus *principia contemperata esse subiectum inhærentis temperamenti*, quod non est substantia, sed accidens: tamen non multum de phrasi litigamus. Ita pro *Galeno* argumentamur: *Quod inseparabile est à principiis, & eorum virtutibus, id illis contemperatis simul contemperari necesse est, & quod singulis inest, id simul ad misti constitutionem concurrit, nisi peritre sit statuendum. Qualitates elementares sunt eiusmodi.* Et quod etiam concurrerint, mistio ab initio à Deo ex elementis instituta testatur, & postea continuata procreatio, extractioque, & proprietates extractorum. Conclude *Hartmanne*, & deinceps in *Galeni* qualitates insanire noli. Hæc quoque moneo. *Hermes* tuus,

 Hartmanni

[illegible] habet duos fabros: prior est *forma*: posterior est *semen*. Vterque sibi fabricat corpus, cu[illegible] ius, si est animatum, organici existentis entelechia est anima, te iudice. Dic quæso cum fabricant miscentne simul, an iam mistam materiam formant tantum? Si ex elementis sumunt materiam, et Hermes de seminibus disserebat, ariolare an non etiam misceant. Quæ tamen sunt *propinqua cau[illegible] crascon*, materia prima, an forma, semina, principia? Quia subsannator es, ludus es faciendu[illegible] Dic: *In his plura principia esse vtile est.* Quanquam enim Aristotel. in 3. part. an. cap. 4. dicat, vbi fieri possit, ibi vnum principium melius esse quam plura, & Hermetici velint *omnia ab vno*, [illegible] tamen & tria principia agnoscit Philosophus & quatuor caussas, imo & analogica plura. [illegible] Hipp. in 4. de morbis, *Principia morborum tria habent; victus rationem, constitutionem ex cælo, & violen[illegible]tiam*: Cur non & crascon habeat plura?

Sed legendum est Cap. VII. Idex *Seuerini*. In eo est sapientia sapientiarum contra *Physicos* [illegible] *temperatores* SCILICET. Capite octauo, vbi de generatione agit, sic inquit: *Generatio est progressio seminum, vt quæ ex fontibus, abyssis, & vitalibus principiis ordinata corporum explicatione in hanc mundanam scenam definitis temporibus progrediuntur, custodiunt perpetuitatem specierum renouatione indiuiduorum. In hac liturgia fiunt visibilia ex inuisibilibus, & corporea ex incorporeis potestate scientiæ vitalis & immortali[illegible] vigentis in vniuersa natura.* Huius efficientia producuntur? Quæ res? Attende: *Elementa, corpo[illegible]rum principia officiis consentanea, colores, sapores, odores, caliditates, frigiditates, humiditates, siccitates, [illegible]gnitudines, situs conformationes, consensus, durationes, digesta, tempora, & omnia ornamenta corporum admi[illegible]rando ordine*: qualia legimus in tuo sancto sanctorum de FORMÆ interioris operationibus, qualis[illegible] vna res SCIENTIA SEMINVM, & interior forma, aut semen idem foret quod forma rei. Sed hoc [illegible] non ago: Illud volo: *Quod generat totum secundum materiam & formam, cum prius non esset*, (si enim [illegible] fuisset, non generaretur, cum falsum sit, generationem esse ex latibulis progressionem in conspe[illegible]ctum, quo modo sol & luna indies generarentur, & in carceribus detenti item de quo fierent, si [illegible] mitterentur) *idem etiam crases vtrasq; producit* Ratio est, quia *Seuerinus* dicit, qualitates sensibiles [illegible] omnes, & omnia ornamenta effici à generante, vel saltem in generatione, quæ est *motus generationis [illegible] bi simile, quod prius non erat, id quod futurum est, nisi potentia*, si omnia ornamenta & qualitates, etiam crases & temperamenta. Assumo. Semina potestate scientiæ vitalis (addere ubi licet formas [illegible]) generant totum secundum materiam & formam, cum prius non esset. Nam *Seuerinus* nominatim dicit, *specierum perpetuitatem custodiri renouatione indiuiduorum*, quæ non est interpolatio, aut accide[illegible]taria sordium detersio, vt ex vetere inquinato quasi nouum appareat, sed essentialis productio, vt indicat multiplicatio. Concluditur ergo, *semina sua illa scientia etiam crases & temperamenta produc[illegible]re, & mistiones peragere.* Si hoc officium est seminum, qui potest esse principiorum, & elemen[illegible]rum? Imo iuxta *Seuerinum* principia & elementa etiam, fiunt ab ipsis seminibus. [illegible] nullum principium sit non mistum, & sine crasi, necesse est eorum generationem per semina simul esse [illegible]stionem, simulque eadem & fieri, & misceri adeoque crases existere tum secundum totum, tum totius partes mistionis interioris, quæ tribuitur principiis. Arbitror te rem intelligere. Si tamen nondum, repeto quod supra dictum est 1. Deum creando ex omni genere corporum in principio ex nihilo conditorum produxisse mineralia, plantas & animalia. Hoc enim ostendit resolutio. Non quidem opus erat Omnipotenti hinc & inde particulas comportare, sed ex aqua & terra iussa pro[illegible]dire, sic prodibant vt volebat conditor: veruntamen non ex vno esse mista creata, palam est. 2. Pro[illegible]ductis his optima mistione, contemperatione, & crasi secundum corpora vtraque & virtutes contulit seminariam propagationem, plantis quidem & animalibus vniuocam; (in aliquibus [illegible] æquiuocam obseruamus, vt in spontaneis) mineralibus autem analogicam. 3. Ratio illa seminari[illegible] non latitat in aliqua abysso nec tota, nec parte, sed in eo ipso, quod gignit existit secundum potentiam, eamq; cum tempestiuum est, in actum prodit, & semen efficit ex materia alimenti immutatæ [illegible] locis genitalibus, quæ in aliquibus sunt discreti, in aliquibus indistincti. 4. Hæc semina & ca[illegible]sa efficiens instrumentalis sunt, & simul materia eius, quod nasci debet, prima, constans [illegible] *spiritu*, & *humore* cum *potentia motiua ad substantiam ei similem specie, cuius est semen.*

5. Accedit postea alimentum proportione respondens corpori seminis.

6. Procedente motu in agro naturæ, confluentibus caussis externis, & nulla facta inter[illegible]pellatione naturaliter gignitur mistum ex misto, in quo sunt & elementa & principia: illa manife[illegible]stius in initio hæc obscurius, propterea quod indigeant concoctione, perfectioneque. Concocta & matura cum sunt, iam habent suarum mistionum & crascon absolutionem, sortique in to[illegible] genito, & perfecto elementa mista, & essentiæ interiores: sunt & simul virtutes contemperatæ. Si subtilius rimari velis, *ratio disiungit, & separatim contemplatur id, quod natura simul facit. Vna enim mi[illegible]stio* erit eorum corporum, quæ vocamus elementa: *alia qualitatum elementarium* in ipsis contemp[illegible]ratio: *tertia triplex* trium principiorum, cuiusque per se, mistio; *quarta triplex* etiam virtutum essen[illegible]tialium: *quinta trium principiorum*, & virtutum inter se ad vnum elixyr: *sexta principiorum* & elemen[illegible]torum inter se. Quod si velis principia multiplicare, eodem res redibit. Ita nos laboriose explica[illegible]mus, quod natura sine labore simul per Dei benedictionem & prouidentiam procreauit. Quæ [illegible] ista etiam Philosophi & Medici intellexerint, præsertimque *Aristoteles* tradiderit, & aliquot in [illegible] *Galenus* quoque & *Hippocrates*, ex superioribus patuit. Non refert, etiamsi *Hippocrates* [illegible] *& aqua* asscripserit: modo spiritus adduxerit; iam tria, *continens, contentum & spiritus*: modo qua[illegible]tuor humores, & qualitates elementares assignauerit: atque ita etiam *Aristoteles* & *Galenus* sæpi[illegible] elementa & qualitates commiscuerint. Hoc enim secundum quid factum est, & imposita non [illegible] ab euidentiore facilioris explicationis caussa. Sic autem disseruerunt de mistione quasi iam fieret quod caussas constitutas habet ab initio creationis.

10. Princip[illegible]

Principia sunt causa propinqua separationum) *Nihil fit ex toto*, inquit Philosophus, tam in naturæ quam artis operibus. Si semina & formæ interiores sua sibi fabricant corpora, vt *Hermes* volebat, primas quoque separationes procurant. Fabricare vero necesse est etiam principia. Itaque prima separatio principiorum non erit. *Nihil, quod nondum est, separare potest*. Nos, ex natura ipsa discimus, separationem naturaliter fieri cum homogenia instituitur. In hac enim necesse est heterogenea excludi. *Simile simili aggregatur: Natura lætatur natura sua sponte*. Vnumquodque appetitu insito & naturali fertur ad simile, & illi adheret. Seuerinus cap. 10. Animæ virtute elementa, propria, & principia miscentur, augentur, & ex spiritualibus mutantur in corporea; Elementa domestica cognoscunt se mutuo, & recipiunt, quia signaturæ sunt similes.

Non opus hic est architectis scientia Paracelsica instructis. Cum resoluimus mista per putredinem artificialem, videmus sponte sua vnumquodque secedere ad sui simile, grauia sidere, leuia enatare. Sic *Hippocrates* de alimento quoque differebat. *Magnes ferrum allicit sine scientia*. Ideo & magneticam vim aliqui ex allegoria & comparatione talibus tribuerunt. Amicum allumitur: alienum dimittitur: & in illis ipsis quoque, quæ essentia quidem erant amica, sed copia molesta fit separatio, quod Hippocrat. in 2. de diæta exemplo serra secantium declarauit. Veteres nonnulli *fortuitum positum*, & discursum amplexi sunt: & sane in inordinatis tale quid fieri potest: sed in ordinariis naturæ generationibus nihil fit sine ratione, quam gubernat Dei prouidentia. *Deus & natura nihil faciunt temere*. Hic nulla est abundantia, nullus defectus ex Dei ordinatione, nisi quid per accidens eueniat. *Aristoteles* eam vim naturæ motui seu principio generanti in semine adscripsit. Aliqui eam naturam explicant tum motu, quem semen a generantibus sibi simile accepit, tum spiritu plastico, & calore. Itaque si quæras, cur non totum corpus est caro, aut os, aut non caro hic vbi est cartilago, os ibi vbi est ventriculus: *Aristoteles* respondet, *ita fieri specie ortus talis, quia simile procreat simile, vt impossibile sit hominem sine his membris esse*, & ordinaria lege naturæ genitum sine dispositione naturali. Theologus addit *principium creationis*, quia Deus in initio sic fecit hominem, & adhuc mediante naturali procreatione facit, digeritque omnia. Ita fiunt assumtiones, & separationes primæ. Si dicas principia separare; respondeo non posse: quia simul nascuntur, nec dum sunt natura, cum res fit. *Per accidens separare* dicas, cum consistunt ex homogeneis, & proficiscuntur ex primordio seminco. Dum enim hoc fit, consequenter separantur aliena. *In nutritione* est separatio secunda. Hic *magnetica similium secundum potentiam attractio, & immutatio est manifestior*. Sunt & instrumenta hic euidentiora. Habes calorem, spiritus, facultates membrorum, præsertimque naturales, quibus præficitur anima in vniuersum. Non nego *principia iam existentia sibi similia attrahere, dissimile respuere in viuis*: sed idem dicendum de elementis. Insitum calidum, humidum, & spiritus solum sustentari, & conseruari natura cupit: sed idem appetitus est elementorum. Sunt enim inseparabilia in mistis, & totum simul id peragit, non aliqua pars seorsim.

Adde in organicis corporibus tot organa seruientia separationibus. Ridiculi sunt, qui dicunt, solas essentias attrahi, elementa separari, cum in perfectis, quæ nutriuntur, vtraque inueniantur. In mineralibus ista fiunt non vniuoce, sed analogice. *Est tertia separatio* per compositorum dissolutionem, (loquor de homogeneis: non enim soluitur corpus in caput, ventriculum, epar, &c. cum putrescit; sed mistum in sua mistibilia.) Hic artem & naturam coniungere possumus. Ars enim facit determinata cum ratione, quod natura interminate. Separantur mista vi, vel natura, vel vtraque principio interno & externo conspirante, & arte subornata, vt fit in Chymicis segregationibus. *Aristoteles* calori externo vim agentem tribuit in 4. met. 1. siue in putredine, siue in calcinatione. In 2. de ortu cap. 2. text. 8. *calidum congregat homogenea*, vbi contingit aliena simul discedere. Nos dicimus, calorem saltem *vinculum* tollere: deinde *similia ferri ad similia sponte natura*, nisi quid impediat, aut calor violente dissipet. Chymici habent suas *aquas soluentes*, & menstrua extractoria essentiarum. Habent & instrumenta separatoria, vt prela, colatoria, &c. In aliquibus est calor siccus; aliquibus humidus, *solutio, coagulatio pene totum occupant artificium*. Frigus cogit per se; ex accidente etiam potest separare, in hac operatione principia chymica seperantur, non separant. Est & cum *in morbis natura separat* præternaturale a naturali. Hic *naturam aliqui principiorum potestate declarant*, vt sit illud Hipp. *Natura morborum medica*. Concedi hoc potest, *quatenus*: non simpliciter. Vbi enim viuæ facultates desunt, spiritusque & calor, generalia illa naturæ instrumenta, in corporibus viuentibus, parua est segregatio non sumi a sano, sed potius omnia simul in interitum feruntur. Atqui chymica principia non ex viuentibus, sed ex mortuis separantur. Inerant ergo in misto. Cur itaque non separabant, si sunt separationum caussæ propinquæ? Patet in separatione generationis & corruptionis non esse efficientia. In nutritione & sanatione aliquid eis posse tribui, sed nec solis, nec totum. *Hermes in hagiasterio materiam primam* dicebat *moderari omnium morborum paroxysmos, crises, & sanationes, aliasque operationes producere*. Si verum dixit, remotam causam intellexit. Hæc quæ alia sit nisi potentia, quæ ad diuersas formas suscipiendas est nata? Separat: sed destructiue, idque per accidens dicitur. Agens enim separationis est aliud. Quid vero agebat *forma* & *semen*? Sed de his ante. Talem necesse est esse *Paracelsistam illam, quæ vertiginoso spiritu quicquid in insanum cerebrum ex adulterinis similitudinibus & fallacibus spectris influit, effutit, & insipientiam suam pro decreto sapientiæ vendit*.

15. *Principia corporalia vitalia actiua sunt causa propinqua concoctionum.*) Concoquitur quicquid, cum concoctile sit, ex crudo calore interiore, & exteriore agentibus in concoctum euadit, & perficitur, siue natura, siue arte, ad quod etiam interdum externa instrumenta requiruntur.

Primo concoquitur, seu potius simpliciter dicendo, coquitur id, quod iam est, sed nondum

aſſecutum eſt ſui maturitatem naturalem, vt fructus plantarum immaturi, item plantæ ipſæ adhuc teneræ, & animalium corpora nondum matura. Eſt & in mineralibus quædam coctio, quâ id quod conſtituit ex crudo perficitur, vt: cum ex ſucco naſcitur gemma prius immatura, quæ poſtea paulatim perficitur coloribus, ſoliditate, magnitudine, & aliis. Sic metallici ſciunt, ſe ſæpe in mineras imperfectas incidere, quæ nondum fixitatem iuſtam acquiſiuerunt. Aliquandò mercurialis liquor ſtillat, & poſtea in metallum concreſcit, matureſcitq;. Talis ſeu coctio, ſeu concoctio principiis tribui non poteſt. Cum enim paſſiua ſit materiæ crudæ, aliquo coquente indiget interno & externo. Ita ipſa principia perficiuntur ex imperfectis, & matureſcunt. Cum iam eſt res, & indiget conſeruatione, & incremento per nutritionem, vt plantæ, & animalia, (ignis æquiuoce nutritur, vt & alia quæ explicatam vegetatiuam non habent) concoctio aſſumti alimenti vel *generalis* eſt, vel *ſpecialis*, quæ fit in partibus ſingulis. *Generalis*, exempli cauſſa, fit in animalium perfectorum ventriculis, epate, venis, corde, arteriis, ſicubi hæc ſunt: Et ea non ſine generalibus inſtrumentis, & facultate propria animâ præſidente in viuis. Dico aliquid aſſcribi calori, & ſpiritui inſitis, quatenus rationem vitæ habent. Cum mortuum eſt quod vixit, etiamſi principia inſint in corpore ventriculi, epatis, cordis, &c. & extrahantur arte, tamen vim concoquendi alimentum habent nullam. Idem ſtatuendum eſt de concoctione ſpeciali. *Medici tres concoctiones ponunt*, priores duas generales, & tertiam ſingularem. Sed vtere hac vel illa diſtinctione, perinde erit. Dicuntur poſtea & *morborum materia concoqui*, vbi ſeruato, reſtauratoue naturali, quantum fieri poteſt, alienum, & præternaturale ſeparatur. Concoquuntur etiam humores peccantes, ſi quidem concoqui poſſunt, (quidam adeo maligni ſunt, vt concoctionem non admittant) & poſtea ſeparantur à ſola natura, ſi ſatis valet, vel auxilio medico adiuta. Tribuitur *cruditas & coctio* etiam aliis, vt lacti, ſemini, vrinæ, puriſ, ſpui, & ſimilibus. Quando cum putredine ex ſegregato calido & humido, iterumque conſiſtente, vel comprehenſo gignuntur *vermes*, item fit concoctio iuxta Philoſophum in ſpontaneis; ... Gen. an. 11. *Nihil gignitur putreſcens, ſed concoctum. Putredo vero & putridum eſt rei concoctæ excrementum. In animalibus quoque generantibus calor in animali contentus ſecernendo ex ingeſto cibo, & concoquendo facit excrementum, quod fit principium conceptus, &c.* Omnia ſupercurrimus, id quod concoquit, calor eſt partim inſitus, partim externus. Principia chymica non ſunt calor. Itaque eis per ſe concoctio aſſcribi non poteſt. Sed & tuus *Hermes* concoctionem nec Mercurio tribuit, nec ſulphuri, nec ſali. Aliam vero cauſam coctionum in morbis profert, dum *materia peraſnos aſſcribit*, & quidem non ſecundæ, quæ iam habet principia, ſed primæ. Ex *Hippocrate* dicebat, *ignem omnia mouere poſſe in vniuerſum, procreationes facere, miſtiones, alimentorum attractiones, diſpenſationes, & alia.* Is autem natura dicebatur: *Ignis & azoth ſufficiunt.* Quam magnificè diſſerit *de cœlo ſanato, vitali illo ſulphure, quo omnes omnium morborum cura abſolui poſſint*, atque ita etiam coctiones: Adde principia. Non mirum eſſet, tuum *Hermetem* cum omnibus ſuis monſtrationibus non coctum, ſed plane combuſtum eſſe, cum tot eloquentes cauſſas habeat. Atqui eſt crudiſſimus *Hermes Seuerini*, cramben coxit, recoxitque. Audiatur ipſe quid ſanciat de ſeparationibus, coctionibus, & affinibus. Is Cap. XI. *ſuæ ideæ* ſcribit: *Omnes actiones naturales à ſpiritibus proficiſci*: Concoctionum officinas eſſe plurimas, in quibus impuritatum ſeparationes manifeſtæ & corporeæ contingant, aquam & terram adminiſtrare nutritionem miniſterio corporum ſpiritualium, continentia ſcientias & poteſtates ventriculi, epatis & reliquorum membrorum: cap. 8. *Spiritus eſurire*, trahere, pellere, & omnes actiones naturales perficere, nutriri plantas, & animalia ſubtiliſſimis ſpiritibus, ex quibus per coagulationem fiant corpora. Hi ſpiritus in generatione dicuntur primo aſciſcere elementa, & tria prima ſubtiliſſima, ex quibus progreſſu temporis fiant ſolidiora ſale coagulante. De nutritione cap. 9. ait, Elementa & principia in horas conſumi à ſpiritibus vitalibus & mechanicis: reſtaurari autem alimentis, & miſceri non communia elementa, ſed propria: ex incorporeis corpora ſpiritualia confici. Cap. X. etiam animæ ventti aliquid tribuit. Si interroges, vnde coquat ventriculus, reſpondet: quia ſpiritualia corpora obtineat proprietatibus & *ſcientiis* talis ſulphuris, ſalis, & Mercurii vigentia, quæ alimenta ingeſta reſoluere, ſeparare, digerere, & ſignaturis ſuis veſtire poſſint, quæ ſignaturæ ante latuerint in poteſtate alimentorum, quod ſit vertere alimentum in chylum. Hic *Chylus ſolutus in vaporoſam ſubſtantiæ halitus ſpecie attrahitur*, non per vias manifeſtas meſaraicarum venarum, cum ſpiritualibus corporibus fruſtra viæ tales inſtituantur, attractus ſeparatur, digeritur, maturatur, ſignatur, & in ſanguinem mutatur: Renes ſecundum *ſcientiam tertiam principiorum* tertiam alimentorum ſeparationem perficiunt, abſoluuntque ſanguinis vaporoſi attractiones, ſeparationes, digeſtiones: omnino in omnibus membris *cauſſas proprietatum* aſſcribit non caliditati, humiditati, frigiditati, ſiccitati, ſed *ſali, ſulphuri, & mercurio*, ex quorum miſtione etiam integrantur temperamenta, non ex cal. frigid. hum. ſicc. quia actionum naturalium, attractionis, retentionis, ſeparationis, digeſtionis, & vacuationis proprietates in iſtorum vitali anatomia, ſæpe etiam in externa deprehendimus, calid. ſicc. humid. frigid. fundamenta non inuenimus. Sunt autem in *principiis ſubtiliſſimi ſpiritus, in quibus ſcientia, vita, poteſtas vigent.* Sunt alii *ſpiritus quodammodo corporei mechanici*, qui ab illis fouentur & gubernantur, vt officia poſſint exequi, quanquam longe deficiant ab illorum integritate. Hæc fere ſunt quæ de his *Seuerinus* commentus. Cautus nimirum fuit, quod ANIMAM iſtis actionibus præfecerit: deinde facultates alias in *vitali anatomia* exeri dixerit, & commentus ſit *ſpiritus duplices, primos & ſecundos*, quibus adminiſtris anima vtatur. Aliâs ſi animam ſuſtuliſſet, & ſpiritus tum inſitos, tum vitales quid quæſo potuiſſent principia iſta, tria, quatuor, quinque, (incertus enim eſt numerus) præſtare? Eſt autem tota illa commentatio nihil aliud quam *ægri ſomnium*, & *Hermes* adhuc melius philoſophatur cum commendaret calidum innatum ſanctorum, *vitale illud ſulphur, cuius extinctio mors eſſet*. Quanquam enim hoc non ſatis ſit ad coctio-

Vermes.

Hermes nouam concoctionem habet, at ſi ignem et azoth dicunt, totum omnino crudus.

Spiritus ſpirituum.

Miro nouo triumpho Paracelſi.

Spiritus duplices.

nem & alias actiones naturales peragendas, sed debeat adiouari ab actuali calore vitali cordis, vel analogi principii, tamen propius est coctionis fundamentum, quam tria principia atriensia. Quicquid dicat *Seuerinus*, cum non ponat duplicem illum calorem, frustra, & insipienter dicit. Neque enim vita esse sine illo potest, & saepe necesse est, etiam externa medicamenta & fomenta adsciscere, vt opus coctionis, & separationis bene procedat. Sine calore temere etiam anima proponitur: nec opus est probatione in re manifesta, & publice nota. Vbi vero probationes *Seuerini*? Non est satis dicere quid videatur; dicta etiam sunt principiis immotis probanda. Praeterea non cogitat, se mistionem facere ex principiis & elementis, nec posse ob hoc ipsum qualitates primas ab actionibus naturalibus excludere. *Si inseparabiles sunt à principiis qualitates illae efficaces, agentibus principiis necesse est eas vna agere.* Neque enim sunt otiosae. Dum autem pungit Medicos, qui temperamenta ex elementis & qualitatibus constituunt, quasi hi concoctiones & reliquas actiones tantum his ascriberent, desideratur in eo candor; eratque *Hermes* hagiastericus veri studiosior, *cum totam Galeni substantiam agnosceret, quae est fundamentum facultatum in membris, & complectitur primum insitas essentias & elementa, seu tria illa connata Hippocratica & Aristotelica*, calidum, humidum, & spiritum primigenia, elementorum crasi inuoluta; postea generales actus, & ministeria caloris, spiritusque vitalis; insuper animae praesentiam, & organicas dispositiones, connexiones, sympathias, & quae alia in commune opus concurrunt: quorum omnium argumenta sunt praesentia, absentia, communis experientia tam in nutritione, quam medicatione. Tolle calidum innatum, atque adeo propriam ventriculi crasin; peribit coctio. Tolle animam, & instrumenta eius generalia, omnium actionum vigorem sustuleris. Quin & si omnia caetera sint bona, (finge enim hoc, quanquam esse non possit) solus autem calor vel desit, vel labefactatus sit, videbis, qui processura sit coctio. Fortasse vero non mirandum est, *Seuerinum* hîc delirasse cum generationis & nutritionis figmentum proponat à ratione & experientia alienum. *Solue, coagula.* Ita habebis ipso indice omnia. Solutionem spiritus suboles principiorum peragunt, qui sui similes spiritus eliciunt. Hi attracti ad epar & alia membra per vias occultas denuo consistunt, vt in destillationibus Chymicis, quanquam hîc vias patere necesse sit, atque ita singuntur in sanguinem euadere adeo crassum, vt cum emissus ex venis sit vix simili crassitie humorem inueniat. Somnium, inquam, hoc est inter nebulas *Aristophanis* dormientis. Membra sunt solida, constantque ex elementis & essentiis omnino corpulentis. Non possunt spiritibus subtilibus refici & nutriri: & si hoc quoque fieri posset, cur non odoribus aut externis saltem fomentis & illitionibus viueremus melius? Arte faceremus spiritus, & hos illineremus regioni epatis. Neque enim opus esset viis manifestis, non concoctionibus, separationibus, & aliis. Quaerat aliquis etiam hoc, qui fieri possit vt principiorum spiritus actiones omnes perficiant, cum sint in perpetuo fluxu tum principia, tum elementa, vt ait *Seuerinus*? Sed relinquamus stulta stultis.

121 *Principia formalia illa corpora sunt etiam caeterarum actionum caussa propinqua.*) Intelligimus efficientes caussas, & actiones potissimum naturales appetitiuam seu attractricem, retentricem, alteratricem, seu concoctricem, immutatricem, & excretricem, quibus adde sane alias Paracelsicas soluentem, coagulantem, separantem, vacuantem, &c. Primum videndum est, *Hermeti*, num etiam consentiat suo *Deo Seuerino*, qui proximas caussas non ipsa corporea principia facit, sed *incorporeos subtilissimosq. spiritus*, qui aliis spiritibus corpulentis iam ministris vtantur. Deinde cum non extra mistionem, seu compositionem istas vires dicantur habere; *Compositio* autem sit tum inter principia mutuo, tum elementa, & porro inter vtraque simul, quam sequuntur vires & qualitates; qui fieri possit, vt principia dicantur propinquae caussae, non autem etiam elementa, & eorum qualitates? Tertio: *Ea caussa propinqua est ad quam positam in actu absque impedimento proxime sequitur effectus.* Haec autem est viuentis membri facultas cum calore & spiritu praesidente anima prima, & proxima vitae caussa: cum sit actus potentia viui, principia & elementa corporea, quae sunt partes corporum mistorum constitutiuae, remotiora sunt, & non propinqua agentia: Imo potius ad materiam referuntur, & subiectiue considerantur. Hoc amplius innotescit, quando post mortem ex illis membris principia ista separantur. Si fuissent proximae caussae naturalium actionum, cum per artem ex ventriculo, epate, &c. extracta sunt, & ventriculo viuenti committuntur, debebant ibi *scientias suas & vires mechanicas* expromere, attrahere, appetitum mouere, retinere, separare, alterare, distribuere, &c. idque non solitarie, sed coniunctim. Dic *Hermes*, qua experientia tibi hoc est cognitum? An *scientiam & archetectonicam* perdiderunt? *O misera principia, si obliuiosa possint fieri, & lethen bibere.* Quid si hoc eis etiam contingeret in viuis? Et sane saepe nulla caussa apparet, cur non concoquant, & alia agant. Si quis ventriculum aut epar illud spagirica arte in essentias & principia redigeret, quod in viuente non functum est officio ex scientia, sed *ignorantia & ignauia*, fors inueniret satis forte sulphur, mercurium, & salem. Cur ergo non coxerunt? An non autem vbi abundat sal, & sulphur cum mercurio attractio, retentio, alteratio, & secretio debet esse fortis? *In maiore quanto semper maior virtus.* Proportionem requires agentium, & patientium. Frustra. Nam tua principia *admirabiliter sunt scientia, etiam plus quam homo scientissimus.* Scient ergo quod, quale, quantum, tempora & alias circumstantias. Deutur tam officia singulorum. *Salem* nouimus si solutus sit, incidere, abstergere, vacuare, putredines cohibere: *Mercurius*, qui liquor est, abluit: *sulphur* calefacit. *Vnde vero est ratio, qua vis est ei?* Non video assimilationem, etiamsi totum corpus farcias principiis optimis. *Sal faciet salem, Mercurius Mercurium, oleum oleum*, iuxta vires & scopum naturalis agentis. Tandem *Hermes* hoc quoque debet explicare: si tanta vis coctrix, separatrix, &c. est in illis tribus propinque, quae caussa est, vt feces alui foeteant etiam in suauissimis & optima coctione? Ex *sal & anima pro sale est*. Debebat putredo abesse. *Paracelsus Cagastrum* quendam in aluum intrusit, qui fortior principiis, & haec & alia in putredinem coniiciat.

Idea Seuerini fere tota ex principiis permanentibus constata.

Sine calore nulla fit coctio.

De caussis propinquis caeterarum actionum naturalium.

Scientia principiorum fatua.

Cagastrum ...

[illegible] tam validis plurium in hagiasterio, in fanulo, & atrio [illegible], [illegible] possit exsequi fortius, debebant illum *Cagastrum* foras quatere. Deinde, cum ista principia aliâs quidem volatica sint, in corpore vero coagulata juxta *Seuerinum*, & ideo etiam fixa, qui non præsertim corpus [illegible] dyspepsia bradypepsia cruditate, & aliis seu coctionū seu separationū & reliquis actionum defectibus? *At & ipsa corrumpuntur, morbosq; pariunt*. Mirū, Si sunt essentiæ incorruptibiles, & talibus etiam conseruantur, quomodo patiuntur corruptionem? Dices contenta [illegible] menta corruptionem inducere, & putredinem. Falsum hoc inquam. Nam & ex ipsis stercoribus & putredinibus principia colligunt Paracelsici, & docent eadem esse caussas Chronicorum [illegible] [illegible]que morborum. Si computruerum principia cum elimentis, à quorum societate non possunt solui, eademque inueniuntur in olentibus fecibus, à naturæ gradu discessisse vtraque necesse est. Ea quæ præficiuntur proxime coctioni, primum stationes suas deserunt. O bella principia, [illegible] ex stercore iterum colligenda, inque ventriculos Paracelsistarum retrudenda. *Quare fugistis vos perfida principia?* Quare deseruistis prouincias vestras? An nescitis fata vestra? *Vanum, vanum [illegible] clamant ex Lullio, conseruare velle per corruptibilia.* Debebant quidem Paracelsici pasci mero *adamante, amiantho, auro*, & similibus mineralibus, quæ corrumpi negantur: at quis non putet & Deum naturæ . ecusari, qui cibos homini, & pecoribus tales ordinauit, qualibus per ipsius benedictionem in vniuerso mundo omnes conseruantur etiam ipsi Paracelsistæ, & illudi omnibus, dum istud persuadere conantur? Si essentialia illa principia tot validis stipatata potestatibus naturales actiones omnes administrarent, cum insuper etiam continua per nutritionem refectione roborentur, quæ caussa possit facile labem inferre, & morbos ex mala coctione, separatione, [illegible], alteratione, solutione, coagulatione, sublimatione, distributione, & cæteris producere? Si spiritus vitalis, calor insitus & influens, spiritus connatus & humidum primigenium defecerint, aut labem contraxerint: siue aliquis error externus commissus fuerit? Si externum frigus & elementare consequentia membra inuaserit; si siccitas elementaris, vel nimia humiditas, nimius calor, aut affectus animi fortis interturbauerit: si sympathiæ aliæ, vel venena quoque: si organica vitia coinciderint, experientia docet actiones vitales, & naturales labefactari, etiamsi ipsa membra tanta copia principiorum scateant, vt post mortem ex mumia non parua extrahantur. Vanitas ergo vanitatum est [illegible] caussam propinquam, solis principiis, elementis autem & eorum qualitatibus præsertimque calori, & spiritui vitalibus & naturalibus parum, vel nihil tribuere. Si tanta vis est principiorum *Seuerini*, cur non coquuntur minutalia in porcorum ventriculis, & intestinis fortis? An hic desunt sal sulphur, Mercurius? Vitalia hic esse negas. Credo. Quæ ergo caussa vitæ est propinqua [illegible] propinquius coquit, vt spiritus & calor tum influens, tum innatus, anima generaliter præsidente, & instrumentis saluis nullo impediente. His quoque insitum temperamentum magis viget, quam [illegible] le, sulph. Mercurio, & aliis, quæ per artem ex mumia extrahuntur, quanquam & his aliquid demus, sed particulariter tantum. Conformationes naturæ, quas Medici ex Anatomia sciunt, fibras, membranæ, & alia, non nihil ad rem faciunt, vt nec elementa & eorum vires. Qui frigidissimi & subtilissimi aeris montes perambulant in America, sentiunt in illo frigore ventriculi vires maxime lædi, vt & qui noui mare ingrediuntur tum motu, tum spiritibus nauseabundis percelluntur, [illegible] principiis abundent. Qui *signaturis externis* se dementari patiuntur, (quæ re vera nihil est aliud quam fortuita quædam, & accidentaria, incertaque consonantia,) *ventriculorum gallinaceorum tunicas* pro concoctione laudant. Sed seuerum est *Seuerini* decretum de tali sulphure, sale, mercurio, [illegible] *Humani ventriculi essent potiores*. Si experientiam consulas, nihil inuenias solidi, & vix in [illegible] vnus est, qui adiutus sit istis tunicis, quæ etiam solæ non dantur, nec extractæ. Qui scis tuam coctionem potius adiutam esse gallinarum è ventriculo earum tunicis, quam stomachalibus aliis? Mirifice tibi places istis tunicis, cur non magis ventriculis porcorum, canum, vrsorum, luporum, & similium? At Zingiber, Galangam, piper, absynthium, saluiam, vinum bonum, & similia magis proficere contra cruditatem sentimus. Vbi hic tua insipida, & fatua signatura? Omnino [illegible] in anatomia & natura humana viderunt nostra, & priscorum tempora, *Paracelsistæ [illegible] nullos.*

Tunica ventriculorum gallinaceorū [illegible]

13. *Principia aperiunt absconditos agendi modos & fontes.*) *Galenus* in descriptione simplicium, vt in alimentis, ita & medicamentis varios succos, saporesque inesse dixit, vnde variæ facultates viresque etiam contrariæ dependeant. Sicut enim artificiosæ compositiones ex pluribus compositæ medicamento diuersas potentias conciliant, ita & naturales mistiones. Optauit ille artem, qua possent diuersæ partes sic separari, vt fit in lacte. Interim coactus ea carere, explicare nihilominus vires illas conatus est per *qualitates primas, secundas, occultas, naturam, accidens, actum, potentiam*, & [illegible] Paracelsici in omni misto (nihil autem apud ipsos ex genere corporum sensibilium non est mistum) *malum bono & venenum salutari* coniunctum esse garriunt, non considerantes in initio creaturarum omnia Dei opera *eximie fuisse bona*, atque adeo homini & bestiis plantas libro pro alimento solido, aquam, & succos pro liquido concessa esse, vt quam optime citra omnem noxam conseruarentur, donec peccato superueniente vanitas, & maledictio deteriorem reddidit naturam, [illegible] ita nocumenta per accidens prodierunt. Non quidem eas [illegible] optime præparata, & purgata in naturam nostram vertimus tota: In naturæ enim & artis operibus nihil fit ex toto [illegible] verum quod secedit, non ideo statim est venenum. Inutile sit magna ex parte, at non venenum [illegible], sique mistionis ea est proprietas, qui fieri possit, vt non idem de essentiis Chymicis sit dicendum, præsertim cum experientia cognitum habeamus nihil naturæ sic vim inferre, vt [illegible] ca[illegible] Paracelsistarum.

Non inepte *Riolanus* integra prætulerit Paracelsistarum extractis [illegible]. Si enim verum [illegible]

esse, quid in omni mixto sit venenum & alexipharmacum proprium. Satius est vtrumque simul in vsum vertere quam alterutrum tantum, cum venena per se sint noxia, & alexipharmaca, si non inueniant hostem suum, in nos vertant impetum. Imo igni naturæ verti venena in nutrimenta, falsa & amara in dulcia contendunt, idque probant colocynthide, elleboro nigro & aliis. Sed transeant ista.

Non negandum est, Chymicam artem esse separatoriam partium diuersarum in naturæ, & artis compositionibus, & per eam posse inuestigari, qua in parte sit *ens salutare, & in qua noxium*, si quidem res in se habet aliquid per se noxæ, & non ex malo vsu per accidens, vti sit plurimum: item quæ valeat magis ad hoc, quam ad illud; vt cur acetum refrigeret, & nihilominus etiam penetret, & separet, corrodatque, & diuersos sapores habeat. *Seuerinus* capite septimo Ideæ *Opium* loco exempli producit, & *vinum*. In opio, quod Galenici dicunt, esse stupefactiuum frigore (quidam intelligunt elementare: sed rectius vocaueris medicum analogicum ex effectu analogo) reperitur & Narcotica vis, & diaphoretica, disputantque de eius qualitatibus, vt & de Camphora eruditi. Amarum est, & incensum ardet, habetque spiritum odoris grauis, & narcotici. In camphora ex pinguedine, puritateque spirituali, & cognatione cum igni iudicatur calida potius, quam frigida, vt & opium. Hic Chymia succurrit, & in aceto monstrat *phlegma quoddam refrigerans*, & partem essentialem admodum calidam, & acrem, separatque vtramque: ex opio elicit *sulphur narcoticum*, & *salem diaphoreticum*: in *vino spiritum nobilem, aquam noxiam, oleum, & salem* cum tartaro, vnde æstimantur bonitates, noxæ, beneficia, damna: *Camphoram* probat esse puram essentiam, & extractū naturale, si quidem sordes foris adhærentes sustuleris, quod sublimatione aliqui, quidam & lotione assequuntur; atque ideo effectum frigidum per accidens habere (melius dixeris spiritum inesse nitrosos, sicut & in sale petræ spiritus frigidus sulphuri calido & igneo est coniunctus) (*Crollius ait Galenistas huius artis beneficio posse tueri suas maximas*, veluti cum dicunt, *Omne amarum esse calidum, & tamen opium amarum refrigerare*: Rationem patere ex separatione per *ignem Chymicum, qui ex opio elicit sulphur dulce narcoticum, & salem amarum diaphoreticum calidum*: Deinde artem venena (arsenicum argentum viuum sublimatum, &c.) ita mitigare, vt tuto possint in corpus ingeri, &c. quæ sunt encomia huius scientiæ verissima: quo insaniores sunt nonnulli, qui tantum bonum agnoscere nolunt, & licet euidentibus rerum testimoniis, & experientia conuincantur, tamen vituperare artem, eiusque opera aduersari pergunt. Aliqui tamen iudicii sui nonnullas habent caussas. Nam quo quisque perditior, & impudentior Paracelsista est, eo magis Chymica spagiria gloriatur, & ex quouis quiduis cum fecerit, etiam pessima venena, tamen iactat, crepatque meras tincturas, essentias, arcana, & alia, quibus si vnus adiuuatur forte fortuna, plures alii pereunt, aut ita læduntur, vt satius fuisset nunquam ad talem medicinam accessisse. Quin & in Rebuspublicis *Chymia olim sapientissimorum, peritissimorumque professio, studium & exercitium*, fere manibus Doctorum extortum ad laborantes ineptissimos, & pharmacopœos reiicitur, qui ipsi raro aliquid aggrediuntur, sed pueris, & ministris commendant omnia. Sunt qui artificiosas præparationes ideo respuant, quia non sunt vsus plebei, nec facile distrahi, & vendi possunt, cum & magnetes recusent sumtus vulgo maiores facere. *Volebam aliquando aquarum destillationes corrigere, & in meliorem modum conuertere. Ecce tibi officina dominus clamare, se oportere singulare laboratorium extruere, nec posse vendere aquas, quia si rusticus non pro nummo acciperet notabilem quantitatem, tota officina male audiret: magnam esse copiam aquarum: non posse modum illum teneri, &c.*

Ita domita Chymia ridentibus Medicis vulgaribus cogitur sordidissima veste vti, & sub præclaro titulo tanquam scortum triobolare prostare. Sed ad *Hermetem principia dicit aperire abscondita agendi modos*. Sensum esse puto: *Per Chymiam liquidum fieri, cur Medicina adhibita in integritate substantia aliquid operentur, cuius caussa non sit in propatulo: veluti: cur vinum primo calefaciat, sed postea frigidos morbos, vt catarrhos, hydropem, &c. inducat, atque etiam tam infestum sit articulis:* Caussam inueniri *spiritu inebriante & calido separato*, relicta aquositate frigida, ex qua *tartarus* acutissimus inimicus neruis & membranis, tendinibusque articulorum: hoc esse enim fontes actionum occultarum, vt de *opio* dictum est, potestque de alexipharmacis & aliis similiter disseri. Recte quidem hoc, quantum concessum est homini in hac vita: sed *Hermes* etiam hoc considerare debet: *Si principia* [illegible] *sunt illa tria, quæ à Paracelsistis tantopere prædicantur, debent esse prima.* (Ratio enim principii est primum esse) *atque ita omnem porro inquisitionis vlterioris ansam præcidere.*) In primo namque standum est, & qui principium quærenti respondet, is primam caussam, vltra quam non est alia, dicit. *Atqui datis illis Chymicis principiis non satisfactum est quæstioni: prima potestatum & actionum caussa prolata.* Audio Paracelsistas dicere, caussam cur opium inferat somnum, & dolorum vim obtundat, esse sulphur narcoticum: sed adhuc quæro, quæ sit caussa talis virtutis in sulphure. *Neque enim omne sulphur est tale.* Ita Galeni opii dicis esse calidum, & amarum. Si principium dixisses, caussam primam attulisses, qua prior esset nulla. At adhuc manet quæstio, *vnde sal opii istam vim habeat.* Cur vinum inebriat, & vini fex sues, si eam sorbuerint, temulentas reddit? Respondet Chymicus, quia in vtroque est *sulphur spirituosum*, quod ita afficit sensorium primum, & spiritus eius circumagit, oppletque organa discretionis, colliquat, & alia operatur.

Sed adhuc quæritur, *vnde vis huic spiritui sulphureo*, eaque tam varia effectis? Sunt quidam fontes naturales, quorum halitus si non eadem, at similia operantur: sunt potiones aliæ inebriantes, imo tale quid sit a *Datula, Hyoscyamo, lolio, &c. Magnes attrahit ferrum spiritu sulphureo*, quo si per ignem aut aliam vim priuetur, nequit amplius attrahere. Vnde vero ista virtus spiritui &c.

Nondum

Opii analysis. | Acetum. | Vini partes. | Camphora. | Sal petræ. | Venenatorum mitigatio. | Chymiæ laus. | Paracelsistæ impostores. | Chymia male tractata. | Vini effectus vnde. | In principiis chymicis non inueniuntur primæ actionum caussæ. | Opium. | Vinum.

Nondum attigisti fontes primos actionum occultarum, poteratque *Galenus* similiter dicere: sunt in rebus mistis diuersæ substantiæ & naturæ, quæ etiam contraria possint operari: *vt vis purgans, & astringens in Rhabarbaro*, quod si assaueris, non purgat amplius, vt hoc sit documento alterum ab altero posse separari, sicuti & in veteri medicina actu separantur coctionibus, infusionibus, expressionibus, exuotionibus.

Rhabarbarum.

At instat *Galenus*, & adhuc quærit, quæ sit caussa astrictionis in reliquiis *Rhabarbari*, purgationis autem in succo. Tu dicis extractum sic esse, & id monstrabis; sed te irridebit *Galenus* dicens, & suam infusionem esse talem, imo tuo extracto potentiorem. Vt enim cogitur fateri & *Crollius*, *extractum Rhabarbari*, nisi alio acuatur, non purgat tam efficaciter, quam vel integrum, vel infusum eius. Resolue id in principia, & dic Mercuri' purgat & sulphur, sal astringit, (licet sales aliis purgent.) Petet *Galenus* adhuc & demonstrationem ipsius facti, & rationem. Ipse interim dicet, *succum spirituosum Rhabarbari esse crasi, totaque natura purgatiuum*; crassamentum autem ideo astringere, quia sit terreum, & spiritibus penetrantibus, aperitiuisque priuatum; vel: quia *succus sit motiuus natura* tali modo: & attractiuus similis iuxta propriam crasin: fex autem principio illo taliter motiuo sit destituta, ex ea fac salem, & vide num similiter sit astricturus. Dic *tuo Hermeti, sicuti se habent principia ita se habere & rationem ex illis: Non autem esse absoluta & prima, neque simpliciter principia, sed secundum quid*: Ideo noo mirum esse, si non possint totam quæstionem vnica responsione exhaurire.

Tria principia occultas proprietates explicant. Cathartica subj.

14. *Principia corpora illa formalia suppeditant explicationem occultarum proprietatum, quæ vulgo sunt inscitia asylum.*) Dico adhuc id noo fieri simpliciter, sed secundum quid tantum. Quæritur, quæ vis sit *vitri antimonij, florumq;, & reguli*, & similium, potissimum mercurialium, quæ corpus humanum possint tam mirabiliter mouere, & naturam excitare tam valide, vt fere per omnes vias se exoneret, idque noo assumtis corporibus, sed tantum liquoribus, in quibus fuerint macerata non semel tantum, sed sæpius, quale quid rustici etiam in *senna ellebero albo*, & similibus deprehenderunt. Alii aliud dicunt, vt & de *præcipitatis mercuriis*. *Quercetanus spiritum* defendit, qui deponatur in menstruum: quo spiritu si priuentur purgantia, euanida sunt, & formam, quâ sunt cathartica, amittunt. Is autem in aliquibus est volatilior, in aliquibus magis fixus, sed siue spiritum, siue succum dicas, quæstio manet, vnde ipsi hæc natura, quæ cum non sit ex absoluta simplicitate, necessario erit ex contemperatione, qua Deus instruxit condita ab initio. *Hermes* debet cogitare, qui de *seminibus* est professus. Hæc priora sunt separationibus chymicis. Itaque meliore iure obtinent nomen *principii* in quæstionum solutionibus. *Tali semine tale nascitur*: tali augescit nutrimento, quod prius erat indeterminatum, sed virtute eius, quod nutritur, immutatur, & determinationem accipit. *Neque enim purgans succus ex terra attrahitur à planta*, sed hæc ipsa vi seminis sui talis facta cum maturuit, tale facit nutrimentum potentia, qualis ipsa est actu. Itaque vides non easdem vires esse plantis incipientibus & maturis. Hic standum est. Nam vltra creatoris voluntatem, naturam conditam, & seminariam propagationem, alimentariamque dispositionem, & determinationem progredi non potes.

Spiritus purgatorius.

Semina Hartmanni magna principia.

Si iam hoc est *asylum inscitiæ*, libenter fatemur, nos esse arcanorum Dei & naturæ peritiorum ignaros, nec vllus est Paracelsista, qui non in istud asylum crebrius confugere cogatur, quam Peripatetici lumine scripturæ illuminati. Nimirum *in illo inscitiæ asylo deprehenduntur etiam Sancti*, ex quibus *S. Paulus* 1. Cor. 13. nostrum cognoscere dicit imperfectum esse, & particulare. *Iob* cap. 26. 14. conscius sibi est eiusdem inscitiæ, inquiens; *Cum vix particulam sermonis audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?* Lege caput 38. & seq. Iobi, & responde Deo interroganti, si adeo es sapiens & peritus. Respoode & Christo Iohann. 3. de terrenis. *Abscondita est sapientia ab oculis omnium viuentium, inquit Iob* capite decimo octauo, versu vigesimo primo. *Deus intelligit viam eius. Ipse enim fines mundi intuetur, & omnia quæ sub cœlo sunt, respicit.* Vide Psalmum 139. versu 6. & Psalmum 131. vbi *David non ambulat in magnis*, & mirabilibus vltra captum suum. *Salomon vidit* cuncta, quæ sub sole sunt: Et ecce *vniuersa vanitas & afflictio spiritus*. Creatura sub vanitate & maledicto est. Hac veste nobis occurrit, & audet quis sibi arrogare scientiam abstrusorum? Syracides 42. 18. *Solus Deus scrutatur abyssum maris & terræ profunditatem. Ipse omnium occultorum est conscius.* Cap. 43. vers. 36. *Operum eius minimam partem videmus.* Multo sunt maiora adhuc incognita. Idem fassi sunt omnes sapientes Philosophi, adeo vt *proprium dixerint esse Philosophi quædam ignorare. Scaligero* non placuerunt isti confidentes iudices, qui occultas proprietates detestantur, easque *inscitiæ asylum* contumeliosis verbis vocant: Exercitation. 344. sect. 8. *Hermes* tamen Hartmanicus, *Crollius*, *Seuerinus*, & similes *omnia sciunt*, quia extra mundum nouerunt loca quædam vacua, abyssos, orcos, noctes, & similia, in quibus omnium rerum semina delitescunt, & vnde in scenam mundanam assumtis elementis, & principiis tanquam laruis theatralib. proponont, eodemq; positis se recipiunt. Illi in *Sancto Sanctorum Dei* fuerunt, & per aliud sanctuarium in mundum ingressi omnia perlustrarunt. Noo mirum est, quod *inscitiæ asylo* non indigeaot. Anticyris tamen tribus, & Elleboro carere non possunt, propterea, quod nondum didicerint *γνῶθι σεαυτόν*. In nos cadere potest, quod dicitur stipes, plumbum, lapis: in illos non potest: quia exuperat illorum stultitia omnia. Porro oblitus est Hermes Atriensis principia illa etiam morborum caussas dici, quanquam videndum an hæc non materiæ sit asscribendum in Hagiasterio, vt eadem sit caussa mali, quæ & boni, quia *similia similibus remedio sunt*. Nam nihil tamen debetur etiam innato calido.

Inscitiæ asylum.

Paracelsista ...

15. Hactenus recensuimus Atriensis Hermetis de principiis in genere sententiam. Conferamus cum ea *syncerioris* doctrinam. 1. commendanda est *modestia* istius autoris. Cum enim mista soluat in tria principia analoga mineralibus popularibus, *Mercurio*, *sali*, *sulphuri*; id facit absque contumelia veteris disciplinæ Peripateticæ & Galenicæ, tribuendo suum locum etiam

Dispositio ad ... principia ...

Abso-

Aristotelicis principiis, quæ ex vniuersalibus rationis applicata sunt particulari naturalium scientiæ, materiæ scilicet, formæ, & priuationi, quæ Aristot. in contemplatione generabilium, & corruptibilium esse demonstrauit. Ita nulla iniuria afficit elementa Physiologiæ m. licæ, dum ait, *Galenum haud abs re astruere quatuor elementa ignem, aerem aquam. terram pro principiis* etsi remotis. Si *Aristotelei* VERE statuit sua tria, redarguitur *Hermes Hartmani*, vt à *Seuerino*, ita & tyronibus Chymicis, vt non multum debeat in suis sanctuariis & atriis superbire, cum & falsarum opinionum imagines in eis reperiantur. Deinde notandum est, autorem istius operis *elementa Galenica non reiicere*. Habebit ergo & ignis Aristotelicus aliquem inter ea locum contra ac Paracelsici cæteri contendunt, qui quidem *Hermetem* priscum, & *Platonem* in numerandis primis mundi corporibus sequuntur, sed cogitare etiam hoc debuerunt, cum de generabilium & corruptibilium elementis Peripatetici disserunt, non competere, vt vel cœlum mutationibus talibus non obnoxium assumatur, vel ignis ad alia ablegetur. Ita enim non quatuor, sed tria *forent elementa* generabilium materialia & passiua, aut si quatuor cœlo in ignis locum inuecto, non corruptibilium, sed omnino transmutabilium primordia proponi, sed membra mundi totius partim ex perpetuis, partim ex mutabilibus constantis, & tamen flammeum ignem, in quo excellit spiritus calidus siccus, qui est elementum Aristotelicũ, non posse omitti. Est enim aliquod per se corpus. At cœleste non est, cum sit mutabile. Referendum itaque ad transmutabilium elementa, aut cœlum dicendum est transmutabile esse. Ostendit autem & natura eorum, quæ ex mistis per spargiricam resolutionem fiunt, spiritum inflammabilem eidem coniunctum cum essentiis nobilioribus. Quis ignorat *aquas ardentes* & *olea*, cum & *sales* nonnullis flammam concipiant? Si cœlum est ingenerabile & incorruptibile per naturam, cogitent Chymici, quo iure ista possint puro cœlo asscribi. Tertio cum *tyrocinium elementa Galenica remotiora principia esse*, concedat, Chymica erunt propiora. Quid hinc aliud colligere possumus quam redargui eos, qui ex principiis Chymicis componunt elementa? *Hermes* fabulabatur de elementis puris, seu vacuis quibusdam locis : ex his tanquam ex carceribus emittebat semina. Hæc vt in corporibus apparerent principiis, & elementis internis ridicule iungebat; inde imponebat laruam ex elementis externis consutam. Tandem ista omnia rursus abiiciebat, *nudataq; semina in suos abyssos, & arcum remittebat* iuxta fabulantem; aut inter *Iouis genua somniantem Seuerinum & Crollium* delitamentorum Paracelsi admiratores. Quanto rectius tyrocinium, proculdubio autore & creatore Deo, ex elementis principia permodum generationis naturalis à Deo institutæ conficit? Videndum tamen est, vt in asserendis veris etiam simus constantes. Quarto ait, Chymicum artificem sensibilium corporum *tria sensibilia, & proxima principia asserere*, iuxta textum 61. lib. 3. de cœlo Arist. *Oportet sensibilium principia esse sensibilia, sempiternorum sempiterna, corruptibilium corruptibilia, atque ita omnino eiusdem generis cum suppositis seu principiatis.* Puto eum de compositis seu mistis sentire. Solutio enim est circa composita, quantum attinet ad segregatoriam: (aliàs est & coagulationi opposita non Alexandrina.) Quod si ergo misticum est corruptibile, quæ alia perpetuitas principiis Chymicis tribui potest quam relata? Præterea idem autor *nullum principium* habet *simplex & solum*, vt scribit circa finem capitis de solutione. *Mercurius*, inquit, *continet substantiam sulphuream & salinam: sulphur salsum & mercurialem: sal mercurialem & oleaginosam*. Hoc dato, consequens est principia Chymica ad sensum prima non esse, sique Aristotelica ideo sunt à Physicis aliena, quia noetica potius quam naturalia, etiam Chymica aliena erunt, vt iccirco *Hermes Hartmani* non debeat in *Aristotelis* principia insanire. Prima editio Tyrocinii An. 1611. reducebat *quodcumque principium in alia tria*: vt Mercurium in aq. ardentem: aq. nubis, aq. acidam: sulphur in ol. odoriferum, aliud rubrum, & resinam: sal in volatile, alkali fixum, & vitrum ex terra damnata. Sed hæc displicuerunt postea. Omnino coguntur fateri Paracelsistæ, 1. principia prima noetica; 2. principia secundaria ex mutuis composita: 3. principia elementata, quibus præmittunt & iungunt triplex elementorum genus. Insuper nec hoc prætereundum est in tyrocinio, quod ait, *principia proprie loquendo nec corpora esse*, quia ob cœlestium seminum influxum, quo impregnata sint, plane sint spiritualia: *nec spiritus*, quia sint corporei: sed *vtramque naturam ambigere*. Hæc sententia videtur conuenire cum atrio Hartmani, in quo *formalia corpora* appellantur. Aliàs illa descriptio competit *vinculis istis astralibus* in mesaulo, quibus *visibilia insensibilibus* connectuntur, hoc est, semina externis elementis, quasi ex internis elementis & principiis sit aliquid constitutum, quod ratione internorum & spiritualium elementorum ad semina accedat, sed principiorum contagio vicinum sit elementis externis. Lege & Goclenii iunioris magica in vnguento armario, de spiritu vectore virtutum, quem excussit Iohannes Binsfelt. Videmus ergo Paracelsicæ disciplinæ elementa adhuc fluctuare, & nondum fundatam esse illam seu artem, seu inertiam. Si sunt illa principia, quæ sensibiliter ex mistis extrahuntur, ostenduntur, & ad medendum adhibentur, quæ etiam tyrocinium monstrat in lignis viridibus, lacte, quis lini semine, caryophyllis, vitro, sale marino, stibio; mente captum esse oportet, qui negare velit corpora esse, quanquam sint subtilia. Solent tamen Chymici sic vti vocabulis, & appellare *spiritus*, *naturas*, & *essentias* puras, volaticasq; vt *spiritum vini*, *spiritum marcasitharum*, qui aliàs *flos ascensorius* dicitur *spiritus descensorios*, &c. qui cum finguntur ad corporum classem concedunt, vt patet de argento viuo, sulphure, arsenico, stibio, & aliis, cum inter se mutuo comparantur, *Mercurius spiritus* iudicatur, *sal corpus*, *sulphur medium quiddam*, aut anima. Sed comparationes istiusmodi non debent alia decreta euertere, si volumus præcepta tyrocinii constantia.

Nullum principium chymicum simplex.

SECTIO.

SECTIO XXVII.

De Mercurio in specie.

De Mercurio

IN Mesaulo erat, *Mercurius Physicochemicus, spiritus mundi secretus & æthereus per volitantes caduceo designatus.* Ab eo differt principium, quod eodem nomine Mercurii vocant, respicientes ad minerale argentum viuum metallicum Planetæ isti versatili dicatum. Tyrocinium comparat *spiritus sali armoniaco, idea, informanti* seu mouenti caussæ, *intelligentia, intellectus, glorioso nescio cui.* Licebit Paracelsistis etiam Deum appellare. Quid enim non audent per suam poesin? *Hartmanus* putat Mercurium istum in atrio suæ phantasiæ obuiantem, esse in alieno choro & foro. Cur quæso? *Quia debuerat ad penetralia* DIVÆ *cuidam apparere*, & officio internunciæ ministrare. Ita sane eum gentiles descripserunt, quanquam non Diuæ, sed Deorum angelum, qui mandata ad homines deferret, sicut *Iris* fingitur *Iunonis famula.* Eidē tribuerunt officiū ad *inferos ducendi & reducendi.* Belle præfuerit *orco Orphei*, abysso & elementis puris hagiasterii. Nam inde semina posset in mundanam scenam, hincque rursus ad orcum ducere: hoc est, fabula in porta eburna inferorum somniantium fieret. 2. Sed cuiusmodi est? Respondet *Hermes: Deus est.* Nam & in atrio fictitio sunt dii, vt *quales dii, tale atrium*, & contra, ita conueniebat non Christiano, sed *Heraclyto* Ethnico in casa furnaria respondere. Etsi sunt, inquit, qui dicantur *Dii siue in cælo, siue in terra*, (siquidem sunt dii multi, & domini multi) *Nobis tamen vnus est Deus Pater, ex quo omnia, & nos in illum, & vnus Dominus* IESVS CHRISTVS, *per quem omnia, & nos per ipsum*, 1.Cor.8.v.5.6. *Nolo vos socios fieri dæmoniorum.* 1.Cor.10.20. *Nolite iugum ducere cum infidelibus.* 2.Cor.6.14. 3. Qui & quales *dij* sunt in atrio Hermetico? *Minorum gentium*, inquit Hermes. Ridiculum. Quis huic *Hermeti* potestatem dedit, vt *Mercurium* loco moueat, & dignitate priuet? *Romanorum dij maiores* erant Saturnus, Iupiter, Iuno, Mars, Minerua, Mercurius, Hercules, Apollo: qui & cœlestes ab heroibus & subterraneis distincti, iidemque inter sydera positi magna ex parte. *Dianam* quæ Lunæ vicem supplet, syluis attribuerunt; de *Venere* mirifica fuerunt iam terris, iam cœlo eam affigentes, vt credi possit, *Iunonem & Mineruam* substitutas esse Lunæ & Veneri in cœlo secundo: *Herculi* locus datus inter astra fixa. Miser *Mercurius* cœlesti honore exutus exulare iubetur inter contemtos & plebeios pene Deos, fortassis merito suo. Cur enim adeo vagatur, & modo est in cœlo, modo in inferno? Indigenæ sunt istæ nugæ gentilitiæ doctore Christiano. 4. In atrio sunt *Planetæ* quoque. Qui isti? *Degeneres sunt.* Cur? Quia à pietate & præstantia parentum discesserunt. At *malorum coruorum malos pullos* esse, vetus est Prouerbium. Qui sunt isti parentes? Qui alii quam *astrologorum errantes stellæ cum luminaribus*, quas gentilitiorum Deorum nominibus appellant? Est enim persuasio Paracelsistarum, medii mundi in terra, aquis, & aere fœturas gigni à syderibus in cœlo, veluti: *Sol* putatur *aurum*, & cætera solaria facere, *Luna argentum* & Lunaria alia, *Iupiter stannum* cum Iouialibus, *Saturnus plumbum* & Saturnina, *Mars ferrum* & Martialia, *Venus cuprum* & Venerea, *Mercurius argentum viuum* cum Mercurialibus. Quæ vero in elementari regione per semina Planetarum, tanquam *oua cuculi* in nidos alienos illata, deponuntur, quia non in propriis matricibus, nec ab ipsis parentibus excluduntur, ideo deserunt stirpis suæ nobilitatem, fiuntque *spurij.* Quo vero principio ista dicunt magniloqui Paracelsistæ? Nullo nisi phantasiæ erraticæ. Hoc enim viderunt, quando dormiebant in *Latmo cum Lunæ vmbra.* Aliis alia spectra occurrerunt. Ideo idealis magister cap. 8. scribit de Luna, quod singulis mensibus noua generatione fructus proferat parentum seminibus & impressionibus similes. Idem autem de cæteris stellis sentiendum. Apparet ergo vanitas istorum stultorum. Si ingressi essent *Sanctum Sanctorum Mosis*, cognoscere potuissent plantas, & quæ his sunt analoga mineralia *creata* fuisse *ante stellas*, omnes, & non tantum sua elementa, viresque prius illis accepisse, sed & principia, & vim seminalis propagationis. Quanquam enim postea, vt melius prouenirent, à syderibus auxilium acceperunt; tamen non possunt illis debere existentiam suam, & virtutes essentiales simpliciter. Solis calor & terræ, humorisque benignitas adiuuant stirpes & semina: sed nec raro etiam obstant generationi, & generata corrumpunt, vt & aer perniciosus, & ignis. Quid de *homine*? Quod sydus, aut Planeta hunc cum suis membris fecit? *Deus in principio creauit vnum*: ex vno produxit tum fœminam comparis gii & generationis sociam, tum omnes homines alios mediante semine sine stellis. Idem Deus iam conseruat homines, & adhuc procreat per naturam, quod *Dauid* quoque fatetur adeo non agnoscens opificium *solis*, vt etiam se *sub terra coagmentatum* dicat. Idem sensit *Iobus.* Ipsi Paracelsistæ contendunt, *sydera esse sub potestate sapientum*, qua de re *Crollius.* Si noleut sapientes, stellæ ne muscam quidem producent, aut culicem. Abi ergo in malam rem *Hermes* cum fictitiis tuis spuriis. Tu vero, *Hartmane*, si scire cupis, quæ caussa sit naturæ degeneris, non tantum in inferiore, sed & superiore globo, consule *sacras literas*, ibi inuenies, *omnia ab initio fuisse optima non vi syderum, sed Dei creatoris Verbo: deinde propter peccatum iram Dei exarsisse, maledictumque & vanitatem in naturam inuexisse cuius quoque subinde irritationibus, omnia in peius lapsa esse, adeo vt tota tandem natura, mundique machina sit interitui destinata.* Inde sunt monstra, & prauitates, & degenerationes. *Ætas parentum* (inquit Horatius) *peior auis tulit nos nequiores mox daturos progeniem vitiosiorem.* Si omnino etiam externæ generationis caussæ sunt spectandæ, inuenies ira Dei cœlum ferreum, & terram æneam, clausosque optimos Dei thesauros, qui tamen aliquando ex mera benignitate, & misericordia etiam reclusi satis laudabiles, & generosos fructus promunt. Tunc & cœlum fauere cogitur, beneque constitutum esse, sicut contra malis fructibus ipsum non affulget clementer, nisi aliqua violentior caussa accidat, vt etiam optime affulgens sol non possit aurum, & solares fœturas producere. *Naturale est simile ex simili,*

Arist. in 1. de part. an. c. 5. Bensfolo in Goslenio vocat idololatriam.

Dii Hartmani.

Planetæ atriensis.

Sydera gignere apud Paracelsistas.

Ps. 139. v. 15. Iob. 10. v. 8. & seq.

Caussa bonarum & malarum creaturarum non sunt astra Paracelsistarū.

nili, & tale à tali nasci. Hermes tanto imperitius garrit, quo confidentius pronunciat de omnibus *huiusce* principiis, & non cogitat quid per se sit, & quid ex accidente eueniat.

SECTIO XXVIII.

De signo Mercurij ☿ & aliis nonnullis.

SOlent Chymici instituto Ægyptiaco, & proculdubio Hermetico, arcanas quasdam res tum *nominibus allegoricis* designare, tum *Hieroglyphicis notis & characteribus* ad imitationem astrologorũ, & magorum. Non opus est verbis. Indiariis anniuersariis quilibet notas, & signa tum aliarum rerum, tum animalium Zodiaci, & planetarum inspicere potest. *Magi*, & qui eos admirantur, suos habent characteres *nummis constellatis insculpendos* quos videre potes apud *Paracelsum, Henricum Cornel. Agrippam, Weckerum* & alios. Chymici in libris publicatis sunt rariores. In scriptis commentariis crebrius notas scribunt. Talium quasdam depingi curauit *Crollius* in suo tractatu de internis rerum signaturis: quasdam Onomastico *Leonhardus Turneisserus* adiecit, atq; ita sparsim apud *Paracelsum, Pantheum* & alios multas, easq; varias inuenias. Ego ex collectis hinc inde libris mirificos congessi characteres, deprehenditur *non iisdem vti omnes*, vt pauci sint, quibus aliqua ratio tribui queat, vti & de literis, & modo scribendi sentiendum. Itaq; fictio *Hermetis* in Hagiasterio, Mesaulo, & atrio nihil habet in constante Hieroglyphia roboris, cumq; *æternorum æterna debeant esse exemplaria*, temere est figuras lineares, altaria, iconas, monumenta, exedras, & alia comminisci quorum characteres non habent stabilem disciplinam. *Materiam primam* ridiculè signo ⊙ repræsentat, in quo *Londinas* vult puncto medio terram significari quam circulo ambiunt planetæ: Et habet hoc sane aliquam rationem. Nam mundus in plano ita solet à Geometris depingi vt punctus eius centrum, mediumque globum signet, peripheria seu circulus cœli ambitum. Sed *eodem* tamen *charactere sol* denotatur vulgo: Alij *quadrato includunt*, vt sit *vnitas* quædam *in quatuor extensibus*: vel si rotæ radiatæ figura cogitatur vniuersitatem signet ambitus, punctus vnum à quo omnia. Incerta itaq; est eius notæ interpretatio. Nihil ineptius est quam *Pythagoræ sphæram* tali schemate proponere cuius *centrum vbiq; sit, nusquam autem circumferentia*. Quis pictor hanc figuram expresserit quæ ne fingi quidem potest? *Leonis viridis* imaginem vsurpant lapidis Philosophici cõmentatores, non de natura, sed de sua mercuriali materia, quam *solutionis solis* adhibent. Qua de causa sic pingitur vt *solis radiantis imaginem deuoret*, vt est in Rosario & alibi. Dum autẽ eadem nota etiam *ignem, & sulphur incombustibile*, aliaque, quæ coaceruat, comprehendit, indicat se *totam sapientum hieroglyphian turbare*. Similiter ineptit *animam repræsentando Deorum* (diabolorum) *simulacris, Aquila Iouis, Pauone Iunonis, tridente Neptuni, vitulis, piscibus marina.*

Characteres Chymici.

Lege & execrabile scriptum Iunioris Goclenii de Vng. armario Francofurdia an. 1613. excusum.

Materia I. ⊙

Ineptissima forma figura.

Anima characteres.

Mystici Philosophi *Aquila* vtuntur longe alia significatione, vt notum est de *aquila alba, nigra, rubra, aquilis nouem Hermetis, &c.* *Pauonis* autem mẽtionem faciunt dum varietatem colorum, & pulcritudinem in opere, cum iam ex nigredine in albedinem tendit, quã rem & *Irin* appellant, describunt. *Tridentis* forma *Crollius* cineres depingit: alij æs vstum: magi Gabalistæ longe aliud vt videre est in Paracelsi Archidoxi magica. Quid autẽ hæc ad ANIMAM? Cur si viuentia animata erant producenda per simulacra tanquam in fabula, non etiam aliquid plantale, & humani addebatur? *Pierius* ait *Ægyptios animam forma accipitris* depinxisse. Fatui quoq; est calidum innatum, *præduri lapidis cui aureus solis circulus incumbat*, signare. Quid calido innato cum lapide? Quid subinde decrescenti, & in horas mutabili cum præduro, siue *Adamas* ille sit, siue alius quispiam? Qua forma lapis pingendus? *Circulus solaris materia prima dabatur*. Quid huic cum calore insito? sed & hoc signum spiritum & humorem complectitur confuse, recurritque sulphur, vt in naturæ symbolo, quasi eadem res sit sulphur, natura, calidum innatum, humidum primigenium, spiritus insitus. Acuti visus est cernere immensa spacia vacua, eaq; pictura repræsentare cuius artificis? Nempe eius, qui in abyssis, & orco Orphei fuit, vt *Tiresia* cæci. Hic. n. vacuitates illas infinitas bene potuit videre. Cum ex Vtopia sua in mundum procedit *Hermes* per figuram pyramidalem delabitur, cuius apex est in cœlestium indiuisibilitate, basis incumbit diuisibilibus corporibus. Transitus scilicet est ex incorporeis ad corporea, ex abysso & orco Orphei ad mundum finitum: ex Intellectuali, & Ideis commentitiis malæ sanæ phanthasiæ ad sensibus perceptibilia. Cur non hic *scala Gabalistica* præsto erat? *Pierio meta* seu *Pyramis* finem & absolutionem operis significat: Et fors *Hermes* voluit phantasmata sacrarij sepelire quomodo Ægyptij reges suos molibus Pyramidalibus. In Archidoxi magica Paracelsi *contra muscas proponitur Pyramis*, quasi Beelzebub character esset. Inter figuras *Geomanticas Agrippa* idem signum mire variatum inuenitur: quo tamen rectius vtitur *Thrasybulus*. *Hermes* videtur *Lucis primæuæ* characterem facere: Sed eam habuisse formam pyramidalem, demonstrandum erat: sique habuit, basis in cœlo fuit, non in terra, seu extra, & non intra mundum, cum ibi sit *Basis* vbi densitas maior, vt in sole, qui fertur medio globo maior esse 166. necesse est basin luminis esse respectu medij.

Aquila sapientum.

Pauo.

Signatura calidi innati.

Pyramis.

Ostenduntur & *alata caducea*, quæ sunt Mercurij, de quibus paulo post: Est autem hic Mercurius Mesaulicus, quia Deorum ad homines legatus, præco, nuncius, ne quid deliramentorũ gentilium ab hoc Christiano absit. Apparent & planetarum signa, quæ in Calendariis vulgatis occurrunt, & sua habent interpretamenta

Alata caducea.

Cur enim *Saturnus* pingitur ♄? Quia senex esse fingitur falce fœniseca metens homines, quasi sic scriberes ♄. Simpliciores enim erant olim figuræ. Character ex pictura sumtus est. Sed quare *Iupiter* ita ♃? Quia regia specie sellæ curuli insidens repræsentatur, quanquam alij aliter pingant.

Signa Planetarum.

♂ ☉ ♀ ☿ ☽ *Marti* Deo bellico telum hamatum adiicitur: *Sol* disci formam habet, seu orbis. Ideo hac figura insignitur. *Venus* virginis vultum erigit, indeque in longum & latum se explicat, quod crucis schemate indicarunt. *Mercurio* mansit suum caduceum. *Luna* corniculata picta est, qualis in augmento primo, & decremento posteriore cernitur. Omnino partem ex astrologorum iudiciis sumtæ picturæ occasionem dederunt characteribus, partim apparentia luminarium. Cabalistæ & magi postea scrupulose circa eos sunt versati, & ponderosam sapientiam cum mirifici virtutibus ex eo elicuerunt, quod Notarii breuis scripturæ caussa leuiculo argumento inuenerunt. Tanti est superstitio. Sequuntur *innumera astra coruscantia*, quæ si simplicia sunt; norunt pictores eorum characteres, quas optica suppeditat quasi essent *globi scintillantes*, seu radios proiicientes, quanquam non desint qui *faces* esse velint, aut *vasa concaua* lumen solis exceptum redhibentia. Constellationum & Intersectionum, item aspectuum formæ vnde sint traductæ, disputent astrologi. *Magis* nihil est fidei propter prodigiosa mendacia, & superstitiones vanissimas. Videntur autem XII. signorum notæ ex fictitiis picturis sumtæ. *Arietem* curuatis cornibus ♈ notarunt; *Taurum* capite cornibus lunatis ♉: *Geminos* corporum duorum per manus & pedes coniunctione ♊: *Cancer* oculis & cornibus descriptus est ♋. *Leo* oculis igneis & capitis crine ♌. *Virgo* innotescit hoc signo ♍, quod fors est tunicæ fimbriatæ & plicatæ: *Libra* nascitur libellæ iugo ♎: *Scorpius* cauda ♏: *Sagittarius* sagittæ ♐: *Capricornus* corrupta capri figura ♑ (à cornibus ad caput ducitur linea, inde descendit ea ad ventrem, & retorquetur ad caudam.) *Aquarius* fluoris signum habet ♒: *Pisces* duorum delphinorum aduersorum ♓. Hæc quoque commenta nouiorum Magi subtiliter & laboriose explicant, quos sinamus suis commentis beate frui. Sed quo charactere semina notanda erunt? Progredi dicuntur *à fonte vnitatis in mundanam scenam*. Nituntur *Rota, modulo, & radiis instructa*. Nam hæc hieroglyphiam habet progressionis apud *Ezechielem*, quanquam male phantastica illa *Hermetis* diuinis visis comparentur. In atrio plures occurrunt species. Nam hic primum est *quadratum* □, quanquam *cubus* esse deberet iuxta *Platonem*. Sed sit illa ex circulo seminum quadratura. Ea cum cruce recurret in *sale*. Alii aliud eo signo notant. Secundo *cruces* hic pinguntur, & *lineæ* intersectæ, quarum interpretamentum est singulare apud hunc Hermetem. Nam hieroglyphicis sapientibus *crux est nota perfecti denarii*, vt videre apud *Pierium & Londinatem*. *Athanasius* eam contra dæmones commendat in libris *de verbo incarnato aduersus gentiles*, & hanc vim ei tribuunt omnes Romanæ Ecclesiæ addicti. *Lineæ intersectæ* apud metallurgos Chymicos fere *amalgama* significant, vt & apud *Crollium*. Sed formæ sunt diuersarum rerum. Itaque aliquando & *Vitrum* notant. Redimus ad Mercurii signum. *Contemplare Mercurium*, inquit Hermes, *sol ille quidem & Luna stemmate & cognatione magnifice sese offert: assixam nihilominus crucem malignam semper circumfert*. Mira infantia. Si loqueretur de magisterio sapientum iuxta Planetarum omnium in vna monade hieroglyphica concursum aliquid diceret, de quo legendus est *Iohannes de Londinas*. Hoc est *merum* illud *genus entis, quod sex constat elementis*, vtpote sex metallis communis materia, & ideo metallorum characteres habens, vt diligenter explicauit *Londinas*. Inde translata est figura ad Mercurium metallicum, seu argentum viuum, & modo simplex significat, modo sublimatum, præcipitatum, saturninum, &c. prout aducitur nota. Mercuriale principium si eo signo proditur. Nota quædam, & adulterina accommodatione proditur. Quid enim quæso habet de sole? Lunæ nonnihil ei tribuas. Ideoque potius sic pingas, ☿ vel ☿. Liquor enim est aquæ elementari affinis, & adeo cognatus, vt omnino separari nequeat. *Luna* vero aquis præsidere creditur. Male informatus est in hieroglyphicis, *Magia* & *Cabala Hermes* tuus *Hartmane*. Mitte eum in scholas, aut caminos chymicos, & iube melius discere. Ita delirat expositione *crucis*, quasi hæc esset figuræ addita mentum, *propter passionem* inter elementa. Si hoc, essentiale signū fuerit taurinū ♉, quod *Crollio* est *salis gemmei*, aliis *marcasithæ*. At crux illa pertinet ad notæ integritatem, signatque perfectionem, & non miseriam. Vulgariter est baculus seu scapus & manubrium caducei. Nam illa figura primam originem traxit ex *caducei* figmento demtis alis. Virga erat cum manubrio, quod distinguebatur nodo. Eius summam alæ duæ stipabant. Medium occupabant serpentes duo nodo herculeo coniuncti aduersis caudis capitibus. Neglectim transmutata nota exhibet vulgarem illam ☿: in qua sapienter exponenda laborant Cabalistæ, & Magi. Rectius non est crux rectilinea, sed baculus cum inuersa luna. Ita pinguntur duces Hermetis, qui Mercurius vocatur. Eiusmodi vero fabula narratur etiam *de signo sulphuris*, quod communiter est tale 🜍. Triangulus pro pyramide est, pedamentum figura crucis ex denarii nota item signat absolutionem per exaltationes artificiosas. Ideo & hic nugatur friuole *Hermes de superbia ex affinitate cum igni, & admistione elementorum misera*. Quid vero si sulphur nō crucem, sed caudam reflexam, quasi serpentinam, exhiberet hac forma? Quidam his vtuntur

Sed placeat conus, ignis flammei tessera, In facibus, & candelis nostris cum ardent. Quem ignem cogitat nugator? An ignorat hunc quoque esse elementum, &, si cœlum intelligitur, non pyramidem habere? Est autem ignis Paracelsistarum non flamma illa nostras in conum, (non Pyramidem assurgens, sed cœlestium astrorum complexio. Astra & luminaria, quos characteres habeant, ante dictum est. Si itaque est calamitas, & afflictio cum elementis esse, pyramidis superbia vilis erit. Sed quibus cum elementis? Qui paucissima ponunt inter Paracelsistas, tres classes produnt; *vnam vacuam, alteram spiritualem*, & internorum, *tertiam externorum*. Exponendum erat, à quo elementorum consortio esset malignitas, & si ab externis, quid facit Chymica exaltatio. Tu vero

Magi prodigiosi mendaces.
Seminum nota.
Quadratū.
Cruces.
Linea.
Signum Mercur. ☿
Mercurius Mercur à tesseram nō intelligit Caduceum.
Signum sulphuris.

Tu [illegible] *tinanne*, an [illegible] in tuis furnulis quod possis, *Hermeti* isti stulto obi[illegible]! [illegible] tuos [illegible] as non tantum tria, vel etiam plura elementorum genera [illegible] rum etiam [illegible] quod *Ens veneni*? Hoc quidnam [illegible] dic quæso. Si est, *aqua* [illegible] no viuum. Quam multa oportet esse venenata, quia *cibus suam qualita*[illegible] [illegible] *est cibus*, tapparet in rege Indico apud *Vartomannum*, [illegible] puella intoxicata in [illegible] quoq; viperæ, & scorpij eo sunt no[illegible] ores quo [illegible] venenosioribus [illegible] erint [illegible] De *igne* flammeo nô dicam. Venenum enim po[illegible] destruit quam [illegible] [illegible] edas olus & panem, nec bibas vinum. Si nullum est elementorum [illegible] no[illegible], non [illegible] od? Si itaque *crux* est signum malignitatis ex societate, non op[illegible] ele[illegible] [illegible] essentias ipsas essentiis, & principia principiis contraria. [illegible] inuehis non creaturas Dei per se bonas, & d[illegible] contumac[illegible] [illegible] tipsisses, sed [illegible], & *vanitatem* cum maledi[illegible] to cui subiecta [illegible] tota, non [illegible] et principia tu[illegible] um [illegible] & hæc polluta, maximumq inqui[illegible] entorum hæresis [illegible], sicut *Iob* dicit *Deum nosse hominum vanitatem*. & Psalmus *vitiue sam* [illegible] *itatem eos vocat. Stellæ quoque non sunt mundæ in conspectu Dei* Iob. 25. vers 5. *In angelis etiam de prehensa est stultitia*: Iob 4.18. Verum mittis istis dic [illegible] cui est *Salis character*? Quadratum sel[illegible] vbi [illegible] rat quadratus rusticus & insulsus *Hermes*: quasi [illegible] chimismedi ⊡. [illegible] ura ascribe [illegible] dicitur arguere, in sale hoc [illegible] cognatione [illegible] terram attingere. *Crollius* terram sic pingit ⊽. [illegible] iguram quadratam ⊡ [illegible] tribuit. [illegible] mercis ◇ *aponem* vel *antimonium* notat. Salis non est vna figura. Nam sal commu[illegible] [illegible] plus pluribus characteribus: halinitrū [illegible], sal gēma [illegible], ◇–: Ammoniac' ✳ [illegible] in collectaneis meis inuenio salem insigniri [illegible] quibus & lotiū: Item alns [illegible] *Incertu scilicet, & arbitraria ista sunt signa*. Itaq, & tui *Hermetis* ex[illegible] [illegible] monstrati. Cur autem *Sal solus non habet crucem appensam*? Imo cur non [illegible] rux, cum non vni elemento, sed omnibus, max[illegible] terræ [illegible] obnoxius? Circumspect[illegible] an [illegible] *Sal cruciatus*: Sed [illegible] ni. Quadratum inueni tale [illegible] ascripto *stibio*, cui[illegible] vul[illegible] [illegible] tem [illegible] quod erat sulphuris indiciū. & quid refert Cono, pyramide, an quadra[illegible] [illegible] Tartari est figura, vt & [illegible] & aliæ apud *Crollium*. *Hermes* tuus callid[illegible] *quadra*[illegible] *Quia scilicet Terra est cognatus*. O acumen: quasi terræ id esset symbolum [illegible] Da mihi quæso *quadratum solidum*. Planam figuram finges, at non solidam. [illegible] *athematice* non [illegible] ras domi cum ista in chartam conijceres. An autem sal maxime cognatus [illegible] postea videbimus. De signis elementi aquæ, & *terræ damnata* suo loco sermo erit, quanquā [illegible] m erat de *charactere terræ*, cur in salis descriptione [illegible] quadratum schēma, vt & in ipso A[illegible] [illegible] ra, quam *Hermes* damnat, quæ primo iure, & per se terra est, ponatur forma *Crucij* [illegible] rectis, aut lotis sup[illegible] liciorum paribus, notis, & cæterum de hoc postea.

SECTIO XXIX.

Descriptio Mercurij.

Hæc [illegible] Hermetic [illegible] *Mercurium atriensem* (alius enim est Mesaulicus) *esse Deum minorum* [illegible] *ntium* [illegible] *planetam, qui mult*[illegible] *a pietate & præstantia sui parentis, Mercurij scilicet cœlestis in globo superiore*. [illegible] *& lun*[illegible] *super*[illegible] *quidē, sed nihilominus malignitatem Comitē habentem*. H[illegible] a legi[illegible] planet[illegible] nunciantur, vt intelligamus Mercurium atriensem esse *Principium* Chymi[illegible] orū, *qui dicuntur veri venatores naturæ, indicantes per id Liquorem acidum, tarum permeabilem, aëream, æthercam, spirituosam substantiam formæ proximum instrumentū vitæ pabulum, quo sal, &* [illegible] *festinantia in horas propter actionū freq*[illegible] *entiam ad siccitatē & seniū, assidua irrigatione refocillatur*: [illegible] *fluida, lab*[illegible] *substantia mixt*[illegible] *reddat facil*[illegible] *& tandem in quo colores potissimū sint conspi*[illegible] [illegible] *Hermes* Atriensis de sibi cognomine Mercurio. Transcripta vero sunt partim ex alijs, par[illegible] [illegible] *euerino*, qui c. 8. Ideæ ideo additum esse Mercurium scribit, vt assidua irrigatione duo priora [illegible] & sulphur) ac[illegible] ionū frequentia ad siccitatē, & senium in horas festinantia foueret, & mistionem [illegible] uda substantia redderet facilē. *Quercetanus* c. 14. defensionis *corpora activa principiorum* vnū ponit [illegible] *ū, vt sal*: duo humidi[illegible] vt *sulphur, & Mercurium* quē dicit esse *liquorē illum acidū, permeabilē penetra*[illegible] *n purissimum & æthereū illud corpus* [illegible] *aëream, subtilissimam, viuificam, ac spirituosam substantiā,* [illegible] *vitæ & [illegible] seu formæ proximū instrumentum: spiritum antiquissimi Hermetis, liquidum, tarum per*[illegible] *em, volatilem, &c*. Beguinus c. 2. Tyrocinij ait: Mercurius est liquor ille acidus, permeabilis, pe[illegible] [illegible] bilis, æthereus, purissimus, a quo omnis nutricatio, sensus, motus, vires, calores, senectutis [illegible] propera retardatio. Confertur elemento aëris, & aquæ: illi quidem, quatenus coloris vi[illegible] ltei atus facile in auras abit: huic, quatenus ea difficulter proprio, facile autem alieno termi[illegible] ntinetur; hoc est, qua ex humidum quid. Sic enim *humidum* definiunt ex Aristotele lib. 2. de [illegible] p. 2. tex. 9. & cap. 1. lib. 4. Meteor. vbi *humidum non actiuum esse, sed passiuum dicit*, quia facil[illegible], & [illegible] le terminabile eo dicuntur, quod patiatur aliquid eorum natura. Sed missis cęteris (neq; enim [illegible] uonis in certamen descendere animus est) saltem *Hermitica atriensia* consideremus *absq; vllius* [illegible] *specta*.

[illegible] *Mercurius est Deus minorum gentium*. [illegible] Ablata pietate Christiana *Deum vocare illam aquā*, C[illegible] ici del[illegible] atione ex mistis eficiunt [illegible] Ne[illegible] nec ioco, nec poetice fing[illegible] [illegible] um

Marginal notes: [illegible] Paracelsistarum · Character Salis · Terra [illegible] · Salis figura · Mercurio Chymici descriptio · Ex Seuerino & Quercetano · Quercetani principia & Mercurius · Beguini Mercurius · Mercurius Hermanni Deus

dum est principium legis diuinæ de alias diis non habendis, de nomine Dei no pro... do, ... ria Dei non danda alijs, &c.

Mercurius planeta.

2. *Mercurialis est planeta*). vide quid dicas *Herme*. Planeta, qui dicitur ... abundus ... la erratica appellari solet. *Principium* autem *omne constans est*. Si planeta est, no potest esse prin... nisi erroris, nulliusq; stabilis scientiæ, nec causa firma ex qua effectum certum deduci possit. ... *debent esse scientifica*, & demonstratiua : certa, firma, immota, per se vera & prima, atq; ... monstrabilia. Ludis discipulos æquiuoco nominis, si idem & principium dicis, & erronem. ... loquuntur, qui ASTRVM inferioris globi iuxta phrasin comparationum Hermeticarum ... analogia cum argento viuo minerali, quod vnum est ex materiali substantia metallorum memb...

Mercurius Hartmanni degener.

3. *Mercurius multum degenerauit à pietate, & præstantia sui parentis.*) Quis ergo ille p... *aliquid prius seipso habet, quomodo est principium?* Certum est essentias Chymicas primum a D... tas est, qui est *principium vniuersale omnium*: Deinde eas in suis integris, & stemmatibus nu... conseruari & crescere, perhiq; que : Inde alias propagari seminio. *In semine vnumquodque las... potentia.* Si principium (quod relatè & allegoricè sic appellant Chymici tanquam primu... iectum potestatis naturalis, & essentialis) habet parentem, *semen* est. Ab huius natura d... re non debet. Vi quidem aliqua deiici potest, seu accidente, quomodo tota natura v... iecta: sed *per se natura semper sui est similis, semperq; agit eodem modo*. Chymici quoqu... pia, seu subiecta essentialium potestatum colligunt, non degenera, abortiua aut ... spectant, sed *lectissima, & apprime valida*, quæ etiam magno artis studio ex ... re fa... tam abiectè loqueris de tuis principiis, disciplinam tuam infamas. E... autem ... met... & principio carens phantasia Paracelsistarum opinantium, *stellas in cœlo parturire sui f... regione elementari, maximeq; in mistu*. Ebrius Paracelsus hoc commentum eructat ... monstrare conatus est dormientes stertare. Mirum est inueniri, qui ... frusta ... cio habeant, petranturq; se scabie quadam, & Cacoëthe insipientiæ infici. Sed *nihil tam ... ci potest, quin aliquem inueniat patronum.*

Mercurius ex solis & lunæ stirpe.

Non ex auro primum est Mercurius sed aurum & reliqua metalla ex Mercurio quasi matre.

4. *Mercurius effert se solis & lunæ & stemmate.*) Quasi vero signum notariorum e... Poëticis sumtum sit argumentum, id principium, quod ex mistis nomine Liquoris ... citur, esse de stirpe auri, & argenti, seu luminarũ globi inferioris. Dictum de hoc ... addo saltem *Mercurium potius esse stirpem solis, & lunæ*, & hæc debere gloriari origine ... contra. Nam quid aliud est *Sol* quam *coagulatus & percoctus quidam Mercurius in metallis*: ... *luna* paulo infra solis perfectionẽ? Ideo & in Mercuriũ reducuntur, & vtrumq; ... argentum, est amicũ argento viuo, quanquam magis aurũ, vt & stannum cum ... o. I... *gisterio sapientum* Mercurius etiã nutrimento, & augmento soli, lunamq; pro... dem est propagatæ stirpis, quanquã postea vicissim argentũ viuum beneficio cor... tur. *Quercetani, & Beguini sententia nullum principiũ est solum* Nam virtus vnius in alter... depri... tur : & tamen ad aliquod simplex, & primũ perueniendum est, quod in scientia pr... Non si in materialibus, & sensibilibus virtutes cõmunicant, & omnes partes essen... piunt, etiam in Theorematica, & scientifica traditione sunt commis... Ita ... rum internis disseritur, ita de seminibus, & partibus integrãtibus omn... corporum R...

Prolapsis.

trium venatur, & explicat scientifica methodus ; postea cogitationes & coniun... oc... cet *Hermes* se non accuratã in fabula præceptionem spectasse : pictoribus & poetis q... efferre se stemmate nõ passiuè, sed actiuè intelligi debere : cõmunionem virtutum ... & ... ge, inquã etiã plura, & ludereos discipulos laruis comicis. Bellus eris ex Hermetica ... d... strator. Comparari *sulphur soli* potest, & *lunæ sal*. Sed hæc comparatio locũ non ... Mercurij cuius vna pars ☉ solis creditur esse signũ, altera, ☽, lunæ. Neq; n. hæc ... phuris, & salis. Deinde adhuc sub iudice lis est an In Mercurij signo illæ notæ sint so..., ... solis sit rota seu circulus cum centrali puncto lunæ vero corniculatæ cum corpule... m... species.

Mercurius malignus non fuit.

5. *Mercurius, qui principium Chymicum malignam crucem semper secum circumf...* principia. Chymicorum est bonum, & malum separare, *binariũ abiicere* qui ... *retinere*, vt ait *Tritemius* : venenũ tollere, essentiam salutarẽ colligere, vt ... nt spagiri. Vnd... est in culina *Hermetis* atriensis malignitas, eaq; perpetua? Num tu *Hartmanne*. sic coquis tu ... chymica? Frustra pugnauit contra Parisienses medicos *Quercetanus* si principia malignis ... semper sunt stipata. Elemẽta indiuulsa intelligi dices. At inquã illa non sunt extern... domestica principiorũ tincturis adeo immutata, vt in eandem naturã homogen... aluerint, minimeq; sint maligna. Ideo & duo externa elementa in damnatis habent ... beatis. *Si crux significat corruptionis, & euanescentiæ virtutis potentiam*, non tam magn... ce... sydereaq; & astrali natura, & præpotente efficacia est disserendum. Ridebunt enim vos ... ripateticorum, & vestra principia elementis supponent.

Mercurius nomen primo principio.

6. *Chymici veri naturæ venatores hoc nomenu* (Mercurius) *primo suo principio tribuunt*. ... principiorum trium leguntur apud *Basilium monachum* in libello de magno lapide antiq... curru triũphali antimonij. Is autor vixit circa initia morbi Gallici qui ortus est in Europa an. ... 1493. Ante ergo 121. annos extitit trium principiorũ notitia, nec a *Paracelso*, autore prodiit, vt q... dam simplices arbitrantur, qui omnia talia *ad ebriũ & mali cerebri Paracelsum* referunt. ... *Isaacus Hollãdus* Vetustiores putãtur aliis nominib. designasse. Adeo. n. fatui sunt Paracelsistæ, ... inuenimi vocu... suæ opinioni congruam, ibi sibi persuadeant suã fundari insipienti... Thesauro Thes. tom. 6. scribit *omnes ante se Philosophos à scopo aberrasse, & metalla quidem ex Mer...*

Sulphu

[illegible] sulphure tanquam matre, generasse sed tertij non meminisse quod in aqua iaceat & vera sit mater metallorum, quæ aqua segre[illegible] ostannectatur, &c. Ego quidem nescio an antiquior quispiam *Basilio* tria illa proposuerit, & qu[illegible] vetus sit ille *Isaacus*, cuius meminit *Penotus* Id autē constat *Gebrum ex sulphure, arsen co. & argento viuo* constasse metalla. Cæteros vel elementa dixisse, vel duo tantum, *Mercuriū* [illegible] *& [illegible]*, vt de & [illegible] *llandus* ille *Isaacus*, qui opera mineralia edidit c.14. lib.1. ait: *Constat ex nulla alia re [illegible] natura metalli gigni posse quam ex his duabus, Sulph scilicet & Merc.* Idem sentit Albertus M. & metallici nostrates in *Sarepta Mathesij. Agricola* lib.5. de ortu sub terr. c.2. & 4. Chymistarum opinionem esse tradit, *metalla esse ex sulph. & arg. viuo*, quorū differentiis etiam metalla discreuerūt. Qui ergo vo[illegible] [illegible] collúdentia sectatur, & tria principia illa vel primo Paracelso assignat, vel ve[illegible] attribuit, videat ne decipiatur. Veri naturæ indagatores fuerunt & illi, qui trium non meminerūt. Quid autē quæso dices his, qui *non tria sed quatuor, vel quinq, vel nouem*, aut alio numero contendunt e[illegible] An non fuerunt veri venatores? Quid de illis, qui *solam aquam* ad imitationem lapidis? Nescit [illegible] *Hermes Hartmanne* quid garriat. Oportuit aliquid dicere in cōtumeliam eorum [illegible] vocas *Elementarios Philosophos*, & falsè irrides, quasi hi non fuerint veri venatores, qui tamē totam naturam in cœlo, terra, mari, & aliis locis humanæ aciei peruiis sunt prosecuti, iiq; non pauci Chymici.

Paracelsus omnium [illegible] rū Phil contemptor.

Principia metallorum vetera.

Goclenius spirituales sensuales appellas q. ipse intellectualis Rasbrusiasta esset.

[illegible] *Quid intelligitur vocabulo Mercurius apud veros venatores? Liquor.* At inquam *liquor est posterior spiritu*. [illegible] corpus coagulatum ex spiritu: & in metallicis argentum viuum *magis spiritus* iudicatur *quā liquor*. [illegible] coagulatione quidē sua aquam modo, modo terram & solidū corpus refert: sed spiritus manet quandiu est suæ naturæ; *Principij ratio est primum esse.* Definitiones requirunt quidditatem primæ naturæ, non accidens mutabile.

8. Qualis *liquor? Acidus* sapor ergo materialis est. *Liquor. n. acidus succum significat aciditate præditum*, qui ea etiam afficit instrumentum gustus. Exempla sunt *acetum* ex variis, *acetosa, acetosella, spiritus acidus sulphuris, vitrioli*, & similia. Videris mihi oculum direxisse ad fumos camini tui, qui si per descēsum agantur, acidum liquorem reddunt. At & *sales quidam* sunt *acidi*. Deinde ex dulcibus, aromaticis, & aliis Mercurij eliciuntur cum sapore suorum simplicium. Delirare te dicam, & insensatum esse, si pronunciaueris omnes esse acidos. *Quercet.* c.3. de materia medicinæ priscorum ex *halinitro* eduxit *spiritum mercurialem* qualitate sua non calidū, sed *frigidū* potius, q̄ testetur eius Aciditas, *quæ cum frigiditate mira prorsus existat, longeq, sit ab elemētari diuersa dissoluens corpora, coagulans spiritus: qui spiritus acidus reperiatur etiam in sulphure, & vitriolo, qui eo maxime abundat.* Si dicerem hoc vniuersale nō esse, & illam *aciditatem* deberi sali, quem alias *Armoniacum* vocat, quiq; elementari aquæ immistus temperamento certo talē saporem habeat, quē in aliquibus putredo gignit, vt in Vino, Zytho, Pyratio, Pomatio, aqua pluuia & aliis, ille confugeret ad suum illud *omnia in omnibus*, iuxta panspermaticos doctores. Qui sapor ex accidente est, non est naturalis principij. *Acidus* in plerisq; est ex accidente, vt corruptione per ignem, putredinē, salis affectionem certam, &c. Ergo. Probo. Nam si integra separes in sua principia per naturalem, & blandam extractionem: *Mercurius non erit acidus*, vt in destillatione musti, vini boni, &c. Quod si phlegmata horum putrefacias, aut ipsa suo spiritu [illegible] prius, tunc saltem emergit aciditas. Si *Oxalin.* & alia naturaliter acida in essentias redigas, *minima pars aciditatis erit in mercuriali spiritu*, sed in sale, potissima. Id arguit & citrum, Limonia, poma arantia acida, Granata acida, & alia quorum succos si destilles ita vt nō simul rapias sulphur a[illegible] [illegible] volatile, cognosces veritatem. Docet *Quercetanus* illam *aciditatem reddere suo sali per crebras imbibitiones & destillationes* Affine. n. iungitur affini. Corpus quod reuocatur mercuriale quidē est, [illegible] non acidum. Vnde patet *aciditatem à sale volatili*, qui mistus erat Mercurio, fuisse.

Mercurius liquor.

Principium frigidum Quercetani: & tamen acidum. Galenus ergo de aciditate frigida locutus, de principio hoc Chymico sensit.

Acidus sapor est magis salis quam liquor.

9. E[illegible] RARVS liquor. *Rarum opponitur denso*, significatq; qualitatem secundam, quæ est materi[illegible] ex partiū positione intercedente spiritu; vt spongia rara, cinis rarus, panis rarus, pilus rarus, &c. Num itaq; principia Paracelsica non tantum *primas elementorum qualitates* habent, sed & *secundas*? At *Crollius* pernegat. Opinor voluisse te dicere *solutum*, qui opponitur coagulato. An ne hoc quidē? Quia ferrum, æs, stannum sunt corpora coagulata, at porosa, seu rara. Quidam etiam bibulū aurum exhibent. Quicquid sit, *Mercurius metallorum non est admodum rarus*, quod grauitas indicat, & omnium aliorum reiectio præter aurum, & plumbū purum, purumue argentum, & stannum, quæ tamen non ideo recipit, *quia rarus*, sed *quia familiaris, & natura gaudet natura.* Ita est & de aliis Mercuriis, qui similiter aquis sunt censendi. At aereus est. *Aër est rarus.* Ergo & Mercurius. Aerem in sua natura expansa rarū esse non nego. At nos non de expanso & soluto in aeris speciem liquore loquimur, sed de eo, qui a[illegible] uæ est similis, fundiq; de vase in vas potest, & fluit. Penetrat rara ipse non rarus, sed corpulentus, farciens & implens meatus.

Mercurius rarus.

10. *Mercurius est permeabilis.* A quo ergo permeatur? Hoc consequens est rari, penetrari scilicet posse corpore in meatibus contento cedente. Pisces permeant aquas, volucres aerem; At cedē[illegible] R[illegible] rum nō cedit, sed in se admittit aliquod corpus. Si in liquorem Mercurialem aliquid inicias, [illegible] cedit, aut penetrat in inlecti poros. Sic argentum viuum, aeris & omnino spirituum est permea[illegible], [illegible] permeari nisi cedendo seu locum dando, vt cum per ignem lapis traiicitur, aquila per aërem volat, nauis per quas transit.

Permeabilis Mercurius.

11. *Mercurius est substantia aerea.* Hoc mirum in schola Paracelsica. *Erat Deus*: Erat *planeta, astrum* & similia. Quod vero substantia ēst aerea, seu aereum, vel elementum est, vel elementi huius pl[illegible] in se habet, estq; corruptibile, & transmutabile, quæ passiones in cœlestes essentias non [illegible]unt. Sed condonandum ēst huic disciplinæ, *quæ omnia facit ex omnibus, & omnia farcit omnibus.* A[illegible] aquæ comparant: aeri vero olea quædam proportionalia, & spiritus calidos. *Quercetano Mercurius est frigidus*, multaq; aquæ elementa habet: Imo postquam ei subtractum est sal acidium, *fatuus liquor* testatis sensus consulas.

Varius in dicto ☿

 12. *Mercu-*

Mercurius aethereus. 12. *Mercurius est aetherea substantia.*) Hoc magis mirum vix crediderim *aetherem esse acidum, & frigere.* Quid si frigore in glaciem vertatur tuus Mercurius, num & tunc est aetherea substantia? quidem fit: sed *Paracelso* etiam fortiter mentienti magis credendum est quam verbiloquis al[...] *Aetherem* alias Paracellici [...] deputant. Ita Mercurius esset Igneus. Num est mistus ex aethere & [...]
Mercurius Hartmanni. Naso suspendendus est tuus *Hartmanne Hermes.* Est *Hermaphroditus:* Deinde MVLTVM d[...] ranit à Mercurio stella, vel illo, qui erat in *sancto Mesaulo.* Sit ergo spurius, & multura quædam [...] strosa seminis confusi. Alij Chymici sua principia, vel *essentias cœlestes* vocant, (quintas, aut q[...] tas) vel *analogas* dicunt esse *stellarum elemento* iuxta *Aristotelem*, quia sunt *potestatum vitalium sub[...]* Ex qua re Deus fecerit arbores, bestias, homines secundum corpora, *Moses* indicat. *Hæc potentia [...]*
Principia ex Mose. *simile semen gignunt.* Dic ergo principia illa origine creationis *ex terra, & aqua* potissimum [...] se: propagationis vero naturalis per semen, & nutrimentum ex elementis constare iisdem, [...] trobique societate cœlestis spiritus, qui cum prævalet, principium ætherei asscribitur. cum [...]
Spiritus fa[...] licui elemento. Nota quod spiritus aliqui (vt vrinæ, &c.) etiam sæpius destillati *Crystallos ponant.* Hi dicuntur *Sal* esse. Collige salsam in iis contineri substantiam. Sal in lapidem vitreum con[...] tur maximè si quid terræ puræ assit. Hic autem non simplex, sed compositum est corpus, vt & [...] pse. Num æthera natura his passionibus succumbat considerabis.

Mercurius substantia spirituosa. 13. *Mercurius est substantia spirituosa.*) Quid ni spiritus? Est enim aerea, æthera astrum [...] ritus Olympicus, elemento interno spirituali, & incorporeo sociatus. Spirituale volusti dicere [...] rituosum quod est, non est spiritus, nec spirituale, sed aliud quidem, plenum tamen spiritu. [...] ce loqui volumus. Accuratè Philosophare, ne in Philosophos *superstitiosos, & elementar[...]* tua stulta superbia vocas Peripateticos, & Galenicos) incidens fias eorum Coryphæus, & int[...] restim ductitans saltes.

14. *Mercurius est formæ proximum instrumentum.*) Hoc est decretum insanien[...] sapien[...] Quomodo enim hic esset principium corporis misti constitutiuum? Quo in loco erit cald[...] spiritus animalis, vitalis, naturalis, qui non sunt partes mistæ carnis, ossis, &c. sed organa officiorum in corpore viuente? Principia, & elementa sunt corporũ mistorum membra, atq; ita cõstitutiua alterius partis substantiæ totius: nõ sunt formæ organa. Ita tu ipse dicebas *formas sibi fabricare corpora,* vt & semina, quæ informent, non tanquã proximis instrumentis ad fabricandũ, vel aliud agund[...]
Calor natiuus. tur. Rectius id de *sulphure* scripsisses cui analogus est *calor. Calor natiuus* inquit tuus Her[...] Hagiasterio, *est humidum illud primigenium oleaginosum, aëreum insito spiritu totius formæ custode & [...] pugnatore, nec nõ vitali calore perfusum.* Omnino, si forma est anima, aliud est spiritus organicus,
Anima. is quem ex solidis partibus, & humoribus separant arte sua Chymici. Si autem forma nõ est an[...] nec organica cẽsetur, atq; ita hac censura instrumento nõ indigebit, quo spectat illud *Hermes* anima dicit, *esse eam corporis organici Entelechian,* non enunciat de forma. Modificatè loqui[...] *magneti* tribuunt *manũ* qua ferrũ prehendat, & spiritum attractorium sic organicum faciunt, [...] etiam de purgantibus venenis, alexiteriis & aliis asserendũ erat. Verum nec scientificũ, & propt[...]
Magnes. hoc est, nec principij nec Mercurij solius. Nam & *sulphur,* & *sal,* quæq; alia ex mistis, seu fiūt per [...] dum magisterij, seu extrahuntur, istas vires, easq; euidentiores habent. Ad *magnetem* quod a[...] vis eius spiritualis cum aliquo corporis contagio in Chalybem transfertur quidem, sed cum corp[...] ris resolutio in principia fit, nullus apparet, vt pateat etiamsi organicum dicas, tamen non esse *Mercurium* proximum formæ instrumentum.

Mercurius vitæ pabulum. 15. *Mercurius est pabulum vitæ.*) Qui vitam ali dicunt, metaphoricè dicunt. Accipiunt n. [...] tam sicut flammã, aut membrum uiui corporis viuũ, &c. Est alias Metonymia effecti, cum [...] pro anima vitæ causa: vel adiuncti, cum pro viuente. In Hagiasterio calore innato, humido olea[...] noso, & spiritu omnia viuebãt, cumq; caloris extinctio mors sit, potius vitæ pabulu[...] lorẽ cõseruat. Id autẽ *sulphuri natura* potius deberi, quis est, qui nesciat, cum viderit flammas ali p[...] guibus, Mercurium vero esse non pinguẽ, sed aqueum adeo, vt cum sal, seu id in quo lapida cius [...] tus est, separatur, nihil differat à phlegmate, quo ignis extinguitur, nõ pascitur? *Quercetanis [...] rius est acidus & frigidus.* Vide an talis possit esse idoneũ vitæ pabulum. Quisquis Mercurium [...] bulum vocat, & hoc non poeticè, & allegoricè, sed propriè accipit, indicat se cum ratione ins[...]
Galenicorum temperamentum in aeris Hermetis Hartmanniani. Vita. seu insaniente esse sapientia. 16. Sequitur *Seuerinana* dictio. *Sulphur & sal actionũ frequētia in[...] festantur ad siccitatẽ & senili.*) Hoc ex Galenicis acceptũ est de tẽperamento, & humido pri[...] calidoq; innato. Paulatim. n. mutatur temperamentũ ex calido humido ad frigidũ sicc[...] humidũ primigeniũ spirituosum depascitur, simulq; calor in illis minuitur. Festinanter hoc[...] non, nolo disputare cũ relatũ possit esse. Si vita est actus quidã, & functio vitalis actio, quæ[...] & sali debetur iuxta *Seuerinum*, aut saltẽ hęc dum illa fit, patiuntur, quia actionibus inseruiunt[...]
Mercurius irrigat sulphur, & salem assiduè. curius non erit proximũ formæ agentis instrumentum. 17. *Mercurius refocillat assidua irr[...] salem & sulphur?*) Num ergo sic pabulũ est vitæ, & proximum instrumentũ formæ, quia al[...] *salem & sulphur?* At hoc officiũ est nutrimenti, & alterantis liquoris. *Principia non sunt nutrimenta hypostatica mistorum partes.* Sunt illa ipsa quæ nutrimento conseruantur, nõ quæ nutriunt. Q[...] tem dices de his quæ nun nutriuntur, vt de gemmis, non in mineris suis, sed in cistis, annu[...] vestitu, & c. de auro & aliis metallis in vsum iam ex sua matrice assumtis, cæterisq; multis? Nũ id officium gerebat Mercurius? vbi est illa fluida, & assidua irrigatio? Si *Galenus* illa legeret, [...] ret de humoribus *Hippoc. alimentarius* sermonem esse. *Hu alimur ex quibus constamus.* Si consta[...] sulphure, sale, & Mercurio, similcq; nutritur simili, salsum erit sulphur & salẽ hypostatica [...] refocillari Mercurio hypostatico, sed hic quoq; suo alimẽtario Mercurio reficiendus est, vt[...] sulphure, & sale, hoc est, Galenico sanguine, & phlegmate, vel omnino iuxta *Aristot. sanguine* [...] mina ista in potentia continente.

it fortasse *Seuerinus* de *aqua articulari*, quam *synoniam* vocat, vultque esse substanti-
& sic *quintum humorem*. a Galenicis præteritum. Ego suaderem tuo Hermeti, *Hartmane*, vt
Paracelsus in *Thesauro Chymicorum* nugatur, literas ex inferno per *Orpheum* à *Galeno* vel *Hippo-*
crate sibi procuraret, aut cum his in vestibulo auerni, vt cum *Auicenna Paracelsus*, disputaret. (Tom.
6. p. 299. Hetten deine Artisten den Galenum in der Hellen gewüst / darauß er mir geschrieben hat:
desgleichen Auicennam in der Porten der Verhell mit dem ich disputirt habe von seinem auro po-
tabili ... ctura Physicorum, v. cst. Lap. Phil. Theriaca, Mithridatio, &c. Idem Tom. 2. p. 11. In præfa-
tione ... tagrani dicit Galenum scripsisse sibi ex inferno, &c.) Cognosceret exactius quidnam esset
quod sulphur, & salem languefacta actionibus, & ad interitum festinantia restauraret. Irrigantur
... efacta. *Si Mercurius assidue irrigat, copiosa aqua erit*. Fors cogitandum est esse catarrhum cerebri, vel
... uam *Hippocratis*, quã *Hermes* vocabat *Azoth* cum aiebat *ignis & Azoth*, h. e. *aqua Hippocratis*, alias argé-
... viuum, seu Mercurius Philosophorum, *sufficiunt*. Labyrinthus & hic est in sanientis sapientiæ.

18. *Mercurius substantia fluida, labilique mistionem reddit faciliorem.*) Hoc sapit Aristotelicum
quiddam. *Humida* inquit, *miscibilia maxime corporum sunt. Facile terminabile enim maxime humidum di-*
uisibilium, nisi viscosum fuerit, &c. Cogitauit *Seuerinus* sapientia artificiose fieri mistionem. Supponi-
... formas sibi fabricare corpora, quod & seminibus asscribebatur. Præsto est duplex genus simpli-
... um, elementa, & principia iam actu substantiam habentia, & separata. Forma assumit sulphur:
addit salem. Hæc duo nolunt facile misceri. Affundit aliquid Mercurij. Ecce tibi facilis fit mi-
stio ad homogeniã essentialem. Argute. Quid si *viscosum* esset *sulphur* & *oleaginosum*? Talia quæ sunt
n... facile diuisibilia sunt, nec aquositates admittunt, vt norunt Paracelsici ipsi. *Principia ex seminibus*
mistis mista nascuntur ordine naturæ sic à creatore instituto. Non opus est compositione. Ex potentia
prodeunt in actũ, & ex imperfectione tendunt ad perfectionem motu insito, qui regitur calore, &
... tu connato, & adiuuatur adminiculis externis. Sic accipit corpus partes substantificas simul ex
... m fonte, & postea nutritur, proficitq; aut sustentatur, & crescit familiarium accessu, & immuta-
tio ... in similem eandemq; substantiam. Ita est natura. Artifices Chymicicum Elixyria aut magiste-
... componant, primam materiã, *terram virginem*, substernunt; huic *salem* addunt; postea sufficiunt
... rcurium, & sulphur paulatim per modum imbibitionis, donec omnia vicissim vniantur, fiatq;
ex quadrato circulus, qui prius in quadratum erat deductus. Arcani Philosophi quo modo nutriant
... um infantem, non opus est dictu. In matrimonio, mas, & fœmina in communi lecto mercuriali
sociantur. Deinde cum sit separatio animæ à corpore per spiritum, & omnium circulatio exaltato-
... vicissim iunguntur, spiritu reuehente animum in corpus per modum reuerberij, aut pluuiæ, quæ
draconem suam caudam vorante repræsentatur. Hic possumus dicere spiritum, seu Mercurium esse vin-
cul... doneum & vehiculum quo anima, seu sulphur, suo corpori, seu sali, restituitur, atq; ita com-
mo... constans efficitur. Cum *Quercetanus* Mercurium acutum, seu virtuosum vult sali corporeo
... re, affundit aliquam partem, quantam videtur combibere posse. Digerit: destillat prouide, vt
exeat humor insipidus. Inde aliam partem summittit, & procedit vt ante, donec vel tota quantitas
merc... ialis absumta est, vel quod infusum est, tam virtuosum exit (ni igne pecces) quam est inditũ.
F... & hic m... io: sed nondum definitũ est, sit ne liquor fluidus, & labilis ille Mercurius, qui ingredi-
tur ... lionem, an aciditas, seu id quod in eo est acidum, vel acutum tantum. Deliberent proceres
Parac... quid statuere velint. Nos interim pergemus. Querc. spiritus ille acidus dissoluit corpora
& co... spiritus: Est caussa fermentationis, & coagulationis rerum omnium naturalium.

Mercurius ad ... facilem dat mistionem.

Chymica compositiones et essentia pro...

Nutritio mystica ... lapidis opere.

Quercetani compositio mystica.

... *In Mercurio colores ... sunt conspicui.*) De sale puro, & translucido fortasse dicas dilutũ
... ẽ colorem: sed cum definitur, & in puluerem redigitur quid candidius, & splendidius? Si Mer-
... ius e... liquor fluidus, & labilis, proculdubio quo purior est, hoc minus erit coloratus. Nã *aeri &*
ætheri eius natura *comparabatur* in præcedentibus. Hæc in sua expansione, vel nihil, vel paruũ coloris
habent. Cum densantur pure, candida fiunt, & lucida, vt apparet in simulacris aeris cõcreti, vapori-
bu... ... inam, & niuem conglaciatis: Item in spiritibus, qui ex terra exhalantes cõsistunt in super-
... & ... is nitri concretionem exhibent. Vtrum vis iam *Hartmane*? Aereum, & ætherium illũ spiri-
... solutum, seu vt tu loqueris RARVM (rarefactum, disgregatum) contemplari debemus, an con-
..., concretum, coagulatum, conglaciatũ, & definitum? Si illud perspicuus erit, & in vltimo
... visum effugiet, atq; adeo absq; colore erit. Si hoc: albedinem splendentem habebit. Parac.
to. 7. p. 4... quæ colorant, salia sunt. To. 2. p. 71. de Alch. In sulphure est albedo flauedo, rubedo, pu-
nic... um, vnigredo. *Querc*. c. 4. lib. de mat. med. priscæ colores ascribit *spiritui salis petræ* qui in florũ fa-
riuq; speciem concrescere possit, quę forma alias est alba. Ipse florẽ istum negat aliud quid esse q̃ spi-
ritum salis petræ, in quo cõspicias viuidos omnis generis pulchre expressos colores haud secus ac in
Opalo gemma. ca. 20. defensionis scribit colores non à calido, & frigido effigiari, q. ex *solis spiritibus vel*
tenuiss. mis. & aereis vaporib. in sale latentib. præsertim in sulphureo, Nitro, seu sale petræ, proficiscãtur.
An autẽ hi spiritus sint Mercur. iste quem principium substantiæ aeriæ, ætheriæ, fluidæ, & labilis vo-
cas, dubium est. Ego nego. *Quercetanus* ait salem petræ complecti duas partes volatiles sulphuream
nam, mercurialem alterã quæ sit eius spiritus de natura aerea, contrarius flammæ, frigidus, acidus,
caussa crepitus halinitri in igni, &c. Sed dicat ipse quid velit, aliud est spiritus ille siccus & tingens,
qui coagulat in florem sublimationis: alius ille aquosus frigidus, caussa crepitantis salis, quem ele-
mentarem esse ex prædominio satis indicant signa humidiora, quæ in flamma crepant multũ, cum
sicca mitius ardeant. Habes & experimentum in prunis siccis, & madefactis: Itẽ in feruentibus me-
... lis aqua frigida incidente, ne quid dicatur de vitris valde calidis instillata aquæ guttæ. Parac. tom.
3. pag. 31. tract. 1. de pestil. titulo cabala. Sal omnibus creaturis dat colorem & formam: Sulphur
... corpus, crescentiam, & digestionem. Hæc duo sunt pater & mater quæ astrorum ope omnia res

Colores in Mercurio.

 generant,

generant, hoc est, Sol & Luna per sulph. & sal gignunt Mercurium, qui vt crescat, ind[illegible] sulphure & sale, &c. consulite in medium Paracelsistæ, & Mouarcham, [illegible] estrum saluat[illegible] *tor non est ex principio vllo.* Omnia enim in sua diaphanitate vel exilem habent, vel nullum, & de elementis. Quid dicas quæso de vitris, crystallo, Iride gemma & similibus in quib[illegible] lucem positu, & ad visum accommodatione pulcerrimi colores apparent, qui etiam ex[illegible] in fenestris duplicatis marginibus pulcre resplendent in aduerso subiecto? Quid hic spiri[illegible] efficit? Mistura fit *luminis & opacitatis.* Hinc colores cæruleus, viridis, puniceus, aureus pulc[illegible] vt in cauda pauonis, & pennis Psitticarum, vel iride cœlesti. Elementa communia, quæ [illegible] vocatis, & damnatis postquam principiis sunt exhausta, nihilominus sunt colorata, [illegible] primum nigra, inde cinerea, post alba, tandem rubra: vt in lapide Philosophorum. Vbi [illegible] *curius* tuus fluidus, & labilis? Amplectere *Aristotelis* doctrinam *de lumine terminato & intermina[to].* Intelliges vnde sint colores, & intelligentiam tuam exemplis naturæ & artis firmabis. Q[illegible] est vnam eandemque rem diuersis coloribus afficere sola rarefactione, & addensatione [illegible] nigri cornu albet in raritate: In densitate, cum adhuc esset in corpore cornu, nigra er[at]. [illegible] non indiget verbis pluribus. Si color alicui principiorum debetur, *sulphuri & sali* mag[is] [illegible] Miræ enim tincta sulphura inueniuntur: Miri quoque sales, vt varium vitriosum, &c. Sed [ar]gentum viuum in omnes colores se transformat, & arsenicum, stibium, &c. Inde in metall[is] [illegible] humidis, sed *sicca terra colores omnis generis* existunt. Vrinam vocant salem solutum. Ex detracta aquositas est, magna pulcritudo colorum æque tingit vitrum, ac halinitrum. [illegible] Mercurio atriensi. Quid autem? An nihil est rerum? Imo aliquid. Est enim *Liquor essentia[lis]* *Chymica ex misto separatis elementaribus impuritatibus extractus, sulphuri, salique eiusdem misti op[illegible]* Declaretur res exemplo. Rosa cum destillatur post debitam putrefactionem, exhibet a[illegible] dore, & sapore rosæ: Si cohibes, oleum elicis eiusdem odoris. Reliquiæ in cineres re[illegible] præbent. Cum aqua mercuriali exit phlegma. Separantur ergo, & phlegma rectificatum a[illegible] tur pro aqua elementari ad salem ex cineribus colligendum, quanquam & aciditatem qu[andam] [in] putrefactione contrahat. Mercurius à phlegmate segregatus non est solus. Habet enim [illegible] quintam essentiam, *spiritum* nimirum *inflammatilem* quem aliqui *sulphur* esse dicunt. Hac essen[tia] separata remanet *aqua rosacea* nomine Mercurij. *Terra*, à qua sal est extractus, & elaborari amplius potest, vt sit *foliata*, mater fixionis primæ. Numera iam res ex rosa factas: Inuenies terram fo[lia]tam, salem, oleum, aquam, spiritum, phlegma. Vt ad tria redeant, elementis accense t[illegible] m vi[r]ginem, & phlegma. Spiritum inflammatilem adde oleo, quanquam diuersæ sint consistentiæ, naturæ. Non oportet in hac disciplina ad viuum resecare omnia. Non enim est exacta [illegible] par allegoricæ commentationi. Satis est vtcunque conuenire. *Vinum* si resoluere velis, inue[nies] [spi]ritum duplicem æthereum vnum, aereum alterum, quem Mercurium dixeris: qui oleum sul[phu]reum secum habet, vt & prior: Inde phlegma est; tertio fex. Sed phlegma, & fecem simul si [illegible] feceris, noua inde principia elicies. Fit enim *acetum*, quod præbet phlegma, spiritum, acetum [illegible] dicatum, salem, terram foliatam. Sin crystallos, & tartarum consistere sinas, tam [illegible] [prin]cipia [illegible] sto erunt. Chymicus & naturas rerum considerat, & elaborandi modos.

Color ex luce & tenebris in vitro receptis, & refractis.

Vrina.

Mercurius quid.

Rosa anatomia.

Terra foliata.

Vinum.

SECTIO XXX.

Descriptio sulphuris, secundi principij.

Sulphur 🜍

SVlphur, inquit Hermes, *est medium spagiricum principium, ignis quidem affinitate superbiens [illegible] [ele]mentorum tamen mistionem prodens Pyramidi affixa cruce. Est humidum illud oleaginosum, v[illegible] [ca]loris naturalis pabulum, gluten salis, & Mercurij, odorum præcipua origo.* *Seuerinus*: E[st] princip[ium] [illegible]

» guei viscosum, quod benigna commistione temperat salis congelationem. Nam spiritus me[illegible]

» ci principes actionum incurrissent dispendia officiorum propter salis ligaturam, [q]uam [illegible] p[illegible]

» sulphur. *Quercetanus*: Sulphur nihil aliud est quam ignis æthereus, non calidus [illegible] c[illegible]

» sumens vt ignis elementaris: sed ignis quidam cœlestis, humor aereus, calid[illegible]

» lem fere cernere est in aqua vitæ: Ignis contemperatus, viuificus, ani[illegible] vegetans [illegible] us in [illegible] ta

» bilibus, humidum & calidum radicale, Emphytus, Symphytusque cal[or] [illegible] verum Nectar vitæ in [a]

» nimalibus, quo deficiente mors sequitur. Calor enim vitam restaurabat [illegible] [con]seruabat. Idem [illegible]

» viuificus obscurius reperitur in mineralibus. Hæc ca. 3. priscæ med. In [illegible] c. 14. *Sulphur est [illegible] [pri]mum alterum humidum, dulce, oleaginosum, viscidum, substantificum, primigenium, ignis seu caloris na[turalis] pabulum, leniendi & glutinandi vi præditum*: Hermeti antiquissimo dicta *Anima, vinculum salis [et Mer]curij, affinitatem habens cum vtroque extremo tanquam medius extrema copulans, seu oleum molle*, [illegible]

» quod sua humiditate, mollitie & fluiditate duo extrema nempe salem fixum, & Mercuri[um] [illegible]

» coniungit, siccitatem salis & liquiditatem Mercurij sua humiditate viscosa: densitatem [illegible]

» nicabilitatem Mercurij summe contraria sua fluiditate, quæ medium tenet inter [illegible]

» bile: summa sua dulcedine Mercurij aciditatem, & salis amaritudinem contemperat, [illegible]

» tate Mercurij volatilitatem cum salis fixione conciliat. cap. 20. Odorum discrimina [illegible] ferentiis asscripsit. Hæc magno cum supercilio certissima ve[illegible] [pro]ponuntur: N[illegible] alios suis sensibus & inuentis gaudere, Hermetica Atriensia [illegible].

1. *Sulphur est spargiricum principium.*) Laudo. Nam vltra Chymiam, & Chymiatrian non sunt extendendæ illæ essentiæ quæ nomine PRINCIPII præf[illegible]tur.

2. *Est Medium.*) Ita *Quercetanus* vult, qui Mercu[illegible] contra[illegible] cit, sicut *Aristotele* habitum, seu formam, & priuationem in principiis Ca[illegible] gener[illegible] [illegible] Recipict [illegible]

Sulphuris Hermetici censura.

Sulphur vt medium.

compositionem art[illegible] ... quam naturalem mistionem, quanquam & in illa æquum [illegible] posfulat stabile f[illegible] *terram virginem* cum suo sale supponere. Hic itaque primum [illegible] bitur, aut fatu[illegible] Mercurio: Deinde submittitur sulphur, quod vtrumque ligat, & firmat [illegible]. Verum & alter si *compositio in phiola Hermetica, vbi totum simul ponitur, finitur quæ per se solui, coagulare, volare, figi*, &c. famulo foris debitum calorem subministrante. Dum autem *medium mistionis* [illegible], *Anima* rationem sustinere non potest. Nam *anima non est medium inter corpus & spiritum*, [illegible] inter animam, & corpus, quod innuebat & *Hermes* cum Mercurium vocaret *proximum anima instrumentum: anima autem actum corporis organici*. Vt vt sunt ista inter se commista, certu[illegible] elementis latere, & ab eis coerceri sic vt Mercurius, & sulphur aliquando forma suc[illegible] exprimantur relicto sale, aliquando primum Mercurius, inde sulphur, tertio sal educa[illegible] quasi nullum mistura consortium habuissent, sed essent tantum vnius, & eiusdem esse[illegible] diuersæ, vna volatici liquoris instar, altera oli[illegible] mediæ naturæ, tertia fixæ magis, licet & in hac portio quædam volatica sit, & portio fixa.

3. *Superbit ignis affinitate.*) Ignem cœlestem intelligunt alij. Hermes Atriensis respicit ad *ignem focorum*, vel *candelarum*. Colligit enim cognationem istam ex *Apice Piramydali*. Sed co[illegible] potius. Cœlestes ignes rotunditatem globosam habent. Verum tamen est quod affinita[illegible] cum flammeo igne habeat sulphur. Ideo enim & inflammatur, & quoddam adeo rapide vt [illegible] a Solis radiis vel alio leui igniculo inardescat, totumque merus fiat ignis, vt naphthica olea, [illegible] pulus, calx fulminea Solis, & Martis, &c. *Simile nutritur simili: agens ignis in sulphur, illud conuertit in suam naturam: alteratum sequitur naturam alterantis.* His argumentis tacti Chymici vix poterunt a[illegible] opinionem elementi spiritus ignei, & inflammatilis depellere. Quanquam non flam[illegible] non sit[illegible] nis ille qui elementum vocatur transmutabilis in aerem: tamen nec sine eo est, vt pote [illegible] calido & sicco leuissimo, subtilissimoque abundans, qui & gignitur per spiritum flammæ ex [illegible]. Quod si elementum, aut elementare quid non est, *cœlum natura [illegible] elementale* esse dicen[illegible]. Quin & si hæc dicatur, quia Paracelsistæ volunt sua principia sine elemētis non esse, quam [illegible] *Hermes* atriensis *crucem* affinxit suo sulphuri, quod aliud elementum secum habebit quam ignis vocabulo notum? Terram, & aquam remouetunt. Aut ergo aerem, aut ignem, aut [illegible] vtrumque sociare sulphuri debent. Aer per se non est inflammatilis. Spiritus calidus siccus in sua ra[illegible] ate quid[illegible], & puritate item non ardet: at cum coactus est quodammodo, & condensatus, flam[illegible] concipere potest, vt in spiritu fulmineo apparet. Si dicis etiā cætera elementa sulphuri adesse, [illegible] misces essentiam tuam, & impuris elementis contaminas, negasque principium esse, nisi forte [illegible] tum, & improprium. Verum hoc mitto, cum constet propria confessione Paracelsistarum sua [illegible] *pia*, vt [illegible] sint depurata, tamen *non carere contagio elementorum*, præsertim eorum quæ interna [illegible]. His autem ita se habentibus *non re ipsa meliora medicamenta Galenicis habent, sed tantum mo[illegible]* [illegible] his enim internis elementis crassamenta tollunt vt Galenici in excoctionibus, infusio[illegible] pressionibus, & aliis separationum modis.

4. *Crucis appendice elementorum admistionem prodit.*) Si hoc, qui potest esse principium, ni[illegible] one, & nihil ud ne aliqua? Deinde cum *crux affligit omnem, & passionem significet*, qui fie[illegible] principia sint formalia, actiua tantum, vt videntur velle superbientes sua arte Para[illegible]. Cur si non volunt, potentiam passiuam & priuationem *Aristotelis* explodunt? *Hermes* [illegible] improprie loquitur, quia crux ista potius afflicta, quam glorificata elementa designat, [illegible] ipsa contaminet elementis miseris, & impuris, quod est contra disciplinæ institu[illegible]. *Ann[illegible]* vox sulphur non tantum elementis obnoxium facit, sed & cæteris princi[illegible] elementa secum habent. Itaque *duplici mistione* principia illa sunt affecta, vt mi[illegible] *Crollius* omnium corporum prima sic facuit, vt ex eis etiam elementa compon[illegible].

5. *Sulphur est humidum oleaginosum.*) Hoc ipsum dicebatur etiam de *calido innato* prædura quodam lapide nobiliore elementis. Vocabatur enim *humidum primigenium oleaginosum, aereum*. Imo & *vitale sulphur, balsamea natura, quo omnia mineralia, animalia vegetabilia viuant, & quo omnes omnium morborum curationes absolui queant.* Num ergo vno in corpore sunt duo, vel tria sulphura? Sit *marcasita*. Hæc sulphur minerale habet. Si præterea etiam vitale sulphur, & sulphur principium, quam [illegible] esse necesse sit, meditare. Per *calidum innatum* non qualitatem intelligunt sapien[illegible] corpus [illegible] calidum, naturæ proportione æthereum. Id nihil differt à sulphu[illegible] principio, quanquam rationem qua est vitale, seu viuificum solutione perdide[illegible]. Non autem semper est actu humidum. Nam & coagulatum, solidumque habetur, quales sunt resi[illegible] oleorum induratæ. Si *Hermes* sapuisset, vocasset non humidum oleosum, sed oleum, [illegible] rimen inter calidum innatum, & sulphur constituisset. Illud compositum ex humido radicali, spiritu, & natura caloris est: hoc est oleum simplicius, & calidi innati pars tertia.

6. *Sulphur est viscidum.*) Sit sane seu potentia, seu actu. At non omne est tale. Multa sunt viscida & glutinosa, sed non statim sulphurea. *Chymicorum olea exaltata*, quæ sulphuris essentialis n[illegible] appellant, & spiritus inflammatiles non sunt multum viscida. *In resinis* coagulatione abeunt inq[illegible] sunt tenaces. Concedo de quibusdam. Non debet in Catholica descriptione po[illegible] quod [illegible] est Catholicum. Adde quod *viscidi[illegible]* sit qualitas materialis misti corporis, & terram [illegible] aqua com[illegible] endat. Sic ergo magis elementaris proprietas designatur quam essentialis principij. Philosoph[illegible] arcanis Mercurius est aqua viscosa homogeneæ concretionis caussa.

7. *Est pabulum caloris naturalis.*) Neque est vniue[illegible]. Vbi volaticum est, & caloris [illegible] subiacet, vt in viuentibus, ibi depascitur & dissipatur. [illegible] bi vero fixum est, & calori agenti non

Sulphuris superbia.

Flamma.

Chymici nequā meliora Galenicis.

Sulphur cruciatum, & in priuatione Aristotelis captum. Crux.

Elementa in principijs.

Sulphur oleum.

Calidum innatum.

Viscidites sulphuris.

Sulphur pabulū caloris.

non ob[illegible] [illegible] est quod dicitur. N[illegible] [illegible] differen[illegible] *sulphur a mineral[illegible]* [illegible] Paracelsistas [illegible] accenser[illegible] [illegible], & [illegible] partes [illegible] ptibiles [illegible] [illegible] suis alimentis [illegible] medico[illegible] [illegible] cipi [illegible] illud cœlestle, quo iure [illegible] lororis pabulum [illegible] *in cœlum Chymi[illegible] [illegible] le, & mortale?* Hoc ipso [illegible] mento Galenici tuum sulphu[illegible] de cœlo de[illegible] & [illegible] potentialis esse dic[illegible]. Quod enim proprietatem ignis elementari[illegible] [illegible] h[illegible] ignis *iste*.

Sulphur gluten.

8. *Est gluten salis & Mercurij*) M[illegible] de au[illegible], hunc [illegible] p[illegible]ora [illegible] *& sulphur in vnum compingat*, & cuncta reddat solida. Non ergo proprium [illegible]phuris

Calculus.

In *calculo* [illegible] *liquorem viscidum coagulationis caussam materialem ponunt*, [illegible] cum proprietate [illegible] [illegible], renum, & excrementitij humoris [illegible] lacte. Paracel[illegible] *tartarum* & *salem* opponunt, non [illegible] At v[illegible] *cum*, in quem & soluuntur lapides, & ex quo fiunt. Quantum putas [illegible] in quo tanquam [illegible] albo iacet lapis? An ignoramus [illegible] tartarum C[illegible] De calculo tamen suo loco audies quæ non displicere possint. *Glutinat Mercurium* [illegible] liquorem. At huius naturæ repugnat oleum. Aut enim nat[illegible], [illegible] [illegible], laboris tædium experieris. *Lixiuium* in lapidem cogitur. Agnoscendu[illegible] hic [illegible] tis materiæ terrestris. Aliqua portio mercurialis simul est: E[illegible] & pinguis. Quid [illegible]

Muria cocta.

exc[illegible]udo pinguedinem & salem: sed iungo cis elementa. Ita cum *muria* coquitu[illegible] [illegible] fiant, succi quidam immittuntur. At sal debebat compingere, & oleu[illegible] g[illegible] teri ista tria cum elementis sic coire, vt alterū alteri modum afferat, & *terminentur* [illegible] *tibus actiuis*, vt Aristotelis disciplina habet in 4. Meteor. cap. 1. Idem docet [illegible] [illegible]tes, pu[illegible]ed[illegible] [illegible]. Non enim [illegible]lphur corroditur, aut disgregatur, quo [illegible]pia, & elem[illegible] [illegible]citas tollitur, & humidit[illegible] [illegible]inducitur, atq; ita ex termin[illegible]

Familiaris [illegible] [illegible] naturæ [illegible] [illegible] *sta & vndo assumuntur sibi [illegible], vt spiritus vini, olea, &c.*

Ita cum sulphur[illegible] [illegible]ner[illegible]tiones per olea, vel menstrua pinguia resoluuntur. Nam [illegible] sulphuris continens, terminansq[illegible] aboletur. Sunt & aliæ caussæ vinculorum [illegible] quas familiaritas naturarum non est postrema. Sed de his disputare non attinet [illegible] glutinis, eo sublato, vel eneruato fieri dissolutionem necesse est. Atqui [illegible] Nam Mercurius & sal possunt vna esse etiam sulphure exhausto. Si quæras quid ip[illegible] purum glutinet, aut soluat, quid respondebis? Num spiritus acidus de na[illegible] itaque visciditatem glutinosam sulphuris. Sed tamen donemus fidem [illegible] propter homogeniam & familiaritatem partium, atque sic fieri vinculum & g[illegible] rum, vt dixi, melius philosophatur peripatus. Redi ad peripatum *Hartmane*, In[illegible] rum inuenis solidi.

9. *Censetur præcipua origo odorum.*) Non itaque datur nihil M[illegible] & [illegible] D[illegible] dem puro nemo facile dixerit odorum caussam esse. In aquis seu liquori[illegible] bilium est aliqua potestas: In oleis maior. Sed cum multa sint olea, [illegible]es [illegible]n dore commend[illegible]tur, vt *f*atet de mineralib[illegible] plærisqu[illegible] quæ carent [illegible] balsamosis, & in [illegible] resolutione acriter olentibus, num in his q[illegible] [illegible] tum est de *alia odorum caussa* generaliore. Si *sulphur est adequata caussa odorum, quæ bent odores emittent, & quæ non habent eo carebunt. At sunt inodora, & tamen sulphure p[illegible]* sunt odorata, sed odores perdunt, cum nihilominus ex [illegible]is ele[illegible] oleum.

Spiritus odoratus.

res fundari in spiritu quodam proprio quo perdito odor perijt. Eum *spiritum esse bal[illegible] nem*, nec vno seu elemento interno, seu principio constare, quanquam in diuersi[illegible] accedat quam ad alterum, si quidem naturaliter se habeat, dicere possu[illegible]s. [illegible] menta quo spirituosiora sunt, hoc magis fœtent. Iste est spiritus putredinis n[illegible] minime conueniens balsamo naturali nostro, licet suillo bal[illegible]mo non [illegible]ceat [illegible] *hominem in talibus esse mensuram rerum*, non suem. *Moschum, ambarum, [illegible]*, [illegible] [illegible], & succos istos etiam balsama coagulata esse [illegible] facile [illegible] phu[illegible] tas. sed si spiritum sustuleris, oleum sulphureum manet [illegible] *tur* [illegible] [illegible]tus iucundi admodum est odoris: quanquam non gradu [illegible] anter[illegible] [illegible] [illegible]am principij sulphurei. Ratio e[illegible], quia ex eo separari pot[illegible] [illegible] *aqua & spiritus, & oleum* bene olent. Quod si aqua negligentius custod[illegible], perdit od[illegible] *mus ex* [illegible] labascit. Nihil tutius est quam statuere non vnius, [illegible] esse odores, s[illegible] [illegible] misti odor[illegible] in perfecta sui coctione, q[illegible] spiri[illegible] primu[illegible] subiect[illegible] [illegible]qual[illegible] [illegible]s olfactum mouentis, siue grat[illegible], [illegible] in [illegible] sceden[illegible]bus a[illegible] [illegible] item odor[illegible] excitantur, vbi [illegible]iam abie[illegible] [illegible] Manifestum e[illegible] [illegible] spiri[illegible]us o[illegible] [illegible] aliquando [illegible] corpor[illegible] [illegible] [illegible]uter mouent olfac[illegible]um. Excellentiores [illegible] sunt *spiritus calidi [illegible] vel [illegible]*

oleo habentes. Sed quid dicendum de acetositate, [illegible] Mercurio Que[illegible] [illegible] habe[illegible] [illegible]ntes, sed qui frigidi iudicantur. De *camphora* [illegible] gidum [illegible] tum [illegible]abent. Ita quod sulphuri quidem [illegible] [illegible] um circ[illegible] [illegible] que mod[illegible] sunt, & [illegible] [illegible]ph[illegible] [illegible] sunt [illegible] fla[illegible]d[illegible] [illegible] *spiritus* [illegible] *aliquid* [illegible] *sul*[illegible]

4

T

SECTIO XXXI.

DE SALE.

SAL est corpus illud siccum (inquit *Begninus*) salsum, res mistas à putredine defendens, mirab[...] dissoluendi, coagulandi, detergendi, & euacuandi facultates habens, à quo omnis rerum soli[...] tas, determinatio, sapores, & aliæ infinitæ virtutes. Analogia respondet terræ: non quia hæc est frigida sicca: sed quia elementum, hoc est, firmũ, fixum, & generationis corporum omnium subiectum, quanquam vt cætera principia nec corpus sit nec spiritus, sed ambigens inter vtrumque. Hæc ille.

Quercetanus: Sal corpus est illud siccum, salsum, pure terreum, salis naturam repræsentans, mi[...]randis viribus præditum, dissoluendi, coagulandi, detergendi, euacuandi & infinitis alijs facultatibus, quas in indiuiduis, & ab indiuiduis suis separatas in alijs corporibus exercet. Ab antiquissimo *Hermete corpus* dictum est, vt *sulphur anima, Mercurius spiritus* (si credimus [...] idem *Halmitrum* compo[...]nit ex *sale communi fixo, & duplici volatili*, vno *sulphureo*, altero *mercuriali*: sulphureum vocat nitrum: mercuriale dicat esse aqueum, acidum, participans de natura salis armoniaci, &c. *Seuerinus sal principium dicit esse quod corporibus in mundum prodituris* (quasi sint aliquid extra mundum in Orphei orco) *soliditatem coagulando præstet.* (neque enim à frigore, id est: salis est virtus, donum, scientia) Sale etiam spiritus ligantur, & congelantur, quæ congelatio à sulphure temperanda est, &c. Notandum autem est istos autores *varios sales habere*, & in genere *salem vocare quicquid in aquam ita soluitur vt in eam recipiatur*, vt fit in vrina, quam *Quercetanus* ait *nihil aliud esse quam separationem superflui salis vegetabilium quibus nutriuntur animalia.* *Crollius* scribit *nihil aliud esse vrinam quam sal expressum à mercurialibus per violentiam separationis in resolutionem coactum, quod resolutus per hepar in aquam & expellitur*, &c. pag. 73. præfat. in Basil. Ita in muria, marina aqua, dilutis succorum solubilium, &c. sales sunt. Hinc sal est omne genus *chalcanthi* siue ex sua minera colligatur, siue ex metallis eliciatur: Item *sal gemmæ*, ammoniacus, nitrum, sal Indus, naphthicus, alumen cum suis speciebus, halinitrum, sa[c]charum, sal communis. *Crollius* pagin. 63. inter sales refert etiam *gummi & succos, seu lacrymas*, vt Thus, Mastichem, Myrrham, Aloen; additque *Paracelsum* nominare quandoque omne id quod [li]quescit & resoluitur in humiditatem aqueam, & siccando indurescit caloris beneficio, vt sunt arborum & herbarum succi inspissati. *Salsa* etiam omnia *magisteria* sunt quæ *calcinata in humore deliquium soluuntur*, siue humor vapidus sit, siue aqueus, &c. Sales sunt *Alcalia* ex omni mistorum in cineres, vel calcem redactorum genere; qui quidem principij Chymici sunt exempla maxime propria. Nam quod ad hanc classem etiam alij succi trahuntur, id fit licentia disciplinæ Paracelsicæ, in qua per adulterinas comparationes facilime facias ex quouis quiduis. Sunt sales simplices: sunt compositi ex quibus est & armeniacus dictus ex vrina, fuligine, &c. Item armeniacus sublunaris, Borax, sal Alembroth (ex quatuor generibus salium *Tartari, sodæ, Armeniaco, Communi*) & alij de quibus in Alchemia.

Sa[...] Vrin[...] De p[...] med.

Miri sales Crollii.

Alembrot sal.

Si itaque iudicare velis an illæ descriptiones sint vero consentaneæ, species salium inspicere te oportet, in quibus inuenies non salsum salem tantum esse, sed & amarum, dulcem, acidum, stypticum, calidum, frigidum, & omnino infinitas species iuxta numerum indiuiduorum ex quibus arte spagirica extrahitur. Neque enim respicere mista tantum in regione elementari oportet, vt salem Paracelsicum Veneris, sed si omnibus solidis dat soliditatẽ, etiam stellas, & testam cœli, & quæ sydera dicuntur in alienis matricibus parere: Mirabile tamen est *Seuerini* phantasma, *corpora in mundum prodit ura soliditatem al eno salis beneficio debere*, quasi omnia solida esse oporteat, aut non etiam [sal] sit corpus generationem aliquam habeas. Non omne corpus ex orco Orphei prodibit, si cum i[n] mundũ intrat à sale solidatur, id quod non in orco, sed in mundo, vbi vestitur, & ex inuisibile, fit inuisibile, fieri necesse est. Sed nos *Hermetem Hartmani* consulamus. Is enim quia præcedentium Paracelsistarum deliria vidit, procul dubio aliquid sapientius & correctius monstrabit. Ita inquit: *Quadratum schema tertij principij, puta* SALIS, *rationem, & conditionem, describit, quod vt character eius* (♀ alias Tartarum:) *arguit maxima cognatione* ELEMENTA *cum primus terram attingit: estque corpus illud firmum, fixum, substantificum, priora duo in vnum compingens, congelans, & cuncta solida reddens. Huius beneficio crystalli congelatio, Adamantis durities, metallorum robur auri soliditas, ossium, arborum & herbarum consistentia absoluuntur, vbi frigiditates nimis frigent. In salibus omnis generis sapores deprehenduntur. Galenici salsa humores vocant, domum pro Domino accusantes* Hæc ille sublimiter, & amplius sapiens, docet quid sit; & quid non sit. Nam & in atrio sunt canes qui peripatum, & Galeni disciplinam allatrent. Sed bene se res habent. Vt Lucifer de cœlo paulo post in tartarum cuius signum sibi præfixit, cadet, aut Vulcani, Icariue fatum subibit, ne phaethontis dicam.

Corpora ex orco prodeuntia solida.

Sal Hartmani.

1. *Quadratum schema, quo est character eius, rationem & conditionem salis describit.*) Falsum hoc esse superius dictum est. Rotunda quadrata vel alia figura salem designare est arbitrij liberi. *Quadri figura* in hieroglyphicis sapientiam, Mercurium, Iouem, Ianum quadrifrontem, quatuor partes anni, angulos mundi, ventos, qualitates, elementaq; & in morbis perfectionem, & constantiam designat. In sacris *sacrificia* sine sale non fiebant Leuitic. 2. vers. 13. Marc. 9. vers. 49. vbi *sal & ignis tribulationem signant*, ne fidei exercitia in hominibus putredine ex torpore corrumpantur. Est & fœderis tessera Leuiticor. 2. Numer. 18. 19. *Habete in vobis sal*, inquit Saluator, quo volunt *doctrinæ veritatem cum redargutione, & correptione fallentium* designari. Inde Matth. 5. 13. Apostoli *sal terræ* vocantur, qui non debeat fatuus fieri, sed mordace, & purgatiua sua virtute vlcera peccatorum sanare, & proinde sanas partes præseruare, epulasq; doctrinæ cœlestis condire. Coloss. 4. ℣. 5. *Paulus iubet sapienter ambulare erga eos qui foris sunt, & sermonem gratia salis condire*, vt sciamus

Signum salis.

Quadratura mystica.

quomodo

... *oporteat vnicuique reſpondere.* Prudentiæ hic eſt ſymbolum: Erat & hoſpitalis, & gratiam ... atiſque in ſermone apud veteres. *Ægyptu tamen à ſale abſtinuiſſe dicuntur, quia Veneris ſignum ſit, atque ad libidinem prouitandam.* Eſt & in pœnis. Vnde euerſa loca ſale conſperguntur ad pr... ...am fœcunditatem, quanquam 4. Reg. 2. 21. *Sal in fontem miſſus* eius aquas correxerit, & ... ſterilitate fœcunditatem attulerit, qua pollere & Nilum ob ſalem conſtat. Mare ſalſum eſt ...egione fœcundiſſima: Vxor Lothi in ſalis ſtatuam. Iudic. 9. 45. de euerſa Sichem. Iam conferan... *...adrati* ſignificationes, & *ſalis*. Sal ſapientiæ, conſtantiæ, conſeruationis; perfectionis non abſtulit *à quadrato, quod in numeris Pythagorici conſecrarunt natura ſemper fluenti elementorum quatuor perennitate.* Eſt quidem ſal etiam afflictionis in hoc ſeculo: ſed quadratum nihil tale ſignificat. Itaq; *Hermes Hartmani* ad *crucem* hanc ſignificationem retulit, & *quadratum felix cruce ſubiecta fecit inf...* ...ontra Chymicorum ſententiam, qui ſales ſuos ad ſummum virtutis exaltant, nihilque relinqu... ...onantur in eis corruptionis elementaris. Sed *Paracelſiæ proprium eſt in quaſi o modo inſtabilibus phantaſmatibus agitari, & nulla doctrina quadratura conſiſtere.*

2. *Sal principium maxima cognatione elementa, cum primis terram attingit.*) Principia Paracelſica non eſſe vniuoce principia iam ſæpe dictum eſt. Itaque non mirum eſt ſingula miſceri elementis *Igni* dominante in ſulphure, *aqua* in Mercurio, *terra* in ſale. *Aerem* oportet diuidere in olea aerea, & liquores. Interim cum ſingula quatuor elementis conſtent, etiam *aſtra & eſſentia cæleſtes* eſſe perhibentur, quod nos ſic explicemus: *principia quidem eſſe magiſteria adhuc elementis obnoxia: ſed cum exaltantur, & eſſentialiter elaborantur, tranſire in numerum aſtrorum:* Et ibi elementa eſſe polluta; qualia ſunt externa: hic puriora, cuiuſmodi ſunt quæ interna, & ſpiritualia vocantur. Itaque ſal *Hermetis atrienſis* adhuc videtur in magiſteriis eſſe. Alias *terra cæleſti* iungeretur, non terræ, quam afflictum, & affligentem eſſe, CRVCE, ex mente eius, deſignatur. Nota vero quod vbi elementa ſiue interna, ſiue externa ponuntur, ibi neceſſe ſit, & proprietates eorum ponere.

...firmum ...pui.

3. *Sal eſt corpus firmum.*) Firmum eſſe inter elementa competit terræ. Ita enim ... Spiritus Sanctus Pſal. 104. 5. *Fundaſti terram ſuper baſin ſuam.* Iob. 38. v. 4. 6. *baſis terræ ſunt ſolidata.* Ita Pſal. 136. 6. Tribuitur & cœlo. Prou. 8. 28. *Firmabat æthera ſurſum*: vnde *firmamentum* dictum. Sane id competit centro, & polis. Quod ſi ſalem illum contuemur, quem Chymici faciunt, & ex miſtis ſegregant, paucam in eo firmitatem inuenimus. Quam facile enim vel ab aere humido lique... Quam leniter in puluerem comminuitur? *Sulphur concretum & terra miſtum longe eſt ſolidius*, v... demus non tantum in ſulphure viſuali, ſed bitumineo potiſſimum, quod & in ſolidos lapides indureſcit. Hoc argumento patet terræ & bitumini, non ſali aſcribendum eſſe *corpulentiam ſtabilem*, & concretionem firmam. Percurre ſales Paracelſicos, vitriolum, alumen, nitrum, halinitrum, ſalem Ammoniacum, gemmæ, naphthicum, Indicum communem, ſacchar, &c. inuenies communem quidem ignium vehementia colliquari & lapideſcere, ſed non ſine terra, quin & in vaſculis, quibus induci, incruſtarique ſolet, non eſt conſtans ſed tandem erodit, & labaſcit. *Nitrum* lapideſcere in cumulis tradunt, vt vaſa ex eo fieri poſſint: ſed terram hic quoque excellere neceſſe eſt. Nouimus eos lapides in quibus eſt halinitrum, vitriolum, alumen, &c. fatiſcere in aere & diſſolui. Adeo nihil firmi eſt in ſalibus. Pudere debet Paracelſiſtas imperitiæ huius, aut potius pertinaciæ, quod cum ipſis ſenſibus, & experientia conuincantur rem aliter habere, & ſe circa naturam errare, tamen ſibi tribuant. *Lumen naturæ*, quo rectius videant Philoſophis, & Medicis priſcis, cum nulli in maioribus tenebris verſentur.

Corpulentia firmitas.

Nitrum lapideſcens.

Lumen naturæ Paracelſiſtarum, eſt caligo aquimen maxima ex parte.

4. *Sal eſt corpus fixum.*) Si id ſal eſt quod fixum eſt, ſal armoniacus *Quercetani*, & alii ſales volatiles non erunt ſales. Hermes tuus *Hartmane*, nec Dialecticus eſt, nec Phyſicus bonus. Communia adiuncta non faciunt differentiam rerum. Firmum, & fixum eſſe etiam ſulphuri ineſt, & ... horumq; vi plurimis miſtis, quæ ſi ſale abundarent minime forent firma, & fixa. An ignoras ex ſalibus parari aquas ſoluentes, vt ex aceto? *Vrina ſal liquefactum in aqueo elemento* à Paracelſiſtis dicitur. Ea eſt ſolutiua. De tartaro, & tartareis morbis per ſalem multa nugamini. At non ſali debatur in lapideis concretionibus, quas tartareas dicitis, ſed tartaro terreo, vel terræ tartari, & glutino ... quori, qui eſt mucus quidam, quem inuenimus in bitumineis, & ſulphureis magis quam in ... & mercurialibus ſimplicibus. Inſpice gluten vulgare, maltham, ouorum candidum, farinas a... dilutas, & alia quibus in glutinandis lapidibus, vitris, lignis, &c. vti ...emus, & ſimul conſidera ... rumina metallorum; corpulentam compagem, fixamque non in ſale inuenies, ſed in ſuccis viſ... terra ſubtili miſtis, iiſque bitumineis vbi firmitas memorabilis ſpectatur. Non quidem negamus v...na eſſe ſalem moderatum: ſed vbi parumper excedit, vincula fixitatis corrumpit, & corpora co... dit. Quod aliorum fixitatem tollit, vide an ſic fixum dicere poſſis, vt differentiam hinc à cæt...ris nanciſcatur. Sunt enim talia tenuia, & ſubtilia, penetrantia, ſpirituoſa, & volatilia potius quam ...ia, vt ignis, *aquæ ſtygia, acetum artis*, vel *naturæ*, muriæ, & alij ſoluti ſales, qui & coagulati corrodunt, quod metallici in nitroſis, & chalcanthoſis cum ſuo damno experiuntur. A... es id, non aquarum acutarum, & pulticularum exemplo, Chirurgi corroſiuorum ſuorum, ſeu ſpiduum, ſeu aliorum medicaminum, cum contra oſteocollas lapidoſas, terreſtreſque inuehiant probe figere, & ſolidare, vt & Chymici qui vniones, & gemmas factitias non figunt, & firmant ... liquoribus, ſed aliis. *Alumen*, & *chalcanthum* habent vim aſtringendi ſingularem adeo, vt ex aluminic... ...niora, & cõcretiones ſatis duræ, fixæque coagulent. Sed ſepara ab eis ſulphur, & ramenta terrea, cumque alabaſtrinum, videbis nihil minus facere quam figere, vt apparet in *ſpiritu vitrioli* & ... *...nn*, & *halinitri* ſeorſim, vel coniunctim. Ecquid figit *oua* cum ...qua dulci percoquuntur, ...ut al... tur? Quid *cryſtallinum humorem oculorum?* Quid figit opera ...gulorũ ex pingui luto, & lat... ...ar... *...viena? Teſtas ouorũ*, & *coralia* quid figit cum ex ſuis matricibus mollia exeunt? Sed de hoc ... poſt

Fixitas non à ſale.

Tartareæ concretiones

[illegible] *Sal [illegible] substantificum.*) Omnia principia dicebantur hypo[illegible] substantifica. [illegible] hic asscribendum. Quod dat esse, ei per quod subsistat, substantificum est [illegible] asscribebat Hermes [illegible] *formæ*, & *seminibus*, quanquam & *materia prima* sit non-[illegible] nct omnes causas propriæ speciei, vt dicitur in *Sancto Sanctorum*, sola erit [illegible] rina, & anima SAL quidem est, vti dicebatur in descriptione animæ *eam corpori pro*[illegible] *datam esse*, vt necesse sit *Hermetem* habuisse corpus plane insulsum per se, & sic nec [illegible] *alido innato* contulit vt prædurus esset lapis? Num & durum est, & Lapis a sale? Sic [illegible] est substantia facta: sal autem est substantificum, num à sale est facta? Sed [illegible] onem. *Hermes* tunc cogitabat de *Vrina*, aut *descensionibus* aurificum, & Chymi[illegible] & voluit dicere SEDIMENTIFICUM. Nam *hypostasis* significat etiam sedimentum, [illegible] es: *Descriptio* [illegible] *subsidentiam*, *subsistentiam*, & pro *οὐσία*, h.e. essentia, substantiam. Inde est error. Cum [illegible] immittimus salem, fit *turbatio*, q̃ sequitur grauium secessus ad fundum. Ita est [illegible] tum [illegible], vel aquam dulcem infundimus, & in aliquibus coagulũ idipsum præstat. Imo & [illegible] vtin [illegible] ubatu [illegible]) & frigus, vt in vrinis quę frigore turbatę per quietem deponunt sedi-[illegible]. Sæpe fit vt duas aquas seu soluta confundimus, vt cũ *in auri solutione immittimus solutum salis* [illegible] cum in destillatum antimonij, & sublimati spiritum halinitri, cum vrini destillatum affun-[illegible] metallorum, & aliorum, &c. Ecce ebullitio, discessio, & [illegible]mentum contingit. Salsa sunt [illegible] *Sal ergo est sedimentificũ*. Sed nos rident calones. Dicunt enim fieri [illegible] aquis dulcibus, & destilla-tione quin temporis tolerantia: Et vt aliquid sidat, caussam esse *grauitatem propriam*, non solũ, vt ap-p[illegible] in musto, vino, cereuisia, & alijs succis. Si quid sal efficit, salteim desinit, & separat, cumq; g[illegible], vt puluis fucum, secum trahit feces ad fundũ, quo modo aliqui turbida vina purificãt. Quidam Chymici audent promittere *salis ex muria separationem per lapidem Philosophorum*. Fides sit penes pro-[illegible]. Si sali id debetur (comparant autem isti minerali fusili, & fixo suum lapidem sapientes) [illegible] re est salis vulgaris. Alias excoctores Halenses, & salinatores nõ indigerent cereuisia, vel alijs [illegible] succis; Metallici segregatores, & aurifices possunt confusa metalla per fluxus separa-re iniectis puluetibus magna ex parte salsis, modo operam dent, vt ingressum habeant. Ita cum *re-gul*[illegible] *ex stibio*, vel alijs metallis liquefactis faciunt, fere medicaminibus salsis vtuntur. Diuinandum [illegible] est *Hermetem* tale quid innuisse, & sic *salem* suum dixisse *substantificum*. An adhuc erramus? *Corpulentiam* forte intellexit, quasi ea nec à Mercurio sit, nec à sulphure, nec ab elementis, sed a sa-le. *Corpulentia* Plebs substantiam æstimat crassa corpulentia. Cum ergo ex abyssis Paracelsi prorepunt semina cum internis elementis, & duobus spiritualibus principijs, inconspicua sunt. Vt primum afflantur [illegible] sale, tanquam *Medusæ Gorgonis* capite conspecto, mutant vultum, induuntque solidam substan-tiam. Eadem ratio est nutritionis. Nam *Seuerini* spiritui placuit decretum edere ex sententia *Para-celsi*, [illegible] nutrit[illegible] tracto liquore per canales manifestos, sed facta resolutione in spiritus, *Nutritio Saturni [illegible]* qui p[illegible] tos poros [illegible] (nam sciunt quo diuerti debeant) meent ad sua membra. In his [illegible] esse oportet, cuius olfactum statim corporascunt, & in solidã substantiam, sicut vertumnus [illegible] igneo spiritu in lapidem, vertuntur. Vana enim putantur quæ vel *Hippocrates* & *Aristoteles*, vel *Ga-*[illegible] de h[illegible]mo[illegible]bus alimentarius primis, secundis narrauerunt. Si hæc est sententia, optemus vt *Her-mes* [illegible] Promethei osculetur. Atqui nondum assecuti sumus mentem Doctoris. Qu[illegible] ipsum explicat euidenter.

6. [illegible] *sal priora duo* (Mercuriũ, & sulphur) *in vnum compingit, congelat & cuncta reddit solida.* *Sal Mercurium & sulphur compingit.* Po[illegible] æqu[illegible] dẽ v[illegible], & digna vt sigillatim perpedantur. Quomodo ergo primo est substantifi-cum. C[illegible] *Liquor* ẽ qui *Mercurius* dicitur. Exempli causa aquã rosaceam: Adde sulphur, vt oleum ex rosis. Adijce [illegible] ex cap[illegible] mortuo rosarum. Quid fiet si miscueris? *Substantia*, innuit *Hermes*. At inq̃ tiam [illegible] duo [illegible] substantiæ, & quæ existit accessu tertij, ratiunẽ subsistendi non debet soli sali. Imo [illegible], imbibi, nutriui & alia coagulationum feci, non potui firmam & fixam ex illis substantiam [illegible]. Coactus itaq; sum *terram matrem* adducere, & industrie singula incorporare. *Quercetanum* vidi prius salem oleo imbuere, & deinde Mercurium affundere particulatim, iterumq; p[illegible] digestiones abstrahere donec tota vis assumta sit a sale: verum quæ ista est substantificatio? C[illegible]rpus [illegible]urij rursus abstrahitur; qui vero in eo sal est sapore acuto noscendus (imo & sulphur) is [illegible]. *Basilius Monachus ex solo sulphure antimonij lapidem* facit, vt & *Thomas* ex tinctura mu-[illegible] *Vide in [illegible] Triumph. pag. 43. 212. 215. 256.* Addit quidem *Basilius* salem Ammoniacum sulphuri; sed non vt essentialem, verum vt [illegible] vocat p. 244.) & destillationis adiumentum. Oleum enim extillat dulce & suaue q̃ non [illegible] compactum, sed liquidum & fluens. Salem ammoniacum inter spiritus referri non est ignotum, vt & [illegible] is dici qui euolent ab igne vt *Thomas* loquitur. Figit autẽ additione *præcipitati Mercurij anti-moni*[illegible] *per oleum vitrioli ex Marte*. Sic *Rogerius* eundem lapidem ex *ol. antimonij* seu tinctura, & so-[illegible] lis, vel Mercurio eius conflare docet: & nos scimus alium modum mercurialem, in quo a-[illegible] quidem salis est, sed maxima pars Mercurij coagulabilis. Illud dicimus in præsens, *ignem præ-cipue id esse quod figit*: Ignem, inquam, internum externo debite adiutum. *Thomas* quatuor elementa [illegible], purgauit, iterumq; coniunxit, & inde consecutus est lapidem fixum. Non tribuit aũt hoc [illegible] per cœlestium corporum naturæ. Noui quæ dicuntur de spiritibus coagulantibus, & sali-bus [illegible]. Sed hæc non sunt iste sal quem tu descripsisti. Metalla in se habent naturam quandam [illegible] ex [illegible], sed ex compositione tota in qua spiritus proprius fixatiuus est secundum naturam [illegible], qui anima vocatur, calx, tinctura, &c. & catachresi etiã sal. Inde *lapis coagulatiuus Thomæ ex la-* *Lapis salitus* *cte* [illegible] *Saturnino, & soluto alcali.* Sed calces quæ soluto [illegible] bus lapidis imbibuntur etiam per se sunt [illegible] biles. In lapidis rubei ex sanguine cõfectione ex f[illegible]bus reuerberatis, vt terra foliata, seu vir[illegible] oleo fac[illegible] llatio. Lege quæ de gemmis, & crystallo, cuius cõgelatio ex frigore

esse

Olea coagulata. esse dicitur, scripta habet c. 2. secretorum Alchy mix. *Olea extracta* etiam per se ... bus ...
lantibus resinascunt, & coagulantur. In magisterio sapientum coagulatio perficitur ig...
per reflexionem in corpus cõpulsis, & ibi virtute corporis fixi, & ignis coercitis. Aliter ... d
bendus sal est cui tribuitur compingendi concorporandi, figendiq; efficacia. Quos sales
nomine principij ex vegetalibus, animalibus extrahunt, aut etiã a mineralibus secernun...
nimoei, exiguum quid præstant in fixationibus, suntq; prius ipsi figendi, quã adiuuare po...
enim quæso *Hartmane* si aurũ, argentũ, plumbum, ferrum æs, crystallum, Adamantẽ, ...
tales sales cõpegerunt quales ex illis Chymica arte extrahuntur, ac nõ vapido aere, bal... o
similibusq; caleotibus resoluentur? Negas solorum esse. Cur ergo Solis tribuis? Sales isti m...
corpora soluere possunt, & ossa mollire, vt lixiuijs apparet: tunc exiccant & firmant cũ in...
ficiunt terrea. In natura vulgari lapidescunt nonnulla aquis non ob salẽ, sed lapidea ram...
subtilibus io poros illata, item ã lapideis succis. Ne *alumen* quidẽ marmor sine calce a la...
ret, nec in cortinis in quib. muria coquitur, aut aquæ minerales, concrescerent lapides ...
set marga, aut alius succus terrestris. Cogita quomodo ex semine dulci, & albo ouorum,
volunt, vel vt alij, luteo (sicubi distincta sunt oua) pulli prodeant; qui etiã ex semine, & san...
Gen. 1. Iob. 10. Ps. 139. pingi potuerint mẽbra, eodẽmq; alimẽto crescere si tuus sal est compactionis cartilag...
neruorum, & cæterorum causa. Philosophare ex Iobo, Mose, Dauide. Alias cõpactionis ca...
uenies. Non irridenda erat etiã Aristotelis, Platonis, Hippocratis, &c. Philosophia. Nosti...
ris in Hagiasterio de Natura, igni, & aqua Hippocratis? Vbi hic est sal tuus? Rectius co...
Vide Arist. in 1. de part. an. 1. 2. Gen. an. 1. 3. Gen. an. 11. 4. meteor. animã tuam pro sale. Est enim principium animale q animalium membra cõsistere facit. ...
spiritus, humores, & solida igni digeruntur, &, vt tu dicebas, calido innato cũ spiritu, & hu...
migenio. Relatæ quoq; qualitates primæ & secundæ multum possunt, q intelligunt & me...
vulgares Physici qui qua causa agente aliquid compactum est, eius contraria id resolui no...
quid ex accidente eueniat. Non opus est sale vt seu liquatum metallum, aut adeps calore
crescat, seu in liquorem deliquio aut aqua soluente redactũ, reducatur. Vtuntur quide...
ctores in corrosis, & solutis metallis, at non consilio compagem per illos procurandi, sed ...
Lumen naturæ deceptorium in Paracelsia. di, purgandi, colliquefaciendi. Colliquefacta per se suam habent consistentiã. ... ale sc. est
tura Paracelsiæ, sensus communes in seruitutem trahere, & postea obliquis similitudinib...
terina interpretatione persuadere velle secus se rem habere ac publica experientia constat.

Congelare est frigore cogere. 7. *Sal principiũ illud falsum Quercet. etiam congelat.*) Hoc tibi credent coquæ ad Calend. græ...
suas *gelatinas* faciũt ex decoctis viscosis, & glutinosis addito fere aceto, & ichthyocolla, q...
indigent in pedibus pellibusq; & piscium squamosa cute. Ita qui succos extractos inspissant et Chy...
mici sæpe addunt *Mastichen, Gummi arabicũ* & similia soluta. Succus cydoniorum propria ... ta
cohæret, & mucillagine seminis. Ita est de aliis multis. Hæc frigore aptius coguntur q̃ calore, ... o
gelare vocant. Non ignoro *congelare* & *coagelare* aliquando confundi, & hac confusione ...
re solere illos, qui sine lege philosophantur: sed non sunt audiendi. Nulla. n. excusatio ... o
Congelascere à gelu concrescere, vel astringi. perperam facto. Ad leges cogendi sunt, & determinatã docendi methodum. *Cõgelat id cuius effectus est gelu.* Officium autem hoc frigoris esse in re cõgelabili adeo notum est, vt si velis dicere a sa...
in aquas te inijcerent vel rustici tempore gelu brumalis, cogerentq; experiri quid cong... C...
spiritus quos eliciunt ex salibus, & sallis, item muriæ se non congelant in calido aere, qu...
nihil aliud sint q̃ soluti sales. Cum vero exponontur aeri frigido temporib. hybernis qu...
ricantur, congelantur. Frigus etiã olea multa inspissat. Infer in hypocaustum calens iterũ re...
tur. Stulte *Hermes* ecquid iam coogelat? Disce differre congelare, coagulare, consistere, indu... &
rare, & similia, & fieri ista frigore, calore, motu, mistione & aliis modis pro natura r...
Quidã ita argumentantur: *Ex salibus fiunt crystalli in mediis aquis.* Ita. n. consistit vitriolum, hal...
In aquis concrescentia saccharum, &c. *Ergo congelatio est saltum.* Noui, inquam, Crystallos, & Chymicam glaciem. ...
Tartarum: aliud sal eius: aliud argentum viuum sublimatum, aliud sal, atq; ita d... lap...
sulphuris & aliorum, quæ cum fusiles sunt, siue in aqua, siue extra consistant frigore in tali m... a
operante id patiuntur. Calore soluuntur rursum. Quod autẽ attinet ad concretionẽ in aqua, ...
recte iudicatur. Notum enim est aqua multa talia nõ cogi, sed dilui. Cum vero aqua eate... us est
coctionẽ, aut diuaporationẽ consumta, vt iam videatur crassescere, & corticem contrahere, ma...
per se coagulatur frigore adiuuante. Inde denuo superfluitas dissipanda est, atq; ita suauiter ...
stillatorum. Id autẽ consequi possumus etiam solo calore inspissante intra terminum colliq...
Cum *sulphur oleo*, aut *spiritu Terebinthina* soluitur, omnia sunt oleum liquidum dũ feruent. Sine...
gescere: lapilli consistent *non salis vi sed frigoris in tali materia.* Cum *halinitrum* catinis liqu...
aqua. Refrigescat: redibit ad lapideam duritiam. Si talis ea vis est, cur nõ congelatur ...
Cum argentum viuum, & alia spirituum siccorũ copia pollentia sublimantur, cumq; flores ...
ris fiunt: cum sublimatum excornuta destillatur in butyrũ in aliquib. materia ipsa ... on sistentia
est, vt in floribus antimonij: io aliquib. frigus externum adiuuat, & hæc quidem ... lore liquesc... n
illa figuntur, si industria vtamur. Verũ in re omnibus manifesta non opus est verbis. ... d quæri p...
terat a cum per *siluos* montes iter faciunt in *america*, quidam congelantur toti. Alicubi tales spiritus
ex terra erumpunt, suntq; In halinitro nõnulli à sale separabiles, vt & in spiritib. fulmineis. Quæ hi...
causa congelationis? Ego putauerim tales, si restitui possent, a salium destillatorum spiritibus ... ol
ui potius, sicut catochicos, seu catalepticos solemus tum salenis, tum sulphureis. Natura ful...
gelanõum nos admonere potest nõ sale id fieri, sed spiritu minerali potente, subtili, & tenui ...
ue mercuriali acumine: qualis in halinitro quidem crudo est, sed nõ est de substantia eius salin... O
mnino siue de coagulatione loquaris, siue de congelatione. *Neptuno Batauo* nusquam persuad...
q... idit mare vbi est salsissimum non coagulari, nisi, vt in Nitrariis Nili, vbi in tectis feruenti

...cogitur, nec congelari, nisi vbi frigus tale est quale circa *nouam Zemulam* in glaciali Oceano.

8. *Sal atriensis Hermetis* CVNCTA REDDIT SOLIDA.) Solidum glaciem, solidas ollas, solida metallicas figuras solidas, &c. Vocamus quæ nulla ruptura sunt labefacta, & vndiquaq; integra cōpage constant. Sal omnia solida reddit, reddet & ollas in figulorum caminis, & glutinabit asseres scriniariorum. Quin & cœli compagem, quam crystallinam dicunt, & quam *Elus* prægnans ille spiritu sapientiæ apud *Iobum* c. 37. 18. solidissimam, q. speculum ex ære, prædicat, sale solidatam esse oportet. Non mirum est *Hermetem Hartmani* scire Solē, Lunam, stellas, cœlos sale esse solidatos, quia non ita dudū ex cœlo descendit, & *Hartmanus* cum eo fuit, viditq; omnia *plane sic se habere*. Si enim non essent solidatæ sale Chymico stellæ, proh *Hermetis* fidem, quam pridem tam concitato motu fuissent dilapsæ? Quis diceret cœlos vltimos ex aqua maris, quę est salsa, fabrefactos esse? Dubito tñ an in cælo fuerit cum *Hartmano Hermes*, *Vulcanū* aut *Promętheum* aliquē interrogaremus, nisi in abyssos suorum seminum, & orcum *Hippocratis* essent reuersi. *Hartman* quoq; sonat durū virum. Sale nasum beneduratum habebit, ni velis frōtem. Quæ dementia est tam licenter garrire vt te ex stolidissima Paracelsistarum factione esse declares? Non omnia sunt solida, etiam ea quæ salis multum habent. Ex salinis Saxoniæ afferuntur fistulæ, seu coni salis concreti: sed maxima pars est farinacea, vel grumosa. Soliditas est in sale gemmeo, & Indo; sed non beneficio salis. Facile enim soluitur aqua. Alia causa est concretionis, quæ apparet in *sale fusili*, qui igne liquescit, & fluit, frigore consistit. Itaq; etiam quæ solida sunt, id nō debent sali, sed *singulari dispositioni materiæ glutinosæ* quæ cogi à calore, & siccitate vel & frigore potest. Ferruminatores vsurpant aliquando sales: sed non ad solidandum; verum ad colliquandum. Quis solidat ouum cum aqua coquitur, aut assatur? Quis glaciem? Da exemplum vnum, quo liquido probetur, salem per se solidare, & non per accidens. *Crystalli salini* nō propter salem concrescunt figuris cubicis, oblongis, fistulosis, angulosis. Si sal esset causa soliditatis, semper massales fierent concretiones. *Quercetanus* de vrtica scribit, quod dilutum eius salsum retulerit herbæ formam, sed cum frigore, non sale congelasset. Medicamenta vnitatem solutam reparantia nō id faciunt sale, sed glutinoso cambio intus suppeditato. Foris non sales aspergunt fractis ossibus Chirurgi, sed ligaturas, fascias, & emplastra. Punctoriis suis, catigmaticis, & magneticis *Paracelsus* non sales præscripsit, sed alias exiccantes, & glutinantes. Neruos discissos qua resolidant Chirurgi? Quibus rupturas, seu herniias? An nō *Symphyto*, *Telephio*, & similibus? Dices in his sales esse solidatiuos. At nego actu tales. *Quod actum non habet vim actualem qui habebit?* Si Symphytum ob salem glutinat, magis per se sales. At hi corrodunt, nec sunt sarcotici, aut glutinatiui, vt apparet in excrescente carne, fungis, cathęreticis medicinis, & causticis. Sales communes, & quos Chymici ex mistis pro principiis, seu principij titulo, extrahunt, fere omnes crepant, & exiliunt in igni. Si velles tales soliditatis causa rebus immiscere, fieri posset in contrarium experieris, nisi a te præparasses.

Solidationis causa sal.

9. *Huius* (salis principij vti descriptum est) *beneficio crystalli congelatio, adamantis durities*, &c. *absoluitur.*) Est aliqua gemmarū prærogatiua durities natiua. Factitiæ enim fere sunt molliores, & limæ aliisq; redarguuntur. Num aūt ea durities sit à sale, sicut & congelatio, & soliditas, ne apud desperatos Paracelsistas verbis contendā, placet *Anshelmi, Boetij* de Boodt gēmarium inspicere. Is li. 1. c. 9. ita loquitur: Quod ad terrā attinet; nemini dubium est *in lapidibus opacis plus terræ* q̃ cæterorum elementorum esse. De gemmis diaphanis non ita constat. *Perspicuitas* in eis efficitur propter terræ exactā in minima resolutionem, & talem partium vnionem vt totum corpus nullis poris, aut atomorum terminis discretum sit. *Continuitas* omne corpus diaphanum facit. *Gemmarum* quā lapidum *materia* est tenuior, purior, magis subacta, excocta, & condensata. *Aqua* requiritur ad cōiungendas subtilissimas partes terrestres: *Ignis* ad subigendas, exiccandas, condensandas vt indurescant, & corruptioni resistant. Nota de excoctione, q̃ *Basilius* requirit in opalis ex antimonio: Nisi n. ignes excoquat perfecte, & maturet, & transparet, nec purum fit vitrum, q̃ norunt & vitrarij vulgares) Ab hac opinione recedunt *Paracelsistæ* q. mixtorum omnium, & proinde gemmarum & lapidum principia materialia constituunt salem, sulpur, Mercurium; &c. Hęc opinio licet verissima propter analysin videatur, tamen neq; in *auro*, neq; *adamante* ista principia ostendi posse facile existimo. Manifestius in gemmis, & lapidib. fere omnib. TERRÆ elementum quā dictorum principiorum aliquod conspicitur. *Sine sale nullum mixtum à Chymicis putatur coagulari posse. Hoc n. gemmarum & lapidum præcipuum coagulum arbitrantur.* Sed proximior causa materialis ab Aristotelicis communiter statuitur *lutum lentum, succusq;* qui vehementi frigore congelascit, lapidiscens, puto proximā materiam esse terram tam tenuē, & subtilem vt aquæ immixta diaphanitatem eius non impediat, lapidum vero crassiorem: deinde amborum salem aliquem terræ visceribus conclusum, & postremo exhalationem pinguē & humidam. *Efficiens causa est spiritus lapidificus*, aut exhalatio quę spiritum defert, de qua vide c. 8. *Boethus* iste est oculatior, & fide dignior tuo luscioso *Hermete* & fabuloso. Non quidē reijcit ista principia, plus tribuit elementis, & in his terræ. Durationem, excoctionem, puritatem, &c. *Igni* ascribit, lapidificam vim spiritui proprio: & concedere hæc Paracelsicos necesse est, si volunt naturā seminalem metallorum & gemmarum obtinere. Præclara sunt hæc *Anshelmi: sacra litera vim & facultatē seminalem seu formatricem Deum creasse; & terra indidisse tradunt.* Deficiente semine vel formatrice facultate, cōpositum nullum peculiarem formam habuisset. Quæcunq; terra lapidescit, aut in gemmam abit, lapidificum spiritum in se tanquā proximam efficientem lapidum, & gemmarum causam continet. *Calor cælestis* spiritus calorem in actum redigens remotior efficiens est, &c. Hæc tu tibi *tripodis* oracula puta, & confer cum naturæ & artis operibus. *Matrices adamantum* quomodo adamantes fundant *Garzias* docebit. Bristolici, & nostrates qui generentur, monstrabo tibi in suo ouo & tabulas, quæ gemmas imitetur, qua caussa excoquente, purificante, solidante, legis apud eundem *Anshelmum*, & alios. Considera tantū vasa illa quæ ab aliquibus *Murrhina*, ab alis *Porcellana*, & *Maiolica* dicuntur

De soliditate & congelatione gemmarum.

Perspicuitas lapidum.

Materia gemmarum.

Linschot par. 104. nau. ind. ca. 41 & seq. Garz. lib. 1. cap. 47. Balearicis

T 2

cuntur, quæ vt *Anshelmus* [illegible] b. 2. cap. 85. ex terra subtiliori pingue [illegible] quuntur ([illegible] era Myrthina secus [illegible] *Scaliger* exerc. 92. *ex sardonyche*, vel *onyche*, [illegible] opinatur ex ouorum putaminibus, & *conchis vmbilicorum marinorum* vnde nome[illegible] in tenuissimum pollinem red[illegible], & aqua temperatis fieri: Garzias lib. 1. arom. cap. [illegible] *viridi*: Linschott: part. [illegible] nauig. Ind. cap. 23. ex terra fabricat certa generis cuius mod[illegible] *Paludanus*. In his non apparet [illegible] salis, & si adesset, aquis elueretur. Sed consentiunt [illegible] argumento *Cardanus*, *Scaliger*, *Thomas*, *Albertus*, *Gesnerus*, *Fabricius*, *Agricola*, Lullius, I. Bap[illegible]ta, Donnæus & alij scriptores. Inuenies paucissimos qui Paracelsicum salem ea in re comm[illegible] Quin & si lapides & gemmæ calcinentur, & sal eliciatur cum cæteris duobus principi[illegible] fiat compositio abiecta terra, quis putet inde gemmam redituram eius du[illegible]ci, & [illegible] fuit? Si cineres, & calcem omni sale exhaustam, saltem bitumine, aut sulphure gl[illegible] feceris, non autem relicto sale, qui quid faciat in solidis lapidibus, ostendit *balneatrum*, [illegible] similes succi.

Quantum salis sit id Adamante, Rubino similibusque gemmis nobilibus, præ[illegible] fectis, seu maturis (Nam non statim perfici ac emerserunt ex suis matricibus, [illegible] sunt *Granata*, quæ initio inueniuntur candidæ, post accipiunt tincturam) puto te expertu[illegible] cum tam confidenter scribas. Deinde periculum fecisti etiam in mollioribus. Etenim [illegible] stant *Adamantes*, nec omnes sunt tam solidæ vt hircino sanguine si vera narrantur [illegible] Gemmarij, qui adamantes poliunt, non destituuntur adamantino puluere. Expo[illegible] quantæ molis, & virtutis fuerit sal vtriusque vt de vi durandi pronunciare p[illegible]mus. Sed tu facilius totum corpus gemmæ in calcem in humore liquescentem instar salis [illegible] verum salis principium separaueris. *Aurum ventriculi* anatomiæ Chymicæ putantur [illegible] Resoluunt enim lapillos, & gemmas satis duras, & deinde fimum reddunt sale ni[illegible] tem, quo & calculi humani atteruntur. Sed cum etiam aliis vtantur cibis, & feces [illegible] erementum contineant, quod alias cum aqua renes separant, acre nimirum, & salsum [illegible] sal edatur, bibaturue, nec lapilli vorentur, iudicium de sale lapidum non est [illegible] deam tibi & *Anshelmo de caussa efficiente* lapidum & gemmarum, item indurante non [illegible] tere quæso vt aliquid amplius pro inuestigatione addam. Plærique Paracelsistarum v[illegible] *esse fœturas, aut fructus syderum* in terra matre. Itaque etiam distinguunt eas *Solaribus*, *Lunæ* *Martiis*, &c. vt & metalla. Planetæ ergo cœlestes gignunt hos terrestres, tanquam *astra* [illegible] congenitam quandam lucem habentia. Hæc opinio quædam est, non autem [illegible] demonstratur principio, & si mineralia eo die creata sunt quo terra exornabatur [illegible] tur. *Nam quod nondum est, gignere non potest.* Non erant autem planetæ die tertio. *Moses* [illegible] cat *Paradisum plantatum in Eden* ab oriente fuisse, quod proculdubio factum die eodem [illegible] ter sentiant.

Caussa gemmarum ex- cussa. Crollius in Basilica pag. 93. Gemma sumun colorē, formam, & virtute[m] per astrorum for- mationem à metallis ac- cipiunt, & sunt stellæ e- lementares. Paradisus. Generatio gemmarum Paracelsica.

Ex Eden egrediebatur fluuius ad irrigandum hortum, diuisusque in q[u]atu[or] [illegible] bat vniones, aurum, gemmas: quod non tantum postea obseruatum fuit, sed & [illegible] natæ, digestæque terræ diuina virtute extitit. Hinc consequens est *ante luminaria & planet*[illegible] *gemmas*, atque adeo aliam originem habuisse. Si inspicimus tuum *Seuerinum*, & [illegible] *abysso & seminibus*, colligendum est extra mundi scenam in orco semina gemmar[um] [illegible] cum inde digestis temporibus per astralem quendam spiritum protrahuntur, [illegible] ex elementis, & principiis, vna fabricante forma. Iam *qua caussa essentia corporea est, ea etiam* [illegible] *tatum sequentium essentiam.* Non itaque opus erit sal duritiei caussa assumer[e] [illegible] stantificis, seu hypostaticis: sed durities sua sponte sequitur dum sem[illegible]ud, & [illegible] pus perficit. Nota & hoc. Ista tua & *Seuerini* Physica elementa, & principia sunt mat[illegible] gens autem caussa semen & forma. *Patientur* itaque *principia tua indurationem, non effi[ci]ent.* [illegible] hanc opinionem explodimus. Nata enim est in furuo somniantium apud *Plutonem* C[illegible] ret principio; imo ne probabili quidem argumento ostensiue concludi [illegible] gæ. Procedat ergo aliud quid. *Hermes* tuus *principia* dicebat *esse corpora vitalia*, [illegible] *les seminum dotata proprietatibus seminum quarum proprietatum vigore relinquunt post* [illegible] *ras* Si iam quæras vnde durities, lux, color, virtus carbunculi, Gran[illegible] ragdi, onychis, iaspidis, &c. respondebit tuus *Hermes* principia vitali[illegible] [illegible] ibus acc[illegible] testatem talia faciendi. Sunt enim corpora actiua, formalia, vitali[a]. Sed cum *nullum p*[illegible] *gens, quin sit & patiens*, quæ est ista materia cui imprimunt actiones suas? *Nih l agit in seip*[illegible] [illegible]gu[illegible] ipsum non durabit. Duritiesne in sulphure & Mercurio heret? At non potest. N[illegible] mida principia formalia, & actiua salem vincent, & eius du[illegible]ficam satis retundent. S[illegible] fera elementa interna, & externa paoantur. At, inquam, in his per se caussa est indu[illegible]nis [illegible] rum, si quæ oportet dura esse. Rationem requiris? Inspice terram omnis stabilitatis corpo[illegible] mentaris subiectum, quæ ideo à Deo etiam fundata [illegible] super sua basi. Deinde vides aquas i[illegible] ram transmutari, & eandem durioam consequi. Frigus aquas in solidam [illegible] [illegible]re, n[illegible] opus est [illegible]edere, nec persuadere. Res enim sensibus patet. [illegible] politus te[illegible] suc[illegible] alii quæ materiis determinatis possit, figuli, laterarij & [illegible] ocent. Consule[illegible] terum vitrarios quoque & gemmarum artificialium confla[illegible] *oppodeltoch* tui *Paracelsi* [illegible] *duritiem* ins[illegible] idem quod terminum. Oportet autem [illegible] terminabi[l]em esse. *Ter*[illegible] *tur humida* [illegible] *agentibus actiuis*. Itaque pri[illegible] caussa est [illegible] cum sua [illegible]citate & [illegible] [illegible] & [illegible] igni cum [illegible] [illegible] *igne & aqua sufficium*[illegible]

Principia patientia.

Gemmarum durities vnde.

Du[illegible]

Si additum fuerit proportionabiliter ſaporem commendat, incidit, purificat, ſiccat, quia ignicu-lum habet, & terreus eſt; neque enim ſiccat & terminat *qua ſal eſt*, ſed qua eſt corpus terreum, & ſiccandi potentia præditum. Cum excedit proportionem, vinculum exedit, & adeo non terminat, induratiue, vt etiam mollefaciat, & in farinam redigat non lapides tantum, ſed & bitumina, & ſulphureas marcaſithas, quod ad oculum patet, corroſis *melanteria* iſtiuſmodi mineralibus. At inquis, ſi ſic philoſophandum eſt, in veteres *Peripati*, & *Galeniſmi* lucanas relabimur. Nos autem exploſis illis volumus *ſingulares eſſe*. Accipe ergo non inutile conſilium. Dic Deum in principio creationis ſic miſcuiſſe potente verbo mineralia, vt ſuis temporibus gignere queant ſuo modo ex materia prædeſtinata metalla, gemmas, & alia: Et gemmas quidem reſpondere metallis; nihilque aliud eſſe quam *puriſſimum ſuccum efflorescentem ex matrice ſua ſicut lacryma ex arborum nodis*, & cornibus ſolent, qui ſuccus reſpondet proprietatibus mineræ ſuæ, quæ cum ſit ex prædominio terrea, ideo & ſuo fœtui firmitatis terreſtris potentiam conciliat; ſed qui cœteris virtutibus ſit longe nobilior, & generoſior, vtpote quinta quaſi eſſentia per vim procreatiuam, & ſpiritum, caloremque producta, collecta extractaque & propter puritatem firmiſſime, quantum fieri potuit, niſi quid per accidens interuenerit, ſolidata.

Gemma quid.

Hic naturam habes in terra non ſimplici, ſed per Deum elaborata ex omni naturæ corporeæ parte. Deinde ſpiritum, calorem, & vim procreatiuam: *Spiritum* illum *Anshelmus lapidificum* vocat. Eſt enim fixatiuus, nec ſalis principaliter: talis enim ſoluit & corrodit: ſed ſui generis analogia reſpondens ſuæ mineræ. *Materia* eſt *ſuccus puriſſimus* de nobiliſſima mineræ eſſentia. Hic figuratur in principij formatiui quod eſt inſitum. Neque enim figuratio ſali debetur qua ſal eſt. Alias vt ſal Indus, Sacharum Cryſtallinum, halinitrum, alumen, chalcanthum & ſimilia, ita & cæteri ſales formarentur, nec niſi ſales. Iam autem etiam ſucci terreni ſuam habent figurationem. Quocirca ſpiritus quidam; & natura eſt tam in cæteris; quam ſalibus, cuius vi exiſtit forma, vt videmus in *piſcibus metallicis*, conchis ex ſulphure, & terreſtri ſucco, *gloſſopetriis*, *ouo ſerpentino*, *piſcibus* illis quos aliqui inter *Ammonis cornua* referunt, cornibus, dentibus, aliiſque oſſibus terrenis, quorum quædam Eboris foſſilis nomine commendantur. *Bitumen* alicubi ſic figuratur vt externo intuitu iures lignum eſſe nigrum; vnde & *Hibeni* foſſilis appellatio. Quod ſi ſal eſſet fingendi cauſſa, omnia vnam haberet formam. Neque enim poſſet agere vltra ſuam naturam, & ex quacunque re extrahitur arte, aut maſſalis fit coagulando, aut farinaceus, aut anguloſus. In ſuccis vero lapidoſis, & terreſtribus, marmoroſis; margoſis, calcoſis & ſimilibus principium formatiuum vel intus prodit ex natura loci, & materiæ, vel foris incidit ſpiritu per mineras oberrante, & in diſpoſitum ſubiectum ſe inſinuante, quo modo naſcuntur & metalla, *ſulphureo ſpiritu metallifico in mercurialem materiam ſuæ mineræ*, quæ ſæpe variis partibus varie eſt diſpoſita, *incidente* & pro diſpoſitione metallum exordiente, vel etiam intus procedente. *Cognationem* autem *metallorum & gemmarum* qui ignorat, is neſcit in metallis, quaſi ex reſina metallica, naſci gemmas, quanquam non neceſſe ſit ſemper metallum eſſe vbi effodiuntur, aut inueniuntur gemmæ, quia diſpoſitiones, & principia formatiua ſunt diſſimilia: Idem neſcit *ex metallis* per artem conſlari *gemmarum ſimulacra*: neſcit vitrariam: neſcit nothas illas gemmas ſeu lapillos quos fluores vocant: non vidit *amethyſtos bohemicas*, non Pyramides cryſtallinas, non cubos auricolores, & ſimilia. Idem non conſpexit lapides ferri modo in bacillos diſtinctos; modo in tabellas; modo cubos & alias figuras, quæ etiam in gemmis deprehenduntur. Verum de his hactenus.

Boetius lib. de venagis lib. 2. Gem c. 13. & ſalis figurationem cryſtallo aſſeribit; ſed ſibi nō ſatisfacit. Itaque principium naturæ aliud prebendit, vide cap. 15. eiuſdem libri: vbi pro ſemenario figuram & colorem accepta refert.

Ortus metallorum.

10\. Pergit Hermes: *Salis beneficio metallorum robur, & auri ſoliditas, abſoluuntur.*) Dignus erat repudio, qui tam impudenter contra ſenſus, & experientiam diſputat. Metallorum firmitatem eſſe *à ſulphure, & mercurio* plus minus fixo, decretum eſt ſapientum cum ipſa natura, arte, & experientia concordans. *Sales* autem qui extrahuntur ex miſtis arte Chymica, quo puriores, & validiores ſunt, hoc magis inuadunt metalla & eorum ſoliditatem frangere conantur. Itaque etiam examina pleraque conſtant ſalibus vt *aqua fortes*, & *regia* aliæque ſoluentes cum ſpiritibus ſalium: Item *coloritia*, *cementa*, *fluxus*, &c. *Aqua chalcanthoſa* corradunt ferrum: illique inferunt principium æris; vnde & in æs conflatur. Id non inde fit, quia eſt ſal quidam; ſed quia *æriſicum principium* habet, quod ſui ſimile generat ex materia diſpoſita. Ita *plumbi anima regulum antimonij mutat in plumbum*. Ea eſt in eſſentiali calce plumbi; quæ licet ſal aliquando vocetur; tamen non eſt iſte ſal, qui principium dicitur. Sic *anima auri* exaltata omnia imperfecta mercurialia metallica, & argentum viuum in aurum mutat, illiſque omnes dotes auri confert, non ſale; ſed *principio aurifico* quod totius naturæ vim habet. Idem eſt de *argento*. *Simile procreat ſimile non eſſentia tantum, ſed & proprietatibus ſequacibus* niſi per accidens aliquid ſecus contingat. *Anshelmus* non credit Chymicos ex auro vera principia vnquam collegiſſe. Quæ enim oſtendunt, analogica, aut impoſtoria credit. Veruntamen *per argentum viuum ſublimatum & ſalem ammoniacum; aut Tartareum aurum in Mercurium redigitur; tum fixi ſulphuris ramenta adhærent*. De ſale non conſtat. Itaque aſſertio hæc tota eſt incerta præſertim cum nullo ſale Mercurius ille poſſit in aurum reduci, & requiratur ad hoc *anima auri*. Præcipitari poteſt ſalibus, aut eorum ſpiritibus, ſed non in aurum reuocari.

Auri robur, vnde.

Æs ex ferro per vitriolū.

Plumbum ex ſtibio.

Aurum ex imperfectis.

Aurum in Mercurium.

In Chymicis magiſteriis eſt *vitriolum auri*; cuius ſpecies etiam ex cæteris metallis; maxime ferro, & ære; mineriſque ſeu venis eorum colligitur. Sed *vitriolum qua ſal quidam eſt; minime ſolidat metalla; verum quam ſe habet ſulphur ſui generis metalli*. Itaque & in opere ſapientum præparatorio adhibetur quidem ſal & vitriolum; ſed non ingreditur in eſſentiam lapidis. Sunt enim medicinæ præparatoriæ tantum, & reſerationum *claues* item *vehicula ſulphuris metallifici perfectiui*. Alioquin ſi ingrederentur eſſentiis ſalinis, impedirent potius ſoliditatem metallicam quam promouerent. Calces autem metallorum deliquio ſolubiles, vt ante dictum, non ſe ſed nomine tantum propter

Anshelm. l. 1. Gemm. c. 12. Metallica aqua & exhalationes plurumque lapidificam facultatem in ſe habent, vt ipſa metalla

 ſimili-

quæ facile in gemmas esse non veras, & lapides mutantur.

similitudinem passionis sunt sales. Discat ergo *Hermes* veriora de robore & soliditate metallorum, nec tam perfricta fronte de rebus ignotis garriat, quasi veritates fundat ex cœli atrio raptus, cum mera dictet mendacia, iniuriaque afficiat naturam, & creatorem eius.

Solidatio animalium & plantarum.

11. *Salis beneficio absoluuntur ossium, arborum, & herbarum consistentia.*) Hæc ad partes animalium, & plantarum pertinent. Sed meminerit *Hermes* quid ante de prima materia, fo[…] seminibus, calido insito, natura & similibus narrauerit. Cum Deus ex terra, & aquis produceret plantas, & animalia, hominisque corpus vnum ex terra, alterum ex costa viri formaret, non vtebatur beneficio salis. Talem auté naturam generatione naturali propagat, qualem crea[…] Itaque scimus etiam semina nascentium pleraque dulcia esse, & dulce nutrimentum: imo nec[…] se est, qua sal quoque nutrit, in dulcem substantiam abeat, salsilagine separata. Cum autem partium diuersarum sint consistentiæ diuersæ, & Chymici ex cineribus singularum salem eliciant, sæpeque copiosiorem ex carnibus, & aliis mollibus quam ex ossibus, facile est colligere consistentiam cuiusque non sali deberi, sed aliis caussis.

Sal nutrimentum est dulce.

Hippocratem venerabatur *Hermes* in hagiasterio, eiusque ignem, & aquam commendabat. [A]t hic non ex sale eliciebat consistentias, sed *ignem*, & *aquam* tam sibi quam aliis, ad generandum & nutriendum *sufficere* dicebat. *Ignis omnia in vniuersum mouere potest*, inquit. Is erat calor naturæ cum spiritu, in materia humida ad consistendum disposita. Ita membra in vteris mollia paulatim indurescunt calore humiditatem superfluam consumente, quod non ignorant destillatores n[…] que *Hermes* nesciebat cum exiccari salem, & sulphur actionum frequentia, & ad senium tende[…] diceret. Manifesti sensus, & obseruationis sunt quæ Hippocrat. Aristotel. Galen. de determi[na]tionibus à calido, sicco, & frigore, temperamentisque scripserunt, nec negari possunt a *Seuerino* duplici elementorum genere armante sua in scenam prodeuntia semina. Si consistentiæ partium sunt à principio formante, & motu materiæ per calorem, & spiritum, partim ab elementis, & [prin]cipiis simul, magisque corpulentia debetur elementis, quam principiis quorum natura est [spiri]tualior, quæ vesania est sali asscribere formationes, & consistentias magis quam cæteris causis, maximeque elementis, & horum viribus? Sal durat carnes, non definitum modum eis affert. Idem facit fumus. Oua, coralia, & alia nonnulla aere solo durescunt cum intus essent mollia, nec pot[…] salsedo maris tantum in coraliis. Sal nec vrinam nec phlegma salsum, nec sanguinem sa[ls]um, […] muriam, & diluta consistere facit, calorem absumere humiditatem necesse est.

Zopharia Baza Bosphorus lib. 2. cap. 287.

Ossa quædam in recens natis sunt Cartilaginea, & grandes arbores in initio fuerunt virgæ [te]neræ. Num à sale postea consistentiam solidam accipiunt? Minime. Si sal tanti esset, *salsæ lacrymæ oculorum humores figerent*. Sed vt ante dictum est, *lixiuia salsa quædam ossa & cornua* etiam *emolliunt*, & ductilia reddunt, sicut & phlegmaticus humor ab argento viuo resolutus, & in ossa immissus. Medici non salibus figurant, indurant, siccant, & consistentias, modumque debitum membris mollitie nimia, vel humiditate laxatis, aut vulneratis afferunt, sed sine morsu, & sale priuatis terreis pulueribus ossium vstorum, & lotorum, metallorum, terrarumque, & similium item [[…]] crematuram sale spoliatorum, vtpote quem ne in Thutia, & pompholyge quidem in isto casu ferre possunt. Atqui *quo solidiora sunt ligna, & ossa hoc plus salis reddunt*. Scio inquam istud de aliquibus: quædam etiam salem exudant, vt genus quoddam *salicis* in Oriente. Sed consistentia non est inde, cum non actu, sed potentia sales isti sint in lignis, exceptis paucis, quorum succus salsus, vt kali, soda, &c. Salem autem impedire, & vitiare potius naturalem consistentiam supra diximus. *Non si sales in dilutis suis consistunt, etiam aliis afferunt consistentiam.*

Lixiuia mollientia.

Consistentia calculorum.

De calculis & tartareis concretionibus in cauitatibus animalium multa cum maxima insolentia & ostentatione triumphoque de *Galeno* loquuntur Paracelsistæ. Cum diu disputatum est, *Mucus est* interdum dulcis, interdum salsus & aliis saporibus tinctus. Is autem constat ex terrestribus solutionibus, & aquositate admistis succis pinguibus, phlegmate, sanguine, bile flaua, (nam & ex bile sulphurea consistunt lapilli) bile atra, Synouia, &c. Imo calculi renales & vesicales magis sunt sulphurei quam salini, vt resolutio & examen in ignibus ostendit, quanquam mucositatem quoque terream inueniamus. Id indicat materia ipsa. Nam vesicæ calculi fere in tali muco iacent qualis est ouorum, aut excrementitium phlegma. Id si ab aquositate separes, & coagules, fit gypsea quædam, vel calcosa concretio acutissimi mordacissimique ex sale coniuncto saporis. In talem mucum etiam resoluuntur lapides si qui possunt. Visa est quæ diu calculos [ge]neret: Sed cum lapide nephritico vteretur, mucositatem terream pro calculis reddidit. Ea autem est excrementitia partim ex ciborum reliquiis, partim ex pure, sanguine, &c. Quidam calc[…]m constitutionem habent, in quibus alimenta, quæ sequuntur naturam corporis, & mutantur in membra alenda, vnde analoga excrementa resultant, sicut videmus in dentibus succos lapidescere, non autem in lingua, & gingiuis, tartarescunt quasi, quod & vinis quibusdam est familiare p[…] natura terreni succi & sulphurei quem vites ex margosa, & marmorosa, argillosaque terra attrahunt.

Hic non opus est ad salem principaliter respicere. Quanquam enim vna sit, tamen poti[or] caussa est in resolutione terrea in muco cum viscida, seu sulphurea, & bituminosa pinguedine, calore humiditatem superfluam absumente, aut ea alio modo separata. Obiiciunt *lapides vesica frigida*, quasi hic calor non posit esse tantus. Sed cogitare debent humiditatem alio modo excolari, nec absolutam esse ipsius membri frigiditatem, præterea externis fomentis eam regionem foueri, tandemque si primum originem habet in vesica lapis, mucum in se ipso calorem concipere, & intus coagulari: Sin autem ex renibus excidit, iam accrescere simile simili, vt de tofo dentium dixi. Putant Paracelsistæ *Cryst[a]llum calcinatum, & in salem re[so]lutum, deliquioq; in aquam redactum cal-*

culum

calum atterere, & in mucum redigere. Vix reperiri puto, qui rem sit expertus. Paracelsici multa statuunt ex spuriis suis similitudinibus. Alij narrant de *raphani succo*, qui lapidem resoluerit foris. Num intus quoque? Ego *diu aceto acri maceraui lapidea fragmenta ex vesica extracta.* Aliquid muci inde decessit. Ita obseruaui in vitro concescentias mucosas albas, & arenosas rubras. Saliū & aceti radicati, itemq; salsi, & tartari, nitri, ammoniaci salis, Mercurij sublimati & similium spiritibus vitra frangunus, nouique aqua forti sic labefactatum, vt leui tactu dissiliret. In resolutiones salis alcali, cineris clauellati, lixiuia & similia inter cineres aut fimum columbinum combustum candefacta vitra immergimus, & soliditatem eorum sic rumpimus, vt facili opera in pollinem abeant, quo renum lapides comminui credunt. Puto id fieri, quia spiritus salsos combibit. *Si salini spiritus soliditatem & consistentiam tollunt, terminumq; concretu auferunt, num per se illis tribuere possimus contrarium videndum est.* Ex accidente aliquid possint dum exiccando terminationem iuuant. De per se virtute desidero demonstrationem.

Vide Anshelmū lib. 2. Gem. c. 74. vbi aliquot modos praeparationis Crystallinī salis, & olei recenset, atque etiā tartarī in homine resoluēdo de sententia Quercetani ait.

12. *Vbi frigiditates nimis frigent.)* Scomma hoc est in *Peripateticos, & Medicos Hippocraticos Galeni & Auicennæ* simul doctrinam amplectentes. Debebat religio esse istis nouitiis sapientulis tam proterue sapientiæ veterum communi sensu, & experientia comprobatæ, contradicere. Sed nostro æuo rabies canina verecundiam apud Paracelsistas sustulit. Non possunt negare in mistis esse duplex genus elementorum & materialia actiuo frigore armata esse.

Item ēlima? frigiditates frigentes.

Negant consistentiam. At *quæ ab altero contrario soluuntur, ea per oppositum concreuerunt elementari concretione.* Adeps liquescit calido igneo. Constitit ergo frigore, non quidem absoluto, sed tamen proportionali, & relato. Metalla ignibus liquescunt, vt & lapides molares, vitra, sales, & multa talia. Consistentiam itaque elementarem, & corpulentam duritiam debent frigori item relato. Cuilibet qualitati agenti est determinata virtus iuxta gradus, & proportionem. Licet ergo sal coaguletur calore, tamen etiam liquatur calore cuius respectu ille erat frigidus. Quod vulgus in *aqua glaciata & pruina, niuibusq;* iam pridem cognouit, id si neges, insanus sis. Non ergo in coagulatione, & congelatione elementari friget omnino frigus.

De Chrystallo cui nomen à glacie inditum, *Plinius* scripsit lib. 37. cap. 2. vehementiore gelu in locis frigidis nasci. Id falsissime exagitant Paracelsici, quasi ipsi soli animaduertissent falsitatem. *Anshelmus lib. 2. cap. 73.* ait, *si Crystallus ex aqua congelata coastaret, igne solueretur. At crematus calcem seu terram & sal cuius spiritus beneficio coagulatus fuit, ostendit.* Vide lib. 1. cap. 13. Nihilominus idem cum de lapidum & gemmarum duritie cap. 16. lib. 1. agit, sic scribit: *Si materia bene vnita sit, ac multum terra habeat parumq; salis, ac aquea & aerea partes optime à calore vel frigore elicita, vel expresse fuerint, fiet lapis vel gemma dura & quo magis diaphana, eo durior. Ob hanc causam Adamas omnium gemmarum est durissimus: materiam siquidem habet tam bene vnitam vt perspicua sit: deinde parum* SALIS *in eius compositionem venit vt præcipua eius materia terrestris sit. E contra Crystallus Bohemicus Topasius, opalus mollissima sunt, quia tantum salis habeat, vt duritiem magnam habere non possint, &c.* Ecce tibi. *Anshelmus*, tuo Hermete multis parasangis doctior & peritior, à sale mollitiem, non duritiam esse scribit, & simul non nihil tribuit *frigori, & calori.* Lege locum totum. cap. 12. *exhalationem* ex copiosa materia terrestri à *nimium frigore* in angustum locum cogi, & *indurari* scribit. Ibidem: *Crystallus & meliores gemma ferè omnes libēter frigidis regionibus iocisq; humidis, nobiliores & duriores, vt Adamantes & Rubias, calidis delectantur.* Qui vero sunt illi Alchymistæ, qui Crystallos, silices, & similes lapides calcināt, & coloribus tinctos funduut, vt gemmæ fiant, quiq; per conflaturam ex paruis magnas promittunt? Nonne Paracelsistæ plurimum? Necesse ergo est frigus in coagulatione earum nō penitus frigere, vt tuum nos sale nullo delibutum stulte blaterat, quia calore liquantur. Lege c. 19. lib. 1. & 20. Anshelmi, imo totos libros. Inuenies quo tua stultitia redarguatur. De silice fusili lib. 2. c. 288.

Crystallus.

Duritie gemmarum.

13. *In salibus omnis generis sapores deprehenduntur.)* Nisi abuteremini vocabulo, non ita loqueremini. Quercetani definitio *sal dicit corpus esse salsum.* Hoc quid sit, intelligunt omnes gustu prædi-ti, & distinguunt acidum, dulce cæterosq; sapores. Amarus aliquando coniunctus est, & alij ex accidente. *Quercetanus colores* ex sale eliciebat, vt notum est ex libello de priscæ med. mat. & *Anshelmus* annotauit lib. 1. c. 15. Gemmarij. Quin antequā alios doceatis vos ipsi discitis? Parac. de pestil. tract. 2. de cabala: *sal* omnibus creaturis dat formam & colorem: mox. dat omnibus rebus saporē & formam. Quid parit sal, colores, an sapores? Cum vrgemini, mutatis vos in omnia rerum miracula, & omnia in omnibus esse fingitis. Belli estis scientiarum magistri. Hoc *natura lumine* etiam fatui sunt prædīti, & possunt omnium aliquam causam reddere. *Aliud est sal: aliud alumen: chalcanthum: nitrū, bitumen: sacchar, &c.* Suus cuiq; est sapor. Si in salibus omnis sunt generis sapores, monstra quæso salem, qui sapiat vinum, cereuisiam, hordeum, cinamomum, piper, &c. Quam multi sales sont insipidi, si sales sunt etiam calces in humore solubiles? Extrahitis sales ex vegetabilibus, & eorum partibus, vt & animalibus, & mineralibus. Nostine qua arte parentur, reuerberentur ad albedinē, sublimentur, figantur? sapores rerū proprios nulli habent, nisi qui extractis succis, & liquoribus animantur. *Quod aliunde & ex accidente est, non est proprium rei.* Sunt in quibusdā succis diuersæ partes diuersorū saporū. Itaq; in vitriolo est dulcedo, aciditas, stypticitas, & æruginositas, imo & acrimonia & acuties quædam. In alumine stypticitas & dulcedo: In plumbo dulcedinis metallicæ, & vitriolatæ stypticitatis vis magna: Et sic in aliis. Chymica separatio ita vt dulcedo in Crystallis, plumbi vel oleo emineat: aciditas in illis Crystallis, qui fiunt ex acido vitrioli spiritu, dulcedo in sulphure, &c. sic *sulphur antimonij excellit dulcedine* si recte sit paratum. Suum cuiq; tribuendum monet iustitia. Si tu deprehendisti in sale omnis generis sapores, *non gustasti simp. ex principiam & qua sal est.* Sachar cum resoluitur, aut corrumpitur potius, alia parte dulcedinē exhibet, alia acrimoniam, alia salem. Sal cōmunis cum abstracta est *salsedo*, relinquit Crystallos terreos dulces.

Sapores an à sale.

Nota quod Paracelsus. alcali negat esse salē c. 4. de sale 10. 7.

Sal per se non est nisi salsus.

Indicio hæc sunt *non sal principium, sed sal corpus compositū diuersos sapores habere.* Ita cum tua qua vult ius condire vt sapiat Zingiber, vel sacharum, vel acetum, vel crocum & alia, num id per lem consequitur? Turpe est sapientiores esse culinas spagiria vestra.

Galenicorū humores.

14. Iam Galenici in scenam producuntur. Quid isti? Hermes ait: *Galenici salia vocant humores accusantes domum pro domino.*) Nescis quid reprehendas. Cum sal peccat in corpore hu an non siccus peccat, sed resolutus in liquorem crassum, tenuem, aut alia consistentia, & totum voca tur humor, vnde *salsum phlegma, dulcem sanguinem, amaram bilem flauam, acidam melancholiam, dul em pituitam, æruginosam bilem, salsum serum, acrem, mordacem, & pungentem aquam articularem &c. nominamus.* Cum salsi humores vlcera excitant, *Crollius* ait per sales excitari, & per sales, non siccas, sed r solutos, curanda esse. Quid est *vrina?* Est *sal expressum à mercurialibus, &c.* NIL ALIVD. Quis aute vel ex plebe hoc crediderit? Destilla vrinam. Videbis partes eius. Dic *Paracelso: Vrina tantum e cruoris, seu solummodo est sal de naturali sale, quod sociatur nutrimentali sali, &c.* cap. 4. de sale, tom Quod est *gluten album* (Gliedwasser?) Est *sal lucidissimum &c.* lib. 1. de tartaro, cap. 2. tract. 4. I 1. de pestilitate tom. 3. *Vrina nihil aliud est quam sal petra* (ex sulphure & sale, modo plus sulphuris, modo plus salis habens) *vrina est sal resolutum generatum in Hepate, &c.* Tract. 1. de tartaro lib. 11. c. *Crollij* definitio est lib. 1. de tartaro cap. 3. in expositione, tract. 3. *vrina est sal superfluum*; c. 2. de tribus mis essentiis. *Balsamum est sal nobilissimum*: lib. de tribus primis c. 8. Ita de aliis. Paracelsus san phlegma, & similes humores naturaliter se habentes, vocat *naturales*: cum sale, alumine, vitri o, similibus vitiantur, appellat *minerales*, & interdum nominibus ipsorum mineralium. Si peccat est pro sale dicere humorem salsum, etiam peccauit *Paracelsus.* Si flagitium est asscribere læsion vni parti compositionis, quæ tribui debebat toti, etiam *Paracelsus* est flagitiosus, qui salem ac solum cum deberet & humorem. Quis autem Galenicorum nomine humoris peccantis ntu continentem liquorem intellexit? An tu nescis quid *Humoris* termino accipiant? *Debuissent salem dicere: salsum humorem nuncupant*, ô peccatum grande, si cum *Paracelso* humorem mineralem ex soluto sale vocant eodem sensu quo phlegma salsum, vrinam salsam, &c. Quid enim tum postea *Paracelsus* variè vtitur vocabulis, & similitudinibus ludit pro arbitratu? Dum *pro sale nominant humorem salsum*, num domum pro domino, vel hospitium pro hospite accusant? Cum hu or sus scabiem & vlcera excitat, atque ob id præternaturalis, & vitiosus esse censetur, num iniuriam faciunt? At erat sal resolutus, & mistus aliis excrementitiis succis: Erat vndosum corpus Paracel Nimirum peccatores sunt Galenistæ; Paracelsistæ eodem luto lutati sunt puri. Disce etiam humorem illum, in quo est tinctura salsa, vel sal resolutus præternaturalis, corruptum & præternaturale esse, & sic hospitem malum cum suo hospitio ex patria corporis nostri; & ciuitate in exilium m tendum esse. Idem iudica de aliis à naturali statu deiectis. Quorsum quæso nobis phlegma dep uatum in corpore, si sal separetur? An autem tu potes salem tollere, & phlegma relinquere? Vt nam sic posses sanguinem purgare in lepra, scabie, & similibus morbis. Cum nitrea pituita exc tormina in intestinis, non debemus vitrum dicere: Humorem oculorum, qui est primarium vi us organum, *Crystallum* aliqui modificate vocant, at rectius est similitudinem exprimere voce de n minatiua, sicut *corneam tunicam* appellamus, non *cornu, vueam* non *vuam, &c.* Si pro æruginoso h more, salso phlegmate & similibus dicendum est ærugo, sal, vitriolum, arsenicum, Mercurius, & quia hæc nomina essentiam declarant, num tu possis ista mineralia ex humoribus elicere, & oculis ostendere? Salem ex vrina quidem feceris, & ex aliis per incinerationem: at vbi reliqua? Nec tota vrina sal est. Deinde non ipsæ essentiæ *aluminis, æris, chalcanthi, &c.* insunt, sed tantū *spirituales tinctura*, quæ possunt esse salis, arsenici, Mercurij; sed *non sunt sales, arsenicum Mercurius*: Et quia humores tincti sunt eiusmodi qualitatibus, aut analogia saltem, vel similitudine respondent, optimo iure d cimus *salsos, æruginosos, aluminosos, &c.* Sicut tua coquia ius salsum, cereuisiam amaram, sacchar d ce, non sal, amarorem, vel absinthium, vel sacchar, mel, & sic de cæteris. Idem mos est metallicis. gentum enim in quo aurum est non aurum vocant, sed auratum; æs in quo argentum, ærosu aquam quæ vitriolum defert non vitriolum, sed atramentosam, chalcanthosam, vitriolatam, &c. Sic vulgus loquitur. Cum vinum, aut alius liquor super ære, vel in æreis vasis stando virus cont xit, non dicunt æs est, sed ærascit, seu æruginem sapit. Ita iudicamus aquas minerales, quas nemo ferrum, aurum, salem, &c. appellat: nemo bitumen, sulphur, arsenicum: sed omnes similitudin aut qualitatem exprimunt denominatiuis. Solis Paracelsistis licet impune stultis esse quanq sapientissimi videri velint. Sed abutor tempore, & otio in tuis deliramentis censendis.

Vrina Paracels. tom. 6 lib. 3. method. de separ. Elem. ex vndosis, vbi omnes succos resolutos in 4. El. redigit. Paracelsus duplex humorista.

SECTIO XXXII.

De calculi generatione, & lapidifactione digressio.

De efficiente & materiali calculorum causa.

CVm descriptione salis inciderit mentio duritiei Crystalli, adamantis, ossium, &c. biter ctum nonnihil est etiam *de calculis* in animalium corporibus, maximeq; in cauitatibus *renum, vesica* & aliis, quanquam etiam in ipsis substantiis renum, epatis, pulmonis, &c. inueniantur, & tum aliquando corpus Embryonis in vtero matris fit lapidifactum, nascentibus. Quia vero pl est dissensionum, aut saltem videtur esse ista materia, seu argumentum, adeo vt nec dogmatici se conueniant, nec his astipulentur Paracelsici; demus aliquid huic contemplationi. Plæriq; hoc principio vtuntur: *Quæ causa in macrocosmo gignit in humore lapides, ea, & in minore mundo, sine pro eadem sit, siue analoga.*

Exemp[illegible] usa: M[illegible] siccus, & cauitates terrarum in quibus destillans humor in lapi[illegible]tur adeo vt non [illegible]riarum instar pendeant, sed & columnarum modo ima sum[illegible]ungant. Editi sunt historici tractatus plures, vt superuacaneum sit velle historias speciales e[illegible]re. Vnicam saltem ex mirab[illegible]bus *Aristotelis* producamus. *Ad Lydia metalla apud Pergamum bello [illegible]orto opifices confugerant. Sed obstructo orificio in illis consumti sunt, tandemq; inuentum & ossa eorum la[illegible]facta fuisse, & vasa, in quibus item humor in lapides conuersus fuerat.* Accidit alicubi etiam *Gallinam [illegible] insidentem*, occupatam spiritu gorganeo, aut succis talibus, idem passam fuisse. Narrant terræ[illegible]bus aliquando factis *spiritum ex rupta terra prodeuntem, in saxa vertisse quicquid animalium comprehenderet*, vt accidit *vxori Lothi* Deo natura ad similem effectum vtente. Si omnia perscruteris [illegible]umor est, qui lapides facit, aut spiritus. Si est humor, aut mucum quendam, potentia lapi[illegible]ecum f[illegible], aut calces, farinas, ramenta, &c. ex resolutis terris, vel lapidibus: aut succos mi[illegible]ales marmoreos, silignos, gemmeos, metallicos, salsos, æruginosos, chalcanthosos, sulphureos, [illegible]mineos, &c. qui misti sunt sabulo, calce argilla, luto, & similibus ramentis, estque aluminis, & [illegible]rm[illegible]ris, vel margæ corpus putrefactum, vel corrosum ad eiusmodi generationes admodum o[illegible]rtunum, vt & gypsum siue corrosum acribus liquoribus, siue pyris subterraneis calcinatum. [illegible] de alabastro, alabastrite, calcoso lapide, & similibus iudicandum, qui succi sæpe attracti cum [illegible]ento à plantis nonnunquam radices, & cortices, aliasque earum partes in lapides vertunt, aut [illegible]tem duriores efficiunt.

Quædam etiam talibus aluntur, vt coralia. In mari rubro sane lapidifactio huiusmodi cre[illegible]bra esse dicitur, habetque nitrum, & halinitrum non paruum ad eam rem momentum, si cum humore attrahatur (nam syncera ista occidunt viuentia) estque in cellis gypso, & calce iunctis sæpe [illegible]ncretio istiusmodi obuia. Arte quoq; nonnullæ fiunt, vt cum muria coquitur, aut aquæ mine[illegible] balneorum causa, quod notatur & in therothermis naturalibus. Loca quoque ipsa, & natura[illegible]tum ad eam rem aliquid conferunt, sicut & ad aliorum generationes. Si est spiritus: aut cor[illegible]r[illegible], aut subtilior. Ille materia simul potest esse, vt videmus in artificiosis sublimationibus [illegible]niar[illegible]lithatum, &c. Hic magis habet causæ efficientis, congelantisque rationem, vbi tamen [illegible]fi[illegible]itur necesse est dispositum esse ad lapidifactionem, aut congelationem accipiendam. [illegible] fiunt ex materia bituminea, & sulphurea, trahente, veheteq; resolutiones calcosas, la[illegible]ide[illegible]tu runei, quos solidari non calore, & frigore tantum, sed & spiritibus halinitrosis gelantibus [illegible]censer[illegible]nus, cum constet fulminum vi etiam *vina in doliis gelascere*. Adduximus supra etiam viatorum [illegible]r *Cilicensia* montana gelationes, quas qui effugerunt, retulerunt maximum frigus se circa ventri[illegible]lû, [illegible] tales partes percepisse; Et verisimile est montes istos, aut oppositos vnde spirant halitus, [illegible] *nitro, nitro, alumine, argento viuo, &c.* prægnantes esse. Plura ex maiore mundo nolumus afferre. [illegible] C[illegible]nt in mino[illegible]o mundo, vel analoga, facile est causam efficientê, & materialem inuenire, [illegible]uersis nominibus appellentur. Nam materialis erit resolutio terrea similis marmoreæ, [illegible]tophaceæ, margosæ, gypseæ, &c. Ad eam plus minus concurrent nitrosæ, aluminosæ, sul[illegible]ex[illegible]gumineæ, &c. quæ aquis dilutæ limositatem, mucositatem, & similes consisteotias præbe[illegible] & [illegible]ris vel dilapsis, vel resolutis, absumtisq; sedimenta facient in cauitatibus aut visciditate [illegible]: alicubi & efflorescent, vt nodi resinosi, & gummata iu arboribus, aut gemmæ in lapi[illegible] [illegible]em in magno mundo primæ dispositiones materiarum, & loca multum conferunt, ita [illegible]e Sc[illegible] vnde hæc in homine & bestiis? Aut ab ortu est dispositio partium ad affluctia dis[illegible]andi, membris ex tali semine & sanguine fabricatis, & tale quoque nutrimentu[illegible] attra[illegible]el attractû sic immutantibus: aut à post contingente errore, seu dispositione acqui[illegible]ta? [illegible] *ex toto*. Fieri erg[illegible] potest vt dum membra nascuntur talia, ex talibus, tales reliquiæ quæ lapi[illegible]s sint susceptiuæ, subsistant: imo & tota lapidescant affectu matrû, qui excitari potest ad[illegible] [illegible]st[illegible]arum lapidearum ad formâ infantium in cunis, quomodo fingi solet natiuitas Do[illegible] [illegible]co[illegible]currente: Et quia matres alunt côceptus iam viuos, eisq; materiam suppeditant gene[illegible] [illegible]as & nutritionis: ipsæ vero variis illecebris ducuntur, nec raro Pica laborant vorantes cre[illegible]tam parietum, & fornacû, lapillos, sales, &c. quid mirum si inde dispositionem, & materiam [illegible]des accipiat infans? Non desunt, qui ex calculosis parentibus, vel semen ad calculos dispo[illegible] [illegible]m ad conceptû sentiant, vel ramenta ex vtis, per quæ transit, deferri, quæ natura vna in[illegible] [illegible], & colocet vbi solet concretio talis naturaliter existere, vnde postea infantû calculi [illegible]a ad ortum spectant. Cum iam natus infans alitur, quis neget ex lacte, & cibis potibusq; aliis ma[illegible]m suppetere, quæ naturæ dispositione, & locis côspirantibus in lapides cogatur? Mirum tamê est vina tartarosa magis gignere œnopotis calculos quam aquas minerales à plebe potas cum ta[illegible]cæ sæpe sint satis gypseæ, calcosæ, aluminosæ, marmorosæ, &c. Sunt autem istæ causæ particu[illegible]cut & lac, caseus, &c quia & in boum renibus, & aprorum vesicis, & intestinis capsis, ventri[illegible] animalium aliorum [illegible]ascuntur. Sed quæ efficiens? Dixi dispositionem vel à primordiis ge[illegible]nis esse, vel aliquo casu superuenire. Hæc est vna causa. Deinde est alia in ipsa materia quæ in [illegible]tatibus subsistens etiam per se ad lapide tendit paulatim consistendo. Sulphur illa sit, vel bitu[illegible], vel [illegible]al, &c. (intellige microcosmica, analogiam habentia cum macrocosmicis) cum calcosa, [illegible] materia conspirans, ipsa anatomia lapidis indicat. Tertio est aliqua vis loci. Quarto cum ele[illegible]nta non absint, necesse est & vires elementorum n[illegible] deesse. Videmus in macrocosmo termi[illegible] h[illegible]mida siccis, agente calore, vel frigore, alterutro, vel alternis, quanquam frigoris causa in [illegible]crocosmo locum non habeat (nisi fortasse relatum vocês, cum calor insitus, & dominens non [illegible] officium in dispensa[illegible]one, & natura deserta à spiritu, & [illegible]ore non potest excutere recremen[illegible] materiæ ratione, Calculi enim tunc ignibus funderentur, non calcinarentur.

Lapides a[illegible]

Circa Vellacum Carinthia.

Lapides in animalibus.

In[illegible]

Calculus vocatio. ab ore suo nascens.

In microcosmo igitur a [illegible] quod debetur calori resoluenti humiditatem. De motu [illegible] catio al[illegible] dicendum erat prætertim vbi materia retinetur. Itaq; non otiosi tantum [illegible] ad calculum habent, verum etiam laboriosi, meminimusq; vinitores, & agricolas quoq; [illegible] nuisse. Motum in maiore mundo aliquibus nō deesse, colligunt ex aquis quarum cursus [illegible], & lapidibus ful[illegible]eis. Sed id per accidēs est. Nam motus alias disgregat, & deterit, vt [illegible] pidibus prouolutis. Vbi vero materia viscida est, & compingitur impulsu accedítq; exic[illegible]r, aut alia solidans causa, vt spiritus, aliquid confert motus, vt & in compressione butyri, [illegible] gnatis terris, & c. sic metallici suos focos, & catillos durant.

Imaginatio in aliquibus dicitur accessisse; quod rarum est, & non potest pro certo affirmari [illegible] in matribus. Paracelsici eam extendunt etiam ad maiorem mundum. Itaq; in collatione non [illegible] teritur. Vtrum autem spiritus lapidificus, halinitrosus aut alius, vt in magno, ita & in paruo in [illegible] possit concretiones calculosas, lapideasq; efficere, non est exploratum, & à plerisque tantum p[illegible] persuasione ex opinione, & imaginatione habetur. Neque enim omnis causa vniuoce in minori mundo locum habet. Analoga, & æquiuoca quæ possit esse, patebit posterius. Atq; hæc ex comparatione maioris, & minoris mundi.

[illegible] resolutio.

Obiici potest mineralia & alia maioris mundi lapides in homine atterere, vt sabuli instar exeant, vel in mucum resoluere, quod facere aiunt aquā de Petra in Italia ([illegible]qualis [illegible] tribuitur semini: *Cachos lapidi nephritico, liquori Chrystalli, & medicamini ex lapidibus Cancrorum. Iudaico, Lyncurio, Spongia, LaZuli, Aquila, Glacies Maria.* seu gypso pollucido, æqualibus spiritu salis [illegible] coagulatis & in liquorem deliquia redactis, totiesq; coagulatis, & solutis vt non amplius redigi [illegible] corpus queant, cuius gutta vna ex vino indies datur) vel expellere natura stimulata. Itaq, qui [illegible] acidulas constantes sale halinitro, alumine, chalcantho, &c. iuuantur. Qui ergo ex nutrimentis, [illegible] tuq; talium in minore mundo lapides fiant? Dicimus: *Idem in quantum idem & eodem modo se habens non est causa contrarij.* Diuersimode vero affectum vel ipsum, vel materia, aut locus, potest [illegible] trarium procurare. Ita lapides renales, crudo quoq; modo puluceratos, dant contra [illegible], tamen materia constiterat. Nostra sententia spiritus tollunt id, quod corpora effecerant [illegible] cumstantiis. Itaq; & multæ metallicæ, tofosæ, gypseæ, aluminosæ, &c. aquæ potæ calculum [illegible] potius quam faciunt, quia remedium simul afferunt, & tum sale purgant, tum spiritua[illegible] unt. Hinc Chymici *medicamenta contra calculum* didicerunt *spiritualia facere*, quanquam n[illegible] fectus respondeat etiam in corporalibus, vt *culionibus, asellis, locustis scarpiis totis, lepore vsto, semine* [illegible] *nista, rad. ononidis, ligno nephritica glandibus quernis, vitro combusto*, & aliis pene infinitis, quorum [illegible] gnum numerum *vir doctissimus D. Matthias Vntzerus Halensis sympatriota meus, quem honoris causa* [illegible] *nomino, collegit*, & nos in collectaneis nostris plura habemus. Non semper vnum prodest [illegible] eodem modo datum. Iam quas causas posuerint medici in microcosmo per se, videamus [illegible] materia.

De materia calculi. Materia calculorum, varie enunciata, nec-non natura vel generis

1. Quidam dicunt primam, potissimamq; causam esse vrinarum [illegible] respec[illegible] ex, in qua cum diutius manet, concrescat, & allapsu similis materiæ augeatur. [illegible] lara [illegible] Thermarum naturalium. Discernitur ætate. Nam pueris tribuitur *crassior*, disposita ad g[illegible] calculos: senibus *humor crudus*. Quidam volunt materiam crassam, in vaporem resoluta [illegible] lapidem generare: Lactentes à *lacte crasso* natura accipere materiam.

2. Alij enunciant causam materialem *viscido terreo* è quo humidum absumatur [illegible] *pituita multa*: vel *humoribus viscosis*.

3. Nonnulli distinguunt. Dicunt enim in renibus materiam esse *humorem quemuis remotum vel propinquum*: illum, vt *cruditatem*, crapulam: hunc, vt materiam *crassam viscosam*, pitu[illegible]itam, melancholiam, sanguinem crassum aliis humoribus permistum, pus, &c. Addunt gign[illegible] *bus viscosis*, fructibus frigidis, stypticis, repletione post cibum &c.

4. Aliter: Renes attrahunt serositatem mistam sanguine, & vna *aliquid ex succis crassioribus*; ex quibus *tosi, arenulaq;*, quæ hærentes crescunt. Sunt alij in renum carne ex sanguine [illegible], [illegible] tuitosiore, vel atribilario.

5. *Vesica calculi* apud plærosque omnes est *crassus & crudus succus* per renes translatus, [illegible] fex sidit: quidam tamen primordium ex calculo renum petunt, quibus alij aduersantur; sed p[illegible] culariter tantum. Aliqui, sed non omnes ex renibus illabuntur.

6. Quidam sic efferunt: *Limus, grumus, pus, lenta pituita*: quorum hæc tamen facile ves[illegible] transire dicuntur, limo sidente.

[illegible] Interdum sic: *Vesica intus quasi muco obducitur à crudo succo ex vrina*: inde lapis [illegible] crudis, lentis, limosis. Qui abundant his, & meatus habent angustos magis lapides gignun[illegible] qui diutius vrinam cohibent.

8. Aliter: lapides vesicæ non sunt ex arenulis, sed *materia lenta* instar laminarum in c[illegible] glutinata. Qui e renibus exciderunt intus habent nucleum ex multis arenulis, vel [illegible] Quidam ab abscessu veniunt fusci, similes ossibus: In colo nascuntur [illegible] [illegible]ibus gignuntur *ex vesiccata pituita vel putrefacto succo*, similes grandini. [illegible] facile fiunt ca[illegible]losi, & qui vtuntur limosis cibis.

Vide Epist. [illegible] Carolum Venceslaum [illegible] ptam ab Ernesto Sonero Med. Norimbergico.

9. Historia: *Quædam virgo acum crinalem deglutiuerat.* Ea in vesicam descendit, & h[illegible] mucido sensim obducta lapidem contraxit oui gallinacei magnitudine.

1[illegible]. *Vrina multa, crassa, turbulenta diu exiens sine crisi*, l[illegible]em futurum indicat, cumq; [illegible] us, iam [illegible]ctum arguit. Vomitus bis, terue in mense præse[illegible]

11 Interdum *materia seminis* ad renes, & vesicam [illegible] præbet.

12. Historiæ *Calculosi*, cum purgantur, sæpe multa *mucosa egerunt*. Puer potu dec[illegible]

qu[illegible]

[illegible] m v[illegible] et calculis, soluta obstructione excreuit arenulas, & materia pitui-[illegible] m[illegible] tenax fecit obstructionē. Cum quidam mortuus fuisset reten-[illegible] vrinæ, *sectus post mortē oppletam vesicā muco habuit*. Qui laborant *calculo vesicæ*, eorū vrinæ fœtēt, *Vesicæ calculi.* [illegible] de acres, [illegible] instar, & deponunt sedimentū farinosum, mucosumq; qđ exiccatum, gypsi [illegible] bilis [illegible] fit. *Puer calculosus* minxit lotium crudū, subalbidum, arenosumq;, & sabulo [illegible]. *In vesica* si nouus est calculus, & paruus, præcedit mictus crassi, & pituitosi hu-[illegible] t matulæ fundus tali pituita plenus appareat, quæ est materia calculi. Qui calculo sunt [illegible] rubras arenas: vel in matula concretiones partim rubras, partim albas lapideas, [illegible] mucidas congerunt. *Lapides resoluti* exeunt instar *muci*, vel *calcis gypseæ*: Interdum & sabuli [illegible] specie: Et qui ante calculos genuerunt, antecuersa concretione per medicinas, limositates ex-[illegible] unt.

13. In pueris cum crassissima lotia in vesicæ amplitudinem inferuntur, ibidem veluti vini [illegible] limus aquæ subsistunt. Ex pituita multum viscida & crassa in vesica indurata augmētum re-[illegible], & corticibus obducuntur.

14. *Heurnij* hæc sunt: Quædam arenulæ ex ardore Hepatis, & venerum sanguinem vrente, *Heurnius de calculo.* exeunt cum vrina, adhærent matulæ, nec sunt tam asperæ quam sabulum ex renibus, & vesica. *In renibus* gignitur calculus ex residentia vrinæ: Item calculi, sabulosa, & putris pituita possunt con-[illegible] ari. *Calculus est glutinosi, & crassi humoris lapidosa in rene vel vesica coagmentatio.* (Nam etiamsi la-[illegible] in alijs quoque locis nasci queant, tamen ex consueta medicis disciplina κατ' ἐξοχὴν iste fere [illegible] us dicitur calculus.) *In vesica puerorum* calentium imbecilli ex lento & glutinoso succo facilè fit. In senibus cunctando durescit materia. In calculo vesicæ vrinæ lactescunt, & mucus in eis na-[illegible] &c.

15. *Felix Platerus: Arenulas interdū rubras*, & veluti cruentas cum sabulo copioso *in Epate* col-[illegible] ione cognitum est. Inde transmissæ sæpe in renibus subsistunt, & in calculum concrescunt *Felicis Plateri sententia.* [illegible] carne in sola cute tanquam in marsupio: (caro enim aliquando exeditur) aliquando [illegible] extima pinguedine. Communis opinio est *causam esse pituitam à calore renum exiccatam & [illegible] factam.* Id autem *Platerus* negat argumentis productis de quibus postea. Ipse ait causam *Contra pituitam.* [illegible] *terrenam substantiam* in sero vel alijs humoribus inuentam. Serum concupiens salsum succum, *Pro terrena substantia.* & terrestrem materiam, quæ indies in prima coctione à sale generatur, locis siccioribus, & an-[illegible] ioribus, quæ peruadit, adhærescit, & se agglutinat, atque ita præbet materiam arenulis & cal-[illegible] ulis.

Ratio declaratoria sumitur *ex maiore mundo* in quo aqua lutosa sabulum, tofos, stirias gignit [illegible] in *Thermis*, salsa, nitrosa, atramentosa, &c. Arenulæ etiam substantiæ renum innascuntur [illegible] quæ diutius retentæ in calculos concrescunt, qui vel ibi subsistentes augescunt, vel in ve-[illegible] ipsi incrementum sumunt, & quo antiquiores sunt, eo minus rubent. Serum quoq; dum [illegible] ue sanguinem diluit id potest efficere, vt & alijs excrementis, velut bile, &c. mistum; vnde & in [illegible] lidocho, maiore acredine & siccitate acquisita, quasi terrestris & salsa materia etiam illuc re-[illegible] etur, fiunt calculi. Hæc probantur argumentis. 1. Ita ex sero lacrymali in cilijs arenositates na-[illegible] tur. 2. Lapides in vesica squamatim (corticatim) augentur. 3. Talis concretio est in matulis, *Rationes Plateri.* [illegible] acres & salsa sint vrinæ. 4. Vrina coctione inspissata similia reddit, seu eadem lapidosa. [illegible] la[illegible] descit. (Vtrumq; autem colamentum quoddam est.) Nam acris & salsus succus [illegible] & vrina permiscetur terrestreitati, efficitq; calculos, & tofos, compingens eam, & ferrumi-[illegible]. 6. Lithocollam suam cementarij eodem modo coquunt ex elimata ferri scobe, succo acri vi-[illegible] & aceto. Hæc fere de materia *Platerus*. *Contra pituitam* vtitur his argumentis, quæ & apud *Pa-* *Contra pituitam.* [illegible] *sum Anshelmum* & alios inueniuntur.

1. Ex pituita exiccata potius fit viscum, & mucus, quā calculus. Neq; enim potest amplius [illegible] tura vel arte indurari, & lapidescere.

2. *Gypsea materia* in articulis non prodit à pituita: aut si prodit, minime est terrena. Ergo [illegible] vesica, & renibus.

3. Nascerentur calculi in ventriculo & cerebro, vbi abunde est pituitæ, potius.

4. Mucosa pituita ad renes vix peruenit: aut si peruenit, non subsistit tam diu.

5. Causa est terrena substantia. *Pituita non est substantia terrena.*

6. Vt in *macrocosmo* (alijs verbis mentem reddo) fiunt lapideæ concretiones, ita & in *micro-[illegible]*. At ibi non ex pituitæ simili humore. Neq; hic ergo.

7. Ars lapidea ferrumina ex nulla pituita confecerit.

8. Renum calor adeo exiccare pituitam & adurere, vt velut in cineres redigatur, nō potest. [illegible] omparantur autem cineri ramenta illa ex quibus calculus coit. Vide Paracelss. lib. 2. de Tartaro *Paracelsica.* [illegible] cap. 1. & explicationem eius vbi contra *Hippocratem*, & alios dicit lapillos ex *coagulato phle-gmate* fieri non posse, quia fierent etiam in *naso*: quia phlegma non possit generare calculos, qui [illegible] ex *humore minerali lapidositatem cōtinente*: phlegma vero sit naturalis humor expers lapidosita-*Humor mineralis lapidosus.* [illegible] quia si phlegma esset lapideum etiam omnes podagrici in perdū articulis haberent lapillos: quia lap[illegible] & arenæ sunt *Tartarus* quidam. Omnia quæ terra producit sunt lapillosa. Quæ edimus, *Tartarus.* & bibimus habent in se *mucillaginosum*, *luteum*, & *lapideum*. Id à stomacho debili acceptum He- *Modus generationis.* par forte ad renes mittit cum vrina, vbi si non fit bona separatio, mucillaginosum, & lapideum [illegible] manet, & coagulatur in arenam, quod voco *Tartarum*. Ideo phlegma non est causa, quia non [illegible] t ad naturam lapideam, &c. Hæc Paracelsici postea ampliarunt. *Seuerinus* dicit semina mor- *Seuerini sententia.* [illegible] morborum consistere in impuritatibus *arsenicalibus sulphureis*, *vitriolatis*, *ærugineis*, *mercurialibus*:

vel

vel articosis spinosis napellosis, inflammatiuibus, &c. ... ex trium ... mucilagines tartareas ... malam impuritatibus: quas in ventriculis vocat mucilagines tartareas ... cautis mutat in corpora, vitriolatis, cachin... bitum ... ex quibus & ... colicas, & podagras extruit. Bilem, phlegm... &c. vt magni... nescit qualitates mas vmbras rerum vocat, & explodit.

Crollius Paracelsici verba repetit, & Seuerinianis miscet. Si Hepar non ... mucillagmosum & calculosum ad renes. Ibi in defectu bonæ separatio... tionis mediante spiritu salis, quando spiritus salis, carnis, & vrinæ vniuntur, ... seu tartarum aut bolarem, aut mucillaginosum. Tartarus est excrementum cibi & potus, qui in homine per spiritum salis coagulatur, nisi egeratur cum excrementis: vnde calculus vesicæ, arenæ renum, ... lus stomachi, &c. Est & mucillago salis ex alimentis mucillaginosæ impuritatis: Est ex terra ... scentibus: ex aquæ nutrimento: ex carne quadrupedum; ex firmamento, quæ se in vrina man... stant. Spiritus salis offendens materiam resolutam, seu separatam à nu... ... generat calculum. Hæc Crollius, qui & Podagram gignit congelatione ...

Quercetanus in consilio de arthritide & calculo dogmaticorum, & Hermet... corum sententias confert, & iudicat: Statuit suam, reiicit Galenicam, sed miro artificio. Nam & humorem, & humoris fundamentum aliter accipit quam Galenici, atque his fundamentis contra eos disputat. Quid ergo humor est Paracelsicis? Respondet: nihil aliud quam substantia tenuis, liquida, & aquea, corpus fluidum ... aliena terminis circumscriptum, quod tota à calore exhalet, & nihil contineat solida, terrestre ... stantiæ. Huic definitioni tantum tribuere eos scribit vt inde fundamentum sumant ... tentiæ dogmaticorum, quod sic sumtus humor non possit esse causa compactionis alicuius ... ris solidi. Hoc artificium contra Hippocraticos disputandi notandum est.

2. Hypothesis est, multa corpora solida omnino terrestria ... substantiæ ... quæ licet post humoris consumtionem residua sint, tamen nec cum eo omnia fuerint, ... quoq; sumti humoris appellationem mereri queant. Sensus est: illa quæ corpulenta in humore ... non pertinent ad eorum substantiam. Itaq; non referenda sunt ad humores, sed ita de eis disser... sicut de aqua, & glacie, vel lapidibus in aqua. (Salia quidem aliqui solui aquis confitentur, ... gant de essentia aquarum esse, cum tantum in eis lateant.) Id tantum de humoris natura ... est, quod humido mixtum perfecte cum eo coit, & fit corpus vnum.

3. Si nihil per dissolutionem cum aqua sic potest misceri præter salem, & q... ... calculi materia est: necesse est humorem quem crassum appellant, de salis natura ...

4. Quid intelligunt nomine salis? Sal marinum, mannam, mel, saccharum ... nitri amarum: alumen austerum, & astringens: vitriolum, & armoniacum acerba, ... rosiua, acria, &c. Sal dissolutum à dogmaticis vocatur pituita salsa. Est enim humor ... & vrina amarus & nitrosus sal in humore est: Pituita acida, sal acidus vitriola... cholia.

5. Salsuginosa illa substantia semper admixtam habet aliquam portionem terrestrem ... minante liquefactiua, vocatur Tartarum.

6. Quid Tartarum? 1. Fex musti & vini: 2. accretio doliorum lapidea. 3. ... id quod perpetuo liquefactum vino admistum est, quod liquore per lene balneum ab... net. Substantia est solida, tantoq; durior & siccior redditur, quo plus substantifici ... per ... rem elicueris. Id in vino & quouis alio defruto, item in corporis nostri liquoribus ... existit: vt in Chylo, sanguine etiam purissimo.

7. Partibus humoralibus consumtis, ex reliquiis Tartareis dogmatici putant calculos generari, præsertim in cruditatibus, & mucositatibus. Hanc materiam cum expellere non possit part... digerere: de natura salsa & viscida existens coagulatur.

8. Fatentur ergo Hermetici in corpore nostro esse humores. Quos? Frigidos, insipidos, ... pituitosos, acetosos, amaros salsos, retorridos & similes.

9. Vbi ergo discrepant? Generationis modo, & naturæ æstimati... ... in ... Hæc Quercetanus etiam copiosius declarat, auspicatus à praua victus ratione ... crassorum, viscidorum, crudorum, vt casei, leguminum, fructuum horariorum, inordinatione ... victu, &c. Sub enim parte consumta in renibus, ad quos delatus humor est, crassa & viscosa siccatur, & cogit... lapidem, quod & in vesica fit tartareo simul illabente. Probatur matularũ tofis, vini tartaro, & ... torum aliorum. Omnino Quercetanus mediatorem agere cupit. ... prudenter admodũ vtitur ... sibus. Medicorum dogmaticorum sententiam etiam oppugnat Anshelmus in Germania ... Medicos fere omnes decipi ait in materiali calculi causa: Ratio: quia remotioribus tantum ... & proximas calculi causas omittant: ponant autem lentam, & viscidam materiam, q... ... num cocta induretur. Hac polita causa, negat eos respondere posse ad quæstiones. ... ... lentor materiæ, 2. quibus constet partibus, 3. an quiuis lentor in lapidem mutetur; 4. ... ... scat. 5. cur non in naribus, & intestinis gignatur calculus non deficiente ibi calore, & ... piosa. 6. Si viscida & crudia materia cum calore gigneret calculũ, iuuenes, & pueri oporteret ... ... sos esse, non ante senes, ... sunt frigidi. Atqui hi calculis magis laborant. Friuole ... dici ... ... ndere per di... actionẽ ca... naturalis in iunioribus calculum non ... & preternat... ... so sit in senibus. Ratio: quia & iuniores sæpe renum calida intemperie citra calculum affi... tur ... frigido seruata citius lapidescat seruatis in calido. Calorem ergo siue natural... ... naturalem causam veram & proximam non esse. Si calor gigneret calculum, non... ... ica quam matula concresceret, præsertim illis quibus statim emitta vrina densatur si... ... teant, quamdiu in matulis, donec cogatur, seruatur.

Magnum est error dogmaticorum ... corpore ... in corpore ... Sentiunt ...

Crollius Paracelsista. Tartarus quid.

Quercetani disputatio. Humor Paracelsistis alias ab humore medicorum dogmaticorũ.

Sal Paracelsistarum.

Tartarum.

Humores Hermeticorum.

Anshelmus ...

[illegible] t calc [illegible] A [illegible] [illegible]. Quid [illegible] *Anshelmus?* [illegible] paulo [illegible] dicetur. [illegible] *am calc [illegible] humani [illegible] putat [illegible] superfluum ab aliment [illegible] paratum, constantem ex aqua fim-* [illegible] *entali, & terrestr materia, qua vel crassa fit & difficulter liquabilis* [illegible] *boli instar: vel tenuis &* [illegible] *elis, vt qua salis naturam habet*, cuiusmodi est, quæ alumen, [illegible] ne, nitrum, [illegible] trio- [illegible] cum, [illegible] rum, &c. refert, vt si *humor calculosus constet ex aqua, sale, & terra*, & tunc in [illegible] t quan[illegible] per emunctoria ordinaria non expellitur, humido aqueo vel ex toto vel [illegible] ed[illegible] sale ve[illegible] lu[illegible] osam terrestreitatem complectente, & vna in lapidem etiam in [illegible] [illegible] sit modica, consistente. *Terrestrem materiam & sal ex alimentis esse ducit*, non generari in [illegible] concrescere partem excrem[illegible] tiam in renibus non à magno, sed *imbecillo calore*, quia potius impediat vt in vnioribus. Ratio: Quia [illegible] issæ vrinæ non cum calent, sed [illegible] [illegible] nt, [illegible] untur. [illegible] proprium est omni [illegible] s generi, quod, postquam crystallos iam fecit in li- [illegible] calefiat, soluatur. Caussæ ergo iam sunt 1. Concoctricis & expultricis imbecillitas: 2. Renum [illegible] intéperies. 3. Copia terrestris materiæ. 4. Copia pportionati salis in humore soluti. Sal & ter- [illegible] ris materia mediante humido iunguntur & glutinantur. Inde fit TAR[illegible]ARVM di[illegible]ctū. Obiectio: *At glu-* *tinatio fit à viscida materia.* Resp. Non. Ratio: si talis adesset, calculi generationē impediret. *Viscidum e-* [illegible] *aqua non abit in calculum*, ne foris quidem. Aqua soluit, non cogit gluten, maxime si sit calida, [illegible] [illegible] in aqua nec renibus, nec vesicæ. 2. *Sal in calculo* [illegible] vices obit. Non ergo mag- [illegible] Antecedens declaratur: qui humoris beneficio f[illegible] mmi[illegible] am t[illegible] tem, ab- [illegible] ua humiditate, secum indur[illegible], non aliter quam [illegible] lutum optime aqua diluas, & frigo- [illegible]. Aqua congelascen[illegible] to [illegible] licit lapidis formam, modo aqua non excedat. Ita crystalle- [illegible] uore. Obiectio: *Caseus viscidus lentusq, calculo materiam prabet. Ergo calculus est à materia* [illegible] Nego sequi. Caseus [illegible] terrestrei[illegible] ate calculi ficus est, non visciditate, quæ a salis acri- [illegible] onsumitur. Declaratur musto & vino. Tartarus non fit in musto viscido, sed in vino de- [illegible] [illegible] o. *Argilla tenax calore figulorum in testas lapideas abit. Visciditas ergo caussa lapidifactionis.* Non sequitur. Imo ignis id vnde lutum erat tenax ante lapidifactionem tollit, nempe aquosi- [illegible] Addo: [illegible] antequam igni va[illegible]a committant, exiccant, adeo vt f[illegible] bilia fiant [illegible] neque [illegible] dæ arefactæ in puluerem comminui. Idem fit æstate in vi[illegible] calentis [illegible] Fictilia [illegible] ideſcunt *igne ex suo alimento inferente oleosum humidum, spiritus salsos & sulphureos, exhalationes* [illegible] *as &* [illegible] *stres* portiones, quæ etiam sunt in fuligine caminaria. 2. Etiam sine his argilla [illegible] lutum [illegible] vi ab intense calore lapidescit. Ergone adhuc CALOR habet rationem efficientis? Habet [illegible] communis quædam caussa efficiens, & sine qua non. Quando? Cum aptam materiam ad [illegible] um, quæ sibi internam caussam annexam habet, nanciscitur. Solum autem non habere [illegible] quam sic probatur: *Si vel sal tollatur, vel nihil ab ignis flamma solidans inferatur, nullus fit* [illegible] A[illegible] umento ex cinis elutus, cucurbitæ inclusus, & igne subiecto exhaustus humor. Hic non [illegible], sed dissolutus manet: quia salem non habet, neque flamma gluten potest accipere. Re- [illegible] sa'e [illegible] lapidescet. Collectio sententiæ: Caussæ calculi sunt: 1. *Materia* disposita: 2. *Efficiens in-* [illegible] su[illegible] naturaliter intus existat, vt sal: siue foris inferatur. 3. *Efficiens externum* calor, à quo pri- [illegible] em motus, non autem lapidifactio: quia in corpore humano nunquam potest tantus [illegible] ex lutosa materia coquat lapidem, cum nunquam desit humor. 4. *Formalis caussa*, occul- [illegible] m qua fit calculus ad generandum lapidem dispositio. Hæc est summa argumentorum [illegible], quæ ex magno & paruo mundo repetitis rationibus multa cogitatu digna suppeditan- [illegible] qui plurium autorum sententias cognoscere cupit, in vnum quasi fasciculum collectas [illegible] ere pot[illegible] vtilissimum FLORI[illegible]EGIVM Medicochymicum Cl. Viri D. MATTHIÆ [illegible] Salinis Sax[illegible] nicis Medici ordinarii de Renum calculo anno superiore Halæ Saxonum [illegible]. Stude[illegible] Medicorum dogmaticorum, qui rem paulo accuratius perpensum magis [illegible] ciarunt, sententiam cum Paracelsicorum iudicio conciliare, quod & *Quercetanus* quæ- [illegible] probat *Felicis Plateri* expositionem, & pro materia agnoscit *humores tartareos mucilla-* [illegible] *ris salium* (succorum salis modo concretilium) *speciebus*, præsente aliquando, & *pin-* [illegible] Proinde autem est siue tartarum voces sale suo, & terrestreitate consi[illegible] tem, siue [illegible] muc[illegible] inem tartaream ex alimentorum excrementitiis reliquiis præter naturam retentis na[illegible] adhærentem glutinositate, quæ sensim exiccetur, & superueniente [illegible] tu, quem tartarum istud ob naturalem suam visciditatem facile suscipiat, & in se recondat [illegible] m calculū [illegible] etur. Argumenta, quibus contra humorem crassum frigidum seu [illegible] scidam, & lentam pugnat, sunt fere ea quæ superius ex *Platero* & aliis sunt producta [illegible] [illegible] tosi pituitosas vrinas mingunt; at calculo vacant. 2. Quidam calculosi sunt, at non p[illegible] [illegible] voraces, crudorum copia, & pituita abundantes senibus deberent esse calculosiores. [illegible] calido humido soluitur in fluidam substantiam potius quam cogitur. Ita immod[illegible] [illegible] oluit, non coagulat pituitam. 5. Leucophlegmatici (adde virgines alba pariter [illegible] calculosi, cum non desit calor affatim. 6. Si pituita esset caussa, ex bile in cholidocho, [illegible] a terr[illegible] treitate, sanguine vst[illegible], puro &c. non generarentur calculi. 7. In maiore [illegible] [illegible] fiunt ex muco viscido. 8. Non naturalis, sed mineralis hu[illegible] or, & vis lapides facit. [illegible] alis humor: quod est argumentum etiam Paracelsi. Hæc de caussa materiali. *Effi-* [illegible] est [illegible] ouersia. 8. Sunt qui *frigus* coagulationes materiæ calculosæ statuant. [illegible] debet calculum, aut etiam soluere. Sed non potest hoc calo[illegible] [illegible] mundum ergo frigus est, & relatio eius explicanda; velut si caussa antece- [illegible], & coctionis defectus, vnde oriuntur humores viscidi, qui sæpe [illegible] V[illegible]

Materia calculi iuxta Anshelmum.

Imbecillitas caloris in calculo.

Sal [illegible] sal [illegible] aqua.

Caseus non facit calculum.

Fictilia.

Calor efficiens calculum.

Summa sententia de calculo.

Florilegium Vnteri.

Contra pituitam.

[illegible] calculi [illegible] tam [illegible] [illegible] rationes accepit. Prima [illegible] rudita [illegible] [illegible] ris partiu concoquent [illegible] totaliter, sed pro[illegible]onali[illegible]. Quod [illegible] at [illegible] potuit aliquo errore, [illegible] perueniat que putre[illegible] [illegible] phlegmatic[illegible] integ[illegible] tus materiæ calor perit succedente frigore, vt A[illegible] de sua putredine dis[illegible] lor dominari potest, & dispo[illegible]m materiam in partibus d[illegible] au[illegible] induratos. Hæret au[illegible]: quia naturalis calor & spiritus non [illegible] ad naturam excret[illegible] dem, nec sunt liquores ad det[illegible]rgendum commodi, & quæ [illegible] conc[illegible]rit. Quarta e[illegible] goris est & circa excernentes partes. Quinta accedere pot[illegible]st ex [illegible] lorum, & aliorum, quæ excernendi conatum [illegible]uant, præsertim si [illegible] qui lumborum imbecillitate laborant. Sed vndecunque sit frigus [illegible] qui [illegible]ssam ad[illegible] ad particularia, & naturam humoris pituitosi respexerunt.

Pro calore. II. Alii calorem proponunt, non quemuis, sed determinatum, vt respondeat materiæ loco affecto, qui etsi per se præternaturalis non sit, præternaturalem tamen effectum habe[illegible] in tali materia, tali loco, tempore, persona, &c. Hunc exsiccatiuum esse necesse est, q[illegible] ce[illegible] negauerint, qui sciunt balsamum humidi radicalis exhauriri [illegible] calore. Aliqua & [illegible] nat. Verum & hæc, caussa eiusmodi est, vt non possit simpliciter & catholice poni. [illegible] contra eam argumentum à calidæ constitutionis ætate, morbo, [illegible], nihil profe[illegible] suos effectus producunt certis dispositionibu[illegible], si cæteræ sint [illegible] rato, & aliis dicendum est non sine limitatione debita.

[illegible]. III. Nonnulli siccitatem amplecti malunt: sed non [illegible] calore seu [illegible] admisso. *Quidam ex vacca mactata extraxerat cystim [illegible] plenam calculis.* Su[illegible] camera vapida. Iussus exhibere conspiciendos. *Resoluti erant in succum*, sicut [illegible] solent [illegible] ces salium naturam habent in cellis frigidis humidis, aut [illegible]tiam calidis hu[illegible]dis v[illegible]p[illegible] &c. sales non coagulant sine siccitate interna vel externa. *Quod autem producuntur concretiones in humore, id fallaciam habet accidentis.* Notum enim est diluta co[illegible] tari donec consistere incipiant. Sic nitrariæ nitrum sole feruente reddunt, sic sal in[illegible] scit, sic petrarum aspergines & flores salis pruinosi. Quo magis dissipatur humor [illegible] lapidosiores fiunt concreti succi [illegible], adeo vt nitrum, & salis communis sedim[illegible] lapidem vertatur, quod cortinæ testantur. Quo plus relinquis humiditatis in h[illegible] triolo, &c. eo imbecillior fit concretio, semperq; aliquid aquositatis vna c[illegible] ea locis siccis vberius est dissoluendum. Præterea siccitas consideratur etiam [illegible] lapis primum consistit; Item in consistentiæ primordio arenoso. Sicut *dentibus sordes cibor[illegible] rentes exiccantur, & in tofum mutantur* [illegible] affluens materia disposita ad principia lapid[illegible] scit. Quod si renes sint terrenæ constitutionis, (nã siccitatem non q̃uis, sed terream frigidæ terræ, sed & sulphureæ bituminosæ, marmoreæ, margosæ, cinereæ, &c. int[illegible] [illegible] lapidescit alluuio subsist[illegible]ns. Sape concurrunt plura, alicubi & parua [illegible]

[illegible]. [illegible]. Hoc tenendum est, quantum attinet ad *qualitates primas elementares* [illegible] h efficientem caussam: neq; tamen ideo negandas esse siue a dogmaticis si[illegible]

Calculi [illegible] in Medicis [illegible]. *materia, generationeq; calculi nec elementa abesse possunt, nec elementorum proprie[illegible]* [illegible]pugnat, cũ laruis luctatur. *Nullus, n. rationalis medicus solus adæquatam caus[illegible]* [illegible] verba quodammodo sic sonent. Non tantum verum est, quod 4. met. [illegible] *sicca facta sunt putrescunt ea, & terminatum humidum sicco oper[illegible] actuis &* [illegible] *lenta, rigida, & quæcunq; alii affectus partib. insunt animatis à caliditate, frigiditate* [illegible] quod 3. Gen. anat. scribit: *In mari multum portionis terrenæ est. Quocirca ex tali* [illegible] *generis oritur, ita vt pars terrena circiter durescat, cogaturq; eodem modo, quo ossa* [illegible] *tineatur &c.* Si quis adeo simplex est, vt illas qualitates in quouis corpore [illegible] [illegible] putet is ad anticyras est ablegandus. IV. Alia efficiens caussa [illegible] *renum aberta*

Constitutio singul[illegible] in [illegible]. *[illegible]* [illegible]nũquodq; membrũ ex cõmuni attrahit familiare nutri[illegible] natu[illegible] [illegible]. In nutrimento aût cõmuni omnis generis succi, p tot[illegible] do ex d[illegible] a prou[illegible] [illegible] Id est & natura macrocosmica. *Mare salsedin[illegible]* & te[illegible] tate plenũ, & q. lotũ [illegible] oralis attractus solus lapidescit in eis; non in herbis, spo[illegible], & alus mar[illegible] piscium & crustatorum, &c. membris. Ita de astacis, fluuia[illegible] [illegible] cancris. Lapidesc[illegible] qui non in aliis aquaticis. Nemo sortitus est [illegible] lapideos [illegible] renes, vesicas & alia [illegible] coalesc[illegible] [illegible]rebrum, cor, epar, pulmones, cholidochon, ventricul[illegible] *protoplasti* talem constitutionem non habuerunt, genuerintq; sui similes [illegible] [illegible]unt accessione multipli[illegible]. Non parum locorum nutrimenta [illegible] factu[illegible] [illegible] *Gorgonea* [illegible] specialis, Vnde *primus homo* [illegible] [illegible]unt [illegible] non ill[illegible] hirsutos. Sæpe *matrices* [illegible] [illegible] disputanonẽ. Caussam hanc quoq[illegible] [illegible] cõuenis [illegible] *efficientem in materia ipsa quæ ca*[illegible] & poten[illegible] [illegible] propri[illegible] [illegible]ientem [illegible]cant. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quis autem [illegible] [illegible] [illegible] Eraft. [illegible], Rotb. Gopping. [illegible]

Si vi[illegible] n at [illegible] calculi cau[illegible], qua[illegible] bet in lapid[illegible] concrescere à calore. Atqui [illegible] pen[illegible]. Quid e[illegible] statuit *Anshelmus* [illegible] ten[illegible] o infra dicetur: *materiam calculi humani esse putat* HUMOREM *superfluum ab alimento* [illegible] *ratum, constantem ex aqua simplici elementali, & terrestri materia, qua vel crassa sit & difficulter liquabi*[illegible]*, luti vel boli instar: vel tenuis & facile liquabilis, vt qua salis naturam habet*, cuiusmodi est, quæ alumen [illegible] co[illegible] mune, nitrum, vitr[illegible] [illegible]m, armeniacum, tartarum, &c. refert, vt sic *humor calculosus constet ex aqua, sale, & terra.* & talis in [illegible] abeat, quando per emunctoria ordinaria non expellitur, humido aqueo vel ex toto, vel [illegible] edente; sale vero lutosam terrestreitatem complectente, & vna in lapidem eleuata in [illegible] aqu[illegible] it modica, consistente. *Terrestrem materiam & sal ex alimentis esse dicat*, non generari in [illegible] ne: concrescere partem excrementitiam in renibus non à magno, sed *imbecillo calore*, qui [illegible] potius impediat vt in iunioribus. Ratio: Quia emissæ vrinæ non cum calent, sed cum re[illegible]runt, coguntur: id proprium est omni salis generi, quod, postquam crystallos iam fecit in li[illegible] calchat, soluatur. Causæ ergo iam sunt 1. Concoctricis & expultricis imbecillitas: 2. Renum [illegible] tëperies. 3. Copia terrestris materiæ. 4. Copia proportionati salis in humore soluti. Sal & ter[illegible] materia mediante humido iunguntur & glutinant. Inde fit TARTARUM dictu. Obiectio: *At glu*[illegible] *fit à viscida materia.* Resp. Non. Ratio: si talis adesset, calculi generationē impediret. *Viscidum enim in aqua non abit in calculum*, ne foris quidem. Aqua soluit, non cogit glut[illegible], ma[illegible]ime si sit calida, [illegible] n deest autem aqua nec renibus, nec vesicæ. 2. *Sal* in calculo glutinis vic[illegible] obit. Non ergo mate[illegible] viscida. Antecedens declaratur: quia humoris beneficio sibi commissam terrestreitatem, ab[illegible] [illegible] superflua humiditate, secum indurat, non aliter quam si lutum optime aqua diluas, & frigo[illegible] [illegible]. Aqua cong[illegible] scens [illegible] to inducit lapidis formam, modo aqua non excedat. Ita crystalli[illegible] [illegible] liquore. Obiectio: *Caseus viscidus lentusq. calculo materiam prabet. Ergo calculus est à materia viscida.* Resp. Nego sequel. Caseus enim terrestreitate calculi ficus est, non visciditate, quæ à salis acri[illegible] consumitur. Declaratur musto & vino. Tartarus non fit in musto viscido, sed in vino defe[illegible]cato. Obiectio: *Argilla tenax calore figulorum in testas lapideas abit. Visciditas ergo caussa lapidifactionis.* Resp. N[illegible] ignis id vnde lutum erat tenax ante lapidifactionem tollit, nempe aquositatem. ([illegible]o: Figuli antequam igni vasa committant, exiccant, adeo vt friabilia fiant, possintque [illegible] stæ crudæ arefactæ in puluerem comminui. Idem fit æstate in viis regiis vi calentis [illegible]. Fictilia cocta lapidescunt *igne ex suo alimento inferente oleosum humidum, spiritus salsos & sulphureos. exhalationes siccas & terrestres* portiones, quæ etiam sunt in fuligine caminaria. 2. Etiam sine his argilla [illegible] propri[illegible] i ab intense calore lapidescit. Ergone adhuc CALOR habet rationem efficientis? [illegible]abet tanquam communis quædam caussa efficiens, & sine qua non. Quando? Cum aptam materiam ad lapidescendum, quæ sibi internam caussam annexam habet, nanciscitur. Solum autem non habere vim lapidifactiuam sic probatur: *Si vel sal tollatur, vel nihil ab ignis flamma solidans inferatur*, *nullus fit lapis.* [illegible]rgumento est [illegible] elutus, cucurbitæ inclusus, & igne subiecto exhaustus humore. Hic non [illegible]p[illegible]t, sed dissolutus manet: quia salem non habet, nec [illegible] flamma gluten potest accipere. Re[illegible]que salem: lapidescet. Collectio sententiæ: Caussæ calculi sunt: 1. *Materia* disposita: 2. *Efficiens internum* siue naturaliter intus existat, vt sal: siue foris inferatur. 3. *Efficiens externum* calor, à quo principium [illegible] altem motus, non autem lapidifactio: quia in corpore humano nunquam potest tantus calor [illegible] vt ex lutosa materia coquat lapidem, cum nunquam desit humor. 4. *Formalis caussa*, occul[illegible]ta p[illegible]s, in qua fit calculus ad generandum lapidem dispositio. Hæc est summa argumentorum *Anshelmi*, quæ ex magno & paruo mundo, repetitis rationibus multa cogitatu digna suppeditant. Cæt[illegible]rum qui plurium autorum sententias cognoscere cupit, in vnum quasi [illegible] culum collectas [illegible]tas, is [illegible] test vtilissimum FLORILEGIUM Medicochymicum [illegible]. Viri D. MATTHIÆ V[illegible]ERI [illegible] Saxonicus Medici ordinarii de Renum calculo anno superiore Halæ Saxonum [illegible]. Studet is Medicorum dogmaticorum, qui rem paulo accuratius perpensam magis [illegible] proprie nunciarunt, sententiam cum Paracelsicorum iudicio conciliare, quod & *Quercetanus* quæ[illegible]. Itaque probat *Felicis Plateri* expositionem, & pro materia agnoscit *humores tartareos. mucilaginosos, cum variis salium* (succorum salis modo concretilium) *speciebus*, præsente aliquando, & *pituita viscosa.* Proinde autem est siue tartarum voces sale suo, & terrestreitate constantem, siue [illegible] & muci laginem tartaream ex alimentorum excrementitiis reliquiis præter naturam [illegible] corpor[illegible] retentis natam, & adhærentem glutinositate, quæ sensim exiccetur, & superueniente [illegible], quem tartarum istud ob naturalem suam visciditatem facile suscipiat, & in se recondat [illegible] um calculum coaguletur. Argumenta, quibus contra humorem crassum frigidum seu [illegible] v[illegible]idam, & [illegible]entam pugnat, sunt fere ea quæ superius ex *Platero* & aliis sunt producta, vt [illegible] [illegible]tosi pituitosas vrinas mingunt; at calculo vacant. 2. Quidam calculosi sunt, at non pi[illegible] [illegible] i voraces, crudorum copia, & pituita abundantes senibus deberent esse calculosiore[illegible] [illegible] calido humido soluntur in fluidam substantiam potius quam cogitur. Ita in modera[illegible] [illegible]oluit, non coagulat pituitam. 5. Leucophlegmatici (adde virgines alba patientes) [illegible] [illegible] calculosi, cum non desit calor assatiuus. 6. Si pituita esset caussa, ex bile in cholidocho, [illegible] a terrestreitate, sanguine vsto, pato &c. non generarentur calculi. 7. In maiore mun[illegible] non fiunt e[illegible] muco viscido. 8 Non naturalis, sed mineralis humor, & vis lapides facit. [illegible] naturalis humor: quod est argumentum etiam Paracelsi. Hæc de caussa materiali. *Efficiens* [illegible] no[illegible] controuersia. 1. Sunt qui *frigus* coagulationes materiæ calculosæ statuunt. [illegible] calor [illegible] pedire debet calculum, aut etiam soluere. Sed non potest hoc catholic[illegible]m [illegible]ndum ergo frigus est, & relatio eius explicanda; veluti si ca[illegible] [illegible], & [illegible] octionis defectus, vnde oriuntur humores viscidi, qui [illegible] pe in

Materia calculi secundum Anshelmum.

Imbecillus calor in calculo.

Sal glutinat calculos in aqua.

Caseum quid faciat pro calculo.

Fictilia.

Calor quo efficiens calculum.

Summa sententiæ de calculo.

Florilegium Vulteri.

Contra pituitam viscidam.

Duæ caussæ efficientes.

[illegible] etiam [illegible] dum, & [illegible] tamen [illegible] entib. [illegible] hy[illegible] [illegible]. Prima est [illegible] materia, [illegible] per se [illegible] ris partes concoqu[illegible] taliter, sed proportionali[illegible]. Quod si [illegible] potest aliquo errore [illegible] ruens [illegible] que putredo, [illegible] in [illegible] ribus phlegmatu[illegible] materiæ calor perit succedente frigore, vt Arist. de sua putredine di[illegible] lo dominari potest, & dispositam materiam in partibus determina[illegible] indurare. Hæc autem: quia naturalis calor & spiritus non sufficit [illegible] natura [illegible] [illegible], nec sunt liquores ad detergendum commodi, & quæ alia concurrunt. Qu[illegible] goris est & circa excernentes partes. Quinta accedere potest ex refr[illegible] lorum, & aliorum, quæ excernendi conatum iuuant, præsertim si in enil[illegible] qui lumborum imbecillitate laborant. Sed vndecunque sit frigus, qui han[illegible] ad particularia, & naturam humoris pituitosi respexerunt.

II. Alii calorem proponunt, non quemuis, sed determinatum, vt respond[illegible] loco affecto, qui etsi per se præternaturalis non sit, præt[illegible] naturalem tamen effectum [illegible] in tali materia, tali loco, tempore, persona, &c. Hunc exsiccatiuum esse necesse est, [illegible] cessici negauerint, qui sciunt balsamum humidi radicalis exhauriri calore. Ali[illegible] uat. Verum & hæc caussa eiusmodi est, vt non possit simpliciter & cath[illegible]lice [illegible] contra eam argumentum à calidæ constitutionis ætate, morbo, & aliis, nih[illegible] suos effectus producunt certis dispositionibus, si cæteræ sint [illegible] tato, & aliis dicendum est non sine limitatione debita.

III. Non[illegible]ulli siccitatem amplecti malunt: sed non [illegible] ore [illegible] *Quidam ex vacca mactata extraxerat cystim cholidochon plenam calc[illegible].* [illegible] [illegible]da. Iussus exhibere conspiciendos. *Resoluti erant in succum*, sicut [illegible] [illegible] salium naturam habent in cellis frigidis humidis, aut e[illegible]in calidis h[illegible] &c. sales non coagulant sine siccitate interna vel externa. *Quod autem pro[illegible] concretionem in humore, id fallaciam habet accidentis.* Notum enim est diluta [illegible] [illegible] donec [illegible]onsistere incipiant. Sic n[illegible]ariæ nitrum sole feruente reddu[illegible] scit, sic petrarum aspergines & flor[illegible] salis pruinosi. Quo magis dis[illegible]tur humo[illegible] lapidosiores fiunt concreti succi salsi, adeo vt nitrum, & salis commun[illegible] in lapidem vertatur, quod cortinæ testantur. Quo plus relinquis humiditatis in [illegible] triolo, &c. eo imbecillior fit concretio, semperq; aliquid aquositatis vna c[illegible] ea locis siccis vberius est dissoluendum. Præterea siccitas consideratur etiam [illegible] lapis primum consistit; Item i[illegible] onsi[illegible]ntiæ primordio arenoso. Sicut *dentibus [illegible] rentes exsiccantur, & in tofum mutantur*, ita affluens materia disposita ad princ[illegible]pia[illegible] scit. Quod si acnes sint terrenæ constitutionis, [illegible] siccitatem non quis, sed [illegible] [illegible]ter[illegible], sed & sulphureæ bituminosæ, marmoreæ, margosæ, cinereæ, [illegible] [illegible]sc[illegible] alluuio subst[illegible]. Sæpe concurrunt plura, alicubi & paria [illegible] [illegible]oc tenendum est, quantum attinet ad *qualitates primas element[illegible]* [illegible] is efficientem caussam: neq; tamen ideo negandas esse siue a d[illegible] m[illegible] [illegible] *materia, generationeq; calculi nec elementa abesse possunt, nec elementorum propriet[illegible]* pugnat, cum larvis luctatur. *Nullus n. rationalis medicus solas adæquatam caussam [illegible]* [illegible] verba quodammodo sic sonent. Non tantum verum est, quod [illegible] *& siccis facta sunt post exsiccata, & terminatum humidum sicco operantib. actius* [illegible] *lenta, rigida, & quæcunq; alia. effectus partibus sunt annata à caliditate.* [illegible] quod [illegible]. Gen. an. 21. scribit. *In n. atri multum portionis terrenæ est. Quare cx* [illegible] *gen. ris oritur, ita vt pars terrena* [illegible] *ter durescat, cogaturq; eodem modo, quo* [illegible] *tinnatum. &c.* Si quis adeo simplex [illegible] vt illas qualitat[illegible] in quou[illegible] posse putet, is ad anticyras ablegandus. IV. Alia c[illegible]ès caussa [illegible] *stitutio* Vnumquod[illegible] membrum ex c[illegible] attrahit familiare [illegible] cupit. In nutrimento aut communi omni[illegible] generis succi p[illegible] [illegible] natura macrocosmica. [illegible] [illegible] solus lapidescit in [illegible] piscium & crustato[illegible], &c. memb[illegible] [illegible], cancris. Lapi[illegible] qui non in aliis aquaticis. Nemo [illegible] lapide coal[illegible] (cerebrum, cor, [illegible] *protoplasti* talem [illegible] em no[illegible] [illegible] fiunt [illegible] duplices. [illegible] locor[illegible] nutriment[illegible] [illegible] etiam *Gorgonea* [illegible] de *primis hom.* [illegible] [illegible]. S[illegible] *matricem* [illegible] de hac exactam disput[illegible]. Caussam hanc quo[illegible]p[illegible]

V. [illegible] *tem in materia ipsa qua* [illegible] proprie efficien[illegible] vocan[illegible]. E[illegible]

[illegible]

Si quis negare velit terream esse compagem, eum conuincere sensuum testimonio possit. Vidi albos friabiles ex renibus & vesica. Dicas ex calce leuiter coacto aut gypso esse. Tale colostrum est, & coagulum: talis putrefactus & exiccatus caseus. Talis putrefacta & gypsea pituita. Vidi *erutum ex articulis* arthritici. Is tenax & nonnihil mollis ad tactum, albusque erat. Efflorescentium spumosam potius quam pumicosam iudices, quæ aeris commercio fuerit exiccata. Vidi, qui *ex vesica per collum penetrauerat in perinæum*, ita vt foramine facto propenderet nonnihil. Transiens autem per eandem viam vrina paruum prius *ad oui struthionis magnitudinem* perduxerat. Erat consistentia friabilis; color ranus, alicubi albicans. Alios digitum longos conspexi ex granulis rubris in vreteré compactos. Hi fere postquam expulsi sunt, dilabuntur in arenas rubentes plus minus. Ego ipse iam annis triginta in me calculum renalem notaui, cumque multis excreuerim partim amygdalodes, partim asperos ex granis coctos, partim rotundos, prætereaque arenas multas subrubentes, & sabulum collegerim ex vitreis, & stanneis vasis partim album, quales sunt lamellæ lapidum prima concretione, partim rubicundum, quale & frequenter in aliorum lotiis occurrit: omnes compactos duros experior, adhæretque alba concretio matulę stanneæ sæpe tam pertinaciter, vt abradi ferramentis vix possit. In calculo vesicæ sæpe vrinas mucosas colaui. *Mucus exiccatus in farinosam friabilemque calculositatem coiuit.* Vidi ex mulieribus extractos iuglandis nucis quantitate & læues. Videram aliquando lithotomo *Ioachimo Iungwirt apud Rotemburgo tuberanos.* Is extrahebat ex viro circiter 26. annos nato calculum ramosum, nigrum valde durum & solidum. Monstrati sunt ex infantum pene excuti, vt alii lotio redditi, & in stragulis reperti. Plures puerorum, iuuenum, & virorum noui, vidique quam senum; nisi qui ex iuuentute id vitii in senectutem traduxissent. Quid multis? Terreos concretione omnes, quales describuntur plærique ab aliis quoque Medicis & lithotomis, & quales à circumforaneis proponuntur, dispares consistentia, magnitudine, forma, colore, & aliis accidentibus. In rene bubulo vltra viginti aut triginta paruos globosos circa maiorem oblongum concretos habeo. Color eis nitens, subglaucus, ferrugineus. Vidi alium maiorem ex rene vaccæ argentei, splendentisque coloris. Tali materia solent obduci dentes ouium, boum, equorum, &c. vt sit lapidea quædam armatura, vt & in *dente aureo pueri Silesii apud Horstium, Crollium, Rolandum, &c.* & inuenitur etiam foris in *cornibus animalium*, & aliis, præsertim *lapillis Caroliniis corticatum concretis rotundis oblongis*, varicoloribus, &c. Item *lithopysis*, & illis qui *oua piscium* repræsentant. Sunt autem & *ossea*, quales inuenti in cuiusdam fœminæ corde. Item in apostematibus. Quidam *implicitis sunt cuticulis*, & membranis. Est apud me *lapis osseus & membranosus*, forma fere oui ex sene ansere extractus. Circa laryngem & dentes, item in pulmonibus consistit aliquando adiposa materia alba, vel subuiridis, aut sordida, valde fœtens. Hæc exiccata in calculos gypseos transit, quales ex pulmone nonnunquam reiiciuntur. Putredinis aut purulentiæ id opus esse, *Gypsea pituita putrescente nemo sapiens negauerit*, quanquam & adeps & sebum, & pus in eam speciem abire possit, memininique me videre excretionem alui planè similem axungiæ porcinæ, quam reddiderat infans, qui nondum potuit pinguia tam deglutire. Nec ita dudum nodi adiposi oblati sunt ex alio infante. Erant pingues, mucosi, qualis intestinorum phlegmatica consistentia. Paracelsici materiam arthritidis & calculi eundem esse dicunt. At visus est *arthriticus*, qui ab hoc malo euasit *materia phlegmatica ad pulmones versa, & specie muci pituitosi rei ecta.* In vitris Vroscopicis neglectius habitis ab vrinis purulentis, calculosis, semine, & similibus permistis mucosa consistit concretio, quæ paulatim siccata in lamellas lapideas abit, vt & ramenta vrinis viscosis mista, quæ à renibus veniunt farina, aut furfurum specie, vel etiam filamentorum forma. Est in historiis *gypsea, marmoreaq; vterorum & intestinorum concretio*, non parua copia, notumque est, quale quid sit latus intestinorum vermis, & ugirium menstruum album, cum similibus. Addantur & aliorum obseruationes. Inuentus est *ren pene totus in lapidem concretus*. Puris & sanguinis copia aliquando exit cum calculis. Grumi cruoris in vesica possunt lapidescere. Cuidam Perusino ren alter fuit putris, calculis & materia viscida refertus: ex crassi succi cibis exeunt veluti pili: interdum quasi lumbrici spectantur ex materia pituitosa, vel semine. *Vestalis quadam* calculosa renibus crassas vrinas minxit cum arenis, & sabulo angulatum lapidem, post aquosas & tenues. Quidam excecto semel calculo vesicæ, vrinam mucillaginosam & albam perpetuo reddidit. *Forestus* cum sanasset quandam nephriticam, scribit, dolorem fuisse ex obstructione humorum crassorum in renibus contentorum cum arenulis rubris calore renum induratis: *purulentos renes albos calculos producere*: lotium fuisse prius turbidum, mox arenulis mixtum: arenas humorem crassum & viscidum præcessisse. Idem vidit mucosa & viscida reddita cum vrinis longo tempore, cum & sine calculo. Verum enimuero si omnium obseruationes comportare vellemus, in infinitum excresceret labor. Quid ergo iam sentiendum de controuersia circa materiam? Primum eorum, qui se Paracelsicos, Chymicos, Spagyricos, Hermeticos, & alias vocant, & eorum qui veterem doctrinam *Hippocratis, Galeni, Arabum, &c.* sequuntur, collationem instituamus. Cum vtriq; rationem & experientiam pro sua sententia citent, & testimonium dicant, iudiciaq; sua proponant, primo statim intuitu *caussa cadunt Paracelsici*. Quis enim futilem illum hominem, qui omnes veteres & antiquos tam Chymicos, quam non Chymicos odio quodam plusquam vatiniano persecutus est, contemsit, vituperauit, *Paracelsum*, inquam, anteferat *Hippocrati, Galeno, Auicennæ*? Quis leuissimos illos & mendacissimos de secta *Paracelsi* anteponat principibus veteris medicinæ priscis & recentibus, qui & suas & antiquorum obseruationes congesserunt, & non tantum *Galenici* meri sunt, sed & *Chymicis non minus spagiricaperitia instructi, quam vllus Paracelsistarum*, qui & numero & scientia longis parasangis antecunt omnes seu Paracelsistas, seu Seuerinianos, publicaque autoritate in collegiis scholarum, & rerumpublicarum docent, & praxin exercent, lithotomis quoque ipsis eorum ordini assipulantibus?

Armatura lapidum animalium veniunt concretiones lapidum corporalium in animalibus. Varia eorum principium cumulatur; &c.

Oua ossea ex ansere.

Forestus. Quadā mulier simul calculo & arthritide affecta fuit. lib. 24. obs. 20.

Obseruationes plures.

De controuersia circa materiam.

Paracelsi opinio improbata.

Sal per se non est nisi salsus.

Iodicio hæc sunt *non sal principium, sed sal corpus compositū diuersos sapores habere.* Ita cum tua coqua vult ius condire vt sapiat Zingiber, vel sacharum, vel acetum, vel crocum & alia, num id per salem consequitur? Turpe est sapientiores esse culinas spagiria vestra.

Galenicorū Humores.

14. Iam Galenici in scenam producuntur. Quid isti? Hermes ait: *Galenici salia vocant humores accusantes domum pro domino.*) Nescis quid reprehendas. Cum sal peccat in corpore humano, non siccus peccat, sed resolutus in liquorem crassum, tenuem, aut alia consistentia, & totum vocatur humor, vnde *salsum phlegma, dulcem sanguinem, amaram bilem flauam, acidam melancholiam, dulcem pituitam, æruginosam bilem, salsum serum, acrem, mordacem, & pungentem aquam articularem &c. nominamus.* Cum salsi humores vlcera excitant, *Crollius* ait per sales excitari, & per sales, non siccas, sed resolutos, curanda esse. Quid est *vrina?* Est *sal expressum a mercurialibus, &c.* NIL ALIUD. Quis autem vel ex plebe hoc crediderit? Destilla vrinam. Videbis partes eius. Dic *Paracelse: Vrina tantum est sal cruoris, seu solummodo est sal de naturali sale, quod sociatur nutrimentali sali, &c.* cap. 4. de sale, tomo. 4. Quod est *gluten album* (Gliedwasser?) Est *sal lucidissimum &c.* lib. 1. de tartaro, cap. 2. tract. 4. Tract. 1. de pestilitate tom. 3. *Vrina nihil aliud est quam sal petra* (ex sulphure & sale, modo plus sulphuris, modo plus salis habens) *vrina est sal resolutum generatum in Hepate, &c.* Tract. 1. de tartaro lib. II. c. 2. *Crollij* definitio est lib. 2. de tartaro cap. 3. in expositione, tract. 3. *vrina est sal superfluum*; c. 2. de tribus primis essentiis. *Balsamus est sal nobilissimum*: lib. de tribus primis c. 8. Ita de aliis. Paracelsus sanguinem, phlegma, & similes humores naturaliter se habentes, vocat *naturales*: cum sale, alumine, vitriolo, & similibus vitiantur, appellat *minerales*, & interdum nominibus ipsorum mineralium. Si peccatum est pro sale dicere humorem salsum, etiam peccauit *Paracelsus*. Si flagitium est asscribere læsionem vni parti compositionis, quæ tribui debebat toti, etiam *Paracelsus* est flagitiosus, qui salem accusat solum cum deberet & humorem. Quis autem Galenicorum nomine humoris peccantis tantum continentem liquorem intellexit? Ao tu nescis quid *Humoris* termino accipiant? *Debuissent salem dicere: salsum humorem nuncupant*, ô peccatum grande, si cum *Paracelso* humorem mineralem ex resoluto sale vocant eodem sensu quo phlegma salsum, vrinam salsam, &c. Quid enim tum po[illegible] ca si *Paracelsus* variè vtitur vocabulis, & similitudinibus ludit pro arbitratu? Dum *pro sale nominaut humorem salsum*, num domum pro domino, vel hospitium pro hospite accusant? Cum hu[illegible] [illegible]sus scabiem & vlcera excitat, atque ob id præternaturalis, & vitiosus esse censetur, num iniuriam faciunt? At erat sal resolutus, & mistus aliis excrementitiis succis: Erat vndosum corpus Parac[illegible] Nimirum peccatores sunt Galenistæ; Paracelsistæ eodem luto lutati sunt puri. Disce etiam humorem illum, in quo est tinctura salsa, vel sal resolutus præternaturalis, corruptum & præternaturalem esse, & sic hospitem malum cum suo hospitio ex patria corporis nostri, & ciuitate in exilium mittendum esse. Idem iudica de aliis à naturali statu deiectis. Quorsum quæso nobis phlegma depr[illegible]uatum in corpore, si sal separetur? An autem tu potes salem tollere, & phlegma relinquere? V[illegible] nam sic posses sanguinem purgare in lepra, scabie, & similibus morbis. Cum nitrea pituita excitat tormina in intestinis, non debemus nitrum dicere: Humorem oculorum, qui est primarium visus organum, *Crystallum* aliqui modificate vocant, at rectius est similitudinem exprimere voce denominatiua, sicut *corneam tunicam* appellamus, non *cornu, vueam* non *vuam, &c.* Si pro æruginoso humore, salso phlegmate & similibus dicendum est ærugo, sal, vitriolum, arsenicum, Mercurius, &c. quia hæc nomina essentiam declarant, num tu possis ista mineralia ex humoribus elicere, & oculis ostendere? Salem ex vrina quidem feceris, & ex aliis per incinerationem: at vbi reliqua? Nec tota vrina sal est. Deinde non ipsæ essentiæ *aluminis, æris, chalcanthi, &c.* insunt, sed tantū *spirituales tinctura*, quæ possunt esse salis, arsenici, Mercurij; sed *non sunt sales, arsenicum Mercurius*: Et quia humores tincti sunt eiusmodi qualitatibus, aut analogia saltem, vel similitudine respondent, optimo iure dicimus *salsos, æruginosos, aluminosos, &c.* Sicut tua coqua ius salsum, cereuisiam amaram, saccharatum, non sal, amarorem, vel absinthium, vel sacchar, mel, & sic de cæteris. Idem mos est metallicis. Argentum enim in quo aurum est non aurum vocant, sed auratum; æs in quo argentum, ærosum aquam quæ vitriolum defert non vitriolum, sed atramentosam, chalcanthosam, vitriolatam, &c. Sic vulgus loquitur. Cum vinum, aut alius liquor super ære, vel in æreis vasis stando virus contraxit, non dicunt æs est, sed ærascit, seu æruginem sapit. Ita iudicamus aquas minerales, quas nemo æs ferrum, aurum, salem, &c. appellat: nemo bitumen, sulphur, arsenicum: sed omnes similitudinem aut qualitatem exprimunt denominatiuis. Solis Paracelsistis licet impune stultis esse quanquam sapientissimi videri velint. Sed abutor tempore, & otio in tuis deliramentis censendis.

Vrina Paracelsi. tom. 6 lib. 3. [illegible] de [illegible]. Elem. [illegible] vndosi, vbi omnes [illegible] [illegible] 4. El. redigit. Paracelsus duplex humorista.

SECTIO XXXII.

De calculi generatione, & lapidifactione digressio.

De efficiente & materiali calculorum causa.

CVm descriptione salis inciderit mentio duritiei Crystalli, adamantis, ossium, &c. obiter [illegible]ctum nonnihil est etiam *de calculis* in animalium corporibus, maximeq; in cauitatibus *renum, vesica* & aliis, quanquam etiam in ipsis substantiis renum, epatis, pulmonis, &c. inueniantur, [illegible] tum aliquando corpus Embryonis in vtero matris sit lapidifactum, nascentibus. Quia vero pl[illegible] est dissensionum, aut saltem videtur esse ista materia, seu argumentum, adeo vt nec dogmatici [illegible] se conueniant, nec his astipulentur Paracelsici; demus aliquid huic contemplationi. Plæriq; principio vtuntur: *Qua causa in macrocosmo gignit in humore lapides, ea, & in minore mundo, sine prorsus eadem sit, sine analoga.*

Exem-

[illegible] cat [illegible]. Multi [illegible] sunt specus, & cauitates terrarum in quibus destillans humor in lapi- [illegible] tur adeo vt non t[illegible] [illegible] triarum instar pendeant, sed & columnarum modo vna sim- [illegible] ung[illegible]nt. Editi sunt histori[illegible] tractatus plures, vt superuacaneum sit velle historias speciales e- [illegible] vnicam saltem ex mira[illegible]bus *Aristotelis* producamus. *Ad Lydia metalla apud Pergamum bello opifices confugerant. Sed obstructo orificio in illo consumti sunt, tandemq; inuentum & ossa eorum lapidefacta fuisse. & vasa, in quibus item humor in lapides conuersus fuerat.* Lapidefacta. Accidit alicubi etiam *Gallinam* [illegible] *nem*, occupatam spiritu gorganeo, aut succis talibus, idem passam fuisse. Narrant terræ- Circa Villacum Carinthiæ. [illegible] quando factus *spiritum ex rupta terra prodeuntem, in saxa vertisse quicquid animalium comprehenderet*, vt accidit *vxori Lothi* Deo natura ad similem effectum vtente. Si omnia perscruteris [illegible] umor est, qui lapides facit, aut spiritus. Si est humor, aut mucum quendam, potentia lapi- [illegible], secum fert, aut calces, farinas, ramenta, &c. ex resolutis terris, vel lapidibus: aut succos mi- [illegible] marmoreos, silignos, gemmeos, metallicos, salsos, æruginosos, chalcanthosos, sulphureos, [illegible] ineos, &c. qui misti sunt sabulo, calce argilla, luto, & similibus ramentis, estque aluminis, & [illegible] moris, vel margæ corpus putrefactum, vel corrosum ad eiusmodi generationes admodum o- [illegible] m[illegible] vt & gypsum siue corrosum acribus liquoribus, siue pyris subterraneis calcinatum. [illegible] e alabastro, alabastrite, calcoso lapide, & similibus iudicandum, qui succi sæpe attracti cum [illegible] ento a plantis nonnunquam radices, & cortices, aliasque earum partes in lapides vertunt, aut [illegible] em duriores efficiunt.

Quædam etiam talibus aluntur, vt coralia. In mari rubro sane lapidifactio huiusmodi [illegible] ora est [illegible] dicitur, habetque nitrum, & halinitrum non paruum ad eam rem momentum, si cum humore attrahatur (nam syncera illa occidunt viuentia) estque in cellis gypso, & calce iunctis sæpe [illegible] eiusmodi obuia. Arte quoq; nonnullæ fiunt, vt cum muria coquitur, aut aquæ mine- [illegible] lncorum causa, quod notatur & in therothermis naturalibus. Loca quoque ipsa, & natura [illegible] ad eam rem aliquid conferunt, sicut & ad aliorum generationes. Si est spiritus: aut cor- [illegible] r est, aut subtilior. Ille materia simul potest esse, vt videmus in artificiosis sublimationibus [illegible] tar[illegible] asithatum, &c. Hic magis habet causæ efficientis, congelantisque rationem, vbi tamen [illegible] afficitur necesse est dispositum esse ad lapidifactionem, aut congelationem accipiendam. [illegible] fiunt ex materia bituminea, & sulphurea, trahente, vehenteq; resolutiones calcosas, la- [illegible] uinci, quos solidari non calore, & frigore tantum, sed & spiritibus halinitrosis gelantibus [illegible] um constet fulminum vi etiam *vina in doliis gelascere*. Adduximus supra etiam viatorum [illegible] *nsia* montana gelationes, quas qui effugerunt, retulerunt maximum frigus se circa ventri- [illegible] lu, & [illegible] tales partes percepisse; Et verisimile est montes istos, aut oppositos vnde spirant halitus, [illegible] *nitro, alumine, argento viuo, &c.* prægnantes esse. Plura ex maiore mundo nolumus afferre. [illegible] nt in minore mundo, vel analoga, facile est causam efficientē, & materialem inuenire, [illegible] uersis nominibus appellentur. Nam materialis erit resolutio terrea similis marmoreæ, [illegible] tophaceæ, margosæ, gypseæ, &c. Ad eam plus minus concurrent nitrosæ, aluminosæ, sul- [illegible] tuminex, &c. quæ aquis dilutæ limositatem, mucositatem, & similes consistentias præbe- [illegible] is vel dilapsis, vel resolutis, absumtisq; sedimenta facient in cauitatibus aut viscidítate [illegible]: alicubi & efflorescent, vt nodi resinosi, & gummata in arboribus, aut gemmæ in lapi- [illegible] tem in magno mundo primæ dispositiones materiarum, & loca multum conferunt, ita [illegible] e. Sed vnde hæc in homine & bestiis? Aut ab ortu est dispositio partium ad assuetia dis- Lapides in animalibus. [illegible] andi, memb[illegible] is ex tali semine & sanguine fabricatis, & tale quoque nutrimentu[illegible] attra- [illegible] el attractū sic immutantibus: aut à post contingente errore, seu dispositione acqui[illegible]ta. [illegible] Fieri ergo potest vt dum membra nascuntur talia, ex talibus, tales reliquiæ quæ lapi- [illegible] nt suscept[illegible]æ, subsistant: imo & tota lapidescant affectu matrū, qui excitari potest ad [illegible] rum l[illegible]pidearum ad formā infantium in cunis, quomodo fingi solet natiuitas Do- [illegible], concurrente: Et quia matres alunt cōceptus iam viuos, eisq; materiam suppeditant gene- [illegible] is & nutritionis: ipsæ vero variis illecebris ducuntur, nec raro Pica laborant vorantes cre- tam parietum, & fornacū, lapillos, sales, &c. quid mirum si inde dispositionem, & materiam [illegible] accipiat infans? Non desunt, qui ex calculosis parentibus, vel semen ad calculos dispo- [illegible] ad conceptū sentiant, vel ramenta ex vasis, per quæ transit, deferri, quæ natura vna in- [illegible], & colocet vbi solet concretio talis naturaliter existere, vnde postea infantū calculi [illegible] um spectant. Cum iam natus infans alitur, quis neget ex lacte, & cibis potibusq; aliis ma- [illegible] in suppet[illegible]re, quæ naturæ dispositione, & locis cōspirantibus in lapides cogatur? Mirum tamē [illegible] vina tartarosa magis gignere œnopotis calculos quām aquas minerales à plebe potas cum ta- [illegible] cæ sæpe sint satis gypseæ, calcosæ, aluminosæ, marmorosæ, &c. Sunt autem istæ causæ particu- [illegible] gut & lac, caseus, &c. quia & in boum renibus, & aprorum vesicis, & intestinis capsis, ventri- [illegible], animalium aliorum nascuntur. Sed quæ efficiens? Dixi dispositionem vel à primordiis ge- [illegible] uonis esse, vel aliquo casu superuenire. Hæc est vna causa. Deinde est alia in ipsa materia quæ in [illegible] atibus subsistens etiam per se ad lapidē tendit paulatim consistendo. Sulphur illa sit, vel bitu- [illegible], vel sal, &c. (intellige microcosmica, analogiam habentia cum macrocosmicis) cum calcosa, [illegible] materia conspirans, ipsa anatomia lapidis indicat. Tertio est aliqu[illegible] is loci. Quarto cum ele- [illegible] non absint, necesse est & vires elementorum n[illegible] deesse. Videmus in macrocosmo te[illegible] hu- [illegible] humida siccis, agente calore, vel frigore, alterutro, vel alternis, quanquam frigoris causa in [illegible] cosmo locum non habeat (nisi fortasse relatiui voces, cum calor insitus, & dominens, non [illegible] officium in dispensa[illegible]one, & natura deserta à spi[illegible]tu, & calore non potest excutere recremen [illegible] materiæ ratione, Calculi enim tunc ignibus funderentur, [illegible]n calcinarentur.

Calculus vacuum laboriosis nascitur. In microcosmo igitur a [illegible] debetur calori [illegible] humiditatem. De motu [illegible] catino aliquid dicendum erat [illegible] ubi materia [illegible] incitur. Itaq; non otiosi tantum [illegible] ad calculum habent, verum etiam laboriosi, meminimusq; vinitores, & agricolas quoq; [illegible] genuisse. Motum in maiore mundo aliquibus nocere, colligunt ex aquis quarum cursus [illegible] auget, & lapidibus fu[illegible]neis. Sed id per accidens est. Nam motus alias disgregat, & deterit, vt [illegible] lapidibus prouoluris. Vbi vero materia viscida est, & compingitur impulsu accedit q; ex[illegible], aut alia solidans causa, vt spiritus, aliquid confert motus, vt & in compressione butyri, [illegible] gutis terris, & cistie metallici suos focos, & catillos durant.

Imaginatio in aliquibus dicitur accessisse: quod rarum est, & non potest pro certo assimari [illegible] in matribus. Paracelsici eam extendunt etiam ad maiorem mundum. Itaq; in collatione non prætereitur. Vtrum autem spiritus lapidificus, halinitrosus aut alius, vt in magno, ita & in paruo m[illegible] possit concretiones calculosas, lapideasq; efficere, non est exploratum, & à plerisque tantum persuasione, opinione, & imaginatione habetur. Neque enim omnis causa vniuoce in mino[illegible] mundo locum habet. Analoga, & æquiuoca quæ possit esse, patebit posterius. Atq; hæc ex co[illegible]

[illegible] paratione maioris, & minoris mundi. *Obiici potest mineralia & alia maioris mundi lapides in homine [illegible] atterere, vt fabulis nostris exstant, vel in mucum resoluere, quod facere aiunt aquā de Petrā in Italia* (quali[illegible] tribuitur semini: *Cachos lapidis nephritico, liquori Chrystalli, & medicamenti ex lapidibus Cancrorum, Iudaico, Lyncurio, Spongia, Lazuli, Aquila, Glacies Maria.* seu gypso pollucido, æqualibus spiritu salis [illegible] coagulatis & in liquorem deliquia redactis, toriesq; coagulatis, & solutis vt non amplius [illegible] corpus queant, cuius gutta vna ex vino indies datur) vel expellere natura stimulata. Itaq; [illegible] acidulas constantes sale halinitro, alumine, chalcantho, & [illegible]. Qui ergo ex nutrimentis, [illegible] tuq; talium in minore mundo lapides fiant? Dicimus: *Idem in quantum idem & eodem modo se [illegible] non est causa contrarij.* Diuersimode vero affectum vel ipsum, vel materia, aut locus, potest [illegible] trarium procurare. Ita lapides renales, crudo quoq; modo puluerati, dant contra calcul[illegible] tamen materia consisterat. Nostra sententia spiritus tollunt id, quod corpora effecerant [illegible] cumstantiis. Itaq; & multæ metallicæ, tofosæ, gypseæ, aluminosæ, &c. aquæ potæ calculum [illegible] potius quam faciunt, quia remedium simul afferunt, & ium sale purgant, tum spiri[illegible] unt. Hinc Chymici *medicamenta contra calculum* didicerunt *spiritualia facere*, quanquam n[illegible] fectus respondeat etiam in corporalibus, vt *culionibus, asellis, locustis scorpiis totis, lepore vsto, semine [illegible] nista, rad. ononidis, ligno nephritico glandibus quercus, vitro combusto*, & alijs pene infinitis, qu[illegible] gnum numerum *vir doctissimus D. Matthias Vntzerus Halensis symparistata meus, quem honoris [illegible] nomo, collegit*, & nos in collectaneis nostris plura habemus. Non semper vnum prodest [illegible] eodem modo datum. Iam quas causas posuerint medici in microcosmo per[illegible], videan[illegible] materia.

De materia calculi. Materia calculorum, varia eaque diuersa, in uno natura vna genera. 1. Quidam dicunt primam, potissimamq; causam esse vrinarum crass[illegible]m respect[illegible] cæ, in qua cum diutius manet, concrescat, & allapsu similis materiæ augeatur. [illegible]clara[illegible] Thermarum naturalium. Discernitur ætate. Nam pueris tribuitur *crassior*, disposita ad [illegible] calculos: senibus *humor crudus*. Quidam volunt materiam crassam, in vaporem resoluta [illegible] lapidem generare: Lactentes à *lacte crasso* natura accipere materiam.

2. Alij enunciant causam materialem *viscido terreo* è quo humidum absumatur. [illegible] *pituita multa*: vel *humoribus viscosis*.

3. Nonnulli distinguunt. Dicunt enim in rembus materiam esse *humorem quemuis remotum vel propinquum*: illum, vt *cruditatem*, crapulam: hunc, vt materiam *crassam viscosam*. [illegible] niem, melancholiam, sanguinem crassum aliis humoribus permistum, pus, &c. Addu[illegible] gign[illegible] *bu viscosis*, fructibus frigidis, stypticis, repletione post cibum, &c.

4. Aliter: Renes attrahunt serositatem mistam sanguine, & vna *aliquid ex succis crassioribus* ex quibus *tosi, arenulæq;*, quæ hærentes crescunt. Sunt alij in renum carne ex sanguin[illegible] tuitosiore, vel atrabilario.

5. *Vesica calculi* apud plærósque omnes est *crassus & crudus succus* per re[illegible]es eo trans[illegible], [illegible] fex sidit: quidam tamen primordium ex calculo renum petunt, quibus [illegible] aduct[illegible]tur; sed pa[illegible] culariter tantum. Aliqui, sed non omnes ex renibus illabuntur.

6. Quidam sic efferunt: *Limus, grumus, pus, lenta pituita*: quorum hæc tamen facile ves[illegible] transire dicuntur, limo fidente.

7. Interdum sic: *Vesica intus quasi muco obducitur à crudo succo ex vrina*: inde lapis [illegible] crudus, lentis, limosis. Qui abundant his, & meatus habent angustos magis lapides gignun[illegible] qui diutius vrinam cohibent.

8. Aliter: lapides vesicæ non fiunt ex arenulis, sed *materia lenta* instar laminarum [illegible] glutinata. Qui e renibus exciderunt intus habent nucleum ex multis arenulis, vel [illegible] Quidam ab abscessu veniunt fusci, similes ossibus. In colo nascuntur similes vel[illegible] [illegible] nibus gignuntur *ex reficcata pituita vel putrefacto succo*, similes grandini. [illegible] fiunt [illegible] osis, & qui vtuntur limosis cibis.

Vide [illegible] ad [illegible] Carolum [illegible] Payers scriptam ab Ernesto Soncro Med. Norimbergensi. 9. Historia: *Quædam virgo acum crinalem deglutiuerat.* Ea in vesicam descendit, & h[illegible] mucido sensim obducta lapidem contraxit oui gall[illegible] magnitudine.

10. *Vrina multa, crassa, turbulenta diu excreta sine crisi*, lapidem futurum indicat, cumq; [illegible] tis, iam [illegible] ar[illegible]t. Vomitus bis, terue in mense præseruat.

11. Interdum *materia seminis* ad renes, & vel [illegible] am [illegible] præbet.

12. Historia: *Calculosi, cum purgantur, sæpe [illegible] ta mucosa egerunt.* Puer poto dec[illegible] qu[illegible]

[illegible] obstructio [illegible] calculis, soluta obstructione excreuit arenulas, & materiã pitui-[illegible] no [illegible] in ota, & tenax fecit obstructioně. Cum quidam mortuus fuisset reten-[illegible] *fictus post mortẽ oppletam vesicã muco habuit.* Qui laborant *calculo vesicæ*, eorũ vrinæ fœtẽt, [illegible] instar, & deponunt sedimentũ farinosum, mucosumq; quod exiccatum, gypsi [illegible] bilis simile fit. *Puer calculosus* minxit lotium crudũ, subalbidum, arenosumq;, & sabulo [illegible] rentum. *In vesica* si nouus est calculus, & paruus, præcedit mictus crassi, & pituitosi hu-[illegible] vt matulæ fundus tali pituita plenus appareat, quæ est materia calculi. Qui calculo sunt [illegible] gunt rubras arenas: vel in matula concretiones partim rubras, partim albas lapideas, [illegible] congerunt. *Lapides resoluti* exeunt instar *muci*, vel *calcis gypseæ*: Interdum & sabuli are-[illegible] specie: Et qui ante calculos genuerunt, anteuersa concretione per medicinas, limositates ex-[illegible]unt. *Vesica calculi.*

1[illegible] In pueris cum crassissima lotia in vesicæ amplitudinem inferuntur, ibidem veluti vini [illegible] & aquæ subsistunt. Ex pituita multum viscida & crassa in vesica indurata augmẽtum re-[illegible] & corticibus obducuntur.

14. *Heurnij* hæc sunt: Quædam arenulæ ex ardore Hepatis, & venarum sanguinem vrente, [illegible] cum vrina, adhærent matulæ, nec sunt tam asperæ quam sabulum ex renibus, & vesica. *In renibus* gignitur calculus ex residentia vrinæ: Item calculi, sabulosa, & putris pituita possunt con-[illegible]. *Calculus est glutinosi, & crassi humoris lapidosa in rene vel vesica congmentatio.* (Nam etiam si la-[illegible] in aliis quoque locis nasci queant, tamen ex consueta medicis disciplina κατ' ἐξοχὴν iste fere [illegible]itur calculus.) *In vesica puerorum* calentium imbecilli ex lento & glutinoso succo facilè fit. In renibus cunctando durescit materia. In calculo vesicæ vrinæ lactescunt, & mucus in eis na-[illegible]. *Heurnius de calculo.*

15. *Felix Platerus: Arenulas intensè rubras*, & veluti cruentas cum sabulo copioso *in Epate* col-[illegible] ctione cognitum est. Inde transmissæ sæpe in renibus subsistunt, & in calculum concrescunt [illegible] ne carne in sola cute tanquam in marsupio: (raro enim aliquando exceditur) aliquando [illegible] in extima pinguedine. Communis opinio est *causam esse pituitam à calore renum exiccatam & [illegible] factam* Id autem *Platerus* negat argumentis productis de quibus postea. Ipse ait causam *terrenam substantiam* in sero vel aliis humoribus inuentam. Serum concupiens salsum succum, & [illegible] rem materiam, quæ indies in prima coctione à sale generatur, locis siccioribus, & an-[illegible]bus, quæ peruadit, adhærescit, & se agglutinat, atque ita præbet materiam arenulis & cal-[illegible]. *Felicis Plateri iudicium. Contra pituitam. Pro terrena substantia.*

Ratio declaratoria sumitur *ex maiore mundo* in quo aqua lutosa sabulum, tofos, stirias gignit: [illegible] in *Thermis*, salsa, nitrosa, atramentosa, &c. Arenulæ etiam substantiæ renum innascuntur [illegible], quæ diutius retentæ in calculos concrescunt, qui vel ibi subsistentes augescunt, vel in ve-[illegible] lapsi incrementum sumunt, & quo antiquiores sunt, eo minus rubent. Serum quoq; dum [illegible] sanguinem diluit id potest efficere, vt & aliis excrementis, velutibile, &c. mistum; vnde & in [illegible]cho, maiore acredine & siccitate acquisita, quasi terrestris & salsa materia etiam illuc re-[illegible]tur, fiunt calculi. Hæc probantur argumentis. 1. Ita ex sero lacrymali in ciliis arenositates na-[illegible]r. 2. Lapides in vesica squamatim (corticatim) augentur. 3. Talis concretio est in matulis, [illegible] si acres & salsæ sint vrinæ. 4. Vrina coctione inspissata similia reddit, seu eadem lapidosa. [illegible] unum lapidescit. (Vtrumq; autem colamentum quoddam est.) Nam acris & salsus succus [illegible] & vrina permiscetur terrestreitati, efficitq; calculos, & tofos, compingens eum, & ferrumi-[illegible] 6. Lithocollam suam cementerij eodem modo coquunt ex elimata ferri scobe, succo acri vi-[illegible] aceto. Hæc fere de materia *Platerus*. *Contra pituitam* vtitur his argumentis, quæ & apud *Pa-[illegible]um Anshelmum* & alios inueniuntur. *Rationes Plateri. Contra pituitam.*

1. Ex pituita exiccata potius fit viscum, & mucus, quã calculus. Neq; enim potest amplius [illegible]tura v[illegible]c indurari, & lapidescere.

2. *Gypsea materia* in articulis non prodit à pituita: aut si prodit, minime est terrena. Ergo [illegible] in vesica, & renibus.

[illegible] Nascerentur calculi in ventriculo & cerebro, vbi abunde est pituitæ, potius.

4. Mucosa pituita ad renes vix peruenit: aut si peruenit, non subsistit tam diu.

5. Causa est terrena substantia. *Pituita non est substantia terrena.*

6. Vt in *macrocosmo* (aliis verbis mentem reddo) fiunt lapideæ concretiones, ita & in *micro-[illegible]*. At ibi non ex pituitæ simili humore. Neq; hic ergo.

7. Ars lapidea ferrumina ex nulla pituita confecerit.

8. Renum calor adeo exiccare pituitam & adurere, vt velut in cineres redigatur, nõ potest. Comparantur autem cineri ramenta illa ex quibus calculus coit. Vide Paracelsi. lib. 1. de Tartaro [illegible] capit. & explicationem eius vbi contra *Hippocratem*, & alios dicit lapillos ex *coagulato phle-gmate* fieri non posse, quia fierent etiam in *naso*: quia phlegma non possit generare calculos, qui [illegible] ex *humore minerali lapidositatem cõtinente*: phlegma vero sit naturalis humor expers lapidosita-[illegible] quia si phlegma esset lapideum etiam omnes podagrici in perdũ articulis haberent lapillos: quia [illegible] & arenæ sunt *Tartarus* quidam. Omnia quæ terra producit sunt lapillosa. Quæ edimus, & bibimus habent in se *mucillaginosum*, *luteum*, *& lapideum*. Id à stomacho debili acceptum He-[illegible] forte ad renes mittit cum vrina, vbi si non fit bona separatio, mucillaginosum, & lapideum [illegible]manet, & coagulatur in arenam, quod voco *Tartarum*. Ideo phlegma non est causa, quia non [illegible]it ad naturam lapideam, &c. Hæc Paracelsici postea ampliarunt. *Seuerinus* dicit semina mor-[illegible] morborum consistere in impuritatibus *arsenicalibus sulphureis, vitriolatis, ærugineis, mercurialibus*: *Paracelsi. Humor mineralis lapidosus. Tartarus. Modus generationis. Seuerini sententia.*

vel

Magnum est error doctorum corporum ex corporibus ... Seuerinus.

vel articosis spinosis napellosis, inflammatitibus, &c. qua [illegible] ex trium classium [illegible], vegetabili [illegible] mali impuritatibus: quas in ventriculis [illegible] *mucilagines tartareas* ex [illegible] *enim mutat in corpora)* vitriolatis, cachimi[illegible], volari [illegible] bituminosis, a[illegible] membri [illegible] ex quibus & [illegible] olicas, & podagras extruit. Bilem, phlegma, &c. vt imaginaria, [illegible] *qualitat*[illegible] *mas vmbras* rerum [illegible]ocat, & explodit.

Crollius Paracelsica.

Crollius Paracelsicis verba repetit, & Seuerinianis miscet. Si Hepar non recte separat, inquit, [illegible] mucillaginosum & calculosum ad renes. Ibi in defectu bonæ separatio[illegible] ex potentia præd[illegible] tionis mediante *spiritu salis*, quando spiritus salis, carnis, & vrinæ vniuntur, c[illegible]gul[illegible]tur [illegible] seu tartarum aut bolarem, aut mucillaginosum.

Tartarus quid.

Tartarus est excrementum cibi & potus. qui in l[illegible] per spiritum salis coagulatur, nisi egeratur cum excrementis: vnde calculus vesicæ, arena ren[illegible] lus stomachi, &c. Est & mucillago salis ex alimentis mucillaginosæ impuritatis. Est ex t[illegible]re scentibus: ex aquæ nutrimento: ex carne quadrupedum; *ex firmamento*, quæ se in vrina m[illegible] stant. Spiritus salis offendens materiam resolutam, seu separatam à nutrimento & excreme[illegible] generat calculum. Hæc *Crollius*, qui & *Podagram* gignit coagelatione glut[illegible] per s[illegible]itum [illegible]

Quercetanus disputatio. Humor Paracelsicis alius ab humore medicorum dogmaticorũ.

Quercetanus in consilio de arthritide & calculo dogmaticorum, & Hermeticorum sententias co[illegible] fert, & iudicat: Statuit suam: *veuit Galenicam*, sed miro artificio. Nam & *humorem, & humoru f[illegible] dimentum aliter accipit quam Galenici*, atque his fundamentis contra eos disputat. Quid ergo hum[illegible] est Paracelsicis? Respondet: nihil aliud quam *substantia tenuis, liquida, & aquea, corpus fluidum [illegible] aliena termino circumscriptum, quod totum à calore exhalet. & nihil contineat solidæ, terre[illegible] flantiæ.* Huic definitioni tantum tribuere eos scribit vt inde fundamentum sumant [illegible] tentiæ dogmaticorum, quod sic sumtus humor non possit esse causa compactionis alicuius [illegible] ris solidi. Hoc artificium contra Hippocraticos disputandi notandum est.

2. Hypothesis est, multa corpora solida omnino terr[illegible], & arenosæ substantiæ quæ licet post humoris consumtionem residua sint, tam[illegible] cum eo commista fuerint, [illegible] quoq; sumti humoris appellationem mereri queant. Sensus [illegible]: *Illa quæ corpulenta in humore [illegible] non pertinent ad eorum substantiam.* Itaq; non referenda sunt ad humores, sed ita de eis diss[illegible] sicut de aqua, & glacie, vel lapidibus in aqua. (Salia quidem aliqui solui aquis confitentur [illegible]gant de essentia aquarum esse, cum tantum in eis lateant.) Id tantum de humoris [illegible] est, quod humido mixtum perfecte cum eo coit, & fit corpus vnum.

3. Si nihil per dissolutionem cum aqua sic potest misceri præter salem: & qu[illegible] [illegible] est calculi materia est: necesse est humorẽ quem crassum appellant, *de salis natura p*[illegible]

Sal Paracelsicorum.

4. Quid intelligunt nomine salis? Sal marinum, mannam, mel, sacharum, [illegible] [illegible]tri amarum: alumen austerũ, & astringens: vitriolum, & armoniacum acerba, ac[illegible]: [illegible]rosiua, acria, &c. *Sal dissolutum* à dogmaticis vocatur *pituita salsa*. Est enim hum[illegible] & vrina amarus & nitrosus sal in humore est: Pituita acida, sal acidus vitriolatus [illegible] cholia.

5. Salsuginosa illa substantia semper admixtam habet aliquam *portionem terrestrem* p[illegible] minante liquefactiua. vocatur *Tartarum.*

Tartarum.

6. Quid Tartarum? 1. *Fex musti & vini*: 2. accretio doliorum lapidea. 3. [illegible] ad quod perpetuo liquefactum vino admistum est, quod liquore per lene baln[illegible] net. Substantia est solida, tantoq; durior & siccior redditur, quo plus substantificet h[illegible] pe[illegible] rem elicueris. Id in vino & quouis alio defruto, item in corporis nostri liquoribus s[illegible]u h[illegible]rib[illegible] existit: vt in Chylo, sanguine etiam purissimo.

7. Partibus humoralibus consumtis, *ex reliquiis Tartareis dogmatici putant calculos gener*[illegible] præsertim in cruditatibus, & mucositatibus. Hanc materiam cum expellere non possi[illegible] parte[illegible] digerere: de natura salsa & viscida existens coagulatur.

Humores Hermeticorum.

8. Fatentur ergo Hermetici in corpore nostro esse humores. Quos? *Frigidos, insipidos, me*[illegible] *pituitosos, acerosos, amaros salsos, retorridos & similes.*

9. Vbi ergo discrepant? Generationis modo, & naturæ æstimati[illegible], vt d[illegible]um [illegible]. H[illegible] *Quercetanus* etiam copiosius declarat, auspicatus à praua victus ratione cibo[illegible] crassorum, visci dorum, crudorum, vt casei, leguminum, fructuum horariorum, inordination[illegible]u, &c. S[illegible] enim parte consumta in renibus, ad quos delatus humor est, crassa & viscosa siccatur, & c[illegible] lapidem, quod & in vesica fit tartareo simul illabente. Probatur matularũ tofis, vini tartaro, [illegible] torum aliorum. Omnino *Quercetanus mediatorem* agere cupit. Itaq; prudẽter admodũ vtitur p[illegible] sibus.

Anshelmi controuersia.

Medicorum dogmaticorum sententiam etiam oppugnat *Anshelmus* in Gemma[illegible] lib[illegible] *Medicos fere omnes decipi ait in materiali calculi causa*: Ratio: quia remotioribus tantum [illegible]ti, veras & proximas calculi causas omittant: ponant autem lentam, & viscidam materiam, q[illegible] nam cocta induretur. Hac polita causa, negat eos respondere posse ad quæstiones. 1. v[illegible] le lentor materiæ, 2. quibus constet partibus, 3. an quiuis lentor in lapidẽ mut[illegible]ur; 4. [illegible] [illegible]t. 5. cur non in natibus, & intestinis gignatur calculus non deficiente ibi calore, & [illegible] [illegible]a: 6. Si viscida & cruda materia cum calore gigneret calculũ, iuuenes, & pu[illegible] opo[illegible]ret c[illegible] losos esse, non antẽ senes, qui sunt frigidi. Atqui hi calculis magis laborant. Friuole hic dicit p[illegible] deri per distinctionẽ cal[illegible]ris naturalis in iunioribus calculum non [illegible], & preternatura [illegible]uo fiat in senibus. Ratio: quia & iuniores sæpe renum calida intemperie citra calculum affic[illegible] tur. 2. Lotia in frigido seruata citius lapidescũt seruatis in calido. *Calorem* ergo siue naturalem [illegible] præ[illegible]turalem [illegible] *calculi causam veram & proximam non esse.* Si calor gigneret calculum, n[illegible] [illegible] quam [illegible] cresceret, præsertim illis quibus [illegible]latum emicta vrina densa [illegible] [illegible] eam, qu[illegible] in matulis, donec cogatur, seruatur.

[illegible] calc [illegible] [illegible]. Q [illegible] *Anshelmus* [illegible] pau [illegible] dicetur [illegible] putat [illegible] *superfluum ab aliment* [illegible] *constantem ex aqua fim* [illegible] *menali, & terrestri materia, quæ vel crassa sit & difficulter liquabilis* [illegible] *instar vel tenuis &* [illegible] *quæ salis naturam habet*, cuiusmodi [illegible], quæ alumen, [illegible] nitrum, [illegible] cu [illegible], [illegible] tum, &c. refert, vt [illegible] *humor calculosus constet ex aqua, sale, & terra*, & tunc in [illegible] quando per emunctoria ordinaria non expellitur, humido aqueo vel ex toto, vel [illegible] sale v [illegible] lutosam terrestreitat [illegible] complectente, & vna in lapidem, etiam [illegible] sit modica, co [illegible] stente. *Terrestrem materiam & sal ex alimentis esse dicit*, non [illegible] ncrescere partem ex [illegible] emen [illegible] tam in renibus non à magno, sed *imbecillo calore*, [illegible] potius impediat vt in [illegible] oribus. Ratio: Quia crustæ [illegible] non cum calent, sed cum [illegible] untur [illegible] proprium est omni sal [illegible] generi, quod, postquam crystallos iam fecit in [illegible] calefiat, soluatur. Causæ ergo iam sunt 1. Concoctricis & expultricis imbecillitas: 2. Renum intēperies. 3. Copia terrestris materiæ. 4. Copia ꝓportionati salis in humore soluti. Sal & ter[illegible] materia mediante humido iungunt & glutinant. Inde fit TAR [illegible] ARVM di [illegible]. Obiectio: *At glu[illegible] fit à viscida materia.* Resp. Non. Ratio: si talis adesset, calculi [illegible] rationē impediret. *Viscidum e[illegible] in aqua non abit in calculum*, ne foris quidem. Aqua soluit, non [illegible] ogit gluten, max [illegible] sit calida. [illegible] n aqua nec renibus, nec vesicæ. 2. *Sal* in calculo [illegible] vices obit. Non [illegible] go mate[illegible] Antecedens declaratur: [illegible] humoris beneficio [illegible] am [illegible] tatem, ab[illegible] erflua humiditate, [illegible] indurat, non aliter quam [illegible] utum optime aqua di [illegible], & frigo[illegible]. Aqua congela [illegible] ducit lapidis formam, modo aqua non excedat. Ita crystallo[illegible] uore. Obiectio: *Caseus viscidus lentusq; calculo materiam præbet. Ergo calculus est à materia* [illegible]. Nego [illegible] qui. Caseus enim terrestreitate calculi fieri est, non viscidi tate, quæ a salis acri[illegible] consumitur. Declaratur musto & vino. Tartarus non fit in musto viscido, sed in vino def[illegible] [illegible] *Argilla tenax calore figulorum in testas lapideas abit. Visciditas ergo caussa lapidefactionis.* [illegible] sequitur. Imo ignis id vnde lutum erat tenax ante lapidifac [illegible] ionem tollit, nempe aquosi[illegible] ddo: Figuli antequam igni va [illegible] committant, exiccant, adeo vt [illegible] bilia [illegible] tque [illegible] arefactæ in puluerem comminui. Idem fit æstate in viis [illegible] us vi cal [illegible] tis [illegible] ictilia [illegible] a lapidescunt *igne ex suo alimento inferente oleosum humidum, spiritus salsos & sulphureos exhalationes* [illegible] *& terrestres* portiones, quæ etiam sunt in fuligine caminaria. 2. Etiam sine his argilla [illegible] vi ab intenso calore lapidescit. Ergone adhuc CALOR habet rationem efficientis. Habet [illegible] m communis quædam caussa efficiens, & sine qua non. Quando? Cum aptam materiam ad [illegible] um, quæ [illegible] bi internam caussam annexam habet, nanciscitur. Solum autem non habere [illegible] m sic probatur: *Si vel sal tollatur, vel nihil ab igne flamma solidans inferatur, nullus fit* [illegible]. Argumento est [illegible] nis clutus, cucurbitæ inclusus, & igne subiecto exhaustus humor. Hic non [illegible] scit, sed dissolutus manet: quia salem non habet, neque flamma gluten potest accipere. Red[illegible] salem: lapidescet. Collectio sententiæ: Caussæ calculi sunt: 1. *Materia* disposita; 2. [illegible] *fficiens* [illegible] siue naturaliter intus existat, vt sal: siue foris inferatur. 3. *Efficiens externum* calor, à quo prim[illegible] saltem motus, non autem lapidifactio: quia in corpore humano nunquam potest tantus [illegible] vt ex lutosa materia coquat lapidem, cum nunquam desit humor. 4. *Formalis caussa*, occul[illegible] qua fit calculus ad generandum lapidem dispositio. Hæc est summa argumentorum [illegible], quæ ex magno & paruo mundo repetitis rationibus multa cogitatu digna suppeditan[illegible] qui plurium au [illegible] orum sententias cognoscere cupit, in vnum quasi fasciculum collectas legere pot[illegible] vtilissimum FLORI[illegible]EGIVM Medicochymicum CL. Viri D. MATTHIÆ [illegible] Salinis Saxonicis Medici ordinarii de Renum calculo anno superiore Halæ Saxonum [illegible].

Student [illegible] Medicorum dogmaticorum, qui rem paulo accuratius perpensum magis [illegible] munciarunt, sententiam cum Paracelsicorum iudicio conciliare, quod & *Quercetanus* [illegible] probat *Felicis Plateri* expositionem, & pro materia agnoscit *humores tartareos mucil[illegible] tis salium* (succorum salis modo concretilium) *[illegible]*, præsente aliquando, & *pin*[illegible]. Proinde autem est siue tartarum voces sale suo, & terrestreitate constantem, siue [illegible] mu [illegible] inem tartaream ex alimentorum excrementitiis reliquiis præter naturam [illegible] por [illegible] tis na [illegible] & adhærentem glutinositate, quæ sensim exiccetur, & superueniente [illegible] tu, quem tartarum istud ob naturalem suam viscidi tatem facile suscipiat, & in se reconda[illegible] [illegible] rum calculorum [illegible] etur. Argumenta, quibus contra humorem crassum frigidum seu [illegible] scidam, & [illegible] pugnat, sunt fere ea quæ superius ex *Platero* & aliis sunt producta. [illegible] uitosi pituitosas [illegible] minguni; at calculo vacant. 2. Quidam calculosi sunt, at non p[illegible] voraces, crudorum copia, & pituita abundantes senibus deberent esse calculosiores [illegible] calido humido soluitur in fluidam substantiam potius quam cogitur. Ita immod[illegible] oluit, non coagulat pituitam. 5. Leucophlegmatici (adde virgines alba patient[illegible] osi, cum non desit calor assat [illegible] us. 6. Si pituita esset caussa, ex bile in cholidocho, [illegible] olica terrestreitate, sanguine vst [illegible], puro &c. non generarentur [illegible]. 7. In maiore mun[illegible] fiunt ex muco viscido. 8. Non naturalis, sed mineralis humor, & vis lapides facit. [illegible] naturalis humor: quod est argumentum etiam Paracelsi. Hæc de caussa materiali. *Ef[illegible]* est i [illegible] ouersia. 1. Sunt qui *frigus* coagulationes materiæ calculosæ statuant. [illegible] o [illegible] pedire debet calculum, aut etiam soluere. Sed non potest hoc ca[illegible] [illegible] dum ergo frigus est, & relatio eius explicanda; veluti si caussa antece[illegible] [illegible] icitate [illegible] cruditas, & coctionis defectus, vnde oriuntur humores viscidi, qui sæpe in [illegible] V [illegible] ventricule

Materia cal[illegible] Anshelmi.

Imbecillus calor in [illegible] calculi.

Sal [illegible] aqua.

Caseus [illegible] facere calculum.

Fictilia.

Calor [illegible] efficiens calculum.

Summa [illegible] de calculo.

Florilegium [illegible].

Contra [illegible].

De [illegible] caussa [illegible].

[illegible]

calculi caussa tam in partes [illegible] rationes accepit. Prima [illegible] rudi[illegible] natura [illegible] partium concoquens [illegible] totaliter, [illegible] Quarta [illegible] fuit [illegible], at [illegible] potuit aliquo errore. [illegible] phlegmaticis [illegible] internus [illegible] tus materiæ calor perit succedente [illegible] ore, [illegible] lor dominari perest, & disposi[illegible] materiam in partibus [illegible] indurare. Hæret au[illegible] quia naturalis calor & spiritus non [illegible] tam excretio[illegible] dum, nec sunt liquores ad detergendum commodi, & quia [illegible] Quarta ergo [illegible] gotus est & circa excernentes partes. Quinta accedere potest ex refri[illegible] lorum, & aliorum, quæ excernendi conatum iuuant, præsertim si in[illegible] qui lumborum imbecillitate laborant. Sed vndecunque sit frigus, qui h[illegible] caussam add[illegible] ad particularia, & naturam humoris pituitosi respexerunt.

II. Alii calorem proponunt, non quemuis, sed determinatum, vt respondeat [illegible] loco affecto, qui etsi per se præternaturalis non sit, præternaturalem tamen effectum h[illegible] in tali materia, tali loco, tempore, persona, &c. Hunc ex[illegible]ccatiuum esse necesse est, quod [illegible] cessici negauerint, qui sciunt balsamum humidi radicalis exhauri a calore. Aliqua & [illegible] nae. Verum & hæc caussa eiusmodi est, vt non possit simpliciter & catholice poni. [illegible] contra eam argumentum à calidæ constitutionis ætate, morbo, & aliis, nihil [illegible] suos effectus producunt certis dispositionibus, si cæteræ sint [illegible] rato, & aliis dicendum est non sine limitatione debita.

III. Nonnulli siccitatem amplecti malunt: sed non [illegible] ore, seu [illegible] agen[illegible] admisso. *Quidam ex vacca mactata extraxerat cystim [illegible] plenam calculis.* Su[illegible] camera vapida. Iussus exhibere conspiciendos. *Resoluti erant in succum*, sicut sales solent, aut [illegible] tes salium naturam habent in cellis frigidis humidis, aut etiam calidis humidis vapo[illegible] &c. sales non coagulant sine siccitate interna vel externa. *Quod autem producuntur concretiones in humore, id fallaciam habet accidentis.* Notum enim est diluta co[illegible] rari donec consistere incipiant. Sic nitrariæ nitrum sole feruente reddunt, sic [illegible] scit, sic petrarum aspergines & flores salis pruinosi. Quo magis dissipatur hum[illegible] lapidosiores fiunt concreti succi sa[illegible], adeo vt nitrum, & salis communis sedimen[illegible] lapidem vertatur, quod cortinæ testantur. Quo plus relinquis humiditatis in halin[illegible] triolo, &c. eo imbecillior fit concretio, semperq; aliquid aquositatis vna cõprehend[illegible] et locis siccis vberius est dissoluendum. Præterea siccitas consideratur etiam in [illegible] lapis primum consistit; Item in consistentiæ primordio arenoso. Sicut *dentibus sordes [illegible] rentes exiccantur, & in tofum mutantur*, [illegible] affluens materia disposita ad principia lapid[illegible] scit. Quod si renes sint terrenæ constitutionis, (nã siccitatem non [illegible] quis, sed [illegible] frigidæ terræ, sed & sulph[illegible] ex bituminosæ, marmoreæ, margosæ, cinereæ, [illegible] scit alluuio subsistens. Sæpe concurrunt plura, alicubi & parua [illegible] po[illegible] & [illegible] Hoc tenendum est, quantum attinet ad *qualitates primas elementares* [illegible] h efficientem caussam: neq; tamen ideo negandas esse siue a dogmaticis siue a [illegible] *materia, generationeq; calculi nec elementa abesse possunt, nec elementorum propter* [illegible] pugnat, cũ laruis luctatur. *Nullus n. rationalis medicus solus adaquatam caus. a p[illegible] existimandus* [illegible] verba quodammodo sic sonent. Non tantum verum est, q[illegible] 4. met. [illegible] *& siccis facta sunt putrescentia, & terminatum humidum sicco oper antib. actiuis &* [illegible] *lenta, rigida, & quæcunq; alii affectus partib. insunt animatis à caliditate, frigiditate* [illegible] quod 3. Gen. anim. scribit: *In mari multum portionis terrenæ est. Quocirca ex tali* [illegible] *generis oritur, ita vt pars terrena circiter durescat, cogaturq; eodem modo, quo ossa* [illegible] *tatur. &c.* Si quis adeo simplex est, vt illas qualitates in quouis corpore [illegible] posse putet, is ad anticyras est ablegandus. IV. Alia efficiẽs caussa dici[illegible] *renum* [illegible] *stitutio.* Vnũquodq; membrũ ex cõmuni attrahit familiare nu[illegible] natu[illegible] eiu[illegible]. In nutrimẽto asit cõmuni omnis generis succi, p toto [illegible] do [illegible] prouidẽda co[illegible] id testat & natura macrocosmica. *Mare* salsedine, & [illegible] itat[illegible] plenũ, & q. luce [illegible] oralis attractus solus lapidescit in eis; non in her[illegible] & alus [illegible] piscium & crustatorum, &c. membris. Ita de astacis, fluui[illegible] usq; cancris. Lapidescit qui non in aliis aquaticis. Nemo fort[illegible] natura lapideos renes, vesic[illegible] des coalescunt cerebrum, cor, p[illegible] pulmones, cholidochon, ventricul[illegible] *apoplisti* talem constitutionem non habuerint, genuerintq; sui similes [illegible] sunt accessoriæ multiplic[illegible]. Non parum locorum nutrimenta [illegible] fuc[illegible] tiam *Gorgonea* [illegible] specialis, Vnde *primus* [illegible] hirsutos. Sæpe *matrum* lun[illegible] disputat[illegible]. Caussam hanc quoq; p[illegible] *efficientem in materia ipsa quæ calcul*[illegible] n & [illegible] propri[illegible] ocant. [illegible] com[illegible] sed non [illegible] sales, aluminosæ, [illegible] irrosis [illegible] est. Quis [illegible] acce[illegible] Balneis Bathonien sis, Roteb. Gopping. [illegible]

Ex frigore.

Ex calore.

Ex siccitate.

Cal[illegible] cum Medicos dogmaticos.

Constitutio singularis lapidosa.

7. Si [illegible] mat[illegible] t calculi ca[illegible], quæ l[illegible] in [illegible] concrescerct à calore. Atqui [illegible] in [illegible] exp[illegible] o[illegible] dit. Quid c[illegible] statuit *Anshelmus* [illegible] tem paulo infra dicetur: [illegible] *calcul humani* [illegible] *putat* HVMOREM *superfluum ab aliment*[illegible] *atum, constantem ex aqua sim*[illegible] *elementali, & terrestri materia, quæ vel crassa sit & difficulter liquab*[illegible]*, luti vel boli instar: vel tenuis & facile liquabilis, vt quæ salis naturam habet*, cuiusmodi est, quæ alumen, [illegible] mune, nitrum, vitrio-lum, [illegible]moniacum, tartarum, &c. refert, vt sic *humor calculosus constet ex aqua, sale, & terra*, & inde in [illegible]lum abeat, quando per emunctoria ordinaria non expellitur, hum[illegible]o aqueo vel ex toto, vel [illegible] p[illegible]edente: sale vero lutosam terrestreitatem complectente, & vnà in lapidem etiam in [illegible] aqu[illegible]it modica, consistente. *Terrestrem materiam & sal ex alimentis esse dicit*, non generari [illegible]. concrescere partem excrementitiam in renibus non à magno, sed *imbecillo calore*, quia [illegible] potius impediat vt in iunioribus. Ratio: Quia emissæ vrinæ non cum calent, sed cum re[illegible]runt, coguntur. [illegible] id proprium est omni salis generi, quod, postquam crystallos iam fecit in li[illegible] calefiat, soluatur. Caussæ ergo iam sunt 1. Concoctricis & expultricis imbecillitas: 2. Renum [illegible] intēperies. 3. Copia terrestris materiæ. 4. Copia pportionati salis in humore soluti. Sal & ter[illegible] materia mediante humido iungunt & glutinant. Inde fit T[illegible]RTARVM dictū. Obiectio: *At glu*[illegible]*n fit à viscida materia.* Resp. Non. Ratio: si talis adesset, calculi generationē impediret. *Viscidum e*[illegible] *in aqua non abit in calculum*, ne foris quidem. Aqua soluit, non cogit gluten, ma[illegible]ime si sit calida. [illegible]on d[illegible]l autem aqua nec renibus, nec vesicæ. 2. *Sal* in calculo glutinis vices obit. Non ergo mate[illegible] [illegible] vi[illegible]da. Antecedens declaratur: quia humoris beneficio sibi commistam terrestreitatem [illegible] ab-[illegible] [illegible] p[illegible]rflua humiditate, secum indurat, non aliter quam si lutum optime aqua dilutas, & frigo[illegible] pon[illegible]. Aqua congelascens luto inducit lapidis formam, modo aqua non excedat. Ita crystalle[illegible] [illegible] [illegible]quore. Obiectio: *Caseus viscidus lentusq́, calculo materiam præbet. Ergo calculus est à materia* [illegible] Resp. Nego sequi. Caseus enim terrestreitate calculi ficus est, non visciditate, quæ à salis acri-[illegible] consumitur. Declaratur in mu[illegible] & vino. Tartarus non fit in musto viscido, sed in vino defe-[illegible]o. Obiectio: *Argilla tenax calore figulorum in testas lapideas abit. Viscidìtas ergo caussa lapidifactionis.* [illegible]p. N[illegible] seq[illegible] ignis id vnde lutum erat tenax ante lapidifactionem tollit, nempe aquosi-[illegible]. ([illegible] o: figuli antequam igni va[illegible] committant, exiccant, adeo vt friabilia fiant, possintque [illegible] crudæ arefactæ in puluerem comminui. Idem fit æstate in vas regiis vi calentis sol[illegible]. Fictilia [illegible] lapidescunt *igne ex suo alimento inferente oleosum humidum, spiritus salsos & sulphureos. exhalationes* [illegible]*tas & terrestres* portiones, quæ etiam sunt in fuligine caminaria. 2. Etiam sine his argilla [illegible] [illegible] vi ab intense calore lapidescit. Ergone adhuc CALOR habet rationem efficientis? Habet [illegible]quam communis quædam caussa efficiens, & sine qua non. Quando? Cum aptam materiam ad [illegible]pidescendum, quæ sibi internam caussam annexam habet, nanciscitur. Solum autem non habere [illegible] lapidifactiuam sic probatur: *Si vel sal tollatur, vel nihil ab ignis flamma solidans inferatur, nullus fit* [illegible]. Argumento est cinis eiutus, cucurbitæ inclusus, & igne subiecto exhaustus humore. Hic non [illegible]fi[illegible]t, sed dissolutus manet: quia salem non habet, nec à flamma gluten potest accipere. Re-[illegible]ue salem: lapidescet. Collectio sententiæ: Caussæ calculi sunt: 1. *Materia* disposita: 2. *Efficiens in*[illegible] siue naturaliter intus existat, vt sal: siue foris inferatur. 3. *Efficiens externum* calor, à quo prin-[illegible] [illegible]tem motus, non autem lapidifactio: quia in corpore humano nunquam potest tantus [illegible]or esse, vt ex [illegible]utosa materia coquat lapidem, cum nunquam desit humor. 4. *Formalis caussa*, occul-[illegible] p[illegible] in qua [illegible] calculus ad generandum lapidem dispositio. Hæc est summa argumentorum *Anshelmi*, quæ ex magno & paruo mundo repetitis rationibus multa cogitatu digna suppeditant. [illegible]m qui [illegible]rum autorum sententias cognoscere cupit, in vnum quasi fasciculum collectas, [illegible]tas, is [illegible]e potest vtilissimum [illegible] LEGIVM Medicochymicum cl. Viri D. MATTHÆI [illegible]ERI [illegible] onicis Medici ordinarii de Renum calculo anno superiore Halæ Saxonum [illegible]catum. Studet is Medicorum dogmaticorum, qui rem paulo accuratius perpensam magis [illegible]re enuclearunt, sententiam cum Paracelsicorum iudicio conciliare, quod & *Quercetanum* quæ-[illegible] I[illegible]ue proba[illegible] *Felicis Plateri* expositionem, & pro materia agnoscit *humores tartareos. mucilla*[illegible] *variis salium* (succorum salis modo concretilium) *spiritibus*, præsente aliquando, & *pin*-[illegible]a. Proinde autem est siue tartarum voces sale suo, & terrestreitate constant[illegible]m, siue [illegible] mucillaginem tartaream ex alimentorum excrementitiis reliquiis præter naturam [illegible], & adhærentem glutinositate, quæ sensim exiccetur, & superueniente [illegible], quem tartarum istud ob naturalem suam viscìditatem facile suscipiat, & in se recondat, [illegible] fectum calculum coaguletur. Argumenta, quibus contra humorem crassum frigidum seu [illegible] viscidam, & lentam pugnat, sunt fere ea quæ superius ex *Platero* & aliis sunt producta, vt 1. [illegible]ituitosi pituitosas [illegible] rinas mingunt; at calculo vacant. 2. Quidam calculosi sunt, at non pitui[illegible] [illegible] voraces, crudorum c[illegible] & pituita abundantes senibus deberent esse calculosiores [illegible] [illegible] calido humido solutus in fluidam substantiam potius quam cogitur. Ita immodera-[illegible]olutt, non coagulat pituitam. 5. Leucophlegmatici (adde virgines alba patientes) d[illegible] [illegible] calculosi, cum non desit calor [illegible]. 6. Si pituita esset caussa, ex bile in cholidocho, [illegible]a terrestreitate, sanguine vsto, pure &c. non generarentur calculi. 7. In maiore mun-[illegible] non fiunt ex muco viscido. 8. Non naturalis, sed mineralis humor, & vis lapides facit. [illegible] naturalis humor: quod est argumentum etiam Paracelsi. Hæc de caussa materiali. *Effi*-[illegible] no[illegible] minus [illegible] controuersia. 1. Sunt qui *frigus* coagulationes materiæ calculosæ statuant, [illegible] calor [illegible] debet calculum, aut etiam soluere. Sed non potest hoc catholicum [illegible] D[illegible]dum ergo frigus est, & relatio eius explicanda; vel tum caussa [illegible]: [illegible] & [illegible]onis defectus, vnde oriuntur humores viscidi, [illegible]

Materia cal- culi vetera Anshelmi.

Imbecillus calor in cal- culo.

Sal glutinat calculos in aqua.

Caseus qui faciat calcu- lum.

Fictilia.

Calor quo efficiat cal- culum.

Summa sen- tentia de cal- culo.

F[illegible] Vntzeri.

Contra pi- tuitā viscidam.

De [illegible] efficiente [illegible]

Si quis negare velit terream esse compagem, eum conuincere sensuum testimonio possit. Vidi albos friabiles ex renibus & vesica. Dicas ex calce leuiter coacta aut gypso esse. Tale colostrum est, & coagulum: talis putrefactus & exiccatus caseus. Talis putrefacta & gypsea pituita. Vidi *eruetum ex articulis* arthritici. Is tenax & nonnihil mollis ad tactum, albusque erat. Efflorescentium spumosam potius quam pumicosam iudices, quæ aeris commercio fuerit exiccata. Vidi, qui *ex vesica per collum penetrauerat in perinæum*, ita vt foramine facto propenderet nonnihil. Transiens autem per eandem viam vrina paruum prius *ad oui struthionis magnitudinem* perduxerat. Erat consistentia friabilis; color canus, alicubi albicans. Alios digitum longos conspexi ex granulis rubris in vretere compactos. Hi fere postquam expulsi sunt, dilabuntur in arenas rubentes plus minus. Ego ipse iam annis triginta in me calculum renalem notaui, cumque multis excreuerim partim amygdalodes, partim asperos ex granis coctos, partim rotundos, prætereaque arenas multas subrubentes, & sabulum collegerim ex vitreis, & stanneis vasis partim album, quales sunt lamellæ lapidum prima concretione, partim rubicundum, quale & frequenter in aliorum lotiis occurrit: omnes compactos duros experior, adhæretque alba concretio matulę stanneæ sæpe tam pertinaciter, vt abradi ferramentis vix possit. In calculo vesicæ sæpe vrinas mucosas colaui. *Mucus exiccatus in farinosam friabilemque calculositatem coiuit.* Vidi ex mulieribus extractos iuglandis nucis quantitate & læues. Videram aliquando lithotomo *Ioachimo Iungvviri apud Rotemburgotuberanos.* Is extrahebat ex viro circiter 26. annos nato calculum ramosum, nigrum valde durum & solidum. Monstrati sunt ex infantum pene exucti, vt alii lotio redditi, & in stragulis reperti. Plures puerorum, iuuenum, & virorum noui, vtique quam senium; nisi qui ex iuuentute id vitii in senectutem traduxissent. Quid multis? Terreos concretione omnes, quales describuntur plærique ab aliis quoque Medicis & lithotomis, & quales à circumforaneis proponuntur, dispares consistentia, magnitudine, forma, colore, & aliis accidentibus. Ex iecore bubulo vltra viginti aut triginta paruos globosos circa maiorem oblongum concretos habeo. Color eis nitens, subglaucus, ferrugineus. Vidi alium maiorem ex rene vaccæ argenteæ, splendentisque coloris. Tali materia solent obduci dentes ouium, boum, equorum, &c. vt sit lapidea quædam armatura, vt & in *dente aureo pueri Silesii apud Horstium, Crollium, Rolandum, &c.* & inuenitur etiam foris in *cornibus ammonis*, & aliis, præsertim *lapillis Carolinis corticatum concretis rotundis oblongis*. varicoloribus, &c. Item *lithopysis*, & illis qui *oua piscium* repræsentant. Sunt autem & *ossea*, quales inuenti in cuiusdam fœminæ corde. Item in apostematibus. Quidam *implicitis* sunt *cuticulis*, & membranis. Est apud me *lapis osseus & membranosus*, forma fere ouli ex sene ansere extractus. Circa laryngem & dentes, item in pulmonibus consistit aliquando adiposa materia alba, vel subuiridis, aut sordida, valde fœtens. Hæc exiccata in calculos gypseos transit, quales ex pulmone nonnunquam reiiciuntur. Putredinis aut purulentiæ id opus esse, *Gypsea pituita putrescente nemo sapiens negauerit*, quanquam & adeps & sebum, & pus in eam speciem abire potest, meminique me videre excretionem alui planè similem axungiæ porcinæ, quam reddiderat infans, qui nondum potuit pinguia tam deglutire. Nec ita dudum nodi adiposi oblati sunt ex alio infante. Erant pingues, mucosi, qualis intestinorum phlegmatica consistentia. Paracelsici materiam arthritidis & calculi eandem esse dicunt. At visus est *arthriticus*, qui ab hoc malo euasit *materia phlegmatica ad pulmones versa, & specie muci pituitosi reiecta.* In vitris Vroscopicis neglectius habitis ab vrinis purulentis, calculosis, semine, & similibus permistis mucosi consistit concretio, quæ paulatim exiccata in lamellas lapideas abit, vt & ramenta vrinis viscosis mista, quæ à renibus veniunt farinæ, aut furfurum specie, vel etiam filamentorum forma. Est in historiis *gypsea, marmoreaq́, vterorum intestinorum concretio*, non parua copia, notumque est, quale quid sit latus intestinorum vermium, & virginum menstruum album, cum similibus. Addantur & aliorum obseruationes. Inuentus est *ren pene totus in lapidem concretus*. Puris & sanguinis copia aliquando exit cum calculis. Grumi etiam in vesica possunt lapidescere. Cuidam Perusino ren alter fuit putris, calculis & materia viscida refertus: ex crassi succi cibis exeunt veluti pili: interdum quasi lumbrici spectantur ex materia pituitosa, vel semine. *Vestalis quadam* calculosa renibus crassas vrinas minxit cum arenis, & sabulo ante coagulatum lapidem. post aquosas & tenues. Quidam execto semel calculo vesicæ, vrinam mucilaginosam & albam perpetuo reddidit. *Forestus* cum sanasset quandam nephriticam, scribit, dolorem fuisse ex obstructione humorum crassorum in renibus contentorum cum arenulis rubris calore renum induratis: *purulentos renes albos calculos produxero*: lotium fuisse prius turbidum, mox arenulis mixtum: arenas humorem crassum & viscidum præcessisse. Idem vidit mucosa & viscida reddita cum vrinis longo tempore, cum & sine calculo. Verum enimuero si omnium obseruationes comportare vellemus, in infinitum excresceret labor. Quid ergo iam sentiendum de controuersia circa materiam? Primum eorum, qui se Paracelsicos, Chymicos, Spagyricos, Hermeticos, & aliter vocant, & eorum qui veterem doctrinam *Hippocratis, Galeni, Arabum, &c.* sequuntur collationem instituamus. Cum vtriq; rationem & experientiam pro sua sententia citent, & testimonium dicta iudiciaq; sua proponant. primo statim intuitu *caussa cadunt Paracelsici*. Quis enim futilem illum hominem, qui omnes veteres & antiquos tam Chymicos, quam non Chymicos odio quodam plusquam vatiniano persecutus est, contemsit, vituperauit, *Paracelsum*, inquam, anteferat *Hippocrati, Galeno, Auicennæ*? Quis leuissimos illos & mendacissimos de secta *Paracelsi* anteponat principibus veteris medicinæ priscis & recentibus, qui & suas & antiquorum obseruationes congesserunt, & non tantum *Galenici* meri sunt, sed & *Chymici non minus spagirica peritia instructi, quam vllus Paracelsistarum*, qui & numero & scientia longis parasangis anteeunt omnes seu Paracelsistas, seu Seuerinianos, publiceque autoritate in collegiis scholarum, & rerumpublicarum docent, & praxin exercent, lithotomis quoque ipsis eorum ordini astipulantibus?

Armatura lapidum nonnunquam veniunt concretiones lapidum corticosorum in animalibus.

Paruū enim principium cumulatur; &c.

Ouū osseum ex ansere.

Forestus Quadā mulier simul calculo & arthritide affecta fuit. lib. 24. obs. 20.

Obseruationes plures.

De controuersia circa materiam.

Paracelsi opinio improbata.

Secundo sit hypothesis: *Non alius natura calculos in hominibus inueniße & inuenire priscos recentes, Chymicos, non Chymicos, Græcos, Arabes, quam cuius eos esse vel indies conspicere licet: Respondere etiam experientiam de victu, locis, excretionibus, sanationibus, medicinis, & cæteris circumstantiis.* Quos calculos vidit *Hipp.* quos *Galenus, Arabes*, hi vel illi, omnes fuerunt tales, quales hodie videmus, maxima ex parte arenosos, lapideos, marmorosos, &c. *Quo medicamento calculum se sanare posse Hermetici confidunt, eo possunt & Galenici*: Et vnde quæso Paracelsici materiam accipiunt, quam inde, vnde & Galenici. Quæ ratio consilii est in prophylaxi apud Hermeticos, ea & apud Galenicos: Imo a *Galenicis Hermetici omnia acceperunt*, excepta nonnullorum præparatione. Ad patientes quod attinet, vtrique de hominibus sunt soliciti, maribus, fœminis. Vtrique ventriculos intestina, renes, vesicam & alia membra affecta eadem cognoscunt. Ne vtamur ambagibus, *Secta sectam nexat nominum ambitiosa mutatione.* Paracelsici & Seueriniani volunt, loquendum esse suo more, & vocabulis suæ positiones vtendum. Rationem *Seuerinus* affert: quia *fructus seminum vocabulis sint nominandi, & quæ in mundana anatomia patent, ea in homine iisdem appellationibus vocanda*, vt: *Galenici* dicunt: Colica est ex pituita vitrea: *Paracelsisti* rectius ex mucillagine tartarea, aluminosa, styptica. *Galenici*: Calculus est ex pituita: *Paracelsici*: ex mucillagine marmorea, alabastrina, arenosa, bolari. *Galenici*: Podagra ex sang. pituita, mel: bile & sero: *Paracelsici*: ex sale mercuriali subtilissimo & acutissimo. *Gal.* Febris tertiana est ex bile flaua: *Parac.* est ex sulphure nitroso accenso, quia hoc sulphur in mundana anatomia inuenitur: Ergo & in homine erit. Atram bilem debuerunt Galenistæ tartaream, fermentaceamve dicere: pro pituita salsa & acida dicendum, nitrosa, aluminosa, vitriolata, salgemmea, & omnino Paracelsistæ isti vanissimi hominibus nihil proprii, aut parum relinquunt, sed iuxta Ouidii Metamorphosin omnia transformant in *ἑτερολογίαν*. Interim res est eadem. Quæ vanitas est de nominibus bellum mouere? Veni ad sutoriam, tartoriam, pistoriam, & cætera opificia, infer que peregrina nomina: Irrideberis, & vt Germanico lusu solent iocari, *Scamna hypocausti non sunt scamna, sed intestina: Bos non habet cornua, sed arma bubula: Pedes non sunt pedes, sed ambulatorium, &c.* quæ stultitia tamen probabilior est, quam Paracelsistarum allegoriæ. Nã formalia, & finalia ponit pro materialibus, quasi oculus materialis non sit oculus, sed formalis, hoc est, potentia & actus videndi. *Quercetanus* salse irridet Paracelsistas istos vanos, dum *fundamentum eorum ponit, aquam puram esse humorem*, phlegma, pituitam Galenicorum, qui non debuerint nomina puri liquoris, qui totus destillatione vel diuaporatione dissipatur nullis reliquiis remanentibus, imponere succis mistis: Ita ridiculus est *Paracelsus*, & qui eum sequuntur, dum volunt, *Phlegma esse nomen humoris naturalis*, & inique imponi *humori minerali*. At ô vani, quis habuit ius *primæ impositionis nominum*, Gallina an ouum & pullus? *Anaxagoras* nihil interesse putant, siue albam, siue nigram niuem dicas, quia qui albam primus dixit, potuerit eodem halitu nigrã vocare. Hi ridentur, quod necesse sit rebus certis certa nomina esse ex consuetudine, vel natura valentia. Iniquum putaret *Paracelsus*, si canem nominandum di[…] & non hominem. Quæ ergo intemperies est Galenicos ob id vexare? *Galenus* non curabit, pir[…] fructum pomum, vel nucem voces: modo rem eandem intelligas. *Veteres dixerunt, calculi materiam esse crassam, terream in tenui aquositate, qua per calorem consumta, quod reliquum est, concrescat in lapidem, qui ab vrina incrementum capiat*: *Galenus* id enunciauit diuersis verbis, significans, materiam esse modo tenacem, modo crassam, modo mistam, & vel solam pituitam crassam viscidamque: alii pituitam crassam lentam cum pauco sanguine mistam: alii materias inconcoctas & crudas: alii humores crassos & lentos. *Forestus* ait: *Materia arenularum est crassa non multum viscosa: lapidis viscosa, crassa, [ve] plurimum pituitosa: omnino humor crassior: efficiens ignea caliditas: accessoria imbecillitas excretricis, rebur retentricis, meatuum angustia, &c.* Vide, quæ supra notata sunt. Quis non calumniosus putet, cum illi boni dogmatici viderint, & iudicauerint arenas, & lapides cum omnibus circumstantiis in personis infinitis, eos non ex farina tritici, aut aqua destillata confecisse calculos, sed ex terrena [vis]ciditate? Voca eam *tartarum mistum, aut humorem tartareum, terreum, salinum*, & aliter, quid [hoc] ad *Galenum*? Veruntamen *Paracelsistæ* illi *tartarei* non debent sibi adeo placere prolato *tartaro metaphorico*. *Tartarum enim per essentiam* neutiquam est, *si esset, tartari qualitates haberet, & in humore per calorem hic solueretur, & iterum frigore crystallesceret vt tartarum vini. At hoc minime patiuntur lapides. Non ergo est tartarum per essentiam calculus.* Si modificatum est, quid aliud lucrati sunt isti nouatores, quam quod apologi, & Poetæ metamorphosium? *Ex vino tartarum in hominibus id facit quod in doliis.* Scilicet, si ventres ligneos haberent homines, & vinum sic continerent vt cupæ. Vnde [v]ero *in bobus nascitur calculus*? Num & hi bibunt vinum? Agite Paracelsici: ex calculis humanis ea [co]nficite, quæ ex vini tartaro: vt salem, oleum, spiritum, cremorem purgantem acidum & alia. [Tu]nc fatebimur, calculum esse tartarum. *Si non est tartarum, sed similis tartari concretio, non datæ est vox eu[…]ganda.* Possumus enim eodem iure, imo meliore, appellare à concretionibus terr[e]is [l]acrimarum, acidularum, &c. quia nulla ratio est, cur potius tartarum vocemus, quam *tofum* & lim[um]. Hinc & *Paracelsus* ipse sibi licentiam sumsit concretionem appellandi bolum, lutum, vineam, & alia, quasi hæc essent eiusdem cum tartaro vini naturæ. *Veteres aut generaliter de calculo locuti sunt, aut specialiter & determinate.* Vtrobique videndum quid dixerint, & de dictis sine calumnia iudicandũ. Si generaliter loquentes humorem crassum terreum appellarunt: sic eorum sermonem interpretemur, vt fert natura rei, nec calumniemur HVMORIS vocem, *quasi humor sit instar spiritus vini, qui totus est sine sedimento volatilis*: nec accipiamus de naturali tantum, quasi qui fuit naturalis, non possit mutari in præternaturalem, aut in animalibus & vegetalibus non possit etiam naturalis succus esse mineralis, cum totum nostrum corpus o[…]nem habeat ex terra, & alimenta nostra indidem petantur iterumque resoluantur corpo[ra] in terras & cineres. Ipse nouatur *Paracelsus*, qu[…] vocem *humoris* [illegible] aliter [illegible]? [illegible], & poetica tropologia [illegible]

Eadem morbi [fo]menta apud priscos & recentes, licet modus differat.

Morborum magis quam [no]minum pugna.

Ridicula Paracelsistarũ & amb[igu]a fundamenta.

Veterum de Arena de calculo.

Non est consentaneum tam paruos [e]mendaces Paracelsistarum [n]ominibus explicare posse totem [rerum] naturam. [illegible]

Si calculus est tartarũ, aut per essentiam est, aut [illegible].

Paracelsica licentia nul[…]

Vterum scientia ex natura rerum interpretandum Physicis medicis.

quistæ disciplinæ ob id sint mutandæ? Nimium indulgemus scilicet, & pertæsi antiquæ sapientiæ nouas vanitates sectamur. Quod si specialiter, & determinate de calculis disserunt veteres, vt esse eos ex putrefacta & gypsea pituita, ex succo nigro melancholico, ex pure, sanguinis grumo, sebacea consistentia, & terrestreitate marmorea, margosa, cineracea, calcosa, pulueris puteolani instar, siue sal adsit, siue non, (nam & ex eluta calce & cineribus lapides fiunt, & qui nobis proponit experimentum cinerис sale priuati in cucurbita, nimium simplex est. Finge enim sale absente in cucurbita non fieri lapidem, at fiet ouorum albo pituitoso addito: & si sale manente fiet, calida aqua pauca resoluetur, vt magna ex parte cum suo sale non sit admittendus) candide eos interpretemur. *De salis principio spiritali actiuo garrit Hermes Hartmani.* Sed non attendit cum de calculo sermo est, non salem actiuum tam respici, quam materiam, & lapides fieri firmiores à bitumine viscoso & sulphureo, quam à sale, vt testantur lapides fulminei, & quilibet videre potest in saxeo bitumine, atq; etiam experiri. Mirum est, istos *Hermeticos omnia ex aqua conficere*, quam dicunt esse omnium corporum primordium, indeque etiam terram & lapides extitisse: Hæc item porro declarare *magisterio magno sapientum, & seminibus animalium, mineralium, vegetabilium*; non autem velle medicis in calculi ex humoribus generatione assentiri. Mirum id quoque, quod *promittant gemmas ex sanguine humano, & aliarum partium mumia resoluta*, exaltata, iterumque coagulata: Mirum eos metalla resoluere in aquas & reducere: gemmas ex succis mineralib. polliceri, & alia similia multa per artem conari, *non autem posse tantum dare natura in homine post peccatum exorbitanti.* Qui vero fiunt *lithodendra* naturalia, *lacryma Iobi, lithosperma*, succi, lacrymæ, gummi, & similia in plantis? *An non ex humoribus?* Cur inuisi sunt vobis *humores phlegmatici*, ex quibus Crystallos expectatis, vt in vini destillatione, & fecibus vini dilutis? An non sunt humores lixiuia & diluta salium, vitrioli, aluminis, halinitri, sacchari, &c.? At inde lapilli. Soletis studiose separare sedimenta terrestria, & tamen lapillos expectatis, eosque exactissimos ex metallorum & affinium æthereis calcibus resolutis. Quæ dementia est tam proterue in veterum iudicia inuehi? *Seuerinus* vt *Hippocratem* & alios veteres in suam sententiam pertrahat, non offenditur locutionibus, quæ sunt in disciplina eorum vsitata, sed eas *interpretatur pro suo de rebus iudicio.* Si dicerem idem faciendum esse in Medicorum phrasibus, num iniquũ postularem? Atqui Medici essentialius, *& iuxta orgia disciplinæ suæ loquuntur: Paracelsici, vix hesterni, cum Ouidio* omnia transformant in tropos, & excedunt scientiæ terminos, quod semper à sapientibus reprobatum est. Si putatis vitriolum, alumen, salem, sachar, & alia in vestris arenis & calculis esse, agite, producite nobis eos succos essentiales, sicut ex metallis, terris, lapidibus, aquis in natura maioris mundi. Laudabimus ingenia. Si autem non potestis, & vix salis acris parum, vt ex aliis omnibus elicitis. Ita enim promittitis de vestris principiis, ex quibus & cœlum, & aerem, & aquam, & terram componitis ridicule) explodemus vestras de natura dementias, & vos iubebimus *ad subsellia scholastica aliquid exactius discere.* Qui de spiritu salino nugantur ex *Crollio*, adeant aquas minerales, in quibus sunt tincturæ spirituales sine corporibus, aut si corpora vnà sint, separent ea, & tunc periculum faciant, sintne calculos effecturi tales, quales in animalibus plantis, & mineralibus coalescunt. *Non si quid tibi imaginaris, id statim est in re ipsa.* Solui calculos humanos aceto. Inueni ramenta, & mucositates easdem, quas in lotiis post sedimentum, & coagulationem deprehendi, & quæ in destillatione vrinarum inueniuntur. Easdem, non aliàs, proximè voluerunt designare veteres. Qui pituitam, crassos succos, & similia dixerunt, *de materia generationis* ex qua, *non de constitutionis* sunt locuti. Discite aliam esse *materiam primam*, eamque relatam magis, quam absolutam; *aliam vltimam*, quæ est constitutionis. *Humanum est, verba sapientum interpretari pro subiecta materia.* Non est consentaneum eos qui phlegma, vel pituitam dixerunt, taliter affectam intellexisse, qualis est mucus è cerebro per nares, vel palatum, humor nimirum ille crudus potentia sanguis, quem natura masticationis, & irrigationis linguæ, &c. ergo, sicut & ad articulos motus caussa, deponit. Itaque & *puerile est argumentum Paracelsicum in cerebro, naribus, & aliis locis seu ventriculis*, (ita cauitates vocat *Seuerinus*) vbi stabulatur, aut transit, nasci debere calculos. Certa dispositio requiritur, & loci generationis aptitudo. In ventriculo genitos aliquibus fuisse lapides, vt & gypseas collectione in intestinis, notum est ex historiis: alicui & in capite quidam concreuit, inueniunturque lapilli in bestiarum quarundam capitibus. Si ita dispositum esset caput & cerebrum vt renes, vesicæ, ventriculus: isque pituita ibi eam haberet affectionem, & mistionem, quam accipit ex colamento sanguinis, cum quo ad renes fertur, fierent calculi similes in eo quoque. Quem *calculum ego frangebam intus nigrum nucleum habentem vrebam.* Olebat nauseosum quid, & vti mihi videbatur, feceto ceruisiæ, aut nonnihil de ceruisia ipsa, cuius etiam colorem dilutiorem habebat. Nihil mirum alimentum olere, quod ex alimenti reliquiis nascitur, & fuit fortasseis, ex quo extractus erat, ceruisiæ pater strenuus: quæ ad locum affectum etiam crudior rapi potuit. Sed aduertendum est, eam portionem prius tres aut plures menses aceto vini fuisse maceratam: vnde fortasse odor ille potentia inexistens in actum fuit prouocatus accedente resolutione per ignem & spiritum educente. Post vstionem abibat in *candidissimam calcem*, quæ digitis trita asperiuscula erat, ac si salem palpares. *Dentes non offendebat*, sed perinde atterebatur ac tofi dentium teneriores. *Gustus erat terreus*, cum obscura acrimonia, & debili salsedine. Comparabam albis sedimentis aquarum mineralium crematis. Terras putas non abire in cinerem album, testatum facit *ochra*, quæ vsta rubescit. Sed nec *in fungos* seu *prunas* aliquandiu flammam alentes nigras terræ meræ abire solent. Quanquam ergo aspectus calculorum talium sit *terreus*, iique etiam more lapidum concreuerint, & sic terantur, tamen *succorum naturam potius habent quam terrarum.* Vt certior essem de natura rei, idem experiri placuit sæpius. Itaque eiusdem lapidis, cuius consistentia erat tenerior, qualis est terræ sigillatæ Silesiacæ, maiore ex parte aliam particulam non maceratam humore aliquo vrebam. *Nigrescebat* primo, post item in *al-*

Sunt tamen, vt euoli genuina disciplina materium.

Hermeticis cum Thaleta omnia primum ex aqua constant, & dubitant de calculo.

Paracelsistæ humorib. non possunt carere.

Seuerinus veteranus vtitur ad sui solamen.

Paracelsistæ essentiales non possunt monstrare, quæ docent.

Nugatores de spiritu salino.

Calculus aceto maceratur.

Pituita in... rerum.

Experimentum Vulcanicum in rebus calculosis.

[illegible] Peripatetic[illegible]. Q[illegible] enim [illegible] Paracel[illegible] inter elementa [illegible] habeat [illegible] non ideo non [illegible] puer si candelæ [illegible] ut [illegible] vel similia [illegible] inde continen[illegible] *spiritum calidum* [illegible] ad[illegible] & [illegible] nugator[illegible] Paracelsicis [illegible] *Severinum* quidem non potu[illegible] omitt[illegible]; sed dum vi[illegible] in foveam incidit. Nam cum igneum hunc spiritum in [illegible] elementis [illegible] præter elemen[illegible] esse non potest negare. Elem[illegible] ipsi [illegible] cum [illegible]. Hic tonum [illegible] igne[illegible]. Is [illegible] sola forma est; [illegible] in materia. Tot [illegible] cœlo [illegible] & elemen[illegible] principales, sive iam sint sol[illegible], sive combina[illegible] [illegible] pro formis d[illegible] elementa, nec asscribuntur principiis, cum [illegible] principiis aut elementis dari. Iam autem quatuor sun[illegible] qualitates princi[illegible] ipsi Paracelsistæ. Ergo & quatuor elemen[illegible] materiam talem [illegible]. Ubi iam cœl[illegible] quartum elemen[illegible] [illegible] pergamus. Si est sola forma, necesse [illegible] materiam. Est enim inseparabilis, cumque qualitas [illegible] necess[illegible] per se alicui elemento inerit, quod tale [illegible] cætera occupat. *Si in aliis est per accidens, & præter naturam,* [illegible] *& sec[illegible] erit.* Ex cum agat in cætera, eique *naturaliter agentis finis similitudo passi*[illegible] *habere materiam necesse est, cum generet sibi similem.* Verum frustra disput[illegible] *spiritum ille calidum fictum, qui exhalatur à flamma, aut cœlestis natura est, aut aër, aut aqua, aut terra, aut aliquid ex illis mistum, aut principium chymicum.* Si aer & cœlum non est, necesse [illegible] Neque [illegible] facile [illegible] de terra [illegible] principiis mistis. At nec aer est, nec [illegible] corpus. Vires enim & effecta differ[illegible] animal[illegible] & plantæ [illegible] spi[illegible] sacræ literæ igneum illum [illegible] In Græco [illegible] alibi. [illegible] aliud esse [illegible] aërem, aquam, terram, aliud ignem. *Neque enim idem sunt agens* [illegible] comburens [illegible] lignum & flamma. His argumentis compulsi *alij Paracelsistæ quatuor sterilia* [illegible] *esse concedunt:* sed cum ad sensibilem separationem pervenitum [illegible] duo ostend[illegible] duo relinquuntur cogitati[illegible]. Quid [illegible] volunt [illegible] cum principiis, à quibus separari ne[illegible] formalitate[illegible]. Itaque & *duplex oleum habent, igneum & aereum* [illegible] *spiritum triplicem,* [illegible] seu terreum. *Aquam* in aeris [illegible] concedi[illegible], ut mercurio adhæret: [illegible] est omnibus. Al[illegible] dicunt, *aerem & ignem* insensibiliter exhalare. Quæ[illegible] defens. *Aer* tertium rerum [illegible] scorsi[illegible] capi, aut s[illegible] parari nequi[illegible] sed vel in duras [illegible], vel sulphure & mercurio, permi[illegible] manet. inprin[illegible] mercurio adhæret, &c. V[illegible] separationis industriam per salem. [illegible] relinquatur aer forma liquoris simplicis nullius vir[illegible] simpliciter humectandi & penetrandi. *Paracelsus* omnia mista resolvit in quatuor ele[illegible] ut & priores Chymici, qui nondum *tria principia Monachi* inter essentialia artis [illegible] apud [illegible] *destillare elementa posse, purgare, & iterum coniungere, eam maximi magi*[illegible] & [illegible] ut & in lapide Philosophorum, de quo cum infinita sint volumina, [illegible] *principiis legas de tribus principiis.* [illegible] ubiq[illegible] llunt. Aiunt per *corpus, animam, & spiritum.* Sed nos allegoriis non acq[illegible]escim. *Non si quid comparari alteri potest, id statim est idem.* [illegible] *Hermetico corpus, anima, spiritus, seu ventus portans in se animam,* cum hencique [illegible] [illegible] & mercurius. Quid dicendum est, cum *Hermes, Crollius*, & alii adeo [illegible] non quatuor aut quinque, sed *duodecim* vel [illegible]*decim* aut plura sint ponenda [illegible] *elementa illa prima* [illegible] istorum in orco orphei sunt *elementa interna* multa [illegible] spiritualia, quæ [illegible] constituunt *hominem illum olympicum*, seu corpus eius spirituale. Est enim [illegible] homo, quod nasus Paracelsi primum olfecit, & *Crollius* admiratur mirifice,) sunt *elementa* [illegible] tan[illegible] indumenta aspectabilia, & larvæ quas in[illegible] *feminæ in theatro mundano fabulam* [illegible] *Severinum & Hartmannum. Paracelsus* habet *elementa elementorum*, & de[illegible]llando ex aer[illegible] quatuor elementa putat elici posse: fortasse & lumen solis, [illegible] stellarum [illegible] fet, si vi[illegible]sset. Sunt alia elementa cum principiis. Debet saltem *Hermes* A[illegible] [illegible] omni[illegible] nonstrare, quicquid sit de internis & abysso extra mundum. Sed animum eius carer[illegible] [illegible] barbam non retulisset illæsam: si & aere caruit, quo modo spirabas *Hartmanne*, cum [illegible] Verum nefas est de hoc quærere. Interno aere, vel saltem [illegible] spiritu spirabas. [illegible] in sancto sanctorum aut spelauso mansisses. Quos enim spiritus cœlestes ibi non [illegible], & omnes poros attraxisses? Veruntamen quod pace tua dixerim, totum *cum cœlum* [illegible] *plus habet de corporis elementis, quam vel de spiritu olympico, vel elementis internis.*

Satius fuisset, ut totum in elementis puris, seu vacuitatibus abyssi mansisset.

Grandia [illegible] [illegible] monstrum Paracelsic[illegible] [illegible] sensuales [illegible]

SECTIO XXXIV.

De elemento aquæ Hermetis Atriensis.

De aquæ elemento ▽

Discipulus Hermetis in Atrio principia lustrans *vertigine* quadam corripitur. Itaque in hæc verba prorumpit: *Fallor, an retrorsum imus?* Putat ille bonus, se ad *principium sulphureum* redire, quod pinxerat trianguli figura, quæ aliàs est Ignis flammei flagrantis pyramidalis nec non seu coni modo. Ei opposita aqua designatur triangulo inuerso, ita vt apex deorsum, basis sursum vertatur. Ideo dicit: *An omnia inuertuntur?* Imo non omnia. Sed signum flammæ mutatur tantum in signum aquæ inuerso situ. Fallit autem hic, aut potius variat Cabala. Non enim omnes nec semper vtuntur eodem signo aquæ. Quærit vertiginosus: *Pyramides sursum erectis basibus vertice insistere qui possint?* Non est sapiens interrogatio. Vertex enim est, vnde fit versio, vt in capitibus humanis, quibus quod imminet, supra verticem esse dicitur. Vnde *Zenith* punctum verticale. Virgilius in 1. Georg. sic polum ita vocauit; seu hemisphærium, cum scripsit: *Hic vertex nobis semper sublimis, at illum sub pedibus styx atra videt, manesq́ profundi.* Quidam axem appellant, circa quem est cœli versio. Sed polum intelligi, & tropo synecdoches postea hemisphærium, nihil habet absoni. Si itaque de circulo aut globo loqueretur, admirator, *etiam inferius verticem esse posse fateretur*. De cono, pyramideque id est insolentius: quia hæ figuræ, bases, apicesque habent, non vertices. Mirum igitur conum apice insistere, si nec infixus alicui solido sit, nec sustentetur, nec vim deflectentis, & præcipitantis experiatur. Cum in sancto sanctorum pergerent in mesaulon, per pyramidem rectam, tanquam per vmbram incedebant. Sed illa pyramis inuerti debuit. Nam *latior pars seu basis in cœlo est; acumen in terra*, quod vel materialis globus, aut depictus circulus radiosus, seu rota plaustralis docere potuit hominem. Nihil hic miramur triangulum apicem habere in centro, basin in circumferentia. Sed quid vertiginoso respondet Hermes? 1. *Aquam hæ innuunt*. Male. Primo enim nulla est necessitas relationis cabalisticæ inter inuersum triangulum, & aquam, quæ tamen in disciplinis æternis & scientificis requiritur. Verum hoc argumentum non teneo pertinaciter, quia *Paracelsia non est æterna sapientia*, vti falso eam vocat quidam *Tyrolensis in reformatione totius mundi*. * Itaque aquam vel vitulo pingat. Secundo non plures inuersæ pyramides aquam significant, sed vna tantum, si de elemento aqua loquaris. Tertio non solemus aquam affectam, quæ ex mistis educitur arte isto signo, nisi catachresi pingere. Chymici vulgarem fontanam, putealem, flumineam, vel quæcunque communis & externa sit, per ▽ accipiunt, vt & nota ♒, quæ fluuiatilem potius ostendit, vt in cœlo aquarium, quasi & pluuiam significaret. Quarto male comparata est ista figura. Ponit enim ignem Aristotelis. *Dato vno contrariorum datur & alterum, quia contraria sunt simul.* Non potest Paracelsia defendere hoc signum, nisi & igneum Aristotelis elementum agnoscat. Est & ideo aliena à disciplina scientifica: quia cum in contrarium igni tendat situ, *terram potius debet notare*, quæ est grauissima, & centrum obsidet. Aqua negatur centrum mundi attingere. Cum item quæuis pars aquæ sit sua natura rotunda, aut, vt alii volunt, fluxile, & diuisibile corpus, stultum est, eam repræsentare inuerso triangulo. At, inquis, in suo loco, tanquam vase sic est. Sane si vortices & turbines seu gurgites respicias. Et non si aquam omnino, quæ etiam plani fundi vasi inest, idque per vim non per naturam. Succurrat Magia Arabica, aut Mauritana, & aquam in talem statum redigat. Ne *Moses* quidem, inquam, aut *Iosua*, aut *Elias*, aut *Elisæus* in talem figuram eam coegerunt. Cum item in glaciem concrescit, fortuitum fuerit Pyramidali, vel triangulari specie consistere. Quo ergo tandem argumento *cabalam* hanc *magicam* comprobabimus? 2. *Quid est aqua? Est primum rerum elementum.* Hoc indiget consideratione. Si aqua est primum rerum elementum, & elementum causa quædam est, & pars constitutiua mistorum, sicut literæ syllabarum & dictionum, *omnes res deberent ex aqua esse*, atque ita anima quoque, & res incorporeæ aliæ. In rerum numero sunt etiam principia. Si hæc quoque ex aqua sunt tanquam ex elemento, principia non sunt prima omnium, sed ex prioribus composita. Scio, *Thaletis* hanc opinionem fuisse, & *Hermeticos, Paracelsicosq;* sentire, *omnia corpora ex aqua exorta esse*. Deo eam primam corporum creante tanquam *chaos* & materiam primam succedentium. Sed si hoc verum est, qui vera esse poterit Crollij opinio *de principiis omnium primis*? *Deinde si primum est rerum, primordium substantiale est.* Quæ itaque audacia eam remouent ab essentiis constitutiuis rerum materiatarum? Moses ait: *In principio creauit Elohim Hasschamaym Vaaretz*, cœlum (cœlos) & terram per *Hasschamaym aquas primas*, quæ cum vnà essent, post in duas sint diuisæ, quidam intelligunt: sed aduersantur eis Theologi plures: cum vsu vocis in scriptura cætera. Cœlum enim & non aquam communiter designat. *Est harmonia in consensu maioris & minoris mundi*: inquiunt. Minor mundus fuit in principio aqua. Talem enim naturam habet semen. Lapis quoque Philosophorum in initio aqua. *Sic mundus factus est*, inquit ter maximus Hermes. *Ergo aqua fuit primo omnium creata.* Rape in argumentum etiam vrinas, lac, omnesque succos. An non vides ex eis corpora existere, vt sales, caseos, & alia? An non metalla, & gemmæ initio sunt humores? An non sic aluntur plantæ? Multæ sunt generationes in natura ex aqueis, seu humoribus, quos commendant & nutritiones. Si hoc argumentum satis validum indicant ad demonstrandam aquæ prærogatiuam. Cur ergo tota Paracelsia sic infesta est *Galenicis humoribus*, eosque, quamuis mirabili arte *Seuerinus in Hippocrate* torqueat, & fingat ad lubitum, tamen improbat in *Galeno*? Verum ex fundamento Harmonico, seu Paracelsica concordantia sic argumentor: *Si sic factus est mundus vt homo*, TERRA *mater est primum elementum.* Homo enim ex terra est factus, & in terram redit. Assumo: *At est prius. Ergo & posterius*: vel: At terra non est primum elementum. Ergo mundus

Cabala Paracelsica arbitraria.

* A. H. & O. C. sophia inuicta incontaminata Theophrastica pura æterna. Theophrasti doctrina vsque ad finis mundi florebit in æternum cum superstitibus &c.

no-

[illegible] habeatur, non autem est neque in aqua, neque in terra simpliciter acceptis: necesse erit [illegible] elementum [illegible], seu fatuum & sterile esse, nec [illegible] quod spiritum vocamus duplicis naturæ, [illegible], & [illegible], hoc est, ignem Peripateticum, & aerem. Quanquam enim sapientia Paracelsica *ignem Aristotelis* cum *Quercetano* inter elementa non habeat, tamen non [illegible] non est, aut eo [illegible] possumus, sentiatque vel puer si candelæ ardenti imponat manum, [illegible] [illegible] simile quid inde continenter effluere *spiritum calidum siccum*. non vsque adeo *sterilem & [illegible]*, vt nugatores Paracelsici dicunt. *Seuerinus* quidem non potuit omittere; sed dum [illegible], in illam incidit. Nam dum igneum hunc spiritum in omnibus elementis esse posse [illegible], aliquid præter elementa esse non potest negare. Elementa ipsi sunt cœlum cum suis [illegible], terra, aqua, aer. Hic communica ignem. Is aut sola forma est, aut etiam materia. Tot sunt elementa, quot resollaceæ & elementares qualitates principales, siue iam sint solæ, siue combinatæ. Ratio est, quia essentialiter pro formis distinguunt elementa, nec ascribuntur principiis, cum necesse sit aut principiis aut elementis dari. Iam autem quatuor sunt resollaceæ qualitates principales, quas negare nequeunt ipsi Paracelsistæ. Ergo & quatuor elementa; eaque resollacea, quis formalis resollacea materiam talem requirunt. Vbi iam cœlum, quartum elementum? [illegible] & hoc sterile? Sed de calore pergamus. Si est sola forma, necesse est, si singularis sit, vt etiam singularem habeat materiam. Est enim inseparabilis, cumque qualitas elementaris inter omnes actuosissima dicatur, necessario per se alicui elemento inerit, quod tale sit, vt per omnia cætera dispergi possit, & communiter cætera occupat. *Si in aliis est per accidens, & præter naturam, in aliquo per se & [illegible] [illegible] erit*: Et cum agat in cætera, estque *naturaliter agentis sui similitudo passo*, tum *habere materiam propriam necesse est, tum gignere sibi similem*. Verum frustra disputamus, vbi sensus testimonium adest. *Spiritus ille calidus siccus, qui exhalatur à flamma, aut cœlestis natura est, aut aer, aut aqua, aut terra, aut aliquid ex illis mistum, aut principium chymicum*. Si aer & cœlum non est, necesse est peculiarem naturam esse. Neque enim facile concesseris de terra, aqua, principiis, & mistis. At nec aer est, nec æthereum corpus. Vires enim & effecta dissentiunt, nec vt in aere viuere animalia & plantæ possunt, ita in igneo spiritu. Adde quod *Sacra literæ* ignem illum manifeste distinguant à cæteris, vt Psalm. 148. [illegible] in Græco: & alibi. Imo cum cœlum ipsum ignibus consumetur, patebit aliud esse cœlum, vt & aliud aerem, aquam, terram, aliud ignem. *Neque enim idem sunt agens & patiens*: comburens, & id quod comburitur, lignum & flamma. His argumentis compulsi *alij Paracelsistæ*; *quatuor sterilia elementa esse concedunt*: sed cum ad sensibilem separationem peruentum est, tantum duo ostendere possunt, duo relinquuntur cogitanda. Quidam volunt ea esse cum principiis, à quibus separari nequeant propter formalitatem. Itaque & *duplex oleum habent, igneum & aereum*: *spiritum triplicem*, igneum, aereum, & salinum, seu terreum. *Aqueus* in aeris familiam concedit, aut mercurio adhæret: *cœlestis* insidet coniunctusque est omnibus. Alii dicunt, *aerem & ignem* insensibiliter exhalare. Quercet. cap. 14. defens. *Aer* tertium rerum elementum seorsim capi, aut separari nequit: sed velut in auras euanescit, vel sulphure & mercurio, permixtus manet, inprimis mercurio adhæret, &c. Vide tamen ibi separationis industriam per salem: vt relinquatur aer forma liquoris simplicis nullius virtutis, quam simpliciter humectandi & penetrandi. *Paracelsus* omnia mista resoluit in quatuor elementa symbolica, vt & priores Chymici, qui nondum *tria principia Monachi* inter essentialia artis receperant. Itaque, apud ipsos *destillare elementa posse, purgare, & iterum coniungere, erat maximi magisterij [illegible]*, & summa artis, vt & in lapide Philosophorum, de quo cum infinita sint volumina, tamen *in paucissimis legas de tribus principiis*. Elementa vbique antecellunt. Aiunt, per *corpus, animam, & spiritum intelligi*. Sed nos allegoriis nõ acquiescim^9. *Non si quid comparari alteri potest, id statim est idem*. [illegible] [illegible] res sunt in *ovo Hermetico corpus, anima, spiritus, seu ventus portans in se animam*, vehensque & [illegible], quam sal, sulphur, & mercurius. Quid dicendum est, cum *Hermes, Crollius*. & alii adeo cumulent elementa, vt non quatuor aut quinque, sed *duodecim* vel *sedecim* aut plura sint ponenda? Sunt enim *elementa illa prima* abyssorum in orco orphei: sunt *elementa interna* inuisibilia, spiritualia, [illegible], quæ in homine constituunt *hominem illum olympicum*, seu corpus eius spirituale. (Est enim [illegible] homo, quod nasus Paracelsi primum olfecit, & *Crollius* admiratur mirifice,) sunt *elementa externa*, tanquam indumenta aspectabilia, & laruæ quas induunt *semina in theatro mundano fabulam acturа* iuxta *Seuerinum & Hartmannum*. *Paracelsus* habet *elementa elementorum*, & destillando ex aere quoque & igni quatuor elementa putat elici posse: fortasse & lumen solis, aliarumque stellarum spagirice separasset, si vixisset. Sunt alia elementa cum principiis. Debet saltem *Hermes* Atriensis externa omnia monstrare, quicquid fit de internis & abysso extra mundum. Sed atrium eius caret igne. Alioquin barbam non retulisset illæsam: si & aere caruit, quo modo spirabas *Hartmanne*, cum in atrio esses? Verum nefas est de hoc quærere. Interno aere, vel saltem æthereo spiritu spirabas. O te beatum, si in sancto sanctorum aut mesaulo mansisses. Quos enim spiritus cœlestes ibi non per os & nares, & omnes poros attraxisses? Veruntamen quod pace tua dixerim, totum *tuum corpus [illegible] hermeticum plus habet de impuris elementis, quam vel de spiritu olympico, vel elementis internis*.

Satius fuisset, vt totum in elementis puris, seu vacuitatibus abyssi mansisset.

* * *

Sectio

Spiritus duplex elementorum [illegible].

Grandis commodum elementorum Paracelsicorum, qui plus sunt elementa [illegible] sensualia [illegible].

SECTIO XXXIV.

De elemento aquæ Hermetis Atriensis.

De aquæ elemento ▽

Discipulus Hermetis in Atrio principia lustrans *vertigine* quadam corripitur. Itaque in hæc verba prorumpit: *Fallor, an retrorsum imus?* Putat ille bonus, se ad *principium sulphur eum* redire, quod pinxerat trianguli figura, quæ aliàs est Ignis flammei flagrantis pyramidaliter, seu conimodo. Et opposita aqua designatur triangulo inuerso, ita vt apex deorsum, basis sursum vertatur. Ideo dicit: *An omnia inuertuntur?* Imo non omnia. Sed signum flammæ mutatur tantum in signum aquæ inuerso situ. Fallit autem hic, aut potius variat Cabala. Non enim omnes nec semper vtuntur eodem signo aquæ. Quærit vertiginosus: *Pyramides sursum erectis basibus vertice insistere qui possunt?* Non est sapiens interrogatio. Vertex enim est, vnde fit versio, vt in capitibus humanis, ... quod imminet, supra verticem esse dicitur. Vnde *Zenith* punctum verticale. Virgilius in 1. Georg. ... polum ita vocanit, seu hemisphærium, cum scripsit: *Hic vertex nobis semper sublimis, at illum sub pedibus styx atra videt, manesq; profundi.* Quidam *axem* appellant, circa quem est cœli versio. Sed ... intelligi, & tropo synecdoches postea hemisphærium, nihil habet absoni. Si itaque de circulo ... bo loqueretur, admirator, *etiam inferius verticem esse posse fateretur.* De conio, pyramideque ... sentius: quia hæ figuræ, bases, apicesque habent, non vertices. Mirum igitur conum apici insistere, si nec infixus alicui solido sit, nec sustentetur, nec vim deflectentis, & præcipitantis experiatur. Cum in sancto sanctorum pergerent in mesaulon, per pyramidem rectam, tanquam per vmbram ... debant. Sed illa pyramis inuerti debuit. Nam *latior pars seu basis in cœlo est, acumen in terris*, quod ... materialis globus, aut depictus circulus radiosus, seu rota plaustralis docere potuit ... Nihil hic miramur triangulum apicem habere in centro, basin in circumferentia. Sed quid vertiginoso respondet Hermes? 1. *Aquam hæ innuunt.* Male. Primo enim nulla est necessitas relationis cabalisticæ inter inuersum triangulum, & aquam, quæ tamen in disciplinis æternis & scientiæ ... requiritur. Verum hoc argumentum non teneo pertinaciter, quia *Paracelsia non est æterna sapientia*, vti falso eam vocat quidam *Tyrolensis in reformatione totius mundi.* * Itaque aquam vel ... pingat. Secundo non plures inuersæ pyramides aquam significant, sed vna tantum, si de elemento aqua loquaris. Tertio non solemus aquam affectam, quæ ex mistis educitur arte isto signo, nisi catachresi pingere. Chymici vulgarem fontanam, puteale m, flumineam, vel quæcunque communis & externa sit, per ▽ accipiunt, vt & nota ♒, quæ fluuiatilem potius ostendit, vt in cœlo aquarium, quasi & pluuiam significaret. Quarto male comparata est ista figura. Ponit enim ignem Aristotelis. *Dato vno contrariorum datur & alterum, quia contraria sunt simul.* Non potest Paracelsia defendere hoc signum, nisi & igneum Aristotelis elementum agnoscat. Est & ideo aliena à disciplina scientifica: quia cum in contrarium igni tendat situ, *terram potius debet notare*, quæ est grauissima, & centrum obsidet. Aqua negatur centrum mundi attingere. Cum item quæuis portio quæ sit sua natura rotunda, aut, vt alii volunt, fluxile, & diuisibile corpus, stultum est, eam repræsentare inuerso triangulo. At, inquis, in suo loco, tanquam vase sic est. Sane si vortices & turbines seu gurgites respicias. Et non si aquam omnino, quæ etiam plani fundi vasi inest, idque per vim non per naturam. Succurrat Magia Arabica, aut Mauritana, & aquam in talem statum redigant. Ne *Moses* quidem, inquam, aut *Iosua*, aut *Elias*, aut *Elisæus* in talem figuram eam coegerunt. Cum autem in glaciem concrescit, fortuitum fuerit Pyramidali, vel triangulari specie consistere. Quo ergo tandem argumento *cabalam* hanc *magicam* comprobabimus? 2. *Quid est aqua? Est primum rerum elementum.* Hoc indiget consideratione. Si aqua est primum rerum elementum & elementalis causa quædam est, & pars constitutiua mistorum, sicut literæ syllabarum & ... m, *omnes res deberent ex aqua esse*, atque ita anima quoque, & res incorporeæ aliæ. In rerum ... vero sunt etiam principia. Si hæc quoque ex aqua sunt tanquam ex elemento, principia non sunt prima omnium sed ex prioribus composita. Scio, *Thaletis* hanc opinionem fuisse, & *Hermeticos*, *Paracelsicosque* sentire, *omnia corpora ex aqua exorta esse*. Deo eam primam corporum creante tanquam *chaos* & materiam primam succedentium. Sed si hoc verum est, quî vera esse poterit *Crollij* opinio *de ... omnium primis?* *Deinde si primum est rerum, primordium substantiale est.* Qui itaque audacia ... mouent ab essentiis constitutiuis rerum materiatarum? Moses ait: *In principio creauit Elohim Hasschamaym Vaaretz*; cœlum (cœlos) & terram per *Hasschamaym aquas primas*, quæ cum vna essent, postea duas sint diuisæ, quidam intelligunt: sed aduersantur eis Theologi plures: cum vsus vocis in scriptura cætera. Cœlum enim & non aquam communiter designat. *Est harmonicus consensus maioris & minoris mundi*: inquiunt. Minor mundus fuit in principio aqua. Talem enim naturam habet semen. Lapis quoque Philosophorum in initio aqua. *Sic mundus factus est*, inquit ter max mus Hermes. *Ergo aqua fuit primo omnium creata.* Rape in argumentum etiam vrinas, lac, omnesque ... An non vides ex eis corpora existere, vt sales, caseos, & alia? An non metalla, & gemmæ initio fuit humores? An non sic aluntur plantæ? Multæ sunt generationes in natura ex aqueis, seu humoribus, quos commendant & nutritiones. Si hoc argumentum satis validum iudicant ad demonstrandam aquæ prærogatiuam. Cur ergo tota Paracelsia sic infesta est *Galenicis humoribus*, cosque ... mirabili arte *Seuerinus in Hippocrate* tornet, & fingat ad lubitum, tamen ... in ... fundamento Harmonico, seu Paracelsica concordantia sic argume... *si factus* ... *vt* ... *terra mater est primum elementum.* Homo enim ex terra est factus ... terram ... *est prius. Ergo & posterius*: vel: At terra non est primum elementum. Ergo ...

Cabala Paracelsica arbitraria.

* A. H. & O. C. sophia in sacta incontaminata Theophrastia pura æterna Theophrasti doctrina iusta sine macula florebat in æternum cum sapientibus Dei. &c.

non sic factus ve homo. Est aliqua comparatio creationis, & generationis naturalis. At in multis differunt. Itaque non ἐξ ἴσου altera declarat alteram, & in hoc deficit Paracelsica concordantia.

Spiritus S. dicit *Deum in principio fecisse non cælos seorsim, nec terram primum: sed copulatè cælum & terram* Si itaq; nomine Haschamaym Aquas intelligimus, quod videntur exigere sequentes descriptiones (Terra erat vacua & inanis: tenebræ erant super faciem abyssi, & spiritus Domini, quo auram seu aerem rudem aliqui intelligunt, ferebatur super aquas) patet simul & terram & aquas facta esse, & neutrum esse altero prius, nec posse terram potentia saltem fuisse in aquis, *cum eius quod est nulla sint actu, adiuncta.* Separata vero postea aqua est, vt Arida apparuerit, quæ separatio non fuit talis qualis cum salinatores muriam coquunt, aut Chymici, vel aurifices diluta separant, quanquam aliquibus hoc placeat; sed euidens litera dicit: *Congregentur aquæ quæ sub cælo sunt in locum vnum, & appareat arida, &c.* Fuit itaq; terra circundata saltem aquis, & non diluta illis, aut soluta vt salis liquio. Seclusione aquarum non totali, sed partiali in conspectum prodiit, quod indicat Deus in *Iobo* quoq; cum inquit: *Quis conclusit ostiis mare quando erumpebat quasi de vulua procedens: cum ponerem nubem vestimentum eius* (aerem rudem, nebulosum instar nubis) *& caligine illud involuerem. Circundedi illud decreto meo, & posui vectem, & ostia, &c.* Hic aliud est prorumpens mare, aliud id vnde erumpit & quo coercetur; qualis est adhuc hodie vtriusque elementi constitutio. Si vt sal è muria, ita terra ex aquis esset segregata, mare non esset luti liquidioris instar. *Terra firmata est super basi sua: mare terris incumbit.* Non mare centrum mundi occupat, sed terra. Cogitet de his amplius *Hermetius Hartmanno*, & simul videat, quid de materia prima sit statuendum in hagiasterio; si aqua est primum rerum elementum. Proculdubio & ipsa erit aliquid rerum. *Quercetanus* in Tetrade, vbi *Mercurium vita solarem* describit, solutum auri & argenti per propria menstrua posse vno momento in corpus reduci ait, si quis infundat *liquefactiuum, & humectatiuum omnium rerum primum*, quæ est aquæ elementaris descriptio, qua etiam vulgares segregatores in descensionibus solutorum metallorum vtuntur. Intelligo non simpliciter primum; nec solum; sed liquefactiuum, & humectatiuum primum respectu rerum omnium quæ liquefieri possunt aqua, & madefieri. Nam ratione aquæ ex sententia *Platonis* metalla, lapides, & alia quoque fusilia liquari possunt, vnde appellantur in Timæo *aquæ fusiles* (χυτὰ ὕδατα) Humida sunt *Quercetano* inter principia *Mercurius & Sulphur:* Inter elementa aqua & liquor aëreus ex Mercurio separatus. Si aqua est primum humefaciens, conferet humiditatem etiam principiis humidis, vti & res ipsa testatur. Sulphur enim coagulatur humiditate euaporante, & Mercurius sali iungitur eadem elicita. Sed non prætereundus aer quoque est. Hoc enim sales liquescunt in vapidis cellis. Si mista componuntur ex elementis, & Deus in principio mista protulit creando, simul ponenda sunt elementa. Verum pergamus.

Aqua est elementum humidum. Peripatetici etiam *aërem natura humidum* dicunt, quod non tantum talis sit vbi maximè est suus, sed & proxima potentia aqua. *Vapor* itaq; *erit quadam aëris species*, quasi crudior, & inelaboratior aer, qui videtur à Deo in *Iobo* Nubes circundans mare appellari. Quidam vocant *aquam resolutam.* Sed hoc modo aqua fiet aër coagulatus, conficienturque generationes & corruptiones elementorum non substantiali transmutatione, sed passione accidentali, adeoque alteratione. Rectius: *Vapor est aër rudior proximè ex aqua resoluta factus.* Quanquam enim etiam ex mistis educatur: tamen ratione aquæ tantum illa sunt vaporabilia. Cum ex aëre densescente transitus vicissim in aquam est, nō solemus vaporem vocare. Non enim vapor fit coagulatione, sed resolutione: coagulatione frigida terminatur & fit visibilis. Verum non magni momenti sunt hæ disputationes. Chymico sciendum est *non omne humidum esse aquam, nec omne humidum primum.* Nam & aer vapidus humidus est, & si quis velit rixosus esse, is possit aerem omnium elementorum, quin & cœli primordium ponere. Aer enim non enti vicinior est, suntque res factæ cum prius non essent. Idem declarant nubes, quæ putantur ex locis ignotis produci, nec semper ex vaporibus aqueorum coalescere. Has aquis accensent nonnulli, dicuntq; esse partem aquarum in firmamentum reiectarum, quæ vt manere possint, istam formam acceperint. Hoc *Iob* videtur innuisse cap. 26. 8. cum ait: *Qui ligat aquas in nubibus suis vt non pariter erumpant deorsum:* quasi dicat, aquas nubium specie in aëre detineri, & sic dispensari vt non simul, sed particulatim stillatimq; defluant, nisi cum pœnæ instant per nimbos, & catarhactas, vt in diluuio. Si nubes, nebulas, vapores, etiam aquis accensemus, vt & rores, niues, pruinas, glaciem, grandinem, granulam: duo saltem humida manebunt aëreum nempe, & aqueum: Sin distinguimus, plura agnoscemus.

Aqua est insipidum phlegma.) Nimirum sale spoliatum. Volunt enim sapores ex sale esse, qui Paracelsum sequuntur. Est autem insipida aqua pura & simplex cum debeat omnium saporum susceptiua esse. Valere enim & motiuos esse sapores in humido, publice constat. Ita aer Inodorus est, & tamen susceptiuus odorum omnium. In sensoriis nihil eorum quæ sentiri debent, actu esse oportet, siue omnino, siue sine excessu: *Simile enim non est motiuum*, fallitur q; sensus alio affectu occupatus, vt cum per vitra colorata videmus; aut icterico perfusa lingua est. Appellatio *Phlegmatis* in vetere medicina est vsitata. Ita enim dicitur vnus humorum, corporum animalium cum ceteris constitutiuus, vt sit eis pro elemento aquæ frig. hum. Sed non simplex est absolutè, verum mistus, vt sanguis, & vtraq; bilis. Paracelsici vocem transtulerunt ad humorem simplicem, qui elementum dicitur omnibus mistis commune: Interdum naturalem humorem in corporibus, qui aquæ respondeat, sic vocant, vt cum de origine morborum tartareorum, vt calculi, & arthritidis, disserunt, vbi veteres dogmatici intelligunt *mucum illum viscosum*, contra distinctum duplici bili, & sanguini frig. hum. per se; ex mistura vero aliquando salsum, acidum, amarum, sabulosum,

Separatio aquarum ab arida.
Cap. 38. v. 8 &c.
Humida principia & elementa.
Vapor.
Iob 36.
Humidum solutum & coagulatum.
Phlegma.

tartaroſumve, aut aliter affectum præter naturam. Ita; phlegma habent elemetare, alimentarium naturale, excrementitium, præternatura prout con[illegible]tutio eſt. Paracelſicis quid cauſæ eſt vt pro aqua elementari dicant phlegma à φλέγω quod eſt inflamma[illegible] incendere, comburere? Si[illegible] nimirum, & libido in priſcam medicinam inuehendi. Sed loquantur illi velubet. Mos d[illegible]iplinæ veteris, quæ ius primæ impoſitionis habet, ideo non mutabitur. Si ipſis phlegma eſt elementum vniuerſale, poterit etiam dogmatis eſſe elementum corporis animalium ſpeciale. Quod ſi & ipſi a re pertracti agnoſcunt talem humorem in corpore eſſe, nec paruum momẽtum habere ad ſanitatem & ægritudines, accuſatis dogmaticis accuſant ſeipſos, ſimulq; ſunt humoriſtæ, præſertim cum quaternionem hippocraticum auxerint, & acceſſu liquoris articularis, quem *Sinouiam* vocant, in pentadem tranſmutauerint.

Paracelſiſtæ humoriſtæ.

Quid aqua

5. *Aqua elementum eſt omni ſulphure & Mercurio deſtitutum.*) Cur non addis & Sale? Si iſtis nominibus eſſentiæ æthereæ intelligũtur, quæ ſunt poteſtatũ propriarum in miſtis ſubiecta prima & proxima, rectè dicitur per ſe & primũ nihil iſtorũ termino aquæ elementi comprehendi. Sed cum *Crollius* elementa faciat ex principiis, videndum Hermeti eſt, quomodo cum iſto conueniat. Deindè accuſantur Ariſtotelici quod elemẽta talia proponant, qualia ſunt nuſpiam. Vbi vero id phlegma exiſtit quod hic *Hermes* deſcribit? Si inquiras nec in maiore, nec minore mũdo inuenias ſeparatum. Arte ſpagirica & phlegma, & liquorem mercurialem ſegregant ex miſtis. Hi humores rel[illegible] ad [illegible]ſentias dicuntur carere ſale, ſulphure, Mercurio. An & abſolutè? In maiore mundo oſtenditur aqua, terra, coelum, ſed hæc negantur ſolitaria eſſe. *Omnibus enim includuntur ſemina naſcentium, & principiorum*, vt ſint tanquam matrices & capſæ [illegible]o modo: altero materia duplex elementaris [illegible] terna, & externa. Quod ſi eſt, elementum aqua n[illegible]tieum, ſeu Logicum, & rationale erit, non [illegible]ſicum. Sin autem & Phyſicis licet abſtrahere intellectu, non erat tam aſpere tractanda pri[illegible] Ariſtotelis materia, priuatio, & ſimilia, quæ non ſenſibus primum, ſed rationi ſimul patent. [illegible]dum eſt Chymicorum phlegma non ſemper eſſe aquam elementarem ſimplicem, [illegible] aliq[illegible] reſiduum à ſpiritu, & oleo, vt in vini, & vitrioli deſtillatione apparet. Phlegma en[illegible] adhuc miſtum, & in ſalem, aliaq; poteſt reſolui, vt cum Cryſtalli ex aceto phlegmatis vini fiun[illegible]. Hæc [illegible] eſt cur Hermes ſalem omiſerit in deſcriptione. Sed ſi ſalem adhuc retinet, qui eſt inſipidum [illegible] principij ſapidi dignitas aſcribitur. Nempe hac quoq; in parte Paracelſia non eſt exquiſite ſuda[illegible] vt bene indigere videatur Reformatione per ſocietatem Roſeæ Crucis.

Phlegma Chymicorũ.

6. *Eſt Elementum nullo odore.*) At & aqua ſimplex vaporans aliquo eſt odore. Verum hic n[illegible] eſt eſſentialis, quem ſulphuri aſcribunt, & cum etiam Mercurius ſit ſapidus, & odoratus, [illegible] fateri Paracelſiſtę principia non omnino eſſe ſimplicia; vnde *omnia in omnibus* eſſe ſtatuunt. [illegible] talia [illegible] diſciplinam infamant, & ſcientificam eſſe negant. Tyrocinium: Nullum pri[illegible]piorum ſimplex eſt & ſolum: ſed de reliquis participat; vt ☿ continet ſubſtantiam ſulph[illegible] & ſalinam, &c. quæ ex Quercetano ſunt. Nimis ruſticum, & ſuperficiale eſt cum [illegible] argumentis, ex omnibus omnia facere. Quis enim vel ſtultus non poſſet tales ration[illegible] commin[illegible] Ars ſeparatoria imperfecta eſt quæ nec eſſentias, ſeu principia ex toto poteſt ſeparare ab elemen[illegible] nec principia à mutuis. Ego tantum ei tribuo quantum poteſt opere. Quantum autem [illegible] tantum non eſt vt Peripateticam, & Hippocraticam doctrinam euertat, quanquam aliq[illegible] gat alicubi augeat, vt & lumen ex reuelatione diuina in ſcripturis.

7. *Elementũ aqua nulla alia virtute vitali præditũ eſt.*) Diſtinctè loquere Hermes. Phl[illegible] in abſcõditõ virtutẽ habet: ſæpe etiam in aperto aliquam, ſed vel tenuem nimis, vel [illegible] Si fratres Roſeæ Crucis reformare omnia volunt, inuenient & hic campũ. Alias *Parac[illegible], & Cardano omnia quæ aliquam vim efficiendi, & mouendi habent, viuunt.* Neceſſe eſt ergo & Phl[illegible]ma [illegible] facultatemq; vitalem habere. Nam humectat, ſeu madefacit, & refrigerat: Copia po[illegible]dus [illegible] deorſum fertur, eleuans in libri pendio minus ponderoſa. Abluit quoq;, & vtilite[illegible] Alchymiæ operationibus. Cum item paſſibile corpus ſit, quando eius beneficio [illegible]mus, & alia peragimus, tanquam menſtruo quodam, potentias impreſſionum v[illegible] Ad rationem iſtud dictum magis eſt quam ad ſenſum. Tyrocinium ita ait: *Obſeruandum eſt quod in ſpagirica miſtorum [illegible] præter tria commemorata principia vere actiua duo alia reſultent corpora quæ principiorũ numero à Chymicis non aſſcribuntur, quod illorum tantũ ſint integumenta, omni [illegible] Hippocratica deſtituta, quorũ alterum ſiccum, &c. alterum humidũ, & accidens alter aëreum, nempe phlegma inſipidũ, & inodorum, quodq; tantum humectat citra vllam aliam [illegible], aut actiuitatem medicam.* Quercetanus defens: Elementi viſibilis corpus humidum, quod inſipidum phlegma vocatur, omni ſulp[illegible] Mercurio obrutum (deſtitutum) nullo odore, ſapore, vitaliue alia virtute præditam, quodq[illegible] humectare poteſt citra vllam energian. Hæc ille. Frigus & calorem nimirum aliis aſſcribit [illegible] men ſunt elementares qualitates à Paracelſiſtis extremè deſpectæ vt videre eſt apud Parac. *Crollium, Beneuinum, &c.* vbi iterum diſſultat harmonia Paracelſica. Si enim humida eſt aqua, aut frigid[illegible] calidam ſimul eſſe neceſſe eſt. Itaq; & actiua aliqua erit. Si naturã conſideres, inuenias tepidam [illegible] te, quæ ſine calore, & frigore non ſit: alias frigidam per ſe eſſe quis neſcit? Si calet, aliunde calet. Frigidam dico, non extremè. Frigoris enim exceſſu glaciat. Spiritum ei, qui tribuunt, & huius, non lons, beneficio liquidam eſſe ſtatuunt nonnihil dicunt. Quanquam enim calore glacies dem[illegible] atur, tamen hoc non eſt firmum argumentum quod à calore ſit liquida. Spiritus enim vel ini[illegible] tur, vel exuſcitantur, & quia ſpiritu ſuo priuata eſt expreſſione frigoris, ideo deinceps non poteſt [illegible] ſiſtere gelationi, faciliusq; aqua vel cocta prius, vel gelata iterumq; reſoluta in glaciem ab[illegible] m[illegible] eſt ſ[illegible]tuoſum quid, eo minus gelaſcit, ſiue calidum ſit, ſiue frigidum. Sunt & frigidi [illegible] incong[illegible]

Aqua Tyrocinii.

[illegible] Quercetani.

Aqua fluida eſt propter ſpiritũ magis quam calorem.

SECTIO XXXV.

De Elemento terræ.

Terra Cœnobium Hartmanni.

COmes seu discipulus Hermetis fingit se videre *multos terreos tumulos, multa crania coacervata,* & in ambitu sparsa, colligitque *cœnobij sepulchretum, & polyandrium esse.*) Primum vox cœnobij consideranda est. Congruit ea, si ex vsu iudicanda est, communitati monasticæ in vno loco, vt monasterio, quod claustrum vocant, in quo conclusi fratres omnia ad victum necessaria habent communia. Erant olim diuinæ sapientiæ domicilia, Scholæ, Gymnasia, aut quo alio nomin quis velit appellare. In vestibulo disputationis, *via vera ad vitalem Philosophiam, aduersus errores, & exorbitationes materialium & elementariorum ambulatorum, seu Peripateticorum dicebatur.* In ipso monstratur proaulion, Sanctum sanctorum extramundanum: Sanctum Mesaulum; Atrium, & porticus. Mirabile itaq; cœnobium, & admodum ingens, quod & orcum Orphei seu abyssos complectitur, audiuimus: sed mirabilius est, quod secundo loco notamus, *in illo vitali Philosophia Olympico complexu esse etiam res mortuas*: Et quidem In atrio cœmeterium, sepulchretum, polyandrium, cui nullus locus potest esse in cœlesti & spirituali ciuitate, cum in ea nulla mors sit, nullus interitus. Apocal. 11. v. 2. Atrium, αὐλὴ (est intra templum (ἔσωθεν) quanquam foras eici dicatur quod gentibus datum sit: Ita 3. Reg. 6. 36. item interius est Ezech. 40. 17. etiam est exterius: & Exod. 27. totum spacium tabernaculi dicitur Atrium. 2. Paral. 4. 9. est atrium sacerdotum. Apocal. 21. noua Hierusalem non habet templum. Quocirca deest & atrium. Non puto vllibi extare atrium in quo sit sepulchretum.

Atria

Terra virgo.

Tertio *vidit multos tumulos terreos.* Arbitreris fodinas ibi esse, aut nitrarias, similesq; officinas ad quas congeruntur terræ & lapides exhausti, in diuersos tumulos diuisi, quorum quidam ex aere & pluuiis desuper concipiunt, parturiuntque succos, quidam omnino sunt steriles. Chymici subtiliores non omnes terras abiiciunt, sed cum ternarium extraxerunt, residuum reuerberando, & aliis modis ita elaborant vt fiat *terra foliata & virgo*, quæ est fundamentum Elyxiris. Chymeion ergo Hartmanni non erit absolutum, nisi velis de vasorum fragmentis luto, laterculis & similibus intelligere; aut ei fabricam, vel conflatoriam adiungere, quod tamen litera non admittit vti nec Atrij dignitas.

Caput mortuum.

Quarto *Crania partim cumulata, partim sparsa sunt in atrio.* Impurum inquam atrium, quod præter colluuiem aquæ inutilis habet & terras, & capita mortuorum congesta alicubi, per ambitum alicubi sparsa: Istudne est diligentiæ argumentum? Solertius curant sua cœmeteria vespillones vulgares. Alluditur autem ad *signum capitis mortui Chymici*, quod refert Cranium hominis rudi figura ☺. Sed attendendum est signum cum re signata vtcunque conuenire, minime vero exacte congruere; nec terram Elementum; quod *Crollius* hoc charactere notauit 🜃 ostendere. *Cranium* in Chymica est integrum corpus mixtum ex quo extrahantur essentiæ antepilepticæ maxime oleum, & quod magisterium dicunt, & salem. Ex reliquiis seu cineribus sale separato fit terra virgo: Neq; caput mortuum idem est quod terra elementum. Dicitur quidem proprie in disciplina Chymica *Caput* quicquid in fundo vasis iacens alas, & caudam sursum porrigit, quomodo Draconem fingunt in magisterio sapientum; Item caudæ caput iunguint, hoc est, volatili parti fixam animæ corpus. Et id mortuum est, quando spiritus animam dictam sursum vexit; vnde tamen reuertitur, & corpus seu caput mortuum vitæ restituit. Hinc transfertur ad alia in fundo fixa, vt cum *Quercetanus* spiritum mercurialem sali affundit, & post digestionem aqueum liquorem subtrahit; vel cum cohobationes dictæ peragantur; aut cum oleo & spiritu ex antimonio euocatis, quod in vitro aut lapidea retorta manet caput mortuum dicitur. At qui mortuum, cum secum habeat tincturam nobilem, seu aurum, & sulphur Philolosophorum cum Mercurio? In destillationibus aquarum fortium; & soluentium, Item sublimationibus capita mortua adhuc acres vires habent; & sæpe nouis materiis miscentur, sæpe ad chirurgiam traducuntur, vbi vlceribus difficilibus, & aliis medentur. Cum vegetabilia destillantur phlegmate, Mercurio, & oleo extractis caput mortuum dicitur adhuc salem continere: Excremato vbi extractus est, non amplius caput mortuum dicitur; sed cinis, & terra quod remansit. Qui ergo figmentum. Istud Hermeticum produxit, decorum artis non obseruauit. Locum sterquilinij extra atrium designasset in quem reiectanea, & seruilia sordida congererentur. In atrio exhibuisset laboratorium varia supellectili instructum: adiecisset solarium, cellam, apothecam, carbonariam Cameram seu testitudinem & alia. Sed videamus responsum Hermetis. Quid portendunt (pro significant) terrei tumuli, & Crania? Respondet Doctor Hermes; *Terram illam absurdam, maledictam, arenosam, seu cinerem omni sal per aquarum lixiuia exutum caput mortuum. quod est alterum elementum siccum graue, immobile, opacum, inerte.* Hactenus Hermes. Sed male docet discipulum:

Cranium.

Caput Chymicum.

Etenim 1: falsum est Crania significare elementum terram vt dictum est.

Terra absurda.

2. Quid est terra absurda? An non pars compositionis misti à Deo? Absurdum autem inconueniens est; & à veritate alienum: Non est absurda terra quam Chymici pronunciunt, sed sordida, & in præsens neglecta; quia essentiæ potestatum sunt exhaustæ. Interim adhuc aliquas dotes habet. Sicca enim est & frigida:

Deinde mutari in vitrum potest, vt constet non absolute esse simplicem. Postea sæpe iterum impregnatur essentiis, & vel plantas præbet, vel salem; vt in nitrariis, &c. Eadem terra si cinis est ex ossibus, aut lignis, Chymico metallico inseruit ad catillos; & copellas dictas, potestque vtiliter

litis sapientiæ addi, & cinerarium catinum pro igne cinerum implere. Quod si ex nobilioribus ... bus est, elaboratur vt fiat terra foliata alba vel rubra, vt in vini destillatione cum Tartarum præparamus. Imo *Harmanno adeo non est absurda vt etiam inter principia referatur* in disputatione quarta, vbi *quatuor corporum naturalium* (mixtorum) *principia systatica, &c.* Ita nec in generationibus rerum mistarum erat absurda. Nam semina, & formæ ex principiis, & elemẽtis sibi fabricabant corpora. Non erat tam magnificè rhetoricandum in expositione simplicis naturæ.

Damnata. Maledicta.

3. *Terram damnatam* aliqui appellant, pro reiectanea vt plurimum. Non enim semper Chymici omnes solutionis partes elaborant, sed aquositatem fatuam, & terram exhaustam abiciunt. *Maledictam* si quis appellat, non satis cogitat quid loquatur. Cum *Adamus* rebellasset Deo, legimus Gen. 3. v. 17. *Maledicta terra propter te: Cum molestia comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ.* Cum Ca n fratrem occidisset, Deus de terra dicit: *Cum operatus fueris terram non dabit tibi fructus suos.* cap. 5. 29. de Noah: *Ipse consolabitur nos ab operibus & laboribus manuum nostrarum in terra cui maledixit Dominus.* Deut. 28. repetuntur maledictiones si a Deo discesserimus. Illa terra maledicta non absolutè & totaliter fuit, sed hactenus tantum vt non sponte posset ferre fructus, nec tam bonos, & multos etiam exerceretur laboribus. Hæsit itaq; adhuc aliqua benedictio, quam aliquando Deus etiam cumulatiorem dedit pietate, & obedientia prouocatus Genes. 26. 12. Quis est iste Hermes, qui maledictas terras in suo atrio audet ostendere? Tune maledicas matri rerum nascentium? Maledic etiam ... primæ materiæ, & aqueo elemento, vt Sanctum sanctorum cum atrio contamines.

Arenosa, cinis.

4. *Terra arenosa seu cinis.* Nouimis cinerem elutum, & crematum instar arenæ esse, quam refert etiam cum in focis nimis vritur. Hæc vox ei mixtionem tribuit. *Arena* enim corpus ... mixtumq; est quod conflari potest in vitrum. In sacris puluis quoq; dicitur, vt cum corpus hominis ex puluere factum in puluerem corruptione redit, vbi *Paracelsi & Crollij sapientia stultitia est* in interpretando terræ limo, quasi ex cœlestibus & elementaribus fuerit compositus, atq; adeo extractum totius mundi materialis. Sic hoc esset, non foret terra mortua cum per corruptionem ... fitq; id quod principio fuerat.

Cinis & lixiuium.

5. *Cinis exutus omni sale per aquarum lixiuia.* Vulgo notum est lixiuium fieri cum aqua per cineres, aut calcas vel vtraq; simul sale prægnantia percolatur, aut etiam in cupis saltem diluitur. Est itaq; *lixiuium aqua sale impregnata.* Contingit aliquando vt idem lixiuium sæpius transcoletur, aut nouis materiis affundatur, donec satis salsum fiat. Sed ad sales Chymicos essentiales studiosius, ... artificiosius operantes vel aquas pluuias stillatitias assumunt, vel phlegmata earundem rerum depurata: non autem lixiuia. Quam impropriè dictum est *aquarum lixiuia?* Hermes iste videtur non satis peritus esse disciplinæ Chymicæ.

Caput mortuum.

6. *Caput mortuum.* De hoc ante dictum est. Aliud esse Elementum terram a liud caput mortuum etiam hoc arguit, quia TERRA fieri potest naturaliter pars nouæ mistionis: sed non caput mortuum nisi arte. Nemo dicit cum herba nascitur ex terreis cumulis, eam constare principiis & capite mortuo, sed elementis: & ne potest quidem tunc mortua esse terra, quomodo loqui solent artistæ de vita & morte.

7. Terra illa vocatur *elementum alterum.* Secundum rectius, aut primum: Sunt enim Elementa plura duobus.

Terra sicca.

8. Dicitur *siccum*: opinione eius nimirum, qui frigus relegat ad Mercurium. Sed non sentiuntur hi, qui omnes primas & secundas qualitates, tactus motiuas, ab essentialibus per se p... scribunt, & steriles vocant. Verum ille siccum appellauerit ex prædominio iuxta Aristotelem cui ignis est magis calidi, terra magis sicci, quanquam aliqui repugnent, igniq; summam & siccitatem & calorem asscribant.

Grauitas. Immobilitas.

9. *Graue, immobile, opacum, iners.* Hæc Epitheta *ex Peripato* sunt translata. Inter elementa enim grauissimum est terra: Interim grauis & aqua. *Immobilitas* à sacris literis non terræ simpliciter tribuitur, sed toti moli terrenæ quæ variis constat corporibus, montibus, saxis, &c. *Aristoteles ...* tribuit, quia remotissima est à mouentibus cœlestibus, caretque calore. Sed terra Chymica aliquando interno principia pullulat, & cum elaborata est etiam facilè moueri potest. In lixiuiis sæpe vna sunt subtilis terra, sal & aqua. Cum *Quercetani* amico vrticæ lixiuium aliquando gelasset figuræ vrticarum apparuerunt. Id sine terra non fit. Hæc enim est cui dixit Deus: *Germinet herbam virentem, &c.* Potest itaque natura moueri mista cæteris; potest & vi. *Opacitas* crassitiem, & pollutionem, definitionemque terræ sequitur, non est terræ primum & per se. Multa terrea sunt perspicua, vt & vitra ex terra conflata. Si hæc termines puluerando, actus perspicuitatis perit. Terra itaque per se non obstat diaphano quod indicant etiam purissimæ gemmæ, gypsum glaciatum, sal terreum, &c. Vnde non desunt, quia omnia elementa per se perspicua & pura esse dicunt, & ... eò noua ciuitas Dei etiam tota ponitur transparens. Terminus perspicuitatis est opacitas etiam in corporibus puris, vt stellis, & opacitatem facit terminatio visus, seu luminis in perspicuo. ... ers terra tropo dicitur pro exhausta essentiis potentibus.

Cap. 23. defensi pag. 238. Opacitas & perspicuitas.

Alias si grauissima est, si frigida & sicca: si potest suppullulare, & salem resitere, inque purissimam virginem abire, & vitrum reddere, vel gemmarum rudimenta, non est adeo abiectè de ea sentiendum. Glebas inertes vocabat Virgilius steriles in sua mole. Olim terra erat intus forisq; vacua & inanis. Sed postea accepit fœcunditatis potentiá, & vt Seuerinani loquũtur, prædestinatione suam. *Quercetani* descriptio: Corpus visibile elementorũ siccum, quod terra arenosa, siue cinis est omni sale per aquarũ lixiuia destitutũ, vocaturq; à Chymicis terra dãnata, quod nullã vim aliam quàm exiccantẽ & ... plasticã habet. Sed vid. c. 16. defens. 1. vbi hæc de plumbo: *Ex fecibus nigris quæ in fundo retortæ* (liquore ardente subtracto) *remanẽt Philosophico more in calcẽ redactis extrahitur sal fixus, qui solutionib. crebris &*

Terra Quercetani.

euaga-

coagulationibus cum proprio phlegmate, Crystallinus euadit, &c. Ex mox mediante *sublimatione consequitur terram foliatam Philosophorum pellucidiorem margaritis.* Vocant *suum Mercurium Philosophi.* ... & ... tam ... 6. Medicinæ priscæ *de fece destillationis vini*, quæ tandem calcinata figitur, & alba fit ... quam ... cante calcem albam Philosophorum. Eadem *Lullius, Vlstadius* & alij proponunt ... lib. 3. Tyrocinium Quercetani praxis sua illustrat. Hic inter principia non habet caput mortuum & phlegma. Describit autem illud his verbis: *Est siccum, terra arenosa, siue cinis elotus, vocatur, terra damnata, & caput mortuum nulla vi alia praditum nisi siccante & Emplastica, quod facili negotio ... abit.* Hæc ille ex Quercetano. Terra damnata.

SECTIO XXXVI.

Quid Elementa in genere.

Concludit Hermes Hartmannicus quasi ex principio immobili *Elementa esse corpora crassa, à seminibus remotissima, ideirco mortua, carentia arcanis, nihil nisi reliolaceas & passiuas qualitates possidentia, vilia & seruilia pecora, perenni fluxu generationibus inseruientia, quas ob res merito infimum subsellium occupent.* Hæc ille quasi demonstratione tali vtetur. Quod ... corpus humidum ... omni sulph. & Merc. destitutum nullo odore, aliave vitali virtute prædictum quod a ... maledictum, arenosum, sale exutum omni, caput mortuum, siccum, graue, opacum, immobile ... crassum, à seminibus remotissimum, mortuum, arcanis carens, reliolaceas qualitates possidens, vile & seruile pecus infimi subsellij. Assumtio? Elementa in genere ex scripto in despectum creatoris, & naturæ.

Elementum est corpus, &c. Ergo, &c.

Ad hanc demonstrationem iudicandam non *fratres roseæ crucis*, non *sacer codex*, non *Aristoteles* ... endus, sed *arbitium* aliquis cum ferula ex scholis puerilibus. Neq; enim propositio sana est, nec assumtio.

Deinde vituperium istud Elementi cedit in infamiam creatoris, & naturæ. *Vidit enim Deus omnia quæ fecerat, & ecce erant bona, bona.* Genes. 1. v. 3. Mat ... Syrach. 39. 21. F... it autem ... menta. Quid opus testibus, ex quorum numero est & Aristot. & omnes Physici? An non ... sic Elementorum commoda si Deus bene velit, experimur, incommoda si punire? Q... ingratissimus bipedum, qui ausit Elementa *tam vilia pecora* vocare sine quibus ne spirare quidem possit, nec amicula pura induere, nec cibum coquere? vbi ambulabit sine terra? *Deus & natura nihil frustra faciunt, estq; in omnibus operibus naturæ etiam vilissimis admirandum ingenium.* Sed execrandus est ille Hermes, non confutandus argumentis. Chymici, qui Platonem sequuntur ex sententia Hermetis Ægyptij, ... am & *Crollius*, & *Seuerinus*, *cum Quercetano* & *Paracelso* amplectuntur, quatuor Elementa agnoscunt, tanquam totius macrocosmi membra simplicia, cœlum, aërem, aquam, terram. In ... ec resoluunt etiam mixta. Vnde apud *Lullium*, aliosq; Chymicos priscos, etiam Philosophos mysterij de lapide Elementorum conuersio, productio, repurgatio, iterataq; coniunctio. Paracelsus magisterium de hac re habet peculiare. *Seuerinus, Crollius* & alij verecundiores *triplicia profitentur Elementa*, nempe *prima illa vniuersalia*, matrices rerum, & receptacula, rationalia potius quam sensibilia, quæ & pudidus iste Elementorum contemtor Hermes propônit in Sancto sanctorum suo. Deinde *interna spiritualia*, indiuisa ab essentiis: tertio *visibilia externa*, sine quibus nullum arcanum sub sensum cadere potest. Seuerinus de Elementis.

Terram Deus adeo nobilitauit vt non tantum bestias ex ea procrearit, & plantas, verum iam nobilia mineralia, & nobilissimum hominis corpus. De aqua quid dicendum? *Aër spiritus Domini vocatur*, estq; is cum quo Deus animam homini inspirauit, vt & in resurrectione apud Ezech. cap. 37. *Ignem*, quem omnino reiiciunt Paracelsistæ (fortasse metu igneæ paludis Apoc. 20. 9. 10. 15. aut ignis Eliæ 4. Reg. 1. 10.) Dei gloriam & laudem declarare legimus in Psal. 148. v. 8. Et audet iste impius negator Elementa vituperare? In quid tandem est abiturus, & ex quo est factus? An non terra? Matrem suam quis pius dehonestat? Quid est *aër*, Elementum scilicet Chymicum? Hermes Ægyptius ait: *est organum, vel machina omnium, per quam fiunt omnia.* Sane ex aere Dei ingentia obtingunt nobis in seculo beneficia. Idem *Hermes negat quicquam in mundo mortale esse, quod partes totius viuentis viuere oporteat*: in quam sententiam Paracelsistæ omnia Elementa farciunt seminibus, & principiis. Vide cap. 12. Asclepiadis apud Trismegistum: & cap. 1. vbi totus mundus ex IV. Elementis quorum vnumquodq; habet suas vtilitates, & officia insignia, formatus. Sed verba ... nus, ne dicat sibi iniuriam fieri. Terra Dei opus. Aër. Aer Trismegisti.

1. Elementa sunt *corpora crassa.* Falsum hoc. Si terra crassa est, non necesse est Elementa ... crassa esse. Quid est spiritus ille igneus calidus siccus quem in hypocausto, & balneo attrahis? Quid aër? Si & hic crassus est, næ tu in crasso bocotum aëre natus es, nimisque crassi es iudicij. Sed & aqua non admodum est crassa, ni mixta fuerit. Interna elementa spiritalia, num crassa? Scimus in resolutionibus nonnullis subtilissimas, & tenerrimas terras superesse, vt in bituminibus, & similibus. Crassæ naris Hermes quasi de aruo aliquo, aut saxea gleba loqueretur, Elementa ... dixit. Quid pronunciabit de sole, luna, & stellis? Si crassities aliquid infamat, cœli nobilissima sydera infamiæ erunt obnoxia. An vero nulla arcana Chymica sunt crassa? Intra laboratorium tuum Hermes, & vide quid coagules. Te rident Paracelsi lixæ. Elementa non crassa.

2. *Elementa sunt remotissima à seminibus.* Non ita in Hagiastero, & Mesaulo. Si semina ex ... Elementis in mu... scenam procedunt, & sibi in mundo faciunt corpora ex principiis, Remotissima à seminibus.

& duplici Elementorum genere, quo modo verum est quod sint remotissima ab [illegible] stra quæso mihi vilum semen actu elementis nudum. Si facies, sapiens eris: Si non, stultus.

Mortua. 3. *Mortua* sunt. Ridiculum. Non habent vitā prædestinationem. nec vnquam [illegible] quæ ergo sunt mortua. *Mors est vitæ priuatio.* Sin autem id vult quod est pars inseparabilis tot[illegible] menta, & efficaces habent vires, tunc ausis negare aquam & terram & aerem viuere. Dicis [illegible] lum viuit quod interiores potestates, quæ vitales vocantur, habet. Finge illud. Si Elementa [illegible] ferta sunt principia, & ab his separari non possunt, misto viuente viuent & ipsa. Quis [illegible] dedit autoritatem vitam sic describendi? Hermeti Aegyptio, & Platonicis suo modo vi[illegible] menta, quia scilicet animati mundi sunt homogenea membra. Aristoteli viuunt anal[illegible] ad vitam conferunt; Imo & quæ calida sunt absque expessu, vitale, animalcq; principium q; [illegible] bent, vt aer, aqua, terra temporibus calidis, spiritu, calore, & humore conceptus. Nec est vt tu [illegible] racelsica deliramenta veterum sapientiæ anteponamus, cum Deus talem facultatem [illegible] ab initio elementis indiderit.

Elementa sine arcanis. 4. *Carent arcana.* Explodendus & hic es. Qui cerere arcanis possunt, si princi[illegible] bus nascentium sunt prægnantia, vt matrices conceptu impletæ. Non si tu non potes exco[illegible] aliquid amplius, nihil arcanorum habent. Verte terram in vitrum. Si quæram an nihil in [illegible] cani? Si rubor est in fronte tua dices, inesse ad calculum & alia. Ita si cinis elutus adeo vt ad [illegible] nihil saporis insit, in cumulos digeratur, in eo sal renascitur. An nihil arcani suberat? Pu[illegible] stram cæteruam sensibilibus obiecta pendere, cum Galenicos irrideatis, quod [illegible] bus, odoribus, & tactu iudicent, quasi nihil tribuant rationi & experientiæ.

Iob 38 [illegible]

Relollaceæ qualitates. 5. Possident nihil nisi *relollaceas qualitates.* Nasus tuus dignus erat Rebisolte, cum [illegible] racelsi ecenosis terminis vtaris. Illi sunt magni Philosophi Academiarum, qui pro [illegible] philosophiæ terminis gaudent porcinis fecibus, paracelsi[illegible] ebrietate ructantis. Digna [illegible] capita.

6. Quæ sunt illæ qualitates relollaceæ? *Pastura:* hoc est, *siccitas & humiditas.* [illegible] sunt iam in tuis arcanis. Si fires, da arcanum siccitate, & humiditate carens. Alii Paracelsistæ El[illegible] tantibus annumerant etiam *calorem, & frigus* cum secundis dictis. Crollius in admonitoria [illegible] 61.62. relollaceæ inualidæ. pag. 25.23.20. Seuer. cap. 2. Ideæ plures recenset, vide cap. 5. & 7. Has [illegible] que si contemnis, dignus es vt sæuienti bruma aeri exponaris nudus, aut in phalaridis [illegible] Non erunt relollaceæ qualitates in inferno, vt *diues*, Luc. 16. fatetur de æstu, & *Christus* [illegible] dore dentium concionatur. Caue has relollaceas, quibus & mundus est conflagraturus, & [illegible] gnum sulphure ardens abiturus, experiaris. Sanè magisterii magni Professores, quod attingit C[illegible] lius pag. 55. admonitoriæ, *ex re vili, elementis scilicet, constari lapidem asseuerunt.* Sed illa vilia dicunt[illegible] matione vulgi, non sapientum. Tu, qui sapere vis videri, tanto oportuit a vulgo alienum esse. [illegible] *mo terra*, ex quo hominem fabricat Crollius, vide quod habeat pag. 83. admonitoriæ. Quatuor [illegible] lementa inuenies.

Ibid pag. 91. Elementa mixtorum ex 4. Elementis composita, ex quo sunt a[illegible] Elementa. [illegible] Pag. 12 Seuer. cap. 6. [illegible]

Si dices ea non esse vulgaria, Galenica, &c. irridebimus te cum sacerdotum famulis. [illegible] nim & crescent vestra Elementa vna classe, & indigna dicetis potentia diuina, historiaque [illegible] dem *Crollius* etiam astra vocat Elementa, connumeratque cœlum. Quis tu es, q[illegible] Elementa contempte describis? Loquitur ille quidem tecum aliquoties, maxime pag. 20. Sed tam Chy[illegible] mica Elementa (receptacula omnium rerum) agnoscit, tum illa vulgaria non sic dehon[illegible] quin cum seminibus inseparabiliter iungat, & *ne mentis quidem subtilitate seiungi posse doceat.* [illegible] si verum est, qui vtitur Elementis, etiam seminum proprietatibus vtetur, maximè si ex illis [illegible] confecta.

Elementa vilia pecora. 7. Elementa sunt *vilia, & seruilia pecora.* Fraternitas de cruce Rosea non potest [illegible] quid contra Dei GLORIAM dicatur, fiat, scribatur. Deus etiam impuras, & se alienas [illegible] nes abominatur. Quid de te fiet, qui de creaturis Dei, quibus omnipotentia, sapientia [illegible] tia eius declaratur, atque adeo de LIBRO naturæ scribis in ATRIO tuæ communitatis, E[illegible] ta esse *Pecora*, quasi res ludo, & ioco Poëtico, ne dicam scurrili, expositas, & [illegible] *pecora seruilia* quasi emancipata essent tantum aliorum corporum seruitiis: Insuper vilia, quasi putidæ [illegible] & algæ inutiles forent. *An non sunt Dei gloriosissimi creaturæ optimæ, & gloriosæ? An non in Dei laudem factæ*, Psal. 148. Daniel 3. 60. 64. & seq. Quam potenter vtitur Deus Elementis ad beneficiend[illegible] puniendum, & suam potentiam indicandam? Considerentur Ægypti miracula, & quæ in de[illegible] aëre, aquis, terra, igni sunt peracta. Lege Psal. 18. vers. 8. & seq. Psal. 104. 3. 5. &c. Psal. 105. 28. & Psal. 106. 9. &c. Deut. 28. 12. 23. Quanti sunt labores Elementorum Deo fulminante, procell[illegible] & imbres potentes mittente? Sap. 16. 17. 18. & seq. c. 19. 6. 7. Syrac. 39. 21. & seq. cap. 43. 12. &c. Q[illegible] *terribilia* erunt *Elementa* sub finem mundi? 2. Pet. 3. 10. Quæ vero elementa? Aqua, aer, ignis, [illegible] ra, cœlum, quæ ab initio vsq; ad finem omnes homines agnoscunt, & quibus vtuntur cum [illegible] quibus aluntur & constant plantæ, ex quibus mineralia, & in quæ resoluuntur. Si elementa sunt [illegible] pecora, an etiam *nebulæ, nubes, venti, pluuia, maria, niues, rores, pruinæ, glacies* & similia ex [illegible] mentis?

8. Sed *quomodo seruilia*? Num quia Deo seruiunt, & hominibus, iumentisq;? Nihil [illegible] ni melius est quam *Deo seruire syncero studio*. Si ci & elementa seruiunt, *gloriosi Domini nobiles sunt* [illegible] Hac ratione laudantur elementa, non vituperantur. *Inseruiunt*, inquit delirus Hermes, *generationibus perenni fluxu.* Finge hoc, tamet si non seruiant tantum, sed sint etiam materia generationum, [illegible] ruptionum, membraq; compositorum, &c. atque adeo etiam dominentur, quod potentes [illegible]

[...]tis contestantur. At quid *de tua prima materia in Sancto Sanctorum* dicendum? Illa item generationibus nouorum indiuiduorum parata est. Iisdem addicta sunt *semina Seueriniana*, quæ, vt & formæ, in mundum ingredi sine elementis non possunt. Dic & de his quod sint vilia, & seruilia pecora, argumento eodem. Satis supplicij dant Aristoteli, Galeno cæterisque priscis Paracelsistæ, dum suis conuitiis, & odio semet ipsos confundunt, & stultitiæ dementissimæ reos faciunt. Inseruire ordinariis generationibus, quæ tendunt ad essentiam, non est res vilipendenda. *Vnumquodque in suo ordine bonum est & præclarum, nec quicquam in natura vile*, quod cum gentilis Aristoteles professus sit, mirum est *Christi discipulum se fatentem* non agnoscere. At cuius Christi? Qui est *verbum Dei*, qui in principio fuit, & omnia creauit, & adhuc sustentat verbo virtutis suæ. Indignareris si quis de tuis opusculis parum honorifice vel mussitaret. Quid putas Christum omnium Dominum facturum? — *Christus.*

9. *Elementa merito infimum subsellium occupant.* Radicula fatuitas. At non potest non gloriosum id esse ad quod descendere & cum quo familiaritatem contrahere coguntur preciosissima illa rerum principia, semina, formæ, animæ, calidum insitum & alia? Profer vnum saltem quod possit consortio elementorum carere, & profer non fabulosa tua de orco Orphei, & phantasticis abyssis, sed vere existentia. Si descendere ad infima subsellia coguntur honoratæ tuæ essentiæ, quia quod cogitur alterius beneficio frui, & ideo ad ipsum quiescens in suo loco, in quo formam & perfectionem habet adire, id ignobilius est eo à quo beneficium accipit, & ad quod accedit, consequens est elementa digniora esse essentiis. Sin autem nulla est essentia quin inseparabiliter secum habeat & substantiam elementorum, & qualitates, quo in loco ponis essentias gloriosas, in eum oportet te & elementa admittere. Ostendis nimirum hac tua dementia te nondum sterquilinio, & quisquiliis sub infimo subsellio dignum esse, nedum in summo ponendum. — *Locus mi[...] dius in macro[...] cosmo est dig[...] [...] conse[...] [...] metallorum, quam alte [...] metalla.*

Sectio XXXVII.

De calumnia in Medicos & Physicos *qui elementa profitentur.*

SActarium Hermetis multo veneno perfusum est. Itaque qui suæ saluti consultum cupit, merito ab eo abstinebit, ni sit alexipharmaco potente armatus. Ecce enim tibi aspidas, scorpios, viperas, basiliscos, quorum virulentissimis habitibus affluuntur *omnes prisci* qui de elementis scripserunt vt *Plato, Aristoteles, Galenus, Auicenna*, &c. & recentes, qui illorum doctrinam in scholis profitentur. Hermes iste fingit elementa ex suo ingenio, quod sint *duo, aqua* & *terra*: vtrumque *tantum passiuum* & *sterile* actiuis virtutibus, & quæ alia hactenus vidimus. De his suis figmentis scribit sequentia: *Attamen his toti inharescunt profundi isti Philosophi* (in margine *elementarij* vocantur.) *2. Rebus mortuis vitæ functiones ascribunt: 3. Corticem & siliquas pro nucleo, 4. vestem pro matrona. 5. Aerem pro Iunone. 6 ancillas pro Domina cum Penelopes procis cæco impetu arripiunt, 7. & amplexantur 8. Ex quibus liquido constat, quanto interuallo vera vitalis Philosophia; 9. rudem, corpoream, 10. & elementarem post se relinquat.* Hæc calumniosus iste Hermes. — *Hermes ca[...] lumniosus.* — *Elementarij.*

Primum negamus Peripateticos, & Galenicos (hi enim præ cæteris sunt inuisi sectæ Paracelsicæ) vnquam sciuisse, aut agnouisse, nedum professos fuisse illa elementa, quæ Hartmanus nomine Hermetis calumniose proponit.

Ratio est: quia Chymicarum resolutionum fuerunt ignari. Elementa vero illa sunt res resolutionum Chymicarum, teste ipso Hartmanno. Non potuerunt ergo sciri ab Aristotele & Galeno: & ex consequente *calumnia est dum vel ipsi, vel eorum posteri dicuntur eis toti inhærescere.* — *Peripatetici & Hippocratici nunquam Hartmanni elementa agnouerunt. Ea ergo inhil polorum [...] ascribere.*

Secundo ita argumentamur: *Aristotelis & Galeni elementa sunt illa ipsa ex quibus constant mixta, & in quæ naturaliter resoluuntur: sunt illa quibus analogice respondent humores Hippocratis*: Sunt illa *quibus utramque*; Sunt illa quorum vi coniunctim vel seorsim hactenus in medecinis vsus est quicunq; ad dogmaticis medicinam accepit, &c. Atqui hæc minime sunt terra damnata Chymicorum, & aqua phlegmatica tantum humida ab essentiis Chymice separata, quod est manifestissimum. *Falsum ergo est quod Aristotelici & Galenici tibi inharescant elementis ab Hartmano descriptis.* — *Elementa Peripatetica & Medica.*

Addimus tertio: Ignis Peripateticus est ille spiritus calidus siccus cuius excessus in flamma notatur, & qui aliàs in suo mediocritate mistis inest nomine caloris naturalis elementaris (qui aliquando discernitur à facultatum in animatis procuratore origine cœlesti, & analogia æthereâ; aliquando simul sumitur: neque enim possunt seiungi vt & Paracelsici fatentur, reali separatione.) Aer Peripateticus est iste quem attrahimus inspirando comitatum spiritu æthereo: quibus duobus potissimum odores tanquam vehiculis & subiectis addicuntur, & quibus vitam trahimus. Imò aer etiam in spiritum nobiliore, cœlestiq; sua parte animalem, & vitalem concedit, estque is cum quo Deus spiraculum vitæ in Adamum inspirauit, &c. Aqua illa est quæ cum terra materiam præbet generationi mistorum, in qua viuunt animalia aquatilia; & plantæ quædam: quæ altera pars alimenti est plantis & animalibus, quæque in succis mistorum præ cæteris excellit, &c. Terra est illa quæ cum aqua materiam dat mistis; ex qua Deus corpus hominis plantas, & bestias in sicco viuentes creauit: ex qua alimenta, vt & ex aqua, petimus; quæ est mater, & nutrix omnium terrigenarum, in quam mista seu putredine, seu corruptione violenta resoluuntur, &c. Atqui nullum horum est ex illis elementis quæ *Hartmanus* per suam Chymiam separat. *Falsum ergo est Peripateticos toti his inhærescere.* — *Ignis Peripateticus.* — *Aer.* — *Aqua.* — *Terra.*

Addimus *quarto*: Ignis, aer, aqua, terra *Aristotelis & Galeni*, cæterorumque sunt illa ipsa, in quæ *Paracelsus* omnia mista resoluit, quanquam arte impurum separante, vt nihil intersit

 inter

inter vtrosque, nisi quod *Paracelsus* separata purificet, Galen[illegible] natura in naturalibus resolutionibus, in artificialibus, vt infusionibus, [illegible] bus, &c. aliquando putriora seligant recrementis abiectis. Sunt ea ipsa in [illegible] *Lullius*, *Vlstadius* & alij eorum similes Chymici m[illegible]eria soluunt: Sunt illa, quæ sym[illegible] qualitates primas in *opere magni magisterij*: Sunt illa quæ *Drebelius* ex eodem [illegible] *totam naturam nudam videt sedinuagius*: sunt illa quæ *Seuerinus*, & *Crollius* ab essen[illegible] & p[illegible] mentis quidem subtilitate separare possunt, & quæ in sua puritate spagirica [illegible] *astra*: quæ *Seuerinus in sanguine, duplice, & bile phlegmate Hippocratis* agnouit quando de [illegible] anatomia agitur: Sunt illa, quorum excrementa naturalia in nutritione sp[e]ctamus. Sunt [illegible] rum excessus præternaturales per se, vel in excrementis & corruptionibus morbos [illegible] riunt: Sunt elementa illa quæ quiuis mechanicus crude, & aliqua simpliciter intuetur, & [illegible] vim mineralium conflatores temperant: quæ conflagrante mundo co liquescent; quæ Deus [illegible] uit, miscuit, iterumque destruet, &c. Sunt illa quæ totius mundi generabilis sunt membra [illegible] mogenea in suas sphæras distributa.

Vide iam, *Hermes*, an tua illa duo quæ segregas spargirice, quæque elementorum [illegible] lium Aristotelis tantum sunt sordes, & stercora, seu partes inutiles & excrementitiæ, possint istis conuerti, & dignitatem operaque eorum sustinere & perficere. Si cogeris negare ead[illegible] Os tuum impurum coerce ne mentiatur, & calumnia graui lædat viros innocentes. Calamum[illegible] que tuum Viperino veneno tinctum abijce, ne eorum famam & veritatem, quantum in te [illegible] ficias, qui naturam, vti est, diuina gratia, & ex ea creatorem *teste Paulo* potuerunt agnoscere. [illegible]lud autem interesse inter Chymicos & Galenicos hac in parte sponte concedimus, & [illegible] te fatemur, quod *Galenicorum elementa sint impuriora, & inelaborata*; Chymicorum autem e[illegible] lia, pura, plus minus prout elaborantur; reliqua tantum superfluitates quædam crudæ, & imp[illegible] tates quas natura (licet ruditer) & ars separare solet. Interim nec hoc negamus posse sic pa[illegible] storum præparari vt modo *tres sint numero, modo quatuor, modo quinque* aut etiam plures vnde nata *principia, astra, arcana, tincturæ, terra & alia Chymica.* Hæc verissima sunt, vsuque compertissi[illegible] quæ & nullus Paracelsista negare potest, nisi quod verbis velint esse singulares, & linguam acc[illegible] modent ad opinionem suam. Sed hæc nullam habet dignitatem scientificam, seu [illegible] vt & quæ locutiones sumuntur ex concordantiis, parabolismis, symbolismis, seu rerum int[illegible] comparationibus, vt cum *pro bile flaua sulphur* dicitur, *pro salso phlegmate sal*, & si de cæt[illegible] q[illegible] rem ipsam non offendunt, nec sufficiunt ad veterem disciplinam mutandam. O[illegible] cos *om[illegible] qualitatibus primis confecere.*

Cur omnia perficiant veteres primis qualitatibus.

Respondemus, eos de mistis sic disputasse non vt in creatione (quam p[illegible] non c[illegible] runt) sunt diuino verbo facta, sed quasi, dum generantur, & aluntur, pr[illegible] que inde factum est, quia mistilia alia non habuerunt, quam elementa [illegible] actiuis & passiuis primo simpliciter dicerent, quod facere necesse hab[illegible] lementis seorsim volunt docere. In mistis autem alimentis, & medicinis [illegible] contemperatas, atque adeo cum potestatibus vitalibus intellexerunt, li[illegible] mina proferrent. Neque enim illis alia methodus patuit. *Quod autem per quali[illegible] simul [illegible] les designarint*, apparet inde, quia non quoduis frigus, aut calorem epatis [illegible] &c. [illegible] runt sed santalinum, rosaceum, endiuiæ, cichorij, absynthij, &c. Deind[illegible] certa, appropriataque adiunxerunt, vnde cephalica, epatica, cordialia, & [illegible], quod *specifica quidam* inuenerint vt *purgantia, venena, alexipharmaca*, &c. quorum vim toti [illegible] crasi, & tertiis seu occultis qualitatibus assignarunt: quarto quia & alias potestates agnouerun[illegible] glutinantes, consolidantes, corrosiuas, &c. Hermes Hartmanu dicebat *sulphur vitale, & calid[illegible] innatum esse Galeni totam substantiam.* Hæc *Fernelius* disertius explicauit. Non [illegible] aut infestandi odijs, sed corrigendi amice, aut exponendi ex sententia. Quod [illegible] bu[illegible] in quibus comparationes venati sunt, vt in opio, hyoscyamo, & similibus [illegible] *narcoticum* ascripserunt, & frigida statuerunt ea quæ tamen sunt calida, dicendum [illegible] effectum, & [illegible] caussam respexisse; Effectum inquam analogicum vel æquiuocum, [illegible] caussam conspect[illegible] se non daret. *Quod frigori similia faceret, frigidum dixerunt* inter [illegible] non tam infantes quam *torpo[illegible]nem*, vnde *narcotica* dicta sunt, proprietate naturæ torporem [illegible] tangentibus agno[illegible] Suppleat Chymia defectus, & obscuritates explice[illegible] totam disciplinam [illegible]. Cog[illegible] Paracelsici sicut Galenici per comparationes & analogismos sunt à vero abd[illegible]ica, & se po[illegible] que suis similitudinibus, & parabolis non nimium fidunt. Iam vide Hartmanne impudens [illegible] lumniosum os tui Hermetis.

Effectum frigida, seu crasi.

1. *Totos istis tuis elementis inhærere falsum* demonstratum est.
2. Cur mentiris de totis, si *Galenus* etiam totam substantiam & balsamum [illegible] est. Si non vsus est tuis vocabulis, at vsus est aliis, & quam æquitatem *Seuerinus* in [illegible] & alus adhibet, cur non vtimini ea erga *Galenum* quoque? Num hic magis impius & idolatra fuit quam illi [illegible]
3. *Inherescunt* inquis. At de *Aristotele* id dicere nec *Seuerinus*, nec [illegible] pot[illegible], [illegible] vterque calorem & spiritum naturamque elemento stellarum [illegible] humido primigenio [illegible] produxit.
4. Qui potes dicere eos *totos inherescere* tuis element[illegible] *tertias & quartas proprietates pro[illegible]tur*, easque ex seminibus, & fant[illegible] [illegible] in [illegible] quibus [illegible] Qu[illegible] d dicunt cum artem, *simile [illegible] gaudet* [illegible] *[illegible] extraneo genere* [illegible]

1. Gen. [illegible] & 3. Gen. [illegible]

5. Profess[illegible]

5. *Profundus Philosophus* scoptice, & ironice tuo more dicis. Sed illi rident tua scommata scurrilia, contenti, quod sint id quod sunt, profundarum nimirum naturæ caussarum, & operum contemplatores, admiratoresque arcanæ sapientiæ Dei. Alibi appellas *materiales & elementarios ambulatores, speciosos*, si dijs placet, *Philosophisectatores*, &c. Sed non scurrilibus insectationibus vincuntur. Quicquid sit, tam profundæ speculationis est Aristoteles, Hipp. Galenus, Auicenna, & similes vt non putem te verba eorum & sententias de rerum caussis vbiuis assequi.

Profundi Philosophi.

Iniuria & mendacia Hartmanni.

6. *Asscribant mortuis vitæ functiones.*) Mendacium indignum responsione. Vt Paracelsici itam interpretantur, non cadaueri Rhabarbari asscribunt purgatiuam bilis, sed essentiæ, etiam infusione à fecibus separant.

7. *Cortices & siliquas pro nucleo.*) Mendacium. Si elementa sunt cortices & siliquæ, quæ tu cum *Seuerino* appellas seminum indumenta partim interna spiritualia, inseparabilia, partim externa separabilia, corporalia, cum vtuntur integris, non cortices sine nucleo, sed vtrumque simul accipiunt, idque aliquando rectius Chymicis extractis, vt in Rhabarbaro confiteri cogitur *Crollius*.

8. *Vestem pro matrona.*) Mendacium. Ignorant tuas vestes. Qui eas possunt sine matrona arripere? Deus matronam ornatam dedit mundo. Diuinum donum accipiunt, si vestitam accipiunt, & in hoc consulunt pudori naturæ. Quis autem est Paracelsicus qui ex toto nudatas elementis essentias possit concinnare? Nobilissimæ sunt essentiæ spiritus vini, coraliorum, plumbi, croci, rosarum, &c. olea ætherea succini, Terebinthinæ, &c. Spiritus vitrioli, salis, halinitri, tartari, sulphuris, &c. Admitte excessum caloris & frigoris elementaris: Videbis cum elementis cognationem. Quo fugient tuæ potestates vitales consumtis elementis vt ais in prima materia? Nempe ad somnium opus Orphei, vel rudem massam materiæ primæ, quæ iam est in Vtopia. Abi ad hæc ioca, & cum Orpheo reposce Eurydicen.

9. *Arripiunt aerem pro Iunone.*) Ridiculum. Vbi est tuus aer? Tantum habes duo elementa aquam, & terram damnatam, quam postea dignitate principij donas. Aer tuus vbi est? Nempe à Mercurio & sulphure inseparabilis. Si aerem arripiunt, & *Iuno* est *Mercurius & sulphur*, vtrumque simul arripiunt, nec potest id prohibere *Seuerinus, Crollius, Quercetanus*, &c.

Aer pro Iunone.

10. *Ancillas amplexantur pro domina Penelope.* Erras, & quod Paracelsistarum est, Galenicis asscribis. Probo. Quot sunt errones de grege Paracelsi qui aurificam medicinam venantes arripiunt inania corpora minerarum, aut scortum aliquod fuco matronæ honestæ vultum imitatum? An non ita est? Quot sunt Paracelsi qui tincturas, arcana, astra, essentias facturi, quodcunque prodit operanobus delire, id pro tincturis, &c. habent, vendicantque, & pro Mercurio vitæ præbent argentum viuum & antimonium mortis? Quid est quod *Quercetanus vitrum antimonij, & præcipitatum adeo odit?* An non quia imposturis Paracelsistarum fucatur? Quis pro *Turpetho minerali, auro vitæ* & similibus vendit officinarum *præcipitatum*: an non Paracelsistæ? Cur sua medicamenta occultant, & semper nouis nominibus antiqua colore aliquo infecta producunt? Galenici Rhabarbarum, sennam, piper, cinamonium & reliqua præbituri, studiose eligunt genuina, & vitalibus facultatibus pollentia. Loquor de Galenicis per se, vti nosti ipse. *Talia cum dant, qualia à Deo & natura accipiunt, & experientia explorata habent, num ancillas amplexantur pro hera?* Quid tu quæso edis, & bibis? An non quod natura vel arte est paratum? Eodem, si conuenias, vtuntur & Galenici. Si tu non ancillas, sed Dominas ipsas edis, aut bibis, aut vtrasque simul, culpas ideo Galenicos? Dicis natura tu me spagirian exercet. Inquam etiam in Galenicis. Qualem autem spagirian? Cum mumiam facere volunt Paracelsici ex carne, vel sanguine, quanta mole coguntur separare elementa? At iidem etiam in excrementis putridis inuestigant essentias. Ecce semper Domina est cum ancillis, nec sagacissimus Crollius potuit eas separare, idque recte. Nam seruæ & heræ correlata sunt. Hæc sunt simul natura. Tolle vnum: tolles & alterum. Pone vnum, pones & alterum. Gramanus Paracelsista per ancillas viam affectabat ad Dominas, neque tamen potera: has solas solus adipisci. Quid si Domina esset calypso, vel Circe? Sæpe honestiores dominis sunt famulæ. Finge etiam eas inferiore gradu esse, an non habent mumiam, balsamum & alia sicut Dominæ? Vsneam vnde petit Paracelsus, Goclenius & alij vnguentarij?

Ancilla pro Penelope.

11. *Arripiunt & amplexantur cæco impio cum procis.* Si didicisses syncere, & sine calumnia vera loqui, mendacijs homines innocentes non læderes. Non est cæcus impetus si quis vel Paracelsus, vel Galenus sitiens vinum integrum bibit, & panem esuriens comedit. Si insulsa sale condio vt decet, num cæco feror impetu? Dant medicinas bene deliberato consilio prudentes Galenici, & in scriptis suis diligenter de temeritate in vsu nobilium medicamentorum monent & delectus circumspecte habendos esse clamant. Non est hoc vitium Galenicorum, sed Paracelsistarum, qui Panaceas fabricant, & tumultuario impetu omnibus personis, morbis, affectionibus, temporibus, &c. obtrudunt. Tu vendis tuã vomitoriam (Speywasser) in magna copia. Quo quæso impetu? Dicam cum tua pace: A Y R I P E T A. Ita vero non ancillam, aquam scilicet communem, & dominam, salem colcotarinum puto, complectitur, tuque cum Hassis amplectaris tam suauiter vt tua crumena turgeat, at Hassi vt laminam feruentem mant? Si nescis: Galenici (non rigidi quidam, sed qui Arabicis inuentis, & Hermeticis simul gaudent) sunt herba, *Noli me tangere*.

Vide querelas plurimas de Paracelsistarum medicinis, etiã apud Hildanum Vide Ambaldenu, &c.

12. Iam grande consequens attexis. Hoc quoq; vitali anatomia dignũ est. Complecteris, cogisq; in summam

Philosophia elementaria & vitalis.

in ſummam omnia quæ dixiſti in proaulio, hagiaſterio, meſaulo, & atrio; indeque conclud[illegible] *philoſophiam vitalem Paracelſi & ſequacium, quam Hermeticam vocant grandi interuallo poſt ſe relinquere elementariam rudem, corpoream, quæ peripatetica eſt, & dogmatica ſeu Ariſtotelis, Galeni, Auicennæ, Hippocratis, &c.* Sed ego tibi oppono [illegible] ex his quæ in examine tui antecedentis patu[illegible]

Pro Peripatetica. ,, Itaque ſic viciſſim argumentor: Quæ Philoſophia principiis indemonſtrabilibus fulta notitia ,, tuiæ, & praxi antecellit, & abſurditatum, falſitatumque alias conuincit, ea longis paſſibus ,, relinquit alias. Peripatetica Philoſophia illuminata, & hanc ſequens Galenica Hermetica, [illegible] ,, cipiis indemonſtrabilibus fulta, notitia naturæ, & praxi antecellit, Paracelſicamque Hartm[illegible] ,, conuincit abſurditatum, & falſitatum. Ergo. Aſſumtum probo partim naturæ decretis, quæ Philoſophia ſenſu, ratione & experientia confirmata amplectitur, partim lumine libri [illegible]

Paracelſi ſapientia. eum, partim artis ſynceritate, quæ hactenus in examine Hermetis Hartmaniani patuerunt. ,, Paracelſi quam vocant ſapientia: Quæ Philoſophia res eſſentialiter, vti ſunt, & ex ſe virtut[illegible] ,, runt explicat, antecellit modificatam quæ per ſimilitudines obliquas, & adulterinas, quas c[illegible] ,, dantias ſua opinione, & inuento vocant Paracelſiſtæ, res adumbrat. Peripatetica illuminata & [illegible] ,, lenica Chymicis amplificata res eſſentialiter, &c. explicat. Ergo: & ex conſequente Parace[illegible] ,, longo interuallo poſt ſe relinquit. Item: *Quæ Philoſophia opinionibus incertis, & carentia principio[rum] conſtat, & magica incantamenta per ſpecula, nummos, Gemmahetas, Gabalos, imaginationes magicas, characteres, voces, &c. profitetur in contumeliam Dei & naturæ; quæ homunculos facit, arma adiurat, morbos curat pentaculis, omnique genere ſuperſtitionum Aſtrologica, Magica, Cabaliſtica, &c. quæ etiam diaboli auxilium expectat, & omnia deliramenta Tritemij, Agrippina, Sagarum, ambubajarum, & fabulas, naniaſque vulgi inſanientis in deliciis habet, pollicetur artes Rogerij mirificas, aquas magnanimitatis falſiſſimas, arma martia vaniſſima, & alia portenta, ea longis milliaribus poſtponenda eſt caſtæ, puræ, ſynceræque quæ nihil aliud aſſumit quam quod ex libro creaturæ, & naturæ; ratione, & experientia diuinâ humanaque ſapientiæ congruum inuenit, fulcitur principiis, & intellectu vero, quantum in hac vita fieri poteſt.* Paracelſica [illegible] nionibus, &c. Ergo. Minorem probo operibus Paracelſi, Crollij admonitoria, Burggrafij armatura, Tritemij, Agrippæ, Goclenij iunioris, Scheunemanni, &c. ſcriptis.

Alia plura argumenta in præſens, omitto. Quia vero Peripateticam, & Galenicam dog[mati]cam ita diſcernis à tua Paracelſica vt *hanc appelles vitalem, illam elementariam*, operæ pretium eſt de

Vtra Philoſophia ſit vitalis Peripatetica an Paracelſica. hoc quoque videre. *Vitale* vero accipiamus de eo quod conſiderat res facultatibus, & energiis [illegible] tentibus naturaliter & principiis internis præditas, vt ubi morem geramus, & tuis Parac[elſiſtis]. Inde argumentum:

Quæ Philoſophia magis contemplatur principia & cauſſas rerum naturalium inſitas, propriaſque & inde effecta tum manifeſtarum, tum occultarum operationum producit, ea magis eſt vitalis. Philoſophia Peripatetica, & inde dependens, ſequenſque medicina dogmatica magis contemplatur principia & cauſſas, &c. quam Paracelſica. Magis ergo eſt vitalis. Propoſitionem concedes ſi conſtans eſſe velis. Aſſum[tio]nem probo.

1. Philoſophia Peripatetica ſimplicia naturæ corpora, & mixta ex ſe, & per ſe [illegible] Paracelſica ex accidentariis ſimilitudinibus, & analogiis fallacibus, quas excogitauit Paracelſus ſua concordantia, arte ſignata, ſeu Chiromantia, & aliis fundamentis incertis, & inexplicabi[libus]. Inde enim vires medicaminum venatur Paracelſus, Crollius, Quercetanus, & alij. At vt *Phyſiognomia Porta* nihil firmi habet, ita & Paracelſi: Eſt enim comparatio externum, & particul[arium] tantum argumentum: quod ni ratione, & experientia valida ſit comprobatum, non [illegible]

Vana fundamenta Paracelſica. Huiuſmodi eſt & *Aſtrologia Paracelſica*, & *Magia*, & *Cabala*, & *Characteriſtica*, & *Necromantia* [illegible] que diabolicarum profeſſionum, aut ſaltem vanarum portenta. Vanum falſumque [illegible] iſtius Stochaſmi fundamentum, nec quicquam certi poteſt ſiue ad Phyſicam, ſiue Medi[cinam] af[f]erre, quod omnia maioris mundi in homine eſſe ſpiritaliter, aut alio modo dicunt, i[illegible] concludunt cognito homine; cognoſci omnia, etiam arcana diuinitatis: & [illegible] cog[nito] [illegible] mundo, omnia patere in minore: eſſe globum ſuperiorem; & inferiorem ſimiliter [illegible] tem quæ ſpiritus in corporibus peragunt, ea multo magis poſſe ſo[l]utos [à] corporibus, & [illegible] ſolum poſſe ſtatuunt, & operari per multa miliaria, & alias innumera.

2. *Quæ Philoſophia fallit in minoris mundi ſcientia ea etiam in maioris*; & contra atque id [illegible] circa vera principia, cauſſas & effecta magis errat, quam quæ partem vnamquamque per ſe, & in ſua natura vt eſt, ſine fallacia, quantum in ſeculo fieri poteſt, conſiderat. Paracelſica fallit, & Ergo. Probo: quia homini, tanquam minori mundo falſo aſcribit *duplex corpus; vnum corporale, alterum ſpiritale*, illud aſtrale, hoc elementare; & inde poſtea texit mirificas conſequentias tam ras; quam ſunt principia ex quibus texit. Contra *Peripatetica illuminata & Galenica Chymicam tem complexa*, inuenit non duplex corpus in vno, ſed vnum idemque diuerſis partibus [illegible] ſe ex ſte commiſſis conſtans quarum altera alteris ſic opem præſtant, vt inde [illegible] ſiant, quæ à ſeparatis, & ſecluſis vel non fierent, vel non ita. Declaro. In viuentium corporum contemplatione inuenimus actiones vitales ab internis principiis in ſocietate partium [illegible] larum præſidente generali cauſſa vitæ proficiſci. [T]olle elementar[illegible] peribit vita &

Loca anatomica patrui eſt abud Paracelſiſtas, quæ tamen [illegible] fabr[illegible] ampliari. cel ſulphur, ſalem, Mercuriumq; habeas exquiſite extracta, tamen functionem vitæ [illegible] miniſtrabis. Notum autem eſt hanc vitam; quæ proprie, & vniuoce vita eſt, a Paracel[illegible] [illegible] [illegible] pertun[illegible] oriæ tradi, atque etiam *localem anatomiam* fere negligi. *Seuerinus* co[illegible] eſt [illegible] tam ab hac macula purgare: ſed petiuit principium in [illegible]: *Quercetanus* [illegible] Philoſophiam Peripateticam illuminatam, & medicinam [Gal]enicam Chymia auctam acce[illegible] ſibi quidem ſatisfecit.

3. Philoſophia

5. *Philosophia Peripatetica* considerat compositionum principia, generationum in mistis [illegible]a, deducit similia ex similibus, contrariorum vires considerat, qualitates primas, secundas, tertias, quartas diligenter expendit, & ipso visu, ratione & experientia perspectum habet elementares vires esse minime spernendas, vt & sacræ literæ docent. Vitam rerum & vitales actiones nec sine elementis nec elementorum qualitatibus peragi posse totius mundi experientia probat, tantumque in specificis mistis animatis maxime, corpus quoddam spirituale, & naturam caloris elemento stellarum analogam comitem adesse, & generales vires ad speciem dirigere cum præside anima, instrumentisque eius, agnoscit, quæ natura in vastitate simplicium elementorum esse non potest, quia seminia à Deo creata non insunt. At *Paracelsica* primum qualitates elementares primas & secundas pro relollaceis, infirmis, sterilibus, &c. habet; atque ita vitalium principiorum potestatem deminuit labefactatque adeo, vt cogatur calores, frigora & alias qualitates denuo suis essentiis iungere, & noua elementa comminisci. Licet enim videri velit se his parum, vel nihil tribuere, tamen fallitur, & fallit opinione nunquam probanda. Deinde multa garrit *de seminibus rerum, & insitis potentiis*: Verum in recessu omnes ex syderum externorum operatione petit, atque ita efficit, vt res non per se sint vitales, sed emendicata, participataque vita. Apertum autem est ex libro creationis plantarum, & consequenter mineralium potestates ex syderibus nondum conditis esse non posse, & licet postea temporis benignitas cum benedictione diuina adiunet prouentum, tamen genuina & naturalia principia esse vi talis generationis ex tali.

Cæterum qualitates primas elementorum magni momenti in natura esse, & tum ad vitam rerum in materiam existentium insigniter conferre, tum alia operari siue natura sola agente, siue adiuuante arte hoc argumento probatur: Quorum moderatione vitales potestates earumque subiecta, pro vt cuiusque determinata natura postulat, bene se habent, & iuuantur, immoderatione vero impediuntur, & male procedunt, excessu etiam destruuntur; Item: quorum industria adhibitione artifex sapientia, prudentia & peritia res admirabiles & vtilissimas procurat: abusu vero malicia plurimum nocere potest; ea non sunt virium sterilium, relollacearum (vt Paracelsici male sant loquuntur) inualidarum, & spernendarum. Vis qualitatum primarum.

Qualitatum primarum elementarium moderatione, immoderatione, excessu, & aliis ex arte, inertia, malicia, &c. vsibus istiusmodi [illegible] ergo. Assumtum si negare velis, dicam te communi sensu carere. Quid frigus possit in pla[illegible] compertum habent agricolæ quoque. Eo tum congelarunt radices, herbæ, fructus, &c. perierunt essentiæ, & omnes vitales virtutes, nisi quod ex combustis aliquid salis terreni potius, quam essentialis & vitalis, colligatur. Quod vitales potestates destruit, id potentius est ipsis. Quando vero determinatum est, & naturæ rerum conueniens, etiam mira operatur, vt videre est in Quercetani vrticis in congelato lixiuio. Quis etiam nostrum est quem non iuuet frigida aura in caloribus? Ad vitam adeo facit frigus moderatum vt etiam Anima inde sit dicta ψυχή. & recreatio refrigerium, Actor. 3. 20. *cum venerint tempora refrigerij* ἀναψύξεως: Psalm. 66. vers. 12. *Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.* Ita Sapient. vers. 1. cap. 4. 7. *Iustus in refrigerio erit.* Esa. 28. vers. 12. Ierem. 6. 16. [illegible], refrigerium quietemque inuenietis, &c. Excessus autem frigoris in inferno stridore dentium arguitur. *De calore temperato* si velim dicere, a rusticis irriderer, nedum à fabris & conflatoribus, & figulis, cæterisque [illegible], apud quos etiam magni æstus opera illustria præbent, modo arte regantur. *Ignis nullum animal generat*, inquit Aristoteles: Interim tamen *Ægyptia fornaces, & arena lybica pullos excludunt ex ouis.* Chymici singularia præcepta habent de calore seu igne adhibendo. *Gramanus* fiducia sui Vulcani audebat se toti Galeniæ opponere. In magno magisterio sapientum quantæ necessitatis est calor elementaris? In huius regimine si erres, vbi tuæ vitales potestates? In exercitu *Alexandri Magni* quidam frigore pene enectus, recipiebatur in solium regiam iuxta ignem, & recuperabat vitalē vigorem. Cum vehementia frigoris nasi, aures, digiti, pedes sunt necati, calor frustra adhibetur, estq; ibi nil nisi sphacelus, vt in illo puero, qui à genio suo tēpore hyberno in Ecstasin raptus, ductusque in montem Veneris, cum interim corpus sub hara iaceret, pedes frigore perdebat. Nihil vitalium virium hic erat residuum. Quando vero mitius fuit frigus, calor quid possit etiam vetulæ sciunt. Et est tam contempta res calor, & frigus elementare apud Paracelsicos? Atqui cum mundus conflagrabit; vbi tunc vitales potestates? *Nihil perit, inquit Seuerinus, sed ad abyssos concedit, Si enim non concederet, non possent res vicissim nasci, pridemque exhausta esset natura.* Vah hominem simplicem, & non intelligentem potentiam naturæ generatricis, & prouidentiæ diuinæ, & ideo suæ stultitiæ figmentum proponentem. Vbi illud crescite & multiplicamini, & Deus ex vnius sanguine fecit vniuersum genus hominum? Sed quod ad calorem elementarem attinet non cogitat id hominum genus se quartum elementum cœlum dicere, ignem Aristotelis explodere. Si itaque calor est, & nec in aqua; nec in terra est, neque etiam in aere, qui ad salutem animalium respirantium frigidus requiritur potius quam calidus, vbi erit nisi in cœlo; idque inseparabiliter, vt in radiis Solaribus multiplicatis sentimus? Num ergo cœlestis calor relollaceus, infirmus, sterilis, mortalis, non vitalis? De vi *humiditatis elementaris* anni pluuiosi nos monent. Certe vbi abundat humiditas elementaris, ibi vel debilis, vel nullus est prouentus principiorum vitalium in plantis. Quando vero calores, & siccitates intercedunt; fitque Deo benedicente clemens aeris temperatio, & pluuiæ tempestiuæ; ad vitam, vitaliaque adeo conferre constitutionem [illegible]cimus, vt DEVS eo argumento etiam suam benignitatem declaret: Leuiticor. 26. vers. 4. v-[illegible] & contrariæ minæ ex contrariis, vt & Deuteron. 11. & 28. Psalm. 104. vers. 10. pœnam & de[illegible]nem habes in diluuio, estque domesticis notum vaporibus humidis cellarum poma, herbas, radices, &c. situ perire & nihil essentiæ vitalis retinere, sicut & quæ immodicis aquis putrescun[illegible]

Qualitatum primarum usus.

Exemplum.

Humiditas.

Siccitas ... flatu vim declarant anni ſqualidi, vt tempore *Eliæ* 3. Reg. 17. & contrariam plu... dem libri. Tunc quam laboratum eſt vt ſaltem pabula iumentis inuenirentur? Vbi ... formæ ex orco Orphei? Vbi principia, quæ Elementis includitis? In phthyſi, & maraſ... quid poſſunt vitales facultates deficiente humore? Omnino cum Paracelſici qu... cœlo includant, neceſſe eſt vt ſimul illigent qualitates elementares, cumque aſtra in cœlo operari dicantur, operabuntur etiam per qualitates elementares. Hæc pluribus declarabunt ... ouum, vt pateat luce meridiana clarius Paracelſiſtas in qualitates elementarias inſanientes, & D... naturæque contumeliam parere, & ſuis decretis, communique ſenſui & publicæ experientiæ ... tradicere.

Paracelſiſtas eſſe multis nominibus elementarios ſeu elementarios ambul... tiones & inde nomines in ſamos pra... delicta.

Iam quoniam Peripatetici Philoſophi traducuntur conuitio *elementariorum*, quaſi ... ſit, elementariam diſciplinam profiteri; & in generationibus, corruptionibus, miſtione, nutritione, medicina, ſimilibuſque aliquid tribuere elementis & elementorum viribus, videamus quibus id conuitium rectius debeatur. Sic argumentor: *Qui elementis longe plus tribuunt quam Peripatetici, & diſciplinam elementarem adeo augent, vt etiam ibi ponant elementa vbi nulla ſunt, illi rectius notabuntur conuitio elementariorum quam Peripatetici.* Vt enim fabri materiarij dicuntur à materia, circa quam plus occupantur, ita & elementarij ij, qui elementa magis inculcant. *Id autem Paracelſici faciunt. Sunt ergo præ Peripateticis conuitio elementariorum notandi.* Aſſumtio patet e. Seuerino, Crollio, & aliis.

Primum enim quod inauditum eſt, & incredibile, nulloque fundamento niſi ſtultæ imaginationis nititur, ex cogitant elementa prima, pura, quæ dicunt loca vacua, in quibus tamen latent ſemina naſcentium in *abyſſo*, & *Orphei orco*. Mirifice autem ſibi placet hoc commento *Seuerinus*, & ideo priſcos propter ignorata vellicat. Nega ea in miſtionem venire, ideo recte Quod enim non eſt, non poteſt miſceri: Vnde & *fraternitatis Roſeæ Crucis* phantaſiam hanc corrigens *negat* ... *eſſe.* Oportet autem quatuor numero eſſe in orco iſto elementa, cœlum, aerem, aquam, terram, vt quodque ſemen ſibi commodum locum habeat. Ex orco venitur in mundanam Scenam. Hic ſemina inueniunt alia elementa ſimplicia quidem, ſed miſtilia relollaceis qualitatibus prædita, eaque duplicia. Quædam enim præbent ſeminibus corpus internum, inuiſibile, ſpirituale, & ob hoc dicuntur elementa interna, iidem quatuor numero: Quædam tunicas præbent, ſuntque externa & viſibilia corpora quæ à Chymicis ſeparantur. Debebant & hæc quatuor eſſe. Sed Harmanni genius duo proſlauit, aerem nimirum & ignem, retentis tantum terra, & aqua, Quercetanus aerem quoque retinuit. Ignis decoquitur in ſpagiria, proque eo cœlum ſubſtituitur, ... hoc elementum ſit quaſi non elementum ſicut prunæ ... lapis non lapis, vel lapis Philoſo... & non lapis. Et eſt tamen ſpecies elementi, nec oportet mundanam naturam imperfec... ſe ea quæ eſt in orco. Alioquin ſemina in abyſſi quarto elemento hæreſiſſa non ... cas viſibiles in mundo, & omne cœleſte foret inconſpicuum, & intangibile, quod ... Rurſus ab his ſimplicibus elementis, numero ... progreſſio eſt ad compoſitionem. Hic primum componuntur elementa interna, & externa vim principiis indiſſolubiliter, excepta ... ſiore parte externorum, quam ſpagirus remouet in duobus, terra ſcilicet & aqua. Sunt ... *alia quatuor elementa aſtralia*, quia aſtris dictis perpetuo adhærent, vnde ſit vt etiam nomine aſtrorum appellentur. Hæc ſunt illa elementa *in quæ Paracelſus omnia miſta ſcindit magiſtraliter.* Sunt autem licet quatuor omnino, tamen propter adhærentia aſtra ſingularia, quorum numerus iniri & definiri non poteſt innumerabilia. Nondum ſatis. Sicut omne principium eſt in ... que enim poteſt perueniri ad aliquod primum in Paracelſia, & ne mente quidem, niſi quod ..., & crebrum fingunt? ita *omne elementum in omni*, iudice Seuerino. Eſt *cœlum cœleſte aereum, aqueum, terreum*: Eſt terra terrea, aquea, aerea, ignea: Eſt ignis cœleſtis aereus, aqueus, ter...: Eſt aereus, igneus, aqueus, terreus. Sedecim hinc elementa exurgunt. Collige iam deſſibita Sicut nautæ 32. ventos habent, vt ſint ſatis ventoſi, ita Paracelſiſtæ 32. elementa, & præterea ... & non ſint elementarij? Noto quod apud *Seuerinum* ſint etiam communia elementa ... vulgaria in quæ ſemina dicuntur, fructus ſuos deponere, non venientia ad miſtionem: ... quem cœlum tanquam in matricem ſuos fœtus infert; aqua, terra, &c. vide cap. 4. Ideæ ... adhuc tria accedunt, vt ſint 35. Miſeri Peripatetici & Galenici tantum quatuor ſciunt, ... & ... Scriptura, quotque Deus condidit; Ignem, aerem, aquam, terram: quæ ſunt ... Quinta natura cœlum, & æther, quia in tempore non eſt mutabilis, ſeorſim explicatum ... ſacris ſæpe extat, nec raro cœlitus deſcendit ad victimas, pœnas, fulmina, &c. Al... excitatur motu, vel aliis modis: In creatione continetur Luminis, ſeu lucis termino. ... Deum hæc ſimplicia miſcuiſſe, & nobiliorem partem cum cœleſti natura copulaſſe, vnde ... ſecundum ſpecies variæ: Quæ non miſcuit, ea ſuis locis eſſe iuſſit ad integrandum mundum ... variis neceſſitatibus inſeruiendum. Si velis aliquid vlterius, dicere poſſis ... menta ... vel vt ſunt ſeparata, vel vt in miſtis ſunt inter ſe, tum cum natura nobiliore ... ndu ... nunquamque. Ita numerus vltra duodenarium in determinatis non aſcendet ... ſimplicia medij mundi membra, ſpiritus calidus ſiccus, ſpiritus calidus humidus ... ignis, hic aer, & vtrumque reſpectu inferiorum formale & actiuum: aqua, terra, quæ m... & paſſiuæ vtrumque frigidum, ſed aqua ſimul humida, terra ſimul ſicca. Hæc poſtea ... verbo, poſtea natura commiſta, conſiderantur ratione miſtionis, & affectionis ex ... ſum, & ex illis ... ura, ſeu arte educuntur, cum vel ſine cœleſti eſſentia. De a... ... naturalis n... præcipit.

IV. Elementa vacua in orco.

IV. Interna.

II. vel III. interna.

IV. Externa.

IV Elementa aſtralia compoſita, innumerabilia.

Seuerinus in Idea cap. 7.

XVI. Elem. inter ſe miſta.

Hæc ... Ariſtotelica, quæ & Medici amplectuntur licet alicubi ... alicubi

alicubi concisius, & primis temporibus crassius, rudiusque per nomina & qualitates elementorum; sed posterioribus, vbi Arabum Chymia accessit, & hodie plenius. Iam ergo minus elementares sunt Peripatetici: Maxime vero Paracelsici, & ob hoc infami suo titulo maxime gaudere debent.

Sectio XXXVIII

De his quæ in Porticu aulæ Hermetis.

PRimum hic reperitur profana impietas offenditurque Gloria Dei mentione *Deorum & oblationum Hermetica, consecrationisque* quibus Deo soli debitos labiorum vitulos Oseæ 14. 3. ℣. *Hermeti mactat, Lac, & mel pectoru offert, & linguam sempiternus præconiis consecrat*, quæ & Deus abominatur, & Christianæ mentes exhorrescunt. Si perfectum donum id fuit, à Deo patre Domini nostri Iesv Christi fuit. Ei soli laus & gloria debetur sempiterna, non Hermeti. Deinde non satis sapienter in porticu non vult obliuisci τὸ γνῶθι σεαυτόν, cuius meminisse in proasmate, aut saltem proaulio debuisset. *Crollius* ait apud occultioris naturæ interpretes in confesso esse, *Nihil in toto vniverso esse cuius non sit etiam particula in homine*, ipso videlicet microcosmo: imo *omnium rerum semina in ipso latere* astrorum, meteororum, mineralium, vegetabilium, animalium, dæmonum ratione spiritus hominis, quæ symmetrica *concordantia & anagoge* Physica diligenter sit consideranda: Et pag. 34. *Homo corpus mortale Physicum ex machina mundi & omnibus creatis possidet: Omnia enim externa nil aliud sunt quam corpus hominis*. Ideo etiam *triplici mundo, Deali, angelico, elementali* (archetypo, intelligibili, sensibili) *communicat*, &c. Item sicut *homo reipsa continet totam naturam corporalem in suo corpore: Ita secundum intellectum continet omnem mundum*, &c. *Nihil est in maiori mundo quod nō in ipso homine*. Realiher non mutuatur. pag. 29. Qui cognoscit seipsum fundamentaliter cognoscit in se omnia, ac intra tempus, & æternitatem locatus supra se contemplatur Deum æternum: iuxta se nouit angelos: Infra se magnum videt mundum & omnes creaturas, &c. Ideo pag. 26. mirifice commendat τὸ γνῶθι σεαυτόν. Ex *Cornelio Agrippa* mago illo famoso, qui tamen vanitatis scientarum libro edito agnoscit suas vanitates, adducit dictum: *Vera via ad veram sapientiam perpetuamque beatitudinem consequendam est si teipsum cognoueris quia est in homine omnium rerum naturarūque vera & realis possessio & creatoris peculiaris perfectaque imago*, &c. Quanquam ille sua speculatione beatus est, & non considerat se impossibilia, vana, & falsa supponere, cum homo lutum, vermis, & si quid vilius est (vide Prou. 30. ℣. 2. & Ecclesiasten de vanitate: Paul. Rom. 3. ℣. 4. &c.) totus in peccatis & tenebris immersus non possit intelligere ea quæ sunt spiritus Dei 1. Cor. 2. 14. & de vento saltem & terrenis interrogatus nesciat, Ioh. 3. ℣. 8. 12. nescit quid sit crastinum; cum in honore esset non intellexit, comparatus & similis factus est iumentis. Psal. 49. ℣. 13. tamen persuasionem hanc secutus Paracelsista debebat à seipso incipere, & inde gradatim per scalam Cabalisticam vsque in *Ensoph* ascendere. Ibi vidisset omnia ex sententia. Ridiculum est in sine aulæ ponere illam sententiam quam Ethnici in foribus templi Apollinei in Delphis proposuerunt ingredientibus, & extra se vagari etiam vsque ad infernum Orphei cum intra te omnia habere arbitreris. Sed vt aliquid amplius de illa phantasia data occasione dicamus, quidam formant sibi Rotam, seu circulum aut sphæram. Eam distribuunt in centrum, radios, peripheriam, & planicies triangulares inter radios. Inde plures sphæras addunt, seu circulos, & ad eos producunt radios à centro. Id quod intra primam peripheriam est, mundi elementaris est spacium; quod sequitur inter secundam & tertiam, est cœlestis regio. Quod inter secundam & tertiam, cœlum dicitur angelicum, seu Empyræum; post hoc est spacium infinitæ æternitatis & lucis inaccessæ in qua Deus habitat. His sic formatis iungunt centro, quod hominem repræsentat, omnia deinceps sequentia vsque ad Dei, cuius imago est homo, æternitatem infinitam. Sic omnia quasi in speculo oculis se putant subiicere posse, & centro cognito, omnia cognoscere. Quidni enim? *Omnia enim in centro conueniunt. Centrum est potentia* Omnia. *Principium mole minimum, potestate maximum*. Et hoc quidem per se ita fit: at accidentalis humana imbecillitas, & quia homini est determinata scientia data, adeo vt ne in paradiso quidem potuerit ex se, vel aliis cognoscere sibi euentura mala, mandato, & prædictione quoque Dei audita sed serpentis insidiis, & persuasioni de diuiniore aliqua scientia, sapientiaque, qualem adhuc hodie venantur Magi Paracelsici, obsecutus pro pulcherrimo naturæ lumine inciderit in crassas, fatuasque, & pueriles tenebras mentis. vt ex facto apparet, hæc omnia effecerunt vt homo luce perdita pene nihil veri scientifici ex ingenitis notitiis intellexerit, imo legem naturæ sibi insitam opinione Sophistica inceperit calumniari, & deprauare ita vt opus fuerit eam à *Mose* repeti, & à *Christo* explicari. Ecce *magnum miraculum hominem*. Ecce *centrum in quo omnia*. Sophistæ Paracelsistæ non ex seipsis incipiunt: Si enim hoc facerent, omnia stulta iudicarent, vt ipsi stulti sunt, & opinionibus, imaginationibusq; fatuis decipiuntur: Sed assumunt contemplationem mundi externi, & lumen Gratiæ quoddam, Verum in vtroq; errant. Dum enim ista lumina suis stolidis opinionibus metiuntur, & contemnunt sapientum, seu Ethnicorum in secularibus rationem & experientiam, seu Theologorum interpretationes: seu scripturarum collationes (Nam vt agunt in aliis, ita & in scripturis fallaces similitudines, quas *concordantias* vocant pro principiis habent) euenit ab initio mundi vsque ad nostra tempora nulli fuerint magis dementes & temerarij. Scripturas scrutantur; sed non Spiritus Sanctus verum suo sensu: Magni mundi creaturas intuentur, sed oculis stultæ imaginationis. Præoccupati ergo vanis cogitationibus ex spuria similitudine operū, & rerum, de omnibus adulterinum iudicium fabricant, id quod videntur lumen Gratiæ vocare, Magiam & Cabalam

Porticus Hartmani impius.

Nosce teipsum. pagin. 41. In homine omnia.

Miseria hominis.

Iacob 4. 14.

Si in homine omnia quid opus est orcū Orphei per vagari? Rota sceni(?)a.

Crollius in admonitoria pag. 50. Homo est centrū creaturarū. & circulus omnium adiuncdem.

 intelligentes,

intelligentes. Vident non posse se proficere istis. Assuunt Magicam, Cabalisticam, Astrologiam, Chymiam, Medicinam, Chiromantiam, Aëromantiam, Geomantiam, Pyromantiam, Nectrolicam, Nectromantiam, Philosophiam adeptam, specula constellata rerum existentium, scriptarum, & actarum, aliaque plurima etiam quæ Poetæ fabulosissimi, & aniculæ post fornacem, excogitarunt, quæque diabolus sagis suis inspirat, & alia monstra. Hæc in Paracelso expresse leguntur. Hæc est Paracelsi sapientia, quam verbis, characteribus, signis ex Orphei diabolorum orco haustis prodidit, & sic tornauit vt cum hactenus Latini & Germanici nullis sumptibus pepercerint in explicandis, tamen præter vocabularia Dornæi, Thurneiseri, & aliorum, adhuc audeat *Crollius* scribere *veram Philosophiam Paracelsi non intelligi, & à Deo, non è chartaceis libris spiritum intelligendi literam mortuam Theophrasti & Philosophorum petendum, licet interim luce eius illustrandam Hippocratis doctrinam moneat.*

Pag. 58. Pag. 76. p. 59 & 70.

Alij noua apud se vocabularia esse contendunt, audiuique ipsi qui negaret sine sua claue Paracelsum intelligi posse. Pag. 58. *Crollius* ait veritatem in scientiis, & facultatibus in lucem abaliquibus ingeniis excitatis proferendam esse. Hactenus itaque in tenebrarum abysso latuit, & adhuc latet, si vere dixit nisi velis Goclenium, Burggrafium & similes aliquid præstitisse. Quid autem hæc tandem parturient? Erat Coburgi *Mollerus* quidam, qui diuinabat *vltimum Prophetam futurum anno* 1593. Alij aliud videri volunt præuidisse. Talibus vaticiniis de *Elia artista*, & si[illegible] il bus tandem res eo deducetur vt noua monstra, nouæque societates prodeant, quæ sibi [illegible] arrogabunt, & nescio an aliquid seu Gog, & Magog, seu antichristicum nomen pullulet. Si nondum est in lucem protracta veritas scientiarum, & facultatum, quid actum est tot conatibus scholarum, & præter has Paracelsistarum: An Paracelsus non scripsit lucem scientificam? Quorsum ergo laudes eius vltra omnes qui sunt, fuerunt & futuri sunt apud *Crollium*? Experti sumus *Paracelsi scripta esse lernam errorum, & plus quam Babylonicam confusionem omnis doctrinæ*, atque ita nil nisi *chaos*. Vere dixisti *Crolli* de Paracelsia, sed non de *illuminata Philosophia nostra*, & medicina aucta, illustrataque, quanquam non gloriemur vltra mensuram. Scimus & fatemur nos hic ex parte scire, & quicquid scimus esse donum Dei, qui vt [illegible]nde amplius nos illustret, semper est orandum. *Sine Dei lumine nihil est in homine. Deus autem non in vno dat cuncta*, sed dona diuidit ex arbitrio. Itaque humiliter de nobis sentimus, & non sapimus vltra id quod scriptum est. Hæc itaque sit ratio nostra: *Si verum esset hominem centrum omnium totius vniuersitatis, & si posset quoque illud centrum perfecte comprehendi, per id facile veniremus in notitiam cæterorum. At neque verum est illud, neque si verum esset centrum posset perfecte comprehendi. Ergo non possumus facile ex homine nosse cætera.* Non opus est probare assumtionem. Per se enim lucet: Et si non luceret per se, tum à Spiritu Sancto 1. Cor. 13. firmaretur, tum experientia probaretur. Pridem conquesti sunt Platonici de impedimentis corporeis ad sapiendum recte. Idem est in libro scripturæ Sap. 9. 15. 16. 17. *Vani sunt omnes homines*, inquit ca. 13. *quibus non subest Dei scientia*. cap. 15. ℣. 10. *Cinis est cor eius & terra supervacua spes illius: luto vilior vita eius. Vniuersa vanitas est omnis homo* Ps. 49. 11. 13. Ps. 39. 7. 1. Cor. 1. 20. Es. 33. 18. *Si quis inter vos videtur sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat vt fiat sapiens*. 1. Cor. 3. 18. Repetunt Paracelsistæ suam sapientiam ex Ægypto vbi *ter maximus Hermes*, (*Crollio* melius sciens regeneratioñe, quam plurimi, qui se Christianos vocare solent, & malunt Dei cognitores, quã amatores videri) fuit in flore: repetunt ex *Arabia*, & *Mauritania* vbi Magi Saraceni Mahometicolæ, &c. Ita *Postellus* ex oriente veritatem venabatur. Sed quid de illis pridem pronunciauerit Spir. Sanctus, legere est, Es. 47. 10. & seq. c. 19. & 20. & 21. De Iudæis quoque est Es. 42. 19. Quis cæcus nisi seruus meus? Imitemur hoc: *Quis cæcus nisi Paracelsista?* Placet speculatio hominibus fanaticis. Interim non vident totam naturam post lapsum maledicto, vanitati, multis casibus & prauitatibus subiectam esse, adeo vt homo etiam adiutus adminiculis reuelationis scripturarum se totum naturaliter nosse nequeat, & hæsitet. *Crollius* ille *omniscia rota fabricator* in *aureo dente pueri Silesij*, aliisque multis, vt suo loco demonstratum, possetque copiose in aliis quoque doceri. In ipsas regulas humanas incidit irregularitas, quia impossibile est omnia singularia intellectu humano comprehendere, & plurima nos latent. *Ea quæ scimus minima pars sunt eorum quæ ignoramus*: Et Paracelsus ille temulentus perfectionem sit assecutus? Nesciuit *Crollius* se maximum mendacium scribere de Paracelso, & rota sua, aliisque quæ copiose chartis illinit, & intelligeret abstrusiora? Verum proponatur illa rota. Ita scribit pag. 30.

Pag. 28.

Natura à lapsu maledictioni & vanitati subiecta non potest ad regulam in seculo reuocari.

Rota Crollii ad omnia sciendo.

Ad hominem nõ solum omnia in mundi machina respiciunt tanquam ad Ducem & Rectorem propter quem omnia sunt creata: Verum etiam supra ipsum VT PVNCTVM medium, & retinaculu[m] omnes sphæræ suos radios, operationes, reflexus, omnes itẽ creaturæ suas vires effundunt. *Cr. alias vero* HOMO dicitur, quod *in se omnes creaturas contineat*, & omnia ex summo bono manantia secum reducat ad fontem æternitatis ex quo originaliter singula fluxerunt & emanarunt. *Prima Dei imago* MVNDVS, *mundi homo, hominis animal, animalis Zoophyton*, illius vero planta plantæ autem a[illegible] & horum lapides similitudines, imaginesque repræsentant. *Magnus ergo mundus cum mundo paruo per omnia vnus instar prolis cum parente suo*, à prudenti antiquitate sapienter quidem [illegible] a mu[l]tis vera hodiernis sine vllo intellectu ita vocatus, quod magnus visibilis mundus sit homo &c. *Deum* vocat *centrum & circulum omnium* à se productorum: illud quia omnia ab ipso manent, & omnium rerum essentia omnia penetret: hac, quia velut omnicapax tabernaculum omnia concludat, & co[m]plectatur, cum intra Deum sint omnia & extra nihil tam ante quam post productionem rerum. Ita hominum vult esse centrum & circulum creaturarum ad imitationem creaturarum. Hæc ille satis impiè blasphemè & in Deum ignominiose, quam ob causam procul dubio à societate fraternitatis Rosæ crucis redarguetur. Vt enim paucis saltem ostendam deliramenta.

Imagines Dei.

1. Consideratio Dei, vt centrum sit creaturarum repugnat eius naturæ, cumque D[e]u[s] ... nem

[illegible] nquam viderit, sed filius Dei annunciauerit nobis quicquid de eo sciendum est, quanquam [illegible] us impuit, & liber sapientiæ, etiam opus mundanum arguat suum opificem. nihil autem ex [illegible] que reuelatione habeamus de [illegible] ENTRODEO, fitque idolomania DEVM a[illegible] [illegible] patefecit [illegible] facile apparet stultitiam in notitiæ diuinæ explicatione prodere Cro[illegible]ium. Si [illegible] est centrum, creaturarum, est de essentia earum. Sunt enim homogenia centrum, [illegible] peripheri[illegible] & DEVS concluditur intra creaturas in punctum angustum. At id absur[illegible]m, nec tam temere homo, qui sorbet iniquitatem vt aquam, de Deo garrire debet. *Ad Deum o[illegible] [illegible]atura referuntur non vt ad centrum, sed vt creatorem*, patrem, conseruatorem, vnde habent vt [illegible] bene sint: & tales erant in principio. Postquam autem peccauit homo & se à Deo auer[illegible] [illegible]anam, creator quidem & sustentator ratione substantiæ manet, sed peccatum inter vtrumque [illegible] diui[illegible]t vt tanta sit distantia inter vtrumque quanta beatitudinis & miseriæ extremæ, & propter [illegible] maledictum quoque est cœlo & terræ, totaque aspectabilis creatura vanitati subiecta. Quis [illegible]odicat pie Deum esse centrum mundi improbissimi hominum? Quis etiam diabolorum? Mi[illegible]ordiæ Dei est quod à Deo igni non tota machina sit consumta, sed per Christum salus & recō[illegible]tio demum parta & oblata, verum quam paucissimi accipiunt. Melius fortasse sit Deum dici [illegible]ntrum electorum angelorum & hominum, adeoque Ecclesiæ suæ & nouæ Hierusalem quam [illegible]lux totam illum[illegible]at vt non opus sit sole: sed & hic retinendum est illud *Petri* [illegible] & *Pauli* [illegible]. Si Deus esset centrum creaturarum essentia esset, aut [illegible] Accidentaliter enim esse non potest, nec subiectiue, nisi spuria similitudine. At essentia non e[illegible], v[illegible] patuit. Quis enim similis Domino qui in altis habitat? Nec effectis. Hæc enim centro non conueniunt: sed principio vnde motus. At probat Crollius: *A quo manant omnia, & cuius essentia penetrat omnia* (melius: ad quem vicissim reducuntur omnia) *is centrum est omnium.* A Deo manant omnia, & &c. Ergo. Nego propositionem. Neque enim mare fit centrum aquarum omnium si o[illegible]nes aquæ ex eo exeunt & vicissim in id redeunt. Elementa non sunt sibi mutuo centrum quia circulariter conuertuntur. Sol exit ab vno loco cœli cum omnibus astris, & ad eundem reuertitur: neque tamen ille locus est centrum cœli. *Centri ratio* est in medio globi vel circuli immobile & indiuisibile esse. Deus non est medium quid immobile & indiuisibile in mundo, sed cœlum sedes eius, terra scabellum pedum.

II. Sed estne *circulus*? Neque circulus esse potest. Quando enim de Deo loquimur ab ipso omnia exire, & iterum ad eum redire, tanquam terminus, principium, & fons consideratur, non vt circulus, quam conficiunt egredientia & redeuntia, sicut in anni cursu. At argumentum habet C[illegible]ollius: *Qui instar tabernaculi omnicapacis omnia concludit & amplectitur est circulus.* Deus instar, &c. Ergo. Assumptio probatur: quia intra Deum sunt omnes res productæ: nulla extra. Primum nego propositionem. Nam concludere & complecti intra se res, vasis est. Capacissimum autem est globus, & non circulus. Iam Deum vasi alicui comparare, impium est. Non quæuis comparationes Deo conueniunt, sed fundatæ authenticis scripturis. Alioquin à Dei natura abducuntur cogitationes nostræ, fitque vt neq; patrem noscamus, neq; filium. Si Deus non noscitur, nisi ex filio Dei qui est imago patris secundum naturam, per reuelatum verbum: filius autem Dei vas non est; aut cu[illegible]rbita: neque hæ similitudines sunt in authenticis literis, abstinendum est ab ista phantasia. Nosci debebat ex imagine quoque in homine. At eà per peccatum in spiritualibus (Deus spiritus est, & non nisi in spiritu agnosci potest) periit, inque hac vita per *Christum* incipit saltem instaurari. Vnde illud Paulinum: *Ex parte cognoscimus, tanquam per ænigma*, &c.

Secundo ad assumtum respondeo quod sit vanissimum. Ponamus sane Deum omnia cōcludere & amplecti, hoc sensu qui est in scripturis Hebr. 1. 3. *Portat omnia verbo virtutis suæ*: Sap. 1. ℣. 7. *Spiritus Domini implevit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia scientiam habet vocis.* Ierem. 23. 21. Deus e vicino, & à longe *cœlum & terram implet*, Ps. 139. ℣. 7. 8. 9. &c. Ephes. 4. 10. At [illegible] concludit omnia vt tabernaculum omnicapax. Nemo hoc de Deo cogitare potest nisi profanus. Si ita sit, facile cum Hermete Ægyptio, & P[illegible]tonicis ex ambitu mundi, sphæra extrema Deum feceris.

Tertio prosyllogismus assumti Sophisticus est. Intra Deum dicuntur esse omnia non vt intra vas, sphæram aut tabernaculum, sed intra potentiam, scientiam & prouidentiam. Est quidem Deus vbique etiam essentia; sed hoc modo intra Ipsam creaturæ non sunt, sed extra. Hinc Theologica distinctio operum Dei ad intra, & ad extra. Illa sunt personalia, vt quod pater ab æterno genuit filium imaginem suam; filius à patre ab æterno est genitus; Spiritus Sanctus ab vtroque procedit: hæc communi[illegible]t creare mundum, qui est extra essentiam Dei, seu nihil de essentia, quan[illegible]am profanus Crollius ausit scribere, *animam hominis, seu spiritum ab altissimo inspiratum nihil aliud [illegible]e, quam Deum in nobis habitantem & animam intellectualem diuinæ animæ quandam particulam esse*, &c. ad imitationem Prophetæ Horatij, qui tamen *auræ diuinæ particulam* scribit. Dicit quidem scriptura, Deum in Ecclesia sua habitare, vt in templo, & sic quoque in cordibus fidelium per fidem Eph. cap. 3. vers. 17. vti sit Deus omnia in omnibus, & operetur omnia sibi consentanea 1. Corinth. 15. vers. 28. & cap. 12. vers. 6. quomodo erit in cœlesti Hierusalem: Verum hæc omnia non carnalem, & Philosophicum sensum habent, sed spiritualem; nec possunt animalibus cogitationibus comprehendi, nec sequitur: *Si Deus habitat in mundo impletque, omnia sunt intra Deum, vt intra tabernaculum; nihil vero extra.* Quis enim hoc de impiis, operibus maliciæ, & diaboli[illegible] affirm[illegible] Pa[illegible] ergo, Crollium per suas speculationes de [illegible] seductum à veritate tantū abess[illegible], quantu[illegible] abest mendacium & statim in principio offendere ad lapidem scandali. Longe aliter de Deo [illegible] sserit cap. 9. & alibi. Sophar Naamathites *ex[illegible]celsiorem cœl[illegible] Deum, profundiorem inferno, vocat; & mensuram eius longiorem terra, latiorem mari* ait, volens immensitatē eius quodammodo designare.

An Deus centrum creaturarum.

An Deus sit circulus.

Pagin. 33. & 34.

Qui potest circulus aut centrum finitarum creaturarum esse is, qui est infinitus, & immen[illegible] sequitur contrarium Crolho. *Si Deus neque circulus est creaturum, neque centrum, posito* [illegible] *on* concesso) *hominem esse Deo similem*, aut ad imitationem Dei similiter se habere, *nec homo erit cen*[illegible] *& circulus creaturarum.*

Deut. 4. 24. Deus ignis consumens.

III. Sed, *est ne homo comparabilis Deo?* Sane ipse seipsum aliquando comparat homini[illegible] & [illegible]liis cre[illegible]turis, vt Psal. 103. ℣. 13. affectu patri confertur; & *Christus* iubet, vt studeamus es[illegible] perf[illegible] vt est pater cœlestis Matth. 5. 48. vltra comparationes scriptas sapiens non facile ascenderi[illegible] imperuestigabilis sit Dei natura, & viæ eius Rom. 11. 33. & sæpius disparitas, dissimilitudoq[illegible] eris indicetur, vt Deuter. 4. ℣. 12. 15. Es. 44. ℣. 2. Par. 2. 14. Psalm. 86. 8. Psalm. 115. 5. Homo [illegible] nita[illegible] similis factus est Ps. 14[illegible] 4. & cum similis Deo vellet esse Eua, & Lucifer ille Esa. [illegible] passi sint, constat cum magno ipsorum malo. Quod autem attinet rationem imaginis, & [illegible]dinis, ad quam est creatus, id non efficit, vt dicendum, vel sentiendum sit: *sicut Deus est cen*[illegible]*turarum, & circulus, ita & homo est omnium creaturarum centrum, & circulus.* Sunt aliquæ c[illegible]tiones à simili: sed non in hac, cum etiamsi concedatur, Deum centro circuli, vel glob[illegible] co[illegible]bilem esse, eo, quod omnia portet verbo virtutis suæ, & totam creaturam sustentet em[illegible] [illegible]mnia radiis quasi ex puncto medio: tamen hoc nequeat de homine dici. De sua forma [illegible] Hartmani audebat affirmari, quod *centrum haberet vbique, peripheriam nusquam*, quæ sun[illegible] v[illegible] mente, & negatio potius, quam affirmatio, si sunt aliquid. Deo si ista accommodar[illegible] vel[illegible] centrum esse, neque circumferentiam dicendum fuerit. Neque enim rebus mensurabilibus G[illegible]tria nostra, comparari potest infinitum, & immensum, seu incommensurabile. De ho[illegible] cere etiam ridiculum est. Neq; enim idem potest esse ambitus circuli & centrum. At C[illegible] *mo est centrum omnium creaturarum, & circulus.* Nugæ impiæ. Ipse quoq; creatura est. [illegible] & aliud quid. Quidam ex veteribus hominem *mensuram rerum* dixerunt. Q[illegible] ad [illegible] spexerunt vt *Aristoteles, possibilem omnia fieri, agentem omnia facere voluerunt.* Sed si [illegible] m[illegible] stæ audias, & Psaltæ, & Iobis, *Homo vanitas est*, & post lapsum ne sui quidem mensur[illegible] de[illegible]rum. Qui sit omnia fieri ille intellectus, qui etiam illuminatus scit tantũ ex parte 1. Cor. 13? [illegible] & psychicus, seu non illuminatus in secularibus parũ quid potest: in spiritualibus totu[illegible]

IV. Sed persequamur illas nouæ sapientiæ aureas speculationes, & insaniente[illegible] sap[illegible] Quo argumento probas, *hominem esse centrum & circulum omnium creaturarum?* Cen[illegible]m e[illegible] ipsum omnia in mundi machina respiciunt. *Ad quem omnia in mundi machina respiciunt est centrum omnium creaturarum. Ad hominem omnia* &c. *Ergo.* Assumtio firmatur: quia omnia prop[illegible] hon[illegible] sunt creata. Illustratur etiam simili Ducis & Rectoris, quasi homo habeat imperium in omne[illegible]turas, & præsit omnibus. Primo dicimus, ad propositionẽ, Metaphoricas locutiones [illegible] locum habere: in Philosophia ad veritatis exactam declarationem, & demonstra[illegible] Possit itaque centrum sic concipi, quasi sit illud, ad quod respiciant omnia, quæ [illegible] circumferentia globi & circuli, & ad quod omnes radij dirigantur æqualiter, [illegible] rationale: sed cum hoc per se ad Geometriam pertineat, in aliis sit peregrinum [illegible] & [illegible] dente declaratorium proprium principium in natura esse non potest. *Ex propr*[illegible] *autem est dem*[illegible]*strandum.* Deinde non est consequens, id statim centrum esse, ad quod cætera r[illegible] Nequ[illegible]nim ab instar, seu simile esse ad essentiam ipsam valet ratio. Sit aliqua instar ce[illegible] [illegible]. Insuper, ad quod respiciunt omnia, id non necesse est esse medium, cum & [illegible] ape[illegible] se possit, aut aliquis alius terminus generalis, veluti Sol, Luna, &c. Tota creatura [illegible] tum spectat. At interitus non est centrum creaturæ. Deum respiciunt best[illegible] & expe[illegible]ctum. At Deus non est centrum bestiarum. Iosephum tota domus Pharaonis respicieb[illegible] diti suos reges. At non centro, sed apici comparantur. Ad assumtionem postea respon[illegible] fallat Elencho à dicto secundum quid. *Respicere omnia hominem* variis modis accipi potest [illegible] N[illegible] omnia (si detur respicere) eodem modo respiciunt hominem, vt inde ratio centri, & periph[illegible]quatur. Quo modo quæso respicit hominem rugiens ille leo diabolus? Quo modo [illegible] ta respiciunt hominem in pœnam, adeo vt astrologi ex cœli aspectibus plus [illegible] fortuni[illegible] pronun[illegible] quam boni. Homo hominem interdum respicit vt hostis, interdum vt amicus. Imo multa p[illegible] nullam habent rationem hominis. Deus respicit hominem nihili æstimamm, & vermem, & [illegible] ex mera misericordia. At homo ideo fit centrum Dei. Sed num concedendum est, omnia in [illegible]di machina respicere? Probatur: Quia *propter quem omnia sunt creata, eum omnia respiciunt. Pr*[illegible] *minem omnia sunt creata: Ergo.* Dico ad propositionem: Imo homo potius respicit omnia, [illegible] propter eum sunt creata. Deinde distinguo fines. Si ille respectus vniuersalis est, finis qu[illegible]lis, & contra: Sin particularis, & alicuius saltem modi finis est, etiam respectus fiet secundu[illegible] particulariter tantum. Ad assumtum respondeo, quod tantum sit particulare, & secund[illegible] Deus omnia condidit, non quod homo sit tanti principaliter & [illegible]; sed ad gloriam [illegible] quam fecit etiam hominem, qui non est finis creaturarum vniuersalis, sed particularis [illegible] Conditi sunt angeli in gloriam & ministerium Dei. Hi postea mittuntur ad ministrandu[illegible] homini[illegible] Deo adhærenti[illegible] ut etiam adhibentur aliis officiis. Omnino si consideres hominem in integritate[illegible] huius mundi an[illegible] lapsum, possis aliqua at non simpliciter ad eum cæterarum creaturarum fines re[illegible]ferre. Sed non diu mansit in integritate tum angelorum perduellium cœtus, tum homo ips[illegible] Hi[illegible] respectus benefici sunt mutati in maleficos. Homo conditus erat 1. propter Deum [illegible] 2. prop[illegible] hominem, hoc est, seipsum & proximum. Est enim ipse quodammodo si[illegible] ipsi[illegible] 3. propter terram, [illegible]t eum coleret. 4. V[illegible] esse Dominus animantium: 5. Vt v[illegible] quoque, quæ potestati eius sunt subiecta ad gloriam Dei, & societatis communis emo[illegible]

Hos fines vt assequeretur, adminicula addita sunt varia. Cœlum lumen præbet negotiis: nox quieti tenebras: aere attracto viuit; aqua vtitur pro potu & ad alias necessitates; & sic de cæteris. Ordinati erant fines ante peccatum, ita vt quodque suo modo, & loco inseruiret homini; seu esset in promtuario, vt ad necessitates promeretur. Sed post peccatum in pœnam cesserunt plurima. Diabolus factus est hominis & hostis, & victor. Infernus propter diabolos creatus euasit homini communis propter societatem. Ita procede ad reliqua, & considera hominis voluntatem, intellectum, affectus, naturam, habitudinem hominis ad homines, ad Deum, ad creaturas cæteras: videbis, num mansura sit speculatio de centro, & ad centrum directis. Malum certe centrum est, cui aduersatur tota peripheria, ipsumq; extinctum cupit. Stultum est de homine simpliciter talia pronunciare, cum immensa sit varietas; & non possit dici, si vnus homo, vt *Adam* in integritate possit centraliter, considerari etiam alios posse, maxime post lapsum, idq; ad notitiam, quæ inde extruitur, omnium rerum, & potentiam.

Quod attinet declarationem à duce & Rectore, id quoque particulare est, etiam in ipsa integritate. Non enim totius mundi regimen commissum est homini, quod satis apparet ex Dei cum Iobo expostulatione, & Gen. 1. 28. & cap. 9. vers. 2. Paracelsi homini sapienti astra subiiciunt. Sed *vbi est talis sapiens? Iosua parebat Sol & Luna*, verum precanti eum; in cuius potestate sunt sydera, qui se diligentium facit voluntatem. Absque hoc si cœlum esset in potestate hominum, quid non machinarentur? Imo pridem destructum esset. Quod malefica sydera sapienti non noceant, id non arguit potentiam eius in cœlum, sed custodiam, & beneficium prouidentiæ diuinæ. Si multa dicemus; vanum est ista iam temere garrire; cum ne sui quidem dux & Rector sit homo, nedum maris, terræ, aeris, & reliquorum. Prouerb. 18. 4. *Omnia propter se operatus est Dominus, impium quoque ad diem malum.* Hoc vniuersale est, & tamen ea Deo non facit centrum, sed terminum ad quem tantum: Debebant omnia ad Deum redire, sicut omnia ab eo processerunt. Homo & mundus propter hominem post Deum est factus. Homini enim propositus est tum ipse; tum creaturæ extra ipsum, vt quibusdā dominaretur, quibusdam vteretur ad suas necessitates. Generalissimus respectu ipsius finis est, vt ex notitia sui & cæterorum Deum agnosceret & coleret. At num perfectam accepit, ita vt etiam Dei maiestatem & profunditatem speculari possit? In hac vita neutiquam, etiam integra. Quid dicendum de statu peccati? *Sanctus Paulus de Spiritu Dei dicit* 1. Corinth. 2. 10. quod omnia scrutetur etiam profunda Dei, & nos vult accepisse spiritum ex Deo, ita vt spiritualis omnia iudicet, mentem Christi tenens. At quomodo restringat hanc scientiam in hac vita, patet ex 1. Cor. 13. vbi post hanc vitam demum fore perfectionem in filiis Dei dicit. Quid miseri isti Magi in tenebris Paracelsis videant?

Iam ergo inuertimus argumentum primum: *Ad quem omnia creata tanquam ducem & Rectorem respiciunt, is nequit esse centrum omnium.* Nam qui omnia creata dicit totum mundum cum peripheria & centro, atque etiam homine & interstitiis complectitur, ita vt necesse sit, extra esse eum, quem ducem respiciunt, vt tanquam regem in sua aula, aut in summo apice, vel terminum correlatum. Finge iam ad hominem respicere omnia creata: quæ proprietas quædam Dei est, non hominis: Deo enim creatori creaturæ sunt opposita, & non homini: quanquam aliquo modo seu tropico, seu alio aliquid etiam communicetur homini: Verum magis in altera vita, vbi in Deo videbimus omnia, sicut in hoc seculo in lumine Dei videmus lumen particulariter, &c. sine lumine Dei etiam nihil videmus, vti debebamus; vnde gentiles Philosophos etiam tantopere infestant Paracelsistæ: consequens est, *hominem non necesse esse centrum creaturarum omnium esse.*

Argumentum secundum: *Supra quem, vt supra punctum medium, & retinaculum omnes sphæræ suos radios, operationes, reflexus, & influxus, ita omnes creaturæ suas vires effundunt, is est centrum omnium creaturarum.* Ass. *Supra hominem O. creaturæ suas vires effundunt, vt omnes sphæræ radios supra punctum medium, & retinaculum: Ergo:* Nego assumtum: Est enim falsum. *Non vt sphæra* (ita sumenda vox est per synecdochen, pro ambitu. Alias centrum pars media sphæræ est) *se habet ad centrum, ita omnes creaturæ ceteræ ad hominem*, Deinde supra hominem; qui dicitur dux & Rector omnium, fieri id non potest. Non enim versatur in medio creaturarum: & qui radii à cœlo tendere finguntur, prætterlabuntur hominem, ita vt ea pars, quæ in terræ globum protenditur; ad hominem non recurrat, atque adeo subterranea nō possint centrum hominem attingere. Item qui homo est in Septentrione, non tangitur à radiis austrinis. Præterea si sic est, vt in sphæra, creaturæ nihil possunt in hominem. *Radii enim sphærarum sunt imaginarii, & non reales.* Insuper *creaturæ extra hominem sunt dispersæ in varia loca, & non sunt omnes sphæra. Ergo non possunt omnes in hominem radios conücere.* Item ridiculum est, *hominem esse retinaculum omnium creaturarum.* Item *in malum hominem, qui pœnæ subiectus est, nulla benefica creatura radios benignos proiicit.* Diaboli effunderent vires in omnes: Sed potestatem non habent in omnes. Sed vanior est assumtio, quam vt multis indigeat. Propositio est figmentum stultæ Paracelsiæ. Nam in centro principium est. A centro potius virtus in ambitum extenditur, quam contra. Ita homo fieret totius creaturæ sustentator, id quod per magos suos quærit diabolus, nempe vt homini persuasionem diuinitatis iniiciat, atque superbia deceptum secum ex cœlo in infernum detrahat. *O quantum miraculum tunc erit homo?* De vnico homine Christo verum est, quod sustentet omnia verbo potentiæ suæ, quod simul est Deus, & Dei: De cæteris non est: Et tamen ille non est centrum creaturarum, sed Dominus vltra omnes cœlos euectus, vbi potestatem exercet in cœlo & terra: Rediturus quoque est ad iudicium ea summo loco, non ex medio creaturarum.

Inuersio argumenti. *Supra quem omnes creaturæ non effundunt vires suas, vt supra centrum peripheria radios, is non potest esse centrum omnium creaturarum: Supra hominem, &c. Ergo.* Item ex falso

comparato non potest veri declaratio existere: Falsum autem est comparatum de sphæris in centrum coeuntibus radios: quia radij à centro primum tanquam è principio exeunt in circumferentiam, non contra: *Falsa ergo & declaratio inde ad hominem directa.*

An homo circulus respectu creaturarum aliarũ.

V. Sed proba hominem etiam circulum esse. Nouimus respectibus mutatis considera[illegible] nem mutari. Sed iste lusus quidam est non philosophantis, sed fingentis, & declamantis. S[illegible] respectus mutarent naturam rerum, quid ex homine non faceres? Eadem retenta analogia figuræ globosæ vel circularis, si homo est centrum omnium creaturarum, non potest esse circulus. Vanitas iudicij statim primo aspectu se prodit. Sed quibus argumentis ostenditur?

I. *Quod in se omnes creaturas continet, est circulus omnium creaturarum: Homo in se continet omnes creaturas. Ergo.*

Resp. 1. Nego maiorem. Vas erit, aut globus concauus, si continet realiter, quomodo cœlum vltimum complectitur intra se omnem aspectabilem creaturam. Sin autem continet tropice, non necesse est vas esse, siue circulus sit, siue globus. *Multis enim modis contineri aliquid in aliquo dicitur,* vt relate, vt membrum in toto, anima in corpore animato, &c.

2. Nego etiam minorem. Quomodo enim verum est, hominem in se continere omnes creaturas, cum cœlum & stellas non contineat, nec possit simul diabolum, & angelum bonum? Tune in te contines asinos, lupos, boues, &c? Dices non materialiter, sed formaliter. Nego hoc quoque. Tu fingis per obliquas similitudines hominem in se continere omnia. Illa tua figmenta Deus non creauit. Non si quid tu affingis homini, id vel in homine est, vel Dei creatura est. Quæ monstra non possumus comminisci, & homini attribuere? vt te iocos & ludos faciam; *Homo continet in se etiam plura creaturis.* Nam si bonus est, creatorem quoque continet, si malus, peccatum, & mortem, quæ à Deo creata non est iuxta Sapientem *cap. 1. vers. 13* & non vult mortem *Ezech. 18. 32. Deus autem omnia, quæ voluit, fecit, non quæ noluit. Inuidia diaboli mors intrauit in orbem* Sap. 2. 24. Quantus iam globus erit homo? Est placitum Paracelsi in homine esse simulacra creaturarum omnium. At, inquam, id est petere principium. *Non si ebrius Paracelsus, vel Magus diabolorum inspirationibus deceptus quid dicit, id statim est verum: nec quas ille fingit similitudines, sunt Dei creaturæ.* Nam nihil simile fingere potes, quin opponi ei possit dissimile, & dici non simile: veluti tu dicis *in homine esse Solem, quia calor insit, quia cor habeat.* Inquam ego vicissim: *at calor Solis non est Sol: Et hominis calor dissimilis est calori Solis; Et cor iratum Marti potius compares, quam Soli.* Si tua concordantia est creatura Dei, mea discordantia non erit Dei creatura. Omnino *quæ per comparationem dicuntur, tam ad non esse, quam ad esse affectionem habent, nisi ab eo dicantur, qui omnium essentiam perfecte exploratam habet.*

II. Argumentum. *Qui omnia ex summo bono (Deo) manantia, secum reducit ad fontem æternitatis, ex quo originaliter singula fluxerunt, & emanarunt, est circulus omnium creaturarum. Homo omnia ex Deo manantia secum reducit ad Deum. Homo ergo est circulus omnium creaturarum*

Respondeo: Insanientis sapientiæ totum est. Propositio est falsa. Quod enim ex fonte exit, ducitque secum aliquid & iterum cum eodem ad fontem redit, circulum facere potest, sed [illegible] circulum esse necesse non est. Duc globum, vel aliquid aliud funi alligatum circum caput, num fi[illegible] circulus? Turbo in gyrum fertur, at gyrus non est. Cœlum circumducit planetas, at non fit ideo circulus. Minor quoque falsa est. Omne bonum emanat à Deo non in vnum hominem. Habent angeli sua, cœlum sua, & quælibet alia creatura. Qui ergo omnia potest homo in Deum referre? Rideat sapientiam istam vel Epimetheus. Deinde si hominem peccatorem consideres, eoque bona, quæso, cæterarum creaturarum ad Deum referat, cum etiam sua perdiderit, & si velit Deum videre, eum oporteat alieni beneficij munus afferre? Phil. 3. 9. Tit. 3. 5. Cum mundus peribit cum vniuersa sua bonitate, cum putredo consumserit hominem, num ad Deum reducet etiam cons[illegible]ta? Deus creabit omnia noua. Num & hæc homo affert? Quæ oculus non vidit, nec vllius ho[illegible]nis intellectus in hac vita est assecutus, quomodo ea fert ad Deum? Diaboli à Deo sunt creati. Si hos reducere ad Deum posset homo, beati essent. Deus restituet omnia per Christum: non afferet ad eum omnia homo Crollianus. Quid si Magi Paracelsici, Arabes, Mauritani cum infinita copia impiorum non peruenient ad Deum? Nemo enim venit ad Deum, nisi per *Christum* recte agnitum & cultum, vt pater in filio agnoscatur, & colatur. Quales iam erunt circuli isti? Circulo ad Belialem redeunt, à quo etiam exierunt, seu ad patrem mendacij & homicidij, cuius sunt filij, *Ioh.* 8. 44. at circuli ideo non fiunt. Hermes Hartmani terram maledictam & damnatam habet in suis principijs. Hanc num ad Deum relaturus sit homo circulus, videte insani vos sapientuli.

VI. Iam de imaginibus in isto fictitio centro & circulo. *Prima Dei imago mundus est*, inquit insaniens sapientia *Crollij* Mirum est *Aristotelis, Galeni, Hippocratis*, & aliorum gentilium Ph[illegible]sophiam à Paracelsistis explodi, si possunt *Hermetis* istius pessimi Idololatræ & Deorum in Ægypto fabri sententias exosculari. Hoc autem ille scripsit in Asclepio cap. 6. *Deus, Dominus æternitatis primus est mundus est secundus, Homo tertius Deus.* (ideo cap. 3. ait: *Homo est magnum miraculum, animal adorandum, & honorandum. Nam transit in Dei naturam, quasi ipse sit Deus*: nimirum vt Eua & Adam commisso peccato Gen. 3. 5. 21.) *Homo nouit se & mundum: Veneratur Dei imaginem. (mundum) non ignorans, se esse secundam Dei imaginẽ. Imagines Dei duæ sunt, Mundus. & Homo. qui anima, sensu, spiritu & ratione diuinus est, & ascendere posse in cœlũ videtur,* &c. Id quod de Dei filio, qui est substantialis imago patris Col. 1. 15. Ebr. 1. 3. Verum est, diabolus inuasor gloriæ diuinæ per suos satellites *Hermetem* & *Crollium* transfert ad mundum, quem Deum esse mentiuntur etiam Platonici ab Ægyptijs seducti. Qua scriptura probatis viri insani, quod mundus sit Deus, & imago Dei? Mundus cum optimus à Deo creatus esset, propter obortum peccatum pessime audit. Maledicto enim subiecta est mundus creatura, & homines mundani à diametro Deo opponuntur. Machina mundi flammis cõsumetur, & mundus impiorum in infernum præcipitabatur.

Legantur c. 3 Asclepio, in quo est fundamentum desipientiæ Crollianæ. Hermes & Crollius diaboli satellites.

Ioh. 14. & 16. & 17. &c.

[illegible]ne

Hocne conuenit Dei imagini? Hæc perdita peccatis restauratur per *Christũ*. & sic imago Dei per gratiã in homine resuscitatur, gloriaq; ornatur. Impij imaginis nihil recuperant. Itaq; non imago Dei in cruciatuum pœnas mittitur, sed hi, qui cum facti essent ad imaginẽ Dei, eam peccando amiserunt, nec per pœnitẽtiam & fidem in *Christum* receperunt. *Si mundus Dei imago fuisset, aut esset, non eam amisisset. Non enim ipse peccauit. Si non amisit, non perire poterit. Atqui comburetur.* Sed satis est, ne angelos quidem creatos esse ad imaginem & similitudinem Dei, nedum mundum cõstantem cœlo, terra & contentis. Friuolum est dicere, ex mundo cognosci Deum, tanquam ex imagine: & ideo esse imaginem. Aliud est in opere artem artificis conspicere, in speculoq; formam obuersantis: aliud creatum esse ad imaginem & similitudinem Dei. *Præsentem monstrat quælibet herba Deum: at nõ quælibet est condita ad Dei imaginem.* Sequitur: *Homo est imago mundi.* Falsum & hoc. Deus hominem incolam, & Dominum quorundam in mundo fecit, non imaginem mundi. Mirum est istos fanaticos multa garrire de sua sapientia ex libro Scripturæ, & naturæ, vel lumine gratiæ, & libro mundi, non autem sequi & profiteri ea, quæ sunt in libro gratiæ, sed quæ in Magorum dementatorum pollutissimis scriptiunculis. At inquis, *Microcosmus est imago macrocosmi: Homo est microcosmus, & compendium mundi. Ergo.* Respondeo: Homo paruus mundus dictus est ab Ethnicis primum secundum quid. Quia enim Ægyptij & Platonici cœlo, quod mundus κατ' ἐξοχὴν dicitur, asscripserunt diuinitatem, sensum, & intellectum, quæ in homine inueniuntur: Ideo hominem vocarunt paruum cœlum, seu mundum. Aliqui propter sensum & motum etiam bestias complexi sunt exclusis vegetalibus, mineralibus & elementis. Alias & homo & cæteræ materiatæ creaturæ sunt partes mundi, & de mundo, vt si integrum mundum sumere velles, homo deberet esse etiam imago sui ipsius, seu paruus mundus sui respectu. Hinc elucescit à Paracelsistis Elenchum secundum quid committi, & non essentialiter, sed accidentaliter Philosophari ab ipsis, dum quod quadamtenus, & per similitudinem partis cum toto dictum est, vniuersaliter interpretantur & essentialiter, indeque postea, vtpote ex falso principio, magnificas texunt consequentias. Auffer mundo externo rationem saltem, non magis homo erit paruus mundus, quam bos, equus, canis, &c. Quæ enim de Elementis, principiis, mineralibus, cœlestibus astris, & similibus proferuntur, sunt etiã in bestiis. Nam si vltimo creatus est homo, mundi imago est, aut per essentiam paruus mundus; neq; etiam si Dominus bestiarum est. Non necesse est incolam & Dominũ mundi essentialiter paruum mundum esse. *Comparatio à simili non ponit essentiam*: quod nondum didicerunt Paracelsistæ, qui vanas fictiones sui magistri quasi Dei stulte sequuntur. Alia pars cathenæ. *Hominis imago est animal.* Bestiam voluit dicere. Sed audi, quid hinc colligam: si bestia est imago hominis per essentiam, sicut homo est imago mundi, & mundus Dei: concordantia essentiali vt homo est paruus mundus, mundus paruus Deus, ita idem homo erit magna bestia, & bestia paruus homo. Nonne? Analogia enim æqualiter per scalam ascendit, & vt se habet bestia ad hominẽ, ita cætera sequentia ad superiora, & sic Deum tandem faciemus bestiam. Non immeritò Ægyptij coluerunt bestias, si Deus aliquo modo bestia. Etiam hoc sequitur in eodem climace, bestiam esse imaginem Dei aliqua ratione inferiore, atque inde idem sequetur de bestiis adorandis. Verum nec vllus aliquis sapiens bestiam dixit imaginem hominis, neque verum id est. *Paracelsus* animalem hominem *Pauli*, & Pecuinum Poëtarum, & Ethicorum: Item Magicum *Circes* aliarumq; Sagarum, & Diaboli illusionũ de Lycanthropis, felibus, asinis, &c. Item pœnas peccatorũ per deliria, quibus homines etiã deterius bestiis insaniunt; Item Epicuræam vitã & similia in internas bestias transmutauit, vti & finxit duplex corpus hominis, vnũ Olympicum, alterũ elementare: sed ista omnia cum principij petitione. Falsum.n. est istas seu metaphoras, seu morbos, magicas delusiones, &c. internas & per essentiã bestias designare: Imo si essent argumenta bestiarũ essentialium, quas spirituales vocant, bestia non esset imago hominis, sed homo bestia ipsa. Nec homo conditus est ad imaginem bestiæ, nec bestia, prior homine creatura, ad imaginem hominis. *Est in homine facultas sensitiua analogicè, non vniuocè eadem cum bestiali.* Habet homo aliqua membra singularia, sed plurima bestiarũ quarũdam, præsertim porcorũ, & simiarũ similia. In bestia est æstimatiua tantæ præstantiæ, vt quidã ei rationẽ & intellectum tribuerint. Affectuum quoq; & disciplinæ, virtutũ & vitiorum, generationis, nutritionis & aliorũ inueniũtur simulacra. Verum omnia sunt cõparationis externæ, nec possunt principiorum essentialium vim habere. Itaq; admittimus quidẽ *bestiam aliquo modo imaginẽ hominis vocari, & vicissim hominẽ imaginem bestiæ*: Logica.n. affectio valde est ampla: *sed non in ordine eo, qui ad Deum per hominẽ tendat*: Non sicut homo est imago Dei, ita bestia hominis. Multa dicuntur quauis cõparatione: sed ex dictis non potest colligi concordantia illa, quã Paracelsici in essentiis Internis quærũt. Chirotheca similis manus est, & dici potest imago manus, vt vagina imago gladij: sed inde nihil possunt essentiale Philosophi extruere, sicut nec ex picta manu, & in speculis apparẽte. Sit bestia imago hominis quacunq; æquiuocatione: magis imago hominis est species eius, seu figura picta, sculta, fusa, specularis, &c. Quid inde scientifici? *Spiritus S.* apparuit specie columbæ, ignitarum linguarũ, venti, &c. Num hinc sequitur eius essentiam esse eiusmodi. Multi sunt typi, qui non sunt extendendi vltra significandi intentionẽ. *Euangelistæ* quatuor bestiis assimilantur, & *Christus* agno. Modo dicendi imagines sint: sed ex quibus præter significandi affectionẽ nihil colligas. Alia pars cathenæ: *Zoophytum est imago animalis. Aliquid, inquam, animale habet, sed plus de planta. Inde si imago dicitur, reciprocè etiam bestia erit imago Zoophyti. Inter ea, quæ sic coordinata sunt, vt deinceps sequantur, non necesse est alterum alterius imaginem esse, & si coincidat ea affectio, tantum est mutabilis adiuncti, externæque rationis, cum quæ plures sint sæpe dissimilitudines, quam similitudines, nec in omnibus par ratio est conuenientiæ.* Exempli gratia: In homine subordinata sunt membra, caput, collum, humeri, pectus, &c. Sed alterum alterius imago non est.

Lectant librum Scripturæ Paracelsici, & sequuntur Ethnica deliria contra Scripturam.

Bestia imago hominis.

In cœlo ſubordinatæ ſunt ſtellæ, vt fixis ſubiectæ ſint errantes, & in his ſucceſſio Saturn[illegible] uis, Martis, &c. qui ſpecie cōueniunt, nec rectè iudices, ſi arbitreris alterum planetam alter[illegible] eſſe imaginem, *cum ratio imaginis extra diuinitatem non ſit eſſentialis*, vt apparet in Pareliis, Paraſ[illegible] liisq; ſpeculorum apparentiis. Non rectè dixeris de pluribus indiuiduis genere vel ſpecie [illegible] quod alterum ſit alterius imago: ſed vnumquodq; per ſe in ſua ſingulari e[illegible]entia accipitur. [illegible] quibus repræſentatio eſt imaginis inſtar, vt cum in fabulis perſonæ repræſentant hæc *Agamemnonem*, illa *Vlyſſem* alia *Achillem* alia *Hectorem &c.* Imagines has perſonas ſi voces, impropriè voce[illegible] in vicariatu, & ſubdelegationibus: In typis, & antitypis, &c. In homine facultates ſunt ſubo[illegible] natæ. Rationi ſubeſt affectus, qui cum concupiſcentia naturali cognationem habet: Mens, [illegible] voluntas, ſenſus, appetitus, motus, facultas naturalis ſuo ſunt ordine. Si inde imaginis vim e[illegible] velis, ridiculus fias. Sed & Crollius ipſe tandem infirmitatem collectionis agnoſcit, cum d[illegible] metallis & lapidibus ſcribit, quod repræſentent ſequentia præcedētium ſimilitudines, & [illegible] quod eſt, non eſſe imagines propriè, ſed aliquo modo repræſentatiuo, qui in diuerſis non [illegible] Malè ergo colligitur:

Si mundus eſt imago Dei, homo imago mundi, hominis beſtia, beſtiæ Zoophyton, Zoophyti planta, plantarum, metalla, metallorum lapides, magnus mundus cum paruo ſeu homine PER OMNIA *eſt vnus*

Reſp. Nego ſequi. Non enim ſi *aliquo modo* alterum alterius imago dici poteſt, *per omnia ma*crocoſmus cum microcoſmo eſt vnus. Ex aliqua qualicunq; comparatione non poteſt con[illegible] vnitas vniuerſalis. Deinde ſi ita ſit, vti ponitur, ſequitur omnium inter ſe aliqua ſaltem conu[illegible]tia & reſpectus, ſeu qualiſcunque vnitas accidentalis, non autem magni mundi cum paru[illegible] mnia. Præterea ratio inuertitur tota; *Si mundus eſt imago Dei, homo imago mundi, &c. magnus mundus cum paruo per omnia eſt vnus.* Aſſumo: *At mundus non eſt imago Dei, & homo imago mundi. Ergo magnus mundus cum paruo non eſt vnus per omnia.* En tibi æternæ ſapientiæ Paracelſicæ ſpecimen. Iſto [illegible] fieret, vt Deus quoq; traheretur ad vnitatem, fierentq; eius imagines viliſſimi lapides, & ex c[illegible] quente per omnia vnum cum Deo. Eſt enim in climace & ſorite quæ ratio antecedentis, ea & conſequentis, & tandem omnium inter ſe eadem. Quis autem tam profanus ſit, vt lapidem Deo ſimilem faciat.

VII. Non eſt ſapientius quod apponitur: *Pater & filius ſunt aliquo modo vnum: Magnus mundus eſt pater: homo eſt filius Ergo magnus mundus & homo ſunt (per omnia) vnum.*

R. Conceditur hominem & mūdum aliquo modo ad vnitatem reduci, cum homo ſit membrum quoddam mundi: ſed id non ſequitur ex antecedente, multo minus quod *per omnia* ſ[illegible] num. Pater & filius relatione ſunt vnum, item conſenſu cauſæ procreantis & effectu. [illegible] in creaturis adeo diſtant, vt ſint oppoſita contraria. Deinde homo filius mundi dicitur mod[illegible] ſicut filius ſeculi Luc. 20. verſ. 34. non quod à mundo magno naturaliter ſit procreatus. Si en[illegible] mundus gigneret, mundos ſiu ſimiles procrearet, & non homines. Quod autem Deus ma[illegible] ex magno mundo ſumſit, & ex ea fabricauit corpus hominis, inde nō alio modo filius magni m[illegible] dicitur, quam olla filius terræ, & lignea domus filia ſyluæ. Eius fecis & hoc eſt: *Magnus mundus v[illegible]lis factus eſt homo: Ergo per omnia homo & magnus mundus ſunt vnum.*

R. Falſum eſt, quod magnus mundus homo ſit factus. Ex terra, quæ eſt pars mundi [illegible]mentaris, Deus fecit corpus hominis: animam autem non de mundo ſumſit, ſed crea[illegible] inſpirauit in faciem Adami, & poſtea propagauit per coſtam viri, vt fieret fœmina. [illegible] omnes poſteros progenuerunt, tanquam capita & principes omnium familiarum. Hinc & [illegible] ſiaſtes dicit cap. 12. v. 7. *puluis reuertitur in terram ſuam, vnde erat. ſpiritus redit ad Deum, qui dedit illum* Sed & finge, quod etiam anima originem traxerit ex mundo magno, vti quidam arbitrati ſunt eam à ſtellis produci, vel ſole: attamen falſum eſt, ob id magnum mundum factum eſſe hominem.

Profanitas Crollianæ dictionis.

[illegible] ita vel mons materiam ad domum confert, ſed non ideo fit domus. Notanda autem dictio eſt propter profanitatem quandam adhærentem. Alludit enim ad myſterium incarnationis filij Dei. S[illegible] ut Eccleſia confitetur in ſymbolo: *Vnigenitus Dei filius homo factus eſt*: ita ille *mundus eſt factus homo*,

Pag. 45. 46. qualis impietas eſt: item dum alio in loco ſcribit, Medicinam eſſe verbum inc[illegible]rnatum, ſeu miſericordiam incarnatam, verbum *creatum & incarnatum* in creaturis reperiendum, &c. quo al[illegible] ad dictionem Ioh. 1. *Verbum caro factum eſt.* Hoc ſcilicet eſt gloriam Dei quærere, & nomen Dei non profanare.

VIII. Eſt autem copioſus argumentando, vt ſuam phantaſian obtineat. Itaq; & hoc m[illegible] do ratiocinatur: *Quæ partibus conueniunt, per omnia ſunt vnum: Maior & minor mundus partibus conueniunt. Ergo.* Aſſumtio probatur, *quia vt magnus mundus eſt bipartitus, viſibilis & inuiſibilis, ita & homo, qui duplici ſpiritu vno firmamentali, altero anima eſt inuiſibilis, viſibilis corpore.* Hæc eſt [illegible] mam redacta:

R. Nego propoſitionem. Ita enim omnia indiuidua fierent indiuiduum vnum per o[illegible] & homo transformaretur in porcum, ſimiam, &c. Item mundus maior non magis eſt h[illegible]o, quam beſtia aut planta. Aſſumtionem dico, quod fallat Elencho à dicto ſecundum quid. C[illegible] ſane conuenit cum mundo ratione terræ, & aliorum elementorum, item nutrimentorum, ſ[illegible] mundum magnum pertinent etiam beſtiæ, multæ ſunt, cum quorum partibus cognationem [illegible] bet. At de ſpiritu ſeu anima fallit. Neq; enim mundus magnus eſt animatus, niſi qui anima[illegible], bus ſua eſt anima, & plantas continet. Verum à Philoſophis cum de animato mundo loquun[illegible] cœlum intelligitur, ſepoſitis contentis animatis. Itaq; rectè negatur mundus eſſe animatus, aut [illegible] mal. Quæ vero de ſpiritu mundi, qui anima vocatur, dicuntur, item de potētia caloris animale [illegible] cipium habentis, huc non pertinent. In homine ſunt ſpiritus præter animam organici. Itaq; con[illegible]

di po-

di pot[illegible] in [illegible] habere hominem, magisq; si & dona spiritualia nomine spiritus voces. Sed *Crollius* alium [illegible] spiritum, quem declarat in sequentibus, & iam vocat firmamentalem, nos autem non admittimus. De his autem & similibus deliramentis, quæ ex *Paracelso, Hermete* & aliis cum magna confidentia & præsumtione effutit, alibi dictum est. Hæc in præsens repetēda censuimus, vt studiosi videant, quod sit illud fundamentum, cui innititur NOVA REFORMATIO opposita Peripateticæ, & dogmaticorum Medicorum disciplinæ, & quomodo accipiatur τὸ γνῶθι σεαυτόν, vt postea deduci queant singularia sectæ Paracelsicæ decreta. Rotam reciprocam statuunt, & modo ex cognitione mundi extra hominem de homine iudicant, modo ex hominis notitia concludunt de mundo magno, re non admodum improbabili, si intra terminos suos cohibeatur. Analogia ista vtuntur & Philosophi nostri cum Theologis: sed inde non sequitur identitas, vnitasque essentialis. Quis enim concedat in homine esse omnia, quæ sunt in externo mundo, vt cognito homine omnia externi mundi sint nota? Est quædam notitia vaga, communis & indeterminata: alia certa & determinata. Illo modo dicere possis, qualitercunq; per comparationes & similitudines esse in homine ea quæ & in mundo externo: Imo non in homine tantum, sed & in bestiis: at certa scientia & demonstratiue non possis. Audio de cœlo & stellis in homine: at quis inde naturam vnius saltem stellæ cognoscat, si ante nullam viderit? Quis tot genera piscium, plantarum, insectorum, quadrupedum, mineralium? Rectè assumimus ad explicationem creaturarum librum scripturæ. In eo enim multa sunt, quæ nec ex nobis, nec ex natura externa cognoscere possumus. Sed interim domestica principia, insitæq; causæ propriæ cum suis effectis sunt inuestiganda, vti docet methodus scientifica. Hic sensus, ratio, & experientia, consensusq; sapientum, & euidens ex principiis demonstratio cum publico omnium iudicio vim criteriorum habent. Quæ vero inter se tantum comparantur in pari, dispari, simili, dissimili lucem possunt afferre intellectui infirmo: sed essentiam ipsam non demonstrare. Fatendum vero est, in hac vita nostrum intellectum in pluribus hallucinari, & quædam planè non posse percipere, in quibusdam specie veri & apparentia decipi, vt fit in similitudinibus: in pluribus nos seduci opinione, & paralogismis nostris. Hinc & tot dissensiones circa res naturæ & alias. Illud memorabile est, quod Sapientiæ *cap. 9. v. 9. & seq.* proponitur de hominis impotentia circa creaturas, & consilium Dei sine sapientia à Deo concessa. Idem est *Prouerb. 1.* & alibi. Quocirca, vt concludamus hanc exercitationem, NEMO suo ingenio nimium confidat etiam cum putat, se demonstratiua habere. Quid de analogismis & comparationibus Paracelsicis dicendum?

Cur ista deliramenta repetantur.

Finis examinis Hermetici apud Hartmannum.

D. O. M. A.

D. O. M. A.

EXERCITATIO PARACELSICA NOVA DE NOTANDIS EX SCRIPTO FRATERNITATIS DE ROSEA CRVCE.

NOTA I.

Pag. 58.

OSWALDVS Crollius in præfatione admonitoria suæ Bas[illegible]cæ Chymiæ, inuehitur in contemtores spagiriæ & Philosophiæ Paracelsicæ, q[illegible] *Athenienses lucem tenebras, & tenebras lucem esse contendentes*, v[illegible] tibus superis futurum breui, vt DEVS aliqua excitet ingeni[illegible] scientiis, & facultatibus (siquidem inuentio artium n[illegible] a[illegible] mum finem) in lucem proferant, zizaniam scientiar[illegible] eradic[illegible] ptiones, ac errores Scholasticorum (de Academicis pr[illegible] futent non verbis, sed factis, non syllogismis, sed re ipsa. *Quando enim perfectum [illegible] appropinquante Renouationis, & Regenerationis tempore, omne imperfectum necessario cadet, &c.* [illegible] nimirum Aristotelicam, Philosophiam, & Galenicam medicinam ex scriptis Parac[illegible] libus operationibus Chymicis & Medicis esse corrigendam.

Ideo & mirificis laudibus Paracelsum exornat, & scripta eius noui Philosophi & [illegible] superficialiter & perfunctoriè, sed summa mentis attentione legenda censet, [illegible] Spiritum intelligendi literam mortuam Theophrasti & Philosophorum, non e[illegible]

Pag. 92. optat, vt magnates partem aliquam sumptuum erogarent in pie & consc[illegible] rerumque Chymicarum peritos viros, atque ita Chymicum laboratorium instruere[illegible] mentionem facit cuiusdam Heliocanthari Borealis, qui vnica gutta lact[illegible] perf[illegible]æ & [illegible] lis Medicinæ, (in qua tanquam penario omnium corporum cœlestium, & terr[illegible] virtutes admirando artificio inuisibiliter coaceruatæ, imo in qua totus mund[illegible] tratus fuerit) hominem deploratæ valetudinis & morti vicinum vna no[illegible] per-fectam reuocarit incolumitatem sua ignea astrali, & cœlesti na[illegible] radium vitæ naturalis, vitæque organa renouando & defunctam [illegible]am quod regalis hæc & omnium aliarum Medicinarum imperatrix corpora [illegible] quasi miraculose à quibuscunque infirmitatibus desperaus resurgere fac[illegible]t. [illegible] tribuunt etiam *Paracelso*, quæ tamen in eo defecit, si verum est, quod *Crollius* d[illegible] infectum & è medio sublatum esse: Talem & *Arnoldo*, cæterisque, qui [illegible] perfecerunt. Est in manibus hominum scriptum quoddam Cassellis an. 1614. impressum [illegible] lo: *Communis & Generalis reformationis totius mundi: & fama fraternitatis ordinis de Ro[illegible]* non tantum mentio fit sanationum gratuitarum in Lepra & aliis grauibus m[illegible] ab omni infirmitate vsq; ad naturæ terminum, verum etiam sapientiæ cuiusd[illegible] ad errores vetustos extirpandos. Quid ni de his senserit *Crollius*? Fratres [illegible] ctis, indoctis, summis & imis, adhortanturq; eos, velint animo attentè sua post[illegible] perpe[illegible] artem examinare, quam acutissimo iudicio. Ea vera huc tendit, vt fiat ali[illegible] refo[illegible] humani, & satisfiat spei & desiderio aliorum & suo, licet tempus nondum ade[illegible] illis fratribus *Adamus Haselmeier*, & summam sapientiam, Cabalistic[illegible] scilicet Th[illegible] cam, Astronomiam, Physicam, Spagiricam, Mathematicam, Medicin[illegible] sine g[illegible] Ph[illegible] ex fundamẽtis liberis expetiuit. Iussit venire fratres cum verbo pacifico sophorum [illegible] Theologica Nectrometia, Beatorum Nectromantia, cum Magia Philoso[illegible] Bethleh[illegible] sancta: cum Astronomia gratiæ, &c. omnino expectat à fraternitate puram putam Pa[illegible] & inuehitur acerbè in Mundo-Christianos Academiarum insanos, qui putent non po[illegible] meliorẽ Philosophiam Aristotelica, nec certiorẽ Medicinam Galenica & Auic[illegible] trarũ ita doctrinam fulciant, &c. Non desunt sane Academiis & Gymnasiis viri [illegible] *Aristotele*, alijsq; gentilibus omnia probent, nec in *Galeno & Auicenna*. Non enim hos mẽ[illegible] esse censent. Itaq; quicquid apud ipsos est sani, veri, & solidi, id suũ faciunt & a[illegible] quid exorbitat, redarguunt liberaliter, & veris mutant, as[illegible] lumine script[illegible] & experientiæ rationisq; euidentia. In quibus deficiun[illegible] afferre [illegible] cum laude fa[illegible]tum e[illegible] à multis, qui non tan[illegible] nouas [illegible] iones [illegible] prod[illegible] etiam medicina[illegible] Chymicis præparationibus locupletarunt ta[illegible] hoc non nouo e[illegible]

Illud scriptũ an. 1615. denuo prodiit Francoff. cum confessione, & quorundam se eis sociatum dare volentium literis.

pridem

pridem *Auicenna, Mesues, Bulcasis. Arnoldus*, & alij id ipsum inchoarint. Videndum itaq; diligenter est, qui nam accusentur, & quæ reformatio desideretur. Si omnia sunt ad Paracelsi mentem dirigenda, eueniet longe plus errorum, & dubiorum intricatissimorum, quam ex literis gentiliũ vnquam existere potuerit. Veruntamen omnia probanda sunt; quod bonum est, tenendum. *Crollius* arbitratus est, se longe plus sapere Atheniensibus & philerastatis; & aliquo modo verum est plus sapuisse. Excessu enim peccauit, & dum Athenienses insectatur, in foueam insipientiæ delapsus est. Nos nihil contra institutum Fraternitatis scribemus in præsens: neq, enim in apertum dederunt omnia sua, & quam scripserunt confessionem, nondum vidimus. Venit ad manus postea. Sed breuitate temporis obstante iudicari non potuit. Summa est: *Omnia magica:* quod apparet *ex ficta mundi reuolutione ad statum Paradisi; ex felicitate incredibili in seculo: Ex palatiis plus, quam regiis: Ex inexhaustis Thesauris: De non posse agrotare: De cognitione eorum, qua vltra Gangem & in Peru fiant: De spiritibus mundi rectoribus aduocandis ad seruitia: De libro, in quo scripta sint omnia praterita, prasentia, futura &c.* quæ omnia sunt Magiæ Paracelsicæ & Crollianæ iuxta Agrippam, &c. *De nebulis, quibus inuoluta fraternitas inueniri non possit: De doctrina Magorum in Arabia, &c.* Notabimus saltem nonnulla, de quibus præmonebimus, vt mature considerentur, ne fiant posteriora deteriora prioribus.

Nota II.

SCopus libri est *Generalis reformatio diuini, & humani*, seu in vniuersa Philosophia, qua iam olim destituta est scientia rerum diuinarum & humanarum. Hanc quæsiuisse dicitur quidam nobilis cœnobita *CH. de Rosea Cruce* qui est caput & inuentor fraternitatis seu societatis de Cruce Rosea. *Reformat.*

Mirum videri possit hoc propositum his, qui post reformationem Mosis in gente Israëlitica sciunt in sacris literis duarum tantum mentionem fieri quantum ad res diuinas attinet. Prior extat Matth.24.14. *Pradicabitur Euangelium hoc regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus: & tunc veniet consummatio:* cap.28.19. *Euntes docete gentes, &c.* Marci 16.15. *Euntes in vniuersum mundum pradicate Euangelium omni creatura.* Act.17.v.30. *Tempora huius ignorantia dissimulans Deus nunc annunciat hominibus vt omnes vbiq, pœniteutiam agant.* Ita Rom.1.14. Coloss.1.28. Rom.10.18. *Nunquid non audierunt? Equidem in omnem terram exiuit sonus eorũ, & in fines orbis terra verba eorum* Psl.18.5. Psl.50.1. *Fortis Deus Dominus locutus est & vocauit terrã à solis ortu vsq, ad occasum: De Sion perfectam pulcritudinẽ Deus splendere facit:* Io.4.21.22.23. *& alibi.* Posterior est de Antichristo de cuius inuasione & occupatione Ecclesiæ vniuersalis sunt vaticinia *Dan.11.v.16. & seq Matth.24.21 & seq. 2. Thess.2.v.3.4. &c.* Itẽ *Apoc.13.11. & cap. 17.* Reformatio vero futura fuit per spiritũ oris Domini, seu ministeriũ Euangelij *2. Thess 2.v.8. Dominus enim Iesus interficiet eum spiritu oris sui. & destruet claritate aduentus sui.* Vnde colligunt Theologi hanc vltimam fore in diuinis reformationẽ, quæ peracta sit ministerio *Lutheri* in comitiis publicis *Augusta* proposita confessione rectæ fidei. Dicit quidem *Christus* in Luca cap.18.8. *Filius hominis veniens inuenietne fidem in terra?* quasi designaret publicum ministerium tunc totum corruptum fore, dicentibus hominibus pax & securitas, quo tempore subito sint opprimendi: sed nullius amplius reformationis meminit.

Nemo vero dubitat, nos esse in vltima mundi fece, propter signa penè omnia antegressa, & adhuc hodie subinde apparentia. Quocirca quæritur, quæ ratio sit istius reformationis circa diuina, quam societas proponit. *Paracelsus* in animo habuit *Lutherum* simul & *Papam* in ordinem redigere. At obiit relicto opere. Num in locum eius venturi sunt fratres de Rosea cruce? Quod ad humana attinet, Politicæ & Oeconomicæ leges siue imperij & regnorum Christianorum, siue Mahometanorum & gentilium non curabunt, nec admittent, vti videtur, reformatores. Philosophia & Medicina accessu luminis scripturæ, & Hermeticæ solertiæ in Chymicis magna ex parte est correcta. Duriores nonnulli adhuc resistunt: sed qui non videntur curandi. Nunquam enim talis speranda purgatio est, vt nihil sordium amplius appareat.

Nostra sententia est, si innotesceret vniuersale illud nobile Prophylacticum, & Therapeuticum, in Medicina multa particularia casura esse. Quod si vero reformationis consummatio intelligitur, quæstio est, num ea ad *Paracelsi* mentem, quam *Crollius, Hartmannus. Seuerinus*, & alij illustrare voluerunt, sit instituenda, an vero etiam Paracelsia reformanda. Nobis hoc prius necessarium esse non videtur tantum, sed & serio statuitur. In quo enim loco Paracelsica factio non exercet Medicinas temere, & fortuito? Sed & quam grauiter hallucinatus est *Seuerinus, Crollius, Hartmannus* cum *Paracelso* in tota Philosophia, & Medicina? *Haselmeieri* quidem sententia est Theophrastiam debere publicari loco Peripateticæ, & Galenicæ disciplinæ: sed nisi illa prius fuerit repurgata, actum agetur, proq; reformatione inceptabitur deformatio.

Nota III.

DE reformatoribus. *Deus dedit*, inquit liber, *ingenia summe illuminata ad artes perplexas & imperfectas restituendas. Mundus intra centum annos multo melior factus est. Peperit enim Heroas praclaros, qui summa vi per tenebras & barbariem penetrarunt, & posteris residuũ reliquerunt. Causa dicitur esse igneus Trigonus, cuius flamma magis magisq, indies splẽdescant vsq, ad finem mundi.* Inter Heroas illos numeratur Paracelsus in ina vocatione, qui librum mundi diligenter legerit, & hoc ipso sublime suum & acre ingenium incenderit.

Cur autẽ reformationẽ nõ perfecerit, causa redditur, *quia impeditus fuerit ab aliis Doctorib. qui et in opt uno cursu molesti fuerint, vt sensus suos non potuerit placide cum aliis conferre. Vnde indicauerit eos magis*

vexatione, quam artis communicatione dignos. neglectum vixerit, & mundo suas stultas delicias reliquerit, &c. Laudanda fraternitatis libera cõfessio est de Dei nunquam satis prædicanda benignitate, quod Lucem verbi sui *sub dominio tenebrarum monasticarum* pene extinctam denuo accenderit, & ministerio *Lutheri*, aliorumque Doctorum præstantium religionem repurgauerit; artes Philosophicas etiam & linguas adeo illustrauerit, vt plurimis erroribus & inscitia, ignauiaque profligatis lon[illegible] niores euaserint, & in vsu frequentiores, quanquam adhuc laboretur in spinis & sentibus, lolio [illegible] nonnullo eradicandis, cum in hoc seculo, quod imperfectionis est, non speranda sit consummatio, *vt Paulus* innuit *1. Corinth. 13.* Idem sentiendum de facultate Medica est & iurisprudentia. Instinctissimis certe diuina gratia, & lumine mentis pollentissimis, exercitatissimis, minimeque ignauis & pusillanimis ingeniis ad eam rem opus fuit, quæ heroico impetu concitata turbam densissimam tenebrarum ab omni parte aggressa penetrarunt, difficultatibusque & hostibus victis in altum emerserunt, à latere vndiquaque assistentibus etiam principibus & manifestam vim excelso animo prohibentibus, vti est in historiis.

Paracelsus autem cur solus nominatur? *Quid quæso iste aliud excitauit, quam turbas? Non quidem est negandum, donis intellectus præclaris ornatum fuisse*, sed quæ ille malè collocauit, & cum impetu perumpere voluit & simul bona cum malis obruere, productis singularibus quibusdam figm[illegible] ex omni angulo impuritatum, & quisquiliarum congestis. Fiduciam addidit Chymic[illegible] peritia, & Medicinarum singularium ope eius præparatio. Erat autem iam pridè Alchymia & nota in Germania, & in artem pharmaceuticam recepta. Si itaque voluisset prudenter in ea v[illegible] gnum splendorem eam perduxisset, & simul medicinam auxisset: Verum ille iracundia sua omnia peruertit, & vt videretur in omnibus singularis esse, Harmamoniam quandam seu concordantiam maioris & minoris mundi, & rerum singularium inter se ex vetustate (neq; enim nouum dogma est, vt apparet ex priscorum scriptis) proposuit. Et tamen non potuit eam ali[illegible]s fundare, quam in similitudinibus externis, quasi statim idem esset, quod aliqua est comparabile. Deinde ex Astrologia mutuatus est aliud fundamentum, quod & apud *Aristotelem* legitur, nempe medium mundi [illegible] à superiore gubernari, ex quo ille conclusit, in medio mundo esse quoq; ea, quæ sunt in summo. [illegible] lusit huic opinioni axioma de familiaribus inter se affectis, & magnetismis: Item quod metalla [illegible]netarum nominibus designarentur, atq; etiam arbitrarentur quidam ab eis effici. Hin[illegible] ad [illegible]alia peruentum est, & diuisio in principia tria à *Basilio Monacho*, & aliis assumta à mineralibus ad vegetabilia, & animalia accommodata est propter concordantiam.

In his si legitimo modo permansisset, non inutilem operam potuisset præst[illegible] Hab[illegible] à quibus didicit, & quorum studium potuit & imitari & amplius prouehere. In mineralium [illegible]tomia, & magisterio sapientum præluxerunt ei *Hermes, Geber, Isaacus, Basilius* & alij. Ad[illegible] temporis exercitati, quorum ipse in Chirurgia facit mentionem, nec parum i[illegible] borauit. Sunt adhuc in manibus libri antiqui, ex quibus videre est, quando [illegible] versata sit Germania longè ante *Paracelsum*. In medicina quid sciuisset præ[illegible] nicos autores non legisset? Apud *Mesuen, Balcasim, Rhasin* & alios inuenit Ch[illegible] & mineralium, vti & apud *Auicennam*. Deinde *Lully, Arnoldi, Rupescissa* & aliorum [illegible] libr[illegible] qui adhuc in suo sunt honore. Hinc & res & verba traduxit. Cum autem istis [illegible] ratione esset etiam Magia, non illa naturalis *Rogerij & I. Bapt. Portæ*, sed infam[illegible] *[illegible]themy, Agr[illegible] chelli, &c.* Item Cabala illustraretur à quibusdam Iudæis, *Pico Mirandulano* & aliis: [illegible]d has q[illegible] se contulit, & contemtis tandem omnibus veteribus & nouis Monarchiam a[illegible]rum & [illegible]tiæ totius sibi dementissimè arrogauit inuentis semper asseclis, & applausoribus in hod[illegible] vsque diem. Medicinam Chymicam exercuit in initio feliciter. Nam *ad noua homines sunt at[illegible]* [illegible]maginatione sua, vt *Crollius* de Panacea *Ambaldi* scripsit, fortiter vsi plus hac profi[illegible] camentis. Sed postea vilescente nouitate tum multos læsit medẽdo, tum non po[illegible] quoq; infelicitatem expertus. Hæc ita se habere patet ex libris eius, & connotat[illegible] busq; testibus: Imo loquitur res ipsa in his, qui *Paracelsista* vocantur.

Paracelsistarum encomia.

Plærique enim sunt homines temerarij, insolentes, superbi, audaces, periclitatores, gloriosi Thrasones, imperitissimi, & indoctissimi bipedum, qui ampullantibus verbis decipiunt magis, quam aliquid laudabile re ip[illegible], nisi fortuito quid fiat, præstent, maxime si simul artem auri faciendi salitant, cuius [illegible] non pauci e terra [illegible] cruces emerserunt. Ecce reformatorem, & Reformatoris discipulos. Quod dic[illegible]tur libr[illegible] diligenter legisse, talis sane ipse videri cupit. Itaque alicubi scribit, se nulle[illegible] fer[illegible] cennio inspexisse. At si in præcedentibus quoque temporibus non fuisset aud[illegible] bum, *Hippocratis, Galeni* & aliorum plurium, quid sciuisset, Mira vesania e[illegible] blicis profiteri se longe alios *Galeni & Auicenna* libros alicubi inuenisse, qua[illegible] tentur, seque literas permutasse cum *Galeno* in inferno, & disputasse cum *Auicenna* [illegible] cibusque orci, &c. Cum autem principia scientiarum a suis magistris accepisset, & [illegible]ch[illegible] exercuisset nonnihil, tunc abiectis commentariis priorum ad concordantiam ma[illegible] & mundi, superiorisque & inferioris globi se contulit, & prauis imaginationib[illegible]s, opini[illegible] indulsit, vt totam naturam peruerterit, cuius rei testes sunt librorum, quos [illegible] pluribus insaniæ & furoris indiciis scatentia. *Seuerinus* Ideam suam ex illis co[illegible] C[illegible] admonitoriam: *Dornæus* Clauem, physicas, philosophias, chemiam paracelsicam [illegible] de antimonio, Theses, &c. *Thrasybulus* Theatrum, *Hartmannus* philosophiam vitalem, [illegible] V[illegible]m omnes reformatorem coacti sunt reformare, vt & *Quercetanus*. Quis enim om[illegible] [illegible] Multi adeo indulserunt suis speculationibus, vt negarint eam fuisse m[illegible] cessi, quam litera, quam mortuam *Crollius* vocat, red[illegible]

Hoc

Hoc illi dementiæ velamentum excogitarunt, & suas opiniones interim prodiderunt, vt videre est in Crollianis. Ego puto, si *Paracelsus* in mundum rediturus esset & visurus istos suos interpretes, quod non mitior in eos foret, quam in *Galenum*, *Auicennam*, *Aristotelem*, & alios. Voluit esse reformator *Paracelsus* in diuinis, & humanis; sed quod voluit, non est affecutus, propter intemperiem: qua agitatus est, & confusionem malarum artium cum bonis; vitam profligatam, contemtum omnium, insolentiam, & alia vitia. Fraternitas itaque Roseæ Crucis videns in istis *Paracelsum* peccasse, & reformationis opus vitiasse, lenius incedit. Proculdubio autem quæ *Paracelsus* corrupit, restituet, & deliramenta eius procul gentium propellet. Aliàs non obtinebit, quod quæret, vt vt quidam applausores inuenientur, sicut solet fieri. *Nihil enim tam malum est, aut fingi potest, quin si tectorium adhibeas, & glaucoma oculis inducas, quale magi infamei solent, inueniat approbatores & socios.*

Nota IV.

De reformatore A. CH. à Rosea Cruce, & Societatis instituto.

TExitur Historia de quodam Monacho ex nobili familia Germanorum à Rosea Cruce, patre, capite, & primo inuentore fraternitatis sui nominis, qui generalem reformationem necessariam esse vidit illis temporibus, quibus omnia erant tenebris oppleta, & Ecclesia à dominatu Romani Pontificis premeretur. Vidit nimirum ille id, quod multi alii coætanei, sed magnitudine dominantium tenebrarum absterriti ausi sunt in lucem prodire pauci; quique prodierunt (nunquam enim defuerunt confessores intrepidi, vt liber testium veritatis & centuriæ Wolfii probant) plærumque vi abrepti martyrio sunt affecti, ex quibus *Iohannes Hussius*; *Hieronymus Pragensis*, & quidam alii excellunt, vsque ad Hussitarum conspirationem, quæ deleri non potuit, & *Lutherum*, qui non comburi, aut alia improbitate è medio tolli. Sic in Gallia, Anglia, Germania inferiore, &c. horribiliter quidem in reformatores sæuitum est: sed vt olim in persecutionibus, ita hîc non potuit reformatio opprimi, quanquam interim zizania simul cum tritico enascerentur in agro reformato. Pater ille de Rosea Cruce adiit Damascum, ibique se contulit ad Magos Arabas, quorum doctrina & lingua imbutus profectus est ad magos Fessę in Mauritaniam, & horum quoque disciplina, pollutiore tamen Orientalium magia, cognita frustra tentatis Hispanorum & aliarum nationum literatis, à quibus fuit irrisus, (neq; id mirum tam potente sede Romana) in Germaniam rediit, ibique constructa æde Spiritus S. sua studia excoluit, & cogitata in summam coegit, donec sibi confideret, & ex cœnobio sociis ascitis fraternitatem sibi cognominem excitaret. In hac historia diligenter considerandum est id, quod *Christus* dicit *Iohann.* 10. *Qui non intrat per ostium in ouile, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro. Qui autem intrat per ostium, pastor est ouium, cui ostiarius aperit, & oues vocem eius audiunt, ego sum ostium ouium, oues mea vocem meam audiunt, & sequuntur me: alienum non sequuntur sed fugiunt ab eo.* Est & perpendendum illud *Baptista Io. 3. 27. Non potest homo accipere quicquam, nisi ei datum fuerit de cælo.* Item *Ebr. 5 v. 4 Neq, quisquam sibi sumit honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquam & Aaron. Sic & Christus non semetipsum clarificauit, &c.* Item *Hier. 23. v. 21. Non mittebam Prophetas & ipsi currebant non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant, &c.* Estne ista legitima via ad opus Generalis reformationis, & ostium per Magos Arabiæ, & Mauritaniæ? Respondebunt fratres, *Patrem de Rosea Cruce in suo cœnobio incepisse aperire oculos, vt multos alios. Tempus. n. reformationis fatale instabat & spiritus gratia in multos effundebatur, vnicuiq, distribuendo iuxta suum modulum. In Theologicis itaque de fide principium accepit ex libro Scriptura, sicut & Lutherus: at dum hoc excolere studuit peregrinando incidit prater opinionem suam in illos Magos, à quibus non Theologiam, sed Philosophiam, qua in Germania tam corrupta tunc fuit, quam Theologia, didicit, & principia acceptu postea propria meditatione in vtroque studio profecit.* Hæc responsio tolerabilis fit confessione de fide reformata in Germania vigente, quam proculdubio confirmabit fructus, vt est *Mat. 7. v. 15. 16. & seq. Non omnis qui dicit Domine, Domine, nonne in tuo nomine prophetauimus, damonia eiecimus, miracula fecimus, intrabunt in regnum cælorum. Interim autem Paracelsus*, quem aiunt item multas regiones peragrasse, *suos habuit in Magia Doctores, in Germania, Tritemium, Agrippam, & alios Habuit & libros magicos, Cabalisticos, & similes à Iudais & aliis: Philosophiam didicit ex Aristotele in scholis, vt & Medicinam, quam & Basilea est professus, ex Galeno, Auicenna, &c Chymiam à parente & aliis praceptoribus accepit, studioque proprio excoluit lectis libris Chymicorum prastantissimorum.* Non opus ei erat Magos in Arabia & Mauritania accedere. Cur foris peteret id, quo domi abundabat? Mirum autem, si tempore illius (mortuus est An. 1541. nondũ quinquagenarius, aut sexagenarius, cum quidam velint eum natum esse An. 1483. die 10. Nouem.) societas collecta fuit, cur non familiaritatem cum ea contraxerit. Legimus in *Basilii Monachi* scriptis, quæ circa ortum luis Gallicæ iuxta *Paracelsum in tom. 2. chirur. mag. lib. 1. de lue c. 3.* An. 1480. secundum *Clementium* An. 1485. aut alios An. 1493. confecta sunt, fere easdem in Medicos & Philosophos inuectiuas, quas postea auxit *Paracelsus*: legimus & de iisdem principiis, & ex stibio medicinis: Hinc colligere est, si istud est reformationis fundamentũ, in Germania inueniri potuit cumulate. Quod enim de maioris & minoris mundi collatione affertur, cùm nota fuerit Harmonia vel ex *Aristotele & Platone* non defuerint Magi, Astrologi, Cabalistæ, Geomantæ, Hydromantæ, Chiromantæ, Necromantici, & id genus hominum pessimorum, ne sic quidem coactus quis fuit peregrinari. Maxime vero illa studia cum Alchymia in cœnobiis viguerunt, vbi homines otiosi potuerunt ea continuare & absoluere. Sed dici potest, *patrem illum tunc iuuenem XVI annorum ista vel ignorasse, vel non curasse: postea vero ab Arabibus accepta instructione feliciter amplasse communicata sententia cum aliis.*

Nota V.

Descriptio plenior societatis. In hac specialiter sunt notanda quædam. *1. Persona dicuntur à Deo. & tota cœli machina coordinata, & electa ex sapientissimis, qui aliquot seculis potuerint vixisse. 2. Cum Ecclesia nondum esset expurgata, sciuerunt, quid esset sentiendum. 3. Summe concordes vixerunt. 4. silentij tenacissima. 5. Hi à Deo prædestinatū in iunctū. præcisum, vt suam doctrinā diuulgent. 6 Primi tamē fratres non adepti sunt negotij absolutionem, sed optarunt saltem consummationem. 7. Societas omnibus sufficiēter instructa est 8. In cœnobio Spiritus S. habet collegium à nullo inueniendū, &c. 9. Sunt immunes ab omni morbo & dolore corporis, vt & primus pater, qui nulla vi mortuus est, sed Deo euocante spiritum.* Sed plura postea. Quod ad primū attinet, si à *Deo* coordinata est societas, debet vocatio probari aliquo authētico principio. Opus reformationis generalis non ita temere instituitur. *Lutheri* reformatio fundata est in scripturis. Debet fraternitas etiā suam inde probare. Solent Enthusiastæ, quod cōpertum est circa annū Christi 1524. & 1525. iactare singulares reuelationes, agitationes spiritus, & afflatus. Sunt & in numero Paracelsistarū tales. Videndū diligēter, ne Sathanas simulato angelo lucis aliquid noui moliatur. *Luc. 16 29. Habent Mosen & Prophetas, quos si non audiunt, neq; si quis ex mortuis resurrexerit, credent.* Ita *Malachia 4. ver. 4. Ioh. 5. 39 46. 47. Esa. 8 19. 20. Quærite à Pythonibus & diuinis: nunquid non populus à Deo suo requiret? Pro viuis ne à mortuis? Ad legem magis ad testimoniū. 2. Pet. 1. 16. Non doctas fabulas secuti sumus; Habemus firmiorem Propheticū sermonem, cui quasi lucernæ lucenti in loco caliginoso attēdentes bene facitis &c* Non ignoramus *Crollij* & aliorū Paracelsistarū fanaticas persuasiones. Itaq; societas excutiet illam suam vocationē exactius. Quod ad *totam cœli machinā* attinet, quia causa est vniuersalis, multo magis principiū probationis requiritur. Trigonus igneus non est satis. *Semper plures stulti in seculo homines. aucto fuerunt, q̄ sapientes.* Audimus & legimus Astrologorū cōmenta: sed principiū non inuenimus. *Ordinariæ vocationes sua habent fundamenta immota.* Si cœlū coordinauit o[illegible] fratres, quis tot Academias & collegia, scholasq; coordinauit? An hic nihil potuit cœlū? *In quibus maior vis est effectus in iis causam plus pollere apertū est: In scholis reformatis maior vis est effectus. Ergo.* Insuper non cœlum hic tanti est, quanti ordinaria institutio sacris literis conformis. Habeant octo fratres pro se aliquod cœli thema: at nihilominus congruere id debet in re tanta totū orbē spectante cum Prophetiis diuinis. Quoties decepti sumus vaticiniis Astrologicis? Quidam vltimū Prophetam affore dicebat an. 1590. Alij notarunt an. 1588. quidā 1583. *Tobias Mollerus* de Noah quodā (sc. ipso) an. 1584 scribebat, qui certo mēsurare posset tēpora prædicta in sacris. Pluriū conatus, vt & *Paracelsi* prædictiones, habes in centuriis *Ioh. Wolfij*. Itaq; cum pleræq; vel fefellerint, vel his verbis fuerint cōceptæ, vt quouis modo ad euenta possint accōmodari, nō multū eis tribuimus. Quod autē attinet ad opus reformationis per *Lutherū*, non immerito dicas, à *Deo* fuisse coordinatos Witebergæ collaboratores, & eius aliqua indicia cœlo Inseruisse. Ita. n. scribit *Clementius Clemētinus Amerinus in tractatu de peste; secundū Astrologos sydera in nostra corpora vim maximā habent, & solent producere pestem coniunctiones triū superiorum planetarū magnæ, Eclipses luminariū, coniunctiones & oppositiones Saturni & Mercurij, & prædictorū ascendentia, siue in signis mobilibus, siue humanis, vel in finibus Mercurij constituta inueniātur, præcipuè, si prædictis syderibus dominantur maleuola stella Saturni. & Martis, qui solent inferre pestē bella, & alia genera malorū regionibus, ciuitatib. & hominibus, qui habuere in sua genitura quempiam locorū principaliū in gradibus prædictis positū, vt vidimus in præcedenti Iouis & Saturni cōiunctione, quæ fuit an. 1484 in 24 gr. Scorpionis ascendente 10 gr. Leonis, cui coniunctioni præfuit Mars supra Iouem eleuatus, qui in principio anni 1485. duxit in Italiā cum ingenti exercitu Carolum regem Gallorū, qui regem Neapolitanū bello superauit. & Scorpius signū illius magnæ coniunctionis causa fuit morbi Gallici, qui eo tempore & regione ortus est cum maximis vlceribus vel sæuissimis doloribus. Sed ante annū salutis 1515 multo maiorē rerum nouitatē decernunt illæ sæpē magnæ coniunctiones trium superiorū planetarum, quæ superiori an. 1504. vel circa fuere sub cancro. Significant. n. his temporibus alterationē aëris, sterilitatem, penuriā. bella, &c Et maximā nouitatē an. 1513 Extollēt n. quendam potētissimū Dominū qui falsam infidelium religionē destruet, & ditioni suæ magnam orbis partem subiiciet. Sydera ergo secundū Dei voluntatem agunt in hæc inferiora, & præparant causas intermedias & quandoq; corrumpunt aerē & replent corpora malis humoribus quorū causa facilius hic eminus, q̄ ille propior peste corripitur. &c.* Hactenus Clementius. Si itaq; vaticiniū illud ad *Lutherum* pertinet, vti pertinere euentus docuit, habuit simul vocationem à *Deo*. & præsignatus est astris. Quod si sociatas à Rosea cruce reformationem nouam vult inferre, videndū est, an Lutheranam possit euertere, quæ iam 100. annos infracta durauit siq; probare vult suum institutū, paria argumenta proferenda sunt. Est & magna quæstio, *sintne illæ personæ sapientissimæ inter omnes qui aliquot seculis vixerunt*. Si Paracelsiā probant & profitentur, parū laudis referēt. Venient. n. in opus & laborē alienum, coactæ fateri *Paracelsi* scriptis inesse summā sapientiam, q̄ falsum esse sæpius est euictum, & *Crollius* secus scribens magno se polluit mendacio, vt & *Tyrolensis*. Si religionē a *Luthero* repurgatam volent reformare, tantum aberunt a sapientia summa, quantum dementia & temeritas. Videant ergo quid moliantur.

T. H. Moll. Ex stella an. 1572 vaticinium de Propheta an. 1590.
Ecclesiam reformaturi.
Locus de Astrologia ex Clementino exciso an. 1505 conscriptus.

Fried. Dux. Sax & Lutherus.

2. Si sciuerunt veritatem ante repurgationem *Lutheri*, cur non accesserunt ad publicam confessionem? An ignorarunt illud *Pauli Rom. 10 vers. 10. Corde creditur ad iustitiam. ore fit confessio ad salutem:* & illud Christi *Matth 10 32 omnis, qui confitebitur me coram hominibus, &c.* Dicent, *[illegible] & silentium, ad quod adacti sumus à patre, prohibuit.* Videant ergo, ne audiant alteram *Christi* sententiam *Matth. 10. v 37. Qui patrem aut matrem plus, quam me amat, non est me dignus. Non est silendum. vbi necessitas postulat loqui 1. Petr 3 vers. 15 Sitis parati, &c Cap 4. 11. Si quis loquitur. sermones Dei loquatur. Psal. 115. & 2. Cor 4. Credidi, propter quod locutus sum.* In tempore astandum fuit sociis fidei communis. Iam post festum venitur.

3. De concordia, probamus, modo ea sit in *Christo* & verbo eius; Deinde in veritate demõstrata hæ res sint leges ciuiles, ne quid seditiosi fiat in patria, siue Philosophemata. Alias occultas conspirationes facere, & in tumultus concordare, non est diuturnum. Referatur huc Gamalielis sententia *Act. 5. v. 38. 39.*

4. De *silentio* iam dictum est. *Christus* ait, *Ioh. 3. 20. Omnis, qui malè agit, odit lucem & non venit ad lucem, ne arguantur opera eius. Matth. 10. 26. Nihil est opertum, quod non reuelabitur. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine. Eph. 5. 11. Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, sed magis redarguite.* *Luc. 19. 20.* *Omnia, quæ arguuntur à lumine manifestantur, &c.* De seruo occultãte talentũ habes iudicium, *Matth. 25. v. 24. 25. Syrac. 20. v. 32. Sapientia absconsa & Thesaurus inuisus, quæ vtilitas in vtrisq;? Luc. 12. 47. Seruus, qui nouit voluntatem Domini sui, & nõ fecit, vapulabit pluribus.* Sed dicet societas, *quamlibet reformationẽ habere sua initia, incrementa, & apparitionem: oportuisse suam latitare 120. annos: Iam tempus instare reuelationis & velle se sua manifestare, si constet receptum iri.* Est hoc, inquam, aliquid, si nulla vrgẽtiora sint argumenta. In *Paracelso* si sunt fundamenta, iam sunt cognita: si *Lutheri* cõfessionem probatis, iam diuina quoq; constant. Quid cunctamini? Si vultis recipi vestra, proponenda sunt, vt possint probari. *1. Theß. 5. 21. 1 Ioh 5. 1 Ioh. 7. Nemo in occulto quid facit & quærit palam esse.*

5. Si *iniunctum, prouisum & prædestinatũ à Deo est*, vt suam doctrinam publici iuris faciãt, tanto magis nõ debent hæsitare. De diuina voluntate cognouimus iam ex dictis. *Quo quid melius, eo magis est sui cõmunicatiuum.* Debemus similes patris cœlestis esse, qui cum bonus sit, nullus tangitur inuidentia, omnibus, à quibus rogatur, largitur sine exprobatione. Nemo lucernam accendit & modio supponit, sed candelabro infigit, vt omnibus luceat. Itaq; laudandum etiam propositum est, quod cum sciant, quæ mutationes instent, velint eas communicare cum Theodidactis, quanquam tempus desideratæ reformationis nondum adsit. Effluxerunt anni occultati patris 120. & quidam fratres monuerunt in lucem veniendum esse. Quorsum ergo illa: *Impio mundo non reuelandum domiciliũ inferioris regentis descriptum in pauimento sepulchri*: Item, *nullus, nisi Deus nostra faciet communia, aut dabit vendenda indignis?* Non sunt sane margaritæ porcis proponendæ, nec sanctum dandum canibus: at cum summum bonum, lux Euangelij, vniuerso mundo sit communicatum, & Medicina ex Chymiatria in summum prouecta: Philosophia quoq; non parum illuminata, quid dubitandum de reliquis bonis? Non omnes capient disciplinam: ne sitis soliciti. *Non est enim cuiuslibet arcana intelligere.* Dicta *Christi* non occultationem lucis volunt, sed in prædicando prudentiam. *Apostoli* multis Euangelium obtulerunt, sed cum id excuterent, & repellerent, indigni porro iudicati sunt, quibus id porro proponeretur. Tam liberales debetis & vos esse, & non bonum abscondere, sed prudenter publicare. *Matth. 7. v. 44. 45. &c. Iac. 1. 5. Matth. 5. 15. Marc. 4. 21.*

6. *Primos fratres timidius egisse propter imperitiam, & pericula suorũ locorum.* non est mirum. At sublata hac causa intrepide prodeundum est. Fuisse illos circa tempora reformationis Lutheranæ colligere est ex anonis 120. patefactionis. Cur tunc siluerunt? An maius periculũ fuit ipsorum, quam *Lutheri*, cui *Imperator* & *Papa* proscriptionibus imminuerunt? Cum autem post Augustanam confessionẽ receptam nõ proditum est in lucem, præsertim cum omnibus ad externas necessitates sufficienter per se instructi essent fratres, & fortunati marsupium haberent? Considerate, quęso, quas de vobis opiniones excitaris. Iudæi putabunt ex vobis prodituram suum Messiam: Alij vos spiritualiter esse Gog & Magog, qui iam colligere velitis exercitum ex Tartaris, Arabibus, Moschis & alijs Barbaris gentibus ad doctrinam Israelis inuadendã? alij vos esse spiritus dæmoniorum. *Apoc. 16. 13.* Alij, vt pontificij, esse Antichristum suum præsertim cum magica miracula & scientiã præ vobis feratis, & iactetis Thesauros, quantos Rex Hispaniarum ne ex vtroq; quidem India capere possit, quibus duobus argumentis perditissimum quemq; in vestram societatẽ potestis pertrahere, vt prędictum est *Danielis 11. 42. 43.* vbi Ægypti, Lybiæ & Æthiopię fit mentio, quibus in locis didicit vester pater doctrinã & magiam, cum chrysopœa. De miraculis habetis *2. Theß. 2.* & ea magica fore patres sancti iudicarunt. De Elia artista aliquid coniicit *Tyrolensis*. Nugæ. Ille homo rectius fecisset, si tacuisset. *Paracelsi* Thesauri & libri defossi pridem in fabulam abierunt, & mirum est, quas spes de homine spurco & lurcone habeant aliqui. Verũ ea est potentia Sathanicæ deceptionis, & iusti iudicij Dei. Nolunt recipere veritatẽ. Habent aures prurientes *1. Tim 4. 1. 4. 3. 4. 2. Tim. 3. 6. 4. 3* præsertim iuuenes, qui tanquam sapientibus septem sapiẽtiores rapiunt sibi τὸ ἐπιϑρονεῖν, & cum veteranis quoq; audent disputare rixose. Nonnulli Eliæ & Enochi reditũ sibi somniant iuxta *Apoc. 11. v. 3* de duobus testibus Prophetis. Alij cogitationẽ coniiciunt in illud, quod scriptum est *Apoc. 20. 3.* de serpente antiquo post 1000. annos modico tempore soluẽdo. Putant hinc esse vestrã scientiam de nondum instante reformationis tempore. Quando. n. veri Doctores desinent in Ecclesia, tunc plenis vexillis erũpetis, & omnia occupabitis instar diluuij. Huc referri potest vaticinium *Pauli 2 Theß. 2. 6. 7.* Nunc quid detineat, (potentia Imperatoria, & verbi lux illustris) scitis vt reueletur suo tempore. Nam mysteriũ iam operatur iniquitatis, donec ὁ κατέχων è medio fiat. Ego saltem recenseo suspiciones. Absit vt tale quid moliamini. Quidã tres prædictos esse putant reformatores *1. Apoc. 17* qui ostẽdit Iohanni Iudicium magnæ meretricis, qui fuerit *Ioh. Huß. 2. cap. 18* qui clamauerit, cecidit Babylon, & fuerit *Lutherus. 3.* eodem *cap. v. 4.* qui sit vox de cœlo clamans, *exite &c.* qui futurus sit nouus Propheta. Verum non probatur hæc opinio. Vox enim illa est apud Esaiam *cap. 48. vers. 20. & cap. 52. v. 2. Corinth. 6. 17.* Significatq; non Prophetam, sed mandatum Dei ad Ecclesiam pridem per Prophetas & Apostolos propositum. *Validissima argumenta societatis Magia & Thesauri.* *2. Theß. 2. Rom. 1. 24. 26. 28.*

7. Gloriatio de *omniũ sufficientia* insidias vobis creabit, aut insidiabitur aliis. Quid possetis allectabilius in hoc seculo scribere? Diuinorũ & humanorum bonorũ abundantiã profitemini. Moneo vos, ne erretis, & hoc ipso argumento prodatis, cuius spiritus filij sitis. Si mundi consonantiam respicitis, videte, vbi filij Dei καϑόλου tale quid potuerint iactare.

Adami, Noah, Abrahami & aliorũ historia vsq; ad *Salomonem* dissentit. Sed ô breuem gloriam, & nõ reparatam. In nono testamento quid? *Matth. 10. 38. Qui non accipit crucem, &c. Ioh. 16. 33. In mundo pressuram habetis. Act. 14. 21. Oportet per multas tribulationes intrare in regnũ Dei. 1. Tim. 6. 6. Magnus quæstus est pietas cum animo sua sorte contento. Habentes alimenta & tegumenta contenti simus*: Quanquã hæc abundatia in vobis non sit multum agitanda: Nam & Iesuitæ votum paupertati fecerunt sine defectu, seu cum omniũ mundi bonorũ sufficientia. Vos essetis prædicatores pro Bauaris, qui cum eis nunciaretur pauper *Christus*, iubebant sibi verba fieri de diuite, quia etiam absq; illo pauperes essent, & locuplete indigerent. *Non est Christi qui huius mundi sufficientiam iactat absq; omni defectu in Gazis, & Thesauris. Abi vende omnia, &c. Da pauperibus: Nolite cogere Thesauros in terris*, inquit, *Saluator Matth. 6. 19. c. 8. 20. c. 19. 21.* Videtur autẽ hoc interpretari *Tyrolensis*, qui citat *Senecam*: vis habere omnia, contemne omnia. Sed tunc de aurificio silendum.

Apoc. 12. 9. 65. 14. 11.

8. *Domus Spiritus S.* aut spiritualis est, aut corporalis. Si illa: inuenietur ex professione vestra & effectis seu fructibus, & si vel in cœlũ ascenderetis, deiiciemini, si quidẽ improba fuerit: si hæc, quomodo poterit latere? Magia eam tegetis, & nebulis, quibus aliquando tecta insula No Ceruo inueniri non potest. Sed *nullũ simulatum diuturnũ*, & oportet tandem omnia manifestari. Non bona erit occultatio vestra, si magicis carminibus constabit. Alias Europa est perscrutabilis, & Galliæ (pater *Ch. de rosea cruce* in Gallia Narbonensi mortuus & sepultus in suo cœnobio Spir. S.) etiam interiora possunt inuestigari, præsertim vbi non cadauera sunt, sed homines collegiũ habent, & ad se vocãt plures. Europa prægnans pariet fortem & magnum fœtum, ad quem partum magnis sumtibus opus. Qui hoc poterit latere?

9. *Immunes esse socios à doloribus corporeis, & morbis*, magna indiget fide. Neq; tamen id impossibile esse etiã Galenici Medici senserũt, & ob id antidotos, sales, & alia sanitatis conseruatiua & prophylactica morborũ descripserunt. *Paracelsus*, & omnes pene ausim dicere *Paracelsici* hanc artem ignorant. Ideo nuper ad me scripsit quidam, se 1000. nummis redemturum à se certum podagræ remedium. Datur societati, si vniuersalem Medicinam habet, & in sua virginitate viuit temperanter, non facile morbis & imbecillitate tentari, vt *Moses, Iosua, Caleb.*

Nota VI.

Societatis articuli.

DE articulis societatis. Sex proponuntur his, qui in diuersas regiones ex cœnobio mittuntur articuli, seu capita obseruanda. *1. Gratuitas medicationes exerceant. 2. Vestitu vtantur cuiq; regioni consueto. 3. Quotannis semel quilibet ad cœnobium redeat, aut per literas absentiam excuset. 4. Quilibet sibi de successore idoneo prospiciat. 5. Tessera cõmunis, sigillum, & character Rosea crux esto. 6. Societas occultetur centũ annos.* His addi potest, q̃ *si quis in peregrinis moritur, curare debeat, ne sepulchrũ eius innotescat.* Itẽ, *si interiret fortasse societas ex toto, posset ex conclaui & sepulchro primi patris restaurari.* Itaq; illud sartũ tectũ custodiendũ, &c. Hæ leges profecturis præscribuntur: sed quoniã fraternitas, seu societas dispersa sine vinculis interioribus, arctioribusque contineri non potest, proculdubio erunt quædam interioris coniurationis, seu conspirationis capita, quibus fidelitas, & silentium, validius astringatur. Colliguntur nonnulla etiam ex scopo seu intentione societatis. Singulos enim fratres oportet reformationi generali in diuinis & humanis intentos esse, & huc sua consilia, dicta, factaq; dirigere: doctrinã propagare docendo alios, studia & res aliorũ obseruare, &c. vti videmus fieri etiã in pontificiis fraternitatibus, maximeq; Iesuitica societate, cui hæc de Rosea cruce non videtur dissimilis fore.

1. Artic.

Prima lex charitatis Christianæ est, quæ requirit, vt proximus tanquam ipse diligatur, fiatq; ei idem, quod tibi velis in simili causa. Quoniam autem compertum est, conspirationes interdum fieri tales, in quibus prætenditur aliud, aliud spectatur: aliud in manifesto est, aliud in occulto, donec se offerat occasio perficiendi, quod institutum erat, societas debet à se depellere Hypocriseos suspicionem, & liberè suum consilium profiteri, neq; etiam aliud agere. Non deerunt oculatissimi, & simulatores callidissimi, qui sociorum res & negotia diligenter obseruabunt, & si quid ὕπουλον fuerit, maturè reuelabunt, vnde quantum periculum imminere possit, quilibet videt. Quanquam autem beneficio Magiæ suæ, Cabalæ, & Astrologiæ videantur scire posse instantia sibi & aliis fata, tamen cogitare debent hominem omniscium esse non posse, & sæpe decipi vates tales à suo ipsummet spiritu, propriaq; persuasione. Si itaq; gratuita præsertim pauperum medicatio non est tectorium technæ alicuius occultioris, non potest satis laudari, cum pertineat ad opera misericordiæ sequaturq; exemplum *Christi & Apostolorum*: imo & veterũ Medicorum nobilium, qui diuinum hoc beneficiũ negarunt posse pecunia compensari. In hanc sententiam scripsit Abderitanæ ciuitati *Hippocrates* ad sanandum *Democritum* pecunia inuitatus, *se non ab Abderitis, sed à natura ipsa vocari ad conseruandum suum opus quod periclitabatur, ne vi morbi collabatur: Argentum autem sibi venturi neq; naturam, neq; Deum promittere, aut persuadere posse, quando libera artis libera opera esse debeant, & qui mercedem capiunt, hi scientias seruire cogant veluti captiuas facientes ipsas ex priore libertate, &c.* Præclara hæc omnia apud principes, quales olim fuerunt Medici, qui suis opibus affluẽtes aliorũ auxilio nõ indigẽt. Itaq; & societas illa Fortunati marsupio instructa pro mercede sanare haud difficulter detrectat. Quorsum.n. argentum illi, qui non tantum argento & auro, verum etiam gemmis & Thesauris adeo abundat, vt etiam reges ditare possit? Noctuas Athenas: In lucum ligna non ferunt.

Probrum mercedis pro sanatione.

Inter probra, quibus Paracelsistæ Galenicos afficiunt, etiam hoc est, quod non gratis, sed precio conducti medeantur. Obiiciunt *Paracelsum* gratuito sanantem, atq; etiam medicamenta sine remuneratione præbentem. Interim ipsi, qui nesciunt artem, vnde parare sibi subsidia debeant, sicut *Paracelsus*, rapacissimi sunt æris, auidissimique pecuniæ adeo, vt medicamenta à se ex rebus

vilibus

vilibus confecta magno vendant ægrotis & insuper etiam præmia laboris accipiant. Hos redarguit liberalitas societatis, & proprium factum. Galenicos quod attinet, quia thesauris nunquam deficientibus carent, non inuidendum est, si honesto studio, professione, & labore vitæ præsidia quærunt.

Non solent vagari, & mendaciis Paracelsicis, agirtarumq; imposturis rem quærere, sed conducuntur à principibus & ciuitatibus non ære mercenariorum, sed liberali stipendio tanquam castrensi. Cum enim in acie stent aduersus morbos, & tam ab aliis periclitentur, quam ab hoste miles, iniustum foret, si non afficerentur muneribus & vitæ subsidiis. Quid tum, si etiam congiaria ab Imperatoribus, quod tamen rarissimum, capiant? Non sunt inferiore conditione militibus legionariis. *Christus* mittebat Apostolos ad prædicandum & sanandum cum hac instructione: *Infirmos curate, leprosos mundate, dæmones eijcite. Gratis accepistis: gratis date: Nolite possidere aurum aut argentum, neq; æs in Zonis vestris, non peram, duas tunicas, calceos, virgam. Dignus enim est operarius mercede sua, seu cibo.* Factum scilicet est hac potente præceptione, vt nunquam egerent Apostoli. Medicorum non admodum dissimilis conditio est. Nam ne egeant, & cibo cum suis careant, non quidem sic aluntur, vt Apostoli: veruntamen id accipiunt, vnde cibos emere possint. Perinde est siue idem, siue æquiualens accipiant. Grauis sententia est, *Operarium esse dignum mercede sua*, eaque adhuc clarius exponitur à *Christo*, iam discessuro, *Luc. 22 v. 35. 36. & t. Quando misi vos, &c. At nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram.* Significans, nihil defuisse magistro præsente, ast post discessum (sponso ablato) fore tempora indigentiæ, & defecturam hominum liberalitatem, ideoque opus esse vel duplici crumena ad sumtus viarum. Vnde vero hi pauperibus, nisi ex prębentium commiseratione? *Paulus* peculiare hoc habuit, vt gratis prædicaret: sed interim non gratis texuit tentoria, nec repulit Philippensium donaria sponte oblata. De presbyteris scribit 1. *Tim.* 5.17. quod sint duplici honore digni, nec obligandum os boui trituranti. Dignus enim est operarius mercede sua. 2. *Tim.* 2.6. *Laborantem agricolam oportet primum de fructibus accipere.* Similes sententiæ in sacris sunt plures de ministris verbi, quibus recte comparantur Medici legitimi. *Si quis vult sibi ministrari in caussa salutis, efficiat gratitudine, ne is, cuius auxilio sanitatem speras, propter indigentiam propria salute careat, possitq; id, quod bene facit, diu facere, & aliis quoque prodesse.* Non gratis didicerunt medicinam. Non itaque tenentur gratis mederi his, qui possunt impensam operam remunerari. Si quis autem morose exigit stipem, & pauperes, nisi dato precio, negligit, eius factum non laudamus. *Malus meritorum index est, qui omissis virtutibus, & decoro aliqua vitia & næuos in censum defert, & inde æstimat totum.* Hæc cogitanda sunt; ne societatis liberalis & gratuita sanatio Medicis non abundantibus Gaza sit fraudi.

Articulus secundus de vestitu etiam videtur bono consilio iuuentus. Sic enim latitare potest 2
fraternitas, omnium oculi in hunc coniiciuntur, qui vestitu est singularis, vt olim Elias & Iohannes Baptista. Sed vitare debet societas etiam hac in parte hypocriticam. *De Ghesuitis, qui in regnorum & ciuitatum negotia inquirunt, & proditionibus, seditionibus, cædibusq; magnatum* (quod in Gallia, Angliaque satis patuit) *intenti sunt*, constat, quod malo consilio verba, nomina, vestes, & alia sæpius mutent, ne agnoscantur, possintque istis latibulis ad arcanorum explorationes, & consiliorum effectiones vti. De falsis Prophetis *Christus* dicit, quod sub pelle ouina lupum occultent. Id & ad hypocriticum vestitum referri potest. *Carolstadius* autor turbæ rusticæ abiecto habitu professionis suæ rusticis humiliter se vestiebat. Omnino magnus abusus indumentorum pene omnibus temporibus apparuit, & quanquam tot formæ vestitus fere sint, quot fraternitates & factiones, illæ tamen minus incurrunt doli suspicionem, quæ semper eodem modo vestiuntur. *Mutatio indumentorum conuenit his, qui fallere alios, & latere student, nisi caussa manifesta cogat.* Cogitabit itaque fraternitas de hac lege amplius, & simul consuetudinem Turcarum attendet. *Facilius in seruitutem rapitur sacerdos, qui aliena veste, quam qui sua indutus incedit*, quanquam in Asia & Ægypto peregrinantes cogantur se accommodare consuetudini gentili, & nautico habitu, aut mercatorio, vel simili non irritatrice vulgi incedere.

Articulus tertius quantum ad literam culpari non potest. *Christus* emittebat 70. discipulos. 3
Hi ad eundem reuertebantur, sicut & *Paulus & Barnabas* ad Ecclesiam Antiochenam. Facile degenerant, qui diutius & longius à capite sodalitii absunt, nec tenentur rationem officii reddere. Sed licet hæc species bona sit, non tamen cauere potest, quin aliquid mali interdum subrepat. Si consilium malum est, & quæritur reformatio ad aliquod illegitimum, renunciatio de successu, & affectione, præparatione, obsequio, occasionibus, & aliis potest moneri Director, & amplius instrui emissarii, quod deinceps facto sit opus. Ita nullum de societate fugere potest commune consilium, ne quid secus fiat, sed omnes vnum idemque institutum teneant. Ad insidias hoc plurimum facere nemo prudens non intelligit. Quapropter diligentius in conuentus tales inquirent populi & nationes. Quod si consilium non est malum, candide, syncereque omnia fient, nec lux fugietur. In caussa bona quotannis conuenire, nihil habet suspecti. Vbi vero clam, & occulte omnia instituuntur, ibi anguis in herba latet. Sunt stratagematibus, & simulationibus hostilibus ista similia, donec eo perducta est res, vt possit vi agi manifesta. Aiunt cacodæmones in omnia loca emissos quotannis conuenire, & suo principi referre, quid quisque peregerit: tunc laudari strenuos, ignauos castigari: quod fieri in sabbatismis sagarum quoque annotatum est. Idem institutum seruant Ghesuitæ, quanquam non confluentibus in vnum locum singulis, sed rectore prouinciali Collegia visitante, & exigente rationes officiorum in peruertendis Lutheranis, & explorationes consiliorum in aulis Regum & Principum: Hæc postea ad Generalem Romæ & Papam perueniunt. Posset bonus aliquis dicere, suspectam esse istam conueniendi rationem. Terrent enim similia exempla.

4\. Quartus articulus conseruandæ societati est. Quanquam dicitur quilibet munitus esse contra dolores & morbos, tamen non habet præsidium contra mortem. Si itaque persona personæ succedit, collegium octo fratrum diu manere potest. Est tamen & hic aliqua dubitatio. Nam societates tales plærumque serpere solent, vt cancer. Itaque Ghesuitæ ex paucis in innumerabilem ferè multitudinem creuerunt, & omnem mundi angulum perrepserunt. Illi emissarii proculdubio plures inescabunt, & ad consortium eiusdem instituti trahent: Et cur non confluant plurimi? Non est hîc dura professio paupertatis, humilitatis, castitatis, obedientiæ absolutæ: sed Syrenum cantio suauissima de opibus non deficientibus, de abundantia omnium, quæ quis optare possit, de securitate à doloribus & morbis. Crediderim ne Vlyssem quidem sibi temperaturum fuisse, vel vnica tali Syrene audita. Itaque & facilimum erit successores inuenire, præparare, sistere, confirmare, & iurata fide obligare, atque ita societatem in longum tempus producere. Illi vero successores non erunt fratres inferiorum gentium, sed patres, penes quos est summa gubernationis, & oraculum illud, quod meditantur ad instar Apollinis Pythii, vnde reges & principes consilia petant tanquam à publico synhedrio, & dicasterio Imperiali, quæ ratio generalem reformationem facile procurabit, præsertim Magia mentes occupante, quale quid legimus *Act.* 13 de *Sergio Paulo*, Proconsule in Papho, quem *Barjehu* seu *Elimas* abstinebat à fide, & *Act* 8. *de Simone Mago* Samaritanos Magia dementante. Quid si tale quid passus esset ab Arabicis & Mauritanis Magus pater *C H. à Rosea Cruce*?

5\. Lex seu conditio quinta factiosis conuenit ad imitationem castrensis instituti. Veruntamen & boni habent suas tesseras, sicut Christiani in puplicis conuentibus Sacramentis participant. Imperator *Constantinus* vtebatur signo Crucis cum nomine *Christi* in vexillis, monetis, & aliis monumentis, vt legere est in *Baronio Ezech* 9. 4. viro cuidam mandatur, vt signet frontes improbantium abominationes; & *Apocal.* 7. *v.* 3. serui *Dei* signantur, sicut in Exodo domus Israelitarum sanguine mactati agni: *Iudicum* 7. 18 *Gedeon* suis militibus symbolum dat: *Dominus & Gedeonis*. Verum & Antichristus habet suas notas, signa, characteres. Ita enim scriptum est *Apocal.* 13. 16. *Et faciet omnes pusillos, magnos, diuites, pauperes, liberos & seruos habere characterem in dextra manu sua, aut in frontibus suis, & ne quis posset emere aut vendere, nisi qui haberet characterem, aut nomen bestiæ, aut numerum nominis eius, qui est* 666. Huius characteris mentio fit etiam *cap.* 16. 2. *& cap.* 19. 20. vbi notandum est, vt *& c.* 20. *& cap.* 16. bestiæ post draconem iungi Pseudoprophetam quendam signa facientem, qui proculdubio etiam suum habet characterem. Societas si *Christi* est, vltra *Christum* non debet symbola proponere. Nouum nomen nouæ Ecclesiæ est id, quod Antiochiæ prodiit *Act.* 11. 26. Ideo & sæpe in persecutionibus Christiani hac tessera sunt vsi; CHRISTIANVS. Secessiones qui faciunt, noua symbola quærunt, vt Corinthii. Ego sum *Pauli*, ego *Apollo* 1. *Cor.* 3. 4. *Fundamentum vnum est Iesus Christus, qui & vnus legislator & Dominus, præter quem non sunt quærendi magistri & Rabbi alii. Matth.* 23. 8. 9. *Iacobi* 5. Vitia seculorum & hæresium multitudo effecerunt, vt protestantes, & Augustanæ Confessionis vel Martinistæ, aut Lutherani appellentur fideles reformati, qui aliàs nihil sunt, nisi *Christi* discipuli, confessoresque fidei Christianæ. Hoc nomen non in occulto & mysteriis quasi eleusiniis est, sed in propatulo coram vniuerso mundo. Suspectus valde est titulus & tessera *de Cruce Rosea*, vt supra dictum. Melior vox esset de cruce Christi, qua gloriatur Apostolus. *Gal.* 6. *v.* 14. Et quoties iubemur in *Domino* gloriari, & crucem eius suscipere, non roseam, sed admodum asperam? Attamen etiam sunt rosæ, & lilia inter spinas, quas experiemini, si *Christi* estis, & non tam beate fruemini vestris thesauris, ne audiatis illud: *Fili accepisti bona tua in vita tua. Luc.* 16 25. *Oportet hic pati, si volumus in altera vita vnà dominari.* Phil. 1. 29. 2. *Tim.* 3. 12. *Rom.* 8 17.

Cantic. 2. v. 2. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.

6\. Sexta conditio. Centum annos debere societatem latitare, patrem absconditum haberi 120. annos, & sepulchrum patere post 120. annos, mirus est computus. *Festina lente. Quod cito fit, cito perit. Diu deliberandum est, quod statuendum est semel. Non sunt viuaces præcoces partus. Bene coctum, verberatum, & reuerberatum, probatumq; igne, & examine auri esse oportet, quod fixum esse debet.* Caussa videtur expressa in ipso scripto. Quia enim non vetera axiomata necessario & per se vera nec comprobata vsu & experientia, nec ex lege Dei anthentica voluit societas vsurpare, sed noua ex Arabum Magorum scholis, & libro mundi propria inuentione, & experientia collecta, ideo tot annis opus fuit ad fundamenta statuenda. Itaque scribunt fratres, se in variis regionibus quæsiuisse & obseruationes contulisse, num sua axiomata essent vera. Ego liberaliter interpretabor. Quæ manifestatæ sunt fidei & DEI mandata in vtroq; testamento, his nullum tempus ad veritatem sui spectandam dari potest. Sunt enim principia fidei ex se vera, vtpote DEI testimonia & eloquia. quorũ nulla alia est prior ratio. Leges ciuiles magistratuũ, vt Imperii Romani, Turcę, Hispani, Papæ, &c. ad examen reuocare, & vsu comprobare, non est in potestate societatis, quæ si sapiens & prudens haberi velit, hac in re non erit πολυπραγμων, sed ἐν ἑαυτῆς ποιεῖν. Restat, quia de Philosophia gentili, Logica, Physica, Medicina, Astrologia, Magia, Cabala, Gabala, & similibus controuersum est, nec geometricæ, arithmeticæve demonstrationes labafactari possunt, circa illas tam diuturnam fuisse speculationem, ex principiis propriis, qualia & *Telesius* cum quodam Monacho proposuit contra Peripateticam sectam. Illa igitur principia variis collationibus debuerunt roborari. *Non omnia vno anno nascuntur* Nouæ plantæ, animalia, mineralia, meteora, morbi, emergunt His non sufficiunt Aristotelica, Hippocratica, Auicennæa. Chymiatria omnia redarguit cum spagiria, præsertim magni magisterii, quo & homines & metalla ex statu insalubri in salubrem traducuntur. Quanto tempore laboratum est & adhuc laboratur in materiæ inuentione, & Antimonio vtroque, stibio scilicet & bismutho, quorum illud habet tincturam auri, hoc argenti, & ideo vocatur illud aurum Philosophorum, hoc argentum? *Suchten, Rogerius, Basilius, Paracelsus*, & vulgus Alchymistarum multos

nos consumserunt in Antimonio & Mercurio sublimato, neque tamen vniuersale potuerunt ex eo
conflare. N. *Gubertus Lotharingus* 40. annos vagatus est inter Paracelsistas, & nihil inuenit. *Suchthen*
redarguit aurum artistarum ex antimonio, etiamsi aliquot acria examina toleraret. Vnde hodierni
Alchymistæ nolunt consentire in acria examina quartationis, stibii, sulphuris, aquæ regiæ, &c. Sed
satis esse putant, si tinctura ex antimonio copulata mercurio sublimato, & sale Alembroth, vel am-
moniaco fixo fixata proiiciatur super argentum, & postea per aquam fortem fiat separatio. Socie-
tas de Rosea Cruce diutius versata fuit in inuentione inconsumti thesauri, & vniuersalis medici-
næ, quod bene sciuit pater primus. Ideo Echemythian non quinquennium, sed secularem præscri-
psit. Non paruum tempus etiam in gemmas artificiosas impendendum est, antequam consequa-
mur naturalium proprietates. Facere specula constellata, in quibus videantur scripta, dicta, facta
præsentia præterita, futura, & discere æternas lampadas cum artificioso sole parare, item, ad exem-
plum Vulcani clypeos fatales formantis, omnia arcana in schemata redigere, circuloque descri-
bere, minutumque mundum fabricare, & fortasse etiam globum Drebelianum, & musicum in-
strumentum certis temporibus per se sonans, (exoratis aut vi coactis intelligentiis per magnetis-
mos characterum, & alias sympathias, vt putauit *Hartmanus*,) componere; Item tot libros conscri-
bere, quot opus erat ad artis & professionis complementum, non est res paucorum annorum.
Quid de Rogerianis miraculis, archidoxicis *Paracelsi*, Agrippæ constellatis & condiabolatis sigillis,
de præsagiis & fatis futuris totius mundi, de cœli reformatione, quam post *Tychonem*, & alios adhuc
desiderat *Herlicius*, de Turcico Imperio in potestatem redigendo, de persuadendis omnibus homi-
nibus, & seminum satis alte in agros cordium infigendo, de nouis machinis poliorceticis, vt omnia
sciamus & possimus æqualiter DEO ex mundana concordantia, & imaginationibus, fideque natu-
rali nostra, item de precibus singularibus formatis, & aliis mille artificiis dicam? *Paracelsus* tamen
& alii magi non consumserunt multos annos in fere innumeris experientiis, eratque, qui putaret ad
Turcam debellandum vix vna æstate opus esse, hocque consentit cum armatura Achillæa Burg-
grafii, & tonitru, aliisque artibus Rogerii, si non hebes est machæra.

De occultandis sepulchris peregre morientium non recte & satis prouide cautum esse so-
cietas ipsa intelligit. Nam arcana vnà sepeliuntur, siique vt fortuito postea ad indignos perueniant,
quod accidit artificio aurifico sæpe, quanquam & sophismatibus. Mirum tamen, qua arte id possit
caueri, si nesciunt fatalem diem, & sine morbo moriuntur inter peregrinos SOLI. Sed illi elancula-
rios sibi parant discipulos, quibus os obthurant iuramento fidelitatis & silentii. His nota erit ratio
Tobiæ clam cadauera sepeliendi. Sed monendi sunt, ne simile incurrant infortunium, præsertim in-
ter Papistas. Hispani oculis & naribus aquilinis solent defossos thesauros perspicere & eruere longe
felicius, quam Magi per Paracelsicam Thesaurinellam. Hi admoniti scripto fratrum erunt atten-
tiores. Itaque monendi sunt, videant, quid scribant. Si enim non in nubibus, aut sub terra, marive
versantur, explorari possunt vel virgula diuina.

Nota 7. de libris & instrumentis, monumentisque societatis. Admirabile prorsus est con- 7.
claue sepulchri CHR. à *Rosea Cruce*, & pene incredibile. *Iohannes Hartmannus* ab *Hermete* ductus est
in quoddam extra & intra mundanum cœnobium, ibique vidit omnia diuina, humana, vt in cly-
peo *Achillis* vel *Æneæ* depicta. Nihil hoc ad rhombum. Paruus quidam mundus est monumentum
roseæ crucis, in quo sol artificialis cum æternis lampadibus lumen præbent. Risit *Iupiter* Archime-
medis sphæram. Quid diceret aut faceret viso illo monumento, in quo magnus mundus naturalis
& artificialis cum minuto? Serio dico, si mihi seni contingeret videre & intelligere monumenti isti*
ornatum, in tota Philosophia nihil optabilius ducerem. Paruus seu minutus mundus visu pul- 1.
cherrimus, compendium extractum rerum præteritarum, præsentium, & futurarum, quantum me
oblectaret, præsertim si omnium operum causas simul aspectui subiiceret, de quo *Arist* scribit *lib. 1.*
de part. anim cap. 5.? In speculis variæ virtutes viderem omnia in vniuerso certius, quam si in turri v- 2.
niuersi apud *Amadisaum* essem, aut magico illo speculo, in quo quidam Magus Romæ ostendit Ger-
mano peregrinanti vxoris per magi homunculum insidias, vterer. Proculdubio illa specula longe
sunt virtuosiora, quam *Paracelsi*, quæ construere docet in magica archidoxi, & quorum specimen
fractum ego vidi signis cœli & aliis characteribus inscriptum. Vt enim *Crollius* docet: *Deus viuit: vi-* p. 44. bellica.
uit ergo & nomen Dei, & characteres. Ita astra viuunt. (Quid enim non viuit Paracelsicis? *Viuunt ergo*
& nomina & characteres astrorum, omniaque possunt, quæ astra. O beatas Magorum cogitationes. 3.
Viderem etiam tintinnabula fortassis his similia, quibus Magus quidam adulteras arguit, quæ hi-
storia non ignota fuit *Paracelso*. Si quærerem de materia, responsum acciperem, esse ex omnibus
Planetis mineralibus certa sub constellatione, & posse hostes in fugam vertere longe potentius A-
chillæa armatura Burggrafii, & fistula constellata: posse item tonitrua & diabolos abigere, vt cam-
panæ baptizatæ Pontificiorum. Sono istorum tintinnabulorum omne spurium à genuino discer-
nitur; fugiunt mures & lemures, & serpentes, cum dæmonio meridiano. Isto somni conciliatur,
maniæque pelluntur melius, quam Dauidis cythara. Si Tarantula quem momordit, non opus est
fidibus: campanillæ pulsentur, quibus tinnientibus etiam Prophetiæ funduntur, vt apud Elisæum
cythara excitatum: 4. *Reg. 3. 15.* Alicubi ea parte conflantur, vt Musicam harmoniam tinniant. Per
hanc affectus sunt in potestate. Si itaque quis hostili animo ad claustrum accederet, motis campa-
nillis statim ex lupo fieret ouis, nisi forte tale quid fieret, quale cum Apollo templi sui spo-
liatores repulit. Quid de lampadibus? In maximi olibrii, & Tulliæ Ciceronianæ sepulchris, 4.
item Trismosyni Chymia, & Artefii magia apud *Cardanum* proculdubio non sunt tam artificiosæ.
Conati sunt quidam Trismosynias conficere: sed non potuerunt, siue quod integrum artificium
non sit descriptum, siue quod vis constellata & magica defuerit. In illis lampadibus potest exerceri

5. Pyromantiæ, sicut in speculis Catoptromantia. Cantiones artificiosissimæ sunt ἀ[illegible] & fortius mouent Syrenum, vel Sileni, cantu, aut Circes, & Calypsus voce. Ad vniuersi notitiam pertinet & Musica, quam in societatis monumento oportet angelica suauitate esse. Nihil autem hæc sunt ad vniuersi compendium. Tumulus Patris de Rosea Cruce est octauum mundi miraculum,
6. & Mausolæum nouum. Nihil ad illud Pyramides Ægypti, quæ insanorum Regum perhibentur monumenta. Itaque quos quidam sumtus in has visendas impendunt, eos rectius collocarent in sepulchrum Roseæ Crucis, quod oportet etiam Hierosolymitano expetibilius esse, quando Pater ab illo ad Arabicos Magos declinauit, apud quos didicit sibi longe preciosiorem tumbum ad imitationem mundi magni fabricare. Hic tota Geometria in tabulas figuratas consumta est. Hic triangli, quadrata, circuli, Pyramides, & alia sapientiæ æternæ dictatis hieroglyphice inscripta, quales olim fuerunt columnæ & tabulæ Ægyptiæ. Dicunt sane fratres, linguam magicam in sua societate esse. Quot peregrina alphabeta hic videas? Quot characteres Chymicos nulli notos præter filios disciplinæ? Sexies mille literas dicuntur habere Chinesii. Confusio hæc est. Societas Roseæ Crucis in compendium cogit omnia Cabalæ beneficio. Nulla est litera, nulla vox, nulla syllaba, quin Cabala aliquid per eam monstret. Ideo & periti Cabalistæ & pictores sunt in fraternitate. Qui scriptis gaudent, habent hîc, quo se oblectentur. Scriptura enim est illustrata vocabulatio magnæ sapientiæ. Habent quidem & vocabularium *Paracelsi* ad intelligenda mysteria in eius libris iuxta
7. *Crollium*, non iuxta *Dornæum* & *Thurneiserum*: sed propriæ opes longe antecellunt. Composuerunt
8. fratres librum Mundi, & doctrinam acceptam, (Cabala, seu traditione) in literas pro posteris, retu-
9. lerunt, sicut Iudæi Thalmud confecerunt. *Paracelsus* quidem fertur librum mundi diligenter legisse, & inde fundamenta eadem, quæ Pater Societatis apud Magos inuenit, & ipse congessit, perhibuisse, inque scripta retulisse: verum Paracelsica iam sunt publica: illa adhuc intra vestæ penetralia versantur.

Aiunt totū magnū mundum esse in paruo homine. Sa sapientia illud vniuersi compendium est, complectitur magnum & paruū mundum, & in his Deum quoque ipsū per magiā.

Itaque quo occultior est liber iste, eo cupidius petendus est. An autem per tot millia annorum librum mundi externum nemo legere potuit præter Patrem de Rosea Cruce, & *Paracelsum*? Hinc duo soli scripturam intellexerunt, & ne *Daniel* quidem, *Salomon*, aut *Adam*? Respondebit Societas etiam ab *Hermete* recte lectum esse, & ideo eius Commentarios commendari a *Crollio*, qui item acute vidit, vt aquila & serpens Epidaurius, aut Lynceus priora interisse: fatales terminos in tempora societatis & *Paracelsi* incidisse. Nos videmus quidem stellas, animalia, plantas, mineralia, & elementa. Sed quibus oculis? Plebæis. Oportet prius Magiam, Cabalam, Gabalam, Chymiam, & alias artes didicisse. In hoc lumine videmus lumen. Ethnici ignorarunt lumen gratiæ. Hoc vbi deest, vel non recte percipitur, mundi literæ non agnoscuntur. Interprete *Paracelso*, & fratribus de Rosea Cruce opus est. Hi enim illuminatos oculos habent. Ideo non immerito clamat Monarcha: *Me sequimini veteres & noui.* Dolemus sane nobis non fulgere illud lumen, si lumen est, & non tenebræ.

Nota, quod pater dicitur librum M. in latinam linguam transtulisse, seu[illegible] ex Damasco Arabia, vbi Physicam & Mathematicam didicit, detulisse. Duo ergo [illegible].

Itaque diuulgationem libri & manifestationem scripturæ patienter expectabimus. Velim autem, vt fraternitas ante libri istius apocalypsin diligenter perpendat, quid promittat, perfectumne opus, an imperfectum: ex opinione, & parabolis deductum, an ex intellectu & principiis verorum. Si imperfectum erit, & more Paracelsico ex apparentibus, Sophisticis, opinabilibus, & simili habitu se gerentibus, nihil nobis proderit. Perfectum autem dari posse, negant Sacri & Profani. De Sacris habes 1. *Cor.* 13. *Iob.* 26. 14. *Psalm.* 139. 6. 18 Ecclesiastes de vanitate, quem imitatus videri voluit *Cornelius Agrippa* de vanitate scientiarum, qui tamen Magus & Cabalista fuit: *Autor libri Sapientiæ cap.* 9. *v.* 13. *& seq.* qui Platoni consentit: *Syrac.* 42. 17. 18. *& alibi.* Ipse *Deus* dicit, *Cor hominis est prauum super omnia: quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor, & probans renes. Ierem.* 17. *v.* 9. 10. At est cor hominis non parua pars de libro mundi. Quis sit tam temerarius, vt sibi arroget scientiam naturalium omnium, & voluntariorum, cum & Astrologi peritissimi mentiantur, n[illegible] possint omnia humana ex astris diuinare? Magus fortasse confidat Parhedris spiritibus. Hi si [illegible] sunt, mendaces sunt, sicut & omnis homo post peccatum in se consideratus, vt est *Ps.* 115. 12. *Rom.* 3. 4. Si boni, permissum ipsis non est omnia reuelare, quin nec sciunt omnia. *Spiritus sanctus* cum *Elisæo* erat, & manifestabat ipsi multa, sed non omnia. 4. *Reg.* 4. 27. Quod si spiritibus familiari[illegible] non vtitur, & naturalis est notitia ex lumine naturæ insitæ & externæ, adiuuante lumine scripturarum, vereor, vt quid melius & verius, & castigatius habeat illud comportatum Mundi volu[illegible] & ne res in risum, & probrum vertatur, seu montes parturiant, ridiculus autem mus n[illegible]tur.

Librum de mundo non posse in hac vita perfectum esse.

10. In Bibliotheca philosophica oportet esse non tantum librum axiomatum præcipuorum, (modo sciant illi fratres, quid sit axioma) & opus artificiosissimum, quod mundi ROTAM vocant, prætereaque vtilissimum titulo PROTEVS: verum etiam duplicem Mundi Codicem, vnum, quem PATER Ordinis in Damcar Arabiæ, (si modo est aut fuit vnquam in Arabia eo nomine oppidum) inuentum in latinam linguam transtulit; alterum, quem fratres composuerunt, proculdubio continentem Mathematicam, Physicam, Cabalam, Magiam, Alchymiam, & similes scientias ad normam Societatis saliuam, & Paracelsicam harmoniam corrasas, iudicatasque, quanquam quid opus est multos nouos libros conscribere, cum veteres nondum perlegerimus, præsertimque societas Paracelsica contemnat, multo minus legat, aut intelligat, vel etiam recte ad experimenta mundi applicare possit? Pater Ordinis in adolescentia sua didicit Ethnicos libros *Aristotelis*, *Galeni*, *Plinii*, &c. Spernere, non legere, & non intelligere. Si item in minore mundo homine sunt omnia, satis erit, nosmetipsos sine scriptura intueri. Si dices, *esse quidem omnia ἐν τῷ γνῶθι σεαυτὸν*, vt *Crollius plenius ex Mago Agrippa contendit: at non omnium esse intellectum, imaginationem veram, & applicationem.*

Bibliotheca.

[illegible] non

nos quidem in imperfectione huius seculi id concedimus, sed quo argumento Paracelsistæ persuadebunt suum magistrum præ cæteris omnib. voluisse intellectu, & accommodasse infallibiliter, seu, vt loquuntur, illuminatum fuisse singulariter? Sed quos præterea libros habere debet Bibliotheca? Itinerarium patris, cuius aliquampartem historice recensuit societas, in quà mirifice elucet id, quod dicitur adolescẽs seu ephebus XVI. annor. venisse ad eos Magos, à quibus compellatus fuit tanquam notus & diu expectatus, qui etiam arcana Cœnobij in Germania sciuerint, & nomen hospitis, à quibus Physicam, & Mathematicam didicerit, non sine cognitione scilicet, Magiæ, Cabalæ, & axiomatum Hispaniæ doctoribus oblatorum. Quid si etiam Theologiam, & Ethicam? Nã & in his dicitur excelluisse, atq; adeo in tota rerum vniuersitate vt generalis reformatio his præsidiis cõnstet, & oraculum in omni quæstione possit consuli. De Alchymia tanto minus dubitamus, quanto vilius artificium habetur posse aurum per transmutationem metallorum facere, & quanto magis suos Thesauros inconsumtiles & Hispaniæ regis prouentib. ex vtraq; India seu pares, seu maiores efferet societas. Aderunt etiam Elenchi Chymicorum librorum, & Magicæ linguæ lexica cum duplici vocabulario, vno in volumina *Paracelsi*, altero in Magicam linguã incredibilis sapientiæ: Et hi omnes in penetralibus cœnobij. Alij vsus quotidiani vilius æstimantur, possuntq; cum exteris communes esse, quasi illi sint mystici, hi exoterici. In tali Bibliotheca quis sapientiæ studiosus non vellet ætatem consumere? Liber, quem pater defunctus in manu habuit, fortasse non venit in Bibliothecam: at maxime optanda erat eius lectio. Si nõ estis inuidi & mali, ô fratres, & tanto longius à *Deo*, qui vobis communia fecit sua bona, vt vultis credi, quanto inuidentiores, & bonorũ tenaciores, publicabitis istum & alios libellos mysticos. Alias necesse est vestram Bibliothecam vel vaticana instructionem esse. Qui enim librum Bibliorum habetis in multis linguis, qui iudices & reformatores esse videri vultis omnium artium, scientiarum, & facultatum in toto mundo; qui ad vos, tanquam ad *Apollinis*, aut *Iouis Hammonis* oraculum allicitis regẽtes superiores, inferiores; qui maiorem & minorem mundum perspectum vndiquaq;, etiam in locis extra mundanis, & vbi sunt aquæ, & angelorum chori, Dei; lux inaccessa, habetis; qui syllabum & Elenchum librorum Chymicorũ promittitis, an non necesse est omnes de istis rebus libros legisse, & si legistis, possidere? Nemo iudicare potest de ignotis, nisi audit id tanquam fatuus. In vestra Bibliotheca erunt libri *Lutheri, Brentij, &c.* Item *Auicennæ, Galeni, Hippocratis, &c.* Item *Aristotelis, Platonis, &c.* Item *Bartoli, Baldi, &c.* Et qui non? Veruntamen Bibliotheca habebit quædam adyta, in quibus erunt libri Arabum Orientis & Occidentis, Tomi, *Paracelsi, Cornelij Agrippæ de Magia* (non autem de scientiarum vanitate) *Tritemij* de Steganographia, & tribus principijs numeralibus: *Dornæi* Philosophia, artificium supernaturale & alia Paracelsica, Tritemiana, &c. *Artephius, Postellus, Labor Sophiæ, Techellus, Cabala Talmudica, Monas hieroglyphica Londinatis*, Magia *Pistorij, & Pici* Cabalistarum, *Iamblichus Proclus*, & alij Platonici cũ *Marsilij* speculationibus: Item Grimorium, liber magicus *Numa* de numinibus euocandis, quanquam hoc non videatur opus esse, cum *Tritemius* numeris suis principalibus & aduocet, & abigat diabolos; Insuper Liber Artabel, & quis omnes Magiæ Mathematicæ, quorum magnam partem *Salomoni* attributam cum Æneo serpente combussit *Ezechias*, & quos in actis crematos magno numero *Lucas* scripsit? Quanto redimeretis libros *Salomonis*, & illos in actis igne consumtos? Quanto illo, quos Alexandriæ Bibliotheca habuit? Quanto, quos Sibylla cremauit? Fortassis habetis Epistolam *Galeni* ex inferno ad *Paracelsum* scriptam, & illos libros, quos Monarcha alicubi in cœnobio *Galeni* & *Auicennæ* vidit, longe diuersos ab vsitatis: aut illos, quos cum Thesauro suo in æterna tempora occultauit. Vtimini speculis vestris, & arte *Tritemij*, qui potuit, vt saga in Endor, pridem mortuos sistere viuos. Genij antiqui libros veteres vobis repræsentabunt, nisi mentientur. Verum tempero mihi, ne crabrones moueam. Emite vobis *Crollij* admonitionem Basilicæ præmissam, & Hermeticam *Hartmani*, cum similibus. Ornamento erunt vestræ Bibliothecæ.

NOTA VIII.

Commoda ex societate expectanda.

PRimo non quidem magni æstimant auri faciendi scientiam fratres, quanquam id magnum magisterium, & verorum Philosophorum vnicum secretum ab *Hermete* vsq; tanti sit æstimatum, vt in eo omnia sint posita, omniaq; cætera diuina, humana ad id reuocata, ex eodem explicata, & tot libri de eodem scripti, quot non facile numerari queant, soliq; sapientes dicti, qui id scirent, & Alchymia fere non alio, quam Elixyre imperfecta perficiente in metallorum genere definita: Veruntamen offerunt inconsumtiles Thesauros auri, & gemmarũ, omniumq; expetibilium in hoc mundo. Plus auri proponunt, quam Hispanus ex vtraq; India congerat, idq; ideo, quia ad magnum partum Germaniæ magna dos patrima requiratur. Omnino REGES inuitantur ad opum istarum cõmunionem: vt & alij, qui se in fraternitatem conferre volunt, ex qua socij nõ pauperes in mundum mittuntur, sed FORTVNATI SACCVLO instructi. Apparent diuitiæ etiã ex descriptione sepulcri patris, in cuius vertice carbunculus dicitur esse solis instar illuminans conclaue. Hic solus magni thesauri instar est, ne quid de cæteris κειμηλίων dicatur. De *Paracelsi* Thesauro somnium somniat *Haselmeierus*. Hæc vna ingens est in temporalibus bonis vtilitas, & pene summa omnium bonorum fortunæ, quibus *Crœsus* beatitudinem ascribi posse ante captiuitatem putauit.

Secundum commodum est sapientiæ veræ cognitio: & quidem tantæ, quanta homini à *Deo* 2.
concessa est. Itaque societas hæc erit schola quædam [illegible]

Tertium ex secundo resultat. In ea enim REGENTVM superiorum & inferiorum filij educati, 3.
vtiles erunt ad generalem mundi reformationem.

Quarto conuenticulum illud erit instar oraculi, aut senatus Amphichyonum, aut Parla- 4.
menti seu dicasterij totius orbis, ad omnium quæstionum decisionem inde petendam.

Quinto

5. Quinto diuinitatis cuiuſdam inſtar eſt ſine morbo viuere, ſapientiæ Gymnoſophiſticæ deditum eſſe, oblectare ſe contemplatione *Dei* & totius naturæ nuda, fallere moleſtias vitæ fruitione omnium ſufficientium, de *Tantali* fonte bibere, in inſulis pluſquam fortunatis æuum traducere, & conſequenter non in hoc mundo, qui eſt vallis miſeriarum, in qua nulla fortuna diuturna, nullaq; ante finem felicitas, & vbi noſtrum hoſtem nobiſcum circumferimus, & vel dormientes cum malo fato colluctamur, ſed angelico viuere per mortem Philoſophicam Socratis, & exceſſum mentis ex corporis ergaſtulo. Hæc quem non moueant ad amplectendam illam ſocietatem? Recordor iſtius melancholici apud *Horatium*, qui ſe beatum in ſuo morbo fingebat, miſerum autem effectum ſanatione. Niſi fallor hæc promiſſa ſpiritualia potius ſunt, quam corporalia, & arguunt ſocietatis R. C. V. L. AM, totumq; ordinem eſſe fictam quandam de mundana beatitudine comœdiam, quanquã Fortunati filij cum crumenam indeficientem haberent, & pileum ad vota omnia paratum, tamen effugere miſeriam non potuerint, ſintq; ſuſpecta iſta omnia commoda ex ſententia Abrahæ *Luc. 16. 25. Accepiſti bona tua in vita tua; nunc cruciaris*; & *Apo. 7. 14.* de electis: *Hi ſunt qui venerunt de tribulatione magna*: de qua *Chriſtus* prædixit *Matt. 10. 35 & ſeq.* & *Paulus Act. 14. 21.* Conſideremus eũt partes ſingulas.

1. Quod ad Theſauros attinet, verum eſt illud *Pauli Phil. 4. 11 Ego didici in quibus ſum ſufficiens eſſe. Omnia poſſum in Chriſto. Habeo omnia & abundo. 1. Tim. 6. 6. 7. Eſt magnus quæſtus, &c.* Ita *Diogenes* cõtemtis omnibus omnia habebat. Hic animus philoſophicus eſt, qui etiam ſi habeat opes, proiicit, ne ſint impedimento ſtudiis ſapientiæ. His quis Theſaurus cõferendus? *Iob 28. 17. 18. Sap. 7. 11. Omnia bona cum ſapientia contingunt*, vt & *Salomoni*. Eſt infinitus Theſaurus homini, *ꝟ. 14. Act. 8. 20. Simonem* increpat *Petrus*, quod donum *Dei* æſtimet pecunia. Si hoc ſentiunt fratres, næ ſunt laudandi, & Sol ille in centro domicilij ſeu mauſolæi proculdubio erit fons ſapientiæ illuminans omnem hominem, & phoſphorus in tenebris lucens *Ioh. 1. 9. 2. Petr. 1. 19.*

2. Quæ de ſapientiæ ſchola dicuntur, ſuſpecta ſunt. Vbi enim in precio ſunt fundamenta *Paracelſi*, & Magia, Phyſica, aliaque Arabum, item Iudæorum Cabala: vbi elucent *Crollii, Tritemii, Agrippæ*, & aliorum Magorum floſculi: vbi ſapientia Philoſophorum & Medicorum longo vſu, ratione, experientia, & benedictione diuina in plurimis comprobata improbatur; noua axiomata cuduntur, reformatio generalis poſt reaccẽſam verbi diuini lucem ſuſpicione Caluiniſtica, & ſimilia proponuntur, iuraturq; ſilentium, & occultatio interioris ſcientiæ, quin & vbi præciduntur diſputationes, quibus veritas examinatur, & autores poſcunt ſua recipi ſine controuerſia, videndum an non dolus ſubſit. Si hanc tyrannidem in artibus recipimus, quorſum à pontificatu diſceſſimus? Libertatem ſententiæ ſibi poſtulant *Paracelſus, Crollius, Hartmanus Horatius, Ariſtoteles*, & alij, qui ſeruitia illa opinionum nunquam probauerunt. In Solis authenticis diuinis præceptum eſt, ne à *Dei* mandatis diſcedamus, ſiue ad dextram, ſiue ſiniſtram, nec addamus quicquam, aut ſubtraham. *Deut. 4. 2. cap. 12. 32. Apoc. 22. 18. 19. Hominum ſpiritus ſunt probandi. 1. Ioh 4. 1. 1. Theſſ 5. 21.*

3. Si ſapientiæ doctrina fuerit examinata, & ſuſtinuerit lucem, bonum eſt ad eum admittere non magnatum tantum filios, ſed quælibet ingenia non inepta. Sed tunc vnum cœnobium non ſufficiet. Cur autem iſta noua ſchola opponitur, tot Gymnaſiis & Academiis Europæ? Cur Doctores nolunt ingredi Academias? An neque in diuinis, neque humanis ſapientiam habent vllam, nec vllam admittunt? Fallitur ſocietas, ſi id credit. In ſcholis publicis diſſeritur, docetur, diſputatur pro veritate, ſiue ea ſtet ab *Ariſtotele, Galeno*, & aliis, ſiue eis aduerſetur. Exploſum enim eſt illud *αὐτὸς ἔφα* ex philoſophico campo. *Paracelſi* fundamenta itidem ſunt ad lapidem lydium reuocata. Quicquid colorem genuinum ſub coliritio retinet, id non reiicitur. Si autem quis vult, ſputa eius venenata lingamus, & damnemus omnia antiqua & noua, ſolum autem monarcham ſequamur; eiuſque ſpurias ſimilitudines & Poëtica figmenta pro oraculis habeamus, cum meros non audimus. Optimum conſilium eſt, vt fraternitas ſua axiomata, & dogmata luci exponat. Si vera ſunt, accepta erunt: Sin minus, vt ipſa ad falſa aſtringi non vult, ita neque nos alligari poſſe cogitabit. Reiicere gentilium Latinorum & Græcorum de Philoſophia naturali ſcripta, & ad Mahometanos Magos ire, indeque petere noua axiomata, quale eſt? Num Magi illi diuinatores ex Pythone à *Chriſti* doctriina ad dæmonia mendatia *Mahometi* auerſi aliquid fide dignius, & probatius nos docere poſſint de his, quæ ſenſibus, & iudicio noſtro ſunt ſubiecta, iamque longis ſeculis ſpectata?

4. Reſponſa petenda eſſe ab illa ſocietate Magica, perinde eſt, ac cum vulgus inſanum veritatem quærit ex Pythonicis, quos ſapientes iudicat, cum diabolum in Cryſtallis, Berillis, (vnde Berilliſtica *Paracelſi*) ſpeculis, imaginibus, homunculis & aliis Magicis foueant, & eius oraculis inſtructi quæſtiones ſoluant. Ex fine hoc eluceſcit inſtituti ratio. Superbus ille genius videns præparationem magnam fieri ad ſuum regnum per Paracelſicas perſuaſiones, Aſtrologicas, Cabaliſticas, Magicas, Necromanticas & alias, de quibus multus eſt *Paracelſus, Crollius, Agrippa, Tritemius, Arteſius*, ſimileſque Magi, qui contemtu veterum diſciplinarum diſcipulis ſuperſtitioſis perſuaſo facile inueniunt ad noua prurientes aures, audet in lucem prodire, & tribunal, oraculumque publicum ſibi depoſcere per genus illud hominum, quod ſuæ intentioni nouit aptiſſimum eſſe. An non ſit hoc id, quod Lucifer *Eſa. 14. verſ. 13.* dicit: *In cælum conſcendam: ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum: ſedebo in monte conuentus in lateribus Aquilonis. Aſcendam ſuper altitudinem nubium, ſimilis ero altiſſimo? Daniel. 11. verſ. 36. Faciet iuxta ſuam voluntatem rex, & eleuabitur, & magnificabitur aduerſus omnem Deum* (doctrinam à *Deo* in diuinis, & humanis traditam, & autoritatem veterum, & recentium) *& aduerſus Deum Deorum loquetur mirabilia, &c. 2. Theſſal. 2. 4. Et tollitur ſuper omne, quod dicitur Deus, &c. Eſa. 8. 19. Quærite à Pythonibus, &c.* Qui vero ſunt illi ſe eleuantes? *Actor. 20. 30. Ex vobis ipſis exurgent viri* (ſocij), monachi, in monaſteriis Chriſtianorum

educati

educati) *loquentes peruersa, vt post se abducant discipulos* (iuxta famam fraternitatis) 1. *Ioh.* 2. 19. *Ex nobis prodierunt, &c.*

V Commodum.

Quintum commodum Sirenum cantus est. *Fistula dulce canit, volucrem dum decipit auceps.* Ea arte attrahantur discipuli non sub cruce *Christi* & corona spinea militantes, sed delicias huius vitæ affectantes, & cruces roseas, teneras, mollesq; ad omne animi desiderium concupiscentes. Certum est ista promissa vltra modum huius mundi esse, præsertim iam ad interitum festinantis, de quo quid expectandum sit, prædixit *Christus Matth.* 24. *Paulus* 1. *Tim.* 4. & 2. *Tim.* 3. cum aliis. Sed penetremus in interiora huius fraternitatis.

Nota IX.

Quæ sunt partes professionis ἀποφαντική, seu negatiua, & destructiua?

Si fratres (inquit fama) *in lumen hoc nostrum clarum incidissent,* PAPAM, *Mahometum, Scribas, Artistas, & Sophistas acrius aggressi fuissent. Quod cum auditione cœlesti conuenit, caput antiqui mali serpentis intrepide & impune conculcat, ad quam rem nostrum seculum est dispositum: Non dicendum est, hoc per Philosophiam est verum, per Theologiam falsum: Doctorum nasuta molestia impediuit Paracelsum in optimo cursu, qui dignos potius subtili vexatione, quam arcanorum reuelatione iudicauit, &c. Idem patet ex instituto patris, qui cum post quinquennem apud Magos disciplinam iuuenis 21. annorum in Hispaniam indeq; ad alias nationes venisset, sua axiomata in locum priscæ doctrinæ voluit substituere, reiectusq; ad suas solitudines in Germaniam rediit, vbi crudum cibum ruminando per coquere tentauit, donec* REFORMATIONIS *opus denuo susciperet.* Patet ergo propositũ esse fraternitati huic REFORMARE disciplinas sacras & profanas, id quod primi fratres adhuc tenebris quibusdam occupati nõ potuerint suscipere. In sacris arma sumunt contra doctrinam *Pontificu Romani*, seu Ius Canonicum & totum Papatum: deinde etiam *Mahometis* Alcorano minantur, quod mirum, cum pater apud Arabes & Saracenos Mahometicolas studuerit. An non aduersaturi sunt etiam Iudæorum Thalmud? Tacent de hoc, forte quia Cabalam eius probant de Mercana, & Bereschit: inueniuntq; principia Magica. An nihil in *Paracelso* desiderant, in *Alberto Magno*, in *Hen. Cornelio Agrippa*, in *Tritemio*, & sociis? Tacent de his quoq;. In Philosophicis *Galeno* & *Aristoteli* sunt infesti, quorum tamen scripta non videntur nec legisse, nec intellexisse, quod ipsis cõmune est cum Paracelsistis. Hoc ne est illud antiquum caput serpentis? Doctrinas priscas hactenus conseruatas, quanquam cum correctione & augmento ex lumine gratiæ, & experientiæ, in Christianorum Academiis, tangunt. Ideo *Crollius* Academicos Professores sæpe exagitat nomine Scholasticorum, & Atheniensium, gradibus dignitatum gaudentiũ, & Paracelsiæ cursum impedientiũ, sicut & hi fratres *nasutam Doctorum molestiam* protrahunt. Quid autem sentiunt de *Hermetis* libris, vt Apocalypsi, Pimandro, Asclepio, &c. Quid de Platonicorum? Quid de medicina Arabum? Quid de *Lullii Arnoldi* & similium scriptis? *Paracelsus* quidem omnes veteres & recentes in tergum reiicit: sed *Crollius*, intus & in cute frater de cruce rosea quod ad doctrinam attinet, *Lullium* probat & consummatissimum Philosophum vocat. Videntur & fratres non satis Paracelsici esse, dum non omnia vno impetu proouluunt, sed cõcordantiam concentratam spectant. Sane quod ad medicinam attinet, si vniuersalem illam possunt & obtinere, & publici iuris facere, magnam molẽ præceptis Medicis, quæ particulares pepererunt, detraxerint, siq; in commune consulere pergent, nullus erit sapiens, quin cum magna promtitudine & gratia receperit tam exoptatam medicinam. Hæc totam Chymiam *Paracelsi, Crollij, Quercetani, Penoti*, & aliorum plurium excepto solo lapide Philosophico auerruncabit: Hæc *Hippocratis, Auicenna, Galeni* & aliorum volumina ad tenebras latibulorum relegabit, vti fiet etiam post destructum mundum. Vbi tunc erunt ista tria principia Chymica? In sola Physica hærebunt. Hanc tamen & Artistæ profitentur. Itaq; non vsq; adeo his erunt infesti, præsertim in Dialectica, Grammatica, Rhetorica, Arithmetica, Geometria, Musica, Oratoria, Poëtica, & quarum artium scientiam *Deus* etiã gentilibus cõcessit. Leges Politicæ siue Imperiales, & aliæ Christianorum, siue Mahometanæ non patientur se à Monachis reformari. Verum vt verborum compendium faciamus, quærimus, quidnam putent fratres à viris diuinis in redarguenda ea Philosophia, quam *Sanctus Paulus* cauere monet, ne eius falsi nomini scientia Christiani decipiantur, relictum esse? Quid intactum à posterioribus, cum animaduersum esset, Theologiam ea misceri, vti fit in Scholastica dicta, & Caluinistica humanæ rationis? Quid non in Academiis diligentia Philosophorum illuminatorum in *Aristotele, Galeno, Hippocrate, Plinio, Seneca, Cicerone*, &c. notatum? Quod si adhuc aliqui sunt, qui erroribus priscis adhærent, an non pridem fuerunt, qui contra eos in arenam descenderunt, & adhuc descendunt? Quid si illa societas Socratica deliramenta reponere velit, & hanc emendationem spectet? Si de Pontificia, & Mahometica Theologia hæreticorumque aliorum erroribus agitur, quid est, quod ab Orthodoxis spiritu oris Dominici non est redargutum? *Paracelso* propositum fuit reformare & *Lutherum*, & *Papam*; nec desunt, qui nostros accusent sacras literas ab eis non esse intellectas, adeo vt etiam putent interpretamentis corruptas esse. Ideo nouas expositiones inueniunt ex suis speculationibus de concordantia, seu harmonia seculorum. An non huius fecis sunt etiam fratres isti? Quod rectum est, aut iam correctum accusant, locoque mouere satagunt, quo suas nouitates statuant. Si adhuc corrigere volunt Papam, Mahometum, Philosophiam, idque inauditis ante hac axiomatibus ex Harmonia seculorum, & parui mundi cum magno, spiritus oris *Christi* nondum functus est suo officio, & Ecclesia adhuc super falso, vel notho fundamento recumbit.

Videbimus autem, per quod ostium sit intratura fraternitas, & quo spiritu

concitata

concitata reformationẽ ſuſceptura, ſi publicabit axiomata & libros ſuos. Interim nos liquido fundamento Prophetarum & Apoſtolorum, vbi lapis angularis *Chriſtus* eſt, firmiter innixi, quid paritura ſit Germania, expectabimus quanquam non ſit difficile, cuiuſmodi ille fœtus ſit futurus cum OMNIA ſapiant PARACELSVM,& Magiam,& Cabalam,& Chymiam cum Aſtronomia,& variis ſpeciebus manteumatum, vt Chiromantia, Hydromantia, Aëromantia, Necromantia, Nectromantia & aliis quarum nomina in diuinationibus *Peuceri*,& libris *Paracelſi* occurrunt. Male fuerit rebus noſtris in tribus hierarchiis, omniumq; diſciplinarum complexu, ſi talis reformatin erit introducenda. Verum non deerunt, qui Lumine euidente deliria iſta tenebricoſa Paracelſiſtarum fortiter diſcutient,& diabolo laruam detrahant. Si Seueriniana, Crolliana, Quercetanæa, Hartmaniana, Gramaniana, Burggrafiana, &c. erunt iſta axiomata, aduerſa demonſtratis noſtris, non opus eſt opera ſocietatis. Iam ſcimus per *Dei* gratiam, quid ſit ſentiendum.

NOTA XI.

Doctrina [illegible].

ASſertiones paulo prolixius deſcribuntur tum generice, tum ſpecialiter. 1. Promittitur Regula omnium artium,& liber naturæ, & dicitur Doctrina fraternitatis lumen clarum manifeſtum: 2. Hanc didicerunt ex libro mundi. Totius enim imago ante oculos haberi poſſe affirmatur. 3. Noua Theologia, Phyſica, Mathematica, &c. Cur enim non nouæ ſiquidem reformatiuæ iam exiſtentium? 4. Aliqua tamen Philoſophia non eſt noua. Aiunt enim: *Noſtra Philoſophia nihil eſt* NOVI, *ſed ea, quam Adam poſt lapſum tenuit, & Moſes cum Salomone exercuit.* 5. Vt preſſius dicant,& exactius cognoſcamus, ex quibus fundamentis documenta petiuerint, ſequentia inculcant. *Philoſophia noſtra non eſt occupata dubitationibus, & aliorum opinionibus.* 6. *Cum auditu cœleſti quicquid conuenit, id probam. Vbi enim Plato, Ariſtoteles, Pythagoras, & alij verum dixerint, quod Enoch, Abraham Moſes, confirmant, præſertimq; vbi ſacra Biblia concordant, hæc conſentiunt. & fiunt vna ſphæra, cuius omnes partes æqualiter à centro diſtant.* 7. *Veritas eſt vnica, breuis. ſibi ſemper ſimilis, ſecũ ex omni parte omnibus membris conſentiens.* 8. *Totus mundus eſt in homine paruo mundo, ſicut arbor magna in paruo ſemine.* Sicut imago patris, ita eſt eius contrafactura (ſicut antitypus & prototypus, ita typus,& ſimulacrum) 9. *Fides inuenta iuſte concordat cum Harmonia totius mundi, cuius liber diligenter legendus exemplo Paracelſi, apud quem dicta Harmonia inuenitur.* 10. *Eadem harmonia & fides impreſſa eſt omnium ſeculorum periodis.* 11. *Magus mundi religio, politia, ſanitas, membra, lingua, verba, opera, omnia ſunt in eodem tono & melodia.* 12. *Quod contrarium eſt id diabolo eſt.* 13. *Bonum ſemper ſui ſimile, & vniforme eſt: Malum varium & difforme.* Hic ſubſiſtamus. Intendum eſt, *Deum* quam optime omnia feciſſe & ordinaſſe. Πάντα γὰρ ἐν σοφίᾳ, καὶ καλῶς: [illegible].
Quocirca cum eſſent in ſua bonitate,& ordinem decenter ſeruarent, homoq; fulgeret perfecta *Dei* imagine, harmonia iſta, conſenſus, melodia, concordantia fuit iucundiſſima, omniſq; ex ea cognitio facilima. Quid enim ni? Homo ſenſibus,& intellectu perſpicaciſſimis, cũ iudicio accrrimo, nec aberrante, ſi vellet in integritate ſua *Deum* ſequi, erat exornatus. At poſt maledictum apoſtaſia inuectum,& poſtquam homo laqueis diaboli captus in tenebras & caliginem carceris Plutonici eſt tractus, quin & creatura tota vanitati ſubiecta, multa inordinatio naturam corripuit, eſtq; illa harmonia ſphærica,& linea veritatis vniformis valde diſſipata, & contorta. De mentis noſtræ, voluntatis, affectuum, ſenſuum, naturæq; inferioris labefactione quid dicam? Nemo ergo poteſt ſibi in hac vita extra reuelationem per lumen ſcripturæ authenticæ perfectionem aliquam polliceri. Centrũ dimotum eſt à ſuo loco: circumferentia incuruata & rupta: radij diſtorti. Potentiæ & vires humanæ admodum proſtratæ, mens caligine obruta: Sophiſmata & opiniones vim faciunt veritati, noſipſi quoque nobiſcum diſcordamus, vt nec minor, nec maior mundus ſiue in abſolutam, ſiue relatam concordantiam à nobis reſtitui poſſit. Nõ eſt noua via, quam tentat fraternitas. Iam pridem in minore mundo magnus eſt exploratus, & ex magno minor declaratus. Quid non tentatum à magis Orientis,& Ægypti in omni ſapientia? At quid *Deus* de ea pronunciet habes *Eſ. 19.14. Rom. 1. 16. 1 Cor. 1.19.20 Eſ. 35.18. & 47.12.* de Babylonicis Aſtrologis. *Moſes* eruditus eſt omni Ægyptiorum ſapientia, quam legimus in *Horapolline Hermete*, Platonicorum ſcriptis, &c. At omnem abiecit, vti necquicquam inuenitur de Babylonicis & Chaldæis apud *Danielem*. Noſtra ſecula leuata quidem ſunt pluribus iſtius ſapientiæ monumentis Bibliothecarum confertiſſimarum deſtructione,& librorũ Magicorum, aliarumq; ſuperſtitioſarum artium combuſtione: Veruntamẽ adhuc etiam multis abundant, ex quibus priſca & noua coniunctim patent, dieſq; poſterior priorem docet non ceſſante inveſtigatione,& exercitatione per rationem & experientiam. Quid opus verbis? Detrahunt Paracelſiſtæ cœli aſtra in hominem,& alia medij mundi, indeq; reciproce iudicant: At cœlum minime exploratum habent, adeo, vt Aſtrologi noua adhuc inueniant partim, partim correctiones expetent. Mirum erit, ſi in Arabia & Mauritania, & monaſterio Roſeæ Crucis hactenus latuit perfectio. Veruntamen videamus ſingula.

De I. *Regula Catholica omnium artium, qua & indicantur materialiter & formaliter, ratio eſt & experientia:* illa in iudicio axiomatico & ſcientifico conſiſtit; hæc in opere & praxi ſimul cum prudentia in Theorematum ad optimum adhibitione. Hæc regula ex mente diuina profluxit, hominiq; eſt conceſſa, vt recta ratione artes conſtitueret propriis principiis, iuſta methodo ad finem optimum coordinatis, quæ etiam ſunt ſecundum eandem rationem & modum perpetua, ſicq; & opera bona iuxta principia teſtibus hiſtoriis,& ſapientum conſenſu omnibus ſeculis & facta ſunt,& adhuc fieri poſſunt, quanquam in comparatione mutabilium alterum altero melius ſit, & meliore quoq;

theolo-

modo fieri possit. In æternis, & demonstratiuis mutatio non habet locum. De qua vero regula quitur societas? De harmonica comparatione maioris, & minoris mundi ex hypothesi, *nihil esse in maiori, quod non & in minori, nec quicquam in minori, quod non in maiori: Imo nihil in tota diuinitate, quod non in homine Dei imagine.* Verum hæc regula fallit. Neq; enim in integritate sua, comparari possunt: neq; exacta & infallibilis comparatio est humanarum virium post lapsum; & tandem nō est essentialis harmonia, sed tantum qualiscunq; externa & accidētalis: imo tropica, & spuria. Quis sit tam fatuus ex sapientibus, qui ex simili essentiam concludat? Num si *Spiritus S.* apparuit specie columbæ, etiam essentialiter est columba? Spiritualiter & astraliter dicunt. *Quæ enim in mundo alicubi sunt corporaliter, ea & astraliter, & spiritualiter.* Hoc argumento ad mundum Idealem *Platonis*, & intellectualem magorum, aut aliorū exemplarem, vel ad orcum fictitium *Seuerini & Hartmanni* ascendimus, & id quærimus, quod nō est. Non verbis, & opinionibus, aut similitudinibus inanibus pascimur, sed verorū demōstrationibus. Scimus *in animatorū principio omnia esse secundum virtutē & principium, quæ in corpore viuo deprehenduntur actu secundo & operatione.* Nouimus *mistorum esse diuersas partes, quarum subtiliores & nobiliores dicuntur essentia, principia Chymica, spiritus, &c.* Sed non est consequēs, earum vmbras & typos esse corpora, multo minus quæ in inferiore mundo sunt sensibiliter, ea in superiore esse essentialiter, spiritualiter, & intellectiuè. Aliam regulam petunt ex comparatione partium sphæræ. *Mundus est sphæra. Quæcunq; ergo in centro sunt, ea his respondent, quæ sunt in peripheria: Lineis enim rectis iunguntur, sunt media effluxus exteriorū.* Hæc quoq; regula fallit. Nam alterius naturæ esse cœlum, alterius elementarem globum, in confesso est. Quis etiam faber non possit globū facere cuius centrum sit ligneum, ambitus vitreus? Adde radios æreos, & interualla terrea. Vbi ista conformitas? Quod attinet ad illa: *Verū vero consonat: omne verū* (necessario, sed non contingenter) *est perpetuū & immutabile: Ex vero* (per se) *nil nisi verum: omne falsum mobile, &c.* nouimus vel tacente fraternitate. In scientificis *Aristoteles* certiores regulas habet, quā vllus ex Paracelsica societate. Æstimandum autē vnumquodq; est principiis primis, & propriis, non alienis & exotericis, nisi demonstratum sit, subalterna esse, & hypothesin concludere thesin. In diuinis vnicam regulam habemus VERBVM DOMINI MANENS IN ÆTERNVM. *Ps. 119 v. 105. Ps. 1. v. 2. Es. 8. 20. Luc. 16. 30. &c. Si non dixerint secundum verbum hoc* (eodem spiritu declaratum, quo & scriptum) *non erit eis matutina lux.*

Quæ de libro naturæ afferuntur, speciosa quidē sunt ex *Paulo Rom. 1. 20. & Sap. 13. v. 3.* Sed iisdem etiam refutantur. Neq; n. omnes mundi sapientes sine reuelatione in scripturis authenticis extāte potuerunt inde aliquid aliud de *Deo* colligere, quā stultitiam, vt tum loca citata habēt, tum *Matth. 11. 25. 26. 1. Cor. 1. 19. 21. 26. 27. 28 c. 2. v. 6. 8. c. 3. v. 18. 19. &c.* Quod si etiam illuminatio ex scripturis librū mundi non totū aperit: Ex parte enim in hoc seculo scimus. *1. Cor. 13.* & experiētia testatur, nullum neq; Paracelsistam, neq; magum, neq; Philosophum consecutū esse exactam perfectamq; notitiā, concedimus quidem fraternitati gloriolam hanc inanem, doctrinam suam esse lumen clarum, & manifestum; sed in rei veritate, & examine patet tantū eam falli, quantū *phaëthon* mundi imperio & scientiæ inhians. Ne *Adamo* quidem, & *Eua* omnia perfectè patuisse, lapsus indicat: & quorsum *Deus* in arcanis retinuisset summam beatitudinis *Esa. 64. 4. 1. Corint. 2. 9.* si lumen fratrum esset adeo clarum?

De II. Si didicerunt regulam suam ex libro mundi, imperfecta ea est, & admodum incerta. Ita argumentamur: *Si id, vnde regula petitur, incertum, mobile, & transitorium est, & ne à sapientissimis quidem in hoc seculo potuit peruestigari, Regulam necesse est plane flexilem & dubiam esse.* Regula enim & regulatum sibi correspondent. *Illud est:* quod non tantum probatur natura post lapsum maledicto, & vanitati subiecta, verum etiam hominum imperfectione seculari, maximeq; Paracelsicis dubiis comparationibus, & fallacibus opinionibus ducuntur. Ideo *Paulus* rectè *2. Cor. 4. 18. non contemplamur ea, quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur temporalia sunt: quæ non videntur, æterna. Omne seculare est caducum, & instabile,* quod & *Salomon* considerauit. Si liber mundi debet rectam & infallabilem regulam præbere, perfectè intus, forisque omnibus seculis cognosci & legi debet. At quis tam sit confidens, vt hoc sibi arroget, nisi stolidissimus Paracelsista? Frater ipse de Rosea Cruce nouas res inuenit: & quot putas adhuc absconditas esse? Abyssos maris, & profunditates terræ quis est scrutatus? Illa fraternitas deuota virginitati non potest dicere perite de coniugio. Quid de opificiis, regiminibus, & aliis in specie? In genere & confuso modo multi de multis garriunt. At suam stultitiam produnt, cum *impossibile sit, hominem existentem non multa nescire, & in multis errare.* Aiunt, totius imaginem ante oculos haberi posse. Scilicet pictura aliqua, qua colores & figuræ superficiariæ repræsentantur: aut fabrica aliqua archimedæa: aut, vt ille putabat opere magni magisterij, in quo nudam naturam se videre arbitrabatur: aut in magicis speculis *Paracelsi*: aut Enthusiastica opinione: aut homine viso secundum vtrumque sexum, totamq; essentiam, & status omnes. Sed verba audio: rem demonstratam non cognosco. Video Elementa aspectabilia, etiam aërem in suo termino, cum spiritibus coagulatis corporeis: Video astra: Intueor mista, nec tantum hoc; sed & anatomia Chymica reseco: addo qualemcunq; rationem, & experientiam: Confero catulos canibus, hædos matribus: Omnino *Ecclesiastes* omnia regi sapientissimo, & potentissimo perscrutabilia inuestigauit, & *Aristoteles Alexandri Magni* opibus adiutus nihil non inquisiuit: *Gesnerus*, *Vlysses Aldrouandus* & alij quicquid vspiam inueniri potuit, in volumina congesserunt. At quid tandem illi? *Nihil sub sole nouum*, inquit *Salomon*. *Vide cuncta, quæ fiunt sub sole: & ecce vniuersa vanitas, & afflictio spiritus.* *David* etiam hominem vocauit vniuersam vanitatem. *Quid gloriatur misera terra, cinis, lutum, vermis, vmbra?* Inspice imaginem mundi, Pandoram aliquando videbis, & scenam fabulosam. Si quis ex Comœdia, Tragœdia, aut luto Hemerobii velit de vniuerso iudicare, fallaci cortice decipiatur. Numerate mihi quæso stellas cœli

Psal. 78. 39. Caro, spiritus vadens, & non reuertens.

Aa Asoci-

ô socij, & dicite officia & vires singularum, cum situ altitudinis, longitudinis, profunditatis: ostendite in sole, & non in vestris oculis maculas: dicite, quid sit in profundissimis terræ, ignis, terra, aqua; simplex an mistum corpus, Infernus, an aliquid aliud. Mensurate mundum triente, & ea expedite, quæ *Deus Iobo* obiicit. Tunc videbimus, quid sit de vestra imagine ficta vel picta sentiendum.

De III. Noua Theologia quænam est, si nihil sub sole nouum? Quomodo noua fiest primitiuæ Ecclesiæ? Si scripturarum carceribus tota clauditur? Sed & quam Theologiam? Gentilem, Mahometanam, Iudaicam, Pontificiam, Arianam, Anabaptisticam, Lutheranam, an Paracelsicam? Fingite vobis & nouum Deum, & nouum cœlum, caueteque, ne in veterem Infernum incidatis. Nos manemus in antiqua scripturæ Canonicæ *Esa. 8. Luc. 16. 30. Ioh. 5. 39. cap. 14. 21. 2. Petr. 1. 19. 1. Ioh. 2. 27. Epist. 2. 9. 10. 1. Cor. 4. 6.* [illegible] *1. Cor. 4. 11.* & alibi. Nouam Physicam properate edere. Vidimus multas nouas, & inter eas etiam Paracelsicam, Ramæam, & alias. Aut noua natura vobis est, aut nouè farta, iudicataque. Si Paracelsico modo; lingite vestra sputa in silentio; & deliramentis vestris placidè indormite. Alias si quid edetis in publicum, quanquam detrectetis certamina, tamen ab aliis excipiemini, vt digni estis. Sin autem probata profertis, aliquo labore noua possunt esse, sed re antiqua. Geometriam, & Arithmeticam nouam si eudetis constantem, placebitis. Nam fiducia earum inuolabimus cœlum, & omnia nudè intuebimur. Rectè facietis, si essentiales numeros, & figuras apud *Pythagoram, Platonem, Lullium, Tritemium, Laudinatem*, & omnes magos, & magni magisterij Philosophos declarabitis, poteritisq; *Danielis* dies & tempora supputare, cum numero illo bestiæ 666. & aliis, vereor, vt ad hos sufficiat vestra Cabala, & Arithmomantia, etiamsi Cossicam quoq; & totam Logisticam addatis. Admonendi estis, fratres societatis, non de nouis figuris planis, & solidis, aut noua mensuratione in Geometria, sed vt explicetis mysteria veterum inuentorum *Architæ, Archimedis, Euclidis, &c.* In Arithmetica doceatis non 1. 2. 3. 4. quod ex his collectis fiant decem, & quod numeratio ab vnitate incipiens in vnitatem redeat, aut abiecto binario elementari retinendas sit ternarius, in quo & quaternarius ille sacer *Pythagoræ*: hæc & similia pridem nobis sunt nota. Quod si venietis cum numeris Cabalisticis quinquaginta portarum intelligentiæ, & erumbere conabimini in Mysteriarchæum *Dei*, cauendum est [illegible] ab igne, qui ibi est, consumamini, & scrutatores maiestatis facti opprimamini à gloria. Multi per numeros tentarunt secreta Dei & futurorum temporum inuestigare: sed in risum & vanitatem [illegible]ierunt.

Tale quid an. 1613. proposuit Iohan. Faulhaber Arithmeticus & mo[illegible] dicta Vlmensis per numeros pyramidales ex polygonalibus Algebra.

De IV. Negatis vestram Philosophiam esse NOVAM. At repudiatis Academicam. Quæ ergo & qualis est? Nimirum ea, quam pater vester à magis didicit, & *Paracelsus* fundamenta [illegible] complexus perhibetur. At *Paracelsus* se sequi iubet Monarcham omnes veteres, & nouos. Si Paracelsica est, noua est. Nisi fallimur, erit *Hermetis Trismegisti*. Si hoc; non noua quidem, [illegible] sine multis absurdis, quæ etiam in *Platonis* Schulam irrepserunt, & à diuinis, humanisq; [illegible] darguuntur, vt vel vnicam hoc indicat, quod TRES *Deos* statuit, primum *Deum* conditorem, [illegible]dum mundum, tertium hominem: Item aliam imaginem *Dei*, quam sacræ literæ, mundum [illegible]pe, cuius porro imago sit homo: Item quod homini potestatem Deos faciendi tribuit, &c. An non hæc sunt summæ dementiæ argumenta? Abiicite & Hermeticam, quam *Crollij* amicam blandissimam: quæ relinquitur? Thalmudica, Cabalistica, Magica, Astromantica, Chiromantica, Signata, Nectromantica, & omnino Dæmoniaca. Quid vos dicitis? *Est ea quam Adam post lapsum habuit.* Vellem ante lapsum. Neq; enim ea, quæ post lapsum ipsi fuit, caruit imperfectione. M[illegible] enim tunc erat natura, & vanitati subiecta, adeoq; obtenebratus intellectus *Adæ*, vt necesse habe[illegible] à *Deo* vestiri. Quid multis? Coactus est *Adam* discere diuina ex *Deo*; humana ex natura per ration[illegible] & experientiam. Ridiculus est *Crollius* & alij, qui, affirmant, *Adamum* diu vixisse beneficiu lapi[illegible] Philosophici, quem sciuerit fabricare, & in quo viderit totam Philosophiam, vt *Drebelius, Sedi[illegible]gius* & alij. Non dicendum est, sed probandum. Non si quis diu viuit, lapidis virtute diu viuit. *Dominus est longitudo dierum tuorum*, inquit *Moses, & in Psalmo* scriptum est, *Sortes meæ sunt in manu tua; & longitudine dierum replebo eum*: Et, *renouabitur vt aquila iuuentus tua*; non per lapidem Philosophicum, sed *Dei* beneficio, quo & *Moses & Caleb*, & *Iosua* conseruabantur, multiq; Israelitarum potu[illegible]sent salui esse, nisi vitam perdidissent peccando. Si eam Philosophiam habetis, quam *Adam* [illegible]psum, nondum cõprobatã mundi experientia habetis. Sed vnde scitis, qualis fuerit ea Philo[illegible] Opinamini nimirum esse vestram. Sed nos non pascimur verbis. Si *Adami* Philosophia fu[illegible] [illegible]stra impietatis Magicæ & Cabalisticæ, multorumque errorum, qui apud *Paracelsum* inueniuntur, fuisset rea. At quis hoc credat, de primo patre *Dei* conuersatione, & oraculis amissa bona recuperare coacti? Sed vestram etiam *Moses* exercuit. Quam? Num illam, quæ dicitur vniuersa Ægypti sapientia, de qua apud *Horapollinem, Hermetem, Herodotum*, Platonicos, & alios, maximeque quam *Iannes, & Iambres 2. Timoth. 3. 8.* Sapientes & malefici *Pharaonis Exod. 7. vers. 11.* exercuerunt? V[illegible]simile est vos hanc velle.

Act. 7. 22.

Ratio est: quia eam naturalem esse *Paracelsus, Crollius, Tritemius, Agrippa, Artefius* & alij magi contendunt. Similia, imo eadem hi conantur, profitentur, docent, quæ magi *Pharaonis*. An non ex iisdem fundamentis? Est tamen, vt Magos istos sapientiores *Paracelso, Crollio* & sociis putemus. Nam magi sciebant, & confitebantur, se non omnia posse, quæ *Crollius* fide naturali & imagina[illegible]ne, characteribus, sigillis, verbis, Gamahæis, Gabali, Homunculis & aliis Magorum crepund[illegible] præsertim nomine IHSVH & *Iehouah* (quæ nomina non innotuerunt ante *Mosen* patribus [illegible] colligimus *Adami* Philosophiam non fuisse Paracelsicam, & Crollianam) perfici posse statuit; [illegible] in pediculis deficiunt, & digitum *Dei* agnoscunt: Ex *cap. 9. 11.* non possunt stare malefici [illegible] *Mose* propter vlcera in se, æquè ac in cæteris.

Sed nec Babylonios Magos & Chaldæos omnia potuisse ex *Daniele*, & *Esaia* constat. Concludimus ergo, Philophiam *Mosis*, si fuit Ægyptiaca, non posse esse vestram, si est Crolliana. Paracelsica, Tritemiana, Thalmudica, &c. Num autem ea fuit, quam ipse in pentateucho descripsit? Hæc ipsa, inquam, nec vllam aliam professi sunt etiam posteri quandiu in mandatis *Dei* ambularunt, nihil addendo, nihil subtrahendo, & nuspiam decedendo. De hac Philosophia vero quid in Euangelio sentiendum sit, discite ex CHRISTO, & *Paulo. Lex & Propheta vsq; ad Iohannem: Lex Lex pædagogus noster fuit ad Christum, quo exhibito non amplius sumus sub pædagogo.* Legenda est *Epist. ad Rom. & Galatas.* Abrogata est illa Philosophia penitus duabus partibus, ceremoniali, & iudiciali. *Gal. 3. 23. 24. 25.*

Pars tertia adeo est eneruata, vt saltem admoneat & arguat sibi aduersantes; sed in *Christo* existentes damnare nequeat. *Rom. 8. 1. 1. Corinth. 15. 54. 55.* Quod si vestra Philosophia est hæc Mosaica, Christiani non estis. *Gal. 4. 9 cap. v. 2. 3. 4.* Si ne hæc quidem, cur mentimini vestram Philosophiam exercuisse Mosen? Quæ ille miracula fecit digito *Dei* fecit: quæ docuit ex colloquiis cum *Deo* facie ad faciem didicit. Num & vos ita? Propheta fuit *Moses*, & multa prædixit futura. Num & vos estis Prophetæ? Tales quidem videri vultis, cum iactatis scientiam præsentium, præteritorum, & futurorum Harmonia vestra: sed hæc *Mosi* fuit incognita. Longè enim alio spiritu, quam Philosophico is est vaticinatus. Idem *Moses* administrauit officiū Ducis, & Regis, simulq; cum *Aarone*, cuius quasi *Deus* fuit, sacris præfuit. Num & vos regiam, & sacerdotalem affectatis? Pontificij scriptores *Papam* suum *Mosen* esse dicunt: imo & *Christum*. Hoc Apostolus *Paulus* scripsit esse filij perditionis extollentis se super omnia. Videte ne hoc argumento *Antichristi*, & non *Christi* socij esse perhibeamini. Porro vestram Philosophiam exercuit & *Salomon*. De hoc scriptum est. *3. Reg. 3. 12. Dedi tibi cor sapiens & intelligens in tantum, vt nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit.* Ita & *cap. 4. v. 29* Dedit *Deus* sapientiam *Salomoni* & prudentiam multam nimis: & superabat sapientia *Salomonis* sapiētiam omnium Orientalium, & Ægyptiorum: & erat sapientior cunctis hominibus, &c. Locutus est parabolas, & carmina: disputauit super lignis à cedro Libani, vsq; ad Hyssopum: disseruit de iumentis, volucribus, reptilibus, piscibus. Ecce hæc fuit *Salomonis* Philosophia, nō hausta ex scholis Chaldæorum, Ægyptiorum, Arabum, sed à *Deo* accepta, longis passibus cæterorum scientiam post se relinquens. Vos autem quid profitemini? *Hermetis* putidas nugas, & impia deliramenta, quæ *Crollius* reposuit: Ex Arabum Mahometicolarū schola prorepsit magister Vester: Magiam *Paracelsi, Tritemij, &c.* Cabalam Iudæorum & similia teretismata docere cogitatis. *Cap 10. 14. Reg. 3.*

Quid hæc ad *Salomonis* Sapiētiam? Quid *Hermes* ad *Salomonem*? Sed & hoc dicite, qui *Mosis* & *Salomonis* Philosophiam vobis arrogatis: De *Mosi* scriptum est: Deuteron. 34. 10. *Non surrexit vltra Propheta in Israël sicut Moses:* nempe ratione notitiæ *Dei* & familiaritatis singularis, Item miraculorum, ministerij sacrorum & Reipub. instituendorum, quibus oportuit & *Salomonem* obstrictum esse. Neque enim permissus est sapere vltra leges; Et cum hoc deceptus blandimentis mulierum faceret, sapientiæ existimationem perdidit. De *Salomone* quoque *Deus* dicit, non surrecturum eius similem post ipsum. Licet enim *Moses* vaticinatus sit de Propheta ex fratribus suscitando, sicut ipse erat suscitatus, isque Propheta sit *Christus* nulli homini comparabilis: tamen veritas *Dei* intra suos terminos manet solida. Si itaq; vos non estis *Christus Deus* & homo, sed homines tales, quales alij, dicite, num in vobis fallitur elogium *Dei*, & vos vel pares, vel superiores estis *Mose*, & *Salomone*? *Si vestra Philosophia eadem est, pares eritis. At non potestis esse pares. Impares ergo.* Dicetis: *Philosophia pares, at dignitate impares.* Probabitis igitur, quod dicitis. Vt dubitemus; facit amor & commendatio fundamentorum *Paracelsi*, quæ quo principio demonstrabitis nota fuisse *Salomoni*? Vbi ille sic Philosophatus est, vt *Paracelsus*? Vbi sunt res, & rerum notæ, seu modus disciplinæ Paracelsicæ apud *Salomonem*? Discernit ille de animalibus, vegetalibus, & mineralibus. Nam & hoc addamus. Diuinis scriptis profuit Ecclesiæ, de quibus adhuc restant, quæ in bibliis sacris leguntur. Sed num Paracelsicè? *Ezechias* combussisse dicitur libros eius propter Magiam, cuius reliquiæ creduntur ea esse, quæ apud *Plinium Democrito* & aliis magis asscribuntur, idque conantur verisimile reddere *Psalmo 58. vers. 6.* de incantatoribus serpentum. Num ergo *Salomon* exercuit Magiam Paracelsicam, incantatoriam; & spirituum adiuratoriam? Si hoc, iam lapsus exercuit persuasus ab Ægyptia vxore, Moabiticis, Ammoniticis, Idumæis, Sidariis, Cethais & aliarum gentium, quarum consuetudo Israelitis erat prohibita. Inde secutus est Deos alienos, quorum cultores simul erant magi impuri, vt constat ex historia *Bileami Num. 24. 1. Leuit. 19. 31. & cap. 20. 6. & 23.* vbi nationes illæ dicuntur fecisse illa abominabilia, vt & *Deuter. 18. v. 10. 11. 12.* Lapsi verò Philosophiam Magicam num vos profitcamini? Sapiens cum esset, non potuit per interdictum nec exercere magiam, nec docere. Sed & cum Incinasset ad studia gentilium non ipse videtur libros Magicos conscripsisse, sed saltem vel aliunde acceptos vsurpasse, vel vt solet fieri in commentariis de lapide, aliquis ad eum retulisse, quod minimè fuit eius. Itaque rectè combusta sunt illa volumina Magica, ne malo exemplo ad posteros peruenirent. Est & alia sententia de magicis istis. Potuerunt enim Hieroglyphici, & Ænigmatici esse; quorum sensum cum non intelligerent alij, forte factum est, vt literæ vis asscriberetur, vnde postea Diabolo se astute accommodante, & veris magis dæmoniacis adiuuantibus, nata est Characteristica & Cabalistica magia cum cæteris partibus à Paracelso redactis. Omnino libri Sapientiæ *Salomonis* Philosophici de mineralibus, plantis, & animalibus aut naturali planoque stylo fuerunt conscripti, aut magico: si illud: eadem habuerunt, quæ nostri botanici, Zoographi, & Metallici, vt *Delechampius, Dioscorides, Plinius, Matthiolus, Aristoteles, Galenus, Avicenna, Gesnerus, Aldrouandus, Lobelius, Rhondeletius, Agricola, Matthesius, Mesue, Bulcasis, Cæsalpinus* & alij plurimi. *Deut. 17. 18. cap. 4. 6. 7. Sapientia illa describitur.*

Natura enim non deceſſit ex toto à ſuo ſtatu, eſtque eadem Cedrus, Hyſſopus, Bos, Canis, Adamas, Sapphirus, &c. hodie, quæ olim, vt & idem aurum, & argentum *Salomonis*, licet non numero. Quid ergo veſtra Philoſophia habebit, quod non & noſtra? *Turneiſerus* botanicum conſcripſit cum Anatomia Chymica, & Chiromantia, quæ eſt & apud *Ioh. Bapt. Portam, Crollium, Quercetanum, &c.* Quicquid in his eſt verum, nos ſcimus etiam vobis in monaſterio veſtro muſſitantibus. Si magicò: aut Hieroglyphico ſeu ænigmatico, aut dæmoniaco. Hoc modo ſi Philoſophabimini, quatiemini foras cum veſtra Philoſophia. Si illo, nihil alieni facietis à ſapientibus magni magiſterij, quorum iam ſatis explicata eſt difficultas. Non ignoramus veſtræ fortis homines ſolere ſcribere de mirabili potentia artis & naturæ, nec eſt in hoc nihil, modo non tranſcendantur iſta principia. Sed pleriq; de *Paracelſi* grege prætextu tantum hoc vtuntur, & miſcent magica dæmoniaca magicis naturæ & artis, diabolo aſtute ſe immiſcente, & ſuperſtitioſis iſtis facile perſuadente. Proclues ad magiam, quâ molliter inducit ad ſuos nutus? Cauete aſtutiam Cacodæmonis, & Philoſophiam veſtram bene examinate.

De V. Si Philoſophia veſtra aliorum opinionibus non eſt occupata, proprias habebit, atque adeo eſſentialiter & axiomaticè erit tractata. Num vero nec *Salomonis?* Conſequenter cum rectum ſit iudex ſui, & obliqui, ſitque ea ratio docendi & diſcendi, vt ſæpius præcepta negatè potius, quam affirmatè ſint concipienda: Vt: *Non furtum facies: non mœchaberis, &c.* admittet etiam negata, & ſic contraria. Placebitis tamen, ſiue affirmatè, ſiue negatè docebitis, modo vere. Vt veritatem autem cognoſcamus, prohibere dubitationes non poteritis. Principium enim hoc eſt philoſophandi, & vt mutuo attritu durorum ignis elicitur, ita ex cõtrariis inter ſe confligentibus lux veritatis. Videte, ne more Paracelſico per ſpurias ſimilitudines, & fictitias concordantias ſcientiam conſtituatis. Neque enim ſimilitudines reſpondent omnino veritati nudæ & eſſentiali, cum *nullum ſit ſimile, quin aliqua diſſimile.* In hac vita per ænigma videmus. Dij eritis, ſi abſque ænigmatibus docebitis. Eſt & hoc conſiderandum. Si enim veſtræ opiniones eſſent eædem cum Ariſtotelicis, & Galenicis, num forent improbæ? *De vno, qua vnum, tantum vnicum eſt verum.* Quando ergo *Galenus* dicet, *Aër eſt Elementum, ignis inflammatilia diſpoſita inflammat; homo eſt animal;* vos non dicetis, *aër eſt cornu capræ, ignis non inflammat diſpoſita, homo eſt tribulus aquaticus, &c.*

De VI. Placet hoc. Quicquid enim ex *Deo* audiuimus, modo & intelleximus, nec ſophiſticè deprauamus, vt ſerpens in Paradiſo *Dei* oraculum, id principium eſt, & per ſe verum. Itaq; regula eſt omnium cæterorum. Hinc Phyſici noſtri dicunt *Ariſtotelem, Platonem* & alios ipſorum ſententiam de ortu mundi amplectentes falli, quia principium auditus diuini non conuenit. Negat *Ariſtoteles* elementaria poſſe eſſe vltra cœleſtia: at auditus diuinus aquas ibi eſſe docet. Corpora humana numero, non ſpecie reſurrectura poſt corruptionem eſſe, quis Ethnicus credidit: Negatio eſt improba, quia non conſentit cum auditione diuina. Hanc Philoſophiam noſtræ ſcholæ iam pridem habent. Vos à nobis didiciſtis. Amplectimur Harmoniam illam vnius apud omnes veridicos veritatis. Quis enim turbet conſenſum ſcripturæ, patrum, & Philoſophorum vnanimem? Ne plebem quidem eadem dicentem reiicimus. An ignoratis κριτήριον? Facile patimur, vos iſtum conſenſum in ſphæram homogeneam cogere. In ea principiũ eſt centrum. Circumponite iam in ambitu *Adamum* cum Patriarchis, Gentiles, Philoſophos & Medicos: Chriſtianos; Iudæos, & Græcos: Apoſtolos, Euangeliſtas, Doctores; Academicos & alios. Vnio cum centro vniet omnes. Sed velim ſcire, vbi ponenda ſit Paracelſica Magia, & Cabala, cum ſimilitudinibus diſſimilibus, cum Archidoxi magica, cum adiurationibus ſpirituum, cum Characteriſtica, Theſaurinella, Berilliſtica, ſagace Philoſophia, in qua ſagæ naturaliter faciũt fulmina, & iuxta quam licet mentaliter morbos curare per Diabolum & incantamenta, quomodo infligi eos poſſe *Paracelſus, & Crollius* docuerunt. Vbi ponetur Monarcha ille, qui ſe effert vltra omnes priſcos, & nouos? Excentricus erit.

De VII. De veritate, quæ per eſſentiam & ſua natura eſt veritas, vel ex ea neceſſario profluit, rectè dicitis. Nã principalis, & Axiomatica neceſſaria eſt, & immutabilis. Eſt alia veritas, quæ dicitur contingens, competitq; his, quæ ſic vera ſunt, vt aliter eſſe poſſint. Vt ex illa cõcluſiones & ſcientiæ itidem veræ neceſſario naſcuntur: ita ex hac contingenter. Quælibet æſtimanda eſt ſuo iudicio. Optamus artes ſic conſtitui poſſe, vt ex meris principiis & concluſionibus immutabilibus conſtent: ſed optamus tantum. Huius enim ſeculi inconſtantia non fert mera immota, cum plurima contingentia immiſceat, uno etiam propter accidentium turbam, & vanitatem, cui natura ſubiecta eſt, labefactet etiã id, quod κατ' αὐτὸ dicitur. Aut ſemper, aut ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ fit, quod neceſſario verum eſt. Si Philoſophia veſtra ex ſolis perpetuis eſt, valde manca eſt & deficiens. Quid ſi tertia veritas vobis imponeret? *Vt enim eſt ens, ita & verum. Iam ens poteſt apparere aliquid, cum non ſit, vt vmbra arboris pro homine, ſomnium auri pro auro. Itaq; & verum poteſt aliquid videri, cum non ſit*, quale tribuitur ſophiſtis, & his, qui putant hominis ſenſum, & intellectum eſſe menſuram veri, ita vt verum ſit, quicquid videtur *Paracelſo, Anaxagoræ, Agrippæ* & aliis, licet mihi vel tibi falſum. Non opinione tantum & ſenſibus decipiuntur multi, verum etiam amore ſectarum, imperitia, experimentorum diuerſis euentibus, & omnino variis circumſtantiis. Rectè dicitur, verum eſſe, quod cum diuinis literis conſentit. At illæ non omnia complectuntur: Deinde applicatio & interpretatio ſæpe eſt inſtabilis. Multi paucis inſpectis facile pronunciant. In Logica & Metaphyſica, quantum apud Peripateticos eſt fiduciæ? *Eraſtus* putabat etiam ignota inde iudicari poſſe. Sunt enim generaliſſimæ ſcientiæ. At quo quid generalius, eo pluribus conuenit, & in ſingularium iudicio facile dubitationem affert. Hinc *Ariſtoteles* ipſe Logicas diſſertationes in Phyſicis ſuperuacaneas eſſe arbitratus eſt, voluitq; ex propriis, primis, & immotis philoſophandum eſſe.

Sic ergo de veritate statuite, necessariam semper & omnibus membris secum consentire, nisi per accidens eueniat dissensus. Ita accidens effecit, vt iustitia non possit amplius legi asscribi; quæ tamen ad vitam & iustitiam data erat, poteratque hanc efficere; si peccatum non labefactasset naturam nostram.

De IIX. In homine esse totum mundum, paruum & magnum: addo etiam DEVM ipsum & angelos (in aliquibus bonos, in aliis malos) *Crollius, Seuerinus, Paracelsus*, & similes magi ad nauim vsque inculcant. Finge hoc esse: concludo: *Homo ergo sufficiens est seipso, & nihil externorum ad sui sustentationem requirit. Qui omnia in se habet, quid possit vltra petere?* Sed rident tales Philosophos esurientes caculę, & *Diogenes* cum suis Parasitis. *Nudus egressus sum*, inquit *Iob*, *de vtero matris meæ, nudus reuertar illuc*: Et *Paulus*: *Nihil intulimus in mundum, palam est quod nec quicquam efferemus*. At Stoici sibi in se habent omnia: nempe opinione sua. Cum sitiret *Paracelsus*, cum rusticis vinum vel ceruisiam non ex se, sed ex taberna ære dato petebat. *Quæ inesse dicuntur, aut per essentiam, essentialiaque insunt, aut per tropum: Totus mundus in homine per essentiam non est. Pars in toto est, sed non totum in parte.* Qui dicunt, vt *Crollius*, *Deum* extraxisse quintã essentiã ex vniuerso, & ex ea specie limi fecisse corpus hominis, obloquuntur sacris literis, in quibus scriptum est, ex puluere conflatum esse, seu terra. Vt scias, ex qua terra, eandem DEVS monstrat, in quam corruptione per mortem abit. Ea olim erat benedicta; sed nunc damnata per maledictum ob peccatum dicitur. Vbi ista quinta essentia? Deinde, si ex quinta essentia omnium factum esset corpus, totum esset quinta natura, & essentiale extractum. At quanta vis elementorum est in homine? *Si non factum est corpus eius ex omnibus, neque dici potest essentialiter omnes esse in homine*, vt taceam *Crollii* impiam sententiam de anima hominis, quasi sit de essentia DEI creatoris. Quæ Chymici ex corpore extrahunt, sunt genere eadem cum his, quæ & ex aliis mistis, vt liquor, oleum, sal, aqua, terra, vapor, halitus. Possumus concedere, omnium mistorum partes generice esse corpori humano: at non specifice, nec singulariter. Sic etiam de functionibus & viribus. Viuit homo initio plantæ instar; sed vita non est eadem specie: aliter sentit homo, aliter bestia, & tamen eodem modo quoque: illud singulariter & specialiter: hoc generaliter. In homine sunt & cœlestes spiritus, calor, humidum: at analogice. Quæ insunt per analogiam, & æquiuocationem, seu per similia comparata, manifestum est, quod essentialiter non insint, atque ideo scientiam gignere nequeant, quæ est vniuocorum & propriorum.

Dic iam, in homine est Rhabarbarum, senna, polypodium, rosa, lapis, aurum, argentum, Smaragdus, vnio, balæna, lucius, lupus, anguilla, sol, luna, Orion, pleiades, &c. quid aliud dices, quam symbolicum, parabolicum, metaphoricum, analogicum, per comparationes ex parte, cum interim plures sint rationes dissimilitudinis? Ecce vestram Philosophiam ex principio adulterino. Si per essentiam putatis inesse, & ex vno tanquam principio de altero apodictice concludi posse, dicite quis spiritus fuit in *Paracelso*, bonus, malus, an vterque? Vos ipsi negatis nullam communionem esse *Christo* & Beliali, nec coire posse contraria, vt *Crollius* nugatur. Quo modo in homine erunt omnia? Ante lapsum, post lapsum, in statu gloriæ & damnationis, monstrate omnia, si verum dicitis. *Somniare, opinari, dicere, similia comparatã adducere &c. omnia non faciunt ad veri scientiam.* Animas nostras esse partem cœli, olim dixit *Hipparchus*, vt ait Plin. *lib. 2. c. 28. Crollius* DEI essentiam: *Horatius* diuinæ auræ particulam. Sed illis dicendum prius est, quæ nam sit natura cœli, quæ DEI essentia, & aura diuina. Ignoramus qualis sit anima. Declarationem petimus ex longe ignotiore.

At argumentum debet esse notius re arguta. Dices: *Homo est similitudo & imago Dei.* Non, inquam, secundum essentiam: Deinde id, quo eramus Imago DEI, sanctitatem, iustitiam, puritatem, beatitudinem, imperium in subiectum mundum, pene tota amisimus. In spiritualibus nihil restat. In secularibus vix vmbra. Quod de imagine tenemus, ex sacris haurimus, & restauratione percipimus, idque ex parte. Hinc concludere aliquid perfecti, aut identitatis, quæ dementia est? Vbi scriptum est, nisi apud vanum *Hermetem*, mundum esse hominis antitypum, hominemque esse exemplar & imaginem? Veteres astra in nos & alia inferiora potestatem habere scripserunt, vt est apud *Senecam lib. 2, cap. 11. & 32. nat. quæst.* Iidem terram matrem hominis corpori ratione ventriculorum, venarum, ossium, &c. compararunt. At omnia per comparationem externæ habitudinis, nec magis id homini tribuas, quam bestiæ, aut plantæ. Quin dicitis etiam, in planta quauis, & bestia esse omnia? *Sicut imago patris; ita Contrafactura imaginis*, inquis. Dic ergo idem de matre, & collige, hominem esse imaginem & contrafacturam terræ, & omnia quæ in terra sunt, esse etiam in homine. Quis te ferat sic delirantem? Contrafacturæ externam dispositionem totius & membrorum cum coloribus referunt, si exacte sunt factæ: num ideo omnia typorum sunt in eis? Contra te arma præbes. Si non omnia sunt in contrafactura, quę in typo, nec omnia erunt in homine, quæ in Deo & maiore mundo. *Furor est profecto, furor*, inquit *Plinius lib. 2. c. 1. egredi ex mundo, & tanquam interna eius cuncta plane iam sint nota, ita scrutari extera, quasi vero mensuram vllius* (alius) *rei possit agere, qui sui nesciat, aut mens hominis videre, quæ mundus ipse non capiat. Vos Monachi nescitis vos ipsos, & vultis mundum totum nosse*, atque etiam ea, quæ sunt extra mundum.

De IX. Quæ de fide dicuntur, quod inuenta cum Harmonia totius mundi concordet, itidem consideratione indigent. *Est fides salutifica per Christum, quia necesse est saluari omnes, qui salutem petunt, cuiuscunque sint temporis, ætatis, loci, vnicum enim est nomen, nec aliud sub sole hominibus datum, Act. 4. 12. 13. & cap. 15. v. 11.* Falsum itaque est, quod quidam naturali notitia, quidam lege, quidam Euangelio salutem consequantur. Non puto de hac loqui principaliter fratres, sed de ea, quæ constat notitia, & assensu, estque primum principiorum, quæ dicuntur *ἀξιώματα*, deinde sci-

entiarum ex principiis, quæ *Æthnici*, vtpote fidem suam principiis debentium. Bene dictum est, *vnum de vnum de vno, qua vnum, credi debere, esseq; consensum harmonicum omnium verarum artium, & scientiarum.* Per se vero hoc accipiendum est.

Hinc diluitur quæstio, an aliquod effatum in diuinis verum sit, quod in humana Philosophia falsum. Absit humana iudicia posse falsa efficere, quæ Deus, qui est veritas ipsa, pronunciauit, aut fecit. Itaq; solis status tempore *Iosua*, & retrocessio ægrotante *Ezechia*, cum Eclipsi solari patiente *Christo* aliaq; miracula ex se sunt vbiq; vera. Sed hoc cõsiderandum est, sint ne vera principiis Physicis, & ordinario cursu naturæ. Finge tibi sphæram naturæ, & mundi totius vti est à Deo conditus. Dic, qua in parte inuenies miraculorum istorum veritatem? Num in centro naturæ, radiis, interuallis, an circumferentia: Non? Res enim est ὑπὲρ τὴν φύσιν. Si itaq; dicere quis velit: *Sol in plenilunio naturaliter, & ordinariè ex toto priuatus est luce*: quæro verumne dicat, an falsum? Opinor falsum. Simplicius: *Sol deficit ex toto*; estne verum in Physica ordinaria, an alibi? Respondebis, non in Physica, sed in Hyperphysica miraculorum potentiæ diuinæ. Estne natura tota, mundusque ex nihilo conditus, sic, vt id demonstrari possit aliquo Physico principio? Non. Physicè enim nihil fit ex nihilo, neque quod ex aliquo factum est, in nihilum corrumpi potest. At Theologicè verissimum est potentia *Dei* ex nihilo aliquid fieri, non priuatiuo tantum, sed & negatiuo, quod *Crollius Deale* vocat. Si miscere velis diuersarum scientiarum principia, vide quantam confusionem sis introducturus. Physicus Christianus credit Mariam virginem genuisse παρθένον, mansisseq; virginem, at negat fidei fundamentum esse Physicum ordinarium. In tota enim rerum natura id locum non habet, quia est præter rerum seriem, & super naturam. Talia ergo extra sphæram mundanam existentia non peruenient cum cæteris æqualiter ad centrum, neq; ex eodem naturali procedent.

Quid si vero totam sphæram dilatemus, & immensitatem potentiæ diuinæ quoque includimus? Non, inquam, hoc fieri in seculo potest. In altero poterit beato, vbi *Deus* erit omnia in omnibus. Ratio, cur non debeat, aut possit fieri est, quod creatura mundi sit opus *Dei* ad extra. Quamquam ergo ipse vbique sit, cœlumque & terram impleat, tamen eius essentiæ creatura est extranea, vt falsum sit iudicium *Catonis* apud *Lucanum*, & *Senecæ* ex Orpheo, quod Iupiter, si DEVM hoc nomine intelligis, sit omnia, quæ vides, & quocunque moueris. Neque enim lapis & DEVS in vnam sphæram essentialem compingi possunt, vti nec corruptibile, & incorruptibile, momentaneum & æternum, homo peccato pollutus & ob pertinaciam filius Belial, & CHRISTVS, non Sathanas, & DEVS.

Fides Theologica altiores radices habet, quam Philosophicè. Si quid credo ex Theologiæ propriis principiis, non credo ex naturalibus. *Animalis enim homo diuina & spiritualia non intelligit, sed pro stultitia habet.* Ioh.3.v.11.12.32.1.Cor.2.14. Ideo & renasci nos oportet ex spiritu, vt spiritualia fidem apud nos non ex nobis, aut natura mundi, sed ex DEO inueniant. Ideo & duæ sunt [illegible] eandæ sphæræ vna naturalis, altera supernaturalis. Ibi sapientia mundana est. *1.Cor.cap.1.3.2* qui si diuina velit mensurare suo metro, stultitia est: Hic spiritus *Dei*, & vnctionis, quæ sola nos diuinitus sic docet, vt externis non indigeamus, *In Christo habemus omnia.* Secularia cum iam sint, paulo post non erunt. Quod attinet *Paracelsum*, de quo dicitur, quod mundi librum diligenter legerit, agnoscimus pronunciatum discipulorum & amatorum eius nimis delicatum. Nouimus eum vndiquaq; corradere historias & fabulas etiam aniles: Scimus comparationibus nimis confidenter & temerarie vti. Habet & hypotheses quasdam incredibiles. Confundit in eadē sphæra Dealia, mentalia, magica imaginationis & incantationum, Cabalistica, somnia, cœlestia, Elementalia, Chymica, Medica, &c. Hac sua fictitia concordantia efficit, vt putet naturaliter fieri posse, quæ sunt remota ab omni natura, veluti tempestates excitare eo modo, quo naturaliter ignis ex silice excuditur, morbos aliis imaginando inferre, iterumque tollere, & alia plurima, quorum compendium dedit *Crollius*. Idne est harmonicum: sicut faber lignarius & sculptor homunculum ex ligno facit, ita magister cœli fabricat hominem essentialem? Sicut discipuli errant in operibus propter imperitiam, ita & Vulcani discentes in cœlo, cum homines fingunt, pro sapiente faciunt morionem? Sicut basiliscus halitu necat in terris homines: ita in cœlo est basiliscus, qui intuitu aërem pestilentem facit: sicut mulier menstruosa *Cacochymica* fascinat infantes, specula pura inficit, & alia tenera [illegible] inficit & cœlum, efficitq;, vt inde per aërem exoriantur morbi deleterij. Ita molitores, erunt in cœlo, sartores, sutores, carnifices; & quid non? Hi omnes spiritualiter faciēt id, quod homines corporaliter. Ad hæc probanda non est satis illa fictitia concordantia, & similium dissimillimè se habentium comparatio. Dato vero hoc sciendi principio, nullus hominum erit, qui non facile possit omnium rationem reddere. Cur capra est cornuta & non ouis? Quia sicut pictor vel sculptor pingit vel fingit cornuta & non cornuta; ita in cœlo sunt pictores & sculptores, qui spiritualiter fingunt, pinguntq; capras & oues, quæ postea elementaribus tunicis indutæ in mundo sensibili tanquam in scena apparēt. Vt.n. vult *Seuerinus* spiritus abeunt in corpora, & sibi foris alia induunt. Cur *Thersites* est deformis? Quia spiritualiter factus est à malo pictore cœli, vel sculptore, vel fusore, vel simili aliquo fictore. Cur Æthiopes sunt nigri? Quia vt Carbonarius fuscat faciem, aut fuliginarius aut alius Calo, ita sunt inter astra Carbonarij, qui atrant spiritaliter Æthiopes, & postea atratos in mundum mittunt: vel sicut actores fabularum Diabolos atros repræsentant vestibus pullis, & fuliginoso vultu, ita fit in cœlo. Ratio horum: *quia quicquid fit in centro, id prius factum est in peripheria, & per radios dimittitur.* Vnde scis? Quia omnium est eadem Harmonia. At illi atri spiritus Olympici primis annis mundi non erant, nec fuerunt Europa? Didicerunt adhuc, fueruntque [illegible] penti.

Typus harmonicus Paracelsicus.

Deinde

Deinde quoduis operatur suo loco, & tempore iuxta prædestinationem; qua sedem sibi illi magistri in Æthiopia constituerunt, vt alij opifices. Sed quo probas prædestinationem istam? Facto ipso. *Nihil enim fit non prædestinato.* Hæc est concordantia *Paracelsi.* Interdum fertur ad Ascendentes Olympicos. Cur enim insania corripitur, aut mania aliquis? Quia sicut in magno mundo ascendens sydus tumultus excitat; ita & in paruo, idque fit item prædestinatis temporibus. Adde magnetismos. Quomodo se habet magnes magni mundi ad ferrum attrahendum, & Theamedes ad abigendum: ita se habet minor mundus homo ad sibi familiaria attrahende, & aduersa propulsanda. Hinc fundamentum petitur fascinandi, excantandi, morbos inferendi, transferendi, &c. *modo accedat fides. & directrix imaginatio.* Et est aliquid in comparationibus recte adhibitis. Verum non ad essentiam, sed tantum ad aliquod adiunctum externum. Cum enim vnius caussæ possint esse plures effectus, & vicissim vnius effectus plures caussæ (neque enim axioma illud in omnibus locum habet, quo dicitur *vnum ab vno, & vnius tantum vnum est caussa*) similitudines istæ claudicant. Exempli gratia: *Cur febrientes in inuasione rigent, aut horrent?* Respondetur: *Vt se habet in maiore mundo helmistrum ad ignem, sic rigor ad febrim in microcosmo.* Itaque rigor vel horror est halinitrosa trepidatio. At, inquam, corripiuntur homines eodem symptomate etiam aliis de caussis, vbi nulla omnino est incensio, vt cum hyeme frigent, cum febrificum piscem tangunt, cum timore, vel ira tremunt, cum neruis sunt imbecillibus. Si parabolæ valent tantum, quæ ratio est, quin dicam: *Vt se habet aura mota in maiore mundo ad tremulam arborem: ita caussa febrifica in minore ad materiam febris:* vt succutitur & contremiscit terra fulminum ictu, vel Spiritus intus sæuiente, ita & homo in paroxysmo febrili? vel sicut creta, aut lapis cancrorum, aut lapis stellatus & alia affuso aceto subsultant: ita membra hominis ab aceto in terra microscolinica: vel vt fit in coctionibus pisorum, & ebullitionibus inter elixandum: vel vt cum aqua forti perfunditur ferrum, aut stibium, aut cum fluxilia mineralia excoquuntur cum ebullitione & fumis, &c. Quam multa sunt opere & effectu similia, caussis etiam contraria? Non si Sol lintea, & ceram albificat, Sol microcosmicus hominem quoque album reddit. Patet itaque non omnia posse sic concentrari, vt ipsarum per se caussarum certitudo innotescat, & essentia verum intus perspiciatur. At, inquiunt fratres sapientia illa parabolica & harmonica Philosophia omnibus temporibus fuit in vsu tam in Philosophia, quam Theologia, eaque est propria pene Arabum, Hebræorum, Ægyptiorum, Chaldæorum; vnde sapientissimus *Salomon* parabolas & prouerbia traxit, sapientesque Philosophi sua mysteria. Vnde ista nisi ab harmonia & concordantia quadam sphærica, ex qua etiam interpretatio petenda? Quod enim in peripheria ponitur per similitudinem, id per essentiam est in centro. Noui, inquam, sapientes tam in sacris, quam profanis per Apologos, figmenta, fabulas, parabolas, symbola, similiaque disseruisse. Vnde enim alioquin sacerdotes illi Deorum poëtas, quos Philosophos fuisse, qui ænigmatibus variam sapientiam occultarunt, constat? Ille mos fuit & Prophetis, & sacrorũ mysteriorum, populo non reuelandorum procuratoribus. Verum omnes illi vsi sunt parabolico genere ad populum tantum, & in libris exotericis. Domesticis suis, & filiis doctrinæ omnia palam exposuerunt. Id in Oriente pene necessarium fuit. Nam semper extitit magna copia irrisorum veræ sapientiæ, præsertimque alieni à Patriarcharum Ecclesia non admiserunt veram doctrinam, indigni, quibus nuda veritas exponeretur. Id *Christus* ipse nobis significat. Cum enim *Matt. 13. 10.* interrogaretur, cur in parabolis loqueretur ad populum, respondet: *quia vobis datum est nosse mysteria regni cælorum: illis autẽ non est datum, quia videntes no vident & audientes non audiunt, &c. Vestri autem beati oculi, quia vident, & aures vestræ, quia audiunt.* Ita *Mar. 4. 11.* discrimen fit inter domesticos, & eos, qui sunt foris; quibus sine parabolis non loquebatur. seorsim autem discipulis suis aperiebat omnia, vt est *v. 34.* Neq; tamen omne eius dictum fuit parabolicum, debebatq; id docendi genus durare tantum aliquo vsq;. Itaq; *Ioh. 16. 23.* *Christus* dicit, *in illo die non me interrogabitis quicquã.* Ratio est *v. 25* quia ante, locutus erat in parabolis, quarum interpretatio erat exigenda: at tempore prædestinato palam de patre annunciabat, & præterea etiam *Spiritum Sanctum* Doctorem mittebat. Itaq; tempore Euangelij cessare debuerunt parabolæ, & mysterium æternis seculis tacitum vbi vis gentium reuelari, vt non opus esset expositore ænigmatum. *1. Ioh. 2. 27.* *Salomon* quoq; in prouerbiis comparationibus vsus est, sed non solis omnino parabolica doctrina irrisorum, & insipientũ gratia inuenta est: aperta vero traditur filiis doctrinæ, qui sitiunt sapientiã. Non autem hinc est consequẽs talis concordantia & harmonia omniũ inter se, vt quia aliquid est simile, aut saltem simile videtur sit pro codẽ. In aliquib. est conuenientia: at non in omnib. Neq; etiam verũ est, in cœlo stellato sic fieri & præludi omnia, vt aguntur in repub. humana. Sed de his nimis multa. Si cõcordantia illa parabolica locum habere debet, certiorib. fundamentis est roboranda, q̃ quę apud *Paracelsum* inueniuntur. *Matt. 13. 34. 35. ex Ps. 49. 5 & Psal. 78. v. 2.*

Notandum autem, quod parabolarum, & concordantiæ illius abusus, & imitatio praua apud gentiles peperit maleficam Magiam, & Idoiomaniam; de qua loquitur *Paulus Rom. 1. v. 23.* *Mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, volucrum, quadrupedum serpentum, &c.* Ita *Sap. 13. 11. & seq.* *Deus* sane ideo noluit sub aliqua figura apparere *Deut. 4. 12. & seq.* *Aaron* ista concordantia in Idolomaniam inductus est, cum putaret *Deum* Api boui, comparabilem esse, idq; procuidubio etiam respexit *Ierobeam 3. Reg. 12. 28* aureis vitulis pro *Deo* propositis, qua in sententia fuisse Ethnicos, liquidissimum est. Assint ergo socij isti cum sua concordantia, & facile reducent Magiam impuram, & Idololatriam: *Qua enim ra est signati. eadem est figuræ, & velata sunt reciproca:* ex quo fundamento adorantur imagines, & Magia characteristica extruitur. Hinc *Crollius:* *Virtus Dei vnus & nomen Dei, & character nominis,* quasi inde sequatur, quæ per *Deum* effici possunt, ea & per nomen *Dei* pronunciatum, aut scriptum, perque characterem nominis. Inde est & corradiatio, vt ita loquar, seu collustratio in eadem sphæra, sicut enim radij solares in speculo, aut vase *Concordantia Paracelsica abusus quid pariat.*

concauo excepti diriguntur in aliquod inflammabile, quod inde comburitur: ita & si radij mentis & intentionis nostræ in discum alicuius astri infigantur, indeq; reflectantur in hominem certum, cui bene vel male facere volumus. Idem fieri creditur per specula constellata, sigilla, imagines, gamahæas, homunculos. Hinc armatura Martia *Burggrafij*. Si enim quis ingentem vim inimicitiæ & Martij ardoris concipiat, & à sui cordis centro mittat in sydus *Martis*, magnetismo coniunguntur, & per reciprocam reflexionem vis redit in propositum metallum Martium in hora *Martis* valentis cudendum, quod item cum stella *Martis* concordat: & adiuuatur reflexio imaginatione nostra fideque valida, imo & verbis, & habitu & characteribus. Ecce tibi, inde fiet armatura, quæ vniuersos exercitus solo conspectu in fugam possit vertere. Ex eodem fundamento Magi scrutarogant scientiam omnium præteritorum, præsentium, futurorum per omnia loca. Qui enim in concordantiæ ambitu est, & per illum spatiatur, is centrum vndiquaque sub conspectu habet, & vertere se potest in omnia. Hi sunt fructus harmoniæ istius. Speramus autem à societate saniora. Quæ enim *Paracelsus, Hermes, Crollius*, & alij inde commenti sunt, nihil habent sani, præsertim illa, quæ *Hermes* habet de mundo imagine Dei sensibili, & homine imagine mundi, porroq; & *Dei*, vnde triplex *Deus* ex similitudine harmonica, illaq; ... gentilitia, & vnio cum *Deo* Crolliana. *Omnium mirabilium admirationem vincit*, inquit *Hermes capit. 13. Asclepij, quod homo diuinam naturam inuenire potuit, eamque efficere.* Qua arte? De natura mundi sumpserunt virtutem conuenientem (Harmoniam, concordantem) eamque arti inuentæ adiunxerunt (quæ alia adiunctio illa, quam per magnetismos, imaginationes Magicas, & alia ex concordantia *Paracelsi*?) & miscuerunt (nempe constellationibus certis, vt in Achillæa armatura, & quomodo vires astrorum mundi, *Dei* istius sensibilis, in gemmas, Gamahæas, statuas, characteres, sigilla, &c. putant se trahere posse nostri Paracelsistæ). Animas autem facere non potuerunt. (voluerunt statuas suas etiam animatas esse, & loqui, aliaque edere posse: sed nostri Magi id non petunt, nisi quod Pontificij suas statuas aliquando mirifice vertunt, auertunt, loquaces & ambulatorias more tripodum apud gentiles fingant. Satis est constellata illa habere vim spiritalem, quam Magus sua intentione dirigat, quo vult ad lædendum vel iuuandum) Ergo euocauerunt animas dæmonum vel angelorum, easque sanctis imaginibus indiderunt. (Quid ni? Iuxta *Paracelsi* harmoniam similia influit in simile: natura natura lætatur: genij gaudent adesse suis familiaribus) & mysterijs per quæ solas idola benefaciendi & malefaciendi vires habere potuissent, &c. Ita sunt asserdentes *Paracelsi*.

Ad X. *Eadem fides & harmonia dicitur impressa fuisse omnibus seculis.* Excipe prima tempora ante lapsum. Neque enim probare potes, quod *Adamus* in cognoscendis animalibus vsus sit ista harmonia: & si etiam vsus sit, indeque nomina & characteres sumserit, absque labe tamen id totum est factum. Concordantiam autem Magicam, qua homo ad *Dei* scientiam aspirauit, inuenit ipse serpens antiquus, qui tum pro se voluit similis esse filio *Dei* naturali (fortassis inde, quia & angeli aliquando filij *Dei* dicuntur, & homines) tum id persuasit protoplastis *Genes. 3.* & *aperientur oculi vestri, & eritis sicut Deus, scientes bonum, & malum.* Ecce inuentum concordantiæ primum, quod etiam persuasi nonnulli principes, quod se *Deos* dici ob officium, & beneficium diuinum audirent, se in numerum *Deorum* referri voluerunt. Proculdubio autem in Cainitico cœtu malus genius illam fidem Magicam ante diluuium fundauit, sicut post in *Ham* & *Chus* posteritate, quam postea ampliauit Zoroastres, & tota colluuies Magorum apud Chaldæos. Parabolica doctrina proculdubio in gente *Dei* exorta est, vt arcerentur illusores Cainitæ: sed diabolus cacozelia quadam in suo cœtu similem statuit, & in abusum Magicum traxit etiam parabolas *Patrum Sanctorum*. Ita harmonia omnibus seculis impressa est, nec nos eius vsum sanum repudiamus.

Quia verò Paracelsistæ fiducia eius quamlibet Magiam etiam Pythonicam, vt apertum est ex *Paracelsi* assertionibus, item Magorum positionibus & effectis, quanquam colore aliquo adulterino, & prætextu se à Magis maleficis seiungere conetur frustra, & diuinis adiungere aut naturaliter operantibus, saluare quærunt, & astrorum genios, viresq; rebus à se formatis includere, & admirabilia perpetranda dirigere, quod totum est contra librū scripturæ & naturæ; ideo caute est tractanda, & non plus ei tribuendum quam affectio declaratoria ex similium comparatione patitur. Non sicut corporeus ignis ceream imagunculam liquat, & tabescere facit: ita ignis magicus hominis constellati, qui magnete suo astrali spiritum astralem attraxerit, alium hominem, in quem vis imaginando dirigitur, labefacit, aut pecudes, arboresque exurit, quale quid legitur apud *Ouidium* de fatali stipite *Meleagri*. Malij genij ista sunt, *Deo* iustis de causis conniuente, opera, non harmoniæ naturalis. Siue bonum vsum, siue abusum diabolicum intelligas ab initio lapsus concedimus illam harmoniam; & si placet huc refer etiam *Dei* consilium de homine ad imaginem suam formando, licet non ad Magicam imaginē *Paracelsi*. Harmonica Philosophia, & typica Theologia in sacerdotio Leuitico diu floruerunt: & in noui Testamenti initio parabolicæ conciōnes *Christi* ad populum nondum persuasionibus Pharisaicis, & opinione de legis operibus, item de *Messia* falsis sententiis exutum crebræ fuerunt: sed primum discernendum est inter hæc & Magica Paracelsistarum. Nihil enim omnino, nisi apud dementes ariolos, diuinos, incantatores, & superstitiosam plebem talem inuenimus, quale est in veré sapientum commentariis hieroglyphicis, symbolicisque Chymicorum, vt apud *Pierium, Horapollinem* similesque, item in Philosophorum turba & aliis de arte magni magisterij est legere. Deinde semper essentialis expositio vel interiecta est vel in scholis manifestata discipulis initiatis. Si tota Biblia percurras, vetus Testamentum typis, vmbris, imaginibusq; frequens esse animaduertes. In nouo quoque multæ sunt parabolæ. Sed quam sæpe additæ sunt etiam declarationes Euangelicæ, & in nouo Testamento tandem omnes typi cessarunt, exceptis Propheticis

quibusdam

quibusdam in Apocalypsi. Quæ Ægyptij in mysteriis habuerunt, & à populo remouerunt, ea *Hermes* & alij plana doctrina proposuerunt, nec sic inuidi fuerunt, vt non communicauerint cum *Herodoto*, *Platone*, & aliis Græcis. Metamorphosis *Ouidij* tota est parabolica, declarans historias, naturam, artificia. Sed quis neget, eandem etiam declaratam fuisse essentialiter, sicut *Æsopus* suos Apologos per moralia explicauit? Hoc itaque etiam addendum est, *vt Harmonia illa impressa fuit omnibus seculis, ita & nuda veritas, tandemque omnia in apertum prodire debent, iuxta Euangelij tempora, & Christi vaticinia.* Nos non viuimus in harmonico seculo, sed in essentiali reuelationum, cumque facile fieri possit, vt imprudentes, & simplices seducantur e concordantiis, nisi recte explicentur, satius est sine parabolicis dicere, quid res sit, quam per similitudines ambidextras, spurias, ambiguas, vt diuinandum sit, quæ sit ratio congruentiæ, aut si ipse dixeris, tamen fidem non inuenias, quia non scientia, sed opinione, & perplexa accommodatione dixeris: vt: quo modo fit coctio & nutritio in homine? Respondet *Seuerinus*, non per canales distributis humoribus, sed spiritibus inuisibilibus inuisibiliter per meatus arcanos penetrantibus, qui corporascunt in partibus, & in substantiam carnis cedunt. Qua fide? Harmonita. Sicut enim magni mundi spiritus, & spiritualia semina sine canalibus per elementa feruntur, omniaque constituunt & nutriunt ex incorporeis corporea facta: ita est in minore mundo. Rideo hanc rationem. Cur? Quia argumentum concordantiæ fallit, sumiturque discordans pro concordante, & fictum principium pro vero. Qanto rectius Peripatetici inuestigant causas primas, & immotas, indeque extruunt definitiones essentiales, causales, aliasq; necessarias, item proprietates demonstrant, & conclusiones necessaria consequentia texunt? Quanto securius Theologi principia essentialia, ipsumque *Dei* verbum, & non fallaces concordantias supponunt? *Nulla est necessaria consequentia & conclusio ex similibus per se:* Si aliquid inde colligitur firmiter, id fit nō ratione similitudinis, sed vi aliarum causarum: Exempli gratia: *Christus* dicit aduentum suum parem esse irruptioni nocturnæ furis, aut celeritate similem fulguri. Argumenta sunt declaratoria pro simplicibus & infirmis, qui manu ducuntur, & lacte spirituali sunt nutriendi. *Paracelsus* argumentum fulguris torsit ad fulmen, & tonitruum seu ictum fragoris quo & tubam angelicam declarauit, q. *Christus* ita prostraturus sit omnia mundana, sicut fulmen, & tuba sit instar tonitrui. At ille celeritatem volebat designare, & improuisam inuasionem, cuius causæ non pendent à causis fulminis, nec sunt eædem, sed effecti modus saltem extrinseco argumento declaratur. Essentia effecti & causæ longe sunt alia. Hinc scientia est, non inde.

Matth. vlt 16. 27. Mar. 4. 22. Luc. 8. 17.

Coctio & nutritio hominis ex concordantia.

Peripateticus sciendi ratio.

Ad XI. *Magna mundi omnia esse in eodem tono & melodia*, audax est effatum in statu seculi peccatis polluti. De integro mundo ante peccatum, & cœlesti Hierusalem in mundo Electorum verum est, quod dicitur. Nihil enim inordinatum, & dissonans fecit *Deus*, nec quicquā erit anharmonicum, vbi ipse omnia in omnibus. At in hoc mundo, qui est vanitati subiectus, & totus in malo, qui id affirmes? *Ipse homo & paruus mundus secummet ipso pugnat, & dissonat, nec patitur se regi spiritu Dei Ge. 6. 3. Rom. 7. 14. & seq. Ergo nec magnus mundus secum concordat.* Ratio est: quia est harmonia magni & parui mundi. Deinde experiētia testatur in magno mundo multa esse inordinata. Hæc qui sint sub vna melodia? Inspice religiones. Sunt ne sub eodem tono? Considera Respub. Despoticā, Tyrannicam, regiam, seu monarchiam, oligarchicam, &c. Suntne eiusdem toni? Sanitas concentus quidam est & mediocritas, at in mundo est regnum morborū adeo dissonans & variū, vt etiam & ipsi Paracelsici subinde nouos, inauditos, & inexplicabiles ex astris & aliis causis diuinent. Membra mundi qualitercunq; cohærent, at ruinæ non parua dant indicia tumultibus cœli, terræ, aeris, aquarum, igniū. *Totali ratione aliquis consensus est:* sed partialibus commotionibus quantum dissideant, apertū est in inundationibus marium, aereis pugnis, imbribus, terræ motibus, &c. vnde *Seneca* non male: *Si id, quod stabilissimum est, insi tum est, quid expectandum de instabilibus?* Vnde vero ille polluti mundi consensus genericus? Certe à *Dei* prouidentia, & valentiore, quam natura est, causa. Alioquin pridem terras obruissent maria, *Iob. 38. 8. & seq.* & nisi *Dei* pactum cum hominibus obstaret, experieris melodiam, qualis erit, cum soluetur vinculum naturæ. Huc pertinet discors concordia elementorum, & aliarum mundi rerum. Igni & aquæ tanta est concordia, quanta terræ & aeri: Lupis & agnis, tanta, quanta homini & serpenti. Sunt sympathiæ, sunt & antipathiæ, amicitiæ, inimicitiæ, paces, bella, &c. Et tamen mundus totus harmonico quodam concentu cohæret, & membra membris decenter iuncta totum continent. *Deus omnia disposuit pondere, mensura, & numero. Omnium rationem scit sapientia Dei, Sap. 11. v. 21. & c. 9. 11.* Si hanc sapientiam *Paracelsus* habuisset essentialiter de rebus, & non per comparationes externas disseruisset, nec tantum concordantiam totius, sed & discordiam partium spectasset. De linguis & verbis iudicium est distinctum. Si mentis lingua & verbum Noematicum accipis, omnes eadem vtuntur lingua: Sin προφορικὸν: ridiculum est omnibus tribuere eundem tonum. ναὶ Græci affirmatiuum habent; Latini sæpe negatiuum, vt *ne faciant* Misnenses *Ne* dicunt pro *Non*. Sed transeant ista. De operibus quid sentiendum? Suntne filiorum *Dei*, & Belial opera in eodem tono? Cur tam sæpe mentiuntur Calendographi, si omnia sunt in eodem tono? Cur tam sæpe mutantur tempora anni? Quandiu, quæso, opera microcosmi sunt melodica, & harmoniæ eiusdem? Ebrius, sobrius, valens, ægrotus, vir, fœmina, &c. num eiusdem toni? Vbi est illa obedientia bestiarum paradisi erga hominem? In vestris cellulis, & monasterio speculamini iucunde. Sed cum progredimini in mundum, videtis vestras speculationes nullam fere Musicam inuenire, nisi in male sanorum Paracelsistarum cerebris. Minutus vester mundus, globus Archimedæus, Drebelianus, &c. eandem habeant melodiam, & tonum eundem: Sed Musica nostra ab antiquo habuit septem tonos, & nostro æuo quatuordecim. Quoties autem confunditur harmonia, & cantor aberrat? Ridebit vos *Plato*, cum hoc audiet. Nam Leo microcosmicus raro paret homini, multo minus varium animal. *Fertur equis*

auriga,

auriga, neq; audit currus habenas, &c. Est alind naturale, alind voluntarium: aliud necessariũ, aliud contingens: aliud liberi arbitrij, aliud coacti & serui. Fingite vobis mundum: nos in seculo talem non inuenimus. Sed fortassis aliud sentitis, aliud loquimini, & melodiã illam vestram ipsi corrumpitis. Ita argumentamur: *Si magni mundi religio & opera sunt eiusdem melodia & toni, tendunt que ad eadem centrum, perinde erit, siue Deum colam Ethnico more, siue Ecclesiastico, siue Iudaico, siue Mahometano, in vel sine imaginibus.* Ratio est, quia Philosophi gentiles, & Idololatræ in Papatu negant, se aliud quid intendere & colere pro numine, quam quod Iudæi & reformati, licet obiectum aliquod habeant sensibile, in quod cogitationes figant, alij non habeant. Imo dicent suam religionem esse meliorem. Nam sine imagine intus forisue proposita negant sciri posse, quid colatur; & illam imaginem magnetice affectam esse ad typum iuxta harmoniam *Paracelsi. Qui sine fictione & typo colit Deum, is nescit, quid colat, sed orat in indefinitum, & interminatum, quasi sentiret Deum aut nihil esse, aut si sit aliquid, indefinitum quid sit.* Quod si etiam hi recte colunt, consequens est, omnes religiones vno nodo cohærere; & hoc fortasse didicit ab Arabibus vester pater, qui ea sunt opinione, nihil interesse, quo cultu vtaris, & sic omnes, qui in templo Solymitano sacris inuigilant, licet diuersissimarum religionum, tamen in vno *Christo* conuenire.

Hanc sententiam nuper legimus in Caluinistico libello, eamque etiam Argentoratensis ludimoderator dicitur fouisse, *Nullum in Christum baptisatum, & seruantem caput, & fundamentum, damnandum esse, siue sit Pontificius, siue Caluinianus, siue Lutheranus, aut etiam prædestinatianus, Eutychianus, Nestorianus,* &c. Fundamentum autem *Petri & Pauli* verbis enunciant, quorum ille *Act. 4. 13.* nomen *Iesu* proponit, hic *1. Cor. 3. 11. Iesum Christum.* Super hoc quicquid superstruitur, varium est, & non lædit salutem, quanquam crucis purgatorium structiones alienas consumat. Dicite, quæso, an non hæc siue gentilicia, siue hæretica persuasio etiam vobis est, cuius merito potestis esse Turcæ, Arabes, Iudæi, Christiani, & quid non, si modo vnicum *Deum* conditorem mundi respiciatis? In hoc essentia est harmoniæ: cætera sunt stipulæ. Nolite sic fratres: Nolite. Nam illi insidiosi Caluinistæ, & Philosophi gentiles cum Papistis & Hæreticis, non recte exponunt fundamentum. Nostis definitionem debere concordare cum definito, & contra. Qui definitionem integram non habet, is nec definitum. *Christus non est diuisus. Definitio vero Christi continetur fundamento Prophetarum, & Apostolorum.* Ab hoc nihil essentiale est demendum. Tota doctrina est seruanda cum omnibus, quæ mandauit Christus. *Non omnis, qui clamat Domine, Domine, &c. Matth. 7. 21. intrabit regnum cælorum.* Meretrices, & publicani pœnitentes hypocritas antecedent, & fideles Christiani infideles. Si itaque harmoniæ vestræ hoc est fundamentum, non estis angeli lucis, sed spiritus tenebrarum, & seductores, maleque fatuus ille *Haselmeierus* vos puros IESVITAS appellauit. Fuerunt autem etiam ante vos seductores, qui dixerunt, *quemlibet quauis religione saluari posse.* Hoc principium didicerunt ab eodem spiritu, à quo & Arabes & pater vester, nisi aliud quid sentiatis, quam verba sonant. Interrogandi estis, quæ sit religio magni mundi, lingua, verba, &c. extra paruũ?

Ad XII. *A diabolo esse, quod contrarium harmoniæ vestræ esse iudicatis* magna eget declaratione. Nouimus illa *Matth. 5. 37. Sit vester sermo Est, Est. Non, Non, Quod abundantius est, à malo est.* Item *cap. 6. 24. Nemo potest duobus Dominis seruire.* Et *2. Cor. 1. 17. Sit apud me Est, Est, Non, Non. Apoc. 3. 15. neque calidus es neque frigidus. Matth. 16. 6. Cauete vobis à fermento Pharisæorum, & Saducæorum,* hoc est doctrina, & hypocrisi *Luc. 12. 1. 2. Cor. 11. 13.* de Pseudoapostolis, & veris, &c. Debetis itaque primum vestram harmoniam sic explicare, vt pateat, eam lucem esse, aut lumen ex luce *Christo,* non autem tenebras, tunc videbimus, num quod ei contrarium est, sit à Diabolo. *Haselmeierus* stulte optat, vt qui non assentiuntur Paracelsiæ vestræ, quam putat æternam esse Philosophiam, experiantur fatũ Datan, & Abirom, aut falsorum iudicum Susannæ, quasi iam constaret, scripta fraternitatis de Rosea Cruce esse [illegible], diuina. Sed ille miser suo deceptus est delirio. Nos probare oportet spiritus. Vt probemus, prodite vestras doctrinas axiomaticas, quas oportet longe differre à *Paracelsi, Seuerini, Crollij* & similium monstris, si contrarium à diabolo esse dicendum est.

Ad XIII. *Bonum sui simile semper, & vniforme esse, malum varium,* concederemus, si sciretis, quid esset bonum, aut malum. Non id vestro iudicio est definiendum: neque enim mensura rerum estis: sed aliquo [illegible] principio. *Bonum est à patre luminum, cuius bonitatis radios communicatos habet. Primum enim bonum nihil est nisi Deus.* Hic optima condit, & omnia bene fecit, nec quicquam operum eius est culpabile. Verum quod bonum per se est, ex accidente potest fieri malum, vt tota creatura mundana propter peccatum hominis. Est absolute bonum, est relate. Ita & malum. Fit, vt glaucomate oculi mentis laborent, & bonum dicant, quod est sua natura malum vt corpoream voluptaté *Sardanapalus, & Epicurus.* Bonum potest bono simile esse, sed non sic apparere. Multis circumstantiis res bonæ quoque variant, & efficitur, vt quod hodie bonum est, cras sit malum, vt in bonis contingentibus & fortunæ, corporisque, quanquam & animi bona, excepta pietate, nutent. *Variari* acre potest etiã bono. Hæc in genere estis monendi, ne putetis vestra axiomata esse ab errore & contingentia immunia. Si ad singulare iudicium descendimus, quid tunc fiet? Sicut in magno mundo bonum est sitientibus aruis pluere, ita & in paruo catarrhis perfundi. Num hoc est simplex? Si bonum est *semper* sui simile, semperq; bonum, num & dormire *semper?* Bonum est edere, si semper, etiã cum non esuris. Aliquibus melius est ieiunare, quam edere. Inopes mentis estis, si axiomata talia habetis. *est bonum necessarium & per se.* quod tamen aliquo accidente potest affici: Est contingens. Illud si nihil impedit, semper bonum est, vt & primum & absolute bonum: Hæc variat multis circumstantiis, nec ea varietate transit in malum. Est & malum quoddam perpetuum, quoddam contingens. *Est tam bonum, quam malum comparabile, & gradibus subiectum:* vt stellæ. *1. Cor. 15. 40.*

Nota XI.

Plura de professione Societatis à R. C.

PRimum profitentur fratres, se absoluisse secretam Philosophiam.

2. Veterum Philosophiam imperfectionis arguunt, quia ei plus, quam dimidium mundi fuerit incognitum; nouæ herbæ, noua animalia (adde & morbos & alia multa) sint inuenta, quæ non possint sub veterum doctrinam cogi.

3. Fratres se in omnes terras diuiserunt, vt sua axiomata examinarentur, & nouæ obseruationes cogerentur.

4. Policentur profunda mysteria.

5. Totum naturam sibi patere dicunt.

6. Quomodo artes sint corrigendæ, volunt docere.

7. Proponere indicia certa de futuris seculis.

8. Præteritis futura per quæ sint concilianda, & in harmoniam coaptanda.

9. Monstrare volunt, quomodo defectus Ecclesiæ supplendi.

10. Qui tota Ethica corrigenda.

11. NOVA axiomata promittunt ad quæstiones omnes soluendas.

12. Qualia axiomata? Ex omnibus artibus, scientiis, facultatibus & natura tota, infallibilia, certa, quæ in globo cum vnico centro concordent.

13. Rotam fabricarunt, quæ incipit à primo FIAT, & desinit in vltimo PEREAT.

14. Certi sunt, sua axiomata mansura vsque vltimum diem, de quibus tamen mundus etiam in summa senecta nihil sit visurus, quanquam & hoc dicant, se posterorum informandorum causa axiomaticam doctrinam acceptam in literas relaturos, & confecisse librum axiomatum præcipuorum, quamuis ea neque Hispani, neque alia natio voluerit recipere. Hic quoque abrumpamus filum, & nos ad examen accingamus.

De I. An aliquis in hac vita homo possit absoluere Philosophiam, non illam Scholasticam, quæ cyclopædia dicitur, sed simpliciter Philosophiam, eamque arcanam, magna quæstio est. Tribuitur ea vox aliquando magisterio lapidis sapientum, ad cuius exemplum iudicant etiam de aliis, quasi si Chymicus cognitum habeat perfectum magisterium lapidis, sciat & cætera. Verum hæc ex comparatione cum aliis scientia imperfecta & manca est, nec potest dici naturam intus omnium eodem se habere modo. Si quid fidei est sacris literis (debet autem summa esse, cum *Dei* sapientiam contineant) nec sacram Philosophiam in hac vita absoluere possumus *1 Cor. 13. 9. 12.* nec naturalem *Iob. 26. 14. & cap 38. & seq. Sap. 9. 9. 13. 14. 15. 17. Syrac. 42 17. Ne sanctis quidem datum est omnia mirabilia Dei enarrare: Solus Deus scrutatur abyssum maris, & terræ profunditatem, &c.* Quæ ergo est illa absolutio secretæ Philosophiæ? Hypothetica ex instituto præscoto, & particulare, sicut qui orationem, quam instituerat, ad finem perduxit, dicitur eam absoluisse; aut vt ex concordantia *Paracelsi* respondeatur, sicut rota circum acta ad principium per media redit, vnde incepit moueri, & sicut Scholastici absoluunt cursum Grammaticum, & Mechanicus faber domum perficit. Nam Mechanicus spiritus etiam in fratrum officina est, ibique tornat globos, rotas, domos, aliaque instituit, & vt figulus absoluit vrceum, cum amphoram inceptasset. *Opus cuiusque dies probat.* Non satis est dicere *absoluisse.* In lucem prodeundum est, & quod dicitur, comprobandum.

De II. Philosophiam veterum esse imperfectam, facile donamus. Sed videndum & de hoc est, quæ & qualis sit. Non nouam Philosophiam suam esse, sed *Adami, Mosis, Salomonis*, supra asseruerat fraternitas. Necesse autem est *Adami* Philosophiam respectu nostri seculi veterem esse. Si vtraque est eadem, vna absoluta, etiam altera absoluta erit. Itaque non simpliciter dicendum est de Philosophia *veterum*, sed determinatio addenda. Quin & sit Adamica post lapsum. Quo argumento absolutio eius probabitur? Nullo. Incepisse Philosophari, & artes inuenire *Adamum* dare possumus. Coegit enim partim necessitas, partim insitus sciendi amor, & appetitus ille, qui in natura corrupta proculdubio ad illud serpentis inclinauit: *Eritis vt Deus; scientes bonum, & malum* At quis nos de absolutione certos reddet? Si illa fuit secundum quid, etiam fraternitatis erit, atque ita etiam quodammodo imperfecta. Relatam perfectionem tribuamus *Salomoni.* Qua ratione persuadebit societas, se Salomoniam saltem assecutam esse? Pater ordinis principium quoddam in schola Arabum accepit, & rudimentum. Id excoluit propriis speculationibus. Quis credat inclusum monachum perfecisse Philosophiam, & simul veterem redarguisse? An palma mundus est? Veterem Philosophiam possumus dicere etiam Arabicam, quali se iactabant *Iobi* amici *ca. & v. 12. In antiquis est sapientia:* Imo inquit *Iob, apud Deum est sapientia. Ipse nouit hominum vanitatem cap. 11. v. 11. Vanitas vanitatum* dicebat *Salomon* ille omniscius inter homines. *Ergo vos estis homines, & vobiscum morietur sapientia Iob. 12. v. 2.* Dixi, *dies loquantur & annorum multitudo doceat sapientiam, sed spiritus est in hominibus, & inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt longæui sapientes, nec senes intelligunt iudicium. Iob. 32. 7. 8. 9.* Inquit inflatus ille *Elihu, David* senibus sapientior factus est *Dei* verbo *Psalm. 119. 46. 98. 99. 100.* Ille omnes homines mendaces pronunciauit *Psalm. 115. 11.* vt & *Paulus Roman. 4.* Verum itaque est Arabicam sapientiam veterem imperfectam esse. Sed neque de Chaldaica, & Ægyptia dubitandum est. Iudæorum sapientia hactenus est perfecta, quatenus permanet in eloquiis *Domini. Deuter. 4. 5. Scitis, quod vos docuerim, &c. En populus sapiens, & intelligens, & gens magna. Nec est alia ratio, &c.* Dei dono etiam *Salomon* habuit, quod habuit: Verum non totum, quod ad perfectionẽ requiritur. Sapientia Græcorum, & Latinorum & omnino omnium extra Ecclesiam stultitia vocatur à *Paulo 1. Cor. 3. 19. & Ro. 1. 22. φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν.* Ideo & *Col. 2. 8.* Philosophia gẽtilis, & Sophistica cauenda.

Assentimur

Assentimur ergo fraternitati libenter, *quod Aristotelis, Platonis, Hippocratis, Galeni, Plinij, Senecæ, Ciceronis, Catonis*, & omnino etiam septem Græciæ, & Sibyllarum sapientia sit imperfecta, si per se consideretur. Veruntamen speramus dno nobis dari posse; primum Gratam *Dei* famam aliquam etiam in illorum scriptis inueniri. Neque enim adeo inuidus erat *Deus*, vt mundo nullum suæ bonitatis radium largiretur. Vnde haberent Paracelsistæ vim medicam, nisi à veteribus didicissent, siue Græci illi fuerint, siue Arabes, siue Latini? Vnde scirent magisterium lapidis, si nullus fuisset *Hermes*, Paracelsistarum *Plato* tanquam *D* *us*? Vnde didicissent philosophari de astris, de quatuor elementis, de triplici familia mixtorum? Gloria *Dei* etiam inter Ethnicos emicuit, quanquam satis debiliter, propter mistionem humanorum figmentorum, & falsitatem sacrorum. Nō paruam caliginem bonis illis attulit diuersarum opinionum, & factionum multitudo. Notæ sunt lites Epicuræorum, Stoicorum, Academicorum, Peripateticorum, Pythagaræorum, Pyrrhoniorum, & cęterarum Sectarum. Totus mundus immersus erat tenebris ante exortum luminis diuini. Itaq; & IudaicaEcclesia suos defectus habuit. Aliquid fuit in veterum Philosophia boni, sed multis malis contaminatum. Postquam vero Philosophia illa in possessionem Christianorum peruenit, multam accepit lucem magna mole tenebrarum expulsa. Neq; tamē hic quoq; est perfecta, vt pateat hoc seculum esse imperfectionis. Ideo adhuc sunt Philosophicæ contentiones, non secus ac Theologicæ. Comparatione instituta eorum Philosophia cōsummatior est, quæ lumine scripturarum illuminatior. Hæc itaq; secundum est, quod dabunt Paracelsistæ haud inuite, cum & ipsi glorientur de vnione luminis naturæ & Gratiæ, modo concordantiam recte explicarent. Si hac Philosophia diuina & humana syncere declarata absolutius quid afferent fratres *Deo* & ipsis magnam gratiam debebimus & debebunt re vera omnes male habentes, quiq; in morbos sunt procliues, si eorum beneficiō nunquam ægrotabunt, atq; ita Medicina, Medici, Pharmacopolia, Pharmaceutica Chymia, & quæcunque ad sanandum languentes pertinent, in fabulam fuerint conuersa. Quorsum enim medicina, vbi nullus languor? Quod autem attinet argumentum, quo veteris Philosophiæ imperfectio docetur, nempe nouarum terrarum detectionem, in quibus noua metalla, fructus, animalia; id nō videtur sufficere ad euicendum Thema, nisi dicas, illarum gentium Philosophiam imperfectam, imo nullam fuisse, quia caruit sapientia Asiatica, Africana, & Europæa. Nos ad illas perfectionem afferre potuimus ex Thesaurario *Dei* apud nos: illi nobis nihil contulerūt perfectius. Quicquid in Oriente fuit, Arabum studio sciueramus, exceptis quibusdam, quæ non efferebantur olim. Et tamen etiā hæc non caduna extra regulas Physicas, & Medicas, sicut nec nostratia cum in Chinam, Iaponiam, Tartariam & alias regiones inferuntur, Et qualis erit concordantia, & harmonia omniū membrorum mundi, si quid sit, quod generalissimorum axiomatum amplexu non contineatur? An nono aliquo prædicamento, argumento, aut iudicio Logico aucta est Dialectica, visis illis nationibus? An corpora ibi non sunt corpora, nec spiritus spiritus terra, ignis, aqua, aer, ligna, lapides, tonitrua, &c. nō vt apud nos? *Aristoteles* scripsit, nullam auem esse apodem. Id redarguere voluerunt mendacio & dolo Indico. At Batani demonstrarunt, non errasse *Aristotelem*. Portentosas narrationes ab initio audiebamus de auē igniuora, & aliis plusquam Ctesianis, & Plinianis miraculis. Sed locis diligenter cognitis aurum, argentum, gemmæ, &c. non deprehensa sunt alia, quam pridem nota: Mulieres & viri ita viuunt, nascuntur, gignunt, naturaliter (de Politicis alia ratio est) vti apud nos: Arbores, herbæ, & aliæ plantæ aut seminia proueniunt aut sponte. Licet specie differunt à nostratibus, vt & nostrates ab illis, tamē axiomatibus genericis naturæ subsunt. Idem est iudicium de animalibus peregrinis. Nullum est sine sensu & motu, Omnia cadunt sub definitionem & proprietatē animalium, si sunt viuipara. Cornua fortasse apud nos non sic radices agunt, vt Goæ, & agnus Scythicus nonnihil deflectit à cōsuetudine bestiarum cæterarum. Sed adhuc sub iudice lis est, verane ista sint, an fabulosa. Nos etiam facta putamus non excedere rationes Physicæ nostræ. Proferant fratres aliquid, cuius caussa non possit peti ex principiis Europæis, & fatebimur aliquam vim esse argumenti. De nouis morbis non opus est Indiam & Americam adire. Apud nos quoq; eueniunt, quorum rationem exactā non possumus reddere. Interim cognitum est, Indos eodem malo venerio vexari, quo Hispani, Galli, Germani, & in primis Itali: tolli ijsdem pestibus fame, gladio, bestiis: pati caritates annonæ, squallores, & alicubi etiam frigora: atros, albos, flauos esse etiam in Æthiopicis tractibus. Alicubi aures extēdūt, & nasos labiaq; perforant; pingunt corpora, crassum alterū pedem habent, &c. Sed nihil eorum est, quod & nostris non possit accidere, vti nihil nostrorum, quod non & illis, nisi quod è generica dispositione quædam reuocentur ad singularitatem per locorum singularum naturam; vnde [illegible] medena nostris incognitum malum, &c.

Medicina inane nomen erit, si fraternitas curabit, ne quis langueat.

Considerate vero, fratres, hoc à vobis sumtum argumentum. *Si particularium quorundam ignoratio imperfectionis arguat Philosophiam veterem, eodem argumento sequitur vestram, atque adeo etiam nostram longe esse imperfectiorem vetere.* Ratio est, quia plurima veteribus nota, nobis sunt ignota, ad [illegible] *Galeni* ætatem ne Theriacam quidem possimus sine antiballomenis dispensare. Quis sit [illegible], qui barium *Dioscoridis, Plinij*, & similium possit sine dubio explicare? Multa sunt veterum opera, quibus præter vocabula nihil scimus. Itaque in veterum disciplina adhuc luctamur. Dicite [illegible] quid sit Apnus apud priscos, & quæ illa radix, qua Eleazar sacerdos dæmonia per nares ex[illegible] scribitur. Animalia vnicornia apud veteres sunt plura. Nos in monocerote, vnoq; asino Indico [illegible] ficimus. Copiosa est hæc materia. Laborabitis in soluendo hoc argumento, præsertim si adiec[illegible]mus, ne nobis quidem possibilem esse scrutationem profunditatis, & altitudinis naturæ, & n[illegible] interfuisse astrorum, angelorumq, choris, nec in Ætinam, Heclam, Vesuuium, Syrtes, C[illegible] & alia descendisse, vt s[illegible]are possemus, quænam ibi stabularentur. Itaq; etiam mirum, vnde d[illegible] *Paracelsus*, esse genios singulares in omnibus elementis, & insuper etiam Plagas, Fors [illegible]

Galenus, ex inferno, vti gloriatur, aut cognouit ex disputatione cum *Auicenna* in orci vestibulo. Nisi me fallit opinio, vos neque in cœlum conscendetis, neque descendetis in infernum perficiendi Philosophiam vestram causa.

De III. Fratrum in omnes terras sapientiæ causa emissorum studium est laudabile. Sed si hoc modo putatis vos posse complere Philosophiam vestram, quanto magis compleuerunt suam veteres? Vniuersus olim mundus patuit eruditis expeditionibus *Herculis*, *Osiridis*, *Alexandri Magni*, *Romanorum*: Item nauigationibus *Salomonis*, *& Carthaginensium*, quibus etiam ad Americam & terram meridionalem creditur peruentum fuisse. Totus Oceanus est circumnauigatus. Hodie non multis licet, Turcæ imperium peragrare, sique id velit facere, herbarum aut aliorũ inquirendorum causam, periculum subierit, quale *Rhauwolfius*. Olim apud Gymnosophistas in India, Chaldæorum Magos, Ægypti Sacerdotes, Ebræorum Datores copia erat sapientiæ. Ad eos Græci magno studio confluebant. Hodie in illis locis mera est barbaries. Abundabant Athenæ totius mundi Philosophia, nec nescij erant quidam mysteriorum Ebræorum, & Ægyptiorum: sed negligebant superstitione suorum; vnde *Socratem* periclitatum constat, nec ausus est *Plato*, & *Pythagoras* domi profiteri, quæ foris hauserant. Si peregrinatio perficit Philosophiam, veterum fuit perfecta, vbi etiam erant liberalissimi *Alexandri*, qui poterant *Aristoteles* suos, *Arianos* & alios munificentissime adiuuare. Ita in Nilo explorando reges Ægypti nullis sumtibus pepercerunt. Si nostros consulas, qui non societatem vestram ornant, sed Philosophiam nostram, quis vestrum est, qui possit se æquare *Columbo*, *Magellano*, *Draconi*, & aliis, qui totum mundum circumierunt velis; & innumerabilia littora, insulasque viderunt, & ad nos retulerunt descriptas tabulas? Quis Batauorum studia versus boream, *Zephyrum*, *Austrum*, & *Eurum* vicerit? Quam aucta sunt nostra botanica, Zoographica, mineralia, illorum per terras & maria itineribus? Non est, vt vobis proponam *Linschotum*, *Dasylycum*, *Casalpinum*, *Paludanum*, *&c.* habetis tota Emporia in *Lusitania*; *& Hollandia* peregrinis rebus plena. Nec Ghesnitæ vobis permittent, at explorantiores sitis ipsis. Date nobis, quæso, tantum Herbarium perfectum. Interim contenti erimus nostris Gesnerianis, Aldrouandinis, Lobelianis, Matthiolanis; Clusianis, & quæ *Monardes*, *Garzias*, *Bellonius* cum aliis descripserunt, quorum magna pars inueniri potest in principum magnorum apothecis. Si aliquid præstantius, & abundantius, perfectiusque comportabitis magna gloria afficiemini, & de mundo melius merebimini, quam *Hercules*. Quod autem dicunt peregrinationes suas, & distributiones sociorum eo fine institui, vt axiomata (à patre accepta & domi recusa auctaque primitus ex Arabum Magorum schola hausta) sua examinentur, & nouis obseruationibus illustrentur; primum mihi videntur illi simplices socij non intelligere axiomaticæ doctrinæ inuentionem; & constructionem. Obseruationes singularium antecedere necesse est vniuersalia. Hæc enim ex illis per inductionem colliguntur, & postea rursus analysi facta declarantur. Fingere in loco solitario aliquid, ꝙ videtur cõgruum esse vero, idq; postea obseruationibus accõmodare inuersa methodus est, & simul res periculosa. Fere.n. nostras speculationes sic amamus, adeoq; nobis indulgemus, vt obseruationes tamdiu torqueamus, donec opinioni conuenire videantur. Dialectica suppeditat argumenta inuentionis, & instrumenta bene iudicandi præceptiones axiomaticas, & syllogisticas. Res, quib. ea adhibentur, suppeditat historia. Sunt autem vel diuinæ ex sola reuelatione infallibilis principij sapientiæ *Dei*. Hic non opus est quærere, sintne axiomata reuelata vera, & cum obseruationibus humanis conueniant, quia ex se fidem habent: Declarari tñ exemplis possunt, & illustrari collatione, & interpretamentis spiritualibus: vel sunt humanæ, eæq; Politicæ, Oeconomicæ, Physicæ, Medicæ, Iuridicæ & aliarum artium. Leges suas ad examen reuocari, non patientur nationes, & qui Famæ fraternitatis præmisit Senatum sapientum deliberantium de vniuerso seculo reformando; suauiter & lepide irrisit institutum talis reformationis. *Consuetudines & consensum populorum, principumque edicta Monachus mutare non est concessum.* De misera Physica & Medicina agitur. Ad hanc quod attinet, inuento vniuersali medicamento, omnes controuersiæ cessabunt. Tantum hoc probent fratres, sua medicina præseruari homines ab omni ægritudine, aut si ægrotent, vnica sanari: Donabimus illis etiam Chirurgiam, & Diæteticam. Quod si vera sunt ea, quæ tot Chymici magistri ab antiquo prodiderunt de vniuersali, dubium omne erit solutum, & non opus est examinis gratia peruagari mundum. In Physicis ab origine mundi huc vsq; laboratum est. Tot eruditorum scripta & explicationes habemus, vt nostra obseruatio ad illorum sit nulla. Placeat tamen ea, quæ ipsi condiderunt in Geometria, Arithmetica, Musica, Astrologia, & artibus dicendi ad limam reuocare, & examinare. Puto semper bis quatuor fore octo, & binarium ex duabus vnitatibus. Non alius Sol, vel Luna erit inueniendus, quam apud priscos: non alia quadrata, Triangulos, circulos, sphæras, &c. Noua instrumẽta, quibus in cœlum sit iter, ad minutias quoque syderum persequendas si inuenerint, bene erit. Vt hæc spectentur, non in Germania tantum, sed & Babylonia, Ægypto, America, terra Meridionali, Septentrionali, &c. peregrinatione opus fuerit. In Physica nescio an amplius quid restet. Scrutati sumus iam à primo Tubalcaino mineralia, & fere ad manes vsq; descendimus: metalla, gemmas, succos, lapides & alia mira copia eruimus: Imo veteres videtur nobis ea in re feliciores fuisse. Quis enim est, qui possit gemmarium eorum explicare? Si socij sunt emittendi, nõ tam vt sua axiomata examinent, emittendi sunt, quam vt indagent ea, quæ veteres sciuerunt, posteri amiserunt. Simile iudiciũ est de plantis, & animalibus, in quibus omnib. quicquid axiomatice cognosci potuit, cognitum est. Vt denuo repetatur notitia, sane fiat exulatio. Simplices mundi partes item pridem sunt axiomatica doctrina comprehensæ. Mistæ per Chymiam & alias artes ad plenum videntur excussæ à patre *Hermete* per *Persiam*, *Babyloniam*, *Ægyptum*, *Germaniam* & alias regiones, vt nihil supersit. An dubitant de *Paracelsi* Harmonia? Si non dubitant, quorsum examina illa laboriosa? Necesse est fratres illos

aliquid plane noui sua speculatione Magica, Cabalistica, Necrosica, Nectromantica, Geomantica, &c. Inuenisse, quod Pyromantia, Chiromantia, anatome & alij volunt confirmare. Sinant ergo ad nos fluere riuulos suos. Habemus scholas, Academias, & Collegia, quorum ingeniis satis examinabuntur axiomata. Et temerarium sit ad Indos per maria, saxa & ignes currere, vbi nulli amplius sunt sapientes Gymnosophistæ, nec necessarium adire Moschos, Turcas, Tartaros, Americanos & insulares, in quibus mera Barbaries. Hispani, Galli, Itali, Germani, Angli sufficient. Dicam ego pro me cum vestra bona pace sententiam. Si adhuc examinatis vestra axiomata, suffragia quæritis apud eos, qui sunt de saliua vestra, & obseruationes venamini, nego vos SCIRE. Ratio: quia *scientia est ex principiis, & immotis, per se veris.* (loquar de Philosophica & vniuoca scientia) At vos emendicatis principia, & petitis & per vniuersum mundum non in scholis sapientum, sed conuenticulis Paracelsistarum, & apud eos, qui sunt similes *Haselmeieri.* Nego iure vos scire, & tamdiu negabo, quamdiu non afferetis principia immota. Si nescitis ea, quæ sunt ante pedes, qui scietis futura? An non Magia malefica prægnantes estis? An non sapitis id, quod *Magus Paracelsus, Tritemius, Agrippa, Artesius, Techellus, Crollius, Simon Magus, Elymas, Pythonissa,* & similia diaboli pecora, ? Ne arbitremur, facite, vt vestra axiomata non sint dæmoniacæ, aut apparentis, sed veræ, & diuinæ, humanæque sapientiæ.

Paracelsus Magus.

De IV. Promissio profundorum mysteriorum admodum est audax. Mysterium quod absconditum fuit à seculis, & generationibus *Deus* manifestauit Sanctis suis. Nihil est profundius. In sacris tamen adhuc aliqua vaticinia nondum sunt expedita, vt quæ de numeris angelicis *Danielis*, de *Gog. Magog*, & Apocalypsi *Iohannis* restant. Multi conati sunt de temporibus futuris prophetare, interque eos etiam est *Paracelsus*: sed perplexitate ambigua. Cothurnos enim vaticinantur. Magi malefici prædicunt ea, quæ sibi suggesta sunt à spiritu nequam, à quo & permittente *Deo* perficiuntur. Vates cœli irridentur apud *Esaiam cap.* 47. 13. Quæ ex historiis & naturalibus caussis viri eruditi, peritique pronunciant, conclusiones sunt ex hypothesibus, & seculorum concordantia. *Deus solus scit abyssos, & renes cordaque scrutatur.* Hic per suos ministros sæpe prænunciat futura, vt & *Christus* fecit cum Apostolis. *Prophetæ scrutati sunt*, inquit *Petrus*, 1. *Pet.* 1. 11. *quod vel quale tempus in eis significaret. Spiritus Christi* prænuncians passiones & glorias. Sancti *Dei* homines locuti sunt inspirati à *Spiritu Sancto* 2. *Pet.* 1. 21. Videte ergo fratres, vt bono spiritu ducamini. In Physicis profundum mysterium est artificium Catholicæ Medicinæ, & transmutationis metallorum. Hoc sitit totus mundus. Placebitis manifestatione. Mysteria aliquando vocamus etiam arcana principum consilia. Sed nullum valet aduersus *Deum* & Sanctos eius. Nil tam abstrusum est, quia in lucem sit producendum. Mirabile est, Arabes Magos potuisse reuelare secreta cœnobij, in quo vixit pater vester. Vix Chaldæos *Nebucadnesaris* id posse opiner. Sed Magi tamen nesciunt cordium cogitationes. *Scotus* dicitur imitatus esse, secreto scriptas Epistolas, & in aurem clam dicta reperiuisse. *Crollius* mysteria Magica pene exhausit. Alij in *Ensoph* per Cabalam & scalam *Iacobi* ascenderunt, & omnem Remp. angelorum descripserunt. *Paracelsus* etiam dæmones recensuit. *Seuerinus* & *Hartmanus* viderunt ea quoque, quæ sunt in orco *Orphei* extra mundum. Pontificij norunt arcana inferni, & purgatorij. Speratum est *Empedoclem* ex Æthna rediturum & relaturum de rebus sociorum. Noui puerum, qui per Ecstasin in montem Veneris raptus, cum reuerteretur, mira diceret, vt Sagæ & alij Euthusiastici. Sed vos fortasse in quartum cœlum rapti estis, vt *Paulus* in tertium, & *Petrus* in locum visionis suæ cum *Ezechielis, Daniele*, & aliis. Reuelationem mysteriorum non promittetis tantum, sed & præstabitis, ni vultis exibilari.

De V. Totam naturam se nudam in magisterio lapidis vidisse scripsit etiam *Sedinuog m.* Erat quidam festiuus, qui diceret: *vsque ad genua. Magna res est opinio, seu persuasio.* Luciferum in cœlum ascendere fecit, vt *Phaethontem, & Promotheum*: sed cum eorum damno. *Qui sublimia aggrediuntur sine vocatione, tanto humilius deprimuntur*, vt & diabolo accidit, & Salmoneo cum aliis. Si vultis diuina effata audire, parcius naturæ nuditatem vobis arrogabitis. Num *Deo* respondere potestis in *Iob*? Nunquid arcanum *Dei* audistis, & deficiet respectu vestrum sapientia? *Iob.* 15. 8. An vos non estis abominabiles, & putridi homines *vers.* 16. Et senes & antiqui sunt in nobis multo vetustiores, quam patres vestri: *vers.* 10. vide *v.* 18. 19. 20. An vos non estis hesterni, nec opus habetis interrogare patres vostros? *Iob.* 8. 8. 9. *Deut.* 32. 7. Et mihi est cor, sicut vobis, nec inferior vestri sum. *Quis enim hæc, quæ nostis, ignorat*, inquiet ex *Iobo* vetustas & sapientum chorus. *Iob.* 12. 3. Legite *Rom.* 11. 33 34. *Es.* 40. 13. *Sap.* 9 13 1. *Cor.* 2. 16. *Iob.* 36. 23. *Modeste de se sentire homines debent. Impossibile enim est vlli mortali exploratam totam naturam esse. Rom.* 12. 16. *Prou* 3. 7 *Non alta sapientes: ne sis sapiens apud teipsum.* 1. *Cor* 4. 4. *Nec vltra, &c. Quid enim habes, &c Gal.* 6. 3. *Si quis putat se aliquid esse, &c.* Legite *Ps.* 131. *Non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei: neque ambulaui in magnis, & mirabilibus super me, &c.* Cur id scribitis, cuius nec dignum fide testem habetis, nec in hominis peccatoris potestate documentum.

De VI. Modum artium corrigendarum tentarunt multi. Quidam compendia discendarum linguarum proposuerunt. Ramus in omnibus artibus & scientiis quid non conati sunt? Ad tres leges scientificas omnia reuocarunt. Sed vsus docendi & discendi aliquid admisit: vnde magna viris gloria, & vtilitas discentibus: non autem totum. Dies me deficeret, si vellem scholarum reformationes, & totius Philosophiæ emendationes recensere. In medicina multum est præstitum studio Arabum, & Hermeticorum. *Paracelsus* vt omnia innouaret, omnia pessundedit, quod accidit Physicæ & Medicinæ etiam apud priscos. Vide *Plin lib.* 29. *cap.* 1. Quid iam non tentant Paracelsistæ passim conuenientibus turpiter legibus? Empirici, methodici, agyrtæ & fex similes desperatissimorum nebulonum opprimere fiducia arcanorum omnem dogmaticam medicinam satagit. Quam correctionem à vobis sperare possint artes, & scientiæ, Paracelsica vestra harmonia i-

Sed si *Petrus Ramus* suum lapidem lydium adhibebit, vereor, ne in fabulam vulgi abeatis. Nihil ille admittet, nisi essentiale, & necessario verum. Vestras comparationes ablegabit ad Oratores, & Poetas, aut Apologos, sapientesque parabolicos. *Quod docendum est scientifice, nuda axiomata requirit.* Pueros & simplices possumus per parabolas in rem ipsam ducere, sed typi cessant, cum essentia est reuelata. *Non in constitutione artium locum habet accidentalis concordantia, & parabola, sed in interpretatione; at qua etiam in occultatione ab indignis.* Qua concordantia artes gaudent, ea inuenitur in methodo vniuersali, & analysi totius Philosophiæ: Inuenitur in affectione consentanea argumentorum, axiomatum, ratiocinationum. Si hic quid laude dignum præstabitis viri sapientes eritis.

De VII. Indicia futurorum seculorum, quæ promittunt certa, aut eadem sunt cum his, quæ in sacris iam extant *Matth. 24. & 25. capitibus, Marci. 13. Luc. 21. Act. 20. 30. 2. Thess. 2. 1. Tim. 4. 2. Tim. 3. & 4. In Apocalypsi, Daniele, Ezechiele*, & alibi, præsertimque de fine mundi apud *Esaiam, Ezechielem, Petrum, Paulum*, &c. de quibus *1. Pet. 1. 11.* scriptum est, quod Prophetæ scrutati sint, quod vel quale tempus significaret in eis *Spiritus Christi*, prænuncians eas, quæ in *Christo* sunt, passiones, & posteriores glorias, quæ indicia patres nonnulli & interpretes scripturarum etiam clarius proposuerunt: aut sunt diuersa. Si illud, Ecclesia *Dei* satis est informata, nec indiget nouis Prophetis. Quidam [illegible] in applicatione specialiore elaborarunt, & non nihil præstiterunt. Si societas Roseæ Crucis etiam ex vaticiniis diuinis velit aliquid mouere magis particulare, fecerit ex officio, & fortasse oleum & operam non perdiderit. Si autem hoc, scimus multos sibi tribuisse Propheticum spiritum; & perplexis verbis nonnulla prædixisse ita, vt potuerint ad plura accommodari. Congessit vaticinia talia *Iohannes Wolfius*, apud quem videre est *Sibyllina, Brigitta, Capistram, Catharina, Grunbergii, Hansbiltz, Lutheri, Machtildis, Nostradami, Onuphrii, Paracelsi* & multorum Astrologorum. Iactantur & *Schilbergers* & *Abbatis Ioachimi*, multaque picturæ futurorum passim inuentæ. Quædam vera esse deprehensa sunt, quædam vana: quædam applicabilia, vtpote incertæ dictionis, & signorum perplexitate. Viri sapientes conferunt præterita cum præsentibus, indeque nectunt futura, & ad hoc vtuntur tum vaticiniis diuinis, tum axiomatibus & apophthegmatis generalibus, tum comparationibus rerum variis, naturæque ipsius argumentis, & signis in sacra scriptura notatis.

Sed & quæ suscipiuntur ab his, qui dominiis præsunt, & quæ ab illis communiter spectantur, modo se offerret perficiendi occasio, multos, si attendunt, monere possunt. Viros pios non latet consilium sathanæ. Huic obediunt, qui se patiuntur ab eo duci. Itaque facile est prædicere, quid sit futurum, si non categorice, ac hypothetice. Sæpe enim vaticinia ex se non sunt vana, sed in irritum cadunt, quia fuerunt hypothetica. Vt *Deus facit voluntatem suorum, neque quicquam facit, quin id significet Prophetis suis Psalm. 145. 19. Amos 3. 7.* Si itaque prædictæ sub conditione conuersionis calamitates instent, & pœnitentiam egerint gentes, quod prædictum est, non euenit, non quod prædictio fuerit falsa, sed quod conditio proposita impleta pœnam sustulerit. Hoc *Deus* ipse enunciat *Ierem. 18. v. 8. Ezech. 18 & 32.* Sic si inter irascentem *Deum*, & peccantem populum se interiecerit *Moses* aliquis, aut *Daniel*, aut mitigantur, aut differtur, aut tolletur, quod futurum erat. Si nullus intercessor se opposuisset. Sæpe consilium cogitur contra Ecclesiam *Dei*. Sed hanc portæ inferorum non euertent. Interim deliberantibus euenit illud *Esaiæ 8. 9. 10. Dissipabitur, Non fiet, &c.* vtile consilium erat *Achioris Iudith 5. 24* Si id attendisset *Holofernes*. Sed *Deus* impediuit. Permisit autem succedere in Israelitis *Bileami* suasionem *Numero. 24. v. 14. & capit. 31. vers. 16.* Hæc sunt hypothetica.

Paracelsus voluit vates videri fiducia suæ Magiæ, Cabalæ, Astronomiæ, Pyromantiæ, Chiromantiæ, Hydromantiæ, & similium artium: Imo audet scribere Magos excellentes & Cabalistas fuisse *Mosin, Aaronem, Eliam, Enochum, Bildad, Dauidem, Solomonem, Danielem, Baruch, Ieremiam, Hezechielem*, & cæteros Prophetas. Hinc Paracelsistæ plærique sibi vaticinandi scientiam arrogant. Sed satis innotuit eorum vanitas. Si Magiæ, & Cabalæ vox Sanctorum Prophetiæ est tribuenda, profecto non sic eis competit, vti est in vsu apud Paracelsistas. *Prophetia est singulare donum Spiritus Sancti. 1. Corinth. 12. vers. 10.* Quæ ex aliis iam notis principiis deducuntur, vt cum prædicunt Astrologi Ecclipses, aspectus & alia naturalia, prædictiones quidem sunt, sed non diuinæ de futuris, quorum in natura & rebus humanis nullum vestigium est, Propheticæ. Itaque & *Deus* irridet vanos Prophetas, & Idola, seu pythones & diuinatores: *Esa. 41. vers. 22. 23.* quem locum vos fratres bene notate cum *vers. 24.* Item *capit. 44. vers. 25.* de Magis *Paracelsicis: cap. 47. vers. 12. 13. 14.*

Nouimus, quod diabolus simulet angelum lucis, & non tantum facta *Dei* imitetur, sed & verba, rursusque suas pollutiones affricet rebus diuinis. Voces illæ Magia, Cabala, possunt esse vsus sani: sed non apud Magos istos, qualis fuit *Paracelsus, Tritemius, Agrippa, Techellus, Artefius*, &c. nec apud Cabalistas Thalmudicos. Societas Roseæ Crucis, si sua oracula; vaticinia, & Prophetias, seu signa futurorum certa promet; procuidubio vitula scripturarum arabit. In his enim est certitudo. In cæteris nunquam deest dubitandi occasio. In hypotheticis mutabilis est euentus. Neque enim verum est: quod aliqui affirmant, omnia fieri necessario, & *Deum* inscripsisse fata tabulis cœli, quod si verum esset, vbi *Daniel*, qui scripturam absque errore possit legere? Astrologorum [illegible]ectiones iam etiam prouerbio populari accusentur mend[illegible] Societas indicat, se scire instantes mutationes, easque velle cum piis communicare: I[illegible] quando particularia nonnulli diuinant, vt frater mortem fratris in Anglia: neq; tam[illegible] [illegible]sse dicunt vel calamitates, vel mortem suam. Ianuæ sepulchrali patris inscriptum fu[illegible] [illegible]nos patebo, quod ita factum describitur

bitur, verum sic, vt fortuito, non autem ex composito factum videatur. Poterant obligari fratres, ne sepulchrũ aperirent, nisi post 120. annos, & tunc etiam famam societatis ederent. *Ioseph* conscius prædictionis diuinæ *Gen. 15. 16.* potuit inscribere suo sepulchro: *post 142. annos patebo.* Sed illi fortasse habent descriptionem superioris & inferioris regentis, fatorumq; publicorũ: determinatas autem & particulares personarum, aut aliorum singularium prædestinationes ignorant. Alioquin Astrologi ex suis ascendentibus, & aliis in cœlo multa conantur etiam definite, & personaliter prædicere, iactitantque aliquando sic euenisse. Magi malefici prædicunt fulmina, tempestates & similia ex suggestione sui magistri, qui, quod sibi permissum nouit, statuit certo tempore exequi, aut quæ alias naturaliter euenturum præuidit, vel ex moribus & vaticiniis diuinis collegit & suppeditat suis. Huc *Apollinis*, & *Iouis* oracula referuntur, quorũ multa ad deceptionem fuerunt comparata, quod malus genius vel ignorauerit certitudinem euentus, vel astutè suos consultores circumscripserit, ne à natura sua, quæ mendax est, nimium decederet. Verum euentus docebit, quam veridica, & ex quo fundamento fatidica sit fraternitas. Illud saltem mouendum est: Si de futuris seculis certa indicia habet societas, scire prius debet, num vlla sint, futura in hoc mundo, & quot sint. Si nescit, in incertum exit diuinatio, & dicitur *si aliquod seculum erit, hoc illud erit.* Quidum extendunt computum ad aliquot millia annorum. Si respondisset aliquibus coniectura, pridem perisset mundus. Post mundum destructum & renouatum quid futurum sit, ex sacris constat aliquo modo.

De VIII. Solertia quædam est præsentia præteritis conciliare, & in vna harmonica rota vtraque proponere. De futuris nonnihil habemus in sacris. *Christus* enim vltima tempora diebus *Noe* comparat *Matth. 24. vers. 37. Luc 17. vers. 26.* Item *Petrus 2. Petr. 2.* adducit tempora *Noe* & Sodomorum. Non defuerunt, qui horas vndecim patris familias in computum detulerunt. Ali-
Matth. 20. qui Iubilæos numerant, & respiciunt ad exitum ex Ægypto, & Babylone. Est aliquid in statua *Danielis*, & temporibus Antichristi. Vbi vaticinia sunt expressa, non est multi laboris conciliatio. *Vbi eadem. vel similes sunt caussa, ibi eadem, vel similia effecta esse aut fore statuimus.* Ego suascrim fratribus, vt prius certi esse studerent, num aliquod seculum (spatium centum annorum) superesset, an nullum. Alias inepțient cum his, qui si non diem, & horam, saltem annum vltimi diei voluerunt ex præteritorum recensione diuinare. *Iacobi 4. vers. 13. 14.* Quidam proponunt hodie vel cras aliquo ire. Hos Apostolus ait ignorare, quid erit in crastinum, & num etiam sint victuri. Sic Poeta: *Quis scit, an adijcient hodiernæ crastina summæ tempora Dij superi.* In longa secula spem mundo facere, cum finis pridem sit prædictus & *Apostoli* adhuc viuentes dixerint, seculorum fines incidisse *1. Iohann. 2. vers 18. 1. Petr. 4. vers. 7. 1. Cor. 10. vers. 11.* Sitque iam reuelatus & spiritu oris *Christi* confectus antichristus, audax videtur esse temeritas. Vis scire quid de te futurum sit, si impius esse perrexeris. *Luc. 12. vers. 46. veniet Dominus in die qua non speras, & hora qua nescis, teque diuidet & partem tuam cum infidelibus ponet.* Lege ibi & sequentia cum *cap. 17. vers. 22. & seq* vbi est comparatio cum diebus *Noe*, & *Lot*, & dicitur secundum hæc fore qua die *filius hominis* reuelabitur, & nobis proponitur exemplum vxoris *Lot Marci 13. vers. 37. Quod vobis dico, omnibus dico. Vigilate. David* Propheta erat, & nolebat ambulare in magnis *Psalm. 131.* Consultum est, vt & uos non vltra id quod scriptum est, sapiatmus 1. *Cor. 4. 6.*

De IX. Quomodo Ecclesiæ defectus sint farciendi, sæpius est deliberatum, fueruntque in Conciliis, Synodis, Comitiis, Consistoriis multi, quibus ista res publice curæ fuit: multi etiam priuatim ea de re scripserunt. Quod ad dogmata spectat, habemus normam *Spiritus Sancti* in scripturis Canonicis. Ab his non discedendum, neque ad dextram, neque sinistram: nihil addendum, nihil subtrahendum. Non enim nos magistri fidei sumus, qui fundamentum ponere possimus, sed vnicus magister & legislator *Christus*, qui doctrinam per Apostolos, & eorum le-
1. Cor. 3. 11. 12. gitimos successores per totum mundum propagauit. Fundamento Prophetico, & Apostolico consentanea debent esse omnia, quæ superstruuntur, siue sint consectaria, siue ritus ad ordinem,
1 Tim 6 20. & decus pertinentes. Analogia & hypotyposis sanæ doctrinæ omnino est retinenda. Conseran-
2 Tim. 1. 13. cap. 2. 16 tur cum hæc norma religiones, & abscindantur dissentanea, deficientia suppleantur. Habemus modum. Hunc *Lutherus* secutus est in reformatione Papatus. Hunc Ecclesiæ orthodoxæ adhuc tenent. Quem alium quæritis? Editum est Irenicum Caluinisticum, à *Pareo*, in quo proponuntur tales rationes, quales si sequi volumus, omnes erimus Sacramentarij. *Fricius* Polonus conciliare voluit *Papam* & *Lutherum*, Belial & *Christum*, frustra. Actum est crebris conuentibus & disputatum de vnione sine effectu. Magno labore concordia in Ecclesiis Augustanæ confessionis erecta est. Apparuit *Hospinianus* Caluinista, & alij sectarij, qui eam turbare, & discordem reddere conati sunt, vt opus fuerit Witebergensibus, & Wirtembergicis, aliisque concordiam defendere. Quid etiam sic obtinetur? Plures deficiunt ad Caluinianos, aut quasi, specioso emendationis, & plenioris secessus à Papa ad primitiuam Ecclesiam prætextu. Itaque tandem eueniet, quod *filius Dei* dixit, *filium hominis in aduentu suo vix fidem in terris inuenturum. Luc. 18. v. 18.* Si magis magisque elanguescit charitas, & fides deficiet abundante iniquitate *Matth. 24. v. 12.* (Pseudoprophetæ enim seducturi sunt plurimos) quorsum noua de supplendis defectibus consilia? In pisa, fœniculum, petroselinum, rubras baccas similia crepundia consilium vestrum, fratres, exibit. Aut idem erit cum pridem ab orthodoxis, piisque hominibus proposito, aut diuersum. Si illud: actum agetis cum pudore vestro. Si hoc, neminem fidelium *Christi* habebitis obsequentem. *Omnes enim meæ vocem meam audiunt, & alienum non sequuntur*, inquit ipse *Ioh. 10. 3. 4. 5. 27.* Quid ergo restat? Factionem, seu hæresin nouam excitabitis, quasi diabolus cum suis angelis non satis debacchatus hactenus sit in
Es. 8. 20. Luc. 16. 30. Ecclesia. *Ad legem & testimonium. Habent Mosen & Prophetas, audiant eos. Si non, non erit eis lux matutina*, nec resipissent, etiam societas de Rosea Cruce totam patris deformationem attulerit.

De X.

De X. Ecclesiæ correctionem audiuimus, iam & tota Ethica producitur. Si ageretur de Ethica *Aristotelis*, aliquid dicerent fratres, quanquam & hoc temere, cum illa pars Philosophiæ pridem sit declarata per Ethicam Christianam, & iura, legesque ciuiles: At hæc quædam est portio reformationis generalis attentatæ. Agitur de Imperiis, Regnis, & Rebuspubl. in aliam formam transmutandis. Qui Ecclesiasticam Hierarchiam, & Politicam mutat, is non solicitus est de œconomica. Certum enim est, quod *in vulgus manent exempla regentum*. Iam itaque totius status mundani inuocatio conspicitur. Sed ego vates vester esse, ô socij, non dubito. Seculum corruptius est, quam vt emendari possit. Deinde laboramus in Iuratis *Deo* pactis seruandis, & consuetudinibus populorum, quæ alias sunt difficiles mutatu, quid de nouitatibus sperandum? Imo dicitis, quia nec consuetudines hærent, nec iurata fœdera pacis gentium, reformatio nostra facilis erit obtentu. Sane multi desperati possunt nouitates, vellentq; pessundatum statum præsentem vt aliqua emergerent: Quidam etiam vi & armis id attentarunt, vt rustici seditiosi: De *Gog* & *Magog* putamus adhuc superesse Prophetiam: Iudæorum rumor est, tanta se esse copia, vt si sedes belli daretur, cum Turca, & Imperio possent confligere. *Quid si vos contraheretis clàm copias ex Arabibus, Saracenis, Iudeis, Paracelsistis, & similibus, & obrueretis Germaniam?* Dicitis, vos scire instantem mutationem. An non sic consilia instituitis, vt sciatis quidem quid tentare velitis, sed de tempore adhuc circumspicitis? Si hoc fouetis consilij, peribitis vt *Gog* & *Magog*. Non soli rustici anno 1525. peccatores erant, sed *Christus* dicit, vobis nisi pœnitentiam egeritis, & insana consilia abieceritis, vos similiter perituros: *Ad seditionem omnia vobis sunt comparata: diuitiæ inexhaustæ: Societas iurata, quæ emissis varis in omnem mundum ad prælium conuocat populos*, sicut Iesuitæ dicti: *Prætextus reformationis: hominum perditorum cupiditas ad opes & dominia: Magia, Cabala, Arma, & sedes belli sese offerent vel sponte.* Promittitis vestris à morbis securitatem, & vitæ adminicula ad votum. *Simulatis amorem* IESV. *An non hæc satis sunt ad seditionem?* Leges accusatis, Philosophiam antiquã damnatis, Theologiam deficere dicitis: Medicinam veterem exploditis noui prædicata. Oraculum publicum vultis condere. Hæc omnia quid sibi volunt? Vertetis in vos oculos magistratus. Quod si syncere agitis, & cum bono publico, prodeundum est in lucem, non clam attrahendi discipuli iuxta vaticinium *Sancti Pauli Actor. 20. 30.* — Luc. 13. a. 5.

De XI. Promissio nouorum axiomatum ad omnes quæstiones soluendas, mihi videtur humanum ingenium, & experientiam excedere, esseque aliquid de illo serpentis *Genes. 3. Aperientur oculi vestri, eritisque sicut Deus scientes bona, & mala.* Omnes sapientes sacri, & profani semper insufficientiam suam libenter sunt confessi, & loco omnium *Paulus* id vere dicit 1. *Corinth. 13. vers. 9. 12. 2. Corinth. 3. 5.* Inter Philosophos tumidi Sophistæ fuerunt, qui cum nihil scirent, omnium scientiam professi sunt, vt apud *Platonem* scriptum est. Credo tamen societatem ad omnia quæsita aliquid dicere posse, si inter cætera axiomata etiam hoc habeat: *Quæ nescis, suntque vltra captum humanum, non pudeat te dicere*: IGNORO. Quod si perseueret in sua affirmatione, iubebimus disserte, & sine Sophistica dicere, quot sint in cœlo stellæ, & quibus appellentur nominibus: quot fuerint arenæ maris; quas numerauit *Archytas*; quot fluctus excitentur procellis: quot guttæ fuerint pluuiæ trium dierum & noctium, ad quarum numerũ Papa quidem indulgentias expendit: quando appariturus sit *filius Dei* supputato die, hora, minuto; quando quisque frater sit moriturus, &c. Sed fortasse dicent, ista esse inutilia scitu: se de vtilibus & proficuis loqui: Respondeant ergo, quo loco scripturarum probare possint suæ fraternitatis prædestinationem. Nihil enim futurum est in Ecclesia, vt *Amos* ait, quod *Deus* per suos Prophetas non reuelauerit. Exponant nobis infallibiliter numeros *Danielis*, & *Apocalypseos*. *Haselmeierus* scire solet, vbi lateant libri *Auicennæ* & *Galeni* diuersi à vulgaribus, & vbi Thesaurus *Paracelsi* cum voluminibus ingentis sapientiæ: quando venturus sit *Elias* artista, & an iste inter vos sit. Alij aliud exigent. Si non potestis certum respondere fratres, do vobis bonum consilium. Aliquid perplexi mussitate, vt *Apollo Pythius*: aut dicite vestra responsa esse authentica, seu per se vera, tanquam ex scrinio pectoris Papalis oracula. Quicquid respondetis, esse dictamen spiritus *Müntzeri* Anabaptistæ. Ita ad omnia aliquid dicere possitis ex libris Sibyllæ aditis. Agnoscenda tamen rursus est modestia vestra, dum de homini scibilibus tantum sentire vos docetis. Num de homine [illegible] loquimini & simpliciter, an de aliquo indiuiduo? Putauerim ego nec *Salomonem* ausum fuisse de omnibus rationem polliceri, quanquam reginæ *Saba* satisfecerit 3. *Reg.* 10. Refero huc illud Martialis: — 1. Od.

Sæpe rogare soles, qualis sim, prisce, futurus
Si fiam locuples, sique repente potens,
Quemquam posse putas mores narrare futuros?
Dic mihi, si fias tu Leo, qualis eris?

Quædam quæstiones sunt de præteritis, quædam de præsentibus; quædam de futuris: nostratibus, alienis, definitis, interminatis, generalibus, specialibus, singularibus, &c. omnes soluere ne Oedipus quidem possit. Verum vobis aliquid donandum est, si totam naturam habetis in palma manus, scitisque futura, vt de vobis dici possit [illegible], quod de *Atlante Homerus*, & de *Tiresia* [illegible] *Homo humiliter de se sentire debet, etiamsi persuasum habeat, se aliquid posse. Humana cũ sit vobis in hac vita negata est omnium scientia*, quique hanc sibi arrogat, pro fatuo habetur. Non vni dat cuncta *Deus*. Quosdam *Deus* posuit Apostolos, quosdam Prophetas, aliquos Doctores, &c. Num omnes Apostoli, Prophetæ, Doctores, &c. 1. *Cor.* 12. 28. 29. 30. Sunt, qui magnas Bibliothecas omnium scientiarum habent, neque tamen audent omnium quæstionum solutionem profiteri, *Papa Romæ* ideo hoc sibi arrogat, quia putat se authenticum esse, & quicquid respondeat, errare non posse.

De XII. Si axiomata sunt talia, qualia describuntur, & simul omnibus quæstionibus, nę superat societas scientia omnes, quotquot fuerunt, sunt, & erunt, etiam sathanam & angelos bonos. Agnoscimus autem hominum imbecillitatem, & quod multi verbis sibi arrogent id, quod nulla vi præstare possunt, quomodo *Xantus Æsopi* mare volebat epotare, & *Xerxes* eidem vincula iniicere, quale quid & de *Tyri* Emporio scriptum est *Ezech. 26. & 27.* Item de *Babylone Esa. 14.* De *Roma Babylone altera Apocal. 18 & Antiocho. 2. Machab. 9 vers. 8. Deus* autem scit hominum vanitatem, & inanem præsumtionem, & sapientes vertit in stultitiam. Quomodo, quæso, possunt omnium artium & scientiarum facultatumque axiomata sic in globum cogi, vt infallibilia sint, cum partim imperfectæ sint, partim lateant, quædam multa habeant contingentia, præsertimque facultates multa difficultate laborent, & inexplicabilia occurrant? Respondere vero ex *Paracelsi* parabolis, Cabala, Magia, & similibus deliramentis, stultitia non vacat. Veruntamen si prodierint illa axiomata super centro immobili extructa, indeque in omnem sphæræ ambitum vim suam emittentia, iudicabimus de illis, & quantum habebunt solidi, verique probabimus. Videat societas, ne inani phantasia se & alios decipiat, mundumque palmam putet. Si solus *Deus* scrutatur abyssos maris, & profunditates terrarum: Sunt autem in his quædam, quorum naturam nondum perspectam habemus, quo modo naturalia omnia complectentur, videbimus. Nos supra diximus. Logica & Metaphysica generalibus omnia includi posse; sed interminate, generice, confuse. Cum ad singularia peruentum est, applicationis difficultas apparet, vnde tot controuersiæ in artibus, scientiis, & facultatibus. Si vlla est talis sphæra inter homines, Dialectica est, & Philosophorum Metaphysica, cuius fucatam imaginem habet Sophistica.

Hac *Gorgias* apud *Platonem* sic confisus est, vt iusserit omnes præsentes, quam quisque vellet
Lib. 2. Sat. 5. quæstionem inducere, se singulis responsurum. *O Laertiade*, inquit apud *Horatium Tiresias*, *quicquid dicam, aut erit, aut non*: Diuinare etenim magnus mihi donat *Apollo*. Ita societas rem in compendium contrahet. *Omnes enim quæstiones tribus verbis absolui possunt: Est,* NON *est: aut duobus: Quid est, aut substantia est, aut accidens.* Si prædicabilia duxeris in prædicamenta decem, nascentur quinquaginta portæ intelligentiæ Cabalisticæ, qua absolui possunt, vt aiunt, omnia diuina & humana, vt omnia, quæ de numeris per Algebram. Sed vereor, ne sæpe vtendum sit versutia Phœbæa, & respondendum ambigue, aut per, *videtur*: aut NONDVM LIQVET. *Omniscium enim esse oportet, qui axiomata fabricat omni quæstioni soluendæ sufficientia. Scio hominem*, inquit *Paulus 2. Corinth. 12. vers. 2. in Christo, siue in corpore, siue extra corpus, nescio, raptum vsque ad tertium cœlum in paradisum, vbi audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui* (ἄῤῥητα ῥήματα ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι) & *1. Corinth. 2. 9. ex Esa. 64. 4. Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis descendit, quæ præparauit Deus his, qui ipsum diligunt.* Posset aliquis simplicior ex Cabalistis istis quærere, scirentne, vbi fuerit *Paulus*, intra an extra corpus: & vbi sit illud cœlum, quæ verba audiuerit, Cabalistica, Magica, Paracelsistica, angelica, diuina, humana, &c. Item quænam sint à *Deo* electis præparata. Verum recte responderent, nisi fallor, sua axiomata tantum ad ea comparata esse, quæ sub humanam scientiam cadunt in hac vita, quæque iam sunt explorata: De cæteris nihil determinate habere: posse quidem ad singula aliquid dici, sed confuse, & metaphysice sæpius, quam singulariter, proprie & definite. Si hoc est, societas non potest gloriari sua axiomata esse scientifica. Itaque vela contrahet prudenter, & relinquet aliquid etiam MEDIIS.

Sed quid tunc respondebimus ad obiectum ex *Ecclesiasta cap. 1. vers. 9? Quid est, quod fuit? Ipsum, quod futurum est. Quid est, quod factum est? Ipsum quod fiet. Nihil sub Sole nouum, nec valet quisquam dicere hoc recens est. Iam enim præcessit in seculis, quæ fuerunt ante nos. Non est priorum memoria: sed nec eorum quidem, quæ postea futura sunt, erit recordatio apud eos, qui futuri sunt in nouissimo.* Videtur hinc colligi posse, qui *vnum seculum nouit, omnia nosse: Societas nouit seculum vnum: Ergo.* Propositio firmatur harmonia seculorum. Verum modestior longe est *Ecclesiastes*. Loquitur enim de his rebus, quæ sunt sub Sole, non de his, quæ vltra Solem; item quæ ad Solem iudicari possunt, non quæ in abyssis latent, tandemque valde diffidit memoriæ hominum, cum ait nouissimos priora nescituros, quasi fraternitatis confidentiam redargueret, negans, eius axiomata talia esse, vt omnium seculorum res possint comprehendere. Verum hic oportet *iudicem*, donec axiomata ista diem videant. *Salomon* ignorauit artem sphæricam, nec sciuit globum fabricare Cabalisticum, in cuius centro sint OMNIA per vim principij, quod postea explicatur emissis radiis ad omnem superficiei & ambitus partem, in qua necesse est esse omnem quæstionem ex principio profluentem. Alias globus non esset perfectus. Pictores illum globum manui *Dei* appingunt: sed heliocanthari Cabalistici eum irrepserunt, & vndiquaque perscrutati sunt, nisi quid opinio reliquit intactum.

De XIII. Mira rota incipiens à *Fiat*, & desinens in *pereat*. Cur non in *Bereschit* incipit? Antequam *Deus* diceret FIAT LVX (hoc enim est primum *Iehi esto vel fit*) iam creauerat cœlum rude, vt aliquibus placet, & terram cum aqua, aere, & tenebris super facie seu superficie abyssi. Si non incipit in *Bereschit*, vbi & Cabalistæ incipiunt, non continet omnia, nec explicare, aut euoluere potest omnem quæstionem. Est & mirabilis terminus. Vnde scitis, boni viri, quod *Deus* dicturus sit PEREAT? *Christus* ait *Cœlum & terra transibunt.* Vide *Esa. 51. vers. 6. cap. 65. 17. Petrus 2. Petr. 3. 6.* Mundum priorem scribit aquis periisse, cœlumque & terram igni reseruari in diem iudicij & perditionis impiorum: Nouum autem cœlum, & nouam terram expectari secundum *Dei* promissa. *Apocal. 20. 11. à conspectu sedentis super throno fugit cœlum & terra ita, vt locus eorum non inueniretur.* Hæc quia fieri non possunt *Deo* nolente, nec iubente, ideo affingunt ei callide verbum nefandum PEREAT. Nondum tamen puto explicasse Rotam illam quæstionem, sitne mundus æternus

tur

liter periturus, aut accidentaliter tantum. Quidam enim sunt in ea sententia, quod non sit in nihilum rediturus, sed tantum renouationem, & speciem gloriosam accepturus. Minor mundus maiorem videtur declarare. An non hoc est in centro globi vestri Fratres? Si est, maior mundus non peribit simpliciter, nec *Deus* dicet PEREAT, qui ne minor mundus periret, in persona λόγος etiam homo factus est, & cum esset in *Christo*, secum reconciliauit mundum, non imputans ei peccata *2. Corinth. 5. 19.* Præterea termini correlati debebant sibi ex æquo respondere, vt amplitudini τ Fiat, responderet amplitudo τ PEREAT. At hoc minimè futurum est. Nam Diaboli cum impiis in loco tormentorum supererunt, sicut Electi cum *Angelis* & *Christo* in cœlo. Non estis boni Logici, fratres, quantum quidem attinet nostram Dialecticam. Fors vobis est alia Magica, & Cabalistica vel etiam Alchymistica, in qua sunt tantum tria prædicamenta, Sal, Sulphur, Mercurius, & quatuor prædicabilia cœlum, aër, aqua, terra, in quibus duo damnata. Verum hæc transeant. Si vestra rota incipit in *Fiat*, & desinit in *Pereat*, quis eam fabricabat, & rotabat, cum DEVS diceret FIAT? Si tunc incepit, per aliquem incepit. *Moses* quidem historiam facti annotauit dictante *Spiritu sancto*, vt credere par est; sed ita concisè, & breuiter, vt ne angelorum quidem creatorum, nec ignis, aut principij tenebrarum, quæ tamen & ipsæ sunt *Dei* creatura, item non lapsus Angelorum meminerit.

Crollius ex Paracelso multa mirifica commentatur, quæ non sunt in scripturis. Vnde illa? Ex lapide Philosophorum, quem volunt esse iudice *Hermete*, Exemplar creati mundi; aut ex spagiria principiorum & Elementorum, vnde constat, Limum seu puluerem terræ, ex quo factus est homo, non fuisse glebam agrestem, aut argillam rubram, vel puluerulentam terram, sed extractum ex omnibus Elementis, quintum esse, Salem, Sulphur, Mercurium; & animam non esse creaturam singularem, sed ipsam DEI æternam essentiam. Num hæc ex vestra rota transtulit? Postea si desinit vestra rota in PEREAT, necesse est vobis reuelatum esse numerum seculorum, & annorum, nedum dierum & momentorum, quibus mundus destruetur. Si ignoratis, falsum dicitis rotam vestram in illo termino desinere. Vtrum autem scire possitis articulum temporis, quo dicturus est *Deus* PEREAT, ex *Christi* vaticiniis, & iudicio palam est. Ita enim inquit *Luca 17. 23. Et dicent vobis: Ecce hic: Ecce illic. Nolite ire, neq. sectemini. Nam sicut fulgur* (*Paracelso* Fulmen) *corruscans de sub cœlo in ea, quæ sub cœlo sunt, fulget, ita erit filius hominis in die sua*: quod *Paracelsus* declarat, quod quasi ictum fulmineo *Christus* tunc mundum sit perditurus. *Cap. 21. 35. dies vltima veniet tanquam laqueus, &c. 2. Petr. 3. 10. Sicut fur in nocte*: Matth. 24. 42. 44. *hora, qua nescimus*: vers. 36. *De die & hora nemo scit, neq. angeli cœlorum, nisi solus pater*: Marc. 13. 32. *neq. filius ipse.* Quomodo ergo Axiomatica vestra rota desinit in PEREAT? Hoc autem dico de numeris seculorum, & reuolutionum, item de actibus humanis. Nam alias satis constat, fore homines, terram, cœlum, aërem, &c. adueniente filio hominis. Ita erunt generationes animalium, nuptiæ, conuiuia, &c. de quibus ὑποθετικῶς aliquid & ex hypothesi dici potest. Sed cuiusmodi illa futura sint, & quo die, quaque hora desitura, non constat homini. Rota ergo vestra aut citius exire potest, aut longius extendi fine mundi. Verum & hoc considerate. *Si axiomata vestra sunt scientifica, & magna ex parte etiam de verbo* Dei, *aliqua breuius iusto spacium attribuistis rotæ vestræ. Nam hactenus durare in æternum debet atque etiam ab æterno ex mente* Dei esse, *quia verbum Domini, & veritas manet in æternum. Quod si non est talis, vanitas est gloriari axiomatibus vestris posse omnem quæstionem solui. Haselmeierus Paracelsi* sapientiam putat æternam fore. Si hæc est maxima pars, imo centrum rotæ vestræ, videbitis, quomodo cum isto conueniatis, ne rota pereat cum *Pereat*. Gen. 9. [illegible] Matth. 24. 38. 2. Pet. [illegible] 1. Pet. [illegible]

De XIV. Hoc iudicatur ex prædictis. Si certi estis vestra axiomata duratura vsque ad vltimum diem, quo desinet rota vestra, quæ conflata est ex axiomatibus, non complectuntur omnem veritatem; nec sunt de necessariis, sed tantum de contingentibus, & caducis. Ex consequente non possunt esse scientifica; atque ita Philosophia, non dicam Theologica (de hac enim certum est, quod principia eius sint immotæ veritatis in sua essentia, quanquam in vetere lege typorum & vmbrarum tunica tecta latebant, & in nouo quoque Testamento nonnulla sint ænigmata. *1. Corinth. 13* & parabolæ) sed Peripatetica longè erit præstantior, quam vestra Magia, Cabala, Spagiria, Astrologia, Chiromantia, &c. quia multa habet æterna; vt bis quatuor sunt octo: Triangulus est figura tribus laterib. tres angulos includens: homo est animal rationale, &c. Physica quoq; tamdiu erit, quādiu natura, atq; ita pertinget ad finē mundi, quādocunq; sane is est futurus. Videmini autē aliud significare velle, & non tam de axiomatibus per se loqui, q̄ de cōpositione, & disciplina vestra, quasi diceretis, vos certos esse vestrā sectam mānsuram vsq; ad finē mundi, quomodo quis diceret *Antichristum* vsq; eo duraturū. Multi sunt adhuc Epicuri de grege porci; hæresis tamē ea periit: Ita Stoici inueniri possint, sed secta nō est amplius, quomodo *Papa* deleuit ordinem templariorum, & alias quasdam factiones in ipso exortu oppressit. Si secta vestra est duratura vsq; ad vltimū diem, proculdubio non erit diuturna. Est enim mundi finis præ foribus. Quid autem de Monarchia *Paracelsi* sentiendum? *Scheunemannus* & alij Paracelsistæ pro suo Monarcha pugnabūt: vos pro vestro patre & societate de Rosea cruce. Non possunt esse duo Monarchæ simul in eodē dominio. Videte, ne regnum vestrū intestinis dissidiis contra seipsum diuisum citius pereat, quā dies vltimus adueniat. Vestra vero axiomata cur vultis à mundo abscōdere, cum *Deus* secretos suos Thesauros ipsi communicauerit? Estisne de familia serui istius mali, qui acceptum talentum terra obruit? At quid respondebitis *Domino* reposcenti rationem villicationis, & negotiationis vestræ? Itane Boni estis? Scilicet si quis non simpliciter volet astipulari vobis, id, q fore coniicitis cauteriata conscientia, vel [illegible] affecti, is nomine mundi à vobis repudiatur? Is autem, qui in verba vestra iurat, [illegible] compellitur, nullum dictum domo efferre, & eliminare foras. An. 1312. [illegible] an. 1324. [illegible] 1399. Matth. 25. 18. & seq.

Pag 100. reformationis: Abscondita in globo ... ommia ... sapientibus ... debuit ... sicut ... regulare ... communicare

Hoc si consilij fuit, cur famam vestram non in adytis vestris retinuistis? Cur scripsistis librum naturæ legendum esse, & fundamenta extare apud *Paracelsum*? Quem? An non typis vulgatum? Ille, de quo *Hasselmeierus* nugatur, non videtur vnquam in lucem proditurus, nisi forte per specula vestra latibula eius inuestigastis, atque ita fundamenta nondum editorum librorum designastis. Velle occultare sapientiam, & posterorum causa in libros conijcere, non videntur esse Harmonici consectastis, nisi forte posteros societatis vestræ intelligitis. Sed dies arcana reuelabit.

apud Arabes fclat. Pag 109 nostra mysteria sponte, non coacte, & gratis deferimus: pag 111. non verebimur publicè ... quicquid à nobis ... fuerit. Pag. 117. Indies sine fraude quidam libri communicantur. Pag. 12[illegible]. mutat ... libertur ... volum ...

NOTA XII.

Quædam sententia ex monumento.

1. POst 120. annos patebo. 2. A.C.R.C. *Hoc vniuersi compendium Viuus mihi sepulchrum feci. 3. Iesu mihi omnia. 4. Nequaquam vacuum. 5. Legis iugum. 6. Libertas Euangelij. 7. Dei gloria intacta. 8. Granum pectori Iesu insitum. 9. Ex Deo nascimur, in Iesu morimur, per spiritum reuiuiscimus. 10. Sub vmbra alarum tuarum Iehouah.* Nihil est in his, quod non vel ipsa litera placere possit, & innocens propositum patris, & fraternitatis declarare. Quia vero fieri potest, vt quis seipsum opinione aliqua praua decipiat, vel alios hypocrysi, vt fermento Pharisaico, & Herodiano *Marci 8.15.* Item Saducæorum *Matth 16 6. Luc. 12. 1.* Item *Christus* præmonet Ecclesiam de falsis Prophetis, & falsis Christis, qui incedunt in vestitu ouium, cum intus sint lupi rapaces, adeo insidiosi, vt si fieri posset, etiam Electos seducerent *Matth. 7. 15. cap. & v. 24.* aut palma interuertere tentent humilitate simulata & religione angelica, vel Philosophia: *Coloss. 2. 8. 18.* Simulatione angeli lucis, & transfiguratione in Apostolos Christi *2. Cor. 11. v. 13. 14.* Secundum operationem Sathanæ in omni virtute, signis, prodigiis mendacibus, & seductione iniquitatis *2. Thess 2. 10.* Spiritibus Impostoriis, dæmoniorumq; doctrinis *1. Tim. 4. 1. 2.* Vbi & in Hypocrisi loquuntur mendacium cauteriata cõscientia: peruersa locutione *Act. 20 30.* habentes speciem pietatis virtute abnegata. *2. Tim. 3. v 5.* Bestiæ habentes cornua similia agni, loquentes vt Draco, &c. non grauiter feret societas, si ista quoque excutiamus, præsertim cum velit sua axiomata accuratè iudicari.

De I. Historicum hoc est, & siue à patre, siue fratribus ianuæ additum. Fides sit penes societatem, quæ tamen dicitur 100. annos tantum latere debuisse.

De II. Sepulchrum patris de Rosea Cruce esse compẽdium vniuersi non est necessarium. Nam ex opinione magis, quam essentia proficiscitur, estq; homini impossibile [illegible] in cõpẽdium cogere, cum hæc ars requirat omnium scientiam, etiam eorum, quæ sunt in abyssis. Philosophi suæ notitiæ subiecta cõpegerunt in prædicamenta, Logicam, Metaphysicam, quorũ genera ex plærisque singularibus per inductionem sunt collecta, sicut Paracelsici sua principia in aliquibus, & quidem mistis tantum spectata dilatarunt, & omnibus communia fecerunt. Sed fratres societatis Philosophorum complexiones mancas iudicant, quia nescierunt res noui mundi, sicut ipsi quoq; oẽs sciunt Oeconomiam cœlorum, profunditatis maris, & abyssorum, barathrorumq; terræ. [illegible], ergo oportet, valde concidere, & si ex eo compendium cogitur, non absolutum, sed relatum erit. Alias dicitur homo vniuersi compendium, quo simul Deus & creaturæ comprehendantur. Hic liber paruus est & quasi Enchiridion magni, cuius scripturam Paracelsici putant se totam nosse, verum non scientia, sed opinione, non re, sed verbis. Neq; enim quisq; seipsum recte nouit. Et si fratres nossent humanam naturam, putasne, quod sibi tantam perfectionem, scientiam, potentiam, dignitatem & alias prærogatiuas essent ascripturi? An non credendum sit; dicturos cum *Socrate* sapientissimo illo gentilium, *hoc solum scimus, quod nihil scimus?* An non cum *Paulo & Iobo* se demissuros? Ridemus inflatum *Elihu*. Risu digni sunt, qui compendia vniuersi fabricant, cum nondum seipsos cognouerint. Sed esto compendium [illegible]. Mirum est fratrem in vniuerso, & sic

l. Pharsal. vbiq; cubare voluisse. Reprehendit *Lucanus*, eum, qui magno *Pompeio* tumulum paruum in littore fecerat, quasi ibi situs esset: *Situs est* (inquit) *qua terra refuso pendet in Oceano*: Romanum nomen; & omne Imperium magno est tumuli modus, &c. Patet de Rosea cruce similiter vbiq; voluit esse sepultus. *Magni* cognomento est donandus.

De III. Præclara sententia est, *Iesus mihi omnia.* Ita *S. Paulus Phil. 3. 7. Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta. Existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei, omnia vt damna & stercora duco, vt Christum lucrifaciam. Charitas Christi supereminet omni scientiæ Eph. 3. 19.* Propter *Christum* sancti mundum cum omnibus suis concupiscen-

1. Tim. 6. & v. 8. tijs spreuerunt. *Mirum ergo, cur ille pater tantos Thesauros possederit, si ipsi omnia Christus?* Num *Christus* erat in Arabia, & Mauritania quærendus? Si ipsi omnia *Christus*, vbi mandata *Christi* de scientiæ talento non occultando? *Vade, vende omnia, da pauperibus si vis perfectus esse. Matth. 19. 21.* Ei, cui omnia *Christus*, satis est victus frugalis vel parcus in hoc mundo, & amictus pro necessitate. Si sepulchra Eremitarum, monachorumq;, quibus omnia fuit *Christus*, consideres, non inter gemmas & Thesauros defossa corpora inuenias, verum in Cryptis terreis, aut vulgaribus Sarcophagis. Sed hoc singulare sit capiti societatis, licet non capiti *Christo*. Non autem hæc dicuntur, quod mortuum velimus iudicare: *Qui enim iudicat, Dominus est, qui illuminabit abscondita tenebrarum*, 1. Cor. 4. 4. 5. *Viuentium spiritus sunt iudicandi siue viuant corpore, siue scriptis* 1. Ioh. 4. 1. 1. Thess. 5. v. 21. Ille pater licet inuentis sapientiam quæsiuerit in Arabia & Mauritania, & alia inuenerit ... tamen ... [illegible]

vani,

vanitate, & inutili spe diuitiarum didicit aurum fortiter contemnere, & dicere: *Phy aurum, nisi in quantum aurum*, hoc est, *Dei creatura bona, & donum.* Itaq; iam vicinus morti cum curas omnes in sepulchrum & discessum composuisset, verus IESVITA factus est, cui nomen IESVS mel in ore, in aure melos, in corde iubilum, seu totus amor. Nobis autem & cæteris, qui superfumus, prodest consiliũ *Syracidæ c.1.36. Ne accesseris ad Deum duplici corde: ne fueris hypocrita in conspectu hominum, & non scandalizeris in labiis tuis Ne eleueris, ne forte cadas, &c.*

De IV. Vacui absoluti negatio Peripatetica est. Si itaq; sensus est Physicus dicti, apparet patrem illum non abhorruisse à communi scholarum doctrina. Quid illi respondebit *Seuerinus, & Hartmannus*, in sua vitali Philosophia de elemento puro, orco Orphei, abyssoq;, quam dicunt nihil esse, nisi inanitatem, & locum vacuum, ex quo tamen veniant rerum semina in scenam mundanam intratura? Pater ridebit stultitias tales, & meliora promet axiomata. Potest autem sententia etiam relata esse, nimirum animũ nequaquam vacuum sapientia, & cognitione rerum esse debere, sicut & sepulchrum non fuit instar aliorum, in quibus nondum quicquam conditum est, sed totius mũdi & vniuersi scriptura & imaginibus plenum. Id ostendunt fratres, cum indicant, conditorium illud in classes rerum fuisse digestum, ea arte, vt si professio interisset, inde posset instaurari. Sed nec vacuum fuit Thesauro ad exemplum sepulchri *Dauidis*, ex quo *Hircanus* postea magnam vim auri extulit, qualem promittit etiam societas ad se venientibus. *Vacuum.*

De V. Legis iugum nouimus sic abolitum esse, vt non amplius possit condemnare eos, qui Euangelio creduntq;, suntq; sub gratia in *Christo*. Puto vero intelligi priorem partem doctrinæ cœlestis, & non leges ciuiles, quibus obtemperare & subesse oportet in aliqua Repub. victuros. Id enim mandatum est. *Rom.13.1.* Omnis anima, & per consequens etiam monachorum, potestatibus supereminentibus subdita sit: qua de causa *Christus* quoque & *Petrus* noluerunt vectigal seu tributum detrectare, & iussit *Christus* etiam Pharisæos reddere Cæsari, quæ sunt Cæsaris. Iugum hoc nemo viuentium sub potestate excusserit. Ita & qui præpositos habent, tenentur eis obedire: *Ebr.13.17. Deuter.17.12.* Quocirca bona erit admonitio etiam fratribus ordinis, ne velint sine lege viuere, sed tum regulas societatis obseruare, ne sint irregulares canonici, sed fratres de obseruantia, tum capiti & patri suo obedientiam præstare, iuxta iuramentum, quod recepti in ordinem, iurarunt. Hoc modo *Legis* iugum ad fratres spectat. Modo auté primo non dubium est patrem voluisse discedere ab Antinomorũ hæresi, quæ Legem in Scholis & Ecclesiis Euangelicis non patitur. Amplectitur ergo vtramque partem doctrinæ, & Lege redarguit peccata, compellitque CHRISTVM quærere, qui nos à iugo legis liberauit, deleto, quod contra nos erat, Chirographo. Id autem lege morali. Proculdubio enim pater non sensit cum Iudæis infidelibus, qui & ceremonialem adhuc vrgent, nec iudicialem omitterent, si Rempubl. haberent. Hæc manifestius patebunt confessione fidei. Sed si aliquid tribuit Legi, cur dixit, *sibi omnia esse Christum, seu Euangelium?* Vt finem & summam spei ostenderit. *Neque enim in alio salus est quam in nomine Iesu: Actor. 4. Videte*, inquit *Apostolus* Coloss. 2. 8. *ne quis vos decipiat secundum traditionem hominum, & elementa mundi, non secundum* CHRISTVM, *quia estis in ipso completi. Sicut accepistis Christum Iesum Dominum, in ipso ambulate, radicati & super ædificati in ipso, & confirmati in fide.* Is *Matth.11.* etiam ad se adesse iubet omnes, non quod nullus amplius sit vsus legis in Ecclesia, sed quod per legem iustitia & salus impetrari nõ possit, *Gal.2.16.c.3.v.8.10.11.21. &c.* Hæc sentire societatem de mente patris etiam hinc est manifestum, quia Papæ se opponit, atq; ideo negat per opera legis posse quenquam iustificari, quanquam per eam necesse sit peccata agnosci, & ad *Christum* duci, tanquam per pædagogum, & nostram naturam contemplari, scireque quæ sit voluntas *Domini* in diligendo *Deo*, & proximo, quam ob causam *Christus* non amisit legis explicationem *Matth.5.* vt & *Paulus Rom.6.12.13.& seq.* vbi negat quidem nos sub lege esse, quia sumus sub gratia: sed qua non simus, dicit *cap.8.* nempe ratione condemnationis. Interim seruiendum est iustitiæ iuxta mandatum dilectionis vtriusq;, quo indicatur Legis præcepta quadamtenus etiam pertinere ad Christianos, vt dicit *Paulus Rom.13.8.9.10. Dilectio est impletio legis, Dilectio est Christianorum Io.13.34.35.1.Cor.13.1.Io 2.9.10.&c.* Christiani ergo diligentes *Christum* & fratres legem implent, ita tamen, vt propter imperfectionem nõ ipsi per se ἀνεγκλήτως dicantur implere, sed per imputationem perfectionis, quã pro nobis præstitit *Christus*. Nam alias si omnia fecissemus, tamen serui inutiles essemus, nedum facere perfectè possimus, aut faciendo aliquid mereri. Rectè ergo in suo sepulchro retinuit pater *Legis iugum* Sub quo si non fuisset, non opus fuisset sepulchro. Mors, quæ est pœna & stipendium peccati à lege debitum, conuincit nos apostasia à lege, quæ adhuc aliquam in nos potestatem exercet temporaliter; sed quod ad æternam mortem attinet, stimulum perdidit. 1.Cor.15.26.54.55.56.57.

De VI. Libertas Euangelij facile iam patet. *Neq, enim est licentia viuendi, vt velis* Rom.6.16. *Sed liberatio ab infirmis, & egenis elementis* Gal.4.9.c.5.1.2.3.& seq. Item, *à condemnatione* Rom.8.1. *à traditionibus hominum*: Coloss.2.8.16.18.20.& seq. Matth.15.2.& seq. c.23.4, &c. *Libertas est, qua filius* Dei *nos liberauit à seruitute peccatorum.* Ioh.8.32.34.36. Pater ergo voluit monere suos filios, seu socios, vt hic legis iugum respicerent, ne Euangelicam libertatem perderent: sic vterentur, libertate Euangelica, vt scirent nihilominus non esse contra legem peccandum. Credendum Euangelio est, & à peccatis abstinendum. Vtrumq; sancit Euangelium, FIDEM, & CHARITATEM, ita vt fides ad iustitiam faciat, charitas vitam fidei declaret. Est enim fructus ex arbore viua fidei, quæ succum ex *Christo*, vt palmes viuus ex viua vite, accipit, productus. Doctrina & moribus debet fraternitas excellere; vtroq; non secundum suum iudicium, sed iuxta verbum *Dei* scriptum. Vt Antinomi peccant abiectione obedientiæ; ita Iudæi excussione Euangelij. Libertatem Euangelium promittit, si mandata *Christi* obseruemus, & non insaniamus, vt rustici initio reformatæ doctrinæ.

Qui

Assentimur ergo fraternitati libenter, *quod Aristotelis, Platonis, Hippocratis, Galeni, Plinij, Senecæ, Ciceronis, Catonis*, & omnino etiam septem Græciæ, & Sibyllarum sapientia sit imperfecta, si per se consideretur. Veruntamen speramus duo nobis dari posse; primum Gratiam *Dei* famam aliquam etiam in illorum scriptis inueniri. Neque enim adeo inuidus erat *Deus*, vt mundo nullum suæ bonitatis radium largiretur. Vnde haberent Paracelsistæ vim medicam, nisi à veteribus didicissent, siue Græci illi fuerint, siue Arabes, siue Latini? Vnde scirent magisterium lapidis, si nullus fuisset *Hermes*, Paracelsistarum *Plato* tanquam *Deus*? Vnde didicissent philosophari de astris, de quatuor elementis, de triplici familia mixtorum? Gloria *Dei* etiam inter Ethnicos emicuit, quanquam satis debiliter, propter mistionem humanorum figmentorum, & falsitatem sacrorum. Nō paruam caliginem bonis illis attulit diuersarum opinionum, & factionum multitudo. Notæ sunt lites Epicuræorum, Stoicorum, Academicorum, Peripateticorum, Pythagaræorum, Pyrrhoniorum, & cęterarum Sectarum. Totus mundus immersus erat tenebris ante exortum luminis diuini. Itaq; & Iudaica Ecclesia suos defectus habuit. Aliquid fuit in veterum Philosophia boni, sed multis malis contaminatum. Postquam vero Philosophia illa in possessionem Christianorum peruenit, multam accepit lucem magna mole tenebrarum expulsa. Neq; tamē hic quoq; est perfecta, vt pateat hoc sæculum esse imperfectionis. Ideo adhuc sunt Philosophicæ contentiones, non secus ac Theologicæ. Comparatione instituta eorum Philosophia cōsummatior est, quæ lumine scripturarum illuminatior. Hoc itaq; secundum est, quod dabunt Paracelsistæ haud inuite, cum & ipsi glorientur de vnione luminis naturæ & Gratiæ, modo concordantiam recte explicarent. Si hac Philosophia diuina & humana syncere declarata absolutius quid afferent fratres *Deo* & ipsis magnam gratiam debebimus & debebunt re vera omnes male habentes, quiq; in morbos sunt procliues, si eorum beneficiò nunquam ægrotabunt, atq; ita Medicina, Medici, Pharmacopolia, Pharmaceutica Chymia, & quæcunque ad sanandum languentes pertinent, in fabulam fuerint conuersa. Quorsum enim medicina, vbi nullus languor? Quod autem attinet argumentum, quo veteris Philosophiæ imperfectio docetur, nempe nouarum terrarum detectionem, in quibus noua metalla, fructus, animalia: id nō videtur sufficere ad euicendum Thema, nisi dicas, illarum gentium Philosophiam imperfectam, imo nullam fuisse, quia caruit sapientia Asiatica, Africana, & Europæa. Nos ad illas perfectionem afferre potuimus ex Thesaurario *Dei* apud nos: illi nobis nihil contulerūt perfectius. Quicquid in Oriente fuit, Arabum studio sciueramus, exceptis quibusdam, quæ non efferebantur olim. Et tamen etiā hæc non cadunt extra regulas Physicas, & Medicas, sicut nec nostratia cum in Chinam, Iaponiam, Tartariam & alias regiones inferuntur. Et qualis erit concordantia, & harmonia omniū membrorum mundi, si quid sit, quod generalissimorum axiomatum amplexu non contineatur? An nouo aliquo prædicamento, argumento, aut iudicio Logico aucta est Dialectica, visis illis nationibus? An corpora ibi non sunt corpora, nec spiritus spiritus terra, ignis, aqua, aer, ligna, lapides, tonitrua, &c. nō vti apud nos? *Aristoteles* scripsit, nullam auem esse apodem. Id redarguere voluerunt mendacio & dolo Indico. At Batani demonstrarunt, non errasse *Aristotelem*. Portentosas narrationes ab initio audiebamus de aue igniuora, & aliis plusquam Ctesianis, & Plinianis miraculis. Sed locis diligenter cognitis aurum, argentum, gemmæ, &c. non deprehensa sunt alia, quam pridem nota: Mulieres & viri ita viuunt, nascuntur, gignunt, naturaliter (de Politicis alia ratio est) vti apud nos: Arbores, herbæ, & aliæ plantæ aut seminia proueniunt aut sponte. Licet specie differunt à nostratibus, vt & nostrates ab illis, tamē axiomatibus genericis naturæ subsunt. Idem est iudicium de animalibus peregrinis. Nullum est sine sensu & motu. Omnia cadunt sub definitionem & proprietatē animalium, si sunt vniuoca. Cornua fortasse apud nos non sic radices agunt, vt Goæ, & agnus Scythicus nonnihil deflectit à cōsuetudine bestiarum cæterarum. Sed adhuc sub indice lis est, verane ista sint, an fabulosa. Nos etiam ficta putamus non excedere rationes Physicæ nostræ. Proferant fratres aliquid, cuius caussa non possit peti ex principiis Europæis, & fatebimur aliquam vim esse argumenti. De nouis morbis non opus est Indiam & Americam adire. Apud nos quoq; eueniunt, quorum ratiocinationem exactā non possumus reddere. Interim cognitum est, Indos eodem malo venerio vexari, quo Hispani, Galli, Germani, & in primis Itali: tolli ijsdem pestibus fame, gladio, bestiis; pati caritates annonæ, squallores, & alicubi etiam frigora: atros, albos, flauos esse etiam in Æthiopicis tractibus. Alicubi aures extendūt, & nasos labiaq; perforant; pingunt corpora, crassum alterū pedem habent, &c. Sed nihil eorum est, quod & nostris non possit accidere, vti nihil nostrorum, quod non & illis, nisi quod è generica dispositione quædam reuocentur ad singularitatem per locorum singularium naturam; vnde venerea medena nostris incognitum malum, &c.

Considerate vero, fratres, hoc à vobis sumtum argumentum. *Si particularium quorundam ignoratio imperfectionis arguit Philosophiam veterem, eodem argumento sequitur vestram, atque adeo etiam nostram longe esse imperfectiorem vetere.* Ratio est, quia plurima veteribus nota, nobis sunt ignota, adeo vt post *Galeni* ætatem ne Theriacam quidem possimus sine antiballomenis dispensare. Quis sit ille, qui herbarium *Dioscoridis, Plinij*, & similium possit sine dubio explicare? Multa sunt veterum opera, de quibus præter vocabula nihil scimus. Itaque in veterum disciplina adhuc luctamur. Dicite saltem, quid sit Apius apud priscos, & quæ illa radix, qua Eleazar sacerdos dæmonia per nares extraxisse scribitur. Animalia vnicornia apud veteres sunt plura. Nos in monocerote, vnoq; asino Indico deficimus. Copiosa est hæc materia. Laborabitis in soluendo hoc argumento, præsertim si adiecerimus, ne nobis quidem possibilem esse scrutationem profunditatis, & altitudinis naturæ & noudum interfuisse astrorum, angelorumq, choris, nec in Ætnam, Heclam, Vesuuium, Syrtes, Charybdem & alia descendisse, vt scire possemus, quænam ibi stabularentur. Itaq; etiam mirum, vndē didicerit *Paracelsus*, esse genios singulares in omnibus elementis, & insuper etiam Flagas. Fors scripsi hoc i-

Medicina vtcunque nomen e-rit, si fraternitas curabit, ne quis langueat.

Galenus, ex inferno, vti gloriatur, aut cognouit ex disputatione cum *Auicenna* in orci vestibulo. Nisi me fallit opinio, vos neque in cœlum conscendetis, neque descendetis in infernum perficiendi Philosophiam vestram causa.

De III. Fratrum in omnes terras sapientiæ causa emissorum studium est laudabile. Sed si hoc modo putatis vos posse complere Philosophiam vestram, quanto magis compleuerunt suam veteres? Vniuersus olim mundus patuit eruditis expeditionibus *Herculis*, *Osiridis*, *Alexandri Magni*, *Romanorum*: Item nauigationibus *Salomonis*, *& Carthaginensium*, quibus etiam ad Americam & terram meridionalem creditur peruentum fuisse. Totus Oceanus est circumnauigatus. Hodie non multis licet, Turcæ imperium peragrare, sique id velit facere, herbarum aut aliorū inquirendorum causam, periculum subierit, quale *Rhauwolfius*. Olim apud Gymnosophistas in India, Chaldæorum Magos, Ægypti Sacerdotes, Ebræorum Datores copia erat sapientiæ. Ad eos Græci magno studio confluebant. Hodie in illis locis mera est barbaries. Abundabant Athenæ totius mundi Philosophia, nec nescij erant quidam mysteriorum Ebræorum, & Ægyptiorum: sed negligebant superstitione suorum; vnde *Socratem* periclitatum constat, nec ausus est *Plato*, & *Pythagoras* domi profiteri, quæ foris hauserant. Si peregrinatio perficit Philosophiam, veterum fuit perfecta, vbi etiam erant liberalissimi *Alexandri*, qui poterant *Aristoteles* suos, *Arianos* & alios munificentissime adiuuare. Ita in Nilo explorando reges Ægypti nullis sumtibus pepercerunt. Si nostros consulas, qui non societatem vestram ornant, sed Philosophiam nostram, quis vestrum est, qui possit se æquare *Columbo*, *Magellano*, *Draconi*, & aliis, qui totum mundum circumierunt velis; & innumerabilia littora; insulasque viderunt, & ad nos retulerunt descriptas tabulas? Quis Batauorum studia versus boream, *Zephyrum*, *Austrum*, & *Eurum* vicerit? Quam aucta sunt nostra botanica, Zoographica, mineralia, illorum per terras & maria itineribus? Non est, vt vobis proponam *Linschotum*, *Dasylyium*, *Cæsalpinum*, *Paludanum*, *&c.* habetis tota Emporia in *Lusitania*; *& Hollandia* peregrinis rebus plena. Nec Ghesnitæ vobis permittent, at explorantiores sitis ipsis. Date nobis, quæso, tantum Herbarium perfectum. Interim contenti erimus nostris Gesnerianis, Aldrouandinis, Lobelianis, Matthiolanis, Clusianis, & quæ *Monardes*, *Garzias*, *Bellonius* cum aliis descripserunt, quorum magna pars inueniri potest in principum magnorum apothecis. Si aliquid præstantius, & abundantius, perfectiusque comportabitis magna gloria afficiemini, & de mundo melius merebimini, quam *Hercules*. Quod autem dicunt peregrinationes suas, & distributiones sociorum eo fine institui, vt axiomata (à patre accepta & domi recusa auctaque primitus ex Arabum Magorum schola hausta) sua examinentur, & nouis obseruationibus illustrentur; primum mihi videntur illi simplices socij non intelligere axiomaticæ doctrinæ inuentionem, & constructionem. Obseruationes singularium antecedere necesse est vniuersalia. Hæc enim ex illis per inductionem colliguntur, & postea rursus analysi facta declarantur. Fingere in loco solitario aliquid, quod videtur cōgruum esse vero, idq; postea obseruationibus accōmodare inuersa methodus est, & simul res periculosa. Fere.n. nostras speculationes sic amamus, adeoq; nobis indulgemus, vt obseruationes tamdiu torqueamus, donec opinioni conuenire videantur. Dialectica suppeditat argumenta inuentionis, & instrumenta bene iudicandi præceptiones axiomaticas, & syllogisticas. Res, quib. ea adhibentur, suppeditat historia. Sunt autem vel diuinæ ex sola reuelatione infallibilis principij sapientiæ *Dei*. Hic non opus est quærere, sintne axiomata reuelata vera, & cum obseruationibus humanis conueniant, quia ex se fidem habent: Declarari tñ exemplis possunt, & illustrari collatione, & interpretationis spiritualibus: vel sunt humanæ, eæq; Politicæ, Oeconomicæ, Physicæ, Medicæ, Iuridicæ & aliarum artium. Leges suas ad examen reuocari, non patientur nationes, & qui Famæ fraternitatis præmisit Senatum sapientum deliberantium de vniuerso seculo reformando, suauiter & lepide irrisit institutum talis reformationis. *Consuetudines & consensum populorum, principumque edicta Monachis mutare non est concessum.* De misera Physica & Medicina agitur. Ad hanc quod attinet, inuento vniuersali medicamento, omnes controuersiæ cessabunt. Tantum hoc probent fratres, sua medicina præseruari homines ab omni ægritudine, aut si ægrotent, vnica sanari: Donabimus illis etiam Chirurgiam, & Diæteticam. Quod si vera sunt ea, quæ tot Chymici magistri ab antiquo prodiderunt de vniuersali, dubium omne erit solutum, & non opus est examinis gratia peruagari mundum. In Physicis ab origine mundi huc vsq; laboratum est. Tot eruditorum scripta & explicationes habemus, vt nostra obseruatio ad illorum sit nulla. Placeat tamen ea, quæ ipsi condiderunt in Geometria, Arithmetica, Musica, Astrologia, & artibus dicendi ad limam reuocare, & examinare. Puto semper bis quatuor fore octo, & binarium ex duabus vnitatibus. Non alius Sol, vel Luna erit inueniendus, quam apud priscos: non alia quadrata, Triangulos, circulos, sphæras, &c. Noua instrumēta, quibus in cœlum sit iter, ad minutias quoque syderum persequendas si inuenerint, bene erit. Vt hæc spectentur, non in Germania tantum, sed & Babylonia, Ægypto, America, terra Meridionali, Septentrionali, &c. peregrinatione opus fuerit. In Physica nescio an amplius quid restet. Scrutati sumus iam à primo Tubalcaino mineralia, & fere ad manes vsq; descendimus: metalla, gemmas, succos, lapides & alia mira copia eruimus: Imo veteres videtur nobis ea in re feliciores fuisse. Quis enim est, qui possit gemmarium eorum explicare? Si socij sunt emittendi, nō tam vt sua axiomata examinent, emittendi sunt, quam vt indagent ea, quæ veteres seruerunt, posteri amiserunt. Simile iudiciū est de plantis, & animalibus, in quibus ōmnib. quicquid axiomatice cognosci potuit, cognitum est. Vt denuo repetatur notitia, sane fiat exulatio. Simplices mundi partes item pridem sunt axiomatica doctrina comprehensæ. Mistæ per Chymiam & alias artes ad plenum videntur excussæ à patre *Hermete* per *Persiam*, *Babyloniam*, *Ægyptum*, *Germaniam* & alias regiones, vt nihil supersit. An dubitant de *Paracelsi* Harmonia? Si non dubitant, quorsum examina illa laboriosa? Necesse est fratres illos

 aliquid

aliquid planè noui sua speculatione Magica, Cabalistica, Necrolica, Nectromantica, Geomantica, &c. Inuenisse, quod Pyromantia, Chiromantia, anatome & alij voluńt confirmare. Sinant ergo ad nos fluere riuulos suos. Habemus scholas, Academias, & Collegia, quorum ingeniis satis examinabuntur axiomata. Et temerarium sit ad Indos per maria, saxa & ignes currere, vbi nulli amplius sunt sapientes Gymnosophistæ, nec necessarium adire Moschos, Turcas, Tartaros, Americanos & insulares, in quibus mera Barbaries. Hispani, Galli, Itali, Germani, Angli sufficient. Dicam ego pro me cum vestra bona pace sententiam. Si adhuc examinatis vestra axiomata, suffragia quæritis apud eos, qui sunt de saliua vestra, & obseruationes venamini, nego vos SCIRE. Ratio: quia *scientia est ex principiis, & immotis, per se veris*. (loquar de Philosophica & vniuoca scientia) At vos emendicatis principia, & petitis & per vniuersum mundum non in scholis sapientum, sed conuenticulis Paracelsistarum, & apud eos, qui sunt similes *Haselmeiers*. Nego iure vos scire, & tamdiu negabo, quamdiu non afferetis principia inmota. Si nescitis ea, quæ sunt ante pedes, qui scietis futura? An non Magia malefica prægnantes estis? An non sapitis id, quod *Magus Paracelsus, Tritemius, Agrippa, Artesius, Techellus, Crollius, Simon Magus, Elymas, Pythonissa*, & similia diaboli pecora,? Ne arbitremur, facite, vt vestra axiomata non sint dæmoniacæ, aut apparentis, sed veræ, & diuinæ, humanæque sapientiæ.

Paracelsus Magus.

De IV. Promissio profundorum mysteriorum admodum est audax. Mysterium quod absconditum fuit à seculis, & generationibus *Deus* manifestauit Sanctis suis. Nihil est profundius. In sacris tamen adhuc aliqua vaticinia nondum sunt expedita, vt quæ de numeris angelicis *Danielis*, de *Gog. Magog*, & Apocalypsi *Iohannis* restant. Multi conati sunt de temporibus futuris prophetare, interque eos etiam est *Paracelsus*: sed perplexitate ambigua. Cothurnus enim vaticinantur. Magi malefici prædicunt ea, quæ sibi suggesta sunt à spiritu nequam, à quo & permittente *Deo* perficiuntur. Vates cœli irridentur apud *Esaiam cap. 47. 13.* Quæ ex historiis & naturalibus caussis viri eruditi, peritique pronunciant, conclusiones sunt ex hypothesibus, & seculorum concordantia. *Deus solus scit abyssos, & renes cordaque scrutatur.* Hic per suos ministros sæpe prænunciat futura, vt & *Christus* fecit cum Apostolis. *Prophetæ scrutati sunt*, inquit *Petrus*, *1. Pet. 1. 11. quod vel quale tempus in eis significaret. Spiritus Christi* prænuncians passiones & glorias. Sancti *Dei* homines locuti sunt inspirati à *Spiritu Sancto 2. Pet. 1. 21.* Videte ergo fratres, vt bono spiritu ducamini. In Physicis profundum mysterium est artificium Catholicæ Medicinæ, & transmutationis metallorum. Hoc sitit totus mundus. Placebitis manifestatione. Mysteria aliquando vocamus etiam arcana principum consilia. Sed nullum valet aduersus *Deum* & Sanctos eius. Nil tam abstrusum est, quia in lucem sit producendum. Mirabile est, Arabes Magos potuisse reuelare secreta cœnobij, in quo vixit pater vester. Vix Chaldæos *Nebucadnesaris* id posse opiner. Sed Magi tamen nesciunt cordium cogitationes. *Scotus* dicitur imitatus esse, secreto scriptas Epistolas, & in aurem clam dicta repetiuisse. *Crollius* mysteria Magica pene exhausit. Alij in *Ensoph* per Cabalam & scalam *Iacobi* ascenderunt, & omnem Remp. angelorum descripserunt. *Paracelsus* etiam dæmones recensuit. *Seuerinus* & *Hartmanus* viderunt ea quoque, quæ sunt in orco *Orphei* extra mundum. Pontificij norunt arcana inferni, & purgatorij. Speratum est *Empedoclem* ex Ætna rediturum & relaturum de rebus sociorum. Noui puerum, qui per Ecstasin in montem Veneris raptus, cum reuerteretur, mira diceret, vt Sagæ & alij Enthusiastici. Sed vos fortasse in quartum cœlum rapti estis, vt *Paulus* in tertium, & *Petrus* in locum visionis suæ cum *Ezechiele, Daniele*, & aliis. Reuelationem mysteriorum non promittetis tantum, sed & præstabitis, ni vultis exibilari.

De V. Totam naturam se nudam in magisterio lapidis vidisse scripsit etiam *Sedinkog...* Erat quidam festiuus, qui diceret: *vsque ad genua. Magna res est opinio, seu persuasio.* Luciferum in cœlum ascendere fecit, vt *Phaethontem*, & *Promotheum*: sed cum eorum damno. *Qui sublimia aggrediuntur sine vocatione, tanto humilius deprimuntur*, vt & diabolo accidit, & Salmoneo cum aliis. Si vultis diuina effata audire, parcius naturæ nuditatem vobis arrogabitis. Num *Deo* respondere potestis in *Iobo*? Nunquid arcanum *Dei* audistis, & deficiet respectu vestrum sapientia? *Iob. 15. 8.* An vos non estis abominabiles, & putridi homines *vers. 16.* Et senes & antiqui sunt in nobis multo vetustiores, quam patres vestri: *vers. 10.* vide *v. 18. 19. 20.* An vos non estis hesterni, nec opus habetis interrogare patres vestros? *Iob. 8. 8. 9. Deut. 32. 7.* Et mihi est cor, sicut vobis, nec inferior vestri sum. *Quis enim hæc, quæ nostis, ignorat*, inquiet ex *Iobo* vetustas & sapientum chorus. *Iob. 12. 3.* Legite *Rom. 11. 33 34. Es. 40. 13. Sap. 9. 13. 1. Cor. 2. 16. Iob. 36. 23. Modestè de se sentire homines debent. Impossibile enim est vllis mortalis exploratam totam naturam esse. Rom. 12. 16. Prou. 3. 7 Non alta sapientes: ne sis sapiens apud teipsum. 1. Cor. 4. 4. Nec vltra, &c. Quid enim habes, &c. Gal. 6. 3. Si quis putat se aliquid esse, &c.* Legite *Ps. 131. Non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei: neque ambulaui in magnis, & mirabilibus super me, &c.* Cur id scribitis, cuius nec dignum fide testem habetis, nec in hominis peccatoris potestate documentum.

De VI. Modum artium corrigendarum tentarunt multi. Quidam compendia discendarum linguarum proposuerunt. Ramæi in omnibus artibus & scientiis quid non conati sunt? Ad tres leges scientificas omnia reuocarunt. Sed vsus docendi & discendi aliquid admisit: vndè magna viris gloria, & vtilitas discentibus: non autem totum. Dies me deficeret, si vellem scholarum reformationes, & totius Philosophiæ emendationes recensere. In medicina multum est præstitum studio Arabum, & Hermeticorum. *Paracelsus* vt omnia innouaret, omnia pessundedit, quod accidit Physicæ & Medicinæ etiam apud priscos. Vide *Plin. lib. 29. cap. 1.* Quid iam non tentant Paracelsistæ passim conuenientibus turpiter legibus? Empirici, methodici, agyrtæ & fex similes desperatissimorum nebulonum opprimere fiducia arcanorum omnem dogmaticam medicinam satagit. Quam correctionem à vobis sperare possint artes, & scientiæ, Paracelsica vestra harmonia indicat.

Sed

Sed si *Petrus Ramus* suum lapidem lydium adhibebit, vereor, ne in fabulam vulgi abeatis. Nihil ille admittet, nisi essentiale, & necessario verum. Vestras comparationes ablegabit ad Oratores, & Poëtas, aut Apologos, sapientesque parabolicos. *Quod docendum est scientifice, nuda axiomata requirit.* Pueros & simplices possumus per parabolas in rem ipsam ducere, sed typi cessant, cum essentia est reuelata. *Non in constitutione artium locum habet accidentalis concordantia, & parabola, sed in interpretatione; aliqua etiam in occultatione ab indignis.* Qua concordantia artes gaudent, ea inuenitur in methodo vniuersali, & analysi totius Philosophiæ: Inuenitur in affectione consentanea argumentorum, axiomatum, ratiocinationum. Si hic quid laude dignum præstabitis viri sapientes eritis.

De VII. Indicia futurorum seculorum, quæ promittunt certa, aut eadem sunt cum his, quæ in sacris iam extant *Matth. 24. & 25. capitibus, Marci.* 13. *Luc. 21. Act. 20. 30. 2. Thess. 2. 1. Tim. 4. 2. Tim. 3. & 4. In Apocalypsi, Daniele, Ezechiele*, & alibi, præsertimque de fine mundi apud *Esaiam, Ezechielem, Petrum. Paulum*, &c. de quibus *1. Pet. 1. 11.* scriptum est, quod Prophetæ scrutati sint, quod vel quale tempus significaret in eis *Spiritus Christi*, prænuncians eas, quæ in *Christo* sunt, passiones, & posteriores glorias, quæ indicia patres nonnulli & interpretes scripturarum etiam clarius proposuerunt: aut sunt diuersa. Si illud, Ecclesia *Dei* satis est informata, nec indiget nouis Prophetis. Quidam [illegible] in applicatione speciale elaborarunt, & non nihil præstiterunt. Si societas Roseæ Crucis etiam ex vaticiniis diuinis velit aliquid mouere magis particulare, fecerit ex officio, & fortasse oleum & operam non perdiderit. Si autem hoc, scimus multos sibi tribuisse Propheticum spiritum, & perplexis verbis nonnulla prædixisse ita, vt potuerint ad plura accommodari. Congessit vaticinia talia *Iohannes Wolfius*, apud quem videre est *Sibyllina, Brigittæ, Capistrani, Catharinæ, Grunbeccii, Hansibilti, Lutheri, Machtildis, Nostradami, Onuphrii, Paracelsi* & multorum Astrologorum. Iactantur & *Schilibergeri* & *Abbatis Ioachimi*, multaque picturæ futurorum passim inuentæ. Quædam vera esse deprehensa sunt, quædam vana: quædam applicabilia, vtpote incerta dictionis, & signorum perplexitate. Viri sapientes conferunt præterita cum præsentibus, indeque nectunt futura, & ad hoc vtuntur tum vaticiniis diuinis, tum axiomatibus & apophthegmatis generalibus, tum comparationibus rerum variis, naturæque ipsius argumentis, & signis in sacra scriptura notatis.

Sed & quæ suscipiuntur ab his, qui dominiis præsunt, & quæ ab illis communiter spectantur, modo se offerret perficiendi occasio, multos, si attendunt, monere possunt. Viros pios non latet consilium sathanæ. Huic obediunt, qui se patiuntur ab eo duci. Itaque facile est prædicere, quid sit futurum, si non categorice, ac hypothetice. Sæpe enim vaticinia ex se non sunt vana, sed in irritum cadunt, quia fuerunt hypothetica. Vt *Deus facit voluntatem suorum, neque quicquam facit, quin id significet Prophetis suis Psalm. 145. 19. Amos 3. 7.* Si itaque prædictæ sub conditione conuersionis calamitates instent, & pœnitentiam egerint gentes, quod prædictum est, non euenit, non quod prædictio fuerit falsa, sed quod conditio proposita impleta pœnam sustulerit. Hoc *Deus* ipse enunciat *Ierem. 18. v. 8. Ezech. 18 & 32.* Sic si inter irascentem *Deum*, & peccantem populum se interiecerit *Moses* aliquis, aut *Daniel*, aut mitigantur, aut differtur, aut tolletur, quod futurum erat. Si nullus intercessor se opposuisset. Sæpe concilium cogitur contra Ecclesiam *Dei*. Sed hanc portæ inferorum non euertent, Interim deliberantibus euenit illud *Esaia 8. 9. 10. Dissipabitur, Non fiet, &c.* vtile consilium erat *Achioris Iudith 5. 24.* Si id attendisset *Holofernes*. Sed *Deus* impediuit. Permisit autem succedere in Israelitis *Bileami* suasionem *Numero. 24. v. 14. & capit. 31. vers. 16.* Hæc sunt hypothetica.

Paracelsus voluit vates videri fiducia suæ Magiæ, Cabalæ, Astronomiæ, Pyromantiæ, Chiromantiæ, Hydromantiæ, & similium artium: Imo audet scribere Magos excellentes & Cabalistas fuisse *Mosen, Aaronem, Eliam, Enochum, Bildad, Dauidem, Solomonem, Danielem, Baruch, Ieremiam, Hezechielem*, & cæteros Prophetas. Hinc Paracelsistæ plærique sibi vaticinandi scientiam arrogant. Sed satis innotuit eorum vanitas. Si Magiæ, & Cabalæ vox Sanctorum Prophetiæ est tribuenda, profecto non sic eis competit, vti est in vsu apud Paracelsistas. *Prophetia est singulare donum Spiritus Sancti. 1. Corinth. 12. vers.* 10. Quæ ex aliis iam notis principiis deducuntur, vt cum prædicunt Astrologi Ecclipses, aspectus & alia naturalia, prædictiones quidem sunt, sed non diuinæ de futuris, quorum in natura & rebus humanis nullum vestigium est, Propheticæ. Itaque & *Deus* irridet vanos Prophetas, & Idola, seu pythones & diuinatores: *Esa. 41. vers. 22. 23.* quem locum vos fratres bene notate cum *vers. 24.* Item *capit. 44. vers. 25.* de Magis *Paracelsicis*: *cap. 47. vers. 12. 13. 14.*

Nouimus, quod diabolus simulet angelum lucis, & non tantum facta *Dei* imitetur, sed & verba; rursusque suas pollutiones affricet rebus diuinis. Voces illæ Magia, Cabala, possunt esse vsus sani: sed non apud Magos istos, qualis fuit *Paracelsus, Tritemius, Agrippa, Tecbellus, Artesius*, &c. nec apud Cabalistas Thalmudicos. Societas Roseæ Crucis, si sua oracula, vaticinia, & Prophetias, seu signa futurorum certa promet; proculdubio vitula scripturarum arabit. In his enim est certitudo. In cæteris nunquam deest dubitandi occasio. In hypotheticis mutabilis est euentus. Neque enim verum est, quod aliqui affirmant, omnia fieri necessario, & *Deum* inscripsisse fata tabulis cœli, quod si verum esset, vbi *Daniel*, qui scripturam absque errore possit legere? Astrologorum lectiones iam etiam prouerbio populari accusentur mendacij. Societas indicat, se scire instantes mutationes, easque velle cum piis communicare. Interim aliquando particularia nonnulli diuinant, vt frater mortem fratris in Anglia: neq; tamen scire se posse dicunt vel calamitates, vel mortem suam. Ianuæ sepulchrali patris inscriptum fuit: *post 120. annos patebo*, quod ita factum descri-

bitur, verum sic, vt fortuito, non autem ex composito factum videatur. Poterant obligari fratres, ne sepulchrũ aperirent, nisi post 120. annos, & tunc etiam famam societatis ederent. *Ioseph* conscius prædictionis diuinæ *Gen. 15. 16.* potuit inscribere suo sepulchro: *post 142. annos patebo.* Sed illi fortasse habent descriptionem superioris & inferioris regentis, fatorumq; publicorũ: determinatas autem & particulares personarum, aut aliorum singularium prædestinationes ignorant. Alioquin Astrologi ex suis ascendentibus, & aliis in cœlo multa conantur etiam definite, & personaliter prædicere, iactitantque aliquando sic euenisse. Magi malefici prædicunt fulmina, tempestates & similia ex suggestione sui magistri, qui, quod sibi permissum nouit, statuit certo tempore exequi, aut quæ alias naturaliter euenturum præuidit, vel ex moribus & vaticiniis diuinis collegit & suppeditat suis. Huc *Apollinis*, & *Iouis* oracula referuntur, quorũ multa ad deceptionem fuerunt comparata, quod malus genius vel ignorauerit certitudinem euentus, vel astutè suos consultores circumscripserit, ne à natura sua, quæ mendax est, nimium decederet. Verum euentus docebit, quam veridica, & ex quo fundamento fatidica sit fraternitas. Illud saltem monendum est: Si de futuris seculis certa indicia habet societas, scire prius debet, num vlla sint, futura in hoc mundo, & quot sint. Si nescit, in incertum exit diuinatio, & dicitur *si aliquod seculum erit, hoc illud erit.* Quidam extendunt computum ad aliquot millia annorum. Si respondisset aliquibus coniectura, pridem perisset mundus. Post mundum destructum & renouatum quid futurum sit, ex sacris constat aliquo modo.

De VIII. Solertia quædam est præsentia præteritis conciliare, & in vna harmonica rota vtraque proponere. De futuris nonnihil habemus in sacris. *Christus* enim vltima tempora diebus *Noe* comparat *Matth. 24. vers. 37. Luc 17. vers. 26.* Item *Petrus 2. Petr. 2.* adducit tempora *Noe* & Sodomorum. Non defuerunt, qui horas vndecim patris familias in computum detulerunt. Aliqui Iubilæos numerant, & respiciunt ad exitum ex Ægypto, & Babylone. Est aliquid in statua *Danielis*, & temporibus Antichristi. Vbi vaticinia sunt expressa, non est multi laboris conciliatio. *Vbi eadem. vel similes sunt caussa, ibi eadem, vel similia effecta esse aut fore statuimus.* Ego suaserim fratribus, vt prius certi esse studerent, num aliquod seculum (spatium centum annorum) superesset, an nullum. Alias inepti ent cum his, qui si non diem, & horam, saltem annum vltimi diei voluerunt ex præteritorum recensione diuinare. *Iacobi 4, vers. 13. 14.* Quidam proponunt hodie vel cras aliquo ire. Hos Apostolus ait ignorare, quid erit in crastinum, & num etiam sint victuri. Sic Poeta: *Quis scit, an adijcient hodiernæ crastina summæ tempora Dij superi.* In longa secula spem mundo facere, cum finis pridem sit prædictus & *Apostoli* adhuc viuentes dixerint, seculorum fines incidisse *1. Iohann. 2. vers 18. 1. Petr. 4. vers. 7. 1. Cor. 10. vers. 11.* Sitque iam reuelatus & spiritu oris *Christi* confectus antichristus, audax videtur esse temeritas. Vis scire quid de te futurum sit, si impius esse perrexeris. *Luc. 12. vers. 46. veniet Dominus in die qua non sperat, & hora qua nescit, teque diuidet & partem tuam cum infidelibus ponet.* Lege ibi & sequentia cum *cap. 17. vers. 22. & seq* vbi est comparatio cum diebus *Noe*, & *Lot*, & dicitur secundum hæc fore qua die *filius hominis* reuelabitur, & nobis proponitur exemplum vxoris *Lot Marci 13. vers. 37. Quod vobis dico, omnibus dico. Vigilate. David* Propheta erat, & nolebat ambulare in magnis *Psalm. 131.* Consultum est, vt & nos non vltra id quod scriptum est, sapiamus *1. Cor. 4. 6.*

Matth. 20.

De IX. Quomodo Ecclesiæ defectus sint sarciendi, sæpius est deliberatum, fueruntque in Conciliis, Synodis, Comitiis, Consistoriis multi, quibus ista res publicæ curæ fuit: multi etiam priuatim ea de re scripserunt. Quod ad dogmata spectat, habemus normam *Spiritus Sancti* in scripturis Canonicis. Ab his non discedendum, neque ad dextram, neque sinistram: nihil addendum, nihil subtrahendum. Non enim nos magistri fidei sumus, qui fundamentum ponere possimus, sed vnicus magister & legislator *Christus*, qui doctrinam per Apostolos, & eorum legitimos successores per totum mundum propagauit. Fundamento Prophetico, & Apostolico consentanea debent esse omnia, quæ superstruuntur, siue sint consectaria, siue ritus ad ordinem, & decus pertinentes. Analogia & hypotyposis sanæ doctrinæ omnino est retinenda. Conferantur cum hæc norma religiones, & abscindantur dissentanea, deficientia suppleantur. Habemus modum. Hunc *Lutherus* secutus est in reformatione Papatus. Hunc Ecclesiæ orthodoxæ adhuc tenent. Quem alium quæritis? Editum est Irenicum Caluinisticum, à *Pareo*, in quo proponuntur tales rationes, quales si sequi volumus, omnes erimus Sacramentarij. *Fricius* Polonus conciliare voluit *Papam* & *Lutherum*, Belial & *Christum*, frustra. Actum est crebris conuentibus & disputatum de vnione sine effectu. Magno labore concordia in Ecclesiis Augustanæ confessionis erecta est. Apparuit *Hoffmanus* Caluinista, & alij sectarij, qui eam turbare, & discordem reddere conati sunt, vt opus fuerit Witobergensibus, & Wirtembergicis, aliisque concordiam defendere. Quid etiam sic obtinetur? Plures deficiunt ad Caluinianos, aut quasi, specioso emendationis, & plenioris secessus à Papa ad primitiuam Ecclesiam prætextu. Itaque tandem eueniet, quod *filius Dei* dixit, *filium hominis in aduentu suo vix fidem in terris inuenturum. Luc. 18. v. 18.* Si magis magisque elanguescit charitas, & fides deficiet abundante iniquitate *Matth. 24. v. 12.* (Pseudoprophetæ enim seducturi sunt plurimos) quorsum noua de supplendis defectibus consilia? In pisa, fœniculum, petroselinum, rubras baccas similia crepundia consilium vestrum, fratres, exibit. Aut idem erit cum pridem ab orthodoxis, piisque hominibus proposito, aut diuersum. Si illud: actum agetis cum pudore vestro. Si hoc, neminem fidelium *Christi* habebitis obsequentem. *Omnes enim meæ vocem meam audiunt, & alienum non sequuntur*, inquit ipse *Ioh. 10. 3. 4. 5. 27.* Quid ergo restat? Factionem, seu hæresin nouam excitabitis, quasi diabolus cum suis angelis non satis debacchatus hactenus sit in Ecclesia. *Ad legem & testimonium. Habent Mosen & Prophetas, audiant eos. Si non, non erit eis lux matutina,* nec resipiscent, etiam societas de Rosea Cruce totam patris deformationem attulerit.

1. Cor. 3. 11. 12

1. Tim. 6. 20. 2. Tim. 1. 13. cap. 2. 16.

E 8. 20. Luc. 16. 30.

De X.

De X. Ecclesiæ correctionem audiuimus, iam & tota Ethica producitur. Si ageretur de Ethica *Aristotelis*, aliquid dicerent fratres, quanquam & hoc temere, cum illa pars Philosophiæ pridem sit declarata per Ethicam Christianam, & iura, legesque ciuiles: At hæc quædam est portio reformationis generalis attentatæ. Agitur de Imperiis, Regnis, & Rebuspubl. in aliam formam transmutandis. Qui Ecclesiasticam in hierarchiam, & Politicam mutat, is non solicitus est de œconomica. Certum enim est, quod *in vulgus manent exempla regentum*. Iam itaque totius status mundani inuocatio corrumpitur. Sed ego vates vester esse, ô socij, non dubito. Seculum corruptius est, quam vt emendari possit. Deinde laboramus in Iuratis *Deo* pactis seruandis, & consuetudinibus populorum, quæ alias sunt difficiles mutatu, quid de nouitatibus sperandum? Imo dicitis, quia nec consuetudines hærent, nec iurata fœdera pacis gentium, reformatio nostra facilis erit obtentu. Sane multi desperati possunt nouitates, vellentq; pessundatum statum præsentem vt aliqua emergerent: Quidam etiam vi & armis id attentarunt, vt rustici seditiosi: De *Gog* & *Magog* putamus adhuc superesse Prophetiam: Iudæorum rumor est, tanta se esse copia, vt si sedes belli daretur, cum Turca, & Imperio possent confligere. *Quid si vos contraheretis clàm copias ex Arabibus, Saracenis, Iudeis, Paracelsistis, & similibus, & obrueretis Germaniam?* Dicitis, vos scire instantem mutationem. An non sic consilia instituitis, vt sciatis quidem quid tentare velitis, sed de tempore adhuc circumspicietis? Si hoc fouetis consilij, peribitis vt *Gog* & *Magog*. Non soli rustici anno 1525. peccatores erant, sed *Christus* dicit, vobis nisi pœnitentiam egeritis, & insana consilia abieceritis, vos similiter perituros. *Ad seditionem omnia vobis sunt comparata: diuitiæ inexhaustæ: Societas iurata, quæ emissis ranis in omnem mundum ad prælium conuocat populos*, sicut Iesuitæ dicti: *Prætextus reformationis: hominum perditorum cupiditas ad opes & dominia: Magia, Cabala. Arma, & sedes belli sese efferent vel sponte.* Promittitis vestris à morbis securitatem, & vitæ adminicula ad votum. *Simulatis amorem* I E S V. *An non hæc satis sunt ad seditionem?* Leges accusatis, Philosophiam antiquã damnatis, Theologiam deficere dicitis; Medicinam veterem exploditis noui prædicata. Oraculum publicum vultis condere. Hæc omnia quid sibi volunt? Vertetis in vos oculos magistratus. Quod si syncere agitis, & cum bono publico, prodeundum est in lucem, non clam attrahendi discipuli iuxta vaticinium *Sancti Pauli Actor. 20. 30.* Luc. 13.

De XI. Promissio nouorum axiomatum ad omnes quæstiones soluendas, mihi videtur humanum ingenium, & experientiam excedere, esseque aliquid de illo serpentis *Genes. 3. Aperientur oculi vestri, eritisque sicut Deus scientes bona, & mala.* Omnes sapientes sacri, & profani semper insufficientiam suam libenter sunt confessi, & loco omnium *Paulus* id vere dicit 1. *Corinth. 13. vers. 9. 12. 2. Corinth. 3. 5.* Inter Philosophos tumidi Sophistæ fuerunt, qui cum nihil scirent, omnium scientiam professi sunt, vt apud *Platonem* scriptum est. Credo tamen societatem ad omnia quæsita aliquid dicere posse, si inter cætera axiomata etiam hoc habeat: *Quæ nescis, suntque vltra captum humanum, non pudeat te dicere*: I G N O R O. Quod si perseueret in sua affirmatione, iubebimus diserte, & sine Sophistica dicere, quot sint in cœlo stellæ, & quibus appellentur nominibus: quot fuerint arenæ maris, quas numerauit *Archytas*: quot fluctus excitentur procellis: quot guttæ fuerint pluuiæ trium dierum & noctium, ad quarum numerũ Papa quidem indulgentias expendit: quando appariturus sit *filius Dei* supputato die, hora, minuto; quando quisque frater sit moriturus, &c. Sed fortasse dicent, ista esse inutilia scitu: se de vtilibus & proficuis loqui: Respondeant ergo, quo loco scripturarum probare possint suæ fraternitatis prædestinationem. Nihil enim futurum est in Ecclesia, vt *Amos* ait, quod *Deus* per suos Prophetas non reuelauerit. Exponant nobis infallibiliter numeros *Danielis, & Apocalypseos. Haselmeierus* scire solet, vbi lateant libri *Auicennæ* & *Galeni* diuersi à vulgaribus, & vbi Thesaurus *Paracelsi* cum voluminibus ingentis sapientiæ: quando venturus sit *Elias* artista, & an iste inter vos sit. Alij aliud exigent. Si non potestis certum respondere fratres, do vobis bonum consilium. Aliquid perplexi mussitate, vt *Apollo Pythius*: aut dicite vestra responsa esse authentica, seu per se vera, tanquam ex scrinio pectoris Papalis oracula. Quicquid respondetis, esse dictamen spiritus *Müntzeri* Anabaptistæ. Ita ad omnia aliquid dicere possitis ex libris Sibyllæ aditis. Agnoscenda tamen rursus est modestia vestra, dum de homini scibilibus tantum sentire vos docetis. Num de homine ὅλως loquimini & simpliciter, an de aliquo indiuiduo? Putauerim ego nec *Salomonem* ausum fuisse de omnibus rationem polliceri, quanquam reginæ *Saba* satisfecerit 3. *Reg.* 10. Refero huc illud Martialis: 1. Cor.

Sæpe rogare soles, qualis sim, prisce, futurus
Si fiam locuples, sique repente potens,
Quenquam posse putas mores narrare futuros?
Da mihi, si fias tu Leo, qualis eris?

Quædam quæstiones sunt de præteritis, quædam de præsentibus; quædam de futuris: nostratibus, alienis, definitis, interminatis, generalibus, specialibus, singularibus, &c. omnes soluere ne Oedipus quidem possit. Verum vobis aliquid donandum est, si totam naturam habetis in palma manus; scitisque futura, vt de vobis dici possit ὅτι θαλάσσης πάσης βένθεα οἶδεν, quod de *Atlante Homerus*, & de *Tiresia* [illegible]. *Homo humiliter de se sentire debet, etiamsi persuasum habeat, se aliquid posse. Humanæ conditioni in hac vita negata est omnium scientia*, quique hanc sibi arrogat, pro fatuo habetur. Non vni dat cuncta *Deus*. Quosdam *Deus* posuit Apostolos, quosdam Prophetas, aliquos Doctores, &c. Num omnes Apostoli, Prophetæ, Doctores, &c. 1. *Cor.* 12. 28. 29. 30. Sunt, qui magnas Bibliothecas omnium scientiarum habent, neque tamen audent omnium quæstionum solutionem profiteri, *Papa Romæ* ideo hoc sibi arrogat, quia putat se authenticum esse, & quicquid respondeat, errare non posse.

De XII. Si axiomata sunt talia, qualia describuntur, & simul omnibus quæstionibus, næ superat societas scientia omnes, quotquot fuerunt, sunt, & erunt, etiam sathanam & angelos bonos. Agnoscimus autem hominum imbecillitatem, & quod multi verbis sibi arrogent id, quod nulla vi præstare possunt, quomodo *Xantus Æsopi* mare volebat epotare, & *Xerxes* eidem vincula iniicere, quale quid & de *Tyri* Emporio scriptum est *Ezech. 26. & 27.* Item de *Babylone Esa. 14.* De *Roma Babylone altera Apocal. 18 & Antiocho. 2. Machab. 9. vers. 8. Deus* autem scit hominum vanitatem, & inanem præsumtionem, & sapientes vertit in stultitiam. Quomodo, quæso, possunt omnium artium & scientiarum facultatumque axiomata sic in globum cogi, vt infallibilia sint, cum partim imperfectæ sint, partim lateant, quædam multa habeant contingentia, præsertimque facultates multa difficultate laborent, & inexplicabilia occurrant? Respondere vero ex *Paracelsi* parabolis, Cabalà, Magia, & similibus deliramentis, stultitia non vacat. Veruntamen si prodierint illa axiomata super centro immobili extructa, indeque in omnem sphæræ ambitum vim suam emittentia, iudicabimus de illis, & quantum habebunt solidi, verique probabimus. Videat societas, ne inani phantasia se & alios decipiat, mundumque palmam putet. Si solus *Deus* scrutatur abyssos maris, & profunditates terrarum: Sunt autem in his quædam, quorum naturam nondum perspectam habemus, quo modo naturalia omnia complectentur, videbimus. Nos supra diximus. Logica & Metaphysica generalibus omnia includi posse; sed interminate, generice, confuse. Cum ad singularia peruentum est, applicationis difficultas apparet, vnde tot controuersiæ in artibus, scientiis, & facultatibus. Si vlla est talis sphæra inter homines, Dialectica est, & Philosophorum Metaphysica, cuius fucatam imaginem habet Sophistica.

Lib. 2. Sat. 5. Hac *Gorgias* apud *Platonem* sic confisus est, vt iusserit omnes præsentes, quam quisque vellet quæstionem inducere, se singulis responsurum. *O Laertiade*, inquit apud *Horatium Tiresias*, *quicquid dicam, aut erit, aut non*: Diuinare etenim magnus mihi donat *Apollo*. Ita societas rem in compendium contrahet. *Omnes enim quæstiones tribus verbis absolui possunt: Est*, NON *est: aut duobus: Quicquid est, aut substantia est, aut accidens.* Si prædicabilia duxeris in prædicamenta decem, nascentur quinquaginta portæ intelligentiæ Cabalisticæ, qua absolui possunt, vt aiunt, omnia diuina & humana, vt omnia, quæ de numeris per Algebram. Sed vereor, ne sæpe vtendum sit versutiis Phœbæa, & respondendum ambigue, aut per, *videtur*: aut NONDVM LIQVET. *Omniscium enim esse oportet, qui axiomata fabricat omni quæstioni soluendæ sufficientia. Scio hominem*, inquit *Paulus 2. Corinth. 12. vers. 2. in Christo, siue in corpore, siue extra corpus, nescio, raptum vsque ad tertium cœlum in paradisum, vbi audiuit arcana verba. quæ non licet homini loqui* (ἄῤῥητα ῥήματα ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι) *& 1. Corinth. 2. 9. ex Esa. 64. 4. Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis descendit, quæ præparauit Deus his, qui ipsum diligunt.* Posset aliquis simplicior ex Cabalistis istis quærere, scirent ne, vbi fuerit *Paulus*, intra an extra corpus: & vbi sit illud cœlum, quæ verba audiuerit, Cabalistica, Magica, Paracelsistica, angelica, diuina, humana, &c. Item quænam sint à *Deo* electis præparata. Verum recte responderent, nisi fallor, sua axiomata tantum ad ea comparata esse, quæ sub humanam scientiam cadunt in hac vita, quæque iam sunt explorata: De cæteris nihil determinate habere: posse quidem ad singula aliquid dici, sed confuse, & metaphysice sæpius, quam singulariter, proprie & definite. Si hoc est, societas non potest gloriari sua axiomata esse scientifica. Itaque vela contrahet prudenter, & relinquet aliquid etiam MEDIS.

Sed quid tunc respondebimus ad obiectum ex *Ecclesiaste cap. 1. vers. 9? Quid est, quod fuit? Ipsum, quod futurum est. Quid est, quod factum est? Ipsum quod fiet. Nihil sub Sole nouum, nec valet quis-*
Esa. 44. 12. *quam dicere hoc recens est. Iam enim præcessit in seculis, quæ fuerunt ante nos. Non est priorum memoria: sed nec eorum quidem, quæ postea futura sunt, erit recordatio apud eos, qui futuri sunt in nouissimo.* Videtur hinc colligi posse, qui *vnum seculum nouit, omnia nosse: Societas nouit seculum vnum: Ergo.* Propositio firmatur harmonia seculorum. Verum modestior longe est *Ecclesiastes.* Loquitur enim de his rebus, quæ sunt sub Sole, non de his, quæ vltra Solem; item quæ ad Solem iudicari possunt, non quæ in abyssis latent, tandemque valde diffidit memoriæ hominum, cum ait nouissimos priora nescituros, quasi fraternitatis confidentiam redargueret, negans, eius axiomata talia esse vt omnium seculorum res possint comprehendere. Verum hic oportet ἐπέχειν, donec axiomata ista diem videant. *Salomon* ignorauit artem sphæricam, nec sciuit globum fabricare Cabalisticum, in cuius centro sint OMNIA per vim principij, quod postea explicatur emissis radiis ad omnem superficiei & ambitus partem, in qua necesse est esse omnem quæstionem ex principio pro-
Esa. 48. 13. cap. 45. 12. Esa. 40. v. 17. 22. 23. fluentem. Alias globus non esset perfectus. Pictores illum globum manui *Dei* appingunt: sed heliocanthari Cabalistici eum irrepserunt, & vndiquaque perscrutati sunt, nisi quid opinio reliquit intactum.

De XIII. Mira rota incipiens à *Fiat*, & desinens in *pereat*. Cur non in *Bereschit* incipit? Antequam *Deus* diceret FIAT LVX (hoc enim est primum *Iehi esto vel fit*) iam creauerat cœlum rude, vt aliquibus placet, & terram cum aqua, aere, & tenebris super facie seu superficie abyssi. Si non incipit in *Beretschit*, vbi & Cabalistæ incipiunt, non continet omnia, nec explicare, aut euoluere potest omnem quæstionem. Est & mirabilis terminus. Vnde scitis, boni viri, quod *Deus* dicturus sit PEREAT? *Christus* ait *Cœlum & terra transibunt.* Vide *Esa. 51. vers. 6. cap. 65. 17. Petrus 2. Petr. 3. 6.* Mundum priorem scribit aquis periisse, cœlumque & terram igni reseruari in diem iudicij & perditionis impiorum: Nouum autem cœlum, & nouam terram expectari secundum *Dei* promissa. *Apocal. 20. 11. à conspectu sedentis super throno fugit cœlum & terra ita, vt locus eorum non inueniatur.* Hæc quia fieri non possunt *Deo* nolente, nec iubente, ideo affingunt ei callide verbum insolens PEREAT. Nondum tamen puto explicasse Rotam illam quæstionem, sitne mundus æternus.

hoc

liter periturus, aut accidentaliter tantum. Quidam enim sunt in ea sententia, quod non sit in nihilum rediturus, sed tantum renouationem, & speciem gloriosam accepturus. Minor mundus maiorem videtur declarare. An non hoc est in centro globi vestri Fratres? Si est, maior mundus non peribit simpliciter, nec *Deus* dicet PEREAT, qui ne minor mundus periret, in persona λόγου etiam homo factus est, & cum esset in *Christo*, secum reconciliauit mundum, non imputans ei peccata *2. Corinth. 5. 19.* Prætereà termini correlati debebant sibi ex æquo respondere, vt amplitudini ℣ Fiat, responderet amplitudo ℣ PEREAT. At hoc minimè futurum est. Nam Diaboli cum impiis in loco tormentorum supererunt, sicut Electi cum *Angelis* & *Christo* in cœlo. Non estis boni Logici, fratres, quantum quidem attinet nostram Dialecticam. Fors vobis est alia Magica, & Cabalistica vel etiam Alchymistica, in qua sunt tantum tria prædicamenta, Sal, Sulphur, Mercurius, & quatuor prædicabilia cœlum, aër, aqua, terra, in quibus duo damnata. Verum hæc transeant. Si vestra rota incipit in *Fiat*, & desinit in *Pereat*, quis eam fabricabat, & rotabat, cum DEVS diceret FIAT? Si tunc incepit, per aliquem incepit. *Moses* quidem historiam facti annotauit dictante *spiritu sancto*, vt credere par est; sed ita concisè, & breuiter, vt ne angelorum quidem creatorum, nec ignis, aut principij tenebrarum, quæ tamen & ipsæ sunt *Dei* creatura, item non lapsus Angelorum meminerit.

Crollius ex *Paracelso* multa mirifica commentatur, quæ non sunt in scripturis. Vnde illa? Ex lapide Philosophorum, quem volunt esse iudice *Hermete*, Exemplar creati mundi; aut ex spagiria principiorum & Elementorum, vnde constat, Limum seu puluerem terræ, ex quo factus est homo, non fuisse glebam agrestem, aut argillam rubram, vel puluerulentam terram, sed extractum ex omnibus Elementis, quintum esse, Salem, Sulphur, Mercurium; & animam non esse creaturam singularem, sed ipsam DEI æternam essentiam. Num hæc ex vestra rota transtulit? Postea si desinit vestra rota in PEREAT, necesse est vobis reuelatum esse numerum seculorum, & annorum, necnon dierum & momentorum, quibus mundus destruetur. Si ignoratis, falsum dicitis rotam vestram in illo termino desinere. Vtrum autem scire possitis articulum temporis, quo dicturus est *Deus* PEREAT, ex *Christi* vaticiniis, & iudicio palam est. Ita enim inquit *Lucæ 17. 23. Et dicent vobis: Ecce hic; Ecce illic. Nolite ire, neq; sectemini. Nam sicut fulgur* (*Paracelso* Fulmen) *corruscans de sub cœlo in ea, quæ sub cœlo sunt, fulget, ita erit filius hominis in die sua*: quod *Paracelsus* declarat, quod quasi ictum fulmineo *Christus* tunc mundum sit perditurus. *Cap. 21. 35. dies vltima veniet tanquam laqueus, &c. 2. Petr. 3. 10. Sicut fur in nocte*: Matth. 24. 42. 44. *hora, qua nescimus*: vers. 36. *De die & hora nemo scit, neq; angeli cœlorum, nisi solus pater*: Marc. 13. 32. *neq; filius ipse.* Quomodo ergo Axiomatica vestra rota desinit in PEREAT? Hoc autem dico de numeris seculorum, & reuolutionum, item de actibus humanis. Nam alias satis constat, fore homines, terram, cœlum, aërem, &c. adueniente filio hominis. Ita erunt generationes animalium, nuptiæ, conuiuia, &c. de quibus ἀπλῶς aliquid & ex hypothesi dici potest. Sed cuiusmodi illa futura sint, & quo die, quaque hora desitura, non constat homini. Rota ergo vestra aut citius exire potest, aut longius extendi fine mundi. Verum & hoc considerate. *Si axiomata vestra sunt scientifica, & magna ex parte etiam de verbo* Dei, *aliqua breuius iusto spatium attribuistis rota vestra. Nam hactenus durare in æternum debet atque etiam ab æterno ex mente* Dei esse, *quia verbum Domini, & veritas manet in æternum. Quod si non est talis, vanitas est gloriari axiomatibus vestris posse omnem quæstionem solui. Haselmeierus Paracelsi* sapientiam putat æternam fore. Si hæc est maxima pars, imo centrum rotæ vestræ, videbitis, quomodo cum isto conueniatis, ne rota pereat cum *Pereat.*

Gen. 9. 15. Matth. 24. 38.

Esa. 40. 8. 1. Pet. 1.

De XIV. Hoc iudicatur ex prædictis. Si certi estis vestra axiomata duratura vsque ad vltimum diem, quo desinet rota vestra, quæ conflata est ex axiomatibus, non complectuntur omnem veritatem; nec sunt de necessariis, sed tantum de contingentibus, & caducis. Ex consequente non possunt esse scientifica; atque ita Philosophia, non dicam Theologica (de hac enim certum est, quod principia eius sint immotæ veritatis in sua essentia, quanquam in vetere lege typorum & vmbrarum tunica tecta latebant, & in nouo quoque Testamento nonnulla sint ænigmata. *1. Corinth. 13.* & parabolæ) sed Peripatetica longè erit præstantior, quam vestra Magia, Cabala, Spagiria, Astrologia, Chiromantia, &c. quia multa habet æterna; vt bis quatuor sunt octo: Triangulus est figura tribus laterib. tres angulos includens: homo est animal rationale, &c. Physica quoq; tamdiu erit, quâdiu natura, atq; ita pertinget ad finē mundi, quādocunq; sane is est futurus. Videmini autē aliud significare velle, & non tam de axiomatibus per se loqui, q̃ de cōpositione, & disciplina vestra, quasi diceretis, vos certos esse vestrā sectam māsuram vsq; ad finē mundi, quomodo quis diceret *Antichristum* vsq; eo duraturū. Multi sunt adhuc Epicuri de grege porci; hæresis tamē ea periit: Ita Stoici inueniri possint, sed secta nō est amplius, quomodo *Papa* deleuit ordinem templariorum, & alias quasdam factiones in ipso exortu oppressit. Si secta vestra est duratura vsq; ad vltimū diem, procul dubio non erit diuturna. Est enim mundi finis præ foribus. Quid autem de Monarchia *Paracelsi* sentiendum? *Schennemannus* & alij Paracellistæ pro suo Monarcha pugnabūt: vos pro vestro patre & societate de Rosea cruce. Non possunt esse duo Monarchæ simul in eodē dominio. Videte, ne regnum vestrū intestinis dissidiis contra seipsum diuisum citius pereat, quā dies vltimus adueniat. Vestra vero axiomata cur vultis à mundo abscōdere, cum *Deus* secretos suos Thesauros ipsi communicauerit? Estisne de familia serui illius mali, qui acceptum talentum terra obruit? At quid respondebitis *Domino* reposcenti rationem villicationis, & negotiationis vestræ? Itane Boni estis? Scilicet si quis non simpliciter volet astipulari vobis, id, quod fore coniicitis cauteriata conscientia, vel *misanthropia* affecti, is nomine mundi à vobis repudiatur? Is autem, qui in verba vestra iurat, iuramento compellitur, nullum dictum domo efferre, & eliminare foras.

An. 1312. Fratricelli vel an. 1320. Albanenses 1193.

Matth. 25. 18. & seq.

Hoc si consilij fuit, cur famam vestram non in adytis vestris retinuistis? Cur scripsistis librum naturæ legendum esse, & fundamenta extare apud *Paracelsum*? Quem? An non typis vulgatum? Ille, de quo *Hasselmeierus* nugatur, non videtur vnquam in lucem proditurus, nisi forte per specula vestra latibula eius inuestigastis, atque ita fundamenta nondum editorum librorum designastis. Velle occultare sapientiam, & posterorum causa in libros conijcere, non videntur esse Platonici consensus, nisi forte posteros societatis vestræ intelligitis. Sed dies arcana reuelabit.

Pag. 100. responsionis: Axiomata in globo contemperata omnia solo sapientibus inscribere debemus, sicut apud Arabes solet. Pag. 109. nostra mysteria sponte, non coacte, & gratis deferimus: pag. 113. non verebimur publicè typo vinculare quicquid à nobis petitum fuerit. Pag. 117. Indies sine fraude quidam libri communicantur. Pag. 123 mutationes liberius communicare pro volumus.

Nota XII.

Quadam sententia ex monumento.

1. POst 120. annos patebo. 2. A. C. R. C. *Hoc vniuersi compendium Viuus mihi sepulchrum feci.* 3. *Iesu mihi omnia.* 4. *Nequaquam vacuum.* 5. *Legis iugum.* 6. *Libertas Euangelij.* 7. *Dei gloria intacta.* 8. *Granum pectori Iesu insitum.* 9. *Ex Deo nascimur, in Iesu morimur, per spiritum reuiuiscimus.* 10. *Sub vmbra alarum tuarum Iehouah.* Nihil est in his, quod non vel ipsa litera placere possit, & innocens propositum patris, & fraternitatis declarare. Quia vero fieri potest, vt quis seipsum opinione aliqua praua decipiat, vel alios hypocrysi, vt fermento Pharisaico, & Herodiano *Marci 8.15.* Item Saducæorum *Math. 16. 6. Luc. 12. 1.* Item *Christus* præmonet Ecclesiam de falsis Prophetis, & falsis Christis, qui incedunt in vestitu ouium, cum intus sint lupi rapaces, adeo insidiosi, vt si fieri posset, etiam Electos seducerent *Matth. 7. 15. cap. & v. 24.* aut palmâ interuertere tentent humilitate simulata & religione angelica, vel Philosophia: *Coloss. 2. 8. 18.* Simulatione angeli lucis, & transfiguratione in Apostolos Christi *2. Cor. 11. v. 13. 14.* Secundum operationem Sathanæ in omni virtute, signis, prodigiis mendacibus, & seductione iniquitatis *2. Thess. 2. 10.* Spiritibus Impostoriis, dæmoniorũq; doctrinis *1. Tim. 4. 1. 2.* Vbi & in Hypocrisi loquuntur mendacium, cauteriata cõ scientia: peruersa locutione *Act. 20. 30.* habentes speciem pietatis virtute abnegata. *2. Tim. 3. v. 5.* Bestiæ habentes cornua similia agni, loquentes vt Draco, &c. non grauiter feret societas, si ista quoque excutiamus, præsertim tum velit sua axiomata accuratè iudicari.

De I. Historicum hoc est, & siue à patre, siue fratribus ianuæ additum. Fides sit penes societatem, quæ tamen dicitur 100. annos tantum latere debuisse.

De II. Sepulchrum patris de Rosea Cruce esse compẽdium vniuersi non est necessarium. Nam ex opinione magis, quam essentia proficiscitur, estq; homini impossibile τὸ πᾶν in cõpendium cogere, cum hæc ars requirat omnium scientiam, etiam eorum, quæ sunt in abyssis. Philosophi suæ notitiæ subiecta cõpegerunt in prædicamenta, Logicam, Metaphysicam, quorũ genera ex pluribus quæ singularibus per inductionem sunt collecta, sicut Paracelsici sua principia in aliquibus, & quidem mistis tantum spectata dilatarunt, & omnibus communia fecerunt. Sed fratres societatis Philosophorum complexiones mancas iudicant, quia nescierunt res noui mundi, sicut ipsi quoq; nesciunt Oeconomiam cœlorum, profunditatis maris, & abyssorum, barathrorumq; terræ. τὸ πᾶν, ergo oportet, valde concidere, & si ex eo compendium cogitur, non absolutum, sed relatum erit. Alias dicitur homo vniuersi compendium, quo simul Deus & creaturæ comprehendantur. Hic liber paruus est & quasi Enchiridion magni, cuius scripturam Paracelsici putant se totam nosse, verum non scientia, sed opinione, non re, sed verbis. Neq; enim quisq; seipsum recte nouit. Et si fratres nossent humanam naturam, putasne, quod sibi tantam perfectionem, scientiam, potentiam, dignitatem & alias prærogatiuas essent ascripturi? An non credendum sit; dicturos cum *Socrate* sapientissimo illo gentilium, *hoc solum scimus, quod nihil scimus?* Aut non cum *Paulo & Iobo* se demissuros? Ridemus inflatum *Elia.* Risu digni sunt, qui compendia vniuersi fabricant, cum nondum seipsos cognouerint. Sed esto compendium τοῦ παντὸς ἀπάντων. Mirum est fratrem in vniuerso, & sic vbiq; cubare voluisse. Reprehendit *Lucanus*, eum, qui magno *Pompeio* tumulum paruum in littore fecerat, quasi ibi situs esset: *Situs est* (inquit) *qua terra refuso pendet in Oceano*: Romanum nomen, & omne Imperium magno est tumuli modus, &c. Pater de Rosea cruce similiter vbiq; voluit esse sepultus. *Magni* cognomento est donandus.

Pharsal.

De III. Præclara sententia est, IESVS *mihi omnia.* Ita *S. Paulus Phil. 3. 7. Quæ mihi fuerant lucra, hæc arbitratus sum propter Christum detrimenta. Existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei, omnia vt damna & stercora duco, vt Christum lucrifaciam. Charitas Christi supereminet omni scientiæ Eph. 3. 19.* Propter *Christum* sancti mundum cum omnibus suis concupiscentiis spreuerunt. *Mirum ergo, cur ille pater tantos Thesauros possederit, si ipsi omnia Christus?* Num *Christus* erat in Arabia, & Mauritania quærendus? Si ipsi omnia *Christus*, vbi mandata *Christi* de scientiæ talento non occultando? *Vade, vende omnia, da pauperibus, si vis perfectus esse. Matth. 19. 21.* Ei, cui omnia *Christus*, satis est victus frugalis vel parcus in hoc mundo, & amictus pro necessitate. Si sepulchra Eremitarum, monachorumq;, quibus omnia fuit *Christus*, consideres, non inter gemmas & Thesauros defossa corpora inuenias, verum in Cryptis terreis; aut vulgaribus Sarcophagis. Sed hoc singulare sit capiti societatis, licet non capiti *Christo*. Non autem hæc dicuntur, quod mortuum velimus iudicare: *Qui enim iudicat, Dominus est. qui illuminabit abscondita tenebrarum*, 1. Cor. 4. 4. 5. *Viuentium spiritus sunt iudicandi siue viuant corpore, siue scriptis.* 1. Ioh. 4. 1. 1. Thess. 5. v. 21. Ille pater licet inuenerit sapientiam quæsiuerit in Arabia & Mauritania, & alia inutiliter egerit, tamen confitendum ...

2. Tim. 6. v. 2.

vani,

vanitate, & inutili spe diuitiarum didicit aurum fortiter contemnere, & dicere: *Phy aurum, nisi in quantum aurum*, hoc est, *Dei creatura bona. & donum.* Itaq; iam vicinus morti cum curas omnes in sepulchrum & discessum composuisset, verus IESVITA factus est, cui nomen IESVS mel in ore, in aure melos, in corde iubilum, seu totus amor. Nobis autem & cæteris, qui superfumus, prodest consiliũ *Syracidæ c.1.36. Ne accesseris ad Deum duplici corde: ne fueris hypocrita in conspectu hominum, & non scandalizeris in labiis tuis Ne eleueris, ne forte cadas, &c.*

De IV. Vacui absoluti negatio Peripatetica est. Si itaq; sensus est Physicus dicti, apparet patrem illum non abhorruisse à communi scholarum doctrina. Quid illi respondebit *Seuerinus, & Hartmannus*, in sua vitali Philosophia de elemento puro, orco Orphei, abyssoq;, quam dicunt nihil esse, nisi inanitatem, & locum vacuum, ex quo tamen veniant rerum semina in scenam mundanam intratura? Pater ridebit stultitias tales, & meliora promet axiomata. Potest autem sententia etiam relata esse, nimirum animũ nequaquam vacuum sapientia, & cognitione rerum esse debere, sicut & sepulchrum non fuit instar aliorum, in quibus nondum quicquam conditum est, sed totius mũdi & vniuersi scriptura & imaginibus plenum. Id ostendunt fratres, cum indicant, conditorium illud in classes rerum fuisse digestum, ea arte, vt si professio interisset, inde posset instaurari. Sed nec vacuum fuit Thesauro ad exemplum sepulchri *Dauidis*, ex quo *Hircanus* postea magnam vim auri extulit, qualem promittit etiam societas ad se venientibus. *Vacuum.*

De V. Legis iugum nouimus sic abolitum esse, vt non amplius possit condemnare eos, qui Euangelio creduntq;, suntq; sub gratia in *Christo*. Puto vero intelligi priorem partem doctrinæ cœlestis, & non leges ciuiles, quibus obtemperare & subesse oportet in aliqua Repub. victuros. Id enim mandatum est. *Rom.13.1.* Omnis anima, & per consequens etiam monachorum, potestatibus supereminentibus subdita sit: qua de causa *Christus* quoque & *Petrus* noluerunt vectigal seu tributum detrectare, & iussit *Christus* etiam Pharisæos reddere Cæsari, quæ sunt Cæsaris. Iugum hoc nemo viuentium sub potestate excusserit. Ita & qui præpositos habent, tenentur eis obedire: *Ebr.13.17. Deuter.17.12.* Quocirca bona erit admonitio etiam fratribus ordinis, ne velint sine lege viuere, sed tum regulas societatis obseruare, ne sint irregulares canonici, sed fratres de obseruantia, tum capiti & patri suo obedientiam præstare, iuxta iuramentum, quod recepti in ordinem, iurarunt. Hoc modo *Legis* iugum ad fratres spectat. Modo autẽ primo non dubium est patrem voluisse discedere ab Antinomorũ hæresi, quæ Legem in Scholis & Ecclesiis Euangelicis non patitur. Amplectitur ergo vtramque partem doctrinæ, & Lege redarguit peccata, compellitque CHRISTVM quærere, qui nos à iugo legis liberauit, deleto, quod contra nos erat, Chirographo. Id autem lege morali. Proculdubio enim pater non sensit eum Iudæis infidelibus, qui & ceremonialem adhuc vrgent, nec iudicialem omitterent, si Rempubl. haberent. Hæc manifestius patebunt confessione fidei. Sed si aliquid tribuit Legi, cur dixit, *sibi omnia esse Christum, seu Euangelium?* Vt finem & summam spei ostenderit. *Neque enim in alio salus est quam in nomine Iesu: Actor.4. Videte*, inquit *Apostolus* Coloss. 2. 8. *ne quis vos decipiat secundum traditionem hominum, & elementa mundi, non secundum* CHRISTVM, *quia estis in ipso completi. Sicut accepistis Christum Iesum Dominum, in ipso ambulate, radicati & super ædificati in ipso, & confirmati in fide.* Is *Matth.11.* etiam ad se adesse iubet omnes, non quod nullus amplius sit vsus legis in Ecclesia, sed quod per legem iustitia & salus impetrari nõ possit, *Gal.2.16.c.3.v.8.10.11.21. &c.* Hæc sentire societatem de mente patris etiam hinc est manifestum, quia Papæ se opponit, atq; ideo negat per opera legis posse quenquam iustificari, quanquam per eam necesse sit peccata agnosci, & ad *Christum* duci, tanquam per pædagogum, & nostram naturam contemplari, scireque quæ sit voluntas *Domini* in diligendo *Deo*, & proximo, quam ob causam *Christus* non amisit legis explicationem *Matth.5.* vt & *Paulus Rom.6.12.13. & seq.* vbi negat quidem nos sub lege esse, quia sumus sub gratia: sed qua non simus, dicit *cap.8.* nempe ratione condemnationis. Interim seruiendum est iustitiæ iuxta mandatum dilectionis vtriusq;, quo indicatur Legis præcepta quadamtenus etiam pertinere ad Christianos, vt dicit *Paulus Rom.13.8.9.10. Dilectio est impletio legis, Dilectio est Christianorum Io.13.34.35.1.Cor.13.1.Io 2.9.10.&c.* Christiani ergo diligentes *Christum* & fratres legem implent, ita tamen, vt propter imperfectionem nõ ipsi per se [illegible] dicantur implere, sed per imputationem perfectionis, quã pro nobis præstitit *Christus*. Nam alias si omnia fecissemus, tamen serui inutiles essemus, nedum facere perfecte possimus, aut faciendo aliquid mereri. Recte ergo in suo sepulchro retinuit pater *Legis iugum* Sub quo si non fuisset, non opus fuisset sepulchro. Mors, quæ est pœna & stipendium peccati à lege debitum, conuincit nos apostasia à lege, quæ adhuc aliquam in nos potestatem exercet temporaliter; sed quod ad æternam mortem attinet, stimulum perdidit. 1.Cor.15.26.54.55.56.57.

De VI. Libertas Euangelij facile iam patet. *Neq, enim est licentia viuendi, vt velis* Rom.6.16. *Sed liberatio ab infirmis, & egenis elementis* Gal.4.9.c.5.1.2.3.& seq. Item, *à condemnatione* Rom.8.1. *à traditionibus hominis*. Coloss.2.8.16.18.20.& seq. Matth.15.2.& seq.c.23.4,&c. *Libertas est, qua filius Dei nos liberauit à seruitute peccatorum.* Ioh.8.32.34.36. Pater ergo voluit monere suos filios, seu socios, vt hic legis iugum respicerent, ne Euangelicam libertatem perderent: sic vterentur, libertate Euangelica, vt scirent nihilominus non esse contra legem peccandum. Credendum Euangelio est, & à peccatis abstinendum. Vtrumq; sancit Euangelium, FIDEM, & CHARITATEM, ita vt fides ad iustitiam faciat, charitas vitam fidei declaret. Est enim fructus ex arbore viua fidei, quæ succum ex *Christo*, vt palmes viuus ex viua vite, accipit, productus. Doctrina & moribus debet fraternitas excellere; vtroq; non secundum suum iudicium, sed iuxta verbum *Dei* scriptum. Vt Antinomi peccant abiectione obedientiæ; ita Iudæi excussione Euangelij. Libertatem Euangelium promittit, si mandata *Christi* obseruemus, & non insaniamus, vt rustici initio reformatæ doctrinæ.

Qui

Qui dicit se in CHRISTO *manere, debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare* 1. Ioh. 2. 6. Multa habent sententiæ illæ in recessu, quæ si diligenter exponantur, societatem possunt ab omni inordinatione abstrahere, simulq; mouere, vt charitatis Euangelicæ rationem habeant, cuius vi non tantum sua debent proximo communicare, sed & vitam pro salute eius impendere. *1. Ioh. 3. 14. 15. 16. 17.* qui locus bene est notandus.

De VII. *Gloria Dei intacta seruanda est*, hoc est, nihil faciendum, quo Dei gloria obscuretur, lædatur, opprimatur, aut mutetur, seu in aliud quid transferatur. Nemo quidem *Dei* gloriam in ipsa & per se potest labefactare: at relatè potest omissione laudum diuinarum, vel commissione alicuius, quod in Ecclesia, vel apud angelos & homines gloriam *Dei* vel offuscet, vel deminuat. Id fiebat apud gentiles, qui Idolis asscribebant ea beneficia, quæ erant solius *Dei*. Fit & apud hos, qui in sua virtute gloriantur, quasi ipsi, & non *Deus* magna præstitissent *Dan 4. 27. Iudit. 1. 4.* de rege Medorum gloriante in potentia sui exercitus. *Deut. 32. v. 27.* In diuitiis *Ps. 49. 7.* In malitia *Ps. 52. 3.* In antiquitate, vt Tyrus *Es. 23 v. 7.* In vallibus, montibus, Thesauris vt Ammon *Ier 49. 4.* In magia, diuinationibus, sculptilibus *Ier. 50. 35. 36. & seq.* In lege *Rom. 2. 23.* In sua scientia. *1. Cor. 4. 7. Ier. 9. 23.* In hominibus *1. Cor. 3. 21. 2. Cor. 10. 17.* Et sic in aliis bonis. In *Deo* vero gloriandum: vt in hæreditate & laude Dei *Psal. 106. 5. 47. nos patrem habere Deum Sap. 2. 16.* In mirabilibus Dei *Syrac. 17. 8.* Dei scientia *Ierem. 9. 24.* Qui gloriatur, in Domino glorietur. *2. Corinth. 10. 17. 1. Cor. 1. 31. Rom. 4. 2.* De potestate à Domino accepta secundum mensuram regulæ, quam Dominus dedit. *2. Cor. 10. 8. 13.* In spe gloriæ Dei & tribulationibus. *Rom 5. 2 3.* De reuelationibus Dei non pro se nisi in infirmitatibus suis. *2. Cor. 12. 5. 6.* quanquam possit aliquis etiam de veris gloriari; *ibidem:* In *Christo Iesu*, non in carnalibus prærogatiuis, *Phil. 3. 3.* In cruce Domini. *Gal. 6. 14.* Deo gloria dãda. *Ier. 13. 17. Luc. 2. 14. c. 17. 18.* à solo quoq; gloria accipienda, non ab hominibus mutuo. *Ioh. 5. 44. 2. Cor. 10 18.* Gloriam sibi debitam Deus alteri nõ dabit *Es. 42. 8 & c. 48. 11.* Hæc & similia pater suæ societati tanquàm speculum gloriæ proposuit, ne superbiant, confidantq; in sua fraternitate, scientia, diuitiis, meritis, & aliis terrestris bonis, siue sint animi, siue corporis, siue fortunæ. Omnia. n. à manu *Domini* acceperũt. Qui ergo frater superciliosus est, & confidit in sua Magia, Cabala, Astrologia, Chymia, Chrysopœa, Chiromantia, Paracelsia, vocabulariis arcanæ scripturæ, societate, minuto mundo, speculis, campanillis, compendio vniuersi, gemmis, auro, axiomatum singularitate & similibus, is gloriam Dei non tangendam tangit. *Humiliter sapiendum est, & proximus non contemnendus. Ordo Dei est Philosophia, quæ docetur in Gymnasiis, Scholis, Academiis, vt & Theologia syncera declarata Augustana confessione: Dei donum est medicina dogmatica, & aliæ artes, scientiaq;.* Has qui spernit, criminatur, & explodit *Dei* gloriam, & pupillam tangit. Qui exercet Berillisticam *Paracelsi*, Characteristicam, artem sigillorum, speculorum cõstellatorum, homunculorum & similium: qui suæ fiduciæ, & imaginationi, literis, verbis, habitui, intentioni, astris, id asscribit, quod est *Dei*, is gloriam *Dei* intactum non relinquit, sed nomen *Dei* profanati. Qui sententias *Spiritus S.* & ministeria rapit in alium sensum, & quidem non tantum spurium, Sophisticumq; seu hæreticum, sed & profanum, vt multi, qui de aurificio scripserunt, in primisq; autor Rosarij, qui spurcis, & obscœnis picturis miscuit sacras, &c. Is gloriam *Dei* tangit illicitè. Horum omnium studia debent fugere fratres vt pestem. Itaq; & non vsq; adeò commendabunt Magiam & Cabalam *Paracelsi*, non fidem naturalem & imaginationem *Crollij* probabunt; non deprauationes scripturarum, & abusum nominis *Iesu & Iehouah* apud *Thrasybulum*, *Crollium* & alios: non affingent cœlo menstrua mulicbria, & basiliscos: non nouos dæmones in singulis elemẽtis, & præter eos Flagas comminiscentur. Omnino totam Paracelsiam ad examen reuocabunt, & omnia ista portenta eradicare conabuntur, quando nihil eorum est, quin veritatem *Dei* & gloriam lædat, & vtiles, præclarasq; scientias euertat.

De VIII. Granum pectori IESV insitum Pater de rosea cruce spiritualiter se vocat. *Quicunq; in Christum Baptisati sumus, Christum induimus. Christo ergo insiti sumus.* An autem sicut granum terræ, non apparet ex sacris. Ita loquitur scriptura: *Ioh. 14. 20. vos in me, & ego in vobis* (ad significandam vnionem per fidem, per quam habitat *Christus* in cordibus nostris *Eph. 3. 17.*) *v. 23. Mansionem apud eum faciemus, qui diligit me, & sermonem meum seruat. Ioh. 15. 2. Omnem palmitem in me, &c. Manete in me, & ego in vobis. Ego sum vitis, vos palmites. 1. Cor. 6. 15. Corpora nostra membra sunt* (corporis) *Christi*; nempe quia *Ecclesia, quæ est corpus Christi capitis. Membra nostra sunt templum Spiritus sancti: ibid. v. 19. & 1. Cor. 3. 16. 2. Cor. 6 16. vos estis corpus Christi* (totali Ecclesia) & membra ex parte (singuli fideles pro se) *1. Cor. 12. 27. Christus caput Ecclesiæ Eph. 5. 23. Saluator corporis sui:* Ecclesiæ scilicet; *ibid. & c. 4. 12. & seq.* Siue ergo dicamus nos inclusos esse pectori nos diligentis *Christi*, siue *Christum* in nobis esse, siue nos ex eo prognatos, sicut palmes ex vite: siue partes constituentes corpus eius Ecclesiasticum & spirituale, consequens est, nos non alio succo viuere debere, nec alia fide esse, nõ aliud docere, aut recipere, quam quod doctrinæ Christi; & voci consonat. Ita magistri nostri vnius genuini discipuli amare mutuò inter nos, & vnitate fidei deuincti erimus, nec patrem nobis in terra quæremus, qui alia nos doceat, quam *Christus, Matth. 23. 8. 9. 10.* Itaq; & fratres societatis alieni erunt à gentilibus profanis; à Mahometicolis, siue Arabes sint, siue Mauritani, siue Asiatici, Thraces, Ægyptij, &c. ab hæreticis; potissimumque humana doctrina & sanctionibus Pontificum Romanorum post factam Apostasiam: Item *Caluinianis seu Sacramentariis, qui non sunt de fide Abrahe, nec fratres vere credentium, sed suum Euangelium & sacramenta habent humanis rationibus polluta:* à Prædestinatianis, Anabaptistis, Enthusiastis, Synergistis, Nestorianis, & huiusmodi hæreticis aliis, vti & ipsi profitentur. Si aliud quid sequentur; quam scriptum est, & Abrahæ fidei simplici conuenit, non erunt plantulæ ex grano patris sui Rosea de cruce enati, sed vel zizania, vel palmites infrugiferi. Ideo pater se Granum *Christo* insitum

Petrus. ὑπὸ ἃ γέγραπται φρονεῖν: Paulus non supra scriptum. 1. Corinth. 4. 6. Nihil nisi Prophetarum & Apostolorum Act. 26. 22. Ephes. 2. 20.

Marginalia: *Ps. 97. 7. Esa. 10. 12. 13 14. de Assyrio rege.* — *1. Cor. 12. v. 12. 13. 27.*

tum dixit, vt in *Christo* sit, succum ex ipso trahat, & proficiat in germen à *Christo* non alienum, non habens aut iactans suas prærogatiuas, *Phil.3 8.9* Sed iustitiam, quæ ex fide in *Christum* est, in quo, & non extra quem, etiam vult inueniri. Si ergo vos fratres estis illud germen in *Christo* radicatum (nostis grana frugifera in terra mori. *Io.12.24.1.Cor.15.37.38.*) & noua suboles in *Christo* educata, sic quoque agetis, & credetis. *Sin autem Caluinianorum sectam sequemini, infelix lolium, steriles auenæ, & igni debita gramina eritis.*

De IX. *Nascimur ex Deo.* Hoc *Ioh.1.v.13.* extat. *Filij enim Dei, qui credunt in nomen verbi incarnati non ex sanguinibus* (cognatione carnali) *neq; voluntate carnis* (quæ spiritui concupiscentiis suis aduersatur, & Electitiis cultibus studet *Deo* placere: *Gal.5.16 17.Coloss.2 23.*) *sed ex Deo nati sunt*, nimirũ per Euangelium & verbum vitæ. *1.Cor.4.15.1.Pet.1.23.Ioh.3.5.* ex aqua & *spiritu.* Sed & in *Deo viuimus Act.17.28.* & ex *Deo* sumus, ob id audire verbo *Dei* parati *Ioh.8.47.* Intelligitis fratres, quid nam ex vobis exigat Pater vester? Ex *Deo* debetis procedere, & vocationem diuinam habere. Debetis in Ecclesia existere, ibi nasci & manere, ne de vobis dicatur: *E nobis egressi sunt, sed non erant ex nobis.* Quod si vt *Rom.11.17.* Syluestres oleæ aliunde translati, & insiti estis per pœnitentiam & fidem in baptismo, diligenter cauere debetis, ne excindamini, aut per fissuram, (schisma) separamini. Cogitate, num vocatio diuina sit ex Arabia & Mauritania: num ex *Deo* nati sitis, si profitemini Magiam, Cabalam, & alia commenta Paracelsica, quibus & Pythonissæ fulminum & tempestatum procuratrices excusantur, & horrenda quædam docentur, sicut ex *Crollij* Paracelsia apparet. Ex *Deo* non est, qui mendacia docet ex *Tritemio, Cornelio Agrippa Artesio. Techello. Hermete* Ægyptio & similibus. Si ex *Deo* vultis nati esse, perfecti debetis esse & benefici bonorum vobis creditorũ dispensatores. Ita enim filij *patris cœlestis* describuntur *Matth.5.44.45.48.* Additur: *In Iesu morimur.* Hoc quoq; consentaneum est scripturis in sano sensu, quanquam litera *Spiritus sancti* nonnihil dissonet. Rom.14.7. *Nemo nostrum sibi viuit: nemo nostrum sibi moritur: siue enim viuimus, Domino viuimus, siue morimur, Domino morimur. Apoc.14.13. Beati mortui, qui in Domino moriuntur.* 1.Thess.4.16. οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον. Rom.6.4. *Cum Christo consepulti sumus in mortem per baptismum, vt quomodo Christus resuscitatus est à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus, &c.* In *Christo moritur vetus Adam, quando baptismo Christi corpus peccati destruitur, & resurgit per pœnitentiam & fidem nouus homo.* Baptizamur autem in mortem *Christi*, tanquam beneficium mortis *Christi* per quam nostra mors sublata est, & vita reducta. Ita à morte in vitam transimus. *Ioh.5.24.* Sed potius est in *Christo* renasci & resurgere. *1.Cor.15.2. Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes viuificabuntur.* Ita Rom.5.15. *Delicto vnius multi mortui, sed magis gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Iesu Christi in plures abũdauit.* Lege & seq. Si spiritualiter loqui voluisset pater vitam suam & resurrectionem CHRISTVM dixisset *Iohan. 11. 25. In Iesu viuimus: In Iesu resurgimus: vi mortis eius mors nostra spiritualis irrita facta; est vi resurrectionis resurgimus, cum fieri non possit, vt vite resurgente, non etiam palmites in ea resurgant.* 2.Cor.5.14. *Si vnus pro omnibus mortuus est, omnes mortui sunt: pro omnibus mortuus est Christus, vt & qui viuunt, non sibi viuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est & resurrexit. Vita nostra Christus est non mors.* Phil.1.21. Coloss.3.v.4.2.Cor.4.10.Ioh.14.6. *Male moritur, qui in peccatis moritur & in Adamo sine resurrectione in Christo.* Ioh.8.24. Sed quid voluit ille pater suos filios in fraternitate monere? Num Arianis & Photinianis astipulatus est, cum ex *Deo* nasci, non autem ex Christo atq; ita ex patre vitam acquiri, ex *Christo* & in *Christo* mortem scripsit? Nos non credimus, Arianum fuisse. Itaq; essentialiter putamus, vsum esse vocabulo *Dei* non excludens *Christum Deum, & Spiritum S. Deum*, sed includens.

Qui enim excluderet filium, qui omnia condidit, omnibusq; vitam dedit; In quo condita sunt vniuersa: omnia per ipsum & in ipso: qui est ante omnes, & caput corporis Ecclesiæ: *Coloss.1.16.&c.* Caueбunt ergo fratres, ne Photinianæ hæresi assentiantur. In *Christo* vero sic se mori putent, vt tenebræ abeunt, luce aduenienti, & mors abolescit vita ingruente. Vt viuamus in *Christo*, mori oportet peccato. In *Christo* morimur etiam, cum temporaliter desinimus viuere, quando retinentes fidem bonam conscientiam, non in nostra iustitia aut operibus confisi discedimus, sed in mera, gratuitaq; misericordia, iustitia imputata, & fide vera, viuaq; in *Christum.* Martyrum passiones & mortes *Christo* asscribuntur. Si qui moritur. *Domino* moritur. & in *Dominum*, in quem & credit. Qui vero sic moritur, cum oportet etiam sic vixisse, ne vitæ flos, principium, mediumq; sit Belialis, fex vero & finis *Christi*. quanquã ne latro quidẽ dexter resipiscens reiiciebatur, cum illis, qui vndecima hora in vineam venerunt. Non tamen est secure viuendũ, & gratia Dei abutendum iuxta prædestinatianorũ de electione doctrinam, qua etiam optimè viuẽtes, si non sint electi, pereunt, & pessimi tandem saluari dicuntur, in quo distinctio iusta est adhibenda. Vt enim saluentur pessimi, non est nudæ & absolutæ electionis, sed gratiæ Dei, qua peccatores conuertuntur. Qui in Christo moritur, neq; infernum videt, neq; mendax purgatoriũ pontificiorum. Idẽ paratus est non ad delicias huius vitæ, sed ad quotidie moriendũ pro *Christo*. Donatũ.n. est fidelibus pro *Christo*, vt non tantũ in eum credant, verũ etiam pro eo patiantur: *Phil.1.29.* Hæc est meditatio mortis verior, q̃ Platonica Philosophorum. Μιμνήσκου ἐσχάτων. *Memẽto nouissima tua & non peccabis Syr.7 40.* Vbi iam diuina illa magia, Cabala, & aliæ stultitiæ *Paracelsi*? Si *Christus* vitæ initiũ, mediũ, finis, quid attinet decipere se & alios magia quadã fictitia, quæ sit naturalis, cum reuera sit diabolica vt eam descripsit *Paracelsus*, & ex eo *Crollius*? Sed his missis, quid de *Spiritu S. Per spiritum reuiuiscimus*, inquit pater. Sane renasci oportet nos per *Spiritũ. Io 3.5.* Nihil renascitur, nisi q̃d natũ est prius. Non refello locutionẽ. *Vbi n. Christus est, ibi & spiritus Christi.* Alias scriptura resurrectionẽ, & in veram vitam restitutionẽ asscribit *Christo Ioh.11.25. Ego sum resurrectio & vita* inquit *Christus. Ioh.5.21 filius viuificat: Et qui vocẽ filij audient, viuent. c.6.39 Omne, quod dedit mihi pater, resuscito in nouissimo die; resuscitatione scilicet non iudicij, sed vitæ Ioh.5.29.* Ita *1.Cor 15 22. In Christo resurgimus per fide Col. 2.12.* Verũ in talibus licet proprietas scripturæ sit seruanda, tamen nec nimium scrupulosi simus, cum opera diuinitatis ad extra sint indiuisa.

Viuificat *Deus pater, Deus filius, & Deus Spiritus S.* cuius exemplum habemus in prima creatione *Adami* Gen.2.v.7.& in typo resurrectionis. *Ezech.37.5. Psal.104.30.Ioh.6.63.Spiritus viuificat Rom.8.6.10.Spiritus vita est.2.Cor.3.6* Si *Spiritus* viuificat societatem, cum fiducia & audacter loquetur verbum *Dei*, sicut *Paul. Act.17.16.* Num autem hoc fiet in monasterio, & ædificio eo, quod nullus exterorum possit inuenire? *Non extinguendus est spiritus.1.Thess.5.19.Feruentes spiritu oportet esse Christi confessores.Rom.12.11.* Sed non spiritu persecutionis piorũ, & homicidij *Antichristi*, aut eo, quo *Paulus* spirauit contra Ecclesiam ante conuersionem. *Spiritus*, qui nos viuificat, & virtutem excitat, non est crudelitatis autor, sed conuersionis & sanctificationis, longanimitatis, humilitatis, &c. aliquando & zeli, sed in bonis, & legitimo modo. Exuscitate ergo, quod in vobis est, donum *Spiritus Sancti* fratres, & spiritum vestrum in publicum date. Videbimus, qui nam sit, à quo resuscitationem speratis.

De X. Diuina & hæc sententia est: *Sub vmbra alarum tuarum*: scilicet, *protege me à facie impiorum, qui me afflixerunt*: Psal.17.8.Psal.36.8.*In tegmine alarum tuarum sperabunt filij hominum.* Ita.Ps. 57.v.2.*In vmbra alarum tuarum sperabo.* Psal.61.5.& 63.8.Deut.32.11. Vt monuimus initio, videndum, ne bono melle fel occultetur, & religio sit ad speciem per hypocrisin composita. Si sub vmbra alarum *Iehouæ* societas versatur, quid Magiam, Cabalam, & alia iactitat? Num sub alis Iehouæ sunt etiam Necromantici, Necrolici, imaginatores *Crollij*, Pythonici, Arioli, astrorum vates, & alia Paracelsica, quę *Deus* odit, & omnes pij? Nummi quidam argentei illud Apophthegma inscriptum habent, sub tali vmbra multi mallent esse, quam sub monasterij.

NOTA XIII.

QVa est societas fide & quem agnoscit in Politicis? Ita scribunt *Pag.97 De sessanis sæpe fatebatur, quod Magia ipsorum non omnino esset pura, & Cabala polluta superstitione ipsorum. Nib lamnus nouerat eam sibi valde vtilem reddere, & inueniebat suæ fidei meliora fundamẽta, qua fides exactè cum totius mundi Harmonia concordaret, & omnibus periodis seculorum mirabiliter impressa esset. Hinc concludebantur pulchra conspirationes, seu vniones Sicut enim in nucleo est bona & integra arbor seu fructus: ita magnus mundus in paruo homine, cuius religio, politia sanitas, membra, natura, sermo, verba, & facta omnia in eodem tono & melodia cum Deo, cælo & terra procederent, &c. Pag.102. Pater quanquam arte metallorum transmutatoria potuisset superbire & se iactare, tamen multo magis curabat cœlum, & eius ciuem hominem. Pag.104 Magica lingua vtimur ad Dei laudem, & gloriam Nonum ædificium dicebatur Spiritus S. socij deuota sunt virginitati & cælibes. Pag.105. Si nostri patres & fratres incidissent in nostri temporis lumen clarum, Papam, Machometum, scribas, artistas, & sophistas alacrius adortsessent. Pag 107. Singulis annis omnia Dei miracula per mundum dispersa in conuentu enarrarunt. Pag.115. procidentes gratias agebamus soli sapienti, soli potenti, soli æterno Deo, qui nos plus docuisset quam omnis humana ratio posset inuenire: Laudatum sit nomen eius Pag 122. Vt quilibet Christianus sciat, cuius fidei, & fiduciæ homines simus, fatemur nos esse de cognitione Iesu Christi, vti ea his vltimis temporibus, potißimum in Germania est publicata perspicuè, & clare, & adhuc hodie exclusis omnibus erroribus, hæreticis, & pseudoprophetis, à certis & consignatis prouinciis conseruatur, propugnatur, & propagatur: Fruimur duobus sacramentis, vti ea sunt instituta cum omnibus phrasibus & ceremoniis primæ reformata Ecclesia. In Politicis agnoscimus Romanum Imperium, & quartam Monarchiam tanquam nostram, & Christianorum caput.* Hæc de religione & politia.

1. Si quæ nota præcedente sunt visa, sine hypocrisi, non quam quisq; sibi possit fingere, sed quæ indicatur fructibus secundum dictata *Spiritus S.* profitetur, & exercet societas, non opus est prolixa confessione: sed rotundè dicendum: *Sentimus cum Augustana confessione, & Lutherana concordia.* Hoc symbolo dignoscetur. Olim sacrarum literarum acceptione, mox Ecclesiæ Orthodoxæ communione agnoscebantur fideles. Sed illæ tesseræ nostris temporibus ita generatim propositæ sunt ambiguæ, quæ res coëgit Orthodoxos scripturam specialius describere cum Ecclesiæ veræ notis ex eadem collectis, & *Spiritus S.* declaratione illustratis. Dicite fratres, estisne de Augustanæ confessionis, & formulæ concordiæ Symmistis?

2. Quæ de Magia & Cabala *Fessanorũ* dicuntur, videndũ, an non & de *Paracelsi, Crollij, Artesij, Tritemij Pistorij, Mirandulani, &c.* Thalmudica, Magia & Cabala possint affirmari. *vide …* in Paracelsia. Vnde agnoscis? Ex fine, & fructibus: item collatione cum *Spiritu Dei* in verbo scripto: Collatione cum omnium temporum Magis, Ariolis, Astrologis, diuinis, Chaldæis, &c. Dicis naturalia sunt: Inquam ego: ad populum phaleras: Ego te intus & incute noui. Scio quid naturale, quid *Dei*, quid dæmoniorum. Nulla Pythonissa est & Saga, quę non isto prætextu sua incantamenta saluare possit.

3. Quod modum patri potuit accedere ex Mauritanorum Magia, & Cabala? Vellem ingenuitate *Hen. Cornely Agrippa* vsus esset, qui nullam aliam ex sua vana magia vtilitatem percepit, quam *Pœnitere* & alios absterrere. Scio, nullum esse tam prauum librum, ex non aliquid commodi fit, siue ad habitum, siue priuationem: sed cum in Magicis & Cabalisticis plus sit detrimenti, quã proficui, cur non sequimur exemplum *Ezechiæ*, qui serpentem, & libros Magicos *Salomonis* vt placet quibusdam, combussit? Quos autem libros? Audi *Iosephum* lib.8. cap.2. Antiq. *Præstitit et Deus, vt etiam contra dæmones artem ad vtilitatem hominum, & eorum curas edisceret: & incantationes instituit, quibus ægritudines solent mitigari: modos etiam coniurationum, quibus obstricti dæmones, ne denuo redeant, effugantur, inuenit; Et hæc cura apud nos multum præualere dignoscitur. Vidi quendam Eleazarum de gente nostra præsente Vespasiano, &c curantem eos, qui à dæmonibus vexabantur. &c. Id factum adhibito naribus annulo sub signaculo habente radicem à Salomone monstratam. Ita diabolum ex naribus odorantis abstraxit,*

Libri Salomonis magici.

repente

repente cadente homine, quem postea adiurauit iuramento Salomonis, seu canticis quibusdam ab illo compositis, quibus edixit, ne denuo reuerteretur. Dæmon egressus signum dedit euerso canthero, vel poculo proposito. Inde sapientia Salomonis cunctis innotuit, &c. Supra diximus de Philosophia societatis huius, quod ad Salomonem sit relata.

Habes, hic specimen eius, præter cætera, quæ dicitur Salomon sciuisse, nempe, vt Iosephus ait, TOTAM NATVRAM, cuius notitiam sibi vendicat etiam fraternitas ista. Sed num concessæ vsurpationis fuerint libri istiusmodi, vide Actor. 19. vers. 19. & commentationem Baronij in annalibus Anno Christi 56. Sect. 40. & 41. vbi etiam de exorcistis Scæuæis ex Magia. Verba Baronij de libris Actor. 19. Ephesi combustis: Fuisse hos Magiæ libros æque omnes consentiunt. Antiquo quippe vsu receptum fuit, vt libri Magicæ artis, qui per inuocationes Dæmonum, aliosque superstitiosos ritus exerceri consueuerunt, igni traderentur. De his est responsum Pauli Iurisconsul. lib. 5. tit. 23. ad l. Cornel. de sic. Item Vlpiani lib. 4. §. tantundem ff famil. hereiscunda. Liuius lib. 29. Item Sect. 41. Æque ac Magia execranda visa est Christianis illa per astrorum aspectus fieri solita diuinatio quæ ex iudiciaria Astrologia manare consueuit. Quamobrem Aquila Ponticus ab Ecclesia est eiectus, quod genituratum inspectionibus & natiuitatum horoscopis vacaret. Apud gentiles quoq; Astrologi & præstigiatores ab vrbe sunt pulsi. Vide & reliqua. Tribuerunt impij Iudei etiam CHRISTO Magicum quid per Schembamphoras, sicut & Petro, & Paulo, quasi per Magiam miracula fecissent. Lege Baronium in ann. Chr. 44. Sect. 50. & seq.

Ita argumentor: Is, cui IESVS omnia, libros Magiæ Fessanæ prorsus auersatur, atque etiam exemplo Ephesiorum, apud quos Magia Apollonij aliquando fuit in precio, cum Exorcismo Iudaico, comburit: Quæ enim est societas Christo & Belial? Nolite iugum ducere cum infidelibus 2. Corint. 6. 14. 15. 16. Pater de Rosea Cruce adeo non est auersatus istos libros, vt etiam pollutos amauerit, & in suam vtilitatem verterit. Quomodo ergo ipsi IESVS potuit esse omnia? Ne dicas Magiam illam non fuisse hanc, quæ diuinis & humanis legibus sit interdicta, descriptio Salomoniæ apud Iosephum facit, & historia Magorum Arabiæ: Item Paracelsicæ ex Trebello, Tritemio, &c. Rogerius Baccho Anglus quanquam non parum superstitiosus; noluit tamen Magiam probare, sed artis & naturæ potentiam commendauit.

4. Meliora fundamenta suæ fidei Patrem inuenisse in libris Magicis Fessanorum (ita enim ex litera colligitur) mirum est, si de fide Christiana loquitur fraternitas. Religio istorum Magorum Magiam & Cabalam dicitur inquinasse. Proculdubio ergo improbauit eam Pater; quanquam immundis omnia immunda, seu vt Paulus loquitur ad Titum 1. vers. 15. Coinquinatis & infidelibus nihil est mundum, sed inquinata sunt eorum mens & conscientia. Confitentur se nosse Deum. factis autem negant, &c. Immundi fuerunt isti Magi in religione.

Immundos ergo oportet fuisse etiam libros Magicos, & Cabalisticos, qui non sunt à religione separati, sed quasi pars eius. Quis enim est Magus & Cabalistica, qui non versetur circa res, & verba sacra? Si pater ille suæ fidei meliora fundamenta hausit ex libris Magicis Fessanorum; opinione falsa fuerunt meliora, non scientia, & veritate. Principia enim fidei nulla sunt meliora, quam scripturis Authenticis contenta, quæ & peruestigari ideo iubentur Iohan. 5. v. 39. Non aliud fundamentum est quam quod posuit Paulus 1. Corinth. 3. 10. 11. An nullas scripturas legerat in suo monasterio ille frater, ante quam adiret Arabiam? Verisimile quidem hoc est, prout istis temporibus fuerunt tenebræ, totaque religio in obseruationibus & ceremoniis monasticis ex autoritate papali; at nihilominus res mira apud Magos Mauritanos meliora inuenta esse fundamenta, cum in cœnobiis papalibus Euangelia; & Epistolæ, cum aliquibus sententiis, & Sacramentis retenta fuerint.

5. Cuiusmodi autem fundamenta, & qualis illa fides? Exacte concordantia cum Harmonia totius mundi, & impressa periodis omnium seculorum. Si quis Christum interrogaret, qualis deberet esse professio, & fides eorum, qui veritatem amplectuntur, responderet, suum regnum non esse de hoc mundo Iohan. 18. vers. 36. Vnde consequens est, neque leges & doctrinam regni cum moribus mundanis congruere. Iohan. 15. 19. Si de mundo fuissetis, mundus, quod suum est, diligeret. Quia vero de mundo non estis, sed ego selegi vos de mundo, propterea odit vos mundus.

Sane plerique ex Iudæis non poterant Christi doctrinam ferre. Paulus in Areopago Athenis videbatur Philosophis aliquid noui proponere: Actor. 17. vers. 20. Philip. 3. vers. 20. Nostra ciuitas in cælis est: multi vero ambulant, vt appareat inimicos esse crucis Christi, & Deum habere ventrem, in quibus Deus huius seculi excæcauit mentes, vt non fulgeat eis illuminatio Euangelij Christi, 2. Corinth. 4. v. 4. Iudæi signa petunt, Græci sapientiam quærunt, quæ tamen stultitia est apud Deum: nos autem prædicamus Christum crucifixum Iudæis scandalum, gentilibus stultitiam. 1. Corinth. 1. vers. 22. 23. Qualis fuerit mundus. Vide Rom. 1. & 2. & 3. capitibus: Fides nostra vincit mundum. Ea autem est, qua creditur, quod Iesus sit filius Dei. Mundus totus in maligno positus est. 1. Iohan. 5. 4. 5. 19. Nos non accepimus spiritum huius mundi, &c. 1. Corinth. 2. 12. & seq. Tempora ignorantiæ fuerunt ante Euangelij lucem Actor. 17. vers. 30.

Quæ sunt ergo illa fundamenta, quæ Pater in libris Fessanorum inuenit concordantia cum mundi Harmonia? An non doctrina Euangelij est mysterium vltimis temporibus tantum reuelatum? In quibus stellis inuentum est? In qua Magia, aut Cabala? Num Cainitica, Ægyptia, Babylonica, Hermetica? Imo Christus id ex sinu patris detulit, quo nemo vnquam ascendit. Temere est de hac fide vel cogitare: Magiæ, & Cabalæ fundamenta volunt dicere fratres. Quanquam enim hæc non erant impressa seculo Innocentiæ, & mundo primo ante peccatum: tamen non multo post excogitata & introducta sunt ab angelis Dei desertoribus, seu perfidis & perduelibus, qui primordium Magicarum instellarunt animis protoplastorum, hac spe, quod instar Dei cognitu-

gnituri essent bonum & malum, si de fructu vetito comederent, id, quod *Crollius* mirifice amplificauit ex *Hermete & Paracelso in præfatione Chymia*, vbi parum abest, quin hominem, magnum illud miraculum, Deo omnipotenti & omniscio exæquet. Satis itaque maturè Magica & Cabalistica fundamenta in mundum ex malo genio venerunt.

Hæc hæserunt in gente Cainitica, & proculdubio etiam quosdam ex Schola *Adami* infecerunt, quando *homines pulchrum iudicant multa, eaque secreta & singularia scire, quod hoc maxime videatur diuinum esse*. Additus est speciosus prætextus ex astris, quasi Magia & Cabala inde dependeret, positu stellarum, quasi literas Cabalisticas efficiente, & virtutibus inde influentibus, imo magneticè attractis, vt *Crollius* disserit. *Hæc sapientia diluuium attraxit*: sed cum denuo crescerent homines, & ex filiis *Noe* tantum vnus esset probus, duo vero deficerent, qui videntur libros Magicos secus ex diluuio detulisse, reparata est Magia in tractu Babylonico, indeque in Arabiam, Ægyptum, Persiam, totumque orientem peruenit. Interim & oracula sunt exorta, & Græci totum mundum peruagantes maximè ex *Iudæa, Persia, Chaldæa, Arabia & Ægypto* artes superstitiosas hauserunt: Saraceni in multas terras intulerunt, estq; consentaneum, *Herculem, Osyrin* & reliquos, qui omnem mundum sibi subiecerunt, etiam religiones & artes Magicas plantasse.

Cum *Salomon*, qui vt est in *lib. Sapient. cap. 8. vers. 19.* erat puer ingeniosus, & sortitus fuerat animam bonam, oratione ad Deum sensum impetrasset, *spiritumque Sapientiæ*, vt est Sapient. 7. ver. 7. & 3. Reg. 3. vers. 9. 10. 11. &c. Præter veræ Sapientiæ diuinæ & humanæ Thesaurum, etiam ad Magica animum adiecit, ne vspiam esset, quod nesciret, quanquam in *suo Ecclesiaste* ista studia vehementer videatur improbare cap. 2. vers. 17. 18. 19. Hinc nati illi libri, qui dicuntur combusti esse,
[illegible] seruatis vtilibus sententiis, quæ adiectæ sunt Prouerbiis à Sapientibus *Ezechiæ*, Prouerb. 25. *A Salomone* peruenerunt ad cæteros Iudæos, quorum magnum studium fuit posse malis geniis imperare, vnde exorcistæ nati.

Post interitum autem librorum Magicorum, ars mansit in traditionibus, quæ in Cabbalam Thalmudicam postea congesta est apud Iudæos: sed Diabolus nihilominus etiam gentiles
Diabolum in Hispania habuisse scholam. suos Magiam docuit, diciturque in Hispania olim Scholam habuisse. Floruit & sub papatu, & tandemque necesse fuit Magiam, & Mathematicam publicis interdictis prohibere, & omnes huius professionis damnare: quanquam ne sic quidem potuerit aboleri.

Hinc celebres sunt Magi *Teridates, Simon Elymas, Apollonius Thyaneus, Techellus, Artesius, Aggrippa, Albertus Magnus, Tritemius* & multi alij etiam ex hæreticis nonnulli. Itaq; societas non mentitur dum dicit, fundamenta fidei (Magicæ & Cabalisticæ) cum totius mundi Harmonia concordare, & omnibus temporibus fuisse. Sed num ideo etiam ab Electis Dei sunt probata? Num etiam in scripturis Canonicis proposita? Suntne de fide Christiana? *Moses eruditus fuit in omni Ægyptiorum disciplina. Magiam ergo Hermeticam etiam didicit.* Qui fit autem, vt eam adeo nec probauerit, nec descripserit, aut exercuerit, vt etiam aliquot legibus damnauerit? Cur pij reges Israelitarum, atque etiam *Saul* non tulerunt, sed extirparunt Magos, diuinos, Chaldæos, Ariolos, & similes? Cur Prophetæ artem cum suis professoribus damnarunt, exagitaruntq; Babylonios non Magos & Incantatores tantum, verum etiam Astrologos? Cur *Petrus Simonem, Paulus Barjehu* execrarunt? Cur Ecclesia hæreticos Magos anathemate percussit? Seculo & mundo quidem fuit familiaris Magia
Salomon quando inciperet fieri magus. & Cabala, sicut & idololatricis, & superstitiosis Iudæis (*Salomonem* non ante Magum fuisse, quam inciperet Idola colere verisimile est) & hæreticis: at non Ecclesiæ synceræ. *Non si quid vulgare & commune omnibus seculis fuit, statim est iustum, pium, & verum.*

De distinctione Paracelsica inter Magiam diuinam, naturalem, & dæmoniacam scimus, nec sumus adeo imperiti, vt Magos Orientis ad Christum conuersos nesciamus laudabiles fuisse. Illud saltem dicimus, *Magiæ* vocem olim communiter Philosophis, & Astrologis, omnique sapientum turbæ fuisse tributum: sed cum inter illos essent etiam Arioli, diuini, Mathematici, & similes, qui ope spirituum mirabilia facere viderentur, possentque dæmones adiurare, & naturas mutare, vt Magi Ægyptij, in his nomen hæsisse.

Quid si his primum debeatur, Physicis, Medicis, Theologis per abusum? Paracelsici distinguunt quidem hodiernos Magos, & damnant Sagas, miserosque illos, qui cum inferioribus & impotentioribus diabolis conspirant, ipsi interim commercio pessimorum, sagacissimorumque geniorum polluti, quanquam ne pythonissas quidem semper damnet *Paracelsus. Natura & artis vires meræ sunt improbitatis prætextus, maximeq; astralis illa apud Paracelsistas persuasio. A signis cæli nolite
Ier. 10. 2. 3. timere* inquit Deus *in Ieremia. Leges gentium* (Astrologicæ) *vanæ sunt. Sapientia tua & scientia tua hæc decepit te. Sta cum incantatoribus tuis, & multitudine maleficorum tuorum. Stent & saluent te vates cæli, qui contemplabantur sydera, & designabant menses, vt ex eis annunciarent futura tibi.* Esai. 47. 10. 13. An putant Paracelsici, Chaldæos tempore *Danielis, Esaiæ, &c.* non potuisse naturam astrorum, spiritus Olympicos, & magnetismos prætexere suæ Magiæ? Num Ægyptij incantatores erant imperitiores? An non eadem leguntur apud Platonicos? *Salomon* quoque naturam adduxit in argu-
Radix dæmonis fuga. mentum cum radice dæmones trahi monstrauit, quæ describitur à *Iosepho lib. 7. de bello Iudaico cap. 25.* adeo fabulose, vt statim fraus appareat.

Alreona radix. *Babras* & locus & radix dicitur vocari. Nostrates magi persuasionem simdem habent de Alreone ex vrina suspensorum sub patibulis nata, quam canis nigri ope extrahunt, & postea ad varia Magica vsurpant. Damnantur hæc à sapientibus. Quo argumento saluabis alia Magica his eadem & germana? Num probamus, quæ de morsu diaboli, hyperico, adiantho & similibus narrant vetulæ?

6. Ex

6. Ex concordantia & Harmonia mundi, seculorumque conclusum esse magnum mundum, qui externus dicitur, sic esse in paruo mundo seu homine, sicut arbor magna, aut fructus est in paruo nucleo, difficile est creditu. Arbor in semine est potentia generationis, partim ratione causæ efficientis, partim materiæ, naturaliterque ex semine nascitur, si terræ commissum fuerit & adminiculis prouentus felicis non destitutum. Ex arbore ad iustam maturitatem perducta prodit fructus.

Itaque hic est potentia in arbore, arbor potentia in semine, surculo, fuste, gemma. At non ita maior mundus est in minore, vt ex eo generetur. Homo est in mundo, vt pars in toto, & incola in domo, aut Imperator in Imperio. Ex magno mundo homo traxit corpus, & corporeas qualitates: animam autem minime. Item res externæ in homine non sunt omnes actu aut per essentiam; sed pleræque potentia, vt terra cum congeneis, aut per comparationem, aut cum ossa lapidibus terræ assimulantur, caro spongiis, &c. quanquam si cum homine compares bestias, multa membra, quin & qualitates, & facultates specie aut genere quoque eadem inuenias, estque maior conuenientia homini cum bestiis, & plantis, quam cum stellis, mineralibus, & Elementis. In hac Harmonia vero, seu comparatione Harmonica fundamentum est homo, vtpote dignior.

Ab homine ergo principium notitiæ exterioris mundi est; vnde & veteres plantarum partes vocabulis humanorum membrorum appellarunt, vt succum vuæ, & aliorum fructum, & plantarum, sanguinem, ligna & lapides ossa; Est cerebrum in palmis, medulla in plantarum interiore cauitate, & sic de aliis. *Adamus* cum adducta sibi cerneret omnia animalia, nullum inueniebat sibi congruum. Sola *Eua* erat caro de carne, & os de ossibus ipsius: *Hæc Harmonia adhuc est inter amantes. tanquam duo dimidia eiusdem integri, suauissima.* Eadem mirabiliter impressa fuit omnibus seculis, & mundo pene coæua. Hinc *cœlum mas & pater dicitur, terra fœmina & mater*; aliquando & aër mater est, vtpote *Iuno* gentilium, sicut cœlum *Iupiter*. Huius Harmoniæ, & concordantiæ cognoscendæ causa non opus fuit peregrinari. Domi erat. Si hæc est Magia, & Cabala, omnes homines sunt Magi & Cabalistæ. Sed explicatur Harmonia.

7. *Hominis religio, politia, sanitas, membra, natura, sermo, verba, facta omnia sunt in eodem tono cum Deo, cœlo & terra.* Hoc nimis grande postulatum est. Neque enim religio simpliciter cum Deo consonat, sed ea religio, quæ ex Deo processit. Alias cũ superstitio, religio gentilis, & Dæmoniaca, item Hæretica, & Iudaica, Apostatica, longe frequentior & maior sit, quam Ecclesiastica vera, quam *Filius Dei* ex sinu *Patris* ad nos protulit, quæ & stultitia à mundo, qui totus est in maligno, appellata est, inde potius tonus Harmonicus & melodia esset iudicanda. At sic facile Belialem pro Christo, & dæmonia pro Deo arripias. Semper quidem Deus aliquam Ecclesiam habuit in mundo, sed eam aliquando tam contractam, vt ab hominibus conspici non potuerit, vt tempore *Eliæ* in regno Israëlitarum, & cum mulier à persecutore Dracone est in desertum compulsa: Apocal. 12. Magi vero vix vnquam defuerunt à prima *Caini* defectione, imo Ecclesia ab isto genere hominum vim passa est, vt *Apostolus* scribit de *Ianne & Iambre* aduersariis *Mosis*. Quis 2. Tim. 3.
etiam neget consiliis Magorum Babylonios, Ægyptios, & Israëliticos Idololatras vsos esse contra Dei veros cultores? Quis erat *Bileamus? Væ illis*, inquit Iudas, *in Epistola ver. 11.* de impiis, *quia in via Cain abierunt, & errore Balaam mercede effusi sunt. & in contradictione Core perierunt.* Propter quam causam *Cain* interficiebat *Abelem?* An non propter religionem? *Cain* erat ex maligno, seu Sathani (Magus) operaque eius maligna; *Abelis* iusta. 1. Iohan. 3. 12. *Quæ abominabilia sunt Deo, non possunt cum eo in vnum tonum & melodiam cadere. Religiones gentium non ex Deo profectæ abominabiles sunt Deo à primis Caini temporibus, vsque ad finem mundi. Quomodo ergo gentilium religiones in eandem cum Deo melodiam cadent?* Mira Harmonia erat Christi & Iudæorum cum ab ipsis Samaritanus vocaretur, seditiosus, & Diabolicus, tandemq; cruci affigeretur, & *Apostoli* similia paterentur iuxta prædictiones Christi.

Num autem cum cœlo & terra coincidunt? Si cœlum est pro Dei sede, regno cœlorum, Ecclesia vera, & vere diuino, falsa est imo nulla Harmonia cum mundi religione. Si pro cœlo stellas accipitur; impium Astrologorum figmentum est & constellationibus pendere religiones. Non ideo factæ sunt stellæ, vt impietatem contra suum creatorem operentur. Quid de terra? Hæc naturaliter accepta communis est probis & improbis. Symbolice non congruit veræ religioni, sed falsæ, non virtutibus, sed vitiis. Hinc terrena sapientia, & concupiscentia damnatur? Iacobi 3. 15. Iohan. 3. 12. Ecclesia & terrena opponuntur; vt & 1. Corinth. 15. 47. 48. Philip. 3. 19. *terrena sapientes Deum ventrem habent & gloriam in confusione: piorum autem ciuitas in cœlo est, &c.* Vbi iam melodia? Ridiculum est etiam, quod de Politia dicitur.

Sane regna & Imperia *Deum* autorem habent Dan. 4. ver. 22. quanquam eadem sibi vendicet Rom. 13. 1. 2.
etiam Sathanas Matth. 4. vers. 8. 9. Luc. 4. vers. 6. vtpote mundi Princeps, & spiritus potestatis aëris, non qua Dominia constituuntur; sed qua tenebras contra verbi diuini lucem, & flagitia excitat, & improbos suis laqueis captos ad nutus suos trahit, & potens est in filiis infidentiæ: Ephes. 2. vers. 2. 2. Timoth. 2. vers. 26. Sed in ipsis politiis diligenter discernendum est, quid sit à Deo secundum legem moralem, & quid à maligno. Hinc Imperia quidam sunt tyrannica & despotica, quædam alias formas habent. Non facile omnes in melodiam cum Deo, mundo, & terra redigas.

In populo Dei singularis fuit constitutio, de qua illud dicas, Deuteron. 4. vers. 7. 8. Deinde inter Christianos, & in Imperio Romano iustiores fuerunt leges, magisq; ordinata omnia: vt & in

Ægypto, & Persia, Chaldæaq; florentibus: vbi *Deus* visus est singularibus quibusdam viris, qui pi[...]tem coluerunt, & iustitiam, vt *Daniele, Iosepho,* &c. quorum ope Resp. ordinatæ. Verum non s[...]per fuerunt isti in Harmonia & concordantia eadem cum Deo. Hæc Harmonia perdidit pri-

1. Thess. 2. v. 15. 16.

mum mundum diluuio: Genes. 6. 5. & seq. Hæc *Sodomam* incendit: Hæc Israelitas proiecit in finem: Hæc Iudæos in *Babylonem* duxit, & tandem euertit. Lege Psalm. 94. *Deus vltionum &c.* Esai. 1 Excidia Tyri, Babylonis vtriusque Ægypti, &c. Non si Devs tolerat longa patientia mores nostros in vno cum ipso tono sumus. Rom. 2. 4. Actor. 17. 30. Qualis tonus in deserto: Psal. 106. & 96. 10? Harmonia, Theologica, & Politica faciet, vt Devs tandem dicat, sicut fratres volunt, Pereat, & Christvs veniens vix fidem inueniat, aut iustitiam in terra.

An non pudet vos tam vana spargere, quasi nemo esset peritus rerum mundi, exceptis vobis & *Paracelso* deliro, ut Arabibus & Mauritanis stultis? A primo lapsu disturbata Harmonia est in magno, & paruo mundo, & introducta alienatio à Deo, & hominis secum met ipso pugna: Imò tota natura maledicta subiecta homini quasi resistit, & Diabolus vbicunq; potuit etiam vm-

Esa. 37. 26.

bram Harmoniæ disturbare conatus est. Inde quanta Imperia internis seditionibus & externis bellis euersa? I nunc & finge tibi eundem tonum in religione, & Politia. Aliud est Ideam mentiri cogitando, aliud historias mundi legere.

Si ita mansisset homo, vt creatus erat in imagine Dei, bona fuisset Harmonia, nec opus tam diuersis potestatibus. Sed quæ præterea sunt eiusdem toni & melodiæ? Sanitas. At quo refers morbos, & mortem? Cum in innocentia esset homo, & arborem vitæ haberet, bene sonabat ille tonus inter hominem, cœlum, & terram, cæteraque hominis causa creata. Cum esset lapsus, Harmonica sanitas disturbata reliquit aduersitates à cœlo, & terra. Hinc Astrologi tam dira homini ex astris pronunciant, vt omnia conspirasse in eius interitum putes. Si est idem tonus, cur tam sæpe conquerimur de peste, fame & aliis malis? Cur naturam nouercam potiùs, quam matrem experimur? Cur inter tot Cometas vix vnus atque alter salutaris effulsit? Vnde venena & tot virulentæ bestiæ, aliaque mala sanitati insidiantia? Est tamen sanitas donum Dei, verum non ex Magica Harmonia, sed precibus, & ordinariis medus impetrata. Devs & morbos immittit ad peccata punienda. Perge. *Membra quoque hominis sunt eiusdem toni cum* Deo, *cœlo, & terra.*

Dictum ante est, humanum corpus declarari similitudinibus cum corporibus bestiarum, plantarum, mineralium. Astris affingunt homines & bestias. Devs membra habet nulla, si corporea accipias. Si autem spiritales, formalesque potestates, sane qui aurem fecit, audit, qui oculos fabricauit, videt: Psal. 94. vers. 9. Harmonia est in comparatione modificata. Male vero comparatum est, si quis membra sua seruitio diaboli addicit, & ex membris Christi facit membra meretricis. 1. Cor. 6. 15. 16. Lingua diuitis in inferno non bene consonabat Deo, vt & Iacobi 3. v. 5. 6. 8. 9. Discerne inter Electos, beatosq;, & damnatos. Quid prodest fingere vnisonos tonos, & concordantias, vbi plures sunt dissonantiæ? Examina membra tua secundum legem Dei, & vide, an nullum debeas abiicere. Matth. 18. 8.

De Natura. *Bona res erat integra, eritq; restituta.* At iam vanitati subiecta est & maledicto Rom. 8. 20. Devs autem adeo purus est, vt ipsi comparata creatura omnis sit impura etiam integra, Iob 25. 4. 5. 6. cap. 4. 18. 19. cap. 15. vers. 15. 16. vbi etiam belle describitur homo, vt bene possis eum cum Deo & cœlo in vnam concordantiam ponere, Scilicet. *Sermo, verba, facta omnia.* Non opus est mendacium impudentissimum refellere. *Quod hominis post lapsum est, totum malum est:* Etsi fundamentum dissonat, qui consonet super eo extructum? Vide laudes hominis Genes. 6. v. 5. *Arbor bona fructus facit bonos: Cor quale est, talia eructat. Deum operari necesse est, si quid boni homo loquitur, & facit.* Lege Rom. 3. cap. Fraternitas itaq; admonenda est, vt omnia prius diligentius percipiat, quam iudicet, & non somniet sibi aureum seculum in molli pluma, sed historias mundi, & diuina elogia consulat. *Vbi plus est dissonantia, quã consonantia, ibi magia, & cabala harmonica non potest esse constans, & certa: In collatione microcosmi cum Deo, Cœlo, & mundo imo plus est dissonantia, &c.* Ergo.

8. Studium patris erga hominem, & in cœlo inuestigando, præ aurificio est laudabile, si bene, & vt fas est impensum. Si vero Magiam & Cabalam inde petiit, quomodo *Paracelsus*, fatuus fuisset, totum vitæ tempus auro faciendo dedisse. Neque tamen parum Chrysopœiæ tributum fuisse necesse est, si inconsumtiles Thesauri parati, qui & regibus possint communicari, & superent Hispani aurum ex vtraq; India.

Cur in ista vanitate placuit laborare? An nullus erat sapientum, qui illam melodiam animaduerteret, & ad *Paracelsi* parabolas respiceret? Si quid stabile fuisset in collatione, pridem in ordinem fuisset coactũ, non à monachis, qui suis speculationibus sunt beati, sed à cõsultissimis naturæ, rerumque naturalium interpretibus, qui olim longe fuerunt perspicaciores, quam qui in putidis monasteriis sibi imaginantur, quod volunt, quiq; Chymiam quidem exercent, sed tantum iudicii non habent, vt dextre accommodent.

9. Magica lingua fraternitatem vti ad Dei laudem, bene sonat. Doceat modum absq; perplexitate generali. Sæpe lingua & mens dissonant, & quod longe alium finem habet, dicitur ad *Dei* gloriam comparatam esse. Cum abutuntur Magi verbis diuinis ad sanationes, & opera Magica, eadem cum demente populo dicunt opinione, nihil mali se adhibere, in quo quidem verum dicunt, sed modus & qualitas facti est mala. *Bona bene, & nõ male sunt vsurpanda.* Magica lingua quænam est? Apud *Lucanum* est hieroglyphica Ægyptiorum persculpta animalia, & alias signaturas, vti videre in monumentis Ægyptiis.

[illegible] Caballistica musica, artis cum lapide, characterisliča constellationum, & aliæ Mago[illegible] singulares, non omnes nec finis, nec vsus boni, vt patet per Abrasaxas Basilidis, & barbaras dictiones *in archidoxis Paracelsica, & Agrippe magia.* Quæ verba *Paracelsus* ad suas phantasias denotandas produxit, vt *Aniadus, Archaus, Flaga, Euestrum, Relollaceus. Rebisolleus, Geryonius,* (à Geryone tricorpore ad [illegible] principia designanda) *Iliaster* & alia, non sunt magica, sed ridiculæ quædam [illegible] quam [illegible] qui eis magis delectentur, quam Grecis, Latinis, Arabicis, &c. Iudæis Medicis, Physicis, Theologicis etiam eruditissimis. *Omne nouum carum.* Opinor ne *Paracelsum* quidem [illegible] semper potuisse dicere, quid istis barbarismis voluerit significare. *Sunt pleraque ructus crapulæ hesterna.* Si gloria Dei quæritur, verbis his vtendum est, quæ intelligi possunt, & ædi[illegible]. *1. Cor 14.* per totum. Linguarum dator est *Spiritus Sanctus* in Nouo Testamento, *1. Cor 12. Act 2. ap.10.45.46 cap 19.6.* Potestne societas dicere suam linguam ab eo autore esse? Ad D[illegible] [illegible] vicandum non opus est nouam linguam comminisci. *Suspecta est linguarum mutatio [illegible] Germanu.* Latrones & mendici latrocinia & furta exercentes, item factiosi solent literas, scripturas & linguam variare. Steganographia *Tritemy* magica est, & *vix est alius magus similis professionis, qui non aliquid proprii habeat.* Imo & efficaciora verba putant esse, quo obscuriora, qualia [illegible] enuntur etiam apud *Catonem rusticum.*

No[illegible]mus cuilibet disciplinæ esse aliquid peculiare, quod discendum est ab initiatis. Ita Dialectica, Rhetorica, Grammatica, Musica, Chymia, Medicina, Iurisprudentia, Theologia, &c. habent suum loquendi genus, suntque voces non ad magicas sortes, excantationes, vaticinationes caballisticas, & similia comparatæ, sed ad significandum rationaliter. Sed ne ante tempus iudicemus, suspendemus nostram sententiam, donec lingua ista in lucem prodeat.

10. Professio de fide cognitionis *Christi* specialius est declaranda, vt constet Caluiniana ne sit societas, an de Augustana Confessione. Videntur se prodere socii nominatis Sacramentis iuxta omnes phrases & ceremonias primitiuæ Ecclesiæ. Nosse debent essentialia esse perpetua, [illegible] ceremonialia, sine quibus essentia non potest administrari, & quæ vniuersalis Ecclesia secundum [illegible]alogiam fidei vniuersaliter instituit & obseruauit sine superstitione & læsione essentialium, ea non esse temere mutanda.

Tales enim mutationes pariunt schismata, & tandem hæreses. Sunt hodie nonnulli, qui prætextu reditus ad primitiuam Ecclesiam vnionem fidei, & concordiam dissipant: quasi vero circumstantiæ mutabiles locis, personis, temporibus possint esse perpetuæ. Primitiua Ecclesia accommodauit se ad sua tempora, loca, personas, pericula, defectus, &c. Posterior adiaphora suis accommodauit, & ad hoc etiam ab hæreticis est compulsa, aut ab his, qui sinistre iudicabant de ritibus. Ita & dictiones fuerunt aliquando applicandæ, vt ab heretica prauitate se Ecclesia pure s[illegible]t.

Ita mutatæ sunt agapę *1. Cor. 11 21* & baptizationes super mortuis *c 15.29.* Item fractiones panis in domibus, bonorum communio, & alia. *Paulus Gal. 2. 4 5.* falsis fratribus libertatem vellicantibus non cessit. Habuit autem in hac libertate regulam suam. *1. Corinthior. 11. 34. 2. Corinthior. 10.13.15.*

[illegible]tis fratres Harmoniam vestram omnium temporum, quid de his fiet, quæ sunt temporum [illegible]rum? Vbi iam obseruantur omnes ceremoniæ primitiuæ Ecclesiæ? Si etiam vestra h[illegible]a est catholica totius mundi & omnium inter se partium omnibus temporibus non potest [illegible] complecti, quæ singularia habet Ecclesia. Neque enim hæc sunt mundana. Quouis autem modo aliquid attrahere ad harmoniam cum Deo, cœlo, terra, frigidum & elumbe est. Ita enim Deum & Diabolum, pios & impios facile vnietis, quique est Dei aduersarius, & euersor omnis boni, cum generica aliqua & logica nota in concentum & melodiam cum Deo cogetis, atq; ita inferos [illegible] in cœlo miscebitus.

Ex [illegible] conformitate qualem cudetis disciplinam homogénia sua gaudentem? Nouimus contraria [illegible]nere conuenire, & quæ ars virtutes tractat, eam etiam iudicare vitia: sed *sola virtutes harmonicæ sunt, & genuina, vitia à melodia & temperamento sunt aliena,* sicut in Musica Euphonia est essentialis, cacophonia essentiali melodiæ aduersa. Si vestra magia tantum homogenea, & consonantia spectat, alienitates & dissonantia repudiat.

Cum ergo in mundo inter homines (nam microcosmus non tantum vnicus & singularis est homo, sed omnes quoque homines, seu omnium congregatio simul, sicut cœlum non est vna stella, sed innumerabiles certo ordine inter se coaptatę, certisque motibus tanquam in Republ. incedentes) plurima sint inordinata, & dissonantia, diuersis iudiciis ob diuersas formas & affectiones obnoxia, facile fieri potest, vt melodia vestra mundana sit potius, quam diuina, aut saltem in plerisque dubiæ accommodationis.

Verum hæc liquidius patescent, cum harmonia vestra processerit. Si homo & res humanæ, vti in mundo post peccatum ab initio fuerunt, sunt in vnam sphæram cum Deo cogendæ, quam [illegible] abiicienda, palàm est: Imo homo plane non poterit consistere in circulo eodem cum Deo, nedum in globo, si ea, quæ sunt ipsius, spectare velis. *Habitat enim in carne nostra nihil nisi malum. Rom. 7.14.18.* Et quis possit consistere coram Deo peccata imputante? *Ps. 130.3.* Sin autem eligimus t[illegible] m[illegible]a, quæ cum Dei voluntate conueniunt iuxta legem, & gratiam, non est opus vestra m[illegible] sphæra. Satis patet voluntas Dei per Christum & Apostolos Prophetasq; in Ecclesia Dei. [illegible] acceptaueritis, & secuti fueritis, magiam & cabalam Paracelsi iam abiicietis. Nihil enim de ea habetur in Dei voluntate reuelata. Hæc de fide vestra.

11. Agnoscitis in Politicis Imperium Romanum. Huius si membra [illegible] betis latere. Si *Imperator Romanus* [illegible] ignorat, [illegible] nullus estis status, nec legiti[illegible] tio vestra: si nihil in conseruationem Reip. impenditis. si obedientiam & honore[illegible] declaratis, & in publicis comitiis non comparetis, nec onera communia portatis, [illegible] dicere, vos Romanum Imperium recognoscere. Non satis est verbis id prodere [illegible] res [illegible] tur, seu realis vnio cum Imperio, vt pateat vos vnius corporis membra esse. An v[illegible] ni, *Imperatorem* toleraturum esse factionem vestram, & conuenticula? Non c[illegible] do n[illegible] thesauros promittitis regibus. Si scirent, vbi essent reconditi centum & vigi[illegible] an[illegible] uersum tributum (nihil enim contribuistis ad tot Imperij labores, cum sitis diti[illegible] cum magno fœnore iustissime postularent.

Egregia est Harmonia, quam profitemini. Cætera membra Imperij omnem [illegible] bus sustinuerunt, vos diuitiis etiam Hispanum superantes immunes fuistis. Inq[illegible] vestræ, nec vos defendet Magia vestra, vel Cabala. Et hactenus quidem vobi[illegible] cu[illegible] putaui, non quod studiis vestris velim me opponere antequam plenius m[illegible] suggererem nonnulla exactius deliberanda, priusquam in publicum prodi[illegible] Hæc si accipietis animo bono bene est: si non, mihi vos præmonuisse satis erit. Deus a Magia vos Cabalaq; Paracel-[illegible]ica & Crolliana abstineat.

Fiat.

FINIS DEI GLORIA

INDEX

INDEX
RERVM ET MATERIARVM MEMORABILIVM, QVÆ HOC OPERE CONTINENTVR.

A.

D.

Ea, quæ

E.

F.

G.

Homines

T.

F I N I S.

1

D. O. M. A.

ANALYSIS CONFESSIONIS FRATERNITATIS DE ROSEA CRVCE

PRO ADMONITIONE ET INSTRVctione eorum, qui, quid iudicandum sit de ista noua factione, scire cupiunt.

AVTHORE

ANDREA LIBAVIO M. D. P. C. ILLVSTRIS GYMNASII CASIM. APVD COBVRgenses Directore & Professore publico.

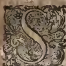

Impressum Francofurti ad Mœnum

Sumptibus Petri Kopffii.

M. DC. XV.

PARACELSICA NONNVLLA CVM SOCIETATIS R. C. PLACITIS CONFERENDA.

Ocietas generalem reformationem ad exemplum terrenæ paulo ante mundi finem, (quem alii dicunt futurum esse An. 1623. alij 1643: alij 1656: alij 1670. &c.) prædicit, quo tempore Leo quidam Thesauros societatis sit occupaturus & conuersurus in vsum contra Pontificios, &c. Paracelsus aliquoties vaticinatur de quodam aureo seculo, in quo abolitis omnibus hæresibus Papa vnus sit futurus, isq; orthodoxus. (Vide interpretationem imaginum in cœnobio Noremb. tomo 10.) vbi agit de Lichtenbergeriano titulo de arbore Turcica, indicat, TVRCVM quendam ad Christum conuersum fore illum Leonem à Septentrione, qui omnia sit occupaturus, quanquam non ex Deo, sed ex cœlo. Ita de REFORMATIONE noua ibidem ait, quod non Deus, sed cœlum eam sit daturum. In Thesauro Alchymistarum scribit, SE SCIRE suam fore MONARCHIAM, & vaticinatur de suis discipulis. An hi sunt Roseæ CRVCIS? Eadem fundamenta Luminis naturæ, & Harmonia maioris, minorisq; mundi & seculorum: item Spagiriæ essentialium & elementalium (quasi sicut astrales essentias, & elementa ex mistis separamus, ita cætera quoq; partim sint cælestia, partim elementalia) prætereaq; comparationum artis, naturæ, fastorum, &c. quasi ex his opinione priuata iudicatis possit esse certa scientia, profitetur, dicitq; se nosse naturam, & à natura recognosci. Est Magus & Cabalista, ex professo, qui omnia sibi ex Magia sua pollicetur per fidem & Imaginationem, quæ Magi dæmoniaci possunt, imò & plura miracula, q̃ Christus fecit. Homunculis, Gamahiis, characteribus, verbis, & aliis constellatis mirabilia tribuit, omnesq; morbos putat & præcaueri & sanari posse, vel etiam infligi per eadem. Cogit & Spiritus ad colloquia: Literas obsignatas legit: Incudes cultro diuidit, &c. neq; tamen vi dæmonum (si credimus) sed influentia cœli, quod omnia posse confidit. In lib. de Imaginib. c. 6. agit de crucibus ex cœlo, vaticinaturq; de extinctione hæresium, donec veniat aureum seculum, post quod dies Domini breui sit futura, &c. quibus verbis vtitur & Societas. Ex aere voces & oracula elici posse, narrat per suam magiam, fidem, imaginationem. Ordines dignitatum debere interire, ante aureum seculum duabus partibus hominũ consumtis, tertia salua pronunciat: Spiritus hominũ in statuas inferri posse putat, vt ex eis aliquid cognoscatur. Quicquid fit elemẽtaliter, materialiter & visibiliter, id arbitratur fieri per sydera spiritualiter & inuisibiliter: Ea vero esse in arte humana, & posse è cœlo in res alias induci. Flaga (spiritus quosdam) cogit parere Nestromantiæ, vtq; sunt inuisibilia, reddant visibilia per specula, perspicilia, prunas, vngues, crystallos, Berillos, &c. Docet quidẽ transmutationẽ metallorũ. sed præterea etiam varios modos habet Thesauros inueniendi. De suo quoq; Thesauro VVeidensi in ditione Foroiuliensi gloriatur. Per Nestromantiam reuelat cogitationes; ita vt nihil sit quod non possit scire. Legit & Biblia, commendatq; sed mirifice interpretatur, vt videre est in sagace Philosophia passim, præsertim Tom. 10. p. 199. 133 202. 209. 134. 246. Omnia sydera esse omniscia. pag. 187. Tom. 10 asserit. Eorum autem vires, quo magnete trahat in hominem, & subiecta alia, quæ de imaginatione, fide, rebus constellatis, flagris, & aliis spiritibus habet, declarant. An non ista scientia est etiam iactata à Societate? cui otium est, is potest tomos Paracelsi relegere cum Crollii præfatione in suam Basilicam. Absq; difficultate etiam singula proposita societatis inueniet, videbitq; ex Paracelsi scriptis potius translatam esse professionem, quam ex Magia Arabum. Omnia tamen talia fere sua, & discipulorum impotentia, falsitatibusq; refutauit, &c.

Paracelsistæ nõ possunt sine Diaboli ope id quod se posse iag[...]

D. O. M. A.

D. O. M. A.

DE CONFESSIONE FRATERNITATIS DE ROSEA CRVCE MEDITATIONES.

I.

DE Athenienſibus & peregrinantibus apud ipſos hoſpitibus, item Philoſophis, Stoicis, & Epicureis legimus in Actis Apoſtolorum, [illegible]. Vnde & Apoſtolus *Paulus* annunciato *Euangelio de Chriſto*, Philoſophis videbatur noua quædam auribus eorum ingerere de *dæmonibus nouis*, noua quædam doctrina, quam ex ipſo cognoſcere quidem cupiebant, ſed mox contemnebant, ne fortaſſe iudicio *Areopagi* damnati *Socratis* fortunam experirentur, quaſi patriis diis abnegatis peregrinos acceptare, & colere vellent. *Sectionei.*

II.

Noui quid noſtrorum temporum Theologis & Philoſophis à *Societate Roſeæ Crucis* proponitur. Id cuiuſmodi ſit, non pruritu nouitatum in doctrina Christiana, de quo loquitur Paulus 2. Tim. 4.3. (Erit tempus cum ſanam doctrinam non ſuſtinebunt, ſed κατὰ τὰς ἐπιθυμίας iuxta ſua deſideria, & cupiditates legent ſibi prurientibus auribus Doctores) perpendendum eſt, ſed iuxta regulam Paulinam 1. Theſſal. 5.20. *Prophetias nolite ſpernere. Omnia probate, quod bonum eſt, tenete.* & Iohannis 1. Ioh. 4.1. *Nolite omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus, ſi ex Deo ſint. Nam multi Pſeudoprophetæ exierunt in mundum.* Sunt & vaticinia grauiſſima de apoſtaſiis vltimorum temporum, de charitate frigida, & fide tam tenui, vt vix poſſit in terris inueniri. Non ergo extinguemus ſpiritum, neque ſpernemus prophetiam ante probationem; ſed ſaltem quid rei ſit, conſiderabimus. *Matt. 24. 12. 13. Luc. 18 8.*

III.

Quartum colligere ex Confeſſionis lectione potuimus, duo potiſſimum ſpectantur, in quibus eſt cardo rei; vnum eſt *de 37. argumentis*, quibus motus quis ad ſocietatem accedat; alterum oſtendit *viam accedendi*. Prius etiam valet ad manendum in ſocietate ingentium, inſperatorumque bonorum cumulo indeficiente promiſſo. Scripta eſt maxime ad literatos, qui etiam iubentur argumenta ponderare, & videre, ſintne ſatis firma ad perſuadendum extraneis, vt fraternitatis eſſe deſiderent. Monent fratres, ne pro figmentis habeamus ea, quæ in FAMA ſunt prodita, quæque iam in Confeſſione proponuntur, cum nec nugæ leuiculæ ſint, nec ex opinione vana fratrum profluant, verum ex DEO tota reformatio ortum habeat, id quod tum *harmonica mundi conciliatio* indicet, tum *nouarum ſtellarum apparitio in Serpentario & Cygno*, quæ ſit teſtimonium de *voluntate diuina, deq; ſublimibus, & magni momenti rebus, &c.* *Promiſſio contra Dei verbum.* *Deus Paracelſicus.*

IV.

Verum quia iſta videntur etiam perſuaſoriam vim habere, inter argumenta reponantur, ſitque Thema. *Fraternitas ſocietatis de Roſea Cruce eſt adeunda.* Argumentum I. Quia Dei, mundum inſtauraturi, iſta eſt voluntas ſignaculis nouarum ſtellarum, & characteribus magni libri naturæ declarata, qua etiam decreuit numerum fraternitatis illius augere. Itaque *certo ſciunt* fratres fore, vt quod iam in occulto eſt, palàm, publicè, voce diſerta, claraque proclametur, & coram omnibus aſſeratur, &c. Pag. 55. Mundus ad finem perductus abſoluta periodo feſtinat ad principium. P. 57. Mundus iam debet renouari. *Voluntas Dei de terrena Paradiſo reſtituenda. In mundo tantum debent eſſe Paracelſici, Magi & Enthuſiaſtæ.*

V.

Hoc argumentum valde eſt obſcurum. Itaque explicandum eſt, quæ ſit iſta inſtauratio & renouatio: Deinde qui poſſit id ex ſtellis nouis, & mundi magni characteribus diſci. Nouimus quidem ex Eſa. 43 v. 19. DEVM dicere: *Ecce facio omnia noua*: ſed hoc pridem impletum eſt Euangelio per Filium prædicato. Ita enim explicat Paulus 2. Cor. 5. v 17. *Si quis eſt in Chriſto, noua creatura eſt: vetera tranſierunt. Ecce facta ſunt omnia noua.*

VI.

Legimus & de Mundi veteris interitu, & restitutione noui Es.51.v.6.cap.65.17.cap.66.22. 2.Petr.3.7.& seq. Apocal.21.vers.1.& seq. Matth.24.29.35. Hæc restitutio partim est essentialis, partim moralis, quanquam quidam nolint essentialem fore, quia accidentalis tantum promittitur; vt in Macrocosmo. Verum non sunt contemnenda argumenta. Luc.21.v.33. Matth.24.29. Es.34.4. Homo quoque ad materiam primam corpore reuocabitur, iuxta dictum: *Terra es*, &c. Gen.3.19. Eccles.12.7. exceptis nonnullis, quos occupabit dies vltima, & extra ordinem translatis Moralis restitutio Euangelica est per Eliam, secundum, h.e. Ioh. Baptistam, Christum, Apostolos, & successores. De Elia est Matt.17.11. quod sit restituturus omnia: Apoc.11.v.3 & sequ. de testibus duobus, amictis saccis, prophetantibus per dies 1260. seu menses 42. aut annos seculares 3½. qui vulgares sunt 350 Verum restitutio omnium perfecta, non in seculo expectanda est, sed post seculum: Eliæ vicem Ioh. Baptista expleuit: (Paracelsus alium artistam ex suo stulto cerebro produxit) duo testes non sunt Enoch & Elias, vt putant Pontificii, sed duæ oliuæ, & candelabra, (videtur Vates respicere ad Zachar.4.14 de Iosua sacerdote, & Zorobabele, illo Principe Ecclesiastico, hoc Politico, vti Lutheri tempore factum: alii accipiunt de lege, & Euangelio) contra quos Antichristus sic est pugnaturus, vt dies 3½ corpora occisorum in plateis Papatus Romani sint conspicienda; qui tamen in vitam reuocati spiritu vitæ à Deo cum timore magno spectatorum staturi sint, indeque in cœlum ascensuri. Sed hoc vaticinium de sinceritate Euangelii iam est impletum, vti & de politico Imperio. Papa vtrumque pressit, & q. neci dedit. Respirauit autem sub Carolo quinto, cuius exercitus etiam Romam in timorem coniecit. Verum non diutina fuit hæc felicitas. Romano enim Pontifici sua sunt relicta: Euangelica Confessio paulatim variis hæresibus ad paucos redacta est, vt fere videatur fides in cœlum assumpta. Vbi vero societati testimonium ex vaticiniis? Qui illi characteres?

Coniectura est circa a. Ch. 1177. vtrumque Prophetam (h.e. Imperii potentiam) esse occisum in Frid. I. à Papa conculcato. Lutherus & doctrinam Euangelii restituit, & Imperio suum honorem à Papis oppressum.

VII.

Explicatur itaque argumentum primo de Dei voluntate. *Reuocandus est mundus ad statum Paradisi ante lapsum. Restat enim sextum candelabrum, & sexta ætas mundi. Quinque præterierunt.* (forte iuxta illud Apoc 17.10. Quinque ceciderunt: vnus est: & alius nondum venit, & cum venerit, oportet illum breui manere.) *Hæc sexta ætas mundi debet habere miranda & secreta. Deus ipse naturam inuertit, & ad principium reducere festinat.* Pag.69. Bene obseruandum est, & singulis significandum, quod DEVS CERTO & OMNINO decreuerit MVNDO ante interitum, qui paulo post continget, plane *talem veritatem, lumen, vitam, & gloriam conferre*, qualem primus homo Adã in Paradiso amisit.

VIII.

Sed ne decipiamur verbis: Videte fratres de Rosea Cruce, qui cum Verbo Dei vestra explicatio possit consistere. Scimus Act.3 v.21. fore tempus [illegible] seu restitutionis omnium: sed Christo à cœlo redeunte ad iudicium; & eam restitutionem inchoari ab aduentu secundum apparentis Eliæ, seu Iohannis Baptistæ. Matt.17.11 consummari aditu gloriæ, quod & tempus [illegible] (refrigerii) iam manifestatis filiis Dei in gloria coelesti Actor.3.20. & [illegible] Matth.19.28. dicitur. At de vestra restitutione ante finem mundi nihil habemus in vaticiniis, sed contrarium potius. Etenim mundus spiritum veritatis non potest accipere, quia nec videt nec cognoscit eum. Ioh.14.v.17 Quomodo ergo Deus Mundo decreuit veritatem? Amos 3.7. *Non faciet Dominus verbum, nisi reuelauerit secretum suum ad seruos suos Prophetas.* Vos esse Canonicos Dei Prophetas, quo argumento probabitis? Deinde Christus ipse, quæ finem mundi sint antecessura, liquido indicauit, non scilicet felicitatem Paradisi in integritate, sed statum proximum ingruenti diluuio & Sodomæ. Quales hi fuerint, legere est Gen. 6. & c. 18. Item c. 19. Ezech. 16. 49. Matth. 24. 37. 38. Luc. 17. 26. 27. 28. 29. Vide illa horrida, Matthæi 24. Marci 13. Luc. 21. 2. Thess. 2. Apoc. 16.14. 15. c.19.14.& seq. 2.Pet.3.3.10. 1 Thess.5.2. *Cum dicent pax & securitas, repentinus eis superueniet interitus.* Luc.21 35. *Tanquam laqueus superueniet in omnes qui sedent super faciem omnis terræ. Tunc plangent omnes tribus terræ.* Matth.24.30. ne forte fraternitas vestra putet se immunem fore. Imo & fides erit pauca. Luc.18;8. Quid de cruce & passionibus Ecclesiæ corporis Christi? Matth.10.38. Phil.1.29. Ebr 12.5 6.7. 2 Tim.2. vers.12. Colos.1.24. Hæc omnia non possunt consistere, si paulo ante vltimum diem vestra reformatio erit.

[illegible]

Ita Luc 12. 40.

IX.

Quod aũt attinet ad nouas stellas, & characteres, qua fide probatis vestras ex eis prædictiones? P.73. Video vos asserere, *videt esse quidẽ ad id arcanas scripturas, & characteres, sed licet magnus liber naturæ omnibus pateat, tamen paucos esse, qui illum possint legere.* Sensus est: à vobis ista singulariter in mundi libro lecta esse, vtpote illuminatis. P.67. etiam Politiarum cursum cõsideratis. Pag.74. codicem Bibliorum omnibus cæteris anteferris, & compendium totius mundi, vt alii hominem, vocatis, sed intellectu vestro Pag.75. Non enim prostituitis, & plebeia facitis biblia. Genuinum sensum omnibus temporibus mundi, & ætatibus applicari, & dirigi vultis, cum aliàs magna multitudine interpretum biblia in diuersa trahantur. *Characteres vestros*, pag.73. *dicitis, à Deo spar sim Bibliis insertos esse: Deinde etiam impressos cælo, terra, & animalibus admodum euidenter, ex quibus perspicue pateant Ecclesiæ Eclipses quamdiu durare debeant.* Si quæras, quis an non scriptura aliqua sit, quæ magis explicate omnia expediat, quam sacræ literæ, & macrocosmici characteres, respondetis pag. 73. Vos ab illis characteribus mutuatos esse *magicam scripturam, & nouam linguam*, qua natura omnium rerum declaretur. Qui ergo vestrum alphabetum & linguam scit, ille characteres naturæ poterit intelligere.

Paracelso & Crollio homo est mundi centrum. Characteres Paracelsica persuasiones

Magica scriptura & noua lingua.

X.

Fatendum est, nos simpliciores esse, quàm vt vestra secreta intelligamus. Audiendus tamen

Christus

Christus est cum Apostolis. Infallibilia secreta voluntatis diuinæ patefacit DEVS *non sapientibus & prudentibus, sed paruulis.* Matth 11.25. 1.Cor.1.25. *Stultum DEI sapientius est hominibus. Stulta in mundo elegit DEVS*, adeo vt si sapiens velit intelligere vias DEI, ipsum oporteat conuerti in puerum, & stultum fieri. Matth.18. 1.Cor.3.18. *Non necesse habemus, vt aliquis doceat nos. Vnctio enim de omnibus nos docet.* 1.Ioh.2.26. Ebr.8.11. Non docebit &c. Esa.54.13. Ioh.6.45. *Erunt omnes docti à Deo.* Et quam solicite monemur Matth.7.& 24. vt caueamus nobis à Pseudoprophetis? *Oues Christi vocem Christi, & non alieni audiunt.* Ioh. 10.5. Christus nihil dixit de magia vestra.

XI.

Vestri characteres quando impressi sunt mundo? An tunc cum DEVS terræ malediceret, Gen.3.17. & naturam vanitati vsque ad reuelationem filiorum DEI subiiceret. Rom.8.19 20? Quî fit vt fides non sit animalium hominum, 1.Cor.2.14. Rom.8.7. sed reuelationis per Christum ex sinu Patris, qui nobis non vestra manifestauit, sed longe alia? Paulus aliquid tribuit gentibus *ex natura libro.* Rom.1. Sed quam id sit deprauatum, ibidem docet abunde. Saluator nobis indicauit signa mundi perituri. Matth.24. & alibi. Vestræ felicitatis Paradisiacæ nulla reliquit, qui tamen omnia à Patre audita exposuit Ioh 15.15. vt vobis credamus, fortioribus opus est argumentis.

Characteres mundo impressi.

XII.

Monetis in famæ præfatione respiciendum esse ad *Sapientiam Adami* ante lapsum. Respeximus. An sit sapientis persuasu serpentis & mulieris se ab obedientia DEI, legis naturæ, & positiuæ auertere, & superbia quadam similitudinem DEI affectare, nec reputare se ad imaginem DEI iam factum esse? Paulo simplicitas in CHRISTO IESV placet. 2.Cor.11.3. Eua seducta est πανουργίᾳ serpentis, seu astutia, versutiaque veteratoria. Credimus sapientes fuisse protoplastos in suo genere & eo gradu, quem tunc DEVS esse voluit. Nimirum ea simplicitas vna fuit, vt inter nudum & non nudum non discernerent, sicut forte & Anabaptistæ illi, qui Adamum in hoc imitari student. Vosne statum hunc reducendum in seculo esse opinamini? Non ita Christus & Paulus, sed transeant ista. Quo argumento discemus eandem integritatem maioris & minoris mundi in seculo reuerti debere? Post seculum in Electis tam reparationem diuinæ imaginis perfectam, quam vltra cogitationes nostras sublimem gloriam fore credimus. Coloss. 3.v.10. Es.64.4. 1.Cor. 2.9. Non si Adam sapiens fuit in Paradiso, homines tales ante extremum diem eo modo sunt reuersuri. Libenter damus sapientiam Euangelicam esse potiorem illa prima, si continuata fuerit vsque ad perfectionem: at hæc non est illa vestræ reformationis.

Sapientia Adami ante lapsum.

Sapientia Adæ non fuit intermissa.

XIII.

Proponitis & *Salomonis* exemplum, de cuius sapientia extat 3. Reg..4.29. & seq. 2.Paralip.1. 12.&c.9. Ecclesiast.47.16. Autor libri Sap cap.7. introducit Salomonem differentem de sua sapientia in Physicis, Historicis, Ethicis, Astrologicis, Zoographicis, Meteoris, Physiognomonicis, Botanicis, medicina. Exoptanda sane talis sapientia est; sed cum constantia in timore Domini, & cognitione Christi, quæ vera est sapientia omnibus mundanis anteferenda. Phil 3.7 8. Ephes.3. 19. Hanc discimus ex libro reuelationum DEI. De Salomonia reditura nihil est in vaticiniis, & fuit sane hæc mutabilis, & quadamtenus in magiam conuersa, adeo vt *Ezechias* Rex dicatur libros Salomonis combussisse, quales & illi *Ephesini* fuerunt Act.19 19. Si DEVS voluisset saluam esse *magiam Salomonis*, vt Prouerbia, Canticum Canticorum, & Ecclesiasten conseruauit, magica quoq; commentaria seruasset, vt non opus fuisset Patri societatis *Magos Arabiæ & Mauritaniæ* adire, indeq; sapientiam petere, quæ cum sit affinis Paracelsicæ, stultitia est, non sapientia. Vnum adhuc vos moneo. Si tantopere Salomonia placet, ecquid statuitis de hac sententia, quæ est Eccles. 8 6. & seq. Omni proposito tempus est, & opportunitas, & multa hominis afflictio. Ignorat enim quid fiet, quia quemadmodum futurum sit, quis annunciabit ei? &c. Sic Christus Act. 1.7. Apostolis scire restitutionem Regni Israelitici cupientibus respondebat: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater in sua potestate posuit, &c. Hanc modestiam in vobis non conspicimus.

Salomonis sapientia.

XIV.

Quando autem erit illud beatum seculum? Pag.72. dicitis: *Quædam secula auditu cognitionem verum sunt adepta quædam visu: alia odoratu: alia gustu*: His succedet seculum *elocutionis. Cum mundus à sopore suo graui euigilabit, & obuiam ibit nouo soli orienti pedibus nudis, nudo capite cum gaudio, tunc erit seculum prædicationis.* Mira narratis. Cur si sensus respiciendi sunt, omittitis tactum? Imo cur non potius interiores sensus, & facultates mentis proponitis? Harum enim est cognitio veri & falsi, virtutum & vitiorum. Deinde si mundus correptus est graui sopore, necesse est vidisse dormiendo, & sic de cæteris sensibus, quorum tamen ligamentum somnus est. Insuper cur distribuitis secula in sensus singulos? An quo tempore odoribus occupati erant homines non videbant, nec audiebant? Deficiente quodam sensu aliqua notitia deficit. Fuerunt tamen qui in somno, & ex Dei colloquiis adepti sunt scientiam. Num.12.6.7. Est & oraculum super arca, & cognitio per Vrim, & Thumim. Ex.28.30. cap.25.22. Fortasse vos hos modos reducetis, nisi Enthusiasmum profitemini, & spiritus familiares, qui πάρεδροι dicuntur, sub specie & simulatione angelorum lucis colitis, aut etiam instauratis oraculum Delphicum, Dodomeum, & alia. Libet hic quærere, Si secula sensibus notitiam acquisiuerunt, quo sensu vos didiceritis omnia illa præterita, præsentia, futura, de quibus scribitis? Vestrum quidem seculum enunciationi destinatis; sed necesse est, cognitionem præcessisse. Nobis monstratur alia via ad sapientiam. Iacobi 1.5 Matth 10. 19. 2.Cor.4, 18. *Nos contemplamur non quæ videntur temporalia, sed cætera quæ non videntur.* c.5.7. διὰ πίστεως περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους. Quæritur cur seculum fidei, quod non est sensus, omittatur? Tempus etiam prædi-

Secula per sensus distributa.

cationis, seu annunciationis, & eloquii non dilatum est in vestram societatem, sed in sacris incepit cum Adamo: vide Ebr. 1. v. 1. de Deo Patribus loquente per Prophetas, & Christum, qui & ab initio locutus est Ioh. 8. 25. Act. 7. 38. Matth. 13. 35. Ps. 77. 2. De tempore prædicationis Euangelii in vniuerso mundo per Apostolos legimus, quod incipiat ab ascensione Christi vigeat post Pentecosten, & duret vsque ad finem mundi: Imo à Iohanne Baptista initium habeat Matth. 3. v. 1. Eodem tempore etiam visus & auditus verus reductus est.

XV.

Sol nouum ortturus.

Es. 9. 2. *Populus in tenebris ambulans vidit lucem magnam, & habitantibus in regione vmbræ mortis lux est orta.* cap: 60. *Vocatur gloria Domini, & Dominus ipse. Ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui.* Ioh. 1. *Verbum* (Filius DEI rerum creator) lux appellatur *vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum.* Ita cap. 3. v. 19. cap. 12. 35. 36. cap. 8. 12. 2. Pet. 1. 19. vbi & verbum *lucerna* dicitur, sicut Psalm. 119. v. 105. Item dies & phosphorus: *Lucerna & claritas Dei, agnus*, Apocal. 21. 23. 24. Quis est ergo ille vester nouus sol oriens, cui obuiam eundum sit detecto capite, & nudis pedibus? Num vestra societas, & doctrina eius noua? At 1. Ioh. 2. 8. tenebræ transierunt, & *verum lumen* iam in Ecclesiis Apostolicis Augustanæ Confessionis lucet, nec nouum mandatum scripsit suis Iohannes, & omne adulterium est, quod scriptis Apostolicis, & Propheticis non consentit. Si eundem solem profitemini, non est nouus: sin diuersum, Pseudoprophetę eritis, de quibus sunt vaticinia postremorum temporum. Neque enim potestis vobis accommodare, quod extat Es. 30. 26. de *sole septemplice.* Legimus de sole sapientiæ, iustitiæ, gloriæ. Ast is non est magicus ex Arabia & Mauritania. Paracelsicus sol est caligo pene mera, & mendacium.

1. Ioh. 2. 7. 2. Ioh. v. 5.

XVI.

P. 21. Summa Reformationis Rhodostauroticæ.

Argumentum II. item est copiosum. Societas est adeunda. Quia proponit 1. *defectum* nostrarum artium, (quæ hactenus in scholis viguerunt) 2. *remedium:* 3. *certa indicia* sequentium seculorum. 4. *argumenta quibus sequentia cum præcedentibus debeant concordari.* 5. *Ecclesiæ defectum.* 6. *Philosophiæ moralis*, (Ethicę, Politicæ, OEconomicæ) correctionem. 7: *Res nouas*, quę antiquæ Philosophiæ (quæ imperfecta, morbida, fereque iam in agone est, de quo nullum dubium est societati) minime congruunt: 8. *noua axiomata per quæ possunt saluari, vel omnia dubia explanari.* Horum cognoscendorum & acquirendorum gratia quis non ex fratribus vnus esse optet?

XVII.

Philosophia noua mirabilis. Pag. 58. Inaudita & admiranda secreta. Arcana multis communicanda.

Sed tamen explicatius quædam dicenda sunt. Si vetus Philosophia deleri debet, qualis erit noua, ne nomine circumducamur nudo? Admirabilis. *Erit caput, summa, fundamentum, & complexio omnium facultatum, scientiarum, & artium. Habebit multa de Theologia, & Medicina, parum de Iurisprudentia, si nostrum seculum intuemur: diligenter perscrutabitur cælum & terram, & vnicum hominem sufficienter explorabit, cognoscet, imaginibus depinget.* Ex consequente ergo Literati ad nos se conferentes mirabilia arcana plura inuenient, quam hactenus cognouerunt, & inuestigare, credere, experiri, & explicare sermone potuerunt. Non quidem vilipendimus arcana nostra: veruntamen iustum est ea multis fieri communia.

XVIII.

Defectus artium in scholis.

Graue hoc est argumentum, si non est sophisticum, seu apparentis sapientiæ. Videntur tamen quædam partes secus se habere. Nostras artes deficere, in aliquibus non videtur [illegible] credibile esse, & [illegible]. Si quid per accidens euenit, id substantiæ non derogat. Agnoscamus tamen defectum. Ratio est, quia multa nos latent, differendaque sunt in seculum æternitatis. Quæ artes autem seculo inseruiunt, & necessitatibus huius mundi, eas variare temporibus, locis, personis, &c. nihil attinet, estque sæpe in his nulla necessitas, vt in sutoria, sartoria, architectura, magirica, &c. Philosophia constat artibus & scientiis. Hæ peccato sunt obscuratæ, & instrumenta nostra secularia non possunt ferre perfectionem absolutam. Quocirca de supplemento nos dubitare facit seculi imperfectio. Nam vt est 1. Cor. 13. 9. 12. *ex parte cognoscimus, videmusq; per speculum in ænigmate.* Si tanta est artium nostrarum certitudo, & explanatio, quanta sufficit ad hanc vitam, contenti simus, & Deo etiam pro hac gratias agamus. Nos veremur ne totas abiiciat fraternitas, & sua commenta substituat. Deinde quis persuadebit tot Ecclesiis & scholis? Quid prodérunt interpretamenta Theologica, Iuridica, & alia ex fundamentis artium nostrarum extructa & hæreticis, aliisque erroribus fortiter opposita? An non omnis conatus hactenus in controuersiis grauissimis adhibitus, & obtentus pessumibit? Colligitur ergo veterem Philosophiam, & artes saniores tot seculis iam probatas non posse promissione fraternitatis ambigua permutari, & nos iam olfacimus Magiæ detestandæ halitum: Nam ex quo alio fonte scaturiet vestrum seu supplementum, seu correctio, quam ex Magia, Cabala, & similibus Paracelsi ineptiis? Itaque remedium est suspectum.

Philosophia defectus.

Dtrimentū in reformatione.

XIX.

Defectus Ecclesiæ.

De Ecclesiæ defectu sarciendo spes nulla est, nisi cum oues ab hœdis separatæ iudicio vltimo fuerint. Olet hoc Anabaptisticas & Donatisticas sordes. Paulus dicit 1. Cor 11. 19. *Oportet hæreses inter vos esse.* Et quam atrocia vaticinantur Christus, Paulus, & alii de temporibus vltimis? *Deus nouit qui sunt sui.* Quo modo in doctrina & moribus fratres Ecclesiam per totum mundum dispertam poterunt corrigere? Elias ne nouerat quidem Dei electos. Veruntamen pro salute consequenda, vitaque æterna, per cognitionem Dei, & Christi, perque fidem iustificantem perfecta est doctrina Christiana scripturis canonicis contenta. 2. Tim. 3. 16. 17. Ioh. 5. 39. Vos ne meliorem & perfectiorem scientiam dabitis? Imo, si scripturas more Paracelsico exponetis, corruptiorem. Quid si vos hæreses non diminueretis, sed augeretis? Quid sibi vult nouæ fraternitatis cum

2. Tim 2. 19. 3 Reg. 19. Rom. 11. 2. & seq. Ioh 17. 3. c. 6. 40.

tantū

[illegible]tis Thesauris, & promissionibus secularis felicitatis productio? Monstrate vocationis vestræ fundamenta infallibilia. Aut Christi estis, aut Antichristi. Si illud: noua factione non est opus.

XX.

Ethicam corrigere velle est Æthiopem dealbare, & laterem lauare. Vosne seu Monachi, seu Anabaptistæ, aut Enthusiastę, magi & Cabalistæ, qua fiducia audetis hoc vel somniare per totum mundum? Intelligimus autem in Ethicam Theoricam, de qua scholæ satis scientifice disputant; sed practicam. Modum in famo ridiculum, & impossibilem proponitis, nisi putatis vos posse totum mundum incantamentis fascinare, vt de Antichristo suo Pontificû sentiunt.

XXI.

Vnde autem ista omnia hausistis? Oswaldus Crollius scripsit, in cœlo esse omnes artes, scientias, notitias, quas magnetismo quodam attrahat homo olympicus fide & imaginatione fortiter directa. Sed ille fabulas Paracelsi repetiuit, & non est consecutus, quod tam confidenter scripsit. Talis est & notitia ex microcosmo, quam Magi Paracelsici cum Cornelio Agrippa magnifice prædicant. Cur isti præcones sunt stulti, si tantam copiam sapientiæ habent? Vos aliud profertis.

XXII.

Meditationes, (scribitis) inuestigationes, & notitia Patris de R. Cruce fuerunt super omne illud, quod ab intellectu humano 2. vel per diuinas reuelationes 3. vel ministeria Angelorum & Spirituum. 4. vel acumine, & acrimonia intellectus. 5. vel diuturna obseruatione, inuentum, excogitatum, productum, emendatum, & huc usq; propagatum est, tam excellentes, preciosa, & ampla, vt etiamsi OMNES LIBRI perire deberent, & Dei permissu omnium scriptorum, & totius rei literariæ interitus contingere: posteritas tamen ex solis illis meditationibus nouum fundamentum ponere, nouamq; veritatis artem denuo extruere posset. Hæc laus Patris vestri ecquid detrahit Monarchiæ Paracelsi? Is non solum seipsum omnibus antetulit, sed & Crollius non potuit sat magnifica verba pro gloria eius reperire, quem in præfatione Basilicæ vide pag. 43. 28 56. 68. 69. vbi recitantur incredibilia & immensa præconia, quib. etiam perfecta pietas continetur, perfecta veritas, perfecta Theologia, perfecta Philosophia, nisi erraţ præco.

XXIII.

Vetus est: *Qui nimium laudat hominem fragilem, vituperat.* Neque enim videtur tanta perfectio in eum cadere posse, cum non tantum Philosophorum sapientissimi suos defectus, & inscitiā confessi sint, (Socrates sapientissimus id tantum sciuit, quod nihil sciret,) verum etiam in sacris literis nostra ignorantia, & impotentiā circa res diuinas & humanas sępe notetur. Vide 1. Cor. 13. Ecclesiast. c. 7. 28. & seq vbi nota Salomonem quoque non diffiteri suam [illegible], & c. 8 v. 17. negare *hominem posse inuenire rationem eorum, quæ fiunt sub sole: & quanto plus laborauerit ad quærendum, tanto minus inuenire, & licet dicat sapiens se nosse, non tamen posse reperire.* Lege c. 1. v. 16. & c. 2. v. 11. & seq. Iob. 26. 14. in c. 37. 16 & seq & c. 28 v. 21. & colloquium totum Dei cum Iobo c 38. Syr. c. 43. 36. *Operum eius minimā partem videmus. Multo maiora adhuc sunt incognita.* Modesti est humiliter de se sentire. Quid gloriatur cinis? Hesterni fumus inquit Baldad Suites Iob 8 9. *Homo vniuersa vanitas.* Ps. 39. 7. *Ne quis arroganter de se sentiat, sed modeste.* Rom. 12. v. 3. Si quis existimat, se aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit. Gal 6. 3.

XXIV.

Cum itaq; de patre vestro incredibiliā dicatis, abigetis potius discipulos, & fratres, quos quæritis, alliciétis. Ita Paracelsus, quem cōmendatis, à Crollio, vt dictum est, prædicatur, & voluit ipse esse audireque arcanorum monarcha: verum magna gloria & spe excidit, hæretque eius admiratio in paucis nonnullis, qui Magiæ, Cabalæ, Astrologiæ, Alchymiæ, Necromantiæ, & similibus artibus superstitiosis sunt dediti, & aliis promittunt ea, quæ ipsi nullo modo possunt, vel saltem sine ope spirituum nequeunt consequi. Monebatis ad Salomoniam sapientiam respiciendum esse. At Salomon suam imperfectionem agnouit. Vestrum seculum qui erit perfectius? *Omnis homo mendax.* Ps. 115. 11. *Stultorum infinitus est numerus.* Eccl. 1. v. 15. vel, vt corrigitur ex Hebræo, *defectus non possunt numerari.* Quomodo ergo eos farciet fraternitas? An nullus fuit in Patre eius? Ita sane volunt filii. Sed testes sunt suspecti.

XXV.

Argumentum III. Adeunda est societas Roseæ Crucis: quia (in ea) *Deus id quod ante hac magno cum labore quæsitum est, iam vltro cogitantibus manifestat: desiderantibus libere offert, & quasi inuitis obtrudit:* Pag. 55. sicut & nos ad tantos thesauros *sine nostro merito, spe, & cogitatione peruenimus* p. 62.

XXVI.

Quid antehac quæsiuerint homines, & in quo laborauerint, non ita arduum est scire. Legatur saltem Eccles. *Dedi cor meum,* inquit, *vt scirem prudentiam, & doctrinam, insipientiam, & stultitiā, & agnoui, quod in his quoq; esset afflictio spiritus,* & Mirū, si Deus sine labore obtrudet bona hominib. tanta in statu peccati, de quo dictum est: *In sudore vultus tui comedes panem TVVM, donec redeas in terram, &c.* Studio mundanarum opum, & dignitatum, & quæ alia fortunæ bona vocantur, multi & quæsiuerunt anxie, & adhuc quærunt. 1. Cor. 1. v. 22. *Græci quærunt sapientiam,* quæ est mundana Philosophia Græcis & Latinis proposita, nec dum à scholis repudiata. Alii virtute togata, alii bellica sunt gauisi. Animi bona hæc appellantur. Epicurei corporeis delectati sunt. Omnes beatitudinem spectarunt, siue in hac, siue in altera vita post obitum. Si ista minutius concidas & Philosophiam distribuas, studiorum dissimilium cumulum inuenies. Christus, & cæteri pietatis, veri omnisque bonorum assertores, regnum Dei etiam per afflictiones quærere iubent. In eo sunt bona æterna: in mundo, qui est mundus, nihil nisi caducum est. Supra: Mundus spiritum veritatis non potest accipere: sed totus est in maligno. 1. Ioh. 2. 16. & c. 5. 19. Ad æterna autem bona consequenda

Pater Rhodo[stauroticus] & Paracelsus de Monarchia scientiarum pugnant.

Nimia laus hominis vituperium.

Salomonis defectus.

nulla opus est fraternitate alia, quam Christiana, quæ iam vltra sexcentos & mille annos in mundo fuit, de qua etiam vere dictum est, quod offeratur liberaliter, & inuitis etiam obtrudatur. Ita enim habent loca. Prouerb 1. & c. 8. Item 9. Es. 55. v. 1. 2. Eccl. 5. 35. Mat. 11. 28. Ioh. 6. 27. & seq. 2. Cor. 5. 20. vbi Apostolus etiam obsecrat Luc. 14. 13. compelle intrare. Rom. 10. 20. Inuentus sum à non quærentibus me. Palam apparui me non interrogantibus. Omnino copiosa est inuitatio ad cœnam magnam, & nuptias agni. Num autem tanta cum facultate? Agnus paschalis non editur sine azymis amaris, seu lactucis agrestibus.

XXVII.

Verum non arbitramur istorum quicquam principaliter à societate intelligi. Quid ergo quæsitum est? *Nosse præsentia, præterita & futura* ad instar Euæ in Paradiso ex promissione serpentis, quomodo & Paracelsus (Ophita) de mysteriis vermium tradidit sapientiam ex serpentis vsu exilicere, & olim peruenisse. (De Ophianis, seu Ophitis vide Baronium in Ann. Chr. 145. Paracelsi tom. 7. c. 1. & 2. de mysteriis vermium: vbi tamen non omnia Ophitarum absurda retinet, sed tantum quod de intelligentia, seu sapientia dictum est. Alibi vero alia fundamenta proponit, vt parum sibi constet.) Nosse vero ista alii cupiunt ex Astrologia: alii ex spirituum societate: Enthusiastæ ex raptu ecstatico, vel moribus, & inspiratu tacito: Paracelsus alibi docet sigilla, specula constellata & ad omnia desiderabilia consequenda & noscenda facere. Hoc nomine & Magia cum sortibus, & Cabala commendatur. Vide Paracelsum in *archidoxi magica*, & tomis totis nono & decimo; vbi inuenies mira phantasmata: Insuper *Dornaeum, Cornelium Agrippam in magicis, Tritemium, Artephium, Goclenium nunerem de vnguento armario, Burggrafium* de Panophia achillæa, & alios eius studii. In Iure Canonico habes Decreti parte 2. causa 26. q. 3. & 4. Per totas descriptionem istarum artium Diabolicarum, licet Paracelsici eas pro naturalibus & diuinis proponant. Quidam lapidem Philosophicum, & vniuersalem medicinam quæsiuerunt, & adhuc quærunt alii in mistis inuestigant essentias, & medicinas eliciunt ope cuiusdam chiromantiæ, quæ signaturas rerum docent, & anatomias. Egit de istis rebus Crollius quoque in Basilicæ Chymiæ Præfatione, item de signaturis, chiromantia, similibusque, de quibus & Ioh. Baptista Porta librum confecit, & de talibus loqui fraternitatem, sequentia docebunt. Nos interim opponimus illud Pauli Gal. 4. 10. Dies obseruatis &c. quod citatur in Decreti par. 2. c. 26. q. 2. c. 1. vide appendicem syntagmatis nostri.

Paracelsica notitia unde.

XXVIII.

Quoniam autem, manifestatio talium, & cognitio ad Dei voluntatem liberalem refertur, nostri non immerito cogitant, an non spiritus quidam nequam induat angeli lucis speciem, & falsis promissis quærat homines decipere, & suos facere. Ab omni enim æuo compertum est, *nihil vanius esse magia*, & qui profitentur scientiam arcanorum istorum per Magiam, Cabalam, & similes artes Paracelsicas, Techelicas, Artefianas, &c. eos *sine spirituum auxilio & imposturis* nihil posse. Vide Plin. lib. 30. c. 1. & 2. lib. 26. c. 4. alibique sæpe, quo nomine Paracelsistæ tam infesti sunt Plinio. Ideo & Magorum Mathematica cum Cabala, & Magia à sapientibus ex Verbo Dei redarguitur & damnatur, quod ipsum & leges Ecclesiasticæ & Politicæ fecerunt, qua de re alibi. Cod. lib 9. tit. 18. l. 4. 5. 6. 7. Decreti part. 2. causa 26. q. 2. c. 6. & 7. & seq. Artes sunt Babyloniæ, & Ægypti, de quibus Es. c. 20. & c. 47. Vide Rogerium de mirabili potestate artis, & naturæ, qui tamen a Paracelso accusatur deceptionis, quanquam ab eo fundamentum hoc acceperit, sc. *dæmoniaca magia non opus esse, quia omnia miracula possint arte & natura fieri.* Nimirum hic est ille prætextus Diabolicus, quo Paracelsus, Crollius, Tritemius, Sectæ, Agrippa, Simoniani, Basilidiani, Menandriani, & hæretici: Zoroaster, Osthanes, Tiridates, Apollonius, Tyanæus, Zyto Bohemus, Actius, Natius, Numa, & similes execrabiles magi suam abominabilem artem palliant, licet explodendi, ridendique omnes, cum nihil mirabilium sine Diabolorum commercio vnquam præstiterint, & manibus verborum ampullis linant chartas, quibus Sathanas seducit Paracelsistas præstigiosa vaniloquentia circumductes.

XXIX.

Probare debet societas, Deum reuera offerre ista secreta. Neque enim satis est dicere: *In nostra societate habentur illa. Ad societatem iam panditur via, & accessus datur. Ergo Deus offert.* Quæ hæresis non potest similiter argumentari? Si ad genios familiares aperte referretis cognitionem non difficile assensum inueniretis. Suspirio itaque est, nomen Dei tantum esse prætextum professioni magicæ ex Arabia & Mauritania, vel Paracelso haustæ.

Dei nomen impiæ magiæ prætextum. Ergo Decreti p. 2. causa 26 q. 4. 5. de sortilegiis & sortilegis.

XXX.

Est hic Prolepsis. Ne enim quis putet hæresin quandam se fouere, cogitationem anteuertunt. P. 55. *Non possumus suspecti esse hæreseos, aut seditionis.* Cur? *Quia damnamus Papam, & blasphemias Mahometis. Imperatori vero Romano sponte offerimus preces nostras, arcana, & magnos auri thesauros.*

Rhodostauri ex damnato Papa Imperatori promittunt grata.

XXXI.

At inquam argumentum ignorat Elenchum. Neque enim liber a suspicione hæresis est, qui Papam & Mahometen damnat, vt Antitrinitarii, Anabaptistæ, Prædestinatiani, &c. Quin Anabaptismi vestigia sunt in confessione vestra de fictitia illa reformatione, qua deletis improbis omnes sint futuri, vt Adam in Paradiso. Ita alibi Thesauros vestros iustam causam fouenti ad debellandos aduersarios promittitis. Obliti ne sumus belli Enthusiastici, & Anabaptistici in Westphalia, Rege quodam Leidensi? Quid si Papam ideo damnaretis, quia Magiam iure Canonico improbat? sed tamen parcendum ei erat, quia multa habet Magicis, si non eadem, at similia, nominis incantationis in benedictionem mutato.

XXXII.

XXXII.

Argumentum IV. Conferte vos ad societatem: *quia in hac copia erit leniendi molestias vitæ, & fortuitos insultus bonorum eas,j, è medio tollendi: malorum vero pœnam exasperandi:* Hoc argumentum à fine ductum est. In seculari vita homines experiuntur varias molestias, quarum aliquæ ad fortunam referuntur modo quodam loquendi Ethnico, cum piorum, bonorumque apophthegma esse debeat, *ne capillum quidem sine prouidentia diuina in eis lædi posse.* Matt. 10. 29. 30. 1. Pet. 1. 3. 19. *Quis est qui vobis noceat, si boni æmulatores fueritis?* Vide Rom. 8. v. 31. & seq. Christi discipulos tamen oportet *crucem ferre.* Mat. 10. 38. Act. 14. 21. Phil. 1. v. 29. Vnde & Euangelium aliqua ex parte *Verbum Crucis* dicitur, quod de crucifixo quidem pro salute hominum Domino gloriæ agat: sed postea etiam de Christianorum in hoc mundo pressura. Ioh. 16. 33.

Sublatio [illegible] secularis [illegible] [illegible] insultu.

XXXIII.

Admonendi ergo sunt fratres, vt cogitent quid promittant. Si reditura est integritas *Paradisi*, sane immunitas erit à molestiis, sed tunc nihil intererit, siue in societate sis, siue extra eam. Si autem ea non erit vniuersalis, sed tantum particularis, eos attinens, qui sunt membra societatis, videant de suo Christianismo. Qui pressuras & crucem in seculo fugit, non potest esse discipulus Christi. Monachi & Eremitæ ad solitaria loca concesserunt, vt q. separati à mundo essent. At sine afflictione esse noluerunt, vnde sibiipsis disciplinam cum opinione meriti, quasi caro ita domaretur, & operibus cœlum aquireretur, imposuerunt, seu re, quorum pauci, siue verbo, vt plurimi.

Impossibilis promissio [illegible] [illegible] nec [illegible] [illegible] absq; [illegible] est.

XXXIV.

Vestra societas quo modo in mundo seculari esse potest, & fugere malitiam seculi? *Totus mundus in maligno positus est*, & sacræ literæ nihil beatitudinis Ecclesiæ militanti promittunt, sed de maximis malis concionantur. Quibus est maior fides? Deo, an vobis? Cur etiam velitis exasperare malorum pœnam, si in renouato, & in integrum restituto seculo Paradisiaco nulli possint esse mali. Ad extinctos autem vestra reformatio non perueniet? Quod si sint, vestra beatitudo sane erit argumento quanta sit illorum miseria, & ideo dolorem, inuidiamque in eis excitabit: sed vos oportet misericordes esse, iuxta Christi mandatum, & illis in ordinem receptis bona vestra communicare. *Omnia quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis.* Matth. 7. 12. Christi & hoc est. Ioh. 16. v. 20. *Amen, Amen, dico vobis: Plorabitis & flebitis vos: mundus autem gaudebit: vos contristabimini. Sed tristitia vestra vertetur in gaudium, &c.* Num in hac vita? Minime: sed in altera, non quam vos ante iudicium ex Paracelso somniatis, sed quam Christus post vltimum diem suis electis conferet.

1. Ioh. 5. 19.

Matt. 18. 33. Luc. 6. v. 36.

XXXV.

Argumentum V. Pag 57. tale quid scribitur. *Ostendunt se media quædam vera, & patriæ nostræ commoda, quibus varii eius morbi possint sanari, & fiat ipsa quasi prorsus noua.* Inde conclusio. V: ergo ista media consequamini, recipite vos in ordinem nostrum. Primum hic quæritur cui, cum renouationem & reformationem totius mundi ad modum aurei seculi in Paradiso inculcetis, reponetis correctionem, & beatitudinem istam ad *vestram patriam*, siue ea sit tota Europa, siue aliqua pars eius? Asia, Africa, America, terra australis, & insulæ etiam sunt mundi membra. Deinde quidnam morborum dicitis? Varios esse litera indicat. His fanatis patria prorsus noua promittitur. Videte vero ne morbos dicatis, qui videntur, at non sunt. Deinde ne consuetudines antiquas intelligatis, quæ sic radices egerunt, vt satius sit tolerasse in seculo imperfectionis, quàm mutare velle. Pag. 65. hæc sunt: *Arabes in Damcar alium habent ordinem politicum, quàm cæteri Arabes. Ad exemplum horum regimen in Europa instituetur iuxta præscriptum patris nostri, quando effecta erunt ea, quæ præcedere debent. & iam nostra TVBA per totum mundum libere & publice pleno sono clanget, &c.* Media ergo illa politicam reformationem ab vna parte spectant: sed nec Theologiæ, nec OEconomiæ, nec studiis literarum parcetur. Num quæso fratres legistis ea, quæ sunt Danielis 11. v. 36. & seq?

"Media beatitudinis [illegible]"

Morbi.

"Arabici "mores in "Europam "inferendi.

XXXVI.

Faciet iuxta voluntatem suam rex, & eleuabitur aduersus omnem Deum &c. Item, *Deum Patrum suorum non reputabit.* Est ibi etiam de Maozim, quæ vox significat firmamentum & munitionem. Vide 2. Thess. 2. 3. Nouimus ista exponi de Antichristo occidentali: si vos essetis Anabaptistæ, & Enthusiastæ, spirituum consortia appetentes, foretis aliquid Antichristi, de quo tamen ante tempus non statuimus, nec asseueramus quicquam. Valde emphaticum est: *Faciet rex iuxta voluntatem suam, &c.* Vos Regem, cui Thesauros vestros seruatis, affore dicitis. Hic si Christianus esset, non faceret suam, sed Dei voluntatem, sicut Christus & orauit ipse, & nos orare iussit, & facientes, fratres suos (Matth. 12. 50.) appellauit, regnique cœlestis (Matth. 7. 21.) Hæc admoneant vos prudentiæ.

Rex [illegible] [illegible]

XXXVII.

Media vestra intelligimus talia esse, vt ad vniuersalem PATRIÆ mutationem,

Media [illegible] [illegible]

 Religionem,

Religionem, studia literarum, Politiam, & OEconomiam comprehendentem, inuoluentem que sint comparata. Cogitabit autem fidelis patriæ orthodoxæ propugnator, num se in talium consortium immiscere velit, qui [Greek] patriæ studeant machinari, omniaque inuertere, & quod dicitur [Greek]. Sine tumultu qui quæso id fiet? Memineritis [Greek] pergetis, habebimus in fide [Greek], & in Philosophia, Politiaque turbatorem. Vestris autem axiomatibus cedent religiones, & leges Principum, Rerumpub. Ciuitatum, scholarum &c? scilicet.

XXXVIII.

Pag. 58. 59. communicatio secretorum. Sex ætates ut sex dies mundi computationis de mus Elia.

Præuidistis obiectionem, tanquam per spiritus vestros omnium gnari. Itaque pag. 59. & 60. occupatis: *Quod secreta nostra offerimus, id varias cogitationes excitabit* apud hos, quibus MIRANDA SEXTÆ ætatis nondum sunt nota: vel qui ob mundanum cursum, seu morem futura (in hoc tamen seculo) præsentibus paria æstimant, quique variis incommodatibus temporum suorum impediuntur, vt non aliter in mundo viuant, quam cœci. Hæc est vestra prolepsis.

XXXIX.

2. Pet. 3. V. 8. Varia cogitationis de Rhodo. Saurecis

Quod de variis cogitationibus dicitis, non fallit. Quis enim non moueatur tanta nouitate & inuersione rerum, quasi generalis reuolutio mundi à seculi fine ad initium eius, quasi *ex Platonis de magno anno mundi* commentis, aut Virgilii de *regno Saturni* redituro opinione, sit expectanda. Neque vero etiam negamus, vobis euenire posse, quod de Epicuræis scribitur. 2 Pe. 3. v. 3. & 4. Sap. 3 primis quinque versibus, quanquam ibi notati non credant vestram inuersionem seculorum. Nos inspeximus Danielis statuam, & inuenimus non sex, sed quatuor regna secularia tantum, quorum diebus Deus regnum Ecclesiasticum Electorum, quod erit æternum, & non de hoc mundo, exuscitaturus sit. Deus Danielis de vestro aureo seculo, & Rege, seu Leone nihil nouit.

Lege 10. Plat. de Rep. & Marsilii commentarium, ubi magnus ille annus ... anima hominis 12000. annorum. Vide & Politicum Platonis de regno, ubi Saturnia tempora & magna mundi renouatio. Item Virg. 4. Ecl. Cornus dulcis, bianoss.

XL.

Ex dictis VI. argumentum extrueret aliquis. Ingredere societatem: Argumento: quia *mira sexta ætatis cognosces*: quia *secreta tibi offerimus*: quia *non viues in mundo vt cæcus*: quia *futura præsentibus dispaua esse disces*: quia *incommoditatibus temporum tuorum liberaberis*. Est prægnans ratio & multipara. Ne despondeat aliquis animum, & de accessu dubitet, vocatio generalis, & vniuersalis reformatio totius mundi tacit. Quid autem opus est istis illecebris, si Dei decreto mundus in Paradisum redibit? Potentibus causis Dei quis resistet? Illa vocatio ad augendam societatem redolet factionem seditiosam.

XLI.

Sed missis istis, non intelligimus quo modo illa liberalis oblatio consentiat cum pag. 64. vbi hæc: *Nostros thesauros quidem liberaliter omnibus offerimus*: sed *tamen arcana nullatenus fiunt communia & nota: quia crassa ingenia ista non curant, nec capiunt. Deinde dignitas in fraternitatem recipiendorum ex regula nostrarum reuelationum æstimatur, & cognoscitur. Indignos audire auribus, attendere Deus vetuit.* Hæc vos.

XLII.

Qui generalem policitationem & liberalem oblationem omnium vestrorum bonorum legget, magna spe inhiabit secretis vestris, & tam videbitur sibi ea deuorasse. Sed vos versutia quadam diuiduum facitis, & quasi offam auream coruo hianti obiicitis. Hanc dum auidis oculis, & rostro deuorat, subducitis clam potiorem promissi partem, & plura desiderantem luditis. Inde est argumentum: *Si arcana nullatenus fiunt communia, & nota, temere quis ea à nobis expectat. Prius est Ergo & posterius.* Assumtio probatur duabus rationibus: Quod bœotica ingenia nec curant, nec capiunt, commune omnib. fieri non potest. Secreta nec curant, nec capiunt ingenia bœotica. Ergo. 2 Indigni non sunt recipiendi ad arcanorum participationem Multi sunt indigni. Ergo. Propositio Dei voluntate roboratur. Assumtio declaratur cognitione indignorum per regulam reuelationum societatis. Si Anabaptistam interrogares de sua Ecclesia, quid aliud responderet? Imo citaret & scripturas. Apoc. 21. 26. Non intrabit, &c. & c. 22. 15. *Foris canes venefici. impudici, homicidæ, idololatræ, mendaces*, quo argumento quis vereatur, ne & vos sitis foris, qui videmini falsitates scribere, & inani spe mundum lactare, nisi fortassis hæc est mens vestra, quod non totus orbis sit futurus Paradisus, sed tantum vestra patria, (ponatur Morauia) sicut fuit in initio: Ad hunc locum circumscriptum suis terminis vocari omnes homines quidem, sed non omnes admitti posse ad secreta: Itaque ne frustra sint vocati, thesauros eis offerri, quibus debeant esse contenti: vel sic: Eos qui foris sint relicti, bello & peste omnes perituros esse iuxta Paracelsum. Receptos autem in classes duas diuisum iri, & vnam, in qua fratres ignorantiæ, tantum thesauris fruituram esse, alteram etiam secretis. Ita fiet vt vos soli sitis totus mundus, & vestra reformatio generalis. Ignoscendum est nostris cogitationibus. Natura enim proni sumus ad inquisitiones, & quod dictum est, non caret ratione. Videntur enim & Anabaptistæ & Donatistæ, & Cathari talem opinionem habere. Vulgus quoque pridem tale quid metuit, & qui de Gog & Magog disserunt, non multum à vulgi sententia absunt.

Paradisus in Morauia aut Belgio, &c.

XLIII.

Thesauri & Cæsari, & Reges, & omnibus promissi.

Sed valeant arcana vestra Arabica, & Mauritana ex scholis Magorum. Promite saltem thesauros, quos licet *Cæsari Romano* addixeritis, iam tamen indiscretim omnibus promittitis. Sed metuendum est, vt Principes in societatem prædæ admittant pauperes, quod tamen factum putamus tempore Salomonis, quo argentum pre auri copia pene nihil æstimabatur, eratque instar lapidum vulgare 2. Paralip. 9. 27. 3. Reg. 10. 21. 27.

XLIV.

Illiterati quoque ...

Num autem nullos illiteratos, qui capere secreta vestra nequeunt, admittitis? Imo pag. 6...

etiam indoctos recipitis in fraternitatem, sicut Laicos (fratres ignorantiæ) Ghesuitæ. Ne verò cum reliquo grege stabulentur, in peculiarem caulam eos conijcitis, vt sint gradu diuersi. Si quis ergo indoctus vellet à vobis doceri, & aspirare ad doctos, num eum erudiretis? Ita sane plura vestra argumenta volunt. Non enim tantum thesaurorum spem facitis, sed & admirandorum cognitionis. Vestrum erit, quando tanta potestate estis, ex crassis ingeniis subtilia, & ex indignis digna reddere per metempsychosin aliquam, aut saltem Helleboro, aut tinctura vestra, qua omnis morbus tollatur, & ex consequente etiam mentis. Vide superiora argumenta.

Ad Anticyram.

XLV.

Dixistis, vos posse dignos ab indignis regula vestra discernere. At milites, præsertim prædones, & manipulus latronum per vim irrumpent. Præuidistis hoc. Itaque negatis fieri posse, vt & in Fama. Si enim quis violento introitu, & per vim, animoque gladiatorio ad vos viam affectare velit, hoc cum facturum cum suo magno malo indicatis. Et hic argumentum longe validius ponitis, dum vos *seruos Dei appellatis, qui cincti nubibus extra omnem vim sitis, quia videre non possitis, nisi habeat quis oculos aquilinos.*

De vim inferentibus.

Serui Dei nubibus tecti.

XLVI.

Credo vos alludere ad duos illos Dei testes, Ap. 11, 12. qui in nube ascenderunt ad DEVM: aut respicere ad Christum, qui aliquoties inuisibilis factus vim inimicorum declinauit. De oculis aquilinis videtur Christus loqui Mat. 24. v. 28. Hi n. procul vident cadauer, & ad id ex longinquis congregantur. Quid autem si olfactu deprehenderemini, & fumis? Sed frustra est de his disputare, quorum ratio est nulla, nisi magica, quale quid refertur de fabulosis pumilionibus, qui se inuisibiles fecerunt magico velamento: aut quale de Gyge beneficio annuli inconspicuo? Imo quomodo *Æneam* & *Achatem* Venus apud Virg. 1. Æneid. occultauit: At *Venus obscuro gradientes aere sepsit, & multo nebula circumDea fundit amictu, cernere ne quis eos, neu quis contingere posset.* Magia vos, non Deus occultat, si intra nebulas latetis. Deus non solet mundum hoc modo conuertere. In fama estis visibiles, habetis domicilium, & palatia plus quam regalia, ad quæ inuitatis socios, inde emittitis fratres in varias terras varia cognoscendi, & vestra propagandi gratia, quanquam illud non necesse erat his, qui omnia in vno momento per spiritus cognoscunt. Cogitate quæso fratres, quomodo instituatis generalem mundi reformationem, & commune quasi oraculum ad omnes vestra disciplina instruendos, si intra nebulam estis, & inueniri non potestis?

Ioh. 8. 59. Luc. 4. 30.

Inuisibiles se solent facere magi. Historias his bus apud Maiol. to. 2. can. coll. 3. Nebelkappe

XLVII.

Vnum adhuc succurrit 3. Reg. 18. 12. Abdias de Elia Propheta dicit, quod Spiritus Domini deportaturus ipsum sit in locum ignotum; in qua opinione fuerunt & studiosi 4. Reg. 2. 16. Vnde colligitur consueuisse id aliquando fieri, sicut & Philippus Apost. Act. 8. 39. transferebatur; quod non hoc quidem semper, vt in persecutione Eliæ à Iezabele 3. Reg. 19. vbi Elias cogebatur pedes ire diebus 40. vsque ad montem Horeb, atque inde redire per desertum. Alius modus offertur 4. Reg. 6. vbi famulus Elisæ aquilinos, seu angelicos oculos accipit, vt videret exercitũ angelorũ alias inuisibilũ. Regis autem Syriæ copiæ oculis sic capiebantur, vt loca hostilia non agnoscerent. Videre potestis vter modus placeat: quanquam si Deus vellet vos tutos esse, mille aliis rationibus id posset effectum reddere, vt non opus esset nebula. Sic Rex *Ptolemæus Philopator* in tertio Maccabæorum legitur animo quidem in Iudæos truculento fuisse, sed quem Deus in clementem & propitium mutauit, suntq; exempla etiam alia de Nabuchodonosore, Ahasuero, &c.

De magorũ nebulis & occultatione, vnde histor. Tartarorũ apud Maiol. in can. to. 2. coll. p. p. 204. sed lege totũ colloq. illud. Iob 12. v. 21. 24. Ps. 76. v. 13.

XLVIII.

Referunt de magis quibusdam, quod possint se instar vertumni in varias species transformare, sicut & sagæ modo feles fiunt, modo aues, modo aliud quid. Legatur historia Magi Bohemi apud Maiolium, & Apulei asinus aureus, quæque de lycanthropia habentur apud *Peucerum. Bodinum*, & alios. Si quis vobis nocere velit, quam facile in lupos vertemini, aut aquæ diluuium, aut ignem immensum, aut barathrum terræ ingens, & similia? Est & hoc in narrationibus alicubi arces & castella quidem aspectibilia esse: sed si quis hostili animo velit inuadere, subito ingentem flammam apparere, & hostes arcere. Itane vos locum vestrum alias visibilem vultis nebulis inuoluere? Alii magi etiam vinculis se expedire possunt, & per aerem in dissita loca euadere. Cum *Stoius* ad pugnam à nobili vocaretur certo in loco, comparuit stipatus exercitu nigrorum equitum, nobili non audente vel mussitare. Deus Syros in fugam compulit *sono exercitus magni.* 4 Reg. 7. v. 6. Idem potest, qua arte *Sennacheribum* domuit, & *Pharaonem* cum aliis, etiam Ecclesiæ hostes compescere. Pluuiis prohibitus *Hannibal* Romam capere non potuit contra vaticinia de Monarchiis; nec Antichristum iuuabunt suæ technæ. Gog & Magog malo fato peribunt.

De Simone Mago, Zythone, Trisemio & aliis multis. De præstigiis Turcicis, quibus serui fugitiui retrahuntur ex fuga, similia referuntur.

XLIX.

Sed Magorum lusus non sunt diuturni, nec proficiebat contra Herculẽ *Achelous* apud Ouid. in 9. meta. vti nec *Proteus contra Aristæum.* apud Vir. 4. Geor. Si itaq; aliquis *Hercules* aut *Aristæus* vos adoriretur, frustra in nebulas verteremini: quod vobis etiam atq; etiam considerandum. Quod autem Dei defensionem & voluntatem prætenditis, temere est. Non enim inuenietis fidem, nisi documenta fidelia offeratis, non ex raptibus Enthusiasticis, Paracelsi fatuis Propheticis; astrologia fanatica, visionibus victis, &c. sed Verbo Dei, quod plane contrarium habetis.

L.

Eiusdem sententiæ sunt & hæc vestra; *Esset quidem* (inquitis) *in potestate fraternitatis totum mundum ditare, doctum reddere, & ab infinitis calamitatib. liberare, sed sine Dei singulari dispositione, & prouidentia, nunquam vlli possumus innotescere, & manifestari: imo tantum abest, vt sine Dei voluntate, vel contra eam aliquis frui nobis, & beneficiorum nostrorum particeps fieri queat, vt citius vitam inuestigando, & quærendo sit amissurus, quam nos inueniat, & fraternitatem Rosea Crucis accedat.*

Potestas Rhodostaurotica. Non assumat nomen Domini Dei sui inuanum.

LI.

LI.

Omnes doctos reddere.

Mundum ab infinitis malis liberare.

Mira ratio est vestræ scriptionis. Quinque linguarum literas in mundum emisistis, spe totum, omnesque homines attrahendi, & generali reformatione omnia mutandi. Cur hoc, si vera sunt quæ de difficultate aut impossibilitate accessus narratis? In Fama emissarios legimus, qui in omnem terram egressi ex claustro vestro doctrinam nouam propagent. Per eosdem discipulos quæritis. Hoc quoque eodem argumento fit temerarium. *Potestis omnes homines doctos facere?* at crassa ingenia supra repudiabatis, & indignos arcebatis. Deus est, qui omnes doctos reddere potest Ioh.6.45.Es.54.13.Ebr 8.11.Ierem.31.34. Illud autem nemo vobis credet, quod scribitis *posse vos mundum ab infinitis calamitatibus liberare.* An vnquam hoc fecistis, vt sciatis vos posse? Aliud est opinio: aliud virtus ad efficiendum sufficiens, & vsu spectata. Ingens confidentia est, homines magiæ deditos profiteri se posse mundum liberare ab infinitis malis. At non est in alio salus, quàm in Christo vno. Act.4.12. Ebr:10.v.26.27. Psalm.60 *13.* Vana salus hominis. In Deo faciemus virtutem. Eadem est sententia Ps.3 vide Ps.49.v.7.8.& Ps.68.21. Psal.118.8.9. An non estis veriti vos redargutum iri sacris scripturis? Cur metuitis vobis, & in nebulas fugitis, si id potestis? An non sunt mala, imo radices malorum, Diaboli furor, concupiscentia, malignitas mundi, peccata innumerabilia? Quando hæc extinguetis? Astrologi raro quid boni ex cœlo pronunciant. Num et hoc in potestate vestra est, cum elementorum, & reliquorum ex maledicto, & vanitate pollutione, quæ & toti mundo futura est exitialis? Ego puto vos ne minimo quidem malo posse mundum, qui totus est in maligno, priuare vestris viribus. Paracelsici quidem aiunt, Sapientem dominari astris, & à cœlo esse omnia, quæ fiunt in sublunari mundo. At deest adhuc exemplum dominii talis, quo omnis calamitas ab homine sit abacta. Diceret aliquis, Magos Paracelsicos esse rem pessimam. Num hoc delere potestis?

LII.

Astrologorũ vani pratextus.

Magorũ ingens confidẽtia, verum sine effectu.

Callide vero Dei voluntatẽ & prouidentiã prætenditis. Sub hoc clypeo latere potest vestra impotentia, & opinio, sicut & vates cœli quando mentiuntur. Si.n. non euenit prædictum, negant Deum consensisse: aliqui orationes intercessisse dicunt in malis, aut in bonis impedimenta malorum geniorum, sagarum, & similium. *Crollius ex Paracelso* astra supponit sapientum arbitriis, qui si adhuc viueret totum mundum cum stellis & hominibus *sola imaginatione fiduciaq;*, (fidem naturalem vocant) quam oportet, ita directam esse, vt nuspiam nutet, si Devs vellet, mutaret, quod & alii magi se posse profitentur, adeo vt *animos & affectus quoque, item morbos & sanitates in potestate se habere, non vereantur affirmare.* Dicite autem quæso, an non hoc est abuti nomine Dei? Nunquam post lapsum Adami voluit Devs mundum ab infinitis calamitatibus liberari. Ideo enim maledicto & vanitati subiectus est, quia peccato est pollutus. Præsertim autem vltima tempora ob malitiæ excessum pœnis subiacent, iisque non paruis Est enim immutabilis iustitia Dei, & lex. Gen. 2.& 3 promulgata.

LIII.

Es.8 20.
Deut.5.32.

Nemo vero sapiens vitam in periculum vocabit magorum in nebulas fugientium causa. Si placet latere, manete in obscuritatibus vestris. Interim caueant sibi emissarii vestri. Vestra doctrina non opus est neque *Theologis*, qui habent *legem & testimonium* à quo ne latum quidem vnguem decedere oportet, neque Iurisconsulti, qui ius vtrumque vestrûm caussa non abiicient, & Respublicas inuertent. neque *Philosophi & Medici*, quo iam cognouerunt, quid sit in *Magia. Cabala, Necramantia, Medicina,* & aliis Paracelsicis: In *Chymicis* autem & exercitationes sunt multis vestri ordinis. *Historias* mundi, & *Politicam prudentiam* si spectes, non desunt, qui præterita præsentibus comparando, & principiis practicis adhibendo solerter possunt de belli & pacis artibus iudicare. Fors quærent vestra domicilia *sutores, sartores*, & similes *opifices*, vt nouas calceorum, vestium, pileorum &c. formas discant, quibus nobiles ab ignobilibus discernantur: qua sane in re si possetis aliquid stabile excogitare, multum iuuaretis. Quanta enim pecunia erogatur in nouitates? vt Germanus videatur Gallus esse, vel Hispanus, vel Britannus, vel Polonus, &c. quanti constat? Plus insumitur in mundum muliebrem. Vix credo vos posse barbitonsoribus persuadere, vt omnes vno modo tondeant. Quid de grauioribus sperandum? Sed ad argumenta redeundum est.

LIV.

Noua veritas.

Argumentum VII. Societas est adeunda (si possibile) argumento: *quia omnibus debet gratum esse, vt noua arx veritatis breui extruatur, nec differatur in futurum temporis decus.* Obiicis: Veritas noua non potest locum habere, nisi prius destructa (veritate) antiqua. Neque enim nouo permutari in eodem loco domicilium potest, nisi vetere ruinoso sublato. Ita in artibus, qui perperam aliquid didicit, is dediscere id cogitur, cum vinum nouum in vtres feculentos immissum pereat. Responsio est in promtu: *Omnino longe facilius erit flatum extruere nouum castellum veritatis quàm prius demoliri vetus informe.* Statim magnum & amplum vestibulum describendum: conclauia iungenda: lux immittenda, fores & gradus mutandi, &c.

Matth 9 17.

LV.

Antiqua vno impetu abiicienda.

Intelligimus societatem sic agere velle, vt Carolstadius Witebergæ in Iconomachia. Quid enim opus disputatione, sintne in templis ferendæ imagines, an non? Statim eiiciantur. Sic nihil attinet contra scholas Theologicas, & Philosophicas agere, easque falsi conuincere. Sinantur & statim recipito: id quod visum est fraternitati. Quis quæso rigidos suarum opinionum, tenacesq; & morosos defensores laboret conuertere? Quantis viribus contra Doctores scholasticos per annos circiter 70. egerunt Paracelsici frustra? In initio Suchtenio, Bodenstainio, Toxite, Turneissero, Dornæo, & aliis Alchymiam Paracelsi tractantibus erant in magna existimatione. At nihil effectum tantorum impensis operum. Quid iam fiet in sterquilinium redactis?

LVI.

LVI.

Veruntamen non arbitror societatem tam tyrannicam fore. Turca belli iure captã vel deditam ciuitatem sic mutare potest: at non vos studia Theologica & Philosophica. Hic si quid incepture velitis, sentietis acres aducrsarios. Si male locutus sum, (inquit Christus Iohann. 18.23.) μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ, aut demonstra argumentis, & testimoniis firmis, malum esse: *Si bene, quid me percutis?* Ita vos fratres, si Philosophia & Theologia nostra mala est, demonstrate hoc: Si non, quorsum mutatio? Spiritus Sanctus non tantum docendi vera officium habet, sed & falsa redarguendi. Ioh. 16.8 Ideo vtrumq; requiritur etiam in Episcopis Ecclesiarum. Tit. 1. v. 9. 10. ad quod & Scriptura vtilis est 2. Tim. 3.16. Vide 2. Tim. 2 25. 1. Tim. 5.20. 2. Tim. 4.2.

LVII.

Quod ergo ad argumentum attinet, societas non est adeunda arcis nouæ veritatis caussa, quia antiquius verius. Si veritatem iam habemus, ad noua declinare fas non est. De talibus autem est vaticinium vltimorum temporum, non pro, sed contra veritatem agentium, 2. Tim. 4. v. 3. 4. *vbi à veritate ad fabulas dicuntur homines quidam se conuersuri.* Vide & 2. Tim. 3. per nouem versus: & 1. Tim. 4 1.2.2. Thess. 2. de apostasia generali. Matth. 24. de dicentibus, hic est, ibi est Christus. Surgent enim Pseudochristi, & Pseudoprophetæ, &c. Emphatica valde sunt verba Pauli de Antichristo, *cuius aduentus secundum operationem Sathanæ in omni virtute, signis, & prodigiis mendacibus, omnique seductione iniquitatis, in his qui pereunt, eo quod charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent. Ideo mittet illis Deus vim erroris, vt credant mendacio, iudicenturq; omnes non credentes veritati, &c.* Est ergo iam arx veritatis Canonicæ Scripturarum authenticarum septis circundata: nec est nisi *vnum de vno* verum. Sicut & vos dicitis, *in vna veritate esse acquiescendum.* In Theologicis igitur veritas à vobis nulla potest extrui. Falsitas in locum veritatis potest apud inconstantes subrepere. Leges si respicimus, inuenimus nec Christum, nec Apostolos iura ciuilia mutasse: Imò Paulus & Petrus iubent eis parere. Philosophia fuit erronea. At hæc lumine veritatis diuinæ, & experientia iam ita est illustrata, vt qui aliam vobis velit obtrudere, cum pro falsario habeamus, sicut magos Paracelsicos, & Phantastas illos, qui de viuente, seu vitali Philosophia fabulas conscribunt. 1. Pet. 2. 13. Rom. 13. 1.

Inuersio argumenti. Ad societatem venient illi, qui antiquā veritatem negant.

LVIII.

Arg. IIX. *Si in vna veritate est acquiescendum, eaq; compendiose inuenitur apud societatem vestram: hæc est adeunda illa: at est Et hoc ergo.* Ratio connexionis est: Si enim non est adeunda societas pro veritate compendio discenda, per multas ambages erit ad eam tendendum. Nam aliàs per longos circuitus, & perplexitates quæri solet. Hæc est summa argumenti.

Veritatem quærunt quidā, sed non, vt sit apud rosaam crucem compendio inuenīri.

LIX.

Responderi potest, non probari id quod probandum erat, nempe veritatem illam vnam sine ambagibus apud societatem inueniri, & alibi non tam explanate, & summatim disci posse. Vestro dicere non sumus contenti. Quot enim hæretici sunt, præsertim Anabaptistæ, qui isto argumento non allicere soleant simplices? Sic compendia proponunt quidam linguistæ: Sic *Ezechiel Christus, seu Meth, Stiffel,* & alii ex Anabaptistarum maxime gregibus. In Medicina *Scheunemannus,* Paracelsista temerarius, optat vt *prolixi Canones Galeni ad orcum mittantur,* qui scilicet methodicam ex Paracelso sectam introducere velle videtur: & vos si *Panaceam,* qua gloriamini, habetis, potestis totam Medicinam abrogare, & vnico axiomate omnem vim eius complecti. Demonstrate id quod narratis. Fidem habebimus demonstrationi.

LX.

Laudamus commendationem *Bibliorum.* pag. 75. *Ab initio mundi non est datus hominibus liber præstantior, melior, mirabilior, salutariq; magis. Beatus qui eum habet,* (quod ego non credo, nisi & textum explicetur neruosius) *Beatior qui diligenter legit: Beatissimus qui studendo ita profecit, vt bene intelligat, estq; talis Deo simillimus.* Quanquam ergo negetis, in orem vestrum esse semper biblica loqui, & prostituere, plebciumq; facere codicem diuinæ Scripturæ: quo ipso ostenditis vos minus solicitos esse de beatitudine: tamen placet commendatio. *Euangelium autem est longum & breue.* Articuli fidei paruo libello, etiam pueris aperto, proponi possunt. Non est itaq; vt hic vestra compendia quæramus, in quibus forte nihil est biblicum, ne nimis communia fiant biblia, cum, vt Moses facit, *optandum sit omnes homines prophetare posse.* & Ps. 1. Item 119. diligenter commendent DEI Verbum. In cæteris sunt institutiones, synopses, Isagogæ, & similia compendia multa, eaque certa incertis non mutanda. Num. 11. v. 29.

Laus Bibliorum sacrorum.

LXI.

Arg. IX. *Qui non vult famem, egestatem, morbos, & senectutem timere, conferat se ad societatem de Rosea Cruce.* Apud hanc enim sunt istorum alexicaca. R. Legimus & alibi, vos *non sinere ægrotare vestros, qui & sine morbo, articulo diuinitus determinato deficiant.* Fidem autem rei facere non est tam facile quam dicere. Paracelsus sine morbo non decessit, qui tamen in manuali, & alibi grandia à se præstita per tincturam scribit. Magicis sigillis, Gamaheis, characteribus, & similibus crepundiis eam vim asscribunt Paracelsici, sed falso. Si viueretis in insulis fortunatis, vbi nulla est corruptio, crederem. De fame & egestate credibile est, si inexhaustis Thesauris abundatis, modo vobis non eueniat, quod *Mydæ, Pythio,* & aliis, qui aurum copiosum habuerunt, sed in sterilitate longa nihil quod ederent. Num & Deum habetis in potestate, vt pluat super nebulosum vestrum agrum, non autem loca cætera? Non ita Matth. 5.48. nec Deuter. 28. Si esset vestra fraternitas sine peccato aliquid diceretis. Si autem est, & præterea etiam non potest piè viuere in Christo, quin patiatur persecutiones, & crucem. 2. Tim. 3.12. lautitias vestras, & aurei seculi somnia non possumus admittere, nisi in seculo epulari cum diuite. Luc. 16. Vultis & postea in inferno cruciari, id quod multi Canonici

Non sinere ægrotare homines.

Diuitias fore & ne periclitari.

Senectus.

nici & Monachi, pingues ventres experientur. Physici quoque & Medici non credent vobis de senectute. Quo diutius quis viuit, præsertim in locis intemperatis, quale est cœlum Germanorum, & victu nostro, qui Macrobios non efficit, eo senior euadit, & imbecillior. Sed vos Panaceam renouatoriam, & magica plurima alexicaca habetis. Itaque non senes, sed iuuenes multorum annorum deceditis, vt Paracelsus vester, & alii Paracelsistæ, si libet credere exemplis eorum, qui aliis promittunt annorum myriades, ipsi breui morientes. Longe aliter Ps. 103. v. 3. 4. 5.

LXII.

Longæuitas primorum hominum.

Paracelsistæ autumant Patriarchas *beneficio lapidis seu tincturæ Physicorum* diu vixisse. Sed vos audite Iacobum. Gen. 47. 9. *Dies peregrinationis meæ sunt parui, & mali, nec peruenerunt ad dies patrum meorum.* Ita Moses Ps. 90. 7. & seq. An ergo his patres superiores, nil Panaceæ reliquerunt? Quid de Isaaco? De Abrahamo & Sara? Vide his senectus imbecillis, & obtusus visus? Gen. 18. 11. 12. & 27. 1. vbi Isaac non potest videre, qui est morbus quidam oculorum. Moses: Deficimus in ira tua: Paulus: Mors est stipendium peccati. Deut. 30. v. 20. Deus est vita tua, & longitudo dierum tuorum. Sequitur ex his, vos non posse immunitatem à morbis, & senectute habere, siue lapides habeatis, siue tincturas, siue sigilla & alia constellata. Apparet autem verum esse, quod raro Biblia citetis. Credo & raro à vobis legi. Aliàs de istis aliter loqueremini. Sapius autem Paracelsistas:

Quidam lapidem habuerunt, sed nullos nec suos nec alterum morbos sustulerunt, nedum deu vi lapidis vixerint.

Quanquam enim & ipsi, & qui eis vtuntur, breuis sint vitæ. & morbis vexentur, tamen iactant suum vniuersale. Nouimus aliquos, qui metalla per lapidem tinxerint, sed qui nec se, nec alios à morte morbisque potuerint præseruare. Cum vrgentur, dicunt, terminum fatalem astuisse, quasi Atropos ruperit vitæ filum.

LXIII.

Argument. X Qui *vult singulis horis ita viuere, ac si ab origine mundi semper fuisset, victurusque sit vsque ad finem,* societatem debet adire, apud quam inueniet præsidium. Omnes autem velle debent: quia est res pulchra, &c. Hoc argumentum est credibile. Multi enim sciunt, quomodo mundus sit conditus, maledictoque subiectus, & quod finis aliquis eius sit futurus. Interea historia gestorum, sensu præsentium, & vaticiniis futurorum explent spacia media, idque celeritate mentis, vel vnica hora perficitur, vt non opus sit fratrem vestrum fieri. Vide Augustinum cap. 3 de diuinatione dæmonum, & in decreto caussa 26. q. 4. c. 2.

LXIV.

Narratum est superioribus annis de quodam, qui à tempore educti ad supplicium Christi vsque ad nostra superstes semper fuerit, & fors adhuc creditur in viuis esse. Verum tale quid vos non intelligitis. An ergo spirituum antiquorum suggestione opus habetis? Talibus vsus esse dicitur is, qui Alexandri M. vxorem viuam repræsentauit. Tritemius etiam nouis spiritibus, si vlli sunt noui, rem peregit, cum Maximiliano I. suam sisteret plane eadem arte, qua Endorissa saga Samuelis spectrum exhibuit 1. Reg. 28. 12. An potius fabricatis *specula constellata,* in quibus ictu oculi præsentia, præterita, futura cernaris? Fama vestra mentionem facit mirabilium speculorum, quorum ope scitis etiam me iam scribere. Quidam tabulas cœli relegunt: alii in disco lunæ literas agnoscunt. Quidam per magicas artes omnes libros totius mundi, etiam clausos, & combustos possunt legere. Vide sectionem 66 Si ita res habet, Magi estis infames. In oculis habere omnia, solius est Dei. Agnoscimus in arrogantia vestra serpentinum illud Gen 3. 5. Eritis sicut Deus apertis oculis vestris, &c.

Per specula constellata omnia intueri.

LXV.

Arg. XI. *Qui cum in vno tantum sit loco, nihilominus consilia accolarum Gangis, & Peruanorum cognoscere satagit,* is ordinem societatis intret. Resp. Lucæ 4. 5. Diabolus Christo de summitate excelsi montis in momento temporis ostendit omnia regna orbis terræ. Nos hoc miramur. Nam & antipodas debuit monstrasse. Num itaque præstigias fecit, aut speculo constellato (con diabolato) est vsus? Vos fratres hunc nodum soluere poteritis. Si diuina fuisset visio, nihil impossibile diceretur. At Diabolus non est omnipotens. Vos fratres facile modum explicabitis axiomatibus vestris omniscüs. Pater vester tale quid apud Magos Arabiæ inuenit. *Sciuerunt enim omnia etiu absentes.* Sed quo modo sine spiritu familiari. Apollonius Ephesi concionans, sic vidit ea quæ Romæ gerebantur, quod narrant etiam de aliis Magis. Paracelsus ridiculam rationem affert de celeritate spirituali, quasi si cursor vno die 10. milliaria conficiat, spiritus sydereus hominis totidem possit momento, quæ phantasia placet etiam Goclenio in vnguento armario. Non si cogitatio est velox, mens quæ alibi fiunt, statim cognoscit, vtut intendas neruos phantasiæ. Quæ de spiritu mundi & cœli conuersione narrantur, hac in parte sunt nugæ. Ne Prophetis quidem Deus talem gratiam concessit, vt apparet 4. Reg. 4. 27. de Eliseo tametsi aliàs absens etiam cubiculario Regis Syriæ videret. 4 Reg. 6. v. 12. Est ista quædam curiositas, seu πολυπραγμοσύνη prohibita in sacris Quid enim ad te res Gangis, & Peru, cum sis in tuo claustro, beatissimaque fruaris vita? Nemo patiatur, vt ἀλλοτριοεπίσκοπος, 1. Pet. 4. 15. 1. Thess. 4. 11. Eccles 3. 22. [illegible]

Longe remota momento cognoscere.

LXVI.

Arg. XII. *Volens, vt cum legit vnum libellum, eadem opera legere, & intelligere, meminisseque omnia alia in omnibus libris qui vnquam fuerunt, sunt erunt, conferat se ad societatem, quæ eius rei copiam habet.* R. Si vera sunt quę dicitis, artem Steganographicam Tritemii superatis. Et est mirabile quid cum Psalmum legis, Miserere mei, &c. simul eodem intuitu legere Ouidium de arte amandi, & illos libros, qui Act. 19 sunt combusti. Item eum, qui de Sodomiæ laudibus scriptus a Cardinale quodam perhibetur. Num & Grimorium, & Magicos Diabolicos, spirituum adiuratorios? Cum legis Pater noster, simul leges Schemhamphoras Iudæorum, & Alcoranum Turcarum.

Quam

Quam turpia & obscœna scripta & sunt & fuerunt in mundo? Num hæc simul cum passione Christi lecta oculis obuersabuntur? Dicitis, id non semper fieri, sed ad arbitrium per certa signa. Imo per Diabolorum præstigias fallacissimas. Dicite quæso sine mendacio, quid erat scriptum in libris Salomonis ab Ezechia crematis? Quid in Bibliotheca Alexandrina & Romana? Legetis simul omnium linguarum Scripturas Daniele peritius, atque etiam Ægyptiorum & Cinesiorum hieroglyphemata. His qui possit satis esse vnus obtutus? Grande quid illud est: sed grandius etiam intelligere & meminisse. Non enim dat cuncta DEVS. 1. Cor. 12. 4. Magi alias solent cum Eulenspigelium præ oculis habent, ex eo legere caput biblicum, etiamsi nec scriptum habeant, nec memoria teneant. Pari modo si velis aliquid ex asino aureo Apulei, aut Amodisæo, aut facetiis Bebelii, &c. Huius rei gratia nemo vos accedet. Est enim contra DEI voluntatem, & nemo potest simul duobus Dominis seruire.

Omnia legere vno libro.

Ex vno libello legere omnia iuxta artem Trithemii.

Pluribus intentus minor est ad singula sensus.

Magi quidam negant, ... Diabolis quidem omnibus omnia esse nota, ... que verum est. Nam omnia vno obtutu cognoscere, est DEI solius.

LXVII.

Ita vnicus tantum liber sufficit ad omnia. Si enim velit quis Theologica, Medica, Iuridica, Philosophica, plebeia, leget ex vnis Centonouellis, aut ex Batrachomyomachia Homeri, totam de Christo historiam, annales Baronii, lexica omnia, omnia herbaria, Galenum, Auicennam, Paracelsum, & quid non? Si Gremani & Scheunemani turpissimas inuectiuas præ manibus habent, totum Æsopum. Epistolas obscurorum virorum, & quicquid vlli nebulones vnquam scriptis mandarunt, recitabit memoriter, & cum intellectu. Tum bonum erit profiteri in Academiis, & orationes recitare vel ex chartis lusoriis, si in eis scriptum sit, der Vnterbub / der Oberbub. Verum ne ... mus sigilla magica sunt addenda suis spiritibus familiaria, vt si velimus ex Marcolfo legere Psalmum pœnitentialem, assignetur character eius spiritus, qui Psalmos nouit. Nam dictante spiritu Lector omnia potest. Aut ... nouus faciendus est, cuius ... omnium scripturas repræsentent: quod soli Deo possibile. Quibus autem characteribus, q... cipes & spiritus tanquam magnete attrahantur, in libris Magorum inuenire est. Hæc sunt ... magica, quibus Diaboli noti aduocentur, vt dicunt, ... ipseris, Miserere mei Deus, scriptum ..., hac nocte in carcerem rapieris. Caue ergo tibi. Ludunt quidam mutuis scriptiunculis. Cum enim significare volunt: Veni hoc vespere ad me cœnatum: non hæc verba committunt chartæ, sed alia v. g. Quot aues sunt in Donato? Cuius generis est vespertilio? Alter cui scribitur ex signo cœnæ facile mentem intelligit, si prius est informatus. Hic non opus est spiritu interprete, sed tantum pacto de communibus notis.

LXVIII.

Arg. XIII. *Qui voce* (oris vel organi musici) *sic canere exoptat, vt non saxa* (illa Amphionis) *sed margaritas & gemmas attrahat: nec bestias* (Orphei,) *sed spiritus: non Plutonem ex tartaro, sed Principes mundi potentes, is intret fraternitatem.* Respondeo pro omnibus piis. Ego vero nolo. Facessat ergo fraternitas. Margaritas & gemmas cantu allicere, quid opus erit, omni re abundantibus? Non in lucum ligna. Nempe interdum ludendum est, vt tempus fallatur, & artis vis spectetur. Ego mihi nolim istas geminas, & vniones. Euocare vero spiritus, & Principes mundi carminibus, Magorum abominabilium est. Nam si Angeli boni expetuntur, à Deo orantur, qui eos mittit suis Prophetis, vt Danieli, Iohanni, &c. vigiles alias & ministri additi sunt omnibus piis, nec opus est cantu eos accersere. Ps. 34. 8. & Ps. 91. 11. Ps. 103. 20. 21. Ebr. 1. vlt. Mat. 18. 10. Qui *Principes mundi* vocantur, legimus in Magicis execratis, & Ioh. 12. 31. cap. 14. 30. c. 16. 11. Eph. 2. 2. c. 6. 12. Princeps mundi circumit vt leo rugiens, quærens deuorare aliquos, aut per tentationes subuertere, aut captiuos trahere, *Noster Princeps Christus est, quem Magia non allicimus. Est enim semper nobiscum, & per fidem habitat in cordibus nostris.* Eph. 3. 17. Ioh. 14. 23.

LXIX.

Arg. XIV. Societas Papam funditus eradicabit. *Nam eius finalis interitus dilatus est in nostra tempora, quibus noua voce finietur.* Ita pag. 77. 78. *Veniet tempus, quo ista vipera tacere cogetur & cornu triplex,* (Turcæ regnum) *annihilabitur.* Id scimus innotuisse multis doctis, qui clam nobis istam abolitionem sunt gratulati. Ergo huc adeste, qui Papam pessundatum cupitis. Caue tibi Papa, & Maozim tuum muni castello S. Angeli fortiore, & Hispanicis auxiliis.

Papa eradicatus à fundo.

LXX.

Hoc argumentum non opinionibus sociorum, & persuasione, fortassis inani, æstimandum est, sed reuelationibus scripturarum. Neque enim sic Antichristus orientalis & occidentalis, Papatus & Mahometismus prostari potest. Dan. 11. v. 35. Post Regum Syriæ, & Ægypti conflictus dicitur secuturum tempus aliud, quod Antichristo tribuunt Interpretes, sicut & sequens vaticinium de Rege omnia metiente voluntate sua, &c. quem Antichristum in Ecclesia Dei sedentem, & se pro Deo gerentem esse, ex Pauli consonante Prophetia. 2. Thess. 2. intelligimus.

LXXI.

Attendendum autem est v. 40. dici Regem Austri, qui D. Paulo est Spiritus oris Domini, impetum facturum esse in Antichristum, qui *Regis Aquilonis* nomine accipitur. Verum hic prouocatus armis omnia implet, vti meminimus euenisse à tempore Lutheri, qui excitauit cum gladio spiritus,

Rex Austri. Habac. 3. v. 3. Deus ab austro veniens.

rtus. Leguntur res Galliæ, Angliæ, Belgii, Poloniæ, Germaniæ, &c. & studia Ghesuitica, consilia que considerentur, cum violentia inquisitorum.

LXXII.

Sed vers. 44. aliud quiddam innititur. Dum enim Papa sic furit, & per ranas, seu spiritus immundos reges sibi adhærentes ad bellum cogit, famâ ab Oriente & Aquilone turbabitur, indignabundusque spirabit atrox bellum: verum frustra. Tunc enim instante *nemo ei auxiliabitur*, vt tantum cogitet de firmanda & retinenda sede sua in Italiæ regno.

LXXIII.

Explicant hoc alii per gesta Lutheri, qui ab Aquilonia Witeberga spiritualem famam contra Papam sparsit: sed nihil obstat, quin & diuidatur tempus reformatæ religionis. Primus furor Papæ in bello Germanico, & post Concilio Tridentino apparuit: sed secuta est fama, nihil effectum esse istis viribus, imo semper plures ab ipso deficere, nihilque posse Ghesuiticas artes. Deinde vires Imperii, & suorum fatigatas esse à Turca & Tartaris: Hispanum à Belgis, & Anglis, præsertim Ann. 1588. afflictum nihil pro ipso amplius posse, adeo vt desperet de auxilio, quando nec Mendozæ Arragonio intentio successit, nec aliis ducibus in Germanos incitatis, nec fœdifragis Ghesuitis pacem Imperii soluere conantibus. Quocirca nihil aliud consilii est, nisi munire suum Maozim inter duo maria Romæ, vbi olim fuit Ecclesia plurium Sanctorum, &c.

LXXIV.

Vide P. Volffi commentar. & testes veritatis Apostolus Paulus duos articulos oppressionis Antichristi proponit. Primus, revelatio hominis peccati, quæ quidem etiam ante Lutherum incepit, sed sparsim, & debiliter prævalente potestate tenebrarum: Luthero vero gladium Spiritus vibrante, & lucem plenam Euangelii proferente, simul manifestatus est potenter, & spiritualiter per Verbum Dei interfectus, quæ interfectio gradus suos habet, ex quibus vltimus erit totalis destructio per illustrem aduentum Christi, post quem in stagnum sulphure ardens cum suis cultoribus iniicietur æternum. Si gradus distinctim volumus, primus est initium pugnæ Lutheranæ; secundus prælium cum pleno exercitu, de quo Apoc. 19. 11. & seq. Tertius finalis destructio.

LXXV.

Fama Danielis, an sit fratrum de Ros. Cr. Societas Roseæ Crucis sibi quidem arrogat id, quod de FAMA habet Daniel, & quod [illegible] lus de destructione totali: sed argumento nullo. Quas enim reuelationes, scientias, collationes harmonicas iactat, nihil probant, quia principium petunt.

LXXVI.

Turca. De triplici cornu Dan. [illegible] v. 8. seu cornu paruo, cui cesserunt de decem Imperii Romani florentis, tria, quod sibi imaginantur fratres, euentus probabit. Turcæ regnum non videtur tam leuiter expugnari posse: quanquam Melancholicus quidam putabat, vel vnica æstate sine tormentis bellicis posse effici, vt tota Europa exureretur. Vbi Magia vestra gloriosa? Vbi homunculi, & alia? Vana sunt sine viribus, & effectu verba. Maioribus opus est viribus. Verum hæc in præsens sufficiant. Sequitur pars secunda analyseos.

Continuatio

D. O. M. A.

Continuatio analyseos, seu inquisitionis

IN CONFESSIONEM FRATRVM DE ROSEA CRVCE, SEV PARS SECVNDA:

I.

Dvo iam nobis sunt proposita, quorum prius est residuorum argumentorum; cur adiri debeat fraternitas, contemplatio, posterius de via ad eam. Quæ in antecedentibus vidimus, sparsim sunt collecta. Pag. 79. 80. congeries quædam, & cumulus est plurium. *Vertite*, inquiunt fratres, *vos ad nos: 1. Quia non quærimus vestram pecuniam. 2 Offerimus vobis sponte nostros magnos Thesauros, & cupimus vos participes reddere nostrorum bonorum. 3. Non insidiamur bonis vestris per falsas & fictas tincturas. 4. Non loquimur vobiscum per ænigmata, & perplexe. 5. Volumus vos ducere ad simplicem, planam, & perspicuam explicationem, & notitiam arcanorum. 6. Nolumus à vobis recipi, sed inuitamus vos in nostra plus quam regia palatia. 7. Non est hoc nostri arbitrii, sed impulsu Spiritus Sancti, & oraculis, seu monitis Dei compellimur vos asciscere, idq; conditione præsentis temporis. 8. Omnia bona, quæ natura in omnia mundi loca mirabiliter sparsit, seu dis-* P.81.
tribuit, vobis simul committentur, & communicabuntur. 9. Omne id, quod humanum intellectum obscurat, & eius operationem impedit, facile deponetis, & ex mundo quasi Epicyclos, & Excentricos expugnetis. 10 CHRISTVM *pure & syncere nos amplecti confitemur, & vera Philosophia addicti sumus. Vitam* P.86.
Christianam agimus. 11. Pater nostri Ordinis natus Anno Salutis per Christum 1387. vixit annos 106. qui- P.87.
bus varias in mundo mutationes vidit. (Adde: Sapientiam à Magis acceptam magis magisq; excoluit, & firmauit meditatione, & experientia, collationeque discipulorum in omnem mundi plagam emissorum.)
12. Nostro seculo desinet omnis falsitas, seruitus, mendacium, tenebræ, quæ, dum globus mundi voluitur, irre- P.76.
pserunt in artes omnes, operaq; & regimina hominum, vnde innumerabilis multitudo omnis generis falsarum opinionum, & hæresium est orta. 13. Si etiam sapientissimi non facile possunt delectum inuenire, quid probare debeant, & quid improbare, quod ab vna parte autoritate Doctorum, ab altera veritate experientiæ detenti, atque ita quo inclinent dubii redditi sint, ad nos accedere debetis, apud quos totum illud sublatum erit. 14. Apud nos videbitur recta & certa regula introducta, adeo, vt gratiæ debeantur his, qui in ea concinnanda elaborarunt. 15. Felicitas seculi nostri, cui totum opus per se ascribendum, non est prætermittenda. 16. Si multi excellentes viri scriptis suis instantem reformationem non parum promouent, non postremos vos esse oportet ad ordinem. Hic Prolepsis est: *Ergo non vos soli opus hoc vrgetis?* R. *Non cupio solis nobis hanc laudem tribuere quasi solis opus mandatum, & impositum esset. Diuini id est consilii, quod ne impediatur; vel lapides, (nedum vos) surgere oportet, & suam operam conferre. 17. Consilium Dei est extollere humi-*
les: superbos contemtu premere: Taciturnis & pauciloquis sanctos Angelos mittere ad colloquia: multiloquos P.77.
& nugatores friuolos deserere. 18. Altius omnibus hominibus euehimini. De aurificio, vbi est argum. 19. Prolepsis: *Cur non vocamur ad aurificium? Optimum est aurum copiosum facere ad bella gerenda, palatia nobilia constituenda, &c.* R. Auarissimus est, qui ita sentit. Nam *non debet appetere dominium in eas res, quæ sunt nihili, & à quibus alii torquentur.* 2. Non opus erit. Huc enim perueniet, vbi *nulla egestas, calamitas, morbus, ei poterit nocere, ita vt sit vltra humanam sortem.* 3. Non tamen abiicitur, aut spernitur donum Chrysopœæ, cum sit Dei. Quia vero non semper naturæ notitiam affert: natura vero medicinam, & innumerabilia alia arcana, mirabiliaque offert: maxime & inprimis studendum est, vt PHILOSOPHIÆ scientiam & intellectum consequamur, antequam ingenia industria ad TINCTVRAM trahantur. 20. Prolepticum: *Plurimi sunt libri Chymici, ex quibus tincturam possumus discere, qua acquisita copiam ad omnia delectabilia in hoc mundo habemus.* Ergo
frustra nos aduocatis. Resp. Sunt quidem *libri plurimi Alchymistarum*, sed plærique *impii*, & è me- P.78. *Libri Alchymistarum.*

dio tollendi. Abutuntur enim nomine diuino, & obliquis, perplexisque sermonibus Lectorem ludunt. Ad nos venite. Thesauros magnos accipietis, quos vobis offerimus. Hæc 20. argumenta si quis iungat superioribus XIII. ex quibus vnum est quintuplex, sectione 41. constabit summa XXXVII. rationum, & tamen nondum pedum viam vidimus. Quid ergo de his quoque monendum placide, & sine iniuria societatis, liberaliter tamen, & ingenue dispiciamus.

SECTIO II.

Non quæri nostram pecuniam.

De argumento I. Hæc ratio parum ad rem facit. Neque enim ideo quis se in societatem confert, vt aliquid perdat, sed vt lucretur, & rebus opulentior euadat. Tanguntur autem Paracelsistæ isti furciferi, qui vel fraudibus lapideis emungunt Principes, & alios diuites argento, posteaque laqueum pro lapide ferunt; vel medicastri Paracelsici, & impostores, qui puluisculis à se coctorum medicaminum & hygeia argentea, vel potius argentisuga perfectam morborum sanationem simulate cum ingenti supercilio, & contemtu aliorum auxiliorum pro ære magno promittunt. Vis ergo argumenti in hoc est: *Si ad impostores illos accurretis, & cum eis familiaritatem initis, multo magis ad nos debetis accedere.* Illi enim vestris bonis, & pecuniæ struũt insidias: Nos nullam pecuniam quærimus à vobis, sed offerimus. Vel: *Si his familiariter vtimini, qui vos per medicationes impostorias nummis spoliant, aut etiam commentitiis ex Antimonio tincturis decipiunt, aut aliis fraudibus circumscribunt*, vt Paracelsistæ solent, *ecquid cunctamini ad nostram societatem pro infallibili sapia verarum opum vos adiungere sine iactura, & damno vestro?*

III.

Oblatio spõtanea magnorum thesaurorum.

Argum. II. Est plausibile, & valde illectiuum. Quæ enim est conditio nostrorum temporum, quis non appetit magnos Thesauros, & bona plurima, nisi rarissimæ quædam aues? Cur à Principibus, & opulentis Chymici Paracelsici Chrysopœam iactantes sæpe sunt in honore magno habiti? Cur damnantur veri Chymici à plærisque, quam quia non satisfaciunt appetitui, nec auri mõtes efficiũt? Sciunt hunc morbum socii. Ideo occurrunt in temperantiæ auripetæ. Sed quicquid sit, argumentum obtinet apud plurimos, & longe maiorem copiam alliciet, cum societas in mundum emittet vnum atque alterum fratrem auro onustissimum, & liberalissimum. Fortius exempla mouent, quam promissa. Philippus Rex Macedonum non tam valuit eloquentia, & copiis militaribus, quam asinis auro onustis. Talibus autem argumentis inducuntur Intemperati, & vitiosi seu auari. Qui sua sorte sunt contenti pii, prudentesque non mouentur opibus. Si societas non vult fieri colluuies, & lerna improbitatis, parce illis vtetur. Simulant quidem aliqui probos & pios, donec recepti fuerint: sed ad ingenium redeunt. Nullum quippe simulatum est diuturnum.

IV.

Insidiæ per falsas tincturas.

Tertium argumentum primo est domesticum, militatque contra eos nebulones, cum quibus *Nicolaus Guibertus* annos quadraginta in Italia, & alibi temere consumsit. Est quidem *tinctura quædam veravatione, & experientia summorum virorum comprobata*: sed plurimæ fallacissimæ proponuntur à Paracelso & Paracelsistis. Legite librum de gradationibus, & de tinctura Physicorum ex stibio, cuius assertio est etiam apud *Basilium Monachum, Rogerium Bachonem*, & alios. Mihi sunt in aduersariis modi plures, vt & *Mirandulæ Comitis* fuerunt. Nuper aderat, qui fasciculum Receptarũ Chymicarum offerret, & præ cæteris *tincturam auream antimonii* commendaret, quam & argento

Tinctura aurea volatilis in se his sulphure, vt & in communi rubefacto.

immiscuisset, & sub conditione tantum vnius examinis per aquam segregantem, seu fortem vendidisset. Vocant ein Einbringen. *Rogerius* repugnat, appellatque ein Ausbringen: quasi *ex antimonio, & argento aurum hac via segregaretur.* Verum hoc crederem, si examina auri acria sustineret,

Aurum ex cupro 28 caract.

quæ cum exigat etiam *Paracelsus*, vbi scribit, *se ex cupro aurum 28. caract. omni examine constant fecisse*, mirum est alibi fallaces tincturas proposuisse, si non est, quod quidam sentiunt, puluerem quidam aurificium ab aliis præparatum habuisse, sed nesciuisse ipsum facere, ideoque ex libris di-

Hoghelãdus Paracelsum non potuisse facere lapidẽ

uersis varia congessisse, ne videretur aliquid ignorare. *Crollius* quoque scribit, aliquos aliunde acceptum puluerem ad transmutationem adhibuisse, idque crebræ historiæ confirmant. Fors idem contigit *Paracelso. Pars cum parte multos priuauit vita, dignitate, ære, & arte.* De cinabrii opere *Trevis.* Bernhardus extra vniuersale seu integrum, seu abbreuiatum, nihil stabile agnoscit. Ego medicinæ gratia fui in ea arte & Theodoricus, & practicus, quanquam impudentissima musca *Gramanus* meam solertiam, & Philosophicas explanationes irrideat. Vis argumenti in hoc est. *Si eis agglutinamini, qui falsis tincturis vos decipiunt, multo magis nos, veram tincturam possidentes, sequi debetis.* Verum vnus finis non omnibus est satis.

V.

Ars sapientum planissime tradenda.

Argum. quartum: *Qui artem sapientum citra ænigmata & perplexas parabolas docent, eorum consortium est appetendum. Nos &c. Ergo, &c.* Assumtio alludit ad scripta Philosophorum Chymicorum, quos sapientes & Philosophos vocant; item ad fraudulentos Paracelsistas, qui cumulant mendacia mendaciis, obscuritatesque obscuritatibus, & monstrare artem mira cum religione audent in *Cantico Canticorum Salomonis; in Seneca, & aliis*, qui tamen nunquam de aurificio cogitarunt, quales impostores & ego aliquos noui, interque eos *Ambaldum*; *Roserium Philosophorum* reponit quorundam commenta, quibus Sacrosancta *Christi* passio, resurrectio, & gloria polluitur: Alii *missas integras* in sensum lapidis mutarunt: *Trasybulus*, *Symbolum Apostolicum* sua tinctura in-

ra inquinauit, & varie abusus est rebus sacris: quos omnes fraternitas pie iusteque taxat. Est autem & hoc argumentum particulare, nisi id velis ab artificio applicare ad parabolas sapientū morales ænigmaticos, quod tamen abesse a societate puto. Nam sic & Christi parabolicæ doctrinæ reiicerentur, & *Salomonis* prouerbia cum vaticiniis: & si hos quoque fratres comprehendunt, non opus est fraternitatem adire. Tot enim interpretibus authenticis, & non authenticis sapientia ænigmatica in sacris est declarata, vt nihil possit pro hoc seculo addi, quod tamen nihilominus ex parte, & in ænigmate per speculum quædam intueri cogitur, donec in futura gloria DEVM facie ad faciem contemplemur.

VI.

Argumentum quintum est consectarium quarti. Arcanorum vox ambigua est. Plærique referunt ad *Chymica*, potissimumque *Physicam tincturam*, quæ cælatur. Supra audiuimus pag. 64. Thesauros quidem liberaliter offerri omnibus, at non arcana; licet pa. 68. fuse promittant fratres, *nullum spe sua deceptum iri*. Dabit operam societas, vt hæc componat, & diserte dicat, *Omniane arcana polliceatur, an quadam tantum: & num ipsam artem, an fructum artis*. Fortasse respondebit per distinctionem temporum & personarum. At ille dicebat: *Digni & indigni simpliciter prebendas accipiunt*. *De plana & simplici noti tia arcanorum*

VII.

Argumentum sextum de *inuitatione ad regia palatia* merum est. Si nebulis circumdati estis, vt inueniri non possitis, quis adibit, aut quis credet vobis? Putabit enim se in montem Veneris ire, vnde nunquam redeat ad suos, quos tamen secum beatos velit. Mirum videtur nebulas habitare, & tñ *splendida palatia iactare*. Noui tale quid magos incantatores, & adiuratores machinari solere, & per nebulas, tenebrasque infernales in campum Elysium contendere, aliosque ducere, vbi palatia Ditis, &c. Si non cupitis in domos alienas recipi, quod tamen neque *Christus*, neque *Apostoli* fugerunt. Matth: 10. 14. Cur emittitis fratres tanquam legatos? Quæ etiam res facilior & commodior est ad reformationem generalem? Sed vos fortasse fugitis sententias de currentibus, & non missis, Ierem. 23. 21. Matth. 7 15. Ioh. 10 1. 8. 2. Cor. 11. 13 Gal. 2. 4. 2. Tim. 3. 5. 6. Matth. 23. 15. Voluit itaque societas dissimilis esse falsis Prophetis, Monachis, Ghesuitis, qui Scribarum Iudaicorum & Hypocritarum Pharisæorum successores, mare & aridam circumeunt, & ad Reges terræ tanquam Ranæ Apocalypseos c. 16. v. 13. 14. accedunt, vt ex illis Christianum faciant, qui fit filius Gehennę duplo magis, quàm sunt ipsi: ab his arma in Lutheranos exigant. Vtrum autem magis sit probandum, inuitatio vestra ad maxima secularia bona, an excursus monasticus, difficilis est iudicatu. *Christus* se accedentibus, & quos accessit ipse, & adhuc aduenit per suos ministros, non caduca, sed æterna promittit, atque ideo plurimi ad cœlum per atrocissimas passiones contenderunt. *Ad plus quā regia palatia vocant.* *Nolle recipi in aliorum domos.* *2. Tim. 3. 6.* *Mat. 24. v. 13*

VIII.

Illud interesse videtur: In vaticinio *Danielis*, quod ad Antichristum accommodant c. 11. v. 43. scriptum extat: *Dominabitur thesaurorum auri & argenti. & in omnibus preciosis Ægypti.* Enimuero satellites Antichristi thesauros mundi aquilinis oculis inuestigant, & vnguibus coruinis attrahunt: Fraternitas offert thesauros gratis. Apud illos, ni *Christus* seruet suos, certissima est corporis & animæ pernities: apud hos in dubio. Nā *in rerum abundantia sub imperfectionis statu difficile est sibi temperare*. Fratres debuerunt cogitare, quid sibi velit illud *Christi* iuramentum, Matth. 19. vers. 23. *AMEN dico vobis, quia diues difficile intrabit in regnum cælorum. Facilius est Camelum per foramen acus transire, quam diuitem in regnum cælorum intrare*, tametsi apud DEVM omnia sint possibilia. Iuxta hanc sententiam, fratres Thesauris inconsumtilibus abundantes, num putatis vos cœli hæredes fore? Cur allicitis homines ad ea, quibus sunt perituri? Quinam sunt in regiis palatiis? Matth. 11. 8. *Qui mollia gestant*. Tota Biblia percurrite, præsertim Noui Testamenti. Omnia potius deseruerunt *Propheta & Apostoli*, quam *plus quam regia palatia* in seculo seu appetiuerint, seu aliis promiserint. Matth. 19. 27. 1. Tim. 6. v. 6. 7. 8. 9. *Nihil intulimus in mundum, &c. Habentes victum & amictum, &c. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & laqueum, & multa desideria, &c.* Vide Ps. 34. v. 10. 11. *Christianorum πολίτευμα cælum est, non regia palatia seculi*. Phil. 3. 20. 2. Cor. 5. 1. Etiam hoc vobis subiicio. Paracelsus item in ore habet *Ægypti thesauros*: Et vos spiratis thesauros, Si Ægypti preciosa Antichristo addicuntur, videte ne inde suspicionem, & opinionem Antichristicam trahatis, quasi vestrum Collegium sit Antichristi, præsertim cum Magiam, Cabalam, & alias suspectas artes profiteamini, de quibus est in Apocalypsi c. 13. 13. 14. iuxta expositionem Pontificiorum; *Paulus* Rom. 8. v. 17. gloriam sub conditione passionis, non felicitatis mundanæ promittit. *Dominium in mundi Thesauros.* *Thesauri Ægypti.*

IX.

Argumentum septimum ab autoritate DEI probandum est Canonicis Scripturis, & signis infallibilibus. Quis, quæso, credet, vocationem esse veram, quæ vocationi *Christi* è Diametro aduersatur? Vbi *Propheta & Apostoli* inuitant homines ad lautitias mundanas, & regia palatia, & non potius per crucem ad regnum cœlorum? Quæ fortuna magistri *Christi* fuit in mundo, ea manet etiam discipulos, & domesticos eius. Matth. 10. 25. Iohan. 15. 19. 20. c. 16. 33. Vestra *An Sp. S. impulsu Rhodo-Staurotica societas prodeat.*

ſtra vox non eſt *Chriſti* vox. Itaque ſpiritui veſtro fidem non habemus. Quod ſi per [illegible] [illegible]oniam talia dicitis, & per roſas intelligitis ſpinas, poteratis ſuperſedere labore. CHRISTVS enim in Eccleſia non amplius loquitur per Prouerbia, ſed palam de Patre concionatur. Iohann. 16.25.29. Cogitate vero fratres, qua conſcientia poſſitis dicere, à DEO vos impelli conditione præſentis temporis ad ſocios aſſciſcendos, & amplificandam fraternitatem veſtram. Si tempora reſpicimus, iam à CHRISTO fuerunt mala, eſtque in vaticiniis circa finem mundi peſſima fore, Epheſiorum 5.16. 1. Timoth. 4.1. 2. Timoth. 3.1. Matthæi 24. verſ. 21. Apocalypſ. 12. verſ. 12. 2. Petri 3. verſ. 3. tantum abeſt, vt Paradiſi deliciæ ſint in ſeculum reuerſuræ. Cur ſub DEI nomine mendacia ſcribitis? Diebus malis piorum refugium DEVS eſt, non plus quam regia palatia debilis tecta. Pſ. 46.1. Pſ. 90 & 91.

X.

Communio omnium bonorum mundi.

Argumentum IIX. de temporalibus bonis tam fidem inuenit apud CHRISTI diſcipulos, quam regia palatia. Ego non arbitror politicum, & plebeium eſſe, qui patiatur ſibi perſuaderi, vos poſſe ſeu parare, ſeu in parato habere omnia naturæ bona in omnibus locis. Si non habetis, cur promittitis communicationem? Cogitabit hîc pius aliquis de illo Sathanæ Matthæi 4. 9. *Hac omnia tibi dabo, &c.* Eſt tamen non vna ſententia huius promiſſi. Nam & ille aliquo modo dat omnia, qui omnium hiſtorias diligenter deſcriptas: vt: Si donares Ornethologiam *Vlyſſis Aldrouandi*, omnes aues donares. Alius ſenſus eſt, de omnibus naturæ bonis aliquod ſpecimen, vel particulam exhibere contemplationis gratia, vt ſi eſſes in Cimeliarchio Imperatoris, aut Electoris Saxoniæ.

Vide hiſtoriam Menippi ab Empuſa amati. To. 2. [illegible] Mazoles c. II 3. Sup 8 21. Omnia habere.

Quid ſi magia veſtra efficeretis, vt omnia apparerent, non autem eſſent? Spiritibus autem, ni fallor, non ita beneuolis & promtis vtemini, vt omnia deſiderata apportent. Qui omnia bona largitur, DEVS eſt, qui tamen non dat vni cuncta. Alii dant omnia moraliter, idque duplici modo. *Chriſti* fideles contentis mundi opibus vera bona accipit omnia, hic quidem in ſpe & fide: in altera vita vſu & fructu. Deinde gentilium Philoſophorum multi opinione ſimili fuerunt, qua *Diogenes Cynicus*.

De *Salomone* teſtem habemus Scripturam, eſtque in Eccleſiaſtæ libro, cumulus variarum opum & deliciarum.

Sed quis affirmabit, omnia in omnibus locis bona ipſi affuiſſe? Bonum ſaltem perſeuerantis ſapientiæ in ſenectute ipſum deſtituit. Paracelſici, vt ſunt fatui, *et lapidem Philoſophicum donant*, verum nullo argumento, niſi argumentum eſt, opinari, temere nugari, *mentiri, quod eſt eorum proprium*, in omnibus ſcriptis magicis, cabaliſticis, de vita longa, de lapide, & ſimilibus. Mirum eſt, *Crucem Roſeam eſſe crucem*, & tanta polliceri.

Interroget aliquis, num etiam *fœminas pulcerrimas*, & *amores*, & *vina*, &c. ſitis veſtris commiſſuri, & communicaturi, vt omnia corporis, fortunæ, & ingenii bona eis affluant? An ludítis verbis iuxta *Senecam*, *ſi vis habere omnia, contemne omnia*? Hoc Philoſophicum quid ſonet? *Qui enim nihil deſiderat, beatus eſt, omniaque ſua ſecum habet.* Ita *Paulus* Philipp. 4. 11. *Ego didici in quibus ſum ſufficiens, ſeu contentus eſſe præſentibus, omnia poſſum in Chriſto*, verſ. 18. *Habeo omnia, & abundo.*

Si hæc eſt mens veſtra, næ multos ſpe inani lactabitis. Vt *Senecæ* dictum tamen rectius intelligatur, falſum eſt, omnia te habere, ſi contemnas omnia. Cogita qualo de ordinariis rebus vitæ, victu, ſocietate, diſciplina, religione, vita beata, quæ certe non eſt in omnium contemtu. Tu *Chriſtum* etiam in ſeculo pauperrimum fideliter ama, & habebis omnia in futuro. *Seneca* de neceſſariis non eſt accipiendus, ſed de his, quæ ambitioni, auaritiæque, &c. ſunt ſubiecta.

XI.

De puro lumine intellectus.

Argumentum nonum offert quædam ingenii bona, circa ſcientiam, quam lucidam, & puram promittetis, celerem quoque & expeditam, vt nulla tarditas, hebetudo, aut caligo intellectum obſcuret, nec opus ſit ad *Phænomena cœli comminiſci hypotheſes*, aut in aliis explicandis vti principiis alienis, & ambagibus Credo vos reſpexiſſe ad Encomium ſapientiæ, quod extat Sap. 7.22. & ſequent. vbi dicitur, *omnium artifex, & tribuitur ei ſpiritus intelligentiæ ſanctus, vnicus, multiplex, ſubtilis, diſertus, mobilis, omnem habens virtutem omnia proſpiciens, &c.* quæ tamen potius ad Filium Dei referuntur, quam ad illum hominem peccatis grauatum, ſicut & Prouerbiorum 8. & 9. Nam idem autor capit. 9. verſ. 9. Sapientiam ad DEVM refert. De hominibus autem ait: *Quis poterit ſcire conſilium Dei, & cogitare, quid velit DEVS? Cogitationes enim mortalium infirmæ ſunt, & incerta prouidentia noſtra. Corpus enim aggrauat animam, & terrena habitatio deprimit ſenſum multa cogitantem, &c.* qualia etiam de Philoſophis apud Platonem leguntur.

De hominis imbecillitate & hebetudine. Plato in Phædone promus ſolus. Pſ 49 [illegible]. Pſ 39. [illegible] Pſ 1.5.[illegible] Rom 3.4.

Ecce quod vos promittitis largiſſime, id negata homini mortali contingere poſſe ſapiens, idque plura loca ſcripturarum confirmant, præſertim quæ hominem vanitatem, mendacem, &c. vocant. Liceat quærere, an non is, qui tantas res ex ſua copia pollicetur, debeat eaſdem pleno iure poſſidere? Affirmabitis proculdubio. Atqui in veſtra fama & confeſſione non apparet tam pura ſapientia.

XII.

De pura Chriſtianitate, vera[illegible]

Argumentum decimum iudicari non poteſt. Multi enim dicunt, Domine, Domine, & non ideo ſunt Chriſti. Matthæi 7. 22. Quæ hæreſis excepta Ophitana, tam fuit diſſoluta, vt [illegible] negaret

[illegible] *Christum* pure & syncere [illegible] Imo hæresis non est, sed pag[illegible] *Chri-* [illegible] illud [illegible] num pastoris requiritur, & probatio spiritus [illegible] [illegible] em de *Christo*, & doctrin[illegible] a proponite. Tunc apparebit, sitisne orthodox[illegible] an *Anabaptistæ Enthusiastæ, &c.* [illegible] Christum profiteri, & amplecti fortasse anabaptisticum sensu[illegible] [illegible] E[illegible] ch[illegible] h[illegible] terris ab omnibus peccatoribus, & hypocritis pura. An vero vos puri. [illegible] ide [illegible] 3. & c. 25. c. 14. 4. De *Catharismo* nolo verba facere. Ego non puto Magiam & Cabalam [illegible] cum Christiana fide simul stare posse. *Vera vestra Philosophia est de genere Paracelsico.* H[illegible] a[illegible] minime est v[illegible] sapientiæ, vt alibi demonstrauimus. *De vita vestra Christiana* tunc videbi[illegible] [illegible] fidem propo[illegible] tis, & ex nebulis egredimini in manifestum solis luce[illegible], vt ope[illegible] spect[illegible] ntur. Iohannis 3. 20. [illegible] capite 7. 4. Ephesiorum capite quinto, versu octau[illegible], & [illegible] quenti.

Pl[illegible] profes[illegible]

Cath[illegible] [illegible] 3. 19. de [illegible] hareticis.

XIII.

Argumentum XI. De Patris vestri longa [illegible] ita, & experientia per annos [illegible] narratio non [illegible] ad societatem vestram amplectendam. Deme annos ignorantiæ, quos consumsit antequam ab A[illegible] abibus magis sapientiam magicam disceret. Remanebunt circiter 90. [illegible] multi anni, [illegible] superant Mosaicum terminum. Patriarchæ etiam diutius vixerunt. Quis autem illorum [illegible] tantum arrogauit sapientiam, quantam vos Patri vestro tribuitis? Inuenimus in sacris pueros etiam centennes, nec est in numero annorum sapere. Sapient. 4. versu 8.

De pertin[illegible] patris [illegible] dost[illegible]

Ef. [illegible]

Ægyp[illegible] Græcos semper pueros vocabant, & de senibus dicitur, quod sint his pueri. In re[illegible] inu[illegible] plagis magnæ ætatis viri inuenti sunt, sed non admodum sapientes, nec Macrobii veræ sapientiæ fuerunt participes. Videre varias in mundo mutationes po[illegible] turbat, quam stabilit sapientiam, nisi quis in se habeat vim iudicii & delectus. Idem fructus est [illegible] rum. Pater vester magico fundamento imposuit suam experientiam. Multi itaque anni p[illegible] um ad rem [illegible] uunt, si animus est prauis occupatus. Non persuasissetis hoc *Elihu.* Iob. 32. *Paulus Timotheo* iuuen[illegible] tutem non vult sperni. 1. Tim. 4. 12.

XVI.

Argumentum XII. Primum desideramus scientiæ vestræ principium. Quo enim fundamento demonstratis istam omnis falsitatis nostro seculo abolitionem? An Paracelsica Phanta[illegible], & populi rumoribus? Signa vestra ex harmonia temporum tam erunt certa, quam eorum, qui mundum periturum dicebant Anno 1588. Si de restauratione mundi post iudicium loqueremini, nihil noui, aut quod sit incredibile diceretis. *Credimus enim, restitutionem omnium bonorum, atque insuper etiam gloriæ accessionem, & vitam æternam Electorum Dei.* At ante finem mundi nihil tale fore, persuasum habemus, quia contrarium est in Prophetiis non mendacibus. Vanum [illegible] est argumentum vestrum, & propter id nemo prudens se ad vos conferet. Deinde ex opinio[illegible] vestra dicitis falsitates, seruitutes, hæreses, mendaces, &c. desitura. Forsitan Hypothesis apud [illegible] est: *Quæ nos sapimus, sunt vera & solida: quæ alii sapiunt nostris diuersa sunt falsa.* Si ergo nostra [illegible] piuntur, consequens est, diuersa non posse constare. Credo vobis libenter, ô fratres. Si enim [illegible] es homines haberent vnum caput, multitudo capitum desineret, & tunc omnes vno vteremur cochleari tantum, vnoque pectine, & perspicillo. *Sapitisne, an stulti estis* Qu[illegible] [illegible] m omnis falsitas cessabit? Quando vanitas & illud: *Omnis homo mendax.* At hoc non [illegible] [illegible] ebitur, nisi creatura tota post iudicium summum renouata. Dicam & hoc: Ign[illegible] scite ingenue loquenti: Quando vestra societas destructa erit, tunc magna pars falsitatis euanescet, mundus liberabitur ingenti metu turbarum, quas excitabitis. Rectius *Christus* Iohan. 17. orat pro *Apostolis*, & cæteris fidelibus, non vt tollantur de mundo, sed vt à malo seruentur. Semper in seculo erunt, qui rogabunt: *Ne inducas nos in tentationem, sed libera nos à malo.* Id tantum erit [illegible] *ipso* dicente, vt videri queat etiam Electos seduci posse. Vbi vestra Paradisus? Si nulli erunt mali, quorsum præmonitiones *Christi*? An vos Chiliastarum sententiam sequimini mille quidem annos fore a[illegible] um seculum, posteaque Sathanam liberatum seducturum. Quos? *Gentes, Gog, Magog.* Si ita est, vniuersalis non erit mundi reformatio, sed tantum paruus grex sanctorum restabit Apoc. 20. Imo [illegible] qui cum *Christo* regnaturi dicuntur annos mille, vers. 4. introducuntur decollati. Si interf[illegible] fuerunt, & reuixerunt *regnaturi cum Christo in secula seculorum*, vt est Apocalypsios 22. vers. 5. qui post Paradisum vestram sanctorum in terra erit ciuitas? Non autem desituros esse [illegible] ante iudicium, i[illegible] dicat *Paulus* 1. Thess. 4. 17. Sed nec mali tollentur ante aduentum *Christi*. [illegible] atth. 24. 30. & sequent. *Millinarij* non huius seculi vitam, sed alterius intellexerunt. *Baronius* ad ann. 118. & 264.

De omni falso & seruitio desitura nostra ætate.

In mundo semper mali, qui etiam ob hoc destruuntur.

Chiliastæ, quorum [illegible] regnum non in [illegible] culo est. [illegible]

XV.

A[illegible] entum XIII. Oppono rationem rationi *Si in seculo nunquam futurum est, vt factiones sint nullæ, in seculo ne sperari quidem potest in vno per omnia consensus*, & sic ad vos non accedendum e[illegible] eam [illegible] m. Assumite ipsi, & probate assumtum d[illegible] o Paulino 1. Corinthiorum 11. 19. *Oportet inter vos [illegible] eses esse, &c.* ne quid de vaticiniis nouissi[illegible] no[illegible] m temporum dicamus. Quid [illegible] em respondebitis, si vobis opponemus, *in seculo homines sine peccato non esse*, licet id quidam

Sapientissimorum dubitationes & imperfectio in discernendo.

A[illegible] aff rme[illegible] rentque [illegible] opus eſſe [illegible] *Et remitte [illegible] debita [illegible]* [illegible] 5.6. D[illegible] po hi[illegible] autem [illegible] Chriſtus M[illegible] *Nec [illegible]* [illegible] [illegible] patet, vos eſſe Anabapti[illegible] vel [illegible] Donatiſtæ, &c. [illegible] qui [illegible] iam zizaniis carentem requirunt.

XVI.

Delectus inter ſectio-nes

Quod autem attinet ad *delectum inter ſectas*, quem negatis eſſe poſſe, quo[illegible] ab autoritate, (vt Hippocratici. Galenici, Ariſtotelici, Paracelſici, &c.) al[illegible] vera, & experientia, id facile dilui poteſt. *Chriſtiani* dicimur *à Chriſto* fidei a[illegible] thentici & non fallentis doctrina pendet, is & autoritate vtitur optima, & principiis [illegible] eſt munitus. Hoc in Theologia.

Quod autem attinet ad nomina, quę trahuntur ab inſignibus autoribus aut fa[illegible]ibus, de quibus *Paulus* 1. Corinthiorum 3. verſ. 4. Non eſt idem de omnibus iudicium. Iſtis temporibus cum minus eſſet hæreſium, ab vno capite, C H R I S T O, omnes oportebat appellari: ſequentibus cum Chriſtiani in doctrina diſſentirent, & ſequerentur ſuos autores, nomina [illegible] nt exorta: ea vero probata, quorum doctrina eſſet orthodoxa. Itaque Ariani h[illegible]mine reuciebantur, Catholici probabantur. Hodie Lutherani contra Pontificios, & C[illegible]nguuntur, orthodoxi contra cacodoxos, ne ſub vno nomine Chriſtianitatis decipiem[illegible] ciuitas (Imperium Rom.) in tres partes eſt diuiſa, quas oportet diſcernere.

In *Philoſophia* rationem & experientiam præferendam eſſe autoribus non[illegible]no[illegible]is dubitet? Sed in hoc hæret controuerſia, *quænam ſint* RATIONES *vera, & principia immota, quæq; experientia ſyncera.* Paracelſiſtæ, præſertim illi, qui impoſturis ſuis innoteſcunt, vt *Schwenckman, Craman*, & cæteri, Peripateticas, & Galenicas diſciplinas magno quidem, ſed pariter ſtulto ſtomacho faſtidiunt, putentque ſe rationum veritate & experientia excellere: ſed cum [illegible]m v[illegible]tum eſt, nihil demonſtrare poſſunt. Itaque vt perfidi Iudæi contra C H R I S T V M, ita ipſi contra veteres diſciplinas fulmina maledictorum effundunt. Vobis etiam atque etiam videndum eſt, vt veritatem & experientiam veſtram ſyncere iudicetis, nec ſpecie falſa decipiamini.

XVII.

De recta & certa regula fraternitatis

Argumentum XIV. Petitur principium vt prius. Probate liquido, & ſine ſophiſtica[illegible]pud vos rectam normam veritatis, & principia refutabilia exiſtere. Tunc gratiæ ſequentur. Si conſideramus ſuperiora argumenta, falſa inuenitur gloria veſtra. Quibus enim pr[illegible]us *ſpiritus alicitu, & omnia in mundo quaſi in momento cognoſcitur* (Magicis ſcilicet Simonis, Apollonii, Tritemii, & ſimilium. An putatis nos ignorare iſta, & non intelligere prætextus veſtros vanos?

XVIII.

De felicitate noſtri ſeculi.

Argumentum XV. Felicitas ſeculi noſtri non æſtimanda eſt ſocietatis veſtræ exortu: ſed Dei cognitione, & aliis, de quibus paſſim in Euangelio. Felices oculi, & a[illegible] noſtræ, quia vident, & audiunt Apoſtolica. Et ſi non viderent, tamen quia [illegible]orde fid[illegible]tur, beatitudo concernitur. Vide Matth. 5 per 11. verſus. cap. 11. 6. cap. 13. 16. Ioh. 20. 29. Rom. 4. [illegible] Pſ. [illegible] O felices nos, quos D E V S ex tenebris Babylonicis & Ægyptiis extraxit, & ſapientia diuina, humanaque ditauit, *ſi permanemus in Dei bonitate, & ſubſtantiam vſque ad finem cuſtodimus.* Vt autem hanc felicitatem veſtræ reformationi iure poſſitis aſſcribere argumentum firmum, & immo[illegible]m deb[illegible] producere. Aliàs dicemus: *O felices & beatos eos, qui non ingreſſi ſunt ſocietatem de Cruce Roſea. quia tota eſt magica, & impura, ſapitq; Anabaptiſticum ſingulare genus ex Paracelſo, Arabibus impiis, & Mauritanis execratu.*

Noſtrum ſeculum infelix.

Hæc principia veſtra ex libris veſtris colligimus. Quantum hiſtoria & curſus mundi cum vaticiniis probat, tempora noſtra non multum habent felicitatis, nec ante iudicium v[illegible]timum vlla eſt expectanda. Qui à Domino, veraque patria peregrinatur, & fluctibus aduerſitatem iactatur, vt militans Eccleſia, quomodo poteſt gloriari de felicitate tali, qualem vos proponitis. Ita *Paulus* Rom. 7. 24. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius* Nam nos in ſeculo longe deteriore erimus immunes à corpore huius mortis, & lege membrorum repugnante legi mentis? Si non, quomodo a ſtipendio peccati, & cruce? ſedeat aliquis in palatiis veſtris cum conſcientiæ morſibus, quantæ erit beatitudinis?

XIX.

[illegible] viri [illegible] ſeculi [illegible] reformatione [illegible] diuino conſilio agunt [illegible]

Argumentum XVI. Qui ſunt illi viri, qui reformationem veſtram [illegible] no[illegible] rerum, & emergendi ſtudio omnia verſa cupiunt? Ex Paracelſi [illegible] prat Ga[illegible]ica ad orcum [illegible], nec alia mente *Haſelmejerus* iuſſit vos venire, v[illegible] Philoſophiam immutare Theologiæ defectus ſarcire, vt Politias ad *Magorum* [illegible] componere deſideratis. Hi ſunt illi multi viri excellentes. Veruntamen etiamſi quid me[illegible] bus proferre poſſitis, quod nec nobis difficile eſt, ſi principia ſpectamus, an non ſ[illegible] con[illegible], licet deteriore paulo, vti, quam inſueto naturam obrutam [illegible] [illegible]uam Rempublicam habeamus, ſub cuius vmbracu[illegible] paruulus *Chriſti* rex [illegible] ot iutæ eſſe. Ad pr[illegible] ſiniq[illegible] attinet, requirimus [illegible] tionis v[illegible] [illegible] Non enim ideo Do[illegible] erant *Monaſterienſes*, quia D E I autorita[illegible] & [illegible] prætendebant.

XX.

[illegible]entum XVII. Humiles extollere, superbos de gradu deiicere pridem fuit praxis D[illegible] hæc ad vos [illegible]gitatum Munsteriano & Anabaptistico spiritu? Agnoscimus verba [illegible]nis Anabaptisticæ & rusticæ. Propter tumultum, qui se ad vos aggregabit eo nomine, vt magnates deiiciat, & rusticos extollat, seditiosus est. Probate de voluntate D[illegible] tale quid vobis incumbere.

Humilium elatio superborum deiectio.

Si quem autem *Deus* ex puluere terræ erigit, & de stercore exaltat, iuxta Psalmum 113. 7. 8. mirum e[illegible], quam ringantur Paracelsistæ. Itaque nuper *Craman* pastoris, qui sua statione relicta ex carcere [illegible]racelsiam inuolarit, filius, *Libauo* humiles natales acerbissime exprobrauit, vsus ad hoc neb[illegible]lone quodam, cui sua latinitas mirifice placuit. Sed genus & proauos, & quæ non fecimus ipsi, vix ea nostra puto. Humili conditione fuerunt parentes *Libauij*, sed absque crimine *Libauius* autem qualis ipse hactenus fuerit, & adhuc sit, boni viri non ignorant. Societatem Roseam apparet alter affectam esse, & scurras istos veris flagitiis infames detestari.

XXI.

Vtinam hic fuissetis prorsus muti. *Fingere missiones, & colloquia angelorum est fanaticorum Enthusiastarum.* Melancholici viri, qui scilicet crassa, frigida, fixaque melancholia laborant, aut morosa, satis sunt taciturni, & soliuagi: vt & inter Anabaptistas TACENTES dicti. Sed vulgo iactatur, *caput melancholicum esse Diaboli balneum.* Diligenter ergo discernite spiritus malos, & bonos, quorum sæpe ingenia illi simulant. Si Magiam *Paracelsi* profitemini, iam palam est, qui os angelos in colloquia admittatis, & vobis mitti fingatis. *Boni angeli Dei, & bonorum sunt ministri*, nec quicquam contra reuelatam Dei voluntatem agunt. *Mosen habemus, & Prophetas cum Christo & Apostolis.* Hos audiamus. Apparitiones spirituum flagitare, vt *Liber Arbatel*, & Magi faciunt, lædit pietatem & in Dei fiduciam, ordinariamque vocationem. An ignoratis vos, sic conformari illis Paracelsi[illegible] & Chrysopœis, qui Diabolos adiurarunt, vt de arte responderent? Sic sagis *Artephio, Techello, Teridati, Zyt bono, Scoto, &c.* Spiritus suos bonos esse dicentibus, cum tandem pessimos sint experti.

XXII.

Argumentum XIIX. Mira promittitis. Quæ est illa euectio omnibus hominibus altior in seculo? Be[illegible]us & celsus ille est, quem *Christus* exaltat. At is in hoc seculo est professor humilitatis. *Qui vult sapiens esse, stultus fiat, vt sapiat. Sic qui vult exaltari, humilietur.* 1. Corinthiorum 3. 18. Vide 1. Corinthiorum 4. vers. 9. & sequent. Luc. 1. 48. 52. capite 18. 14. Matthæi 23. 12. 1. Petri 5. 5. 6.

Altissima euectio in fraternitate.

Illud quoque estis monendi, quod *Christus* dicit Luc. 18. vers. 17. & Matthæi 18. vers. 3. 4. *Quicunque humiliauerit se sicut puerulus, hic maior est in regno cælorum.* Itaque cum cæteræ societates per humilitatem in cœlum contendant, mirum est vos tam altum spirare, vt etiam hyperbolis non abstineatis. *Christus* dicit: *Eritis odio omnibus hominibus: vos: eritis altiores omnibus hominibus.* Quid? Num etiam Cæsaribus, quibus tamen vos submittitis? Si reformatio vestra vniuersalis erit per totum mundum, vbi illa comparatio? Aut si in societate sunt docti, indocti, laici, Ecclesiastici, omnesque pariter sublimes: Ita de pueris, fœminis, famulitio; saltem Magister ordinis excellet. *Qui maior est in vobis, fiat minor, & minister aliorum.* Luc. 22. 26. Eritis celsiores omnibus hominibus, fere conuenit cum illo Sathanico, *Eritis sicut Dij.* Si secularem felicitatem non iactaretis, poteratis in vera humilitate & pietate altissimi esse, sicut de Iohanne Baptista *Christus* dicit, quod non fuerit maior inter natos mulierum. Oportet abesse tamen hypocrisin, ne cum seruum seruorum te dicas, re sis Dominus dominantium, & superbissimus omnium.

XXIII.

Argumentum XIX. *De chrysopœa recte dicitis, non opus esse ea in omnium bonorum copia*, & tantis thesauris, vt nunquam possint deficere. Veruntamen cogitandum est, si vestra societas omnes homines in toto mundo ad se verteret ea cum tranquillitate, vt citra omnem molestiam viuant omnes, an non futurum tandem, vt egeatis? His aurificium & argyropœa remedio erit, nisi thesauros [illegible]aris, & terrarum magia vestra eruetis. Quo vero præsidio arcebitis morbos, & sanabitis [illegible]? Negatis vestros ægrotare posse, vt sic medicina non indigeatis. Hoc si verum est, nihil in vos poterunt elementa, cœlum, & omnia illa entia morborum, quæ *Paracelsus*, & sequaces commemorant, id quod *Saturnio seculo & Paradiso* conuenit. Paracelsistæ longæuitatem promittunt vsu suæ tincturæ, quam etiam patribus longæuis fuisse mentiuntur. Verum non multa sunt exempla eorum, qui sine morbis decesserint. Vosne priuilegium habeatis, an non tempus docebit? *Paracelsus, Craman, Scheuneman*, &c. non possunt de hoc gloriari, vti nec qui Panaceam *Ambaldi* vsurparunt. Multos audiuimus, qui negarunt se ægrotasse: verum illi non meminerunt morbillorum, & variolarum, tandemque lethali morbo correpti interierunt. Ad Macrobios & Indorum sapientes, quod attinet, vetus fama est, nec in multis nostro æuo tale quid repertu[illegible]

Non ægrotare.

Sed frustra laboramus cum his colloquendo, qui vitam extra mundanam potius des[illegible]bunt, quam secularem.

XXIV.

Aurificium non semper notitiam naturæ afferre aduerlatur omnium Philosophorum de

Magisterium magnum la pidis, perfectum dictu, num naturae ostendat.

lapide sententiae: Etenim lapidem ad imitationem naturae mineralis, veg... care docent, eademque declarant, & totius naturae cognitionem etiam nudam ... est apud *Sedmuogium, Drebelium*, & alios. Vt ergo verum sit effatum societatis, ... apud quosdam, qui sunt hebetioris ingenii, id fieri. Apud solertes semper naturae ... clara argumenta habet. Supponi autem artificiosam praeparationem manifestum est.

XXV.

Medicina ex natura

Matt. 9. 12.

Naturam afferre medicinam cum arcanis infinitis crediderim: at quid vobis ... qui non finitis aegrotare vestros, non video. Scitum est illud Saluatoris: *Sani non ind... co, sed aegroti.* Neque frustra Medicum, & medicinas creauit DEVS: Syr.38. sed propt... Itaque in Paradiso, vbi *arbor vita est*, temere quaeras medicinam. Quod enim Apocal. ... versu 2. dicitur, *de ligno vitae afferente fructum ad sanitatem gentium*, spiritualem ... bet.

XXVI.

Vera ars lapidis & libri genuini.

Phil. 3.7.8.

c.4.11.

Act. 3. 20.

Argumentum vigesimum. *Apud societatem vera ars lapidis inuenitur, & diffiems ... librorum, in quibus proponitur.* Ergo eius membra fieri studeamus, praesertim cum etiam ... ti magni promittantur. Credo plurimos esse, qui hoc argumento moueantur. *Deum ... culi ventrem*, & *Mammonem* plures venerantur, quàm *Deum* verum & *Christum*. Qui ve... affecti, vt *Paulus*, contemnunt vestros lapides & thesauros, audetque *Petrus* dicere ad ... *Aurum & argentum non est. Pecunia tua sit tecum in perditionem.* Et ad *Claudum*: *Aurum & argentum non est mihi.* Supra recitauimus *Christi* de diuitibus iudicium, quod explicat *Paulus* 1. Tim... Considerate ergo, fratres, vos talibus rationibus hominum fecem, & sterquilinia po... vos esse, quàm prudentes & cordatos. Aut sapientia respicitur, aut bona secularia. ... principiis & fundamentis iactatur à vobis potius, quam probatur. Haec contemnuntur ab ... *per angustam portam* & viam ad coelum contendant. Expectant enim *fundamenta habentem ciuitatem, cuius architectus est Deus.* Ebr.11.v.10. Hactenus de argumentis.

DE VIA AD SOCIETATEM.

XXVII.

P. 64. 68.

P.48.

P 69.

NB LEO, rex, regnum, in fraternitate, vel potius per eam affectans,

Duo hic proponuntur; Vnum est de his, qui, etsi velint, tamen non possint accedere, si per vim moliantur aditum, cum suo magno malo id fiunt tentaturi: alterum est de aptis ad ... ternitatem, & viam tenentibus, vel inuenientibus: priores absterrentur verbis minacibus ... tim, partim simpliciter negatiuis. Ex eis quidam dicuntur esse *simulatores & exploratores* ... qui sane sunt ministri impressionem in palatia sociorum meditantium: Quidam inhiare ... secularibus, vtpote aliud quaerentes, quàm sapientiam, nempe rapinam thesaurorum & ... protestantur socii, negantque se posse manifestari, prodi, perdique *sine Dei voluntate*. Postea ... nam violentis denunciant, quod scilicet ... sit futura: *Consilia contra* (inquiunt) *ipsis autoribus erunt perniciosa, nobis thesauri nostri manebunt integri, donec LEO ... & eos pro se poscat, & occupet ad stabiliendum suum regnum.*

XXVIII.

Magorum ... iuuat DEO defensore, sed tantum permissore.

Supra nebulis tegebantur, ne possint inueniri. Non ergo opus est aliis argumentis, nec ... nis vllis. Genes.19.11. *Sodomitae* caecitate percutiuntur, vt nequeant ostium domus *Lothi* inu... re. Dissipantur itaque temeritate ausus. Satis est, si tale quid etiam viam affectantibus ad ... siones fraternitatis contingat. Supra proponebatur discretio dignorum & indignorum. Fa... fuerit excludere indignos, & abigere. Quod si etiam, vt *Brenni* exercitus, sunt affligendi, ... poenę *Deus* quidem fore innuitur, sed de executore quaestio manet. An autem ipsi ... procurabunt mala quaerentibus? Ita videtur: Possunt per *homunculos caecos* laedere, & ... facere quoscunque volunt. Poterunt *excantare*, & *fulmina*, *tempestatesque*, *elicere*, & in ... immittere. *Hannibal* à Roma arcebatur pluuiis (magicis.) Alii hostes *RISV Iouis ridiculi*. S... Magus nihil impossibile sibi esse putabat. *Crollius* eodem contendit in Praefatione *Basilicae*. P... *celsus* incudes ferreas diuidere sua magia confidebat. Vno flatu ergo insidiae funduntur.

XXIX.

Magorum cognitio

Vnde vero scient, qui sint insidiosi hypocritae, & exploratores? Responsio est facil... *visu* assciscent, & ab his erudientur. Ita & sapientes viri, & sagae à Daemone suo expisc... tur ... sita. Est alius modus per *Astrologiam*, qualem proponit etiam quidam Medicus de iudicio ... non visae & *Genethliaci*, qui totam vitam hominis explicant, quanquam ign... sua.

Modus

Modus tertius est per *specula constellata, Berillisticam, Crystallisticam &c.* Quartus per *varias sortes*, & diuinationes. Quintus per *lectionem occultarum scripturarum.* Sextus per *Enthusiasmum*: Septimus per *imaginationem fortem, fidem, & directionem spirituum*, quo etiam cogitationes & affectus innotescunt: Octauus nominabatur in superioribus, nempe *iudicium & dignotio per regulas societatis*, quæ quales sint, nos latet. Magicas & Cabalisticas esse, consentaneum est, quod Paracelsici his artibus plurimum tribuant. Vide in Tom. 10. de Philos. adepta Parac. *Scientenam, sapientenam, inuentuatam, doctrinatam, astrales, &c.* Sed ego non putarem, opus esse aliqua pœna, aut minis, postquam innotuissent prædones, Si enim Magi possunt mentes & affectus mutare, ex lupis repente fecerint oues. Sicut Circe ex viris porcos & asinos aureos Apulei: hoc est: ex truculentis mites. Tale quid & *Spiritus Sanctus* in *Saule* & *Ptolemæo* procurauit. DEI simia est, *Diabolus magorum Deus.*

Mira artis Paracelsi.

XXX.

Ad Thesauros quod spectat, eos aliquoties liberalissime omnibus offerunt, & alicubi *Imperatori Romano*, Pagin. 64 & 78. & 15. At iam seruantur cuidam *Leoni, qui rex sit futurus, regnum excitaturus, idq; Thesauris stabiliturus.* *Paracelsi* id somnium est, quod & Haselmeierus admiratur. Quis autem hinc non colligat, seditiosam esse societatem, & consilia agere turbandi per vim mundi, quo modo & alibi dicebant, se thesauros iustam causam foventi ad debellandum aduersarios collaturos esse? Occurrat nobis historia regni Anabaptistici olim in Westphalia, vbi Rex erat *Iohannes Leidensis.* Monenda est fraternitas, vt sibi à talibus temperet. Quid enim aliud efficiet, quàm vt mature opprimatur?

Nos opinamur, id quod de Leone ab Oriente & Septentrione Cabalistæ & Magi garriunt, non sumtum esse ex principiis propriis, seu ex Esaiæ capite quadragesimo primo, versu vigesimo quinto: *Suscitabo à Septentrione, & veniet ab ortu solis. Is prædicabit in nomine meo. & ibit super Principes quasi super lutum, & sicut figulus conculcat limum.* Hæc de *Cyro* vastaturo Babylonicam Monarchiam dicta spiritualiter de *Christo* iuxta varia Scripturæ axiomata. Sed Anabaptistæ & stolidi Paracelsistæ ad sua somnia liberaliter trahunt.

XXXI.

Quæ de DEI *voluntate* proferuntur, quasi Paradysi status paulo ante mundi interitum sit reuersurus, DEVSque velit societatem Roseæ Crucis generalem reformationem suscipere, quam ob causam etiam diuitias, & alia præsidia ei sit largitus, velitque nubibus, aut nebulis tectam à violentia securam & immunem esse, probari non possunt. Extant autem istis similia, ni sint eadem apud *Paracelsum*, qui ex astris reuolutionem, reformationem, aureum seculum, Paradisum nouam, & alia cum suæ doctrinæ flore circa annum 58. (aliquibus 1558. aliàs 1638.) prædicere voluit, vti & *Leonem à Septentrione* commentus est cum aliis nonnullis, quæ *Iohannes Wolfius* in suas Centurias transtulit. Apud *Danielem* capit. 11. vers. 44. *Oriens Aquiloni iungitur.* Leo itaque ille ab vtraque plaga venturus esset, si seculariter, & non spiritualiter intelligendum foret vaticinium. Hispaniæ vates suo Regi ex cœli reuolutione Monarchiam promittunt. Leo hic ab Occasu esset. Quidam ei deputant *Thesauros Paracelsi*, quos in Præfatione *Tinctura Physicorum* repositos esse *Weida in territorio Forojuliensi* scribit. Fratres de Cruce Rosea iam omnibus ad se accedentibus destinant, iam Romano Imperatori, iam Leoni venturo. Quid ergo futurum sit, incertum est, nisi fortasse temulentus *Paracelsus* inter stertores ebrietatis vidit Turcam & Persam fore caput Christianorum ad fidem conuersum, & viso temulentiæ respondet euentus, sicut Deuter. 13 Prophetæ impio signum. Videntur fratres sua ex *Paracelso*, non ex DEI voluntate hausisse. Vbi enim est Rosea crux in Euangelio? De *spinosa Christi legimus, non de rosea* omnium bonorum abundante.

Tom. 6. p. 304. de tinct. Phys.

Leo Danielis ante Esaiæ

Thesauri Paracelsi.

XXXII.

Diximus de his, quibus via ad fraternitatem non patet, & poteramus addere nonnulla. Nam qui omnes omnino homines accersit spe maximorum bonorum, & reformationem totius mundi generalem proponit, is neminem excludere potest, nisi fraudulenta sit vocatio, aliudque animo spectetur, aliud verbis prætendatur. Commitationes itaque, nebulæ, pericula, defensiones, &c. temere ratione generalis instituti commemorantur. Quod si quidam nolunt venire, & contemnunt societatem, vel etiam impetum in eam facere cogitant, id quidem ab accidente est, veruntamen si cœli reuolutio & restitutio Paradisi est in hoc seculo necessaria, qui poterunt resistere? Vide apud Maiolum, qua arte Magi pericula declinauerint.

Mat. 22. Nuptiæ parantur filio regis sed inuitati non, fiunt indigni, quare etiam inuenti in ministros malè multantur.

XXXIII.

Verum de via. In fama monstratus est modus quidam, quem etiam obseruarunt nonnulli. Iussi enim scripto suam mentem aperire, quod futurum sit, vt facile ad societatem id perueniat, indeq; sequatur responsio ad votum, & susceptio parauerunt, & tum literis peculiaribus, suam in reparatione ædificii *Palladis Atheniensis* promtitudinem suam declararunt.

Prima via ad societatem, petitio per scriptum.

Hæc

Hæc ergo **vna via est**, per quam literatis monstratum est *ostium*, per emissarios, & exploratores scilicet, qui literas ad societatem deferent, & internuncii erunt.

XXXIV.

Via II. Bibliorum lectio, (sed cum sensu Paracelsico, Magico, Cabalistico.) Aurea secula.

Alia vero extat pag. 74. vbi *qui sacra Biblia sibi commendata habent, dicuntur fratribus esse pene pares & vicini.* Si quis ergo sacræ Scripturæ est gnarus, is per eam ad palatia societatis contendere poterit. Sed hæc via videtur fictitia esse. Nam Scriptura non ducit ad somniatum Paracelsi aureum seculum, siue illud sit poeticum, siue Babylonium sub Nabucadnezare, siue Turcicum, siue Chiliasticum, siue terrenæ Paradisi: sed ad passiones & crucem huius mundi propter confessionem doctrinæ, & fidei de *Christo*, per quam iter est non ad seculares delicias, sed ad regnum æternæ beatitudinis Electorum DEI filiorum. Sane ipsi fratres sentientibus, & spinis hanc viam clauserunt, dum scribunt, *sibi non esse in ore frequentia Biblia ne vilescant.* Pii videant dicta Matthæi 10.38. capite 19 21. Actorum 14. 21. Roman. 8.17. 1. Corinthiorum 4.9. & sequent Ioh. 15.18. & sequent. Philipp. 1.29. 1. Thessalonic 3 vers. 3.4. 1. Timoth. 4.10. capite 6. vers. 7. & sequen. 2. Timoth. 1.8. cap. 2.11.12. Ebr. 11.25.26. capite 12.6.7.8 (*Si extra disciplinam estis, spurij, & non filij estis*) Iacobi 2. vers. 5. 1. Petri 2.21. capite 4.13.17.18.19. 1. Iohann. 2 15. In his nihil est de mundanis deliciis, thesauris, celsitudine, copia, & aliis, quæ societas promittit, quasi voluptas *Herculi.*

XXXV.

Via III. per Paracelsi scripta & mores.

Tertia via, eaque proxima, est per *Paracelsi* scripta & sententias. Hanc monstrant fratres, dum in fama scribunt, *Paracelsum non quidem fuisse de societate, veruntamen magni mundi librum diligenter legisse.* Si item intuearis positiones fratrum, nihil fere aliud videas, quam *Paracelsi* placita de Magicis, Cabalisticis, Astrologicis, Chiromanticis, & aliis. *Paracelsi* est *Harmonia seculorum* macro- & microcosmica: Eiusdem est vaticinium de reuolutione mundi, aureo seculo, & Paradisi paulo ante finem restitutione: Eiusdem de Leone quodam, de aurificio, & thesauris, multisque aliis, quæ fratres profitentur eodem modo. Vide quæ huic analysi præmisimus. Lege & Crolliana, omniumque Magorum historias, cum Tractatu Schlusselburgii de Anabaptistis.

XXXVI.

Via IV. per macrocosmicas literas.

Cui datum est, scribitur in confessione pag. 68. *magnas literas & characteres scriptos in ædificio cœli & terræ, per Politiarum, regnorumque mutationes subinde renouatos inspicere, & ad sui informationem accommodare, is iam noster est, licet ipse ignoret, scimusq; quod hic nostram vocationem non sit spreturus, &c.*

Paracelsi dogmata vnde. Paracelsistæ infesti sunt scholarum Professorib. quorum nec doctrinam, nec dignitatem possunt obtinere. Si Professores scholastici sunt vulpeculæ, Paracelsi ex scholis indigni sunt asini arcadici, & sues Monarchæ oggrunnientes.

Hæc verba non tantum viam monstrant, sed & possessionem ipsius arcis, quanquam adhuc supersint ritus susceptionis euidentis, & professionis manifestæ. Illa vero esse Paracelsica, liquidum est. Non enim videri vult *Paracelsus*, sua decreta aliunde sumsisse, quã partim ex libro gratiæ, seu Scripturæ, partim naturę. Itaque & *lumen naturæ* crebro appellat, & scripta Philosophorum, Medicorum, Chymicorumque cęterorum, licet sine illis ne literam quidem *sciret*, tamen repudiat, *omnesque se Monarcham sequi iubet.* Talis est hodie *Schenneman*, *Cramau iunior*, & inuectiuarum scriptores nebulones, qui nobis exprobrant scholas, sine quibus tamen ipsi ne vel quidem literarum nossent, & quarum, vt aliquid cum laude essent, quanto redimerent? Patres ingeniorum, & virtutum *Scholasticas vocant vulpeculas*, ipsi interim per fraudes, & impostorias sanationes vix victum emendicantes, aut *furantes*, qui victus si confertur, non alius est nisi opinione literarum, quas ex scholis attulerunt, tametsi in fraudem adhibitarum. Sic *Crollius* quoque *Atheniensium & Scholasticorum* probro Academicos Doctores exibilauit, indignus, qui vel in schola, aut Academia locum haberet honestum. Quocirca qui socius fraternitatis esse vult, Paracelsista esto, & per *Paracelsi* libros palatia plus quam regia cum thesauris, aliisque bonis petat. Si iam Paracelsistæ sunt genuini fraternitatis, &

Noscitur ex socio, qui non cognoscitur ex se,

patet, qualis sit futurus, qui recipietur in fraternitatem. Quid si spreta hac societate ex eodem puteo *Paracelsi* alia animalia prodeant, & nouum collegium excitent?

XXXVII.

Suauis pollicitatio fraternitatis.

Additur capiti quasi viæ, sires quædam suauissimæ vocis. *Non debet* (inquit) *is, qui accedit, vllam timere imposturam. Etenim promittimus, & publice dicimus, quod nullum sua spes, & animus candidus, syncerusq; sit falsurus, qui sub sigillo* SILENTII *suum nomen ad nos deferet, & nostram conuersationem petet, &c.*

Mores Paracelsi & Paracelsistarum improbi per totam Germaniam noti.

Fistula dulce canit, inquit Cato. Si professio est vel tota Paracelsica per essentiam, aut Paracelsicæ affinis, quid sperandum sit, apparet. Mores *Paracelsi* & Paracelsistarum iam sunt notissimi. Legatur saltem *Crollij* admonitoria, in qua Paracelsismus ad viuum depingitur. *Dornai* scripta, *Seuerini*, *Turneisseri*, *Hermani*, *Burggrauij*, *Goclenij*, & cæterorum, maxime *Quercetani*, videbantur præ illa esse tolerabilia.

De

De scurræ *Cremani* inuectiuis, vt & *Schennemani* furiosi intemperiis testantur ipsorum maledicæ chartæ.

XXXVIII.

Quorsum autem vrgetur silentinm, si omnes aduocantur, & omnibus Thesauri offerantur, futuraque est vniuersalis reformatio totius mundi? An coquenda sunt noua consilia, & conspirationes clancularia, quibus opus est silentio faciendæ? Videte fratres, ne hoc totam vestram societatem reddat suspectam. Nouimus inter Anabaptistas esse TACENTES dictos. Si opus vestrum ex DEO est, vti indicatis, reuelandum est, & confitendum iuxta *Raphaelis* sententiam. Tob.12.v.7. Ad gloriam enim DEI publice prædicandam spectare debet, & proximi commodum promouere. Sed estote *Pythagorici*, aut similes hereticis quibusdam *silentiariis*, & *passalorhynchitis*, quando ita vultis. Veritas est lucis filia. Ioh.3.21. Et *Christus* alia præcepta dabat suis discipulis. Matth.10 v.27. nec quicquam opertum esse dicebat, aut occultum quod non sit reuelandum. *Vt filii lucis ambulate*, inquit *Paulus* Eph.5.8. *quæ in occulto fiunt, turpe est & dicere*. v.13.

De silentio sacro.

De passalorynchitis in Antyna Vide Baron. ad ann. 379. sect.34.

XXXIX.

Tandem vt absoluamus iudicium Confessionis, Pag. 81. mentio fit quorundam in societatem quidem (ita enim sensus verborum videtur esse) receptorum, sed auri splendore excæcatorum, vel qui iam quidem probi sunt, sed insperata tot bonorum consecutione facile possunt corrumpi, ita ad otia se vertant, & luxuriose viuere velint. Hos rogat societas, ne suo clamore intempestiuo ipsam turbent, (quæ tamen verba sic sonant, quasi ex societate sint eiecti propter studium ventris, & otia, ob quæ negata male loquantur de fraternitate, vt fieri solet.) Sicut enim *si panacea sit, qua possent omnes sanari, qui tamen decreto diuino, vt morbis affligantur, & in seculo sub virga detineantur, nunquam consequi valeant sanationem: ita licet possit totum mundum ditare, & doctum reddere, & infinitis malis liberare: tamen negat se posse vlli homini vnquam sine singulari Dei dispensatione, seu prouidentia reuelari, &c.*

Socii seu fratres pigri ventres.

Hæc verba viam monstratam ex amplissima faciunt angustissimam, & pene etiam nullam. Nam si non patet accessus ad fraternitatem, nisi singulariter DEO procurante, & volente; non autem vult DEVS magos adiri, sed seuere eorum conuersationem prohibet: nemo pius, & DEVM timens poterit se ei adiungere, relinqueturque via tantum impiis, quos DEVS permittit iusto iudicio in errores ruere. Deinde quorsum aduocantur omnes ad Thesauros? Cur reformatio generalis promittitur? Quæ ista erit Paradisus? quod aureum seculum? Si DEO ita estis curæ, vt sine singulari eius gratia vos nemo possit inuenire; frustra timetis exploratorum insidias, & violentiam raptorum.

Fratres totũ mundum ad se vocant, vt reformetur: sed interim prætextu diuinæ voluntatis excludunt dissidentes.

Illud ergo longe mirabilius est, *Deum* in Euangelio veram viam ad cœlum omnibus fusissime ostendere, nolle vero aliquos ad vos seculares non accedere: Item *Deum* vobis præcepisse, vt deletis omnibus erroribus veritatem doceretis, & totum mundum in ordinem redigeretis, aureo seculo reducto, inuidere autem hanc fortunam nonnullis. De Thesauris sane occupandis accipi hæc prohibitio non immerito possit. *Nolite vobis thesaurizare thesauros, Christi præceptum est* Matth.6.19. *de terrenis*, cap.5.14.15. *Vos estis lux, &c. Non potest ciuitas, &c.* Vide textum totum.

XL.

Scripsi hæc fratres, non vt vos læderem, aut diuinæ benignitati, voluntatique, & commodis seculi me opponerem, vel vobis bona vestra inuiderem. *Quid enim posset mundo euenire optatius, quam Paradisi terrena restitutio, pax, securitas. & peccati, maledictiq; priuatio, cum tanta summorum bonorum beata fruitione.* Ex tali seculo nullus vellet migrare, & ad iudicium venire, sed in campo Elysio potius ἐυφραίνεσϑ, & voluptatibus perfrui, præsertim vbi arbor vitæ morbos & mortem arceret: sed hoc fuit consilium, vt tum vos monerem, sicubi aliquid incautius pronunciassetis, tum alios, ne improuide dictis statim fidem haberent. Hoc enim vobis persuadeatis, *si Paracelsi commenta proponitis, nunquam fore id quod vel instituitis, vel speratis.*

1. Tim 5 6; Vidua in deliciis versãs (σπαταλῶσα) viuens mortua est.

Vanitas enim Magiæ & Cabalæ Paracelsicæ nimis iam innotuit, vt hi, qui *Paracelsum* sequuntur, *apud omnes sapientes male audiant*. *Paracelsi* laudes vide apud *Maiolum* Tomo 2. Colloqu. 3. pagin.275 vbi nec pietatis quid, nec sanæ mentis in eo fuisse, *demonstratur*. *Agyrta quoque nequissimus, & os impurum nominatur, quod iudicium conuenit cum Imperatoris Ferdinandi, Cratonis, Iulii Alexandrini*, & aliorum infinitorum sententia, & confirmatur turpitudine magicæ professionis eiusdem, nec maioris æstimantur sequaces apud non delirantes, exceptis qui sine contumelia Philosophię Peripateticæ, & Medicinæ Galenicæ hactenus Paracelsica agnoscunt, quatenus cum demonstrata veritate conueniunt, vt sunt Hermetici illi, qui chymica artificia amant, & eius disciplinæ vocabulis non raro etiam differunt, & symbolico quodam modo iuxta consuetudinem veterum sapientum in magisterio magno docent, Hermetici, Socratici,

Paracelsus ob vanitatem magicam, furorem in omnes Philosophos & medicos, inconstantiam, vaniloquia, falsas tincturas medicationes non respondentes promissis, & cum suis discipulis damnatus.

Socratici, Hippocratici, dogmatici iuxta ac Empirici, qui non vident, quis dicat, sed quid dicatur, quanquam non omnes sint pari iudicio. Talem *Quercetanum* fuisse, scripta posteriora contestantur. Cum his non acerbe contendimus, etiamsi in aliquibus dissentiant à nobis. Neque enim hoc amicam concordiam tollit, quę est animorum coniunctio: Et quando tandem in hoc seculo futurus est omnium in Philosophia totalis consensus? Paracelsistæ vero improbi, magi, Cabalistæ, nectromantes, & similes; quia à suo *Paracelso*, & mendacia, & contumelias didicerunt, non sunt sine nota grauiore taxandi. Hi etiam rabie plus, quam canina latrant conuitia. Nihil enim melius didicerunt. Itaque etiam suos aduersarios non aliis argumentis redarguunt, quam conuitiis & furiis, quibus etiam impudenter perorant in *Plinium*, *Galenum*, *Aristotelem*, &c. vt *Cranan*, *Schenneman*, *Hartman*, & similes. Sic *Erasto* omnes insultant: At eius antiparacelsica quis refutare potuit?

Finis: DEO Gloria.

